

Katarzyna Krystyna Starczewska

Latin Translation of the Qur'ān (1518/1621)
commissioned by Egidio da Viterbo.
Critical Edition and Introductory Study

Doctoral Thesis supervised by Dr Óscar de la Cruz Palma

Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat Autònoma de Barcelona

2012

Rodzicom, Marcie i Piotrowi (Czesi i Bosmanowi)

To My Parents, Marta and Piotr (Czesia and Bosman)

This study has been prepared within the frames of the research projects “La construcción de la identidad europea occidental: Textos, Contextos y Discursos de controversia frente al Islam y el Judaismo” FFI2011-29696-C02-02, de la DGIGPN-MIECIC and “La percepció de l’Islam en la societat cristiana. Les traduccions llatines de l’Alcora i la Literatura Llatina medieval de controvèrsia amb l’Islam i el Judaisme” Ref. 2009 SGR-00824, during a Ph.D Fellowship PIF granted by the Departament de Ciències de l’Antiguitat i de l’Edat Mitjana, UAB.

Del Renacimiento surge, pues, la filología tal como la entendemos hoy: no sólo exégesis e interpretación de los textos, sino la crítica del texto falso o deturpado. Pero la Filología no se limitó al mundo clásico, griego y latino: Nebrija y Erasmo llevaron, o intentaron llevar, ese nuevo instrumento a la misma Biblia.

Rafael Cano Aguilar

Contents

Acknowledgements.....	XI
Introduction.....	XIII
Preliminary Study	XV
Translating the Qur’ān into Latin.....	XV
The Milano Manuscript Prologue	XXI
Persons involved in the preparation of the 1518/1621 Latin Version of the Qur’ān	XXIV
Reconstruction of the original layout according to the Prologue — Four Columns.....	XXVII
The Milano Manuscript Glossae	XXXI
Various glossae found in both manuscripts	XXXV
Dictionary?.....	XXXIX
Manuscript tradition and editorial principles.....	XL
Manuscripts.....	XL
Quality of the Manuscripts and their relationships	XLVI
Presentation of the text.....	LI
Bibliography	LIII
Primary sources.....	LIII
Studies	LVI
Internet resources	LXII
Latin Translation of the Qur’ān.....	1
CAPVT I – Clavis Alcorani.....	4
CAPVT II – 1 ^a Vacca seu Azoara 1 ^a liber 1 ^{us}	5
CAPVT III – 2 ^a Imrana seu Azoara 2 ^a liber 1 ^{us}	60
CAPVT IV – 3 ^a De Mulieribus seu Azoara 3 ^a liber 1 ^{us}	93
CAPVT V – 4 ^a De Mensa seu Azoara 4 ^a liber 1 ^{us}	130
CAPVT VI – 5 ^a De Pecoribus seu Azoara 5 ^a liber 1 ^{us}	156
CAPVT VII – 6 ^a De Diuisionibus seu Azoara 1 ^a liber 2 ^{us}	181
CAPVT VIII – 7 ^a De Spoliis seu Azoara 2 ^a liber 2 ^{us}	205
CAPVT IX – 8 ^a Apodixa seu Baratun seu Azoara 3 ^a liber 2 ^{us}	213
CAPVT X – 9 ^a Ionae seu Azoara 4 ^a liber 2 ^{us}	227
CAPVT XI – 10 ^a Hudin seu Azoara 5 ^a liber 2 ^{us}	238
CAPVT XII – 11 ^a Ioseph seu Azoara 6 ^a liber 2 ^{us}	250
CAPVT XIII – 12 ^a De Tronitruis seu Azoara 7 ^a liber 2 ^{us}	261
CAPVT XIV – 13 ^a Abraham seu Azoara 8 ^a liber 2 ^{us}	267
CAPVT XV – 14 ^a De Lapidibus seu Azoara 9 ^a liber 2 ^{us}	273

CAPVT XVI – 15 ^a De Apibus seu Azoara 10 ^a liber 2 ^{us}	279
CAPVT XVII – 16 ^a De Insomnio seu Azoara 11 ^a liber 2 ^{us}	291
CAPVT XVIII – 17 ^a De Antra seu Azoara 12 ^a liber 2 ^{us}	301
CAPVT XIX – 18 ^a Maria seu Azoara 1 ^a liber 3 ^{us}	312
CAPVT XX – 19 ^a Ta H seu Azoara 2 ^a liber 3 ^{us}	319
CAPVT XXI – 20 ^a Prophetarum seu Azoara 3 ^a liber 3 ^{us}	328
CAPVT XXII – 21 ^a De Gentibus seu Azoara 4 ^a liber 3 ^{us}	337
CAPVT XXIII – 22 ^a Credentium seu Azoara 5 ^a liber 3 ^{us}	345
CAPVT XXIV – 23 ^a Lucis seu Azoara 6 ^a liber 3 ^{us}	353
CAPVT XXV – 24 ^a De Alcorano seu Azoara 7 ^a liber 3 ^{us}	361
CAPVT XXVI – 25 ^a De Poetis seu Azoara 8 ^a liber 3 ^{us}	367
CAPVT XXVII – 26 ^a De Formicis seu Azoara 9 ^a liber 3 ^{us}	379
CAPVT XXVIII – 27 ^a Narrationis seu Azoara 10 ^a liber 3 ^{us}	387
CAPVT XXIX – 28 ^a De Aranea seu Azoara 11 ^a liber 3 ^{us}	396
CAPVT XXX – 29 ^a De Roma seu Azoara 12 ^a liber 3 ^{us}	403
CAPVT XXXI – 30 ^a De Lucmone seu Azoara 13 ^a liber 3 ^{us}	409
CAPVT XXXII – 31 ^a De Adoratione seu Azoara 14 ^a liber 3 ^{us}	413
CAPVT XXXIII – 32 ^a De Congregationibus seu Azoara 15 ^a liber 3 ^{us}	416
CAPVT XXXIV – 33 ^a De Saba seu Azoara 16 ^a liber 3 ^{us}	424
CAPVT XXXV – 34 ^a De Formatione seu Azoara 17 ^a liber 3 ^{us}	430
CAPVT XXXVI – 35 ^a Iezin seu Azoara 18 ^a liber 3 ^{us}	435
CAPVT XXXVII – 36 ^a De Ordinibus seu Azoara 19 ^a liber 3 ^{us}	441
CAPVT XXXVIII – 37 ^a De Dauide seu Azoara 1 ^a liber 4 ^{us}	454
CAPVT XXXIX – 38 ^a De Arena seu Congregationibus seu Azoara 2 ^a liber 4 ^{us}	464
CAPVT XL – 39 ^a De Indulgentia seu Fidelis seu Azoara 3 ^a liber 4 ^{us}	476
CAPVT XLI – 40 ^a De Declaratione seu Azoara 4 ^a liber 4 ^{us}	488
CAPVT XLII – 41 ^a E. Z. C. seu Consilii seu Azoara 5 ^a liber 4 ^{us}	497
CAPVT XLIII – 42 ^a De Fumo seu Ornamenti seu Azoara 6 ^a liber 4 ^{us}	506
CAPVT XLIV – 43 ^a De Fumo seu Azoara 7 ^a liber 4 ^{us}	516
CAPVT XLV – 44 ^a De Clamatione seu Genuflectentis seu Azoara 8 ^a liber 4 ^{us}	521
CAPVT XLVI – 45 ^a De Arditate seu Colliculorum seu Azoara 9 ^a liber 4 ^{us}	526
CAPVT XLVII – 46 ^a De Bello seu Azoara 10 ^a liber 4 ^{us}	533
CAPVT XLVIII – 47 ^a De Victoria seu Azoara 11 ^a liber 4 ^{us}	539
CAPVT XLIX – 48 ^a Alchugiurat seu Cameris seu Azoara 12 ^a liber 4 ^{us}	545
CAPVT L – 49 ^a Caf seu Monte seu Azoara 13 ^a liber 4 ^{us}	549
CAPVT LI – 50 ^a De Ventis seu Azoara 14 ^a liber 4 ^{us}	554
CAPVT LII – 51 ^a De Sinai seu Montis seu Azoara 15 ^a liber 4 ^{us}	559
CAPVT LIII – 52 ^a De Stellis seu Azoara 16 ^a liber 4 ^{us}	564
CAPVT LIV – 53 ^a De Luna seu Azoara 17 ^a liber 4 ^{us}	569

CAPVT LV – 54 ^a De Pio seu Azoara 18 ^a liber 4 ^{us}	575
CAPVT LVI – 49 ^a De Cadente seu Azoara 19 ^a liber 4 ^{us}	581
CAPVT LVII – 50 ^a De Ferro seu Azoara 20 ^a liber 4 ^{us}	588
CAPVT LVIII – 51 ^a De Disputatione seu Azoara 21 ^a liber 4 ^{us}	594
CAPVT LIX – 52 ^a De Exitu seu Azoara 22 ^a liber 4 ^{us}	599
CAPVT LX – 53 ^a De Prostratione seu De Expertis seu Azoara 23 ^a liber 4 ^{us}	604
CAPVT LXI – 54 ^a De Aciebus seu Ordinis seu Azoara 24 ^a liber 4 ^{us}	608
CAPVT LXII – 55 ^a De Die Veneris seu Azoara 25 ^a liber 4 ^{us}	611
CAPVT LXIII – 56 ^a De Rebellibus seu Azoara 26 ^a liber 4 ^{us}	613
CAPVT LXIV – 57 ^a De Iniuriis seu Azoara 27 ^a liber 4 ^{us}	615
CAPVT LXXV – 58 ^a De Repudiatione seu Azoara 28 ^a liber 4 ^{us}	618
CAPVT LXXVI – 59 ^a De Repudiatione seu Azoara 29 ^a liber 4 ^{us}	621
CAPVT LXXVII – 60 ^a De Regno seu Azoara 30 ^a liber 4 ^{us}	624
CAPVT LXXVIII – 61 ^a De Calamo seu Azoara 31 ^a liber 4 ^{us}	628
CAPVT LXIX – 62 ^a De Veritate seu Azoara 32 ^a liber 4 ^{us}	632
CAPVT LXX – 63 ^a De Gradibus seu Azoara 33 ^a liber 4 ^{us}	635
CAPVT LXXI – 64 ^a De Noe seu Azoara 34 ^a liber 4 ^{us}	638
CAPVT LXXII – 65 ^a Daemoniorum seu Azoara 35 ^a liber 4 ^{us}	640
CAPVT LXXIII – 66 ^a De Cooperto seu Propheta seu Azoara 36 ^a liber 4 ^{us}	643
CAPVT LXXIV – 67 ^a De Cooperatione seu Vestimento seu Azoara 37 ^a liber 4 ^{us}	645
CAPVT LXXV – 68 ^a De Iudicio seu Resurrectionis seu Azoara 38 ^a liber 4 ^{us}	648
CAPVT LXXVI – 69 ^a De Homine seu Azoara 39 ^a liber 4 ^{us}	650
CAPVT LXXVII – 71 ^a De Missis seu Ventis seu Azoara 41 ^a liber 4 ^{us}	653
CAPVT LXXVIII – 72 ^a De Reuelatione seu De Nouo seu Azoara 42 ^a liber 4 ^{us}	656
CAPVT LXXIX – 73 ^a De Planetis seu De Trahentibus seu Azoara 43 ^a liber 4 ^{us}	659
CAPVT LXXX – 74 ^a De Ira seu Caeco seu Azoara 44 ^a liber 4 ^{us}	662
CAPVT LXXXI – 75 ^a De Tenebris seu Plicatione seu Azoara 45 ^a liber 4 ^{us}	665
CAPVT LXXXII – 76 ^a De Finditione seu Hiato seu Azoara 46 ^a liber 4 ^{us}	667
CAPVT LXXXIII – 77 ^a De Deceptoribus seu Azoara 47 ^a liber 4 ^{us}	669
CAPVT LXXXIV – 78 ^a De Diuisione seu Azoara 48 ^a liber 4 ^{us}	671
CAPVT LXXXV – 79 ^a De Planetis seu Azoara 49 ^a liber 4 ^{us}	673
CAPVT LXXXVI – 80 ^a De Polo seu Azoara 50 ^a liber 4 ^{us}	675
CAPVT LXXXVII – 81 ^a De Altiori seu Azoara 51 ^a liber 4 ^{us}	676
CAPVT LXXXVIII – 82 ^a De Iudicio seu Cooperiente seu Azoara 52 ^a liber 4 ^{us}	677
CAPVT LXXXIX – 83 ^a De Aurora seu Azoara 53 ^a liber 4 ^{us}	679
CAPVT XC – 84 ^a De Vrbe seu Azoara 54 ^a liber 4 ^{us}	681
CAPVT XCI – 84 ^a De Sole seu Azoara 54 ^a liber 4 ^{us}	683
CAPVT XCII – 85 ^a De Nocte seu Azoara 55 ^a liber 4 ^{us}	684
CAPVT XCIII – 86 ^a De Mane seu Azoara 56 ^a liber 4 ^{us}	686

CAPVT XCIV – 87 ^a De Hiato seu Azoara 57 ^a liber 4 ^{us}	687
CAPVT XCV – 88 ^a De Monte Oliuarum seu Ficuum seu Azoara 58 ^a liber 4 ^{us}	688
CAPVT XCVI – 89 ^a De Pluma seu Massa seu Azoara 59 ^a liber 4 ^{us}	689
CAPVT XCVII – 90 ^a De Existimatione seu Azoara 60 ^a liber 4 ^{us}	691
CAPVT XCVIII – 91 ^a De Iudicio seu Creatoris seu Azoara 61 ^a liber 4 ^{us}	692
CAPVT XCIX – 92 ^a De Motu seu Terrae Motu seu Azoara 62 ^a liber 4 ^{us}	693
CAPVT C – 93 ^a De Camelis seu Azoara 63 ^a liber 4 ^{us}	694
CAPVT CI – 94 ^a De Iudicio seu Multiplicationis seu Azoara 64 ^a liber 4 ^{us}	695
CAPVT CII – 95 ^a De Diuitiis seu Multiplicatione seu Azoara 65 ^a liber 4 ^{us}	696
CAPVT CIII – 96 ^a De Vesperis seu Saeculo seu Azoara 66 ^a liber 4 ^{us}	697
CAPVT CIV – 97 ^a De Cupiente seu Derisore seu Azoara 67 ^a liber 4 ^{us}	698
CAPVT CV – 98 ^a De Elephante seu Azoara 68 ^a liber 4 ^{us}	699
CAPVT CVI – 99 ^a De Coraxistis seu Vtensilibus seu Azoara 69 ^a liber 4 ^{us}	700
CAPVT CVII – 100 ^a De Spectatione seu Vtensilibus seu Azoara 70 ^a liber 4 ^{us}	701
CAPVT CVIII – 101 ^a De Alcautar seu Palatio seu Azoara 71 ^a liber 4 ^{us}	702
CAPVT CIX – 102 ^a De Incredulis seu Azoara 72 ^a liber 4 ^{us}	703
CAPVT CX – 103 De Victoria seu Azoara 73 ^a liber 4 ^{us}	704
CAPVT CXI – 104 ^a De Abilahab seu Azoara 74 ^a liber 4 ^{us}	705
CAPVT CXII – 105 ^a De Purificatione seu Azoara 75 ^a liber 4 ^{us}	706
CAPVT CXIII – 106 ^a De Claritate seu Azoara 76 ^a liber 4 ^{us}	707
CAPVT CXIV – 107 ^a De Hominibus seu Azoara 77 ^a liber 4 ^{us}	708
List of Figures and Tables.....	709
Indices	711
Index nominum personarum, locorum et rerum.....	713
Index verborum arabicorum	726
Index verborum graecorum	728
Index verborum hebraeorum	729

Acknowledgements

The author of this thesis would like to give her most sincere thanks to the persons who have offered their help and support throughout the years dedicated to this research. Firstly, I would like to express my gratitude to Professor Dr Óscar de la Cruz for his constant guidance, advice and moral support. His role in the making of this study has exceeded that of a thesis advisor by a long way.

The members of the research group Islamolatina took me under their wings and always shared their time as well as resources in the most generous way. I owe my special thanks to Professors Dr José Martínez, Dr Cándida Ferrero and Dr Alexander Fidora. Raúl Platas has been my brother in arms during our Ph.D. Fellowship and his friendship has undoubtedly added value to it.

It has only been thanks to Professor Dr Margarita Castells that I have been able to include the Arabic words in this edition and I greatly appreciate her contribution. Incorporating the Hebrew words would have been impossible if it had not been for Professor Dr Yossef Schwartz's help. I would also like to thank Adrià Piñol for his reading and revision of the Greek text.

I have had the luck of visiting excellent research centres and contact with their academic staff has enriched my learning. I would like to thank, in chronological order, Professors Dr Charles Burnett, Dr Alastair Hamilton and Dr Jan Loop for their kind hospitality in the Warburg Institute. Also on British ground, I have benefited from the warm reception of Professors Dr Nora Berend in Cambridge and Dr Anna Akasoy in Oxford. I am much obliged to Professor Dr Paolo Chiesa who has hosted me in Milan twice.

Many people have entered room B7/131 expressing their warm interest in the progress of my work. I would like to thank Professor Dr Toni Ñaco del Hoyo for his help and concern.

I feel that my dear university friends deserve a special mention on this page, one which is philologically organized in the alphabetical order: Steffi Armbruster, Dani Gómez, Gerard González, Celia López, Ania Marczyk, Anna Martínez, Dario Nappo, Roger Riera, Martha Cynara Serrano and Luciano Vianna, thank you for sharing this exciting time period with me. I would also like to thank all the members of the Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana for making me feel so welcome.

On a more personal note, I am extremely grateful for all the support and encouragement which I have received from my family, specifically from my Parents and Siblings to whom I dedicate this work. Monika Varela, Ginny Davidson and Ben Bridges have always been there for me and I thank them for it. Last but not least, very warm words of gratitude for Andrea Carbone are in order.

Introduction

Preliminary Study

Translating the Qur'ān into Latin

Translating the Qur'ān in Latin Christendom was not a punctual phenomenon. This task was attempted by at least nine independent scholars in the time period of 1142 to 1698. Each of them seemed to have had different motivations as well as results. The short synopsis presented below briefly describes each of the known translators and their work.

Quranic awareness in the works of Eulogius of Cordoba¹ and Petrus Alphonsi of Huesca²

Traces of reading the Qur'ān in the ninth century, which is prior to the first actual translation of the holy book, can be found in the Latin literature from the Iberian Peninsula. Partial translations of some fragments were inserted into apologetical works in order to provide arguments against Islam. Eulogius' *Liber apologeticus Martyrum*, chapter sixteen³, can exemplify this procedure. Also the content of the Qur'ān is mentioned in the same work, doubtlessly in a mocking manner.⁴ Additionally, in the fifth chapter of Petrus Alphonsi's *Dialogus* (c. 1100) we encounter a wide selection of information about Islam, the Qur'ān and the life of the Prophet Muhammad. The future work of Peter the Venerable's collaborators resembles Petrus Alphonsi's approach to these topics.

Robert of Ketton and Peter the Venerable's collaborators (1142–1143)⁵

The first Latin translation of the Qur'ān saw the light due to the initiative of the Abbot of Cluny, Peter the Venerable (Petrus Venerabilis c.1092/94–1156). During his visit to the north of the Iberian Peninsula in 1142 in reference to the promotion of the Cluniac monasteries in this area, just freed from the Muslim rule (al-Andalus), Peter the Venerable, who had written several treatises against Judaism and heresy, found it as an opportunity to compile a first-hand material which would allow him to refute Islam. His plan to discredit Islam aimed at developing objectively

¹ *Liber apologeticus Martyrum* edited by Gil (1973).

² *Diálogo contra los judíos* edited by Mieth (1996).

³ *Cumque in tanto uaticinii sui errore sudaret, uxorem cuiusdam uicini sui nomine Zeit concupiuit et suae libidini subiugauit. Quod ille maritus eius sentiens exhorruit et prophetae suo, cui contradicere non ualebat, praetermisit. Illam uero quasi ex uoce dominica in lege sua annotari praecepit: "Cumque mulier illa displicita esset in oculis Zeit et eam repudiasset, sociauit eam prophetae suo coniugium, quod ceteris in exemplum et posteris fidelibus id agere cupientibus non sit in peccatum"* [cf. Q 33 :37].

⁴ 16: *Psalmos denique idem pseudopropheta in honorem insensibilium animalium composuit, uitulae scilicet rufae memoriam faciens* [Q 2:63–66]. *Araneae quoque muscipulae ad capiendas muscas historiam texuit* [cf. 29:41], *upupae praeterea* [cf. 27:20–28] *et ranae* [cf. 7:133] *dictiones quasdam composuit, ut foetor unius ex eius ore eructaret, garrulitas uero alterius ab eius labiis non sileret. Alios quoque ad condimentum sui erroris in honorem Ioseph* [Q 12], *Zachariae* [cf. 3:37–41, 6:85, 19:2–15, 21:89–90] *siue etiam genitricis Domini Mariae* [Q 19] *stylo suo digessit.*

⁵ Editions: *Alchoranus*: Bibliander, (1543, 1550², 1553³) — Martínez Gázquez (in progress).

Chronica mendosa: De la Cruz Palma (in progress), *Liber de generatione*: De la Cruz Palma (in progress), *Liber de doctrina*: Ferrero Hernández (in progress).

Apologia Alquindi: González Muñoz (2005).

Summa, Liber contra sectam, Epistula ad Bernardum Claraeuallis: Kritzeck (1964) — Gleit (1985).

documented and rationalist arguments (*auctoritates*). It stood in direct opposition to the previous tradition, noticeably mythified, based on popular tales and clearly manipulated interpretations (with the sole exception, perhaps, of Petrus Alphonsi's *Dialogus*). Somewhere in the Ebro Valley, not far from Tarazona, the Abbot of Cluny contracted several collaborators who were working on the translation of scientific works from Arabic into Latin. Among them Robert of Ketton and his friend Herman of Carinthia should be mentioned. Both of them, who seem to have worked as a team led by Robert, were asked to translate the Qur'ān into Latin (*Alchoran*) together with some other works on the life of the Prophet Muhammad, on the history of the Arabs, and on the Islamic doctrine. Three of these works might have formed a set, called in one of the manuscripts *Fabulae Sarracenorum*, which included *Chronica mendosa et ridicula Sarracenorum* (Robertus Kettensis), *Liber de generatione Mahumet et nutritura eius* (Herman Dalmata), *Liber de doctrina Machumet* (Herman Dalmata). To these there must be added the *Apologia Alquindi* (attributed to Petrus Toletanus). Once these works were obtained, Peter the Venerable sent them to Bernard of Clairvaux, with a letter of offering (*Epistula Domini Petri Chuniacensis ad Bernardum Clareuallis*) which narrates the process of compilation of the texts, the names of the collaborators and the intentions of the enterprise. Two more treaties concerned with the refutation of Islam were later added to this corpus of texts, both of them were written making use of the newly obtained material: *Summa totius haeresis Saracenorum*. *Summula quaedam brevis contra haereses et sectam Saracenorum siue Ismaelitarum* (attributed to Petrus Venerabilis or Petrus de Poitiers and Petrus Toletanus), *Liber contra sectam siue haeresim Sarecenorum* (Petrus Venerabilis). It has recently been argued that the entire collection has been erroneously named *corpus Toletanum* or *collectio Toletana*. It was not produced in Toledo and therefore it should be referred to as *corpus islamolatinum*.

Robert of Ketton's Latin version as well as the three texts called *Fabulae Sarracenorum* saw the light in their printed form in 1543 thanks to the Protestant humanist Theodore Bibliander (Theodor Buchmann, 1505–1564) who edited them. The first (1543) and the second (1550) printed edition were issued *sine loco* because of the problems the printers had with the authorities, although it is known that they were done in Basel; in the third edition (1556), the name of the city of Zurich appears. As controversial as the text was, Bibliander had to get help from the people of influence, such as Luther and Melanchthon, who wrote the forewords. In its epoch, this edition was consulted with high frequency, even though it was originally translated four hundred years earlier. It was the most prevalent Latin translation of the Qur'ān across Europe, and served as a basis for some translations into modern tongues.⁶

Mark of Toledo, collaborator of Jiménez de Rada (c. 1210)⁷

Regardless of Robert of Ketton's translation, half a century later, circa 1210, the Qur'ān was rendered again into Latin by Mark of Toledo. The new version was commissioned by Rodrigo Jiménez de Rada (Rodericus Ximenius), Archbishop of Toledo in the years 1209–1247. Mark of Toledo (Marcus Toletanus) was a canon in the Toledan church from 1193 to 1216. Just like Robert of Ketton, he was firstly a translator of scientific works, specifically on medicine, from Arabic into Latin. According to the translator himself he was inclined to do this translation because of the demand of the archbishop Don Rodrigo and Don Mauricio, archdeacon of the

⁶ Selected studies: Burman (2007), D'Alverny (1948), De la Cruz Palma (2010), Martínez Gázquez (2002), Martínez Gázquez et al. (2004), Martínez Gázquez (2005), Martínez Gázquez (2007). De la Cruz Palma — Ferrero Hernández (2011a), (2011b).

⁷ Edited by Petrus Pons (2006).

church in Toledo and later the bishop of Burgos. Two works from the field of Islamic religious literature translated by Mark of Toledo are a full translation of the Qurʾān, dating from 1210 or 1211, and a collection of reflections on the unity of God by the Mahdi of the Almohads, Ibn Tumart, completed in Toledo in 1213. Also the latter of these two translations, as Mark of Toledo reveals in his introduction, was done at the demand of Don Rodrigo and Don Mauricio.

In the prologue to his Quranic translation in addition to the dedication, in which the sponsors are mentioned, the reader is also ensured that this text should help him fight against heresy and provide arguments in the struggle for words against the followers of Islam. Furthermore, in the preface there is a description of Muhammad's life which narrates in a distorting mirror the Prophet's deeds and the creation of Islam. The above mentioned descriptions are therefore a clear example of tendentious medieval rhetoric.⁸

Juan de Segovia (1456)⁹

Towards the end of his life, Juan de Segovia (or Segobia, c. 1400–1458), after suffering the vicissitudes of conciliar politics provoked by the Councils of Basel (1431) and Ferrara (1438), and having retreated to the Priory of Aiton in Savoy in 1453 until the end of his life, devoted himself to translating the Qurʾān. The project, encouraged by his friend Cardinal Nicholas of Cusa, was thought to be offered to the humanist Aeneas Silvius Piccolomini, the future Pope Pius II, and was meant to result in a trilingual Arab-Castilian-Latin edition. To this end, a Muslim scholar, Iça Gidelli, mufti and faqih of Segovia was appointed, who first delivered a very literal Spanish translation, from which Juan de Segovia would make the Latin version.

From this double Latin-Castilian translation only the prologue has been preserved, which is written in Latin. It is, however, hypothesised — Wieggers (1994), Roth-Glei (2009) — that the Spanish version is preserved in MS. 235 of the Public Library of Toledo — ed. Roqué Figuls (2001) and López-Morillas (2011). The preserved fragment provides detailed information about the objectives of the translation as well as about the process of collaboration with Iça Gidelli. It can be gathered from the prologue that Juan de Segovia intended to overcome some flaws and, in his opinion, errors committed by Robert of Ketton in his translation, on which he comments extensively. Although some work of Juan de Segovia is not edited, thanks to the study of manuscripts it has been proved that he used Robert of Ketton's version in several of his treatises, and recently it has been questioned whether he used his own translation to compose *De mittendo gladio diuini Spiritus in corda Sarracenorum* (ed. Glei, in progress).¹⁰

Flavius Mithridates (antea 1482)¹¹

The humanist scholar, Flavius Mithridates (alias Guglielmo Raimondo da Moncada, d. 1495), offered the Duke of Urbino, Federico da Montefeltro (1422–1482), a *compendium Alchoran*, although it seems that the Latin translation only included chapters twenty-one and twenty-two. This partial rendition was accompanied by a

⁸ Selected studies: Burman (2007), D'Alverny (1948), D'Alverny — G. Vajda (1951–1952), Burman (2005), Petrus Pons (2005), Tolan (2005).

⁹ Editions of the prologue: Cabanelas (1952), Martínez Gázquez (2003).

¹⁰ Selected studies: Burman (2007), Cabanelas (1949), Madrigal Terrazas (2004), Martínez Gázquez (2003), Roth — Glei (2009), Sanz Santacruz (2007), Wieggers (1994), López-Morillas (2011).

¹¹ Chapter twenty-one edited by Bobzin (2008). Chapters twenty-one and twenty-two: Bobzin — Martínez Gázquez (in progress).

brief Arab-Latin lexicon, a translation of Arabic prayers and the *Liber de doctrina Mahumet* translated by Herman of Carinthia for the project of Peter the Venerable.¹²

Iohannes Gabriel Terrolensis et al., commissioned by Egidio da Viterbo (1518)¹³

What is known about the original translation of the Qurʾān prepared for the Italian Cardinal Egidio da Viterbo (c. 1465–1532) is, firstly, that it had four columns, one with the Arabic text, another with its transliteration, the third one containing the Latin translation of the text and the last one including some comments on the Quranic content.¹⁴ The original manuscript is now lost and the translation is preserved in two copies, one of which is incomplete. It is also known that the original text was corrected for the first time in 1525 by Egidio's godson, Leo Africanus (c. 1494–c. 1554?) in Viterbo, and then in 1621 it was systematically analysed and interpolated by David Colville (d. 1629) who was the copyist of the Milano manuscript.¹⁵ In the meantime, some punctual corrections were made to a different manuscript with the text, the one preserved in the Cambridge University Library. It is thanks to David Colville, who preceded his copy with a three-folio prologue, that we know about what the original text looked like and who the people involved in its creation were. The translation can be regarded as an example of a humanistic, philological study of the Qurʾān.¹⁶

Guillaume Postel (1544)¹⁷

It seems that the French orientalist Guillaume Postel (1510–1581), who was concerned about promoting a civilization without religious differences: an idea which gained him the attention of the Inquisition, also translated the Qurʾān into Latin, as evidenced by the quotes which appear in the second book of his *De orbis concordia* (Basel, 1544). However in *Alcorani seu legis Mahometi et euangelistarum concordia liber* (Paris, 1543), where he compares Islam with Protestantism (which he contemptuously calls *caeneuangelistae*), he does not make use of this new translation.¹⁸

Cyril Lucaris, atrib. (c. 1630)¹⁹

Cyril Lucaris' (Cirilus Lucaris, Κύριλλος Λούκαρις, 1572–1638) version is attributed to him because of an interpretation of the dedication which is preserved in one of the manuscripts; it can be deduced from the same fragment that it was a translation prepared on his demand. Lucaris' interest in obtaining a translation of the Qurʾān should not come to us as a surprise if one considers the circumstances in which he lived. Due to his function as a Patriarch of Constantinople, the documentation on Lucaris is abundant, and his biography is well known. Lucaris lived an intense life, full of political complications, especially since he became a Patriarch of Constantinople. The Cretan Orthodox, Constantine Lukaris, took the name Cyril I at his appointment as Patriarch of Alexandria in 1602. He kept this name in various appointments as Patriarch of Constantinople, seven times between 1612–1638. His Patriarchate was characterised as being influenced by Calvinist

¹² Selected studies: Bobzin (1995), Burman (2007).

¹³ Edition: This study.

¹⁴ See the table Reconstruction of the Original Four-Column Layout below.

¹⁵ See The Milano Manuscript Prologue below.

¹⁶ See the introductory study below.

¹⁷ Edition: De la Cruz (in progress).

¹⁸ Selected studies: Bobzin (1995), Carnoy (1998), Febvre (1942), Jones (1987), Segesvary (1978), De la Cruz (in print).

¹⁹ Edited by De la Cruz (2006).

doctrines, traits of which are visible in the drafting of his *Confession of Faith*, which he managed to print in 1629 in Geneva thanks to his influential friends Antoine Leger and Cornelius Haga. The reception of this text in Europe caused a considerable political and religious commotion. When Lucaris assumed the role of the Patriarch of Constantinople, he got himself involved in a complicated power struggle of having an autonomous power over the Christian community under the Turkish rule, which had to be approved by the Sultan and was therefore highly taxed by the Sublime Porte. In that historical moment, diplomatic tensions caused by nominating candidates from Rome or from the Protestant world, which resulted in the dismissals and appointments of the Patriarchs, were also used as a source of revenue for the Turkish treasury. Cyril Lucaris was supported by governments of central Europe, whereas his contemporary Jesuit Cyril de Berrhée was a candidate of Rome and the Patriarchate of Constantinople, alternately with Lucaris. This complex situation of Christian authority on Turkish territory, without taking into account Lucaris' intellectual activity, justifies his interest in Islam and in obtaining a Latin translation of the Qur'ān.

The full text is not preserved (chapters 30:10 to 93 are missing) although it is amplified with commentaries also translated from Arabic. It must be said that, despite the immense bibliography on Lucaris, this translation remained unknown and scarcely mentioned by the scholars.²⁰

Dominicus Germanus de Silesia (1669)²¹

The Silesian Franciscan and Arabist Dominicus Germanus de Silesia (1588–1670) spent the last years of his life retired in the monastery of San Lorenzo de El Escorial in order to accomplish a new Latin version of the Qur'ān. His translation is retained in several manuscripts, four of which are autographs which bear testimony of intense correcting and editing. His translation was accompanied by the Arabic text and extensive comments.

The highlight of Dominicus' biography could be his stay in Isfahan, during which he was able to deepen the knowledge of languages as well as of Islamic culture. The stay favoured not only the subsequent development of the Latin translation of the Qur'ān, but also creating important philological tools, such as several grammars of Arabic, Persian and Turkish, and the voluminous dictionary entitled *Fabrica linguae Arabicae cum interpretatione latina et italica, accommodata ad usum linguae uulgaris et scripturalis*, printed in Rome, in 1639. In accordance with Dominicus' scholastic interests, he titles his work a literal Latin translation (*interpretatio Alcorani litteralis*).²²

Ludovico Marracci (1698)²³

The orientalist Ludovico Marracci (1612–1700) also spent the last years of his life translating the Qur'ān. His was the last translation of the holy book into Latin. Marracci's scientific activity as a specialist in Oriental languages (Syriac, Chaldean, Hebrew and Arabic) is intense: he participated in translating the Bible into Arabic and in the scientific committee that examined the Lead Books of Sacromonte (Granada, 1595). In 1656 he became a professor of Hebrew and Semitic languages at the Università della Sapienza in Rome, by direct appointment of the Pope, and his scientific work was developed contemporaneously with his participation in several

²⁰ Selected studies: Iorga (1992), Legrand (1894), Rozemond (1974), Vryonis (1996).

²¹ Edited by García Masegosa (2009).

²² García Masegosa (2005), Bobzin (1993), Devic (1883), Jones. (1987), Richard (1984).

²³ Marracci (1698).

influential ecclesiastical enterprises, such as the drafting of the *Index librorum prohibitorum* and the undertaking of the *Congregatio de Propaganda Fide*, from where he published his translation of the Qur'ān. In the preface to his *Prodromus*, Marracci includes an autobiographical description of his scientific work. Being familiar with the translation of Robert of Ketton, he insists on the need to obtain a scientific translation of the Qur'ān, which he accompanies not only with a beautifully printed Arabic text, but also with broad comments based on numerous sources of the life of Prophet Muhammad, the history of the Arabs, Islamic doctrinal texts and Christian theology.²⁴

In order to exemplify the differences among the above mentioned translations, I chose the Quranic verse 5: 51²⁵ as preserved in the five Latin texts which contain it:

TABLE 1 LATIN TRANSLATIONS OF THE VERSE 5:51

Robert of Ketton	Vos uiri credentes super uos nequaquam constitui prefectos seu iudices, iudeos ac christianos permittatis. Omnis enim hoc agens eis consimilis efficitur, cum Deus homines prauos ad uiam rectam minime dirigat.
Mark of Toledo	O uos qui credidistis, non suscipiatis Iudeos et Christianos in consortes adinuicem. Et quicumque uestrum eos suscipit, de ipsis est. Deus enim non dirigit iniuriosos.
Iohannes Gabriel Terrolensis et al.	O uos credentes! Non accipiatis iudeos nec christianos in amicos ad inuicem, et qui fecerit se amicum illis, ille erit reputatus a uobis sicut unus ex illis; et Deus non diriget gentem iniuriantem.
Cyril Lucaris	O uos qui credidistis! non existimabitis Iudaeos et Christianos alterum altero esse potioem. Qui uero uestrum ad eos defecerit, ipse ex eorum erit numero. Deus autem non dirigit populum improbum.
Dominicus Germanus de Silesia	O uos, qui uere creditis! Ne assumatis uobis procuratores Iudaeos atque Christianos; credentes sint ipsi procuratores sibi inuicem. Quisquis ergo ex uobis contrahit amicitias cum illis, equidem ipse censetur factus unus ex illis. Sane Deus nequaquam diriget in uiam rectam eos, qui peruerse agunt.
Ludovico Marracci (5: 50–52)	50. Sed quomodo eligent te in iudicem, cum apud ipsos sit Pentateuchus, in quo est iudicium Dei: tum tergiuersabuntur post hoc; & non sunt hi credentes. 51. Nos certe demisimus Pentateuchum: in eo est directio, & Lux. Judicabant per eum Prophetæ, qui aequabantur religionem Elsam, eos qui erant Iudæi: & Doctores, & Pontifices <i>etiam iudicabant</i> per id quod commissum fuerat custodiae eorum ex Libro Dei: & erant de eo testes. Ne ergo timeatis homines, <i>o Iudæi</i> ; sed timete me; & ne uendatisigna mea ob pretium modicum. 52. Et qui non iudicaverit iuxta, quod demifit Deus: hi sunt infideles.

²⁴ Selected studies: Borrmans et al. (2000), Rizzi (2007).

²⁵ The selection of this verse was inspired by my reading of Pink (2010).

The Milano Manuscript Prologue

As mentioned above, almost everything that is known about the 1518 translation of the Qur'ān has been transmitted via the prologue to the Milano copy of the text.

Transcription²⁶

[M 1] Liber hic transcriptus fuit ex manuscripto quodam in Bibliotheca Regia D. Laurentii cum licentia Superiorum.

In quo quidem manuscripto erant quatuor columnae: prima in qua textus arabicus graphice descriptus erat cum suis punctis et aliis rebus necessariis ad lectionem. Secunda uero eundem textum continebat, sed literis nostratibus scriptum, qui utilis ualde est iis qui recte legere desiderant. Tertia continebant²⁷ translationem latinam, quae in multis locis correcta et interpolata erat: quaeque emendata erant, scripta erant super lineas prioribus oblitteratis. Quarta continebat annotationes quasdam Gabrielis cuiusdam, sed non longe progressae sunt, nam desinunt post quartam aut circiter azoaram quintam.

Totum autem corpus manuscripti constabat duobus tomis, in fine prioris tomi dicitur quod Ioannes Gabriel Terrolensis descripserat tres primas columnas, putoque etiam authorem fuisse translationis, licet se scribam tantum uocet, qui ait se hoc descripsisse in usum Fratris Aegidii Cardinalis et legati Pontificis anno 1518 Viterbii. Ex translatione satis cognoui quicumque is fuerat: fuisse natione Hispanum uel Hispano-Italum, nam phrasim illam in multis retinet, ut cum transfert *ولا تَعْلَمُونَ*; 'et non habetis cerebrum', sic enim loquuntur phrasi uernacula, pro intellegere et sapere. Correctiones autem illas [et annotationes]²⁸ edidit Ioannes Leo Granatinus, ut ibidem de se ipso praedicat non sine uano fastu. Si sciuisset qua gloria dignus fuisset, forte typhum paulo arctius compressisset!

Translationem latinam tertiae columnae, una cum emendationibus eodem modo transcribere coactus sum quo ibidem reperi, et saepe ipsas pseudographias sicut reperi scriptas retinui, ut iudicium ferant ii in quorum manus tam ridiculae deuenturae sunt²⁹. De tam nobili translatione: ego enim nihil uidi iocularius, ut in principio uix me continere potuerim risu. Vterque enim adeo barbaramente transtulit, ut modo Ioannes Leo quod recte dictum fuit a Gabriele in notabilem barbariem transmutat, modo quod barbaramente ab eo dicitur in aliam barbariem transfert; ut certe iudicem neutrum neutram linguam intellexisse. Nam de latina certissimum est, de arabica puto Gabrielem paulo melius intellexisse Leone, nam in scribendo longe praecelluit, cum manum Leonis uidere liceat in multis locis in margine et praecipue in fine primi tomi, ubi corrigere³⁰ conatur tum linguam tum scripta³¹ Gabrielis³²; estque scriptura pessima, quam mea puto esse longe deteriorem, qui omnia quae in hac lingua scio absque praeceptore didici.

²⁶ Also transcribed in Löfgren and Traini (1975) 1:41–43. The transcription is based on the one of Enrico Galbiati (*Gal.*) and differs in some places from the one presented here. The differences have been indicated in the footnotes below.

²⁷ continebant *sic M*

²⁸ [et annotationes] *deleuit M*

²⁹ sunt] *sint Gal.*

³⁰ corrigere *om. Gal.*

³¹ scripta] *scriptum Gal.*

³² Gabrielis *add. corrigere (?) Gal.*

Ita ut si comparatio<ne> res declaranda est, Gabriel iste uidetur non malus scriba fuisse, et sicut scribarum nonnulli literas nostras superficie tenus callere solent, nec quidquam amplius quam primoribus labris, sic hic uidetur in arabica lingua censendus. Leo autem, ille fastuosus sciolus, cymbalum uanae gloriae, ut Tiberius dicere solitus erat de fastuosissimo grammatico Appione³³. Est tamen utilitas aliqua ex utriusque translatione delibanda, etiam cum errauit, cum ex aliorum erratis quandoque non minus quam ex recte gestis emolumentum experimentamque capere possimus. Ideoque omnia qua potui, diligentia descripsi, ut sic exercitior fierem in studio tam difficilis linguae, ego Dauid Coluillis Scotus in coenobio D. Laurentis 1621 in Bibliotheca Regia.

[M 3] Ista³⁴ spectant ad prefationem³⁵ latinam: Illa quae scripsi de patria Gabriellis non sunt uera, quia reuera fuit Hispanus natione et Caesaraugustae. Descripsit atque adeo transtulit librum hunc Aegidio Cardinali qui tunc legatus erat a latere apud regem Portugalliae et Castiliae. Ascribamque epistolam illam fastuosam Leonis ad eundem Cardinalem, qui postea correxit translationem³⁶ Gabriellis Viterbii:

“Coranum quod antea contrarium et oppositum aliquibus locis significabat et in quibusdem totaliter obscurus (sic ad literam scriptum erat) extiterat, nunc autem Domino aperiente et D. V. Rmae. auxilio apertus effectus est. Ego uere totum posse meum in eius correctione imposui; et quod possibile fuerat ad uerbum traducere, traduxi et quod non fuerat possibile, aliam pro alia dictione conuentiorem commutauit non propter hoc a principali dictione significationeque recedendo.” Quidem³⁷ omitto quae non faciunt ad rem, paulo post inquit: “Deleat D. V. Rma. ea quae in margine notata (intelligit glossas illas in principio). Quoniam aliqua textui non conueniunt propter primi scriptoris traductoris ineruditionem³⁸.” Et in caeteris promittit se aliquando editurum opus aliquod pro intelligentia illius. Hactenus ille, qui dicit se scripsisse ista anno 1525 Viterbii, adiutum opera De Pozzo Italii³⁹ Florentini, ut puto.

Ioannes hic Leo est idem sine dubio cum illo⁴⁰ qui scripsit pulcherrimum illum libellum *De Descriptione Africae* [M 2] [primum]⁴¹ italice quidem sed postea translatus est latine; quod colligo ex aetate et uita illius quae solet praeponi operi illius. Et numquam putassem illum, qui tam concinnum librum composuerat, quique habebatur rerum Africarum linguaeque⁴² adeo peritus, tam imperitum se ossendisse in hoc opera, neque enim arabice, neque latine intelligebat, neque arabice scribere nouerat.

Ita decipiuntur mortales ex praeconcepta prolapsi, quando⁴³ natione, licet non domo, maurus esset, putabant eum in lingua peritissimum esse. Eodem plane modo quo illi decipiuntur cum nostratibus captiuis; si Hispanus est, statim putant eum scire scribere hispane et legere ueluti⁴⁴ latine. Sic nos putamus si Hebraeum

³³ PLIN. Nat. praef. 25: *Apion... Grammaticus, hic quem Tiberius Caesar cymbalum mundi vocat.*

³⁴ Ista] Quae *Gal.*

³⁵ prefationem] perfectionem *Gal.*

³⁶ postea correxit translationem *linea ducta M*

³⁷ Quidem (?) *M*

³⁸ ineruditionem] ineruditione *Gal.*

³⁹ Italii] Itali *Gal.*

⁴⁰ cum illo] ac ille *Gal.*

⁴¹ [primum] *deleuit M*

⁴² linguaeque] digneque *Gal.*

⁴³ quando] Quum *Gal.*

⁴⁴ ueluti (?) *M* • ueluti (?)] etiam *Gal.*

uidemus aut Graecum natione, statim hebraice et graece scire. Ego uera experientia didici me, qui neque domo neque natione Hebraeus aut Graecus sum, utramque ling<uam> rectius caluisse Hebraeis atque Graecis natione. Sic hinc gloriosus et ineptissimus Leo multo mi<nus> uersatus est in arabicis ac Gabriel ille, ut ex correctionibus illius clarissime perspexi.

Litera “d” supra uoces indicat dubitationem, quod Leo non sciuerat corrigere, sed dubitabat de expositione Gabrielis. Vbi reperi barbarismos eorum, posui signum crucis in margine. Et tandem contuli cum translatione Roberti Angli, et indices in margine apposui ex illo⁴⁵. Deus bone! Quam aliena est translatio illa ab arabico ut uix unam lineam reperias⁴⁶ quadrare textui!

---

⁴⁵ ex illo] Ac illa *Gal.*

⁴⁶ reperias] reperies *Gal.*

Persons involved in the preparation of the 1518/1621 Latin Version of the Qur'ān

According to the prologue, the people involved in this translation were Egidio da Viterbo, Iohannes Gabriel Terrolensis and Leo Africanus. This hypothesis is confirmed by the following historical data:

Egidio da Viterbo

In the prologue it can be read that this translation was done for Cardinal Egidio who was then a papal legate to the king of Portugal and Castile. It can be confirmed that Egidio left Rome for Spain on the 15th of April of 1518 as Leo X's (papacy years 1513–1521) legate to Charles V (Charles I of Spain between 1516–1556) in order to ask the king to collaborate against the Turks; the cardinal is known to have visited Barcelona in June 1518.⁴⁷ During this period he must have had an opportunity to meet Iohannes Gabriel Terrolensis, most probably an Aragonese Muslim from Teruel converted to Christianity,⁴⁸ whom he employed to develop a new translation of the Qur'ān.⁴⁹

The Italian cardinal showed great philological interest throughout his life, which could account for his desire to obtain a Qur'ān translation. A selection of biographical information presented below demonstrates Egidio's passion for philology and oriental languages.

Egidio da Viterbo (1465/69/70–1532), a reformer within the Augustinian order, became cardinal in 1517. As a scholar, he also contributed to the revival of classical and Christian studies.⁵⁰ Although he never retreated from public office — he served as Prior general, papal legate and the town's bishop — it seems that his real interest was theology and the scriptures. As John O'Malley states, Egidio da Viterbo “had a passion for texts — a passion to collect them, to study them, to translate them, to emend them, and to seclude himself with them, as he seemingly did for long periods of time even as bishop of Viterbo”.⁵¹ In tune with his interests, Egidio da Viterbo gathered an impressive collection of books, manuscripts and translations.⁵² It seems that the cardinal had an urge to study various languages; in the late 1490s he was learning Greek in Florence and it is also very likely that during Egidio's stay there he first took his interest in cabala and consequently began to learn Hebrew.⁵³ It seems that the cardinal was fluent in Hebrew by the first decade of 1500 as testified by his note on the *Codex Neofiti I*.⁵⁴ Doubtlessly, the study of Hebrew, cabala and rabbinical commentaries was one of his greatest intellectual passions,⁵⁵ but it is also known that he had made efforts to learn Syriac and Arabic and to acquire manuscripts in these languages.⁵⁶

⁴⁷ Rano (1983) 32.

⁴⁸ Burman (2007) 151, Zemon Davis (2007) 241, 367.

⁴⁹ How much of the Quranic text Iohannes actually translated can be open to dispute, as I explain below (section The Milano Manuscript Glossae)

⁵⁰ O'Malley (1983) 67.

⁵¹ O'Malley (1983) 72.

⁵² About the fates of the library of Egidio da Viterbo *Vid. Secret* (1985) 110, Wilkinson (2007) 47.

⁵³ Martin (1983) 193.

⁵⁴ This important manuscript is the only copy of the Jerusalem or Palestinian Targum. *Vid. Martin* (1983) 202, Wilkinson (2007) 45.

⁵⁵ Secret (1985) 106–126.

⁵⁶ Martin (1983) 205, 216.

As per Egidio's interest in Arabic it is known that, apart from commissioning a translation of the holy book, a year after, in 1519, he obtained a sheaf of notes on the basics of Arabic language compiled for himself.⁵⁷ Egidio da Viterbo gained a reputation as an outstanding scholar in Arabic studies.⁵⁸ Hartmut Bobzin mentions that he wrote an extensive Hebrew and Chaldean Vocabularium,⁵⁹ which contained more than 120 citations taken from the Qur'an. Moreover, in his library there was a *Tabula alphabeti in Alcoranum in lingua spagnola*.⁶⁰

Leo Africanus

In 1518 al-Ḥasan al-Wazzān, a Muslim ambassador, was attacked on his way from Cairo to Fez by Christian pirates and taken prisoner. The captor, Don Pedro de Cabrera y Bobadilla, was a Spaniard according to some,⁶¹ and a Sicilian according to others.⁶² The prisoner became known in Europe as Leo Africanus⁶³ and established himself under the auspices of Egidio da Viterbo.

The pirate gifted the future Leo Africanus to Pope Leo X. The exotic prisoner was first kept in the Castel Sant'Angelo in Rome, and over the months of his imprisonment he was being catechised. As a result of these teachings al-Ḥasan ibn Muhammad ibn Ahmad al-Wazzān was baptised by the Pope and given a new name of Joannes Leo on the 6th of January 1520 the Basilica of St. Peter's. One of the three godfathers who were to accompany the convert in his Christian life was Egidio da Viterbo.⁶⁴

It is known that when Leo Africanus was brought to Italy he was offering his services as a speaker of Arabic to European scholars. His Christian teacher, Paride Grassi, wrote about him in his journal: "Truly learned (...). And to universal praise, he corrected manuscripts in the Arabic language, which in many places were falsely, foolishly, and badly interpreted."⁶⁵ Egidio, who was known

⁵⁷ This compendium was found in 1954 by F. X. Martin in Biblioteca Angelica in Rome. Vid. Martin (1983) 217–218, also n. 79, p. 218: *The notes are part of a volume of mixed manuscripts and printed items, with the location number, Bibl. Angelica, SS. 11.11; the notes are item 4. On f. 26r is the enlightening comment, "Rudimenta Linguae Arabicae, excerpta per me Fratrem Franciscum Gambassensem, anno 1519, sic volente ac iubente Reverendissimo D. Egidio Cardinali meo patrono, qui Latinae, Graecae, Hebraicae, necnon Arabicae linguae scientissimus fuit, et mecum multos discipulos his lingua initiavit". Notes on ff. 27v–28r, in Latin and Arabic, are in Giles's hand.*

⁵⁸ According to Widmanstetter in 1555, Giles was at one stage the only scholar in Europe with a competent knowledge of Arabic ("Factum est, ut Aegidius, postquam et Justinianus [Nebiensis Antistes] ex hac vita, et Leo Eliberitanus Catholica fide cum Punica commutata Tannetem migrasset, Arabicarum literarum dignitatem inter Christianos prope solus tueretur" *Liber Sacrosancti Evangelii de Jesu Christo Domino et Deo nostro*, f. 10, n. 78). Martin (1983) 217.

⁵⁹ *Dictionarium sacrae Legis cum expositione latina per ordinem alphabet; Vocabularium dictionum chaldaicorum cum expositione latina per ordinem alphabet*, Paris BnF: Ms. F. lat. 596, quoted by Secret (1959) 18.

⁶⁰ Bobzin (1995) 86–87.

⁶¹ Rauchenberger (1999) 60, Zemon Davis (2007) 55.

⁶² Bobzin (1995) 85, Wilkinson (2007) 48.

⁶³ On Leo Africanus vid. *inter alios* Codazzi (1952), Épaulard (1956), Zhiri (1991), Rauchenberger (1999), Black (2002), Zemon Davis (2007), Pouillon (2009).

⁶⁴ Zemon Davis (2007) 56–64.

⁶⁵ Zemon Davis (2007) 62 citing Grassi's *Diarium An. 1513 ad 1521*, MS E53, vol. 2, 309v.

for seeking Jewish scholars for translations and teaching,⁶⁶ most probably regarded the presence of his new godson as an opportunity to deepen his studies of Arabic. Subsequently, in 1525, as we can read in the Milano manuscript prologue, Leo Africanus revised and corrected the original Latin translation of the Qurʾān at the cardinal's residence in Viterbo.

David Collville

Egidio's translation was found a century later in the library of El Escorial by the Scottish scholar David Colville (*David Colville Scot*). According to Durkan,⁶⁷ based on the documents and Colville's correspondence it can be gathered that Colville was born in 1581 near Cleish in Eastern Scotland and that he was the youngest son of Robert Colville and Margaret Lindsay. In 1597 he began his education in St. Andrews where he studied Greek, Hebrew and some rudiments of Chaldean and Syriac. In 1606 Colville left for Avignon and commenced his theological studies which he terminated in Rome in The Scots College in 1608. Subsequently he went to Venice and Padua in order to study law and to Bologna to deepen his medical knowledge. Colville reached Spain in 1617 and was a librarian in El Escorial from 1617 to 1627.

Amongst other ventures, he worked on the collections of Arabic manuscripts⁶⁸ and served as a royal interpreter by appointment of Philip III and Philip IV of Spain. Furthermore, he was a professor of Hebrew, Greek and Arabic in the college attached to the monastery.⁶⁹ In 1628 he reached Turin as an interpreter of Charles Emmanuel I, duke of Savoy. In 1629 David Colville came to Milan with a substantial quantity of manuscripts in Greek and Arabic copied from El Escorial together with his commentaries and translations. He was hosted by cardinal Federico Borromeo.⁷⁰

William Tyndale? — Second Hand of the Cambridge Manuscript

There was still another reader who left his corrections on Egidio's translation, although they appear in the Cambridge manuscript, as opposed to the previously discussed Milan one. The person who somehow came into possession of the manuscript might have been William Tyndale. This can be suspected because of the quill trail left in Arabic letters in the fourth folio of the manuscript: *Wilyāmu Tindalun*. The manuscript could have been read and annotated, at least partially (the corrections appear in the second chapter, from line forty-six to 231), by the Protestant translator of the Bible William Tyndale⁷¹ (d. 1536). It is known that William Tyndale (or Tyndal) resided at Cambridge for several years and that he attained much proficiency in Greek.⁷² It is also probable that he knew Arabic. The notes in question are puctual and make reference to some words or concepts which are commented on from a philological angle.⁷³

⁶⁶ The best known Jewish scholar employed by Egidio de Viterbo was probably Elijah ben Asher Halevi, also known as Elia Levita, *vid.* Martin (1983) 295–217.

⁶⁷ Durkan (1969) 47–149, cited by Ravasi *et al.* (1992–2002) v. I, 114.

⁶⁸ Justel (1978) 225, Jones (1987) 9.

⁶⁹ Dunlop (1951) 39.

⁷⁰ Ravasi — Gianfranco, *et al.* (1992–2002) I, 114.

⁷¹ Burman (2007) 172.

⁷² Venn — Venn (1927) 284–285.

⁷³ I have discussed the persons involved in this translation and their influence on its text in a paper “Los primeros orientalistas frente al islam: la traducción latina del Corán del cardenal

Reconstruction of the original layout according to the Prologue — Four Columns

According to the prologue, there were four columns in the original text. The columns included (1) the Arabic text, still present in the *M* manuscript, (2) the transliteration into the Latin alphabet, now lost, (3) the original translation together with Leo Africanus' corrections and (4) some notes (*annotationes quasdam*)⁷⁴ which were copied by Colville into *M* although, as Leo explains in his letter to the cardinal, had to be deleted and replaced by some new Quranic commentaries. What is noteworthy is that from the beginning the Qur'ān ordered by Egidio da Viterbo seemed to have been a philological work. The original traces preserved by Colville are using a letter "d" to indicate a doubt⁷⁵ and the idea of inserting the corrections of the text between the lines.⁷⁶

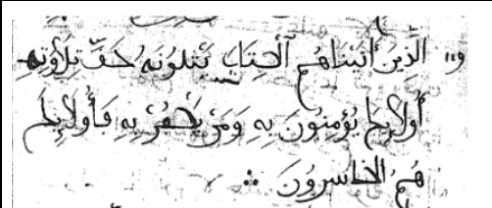
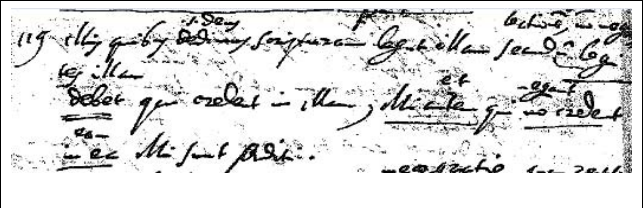
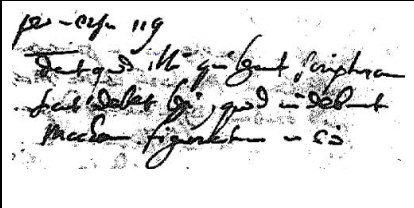
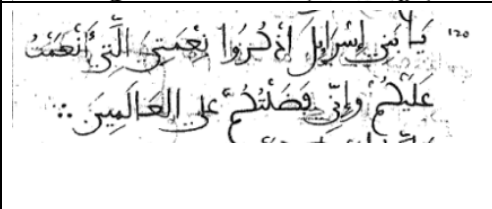
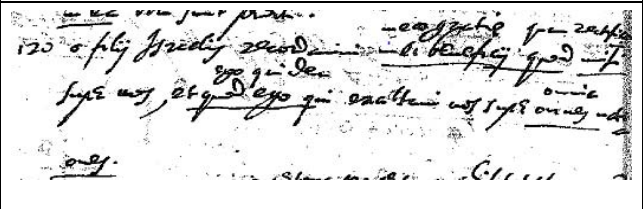
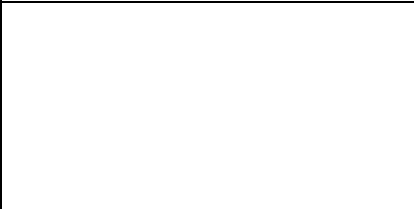
de Egidio de Viterbo (1518)" (2011), accepted for publication in the proceedings of the IX Congreso de la Sociedad Española de Ciencias de las Religiones, Oct. 2011.

⁷⁴ The edition and study of these notes have not been included in this dissertation.

⁷⁵ In this edition "*dubium*."

⁷⁶ In this edition "*add. s.l.*", which stands for "addidit supra lineam."

TABLE 2 RECONSTRUCTION OF THE ORIGINAL FOUR-COLUMN LAYOUT, VERSES 2:121–126

<p><i>prima columna:</i> <i>textus arabicus</i></p>	<p><i>secunda columna:</i> <i>textus literis nostratibus scriptus</i>⁷⁷</p>	<p><i>tertia columna:</i> <i>translatio latina correcta et interpolata super lineas</i>⁷⁸</p>	<p><i>quarta columna:</i> <i>annotationes Gabrielis</i>⁷⁹</p>
	<p>ʿAllazeena ʿātaynāhumul-Kitāba yatlounahou ḥaqqā tilāwatih; ʿUlā-ʿika yuʿminouna bihee fa-ʿulā-ʿika humul-khāsiroun</p>		
	<p>Yā-Banee-Isrā-ʿeelazkurouni-matiyallatee ʿan-ʿamtu ʿalaykum wa ʿannee faḍḍaltukum ʿalal-ʿālaameen</p>		

⁷⁷ As there are no traces of consistent transliteration in the *M* manuscript, this column is, anachronistically, quoted according to Tajweed Qur'an (2008), 19–20.

⁷⁸ For transcription see this edition, 61–62.

⁷⁹ Transcription: [*M* 20] Pro uersu 119: Dicunt quod illi qui legunt scripturam sicut debet legi, quod uidebunt Meccham figuratam in eo.

Pro uersu 122: Dicunt quod Abraham et Ismael fabricauerunt Meccham et quod Deus praecepit eis ut mundarent illud ut esset oratorium piis.

Pro uersu 124: Dicunt quod propter hunc uersum sunt securi omnes qui confugiunt ad Mecham, non solum a poena temporali sed etiam ab igne inferni.

Pro uersu 125: Est oratio Abrahae et Ismaelis quam fecerunt cum aedificauerunt templum Mechae.

Pro uersu 125: Dicunt quod Abraham et Ismael cum aedificauerunt templum Mechae petierunt a Deo ut mitteret incolam Mechae aliquem ex ipsis pro nuncio et propheta; et hic fuit Machoma.

<p>121 وَأَنْتُمْ يَا قَوْمِ لَأَحْزَنُونَ لَنْفَسٍ مِنْكُمْ وَلَا تُقْبَلُ مِنْكُمْ عَدْلٌ وَلَا تَنْصَحُوا شِعَاعَهُمْ وَلَا تَنْصُرُونَ</p>	<p>Wattaqou yawmal-lâ tajzee nafsun 'an-nafsinshay-'anw-wa lâ yuqbalu minhâ 'adlunw-wa lâ tanfa'uhâ shafâ-'atunw-wa lâ hum yunṣaroun</p>	<p>121 et l'... ... ...</p>	
<p>122 وَإِذْ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَبُّكَ بِإِيمَانٍ فَإِذَا جَاءَتْكُمْ الْجَاهِلِيَّةُ الْأُولَى قَالَتْ يَا وَيْلَتَى كَيْفَ أَتَانَنَا الْكَلِيمَ لِلْإِنْسَانِ مَا آمَنَّا قَالَ إِنَّمَا يُجِيبُكَ اللَّهُ بِمَا تَعْبَاهُ وَاللَّيْلُ وَالنَّجْمُ لِلظَّالِمِينَ</p>	<p>Wa 'iz-ibtalâ 'Ibrâheema Rab-buhou bi-Kalimâtin-fa 'atammahunn; qâla 'Innee jā'iluka lin-nâsi 'Imâmâ. Qâla wa min-zurriyyatee! Qâla lâ yanâlu 'ahdiz-zâlimeen</p>	<p>122 et ... ...</p>	<p>122 ... ...</p>
<p>123 وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَحَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمَّا أَنْتُمْ فَكُنُوا عَلَيْهِمْ أَهْلًا مِمَّا كَانُوا وَذَكَرُوا أَمْثَلًا وَعَفْوًا وَإِلَى الْأَنْبِيَاءِ أَلِيسُوا بِرُؤُوسِ السُّجُودِ</p>	<p>Wa 'iz ja-'alnal-Bayta mathâbatal-linnâsi wa 'amnâ; wattakhizou mim-Maqâmi 'Ibrâheema mus-allâ; wa 'ahidnâ 'ilâ 'Ibrâheema wa 'Ismâ-'eela 'an-tahhirâ Baytiya littâ-'ifeena wal-'â-kifeena warrukka-'is-sujoud</p>	<p>123 et ... ...</p>	

<p>وَلَمَّا جَاءَ إِسْرَائِيلَ رَبَّهُمْ لَمَّا جَاءَ إِسْرَائِيلَ رَبَّهُمْ لَمَّا جَاءَ إِسْرَائِيلَ رَبَّهُمْ وَأَرْزُقُوا مِنْهُمُ مِنَ الْعَمَلِ مِنَ الْعَمَلِ مِنَ الْعَمَلِ مِنَ الْعَمَلِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ</p>	<p>Wa `iz qāla `Ibrāheemu rabbiy-`al hāzā Baladan `Āmi-nanw-warzuq `ahlahou minath-<u>thamarāti</u> man `āma-na minhum-bi-LLāhi wal-Yawmil-`Ākhir. Qāla wa man-kafara fa-`umatti-`uhou qaleelan-<u>thumma</u> `aḏtarruhou `ilā `azābin-Nār,- wa bi`-sal-maṣeer</p>	<p><i>124 a grade dicit Abrāha + dicit pater dicit dicit secum, a pater Sabitabily ej illy qd dicit aj dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit</i></p>	<p><i>ps - 124 dicit qd dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit</i></p>
<p>وَلَمَّا جَاءَ إِسْرَائِيلَ رَبَّهُمْ لَمَّا جَاءَ إِسْرَائِيلَ رَبَّهُمْ لَمَّا جَاءَ إِسْرَائِيلَ رَبَّهُمْ وَأَرْزُقُوا مِنْهُمُ مِنَ الْعَمَلِ مِنَ الْعَمَلِ مِنَ الْعَمَلِ مِنَ الْعَمَلِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ</p>	<p>Wa `iz yarfa-`u `Ibrāheemul-ḡawā-`ida minal-Bayti wa `Ismā-`eel; Rabbanā ta-ḡabbal minnā; innaka `Antas-Samec-`ul-`Aleem</p>	<p><i>dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit</i></p>	<p><i>ps - 126 dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit</i></p>

The Milano Manuscript Glossae which provide further information about the original text

It is not only thanks to the Milano manuscript prologue that we can deduce some information about this translation, its archetype and its copies. Colville left numerous glossae on his copy, although the notes sometimes pose more questions than answers.

One of the main questions is: Who translated the Qur'ān for Egidio da Viterbo? In the prologue Colville states that “in fine prioris tomi dicitur quod Ioannes Gabriel Terrolensis descripserat tres primas columnas, putoque etiam authorem fuisse translationis.” In the beginning of the seventh chapter, *de Diuisionibus*,⁸⁰ we can read, however, that “correctiones translationis istius scriptae fuerunt alia manu quam correctiones precedentes. Et sine dubio alterius fuit et ipsa translatio.” We can also observe that *finis prioris tomi* coincides with a change of *liber*. This could make us think that Egidio had only the first book of the Qur'ān translated in Spain,⁸¹ and the remaining three were completed in Italy. Further research needs to be conducted in order to come to any conclusions in this field.

Colville seems to leave the majority of clues at the beginnings of the chapters. At first glance, the twelfth chapter⁸² is conspicuous for its elegant lettering and the lack of verse numbers.

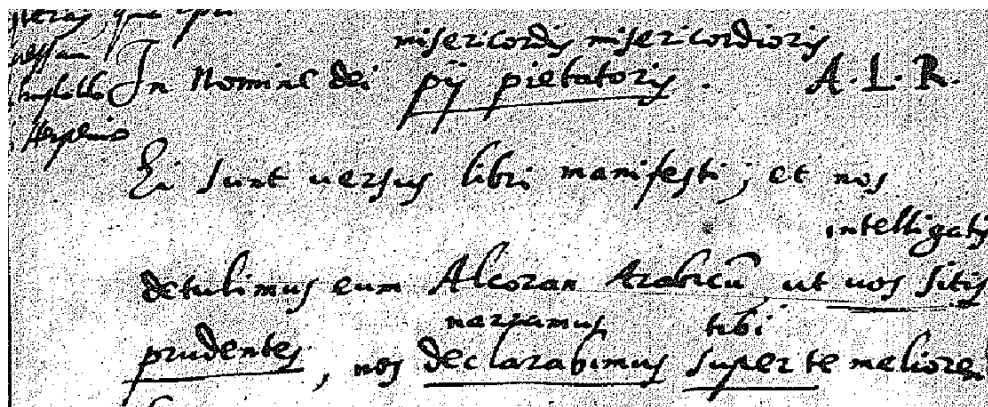

FIGURE 1 M217

The copyist explains to us that this is because “Azoaram istam transcripsi prius quam caeteras, quia reperi impressam et translata[m] ab Herpemie.” While comparing the chapter in question we can clearly see that Colville is influenced by Erpenius’ *Historia Iosephi Patriarchae ex Alcorano arabice*.⁸³

⁸⁰ This edition, 181.

⁸¹ In the paper “Ex traslatione satis cognoui quicumque is fuerat: fuisse natione Hispanum uel Hispano-Italum. Algunos rasgos de la traducción latina del Corán de 1518” presented in the VII Congreso de la Sociedad de Estudios Latinos del latín a las lenguas romances: lengua entre lenguas, cultura entre culturas (June 2012, Toledo), I try to determine whether the translation itself is rather contaminated by words of Italian or Spanish origin.

⁸² This edition, 250.

⁸³ Erpenius (1617).

TABLE 3 COMPARISON BETWEEN ERPENIUS' AND COLVILLE'S LATIN VERSION OF 12:1–10

	Erpenius ⁸⁴	Colville ⁸⁵
12:1	Istae (sunt) notae libri perspicui,	A.L.R. Hi sunt uersus libri manifesti.
12:2	utique nos demisimus eum, Coranum Arabicum, fortasse uos sapietis.	Et nos detulimus eum Alcoran Arabicum ut <u>uos sitis prudentes</u> (intelligatis).
12:3	Nos narramus super te pulcherrimam narrationum; eo quod reuelauimus tibi hunc Alcoranum, etsi fueris ante eum ex negligentibus.	Nos declarabimus super te meliorem historiam, cum eo quod reuelauimus tibi, hoc Alcoran, licet fuisti tu ante eum ex ignorantibus.
12:4	Cum dixit Iosephus patri suo: “O pater mi! Vtique ego uidi undecim stellas, et solem, et lunam; uidi eos me adorantes.”	Quando dixit Ioseph patri suo: “O meus pater! Ego uidi undecim stellas, et solem, et lunam, uidi eos qui <u>me reuerbantur</u> (mihi prostermentes).”
12:5	Dixit: “O filiote mi! Ne narra uisionem tuam super fratribus tuis, et struent tibi dolum, etenim Satanas homini hostis manifestus.	Dixit: “O <u>fili mi</u> (filioli mi)! Non <u>declares</u> (narres) insomnium tuum <u>super fratres tuos</u> (fratribus tuis), <u>quare</u> (quia) facient traditionem tibi et dolum, <u>et quia</u> (certe) diabolus pro <u>persona</u> (hominibus) est inimicus manifestus.
12:6	Et sic eliget te dominus tuus, et docebit te de explicatione narrationum, et complebit gratiam suam super te et super familia Iaacobi, sicuti compleuit eam super parentibus tuis antea Abrahamo et Ishaco. Etenim dominus tuus sciens, sapiens.”	Et sic <u>audiet</u> (eliget) te <u>creator</u> (dominus) tuus, et <u>demonstrabit tibi solutionem</u> (docet te ex significationibus) historiarum, et complebit gratiam suam super te, et super eos (familiam) Iacob, quemadmodum compleuit eam super patres tuos ante Abraham et Isaach; quia <u>creator</u> (dominus) tuus est sapiens, <u>uidens</u> (sciens).”
12:7	Certe fuerunt in Iosepho et fratribus eius signa interrogantibus.	Certe fuit in Ioseph et in fratribus suis <u>mysterium</u> (miraculum) pro scrutantibus (rogantibus).
12:8	Cum dixerunt: “Iosephus et frater eius cariores apud patrem nostrum quam nos et nos complures. Certe pater noster in errore manifesto .	Et quando dixerunt: “Certe Ioseph et frater eius amatur plus a patre nostro, plusquam nos, et nos sumus congregatio, <u>et quod</u> (certe) pater noster est in errore manifesto .
12:9	Occidite Iosephum aut coniiicite eum in terram, conciliabitur uobis facies patris uestri et eritis postea gens proba.”	Interficite Ioseph aut eiicite eum <u>in terram</u> (in terra) et <u>auferetur uobis in faciem</u> (euacuetur uobis facies) patris uestri, et eritis post eum gentes beatae.”
12:10	Dixit dicens ex iis: “Ne occidite Iosephum, et coniiicite eum in fundum cisternae. Accipiet eum quidam uiatorum, si estis facientes.”	Dixit dicens ex illis (dictor illorum): “Non interficiatis Ioseph, eiicite eum in profundo putei! <u>Auferent</u> (colligent) eum aliqui <u>uiatores</u> (muliones) si uos estis factores.”

⁸⁴ *Op. cit.*, D2–D3.⁸⁵ The version *supra lineam* is presented here in parentheses, the underlining is maintained as in the manuscript and indicates the parts of the text which should be substituted by the version *supra lineam*. Bold font has been introduced by me in order to highlight similarities between the two fragments.

It is clear, however, that what Colville does is not a verbatim transcription. We can suspect that he had the same attitude when copying Egidio's Qur'an. Here is an example of what could be a version copied with intentional changes of style (but not meaning):

TABLE 4 STYLISTIC DIFFERENCES BETWEEN *C* AND *M*

	<i>C</i>	<i>M</i> (Colville) ⁸⁶
5:12 ⁸⁷	Et iam accepit Deus confirmationem a filiis Israel, ex quibus misimus duodecim tribus, et dixit Deus: "Ego sum uobiscum si feceritis orationem, et solueritis decimas, et credideritis nunciis meis , et honoraueritis eos , et dilexeritis Deum cum affectione, ego parcam uobis peccata uestra et ponam uos in paradisus, sub quibus fluunt fontes. Et quicumque non crediderit post hoc, errauit a uia recta."	Iam accepit Deus fidem a filiis (filiorum) Israel quorum misimus ex illis duodecim tribus (capitaneos), et dixit Deus: "Ego ero uobiscum si mantinebitis (mantinuistis) orationem, et soluetis decimas (dedistis censum), et credetis (credidistis) in meos nuncios et eos honorabitis (honorauistis), et amabitis Deum (commodauistis Deo) cum affectione (comodatione (?)) bona , ego parcam uestris peccatis et ponam (faciam ingredi) uos in paradisum ubi fluunt sub eo fontes (flumina). Igitur qui non credet post hoc ex uobis, ille errauerit uiam directam (iam errauit ductionem uiae)."
5:15	O uos, qui habuistis scripturam! Iam uenit uobis nuncius noster declarans uobis multa de his quae caelastis in scriptura, qui parcat multis. Iam uenit uobis lux a Deo et liber manifestus,	O uos, qui habuistis scripturam (gens scripturae)! Iam uenit uobis noster nuncius qui declarauit uobis multa quae (de quo) abscondistis et separauistis (<i>signum crucis</i>) a scriptura et parcat multis. Iam uenit uobis a Deo lux et liber manifestus,
5:16	quo Deus diriget illum, qui secutus est uoluntatem Dei per uiam salutis et educet illos a tenebris in lucem cum uoluntate sua , et diriget eos per uiam rectam .	quo diriget cum eo Deus quem sequetur suam uoluntatem (uoluntates), igitur ipse rexit (<i>signum crucis</i>) in uia saluationis (pacis) et educet eos a tenebris ad lucem cum sua uoluntate , et diriget eos per uiam rectorum .
5:17	Certe non crediderunt illi, qui dixerunt quod Deus est messias Iesus , filius Mariae. Dic tu: " Qui habet potestatem Dei si Deus uult destruere messiam, filium Mariae, et matrem eius , et omnes qui sunt in terra?"	Iam non crediderunt illi, qui dixerunt quod Deus est messias, filius Mariae. Dic tu: " Quam potestatem habet a Deo in aliquo si ille uult destruere messiam, filium Mariae et eius materem , et illum qui est in terra generaliter ?"

The fact that Colville is always so willing to transmit a double version of the text is probably the most unsettling problem as far as the question of the original translations is concerned. In the first place, he mentions Leo Africanus (*vid.* Prologue) as the corrector and he says that he feels obliged to copy his contributions as he found them ("Translationem latinam tertiae columnae, una cum emendationibus eodem modo transcribere coactus sum quo ibidem reperi").

⁸⁶ The version *supra lineam* is presented here in parentheses. Bold font has been introduced by me in order to highlight differences between the two fragments.

⁸⁷ 5:12, 5:15–17 in this edition, 133–135.

In the second place, also in the Prologue, Colville says that he compared this translation with that of Robert of Ketton's and incorporated *indices*⁸⁸ from it ("contuli cum translatione Roberti Angli, et indices in margine apposui ex illo"). I have not yet been able to establish whether Colville consulted Robert's translation in a manuscript or in Bibliander's edition. As far as the *indices* are concerned, Paris BnF, MS lat. 3668 (fols. 152–156) seems to be a plausible source. This hypothesis, however, requires further research. It has been possible to find one exact quote taken from Robert of Ketton; in the margin of verse 88:22⁸⁹, next to the word *disiunctio* there is a note which reads: "transtulit Robertus: 'Tu non es coactor' et posuit glossam in margine". Effectively, in this very place we can read in Bibliander's edition: "Tu namque doctor es, non coactor." Additionally, there is a gloss in this place ("Doctor, non coactor Machumet. Sed contrarium saepissime in Alcoran docet.")⁹⁰

The third source of Colville's notes is the Arabic text of the Qur'ān which he quotes as *alius codex* or *exemplar*. For example, in the margin, close to one of the chapter's headers in which the number of verses is mentioned it is written:

in alio codice numerabant 121 et titulus erat بَيْتِي إِسْرَائِيلَ "Filii Israel". Vtrumque habet fundamentum, primum ex uersu 1°, alterum ex uersu eodem 5°, et cum interpretatur per "insomnium", puto eum decipi eum solum, significat "transitum a templo Mecha ad templum Hierusalem" (...) ⁹¹

A very similar kind of comment can be found in the margin, next to the header of chapter forty-eight⁹², in the same position in the chapter sixty-five⁹³ and in many other places⁹⁴. In chapter sixty-nine⁹⁵ Colville also mentions "his codex" ("*meo codice*").

⁸⁸ The *indices* are included in this edition and edited in small capitals, e.g. DE VSVRA (p. 57), PROELIVM VADRIN QVO MAVRI VINCERVNT CORASCITAS (p. 61).

⁸⁹ "Non est super eos disiunctio," this edition, 678.

⁹⁰ Bibliander, 185.

⁹¹ This edition, 291.

⁹² *Ibidem*, 506.

⁹³ *Ibidem*, 618.

⁹⁴ E.g. Q 80 (p. 662), Q 102 (p. 696).

⁹⁵ *Ibidem*, 632.

Various glossae found in both manuscripts

In both manuscripts, *C* as well as *M*, notes concerning the Arabic language and the Arabic cultural context can be found. These notes vary in length and are more frequent in *M*.

Comments explicating the Quranic content in the cultural context

It is probable that the comments which focus on cultural context were extracted from the fourth column of the original. These comments can be divided into six categories: (1) realia, *sc.* cultural-specific material things, (2) people, (3) supernatural beings, (4) places, (5) words difficult to translate, (6) comments aiming at providing more background to a described conversation or situation. These categories, however, are not rigid and some of the comments fall into more than one of them. Here are some examples of the many comments which have been included in the apparatus.

- (1) REALIA: In a comment regarding the verse 5:2⁹⁶ we can find an explanation of the phrase “prohibitum propter honorem Dei.” The commentator explains that what is offered to the temple should not be used by the believers: “quae offeruntur in templa Mecchae; ne utamini eis in usus uestros sed sint in usus templi.” Then the explanation continues as ties hanging on the necks are mentioned (“ligamina pendentia in ceruicibus”). We learn that poor people apparently used to bring these ties, or collars, to the temple as an inexpensive votive offering: “pauperes enim qui non habebant occasione offerendam, afferebant aliqua modici ualoris suspensa in collo, quae etiam debebant conuerti in usus templi et non hominum.”

In 36:39⁹⁷ we encounter an indication of how the expression “the Moon moves by the wheels” (“eat per rotas”) should be understood. The wheels, also called *tabernacula*, are “(...) 28 stationes lunae quibus redit ad locum quo discessit sole. (...)”

- (2) PEOPLE: From the explanation to the verse 19:56⁹⁸ we can learn that Idris is “Enoch uel Eliam.”

An elegant gloss is added (“additur glossa elegans”) to verse 18:94⁹⁹ which states that Gingae et Magingae, or Gog et Magog, “sunt gentes paruae et pusillae, quas nos dicimus ‘pigmaeos.’”

- (3) SUPERNATURAL BEINGS: The super natural being commented in a note on the verse 4:60¹⁰⁰ is a devil and also a Jew, worshipped in the times of the Prophet: “Diabolus iste fuit iudeus quidam tempore Machom. qui colebatur uti idolum.”

---

⁹⁶ This edition, 130.

⁹⁷ *Ibidem*, 437.

⁹⁸ *Ibidem*, 315.

⁹⁹ *Ibidem*, 309.

¹⁰⁰ *Ibidem*, 107.

- (4) PLACES: Zaigr ('the flame') mentioned in 17:97¹⁰¹ is described in the note as a "valley full of fire" or "an extreme heat": "Vallis est inferni plena igne, uel inquit: 'est extremitas caloris.'"

In the gloss about the verse 22:27¹⁰² we can read that Alchaggi ('Al-Hajj') means a visit, namely to Mecca which is a place that hosts 70.000 men: "addidit glossa quod est congregatio 70.000 hominum in Mecha."

- (5) WORDS DIFFICULT TO TRANSLATE: In in the gloss to 20:29¹⁰³ the term under scrutiny is *admonitor*, synonymous with *consiliarius*, presented with an additional explanation of which the copyist was uncertain: "addit glossa quod Hispanice dicitur 'Al-guazil' sed puto eum decipi (...)."

A gloss which makes a reference to the verse 13:15¹⁰⁴ comments on the phrase "in mane et in sero." Together with an explanation ("arabice inquit: 'Intelligunt per mane «prandium» et per serum «applicationem»") in the note one can find a declaration of a surprised copyist: "Sic erat scriptum, nec potui aliter legere."

- (6) COMMENTS PROVIDING BACKGROUND INFORMATION: Some additional cultural context is provided in order to clarify the narration of the verses 5:102–3¹⁰⁵: People, namely the Jews, are making questions, the note explains, asking about the meaning of some names: "interrogabant enim de quibusdam nominibus, quae imponebantur animalibus idolis immolatis; quid illa nomina significarent." The questions seemed natural because the names were unknown, used by the Quraish people: "quia erant nomina ignota, imposita a Corascitis idolatris, de quibus in praecedenti uersu dixit Machoma ne interrogarent." Subsequently we learn what the names about which Muhammad said not to ask are: Bahirati, Cehibiti, Guazelati "sunt nomina propria, quae imponebantur ab idolatris animalibus sacrificandis."

Comments concerning the quality of translation, comparative comments with regard to the Arabic language

Philological comments concerned with the quality of translation are abundant and can be found in both manuscripts. They can be divided into three groups: (1) those which offer a clarification of a word or phrase, (2) those that are critical towards the copied translation, frequent in *M*, and (3) the ones that inform of a different translation without indicating the one which is to be considered correct.

A note concerning the verse 4:147¹⁰⁶ can be quoted as an example of a comment from the first group. Here the author of the comment specifies how the phrase "Quid faciet Deus de poenis uestris" should be understood: "quasi dicat quod non inferat poenas." A comment of a similar type can be found in the verse 6:14¹⁰⁷; in the verse in question, above the phrase "Et sine Deo accipiam amicum" it is written: "quasi dicat: 'Non.'" This way the message of the impossibility of having a friend without God is clear, in spite of a possible different interpretation. Another example can be encountered in the verse 5:116¹⁰⁸, "Laudatus sis tu" which is compared in a

¹⁰¹ *Ibidem*, 299.

¹⁰² *Ibidem*, 339.

¹⁰³ *Ibidem*, 320.

¹⁰⁴ *Ibidem*, 262.

¹⁰⁵ *Ibidem*, 151.

¹⁰⁶ *Ibidem*, 124.

¹⁰⁷ *Ibidem*, 158.

¹⁰⁸ *Ibidem*, 154.

gloss with the Arabic equivalent: “id est, ‘Absit a me’, quomodo est loquendi arabice.” All the aforementioned comments are transmitted by *C*, as per comments of a similar kind in *M* we can read in the note on the verse 26:44¹⁰⁹, above the phrase “cortes suas” that “Correxit primo sic: ‘sortes’, deinde sic: ‘corda eorum’, uolebat dicere: ‘cordas.’”

In order to give some examples of the comments from the second category the titles of the chapters can be quoted. For example, in a gloss next to the chapter forty-six¹¹⁰, titled according to *M de Arditate*, it can be read in reference to the title: “Ecce barbariem, uoluit dicere ‘Colliculorum.’” Similarly, next to the title of the chapter fifteen¹¹¹, *de Lapidibus*, the note makes a reference to the previous correction of *Lapidibus* by *Pauimento*, the gloss reads: “ecce barbariem correctoris!” What follows is a comment on the number of verses in this sura, ninety-seven or ninety-nine:

reperi tamen 97, in titulo arabico dicitur quod sunt 97, in translatio latina 99; et corrector ineptissimus posuit literam ‘d’ qua uult significare ‘dubium’. Non debebat dubitare sed corrigere saltem semel recte et scribere ‘nonaginta septem’. De lapidibus illis loquitur uersu 74.

Similar examples can be multiplied¹¹²; what is interesting is that Colville includes in his copy even these alternative translations which he considers wrong.¹¹³

In addition to the rather bitter comments concerning the quality of corrections, an exclamation can be found in *M* which is directed personally at Leo Africanus. It is a note to the verse 2:221¹¹⁴ Colville complains: “ecce stupiditatum Leonis!”

Lastly, a comment simply quoting a different translation without making a specific distinction is, for example, the one written above *Cum* in 32:2¹¹⁵ which reads that “in alii solebat corrigere ‘In.’”

References to the vernacular language

In some occasions references to the vernacular language are made in order to aid the Latin translation. Such is the case of the gloss inserted above the phrase “facient adulterium” (3:15¹¹⁶) which contains an Italian translation: “peruenient ad peccatum; italice: ‘Alla cosa bruta.’” In the verse 7:166¹¹⁷ a note, which seems to be a quote taken from the original, written above the phrase “Sitis simiae paruulae” explains: “idem quod uernacule: diceremus Nanus, sic scriptum erat in glossa.” An interesting comment can be found above the word *creauimus* in 26:18¹¹⁸. It reads that “Hispanice dicitur ‘creare’ pro ‘nutrire.’”

¹⁰⁹ *Ibidem*, 369.

¹¹⁰ *Ibidem*, 526.

¹¹¹ *Ibidem*, 273.

¹¹² E.g. in the title of Q 31 (p. 409), and also in the text itself, e.g. 7:127 (p. 195), above the phrase “dabo uitam” the gloss states: “non intelexit, debebat exponere ‘et stuprabimus.’” In the verse 32:10 (p. 414) a note above the phrase “Quando reuertemur” reads: “An dispergemus; aliter: ‘An commiseremus’ utrumque male.”

¹¹³ There is also a gloss in 40:58 which adds on top of the words “cum peccatore. Et non obliuiscetur”: “Hoc non extant in textu arabico.” (p. 484)

¹¹⁴ *Ibidem*, 45.

¹¹⁵ This edition, 413.

¹¹⁶ *Ibidem*, 97.

¹¹⁷ *Ibidem*, 200.

¹¹⁸ *Ibidem*, 368.

Comments on the number of verses

In various annotations Colville expresses his concern about the correct numeration of verses. To quote just few such fragments, in the eighteenth chapter¹¹⁹, which was supposed to contain one hundred fifty verses, the copyist acknowledges that he did not find more than ninety-eight, although in the other codex there were said to be one hundred twenty-one: “Reuera non reperi plures 98 et in alio codice scriptum erat in principio esse uersus 121.” Similar attentiveness is expressed in the beginning of chapter twenty-one¹²⁰, where he was expecting to encounter 112 verses, but he did not: “reperi tamen reuera nisi 109, et in alio codice dicebatur quod erat tantum: 101.” In a note at the beginning of chapter thirty-six¹²¹ Colville confesses:

In arabico dicebantur esse uersus nescio quot, in latino 43. Reuera reperi 79, in alio codice 80. Non apposui uersus quia omnia inter se differebant; arabicus cum translatione, et utroque a numero uero uersu, et omnia ab alio codice, ut nullo modo potui eos inter se concordare reddere.¹²²

Negative Comments on the Quranic Content

Only *M* preserves annotations regarding the content of the Qur’ān which clearly reject the Quranic message. The general tone of these comments can be considered sarcastic rather than hostile. For example, next to the header of chapter eighteen¹²³ there is the following note: “de antro isto loquuntur uersu 7 et sequentes, et omnia sunt inaudita nobis, de Alexandro Magno quam ridicula dicit.” A similar, brief comment appears next to the header of chapter twenty-seven¹²⁴: “De formicis istis uide uersum 18 et abstine risu.”

The subjects which have fueled Latin literature of religious controversy for so long, such as the trinity or the unity of God or the figure of Jesus, are not excessively exploited in *M*. There are a couple of very short notes, for instance the one to the verse 112:3¹²⁵ which states: “non desiuit negare filium Dei”, the philological notes, however, populate far more entries.¹²⁶

---

¹¹⁹ *Ibidem*, 301.

¹²⁰ *Ibidem*, 328.

¹²¹ *Ibidem*, 435.

¹²² Colville stops numbering the verses from chapter sixty-nine onwards.

¹²³ This edition, 301.

¹²⁴ *Ibidem*, 379.

¹²⁵ *Ibidem*, 706.

¹²⁶ The so called *indices* mentioned previously in this section are examples of the typical Christian interest in the Quranic passages.

Dictionary?

There are some annotations in which Colville mentions having consulted a dictionary. In three cases¹²⁷ it seems he is quoting “*dictionary Golii*” (although the reading of the name is not certain). If it is assumed that Colville had access Jacobus Golius’ dictionary, he could have only looked the words up in an unedited manuscript, as the Leiden edition was published in 1653, which is later than *M* was copied (1621). On the other hand, if it is taken into account that Colville was familiar with the work of Erpenius, it possible that he also knew about Erpenius’ promising student Golius and had an opportunity to copy some his work.¹²⁸

At one point Colville also quotes a lexicon *Granatenis*.¹²⁹ This could either reference Leo Africanus’ dictionary which he wrote with Jacob Mantino¹³⁰ (Leo has been referred to in the Prologue as Ioannes Leo Granatinus) or Pedro de Alcala’s dictionary, dedicated to the first archbishop of Granada¹³¹. Interestingly enough, Leo Africanus and Jacob Mantino’s dictionary is preceded by a short description, most probably in Colville’s hand. In the Latin preface to the dictionary the author remains unknown (*Incerto auctore*) and there are no criticising remarks regarding his knowledge of Arabic.

Arabicum

Vocabularium monologicum . . . in quo singulae uoces arabicae
ponuntur, nec quidpiam praeterea neque phrases neque uariae
significationes, et eiusmodi alia lexicorum, et e regione uocum
arabicae, in principio quidem libri posita sunt expositiones, h

FIGURE 2 MS. ÁRABE 598, 3

Leo Africanus and Jacob Mantino’s dictionary — Transcription of the third folio:

Vocabularium Arabicum monologicum, id est in quo singulae uoces arabicae ponuntur, nec quidpiam praeterea neque phrases neque uariae significationes et eiusmodi alia lexicorum et e regione uocum arabicarum. In principio quidem libri positae sunt expositiones tum latinae tum rabbinicae aliquot nimirum paginis, postea uero sunt hispanicae usque ad finem quasi libri, paulo uero ante finem desiderantur omnes expositiones.

Incerto auctore, sed omnes literae alphabeti continentur in hoc dictionario [neque] quod neutiquam extractum est ad normam lexicum arabicum Goherici aut aliorum, ponit (?) arabicorum per finales literas, sed ad modum hebraeorum et latinorum per primas literas dictionum.

¹²⁷ 15:74 (p. 277), 17:5 (p. 291) and 18:9 (p. 301).

¹²⁸ In the note to 18:9 he calls the dictionary his own: “*dictionary meum*.”

¹²⁹ Colville’s note to 25:24, in this study p. 363.

¹³⁰ MS 598, Manuscritos árabes, Real Biblioteca del Escorial. This dictionary has been described by Zemon Davis (2006) 84–85.

¹³¹ Pedro de Alcalá (1505).

Manuscript tradition and editorial principles

Manuscripts

The Latin translation of the Qurʾān commissioned by Egidio da Viterbo is preserved in two manuscripts (*C* and *M*), although only one of them (*M*) gives a complete Latin translation.

C = Cambridge, Cambridge University Library, MS Mm. v. 26¹³²

“An early sixteenth-century paper manuscript (304 x 210–22 mm), having 274 folios¹³³ with eighteen to twenty lines per page. The Arabic is written in a Maghribi and the Latin in an Italian hand. The manuscript is imperfect at both beginning and end.

Contents: 1ra-274vb (appearing only on the left column — the right column being blank — of the recto side of each folio up through folio 226, after which it appears in both columns of both sides of each folio): The Qurʾān in Latin, beginning with verse 2:17 (although numbered 2:15) and concluding with verse 49:11.”¹³⁴

Similes sunt illis qui accendunt ignem et, postquam fuerunt illuminati undique, abstulit Deus lumen suum et reliquit eos in obscuritatibus ut nihil uiderent.
 Ⓒ Surdi, muti, caeci sunt et nolunt paenitere...

O uos credentes! Nulla gens contendat alteram, quae fortasse est melior illa ne contendant mulieres alias mulieres quae fortasse sunt meliores illas. Et non nominetis uos ad inuicem nominibus.¹³⁵

The manuscript folios are bound in such a way that the last folio of the translation is in fact *C* 323 (67:27)¹³⁶. The sequence of the text in reference to the scanned images is as follows: from 5 (2:17)¹³⁷ to 109 (every second folio, 3:49¹³⁸), from 110 (3:53)¹³⁹ to 122 (3:102)¹⁴⁰, then 283 (3:106)¹⁴¹, then 123 (3:110)¹⁴² to 126 (3:121)¹⁴³, then 282 (3:126)¹⁴⁴, from 127 (3:131)¹⁴⁵ to 156 (4:25)¹⁴⁶, from

¹³² Described in *A Catalogue of the Manuscripts Preserved in the Library of the University of Cambridge*, vol. 4, Cambridge (1861), 335 and Burman (2002). Thomas Burman was the first one to establish the connection between *C* and *M*.

¹³³ My edition of the text uses the number of the scanned images rather than folios. Images from 5 to 379 contain the text of the Qurʾān. Latin text can be found on the odd scans from 5 to 107, then from 109 to 379, both odd and even scans.

¹³⁴ Burman (2002) 337. This work describes *C* at length, in order to avoid repetition and excessive quotations of Burman’s work I concentrate in this section on subjects which I feel have not been exploited so far.

¹³⁵ Then the text continues on *C* 284.

¹³⁶ In the edited here text page 627.

¹³⁷ *Ibidem*, 6.

¹³⁸ *Ibidem*, 66.

¹³⁹ *Ibidem*, 67.

¹⁴⁰ *Ibidem*, 75.

¹⁴¹ *Ibidem*, 76.

¹⁴² *Ibidem*, 77.

¹⁴³ *Ibidem*, 79.

¹⁴⁴ *Ibidem*, 80.

¹⁴⁵ *Ibidem*, 80.

¹⁴⁶ *Ibidem*, 100.

158 (4:29)¹⁴⁷ to 281 (7:54)¹⁴⁸, then from 324 (37:25)¹⁴⁹ to 379 (49:2)¹⁵⁰, then from 284 (49:11)¹⁵¹ to 323 (67:13)¹⁵².

There are lacunae in the text between: 2:129–2:164¹⁵³, 2:196–2:230¹⁵⁴, 2:258–3:42¹⁵⁵, 6:100–6:110¹⁵⁶, 6:128–7:12¹⁵⁷. The text is missing between 7:58¹⁵⁸ and 37:25.

On the top of the first Latin folio it is written twice *Alcoranis liber primus* and there is a number given in both Roman and the Greek numeral systems: *n<umer>o CXI ρια*, which might be an old classmark¹⁵⁹.

The chapters are titled and the place of revelation is mentioned. What is more, they are numbered, often according to a double organizational system, one of which divides them into four parts. The beginning of each chapter is presented as follows:

<Incipit Liber Primus>

Capitulum tertium, de Mulieribus, in Tribula, continet centum septuaginta et quinque uersus.¹⁶⁰

Caput quartum, de Mensa, in Tribula, continet 120 uersus.¹⁶¹

Capitulum de Pecoribus, in Meccha, continet 165 uersus.¹⁶²

Explicit Liber Tertius, incipit Liber Quartus¹⁶³

XXXVIII <Arabice>; Capitulum primum, de Daud, in Meccha, continet 85 uersus.¹⁶⁴

XXXIX <Arabice>; Capitulum secundum, de Congregationibus, in Mecha, continet 73 uersus.¹⁶⁵

---

¹⁴⁷ *Ibidem*, 101.

¹⁴⁸ *Ibidem*, 189.

¹⁴⁹ *Ibidem*, 442.

¹⁵⁰ *Ibidem*, 545.

¹⁵¹ *Ibidem*, 547.

¹⁵² *Ibidem*, 625.

¹⁵³ *Ibidem*, 30–34.

¹⁵⁴ *Ibidem*, 42–47.

¹⁵⁵ *Ibidem*, 54–65.

¹⁵⁶ *Ibidem*, 171–172.

¹⁵⁷ *Ibidem*, 176–182.

¹⁵⁸ *Ibidem*, 190.

¹⁵⁹ In a private conversation, Dr Patrick Zutshi, Keeper of manuscripts and University Archives in the Cambridge University Library, acknowledged that it is not known how the manuscript came to Cambridge. All that can be said is that it was not part of the library of John Moore, donated in 1715. The double-letter classmarks were assigned to the manuscripts in the mid-18th century, but many of the manuscripts had been in the library for a long time by then.

¹⁶⁰ This edition, 93.

¹⁶¹ *Ibidem*, 130.

¹⁶² *Ibidem*, 156.

¹⁶³ *Ibidem*, 453.

¹⁶⁴ *Ibidem*, 454.

¹⁶⁵ *Ibidem*, 464.

Capitulum tertium, de Parcente, in Mecha, continet 82 uersus.¹⁶⁶

XLI <Arabice>; Capitulum quartum, de Declarationibus, in Meccha, continet 53 uersus.¹⁶⁷

Capitulum quintum, de Secreto, in Meccha, continet 50 uersus.¹⁶⁸

XLIII <Arabice>; Capitulum sextum, de Purpura, in Meccha, continet 89 uersus.¹⁶⁹

XLIV <Arabice>; Capitulum septimum, de Fumo, in Meccha, continet 56 uersus.¹⁷⁰

XLV <Arabice>; Capitulum octauum, de Inclinatione, in Meccha, continet 36 uersus.¹⁷¹

XLVI <Arabice>; Capitulum nonum, de Harena, in Meccha, continet 34 uersus.¹⁷²

XLVII <Arabice>; Capitulum decimum, de Pugna, in Tribula, continet 40 uersus.¹⁷³

XLVIII <Arabice>; Capitulum undecimum, <de> Expugnatione, in Tribula, continet 33 uersus.¹⁷⁴

XLIX <Arabice>; Capitulum duodecimum, de Parietibus, in Tribula, continet 18 uersus.¹⁷⁵

L Ar<abice>; Capitulum tertium decimum, de Monte Qaf, in Meccha, continet 45 uersus.¹⁷⁶

LI Ar<abice>; Capitulum quartum decimum, de Ventis, in Meccha, tenet 60 uersus.¹⁷⁷

LII Ar<abice>; Capitulum decimum quintum, de Monte Sinai, in Meccha, continet 49 uersus.¹⁷⁸

LIII Ar<abice>; Capitulum decimum sextum, de Stellis, in Meccha, continet 62 uersus.¹⁷⁹

LIV Ar<abice>; Capitulum decimum septimum, de Luna, in Meccha, continet 55 uersus.¹⁸⁰

---

¹⁶⁶ *Ibidem*, 476.

¹⁶⁷ *Ibidem*, 488.

¹⁶⁸ *Ibidem*, 497.

¹⁶⁹ *Ibidem*, 506.

¹⁷⁰ *Ibidem*, 516.

¹⁷¹ *Ibidem*, 521.

¹⁷² *Ibidem*, 526.

¹⁷³ *Ibidem*, 533.

¹⁷⁴ *Ibidem*, 539.

¹⁷⁵ *Ibidem*, 545.

¹⁷⁶ *Ibidem*, 549.

¹⁷⁷ *Ibidem*, 554.

¹⁷⁸ *Ibidem*, 559.

¹⁷⁹ *Ibidem*, 564.

¹⁸⁰ *Ibidem*, 569.

LV <Arabice>; Capitulum decimum octauum, de Misericorde, in Meccha, continet 77 uersus.¹⁸¹

LVI Ar<abice>; Capitulum decimum nonum, de Ruina, in Meccha, continet 96 uersus.¹⁸²

LVII Ar<abice>; Capitulum uigesimum, de Ferro, in Tribula, continet 28 uersus.¹⁸³

LVIII Ar<abice>; Capitulum de Disputatione, in Tribula, continet 21 uersus.¹⁸⁴

LIX Ar<abice>; Capitulum uigesimum secundum, de Exitu incredulorum, in Tribula, continet 24 uersus.¹⁸⁵

LX Ar<abice>; Capitulum de Examinatione, in Tribula, continet 13 uersus.¹⁸⁶

LXI Ar<abice>; Capitulum uigesimum quartum, de Apostolis, in Meccha, continet 14 uersus.¹⁸⁷

LXII Ar<abice>; Capitulum uigesimum quintum, de Die Veneris, in Tribula, continet 11 uersus.¹⁸⁸

LXIII Ar<abice>; Capitulum uigesimum sextum, de Rebellibus, in Tribula, continet 11 uersus.¹⁸⁹

LXIV Ar<abice>; Capitulum uigesimum septimum, de Iniuriis, in Tribula, continet 18 uersus.¹⁹⁰

LXV Ar<abice>; Capitulum uigesimum octauum, de Repudiatione, in Tribula, continet 12 uersus.¹⁹¹

LXVI Ar<abice>; Capitulum uigesimum nonum, de Prohibitione, in Tribula, continet 12 uersus.¹⁹²

LXVII Ar<abice>; Capitulum trigesimum, de Regno, continet 31 uersus.¹⁹³

Throughout the entire manuscript there are words and phrases inserted above the lines written by the same hand as the main body of the text. These insertions are punctual, they tend to clarify the text rather than provide a different version of it. The most frequent clarifications are repetitive and often appear above the pronouns, for instance *mauri* as an elaboration on *quidam* or *uos*, *Alcoranum* as an elucidation of *hoc* or *Corascitae* written above *isti*.¹⁹⁴

---

¹⁸¹ *Ibidem*, 575.

¹⁸² *Ibidem*, 581.

¹⁸³ *Ibidem*, 588.

¹⁸⁴ *Ibidem*, 594.

¹⁸⁵ *Ibidem*, 599.

¹⁸⁶ *Ibidem*, 604.

¹⁸⁷ *Ibidem*, 608.

¹⁸⁸ *Ibidem*, 611.

¹⁸⁹ *Ibidem*, 613.

¹⁹⁰ *Ibidem*, 615.

¹⁹¹ *Ibidem*, 618.

¹⁹² *Ibidem*, 621.

¹⁹³ *Ibidem*, 624.

¹⁹⁴ These words and phrases have been edited in the apparatus as *s.l. C.*

The second hand of *C* left punctual comments in the second chapter, from line forty-six to 231. The interlinear and marginal notes of the second hand are in a cursive, often difficult to read.¹⁹⁵

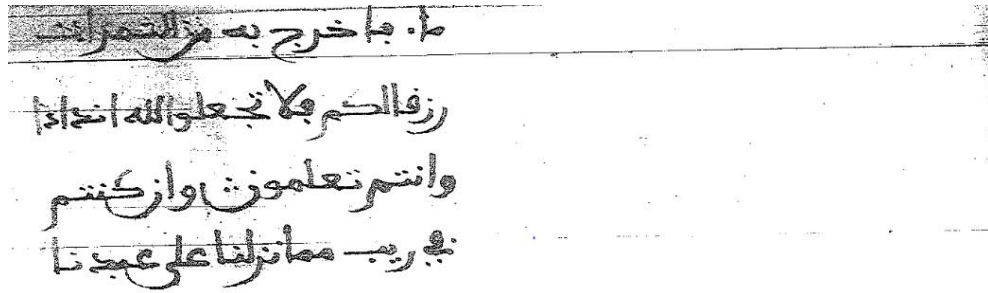

FIGURE 3 C 6

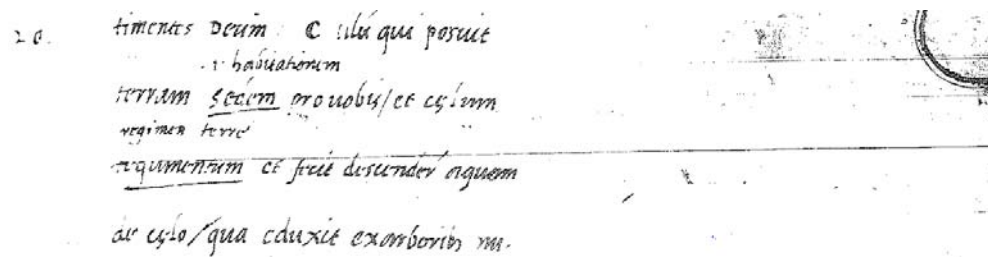

FIGURE 4 C 7

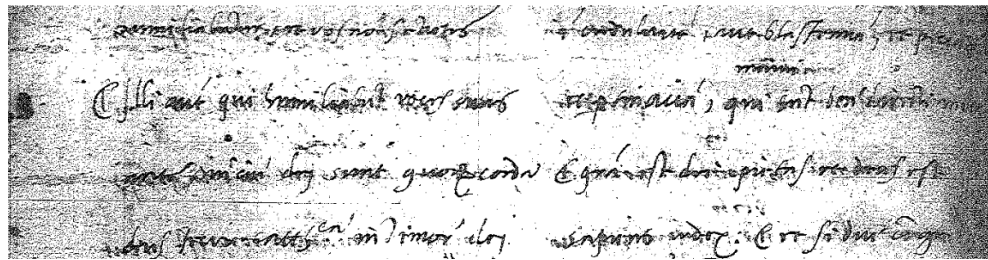

FIGURE 5 C 379

M = Milan, Biblioteca Ambrosiana, MS D 100 Inf.¹⁹⁶

Paper manuscript (315 x 110 mm.), having 612 folios (212*b* to 216*a*, 609*b* to 612*a* are blank) copied in 1621 by David Colville in El Escorial from the 1518 original. The entire Latin text is written in Colville's hand.

Colophon:

[M 609] Completus est hic codex in laudem Dei et bonitatem ipsius. Laus Deo Patri et Filio et Spiritu Sancto. Scriptus fuit hic liber manu Daudidis Coluilli Scoti in basilica D. Laurentii dicta Escoriali anno Christi Domini Deique et Domini nostri millesimo sexagesimo uigesimo primo cum licentia superiorum S. Inquisitionis, cum interpretis arabici officio regio fingeretur in dicta sede (?).

¹⁹⁵ These notes have been edited in the apparatus as *s.l. C*².

¹⁹⁶ Described by Löfgren — Traini (1957), Burman (2002), (2005), (2007).

Contents: M 1, 3, 2 (in this order) contain the Prologue, M 5 bis, 14 bis, 17, 20, 28, 32, 40, 42, 51, 52, 54, 68, 71, 78, 81, 89, 103, 311 bis, 448, 449 contain the explanatory notes on the Qur'ān.¹⁹⁷ The rest of the folios contain the Qur'ān in Arabic and its Latin translation copied side by side on facing pages.

The Quranic chapters are divided into four books¹⁹⁸, which have been extracted from two volumes. The copyist informs us about the transition between volume one and two (chapter nineteen)¹⁹⁹ with the following note:

Hic incepit secundus tomus et habebat diuisiones seu numerationem sicut uidebis in singulis azoaras. Non reperi autem tantam diligentiam correctoris in hoc secundo tomo ac in primo.

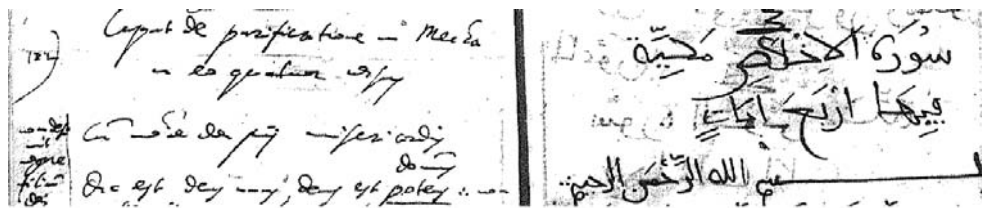

FIGURE 6 M 609

¹⁹⁷ Burman (2005) 105.

¹⁹⁸ As it can be seen in this edition's table of contents and headers.

¹⁹⁹ This edition, 312.

Quality of the Manuscripts and their relationships

The differences between the manuscripts

Although in the beginning of the translation *C* and *M* render the same text with minor discrepancies, further in the text, starting from chapter seven which seems to be a critical point, the differences between the manuscripts become more visible. We encounter what Burman called “different recensions of the same translation”²⁰⁰, these recensions occur on three levels: the first one is *C*, the second one is *M* and the third one is *M* with interpolated corrections.

The version transmitted by the *M* manuscript *supra lineam*: *M post correctionem*

The changes between both manuscripts which do not alter the meaning have been presented above.²⁰¹ There are, however, some fragments of the translation in which each manuscript renders a different version of the text.

Apart from noticing the differences between the main text of *C* and *M* it is also interesting to read, quite literally, between the lines of *M*; namely, to consider the words and phrases left *supra lineam*. In this comparative table the version *M post correctionem* is the one established after incorporating the text written *supra lineam* which was meant to substitute the underlined parts of the text. Parts which had been marked with *signum crucis* have been eliminated from the *post correctionem* version.²⁰²

TABLE 5 THE VERSION ANTE AND POST CORRECTIONEM

	<i>C seu M ante correctionem</i>	<i>M post correctionem</i>
4:57 ²⁰³	illos autem, qui crediderunt et fecerunt bona opera, ponemus in paradisis sub quibus fluunt fontes, ubi erunt in aeternum et habebunt mulieres mundas; quos faciemus ingredi in perpetuum .	Et illi qui crediderunt et fecerunt opera bona faciemus ingredi in paradysum sub quibus fluent flumina, ubi stabunt in aeternum et habebunt in ea uxores mundas; et faciemus ingredi in umbraculo umbrae .
4:62 ²⁰⁴	Igitur quid erit illis quando ueniet super illos infortunium pro his quae operati sunt? Et postea uenerunt ad te iurantes per Deum et dicentes : “Noluimus nisi pacem et concordiam.”	Igitur quomodo cum eueniet eis fortuna pro eo quod anticiparunt suis manibus? Postea uenerunt ad te iurando per Deum et non uoluimus nisi beneficium et concordiam.
4:64 ²⁰⁵	Et nullum nuncium misimus nisi cui obediri mandauimus per uoluntatem Dei; et si illi qui iniuriam fecerunt sibimet ipsis uenissent et petuissent ueniam a Deo et a nuncio, pepercisset illos et inuenissent Deum indulgentem et pium.	Et non misimus nullum nuncium nisi obediatur cum uenia Dei; et si illi cum iniuriam fecerunt suismet personis, uenissent ad te et petuissent a Deo et petuisset nuncius pro eis , inuenissent Deum indulgentem, pium.

²⁰⁰ Burman (2002) 361.

²⁰¹ Table Stylistic Differences between *C* and *M*.

²⁰² The problem of the *supra lineam* version of *M* is also mentioned in my paper (2012).

²⁰³ *Ibidem*, 106–107.

²⁰⁴ *Ibidem*, 107–108.

²⁰⁵ *Ibidem*, 108.

4:73 ²⁰⁶	Et si uos habueritis aliquod bonum a Deo, dicit: “Vtinam fuisset cum illis ut haberem magnam partem gratiae aut praedae!” Tamquam amicitia esset inter uos et illos.	Et si accidit uobis aliquod gratia ideo dicit, tamquam si non esset inter nos et illum beneuolentia : “Vtinam fuisset cum illis donec lucrabor lucrum magnum.”
4:75 ²⁰⁷	Et uos cur non pugnabitis propter amorem Dei? Nonne uidetis debiles ex hominibus et ex mulieribus et filiis? Illos, qui dicunt: “O creator noster! Educ nos de hac ciuitate, quae facit iniuriam uicinis suis, et pone nos, o procurator noster, apud te! Et tu defende nos! ”	Quid est uobis quod non pugnabitis in uia Dei? Et debiles ex hominibus, et ex mulieribus, et ex filiis illos qui dicunt: “O domine! Educ nos ab hac ciuitate quae facit iniuriam suis, et pone nobis ex parte tua protectorem et pone nobis ex parte tua defensorem. ”
4:81 ²⁰⁸	Et dicunt: “Nos sumus obedientes.” Et quando egrediuntur aliqui ex illis a te, dormiunt in alio , quod non dixerunt tibi; et Deus scribit illud super quo uigilauerunt illi . Igitur recede ab illis et spera in Deo; et sufficit tibi spes Dei.	Et dicunt: “Obedientia”, et quando egrediuntur a te aliqui eorum, ordiuntur in nocte praeter id quod dixistis; et Deus scribit quod in nocte ordiuntur . Igitur recede ab eis et spera in Deo; et sufficit in Deo procuratore.
4:88 ²⁰⁹	Non habetis in rebellibus duo agmina et Deus male tractauit illos secundum ea quae opertati sunt; et sic uultis uos dirigere quem Deus male direxit et illi, quem Deus male direxit non inuenies uiam.	Quid est uobis in impiis? Et Deus male tractauit illos pro eo quod acquisiuerunt. Sic uultis dirigere quos fecit errare Deus? Et quem direxit male Deus, igitur non inuenies illi uiam.
4:91 ²¹⁰	Sed uos inuenietis alios, qui uolunt esse securi a uobis et a gente sua , et quando reuersi sunt in proelium, erunt positi in illo. Igitur si illi non recesserint a uobis, et non dederint securitatem , accipite illos et occidite eos ubicunque inuenieritis; super quos dedimus uobis potestatem maximam.	Inuenietis alios qui uolunt securare uos et securare suam gentem , et cum reuertuntur in proelium, positi erunt in illa, et si illi non recedent a uobis, et faciant pacem uobiscum, et retinent manus eorum , igitur accipite eos et occidite eos ubicunque inuenietis [eos]; super quod dedimus uobis potestatem claram.
4:112 ²¹¹	Et ille qui operatur peccatum aliquod aut aliquem errorem, et postea discurrit fugiendo cum eo , ille portat secum rem ualde foedam et peccatum manifestissimum.	Et quicumque acquirit aliquod peccatum aut errorem, et postea eiicit cum illo inculpantem alios , igitur ille affert secum mendacium et peccatum manifestum.
5:2 ²¹²	O uos credentes! Non faciatis licitum id, quod est prohibitum propter honorem Dei, nec oblationes, nec ligamina pendentia in ceruicibus, nec uisitatores templi honorificati uolendo gratiam creatoris sui et uoluntatem eius.	Vos qui credidistis! Non faciatis licitum sacra Dei nec mensem prohibitum neque sacrificia, neque pendentia, nec uisitatores domus honoratae quaerendo gratiam a domino eorum et contentationem.

²⁰⁶ *Ibidem*, 109.

²⁰⁷ *Ibidem*, 109–110.

²⁰⁸ *Ibidem*, 111.

²⁰⁹ *Ibidem*, 112–113.

²¹⁰ *Ibidem*, 113.

²¹¹ *Ibidem*, 118.

²¹² *Ibidem*, 130.

5:13 ²¹³	Et quia transgressi sunt suam confederationem , malediximus illis, et posuimus in cordibus eorum duritiem, qui deuiare faciunt uerba a locis suis, et obliti sunt alicuius partis eorum, quibus fuerunt admoniti. Et semper discooperies deceptiones eorum , exceptis paucis ex illis. Igitur parce illis, et pacifica illos, quia Deus diligit iustos.	Et pro destructione eorum malediximus eis et posuimus corda eorum dura quia deuiant uerba a suis locis et obliti sunt partis de quo admoniti fuerunt cum illo. Et semper tu cernis super traditiones eorum exceptis paucis ex iis et parce eis et sis clemens et Deus amat benefactores.
5:110 ²¹⁴	Et quando dixit Deus: “O Iesu, fili Mariae, recordare gratiae meae, quae fuit super te et matrem tuam quando te adiuuauit cum spiritu sancto, et locutus es homines cum esses infans et adultus ; et quando docui te scripturam, et scientiam, et legem, et Euangelia, et formasti ex luto quasi quandam figuram auium cum uoluntate mea, in quibus sufflasti et factae sunt aues cum uoluntate mea, et sanabas caecos et leprosos cum uoluntate mea, et suscitabas mortuos cum uoluntate mea, et quando ego habui a te filios Israel cum uenisti ad eos cum declarationibus, et dixerunt illi qui erant increduli ex illis: ‘Non est hoc nisi maleficium manifestum.’	Et quando dixit Deus Iesu filio Mariae: “Memento meae gratiae super te et super tuam genitricem, et auxiliatus sum tibi spiritu sancto, allocutus fuisti homines in cuna; et cum docui te scripturam, et sapientiam, et Toram, et Euangelia, et quando formasti ex luto formam auium cum mea uoluntate, et flasti in eam et erit auis cum mea uoluntate, et sanabas caecos et leprosos, et extrahebas mortuos cum mea uoluntate, et cum tenui filios Israel, uenisti ad eos cum declarationibus, et dixerunt illi qui non crediderunt ex illis: ‘Et quod hoc est nisi magia manifesta.’
6:7 ²¹⁵	Et si nos detulissemus super te librum scriptum in papiro, quem tetigissent manibus suis, dixissent increduli: “Non est hic nisi maleficus manifestus .”	Et licet detulimus super te librum in papiro, quem tetigissent suae manus, et dixissent infideles: “Hoc nihil est nisi magia manifesta .”
7:124 ²¹⁶	quia ego truncabo manus uestras et pedes per contrarium, postea suspendam uos generaliter.”	Ego truncabo manus uestras et pedes per contrarium, postea crucifigam omnes.”
7:128 ²¹⁷	Dixit Moyses genti suae: “Auxiliemini cum Deo et praestate patientiam, quia terra est Dei, quae dabit haereditate quem uelit ex seruis suis et uita durabilis pro iustis.”	Dixit Moyses genti suae: “Auxiliemini cum Deo et praetate patientiam, quia terra est Dei, quae dabit haereditate quem uelit ex seruis suis et finis est pro timentibus.”
7:193 ²¹⁸	Et si uocabitis eos ut dirigantur, non sequentur uos; aequum est super uos ut uocetis eos si uos estis uocantes .	Et si uocabitis eos ad ductionem, non sequentur uos; aequale est uobis aut uocetis eos aut estis tacentes .

²¹³ *Ibidem*, 134.

²¹⁴ *Ibidem*, 153.

²¹⁵ *Ibidem*, 157.

²¹⁶ *Ibidem*, 195.

²¹⁷ *Ibidem*, 195–196.

²¹⁸ *Ibidem*, 203.

8:65 ²¹⁹	O propheta! Da uictoriam credentibus super bella. Et si erunt ex uobis uiginti patientes, uincunt ducentos; et si erunt ex uobis centum, uincunt mille ex incredulos, quia illi sunt gentes quae non intelligunt.	O propheta! Incita credentes ad proelium . Et si erunt ex uobis uiginti patientes, uincunt ducentos; et si erunt ex uobis centum, uincunt mille ex incredulos, quia illi sunt gentes quae non intelligunt.
8:66 ²²⁰	Nunc uult determinare Deus ex uobis et sciendo quod in uobis sunt aliqui debiles. Et si erunt ex uobis centum patientes, uincunt ducentos; et si erunt ex uobis mille, uincunt duo millia cum uoluntate Dei; et Deus est cum patientibus.	Nunc alleuiat Deus ex uobis et cognitu (?) est in uobis debilitas. Et si erant ex uobis centum patientes, uincunt ducentos et si erunt ex uobis mille, uincunt duo millia cum uoluntate Dei; et Deus est cum patientibus.
9:20 ²²¹	Et illi qui crediderunt, et peregrinabuntur, et pugnabunt in uia Dei cum bonis suis et cum personis suis, habebunt maiorem mercedem apud Deum. Igitur ipsi sunt salui.	Illi qui crediderunt et peregrinati sunt, et pugnabunt in uia Dei cum bonis suis et cum personis suis, habebunt maiores gradus apud Deum. Igitur ipsi sunt salui.
9:43 ²²²	Parcat Deus tibi, qui dedisti licentiam illis donec essent declarati tibi illos quod sunt ueri , et scies quod sunt mentientes.	Pepercit Deus tibi quare licentiasti illos donec declarantur tibi illi qui ueritatem dixerunt , et scies quod sunt mentientes.
9:90 ²²³	Et uenerunt ii, qui excusauerunt se ex Arabibus ut peterent licentiam eis, et remanserunt illi. Qui mentiti sunt Deum et nuncium eius; et eiicientur illi, qui non crediderunt eos, in poena crudeli.	Et uenerunt retinentes excusationem in se ex agricolis ut peterent licentiam eis, et remanserunt illi. Qui mentiti sunt Deum et nuncium eius; et inueniet quos negauerunt ex illis tormentum dolens.
10:69 ²²⁴	Dic: “Et quod illi qui publicant super Deum mendacium non prosperabuntur in bonis huius mundi.”	Dic: “Et quod illi qui publicant super Deum mendacium non erunt beati, illis erunt bona in hoc mundo.”
10:81 ²²⁵	Igitur quando iecerunt, dixit Moyses: “Quod fertis uos id est ueneficium.” Et Deus attonitos faciet eos . Certe Deus non dat perfectionem operae destructorum.	Igitur quando iecerunt, dixit Moyses: “Quod fertis uos id est ueneficium.” Et Deus annihilabit id . Certe Deus non dat perfectionem operae destructorum.
55:6 ²²⁶	Et stellae et arbores humiliabuntur.	Et herbae et arbores sunt humiliantes.

The cases in which the substitution of the text by the *supra lineam* version changes its meaning are numerous. The version *supra lineam* has been edited in the apparatus, its origin and possible dependence on other sources requires further research.

²¹⁹ *Ibidem*, 211.

²²⁰ *Ibidem*,

²²¹ *Ibidem*, 215.

²²² *Ibidem*, 217.

²²³ *Ibidem*, 222.

²²⁴ *Ibidem*, 234.

²²⁵ *Ibidem*, 235.

²²⁶ *Ibidem*, 575.

Examples of three different transmissions of the text

There are also some fragments in which three different interpretations of the text can be distinguished. These fragments are usually some of the short verses towards the end of the Qur'ān.

TABLE 6 THREE DIFFERENT TRANSMISSIONS OF THE TEXT

	<i>C</i>	<i>M</i>	<i>M post correctionem</i>
38:11 ²²⁷	Igitur isti erunt uicti tunc a congregationibus.	Gens qui erunt segregati a certificatione.	Exercitus est, ibi erit fractus.
38:19 ²²⁸	Et aues omnes simul cum illo deuotae.	Et aues omnes iunctae pro eo praeceptae.	Et aues congregatae sunt ei deuotae.
52:17 ²²⁹	Iusti enim stabunt in paradisis quietis,	Et quod iusti in paradiso erunt glorificantes,	Certe quod timentes erunt in paradiso laetitiae,
54:52 ²³⁰	Quae illi fecerunt sunt in libro,	Et omnem rem fecimus et posuimus in psalterio,	Et omnes res quam fecerunt est in registro libri,
55:64 ²³¹	Valde uirides.	Et multum uerax.	Propinqui sunt.
55:72 ²³²	Virgines clausae in arcibus.	Et horti uirides aptati.	Et oculati retenti in tentoriis.
56:4 ²³³	Quando mouebimus terram,	et aequabitur terra aequatione	quando terrae motus erit terrae motu
56:39–40 ²³⁴	Vna societas priorum, et alia pars posteriorum	Partis primae et partis ultimae	Triplices ex primis et triplices ex ultimis
56:93–94 ²³⁵	Igitur ille habebit sedem ignis, et intrabit in infernum.	Igitur deferemus ei ignem et habitatio eius infernus.	Munus eius erit ex calore et calefactione inferni.

Examples of the coincidence between *C* and *M supra lineam*

In some cases a closer resemblance between *C* and *M supra lineam* can be detected, also in this case in the second part of the translation, e.g. in verse 58:21²³⁶. In *C* it can be read: “Et Deus scripsit quod: ‘Ego uincam et nuntii mei.’ Quia Deus est fortis, gloriosus.” The transmission in *M* differs (“Et remotione Dei, et in maledictione et nuntii sui, et Deus est fortis, gloriosus”), however, taking into consideration the text *supra lineam* we can establish the following *post correctionem* version: “Et scripsit Deus quod: ‘Ego uincam et nuntii mei.’”

²²⁷ *Ibidem*, 455.

²²⁸ *Ibidem*, 456.

²²⁹ *Ibidem*, 560.

²³⁰ *Ibidem*,

²³¹ *Ibidem*, 580.

²³² *Ibidem*,

²³³ *Ibidem*, 581.

²³⁴ *Ibidem*, 583.

²³⁵ *Ibidem*, 587.

²³⁶ *Ibidem*, 597.

Presentation of the text

The base of this edition

The base of this edition has been the first hand of *C* whenever extant. In the absence of *C* the base has been the main body of *M*.

The construction of the critical apparatus

The apparatus includes the annotations, insertions and glosses of both *C* and *M* which were found in the same folios as the Latin translation. Because of the numerous variants and annotations included, the apparatus always repeats the full phrase or word under which the annotation appears (ellipses are not used). The verse number, thus, makes reference to the end of the annotated phrase. The order of the variants and annotations presented in the apparatus is as follows: (1) the variants between *C* and *M* separated with a (|), (2) annotations above the lines or in the margin found in *C* (first hand), indicated as *s.l. C* or *in mg. C*, (3) annotations above the lines or in the margin left by the second hand, indicated as *s.l. C²* or *in mg. C²*, (4) annotations above the lines or in the margin found in *M*, consequently indicated as *s.l. M* or *in mg. M*.

Names of the chapters

The names of the suras presented at the beginning of each chapter come from *C* if *C* is preserved in these fragments. The names of the suras presented in the headers and in the Table of contents come from *M*. The numeration of chapters in chevrons (<>) at the beginning of each sura is my addition.

Number of verses

The numeration of verses, similarly to the criteria of J. Vernet (Barcelona, 2003) and R. Blachère (Paris, 2005), is in accordance with the Arabic editions of G. Flügel (Leipzig, 1834) and the Cairo text (1347/1928). The number of verses presented between square brackets ([]) is the one transmitted by the manuscript used as the base of the edition. The exception is made in chapter thirty-seven and those following, which are based on *C* although the verses are numbered according to *M*.

Latin orthography

Latin orthography is preserved according to the source. Therefore, whilst the diphthongs appear in the text based on *M*, the same word in a fragment based on *C* may not include the diphthong.

Latin style

The stylistics of the Latin translation has not been altered in anyway. The Latin style remained original as it was suggested by Burman that “Iohannes’s [Gabriel Terrolensis] Latin, like Mark’s [of Toledo], therefore, came to be shaped by distinctively Arabic ways of speaking.”²³⁷

---

²³⁷ Burman (2007) 23.

Vocabulary

Some neologisms can be found in the translation, such as *pietatoris* which appears in the phrase “In nomine Dei pii, *pietatoris*,” *dedirecti*²³⁸, *depromittentes*²³⁹, *principiauit*²⁴⁰, *destribuitis*²⁴¹ and others. There are also some Romance idioms throughout the text²⁴² as well as some Arabic words transcribed into Latin, such as *Alchag*²⁴³ or *Zairam*²⁴⁴.

---

²³⁸ This edition, 217.

²³⁹ *Ibidem*, 209.

²⁴⁰ *Ibidem*, 673.

²⁴¹ *Ibidem*, 355.

²⁴² See note 82.

²⁴³ *Ibidem*, 213, 215.

²⁴⁴ *Ibidem*, 362. These words have been included in the Index nominum personarum, locorum et rerum.

Bibliography

Primary sources

Latin Translations of the Qur'ān

ROBERTVS KETTENSIS (ROBERT OF KETTON) (1142–1143) thanks to prof. J. Martínez Gázquez's notes. Also BIBLIANDER, TH. (ed.), *Machumetis Saracenorum principis eiusque successorum uitae ac doctrina, ipseque Alcoran, quo uelut authentico legum diuinarum codice Agareni et Turcae, aliique Christo aduersantes pupuli reguntur, quae ante annos CCCC uir multis nominibus, diui quoque Bernardi testimonio, clarissimus D. Petrus abbas Cluniacensis, per uiros eruditos, ad fidei Christianae ac sanctae matris ecclesiae propugnationem ex Arabica lingua in Latinam transferre curauit... Haec omnia in unum uolumen redactae sunt opera et studio Theodori Bibliandri*, t. 1–3, [Basileae], [Johann Oporinus], 1543, 1550, (Zurich 1556).

MARCVS TOLETANVS (MARCOS DE TOLEDO) (C. 1210). In PETRUS PONS, N. (ed.), *Liber Alchorani quem Marcus canonicus Toletanus transtulit*, PhD diss., UAB 2008

[lost] JUAN DE SEGOBIA, (1456) Prologue in MARTÍNEZ GÁZQUEZ, J. (2003), “El prólogo de Juan de Segobia al Corán (Qur'ān) trilingüe (1456)”, *Mittellateinisches Jahrbuch* 38, 389–410.

EGIDIO DA VITERBO (1518), *Alcoranus latinus*, apud mss. Cambridge Univ. Library, ms. Mm. v. 26 — Milano, Bibl. Ambrosiana, Ms. D 100 inf. (anno 1621).

CIRILVS LVCARIS (C. 1630), *Alcoranus Latinus* (attributed). In DE LA CRUZ PALMA, O. (ed.), *La traducción latina del Corán atribuida al Patriarca de Constantinopla Cirilo Lúcaris (1572–1638)*, Madrid, CSIC, 2006.

DOMINICVS GERMANVS DE SILESIA (1669). In GARCÍA MASEGOSA, A. (ed.), *Interpretatio Alcorani litteralis. German de Silesia*. Parte I: la traducción latina: Introducción y edición crítica. Madrid, CSIC-UAB, 2009.

LVDOVICVS MARRACCI *Alcorani textus uniuersus ex correctionibus Arabum exemplaribus summa fide, atque pulcherrimis characteribus descriptus. Eademque fide, ac pari diligentia ex arabico idiomate in Latinum translatus; appositis unicuique capiti notis, atque refutatione: his omnibus praemissus est Prodrumus totum priorem tomum implens in quo contenta indicantur pagina sequenti, auctore Ludovico Marraccio e Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei, Innocenti XI gloriosissimae memoriae olim confessario*. Patauii, ex typographia Seminarii, MDCXCVIII.

Tomus I: *Prodrumus ad refutationem Alcorani, in quo per quatuor praecipuas uerae Religionis notas Mahumetanae Sectae falsitas ostenditur Christianae Religionis ueritas comprobatur, in quatuor partes diuisus*. (editio princeps, Roma, Congregatio de Propaganda Fide, 1691).

Tomus II: *Refutatio Alcorani, in qua ad Mahumeticanae superstitionis radicem securis apponitur; et Mahumetus ipse gladio suo iugulatur; Sacrae Caesareae Maiestati Leopoldi I, Magni Romanorum Imperatoris, dicata, ab auctore Ludovico Marraccio Lucensi, e congregatione clericorum regularium Matris Dei, Innocentium XI gloriosissimae memoriae olim confessario*. Patauii, MDCXCVIII, ex typographia Seminarii.

Corpus Islamolatinum

HERMAN DALMATA seu HERMAN OF CARINTHIA, *Liber de generatione Mahumet et nutritura eius*. In DE LA CRUZ PALMA, Ó. (ed.), (in progress). In BIBLIANDER, *Machumetis...* (1543) vol. 1, 201–212.

ID. *Liber de doctrina Mahumet*. In FERRERO HERNÁNDEZ, C. (ed.), (in progress). In BIBLIANDER, *Machumetis...* (1543) vol. 1, 189–200.

PETRVS TOLETANVS (attributed) *Apologia Alquindi*. In GONZÁLEZ MUÑOZ, F. (2005), *Apologia Alquindi: Exposición y refutación del Islam. La versión latina de las epistolas de al-Hasimi y al-Kindi*, Univ. da Coruña.

PETRVS VENERABILIS, *Epistula Domini Petri Cluniacensis ad Bernardum Clareuallis*. In KRITZECK, J. (1964), *Peter the Venerable and Islam*, Princeton; GLEI, R. F. (1985), *Schriften zum Islam*, Altenberge.

ID. *Liber contra sectam siue haeresim Sarecenorum*. In KRITZECK, J. (1964), *Peter the Venerable and Islam*, Princeton; GLEI, R. F. (1985), *Schriften zum Islam*, Altenberge.

PETRVS VENERABILIS (attributed) seu PETRVS DE POITIERS et PETRVS TOLETANVS (attributed), *Summa totius haeresis Saracenorum seu Summula quaedam brevis contra haereses et sectam Saracenorum siue Ismaelitarum*. In KRITZECK, J. (1964), *Peter the Venerable and Islam*, Princeton; GLEI, R. F. (1985), *Schriften zum Islam*, Altenberge.

ROBERTVS KETTENSIS, *Chronica mendosa et ridicula Sarracenorum*. In DE LA CRUZ PALMA, Ó. (ed.), (in progress). In BIBLIANDER, *Machumetis...* (1543) vol. 1, 213–223.

Some modern translations of the Qur'ān

VERNET, J., *El Corán*, Barcelona, 1953 (reed. 2000).

EPALZA, M., *L'Alcorà*, Barcelona, 2001.

BLACHÈRE, R., *Le Coran*, Paris, 1949–1951 (reed. 2006).

YUSUF ALI, A., *The Qur'an. Text, Translation and Commentary*, New York, 1934 (reed. 2001).

ID. — TAHA, S., *Tajweed Qur'an*, Damascus, 2008.

Other Primary Sources

CISNEROS, F. (1998), *El libro del viaje nocturno y la ascensión del Profeta: Kitâb al-isrâ' wa-l-mi'râj li-l-Imâm Ibn 'Abbâs. Estudio introductorio y traducción*, México, D. F.

EULOGIO DE CÓRDOBA, *Liber apologeticus Martyrum* In. J. Gil (1973) (ed.), *Corpus Scriptorum Muzarabicorum* (CSM), Madrid, 475–495. Spanish trans. Herrera Roldán, P. (2005), *Obras completas de san Eulogio de Córdoba*, Madrid.

LEO AFRICANUS — JACOB MANTINO *et al.*, *The Arabic-Hebrew-Latin, Spanish Dictionary* MS 598, Manuscritos árabes, Real Biblioteca del Escorial.

LÓPEZ-MORILLAS, C., (2011), *El Corán de Toledo: Edición y estudio del manuscrito 235 de la Biblioteca de Castilla-La Mancha*, Bibliotheca Arabo-Romanica et Islamica, 5, Gijón.

PEDRO DE ALCALÁ, (1505), *Arte para ligeramente saber la lengua araviga and Vocabulista aravigo en letra castessana*, Granada.

PETRVS ALFONSI, *Pedro Alfonso de Huesca, Diálogo contra los judíos*, M.J. Lacarra (coord.): ed. K.P. Mieth — Spanish transl. E. Ducay — introd. J. Tolan, Instituto de Estudios Altoaragoneses, Huesca, 1996.

ROQUÉ FIGULS, LL., (2001), *Alcorán. Traducción castellana de un morisco anónimo del año 1606*, introd. J. Vernet Ginés, Barcelona.

IBN ISHÂQ, (2001) *La Vie du Prophète Muhammad L'Envoyé d'Allâh (que Dieu répande sur lui Ses bénédictions et qu'il lui accorde Son salut!)*, traduction française avec introduction et notes par 'Abdurrahmân BADAWÎ, Les Éditions Albouraq Beyrouth-Liban, vol. I, II.

ERPENIUS, T. (1617), *Surat Yusuf wa-tahai al-arab: Historia Iosephi Patriarchae ex Alcorano arabicè cum triplici versione latina & scholijs Thomae Erpenii cuius alphabetum arabicum praemittitur*, Leiden.

La Escala de Mahoma, traducción del árabe al castellano, latin y francés, ordenada por Alfonso X El Sabio (1949). In Muñoz Sendino, J. (ed.), Madrid.

Studies

BARCELÓ, M. — MARTÍNEZ GÁZQUEZ, J. eds., (2005), *Musulmanes y cristianos en Hispania durante las conquistas de los siglos XII–XIII*, UAB-Bellaterra.

BELL, R. — MONTGOMERY WATT, W. (1970), *Introduction to the Qur'an*, Edinburgh.

BLACK, C. (2002), “Leo Africanus’s Description dell’Africa and its Sixteenth-century Translations”, *Journal of the Warburg And Courtauld Institutes* LXV, 262–272.

BOBZIN, H. (1993), “Latin Translations of the Koran. A Short Overview”, *Der Islam* 70/1, 193–206.

ID. (1995), *Der Koran im Zeitalter der Reformation. Studien zur Frühgeschichte der Arabistik und Islamkunde in Europa*, Beirut.

ID. (2006), “Translations of the Qur’ān”, *EQ* vol. 5, 340–358.

ID. (2008), “Guglielmo Raimundo da Moncada e la sua traduzione della sura 21, ‘dei profeti’”, in Mauro Perani (ed.), *Guglielmo Raimondo Moncada alias Flavio Mitridate*, Convegno Internazionale a Caltabellota (23–24 oct. 2004), Palermo, 173–183.

BORRMANS, M. — BRANCA, P. — COTTINI, V. — PEDANI FABRIS, M. — GUZZETTI, C. — POGGI, V. — RIZZARDI, G. — ZATTI, G. (2000), *Il Corano: traduzioni, traduttori e lettori in Italia*, Milano.

BURMAN, T. (1998), “*Tafsīr* and Translation: Traditional Arabic Qur’ān Exegesis and the Latin Qur’āns of Robert of Ketton and Mark of Toledo”, *Speculum* 73, 703–32.

ID. (1998–1999), “Exclusion or Concealment: Approaches to Traditional Arabic Exegesis in Medieval-Latin Translations of the Qur’ān”, *Scripta Mediterranea*, XIX–XX, 181–97.

ID. (2002), “Cambridge University Library MS Mm. V. 26 and the History of the Study of the Qur’ān in Medieval and Early Modern Europe”, in *Religion, Text, and Society in Medieval Spain and Northern Europe*. Essays in honor of J. N. Hillgarth, in Thomas E. Burman, Mark D. Meyerson, and Leah Shopkow (eds.), Toronto, 335–63.

ID. (2005), “The Latin-Arabic Qur’ān Edition of Egidio da Viterbo and the Latin Qur’āns of Robert of Ketton and Mark of Toledo”, in Barceló — Martínez Gázquez (2005), 103–117.

ID. (2007), *Reading the Qur’ān in Latin Christendom, 1140–1560*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, Pennsylvania.

CABANELAS, D. (1949), “Juan de Segovia y el primer Alcorán trilingüe”, *Al-Andalus* 14, 149–173.

ID. (1952), *Juan de Segovia y el problema islámico*, Madrid (ed. Molina López — Castillo Castillo, Granada, 2007).

CARNOY, D. (1998), *Représentations de l’Islam dans la France du XVIIe siècle. La ville des tentations*, Paris-Montréal.

CASTELLS CRIBALLÉS, M. (2007), “Alguns aspectes formals de la traducció llatina de l’Alcorà de Robert de Ketton (ca. 1141–1143) i la seva relació amb el text original àrab”, *Faventia* 29/2, 79–106.

EAD. (2011), *La traducció llatina de l’Alcorà de Robert de Ketton (s. XII) en confrontació a l’original àrab: context, anàlisi i valoració* (PhD diss., Universitat de Barcelona).

CODAZZI, A. (1952), “Dell’unico manoscritto conosciuto della ‘Cosmografia dell’Africa’ di Giovanni Leone l’Africano”, *Comptes rendus du Congrès International de Géographie*, Lisbonne 1949, 225–226.

DE LA CRUZ PALMA, Ó (2002), “La información sobre Mahoma en la *Doctrina pueril* de Ramon Llull”, *Taula, quaderns de pensament* 37, 37–49.

ID. (2003–2004), “La llegenda de Mahoma a l’Edat Mitjana i al Renaixement. La compilació de Bibliander”, *Estudi General* 23/24, 97–112.

ID. “La *Vita Magumethi* de Voragine — Iacobus a Voragine (Iacopo da Varazze) c. 1226–1298”, <http://www.hottopos.com/>, *Mirandum* 19, CEMOrOc Feusp — IJI Univ. do Porto — 2008.

ID. (2010), “La trascendencia de la primera traducción latina del Corán (Robert de Ketton, 1142)”, *Collatio* 7, 21–28 (updated).

ID. (in print), “Los primeros orientalistas frente al islam: la traducción latina del Corán de Guillaume Postel (1544)”, *Actas de IX Congreso de la Sociedad Española de Ciencias de las Religiones*.

ID. — FERRERO HERNÁNDEZ, C. (2011a), “Hermann of Carinthia. *Liber de generatione Mahumet. Liber de doctrina Mahumet*”, in *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History*. Vol. 3 (1050–1200), in D. Thomas — A. Mallett (eds.), Leiden-Boston, 497–507.

ID. — FERRERO HERNÁNDEZ, C. (2011b), “Robert of Ketton. *Chronica mendosa et ridicula Sarracenorum*”, in *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History*. Vol. 3 (1050–1200), in D. Thomas — A. Mallett (eds.), Leiden-Boston, 508–519.

D’ALVERNY, M.Th. (1994), *La connaissance de l’Islam dans l’Occident médiéval*, in Ch. Burnett (ed.), London. Contains:

EAD. (1948), “Deux traductions latines du Coran au Moyen Age”, *Archives d’histoire doctrinale et littéraire du Moyen Age* 16, Paris, 69–131;

EAD. — G. VADJA (1951–1952), “Marc de Tolède, traducteur d’Ibn Tūmart”, *Al-Andalus* 16 (1951), 100–140 and 259–307; *Al-Andalus* 17 (1952), 1–56;

EAD. (1950), “Pierre le Vénérable et la légende de Mahomet”, in *A Cluny, Congrès scientifique*, Dijon, 161–170;

EAD. (1956), “Quelques manuscrits de la Collectio Toletana”, in G. Constable-J. Kritzeck (eds.), *Petrus Venerabilis 1156–1956, Studia Anselmiana* 40, 202–218;

EAD. (1965), “La connaissance de l’Islam en Occident du IXe au milieu du XIIe siècle”, in *Settimane di studio del Centro italiano di studi sull’alto medioevo*, II, 577–602;

EAD. “La connaissance de l’Islam au temps de saint Louis”, in *Septième centenaire de la mort de saint Louis*, Paris, 235–246;

EAD. (1989), “Marc de Tolède”, in *Estudios sobre Alfonso VI y la reconquista de Toledo*, Toledo, 25–59.

D’ALVERNY, M.Th. (1983), “Alain de Lille et l’Islam. Le Contra paganos”, in *Cahiers de Fanjeaux* 18, *Islam et chrétiens du Midi* (XIIe–XIVe s.), 301–350.

DANIEL, N. (1975), *The Arabs and Medieval Europe*, London-New York.

ID. (1993) *Islam and the West. The Making of an Image*, Edinburgh, 1960.

DÉROCHE, F. (2001), “The Koran and its Western translations”, in *Civilizations: How we see others, how others see us. Proceedings of the International Symposium Paris, 13 and 14 December, 2001*

[<http://www.unesco.org/dialogue2001/en/Regard1deroche.htm>].

DEVIC, M. (1883), “Une traduction inédite du Coran”, *Journal Asiatique*, 8 I, 342–406.

DUNLOP, D. M. (1951), “David Colville, a successor of Michael Scot”, *Bulletin of Hispanic Studies* 28, 38–42.

DURKAN, J. (1969), “Three Manuscripts with Fife Associations, and David Colville of Fife”, *The Innes Review*, 20, 47–149.

ÉPAULARD, A. (1956), *Jean-Léon l’Africain: Description de l’Afrique*, Paris.

FEBVRE, L. (1942), *Le problème de l’incroyance au 16e siècle*, Paris.

GARCÍA MASEGOSA, A. (2005), “La Prefacio de la traducción latina del Corán de Germán de Silesia”, *Faventia* 27/2, 121–131.

GLEI, R. F. (1985), *Schriften zum Islam*, Altenberge.

M. A. ABDEL HALEEM (2011), *Understanding the Qur’an: themes and style*, New York.

HAMILTON, A. (2008), *The Forbidden Fruit, Reading Koran in Early Modern Europe*, London.

IORGA, N. (1992), *Byzance après Byzance*, Paris.

JONES, R (1987), “Piracy, War and the Acquisition of Arabic Manuscripts in Renaissance Europe”, *Manuscripts of the Middle East* 2, 96–110.

JUSTEL CALABOZO, B. (1978), *La Real Biblioteca de El Escorial y sus manuscritos árabes. Sinopsis histórico-descriptiva*, Madrid.

KRITZECK, J. (1964), *Peter the Venerable and Islam*, Princeton.

LEGRAND, É. (1894), *Bibliographie hellénique or description raisonnée des ouvrages publiées par des grecs aux dix-septième siècle*, Paris, vols. V (reimpr. Bruxelles, 1963).

LÖFGREN, O. — TRAINI, R. (1975), *Catalogue of the Arabic Manuscripts in the Biblioteca Ambrosiana*, 2 vols., Vicenza.

MADRIGAL TERRAZAS, S. (2004), *El pensamiento eclesial de Juan de Segovia*, Univ. Pontificia de Comillas, Madrid.

MARTIN, F.X. (1983), “Giles of Viterbo as Scripture Scholar”, *Egidio da Viterbo, O.S.A. e il suo tempo. Viterbo, ottobre 1982, Institutum Historicum Augustinianum Roma: “Analecta Augustiana”*, 191–222.

MARTÍNEZ GÁZQUEZ, J. (2002), “Trois traductions médiévales latines du Coran: Pierre le Vénérable-Robert de Ketton, Marc de Tolède et Jean de Segobia”, *Revue des Études Latines* 80, 223–236.

ID. (2003), “Las traducciones latinas medievales del Corán: Pedro el Venerable-Robert de Ketton, Marcos de Toledo y Juan de Segovia”, *Euphrosyne* n.s. 31, 491–503.

ID. et al. (2004), “Die lateinischen Koran-Übersetzungen in Spanien”, en M. Lutz Bachmann-A. Fidora (eds.), *Juden, Christen und Muslime. Religionsdialoge im Mittelalter*, 27–39.

ID. (2005), “Las traducciones latinas del Corán, arma antiislámica en la cristiandad medieval”, *Cuadernos del CEMyR* 13, 11–27.

ID. (2007), “Les traductions latines du Coran dans les relations christiano-musulmanes”, in B. Bakhouché-Ph. le Moigne (eds.), “Dieu parle la langue des hommes”. *Études sur la transmission des textes religieux (Ier. millénaire)*, Univ. Paul-Valéry Montpellier III, Maison des Sciences de l’Homme de Montpellier, 101–106.

ID. (2007), *La ignorancia y negligencia de los latinos ante la riqueza de los estudios árabes*, discurso leído el día 8 de febrero de 2007 en el acto de recepción pública en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona.

McAULIFFE, J. D., ed. (2006), *The Cambridge Companion to the Qur’ān*, Cambridge.

NODES, D.J. (2002), “Scholasticism and New Philology: Egidio da Viterbo (1469–1532) on Divine Generation”, *Traditio* 57, 317–340.

O’MALLEY, J. W. (1983), “Egidio da Viterbo and Renaissance Rome”, *Egidio da Viterbo, O.S.A. e il suo tempo. Viterbo, ottobre 1982, Institutum Historicum Augustinianum Roma: “Analecta Augustiana”*, 67–84.

PETRUS PONS, N. (2004), *Liber Alchorani quem Marcus Canonicus Toletanus trastulit (Edición crítica de los capítulos I–IV)*, trabajo de investigación dirigido por Dr. José Martínez Gázquez, UAB.

EAD. (2005), “Marcos de Toledo y la segunda traducción latina del Corán”, in Barceló, M. — Martínez Gázquez, J. (eds.), 87–94.

PINK, J. (2010), “Tradition and Ideology in Contemporary Sunnite Qur’ānic Exegesis: Qur’ānic Commentaries from the Arab World, Turkey and Indonesia and their Interpretation of Q 5:51”, *Die Welt des Islams* 50, 3–59, Leiden.

POUILLON, F., ed. (2009), *Léon l’Africain*, Collection *Terres et gens d’islam*, Karthala.

RANO, B. (1983), “La orden Agustiniiana en la Península Ibérica durante los años 1500–1520”, *Egidio da Viterbo, O.S.A. e il suo tempo*. Atti del V Convegno dell’Istituto Storico Agostiniano, Roma — Viterbo, 20–23 ottobre 1982, Institutum Historicum Augustinianum Roma: “Analecta Augustiana”, 27–66.

RAUCHENBERGER, D. (1999). *Johannes Leo der Afrikaner: Seine Beschreibung des Raumes zwischen Nil und Niger nach dem Urtext*, Wiesbaden.

RAVASI, G. et al. (1992–2002) *Storia dell’Ambrosiana: Il Seicento*, Milan, Vol. I.

RICHARD, F. (1984), “Le Franciscain Dominicus Germanus de Silesie grammarien et auteur d’Apologie en persan”, *Islamocristiana* 10, 91–107.

RIZZI, M. (2007), *Le prime traduzioni del Corano in Italia: contesto storico e attitudini de traduttori: Ludovico Marracci (1612–1700) e la lettura critica del commentario coranico di al-Zamahšarî (1075–1144)*, Torino.

ROTH, U. — GLEI, R. F. (2009), “Die Spuren der lateinischen Koranübersetzung des Juan de Segovia — alte Probleme und ein neuer Fund”, *Neulateinisches Jahrbuch*, 11, 109–154.

ROZEMOND, K. (1974), *Cyrille Lucar. Sermons 1598–1602*, Leiden.

SANZ SANTACRUZ, V. (2007), “Juan de Segovia y Nicolás de Cusa frente al Islam: su comprensión intelectualista de la fe cristiana”, *RHIg* 16, 181–194.

SECRET, F., ed. (1959), Egidio da Viterbo, *Scechina e Libellus de litteris hebraicis*, 1, Roma.

ID. (1985), *Les Kabbalistes Chrétiens de la Renaissance*, Milano.

SEGESVARY, V. (1978), *L’Islam et la réforme: Étude sur l’attitude des réformateurs zurichois envers l’Islam (1510–1550)*, Genève.

SPEER, A. — WEGENER, L., eds., (2006), *Wissen über Grenzen Arabische Wissen und Lateinisches Mittelalter*, *Miscellanea Mediaevalia* 33, Berlin.

STARCZEWSKA, K. (2012), “Critical Edition of Egidio da Viterbo’s Latin Translation of the Qur’ān (1518): Some Methodological Problems” in *Estudiar el pasado: aspectos metodológicos de la investigación en Ciencias de la Antigüedad y de la Edad Media*. Proceedings of the First Postgraduate Conference on Studies of Antiquity and Middle Ages Universitat Autònoma de Barcelona, 26–28th October 2010, Castro Correa, A. — Gómez Castro, D. — González Germain, G. — Starczewska, K. — Oller Guzmán, J. — Puy Maeso, A. — Riera Vargas, R. — Villagra Hidalgo, N. (eds.), Oxford.

TESCAROLI, L. (1980), *El Corán y el Islam*, trans. Juanjo Armendáriz, Javier Sotil, Barcelona.

TOLAN, J.V. (2005), “Las traducciones y la ideología de la reconquista: Marcos de Toledo”, in Barceló, M. — Martínez Gázquez, J. (eds.), 87–94.

VENN J. — VENN J. A. (1927), *Alumni Cantabrigienses. A Biographical List of All Known Students, Graduates and Holders of Office at the University of Cambridge, From the Earliest Times to 1900*, part I, vol. IV, Cambridge University Press.

VRYONIS, S. (1996), “The Byzantine Patriarchate and Turkish Islam”, *Byzantinoslavica*, 58, 69–111.

WATT, WATT. M. (1968), *Muhammad at Mecca*, Oxford University Press.

ID. (1973), *Mahoma, profeta y hombre de estado*, Buenos Aires.

WIEGERS, G. (1994), *Islamic Literature in Spanish and Aljamiado: Yça of Segovia (fl. 1450), His Antecedents and Succesors*, Brill, Leiden-Boston-Köln.

WILKINSON, R. J. (2007), *Orientalism, Aramaic and Kabbalah in the Catholic Reformation. The First Printing of the Syriac New Testament*, Leiden, Boston.

ZEMON DAVIS, N. (2007), *Trickster Travels: a Sixteenth-Century Muslim Between Worlds*, New York.

ZHIRI, O. (1991), *L’Afrique au miroir de l’Europe. Fortunes de Jean Léon l’Africain à la Renaissance. Travaux d’Humanisme et Renaissance*, Genève.

Encyclopaedias and Dictionaries

L’Encyclopédie de l’Islam, Leiden, 1954ss.

AMIR-MOEZZI, M. A., ed. (2007), *Dictionnaire du Coran*, Paris.

MCAULIFFE, J. D., ed. (2001–2006), *Encyclopaedia of the Qur’ān*, 5 vols. + 1 vol. index, Leiden-Boston.

BRILL, E. J., GIBB, H. A. R., KRAMERS, J. H., LÉVI-PROVENÇAL, E., SCHACHT, J., *et al.*, (1986–) *The Encyclopaedia of Islam*, vol. I–,

ESPOSITO, J.L. (2003), *The Oxford dictionary of Islam*, Oxford.

GLOTON, M. (2002), *Une Approche du Coran par la grammaire et le lexique*, Beyrouth.

JUREWICZ, O. ed., (2000), *Słownik grecko-polski*, based on the dictionary of Z. Węclewski, Warszawa.

PENRICE, J. (1873), *A Dictionary and Glossary of the Koran*, London (ed. New Delhi, 2005).

PLEZIA, M., ed. (1998), *Słownik łacińsko-polski*, Warszawa.

REDA, Y. M, Dr., Al-Muín, (2001) *Diccionario Español-Árabe*, Librairie du Liban Publishers, Liban.

Internet resources

Islamolatina — La percepción del Islam en la Europa Latina http://hipatia.uab.cat/islamolatina/pub/contingut.asp?c_epigraf=1&menuidioma=ca

(last consulted 3 of September 2012)

Comparative Index to Islam — from the Qur'an, Hadiths, Taurat, Injil and other sources <http://www.answering-islam.org/Index/index.html>

(last consulted 3 of September 2012)

CRCC: Center For Muslim-Jewish Engagement: Resources: Religious Texts <http://www.usc.edu/schools/college/crcc/engagement/resources/texts/muslim/hadith/>

(last consulted 3 of September 2012)

Latin Translation of the Qur'ān

Abbreviationes:

add.: addidit (codex)

coni.: conieci ego

corr.: correxit (codex)

(?): fortasse (lectio in dubium)

Ar.: Arabice

Gr.: Graece

non leg.: non legitur

om.: omisit (codex)

in mg.: in margine

s.l.: supra lineam

Signa:

< > addidi ego

[ ] deleuit (codex)

Sigla:

C: Cambridge, Cambridge University Library, MS Mm. v. 26. *C* prima manus, *C*² secunda manus.

M: Milano, Biblioteca Ambrosiana, MS D 100 inf.

<CAPVT I>

[M 2] Clauis Alcorani facta in Mecha, ubi continentur septem uersus.

⁻¹In nomine Dei misericordis et clementis.

^{1/2}Laudetur Deus, dominus generationum

^{2/3} misericors, clemens,

5 ^{3/4} dominus diei iudicii.

^{4/5} Te adoramus et per te adiuuabimur.

^{5/6} Dirige nos per uiam beatorum

^{6/7} et illorum qui a te gratias acceperunt,

^{7/-} et non per uiam maledictorum neque errantium.

1 Alcorani *add.* Scripturae *s.l. M* • facta in Mecha *add.* et ipsa est Mechina *s.l. M* • ubi *add.* in ea *s.l. M* • uersus *add.* sententiarum *s.l. M* || **2** misericordis et clementis *add.* misericordioris et misericordissimi in hoc saeculo, in alio *s.l. M* || **3** Laudetur *add.* laus Deo *s.l. M* • dominus generationum *add.* domino mundorum, gloria angelorum hominum et animalium *s.l. M* || **6** et per te adiuuabimur *add.* et a te rogamus adiuuari *s.l. M* || **7** beatorum *add.* rectam *s.l. M* || **8** et illorum qui a te gratias acceperunt *add.* per uiam illorum quos gratiam dedisti in eos *s.l. M* || **9** et non per uiam maledictorum *add.* scilicet Iudaeorum, illorum super quos iratus est super eos *s.l. M* • errantium *add.* scilicet, Christianorum *s.l. M*

<CAPVT II>

Caput primum, de Vacca, factum in Tribula, ubi continentur ducenti et octuaginta quinque uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

¹ A.L.M.

- 5 ⁻² Iste liber, in ipso non est dubium, sed est ductio iustorum.
- ^{2/3} Illi qui credent in secretum et facient orationem et dispensabunt ex illo quod nos eis prouidimus,
- ^{3/4} et illi qui crediderunt in illud quod fuit delatum tibi et in illud quod fuit delatum ante te, qui sunt certi diei nouissimi,
- 10 ^{4/5} illi sunt in uia creatoris sui et illi sunt beati;
- ^{5/6} qui autem negauerunt, idem est eis admoneri et non admoneri: numquam enim illi credent.
- ^{6/7[5]} Sigillauit Deus super corda eorum, et super aures eorum, et ^[6] super uisus eorum quoddam uelamentum: qui habebunt poenam maximam.
- 15 ^{7/8} Et de hominibus sunt quidam qui dicunt: “Nos ^[7] iam credimus in Deum et diem nouissimum”. Et illi non credunt.
- ^{8/9} Volunt decipere Deum et illos qui credunt, et non decipiunt nisi animas suas et non sentiunt hoc.

4 A.L.M *add.* Alla, Gibril, Machoma *s.l. M* || **5** liber *add.* scilicet, Alcoran *s.l. M* • dubium *add.* id et signum crucis *s.l. M* • iustorum *add.* timentibus *s.l. M* || **6** secretum *add.* absentia, id est arcana Dei *s.l. M* • dispensabunt *add.* scilicet, pauperibus amore Dei *s.l. M* || **8** delatum *add.* scilicet, Alcoran *s.l. M* • delatum *add.* scilicet, Alcoran *s.l. M* || **9** nouissimi *add.* iudicii *s.l. M* || **10** in uia creatoris sui *add.* super ductionem a domino eorum *s.l. M* || **11** qui autem negauerunt *add.* scilicet, Corascitae aduersarii eius uel alii *s.l. M* • admoneri *add.* eos *M* || **12** numquam enim illi credent *add.* non credent *s.l. M* || **13** aures *add.* auditum *s.l. M* || **14** uelamentum *corr.* uelamen *s.l. M* • qui habebunt poenam maximam *add.* et ipsis tormentum magnum *s.l. M* || **15** Et de hominibus sunt quidam *add.* scilicet, hi sunt Corascitae *s.l. M* || **16** credunt *add.* sunt credentes *s.l. M* || **17** nisi animas suas *add.* excepto personas suas *s.l. M* || **18** hoc *add.* scilicet, deceptionem *s.l. M*

20 [M 4]^{9/10} In quorum cordibus eorum est infirmitas, et Deus adiecit eis infirmitatem: illi autem habebunt poenam crudelem propter causam mendaciorum suorum.

^{10/11} Et cum fuerint admoniti, ne essent destructores in terra, dixerunt: “Immo nos sumus ponentes pacem”.

^{11/12} Certe illi sunt destructores, tamen non sentiunt.

25 ^{12/13} Et quando fuerunt admoniti ut crederent quemadmodum credunt homines, dixerunt: “Credituri sumus, sicut credunt insipientes”. Certe illi sunt hi insipientes, sed ipsi nesciunt.

^{13/14} Et quando illi obuiauuerunt credentibus, dixerunt: “Iam nos credimus”. Et cum discaesserunt cum daemoniis, dixerunt: “Nos ex uestris sumus, quare nos sumus nisi derisores”.

30 ^{14/15} Deus irridebit eos et dimittet eos inuolutos in eorum superbia.

^{15/16} Illi sunt qui comparauerunt uiam malam bonae et nihil lucrata sunt suis mercimoniis, nec fuerunt ducti per uiam bonam.

35 [C 5]^{16/17[15]} Similes sunt illis qui accendunt ignem et, postquam fuerunt illuminati undique, abstulit Deus lumen suum et reliquit eos in obscuritatibus ut nihil uiderent.

^{17/18[16]} Surdi, muti, caeci sunt et nolunt paenitere,

19 quorum *add. signum crucis s.l. M* • infirmitas *add. aegritudo s.l. M* || **20** infirmitatem *add. scilicet, inimicitiam contra Machomet s.l. M* • illi autem habebunt poenam crudelem *add. et ipsis tormentum dolens s.l. M* • propter causam mendaciorum suorum *add. quia sunt mendaces, scilicet, quia dicebant quod Machomet erat daemionicus et non propheta s.l. M* || **21** destructores *add. non destruant uel contradictores s.l. M* || **22** ponentes *add. restauratores s.l. M* || **23** Certe illi sunt destructores *add. scilicet, quia murmurabant contra Machomet s.l. M* || **24** fuerunt admoniti *add. scilicet iudei et amici Corascitarum; dictum fuit s.l. M* • homines *add. scilicet, pauperuli et rustici s.l. M* || **25** insipientes *add. stulti, scilicet Machometani s.l. M* • insipientes² *add. stulti s.l. M* || **27** illi *add. signum crucis s.l. M* • credentibus *add. quos crediderunt, scilicet Machomet s.l. M* • Iam nos *add. signum crucis s.l. M* || **28** discaesserunt cum daemoniis *add. fuerunt in solitudine ad idola eorum s.l. M* • Nos ex uestris sumus *add. scilicet, credimus uobis et non Machomet, scilicet contra Machomet et mauros s.l. M* || **29** quare nos sumus nisi derisores *add. nos sumus derisores s.l. M* || **30** irridebit eos *add. deridet s.l. M* • dimittet *add. extendet s.l. M* || **31** uiam malam *add. deuiam perductionem s.l. M* • suis *add. eorum s.l. M* || **32** per uiam *add. signum crucis s.l. M* || **33** *Hic incipit C. Alcoranis liber primus iter. et add. no CXI ρα in mg. supra C* • Similes sunt illis *add. exemplum illorum sicut s.l. M* • accendunt] accenderunt *M* • qui accendunt *add. accendit s.l. M* • postquam *add. quando s.l. M* || **34** et postquam fuerunt illuminati undique *add. isti sunt qui crediderunt in Machomettum et postea fuerunt rebelles contra eum s.l. C* • undique] ex omni parte *M* • fuerunt illuminati undique *add. illuminauit quod circa illum s.l. M* • abstulit Deus lumen suum] tunc ambulauit cum lumine eorum *M* • lumen suum *add. id est, legem quam acceperant s.l. C* • lumen suum *add. scilicet, legem quam acceperunt s.l. M* • obscuritatibus *add. id est, in sua idolatria s.l. C* || **35** uiderent] uideant *M* • nihil uiderent *add. non uident s.l. M* || **36** Surdi *add. Non audientes Machometum s.l. C* • muti *add. non confitentes s.l. C* • caeci *add. non intelligentes s.l. C* • nolunt paenitere] eos non paenitet *M* • eos non paenitet *add. ille non reuertitur s.l. M*

^{18/19}[¹⁷] aut sunt similes cuidam rei quae cadit ex caelo cum tonitruis et fulguribus, ponentes digitos suos in auribus suis prae timore mortis a fulminibus. Deus autem persequetur infideles.

40 ^{19/20}[¹⁸] Cogitantes perdere uisum suum prae fulguribus, et quodcumque fuerunt illuminati, ambulauerunt cum illo; quando autem obscuratum est super illos, insurrexerunt. Et si Deus uoluisset, ablati fuissent uisus eorum et aures eorum, quoniam Deus est potens super omnia.

45 ^{-/21}[¹⁹] O uos homines! Adorate dominum uestrum, illum qui uos creauit, et illum qui creauit illos qui fuerunt ante uos, ut sitis [*C* 7] timentes Deum,

^{20/22}[²⁰] illum qui posuit terram sedem pro uobis et caelum tegumentum, et fecit descendere aquam de caelo qua eduxit ex arboribus nutrimentum uestrum. Igitur nolite ponere inimicos Deo, quod uos scitis.

50 ^{21/23}[²¹] [*M* 5] Et si dubitatis de illo quod detulimus super seruum nostrum, adducite igitur unum capitulum simile et uocate testes uestros sine Deo, si estis ueraces.

^{22/24}[²²] Si autem non habetis potestatem nec potestis facere, tenete igitur ignem cui homines sunt ligna et petrae paratae sunt infidelibus.

37 aut *om.* *M* • cuidam rei *add.* scilicet pluuiae *s.l.* *C* • cuidam rei quae cadit *add.* pluuiae multa *s.l.* *M* • ex *add.* a *s.l.* *M* • tonitruis et fulguribus] tenebris, tonitruis et fulgetris *M* || **38** ponentes] ponendo *M* • ponendo *add.* ponet *s.l.* *M* • digitos suos] suos digitos *M* • prae *add.* [sagittis] *et signum crucis* *M* • a fulminibus *om.* *M* || **39** infideles] incredulos *M* • infideles *add.* scilicet, Corascitas *s.l.* *C* • Deus autem persequetur infideles *add.* et Deus circulabit negantes *s.l.* *M* || **40** Cogitantes perdere uisum suum prae fulguribus *add.* propinquum est quod fulgur rapit uisus eorum *s.l.* *M* || **41** fuerunt] fuerint *M* • fuerunt illuminati *add.* illuminauit ipsis, scilicet uisus *s.l.* *M* • cum illo *add.* scilicet, Machoma *s.l.* *C* • cum illo *add.* in ipso *s.l.* *M* || **42** insurrexerunt *add.* scilicet, contra Machomam *s.l.* *CM* • ablati fuissent uisus eorum et aures eorum *add.* ambulauisse cum auditu eorum et uisibus eorum *s.l.* *M* || **43** quoniam *add.* certe *s.l.* *M* || **44** O uos homines *add.* scilicet Mauri *s.l.* *M* • O uos homines! Adorate *add.* hoc dicebat illis, qui erant ex Mecca et qui stabant firmi in sua credulitate *s.l.* *C* • dominum uestrum] uestrum dominum *M* || **45** illum qui uos creauit, et illum qui creauit illos qui fuerunt ante uos *add.* quem qui creauit uos et quos ante uos *s.l.* *M* • fuerunt ante uos *add.* scilicet, nationes praeteritae *s.l.* *C* || **46** sedem *add.* id est, habitationem *s.l.* *C* • sedem *add.* prostratam, expansam *s.l.* *M* • tegumentum] tegmen *M* • tegumentum *add.* regimen terrae *s.l.* *C* || **47** fecit descendere *add.* stillauit *M.* *s.l.* • qua eduxit] et educit *M* • ex arboribus *add.* ex fructu *M* • nutrimentum *add.* scilicet, fructus diuersarum specierum *s.l.* *C* • uestrum] uobis *M* • igitur] et *M* || **48** inimicos *add.* scilicet, alios deos *s.l.* *C* • nolite ponere inimicos Deo *add.* non ponite alios deos pares *s.l.* *M* • <gno>s<c>itis *C coni.* cognoscitis *M* || **49** dubitatis] uos estis in dubio *M* • uos estis *add.* fuistis *s.l.* *M* • illo *add.* scilicet, Alcorano *s.l.* *CM* • detulimus *add.* fecimus descendere *s.l.* *M* • seruum nostrum *add.* scilicet, Machom *s.l.* *CM* || **50** igitur *om.* *M* • capitulum simile] capitulum quod simile sit huic *M* • simile *add.* scilicet, huic capitulis *s.l.* *C* • testes *add.* idola *s.l.* *C* • testes *add.* scilicet, idola *s.l.* *M* • sine Deo *add.* quia non sunt dii *s.l.* *CM* • ueraces *add.* iusti *s.l.* *M* || **51** Si autem non habetis potestatem] Si non fecistis, et non facietis *M* • nec] et non *M* • non habetis potestatem nec potestis facere *add.* scilicet, hoc *s.l.* *C* • non potestis facere *add.* signum crucis *s.l.* *M* • tenete] timete *M* • ignem *add.* scilicet, infernalem *s.l.* *C* • cui] eius *M* || **52** petrae *add.* id est poenae *s.l.* *C* • petrae paratae] petra praeparata *M* • petra praeparata *add.* petrae, id est poenae promissae *s.l.* *M* • infidelibus *add.* scilicet, non credentibus in Machom. *s.l.* *C* • infidelibus *add.* negantibus Machomet *s.l.* *M*

23/25^[23] Nunciauit iis qui crediderunt et fecerunt bona opera quia habebunt paradisos
 55 sub quibus fluunt fontes et, quandocumque fuerint nutriti nutrimento arborum
 eorum, dicent: “Hoc est quo antea fuimus nutriti”. Vbi habebunt alios [C 9] similes,
 in quibus habebunt mulieres mundas in aeternum.

24/26^[24] Non pudet Deum dare similitudinem unius culicis et maioris illo; et sic illi
 60 qui crediderunt scient quid sit ueritas creatoris sui; infideles autem dicent: “Ad quid
 uoluit Deus dare similitudinem istius?” ^[25] Quamobrem multi erunt ducti per uiam
 malam, et multi erunt ducti per uiam bonam, et non condemnabuntur in illo nisi
 maligni.

25/27^[26] Illi qui frangent fidem Dei posteaquam dederunt illam ei, et scindent quod
 iussit esse iunctum, et destruent in terra, illi sunt perditii.

26/28^[27] Et cum non credideritis in Deum, fuistis mortui; et ille uos rescuscitauit et
 65 postea faciet uos deficere; postea ille uos rescuscitabit sic et illi eritis iterum
 conuersi.

53 Nunciauit iis qui crediderunt et fecerunt] Et nuncia illis qui crediderunt et faciunt *M* • Et
 nuncia illis qui crediderunt et faciunt *add.* quibus qui crediderunt et fecerunt *s.l. M* • quia
 habebunt *add.* quod ipsis paradisi *s.l. M* || **54** sub quibus fluunt fontes *add.* fluunt sub
 quibus flumina *s.l. M* • nutrimento *add.* a fructu seu esca *s.l. M* || **55** arborum eorum *add.*
 scilicet, paradisorum *s.l. C* • dicent *add.* scilicet, angelis *s.l. C* • fuimus nutriti *add.* in
 mundo *s.l. CM* • Vbi *add.* scilicet, in paradiso *s.l. C* • alios *add.* paradisos *s.l. C* || **56**
 mundas *add.* scilicet, castas *s.l. C* • habebunt alios similes, in quibus habebunt mulieres
 mundas in aeternum] erunt et donati cum eo similando, in quibus erunt mulieres mundae in
 aeternum *M* • Vbi erunt *add.* scilicet, in paradiso *s.l. M* • cum eo similando *add.* id est, ubi
 paradisi similes erunt *s.l. M* • in quibus erunt mulieres mundae in aeternum *add.* ex ipsis in
 ea uxores honestae seu castae • in aeternum *add.* *signum crucis et* et ipsi in ipsa aeternum
 perpetuati, seu et ipsi sunt in ea *s.l. M* || **57** Non pudet Deum] Et Deum non pudet *M* •
 similitudinem *add.* uel exemplum *s.l. CM* • maioris illo] illo maioris *M* • et illo *add.* et
 illius *s.l. M* • maioris *add.* quod est in illa *s.l. M* • sic *add.* iterum *s.l. M* || **58** quid] quod *M* •
 sit ueritas *add.* istud sit ueritas *M* • istud *add.* exemplum *s.l. M* • creatoris sui] sui
 creatoris *M* • sui creatoris *add.* domini eorum *s.l. M* • infideles autem] et illi qui sunt
 infideles *M* • sunt infideles *add.* negauerunt *s.l. M* • dicent *add.* dicunt *s.l. M* || **59** Deus dare
 ] dare Deus *M* • dare *add.* *signum crucis s.l. M* • similitudinem istius *add.* cum similitudine
 ista *s.l. M* • Quamobrem] Quoniam *M* • ducti] aucti *M* || **60** erunt ducti *om. M* • Quoniam
 multi erunt aucti per uiam malam et multi per uiam bonam *add.* facit errare multos et dirigit
 per id, super exemplum illud, et multos non facit errare *s.l. M* || **61** condemnabuntur in illo
 nisi maligni] erunt cum illis praeter malignos *M* • malignos *add.* peccatores *s.l. M* || **62**
 frangent] fregerunt *M* • fidem Dei *add.* scilicet, datam Adae *s.l. C* • posteaquam]
 postquam *M* • dederunt illam ei *add.* colligationem eius *s.l. M* • scindent] incuderunt *M* •
 scindent *add.* scilicet, non credentes prophetis *s.l. C* || **63** quod iussit esse] quod Deus iussit
 esse *M* • destruent] destruxerunt *M* • destruent in terra *add.* scilicet, dantes fauorem
 idolatris *s.l. C* • perditii] perdentes *M* • perditii *add.* id est, deprauati *s.l. C* • perdentes *add.*
 deprauati *s.l. M* || **64** cum non credideritis] quemadmodum non credidistis *M* •
 quemadmodum non credidistis in Deum *add.* quomodo negatis Deum *s.l. M* • fuistis] et
 fuistis *M* • rescuscitauit] suscitauit *M* • rescuscitauit *add.* id est creando *s.l. C* • uos
 suscitauit *add.* uiuificauit uos *s.l. M* || **65** faciet uos deficere *add.* scilicet, per mortem *s.l. C*
 • deficere *add.* mortuos *s.l. M* • postea *add.* [autem] *C* et [et] *s.l. C* • ille uos rescuscitabit]
 uos suscitabit *M* • uos suscitabit *add.* uiuificabit uos *s.l. M* || **66** sic et illi eritis iterum
 conuersi] et ad illum iterum eritis conuersi *M* • conuersi *add.* in die iudicii *s.l. C* • ad illum
 iterum eritis conuersi *add.* post reuertemini, scilicet in die iudicii *s.l. M*

27/29^[28] Ille est qui creauit omnes res ex terra pro [C 11] uobis et postea sedit in caelo et coequauit septem caelos. Est autem sciens omnia.

70 28/30^[29] Et quando dixit creator tuus angelis: “Ego uolo ponere heredem in terra”, dixerunt: [M 7] “Sic uis ponere in illa illum qui destruet et effundet sanguinem in illa? Nos autem te laudamus cum laude tua et nos te benedicimus”. Dixit: “Ego scio quod uos nescitis”.

29/31^[30] Et docuit Adam omnia nomina, et postea manifestauit ea angelis et dixit eis: “Declarate mihi nomina omnium istorum, si estis ueraces”.

75 30/32^[31] Dixerunt: “Tu sis laudatus! Nescimus nisi ea quae tu docuisti nos. Tu autem es sapiens iudex.”

31/33 Dixit: “O Adam! Declara tu illis nomina eorum”. Et statim quando declarauit eis nomina eorum, dixit: “Nonne dixi quod ego scio secreta [C 13] caelorum et terrae et omnium quae uos asconditis et manifestatis?”

80 32/34^[32] Et quandoque diximus angelis: “Adorate Adam!” Qui adorauerunt, praeter Demon qui recessit et superbiuit et fuit ex illis qui non crediderunt.

67 Ille est *add.* scilicet, Deus *s.l.* C • creauit omnes res ex terra pro uobis] creauit uobis omnia quae sunt in terra M • omnia quae sunt *add.* quod est *s.l.* M • sedit *add.* ascendit *s.l.* M || **68** coequauit *add.* creauit *s.l.* CM • Est autem sciens omnia] et est sciens omnium M • sciens omnium *add.* in omnia resciscens *s.l.* M || **69** quando *add.* cum *s.l.* M • creator *add.* dominus *s.l.* M • heredem *add.* scilicet, Adam *s.l.* C • uolo ponere heredem in terra *add.* positus in terra uicarium, scilicet Adam *s.l.* M || **70** dixerunt *add.* scilicet, angeli *s.l.* C • *sic*] [et] *sic* C • *sic*] ita M • ita uis ponere *add.* quare ponis *s.l.* M • illa *add.* scilicet, terra *s.l.* C • illa *add.* ea *s.l.* M • illum] eum M • eum *add.* *signum crucis* *s.l.* M • qui] quae M • destruet *add.* in ea M • effundet] diffundet M || **71** in illa *add.* *signum crucis* *s.l.* M • Nos *add.* scilicet, angeli *s.l.* C • cum laude tua] tua laude M • Nos autem te laudamus cum laude tua et nos te benedicimus *add.* Et nos iubilamus in laude tua et tibi sanctificamus *s.l.* M • Dixit *add.* Deus *s.l.* CM || **72** uos *add.* angeli *s.l.* CM || **73** docuit *add.* scilicet, Deus *s.l.* CM • Adam] Deus M • omnia *add.* *signum crucis* *s.l.* M • nomina *add.* omnia *s.l.* M • manifestauit *add.* Deus *s.l.* C • manifestauit *add.* recitauit *s.l.* M • angelis *add.* super angelos *s.l.* M • dixit *add.* Deus *s.l.* C || **74** Declarate *add.* scilicet, uos angeli *s.l.* C • Declarate *add.* nunciate *s.l.* M • nomina omnium *add.* cum nominibus illorum *s.l.* M • istorum *om.* M || **75** Dixerunt *add.* scilicet, angeli *s.l.* C • Tu sis laudatus] Laudatus sis M • ea quae tu docuisti nos] quod tu nos docuisti M • Laudatus sis! Nescimus nisi quod tu nos docuisti *add.* laus tua sit! Nulla scientia nobis, praeter quam docuisti nos *s.l.* M || **76** iudex] generalis M • Tu autem es sapiens generalis *add.* certe es tu sciens et sapiens *s.l.* M || **77** Dixit *add.* Deus *s.l.* CM • tu illis nomina eorum] eis sua nomina M • illis nomina eorum *add.* angelis, scilicet, omnium rerum *s.l.* C • declara eis sua nomina *add.* nuncia, scilicet angelis, nomina eorum, scilicet rerum *s.l.* M • declarauit *add.* scilicet, Adam *s.l.* C || **78** nomina eorum] sua nomina M • declarauit eis sua nomina *add.* nunciauit eis nomina eorum *s.l.* M • dixit *add.* Deus *s.l.* CM • dixi *add.* uobis M • ego *om.* M • secreta *add.* absentiam *s.l.* M || **79** et omnium] et scio omnia M • uos *add.* angeli *s.l.* C • asconditis] absconditis M • omnia quae uos absconditis et manifestatis *add.* quod uos, scilicet angeli, manifestatis et absconditis *s.l.* M || **80** quandoque] cum M • diximus *add.* Deus *s.l.* C • Qui] Quem M • Qui *add.* angeli *s.l.* C • Quem *add.* et *s.l.* M || **81** Demon] Daemonem M • recessit *add.* noluit *s.l.* M • qui non crediderunt *add.* quia non adorauerunt Adam *s.l.* C • ex illis qui non crediderunt *add.* negantibus, scilicet, qui non adorauerunt Adam *s.l.* M

- 33/35^[33] Diximus autem: “O Adam! Morare tu et uxor tua in paradiso, et comedite abundantes ex his quae uolueritis, et ne tangatis hanc arborem, eritis autem ex his qui iniuriam faciunt”.
- 85 34/36^[34] Et fecit eos peccare diabolus, et eduxit eos de loco in quo erant. Et diximus: “Humiliamini ad inuicem ex illo loco inimici, quia in terra habetis habitationem et bona pro tempore determinato uel usque ad mortem”.
- 35/37^[35] Et accepit Adam quaedam uerba sui creatoris et pepercit eis. Ille autem est parcens et misericors.
- 90 36/38^[36] Diximus autem: “Descendite omnes [C 15] de paradiso quia uobis ueniet a me qui diriget uos in uiam, et qui sequentur uiam meam non timebunt neque erunt tristes.
- 37/39^[37] Qui autem non crediderint et negauerint nostras leges, illi sunt socii ignis in aeternum.”
- 95 38/40^[38] O filii Israel! Recordamini gratiarum earum et beneficiorum quae uenerunt super uos, et complete fidem meam, [M 8] et complebo ego quod fuit promissum

82 Diximus *add.* Deus *s.l.* CM • Diximus] et diximus *M* • autem] ad *M* • O *om.* sed *add.* O *s.l.* *M* • Morare *add.* Habita *s.l.* *M* || **83** uolueritis] uolueritis *M* • ex his quae uolueritis *add.* dum uolueritis *s.l.* *M* • tangatis *coni.* tangantis *C* • tangatis] tangas *M* • tangas *add.* appropinquatis *s.l.* *M* • eritis autem] nam eritis *M* • eritis autem *add.* scilicet, si tetigeritis *s.l.* *C* • his *add.* peccatoribus *s.l.* *C* || **84** his qui iniuriam faciunt *add.* iniuriantibus, scilicet peccatoribus *s.l.* *M* || **85** peccare *add.* labere *s.l.* *M* • diabolus *add.* super ea *M* • eduxit *add.* expulsi *s.l.* *M* • eos *add.* scilicet, Adam et Euam *s.l.* *C* • loco *add.* paradiso *s.l.* *C* • erant *add.* in ipso *M* • de loco in quo erant in ipso *add.* de ubi erant in ipso, scilicet, paradiso *s.l.* *M* • diximus *add.* Deus *s.l.* *C* || **86** Humiliamini *add.* id est, descendite, scilicet, Adam et Eua *s.l.* *C* • inuicem *add.* scilicet, eritis *s.l.* *C* • Humiliamini ad inuicem ex illo loco inimici] Descendite inde! Vnus inimicus alteri *M* • inde *add.* *signum crucis s.l.* *M* • inimicus *add.* scilicet, eritis *s.l.* *M* • in terra habetis] terram habetis *M* • quia terram habetis habitationem *add.* et uobis infirmatorum et acquisitio *s.l.* *M* || **87** determinato] constituto *M* • et bona pro tempore constituto *add.* ad usque quo tempore *s.l.* *M* • uel usque ad mortem *om.* *M* || **88** accepit *add.* recepit *s.l.* *M* • uerba sui creatoris *add.* scilicet, promissum quod Deus parceret eis *s.l.* *C* • sui creatoris *add.* a domino suo *s.l.* *M* • et] qui sed *add.* et *s.l.* *M* • Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille autem *add.* Certe *s.l.* *M* || **90** Diximus *add.* Deus *s.l.* *C* • autem *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Descendite] Discedite *M* • Discedite *add.* scilicet Adam, Eva, daemon *s.l.* *M* • omnes *add.* Adam et Eva et demon *s.l.* *C* • de *add.* *signum crucis s.l.* *M* • paradiso *add.* ab ea *s.l.* *M* • quia uobis ueniet *add.* donec ueniet uobis *s.l.* *M* || **91** diriget *add.* id est, lex et angelus *s.l.* *C* • diriget uos in uiam *add.* scilicet, lex et angelus; ductio *s.l.* *M* • non timebunt *add.* scilicet, ignem *s.l.* *C* || **92** neque erunt tristes] esse tristes neque super eos erit poena *M* • tristes *add.* quia reliquissent mundum *s.l.* *C* • sequentur uiam meam non timebunt esse tristes neque super eos erit poena *add.* secutus est ductionem meam et non est timor super eos et non tristant *s.l.* *M* || **93** crediderint] crediderunt *M* • negauerint] negauerunt *M* • Qui autem non crediderunt et negauerunt nostras leges *add.* et qui negauerunt et non crediderunt nostris miraculis *s.l.* *M* • nostras leges *add.* dicentes quod non sunt a Deo uicini *s.l.* *C* || **94** in aeternum *add.* ipsi in ipso sunt perpetuantes *s.l.* *M* || **95** earum] mearum *M* • gratiarum earum *add.* id est, quando liberauit eos a Pharaone *s.l.* *C* • gratiarum mearum *add.* gratiam meam *s.l.* *M* • beneficiorum *add.* manne et maris *s.l.* *C* • beneficiorum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • quae *add.* quam *s.l.* *M* || **96** uenerunt super uos *add.* ego gratificatus sum super uos *s.l.* *M* • et *om.* *M* • complete *add.* credentes in Machomam *s.l.* *C* • fuit promissum] promisi *M* • quod promisi uobis *add.* fidem tuorum *s.l.* *M*

uobis et eritis timentes me.

^{-/41[39]} Et credite in illud quod ego detuli uerum et habetis illud, et ne sitis primi infideles contra illud, et nolite emere meos uersus paruo precio, et timete me.

100 ^{39/42[40]} Et nolite caelare ueritatem cum mendacio; asconditis enim ueritatem, et uos scitis eam.

^{40/43[41]} Et facite orationem et luite decimas et inclinate uos cum his qui se [C 17] inclinant.

105 ^{41/44[42]} Praecipitis enim hominibus ut faciant bona opera, et obliuiscimini uestrarum personarum legentes scripturam. Quare igitur non estis sapientes?

^{42/45[43]} Et adiuuamini patientia et oratione quae est res ualde grauis nisi illis qui sunt deuoti:

^{43/46[44]} illi qui sunt certi quod erunt iuncti cum suo creatore, et erunt reuersi ad eum.

^{44/47[45]} O filii Israel! Recordamini gratiae meae et beneficii quod ego misi super

97 promissum uobis *add.* scilicet, ut darem uobis paradysum *s.l. C* • eritis timentes] timeatis *M* • timeatis me *add.* me magnificatis *s.l. M* • me *add.* scilicet, Deum *s.l. C* || **98** illud quod ego] id quod *M* • illud quod ego detuli *add.* scilicet, Alcoran qui concordat cum lege *s.l. C* • detuli *add.* descendere feci *s.l. M* • et habetis] tenetis *M* • habetis *add.* scilicet, uos iudei *s.l. C* • uerum tenetis illud *add.* uerificando id quod est uobiscum *s.l. M* • ne sitis *corr.* [nescitis] *C* || **99** primi infideles *add.* primus negans *s.l. M* • illud *add.* scilicet, Alcoran *s.l. C* • contra illud *add.* illud, scilicet Alcoranum *s.l. M* • nolite *add.* scilicet, uilipendentes *s.l. C* • et nolite emere *add.* et non emitis, scilicet, uilipendenter *s.l. M* • meos *corr.* [meis] *C* • meos uersus paruo precio] cum meis uersibus paruuum pretium *M* • cum meis uersibus *add.* cum uersibus meis *s.l. M* • me *add.* scilicet, Deum *s.l. C* • et timete me *add.* et me timete, scilicet Deum *s.l. M* || **100** nolite caelare *add.* et non uestite, scilicet dicentes quod Mahom. non est propheta *s.l. M* • nolite caelare ueritatem *add.* dicentes quod Machoma non est profeta *s.l. C* • cum mendacio] mendacio *M* • asconditis] et absconditis *M* • enim *add.* *signum crucis s.l. M* || **101** scitis eam] eam scitis *M* • et uos scitis eam *add.* quia habetis Machomam in Tora, id est, in lege *s.l. C* || **102** facite *add.* conseruate *s.l. M* • luite] soluite *M* • soluite decimas *add.* *signum crucis date censum, munditias et expiationes s.l. M* • inclinate uos *add.* scilicet, humiliamini *s.l. C* • uos *add.* *signum crucis s.l. M* || **103** inclinant *add.* scilicet, humiliant *s.l. C* • inclinate uos cum his qui se inclinant *add.* humiliamini cum inclinantibus, id est humiliantibus *s.l. M* || **104** Praecipitis] Et *sic* praecipitis *M* • enim *om.* *M* • praecipitis hominibus *add.* praecipite gentibus *s.l. M* • faciant bona opera *add.* beneficium *s.l. M* • obliuiscimini *add.* non facientes bona opera *s.l. C* || **105** uestrarum] iniuriarum *M* • legentes] legendo *M* • scripturam *add.* legem *s.l. CM* • Quare igitur] Quoniam *M* • estis *add.* uos iudei *s.l. C* • non estis sapientes *add.* non scietis, scilicet iudei *s.l. M* || **106** adiuuamini *add.* scilicet, iudei *s.l. C* • patientia] cum potentia *M* • res *add.* oratio *s.l. C* • ualde] multum *M* • ualde grauis *add.* ad faciendum *s.l. C* • quae res est multum grauis *add.* et ipsa est magna praeterquam timoratis *s.l. M* || **107** nisi illis qui sunt deuoti] praeter deuotis *M* || **108** sunt certi *add.* putant *s.l. C* • sunt certi *add.* dubitant, opinantur *s.l. M* • iuncti] coniuncti *M* • iuncti *add.* scilicet, rescuscitati in die iudicii *s.l. C* • suo *add.* *non leg.* *s.l. C* • erunt coniuncti cum suo creatore *add.* sunt obuiantes domino eorum, scilicet in die iudicii *s.l. M* • erunt reuersi] conuertentur *M* • reuersi *add.* iudicati *s.l. C* || **109** eum *add.* Deum *s.l. C* • conuertentur ad eum *add.* quod ad eum conuertentes, scilicet cum indicabunt *s.l. M* • gratiae meae] meae gratiae *M* • et beneficii quod *add.* *signum crucis s.l. M* • quod ego misi *add.* quo ego fui benignus (?) *s.l. C*²

- 110 uos, et quia ego exaltaui uos super omnes generationes.
- ^{45/48}[46] Et timete diem in qua non proderit una persona pro alia aliquid, et non erit acceptabilis ab illis ulla aduocatio, neque erit accepta ab illis ulla redemptio, neque erunt defensi.
- ^{46/49}[47] Et quando liberauimus uos a gente Pharaonis quae faciebat uos gustare tormentum [C 19] crudele decollando filios uestros et uiuificando uxores uestras, in quibus rebus habuistis a uostro creatore magnum beneficium.
- ^{47/50}[48] Et quando diuisimus pro uobis mare et liberauimus uos et suffocauimus gentes Pharaonis uobis uidentibus.
- ^{48/51}[49] Et quando promisimus Moysi quatráginta noctibus et postea accepistis uitulum et fuistis iniuriantes.
- 120 ^{49/52}[50] Et postea pepercimus uobis ut essetis grati.
- ^{50/53}[51] Et quando dedimus Moysi Scripturam et Alcoranum ut essetis bene directi in uia bona.
- ^{51/54}[52] Et quando dixit Moyses suae genti: “O mea gens, [M 9] uos corrupistis animas uestras accipiendo uitulum. Ergo conuertimini ad uestrum creatorem et interficite uosmet ipsos, quae res sunt [C 21] meliores apud creatorem uestrum, qui
- 125

110 ego *add.* Deus *s.l.* C • exaltaui *add.* elegi *s.l.* CM • exaltaui *add.* eximios feci *s.l.* C² • quia ego exaltaui uos] ego uos exaltaui M || **111** diem *add.* scilicet, iudicii *s.l.* C • non proderit *add.* non retribuet *s.l.* C² • una persona pro alia aliquid] aliquid alter alteri M • proderit aliquid alter alteri *add.* proderit persona personae; anima animae *s.l.* M || **112** erit acceptabilis ab illis ulla] acceptabitur ex illa aliqua M • aduocatio *add.* interpretatio *s.l.* M • erit accepta *add.* accipietis ab illa *s.l.* M • ab illis *om.* M • redemptio] receptio M • redemptio *add.* δικαίωσις *s.l.* C² || **113** erunt defensi *add.* defendentes *s.l.* M || **114** gente *add.* ٱ *s.l.* C² • quae *add.* scilicet, gens Pharaonis *s.l.* C || **115** faciebat uos gustare tormentum crudele *add.* affligebat uos malo tormento *s.l.* M • decollando *add.* mactauerunt *s.l.* C² • uiuificando *add.* uitam dederunt *s.l.* C² • uiuificando *add.* hic mentor intellexit quid significat يستحيون ٱχ' (?) mortis *s.l.* M || **116** in quibus rebus habuistis a uostro creatore magnum beneficium] et in illo est intentatio magna, magnum beneficium a domino uostro M • beneficium *add.* tentationem *s.l.* C² • in illo est intentatio magna, magnum beneficium a domino uostro *add.* quare uobis fuit fortuna a creatore magno *s.l.* M || **117** diuisimus *add.* nos Deus *s.l.* C • pro uobis] uobiscum M • suffocauimus *add.* submersimus *s.l.* C² || **118** uidentibus] recentibus (?) M • uobis recentibus (?) *add.* et uos uidetis *s.l.* M || **119** promisimus *add.* nos Deus *s.l.* C • promisimus *add.* fidem (?) dedimus *s.l.* C² • quatráginta] quadraginta M • postea *add.* post ipsum *s.l.* C² • postea *add.* post eum *s.l.* M || **120** et *add.* post eum uos *s.l.* M • fuistis *add.* signum crucis *s.l.* M • iniuriantes *add.* scilicet, peccatores contra Deum *s.l.* C || **121** pepercimus *add.* diuisimus, transire fecimus *s.l.* M • essetis grati *add.* ut laudaretis *s.l.* C² • essetis grati *add.* gratificemini *s.l.* M || **122** dedimus *om.* M • dedimus *add.* uenire fecimus *s.l.* C² • Scripturam *add.* scilicet, legem *s.l.* CM • Alcoranum *add.* separationem *s.l.* M • essetis bene directi *add.* docemini *s.l.* M || **124** corrupistis] damnauistis M • damnauistis *add.* iniuriastis *s.l.* M || **125** accipiendo uitulum *add.* per acceptionem uestram uituli *s.l.* M • et *om.* M || **126** uosmet ipsos *add.* personas uestras *s.l.* M • quae res sunt *add.* quod uobis melius *s.l.* C² • quae res sunt meliores *add.* hoc est melius *s.l.* M • creatorem uestrum] uestrum creatorem M

pepercit uobis, quoniam ipse est parcens et misericors”.

^{52/55}[53] Et quando dixistis: “O Moyses, non credemus tibi donec uideamus Deum clare.” Vbi percussit uos fulmen uobis uidentibus.

130 ^{53/56}[54] Et postea rescuscitauimus uos a mortuis, ut essetis grati.

^{54/57}[55] Et obumbrauimus uos nube et fecimus descendere super uos manna et coturnices: ^[56] “Comedite ex bonis quibus nutriimus uos,” et non iniuriam fecerunt Deo, sed iniuriam fecerunt sibimet ipsis.

135 ^{55/58}[57] Et quando diximus: “Ingredimini in istam ciuitatem et comedite in illa quaecumque uoueritis abundanter, et ingredimini per portam prostrati et dicite: ‘Aufer nostras culpas!’” Et sic erunt dimissa uobis peccata uestra et ego augmentabo [C 23] iustis.

140 ^{56/59}[58] Et mutauerunt iniuriantes id de quo fuerunt admoniti pro alio de quo non fuerunt admoniti. Et sic descendere fecimus super iniuriantes poenam de caelo secundum peccatum eorum.

127 parcens *add.* parcentior *s.l.* *M* || **128** dixistis *add.* Moysi *M* • Moysi *add.* o Moyse *s.l.* *M* • o Moyses *om.* *M* • credemus] credebimus *sic M sed* credebimus *sic* tibi *add.* credimus tibi *s.l.* *M* || **129** clare *add.* publice *s.l.* *M* • percussit *add.* apprehendit *s.l.* *C*² • uos fulmen *add.* terribilis (?) res *s.l.* *C*² • Vbi percussit uos fulmine uobis uidentibus *add.* ergo compraehendit uos fulmen et uos uidetis *s.l.* *M* || **130** rescuscitauimus] resuscitauimus *M* • rescuscitauimus *add.* بعثنا *in mg.* *C*² • a mortuis *add.* post mortem uestram *s.l.* *M* || **131** nube *add.* super nubem *s.l.* *M* || **132** quibus nutriimus uos] quae dedimus nutrimentum *M* • quae dedimus nutrimentum *add.* ex iis prouidimus uos *s.l.* *M* • et *om.* *M* || **133** iniuriam fecerunt] iniuriam fecistis nobis *M* • iniuriam fecerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* *C* • fecerunt *add.* nobis *s.l.* *C*² • iniuriam fecistis nobis *add.* iniuriauerunt nos *s.l.* *M* • sibimet ipsis] suis animabus *M* • iniuriam fecerunt suis *add.* fuerunt animas suas iniuriantes, scilicet iudei *s.l.* *M* || **134** diximus *add.* scilicet, nos Deus *s.l.* *C* • diximus *add.* scilicet, Deus *s.l.* *M* • Ingredimini *add.* scilicet, uos iudei *s.l.* *C* • istam] hanc *M* • ciuitatem] urbem *M* • ciuitatem *add.* Hierusalem *s.l.* *C* • urbem *add.* scilicet, Hierusalem, sed Hierusalem non fuit tum certa ita ideo delirat glossographus *s.l.* *M* • illa] illo *M* || **135** quaecumque *add.* unde *s.l.* *M* • abundanter] abunde *M* • prostrati *add.* submisit *s.l.* *C*² • prostrati *add.* inclinando *s.l.* *M* • dicite *add.* scilicet, Deo *s.l.* *CM* || **136** Aufer *add.* dimissio *s.l.* *M* • nostras culpas] nostram culpam *M* • Aufer nostras culpas! *add.* non *leg.* id est nomen quod remissio amussim (?) *s.l.* *C*² • sic *om.* *M* • Et sic erunt dimissa *add.* remitteremus *s.l.* *C*² • peccata uestra] peccata et errores *M* • erunt dimissa uobis peccata et errores *add.* indulgeant uobis peccata uestra *s.l.* *M* || **137** ego augmentabo] et erunt augmentata bona opera *M* • augmentabo *add.* scilicet, mercedem *s.l.* *C* • ego augmentabo *add.* augebimus, id est enim plurale *s.l.* *C*² • et erunt augmentata bona opera *add.* et augebimus benefactores *s.l.* *M* • iustis *add.* bonis *s.l.* *C*² || **138** iniuriantes *add.* peccatores *s.l.* *C* • iniuriantes *add.* qui iniuriauerunt, id est peccauerunt *s.l.* *M* • id *add.* uerbum *s.l.* *C*² • de quo fuerunt admoniti *add.* in illud quod non dictum est illis [in illud quod] *s.l.* *C*² || **139** id de quo fuerunt admoniti pro alio de quo non fuerunt admoniti] dictionem quae non fuit dictum ipsis *M* • de quo non fuerunt admoniti *add.* id est, quod Deus non praecepit eis *s.l.* *C* • dictionem quae non fuit dictum ipsis *add.* dictum uel praedicationem quae sunt dicta illis *s.l.* *M* • super *add.* illos *M* • Et sic descendere fecimus super illos *add.* et dimisimus super illos qui errauerunt *s.l.* *M* • poenam *add.* calamitatem *s.l.* *M* • de] a *M* || **140** secundum peccatum *add.* eo quod essent adulteri, id est impii *s.l.* *C*² • peccatum eorum] peccauerunt *M* • secundum peccauerunt *add.* propter id quod fuerunt peccatores *s.l.* *M*

^{57/60}[⁵⁹] Et quando postulauit Moyses aquam, et diximus: “Percute petram uirga tua,” ex qua exierunt duodecim fontes, et unaquaqueque gens cognouit suum fontem unde bibere. Comedite et bibite ex nutrimento Dei et nolite ambulare per terram destruentes.

145 ^{58/61}[⁶⁰] Et quando dixistis: “O Moyses, nolumus sperare in uno cibo solo; ergo roga creatorem tuum ut faciat nobis producere ex his quae terra gignit: ex betis eius, et ex cucurbitis, et cucumeribus, et ex suis alliis et ex suis [C 25] lenticulis et caepris.” Dixit: “Et sic uultis mutare illud quod est melius pro eo quod est peius? [M 10] Descendite in Egiptum quia uos habetis quod petistis.” Super quos uenit confusio et calamitas, et fuerunt digni ira Dei, eo quod non crediderunt uersibus Dei occidentes prophetas absque iusticia et quia blasphemauerunt et rebellauerunt.

^{59/62}[⁶¹] Omnes qui crediderunt in Deum et qui iudaizauerunt et christiani, et qui adorauerunt angelos credendo in Deum et in diem nouissimum et faciendo bona opera, illi habebunt mercedem suam a creatore suo, et non habebunt timorem neque

141 postulauit *add.* bibere fecit (?) *s.l.* C² • aquam *add.* pro sua gente M • postulauit Moyses aquam pro sua gente *add.* potum dedit Moyses suae genti *s.l.* M • diximus *add.* ei M • petram *add.* *signum crucis s.l.* M || **142** tua] sua M • sua *add.* petram M • ex qua *add.* petra *s.l.* C • exierunt *add.* persiliit *s.l.* C² • exierunt *add.* emanarunt *s.l.* M • et *add.* iam *s.l.* M • unaquaque] unaquaque M • gens *add.* tribus *s.l.* CM • suum fontem *add.* potum suum *s.l.* M || **143** unde bibere *om.* M • ambulare] ire M • ambulare *add.* perfidi estote *s.l.* C² || **144** destruentes *add.* pereuntes, est enim passim *s.l.* C² || **145** dixistis *add.* Moysi M • O Moyses *om.* M • nolumus *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • nolumus *add.* non durabimus *s.l.* C² • nolumus sperare *add.* non tolerabimus *s.l.* M • cibo *add.* scilicet, manna *s.l.* C • in uno cibo solo] unum cibum solum M • unum cibum solum *add.* supra mannam solam *s.l.* M || **146** creatorem tuum *add.* dominum tuum *s.l.* M • faciat *add.* exire f<aciat> *s.l.* C² • producere *add.* scilicet, aliqua *s.l.* C • faciat nobis producere *add.* edicat nobis de eo quod nascitur de terra *s.l.* M || **147** cucurbitis *add.* *non leg.* *s.l.* C² || **148** ex betis eius, et ex cucurbitis, et cucumeribus, et ex suis alliis et ex suis lenticulis et caepris] ex suis porris, suis cucurbitis, et suis alliis, et ex suis lentibus et ex suis caepris M • Dixit *add.* scilicet, Moyses *s.l.* CM • Et sic] Ita M • uultis mutare *add.* permutabitis *s.l.* M • illud *om.* M • melius pro eo quod est peius] peius pro eo quod est melius M • peius *add.* minus *s.l.* M || **149** Egiptum] Aegyptum M • Aegyptum *add.* scilicet, orbem *s.l.* M • quia uos habetis] et uobis dabitur M • et uobis dabitur quod petistis *add.* et uobis quod rogastis *s.l.* M • Super *add.* et percussus est super eos, φράσις arabica *s.l.* C² • quos *add.* scilicet, iudeos *s.l.* C • confusio] pudor M || **150** confusio et calamitas *add.* uilitas et paupertas *s.l.* C² • Super quos uenit pudor et calamitas *add.* et percussit super eos, scilicet iudeos, calamitas et miseria; seu pauperes *s.l.* M • fuerunt digni *add.* incurrerunt *s.l.* C² • fuerunt digni ira Dei *add.* et meruerunt; et reuertimini cum ira illa propter eos *s.l.* M • eo quod] quia M • uersibus *add.* scilicet, legis *s.l.* C • uersibus *add.* signis *s.l.* C² • quia non crediderunt uersibus Dei *add.* fuerunt negantes miracula Dei, scilicet legis *s.l.* M || **151** occidentes] occidendo M • occidendo *add.* occiderunt *s.l.* M • et quia blasphemauerunt] id quare non obedierunt M • rebellauerunt *add.* scilicet contra Deum *s.l.* C • non obedierunt et rebellauerunt *add.* fuere inobedientes et transgressores *s.l.* C || **152** 61] 59 M *et sequitur* • Omnes] et omnes M • Et omnes *add.* Certe *s.l.* M • in Deum *add.* *signum crucis s.l.* M • iudaizauerunt] fuerunt iudei sed *add.* iudaizant *s.l.* M || **153** qui adorauerunt *add.* صابيين uide in Man. (?) Heb. (?) Csbbae sed nova¹ qua id est forma (?) participii *s.l.* C² • adorauerunt angelos credendo *add.* idolatrae sunt, [ex ipsis] et qui crediderunt ex ipsis *s.l.* M • nouissimum] iudicii M • nouissimum *add.* scilicet, iudicii *s.l.* C • iudicii *add.* ultimam *s.l.* M • faciendo] fecerunt M || **154** illi habebunt mercedem suam a creatore suo] illis dabitur merces a suo creatore M • dabitur *add.* *signum crucis s.l.* M • a suo creatore *add.* apud dominum eorum *s.l.* M • timorem *add.* scilicet, diem iudicii *s.l.* C

155 tristiciam.

^{60/63}[62] Et quando accipimus fidem a uobis et exaltauimus montem Synai super uos, “Accipite quod [C 27] dedimus uobis per uim, et recordamini eorum qui sunt in ea ut sitis iusti.”

160 ^{61/64}[63] Et postea rebellastis et, nisi propter bonitatem Dei et misericordiam super uos, essetis ex iis qui perierunt.

^{-/65}[64] Et bene cognouistis eos, qui rebellauerunt ex uobis in sabato, quibus iussimus ut conuerterentur in simias paruulas,

^{62/66}[65] quos posuimus pro miraculo et exortatione praeteritis, et praesentibus, et iustis.

165 ^{63/67}[66] Et quando dixit Moyses populo suo quod “Deus praecepit uobis mactare unam uaccam.” Dixerunt: “Et sic uos uultis accipere nos in contemptum?” Dixit: “Defendo cum Deo quia ego sum ex ignorantibus.”

^{-/68}[67] Dixerunt: “Roga Deum, creatorem tuum, ut nobis [C 29] declaret quid sit.”

155 tristiciam *add.* quia relinquerunt mundum *s.l.* C • habebunt timorem neque tristitiam *add.* timor timor *sic bis* super illos neque tristitia in die, scilicet iudicii, neque quod reliquerit mundum et diuitias *s.l.* M || **156** accipimus] accepimus M accipimus *add.* nos Deus *s.l.* C • accipimus *add.* fecimus uobis (?) chirographum *s.l.* C² • accepimus *add.* acceperunt legem *s.l.* M • fidem *add.* legem *s.l.* M • fidem a uobis *add.* scilicet, quando caperunt legem *s.l.* C || **157** montem Synai super uos] uos super montem Synai M • quod *add.* legem *s.l.* C • dedimus *add.* uenire fecimus *s.l.* C² • dedimus uobis] uobis dedimus M • uobis dedimus per uim *add.* dedimus uobis cum fortitudine *s.l.* M • qui] quae M • ea *add.* scilicet, lege *s.l.* CM || **158** sitis iusti *add.* timeatis *non leg.* D<omini> *s.l.* C² • sitis iusti *add.* timeatis *s.l.* M || **159** rebellastis] ab illis rebellastis M • ab illis rebellastis *add.* retrocessistis post illud, scilicet uiolastis sabbatum *s.l.* M • bonitatem *add.* immensa bonitas *s.l.* C² • propter bonitatem Dei *add.* gratia Dei super uos *s.l.* M • et *add.* eius M • misericordiam *add.* misericordia *s.l.* M || **160** ex iis *add.* ex luentibus (?) p. *s.l.* C² • super uos, essetis ex iis qui perierunt] essetis ex perditis M || **161** bene *add.* iam *s.l.* M • rebellauerunt *add.* scilicet, uiolauerunt sabatum *s.l.* C • rebellauerunt *add.* transgressi sunt *s.l.* M • ex *om.* M • sabato] sabbatho M || **162** iussimus *add.* nos, Deus *s.l.* C • conuerterentur *add.* estote *s.l.* C² • quibus iussimus ut conuerterentur in simias paruulas *add.* diximus, scilicet Deus, eis: “estote simiae confusae!” *s.l.* M || **163** quos] quod M • quod *add.* et *s.l.* M • posuimus *add.* posuimus uos نکلا خاسين *s.l.* C² • et1 *add.* eis qui *s.l.* C² • et exortatione *om.* M • exortatione *add.* eruditio *s.l.* C² • pro miraculo praeteritis, et praesentibus *add.* poenam in exemplo in his qui erant praesentes et praeteritos pro eo quod erat praesens, id est inter manus et posterior seu a Moysi *s.l.* M || **164** iustis] ex oratione iustis M • praeteritis, et praesentibus, et iustis *add.* eis qui in manu eis (?) et *non leg.* post ipsum φράσις arabica *s.l.* C² • iustis *add.* timentibus *s.l.* C² • ex oratione iustis *add.* admonitionem timoratis *s.l.* M || **165** Et *om.* M • mactare] decollare M || **166** Dixerunt *add.* scilicet, Moysi *s.l.* C • Et *sic* uos uultis *add.* accipietis *s.l.* M • accipere *add.* اتخذنا sed اخذ forma افتعل nota posuit (?) non per s (?) sed cogita *non leg.* sed “nos tantum *non leg.* sed *non leg.* per *non leg.* ridiculi ut hic repra<e>s<entat> in اتخذ forma افتعل ab اخذ *add.* in mg. C² • accipere nos in contemptum *add.* nos in derisum, lusum, iocum *s.l.* M • Dixit *add.* Moyses *s.l.* CM || **167** Defendo *add.* me M • Defendo *add.* id est, excuso *s.l.* C • quia ego sum] licet sim M • licet *add.* ut *s.l.* M • Defendo me cum Deo licet sim *add.* excuso me, seu absit a me ut sim *s.l.* M || **168** Dixerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* C Dixerunt *add.* scilicet, Moysi *s.l.* M • Roga *add.* scilicet, tu Moyses *s.l.* C • creatorem tuum *add.* nobis dominum tuum *s.l.* M • quid sit *add.* id est, qualis sit uacca *s.l.* CM

- 170 Dixit: “Ille dixit quod est quaedam uacca non uetula nec iuencula, sed inter duas etates, facite ergo quod praeceptum est uobis.”
- ^{64/69}[68] Dixerunt: “Roga tuum creatorem ut declaret nobis qualis sit color eius.”
Dixit: “Ille dicit quod est flauis coloris multum lucida qua laetabuntur spectatores.”
- ^{65/70}[69] Dixerunt: “Roga tu creatorem tuum [M 11] ut declaret nobis cui similis sit uacca, et si Deus uoluerit, nos erimus deducti in uia bona.”
- 175 ^{66/71}[70] Dixit: “Ille dicit quod est quaedam uacca humilis quae numquam arauit neque irrigatum aratrum eius, et absque ulla macula neque aspersa alio colore.”
Dixerunt: “Nunc declarasti nobis ueritatem.” Et mactauerunt eam et ignorauerunt quid fecissent.
- 180 [C 31] ^{67/72}[71] Et quomodo occidistis unam personam de qua dubitastis, Deus autem est manifestator huius quod uos asconditis.

169 Dixit *add.* scilicet, Moyses *s.l.* C • dixit *om.* M • quaedam] una M • Ille quod est una uacca *add.* dixit ipsa est *s.l.* M • uetula] uetus M • uetula *add.* فارض *s.l.* C² || **170** inter duas etates *add.* uaccam (?) quam inter saec<la> arabice <عوان ذلك بين> *s.l.* C² • sed inter duas aetates *add.* sed intermedia illarum aetatum *s.l.* M • facite ergo] ergo facite M • praeceptum est] est praeceptum M || **171** Dixerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • Roga *add.* nobis M • Roga *add.* scilicet, tu Moyses *s.l.* C • tuum creatorem] Deum tuum M • qualis sit color eius] colorem illius M • eius *add.* uaccae *s.l.* C • nobis colorem illius *add.* qui color est suus *s.l.* M || **172** Dixit *add.* Moyses *s.l.* C • Ille *add.* Deus *s.l.* C • flauis coloris *add.* lutea *s.l.* C² • lucida] mansueta M • multum lucida *add.* فاقع *s.l.* C² • qua *add.* uacca *s.l.* C • dicit quod est flauis coloris, multum mansueta, qua laetabuntur spectatores *add.* dixit quod ea sit crocea, zaffram color eius, nitens color eius, qui delectet spectantes *s.l.* M || **173** Dixerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • Roga *add.* tu Moyses *s.l.* C • tu *om.* M • creatorem tuum] tuum creatorem M • tuum creatorem *add.* nobis Deum tuum *s.l.* M || **174** cui similis sit uacca] sit uacca, et cui similis sit nobis M • cui similis sit uacca *add.* quod uaccam repraesentat (?) *s.l.* C² • erimus deducti *add.* ut inueniamus istam uaccam *s.l.* C • Deus uoluerit nos, erimus deducti in uia bona] uoluerit essemus ducti per uiam bonam M • uiam bonam *add.* *signum crucis* *s.l.* M • et si uoluerit essemus ducti per uiam bonam *add.* et nos si uolet Deus ut inueniamus istam uaccam *s.l.* M || **175** Dixit *add.* scilicet, Moyses *s.l.* C • Ille *add.* Deus *s.l.* C • humilis *add.* mansueta *s.l.* C • humilis *add.* uilis نلؤل *s.l.* C² • est quaedam uacca humilis *add.* non est uacca uilis quae suba<ra>uit terram *in mg.* C² • Dicit quod est quaedam uacca humilis quae numquam arauit *add.* dixit ipsa est uacca quae non est subiugata orare terram *s.l.* M || **176** irrigatum aratrum] irrigat cultum saluam M • neque irrigatum *add.* neque biberit, gustauit, aratum *s.l.* C² • neque irrigat cultum *add.* irrigata terram uidetur facere *s.l.* M • eius *add.* uaccae *s.l.* C • eius, et absque ulla macula] non est signum in ipsa M • macula *add.* شبة *s.l.* C² • signum in ipsa *add.* macula in ea *s.l.* M • neque aspersa *add.* *signum crucis* *s.l.* M • aspersa alio colore *add.* nihil in ea *s.l.* C² • alio colore *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **177** Dixerunt *add.* scilicet, iudei Moysi *s.l.* C • declarasti] declaras M • declaras nobis ueritatem *add.* uenis cum ueritate *s.l.* M • mactauerunt *add.* iugulauerunt *s.l.* M • eam *add.* scilicet, uaccam *s.l.* C • ignorauerunt] nesciuerunt M • ignorauerunt *add.* كادوا ما *s.l.* C² || **178** quid *add.* scilicet, causam *s.l.* CM • fecissent] fecisset M • ignorauerunt quid fecissent *add.* et non laborauerunt ut fecerent, hoc est facile ac statim fecerunt *s.l.* C² || **179** quomodo *add.* cum *s.l.* C² • Et quomodo *add.* et quando seu dum *s.l.* M • unam personam *add.* id est, unum hominem *s.l.* C • personam *add.* hominem *s.l.* M • dubitastis *add.* quia nesciebant qui occidissent eam *s.l.* C • dubitastis *add.* راتم *s.l.* C² • de qua dubitastis *add.* et cum aspiciatis in eam *s.l.* C² • dubitastis *add.* et nesciebat qui occidebat eum, discordastis in ea *s.l.* M || **180** manifestator *add.* scilicet, secretorum *s.l.* C • manifestator *add.* exire fecit *s.l.* C² • manifestator *add.* educens seu faciet oscendere, educet lucem *s.l.* M • asconditis] absconditis M

68/73^[72] Diximus autem: “Percutite eum parte illius et rescuscitabit Deus mortuos et ostendet uobis mirabilia sua ut sitis prudentes.”

69/74^[73] Et post haec indurata sunt corda uestra et facta sunt sicut lapides uel magis dura. Et de aliquibus petris exierunt fontes, et ex illis confractis exit aqua, et ex illis sunt aliqui qui se humiliant propter deuotionem Dei. Et Deus non ignorat quod uos facitis.

70/75^[74] Et cum speraueritis in illis credent uobis, et fuerunt aliqui illorum auditores sermonis Dei; et postquam cognouerint eum, separauerunt eum a se, illis scientibus.

190 71/76^[75] Et quando obuiauuerunt credentibus, dixerunt: “Iam credimus.” Quando autem recesserunt [C 33] ad inuicem, dixerunt: “Sic uultis dicere eis omnia, quae Deus manifestauit uobis, ut disputent contra uos de uestro creatore? Et quomodo

181 Diximus *add.* nos, Deus *s.l.* C • Diximus autem] Et diximus M • illius] eius M • eum parte illius *add.* cum uno frusto uaccae *s.l.* C • eum parte eius *add.* in uno frusto uaccae *s.l.* M • et *add.* sic M • rescuscitabit] resuscitabit M • rescuscitabit *add.* super sepulchrum occisi *s.l.* CM || **182** mirabilia] miracula M • mirabilia *add.* signa *s.l.* C² • sitis prudentes *add.* sciatis *s.l.* M || **183** Et *om.* M • et facta sunt *add.* postea, et sunt *s.l.* M || **184** magis dura. Et] duriora, uel M • de aliquibus petris *add.* sicut de lapide quem percussit Moyses *s.l.* C • exierunt *add.* persiliit *s.l.* C² • fontes *add.* fluuii *s.l.* C • exierunt fontes *add.* exeunt, manauerunt flumina *s.l.* M • ex illis confractis exit aqua *add.* quando exierunt duodecim fontes *s.l.* C • confractis exit aqua *add.* cum *non leg.* *s.l.* C² || **185** qui se humiliant *add.* sicut mons Synai *s.l.* C • aqua, et ex illis sunt aliqui qui se humiliant propter deuotionem] aqua ex illis quae descendit per timorem M • aqua ex illis quae *add.* de illis potus qui se humiliant timore Dei *s.l.* M • qui se humiliant propter deuotionem Dei *add.* et non est Deus, id est, *non leg.* (ἀντί non tertium (?) ei est φράσις arabica) ab eo quod fac<itis> *in mg.* C² • Deus non ignorat *add.* non Deus ociosus *s.l.* M || **186** facitis *add.* Et adorate Deum dominum uestrum M et *add.* haec addita fuerunt in translatio<ne> a latina quae non extant in Arabiam, an cupitis uos *in mg.* M || **187** cum] quando M • cum speraueritis *add.* uos mauri *s.l.* C • speraueritis *add.* speratis *s.l.* M • in illis] quod illi M • in illis *add.* iudeis *s.l.* C • illi *add.* scilicet, iudei *s.l.* M • credent *add.* in uestram legem *s.l.* C • cum speraueritis in illis credent *add.* an etiam (?) speratis ut credant *in mg.* C² • uobis] uestris miraculis M • illorum] eorum M • illorum *add.* iudeorum *s.l.* C • et fuerunt aliqui eorum auditores *add.* etiam est societas eorum audientes *s.l.* M || **188** sermonis *add.* Alcorani *s.l.* C • sermonis Dei *add.* scilicet, Alcorani *s.l.* M • et postquam *add.* et *s.l.* M • cognouerint eum] spreuerunt illum M • illis *add.* scilicet, iudeis *s.l.* C || **189** scientibus *add.* scilicet, quod Alcoran fuit datum a Deo *s.l.* C spreuerunt illum, separauerunt eum a se illis scientibus *add.* torquent se et post recesserunt et cognouerunt, scilicet et illi iam sentiunt *s.l.* M || **190** obuiauuerunt *add.* occurrunt ii qui cr<edunt> *s.l.* C² • obuiauuerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* M • credentibus *add.* scilicet, mauris *s.l.* C • credentibus *add.* quos crediderunt, scilicet mauris *s.l.* M • dixerunt *add.* scilicet, iudei qui conuersi fuerunt in mauros *s.l.* C • Quando *add.* et *s.l.* M || **191** autem recesserunt *add.* fuerunt in solitudine *s.l.* M • ad inuicem *add.* pars eorum ad partem *s.l.* M • dixerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • uultis dicere *add.* declarare *s.l.* C • eis *add.* mauris *s.l.* C • Sic uultis dicere eis omnia *add.* atque narratis ipsis, scilicet mauris *s.l.* M • quae *add.* aliquae archana Bibliae *s.l.* C || **192** uobis *add.* iudeis *s.l.* C • quae Deus manifestauit uobis *add.* cum iis quae aperuit, scilicet iudeis *s.l.* M • disputent] disputentur sed *add.* disputent *s.l.* M • de *add.* apud *s.l.* M • ut disputent contra uos de uestro creatore *add.* cum quibus secretis disputabat Machoma contra iudeos *s.l.* C • uultis dicere eis omnia, quae Deus manifestauit uobis ut disputent contra uos de uestro creatore *add.* numquid narrabitis quod apud D<eum> *in mg.* C² • uestro creatore *add.* dominum uestrum *s.l.* M • Et quomodo] Quomodo ergo M

non estis prudentes?”

^{72/77}[76] Et nesciunt illi quod Deus scit secreta et publica illorum.

195 ^{73/78}[77] Aliqui autem illorum sunt idiotae qui nesciunt scripturam nisi per relationem aliorum, et non incedunt nisi cogitabundi.

⁻⁷⁹[78] Igitur uae eis qui scribunt scripturam manibus suis et postea dicent: “Haec est a Deo,” ut comprarent cum paruo praecio! Igitur uae eis pro eo quod scripserunt manibus suis! Et uae eis pro his quae [M 12] operati sunt!

200 ^{74/80}[79] Et dixerunt: “Non tanget nos ignis nisi diebus numeratis.” O Machoma, dic tu eis: “Accepistis fidem cum Deo et terminum? Et Deus numquam mutabit fidem suam. Quare ergo dicitis de deo quod [C 35] nescitis?”

^{75/81}[80] Verumtamen qui fecit peccatum et fuit excaecatus erroribus, ille talis est amicus ignis aeternalis;

205 ^{76/82}[81] illi autem qui crediderunt et fecerunt opera bona, tales sunt amici paradisi in aeternum.

193 prudentes *add.* sapientiores *s.l.* C² • Quomodo ergo non estis prudentes *add.* nonne intelligitis *s.l.* M || **194** Et nesciunt *add.* non nescietis *s.l.* M • illi *add.* iudei *s.l.* C • secreta *add.* quae sunt in Biblia *s.l.* C secreta *add.* quod absconditis et quod propalatis *s.l.* M • publica *add.* manifesta *in mg.* C² || **195** illorum *add.* iudeorum *s.l.* C • idiotae *add.* uel laici *s.l.* C • idiotae *add.* populares *in mg.* C² • Aliqui autem illorum sunt idiotae *add.* ex iis sunt laici *s.l.* M • scripturam *add.* legem *s.l.* C || **196** relationem *add.* desideria *s.l.* M • per relatione aliorum *add.* أمنى et signum crucis *in mg.* C² • nisi cogitabundi *add.* et ipsi tantum cogitant *s.l.* C² • et non incedunt nisi cogitabundi *add.* et illi sunt dubitantes *s.l.* M || **197** Igitur *add.* nam *s.l.* M • eis] illis M • eis *add.* scilicet, magistris iudeorum *s.l.* C • scribunt] scripserunt M • dicent] dicunt M • Haec] Hoc M || **198** ut comprarent *add.* scilicet, scripturam *s.l.* C • ut comprarent *add.* signum crucis *in mg.* C² • comprarent cum paruo praecio] ut cum illo sint uilis pretii M • ut cum illo *add.* emendum cum illa, scilicet scriptura, ut emant *s.l.* M • uilis pretii *add.* praetio paruo *s.l.* M • Igitur *add.* nam *s.l.* M • eis] illis M || **199** manibus suis] suis manibus M • scripserunt manibus suis *add.* scilicet, mutantes et detrahentes a lege nomen Mach. *s.l.* C • eis] illis *s.l.* M • his quae] eo quod M • operati] lucrati *s.l.* M • operati sunt *add.* collegerunt *s.l.* C² || **200** dixerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* CM • tanget nos] nos tanget M • diebus numeratis *add.* scilicet, tempore determinato *s.l.* CM || **201** O Machoma, dic tu eis] Dixit M • Dixit *add.* Dic an *s.l.* M • fidem cum Deo] cum Deo fidem • fidem cum Deo *add.* scilicet, accepistis uerbum a Deo *s.l.* C • uerbum *corr.* fidem *s.l.* C² • cum Deo fidem *add.* apud uerbum *s.l.* M • et terminum *add.* signum crucis *in mg.* C² et *s.l.* M • fidem *add.* uerbum *s.l.* C • mutabit fidem *add.* repromittet uerbum *s.l.* M || **202** Quare ergo *add.* aut *s.l.* M || **203** Verumtamen *add.* Si *s.l.* M • fecit *add.* acquisiuit *s.l.* M • fecit peccatum *add.* congregabit p<eccatum> *s.l.* C² • excaecatus *add.* in suis M • excaecatus *add.* signum crucis *in mg.* et obuallat eum peccatum suum, φράσις arabica άντί et undique *non leg.* به أحاطت *s.l.* C² • et fuit excaecatus in suis erroribus *add.* comprehenderunt cum eo; circumdederunt, errores sui *s.l.* M || **204** ille talis est amicus] illi tales sunt amici M • amicus *add.* uicinus *s.l.* C • tales *add.* signum crucis *s.l.* M • amici ignis aeternalis *add.* uicini, socii ignis, in illo sunt aeterni *s.l.* M || **205** opera bona *add.* et fuerunt patientes sed et fuerunt patientes *add.* signum crucis *s.l.* M • opera bona *add.* beneficia *s.l.* M • amici] socii M || **206** in aeternum *add.* sunt in illo aeterni *s.l.* M

210 ^{77/83[82]} Et quando accepimus fidem a filiis Israel ut non adorassetis nisi Deum et quod essetis obedientes patribus, beneficientes cognatis et orphanis et pauperibus, dicendo hominibus uerba honesta; et quod faceretis orationem et solueretis decimas. Postea rebellastis, exceptis paucis ex uobis, et estis separati.

^{78/84[83]} Et quando accepimus fidem a uobis: “Ne effunderetis sanguinem uestrum et ne extraheretis personas uestras ex uestris domibus.” Et postea annuistis hoc, quod estis testes huius rei.

215 ^{79/85[84]} Et postea uos estis [C 37] illi, qui occidimini ad inuicem et eiicitis aliquos ex uobis ex domibus suis manifestando contra illos peccatum et iniuriam, et si uenient uobis captiui, redimitis illos, quod est prohibitum uobis. Igitur sic creditis in unam partem scripturae et non in aliam partem? Igitur non est praemium illius, qui talia facit nisi confusio in hoc saeculo, et in die iudicii erunt puniti alia poena maiori. Et Deus non ignorat quae illi faciunt.

207 accepimus *add.* illam • accepimus *add.* scilicet, Deum *s.l.* *M* • accepimus fidem a filiis *add.* fecimus pactum chirographum unum (?) cum fil<is> *s.l.* *C*² • a filiis *add.* filiorum *s.l.* *M* • adorassetis] illi adorassent *M* • adorassetis *add.* seruire (?) *s.l.* *C*² • nisi *add.* unum *M* • ut illi non adorassent nisi *add.* ne adoretis praeter *s.l.* *M* || **208** obedientes patribus] patribus obedientes *M* • essetis obedientes patribus *add.* et in parentes benefacere *s.l.* *C*² • quod essetis patribus obedientes *add.* cum parentibus bene agere, id est oboedire *s.l.* *M* • cognatis *add.* et cum affinibus *s.l.* *M* • orphanis] orfanis *M* || **209** dicendo] in dicendo *M* • in dicendo *add.* dicite *s.l.* *M* • uerba honesta *add.* bona consilia *s.l.* *M* • quod faceretis *add.* seruare *s.l.* *M* || **210** solueretis decimas *add.* date censum *s.l.* *M* • rebellastis *add.* retrocessistis *s.l.* *M* • exceptis paucis *add.* scilicet, qui secuti sunt Machom. *s.l.* *M* • paucis ex uobis *add.* qui secuti sunt Machomam *s.l.* *C* • separati *add.* scilicet, a ueritate *s.l.* *C* • separati *add.* a ueritate in curantes *s.l.* *M* || **211** accepimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • uobis *add.* iudeis *s.l.* *C* • accepimus fidem a uobis *add.* signum crucis in mg. *C*² • uobis *add.* scilicet, iudeis *s.l.* *M* • sanguinem uestrum *add.* scilicet, occidendo uos inuicem *s.l.* *C* || **212** personas uestras *add.* scilicet, alter alterum *s.l.* *C* • personas uestras *add.* uosmet, id est alter alterum *s.l.* *M* • ex] a *M* • annuistis] accistis *M* • hoc *add.* quando dixistis quod omnia haec erant in lege *s.l.* *C* • quod *add.* et *s.l.* *C* || **213** quod estis testes huius rei] de quo fuistis hostes *M* • de quo fuistis *add.* et uos estis *s.l.* *M* • hostes *add.* docendum fuit; testes *add.* *s.l.* *M* || **214** uos *add.* uos ipsi (Saulai (?)) *s.l.* *C*² • occidimini ad inuicem] occidistis uestras animas *M* • ad inuicem *add.* animas uestras *s.l.* *C*² • animas *add.* personas *s.l.* *M* • eiicitis] eiecistis • eiecistis *add.* extraxistis *s.l.* *M* • aliquos *add.* partem *s.l.* *C*² || **215** contra *add.* supra *s.l.* *M* • iniuriam] iniurias *M* • peccatum et iniuriam *add.* in inusticia et inimicitia *s.l.* *C*² • peccatum et iniurias *add.* cum peccato et iniustitia *s.l.* *M* || **216** ueniet uobis] uobis uenient *M* • captiui *add.* hoc scilicet est praeceptum in lege *s.l.* *M* • redimitis *add.* redimetis *s.l.* *M* • redimitis illos *add.* scilicet, quod est preceptum in lege *s.l.* *C* • prohibitum uobis *add.* scilicet, eicere aliquem ex domo sua *s.l.* *CM* • prohibitum uobis *add.* eiicere eos in mg. *C*² • Igitur sic] Sic igitur agite et *M sed add.* signum crucis *s.l.* *M* • Igitur sic *add.* An non leg. *s.l.* *C*² • creditis] credite *M sed add.* credetis *s.l.* *M* • creditis *add.* quod est redimere *s.l.* *C* || **217** unam *om.* *M* • partem] parte *M* • scripturae *add.* legis *s.l.* *C* • aliam partem *add.* scilicet, occidendo ad inuicem et eiciendo aliquem ex domo sua *s.l.* *C* • praemium *add.* satisfactio *s.l.* *M* || **218** talia facit *add.* facit illud ex uobis *s.l.* *M* • nisi *add.* est uobis *s.l.* *C*² • confusio] pudorem *M sed add.* nisi confusio *s.l.* *M* • saeculo] mundo *M* • saeculo *add.* uita mundi *s.l.* *C*² • in hoc mundo *add.* in uita mundi huius *s.l.* *M* • iudicii *add.* resurrect<ionis> *s.l.* *C*² • puniti] inuoluti *M* • alia *om.* *M* || **219** erunt puniti alia poena maiori *add.* redibunt ad uehementiorem poenam *s.l.* *C*² • erunt inuoluti poena maiori *add.* conuertentur ad durum supplicium *s.l.* *M* • ignorat quae illi faciunt *add.* est in ignorantia, hoc est ignorans ab eo q<uod> f<aciunt> *s.l.* *C*² • Et Deus non ignorat quae illi faciunt *add.* et non Deus ignorat quae uos facitis *s.l.* *M*

220 80/86[85] Illi autem qui assimilant uitam huius saeculi uitae alterius saeculi non habebunt remedium suae poenae neque erunt defensi.

81/87[86] **221** Iam enim dedimus Moysi scripturam, post quem misimus nuncios, [M 13] et dedimus Iesu filio Mariae declarationes, quem adiuuauimus cum Spiritu [C 39] Sancto; uobis autem, quandocunque uenit nuncius contra uoluntatem uestram, 225 superbistis et quosdam dixistis esse falsos, quosdam autem interfecistis.

82/88[87] **222** Et dixerunt: “Certe corda uestra sunt clausa.” Quibus Deus maledixit propter suam blasphemiam, et pauci ex eis credent.

83/89[88] **223** Et cum uenit ad eos liber a Deo uero secundum quod illi habent, et antea iudicabant non credentes, sed postquam fuit missus ad illos quem non cognouerunt, non crediderunt illi. Igitur maledictio sit super infideles.

220 autem] sunt *M* • assimilant] comparant *M* assimilant *add.* emunt اشتروا *s.l.* et in *mg.* *C*² • comparant *add.* comparauerunt *s.l.* *M* • saeculi *add.* mundi (?) *s.l.* *C*² • huius saeculi *add.* propinquam *s.l.* *M* • uitae *corr.* uita *s.l.* *C*² • saeculi *om.* *M* • alterius saeculi *add.* scilicet, praemis paradisi *s.l.* *C* || **221** habebunt *add.* leue fiet *s.l.* *C*² • suae poenae] neque leuamen super poenam *M* • uitae alterius, non habebunt remedium neque leuamen super poenam *add.* et non leniabit super eis tormentum neque auferetur ab eis poena *s.l.* *M* • defensi *add.* scilicet, ab igne *s.l.* *CM* || **222** Iam enim] Eam enim nos *M* • Eam enim nos *add.* nam *s.l.* *M* • dedimus *add.* obtulimus *s.l.* *C*² • Moysi scripturam] legem Moysi, et scripturam et sufficientiam uestram *M* • scripturam *add.* scilicet, legem *s.l.* *C* • legem *add.* scripturam *s.l.* *M* • et sufficientiam uestram *add.* signum crucis *s.l.* *M* • quem] eum *M* • quem *add.* scilicet, Moysem *s.l.* *C* • post eum *add.* et *s.l.* *M* • misimus *add.* قفينا in *mg.* *C*² • nuncios *add.* scilicet, prophetas *s.l.* *C* • nuncios *add.* alios nuncios post Moysem *s.l.* *M* || **223** ante iesu correxit *C*² • declarationes *add.* Euangelia *s.l.* *C* • declarationes *add.* claras *s.l.* *M* • quem *add.* Iesum *s.l.* *C* • quem *add.* et *s.l.* *C*² • adiuuauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • adiuuimus *add.* auxiliati sumus *s.l.* *M* || **224** uobis *add.* et quoties *s.l.* *M* • uobis autem *add.* iudeis *s.l.* *C* • quandocunque] quando *M* • quandocunque *add.* cum quicunque *s.l.* *C*² • uoluntatem uestram] uestram uoluntatem *M* • contra uoluntatem uestram *add.* in eo quod non desiderant animae uestrae *s.l.* *C*² • contra uestram uoluntatem *add.* in quo non est placitum uestris personis, uel animis, uel uoluntati *s.l.* *M* || **225** dixistis *add.* mentiti estis *s.l.* *C*² • esse falsos *add.* scilicet, Iesum et Machomam *s.l.* *C* dixistis esse falsos *add.* falsos et mentientes fecistis dicentes eos mentiri *s.l.* *M* • quosdam autem] et alios *M* || **226** Certe corda uestra] Vostra corda *M* • sunt clausa *add.* scilicet, hoc dicendo iudei irridentes cum Machoma *s.l.* *C* • clausa *add.* cooperta *s.l.* *M* • Quibus *add.* certe *M* • Quibus Deus maledixit *add.* sed maledixit *s.l.* *C*² || **227** suam] eorum *M* • blasphemiam *add.* negationem eorum et incredulitatem *s.l.* *M* • ex eis] eorum *M* • eis *add.* iudeis *s.l.* *C* • pauci eorum *add.* parum quod *s.l.* *M* • credent] crediderunt *M* || **228** eos *add.* scilicet, iudeos et christianos *s.l.* *C* • ad eos *add.* eis *s.l.* *M* • liber *add.* lex et Euangelia *s.l.* *C* • uero secundum *add.* ad uerificandum quod est cum illis *s.l.* *M* • quod *om.* *M* • habent ante [sunt] *M* • illi sunt habent *add.* quod illi tenebant *s.l.* *M* || **229** iudicabant *add.* fatentes *s.l.* *C*² • iudicabant non *add.* signum crucis in *mg.* *C*² • non credentes *add.* super quos negauerunt *s.l.* *M* • fuit missus] missus fuit *M* • sed postquam missus fuit *add.* nam cum uenit *s.l.* *M* • illos quem] eos quod *M* • quem *add.* scilicet, Machomam *s.l.* *C* • non *add.* signum crucis in *mg.* *C*² et *add.* signum crucis *s.l.* *M* • non *add.* scilicet, Machoma *s.l.* *M* || **230** illi] in illud *M* • non crediderunt in illud *add.* et negauerunt eum *s.l.* *M* • Igitur *add.* et *s.l.* *M* • maledictio sit super infideles] maledictio Dei est super incredulos *M* • infideles *add.* scilicet, iudeos *s.l.* *C* • est *add.* signum crucis *s.l.* *M* • incredulos *add.* negantes, scilicet iudeos *s.l.* *M*

^{84/90}[⁸⁹] Male uendiderunt personas suas non credentes id, quod Deus detulit, propter inuidiam. Deus autem facit descendere ex bonitate sua super unumquemque ex seruis suis, et sic recesserunt cum ira super iram et cum maledictione [C 41] super maledictionem, et pro infidelibus poena crudelissima.

235 ^{85/91}[⁹⁰] Et quando fuerunt admoniti ut crederent id quod Deus detulerat, dixerunt: “Nos credimus id quod fuit delatum nobis.” Et non crediderunt id quod fuit delatum postea et est uerum sicut illi habent. Dic tu: “Quare interfecistis prophetas Dei antea, si estis credentes?”

240 ^{86/92}[⁹¹] Iam uenit enim Moyses uobis cum declarationibus et postea accepistis uitulum et fecistis iniuriam.

^{87/93}[⁹²] Et quando accepimus fidem a uobis et eleuauimus montem Synai super uos; “Accipite quod dedimus uobis per uim et audite”. Et dixerunt: “Iam audiuius et non credimus.” Et introiuit uitulum in corda eorum propter eorum [C 43] blasphemiam. Dic tu: “Male fuit mandatum de credulitate uestra meum, si

231 Male uendiderunt personas suas *add.* اشتروا et signum crucis *in mg.* C² • personas suas non credentes id] eo animas suas non credendo in id M • id *add.* scilicet, Alcoran *s.l.* C • Male uendiderunt eo animas suas non credendo in id quod Deus detulit *add.* peius est qui emerunt cum eo personas eorum qui negant in quo fecit descendere Deus *s.l.* M || **232** inuidiam *add.* ignorantiam *s.l.* M • descendere *add.* scilicet, aliquod bonum *s.l.* C • bonitate *add.* gratia *s.l.* M || **233** unumquemque ex seruis suis] quem uult seruorum suorum M *sed* seruorum suorum *add.* ex seruis suis *s.l.* M • recesserunt] fuerunt M • recesserunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • fuerunt *add.* redierunt *s.l.* M • recesserunt cum ira *add.* incurrunt in iram *s.l.* C² • super] propter M *sed add.* super *s.l.* M • et *add.* impii (?) *s.l.* C² || **234** cum maledictione super maledictionem, et pro infidelibus poena crudelissima] negantibus tormentum, et pro infidelibus poenam crudelem M • crudelissima *add.* odiosa *s.l.* C² • negantibus tormentum *add.* incredulis erit poena *s.l.* M • infidelibus *add.* sperans (?) eis *s.l.* M || **235** fuerunt *add.* Deum (?) *s.l.* C² • ut crederent] crediderunt in M • fuerunt admoniti, crediderunt *add.* dicit Deus eis: “Credite” *s.l.* M • quod *add.* Alcoran *s.l.* C • dixerunt *add.* iudei *s.l.* C || **236** Nos] An M • Nos *add.* Certe iam credimus *s.l.* C² • credimus *add.* in M • id *add.* legem *s.l.* C • fuit delatum] delatum est M • crediderunt *add.* id M • id *add.* Alcoran *s.l.* C || **237** fuit delatum postea] postea delatum fuit M • quod fuit delatum postea *add.* hoc est Alcoranum postea de I<esu> (?) *s.l.* C • non crediderunt in id quod postea delatum fuit *add.* negant in id quod est retro *s.l.* M • uerum] ueritas M • illi habent *add.* in lege *s.l.* C • uerum sicut illi habent *add.* et est ueritas ut affirmat id quod iam acceperunt *s.l.* C² • sicut illi habent *add.* ad uerificandum quod est cum illis *s.l.* M • tu *add.* o Machoma *s.l.* C • quare] ergo uos M *sed add.* quare *s.l.* M || **238** antea *add.* priusquam uenisset Alcoran *s.l.* C • estis credentes] creditis M • creditis *add.* fuistis credentes *s.l.* M || **239** uenit enim] enim uenit M • declarationibus *add.* scilicet cum lege et miraculis *s.l.* C • declarationibus *add.* non leg. *s.l.* C² • declarationibus *add.* claris *s.l.* M • accepistis *add.* fecistis *s.l.* C² || **240** fecistis *add.* et egistis (?) *s.l.* C² • fecistis iniuriam] fuistis iniuriatores M • iniuriam *add.* peccatum *s.l.* C • fuistis iniuriatores *add.* post eum uos (?) iniuriantes *s.l.* M || **241** accepimus *add.* nos Deus *s.l.* C • accepimus *add.* fecimus fidem u<obiscum> *s.l.* C² • fidem *add.* legem *s.l.* C || **242** montem Synai super uos] super montem Synai M • Accipite *add.* scilicet, dixit *s.l.* CM • quod *add.* legem *s.l.* C • dedimus uobis *add.* obuiare (?) fecimus u<obis> *s.l.* C² • Et om. M • dixerunt *add.* iudei *s.l.* C || **243** non credimus *add.* inobedientes sumus *s.l.* M • introiuit *add.* imbiberunt φράσις arabica *s.l.* C² • uitulum] uitulus M • uitulum ante uitulus *corr.* C² • corda] corde M • et introiuit uitulus in corde eorum *add.* et biberunt seu datum fuit eis bibere in cordibus suis uitulum *s.l.* M • propter eorum *add.* per impietatem suam *s.l.* C² || **244** blasphemiam *add.* incredulitatem, negationem *s.l.* M • tu *add.* O, Machomet! *s.l.* C • Male *add.* peius est quod *s.l.* M • Male fuit mandatum *add.* signum crucis *in mg.* bis C² mandatum correxit mandat *s.l.* C² fuit mandatum *add.* mandauit uobis امر *s.l.* C² • Male fuit mandatum de credulitate uestra meum] fidem uestram madat uobis in eo M • uestra meum *add.* fides uestra *s.l.* C² • meum *add.* scilicet, uitulum *s.l.* C

245 creditis.”

[M 14] ^{88/94[93]} Dic tu: “Si res alterius saeculi uidetur uobis magis catholica apud Deum quam homines, quare desiderate mortem, si estis ueraces!”

^{89/95[94]} Quod numquam illi desiderabunt propter sua peccata quae fecerunt; Deus autem nouit iniuriam facientes.

250 ^{90/96[95]} Tu autem inuenies eos appetentes uitam plusquam omnes homines; infidelium autem sunt aliqui qui uellent uiuere mille annis sic et non erunt separati a poena quamuis tanto tempore uiuant; et Deus est uidens ea quae uos facitis.

^{91/97[96]} Dic tu, quia fuerunt quidam inimici Gabrielis angeli, qui detulit Alcoranum super cor tuum propter uoluntatem Dei ueri, et est uia credentibus.

255 ^{92/98[97]} Qui fuit inimicus Dei, [C 45] fuit et inimicus angelorum eius et nunciorum

245 creditis *add.* fuistis credentes *s.l.* M || **246** tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • Dic si *add.* scilicet, Machom *s.l.* M • res alterius *add.* domus alia *s.l.* C² • uobis *add.* iudeis *s.l.* C • magis catholica *add.* purior *s.l.* C² || **247** res alterius saeculi uidetur uobis magis catholica apud Deum] sint uobis domus nouissima apud Deum purificata M • sint uobis domus *add.* est uobis, scilicet si creditis quod domus atterimus *s.l.* M • apud Deum *add.* in potentia Dei *s.l.* M • purificata *add.* purior *s.l.* M • quam homines *add.* sine hominibus, hoc est *s.l.* C² • homines *add.* hominum *s.l.* M • quare] igitur M • quare *add.* igitur *s.l.* C • desiderate mortem *add.* *منى* appetum (?) *s.l.* C² || **248** Quod numquam] Et numquam M • numquam *add.* non *s.l.* M • illi *add.* *signum crucis* *s.l.* M • desiderabunt] desiderarunt M • propter sua peccata *add.* unquam propter id quod praeuenit manus eorum *φράσις* arabica *s.l.* C² • propter sua peccata *add.* numquam propter ea quae anticiparunt manibus eorum *s.l.* M • fecerunt] commiserunt M || **249** autem] enim M *sed add.* autem *s.l.* M • nouit iniuriam facientes] est sciens iniuriantium M • iniuriam facientes *add.* scilicet, peccatores *s.l.* C • iniuriantium *add.* peccantium *s.l.* M || **250** Tu *add.* Machoma *s.l.* C • eos *add.* scilicet, iudeos *s.l.* CM • appetentes uitam] appetentiores uitae M • uitae *add.* *signum crucis* *s.l.* M • plusquam] quam M • omnes *add.* super uitam M • appetentes uitam plusquam omnes homines *add.* diligentiores hominum supra uitam *φράσις* arabica *s.l.* C² || **251** infidelium *add.* ex iis qui comunicant, hoc est plures quam Deum unum faciunt (?) *φράσις* arabica de christianis ut iudeus (?) uerum (?) celat (?) *s.l.* C² • autem *om.* M • et infidelium sunt aliqui *add.* ex illis qui participant, Al<ias> sunt blasphemi *s.l.* M • uellent uiuere mille annis *add.* amant singuli eorum ut, si, uiuerent, habitarent mille annos *s.l.* C² • qui uellent uiuere mille annis *sic*] unus ex iis peramat uiuere mille annos M • unus ex iis *add.* quisque eorum *s.l.* M • et non erunt separati *add.* et non est id, scilicet quod dicunt; Al<ias> non est remotior ei *s.l.* M || **252** non erunt separati a poena *add.* et non est illis, hoc est, non possunt, in excussione (?) a poena *φράσις* arabica *s.l.* C² • tanto tempore] tantum temporis M • tanto tempore *add.* licet habitarent *s.l.* C² • quamuis tantum temporis uiuant *add.* quam sit aenum uelut aetas *s.l.* M • ea] eorum M • uos] cum eo M • cum eo facitis *add.* facient *s.l.* M || **253** tu *add.* Machoma *s.l.* CM • quia fuerunt *add.* quis est *s.l.* C² • quia fuerunt quidam inimici Gabrielis, angeli] qui est inimicus Angeli Gabrielis M • qui est *add.* quis fuit *s.l.* M • Angeli *add.* *signum crucis* *s.l.* M • • detulit *add.* scilicet Alcoranum *s.l.* M • Alcoranum *om.* M || **254** propter uoluntatem] ex uoluntate M • ex uoluntate *add.* ex commissione *s.l.* M • ueri *add.* ut firmaret quod in manu eis, id est, quod colirent ipsum Al<coranus> et Euangelium *s.l.* C² • ueri *add.* ad uerificandum M • et *add.* qui M • uia credentibus] in manibus eius et iter annunciationis pro credentibus M • in manibus eius *add.* inter manus eorum *s.l.* M • iter annunciationis *add.* ductio et Euangelium *s.l.* M • pro *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **255** Qui *add.* quis *s.l.* M • Qui fuit *add.* quis erit *s.l.* C² • Dei *add.* et M • fuit et inimicus *om.* M • eius *om.* M

eius et Gabrielis et Michaelis? Igitur Deus est inimicus non credentium.

^{93/99}[⁹⁸] Nos autem detulimus tibi aleas declaratas, quibus nemo erit qui non credat nisi maligni.

^{94/100}[⁹⁹] Et quodcumque dederunt fidem, aliqui eorum proiecerunt eam post tergum et plures eorum non credent.

^{95/101}[¹⁰⁰] Et quia fuit missus ad illos nuncius Dei ueri, secundum id quod ipsi habent, et uerificator, aliqui qui habent scripturam proiecerunt scripturam Dei post terga sua tanquam nihil scirent.

^{96/102}[¹⁰¹] Et secuti sunt illud quod demones legunt de regno Salomonis; et non fuit Salomon incredulus, sed demones fuerunt increduli docendo homines maleficia [C 47] et quod fuit delatum super duos angelos, Harot et Marot, in Babilonia qui neminem docebant donec dicerent: “Nos sumus probantes quia non estis increduli.” A quibus discebant quomodo separarent hominem ab uxore sua; et non sunt

256 non credentium *add.* negantium *s.l. M* || **257** Nos *add.* Etiam *s.l. M* • autem *om. M* • autem *add.* iam *s.l. C²* • tibi *add.* Machometi *s.l. CM* • aleas *add.* uersus *s.l. C* • aleas *add.* uersus (propria (?) signa) *in mg. C²* • aleas declaratas] uersus declaratos *M* • quibus nemo erit qui non credat] in quos nemo non credidit *M* • in quos nemo non credidit *add.* et non inficitur in ipsis lege inficiatur *s.l. M* || **258** maligni *add.* iudei *s.l. C* • maligni *add.* impii *s.l. C²* • maligni *add.* scilicet, iudei et peccatores *s.l. M* || **259** quodcumque] quando *M* • quodcumque *add.* an non quodcumque *s.l. C²* • dederunt fidem *add.* fidem inierunt *s.l. C²* • quando dederunt fidem *add.* quodcumque confiderunt *s.l. M* || **260** tergum] terga *M* • aliqui eorum proiecerunt eam post tergum *add.* uetauerunt illud quidam *s.l. C²* • proiecerunt eam post terga *add.* postergauerunt *s.l. M* • et *add.* sed *s.l. M* • eorum *add.* iudeorum *s.l. C* • credent] crediderunt *M* || **261** quia *add.* quando *s.l. M* • fuit missus *add.* uenit *s.l. M* • illos] eos *M* • illos *add.* iudeos *s.l. C* • eos *add.* scilicet, iudeos *s.l. M* • nuncius *add.* Machoma *s.l. C* • Dei *add.* a Deo *s.l. M* • ueri *add.* ad uerificandum *s.l. M* • ueri secundum *add.* firmans *s.l. C²* • quod *add.* legem *s.l. C* • id quod ipsi] illi *M* || **262** secundum illi habent *add.* quod est cum illis *s.l. M* • uerificator] uerificatoris *M* • et uerificatoris *add.* signum crucis *s.l. M* • qui habent *add.* qui acceperunt (antea اتي) *s.l. C²* • scripturam *add.* legem *s.l. C* • scripturam *add.* scilicet, legem *s.l. M* • proiecerunt *add.* iudei *s.l. C* • scripturam *add.* Alcoran *s.l. C* • scripturam *add.* scilicet, Alcoranum *s.l. M* || **263** post terga *add.* id est, non fecerunt quod Deus precepit *s.l. C* • nihil scirent] illi nihil scirent eorum quae fecerunt illis delata *M* • nihil *add.* non *s.l. M* || **264** secuti *add.* scilicet, iudei *s.l. C* • secuti sunt *add.* scilicet, iudei *s.l. M* • demones] daemones *M* • legunt *add.* docent *s.l. C* • legunt de regno *add.* docent super regnum *s.l. M* || **265** fuit Salomon incredulus] est incredulus Salomon *M* • est incredulus *add.* negauit *s.l. M* • demones] daemones *M* • fuerunt increduli *add.* negauerunt *s.l. M* • docendo *add.* qui docebant *s.l. M* • maleficia] mileficia *C* ueneficia *M* • ueneficia *add.* artem nigromantiae *s.l. M* || **266** fuit delatum] delatum fuit *M* • Harot et Marot] Herot et Merot *M* • Harot et Marot *add.* scilicet, qui docebant artem necromantiae *s.l. C* • necromantiae ante negromantiae *corr. C²* • qui *add.* et *s.l. M* || **267** neminem docebant donec dicerent] non docebunt aliquem donec diceret *M* • probantes] testes *M* • sumus probantes quia *add.* scilicet fortuna et eam faciendi uos peccare *s.l. C* • quia non estis] igitur ne sitis *M* • non estis *add.* signum crucis *in mg. C²* || **268** Nos sumus probantes quia non estis increduli *add.* tantum sumus nos seditiosi *ἀπότασις* uel infortunium uel (?) signum (?) *s.l. C²* • Nos sumus testes *add.* scilicet, faciendo nos peccare fortuna et causa *s.l. M* • testes *add.* intentatio *s.l. M* • sitis increduli *add.* neges *s.l. M* • A] In *M* • A quibus discebant *add.* scilicet, Harot et Marot, scilicet artem necromantiae *s.l. C* • discebant *add.* signum crucis *in mg. et* docti fuerunt ab iis *s.l. C²* • In quibus discebant *add.* et discent ex ipsis scilicet artem negromantis *s.l. M* • hominem *add.* maritum *s.l. C²* • quomodo separarent hominem ab uxore sua] mariti relinquere uxores suas *M* • mariti relinquere uxores suas *add.* quod cum ipsa diidentur inter hominem et uxorem suam *s.l. M*

270 assueti talia facere nisi per uoluntatem Dei; et sic discent [*M* 15bis] quod eis nocebit et non proderit; et iam bene sciunt quia ille qui talia comparabit non habebit partem in alio saeculo. Et male comparauerunt pro animabus suis, si illi sciunt.

97/103[102] Et si illi credidissent et habuissent praemium a Deo, esset melius illis. Si illi scirent!

275 98/104[103] O uos credentes! nolite amplius dicere: “Custodi nos!”, sed dicite: “Aspice nos!” et audite quia [*C* 49] increduli habebunt poenam crudelissimam.

99/105[104] Nollent increduli iudeorum et blasfemantium qui super uos descendissetis aliquod bonum a uestro creatore. Sed Deus eliget quem uult sua misericordia. Et Deus habet bonitatem maximam.

280 100/106[105] Non reuocabo ullam aleam neque faciam eam obliuisci nisi ut afferam

269 non sunt assueti *add.* scilicet, duo angeli *s.l.* *C* • et non sunt assueti talia *add.* et non sunt nocentes nullis cum illo *s.l.* *M* • facere *add.* docere *s.l.* *C* • facere nisi per uoluntatem] nisi ex uoluntate *M* • uoluntate *add.* licentia *s.l.* *M* • assueti talia facere nisi per uoluntatem Dei *add.* et non in laedentibus (hoc est, non laeserunt) quemquam nisi mandatum Dei *s.l.* *C*² • *sic add.* *signum crucis s.l.* *M* • discent *add.* scilicet, homines *s.l.* *CM* || **270** iam *om.* *M* • comparabit *add.* procurabit *s.l.* *CM* • comparabit *add.* emerunt *s.l.* *C*² φράσις arabica *s.l.* *C*² || **271** alio saeculo *add.* die iudicii *s.l.* *CM* • habebit partem in alio saeculo *add.* quid ipsi futurum sit portionis in extrema uita *s.l.* *C*² • male comparauerunt *add.* scilicet, operati sunt *s.l.* *C* • male comparauerunt pro animabus suis *add.* et malum quod parauerunt animae suae بش non *non leg. s.l.* *C*² • pro animabus suis *add.* personas suas *s.l.* *M* • illi *add.* iudei *s.l.* *C* || **272** si illi sciunt *om.* *M* || **273** Et *om.* *M* • illi *add.* sciunt et si illi *M* • illi *add.* iudei *s.l.* *C* • illi *add.* scilicet, iudei *s.l.* *M* • credidissent *add.* in Machomam *s.l.* *C* • habuissent] timuissent *M* • et *add.* et timerent, conuersio Dei hora est, misericordia a Deo pro (?) *s.l.* *C*² • a Deo] Dei *M* • a Deo *add.* in die iudicii *s.l.* *C* • illis] pro eis *M* pro eis *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **275** O uos credentes *add.* scilicet, illi qui crediderunt ex iudeis in Machomam *s.l.* *C* uos credentes *add.* qui crediderunt *s.l.* *M* • Custodi *add.* pasce *s.l.* *C* • Custodi nos! *add.* uide annotationes pro isto *s.l.* *M* • sed *add.* et *s.l.* *M* || **276** audite] audi nos *M sed add.* audite *s.l.* *M* • quia *om.* *M* • increduli *add.* negando *s.l.* *M* • poenam] partem *M* • crudelissimam *add.* dolorifica *s.l.* *C*² • partem crudelissimam *add.* tormentum dolens *s.l.* *M* || **277** Nollent] Et nolent *M* • nolent increduli *add.* non amauerunt qui negauerunt ex illis qui habent *s.l.* *M* • iudeorum *add.* e Populo Script<urae> *s.l.* *C*² • blasfemantium *add.* christianorum *s.l.* *C* • et blasfemantium *add.* comunicantes *s.l.* *C*² • et blasfemantium *add.* No. مشركين *in mg.* *C*² • iudeorum et blasfemantium qui] scripturas et blasphematores ut *M* • blasphematores *add.* idolatrae seu comunicantes, id est christiani *s.l.* *M* • descendissetis] descendisset *M* || **278** bonum *add.* Alcoran *s.l.* *C* • aliquod bonum *add.* scilicet, Alcoran *s.l.* *M* • a uestro creatore] uestri creatoris *M* • uestri creatoris *add.* domini *s.l.* *M* • Sed] Et *M* • eliget *add.* proprium sibi facit *s.l.* *C* • eliget *add.* appropriabit *s.l.* *M* • quem uult *add.* scilicet Machomam, prophetam et nuncium *s.l.* *C* • quem uult *add.* scilicet, Machom. prophetam *s.l.* *M* • sua] ex sua *M* || **279** habet bonitatem *add.* donum bonitatum *s.l.* *C*² • habet bonitatem maximam *add.* est socius gratiae magnae *s.l.* *M* || **280** Non] Et non *M* • reuocabo *add.* ego Deus *s.l.* *C* • reuocabo *corr.* reuocabimus *add.* نسخ *s.l.* *C*² • ullam aleam] uersum ullum *M* • aleam *add.* uersum Alcorani *s.l.* *C* • aleam *add.* signum *s.l.* *C*² • faciam *add.* ego, Deus *s.l.* *C* • eam *add.* الكتاب اهل iudei *in mg.* *C*² • faciam eam obliuisci] obliuisci faciam *M* • obliuisci *add.* scilicet, te Machomam *s.l.* *C* • nisi *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ut *om.* *M sed* addi ut *s.l.* *M*

aliam similem aut meliorem. Et nescis quod Deus est potens super omnia?

^{101/107}[¹⁰⁶] Et nescis quod Deus possit regnum caeli et terrae? Et sine Deo non habebitis amicum neque defensorem?

285 ^{102/108}[¹⁰⁷] Et sic uultis interrogare uestrum nuncium sicut fuit interrogatus primus Moyses? Et quicumque mutauerit fidem in blasphemiam, ille ductus est per uiam deteriolem.

290 ^{103/109}[¹⁰⁸] Multi autem illorum qui [C 51] habent scripturam uellent inuidiose conuertere uos ad partem suam postquam ueritas fuit illis declarata; sed parcite et humiliamini donec Deus ueniat cum suo mandato, quia Deus est potens super omnia.

^{104/110}[¹⁰⁹] Et facite orationem, et soluite decimas et bonum, quod lucrati eritis pro animabus uestris inuenietis illud coram Deo. Deus enim est uidens omnia quae facitis.

[M 16] ^{105/111}[¹¹⁰] Et dixerunt quod nullus ingredietur in paradisum nisi ille qui fuerit

281 aliam] alium *M* • aliam similem *add.* aleam, id est uersum *s.l.* *C* • obliuisci nisi ut afferam aliam similem aut meliorem *add.* *signum crucis s.l.* *C*² • alium similem aut meliorem *add.* cum meliori ab ipso aut similem *sic s.l.* *M* • Et *add.* an *s.l.* *C*² • nescis] nesciunt *M sed add.* an nescis *s.l.* *M* • quod] quia *M* • potens super omnia *add.* scilicet, mutare quosdam uersus in alios *s.l.* *C* || **282** Et *add.* an *s.l.* *C*² • nescis] nesciunt *M* • nescis *add.* tu, Machom *s.l.* *C* • Et nesciunt *add.* an nescis *s.l.* *M* • possit] tenet *M* • caeli] caelorum *M* || **283** habebitis] tenent *M* • habebitis *add.* uos, mauri *s.l.* *C* • et sine Deo non tenent amicum neque defensorem *add.* et non est uobis sine Deo amicus non defensor *s.l.* *M* || **284** Et *add.* An *s.l.* *M* • sic *om.* *M* • Et sic *add.* An *s.l.* *C*² • uultis *add.* forte *M* • uultis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • uultis *add.* scilicet, uos mauri *s.l.* *M* • nuncium *add.* apost<olum> *s.l.* *C*² • fuit interrogatus primus] interrogatus fuit primum *M* • primum *add.* antea *s.l.* *M* || **285** Moyses *add.* scilicet, a iudeis *s.l.* *CM* • quicumque mutauerit] qui mutauit *M* • fidem *add.* legem *s.l.* *C* • fidem *add.* legem infidelitatem *s.l.* *M* • in blasphemiam *add.* cum fide *s.l.* *M* • ille ductus est] ducetur *M* • ductus est per uiam *add.* errat malitiam uiae φράσις *s.l.* *C*² || **286** ducetur per uiam deteriolem *add.* iam perdidit uiam rectam *s.l.* *M* || **287** habent] tenent *M* • scripturam *add.* legem et Euangelia *s.l.* *C* • scripturam *add.* legem et Euangelium *s.l.* *M* || **288** uellent inuidiose conuertere *add.* amarent si reducerent (optarent reducere uos) a fide uostra *s.l.* *C*² • inuidiose conuertere uos] conuertere uos inuidiose *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* • uos *add.* scilicet, mauros *s.l.* *M* • inuidiose *add.* propter inuidiam *s.l.* *M* • ad partem suam *add.* scilicet, ut sitis conuersi ad legem iudeorum uel christianorum *s.l.* *C* ad partem suam *add.* apud, ab, animas suas φράσις arabica *s.l.* *C*² • ad partem suam *add.* postea ad fidem uestram *s.l.* *M* • ueritas *add.* lex Machometti *s.l.* *C* • ueritas *add.* scilicet, legis Machom. *s.l.* *M* • illis *add.* iudeis et christianis *s.l.* *C* • illis declarata] declarata eis *M* • eis *add.* scilicet, mauris *s.l.* *M* • sed] ergo *M* • parcite *add.* uos mauri *s.l.* *C* || **289** humiliamini *add.* sinite transire *s.l.* *M* • ueniat *add.* dederit uenire furiam (?) *s.l.* *C*² • cum] in *M* • suo mandato *add.* scilicet, ut armis defendant mauri fidem *s.l.* *C* • suo mandato *add.* sua re; scilicet, quia ui et armis defendunt legem suam *s.l.* *M* || **290** potens super omnia *add.* super omnia potens *M* || **291** facite *add.* uos mauri *s.l.* *C* • soluite decimas *add.* date censum *s.l.* *M* • bonum *om.* *M* • lucrati *add.* bonis operibus *s.l.* *C* • lucrati eritis] lucrabimini, erit *M* || **292** coram Deo *add.* in die iudicii *s.l.* *C* • bonum quod lucrati eritis pro animabus uestris inuenietis illud coram Deo *add.* ei feret φθάσατε (feretis (?)) animabus uostris de bono inuenietis illud apud Deum *s.l.* *et in mg.* *C*² • enim] autem *M* • uidens *add.* inspector est *s.l.* *C*² • omnia] omnium *M* || **294** dixerunt *add.* iudei *M* • iudei *add.* et christiani ut *s.l.* *M* • dixerunt *add.* iudei et christiani *s.l.* *C* • quod nullus] Non *M* • in *om.* *M* • ille *om.* *M*

- 295 iudeus uel christianus. Dic tu eis: “Afferte rationem uestram, si estis ueraces.”
- ^{106/112}[111] Certe ille qui fuit catholicus Deo in sua lege et est benignus, habebit mercedem apud creatorem suum et non habebit metum neque tristitiam.
- ^{107/113}[112] Et dixerunt iudei: “Non habent christiani ueritatem.” [C 53] Et dixerunt christiani: “Non habent iudei ueritatem.” Illi autem legunt scripturam. Similiter dixerunt illi qui nesciunt sermonem suum. Et Deus iudicabit inter illos in die iudicii in eo quod illi fuerunt differentes.
- 300
- ^{108/114}[113] Et nulla maior iniuria est quam prohibere ne in ecclesiis Dei nominetur nomen eius; et quicumque fuit causa destructionis earum, illi non intrabunt in eas nisi cum timore, qui habebunt in hoc mundo uerecundiam et in alio saeculo habebunt poenam maximam.
- 305
- ^{109/115}[114] Dei est oriens et occidens, et austrum et aquilo; igitur quocumque

295 iudeus *add.* Houd *s.l.* C² • uel] aut M • christianus *add.* Illud est quod uellent M • Illud est quod uellent *add.* Haec sunt desideria eorum *s.l.* M • christianus *add.* Nasarai *s.l.* C² • christianus *add.* haec fides eorum *in mg.* C² • tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu eis] meis sed *add.* *signum crucis s.l.* M • Afferte rationem uestram] Venite cum uestris rationibus M • rationem uestram *add.* probationem huius quod dicitis *s.l.* C • Venite cum uestris rationibus *add.* afferte argumenta *s.l.* M || **296** Certe *add.* بلي *s.l.* C² • Certe *add.* item *s.l.* M • fuit] erit M • qui fuit catholicus *add.* qui tradiderit faciem suam Deo lege in ius (?) الله *s.l.* C² • qui fuit catholicus *add.* سلم pacifico sed in Alcoran est “catholicus”, hoc est autem (?) eis fides , ualde (?) “musulmani” *in mg.* C² • erit catholicus *add.* reddit faciem suam *s.l.* M • in] cum M • cum sua lege *add.* ipse est benefactor *s.l.* M • benignus *add.* iustus *s.l.* CM || **297** habebit mercedem apud creatorem suum *add.* et sibi praemium suum apud dominum suum *s.l.* M • metum *add.* scilicet, in die iudicii *s.l.* C • habebit metum neque tristitiam *add.* est timor super eos et non sunt tristes *s.l.* M || **298** dixerunt *add.* dicunt (?) *s.l.* C² • ueritatem *add.* supra rem φράσις arabica ἄντι quicquam *s.l.* C² • ueritatem *add.* scilicet, in sua lege *s.l.* C • Non habent christiani ueritatem *add.* sunt Christiani super nihil *s.l.* M || **299** habent *add.* sunt *s.l.* M • ueritatem *add.* quicquam *s.l.* C² • ueritatem *add.* super nihil *s.l.* M • Illi autem legunt *add.* sic dixerunt *s.l.* M • scripturam *add.* legem et Euangelium *s.l.* C || **300** Similiter dixerunt *add.* *signum crucis s.l.* M • sermonem suum] quemadmodum sermo eorum est falsus M • sermonem suum *add.* similitudinem sermonis sui ἄντι quid dicunt *s.l.* C² • falsus *add.* *signum crucis s.l.* M • inter illos *add.* scilicet, iudeos et christianos *s.l.* C || **301** iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* M • differentes *add.* dubitantes M • differentes *add.* in scriptura *s.l.* C • differentes et dubitantes *add.* in ipso diuersi *s.l.* M || **302** nulla *add.* quis magis ea iniuriam faciens *s.l.* C² • nulla maior iniuria est quam prohibere] non maior iniuria qui prohibet M • non maior iniuria qui prohibet *add.* quis ignorantior quam cui prohibitum est oratorium; quae *s.l.* M • ecclesiis *add.* templis iudeorum *s.l.* C • ne in ecclesiis Dei nominetur *add.* scilicet, iudeorum *s.l.* M || **303** eius *add.* Dei *s.l.* C • prohibere ne in ecclesiis Dei nominetur nomen eius *add.* pro (?) eo qui impedit templum Dei ne praedictum in eo nomen eius *s.l.* C² • scilicet, Dei *s.l.* M • quicumque] quaecumque M • destructionis] dextractionis C • earum *add.* ecclesiarum *s.l.* C • fuit causa destructionis earum *add.* ambulant in destructionem suam *s.l.* M • illi *add.* Romani *s.l.* C • illi *add.* scilicet, Romani *s.l.* M • et quicumque fuit causa dextractionis earum, illi non intrabunt in eas *add.* et festinat in destructionem eius, illi non est ipsis ut intrent illa nisi timidi *s.l.* C² || **304** cum timore] timentes M • qui *add.* Romani *s.l.* C • uerecundiam] confusionem M • in alio saeculo *add.* in die iudicii *s.l.* C || **305** habebunt *om.* M • maximam *add.* in ignem *s.l.* C • poenam maximam *add.* tormentum magnum *s.l.* M || **306** Dei *add.* et Deo *s.l.* M • austrum *corr.* auster *s.l.* C² • et austrum et aquilo *om.* M

uerteritis facies uestras, ibi est facies Dei. Deus autem est ample sapiens.

^{110/116} Et dixerunt quod Deus habuit filium, sit laudabilis ille! Verumtamen [C 55] omnia quae sunt in caelo et in terra sunt ei humilia.

310 ^{111/117[116]} Ille est creator caeli et terrae. Et quando uult determinare aliquid, dicit et factum est.

^{112/118[117]} Et dixerunt insipientes: “O si Deus loqueretur nobiscum aut ostendisset nobis aliquod miraculum!” Et similiter dixerunt illi qui prius uenerant et existimauerunt in cordibus suis. Nos autem iam declarauimus gentibus ueracibus aleas.

315 ^{113/119[118]} Et nos misimus te cum ueritate anunciator et admonitor. Et noli rogare pro iis qui existunt in igne.

[M 18] ^{114/120[119]} Et non erunt contenti de te iudei et christiani donec sequaris legem eorum. Dic tu: “Via Dei est uia.” Et si tu sequeris uoluntatem eorum post

307 uerteritis] uertetis uos *M* • uerteritis *add.* scilicet, uos mauri *s.l.* *C* • uertetis *add.* scilicet, mauri *s.l.* *M* • uos *add.* *signum crucis et ibi s.l.* *M* • facies uestras, ibi *om.* *M* • Deus autem] quia Deus *M* || **308** Et *om.* *M* • dixerunt *add.* scilicet, christiani *s.l.* *CM* • quod] quia *M* • habuit *add.* fecit, *non leg. s.l.* *C*² • sit laudabilis] laudetur *M* • sit laudabilis ille *add.* gloria eius, subscripsit (?) *no<ta> φράσις s.l.* *C*² || **309** omnia quae sunt *add.* sibi est quod *s.l.* *M* • caelo] caelis *M* • terra *add.* omnia *M* • ei *add.* Deo *s.l.* *C* • humilia] humiliata *M* • ei humilia *add.* omnia inflectentia *ἀντί* se illi humiliat *s.l.* *C*² || **310** Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • est creator *add.* inceptor *s.l.* *C*² • caeli] caelorum *M* • uult *add.* Deus *s.l.* *C* • aliquid *add.* tantum *s.l.* *C*² • aliquid *add.* rem *s.l.* *M* • dicit *add.* Esto! Et *s.l.* *C*² || **311** dicit et factum est] dicit: “Sit!” Et statim factum est *M* • “Sit!” Et statim factum est *add.* sit et erit *s.l.* *M* || **312** dixerunt *add.* scilicet, Corascitae *s.l.* *M* • insipientes] quod nesciunt *M* • insipientes *add.* Corascitae *s.l.* *C* • *O om.* *M* • nobiscum] nobis *M* • ostendisset] uenisset *M* • ostendisset *add.* *non leg.* uenisset ad nobis *s.l.* *C*² || **313** miraculum *add.* signa *s.l.* *C*² • similiter] sibimet *M* • illi] quod *M* • prius *add.* ante eos *s.l.* *M* • uenerant] uenerunt *M* • qui prius uenerant *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *CM* || **314** et existimauerunt] simile dixerunt *M* • simile dixerunt *add.* sicut locutiones eorum *s.l.* *M* • in cordibus suis] et comparauerunt sua corda cum illis *M* • qui prius uenerant et existimauerunt in cordibus suis *add.* quorum similitudinem sermonum eorum repraesentant corda eorum Culuubuhum (?) *φράσις* arabica pro quorum sermo exprimit corda eorum *s.l.* *C*² • cum illis *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **315** Nos autem iam declarauimus gentibus [ueracibus] aleas] Et nos declarauimus uersus gentibus ueracibus *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • aleas *add.* signa *s.l.* *C*² • ueracibus *add.* certificatis *s.l.* *M* || **316** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • misimus te] tibi mittimus *M* • te *add.* scilicet, Machoma *s.l.* *C* • ueritate *add.* Alcorano *s.l.* *C* • anunciator *add.* nuncium *s.l.* *C*² • anunciator et admonitor] ad nunciatorem et ad monitorem *M* • admonitor correxit admonitorem *s.l.* *C*² • noli rogare *add.* ne roges *s.l.* *M* || **317** iis] his *M* • iis qui *add.* scilicet, pro patre et matre Machometti *s.l.* *C* • existunt] sunt *M* • existunt in igne *add.* de sociis geennae *s.l.* *C*² • pro his qui sunt in igne *add.* scilicet, aliis inferni; pro patre et matre saluos Machom *s.l.* *M* || **318** erunt contenti *add.* *ترضى (?) s.l.* *C*² • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • de te *add.* scilicet, Machom. *s.l.* *M* • iudei et christiani] neque iudei neque christiani *M* • sequaris] sequantur *M* || **319** eorum] suam *M* • eorum *add.* iudeorum et christianorum *s.l.* *C* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Via *add.* ductio *s.l.* *M* • uia *add.* scilicet, recta *s.l.* *C* • uia *add.* ductio, scilicet recta *s.l.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* scilicet, Mahom *s.l.* *M* • eorum *add.* scilicet, iudeorum et christianorum *s.l.* *C*

- 320 sapientiam quam habuisti, non habebis in Deo amicum neque defensorem.
- ^{115/121}[¹²⁰] Illis quibus dedimus [C 57] scripturam, legent illam quemadmodum debet legi, qui credent ei; illi autem, qui non credent, erunt perditii.
- ^{116/122}[¹²¹] O filii Israel, mementote beneficii mei quod misi super uos, et ego exaltaui uos super omnes nationes.
- 325 ^{117/123}[¹²²] Et timete diem iudicii in qua nemo potest adiuuare alium, nec recipietur praecium redemptionis, neque proderit aduocatio, neque erunt defensi.
- ^{118/124}[¹²³] Et quando fuit interrogatus Abraham a suo creatore certis uerbis quae compleuit, dixit: “Ego uolo ponere te ducem hominibus.” Dixit: “Et de filiis meis?” Dixit: “Non perueniet promissio mea ad iniuriantes.”
- 330 ^{119/125}[¹²⁴] Et quando posuimus templum pro hominibus, quod est premium et

320 sapientiam *add.* prophetiam *s.l.* C • post sapientiam quam habuisti] quae postea uenerunt sapientia quam habuisti ex parte Dei M • quae postea uenerunt sapientia *add.* postquam uenit tibi de scientia *s.l.* M • amicum *add.* aduocatum *s.l.* C • amicum *add.* *non leg.* *s.l.* C² • non habebis in Deo amicum neque defensorem] igitur non habebunt in Deum amicum neque defensorem M • igitur non habebunt in Deum amicum neque defensorem *add.* non est tibi amicus neque defensor quam Deum *s.l.* M || **321** dedimus *add.* nos Deus *s.l.* C • dedimus *add.* scilicet, Deus *s.l.* M • scripturam *add.* legem et Euangelia *s.l.* C || **322** quemadmodum debet *add.* scilicet non negando illam *s.l.* C • quemadmodum debet legi] secundum legi debet M • legent illam quemadmodum debet legi *add.* ueritate lectionis suae *s.l.* C² • secundum legi debet *add.* lectione, scilicet non negantes illam *s.l.* M • qui credent *add.* iudei et christiani *s.l.* C • ei] in illam M • ei *add.* legi *s.l.* C • illi autem *add.* et *s.l.* M • credent *add.* in ea M • non credent in ea *add.* negant eam *s.l.* M • erunt] illi sunt M • perditii *add.* tenentes (?) poenam *s.l.* C² || **323** Israel] Israelii M • mementote beneficii mei] recordamini mei beneficii M • mei beneficii quod misi *add.* meae gratiae quam rectificauit *s.l.* M • ego] quod ego qui M • quod ego qui *add.* ego quidem *s.l.* M || **324** omnes nationes *add.* omnia *s.l.* M || **325** iudicii in qua nemo potest adiuuare alium *add.* retribuere *s.l.* C² • recipietur *add.* ab illo die *s.l.* C² || **326** diem iudicii in qua nemo potest adiuuare alium, nec recipietur praecium redemptionis] diem in qua alter non potest adiuuare alteri, nec recipiet redemptionem M • in qua alter non potest adiuuare alteri, nec *add.* in quo persona pro persona nihil satisfacit et non *s.l.* M • redemptionem *add.* ab ipsa iustitiam *s.l.* M • proderit *add.* aliqua M • aduocatio *add.* interceptio *s.l.* M • neque erunt defensi] et non erit illis aliquis defensor M • defensi *add.* scilicet, ab igne *s.l.* C • erit illis aliquis defensor *add.* tuebuntur, scilicet ab igne *s.l.* M || **327** interrogatus *add.* probatus *s.l.* C • interrogatus *add.* tentabat *s.l.* C² • Abraham] Habraham C • creatore] domino de • suo creatore *add.* domino eius *s.l.* C² • creatore *add.* in *s.l.* C² • interrogatus Abraham a suo domino *add.* probatus Al<ias> tentauit, scilicet Deus suus Abraham *s.l.* M || **328** de certis uerbis quae compleuit *add.* cum aliquibus uerbis et compleuit ea *s.l.* M • dixit] dic tu sed *add.* dixit *s.l.* M • dixit *add.* Deus *s.l.* C • uolo ponere *add.* ponam, ponens te *s.l.* C² • uolo ponere *add.* ponens *s.l.* M • ducem *add.* sacerdotem *s.l.* M • Dixit] Dic tu M *sed add.* dixit *s.l.* M • Dixit *add.* Habraham *s.l.* C || **329** Et de filiis meis] De meis filiis M • de filiis meis *add.* scilicet, si pones ex his duces *s.l.* C de filiis meis *add.* semine meo, scil<icet>, quid fiet? *s.l.* C² • De meis filiis *add.* ex meis filiis, scilicet pones ducem *s.l.* M • promissio *add.* benedictio *s.l.* C • perueniet promissio mea ad *add.* capiet fidem (?) meam *s.l.* C² • promissio mea ad iniuriantes] mea promissio iniuriantibus M • perueniet mea promissio iniuriantibus *add.* pertinet promissio mea ad ignorantes *s.l.* M || **330** posuimus *corr.* posuissemus *s.l.* C² • posuimus templum *add.* nos Deus edificauimus Mecca *s.l.* C • templum *add.* domum, scilicet in Mecha *s.l.* M • hominibus quod est premium] hominum mercede M • pro hominibus quod est premium *add.* *non leg.* diuersorium *s.l.* C² quod est premium *add.* scilicet, causa premiis et securitatis *s.l.* C • pro hominum mercede *add.* mercedem hominibus *s.l.* M

securitas, acceperunt ex aedificio Abraham oratorium, et iam promisimus Abraham et Ismaeli quod [C 59] mundassetis templum meum peregrinis et habitatoribus et humilibus et prostratis se.

335 ^{120/126}[¹²⁵] Et quando dixit Abraham: “O creator meus, pone istam ciuitatem securam et pasce habitatores eius fructibus eius et illos qui crediderunt ex ipsis in Deum et in diem nouissimum.” Dixit: “Et qui non credidit, ego dabo ei minimam prosperitatem, et postea ego praeparabo ei poenam ignis et malam habitationem.”

^{121/127}[¹²⁶] Et quando eleuabant Abraham et Ismael edificia [M 19] templi, dicebant: “O creator noster! Suscipe a nobis, quia tu es auditor et sapiens.

340 ^{122/128}[¹²⁶] O Creator noster! Fac ut nos simus tibi mauri, et de filiis nostris fac tibi populum maurum, et doce nos cerimonias nostras, et parce nobis; quoniam tu es

331 securitas] securitatem M • acceperunt add. scilicet mauri s.l. C • acceperunt add. fecerunt s.l. C² • ex aedificio] aedificium M • aedificium add. locum s.l. M • Abraham] Habrahae C • oratorium add. ubi faciunt suam orationem s.l. C • iam om. M • promisimus add. nos, Deus, scilicet praecipiendo s.l. C || **332** Abraham] Habrahae C • quod mundassetis] is mundet M • mundassetis add. uos, filii Ismaelis s.l. C • mundassetis add. ut mundet s.l. C² • templum add. Mecca s.l. C • is mundet templum add. quod mudate domum meum, scilicet ismaelitae in Mecha s.l. M • meum add. pro M • peregrinis add. circumentibus s.l. C² • peregrinis add. circulatoribus s.l. M • et add. pro M • habitatoribus add. scilicet, Meccae s.l. C • habitatoribus add. assistentibus Mechae s.l. M || **333** humilibus add. scilicet adorantibus inclinantibus s.l. M • prostratis C²] prostratibus C • et prostratis se om. M • prostratis se add. in terra s.l. C || **334** Abraham] Habrahae C • O add. signum crucis s.l. M • creator meus] domine mi M • istam] hanc M • ciuitatem add. scilicet, Meccham s.l. CM || **335** securam add. in securitate s.l. C² • et pasce add. scilicet, tu Deus s.l. C • habitatores] habitatoribus M • habitatoribus eius add. habitatores ex fructibus s.l. M • fructibus eius et om. M • illos] illis M • crediderunt] credent M • crediderunt add. in te Deus s.l. C • ipsis] eis M • ipsis add. scilicet, uicinis s.l. C || **336** nouissimum add. iudicii s.l. C • Dixit] Dic tu M sed add. dixit s.l. M • Dixit add. Deus s.l. C • credidit] credent M • non credent add. negauit s.l. M • ego om. M || **337** minimam prosperitatem] paruam prosperitatis M • prosperitatem add. in hoc mundo s.l. C • dabo ei minimam prosperitatem add. (notas (?)) s.l. C² • dabo ei paruam prosperitatis add. prouidebo eum, scilicet in hoc mundo s.l. M • postea add. post mortem s.l. C • praeparabo add. laedam, allidam s.l. C² • ignis add. قبيظ add. s.l. C² • ego praeparabo ei poenam ignis et malam habitationem] ponam eum in poena ignis et mala habitatione M • ponam add. conabor s.l. M • in poena ignis add. ad tormentum ignis s.l. M • mala habitatione add. et mala est statio s.l. M || **338** eleuabant] eleuabat M • eleuabant add. edificabant s.l. C • Abraham] Habrahae C • edificia] fundamenta M • edificia add. sedem, fundamenta s.l. C² • templi add. Mecchae s.l. C • templi, dicebant om. M || **339** creator add. domine s.l. M • Suscipe add. scilicet, nostros labores s.l. CM • quia] quare M • quare tu es add. certe es tu s.l. M • sapiens add. sciens s.l. M || **340** Creator add. Domine s.l. M • ut om. M • nos add. ut M • nos add. scilicet, Habrahae et Ismael s.l. CM • tibi add. Deo s.l. C • fac ut nos simus tibi mauri add. signum crucis in mg. et pone nos ut simus credentes tibi, musulmani s.l. C² • mauri add. obediens tibi s.l. M • de filiis nostris] ex nostris filiis M • fac tibi add. signum crucis s.l. M || **341** maurum add. tibi • maurum add. credentem s.l. C² • maurum add. obediens s.l. M • doce nos add. ostende nobis s.l. M • doce nos cerimonias add. uidere fac nos libationes s.l. C² • cerimonias nostras] nostras cerimonias nostras cerimonias add. sacrificia nostra s.l. M • parce add. conuertere s.l. C² • quoniam] quare M • quare add. certe s.l. M

parcens, et misericors, et creator noster.

123/129[127] Mitte illis unum nuncium ex illis qui legat super illos uestros uersus et
345 doceat uestras scripturas et donum spiritus sancti et faciet dignos, quia tu es
gloriosus iudex sapiens.”

124/130[128] Et non recedit a lege Abraham, nisi ille qui est insipiens in se ipso, quem
dileximus in hoc mundo et in alio saeculo inter sanctos.

125/131[129] Et quando dixit ei dominus eius: “Sis catholicus creatori nationum!”

126/132[130] Et sic admonuit cum hoc Abraham suis filios et Iacob dicendo: “O filii
350 mei, Deus exaltauit uobis legem, igitur nolitote mori nisi mauri.”

127/133[131] Et si fuistis testes quando appropinquauit Iacobi mors, quando dixit: “O
mei filii, quem adorabitis post me?” Dixerunt: “Adorabimus Deum tuum et Deum
patrum tuorum, Abraham, Ismael et Isaac, unum Deum solum, cui fuimus mauri.”

128/134[132] Illa gens iam transiuit et illis est secundum operati sunt, et uobis
355 secundum operati eritis, et non eritis interrogati quod illi fecerint.

129/135[133] Dixerunt: “Estote aut iudei aut christiani et eritis ducti per uiam.” Dic tu:
“Quae lex Abraham est uera et fides illorum est blasphemans.”

130/136[134] Dicite: “Nos credimus in Deum et in id quod nobis descendit, et quod
360 Deus cedit Abraham, Ismaeli, et Isaac, et Iacob, et tribubus, [M 21] et id quod uenit
Moyses et Iesu, et id quod uenit propheta a domino suo; et non discedimus a nullo,
et nos sumus ei mauri.”

342 parcens *add.* tu parcitor *s.l.* *M* • et creator noster *om.* *M* || **343** Mitte] O creator noster, mitte *M* • Mitte *add.* tu, Deus *s.l.* *C* • Mitte *add.* scilicet, cita *s.l.* *C*² • creator *add.* domine *s.l.* *M* • illis *add.* scilicet, filiis meis *s.l.* *C* • illis *add.* scilicet, qui sunt Mechae *s.l.* *M* • unum *om.* *M* • nuncium *add.* scilicet, Machom *s.l.* *C* • ex *Hic deest* *C* • ex illis *add.* scilicet, ex gente ipsorum *s.l.* *M* || **344** doceat *add.* [illos] *M* • uestras scripturas *add.* eos scripturam *s.l.* *M* • donum spiritus sancti *add.* sapientiam *s.l.* *M* • et faciet dignos *add.* et multiplicabit eos *s.l.* *M* || **345** iudex *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **346** recedit *add.* refutabit *s.l.* *M* • est insipiens in se ipso *add.* stultus factus est in anima sua *s.l.* *M* || **347** quem dileximus *add.* et dileximus eum *s.l.* *M* • inter sanctos *add.* ex benefactoribus *s.l.* *M* || **348** Sis catholicus creatori nationum *add.* “Obedi!” dixit obediuit domino mundorum *s.l.* *M* || **349** suis *sic* *M* • Et *sic* admonuit cum hoc Abraham suis *sic* filios *add.* et praecepit Abraham ea filiis suis *s.l.* *M* • dicendo *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **350** mauri *add.* obedientes *s.l.* *M* || **351** appropinquauit *add.* praesens fuit *s.l.* *M* • mors] mort *M sed add.* mors *s.l.* *M* • dixit *add.* scilicet, Iacob *s.l.* *M* || **352** O mei filii *add.* filiis suis *s.l.* *M* • quem *add.* scilicet, Deum *s.l.* *M* || **353** solum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • cui fuimus mauri *add.* et nos sumus ipsi obedientes *s.l.* *M* || **354** Illa gens *add.* ille populus *s.l.* *M* • illis est secundum operati sunt *add.* ipsi quod acquisiuit *s.l.* *M* || **355** secundum operati eritis *add.* quod acquisiuitis *s.l.* *M* • eritis interrogati quod illi fecerint *add.* interrogabimini pro quo fuerunt facientes *s.l.* *M* || **356** eritis ducti *add.* ducemini *s.l.* *M* • tu *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **357** Quae lex *add.* legem *s.l.* *M* • uera et fides illorum est blasphemans *add.* catholici et non fuit ex idolatris *s.l.* *M* || **358** credimus *add.* credidimus *s.l.* *M* || **360** et id quod uenit *add.* et in quo uenerunt *s.l.* *M* • id quod uenit *add.* in quo donatus prophetae *s.l.* *M* • suo *add.* eorum *s.l.* *M* || **361** ei mauri *add.* obedientes sibi *s.l.* *M*

- ^{131/137}[¹³⁵] Et si illi crediderunt in id quod uos credidistis cum eo, sunt bene directi; et si illi rebellauerunt, sunt in inimicitia et separatione Dei; et ille est auditor et sciens.
- 365 ^{132/138}[¹³⁶] Tinctura Dei, nulla est melior tinctura quam illa quae est Dei quem omnes adoramus.
- ^{133/139}[¹³⁷] Dic tu: “Sic uolumus disputare contra Deum, qui est dominus noster et uester? Pro nobis autem sunt opera nostra et uobis uestra, et ei sumus omnes catholici”.
- 370 ^{134/140}[¹³⁸] Et si dicent quod Abraham et Ismael, Isaac et Iacob et tribus fuerunt iudei aut christiani, dic tu: “Vos scitis magis aut Deus? Et nulla maior est iniuria quam ille qui abscondit testimonium Dei. Et non ignorat Deus quod uos facitis.”
- ^{135/141}[¹³⁹] Ita fuit gens praeterita et illis erit quod operati sunt; et pro uobis quod operati eritis, et non eritis interrogati quod illi fecerint.
- 375 ^{136/142}[¹⁴⁰] Et dicent inscii ex hominibus: “Quis eos separant sic ex suo Alchible quod habebant?” Dic tu: “Dei est oriens et occidens et ille diriget quem uult per uiam iustorum.”
- ^{137/143}[¹⁴¹] Et sic ordinauimus uos, gentem mediocre, ut sitis testes hominibus, et propheta erit nuncius super uos testis.
- 380 ^{138/-} Et non posuimus sanctorum quod tenebamus ab initio, nisi ut sciremus quis sequeretur prophetam aut quis reuerteretur retrorsum. Quamuis fuit res grauis nisi pro his quos Deus direxit. [*M 22*] Deus non facit perdere uestram credulitatem et

362 illi *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l. M* • eo *add.* scilicet, Deo *s.l. M* • sunt bene directi *add.* iam sunt ducti *s.l. M* || **363** inimicitia *add.* diuersitate *s.l. M* • et separatione Dei *add.* et Deus tuebitur te ab illis *s.l. M* • et ille est auditor *add.* et pote est audiens *s.l. M* || **365** Tinctura *add.* scilicet, baptisma *s.l. M* • nulla est melior tinctura *add.* et quis melior baptisate *s.l. M* • illa quae est *add.* lex Dei *s.l. M* || **366** quem omnes adoramus *add.* nos autem sumus adorantes eum *s.l. M* || **367** tu *add.* scilicet, Mahom. *s.l. M* • Sic uolumus disputare contra Deum *add.* an disputatis nobiscum in Deo, scilicet iudei et christiani? *s.l. M* || **368** Pro *add.* et *s.l. M* || **369** omnes catholici *add.* purificantes *s.l. M* || **371** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • scitis magis *add.* scientiores *s.l. M* || **372** nulla maior est iniuria quam ille *add.* quis est ignorantior illo *s.l. M* • Dei *add.* *signum crucis et quod habet a Deo s.l. M* || **373** Ita fuit gens praeterita et illis erit quod operati sunt *add.* Iste populus quia transiuit sibi quod acquisiuit *s.l. M* • pro *add.* *signum crucis s.l. M* || **374** operati eritis *add.* acquisiuitis *s.l. M* • eritis interrogati quod illi fecerint *add.* interrogabimi super quod fuerunt facientes *s.l. M* || **375** inscii *add.* stulti, insipientes *s.l. M* • separant *add.* reuerti fecit ab eum *sic* conspectu *s.l. M* • Alchible *add.* fuit templum uel sanctuarium in Herusalem *s.l. M* || **376** quod habebant *add.* qui fuerunt super eum *s.l. M* • tu *add.* *signum crucis s.l. M* • Dei *add.* Deo *s.l. M* • diriget *add.* ducet *s.l. M* • per *add.* ad *s.l. M* || **377** iustorum *add.* rectam *s.l. M* || **378** ordinauimus *add.* posuimus *s.l. M* • uos *add.* scilicet, mauros *s.l. M* || **379** propheta *add.* *signum crucis scilicet, Machom s.l. M* || **380** sanctorum *add.* conspectum *s.l. M* • quod tenebamus ab initio *add.* quem fuisti super ipsum *s.l. M* || **381** prophetam *add.* nuncium *s.l. M* • aut quis reuerteretur retrorsum *add.* ab illo qui reuertitur *s.l. M* • res grauis *add.* scilicet, mutare sanctuarium *s.l. M* || **382** facit perdere *add.* fuit qui perdere fecit *s.l. M* • credulitatem *add.* fidem *s.l. M*

Deus est hominibus pius et misericors.

385 ^{139/144}[142] Bene uideo motum uultus tui uersus caelum. Ego autem praeparabo tibi sanctuarium quod tibi placebit, ergo uerte faciem tuam uersus medium templum honorificati; et ubicumque fueritis, conuertite facies uestras uersus medium illius; et illi habuerunt scripturam, scient quae sit ueritas creatoris sui; et non ignorat Deus ea quae ipsi faciunt.

390 ^{140/145}[143] Et quamuis ad eos, qui tenent scripturam cum omnibus miraculis, non sequentur sanctuarium aliorum et non sequentur nisi suam uoluntatem post sapientiam quae uenit tibi, tu eris ex illis qui iniuriam faciunt.

^{141/146}[144] Illi quibus dedimus scripturam, cognoscunt eam sicut cognoscunt suos filios, et aliqui illorum abscondunt ueritatem qui sciunt eam;

^{142/147}[145] quae est ueritas creatoris tui, ergo ne sint ex illis qui sunt in dubitatione.

395 ^{143/148}[146] Et ubique est praeparatum, sequimini ergo mea mandata; et ubique eritis, Deus ducet uos omnes; Deus autem est super omnes res potens.

400 ^{145/150}[147] Et undecumque egredieris, conuerte tuam faciem uersus medium templi honorificati; et a quauis parte qua fueritis, condite facies uestras uersus medium illius, quia non habebunt homines super hoc aliquam excusationem nisi illi qui iniuria affecti sunt. Igitur nolite timere eos, sed me; ego complebo gratiam meam super uos ut sitis directi in uia.

383 et Deus est *add.* certe est Deus *s.l. M* || **384** Bene uideo *add.* scilicet, ego Deus *s.l. M* • motum uultus tui *add.* scilicet, eleuationem Machometti *s.l. M* • uersus caelum *add.* in caelo *s.l. M* || **385** sanctuarium *add.* conspectum *s.l. M* • quod *add.* qui *s.l. M* • ergo *add.* et *s.l. M* • medium *add.* *signum crucis s.l. M* || **386** honorificati *corr.* honorificatum *s.l. M* • templum honorificati *add.* scilicet, Mechae *s.l. M* • medium illius *add.* ipsum, scilicet Mechae *s.l. M* || **387** illi *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l. M* • habuerunt scripturam *add.* certe quibus donatae fuerunt scripturae *s.l. M* • scient *add.* sciunt *s.l. M* • creatoris sui *add.* a domino eorum, scilicet no conuere faciem ad Mecham *s.l. M* || **389** ad eos *add.* si tu uenisti (uenisses) ad eos *s.l. M* • tenent scripturam *add.* quibus donatae fuerunt scripturae *s.l. M* || **390** sanctuarium aliorum *add.* conspectum tuum *s.l. M* || **391** sequentur nisi suam uoluntatem post sapientiam quae uenit tibi *add.* es tu sequens conspectum eorum, nec etiam aliqui eorum sequuntur conspectum aliorum, et si tu secutus fuisti uoluntatem eorum post quod uenit tibi ex scientia *s.l. M* • tu eris ex illis qui iniuriam faciunt *add.* ergo tu es ex iniuriantibus *s.l. M* || **392** quibus *add.* iudeis et christianis *s.l. M* • dedimus *add.* scilicet, Deus *s.l. M* || **393** ueritatem *add.* scilicet, Machometti *s.l. M* || **394** Quae est ueritas creatoris tui *add.* ueritas ex domino tuo *s.l. M* • ergo ne sint *add.* et non eris *s.l. M* • ex illis qui sunt in dubitatione *add.* ex dubitantibus *s.l. M* || **395** ubique est praeparatum *add.* unicuique est conspectus *s.l. M* • sequimini ergo mea mandata *add.* retroertens ipsi praecedite beneficiis, scilicet ut faciatis orationem orationem in Mecha *s.l. M* || **396** *deest* 144/149 || **397** egredieris *add.* egressus es *s.l. M* • templi *add.* oratorii *s.l. M* || **398** honorificati *add.* scilicet, Mechae *s.l. M* • a quauis parte qua fueritis *add.* ubi fuisti *s.l. M* • uersus *add.* ad *s.l. M* || **399** medium illius *add.* scilicet, Mechae *s.l. M* • quia non habebunt homines *add.* quia non erit ratio hominibus, scilicet Corasctis *s.l. M* • aliquam excusationem *add.* super uos *s.l. M* • illi *add.* iudei *s.l. M* || **400** iniuria affecti sunt *add.* iniuriauerunt *s.l. M* • Igitur nolite timere *add.* non timete *s.l. M* • sed *add.* et timete *s.l. M* • ego *add.* quia *s.l. M* • gratiam meam *add.* scilicet, legem Alcorani *s.l. M* || **401** sitis directi *add.* forsan dirigamini *s.l. M*

- [M 23] ^{146/151}[¹⁴⁸] Quemadmodum misimus uobis nuncium ex uobis ut legat uobis uestros uersus, et ut faciat uos dignos, et ut doceat uos scripturam et gratiam, et quod doceat uos quod numquam cognouistis.
- 405 ^{147/152}[¹⁴⁹] Igitur nominant me, ego nominabo uos, et estote grati mihi et non sitis ingrati.
- ^{148/153}[¹⁵⁰] O uos credentes! Adiuuamini cum patientia et oratione, dominus autem est cum patientibus.
- 410 ^{149/154}[¹⁵¹] Et ne dicatis de his qui mortui sunt pro Deo motruos esse, immo sunt uiui sed non sentitis eos.
- ^{150/155}[¹⁵²] Nos autem probabimus uos aliquo timore, et fame, et necessitate bonorum, et personarum, et fructuum arborum, et nuncia tu patientibus.
- ^{151/156}[¹⁵³] Illi qui cum afficiuntur in fortuna, dixerunt: “Nos consolabimur cum Deo et ad illum reuertemur”.
- 415 ^{152/157}[¹⁵⁴] Qui habebunt indulgentias et misericordiam a suo creatore, illi igitur bene directi sunt.
- ^{153/158}[¹⁵⁵] Et Zapha et Almargnata sunt loca sacrata Dei, et quicumque uisitabit templum non peccat si complebit caeremonias eius et quicumque dederit eleemosynam; Deus autem est gratus et sciens.
- 420 ^{154/159}[¹⁵⁶] Ille qui ascendit sic quod uos detulimus ex declarationibus postquam uos declarauimus uiam beatitudinis pro hominibus in scriptura, igitur maledictio Dei sit super illos, maledictio maledicentium,

402 uobis *add.* in uos *s.l. M* • nuncium *add.* scilicet, Machom. *s.l. M* • ut legat *add.* legendo *s.l. M* || **403** uestros uersus *add.* scilicet, Alcoranum *s.l. M* • gratiam *add.* sapientiam *s.l. M* || **404** quod *add.* *signum crucis s.l. M* • cognouistis *add.* scitis *s.l. M* || **405** nominant me *add.* mementote mei *s.l. M* • ego nominabo uos *add.* meminero uestri *s.l. M* • estote grati mihi *add.* laudate me *s.l. M* || **406** sitis ingrati *add.* negatote me *s.l. M* || **407** uos credentes *add.* qui crediderunt *s.l. M* || **409** de his qui mortui sunt pro Deo *add.* cui (?) interficitur in uia *s.l. M* • motruos esse *add.* “mortui sunt” *s.l. M* || **410** eos *add.* *signum crucis s.l. M* || **411** probabimus *add.* scilicet, de patientia *s.l. M* • necessitate *add.* minutione *s.l. M* || **412** [fructuum] sed arborum *add.* fructuum *s.l. M* • tu *add.* scilicet, Machom. *s.l. M* || **413** Illi qui *add.* Quibus *s.l. M* • afficiuntur *add.* rephiuntur *s.l. M* || **414** Nos consolabimur cum Deo et ad illum reuertemur *add.* nos Deo et nos ad Deum reuertentes *s.l. M* || **415** Qui habebunt indulgentias *add.* illi, super eos benedictiones *s.l. M* • a suo creatore *add.* a domino eorum *s.l. M* || **416** illi igitur bene directi sunt *add.* et illi sunt docti *s.l. M* || **417** Zapha et Almargnata *add.* sunt duae turres in Mecha *s.l. M* • loca sacrata *add.* ex sacris *s.l. M* || **418** templum *add.* domum, scilicet Mechae *s.l. M* • non peccat *add.* habitauit; firmauit *s.l. M* • si complebit caeremonias eius *add.* non erit malum super eum qui circumdabit eum *s.l. M* || **419** eleemosynam *add.* bonum *s.l. M* || **420** ascendit *add.* abscondent *s.l. M* • ex declarationibus *add.* “ex claribus et ductione” *sic* scriptum erat a stupido *s.l. M* || **421** postquam uos *add.* quod *s.l. M* • uiam beatitudinis pro hominibus in scriptura *add.* hominibus in scriptura *s.l. M* • Igitur *add.* ipsis *s.l. M* || **422** maledictio Dei sit super illos, maledictio maledicentium *add.* Deus maledicebat eos et maledicebant eis maledicentes *s.l. M*

- 155/160^[157] exceptis eis, quos paenituit mali, et facient bona opera, et declarauerunt, quibus ego parcam, quoniam ego sum parcens et pius.
- 425 156/161^[158] Et illi qui non crediderunt et mortui sunt increduli, super quos erit maledictio Dei, et angelorum, et omnium hominum,
- 157/162^[159] in qua maledictione erunt in aeternum, nec eleuabitur ab eis tormentum et despicientur.
- [M 24] 158/163^[160] Est uester Deus est sic bis unus solus Deus, sine quo nullus alius; est Deus clemens et misericors.
- 430 159/164^[161] In creatione caelorum et terrae, et in mutatione diei et noctis, et in nauibus qui discurrunt per mare pro utilitate uestra, [C 61] et in aqua quam Deus descendere fecit de caelo, qua rescuscitauit terram post mortem eius, et creauit in illa animalia cuiuscunque speciei, et in cursu uentorum, et in nubibus missis inter caelum et terram sunt magna miracula apud prudentes.
- 435 160/165^[164] Et ex hominibus sunt aliqui qui accipiunt amicos sine Deo quos diligent tamquam Deum. Qui autem crediderunt, sunt dilecti a Deo; et si tu uidisses iniuriantes quando uident tormentum; quia omnis potestas est data Deo et ille dat poenam fortissimam.
- 440 161/166^[165] Et quando recesserunt praeueutes ab iis qui sequebantur, et uiderunt

423 mali *add. signum crucis s.l. M* • facient bona opera *add. benefecerunt s.l. M* || **424** quibus *add. [qui] et quibus add. illis s.l. M* • parcam *add. recitabo s.l. M* • quoniam *add. et s.l. M* || **425** Et illi *add. certe s.l. M* • non crediderunt *add. negauerunt s.l. M* • increduli *add. negantes s.l. M* • quos *add. eos s.l. M* • erit *add. signum crucis s.l. M* || **427** In qua maledictione erunt in aeternum *add. in ea perpetuantes s.l. M* || **428** et despicientur *add. nec etiam expectabuntur s.l. M* || **432** pro utilitate uestra *add. cum quo sit utile hominibus s.l. M* • et *Hic finit lacuna in C* || **433** rescuscitauit] suscitauit *M* • rescuscitauit *add. Deus producendo fructus postea s.l. M* • rescuscitauit terram *add. uiuere fecit terram s.l. C²* • mortem *add. cecitatem s.l. C* • creauit *add. abundare fecit, dissipauit s.l. C²* || **434** illa] ea *M* • animalia *add. de omni animali s.l. C²* • speciei] generationis *M* • animalia cuiuscunque generationis *add. de omnibus animalibus s.l. M* • cursu *add. motione s.l. C²* • missis *add. scilicet a Deo s.l. C* || **435** et *add. inter M sed add. signum crucis s.l.* • terram *add. in quo M* • magna miracula *add. in signa populo sapienti s.l. C²* • magna miracula apud prudentes] miracula [gentibus] magna pro prudentibus *M* • magna pro prudentibus *add. gentibus sapientibus s.l. M* || **436** accipiunt *add. [contraria] M* • amicos *add. contraria, scilicet idola s.l. M* • sine *add. absque s.l. M* • amicos sine Deo *add. deos alienos s.l. C* • amicos sine Deo *add. aliunquam D<ei> similitudinem (ei (?) similem) s.l. C²* • diligent] diligunt *M* || **437** tamquam Deum *add. secundum amorem Dei s.l. C²* • tamquam Deum *add. eos sicut amor Dei s.l. M* • Qui autem] illi qui hoc *M* • crediderunt *add. scilicet, in Machoma s.l. C* • sunt dilecti a Deo *add. uehementiores sunt in amore Dei (quo Dei) illos amat s.l. C²* • sunt dilecti a Deo *add. sunt amantiore Deo s.l. M* • tu *om. M* • tu *add. Machoma s.l. C* • uidisses *add. quis uidisset برى sed legit ترى s.l. et in mg. C²* || **438** iniuriantes *add. blasphemantes s.l. C* • iniuriantes *add. qui iniustitiam fecerunt s.l. M* • uident *add. uidebunt s.l. M* • tormentum *add. in infernum s.l. C* • potestas] potentia *M* • data] a *M* • ille] Deus est qui *M* • ille *add. Deus s.l. C* || **439** et ille dat poenam fortissimam *add. quia Deus est grauis poenae, grauitur punit φράσις arabica s.l. et in mg. C²* • Deus est qui dat poenam fortissimam *add. Dei tormentum est forte s.l. M* || **440** praeueutes *add. id est, duces infidelium s.l. C* • praeueutes ab iis qui sequebantur] sequentes sequentium se *M* • sequebantur *add. scilicet, increduli s.l. C* • quando recesserunt praeueutes ab iis qui sequebantur *add. cum separati (?) fuerint qui sequuntur ab iis qui sequuntur (sic uere (?) sonant) s.l. C²*

poenam, et fuerunt decisae causae inter illos.

^{162/167}[¹⁶⁶] Et dixerunt qui sequebantur: “Si nos rediremus in mundum, nos [C 63] recederemus ab illis sicut illi recesserunt a nobis.” Et sic ostendet eis Deus opera eorum esse mala illis, et numquam egredientur ex igne.

445 ^{163/168}[¹⁶⁷] O uos homines! Comedite ex omnibus quae sunt in terra, illud quod sit licitum et bonum; et nolite sequi uestigia diaboli, qui est inimicus uester manifestus,

^{164/169}[¹⁶⁸] qui praecipiat uobis ut faciatis peccata et errores, et faciet ut dicatis de Deo quod nescitis.

450 ^{165/170}[¹⁶⁹] Et quando fuerunt admoniti ut sequerentur illud quod Deus detulit, dixerunt: “Magis sequemur ea quae inuenimus in patribus nostris.” Quamuis patres eorum [M 25] non fuerunt prudentes in aliqua re nec directi in uia.

^{166/171}[¹⁷⁰] Similes sunt increduli illis qui rudent et non audient neque intelligent ullum [C 65] uerbum; surdi et muti et caeci sunt et non sunt prudentes.

455 ^{167/172}[¹⁷¹] O uos credentes! Comedite ex omnibus bonis quibus pauimus uos et

441 poenam *add.* infernalem *s.l.* C • causae *add.* in eo uel causae *s.l.* M • decisae causae inter illos *add.* determinate uel iudicate incredulos *s.l.* C || **442** dixerunt *add.* illi M • dixerunt *add.* dicent *s.l.* C² • qui sequebantur *add.* scilicet, increduli minores *s.l.* C • Si nos rediremus in mundum *add.* quod si nobis reditum *s.l.* C² || **443** recederemus *add.* et separemus nos *s.l.* C² • ab illis *add.* scilicet, ducibus et maioribus *s.l.* C || **444** opera eorum esse mala illis] mala opera eorum propter tribulationem eorum M • mala illis *add.* dolorifica super eos *s.l.* C² • mala *add.* *signum crucis s.l.* M • ex] ab M || **446** sit licitum *add.* scilicet, quod non sit prohibitum *s.l.* C • illud quod sit licitum et bonum] licita et bona M • omnibus quae sunt in terra licita et bona *add.* omni quod est in terra licitum et bonum *s.l.* M • uestigia *add.* uoluntatem *s.l.* C • uestigia *add.* peccata *s.l.* C² • diaboli *add.* diabolorum *s.l.* C² • diaboli *add.* daemonis *s.l.* M • qui est *add.* iam (?) iste uobis *s.l.* C² || **448** Qui *add.* Diabolus *s.l.* C • praecipiat] praecipiet M • ut faciatis peccata *add.* malum et impunitatem *s.l.* C² • faciatis peccata et errores] ut peccetis et erretis M • ut peccetis et erretis *add.* malum et inhonestum *s.l.* M || **449** faciet ut dicatis de Deo] et dicatis de eo M || **450** fuerunt admoniti] admoniti fuerunt M • admoniti *add.* scilicet, Corascitae, aduersarii Machomi *s.l.* C • fuerunt admoniti *add.* dictum (?) ipsis *s.l.* C² • admoniti fuerunt *add.* dictum fuit eis *s.l.* M • sequerentur *add.* sequimini *s.l.* C² • illud *om.* M • quod *add.* Alcoran *s.l.* C || **451** Magis] Plus M • Plus *add.* sed *s.l.* M • ea *add.* idola *s.l.* C • ea quae] id quod M • inuenimus *add.* ألفينا reg. al. ألفينا illud uitiosum hoc a لقي punit (?) occurrit ad christianum (?) supra quod occurrimus in patribus uestris, hoc est quod inuenimus a patribus uestris in ea *s.l.* C² • patribus nostris] nostris patribus M || **452** patres eorum] patres uostri M *sed add.* patres eorum *s.l.* M • eorum *add.* Corascitarum *s.l.* C • prudentes *add.* adorando idola *s.l.* C • fuerint prudentes *add.* nihil intellexeret *s.l.* C² • non fuerunt prudentes *add.* nesciunt rem *s.l.* M • nec *add.* bene M • nec bene directi *add.* nec docentur *s.l.* M • in uia *om.* M || **453** Similes M] similis C • similis sunt increduli *add.* aliter φράσις arabica in mg. C² • illis *add.* asinis *s.l.* C • increduli illis *add.* qui negauerunt sicut *s.l.* M • rudent *add.* نعنق in mg. C² • rudent *add.* student *s.l.* M • audient] audiunt M || **454** intelligent ullum] intelligunt illum M • uerbum *add.* scilicet, admonitionem *s.l.* C • et non audiunt neque intelligunt illum uerbum *add.* qui non audit nisi clamationem *s.l.* M • sunt et non sunt] et M *sed* et prudentes *add.* et non sunt prudentes *s.l.* M || **455** credentes *add.* mauri *s.l.* C • O uos credentes *add.* qui crediderunt *s.l.* M • omnibus] rebus M • rebus *add.* *signum crucis s.l.* M • pauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • pauimus uos *add.* uel nutriuimus *s.l.* M

estote grati Deo, si illum adoratis,

^{168/173}[¹⁷²] qui prohibuit uobis morticinum et sanguinem et carnes suillas, quae fuerunt oblata idolis. Sed quicumque est in necessitate, non uolens nec querens illas scienter, non peccat propter hoc; quia Deus est parcens et misericors.

460 ^{169/174}[¹⁷³] Illi autem, qui ascondent quod fuit delatum a scriptura comparando paruo praecio, non manducabunt neque mittent in suis uentribus nisi ignem, et Deus non loquetur illis in die iudicii nec faciet eos dignos, et habebunt poenam crudelem.

^{170/175}[¹⁷⁴] Illi sunt qui comparauerunt [*C* 67] malam uiam bonae et poenam indulgentiae, igitur quam patientiam habebunt in igne!

465 ^{171/176}[¹⁷⁵] Et sic Deus detulit scripturam cum ueritate, qui autem dubitauerunt in scriptura, sunt separati et fuerunt longe ualde a ueritate

456 estote grati *add. gratias ag<ite> s.l. C²* • estote grati *add. reddite gratias s.l. M* • illum adoratis] estis illi adorantes *M* || **457** Qui] quid *M* • Qui *add. tantum s.l. C²* • quid *add. profecto quod s.l. M* • uobis *add. mauris s.l. C* • morticinum] morticina *M* • suillas ante suillas *corr. C²* • suillas *add. et M* || **458** fuerunt oblata] oblata sunt *M* • quae fuerunt oblata idolis *add. an in quo iubitatum est alii quam Deo s.l. C²* • idolis *add. alteri quam Deo s.l. M* • in necessitate *add. quia non habent aliud ad comedere s.l. C* • sed quicumque est in necessitate *add. et necessitatus est s.l. M* || **459** nec querens illas] non uolens illas nec quaerens *M* • non uolens illas *add. sine quod ignorans sit s.l. M* • illas scienter *add. id est, data opera s.l. C* • quaerens scienter *add. transgrediens s.l. M* • peccat *add. si comedit s.l. C* • peccat *add. peccat (?) s.l. C²* • non peccat *add. non est peccatum sub ipsum s.l. M* • propter hoc *om. M* • quia] et *M* • parcens et misericors] misericors, parcens *M* • sed quicumque est in necessitate, non uolens nec querens illas scienter, non peccat propter hoc; quia Deus est parcens et misericors *add. ex N<oui> T<estamenti> epistola uide (?) Cori<nthi> explicationem in mg. C²* • et Deus est misericors, parcens *add. profecto Deus est parcens s.l. M* || **460** Illi *add. scilicet, iudei et christiani s.l. C* • autem *om. M* • ascondent] abscondent *M* • quod *add. Alcoran s.l. C* • a scriptura *add. a Deo ex scriptura s.l. M* || **461** comparando paruo praecio] emendo cum illo uile pretium *M* • comparando paruo praecio *add. hoc est, negligunt, faciunt nihili φράσις arabica in mg. C²* • paruo praecio *add. comedendo res illicitas s.l. C* • uile *add. paruum s.l. M* • non] illi non *M* • manducabunt *add. utrumque sic scriptum erat in mg. M* • suis uentribus] uentres suos *M* • uentres *add. in uteribus eorum s.l. M* • suos *add. signum crucis s.l. M* || **462** non loquetur *add. non miserebitur s.l. C* • loquetur illis] alloquetur illos *M* • iudicii] resurrectionis *M* • iudicii *add. resurr<ectionis> s.l. C²* • resurrectionis *add. iudicii s.l. M* • eos *om. M* • faciet eos dignos *add. non purificat s.l. C²* • faciet dignos *add. iustificabit eos s.l. M* • habebunt poenam crudelem *add. ipsis tormentum possibile s.l. M* || **463** Illi sunt qui] qui sunt illi *M* • qui *add. illi s.l. M* • illi *add. signum crucis s.l. M* • comparauerunt *add. pluris (?) faciunt errorem quam uiam rectam φράσις arabica emere s.l. et in mg. C²* • malam uiam bonae] uiam malam bonae *M* • uiam malam bonae *add. deductiones cum ductione, debebat dicere “seductiones” s.l. M* • poenam *add. et poenam (pluris (?) fa<cit>) quam indulg<entiam> s.l. C²* || **464** poenam indulgentiae *add. tormentum cum indulgentia s.l. M* • igitur quam] ergo *M* • ergo *add. papae s.l. M* • patientiam habebunt in igne *add. quam patientiores sunt pro igne s.l. M* || **465** Et sic *add. eo quod (quia) s.l. C²* • Et sic *add. certe s.l. M* • scripturam *add. Alcoran s.l. C* detulit scripturam *add. fecit descendere scripturam s.l. M* • dubitauerunt *add. iudei et christiani s.l. C* • qui autem dubitauerunt *add. et certe qui contrarii fuerunt s.l. M* || **466** in scriptura *add. in lege et Euangeliis s.l. C* • separati *add. scilicet, a Deo s.l. C* • fuerunt longe ualde] sunt absentes *M* • separati et sunt absentes *add. in rebellione longa s.l. M* • fuerunt longe ualde a ueritate *add. sunt in dubio longo φράσις arabica s.l. et in mg. C²*

172/177^[176] Non est bene operari in eo quod uoluitis faciem uestram uersus orientem aut occidentem, sed bene operari est credere in Deum et in diem iudicii, et credere angelis, et scripturae, et prophetis, et dare bona propter amorem Dei parentibus, et
 470 orphanis, et pauperibus, et hospitibus, et mendicantibus, et redimere captiuos, et facere orationem, et soluere decimas, et adimplere fidem quando dant eam, et esse patientes in infirmitatibus et aduersitatibus, et in tempore belli; tales sicut isti sunt qui crediderunt. [C 69]

[M 26] 173/178^[177] O uos credentes! Iuridicta sunt scripta super uos in homicidio:
 475 liber pro libero, seruus pro seruo, femina pro femina; et ille cui frater eius aliquid pepercit, debet sequi quod iustum est, et soluere quod iustum est.

174⁻ Et hoc est facile apud uestrum creatorem et misericordia, et quicumque rebellauit post haec, habebit poenam crudelem.

175/179^[178] O uos prudentes! In iuridicta habetis uitam, ut essetis iusti.

467 est] consistit *M* • Non est *add.* id est, non consistit *s.l.* *C* • bene operari *add.* iustitia *s.l.* *C*² • consistit bene operari *add.* est beneficium *s.l.* *M* • eo quod uoluitis faciem uestram] uoluendo uestras facies *M* • in eo quod uoluitis faciem uestram *add.* si conuertatis facies uestras *s.l.* *C*² • in uoluendo *add.* quia uoluatis *s.l.* *M* • uersus *add.* *قَبْلَ* in *mg.* *C*² || **468** *add.* et *s.l.* *M* • sed] igitur *M* • Igitur bene operari *add.* sed beneficium *s.l.* *M* • est credere in Deum *add.* quis credet in Deum *s.l.* *M* • iudicii *add.* nouissimum *s.l.* *M* || **469** credere angelis] in angelos *M* • scripturae] in scripturam *M* • scripturae *add.* scilicet, Dei *s.l.* *C* • prophetis] in prophetas *M* • dare] dat *M* • bona propter *add.* substant<iam> *s.l.* *C*² • dat bona propter amorem Dei *add.* dedit diuitias suas quas amat *s.l.* *M* • parentibus] cognatis *M* • parentibus *add.* omnis propinquitatis τοῖς πλησίον. (?) *s.l.* *C*² || **470** orphanis] orphanis *M* • hospitibus *add.* filiis uiae, peregrinantibus *s.l.* *C*² • mendicantibus *add.* [et hospitibus] *M* • mendicantibus *add.* petentibus φράσις arabica in *mg.* et *s.l.* *C*² • redimere captiuos *add.* et in carcere *s.l.* *C*² • redimere captiuos *add.* redemptionem seruorum *s.l.* *M* || **471** facere *add.* sistare *s.l.* *C*² • soluere decimas *add.* dedit censum *s.l.* *M* • adimplere *add.* constant (?) *s.l.* *C*² • adimplere *corr.* adimpleuit *s.l.* *M* • fidem *add.* uerbum *s.l.* *C* • dant eam] promittunt *M* || **472** infirmitatibus et aduersitatibus] aduersitatibus et infirmitatibus *M* • infirmitatibus et aduersitatibus *add.* malo et noxa *s.l.* *C*² • belli *add.* mali *s.l.* *C*² • sicut isti *om.* *M* • tales sicut isti *add.* qui talia faciunt *s.l.* *C* || **473** crediderunt *add.* et illi sunt iusti *M* • crediderunt *add.* largiter (?) paup. *s.l.* *C*² • crediderunt *add.* ueraces *s.l.* *M* • iusti *add.* timentes *s.l.* *M* || **474** uos credentes *add.* qui crediderunt *s.l.* *M* • sunt scripta] scripta fuit *M* • scripta *add.* in Alcorano *s.l.* *C* • homicidio *add.* interfectis *s.l.* *M* || **475** seruo *add.* et *M* • femina pro femina] faemina pro faemina *M* • aliquid *om.* *M* • eius aliquid *add.* scilicet, mortum alicuius *s.l.* *C* || **476** cui frater eius aliquid pepercit *add.* cui benignitas form<a>n<s> indultum est a fratre quicquam *s.l.* *C*² • debet sequi *add.* soluendo pro morte quod impositum fuerit illi *s.l.* *C* • debet sequi quod iustum est *add.* et secutio (super eum decet) eius quod notum est ἀντί iustum φράσις arabica in *mg.* *C*² • iustum est *add.* et redditio ipsi (conuenit, scilicet) in bonitate φράσις arabica in *mg.* *C*² || **477** facile] facilitas *M* • facile *add.* leuitas, facilitas *s.l.* *C*² • facile *add.* aliq<ua> lit<tera> sine puncto super *ح* hoc est “astructio”, hoc est “haec est ea qua astruxit” D<eus> *s.l.* *C*² • facilitas *add.* leuitas *s.l.* *M* • apud uestrum creatorem] uostri creatoris *M* • uostri creatoris *add.* a domino uestro *s.l.* *M* || **478** rebellauit *add.* contra hoc, non soluendo quod iustum est *s.l.* *C* • rebellauit *add.* transiuit *s.l.* *M* • post haec] in posterum *M* • crudelem *add.* dolorif<icam> *s.l.* *C*² • habebit poenam crudelem *add.* ipsi tormentum dolens *s.l.* *M* || **479** in *om.* *M* • uitam *add.* satisfaciendo pro animabus uestris *s.l.* *C* • essetis *add.* sitis *s.l.* *C*² • O uos prudentes, iuridicta habetis uitam ut essetis iusti *add.* et uobis in iuridicta uita, o socii intellectuum, ut timeatis *s.l.* *M*

- 480 ^{176/180}[179] Vos autem estis iussi quod quodocunque aliquis ex uobis appropinquauerit morti, si relinquerit bona, ut det tertiam partem parentibus et consanguineis, quod est iustum super iustis.
- ^{177/181}[180] Et quicumque mutauerint hoc postquam audiuerint, peccatum suum erit super illos, qui mutauerint, quia Deus est auditor [*C* 71] sapiens.
- 485 ^{178/182}[181] Et quicumque habet aliquam cautelam uel traditionem a testatore factam, et pacem componit inter illos, non erit poena super illo; Deus enim est parcens et misericors.
- ^{179/183}[182] O credentes, uobis praeceptum est ieiunium, quemadmodum fuit praeceptum prioribus, ut essetis iusti,
- 490 ^{180/184}[183] diebus numeratis, sed quicumque uestrum fuerit infirmus aut in itinere, numeret alios dies pro his; et qui potuerint, dabunt certos cibos pauperibus, et

480 Vos *add.* mauri *s.l.* *C* • Vos autem estis iussi] Vobis autem mandatum fuit *M* • Vos autem estis iussi *add.* scriptum est super uos *s.l.* *C*² • iussi *add.* a Deo *s.l.* *C* • Vobis autem mandatum fuit *add.* scriptum autem fuit [uobis] super uos *s.l.* *M* • quodocunque aliquis ex] quicumque a *M* || **481** si *add.* re *sic* *M* • quod quicumque a uobis appropinquauerit morti, si re *sic* reliquerit *add.* quando praesentauit mors uni uestrum si reliquit *s.l.* *M* • bona *add.* temporalia *s.l.* *C* • ut det *om.* *M* • tertiam partem *add.* testamentum *s.l.* *M* • ut det tertiam partem parentibus *add.* legatum uel testam<entum> scil<icet> erit uel testamentum (?) fac<iat> No<ta> φράσις arabica *in mg.* *C*² • tertiam partem parentibus *add.* signum crucis *in mg.* *C*² || **482** consanguineis] cognatis *M* • quod est iustum *add.* scilicet mandatum *s.l.* *C* • quod est iustum *add.* in noto (?). quod notum est uere (?) super credentes φράσις arabica *s.l.* *et in mg.* *C*² • est iustum super iustis] iustum est super iustos *M* • iustum est super iustos *add.* debitum super timentes *s.l.* *M* || **483** mutauerint] mutauerit *M* • mutauerint *add.* scilicet, ut non dimittat tertiam partem bonorum *s.l.* *C* • mutauerit *add.* mutauit *s.l.* *M* • peccatum suum] suum peccatum *M* • audiuerint, peccatum suum erit *add.* illud audiuit tamen poena sua *s.l.* *C*² || **484** mutauerint] mutauerunt *M* • mutauerint *add.* perceptum, scilicet dictum *s.l.* *C* • audiuerint, suum peccatum erit super illos, qui mutauerunt *add.* audiuit id certe peccatum eius est super quos mutant *s.l.* *M* • quia *add.* certe *s.l.* *M* • est *om.* *M* • auditor *add.* et *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **485** quicumque habet] qui habent a testatore *M* • traditionem] trditionem *M* • habent a testatore aliquam cautelam uel trditionem *add.* timuit a testatore inclinationem et non est peccatum super illum *s.l.* *M* • a testatore factam *om.* *M* || **486** pacem componit] pacificant *M* • inter illos *add.* scilicet, heredes *s.l.* *CM* • quicumque habet aliquam cautelam uel traditionem a testatore factam et pacem componit inter illos *add.* signum crucis *in mg.* et qui metuit, id est a testatore (uel testamento) dolum et fraudem et componit parem (pax (?) fit) *s.l.* *et in mg.* *C*² • poena *om.* *M* • illo] illum *M* • Deus enim] quia Deus *M* || **488** credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • uobis praeceptum *add.* scriptum super uos *s.l.* *M* • est *add.* *M* || **489** fuit praeceptum] preceptum fuit *M* • praeceptum *add.* scriptum *s.l.* *M* • prioribus *add.* iudeis et christianis *s.l.* *C* • prioribus *add.* super illos ante uos *s.l.* *M* • essetis iusti *add.* ut reueamini D<eum> *s.l.* *C*² • essetis iusti *add.* timeatis *s.l.* *M* || **490** Diebus numeratis *add.* scilicet, ieiunabitis *s.l.* *CM* • Diebus numeratis *add.* dies numeratas *s.l.* *M* • fuerit] erit *M* || **491** numeret *add.* scilicet, conmutet *s.l.* *C* • alios dies] ex aliis diebus *M* • pro his *add.* (quibus ieiunet) *s.l.* *C*² • pro his *add.* signum crucis *s.l.* *M* • qui potuerint *add.* supra eos qui potentes sunt *s.l.* *C*² • potuerint dabunt certos] poterunt dare comedere *M* • cibos *add.* certe *M* • certos cibos *add.* scilicet, in satisfactione pro ieiunio *s.l.* *C* • qui poterunt dare comedere cibos *add.* super quos possunt id, commutatio cibi, scilicet pro satisfactione pro ieiunio *s.l.* *M* • certos cibos pauperibus *add.* liberatio (?) cibatio pauperum *s.l.* *C*²

quicumque dederit aliquod bonum sibi ipsi, est bonum; et si uos ieiunatis, uobis ipsis est melius, si uos estis sapientes.

181/185^[184] Mensis Ramadan, in quo fuit delatum Alcoran, est uia hominibus [M 27]
495 et declaratio uiae et Alcorani. Igitur quicumque ex uobis fuerit praesens debet [C 73] ieiunare in isto mense, et quicumque fuerit infirmus, aut in itinere, permutet pro aliis diebus, quia Deus uult a uobis facilitatem et non uult a uobis rem grauem. Et sic complebitis numerum et exaltabitis Deum quoniam direxit uos in uia et eritis grati.

182/186^[185] Et quando serui mei interrogant te de me, ego sum prope, ut audiam
500 rogationem rogantis quando rogauerit me, et sic credent et erunt directi in uia.

183/187^[186] Vobis licitum est ut in nocte ieiunii possitis uti uxoribus uestris: illae sunt
uobis requies et uos estis reges illis. Et cognouit Deus quod uos corrumpebatis

492 quicumque] qui *M* • dederit *add.* uouet (?) *s.l.* *C*² • aliquod bonum] bonum aliquod *M* • sibi ipsi *add.* animae suae *s.l.* *C* • ipsi *add.* signum crucis *s.l.* *M* • est *add.* افهو afahuwa a (?) Heb. *non leg.* in *mg.* *C*² • est bonum] bonum erit *M* • erit *add.* signum crucis *s.l.* *M* • si uos *add.* quod *s.l.* *M* • ieiunatis] ieiunabitis *M* || **493** uobis ipsis est melius] melius erit uobis ipsis *M* • est melius *add.* scilicet, quam dare elemosynam *s.l.* *CM* • ipsis *add.* signum crucis *s.l.* *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • estis *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **494** Ramadan *add.* in eo mense ieiunant mauri *s.l.* *C* • Mensis Ramadan *add.* scilicet, in quo est ieiunium Maurorum *s.l.* *M* • fuit delatum] delatus fuit *M* • est uia] ductio *M* • uia *add.* lex *s.l.* *C* • ductio *add.* uia *s.l.* *M* || **495** uiae *add.* legis *s.l.* *C* • declaratio uiae *add.* claritates, scilicet legis *s.l.* *M* • Alcorani *add.* Alforcan *s.l.* *C*² • Alcorani *add.* separationum *s.l.* *M* • quicumque] qui praesens erit *M* • erit *add.* fuit *s.l.* *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • fuerit praesens *add.* in domo sua *s.l.* *C* • fuerit praesens *add.* testabimini *s.l.* *C*² • fuerit praesens *add.* φράσις arabica “testari” pro presentem se sistere quicumque ex uobis praesens erit mense (isto) ieiunet e. (?) (in eo) in *mg.* *C*² || **496** fuerit praesens debet ieiunare in isto mense et quicumque fuerit] igitur ieiunet et qui erit *M* • igitur ieiunet *add.* illum, scilicet, in domo sua mense illo ieiunato *s.l.* *M* • erit *add.* fuit *s.l.* *M* • permutet *add.* scilicet, ieiunium *s.l.* *C* • permutet *add.* et numerus dierum aliorum άντι substituat alios dies diebus quibus non ieiun<at> in *mg.* *C*² || **497** aliis] tot *M* • facilitatem *add.* leuitatem *s.l.* *C* • rem grauem *add.* grauem aliud *s.l.* *C*² || **498** complebitis *corr.* complete *s.l.* *C*² *M* • numerum] computum *corr.* ego ante compotum *M* • numerum *add.* dierum ieiunii *s.l.* *C* • compotum *add.* numerum et signum crucis *s.l.* *M* • exaltabitis *corr.* exaltate *s.l.* *C*² • exaltabitis *add.* magnificate *s.l.* *M* • quoniam direxit uos] qui uos direxit *M* • qui uos direxit in uia *add.* eo quod docuit uos *s.l.* *M* || **499** et eritis grati *add.* ut agatis gratias *s.l.* *M* || **500** quando] cum *M* • interrogant] interrogabunt *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • me *add.* scilicet, Deo *s.l.* *C* || **501** prope ut audiam rogationem rogantis *add.* propinquus exaudio clamationem clamantis *s.l.* *M* • rogauerit me *corr.* rogabunt me *s.l.* *C*² • et sic] rogabunt autem me si *M* • rogabunt autem me si credent *add.* exaudiunto et mihi credunto *s.l.* *M* • credent et erunt directi *add.* obedient ut sitis boni, hoc est *non leg.* καλω̄ς ε̄χοντες (?) *s.l.* et in *mg.* *C*² • erunt directi in uia *add.* forsitan docti erunt *s.l.* *M* || **502** Vobis *add.* mauris *s.l.* *C* • Vobis *add.* scilicet, mauris *s.l.* *M* • est] fuit *M* • ut *om.* *M* • ieiunii *add.* ut uti *M* • ut *add.* signum crucis *s.l.* *M* • uti *add.* cognoscere *s.l.* *M* • possitis] possetis *M* • uti uxoribus uestris] uestris uxoribus quia *M* • Vobis licitum est ut in nocte ieiunii possitis uti uxoribus uestris *add.* permissus est uobis noctem ieiunii coitus cum uxore in *mg.* *C*² • quia *add.* signum crucis *s.l.* *M* • Illae *add.* uxores *s.l.* *C* • Illae *add.* coitus uxoribus in *mg.* *C*² || **503** uobis requies] quies uestra *M* • quies uestra *add.* uestimentum uobis *s.l.* *M* • estis reges] quies *M* • requies et uos estis reges illis *add.* لباس libassan, “uestitus” sed hoc est aliquid obscenitatum (?) uel lux (?) sunt horae (?) ut sit uos estis in malum iis et illae uobis in malum et tentationem in *mg.* *C*² • quies illis *add.* uestimentum illis *s.l.* *M* • Et cognouit] Sciuit *M* • corrumpebatis] corrumpebatis *C*

505 animas uestras, qui uobis pepercit et misertus est uestri, et nunc utite illis et uolite quod Deus precepit uobis, [C 75] et comedite et bibite donec clare possitis distinguere inter filum album et filum nigrum in mane; et complete ieiunium usque ad noctem, et ne dormiatis cum uxoribus uestris cum uigilaueritis in meschitis. Quae mandata Dei nolite frangere; et sic declarabit Deus suas aleas hominibus, ut sint iusti.

510 ^{184/188[187]} Nolite consumere facultates uestras inter uos iniuste, corrumpendo iudices cum eis, et sic comedetis partem bonorum hominum cum peccato uobis scientibus.

^{185/189[188]} Si te interrogauerint de nouiluniis, dic tu quia sunt tempora pro hominibus et pro iis qui pergunt in peregrinationem. Et non consistit bene operari in ingressu domorum per latera earum, sed bene operari consistit in timore [C 77] Dei et in ingressu domorum per portas suas. Timete igitur Deum, ut sitis beati.

515

504 uos corrumbebatis animas uestras] damnabatis uestras animas *M* • corrumbebatis animas uestras *add.* utendo uxoribus antequam permetteretur *s.l.* *CM* • qui] quod *M* • qui *add.* Deus *s.l.* *C* • misertus *add.* dando uobis licentiam *s.l.* *C* • misertus *add.* consensus *s.l.* *C*² • misertus est uestri, et] auxiliatus est uos cum misericordia *M* • auxiliatus est uos cum misericordia *add.* indulsit uobis, scilicet dando licentiam *s.l.* *M* • utite *add.* utimini *s.l.* *C*² • utite *add.* ad *Gr. non leg.* comoditer cognoscere *Gr. non leg.* uae obsc<enitas>! • utite illis] utimini illis *M* • utimini illis *add.* tangite eas *s.l.* *M* || **505** precepit] praecipit *M* • comedite *add.* in nocte *s.l.* *C* • comedite, et bibite *add.* scilicet, in nocte illa ieiunii *s.l.* *M* || **506** clare possitis distinguere *add.* manifestatum uobis appareat differentia *s.l.* *C*² • clare possitis distinguere inter] distinguetis *M* • et filum nigrum] a nigro filo *M* • in mane *add.* ab aurora *s.l.* *C*² • in mane *add.* peruert. (?) *in mg.* *C*² • in mane *add.* a mane *s.l.* *M* || **507** ne] non *M* • dormiatis *add.* utendo eis *s.l.* *C* • dormiatis *add.* coeatis *s.l.* *C*² • dormiatis *add.* tangatis eas *s.l.* *M* • uigilaueritis] uigilabitis *M* • cum uigilaueritis *add.* et uos deuoti *s.l.* *C*² • meschitis] Mischetis *M* • meschitis *add.* templis *s.l.* *C* • meschitis *add.* maschaid *s.l.* *C*² • uigilabitis in Mischetis *add.* sitis obligati in deuotione aedium *s.l.* *M* || **508** quae mandata *add.* isti sunt termini *s.l.* *M* • nolite] nolite *M* • nolite frangere *add.* ne appropinquetis ad ipsam (putans uxorem) *s.l.* *et in mg.* *C*² • nolite frangere *add.* ne adhereatis eis *s.l.* *M* • declarabit] declarat *M* • suas aleas] suos uersus *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • aleas *add.* uersicula (?) *s.l.* *C*² || **509** iusti *add.* timentes *s.l.* *M* || **510** Nolite consumere *add.* ne edatis *s.l.* *C*² • consumere *add.* comedere *s.l.* *M* • corrumpendo] ambiendo *M* || **511** iudices cum eis] cum eis iudices *M* • corrumpendo iudices cum eis *add.* ut mutetur iusticia et iudicent falso *s.l.* *C* • iniuste corrumpendo iudices cum eis *add.* in uanum, et exhaustiatis eas ad iudices *s.l.* *et in mg.* *C*² • iniuste, ambiendo cum eis iudices *add.* cum falsitate et expendite uel clam date iudicibus *s.l.* *M* • et sic comedetis] ita quemadmodum dabit *M* • bonorum *add.* ex substantiis *s.l.* *C*² • hominum] hominibus *M* • uobis scientibus] et uos nescitis *M* • nescitis *s.l.* *M* || **512** Si] Et si *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • te interrogauerint] interrogabunt te *M* • nouiluniis *add.* scilicet, ad quid deseruiunt *s.l.* *C* • nouiluniis *add.* lunula *non leg.* *s.l.* *C*² • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* signum crucis *s.l.* *M* • quia *add.* ipsa *s.l.* *M* || **513** et pro iis qui pergunt in peregrinationem] in peregrinationem *add.* hominibus peregrinantibus *M* • scilicet, in Meccham *s.l.* *C* • peregrinantibus *add.* scilicet, in Mecham *s.l.* *M* • operari *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **514** non consistit bene operari in ingressu domorum per latera earum *add.* non iustitia (scilicet, est) ut introeatis aedes per posticas portas *s.l.* *C*² • non consistit bene operari in ingressu domorum per latera earum *add.* N (?) *in mg.* *C*² • bene operari *add.* iustitia est *s.l.* *C*² • operari *add.* signum crucis *s.l.* *M* • consistit in timore Dei] est in illo qui timet Deum *M* • in illo *add.* ei *s.l.* *M* • Deum *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **515** in ingressu domorum] ingredimini domos *M* • suas] earum *M* • suas *add.* earum *s.l.* *C* • Timete *add.* uos mauri *s.l.* *C* • Timete igitur Deum] et timete Deum *M* • sitis *add.* uos mauri *s.l.* *C*

[M 28] ^{186/[190]} Et pugnate in amore Dei contra illos qui proeliabuntur aduersus uos, et nolite rebellare, quoniam Deus non diligit rebellantes.

520 ^{187/[191]} Et interficite illos in quocunque loco inueneritis eos, et eicite eos unde eiecerunt uos, et haeresis est peior morte; et nolite interficere eos prope templum honorificatum, donec illi interficiant uos in illo. Si autem illi occiderint uos in illo, occidite eos uos; et ista est merces infidelium.

^{188/192} Si autem illi conuersi fuerint, Deus est parcens, et pius, et misericors.

^{189/193[192]} Et occidite illos donec non remaneat haeresis et erit lex Dei sola. Si autem illi noluerint, non erit poena nisi [C 79] pro iniuriantibus.

525 ^{190/194[193]} Mensis prohibitus cum mense prohibito; et prohibitiones sunt sine uindicta; et si aliquis rebellauerit contra uos, rebellate uos contra illum, quemadmodum ille rebellauit contra uos; et timete Deum, et scitote quod Deus diligit timentes.

^{191/195[194]} Spendite propter amorem Dei; et nolite uos proicere propriis manibus in

516 pugnate *add.* [in uia] *M* • pugnate *add.* uos mauri *s.l.* *C* • in *om.* *M* • amore *add.* uia *s.l.* *C*² • amore *add.* in uia *s.l.* *M* • illos *add.* Corascitas et iudeos *s.l.* *C* • qui proeliabuntur aduersus uos *add.* quos proeliabuntur uos *s.l.* *M* || **517** nolite rebellare] ne rebelletis *M* • nolite rebellare *add.* contra mandatum bellandi *s.l.* *C* • rebelletis *add.* transeatis, id est non propterea iniuriam pugnatis *s.l.* *M* • quoniam] quia *M* • rebellantes] rebelles *M* • rebelles *add.* transeantes *s.l.* *M* || **518** illos *add.* scilicet, inimicos *s.l.* *C* • quocunque loco *add.* scilicet in Meccha utrum extra Meccham *s.l.* *M* • inueneritis] inueniretis *M* • inueniretis *add.* inuenietis *s.l.* *M* • et interficite illos in quocunque loco inueneritis eos *add.* et occidite eos ubi inueneritis eos *in mg.* *C*² • eicite] eicite *M* || **519** eiecerunt *add.* scilicet, de Meccha *s.l.* *C* • haeresis] heresis *C* • heresis *add.* idolatria *s.l.* *C* • heresis *add.* tumultus, factorum (?) *in mg.* *C*² • peior] terribilior *M* • interficere *add.* oppugnare *s.l.* *C*² • nolite interficere eos] nolite eos interficere *M* • prope] circa *M* • templum *add.* scilicet, Meccham *s.l.* *CM* || **520** honorificatum *add.* Haram *s.l.* *C*² • donec] nisi *M* • interficiant] occidit *M* • occidit uos *add.* pugnabunt *s.l.* *M* • interficiant uos in illo] mactent *M* • illo *add.* templo *s.l.* *C* • mactent *add.* pugnabunt *s.l.* *M* • autem] igitur *M* • igitur *add.* signum crucis *s.l.* *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • in illo. Si autem illi occiderint uos in illo *om.* *M* || **521** occidite eos uos; et ista est merces infidelium] interficite illos quia haec est merces incredulorum *M* || **522** autem illi] illi autem *M* • illi *add.* inimici *s.l.* *C* • fuerint *add.* in mauros *s.l.* *C* • conuersi fuerint *add.* populationem (?) egerint (?) *s.l.* *C*² • est parcens, et pius, et misericors] parcat eis quia est misericors *M* || **523** occidite illos] mactate eos *M* • mactate *add.* pugnate *s.l.* *M* • haeresis *add.* idolatria *s.l.* *CM* • haeresis *add.* factio *s.l.* *C*² • lex Dei sola] sola lex Dei • lex Dei sola *add.* scilicet, maurorum credentium in Machoma *s.l.* *C* • lex *add.* fides *s.l.* *M* || **524** illi *add.* inimici *s.l.* *C* • iniuriantibus *add.* scilicet, infidelibus *s.l.* *C* || **525** prohibitus *add.* scilicet, ne pugnarent in illo; in quattuor enim mensibus anni erat prohibitum mauris proeliari, scilicet uno mense ante ramadan, quod est mensis ieiunii, et in mense ramadan et duobus mensibus sequentibus. Prout habetur in glosa. *s.l.* et *in mg.* *C* • prohibitus *add.* honoratus *s.l.* *M* • prohibito *add.* honorato *s.l.* *M* • sine *om.* *M* || **526** sine uindicta *add.* sunt uindicta, hoc est punitum si in eo pugnauerit *s.l.* *C*² • si aliquis] qui *M* • uos *om.* *M* || **527** rebellauit] est rebellis *M* || **528** diligit] diligit *M* • diligit timentes *add.* est cum timentibus *s.l.* *M* || **529** Spendite] Expandite *M* • Spendite *add.* scilicet, bona uestra in pauperes *s.l.* *C* • Spendite *add.* impendite *s.l.* *C*² • propter *om.* *M* • amorem] amore *M* • amore *add.* in uia *s.l.* *M* • nolite uos proicere] ne proiciatis *M* • proicere *add.* id est, ne desperetis *s.l.* *C* • proicere *add.* ne proiicite uos *s.l.* *C*² • proiiciatis *add.* desperetis *s.l.* *M*

- 530 periculo, et moderate uos, quia Deus diligit moderatores.
- ^{192/196}[¹⁹⁵] Et complete peregrinationem ordinariam et exordinariam Deo; et si uos eritis inclusi ab inimicis, date aliquas oblationes quas potueritis. Et nolite tondere capita uestra donec oblatio appropinquet ad locum suum. Et quicumque ex uobis fuerit infirmus uel habuerit infirmitatem in capite, est satisfactio ieiuniis, aut eleemosynis, aut sacrificio; et quam estis sani, quicumque impleuerit uisitationem cum peregrinatione, offerat quod potuerit; et qui non habebit, ieiunabit tribus diebus in Mecha et septem cum reuertemini, qui simul sunt decem dies integri; et hoc est pro his qui non sunt uicini [*M* 30] templi honorati. Et timete Deum, et scitote quod Deus est qui dat poenam magnam.
- 535
- 540 ^{193/197}[¹⁹⁴] Menses peregrinationis iam sunt signati, igitur qui permisit in illis peregrinationem non debet fieri fornicatio aut peccatum, nec debet fieri disputatio eo tempore; et omne quod facietis boni Deus scit, et prouidete de his quae comedetis in uia, et assumite uiaticum uestrum, sed melius uiaticum est timor domini.
- 545 ^{194/198}[¹⁹⁵] Et non est super uos poena, si uolueritis portare aliquas merces, et quando exhibitis ex Azaffa, inuocate Deum circa locum honoratum; inuocate eum sicut dixerit uos, quamuis fuistis coram ipso peccatores.
- ^{195/199}[¹⁹⁶] Postea egredimini unde egrediuntur homines et petite ueniam a Deo, quia Deus est parcens et misericors.
- 550 ^{196/200}[¹⁹⁷] Igitur postquam compleueritis uestras ceremonias inuocate uestrum

530 propriis manibus in periculo] uos in pericula uestris manibus *M* • periculo *add.* perditione *s.l.* *C*² • moderate] moderamini *M* • moderate *add.* scilicet, in proeliis *s.l.* *C* • moderate *add.* facite bonum *s.l.* *C*² • moderamini *add.* benefacite *s.l.* *M* • uos *om.* *M* • moderatores] moderatos *M* • moderatos *add.* benefactores *s.l.* *M* || **531** peregrinationem] peregrinationes *M* • peregrinationem *add.* scilicet, in Meccha semel in uita *s.l.* *C* • peregrinationes *add.* uisitationem, scilicet lamech (?) *s.l.* *M* • ordinariam et exordinariam] et uisitationem *M* • Deo *add.* scilicet, ex tempore Deo *s.l.* *M* || **532** inclusi] obsessi *M* • inclusi *add.* conpingensi (?) *s.l.* *C*² • date aliquas oblationes *add.* signum crucis *in mg.* *C*² • aliquas oblationes *add.* aliquod nummus *s.l.* *M* • quas *add.* signum crucis *s.l.* *M* • nolite tondere *add.* in tempore peregrinationis *s.l.* *C* || **533** tondere capita uestra *add.* scilicet, in peregrinatione *s.l.* *M* • oblatio *add.* uia *s.l.* *C*² • oblatio *add.* nummus *s.l.* *M* • locum suum *add.* scilicet, ad templum Mecchae *s.l.* *CM* • quicumque] qui *M* || **534** ex uobis fuerit infirmus] fuerit infirmus ex uobis *M* • capite *add.* suo *M* • est satisfactio] satisfaciat *M* • satisfactio *add.* scilicet, si tondatur *s.l.* *C* • satisfaciat *add.* scilicet, tondeatur *s.l.* *M* • satisfactio *Hic deest C* || **535** sani *add.* securi *s.l.* *M* || **536** quod potuerit *add.* nummus *s.l.* *M* || **537** in Mecha *add.* scilicet, in peregrinatione *s.l.* *M* || **539** dat poenam magnam *add.* est terribilis in poena *s.l.* *M* || **540** Menses *add.* scilicet, tres *s.l.* *M* • signati *add.* noti *s.l.* *M* || **541** debet fieri *add.* signum crucis *s.l.* *M* • debet fieri *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **542** quod facietis boni *add.* scilicet, in peregrinatione *s.l.* *M* • de his quae *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **544** comedetis in uia, et assumite uiaticum uestrum, sed melius uiaticum est timor domini *add.* et maius prouedimentum timor, et timete me, o socii scientiae! *s.l.* *M* || **545** uos *add.* scilicet, peregrinos *s.l.* *M* • poena si uolueritis portare aliquas merces *add.* cura quod uoletis mercedem a domino uestro *s.l.* *M* || **546** Azaffa *add.* mons circa Mecham *s.l.* *M* • locum honoratum *add.* scilicet, templum Mechae *s.l.* *M* || **547** dixerit *add.* docuit *s.l.* *M* • peccatores *add.* deuii *s.l.* *M* || **550** ceremonias *add.* scilicet, peregrinationis *s.l.* *M*

creatorem, quemadmodum inuocauerunt patres uestri et uehementius; nam ex hominibus sunt qui dicunt:

^{197/201} “O creator noster! Da nobis in hoc mundo et in alio saeculo bonam mercedem et libera nos a tormento ignis!”

555 ^{[198]/202} Illi habebunt bonam partem secundum merita eorum; et Deus recipiet computum multum cito.

^{[199]/203} Et inuocate Deum in diebus numeratis, an quicumque anticipauerit duodecies non erit poena super illum; et si retardauerit, non erit poena super eum pro his qui timent; igitur timete Deum et sciote quia omnes resurgetis illi.

560 ^{[200]/204} Et ex hominibus sunt quorum sermo placebit sibi in uita huius mundi, et Deus est testis eorum qui habent in cordibus suis, qui est terribilis in contentione.

[M 31] ^{[201]/205} Et cum recessit a te, ambulat per terram destruendo sata et generationem; et Deus non amat destructionem.

565 ^{[202]/206} Et cum fuit admonitus ut timeret Deum, est gausus peccato, cui merces erit infernus ubi est mala habitatio.

^{[203]/207} Et ex hominibus sunt aliqui qui uident se ipsos desiderantes amorem Dei; et Deus est misericors cum seruis.

^{[204]/208} O uos credentes! Intrate omnes in legem maurorum et non sequimini uestigia Diaboli, qui est uobis inimicus manifestus.

570 ^{[205]/209} Igitur si peccaueritis postquam uenit uobis declaratio, sciote quod Deus est gloriosus iudex.

^{[206]/210} Et non uident nisi si ueniet Deus eis in umbra nubis aut angeli; et fuit

551 inuocate uestrum creatorem *add.* mementote Dei *s.l. M* • inuocauerunt *add.* meminerint *s.l. M* || **553** creator *add.* Deus *s.l. M* || **554** bonam mercedem et libera nos *add.* non habeam coptionem et de illis qui dicunt: “O domine noster, bonam mercedem et in alio saeculo da nobis!” *s.l. M* || **555** bonam *add.* *signum crucis s.l. M* • secundum merita eorum *add.* de quo acquisiuerunt *s.l. M* || **556** computum *add.* *signum crucis s.l. M* • recipiet computum multum cito *add.* est uelox computi *s.l. M* || **558** anticipauerit duodecies *add.* scilicet, tribus diebus ante uel post paescha agni *s.l. M* || **561** Deus est testis eorum qui habent in cordibus suis *add.* fecit testificari Deum super quod est in corde suo *s.l. M* || **562** a te *add.* *signum crucis s.l. M* • ambulat correxit ambulauit *s.l. M* • destruendo *add.* ut destruat in illa confumando *s.l. M* || **564** *add.* [dictum] *M* • admonitus ut timeret *add.* dictum: “Time!” *s.l. M* • est gausus peccato, cui merces erit *add.* accepit eum superbia in peccato et sufficientia sua *s.l. M* || **565** ubi est mala habitatio *add.* et malus est status *s.l. M* || **566** sunt aliqui *add.* *signum crucis s.l. M* • desiderantes amorem Dei *add.* propter desiderium contentationis *s.l. M* || **568** omnes *add.* *signum crucis s.l. M* • legem maurorum *add.* pace *s.l. M* || **569** qui *add.* certe *s.l. M* || **570** Igitur *add.* *signum crucis s.l. M* • peccaueritis *add.* erraueritis *s.l. M* • uenit *add.* ueniunt *s.l. M* • declaratio *add.* claritates *s.l. M* || **571** iudex *add.* et sapiens *s.l. M* || **572** Et non uident *add.* an uident *s.l. M* • in umbra *add.* [in nubibus] *M* • umbra nubis *add.* nubibus in umbraculis nebulae *s.l. M* • aut angeli *add.* et in angelis *s.l. M*

determinata mors, et ad Deum conuertuntur omnia in die iudicii.

575 [207]/211 Interroga filios Israelis quantas declarationes dedimus eis et miracula clara, et quis permutabit gratiam Dei postquam uenit ei. Deus est dator poenae fortissimae.

[208]/212 Fuerunt decepti increduli in uita huius mundi, irriserunt credentes, et illi qui timebunt stabunt supra illos in die iudicii; et Deus nutrit quem uult nec petit ab eis computum.

580 209/213 Fuerunt homines in unum populum et misit Deus prophetas, et nuncios, et admonitores, et detulit eis scripturam cum ueritate ad iudicandum inter homines, in quo fuerunt differentes; et non fuerunt differentes in ea nisi illi qui receperunt illam. Postquam uenit eis declaratio propter inuidiam illorum; et Deus dirigit credentes in eo quod dubitauerunt de ueritate, [M 33] et Deus dirigit quaecumque uoluerit per uiam rectam.

585

210/214[209] Et sic putatis ingredi paradysum et, qui habuistis exemplum eorum, qui fuerunt ante uos? Qui fuerunt afflicti plagis et infirmitatibus et fuerunt affecti poena; donec dicet nuncius et credentes cum eo: “Quando erit uictoria Dei?”. Certe uictoria Dei est propinqua.

590 211/215[210] Et si interrogauerunt te quod expenderit, dic tu: “Quod expenditis benefaciendo pro patribus, cognatis, et orphanis, et pauperibus, et hospitibus; et omnium bonorum quae uos facietis Deus est sciens.”

212/216[211] Mandatum fuit uobis proliari quod fuit graue uobis.

595 213/- Et forte putabitis etiam uobis graue et est bonum; et forte putabitis esse aliquid boni et est malum uobis; et Deus est sciens et uos nescitis.

573 determinata *add.* [res] sed determinata *add.* res *s.l. M* • conuertuntur omnia *add.* redent res *s.l. M* • in die iudicii *add.* *signum crucis s.l. M* || **576** dator poenae fortissimae *add.* terribilis in poena *s.l. M* || **577** Fuerunt decepti increduli in uita huius mundi *add.* ornata sunt quibus negauerunt uita propinqua *s.l. M* || **578** stabunt *add.* sunt *s.l. M* • iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M* || **579** nec petit ab eis computum *add.* absque computo *s.l. M* || **582** illi *add.* [in quo] *M* || **583** qui receperunt illam *add.* in quo dati fuerunt eum *s.l. M* • declaratio *add.* claritas *s.l. M* • inuidiam illorum *add.* iniuriam inter illos *s.l. M* || **584** dirigit credentes in eo *add.* docuit qui crediderunt *s.l. M* • dubitauerunt *add.* differebant in eo *s.l. M* • Deus *add.* cum licentia sua docet *s.l. M* • dirigit *add.* docet *s.l. M* || **585** per *add.* ad *s.l. M* || **586** Et sic *add.* An *s.l. M* • putatis ingredi *add.* scilicet, Coraxistae *s.l. M* • qui habuistis exemplum eorum *add.* non uenit uobis simile *s.l. M* || **587** qui fuerunt ante uos *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l. M* • qui fuerunt afflicti plagis et infirmitatibus *add.* et tetigit eos malum et damnum *s.l. M* || **588** affecti poena *add.* titubantes *s.l. M* • nuncius *add.* scilicet, Machom. *s.l. M* • credentes *add.* et qui crediderunt *s.l. M* • uictoria *add.* auxilium *s.l. M* || **589** uictoria *add.* auxilium *s.l. M* • propinqua *add.* propinquum *s.l. M* || **590** interrogauerunt correat interrogabant *s.l. M* • te *add.* scilicet, Machom. *s.l. M* || **591** expenditis benefaciendo *add.* expendistis bonum *s.l. M* || **593** Mandatum fuit uobis proliari *add.* scriptum super uos pugna *s.l. M* • fuit graue *add.* abominatum est *s.l. M* || **594** putabitis etiam uobis graue et est bonum *add.* quod odistis rem est bonum *s.l. M* • putabitis *add.* diligitis rem *s.l. M*

214/217[212] Et si te interrogauerunt de mense prohibito si proeliabuntur in eo, dic tu quod proeliari in eo est peccare et separatio a uia Dei, et non credere in eum et in templum honorificatum, et eicere uicinos eius ab eo est maius peccatum apud Deum, et haeresis est peior morte. Et non desinent occidere uos donec auertant uos
600 a uestra lege, si potuerint. Quoscumque conuerterint ex uobis a lege sua et morientur existentes increduli, opera illorum humiliabuntur in hoc mundo et in alio saeculo, illi autem erunt amici ignis in aeternum.

215/218[213] Et qui crediderunt et qui peregrinati sunt propterea amorem Dei, illi habebunt spem misericordiae Dei; et dominus est parcens, misericors.

216/218[214] Et si te interrogauerint de uino et talis, dic tu illis quod est peccatum graue, [M 34] et utilitas hominibus et peccatum de eis est maius quam illorum utilitas. Et interrogabunt te quid expendet.

217/- Dic tu: “Veniam.” Et sic declarat Deus uobis uersus, ut sitis merentes bene

218/220[215] in hoc mundo et alio saeculo. Et interrogabunt te de orfanis, dic tu quod
610 est bonum pacificare eos.

219/- Et si uolueritis miscere eos cum uobis, sunt fratres uestri; et Deus scit destructorem et pacificatorem; et si uoluisset Deus, dimisisset uos, quia Deus est gloriosus iudex.

220/221[216] Et nolite accipere uxores infideles donec sint credentes, quoniam ancilla
615 credens est melior ancilla incredula quamuis placeat uobis, et non praecipiat ut serui increduli accipiant incredulas donec crediderint. Et si est seruus maurus aut credens est melior seruo infideli quamuis placuerit uobis.

221/- Tamen illos uocabunt ad ignem et Deus uocabit ad paradysum et ad indulgentiam cum sua uoluntate, et declarabit uersus suos hominibus, ut sint

596 Et si te *add. signum crucis s.l. M* • interrogauerunt correat interrogabunt *s.l. M* • prohibito *add. honorato s.l. M* || **597** dic tu quod proeliari in eo *add. dubitat ubi non est dubium in mg. M* • peccare *add. magnum s.l. M* • separatio *add. dubium s.l. M* • non credere *add. negatio s.l. M* || **598** uicinos *add. habitatores s.l. M* || **599** haeresis *add. intentatio s.l. M* • morte *add. interfectione s.l. M* • occidere *add. proeliari s.l. M* • uos *add. scilicet, mauros s.l. M* || **601** existentes increduli *add. negantes illi sunt s.l. M* • humiliabuntur *add. destructa s.l. M* || **602** illi autem erunt amici *add. et illi sunt socii s.l. M* • in aeternum *add. in ipsa aeternantes s.l. M* || **603** peregrinati sunt propterea amorem Dei *add. dereliquerunt, scilicet domum et pugnauerunt in uia Dei s.l. M* || **604** habebunt spem misericordiae Dei *add. sperabunt misericordiam s.l. M* || **605** Et si te *add. signum crucis s.l. M* • interrogauerint *corr. interrogabunt s.l. M* • talis *add. ludo s.l. M* || **606** est *add. signum crucis s.l. M* || **608** Veniam *add. superfluum s.l. M* • uobis *add. scilicet, mauris s.l. M* • ut sitis merentes bene *add. donec pensitetis s.l. M* || **612** pacificatorem *add. diligentes concordiam s.l. M* • dimisisset *add. fecisset laborare s.l. M* || **613** iudex *add. sciens s.l. M* || **614** accipere *add. concumbere s.l. M* • infideles *add. idolatris (?) s.l. M* • sint credentes *add. credebunt s.l. M* • credentes *add. signum crucis s.l. M* • sint credentes *add. ecce stupiditatum Leonis! in mg. M* || **615** quoniam ancilla credens *add. et certe ancilla fidelis s.l. M* • ancilla incredula *add. muliere idololatra s.l. M* || **616** praecipiat ut serui increduli accipiant incredulas donec *add. concumbatis cum idololatra donec s.l. M* • est *add. [fidelis] sed maurus add. fidelis s.l. M* || **617** infideli *add. idololatra s.l. M* || **619** uoluntate *add. commissione s.l. M*

620 prudentes.

²²²[²¹⁷] Si te interrogauerunt de menstruis mulieribus, dic tu: “Est nocium, ergo separamini ab illis in tempore menstruorum suorum; et non tangatis eas donec sint munda; et postquam fuerint munda utimini eis qua parte iussit Deus, quia Deus diligit mundos.”

625 ²²³[²¹⁸] Vestrae uxores sunt uestrae aratiunculae, ponite igitur uestrum semen sicut quando uos uultis et lucrmini pro animabus uestris; et timete Deum et sciote quare estis obuiaturi et denuncia credentibus hoc.

²²⁴[²¹⁹] Et non excusetis uos cum Deo circa iuramenta uestra, et estote obedientes uestris parentibus et timentes eos et ponite pacem hominibus, quia Deus est auditor et sapiens.

630 [M 35] ²²⁵[²²⁰] Non castigabit uobis Deus pro eo quod multum iuraueritis, quia castigabit uobis pro his quae corda uestra operata erunt; et Deus est parcens, misericors.

²²⁶[²²¹] Illis qui separati sunt ab uxoribus repudiatis per quatuor menses ita stare debet; et si conuertentur, Deus est parcens et misericors.

²²⁷[²²²] Et si compleuerit repudium, Deus est auditor et sapiens.

²²⁸[²²³] Et mulieres repudiatas expectabunt per se ipsas cum personis earum tribus purgationibus et non debent caelare quod Deus creauit in matricibus earum si fuerunt credentes in Deum et in diem nouissimum. Et mariti earum sunt digniores ut reuertantur ad eas, si illi uolunt pacem in eo tempore. Et uxores tenent super maritos id quod per iustitiam habent mariti super illas, ideo homines habent unum gradum super eas; et Deus est gloriosus et sapiens.

²²⁹[²²⁴] Repudiatio debet fieri bis; et si uoluerit eam habere, iusta causa habeat; et si non, debet dimittere eam in pace; et non licet uobis accipere aliquod ex his quae

620 sint prudentes *add.* recordentur *s.l. M* || **621** interrogauerunt *corr.* interrogabunt *s.l. M* || **622** ab illis *add.* a mulieribus *s.l. M* • tempore menstruorum *add.* menstruis *s.l. M* || **623** postquam *add.* quando *s.l. M* • qua parte *add.* de quo uobis *s.l. M* || **624** mundos *add.* poenitentes et [mundos] *s.l. M* || **625** ponite igitur uestrum semen sicut *add.* uenite aratiunculae uestrae *s.l. M* • sicut *add.* *signum crucis s.l. M* || **626** uos *add.* *signum crucis s.l. M* • lucrmini *add.* praeponite *s.l. M* || **627** quare *add.* quod *s.l. M* • denuncia *add.* scilicet, tu Machom. *s.l. M* || **628** excusetis uos cum Deo circa *add.* ponetis Deo excusationes per *s.l. M* || **629** estote obedientes uestris parentibus *add.* ut non benefaciatis *s.l. M* • timentes *add.* timeatis *s.l. M* • ponite pacem *add.* pacificate inter *s.l. M* || **630** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **631** castigabit *add.* [dabit] sed castigabit *add.* dabit poenam *s.l. M* || **632** quia castigabit *add.* sed dabit poenam *s.l. M* • operata erunt *add.* acquisiuerunt *s.l. M* || **634** separati sunt *add.* durauerunt *s.l. M* • repudiatis *add.* expectatio *s.l. M* || **635** ita stare debet, et si conuertentur *add.* reuersi sunt *s.l. M* • Deus *add.* certe *s.l. M* || **636** compleuerit repudium *add.* decreuerit repudiare *s.l. M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **639** credentes *add.* scilicet, mauri *s.l. M* || **642** uxores tenent super maritos id quod per iustitiam habent mariti super illas, ideo homines habent unum gradum *add.* ipsis, scilicet mulieribus tamquam qui super eas honeste uiris uiris *sic bis* super eas gradum, scilicet dignitatis *s.l. M* || **643** debet fieri *add.* est *s.l. M* || **644** si uoluerit eam habere, iusta causa habeat; et si non, debet dimittere eam in pace *add.* aut tenere eam honestate aut liberatio cum beneficio *s.l. M*

645 illis dedistis, nisi timuerint custodire mandata Dei; et si timetis ne custodiant mandata Dei, non erit poena super illos pro his quae repetierint ab eis. ^[225] Illa sunt mandata Dei, quibus non contradicatis. Qui autem contradicant mandatis Dei sunt iniuriantes.

230
650 Si autem maritus repudiauerit eam, non ei licita donec illa nubat alio marito; et si secundus maritus repudiauerit illam, non est poena super illos si fuerint conuersi [C 81] inuicem, si putauerunt seruare mandata Dei, quae mandata Dei erunt declarata hominibus scientibus.

231[229] Et quando repudiaueritis uxores, et illae compleuerint tempus suum, [M 36] aut habete eas simul uobiscum aut iuste dimittite eas; et non retineatis eas ui aut uiolenter, ut non corrumpatis eas. Qui aliquid tale fecerit, se ipsum corrumpet, et non habeatis aleas Dei in contemptum; et recordamini gratiae Dei quae uenit super uos, et illius scripturae quae delata est uobis, et scientia huius admonebit uos Deus, et timete Deum, et sciote, quoniam Deus scit omnia.

232[230] Et quando repudiatae fuerint uxores et illae compleuerint tempus suum, ne retineatis eas si [C 83] uolunt redire ad suos maritos et utraque pars sit contenta iuste. De hoc erit admonitus quicumque timet Deum et diem alterius saeculi. Quae

645 mandata *add.* terminos *s.l.* M || **646** mandata *add.* terminos *s.l.* M • pro his quae repetierint ab eis *add.* in illo quod recuperauerint cum eo *s.l.* M • illa *add.* isti *s.l.* M || **647** mandata *add.* termini *s.l.* M • contradicant mandatis *add.* transierint terminos *s.l.* M || **649** autem maritus repudiauerit *add.* et si repudiauit *s.l.* M || **650** secundus maritus *add.* signum crucis *s.l.* M || **651** inuicem *Hic finit lacuna in C* • inuicem *om.* M • putauerunt seruare mandata] putent custodire sententiam M • custodire sententiam *add.* conseruare terminos *s.l.* M • quae mandata] Ipsi sunt termini M || **652** erunt declarata] quos declarat M • hominibus scientibus *add.* populo qui sapit *s.l.* C² || **653** repudiaueritis *add.* diuorseritis *s.l.* C² • compleuerint] compleuerunt M • compleuerint *add.* attigerint *s.l.* C² • tempus suum *add.* tres menstros, sicut sibi (?) dictum est *s.l.* C • compleuerunt tempus suum *add.* ueniant ad terminum suum trinum menstruorum *s.l.* M || **654** habete *add.* accipite *s.l.* C² • habete eas] eas teneatis rite M • rite *add.* cum honestate *s.l.* M • simul uobiscum *om.* M • aut iuste *add.* iuste aut *s.l.* C² • iuste dimittite eas] dimittatis rite M • rite *add.* cum honestate *s.l.* M • retineatis] teneatis M • retineatis *add.* cum *non leg.* || **655** corrumpatis *add.* scilicet, noceatis illis *s.l.* C • ui, aut uiolenter, ut non corrumpatis eas] ui quod nocetis eis M • ui quod nocetis eis *add.* propter damnum ut iniuriatis *s.l.* M • Qui aliquid tale fecerit] Et qui hoc facit M • corrumpet] damnabit M • corrumpet *add.* id est, nocet *s.l.* C || **656** non habeatis aleas] ne sumatis uersus M • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* C • sumatis *add.* habeatis *s.l.* M • uersus Dei *add.* Alcoranum id est *s.l.* M • gratiae *add.* legis maurorum *s.l.* C • quae uenit *om.* M || **657** illius *add.* scilicet, Alcorani *s.l.* C • illius scripturae quae delata est uobis, et scientia] quod descendit super uos de scriptura, et sapientia M || **658** quoniam] quod M • scit omnia] est omnia sciens M || **659** repudiatae fuerint] repudiaueritis M • tempus suum *add.* tres menses sicut sibi (?) dictum est *s.l.* C • compleuerint tempus suum *add.* ueniunt ad terminum suum, id est trinum menstruorum *s.l.* M || **660** retineatis *add.* id est, prohibeatis *s.l.* C • uolunt] uoluerint M • redire ad suos maritos *add.* nubere cum suis maritis *s.l.* M • utraque pars *add.* scilicet, maritus et uxor *s.l.* C • utraque pars sit contenta] ambo sunt contenti M || **661** ambo sunt contenti iuste *add.* quando contententur (?) inter ipsos cum honestate *s.l.* M • de hoc erit] ambo cum ratione illius; erit M • illius *add.* scilicet, dotis *s.l.* M • erit *add.* iste *s.l.* M • quicumque timet] qui ex uobis credent in M • qui *add.* cui *s.l.* M • uobis *add.* fuit ex uobis *s.l.* M • et *add.* in M • alterius saeculi] iudicii M • saeculi *add.* iudicii *s.l.* C • iudicii *add.* nouissimi *s.l.* M • Quae *add.* res M

est uobis magis munda et magis digna; et Deus est sciens, uos autem nescitis.

233[231] Matres autem repudiatæ debent lactare filios suos per duos annos integros si uolunt implere tempus lactis uel lactandi, quorum uestimenta et uictus sit iuste
665 super patres, et non sit obligata aliqua persona nisi ad id quod possibile est. Et non sit mater iniuriata cum suo filio, nec pater sit iniuriatus cum suo filio, et ad hoc ipsum est obligatus heres. Et si ambo sunt contenti, scilicet maritus et uxor, ut [C 85] ablactent filios concorditer, non erit poena super illos. Si autem uos uultis lactare filios uestros, non erit poena super uos, postquam dederitis præcium quod
670 iustum est; et timete Deum, et scitote quia Deus scit omnia quæ facitis.

234[232] Et quicumque mortui fuerint ex uobis et reliquerint uxores, debent permanere uiduæ quattuor mensibus et decem diebus, et postquam compleuerint hoc tempus non erit uobis poena pro eo quod illæ facient de suis personis iuste. Deus autem scit omnia quæ facitis.

675 [M 37] 235[233] Et non erit poena super uos si locuti fueritis de aliquo matrimonio illarum mulierum, aut secrete cogitatis in cordibus uestris; et cognouit Deus quod

662 est uobis magis munda *add.* scilicet, ut reuertatur ad priores maritos *s.l.* C • munda *add.* scilicet, iusta *s.l.* C • magis munda et magis digna] mundior et dignior M • mundior et dignior *add.* dignior et mundior *s.l.* M • est sciens *add.* scit *s.l.* M • uos autem] et uos M || **663** Matres autem repudiatæ debent lactare *add.* et parturientes lactant *s.l.* M • per *om.* M || **664** uolunt] uelint M • si uelint *add.* qui uolunt *s.l.* M • implere] complere M • lactis] lactandi M • tempus lactandi *add.* lactare *s.l.* M • uel lactandi *om.* M • quorum *add.* filiorum *s.l.* C || **665** patres, et non sit obligata *add.* scilicet, quia ipsi debent prouidere de uestimentis et uictu *s.l.* C • quorum uestimenta et uictus sit iuste super patres, et non sit obligata aliqua persona nisi ad id quod possibile est] quorum uestitum et uictum patres dant iuste ad possibile obligati, et mater non tenetur nisi ad possibile suum M • quorum uestitum et uictum patres dant iuste ad possibile obligati, et mater non tenetur nisi ad possibile suum *add.* super quem genitus ipsi prouisio earum, uictus earum et uestitus cum honestate nec obligabit personæ nisi possibile suum *s.l.* M || **666** mater iniuriata] genitrix impedita M • iniuriata *add.* id est, si illa non est habilis ad lactandum *s.l.* C • genitrix impedita *add.* mater iniuriata *s.l.* M • nec] neque *s.l.* M • pater *add.* cui genitus *s.l.* M • sit iniuriatus *om.* M • iniuriatus *add.* scilicet, faciendo ei aliquam uim *s.l.* C || **667** ipsum est obligatus] obligatur M • ad hoc obligatur *add.* super hæredes cum hoc *s.l.* M • heres *add.* id est, si filii carent patrem *s.l.* C • ambo *om.* M • scilicet *om.* M || **668** ut ablactent filios concorditer] ne lactetur infans amplius et consensu M • hæres. Et si sunt contenti maritus et uxor ne lactetur infans amplius *add.* noluerunt ambo exlactetur per contentum inter eos *s.l.* M • consensu *add.* consilio *s.l.* M • poena *add.* *dubium* culpa *s.l.* M • illos *add.* et M • super illos *add.* postquam ambo sunt conformes in hoc *s.l.* C • autem *om.* M • uos uultis *add.* patres (?) ut mariti *s.l.* C || **669** lactare filios uestros *add.* dare præcium lactis aliis nutricibus aut matribus *s.l.* C • poena] crimen M • crimen *add.* *dubium* culpa *s.l.* M || **670** dederitis præcium quod iustum est] pretium persolueritis iustum M • super uos postquam pretium persolueritis iustum *add.* quando consignauistis quod dedistis cum honestate *s.l.* M • quia Deus scit] quod Deus qui uidet M • quod Deus qui uidet *add.* Deus uidens *s.l.* M || **671** quicumque mortui fuerint] qui morientur M • morientur *add.* obeunt *s.l.* M • ex uobis *add.* mauris *s.l.* C • reliquerint] relinquent M || **672** permanere uiduæ] esse per se ipsas M • esse *add.* expectare *s.l.* M • se ipsas *add.* cum eorum personis *s.l.* M • mensibus] menses M • diebus] dies M • quattuor mensibus et decem diebus *add.* ut in hoc tempore cognoscatur si remanent pregnatæ *s.l.* C • dies *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **673** erit uobis poena pro] habebunt poenam de M • illæ] ille C • ipsi M • quod illæ facient *add.* scilicet, quia possunt nubere quibuscunque uoluerint *s.l.* C • suis *add.* earum *s.l.* M • iuste] cum honestate M || **674** Deus autem scit omnia quæ facitis] et Deus cum eo quod facitis est sciens M || **675** non erit poena *add.* scilicet, non est peccatum *s.l.* C • uos *add.* scilicet, mauros inخورatos *s.l.* C • fueritis] estis M || **676** illarum *om.* M • illarum mulierum *add.* scilicet, uiduarum *s.l.* C • mulierum *add.* uiduarum *s.l.* M • aut] et si aliquid M • cogitatis in cordibus uestris] in corde habueritis M • habueritis *add.* scilicet, nubere *s.l.* M

uos non estis immemores illarum, sed non permittatis eis rem secretam, [C 87] nisi ut dicatis uerba nota.

680 ^{236/-} Et nolite confirmare cum eis matrimonium donec illae compleuerint tempus uiduitatis suae; et scitote quod Deus non ignorat ea quae cogitatis in cordibus uestris. Timete igitur eum et sciote quia Deus est parcens et misericors.

685 ^{237/236[234]} Non erit poena super uos quando repudiaueritis uxores antequam tangatis eas et antequam promittatis aliquid iustum, soluite igitur illis: diues secundum diuitias suas et facultates, et pauper secundum facultatem suam, retributione iusta et determinata super iustos.

690 ^{238/237[235]} Et si repudiastis eas antequam tetigeritis eas, et promiseritis eis aliquid iustum, debetis soluere dimidium illius quod promisistis; si illae non dimiserint [C 89] debitum aut dimiserit ille qui est procurator earum debitum matrimonium, et si dimiseritis, est magis circa timorem Dei, et non sit tradita inter uos obliuioni bonitas, quia Deus scit omnia quae uos facitis.

677 uos *add.* inuxorati *s.l.* C • et cognouit Deus quod uos non estis immemores illarum] Deus scit quae cogitauistis de eis M • illarum *add.* uiduarum *s.l.* C • sed non permittatis eis rem secretam] ideo non promittatis res secretas M • eis rem secretam *add.* id est, ut secrete dent uerba matrimonii *s.l.* C • res secretas *add.* scilicet, ne loquimini de matrimonio cum illa quae est in luctu in secreto *s.l.* M || **678** nota] secreta quae noueritis M • nota *add.* publica *s.l.* C • secreta *add.* honesta *s.l.* M || **679** nolite confirmare cum eis matrimonium] non promittatis matrimonium in illis M • promittatis matrimonium in illis *add.* decreueritis nodum matrimonii *s.l.* M • illae] ille C • *om.* M || **680** uiduitatis *add.* scilicet, quattuor mensium *s.l.* C • uiduitatis suae] suum M • compleuerint tempus suum *add.* peruenerit scriptura ad terminum *s.l.* M • non ignorat ea quae cogitatis] scit quae habetis [quae ha] M || **681** in cordibus uestris *add.* scilicet, quod cogitatis de illis mulieribus *s.l.* C • Timete igitur] igitur timete M • et sciote quia Deus] quia M || **682** Non erit] Et non est M || **683** antequam tangatis eas] ante concubitus M • tangatis eas *add.* id est, confirmando matrimonium *s.l.* C • concubitus *add.* quam tangatis eas *s.l.* M • antequam promittatis] promiseritis M • aliquid iustum *add.* scilicet, dotem *s.l.* C • promiseritis aliquid iustum *add.* tradetis partem *s.l.* M • soluite igitur illis] igitur soluite eis M || **684** diuitias suas et facultates] facultates suas M • secundum facultatem suam] iuxta facultates suas quid sit aequum M || **685** retributione iusta et determinata] retributio haec determina est M • igitur soluite eis: diues secundum facultates suas et pauper iuxta facultates suas quid sit aequum, retributio haec determina est super iustos *add.* et prouidete eis super largum quantitas sua et super strictum quantitas sua honesta prouisione debita super benefactores *s.l.* M || **686** repudiastis] repudiaueritis M • antequam tetigeritis eas] ante concubitus M • concubitus *add.* quam tangatis eas *s.l.* M || **687** et promiseritis eis aliquid iustum] si promiseritis aliquid eis M • illius quod promisistis] eis dimidium illius quae (?) promiseritis M • promiseritis aliquid eis, debetis soluere eis dimidium illius quae (?) promiseritis *add.* si tradetis partem eis soluetis dimidium *s.l.* M || **688** procurator earum *add.* nulla enim mulier potuit nubere sine patre aut tutore *s.l.* C || **689** dimiseritis *add.* uos uxores *s.l.* C • uos *add.* scilicet, maritos et uxores *s.l.* C || **690** non dimiserint debitum aut dimiserit ille qui est procurator earum debitum matrimonium, et si dimiseritis, est magis circa timorem Dei, et non sit tradita inter uos obliuioni bonitas, quia Deus scit omnia quae uos facitis] si illae uolent aliquid uobis non est peccatum, et si pater qui spondit filiam contento marito absoluetur, non est peccatum, et si autem pater aut uxor absoluerit maritum propinquior est Deo et non obliuiscimini consuetudinis inter uos quia Deus uidet quae faciatis. M • illae uolent aliquid uobis non est peccatum *add.* excepto quod dimittent [uel dimi] id (?) donare *s.l.* M • et *add.* aut *s.l.* M • pater qui spondit filiam contento marito absoluetur, non est peccatum *add.* qui in manu sua nodum matrimonii et si dimittis [prop] *s.l.* M • et si autem pater aut uxor absoluerit maritum propinquior est Deo *add.* propinquior est timori *s.l.* M • consuetudinis *add.* bonitatis *s.l.* M

- 239/238[236] Facite ut sitis attentis in orationibus, et in oratione uespertina, et surgite ad Deum deuotissime.
- 240/239[237] Et si timetis, facite orationem stando pedestres aut equitando, et quando steteritis tuti, recordamini Dei, quemadmodum docuit uos ea quae nesciebatis.
- 695 241/240[238] Et illi qui mortui fuerint ex uobis, et reliquerint uxores, et mandatum dederint uxoribus suis ne uno anno exeant de domo; si illae exierint, non erit uobis poena, et si illae fecerint de [C 91] se ipsis quod uoluerint iuste; et Deus est gloriosus iudex.
- 242/241[239] Mulieres autem repudiatas habent aliquid determinatum super iustos.
- 700 243/242[240] Et sic declarauit uobis Deus suas aleas, ut sitis prudentes.
- 244/243[241] Nonne uidistis eos qui egressi sunt ex domibus suis [M 38] propter metum mortis? Cum sint multa milia hominum quibus dixit Deus: “Moriimini!” Et postea fuerunt resuscitati, quia bonitas Dei est super homines, sed plures hominum sunt ingrati.
- 705 245/244[242] Et proeliamini in uia Dei, et scitote quia Deus est auditor et sciens.
- 246/245[243] Quis est ille qui uult facere Deum diuitem? Qui augebit ei multa

691 Facite *add.* custodite *s.l.* *M* • orationibus] oratione *M* • in oratione uespertina] hora uespertina et media *M* • surgite *add.* uos mauri *s.l.* *C* || **692** deuotissime] deuoti *M* • deuoti *add.* orantes *s.l.* *M* || **693** timetis] timebitis *M* • timetis *add.* scilicet, inimicos in bello *s.l.* *C* • facite orationem *add.* orate *s.l.* *M* • stando pedestres aut equitando] aut pedestres aut equestres *M* || **694** quando steteritis tuti] cum eritis toti *M* • tuti *add.* ab inimicis *s.l.* *C* • recordamini Dei *add.* id est, inuocate Deum *s.l.* *C* • quemadmodum docuit uos ea] uti docuit uos *M* || **695** mortui fuerint] morientur *M* • reliquerint] relinquent *M* || **696** mandatum dederint] praebebunt *M* • suis ne uno anno exeant de] nutrimentum unius anni ne illa egrediatur ex *M* • nutrimentum *add.* signum crucis hic desse uidebat mulier (?) debet testari uxoribus gaudere per unum annum *in mg.* *M* • egrediatur *add.* sine eicere a domo *s.l.* *M* • illae] ille *C* • illae exierint] illa egredietur *M* • uobis] illi *M* • illi *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **697** uobis poena *add.* quia non potestis uos eis praecipere ne egrediatur ex domibus *s.l.* *C* • poena *add.* super uos *s.l.* *M* • illae] ille *C* • uoluerint *add.* id est, si nubserint *s.l.* *C* • et si illae fecerint de se ipsis quod uoluerint iuste] in quo faciet in persona sua iuste de causa *M* • iuste de causa *add.* de honestate *s.l.* *M* || **698** iudex] sapiens *M* || **699** Mulieres autem] *V*xores *M* • aliquid *add.* iustum *M* • *V*xores repudiatas habent aliquid iustum *add.* uxoris repudiatas promissio cum honestate *s.l.* *M* • determinatum *add.* scilicet, pro sua dote *s.l.* *C* • iustos *add.* timentes *s.l.* *M* || **700** uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • uobis Deus] Deus uobis *M* • suas aleas] suos uersus *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || **701** Nonne] Et non *M sed add.* nonne *s.l.* *M* • eos *add.* scilicet, illos qui fugierunt pestem *s.l.* *C* • egressi sunt *add.* cuiusdam ciuitatis et fuerint octo milia *s.l.* *C* • eos qui egressi sunt *add.* quos egressi sunt *s.l.* *M* • suis *add.* cum sunt milliae (?) hominum *M* • suis *add.* eorum *s.l.* *M* • cum sunt *add.* et sunt *s.l.* *M* || **702** metum mortis] mortis metum *M* • mortis *add.* scilicet, pestilentiae *s.l.* *C* • propter mortis metum *add.* timore mortis *s.l.* *M* • Cum sint multa milia hominum *om.* *M* • quibus *add.* et *s.l.* *M* • dixit *add.* [ipsis] *M sed* [ipsis] *add.* ipsis *s.l.* *M* • Moriimini *add.* et mortui sunt omnes propter peccatum quod fecerunt *s.l.* *C* || **703** resuscitati] resuscitati *M* • fuerunt resuscitati *add.* uiuificant sic eos Deus *s.l.* *M* • quia bonitas Dei est super homines *add.* certe Deus est socius gratiae *s.l.* *M* • plures] plurimi *M* || **704** sunt ingrati] non sunt grati *M* || **706** Quis est ille qui uult facere Deum diuitem] Ille qui uult ditare Deum *M* • Ille qui uult ditare Deum *add.* Iste qui commodet Deo *s.l.* *M* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C*

augmenta. Deus autem angustiabit quemcumque uoluerit et dilatabit quemcumque uoluerit; [C 93] et ad illum conuertemini.

247/246[244] Nonne uidisti gentem filiorum Israel quando dixerunt cuidam prophetae quem habebant: “Mitte nobis regem et pugnabimus in amore Dei”?

710 Dixit: “Fortasse non pugnabitis, quando fuerit uobis praeceptum ut pugnetis.” [245] Et dixerunt: “Quomodo non pugnauimus in amore Dei? Nos enim sumus eieci ex domibus nostris, et ex filiis nostris.” Et postquam fuit praeceptum eis ut proliarentur, rebellauerunt, exceptis paucis illorum; et Deus scit eos qui iniuriam faciunt.

248/247[246] Et dixit eis propheta eorum: “Deus misit uobis Daud regem.” Dixerunt: “Quomodo illi erit regnum super nos? Nos enim digniores sumus regno magisque ille, non enim habet [C 95] abundantiam diuitiarum.” Dixit: “Deus exaltauit illum super uos, et adiecit ei latitudinem in scientia et in corpore; et Deus dabit regnum suum cuicumque uoluerit.” Et Deus est late sapiens.

720 249/248[247] Et dixit illis propheta eorum: “Misterium potestatis eius, quoniam ipse uobis tradet archam, in qua est misericordia uestri creatoris, et reliquias illius quod

707 qui augebit ei multa augmenta *add.* commodationem bonam et multiplicabit eam *s.l. M* • Deus autem] et Deus *M* • angustiabit *add.* multiplicabit eam multa agmentatione *s.l. M* • quemcumque uoluerit] quem uelit *M* • quemcumque] quem *M* • dilatabit quem *add.* largitur et extenuat *s.l. M* || **708** illum *add.* Deum *s.l. C* • conuertemini] conuertimini *M* • conuertemini *add.* in die ieiunii *sic s.l. C* || **709** Nonne] Et non *M sed* et non *add.* nonne *s.l. M* • uidisti *add.* tu, Machoma *s.l. C* • gentem filiorum Israel] filios Israelis post Moysem *M* • filios *add.* principes *s.l. M* • cuidam] uni *M* • prophetae *add.* scilicet, Samueli *s.l. CM* || **710** quem habebant *add.* eorum *s.l. M* • pugnabimus] proliabimur *M* • amore *add.* uia *s.l. M* || **711** Dixit *add.* Samuel *s.l. C* • Fortasse *add.* An *s.l. M* • uobis *add.* iudeis *s.l. C* • fuerit uobis praeceptum ut pugnetis] erit tempus pugnandi et praecipiet uobis *M* • quando erit tempus pugnandi et praecipiet uobis *add.* scilicet, scripta fuit super uos compugnatio quod non pugnabitis *s.l. M* || **712** Et *om. M* • dixerunt *add.* iudei *s.l. C* • pugnauimus] pugnabimus *M* • Quomodo non pugnabimus *add.* et quid nobis quod *s.l. M* • amore *add.* uia *s.l. M* • Nos *add.* et iam *s.l. M* • enim *om. M* • sumus eieci] eieci sumus *M* || **713** ex domibus *add.* per romanos *s.l. C* • ex domibus nostris *add.* scilicet, per Romanos *s.l. M* • filiis nostris] nostris filiis *M* • Et *om. M* • postquam *add.* et *coni.* ante ex cod. quando *s.l. M* • fuit praeceptum eis] praeceptum fuit super illos *M* • praeceptum *add.* scriptum *s.l. M* || **714** ut proliarentur *add.* compugnatio *s.l. M* • rebellauerunt *add.* iudei *s.l. C* • rebellauerunt *add.* redierunt *s.l. M* • exceptis paucis illorum] praeter paucos ex eis *M* || **715** scit eos qui iniuriam faciunt] est sciens in iniuriantibus *M* || **716** Et *om. M* • propheta *add.* scilicet, Samuel *s.l. C* • propheta eorum] suus propheta *M* • uobis *add.* deum *C* • Daud *add.* Taluth, id est Saulem *s.l. M* • Dixerunt *add.* iudei *s.l. C* || **717** illi *add.* Daud *s.l. C* • Quomodo illi erit] Et quomodo erit illi *M* || **718** Nos enim digniores sumus regno magisque ille] Et nos sumus qui regnum meremur magis quam ipse *M* • ille *add.* Daud *s.l. C* • enim *om. M* • habet abundantiam diuitiarum *add.* data fuit largitudo ex diuitia *s.l. M* • Dixit *add.* Samuel *s.l. C* • exaltauit *add.* Daud *s.l. C* • exaltauit *add.* certe elegit *s.l. M* || **719** super uos *add.* iudeos *s.l. C* • adiecit] erexit *M* • adiecit *add.* Daud *s.l. C* • erexit *add.* augmentauit *s.l. M* • latitudinem] altitudinem *M* • latitudinem *add.* abundantiam *s.l. C* • altitudinem *add.* extensionem *s.l. M* || **720** late sapiens] large sciens *M* || **721** illis *om. M* • propheta *add.* Samuel *s.l. C* • Misterium *add.* miraculum *s.l. C* • eius *add.* Daud *s.l. C* • ipse *add.* Daud *s.l. C* || **722** Misterium potestatis eius, quoniam ipse uobis tradet archam] quia mysterium suae potestatis quod is tradet uobis arcam *M* • quia mysterium suae potestatis quod is tradet uobis arcam *add.* certe miraculum regni sui est quod ueniet uobis arca *s.l. M* • misericordia uestri creatoris *add.* honor a domino uestro *s.l. M* • reliquias] reliquiae *M* • reliquias *add.* scilicet, uirgam Moysi et tabulas testamenti *s.l. C*

reliquerunt gentes Moysi et Aaron, et quam archam portabunt angeli, in quo est miraculum pro uobis, si creditis.”

725 [M 39] ^{250/249[248]} Et quando profectus est Dauid cum exercitu suo, dixit: “Deus probabit uos quodam fonte et quicumque biberint ex illo non sunt mei, et qui non biberint, illi sunt mei, excepto eo qui tulerit [C 97] aquam manu et biberit ex illa.” Et isti fuerunt pauci. Et postquam transierunt fontem Dauid et illi, qui erant cum eo, dixerunt: “Non possumus hodie contra Philisteum et contra gentem et exercitum eius.” Et dixerunt illi qui sciebant futura, iuncti ante Deum, creatorem suum: “Quotiens uicerunt pauci multos cum uoluntate Dei! Et Deus est cum patientibus.”

730 ^{251/250[249]} Et quando pugnauerunt contra Philisteum, et contra exercitum eius, dixerunt: “O creator noster! Infunde super nos patientiam, et firma pedes nostros, et da nobis uictoriam contra infideles!”

^{252/251} Et sic debellauerunt eos per uoluntatem Dei et interfecit Dauid Philisteum. Et dedit illi Deus regnum et sapientiam, [C 99] et docuit eum quaecumque ipse uoluit. Et nisi esset bellum inter homines, iam fuisset terra destructa, sed Deus est

723 illius quod reliquerunt *add.* a quo reliquit *s.l. M • et add.* gentes *M • portabunt] portarunt M • portabunt add.* id est, ex deserto in domum Dauid *s.l. C • Quam archam portarunt add.* portant eam *s.l. M • quo] qua re M || 724 creditis] credetis M • creditis add.* scilicet, uos iudei *s.l. C • credetis add.* fuistis credentes *s.l. M || 725 profectus add.* separauit *s.l. M • Dauid add.* Taluth, scilicet Saul *s.l. M • exercitu add.* contra Philisteum *s.l. C • exercitu suo] sua gente M • gente add.* exercitibus *s.l. M • dixit add.* Dauid *s.l. C || 726 probabit add.* tentans *s.l. M • quodam fonte add.* cum flumine *s.l. M • quicumque biberint] qui biberit M • biberit add.* bibit *s.l. M • sunt] erunt M • erunt mei add.* est a me *s.l. M || 727 biberint add.* ex illo *M • biberint add.* gustauit *s.l. M • sunt] erunt M • illi erunt mei add.* certe est a me *s.l. M • excepto eo qui tulerit] praeter illum qui accipiet M • manu add.* cum manu sua *s.l. M • biberit ex illa] biberint illam M • biberint correxit biberunt s.l. M • illam add.* ex illa *s.l. M || 728 isti add.* qui biberunt manu *s.l. C • Et isti fuerunt pauci add.* praeter paucos ex illis *s.l. M • transierunt] transiit M • fontem Dauid] Dauid fontem M • Dauid fontem add.* eum ipse (?) *s.l. M || 729 erant cum eo] crediderunt ei M • ei add.* cum eo *s.l. M • Philisteum] Pilisteum C || 730 possumus hodie contra Philisteum et contra gentem et exercitum eius] poterimus ire contra Philisteum et eius gentem hodie M • Non poterimus ire contra Philisteum et eius gentem hodie add.* non potentia nobis hodie contra Goliath et suis exercitibus *s.l. M • dixerunt] dicunt M • illi add.* iusti *s.l. C • illi add.* *signum crucis in mg. M • sciebant add.* certificantur *s.l. M • futura] quod M || 731 ante Deum, creatorem suum] essent cum Deo M • iuncti essent cum Deo add.* sunt obuiantes Deo *s.l. M • uoluntate add.* adiutorio *s.l. C • Quotiens uicerunt pauci multos cum uoluntate add.* quam parua congregatio uincerit multam cum permissione *s.l. M || 733 pugnauerunt add.* apparuerunt *s.l. M • contra Philisteum] cum Philisteo M • cum Philisteo add.* Goliathi *s.l. C • contra exercitum eius] eius exercitibus M || 734 creator noster] noster creator M • noster creator add.* domine mi *s.l. M • pedes nostros add.* scilicet, in proelium, dando nobis audaciam *s.l. C || 735 infideles add.* scilicet, gentem Philistei *s.l. C • da nobis uictoriam contra infideles add.* auxilium nobis super populos contra negantes *s.l. M || 736 sic add.* *signum crucis s.l. M • debellauerunt] fregerunt M • per uoluntatem] cum uoluntate M • uoluntate add.* permissione *s.l. M || 737 dedit illi Deus] Deus dedit illi M || 738 esset bellum inter homines] homines pugnaue<ru>nt alter contra alterum M • homines pugnaue<ru>nt add.* defensio Dei hominibus *s.l. M • destructa] destructa C • iam fuisset terra destructa] esset iam destructa terra M • sed] ideo M • ideo add.* et iam *s.l. M*

abundans super generationem.

740 ^{253/252}[²⁵⁰] Ista sunt alea Dei quas nos dimisimus tibi cum ueritate, et certe tu es unus ex nunciis.

745 ^{254/253}[²⁵¹] Illi fuerunt prophetae uel nuncii quos exaltauimus et quosdam magis quam alios, et ex illis sunt aliqui quos locutus est Deus; et sublimauimus quosdam in dignitate, et dedimus Iesu filio Mariae declarationes quem adiuuabimus cum Spiritu Sancto, et si Deus uoluisset, non pugnassent priores postquam habuerunt declarationes, sed habuerunt differentiam inter se, et aliqui ex illis crediderunt, quidam uero non crediderunt. [C 101] Et si Deus uoluisset, non pugnassent. Igitur Deus agit quod uult.

750 [M 41] ^{255/254}[²⁵²] O uos credentes! Expendite de eo quod distribuimus uobis et dedimus antequam ueniat dies in qua non erit emptio neque elemosyna neque aduocatio; increduli autem iniuriam faciunt.

^{256/255}[²⁵³] Deus est, et absque eo non est deus, uidens et potens. [²⁵⁴] Cui non contingit somnus, nec dormit, et habet potestatem super caelos et terram, et nullus

739 abundans *add.* socius gratiae (?) *s.l.* M • generationem] generationes M • generationes *add.* mundos *s.l.* M || **740** Ista sunt alea] Isti sunt uersus M • alea Dei *add.* uersus Alcorani *s.l.* C • Dei *add.* scilicet, Alcorani *s.l.* M • quas] quos M • nos *add.* Deus *s.l.* C • quos nos *add.* scilicet, Deus *s.l.* M • dimisimus] legimus eos M • tibi *add.* Machoma *s.l.* C • tibi *add.* super te *s.l.* M • et *om.* M • tu es *add.* es tu *s.l.* M || **741** unus *add.* signum crucis *s.l.* M || **742** Illi *add.* scilicet, priores *s.l.* CM • uel] et M || **743** et quosdam magis quam alios] alterum plus altero M • fuerunt prophetae et nuncii quos exaltauimus alterum plus altero *add.* nuncii exaltauimus aliquos eos super aliquos *s.l.* M • quos locutus *add.* Moysem et alios *s.l.* C • sunt aliqui quos locutus est Deus] est quos Deus allocutus est M • sublimauimus] exaltauimus M || **744** et ex illis est quos Deus allocutus est; et exaltauimus quosdam in dignitate *add.* et ex illis est cui Deus locutus est, id est Moyses; et exaltauit quidem eorum in gradibus *s.l.* M • declarationes *add.* clara *s.l.* M • quem] quam M • quam *add.* et *s.l.* M • adiuuabimus] adiuuauimus M || **745** uoluisset] uellet M • priores *add.* signum crucis et qui *s.l.* M • postquam] post eos qui M || **746** declarationes *add.* Euangeliam *s.l.* C • post eos qui habuerunt declarationes *add.* post quem uenit eis clara *s.l.* M • sed] igitur M • igitur *add.* et iam *s.l.* M • differentiam *add.* diuersi fuerunt *s.l.* M • illis *add.* hominibus *s.l.* C • et aliqui ex illis crediderunt *add.* et ex illis qui credidit *s.l.* M || **747** quidam uero non crediderunt] et aliqui decrediderunt M • aliqui decrediderunt *add.* ex illis qui negauit *s.l.* M • Igitur *add.* sed iam *s.l.* M || **748** et si Deus uoluisset, non pugnassent. Igitur Deus agit quod uult *om.* C || **749** O] Et M • uos *add.* signum crucis *s.l.* M • credentes] qui credentes M • qui credentes *add.* crediderunt *s.l.* M • expendite *add.* scilicet, in elemosinas pauperum *s.l.* C • de eo *om.* M • distribuimus] dedimus M • distribuimus *add.* nos Deus *s.l.* C || **750** et dedimus *om.* M • dedimus *add.* scilicet, in hoc mundo *s.l.* C • dies *add.* iudicii *s.l.* C • emptio *add.* neque uenditio *s.l.* C • in qua non erit emptio *add.* non uenditio in ipsa *s.l.* M • elemosyna] eleemosyna M • eleemosyna *add.* amicitia *s.l.* M || **751** aduocatio *add.* intercessio *s.l.* M • iniuriam faciunt] sunt ex iniuriantibus M • increduli autem sunt ex iniuriantibus *add.* et negantes sunt iniuriantes *s.l.* M || **752** Deus est, et absque eo non est deus] Deus est ille sine quo nullus est deus M • deus *add.* scilicet, alius *s.l.* C • Deus est ille sine quo nullus est deus *add.* non alius dominus nisi ipse *s.l.* M • uiuens] Deus uiuens M • [254]] [251] *numerauit* M • Cui *add.* scilicet, Deo *s.l.* C || **753** somnus *add.* interuigilia *s.l.* M • nec] neque M • dormit *add.* somnus *s.l.* M • habet *add.* scilicet, Deus *s.l.* C • potestatem] potentiam M • potentiam super caelos et terram *add.* quod est in caelis et terra *s.l.* M

755 est aduocatus sine mandato eius et uoluntate; scit opera hominum praeterita et futura, et illi non sunt adepti aliquid de scientia eius nisi quod ipse uoluit. Implebit thronus eius caelum et terram, et non est grauis custodia eius, ipse autem est altissimus et potens.

257/256[254] Non est uis in lege, iam est declarata ueritas. [C 103] Et quicumque non credident in Diabolum et credident in Deum, ille apprehendit funem fortissimam, quae non potest rumpi; et Deus scit et audit.

258/257[255] Deus est amicus credentium, quos educet a tenebris in lucem;

259/- amici autem infidelium sunt demones, quos educet a luce in tenebras; illi sunt amici ignis aeternaliter.

765 260/258[256] Et non uidisti illum, cum quo disputauit Abraham de creatore suo, cui dederat Deus regnum? Quando dixit Abraham: “Creator meus est ille, qui facit uiuere et mori.” Dixit: “Ego facio uiuere et mori.” Dixit Abraham: “Certe Deus facit ut ueniat sol ab oriente. Fac tu ut ueniat sol ab occidente!” Et sic exterritus est incredulus; et Deus non dirigit gentes iniuriantes.

261/259[255] Quemadmodum ille qui transiuit per uillam aliquam aut urbem quae

754 mandato eius] eius mandato *M* • nullus est aduocatus sine [illo nisi] eius mandato et uoluntate *add.* quis est qui intercedit apud illum nisi cum commissione eius *s.l.* *C* • scit] sit *C* • et scit res et *M* • et *1 add.* *signum crucis s.l.* *M* • sit opera hominum *add.* siue mala siue bona *s.l.* *C* || **755** illi *add.* homines *s.l.* *C* • sunt adepti] habuerunt *M* • res et opera hominum, praeterita et futura, et illi non habuerunt aliquid *add.* quod est inter manus eorum et quod est rectum eorum et non circumdederunt rem *s.l.* *M* • scientia eius] eius scientia *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • uoluit *add.* scilicet, reuelare prophetis *s.l.* *C* || **756** thronus] tronus *C* • tronus *add.* potestas *s.l.* *C* • thronus eius] sedem suam *M sed* sedem suam *add.* thronum eius *s.l.* *M* • caelum *add.* caelos *s.l.* *M* • et *om.* *M* • grauis] ei labor *M* • labor *add.* graue *s.l.* *M* • custodia *add.* caeli et terrae *s.l.* *C* • eius] eorum *M* • ipse autem] et ipse *M* || **757** potens *add.* magnus *s.l.* *M* || **758** Non est uis *add.* scilicet, quia nullus debet ui compelli ut accipiat legem *s.l.* *C* • uis *add.* coactio *s.l.* *M* • iam est declarata] donec declarata fuit *M* • declarata *add.* scilicet, in Alcorano *s.l.* *C* • donec *add.* cum *s.l.* *M* • ueritas *add.* a mendacio *M* • ueritas *add.* scilicet, a falso *s.l.* *C* • mendacio *add.* uanitate *s.l.* *M* • quicumque] qui *M* || **759** credident] credet *M* • credident] credet *M* • apprehendit *add.* id est, tenet firmiter legem Dei *s.l.* *C* • apprehendit funem fortissimam] praehenus erit fune fortissima *M* • praehenus erit *add.* tenuit *s.l.* *M* • fune *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **760** quae *add.* *signum crucis s.l.* *M* • potest] possit *M* • scit et audit] est auditor et sciens *M* || **761** amicus *add.* protector *s.l.* *M* • quos educet *add.* educet eos *s.l.* *M* • a] e *M* • tenebris *add.* scilicet, idolatriae *s.l.* *C* • in] ad *M* • lucem *add.* legis *s.l.* *C* || **762** amici autem] et amici *M* • demones] amici daemonum *M* • sunt amici daemonum *add.* amici eorum sunt daemones *s.l.* *M* • quos educet *add.* educet eos *s.l.* *M* • in] ad *M* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* || **763** amici *add.* uicini *s.l.* *C* • amici *add.* socii *s.l.* *M* • aeternaliter] in quo erunt in aeternum *M* • in aeternum *add.* aeternales *non leg.* *s.l.* *M* || **764** uidisti] uidet *M* • illum *add.* qui *M* • illum *add.* quemdam regem idolatram *s.l.* *C* • Et non uidet illum qui *add.* nonne uidisti quem *s.l.* *M* • cum quo disputauit] disputant cum *M* • Abraham] Habraham *C* • creatore *add.* domino *s.l.* *M* • cui *add.* idolatrae *s.l.* *CM* || **765** regnum *add.* quia fuit rex *s.l.* *C* • Abraham] Habraham *C* • Creator] Dominus *M* • facit] fecit *M* || **766** fecit uiuere *add.* uiuificauit *s.l.* *M* • Abraham] Habraham *C* || **767** ut ueniat sol] uenire solem *M* || **768** est *om.* *M* • *Hic deest C* • dirigit *add.* ducit *s.l.* *M* || **769** ille qui transiuit *add.* scilicet, Eleazar (?) Iudaeus *s.l.* *M* • aliquam aut urbem *add.* *signum crucis s.l.* *M*

770 diruta erat et tecta eius diruta, dixit: “Et quod Deus resuscitabit hanc post eius mortem?” Quem Deus fecit stare mortuum centum annos et postea suscitauit eum, dixit: [M 42] “Quantum dormisti?” Dixit: “Dormiui diem unum aut paulo plus uno die.” Dixit: “Certe dormisti centum annos. Igitur cape tibi uaticum tuum et potum tuum quia non sunt corrupta, et uide tuum asinum; et quomodo ponam tibi
775 miraculum hominibus; uide ossa, quemadmodum ea suscitabimus et uestiemus ea carnibus.” Et postquam ei fuit hoc declaratum, dixit: “Ego scio quod Deus est super omnia potens.”

262/260^[256] Et quando dixit Abraham: “O creator meus, ostende mihi quomodo suscitabis mortuos!” Dixit: “Non credis?” Dixit: “Ita credo, tamen uolo ut cor meum quiescat.” Dixit: “Accipe quatuor aues, appropinqua eas ad te, et pone postea super unumquemque montem partem unam illarum, et postea uoca eas ut ueniant ad te, et scias quod Deus est gloriosus iudex.”

780

263/261^[257] Similitudo illorum qui expendent bona sua propter amorem Dei est similis grano quod facit septem aristas et in qualibet arista centum grana; et Deus augebit quem uoluerit, et Deus est tale sciens.

785

264/262^[258] Illi qui expendent propter amorem Dei bona sua et non sequetur id quod expenderunt cum iactura et damno, merces eorum est circa suum creatorem et non erit metus illis nec erit tristitia.

265/263^[259] Verbum honestum et indulgentia est melior eleemosyna quae est cum damno; et Deus est diues et pius.

790

266/264^[260] O uos credentes! Nolite perdere uestras eleemosynas cum iactura et damno, quemadmodum ille, qui expendet suum thesaurum, hypocrites hominibus, et non credit in Deum neque in diem nouissimum. Similis est ille uni lapidi et terrae sitae super eum, super quem uenit aqua a caelo et reliquit eum mundum non habendo potestatem rei ullius eorum qui crediderunt; et Deus non diriget gentes infideles.

795

[M 43] ^{267/265}^[261] At similitudo eorum qui expenderunt bona sua ut acquirerent

770 diruta *add.* uacua *s.l.* M • et tecta eius diruta *add.* et sine tecto *s.l.* M • quod *add.* quando *s.l.* M || 771 resuscitabit hanc post eius mortem *add.* scilicet, quia uidebatur impossibile *s.l.* M • Quem *add.* scilicet, Eleazaram *s.l.* M • mortuum *add.* [mori] sed stare mortuum *add.* mori *s.l.* M || 772 Dixit *add.* scilicet, Deus *s.l.* M • dormisti *add.* remansisti *s.l.* M • Dixit *add.* scilicet, Eleazar *s.l.* M • Dormiui *add.* remansi *s.l.* M || 773 paulo plus uno die *add.* plus (?) die *s.l.* M • Certe dormisti *add.* sed remansisti *s.l.* M • cape tibi *add.* uide ad *s.l.* M || 774 quia *add.* signum crucis *s.l.* M • tibi *add.* te *s.l.* M || 778 creator meus *add.* domine mi *s.l.* M || 779 Non *add.* nonne *s.l.* M || 780 pone *add.* in mg. M || 782 ut ueniant ad *add.* uenient ambulantes *s.l.* M • iudex *add.* sapiens *s.l.* M || 783 propter amorem *add.* in uia *s.l.* M || 785 tale *add.* largus *s.l.* M || 786 propter amorem *add.* in uia *s.l.* M || 787 iactura *add.* improperatione *s.l.* M • circa suum creatorem *add.* apud dominum eorum *s.l.* M || 788 erit metus illis nec erit tristitia *add.* timor super illos nec tristabuntur *s.l.* M || 789 quae est *add.* secuta *s.l.* M || 791 nolite perdere *add.* ne frangatis *s.l.* M • iactura *add.* improperatione *s.l.* M || 792 suum thesaurum, hypocrites hominibus *add.* bonum suum propter hypocrisiam *s.l.* M || 794 et terrae sitae super eum *add.* et super eum terra *s.l.* M • super quem uenit aqua a caelo *add.* et inuenit eum fortis pluuia *s.l.* M || 795 mundum non habendo potestatem rei ullius eorum qui crediderunt *add.* donum (?) non possunt rem de quo acquisierunt *s.l.* M • diriget *add.* docet *s.l.* M

uoluntatem Dei et uoluntatem animarum suarum est sicut unus hortus positus in
 800 alto cui uenit aqua de caelo et dedit fructum suum duplicatum; et si non uenisset
 super eum nisi paruum aquae; et Deus est uidens quae operamini.

^{268/266}[²⁶²] Et uellet aliquis uestrum qui haberet hortum palmarum et uuarum, sub
 quo laberentur fontes et quod essent in eo de omnibus fructibus, et inuenit eum
 senectus, et habet filios pauperes, et ille esset senex super quem hortum uenit
 805 uentus cum igne et comburit eum; et sic declarat Deus uobis sua mysteria ut
 cogitetis.

^{269/267}[²⁶³] O uos credentes! Expendite ex bonis quae lucrati estis et ex eo quod
 extraxistis ex terra, et nolite sequi quod malum est neque expendatis ex eo.

^{270/-} Et ne simile accipere nisi contenti estis illius; et scitote quod Deus est Deus
 laudabilis.

810 ^{271/268}[²⁶⁴] Diabolus apparabit paupertatem et mandabit uobis facere peccatum, et
 Deus apparabit uobis indulgentiam et bonitatem suam; et Deus est tale sciens.

^{272/269}[²⁶⁵] Ille dabit scientiam et gratiam cui uoluerit; et cui data fuerit sapientia,
 datum fuit eis multum bonum, et non sunt cauti nisi hi qui sunt prudentes.

815 ^{273/270}[²⁶⁶] Et non expendistis aliquas expensas aut promisistis aliqua nota quia Deus
 scit; et non habeant iniuriantes defensores.

⁻²⁷¹[²⁶⁷] Et si manifestaueritis eleemosynam, bonum est; et si absconderitis et
 dederitis pauperibus, bonum est uobis; [*M* 45] et ego parcam uestris offensionibus;
 et Deus est, id quod facitis, sciens.

820 ^{274/272}[²⁶⁸] Non est debitum tibi dirigere eos, et igitur Deus diriget quem uoluerit. Et
 quicquid expendetis erit pro animabus uestris, et nolite expendere nisi acquirendo
 uoluntatem Dei, et omnia bona quae expendetis erit remuneratum uobis et non
 eritis iniuriati.

798 uoluntatem *add.* contentationem *s.l. M* || **799** positus in alto *add.* in colle *s.l. M* • aqua
 de caelo *add.* fortis pluuia *s.l. M* || **800** super eum nisi paruum aquae *add.* pluuia fortis
 uenisset ros aquae *s.l. M* • et Deus et Deus *sic bis M* || **801** Et *add.* an *s.l. M* • aliquis *add.*
 unus *s.l. M* • qui haberet hortum *add.* quod erat ei hortus *s.l. M* || **802** fontes *add.* flumina
s.l. M • omnibus fructibus] omnes fructus *M sed* quod essent in eo de omnes fructus *add.* ei
 in eo de omnibus fructibus *s.l. M* || **804** cum igne *add.* et in illo est ignis *s.l. M* • comburit
 eum *add.* combusta est *s.l. M* • sua mysteria *add.* suos uersus *s.l. M* || **807** extraxistis *add.*
 extraximus uobis *s.l. M* • sequi quod malum est neque expendatis ex eo *add.* imaginare (?)
 expendere malum ex eo *s.l. M* || **808** simile accipere *add.* sitis accipientes *s.l. M* • contenti
 estis illius *add.* detur euictio de ipso *s.l. M* || **810** apparabit *add.* promittet *s.l. M* • facere
 peccatum *add.* inhonesta *s.l. M* || **811** apparabit *add.* promittet *s.l. M* • tale *add.* largus *s.l. M*
 || **812** Ille dabit scientiam *add.* dat sapientiam *s.l. M* • data fuerit *add.* datur *s.l. M* || **813**
 cauti *add.* memores *s.l. M* • prudentes *add.* socii intellectus *s.l. M* || **817** bonum *add.* melius
s.l. M || **819** debitum tibi dirigere eos *add.* super te ductio eorum *s.l. M* • et igitur *add.* sed
s.l. M • diriget *add.* ducet *s.l. M* || **820** erit pro *add.* de bono erit pro *s.l. M* || **821** acquirendo
 uoluntatem *add.* propter amorem faciei Dei *s.l. M* • omnia bona quae expendetis *add.* quae
 expendetis de bona *s.l. M* • erit remuneratum *add.* complentur *s.l. M*

-/273[269] Et pauperibus qui sunt inclusi propter amorem Dei, qui non possunt ire neque negociari in terra, cogitando insipiens eos esse diuites in gaudio suo, quos
825 cognoscetis in aspectu eorum, non petent ab hominibus cum importunitate; et omne bonum quod expendetis propter amorem Dei, Deus sciet illud.

275/274[270] Illi qui expendent suos thesauros die noctuque, secreta ac publice, habebunt mercedem suam apud dominum suum et non erit metus super eos neque tristantur.

830 DE VSVRA

276/275[271] Illi qui comedent ex usura non surgent, nisi quemadmodum consurget ille, qui percussus fuit a Diabolo uel tactus, qui dixerunt quod usura est quasi uendere; et Deus fecit licitum uendere et prohibuit usuram, igitur qui fuit admonitus a suo creatore et paenituit, et ille habebit illud quod transiit in se, et res eius Deo, et qui redierit ad id, illi sunt uicini ignis in aete<rnum>.

835

277/276[272] Destruet Deus usuram et augebit eleemosynas, quia Deus non amat aliquem infidelem peccatorem

-/277[273] Et illi qui crediderunt et faciunt bona opera, et perseuerabunt in oratione, et soluent decimas, habebunt suam mercedem apud suum creatorem, et non est timor super eos neque tristabuntur.

840

278[274] O uos credentes! Timete Deum et dimittite dementiam usurae, si uos estis credentes.

[M 46] 279[275] Et si non facitis hoc, scitote quod puniendi estis a Deo et a nuncio eius; et si non facietis paenitentiam, tenete capita uestrorum bonorum et non eritis iniuriantes neque iniuriabimini.

845

280[276] Et si debitor est pauper, debet uti cum eo misericordia; et si facietis eleemosynas ex debito, erit melius eorum, si estis scientes.

823 propter amorem *add.* in uia *s.l.* *M* || **824** neque negociari *add.* *signum crucis s.l.* *M* • in gaudio suo *add.* propter suspicionem *s.l.* *M* || **825** importunitate *add.* sollicitudine *s.l.* *M* || **826** propter amorem *add.* de bono *s.l.* *M* || **827** suos thesauros *add.* sua bona *s.l.* *M* || **828** erit *add.* est *s.l.* *M* || **830** De Vsura *add.* in *mg.* *M* || **832** Diabolo uel tactus *add.* a Diaboli tactu *s.l.* *M* • quod *add.* [uendere] *M* • usura est quasi uendere *add.* uendere est simile usurae *s.l.* *M* || **833** qui fuit admonitus *add.* cui uenerit admonitio *s.l.* *M* || **834** suo creatore *add.* domino suo *s.l.* *M* • et ille *add.* igitur *s.l.* *M* • habebit illud quod transiit in se *add.* *dubium* quod (?) Iudaeus (?) potest retinere diuitias partes lucro (?) *s.l.* *M* || **835** et qui redierit ad id, illi sunt *add.* antequam fuit fidelis postea (?) uro nequequem (?) *s.l.* *M* • uicini *add.* socii *s.l.* *M* || **838** Et illi *add.* Certe *s.l.* *M* • perseuerabunt correxerunt perseuerant *s.l.* *M* || **839** soluent decimas *add.* dederunt censum *s.l.* *M* • suam mercedem *add.* praemium eorum *s.l.* *M* || **841** dementiam usurae *add.* et residuum et usuram *s.l.* *M* • estis *add.* fuistis *s.l.* *M* || **843** facitis *add.* fecistis *s.l.* *M* • scitote quod puniendi estis *add.* praeparate bellum *s.l.* *M* || **844** nuncio eius *add.* scilicet, Machom. *s.l.* *M* • non facietis paenitentiam *add.* penituerit *s.l.* *M* • tenete *add.* uobis sunt *s.l.* *M* || **845** eritis iniuriantes *add.* iniuriatis *s.l.* *M* || **846** debitor est pauper *add.* fuit socius augustiae *s.l.* *M* • debet uti cum eo misericordia *add.* expectatio est ad facilitatem *s.l.* *M* || **847** ex debito *add.* dimittendo debita *s.l.* *M* • eorum *add.* etiam uobis *s.l.* *M*

²⁸¹[²⁷⁷] Et timete diem in quam omnes reuertimini ad Deum, ubi unaquaeque persona habebat sic mercedem suam auctam et non erunt iniuriati.

- 850 ²⁸²[²⁷⁸] O uos credentes! Quod eritis debitores alicuius debiti et erit decretum tempus, debetis scribere, aut ut scribat uobis aliquis notarius cum ueritate, et non mandetur alicui notario ut scribat nisi quemadmodum docuit eum Deus, et scribat semel et iterum debitori; et timebit Deum dominum suum, et nihil minuet a ueritate, et si ille, super quem est ueritas, est nescius aut amens ut non poterit ille reddere, reddat procurator eius cum conuenientia, et exhibete in testes duos mares ex uobis, et si non fuerint duo mares, sit unus mas et duae faeminae ex his de quibus contenti eritis ex testibus, et si una illa illarum non meminerit facti, alia reducat ei in memoriam; et non debent renuere testes cum uocabuntur, et non fatigabimini in scribendo debitum ad certum tempus, siue sit paruum siue magnum, quae res est propinquior Deo quam testi et iustior. Non dubitetis, si non est aliqua merces praesens et tractabile inter uos de quo non erit uobis aliqua poena, licet non scribatis eum, et adhibete testes quando emetis et uendetis, et notarius uel testis non sint falsarii quod si facietis erit super uos peccatum, [*M* 47] et timete Deum, et ille docebit uos, quia Deus est sciens super omnia.
- 860
- 865 ²⁸³[²⁸⁹] Et fueritis in uia, et non inueneritis notarium, sint quaedam pignora recepta, et si alter fidit alteri, soluat cui adhibita fuit fides, et timeat Deum; et nolite celare testem, et quicumque celauerit, ille peccauit in corde suo, et Deus scit opera uestra.
- ²⁸⁴[²⁸⁰] Dei sunt omnia quae sunt in caelo et in terra, et si uos manifestaueritis ea

848 in quam *add. signum crucis s.l. M* • reuertimini *add. in eo s.l. M* || **849** ubi unaquaeque persona habebat mercedem suam auctam *add. et postea complebitur omnis quod acquisiuit s.l. M* || **851** quod eritis debitores alicuius debiti et erit decretum tempus, debetis scribere, aut ut scribat uobis aliquis notarius *add. [debetis scribere]* quando condebuistis signum crucis *s.l. M* aliquod debitum ad terminum nominatum, scribite, et scribite inter uos scribens *s.l. M* • ueritate *add. iustitia s.l. M* || **852** non mandetur alicui notario ut scribat *add. noli scribens ut non scribas s.l. M* • nisi *add. signum crucis s.l. M* || **853** et scribat semel *add. scribito s.l. M* • et iterum debitori; et timebit *add. et dictato debita super eum et timeto s.l. M* • suum *add. signum crucis s.l. M* || **854** a ueritate *add. ab illo rem s.l. M* • ille, super quem est ueritas *add. fuit qui super eo [est] debita s.l. M* • est nescius *add. stultus s.l. M* • amens *add. debilis s.l. M* • ut non poterit *add. aut non possit s.l. M* || **855** reddere *add. dictare s.l. M* • reddat procurator eius cum conuenientia *add. dictato, scilicet pro eo protector eius cum iustitia s.l. M* || **856** et exhibete in testes duos mares ex uobis *add. testificamini duos testes ex uiris uestris s.l. M* • mares *add. [uiri] M sed mares add. uiri s.l. M* • unus mas *add. uir unus s.l. M* • faeminae *add. mulieres s.l. M* || **857** non meminerit facti *add. errat una ex ipsis s.l. M* || **859** fatigabimini *add. fastidietis s.l. M* • debitum ad certum tempus *add. eum ad terminum s.l. M* || **860** quae res est propinquior Deo quam testi et iustior *add. iste est iustior Deo et rectori testi et propinquior s.l. M* || **861** de quo *add. signum crucis s.l. M* • licet *add. signum crucis s.l. M* || **862** quando emetis et uendetis *add. conemetis s.l. M* || **863** notarius uel testis non sint falsarii *add. non damnificabitis scribens nec testis s.l. M* • quod si facietis *add. et facitis s.l. M* • uos] uobis *M* • peccatum *add. [et timete Deum, et ille docebit uos quia Deus est sciens super omnia] M* • ille docebit *add. Deus [docet] s.l. M* • erit super uobis *sic peccatum add. certe est peccatum in uobis s.l. M* || **864** ille docebit *add. Deus docet s.l. M* • quia *add. et s.l. M* || **865** fueritis *add. scilicet, fuistis in itinere s.l. M* • notarium *add. scribam s.l. M* || **866** timeat *add. timete s.l. M* || **867** peccauit in corde suo *add. peccans est cor suum s.l. M* || **868** omnia quae sunt in caelo et in terra *add. quod est in caelis et quod est in terra s.l. M*

870 quae sunt in cordibus uestris aut abscondetis, dabitur rationem de eis Deo, qui parcat cui uelit et afficiet poena quem uelit; et Deus est super omnia potens.

²⁸⁵[²⁸¹] Et credidit nuncius quod delatum sibi fuit a suo creatore, et omnes credentes crediderunt in Deum, et in eius angelos, et eius scripturas, et eius nuncios, non agendo differentiam inter aliquos eius nunciorum, et dixerunt: “Audiuimus et obediuimus tuae indulgentiae, o creator noster, ad te ibimus.”

875 ²⁸⁶[²⁸²] Non praecipiet Deus alicui nisi iuxta eius facultatem, pro qua sit bonum quod illa operata sit et super quam sit malum quod illa operata sit. O creator noster, ne castiges nos si errauerimus aut oblitum sumus! O creator noster, ne conferas super nos magnum pondus quod posuisti super priores, et ne praecipias quod uis nostra non possit, misereri nostri, et parce nobis peccatis nostris, et clemens esto nobis,
880 quia tu es dominus noster. Igitur da nobis uictoriam contra illos qui sunt infideles.

869 dabitur rationem *add.* ratiocinetur *s.l. M* • Deo *add.* Deus *s.l. M* || **870** afficiet poena *add.* cruciabit *s.l. M* || **871** Et *add.* signum crucis *s.l. M* • nuncius *add.* apostolus Machom. *s.l. M* • creatore *add.* domino *s.l. M* || **873** agendo differentiam *add.* separamus *s.l. M* || **874** creator *add.* domine *s.l. M* • ibimus *add.* reditio *s.l. M* || **875** alicui *add.* personae *s.l. M* || **876** eius facultatem, pro qua sit bonum quod illa operata sit *add.* potentiam eius sibi erit acquisita *s.l. M* • quam *add.* eam *s.l. M* • quod illa operata sit *add.* illa reacquisita *s.l. M* • creator *add.* domine *s.l. M* || **877** creator *add.* domine *s.l. M* || **878** magnum *add.* graue *s.l. M* • posuisti super priores *add.* attulisti super quos ante nos *s.l. M* • ne praecipias quod *add.* ne sarcimes (?) nos *s.l. M* || **880** da nobis uictoriam *add.* adiuua nos *s.l. M* • contra illos qui sunt infideles *add.* super populos negantes *s.l. M*

[M 48] <CAPVT III>

Caput de Ioachim, in Tribula, in quo continentur ducenti uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Alla, Gabriel, Machom.

⁻² Alam. Deus sine quo nullus alius est deus, uiuus et potens,

5 ^{2/3} qui detulit tibi Alcoranum cum ueritate, credendo in eo, quod continet in manibus suis, et detulit Bibliam et Euangelium

⁻⁴ ante uiam pro hominibus, et detulit Alcoranum.

^{3/-[3]} Et qui non crediderunt uersibus Dei, illi habebant sic poenam fortissimam; et Deus est gloriosus punitor.

10 [^{4/5}] Et Deum non latet aliquid in terra neque in caelo.

^{-6[5]} Ille est is qui formauit uos in matricibus mulierum quemadmodum ei placet; et non est deus sine illo, qui est gloriosus iudex.

15 ^{5/7[6]} Ille est is qui detulit tibi librum in quo sunt uersus indicadores, qui sunt parentes libri et aliis similes; et illi qui habent in cordibus suis inclinationem a ueritate, sequuntur id quod est simile ab eo, nolentes discordiam, et quaerendo significationem eius; et non scit eius significationem si non Deus. Et illi qui sunt firmi in scientia dicent: “Nos credidimus in eo omnia quae sunt de nostro creatore.” Et non sunt experti nisi prudentes.

^{6/8[7]} Creator noster! Noli experiri corda nostra postquam direxisti nos in uia; et da

1 Ioachim *add.* Hemran *s.l. M* • uersus *add.* clausulae *s.l. M* || **5** Alcoranum *add.* scripturam *s.l. M* • credendo *add.* uerificando *s.l. M* || **6** Bibliam *add.* quinque libros Moysi *s.l. M* || **7** ante uiam *add.* ante eam, scilicet ante Alcoranum lucem *s.l. M* • pro hominibus *add.* ductio hominibus *s.l. M* • Alcoranum *add.* separationem *s.l. M* || **8** non crediderunt *add.* negauerunt in *s.l. M* • poenam fortissimam *add.* tormentum forte *s.l. M* || **11** mulierum *add.* *signum crucis s.l. M* || **12** iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **13** indicadores (?) *add.* compacti *s.l. M* || **14** parentes *add.* mater, radices *s.l. M* • aliis *add.* praedictis *s.l. M* • similes *add.* *dubium s.l. M* || **15** a ueritate *add.* *signum crucis s.l. M* • nolentes discordiam *add.* propter discordiam, scilicet a credentibus *s.l. M* || **16** eius *add.* Alcorani *s.l. M* || **18** creatore *add.* domino *s.l. M* • prudentes *add.* socii intellectuum *s.l. M* || **19** Creator *add.* Domine *s.l. M* • experiri *add.* obliquare *s.l. M* • in uia *add.* *signum crucis s.l. M*

- 20 nobis ex parte tua misericordiam, quia tu es tribuens.
^{7/9}[8] O creator noster! Tu congregabis homines in die in quo non est dubium; et Deus non mutabit suum terminum promissum.
^{8/10}[9] Illis autem, qui non crediderunt, non proderunt bona sua nec filii eorum apud Deum; nihil igitur illi sunt accensores ignis.
- 25 [M 49] ^{9/11}[10] Sicut fecerunt gentes Pharaonis, et illi qui uenerunt prius, negauerunt nostra miracula, quos abstulit Deus propter peccata eorum; et Deus est qui dat fortem poenam.
^{10/12}[11] Dic tu incredulis: “Vos eritis uicti et eritis congregati in inferno in mala habitatione.”
- 30 ^{11/13}[12] Iam habuistis miraculum unum in congressu duorum agminum: alterum agmen proeliabatur propter amorem Dei et alterum erat infidelium.
- PROELIUM VADRIN QVO MAVRI VICERVNT CORASCITAS
- Vidistis oculis esse duplicatum, et Deus auxiliabitur cum sua uictoria quibus placebit illis; in quo fuit miraculum illis qui habent oculos.
- 35 ^{12/14}[13] Fuerunt homines affectum habentes in amore delectationis mulierum, et in filiis, et talentis auri multi ponderis, et in argento, et in equis magni pretii, et acquisitis, et seminatis, quae sunt bona uitae huius mundi, et Deus habet apud Se quod melius est habitationum.
- 40 ^{13/15}[14] Dic tu: “Ego uolo declarare uobis bona meliora quam ista.” Iis qui timuerunt quod habebunt apud Deum suum paradisos, sub quibus fluunt fontes, ubi stabunt aeternaliter et uxores mundaе et beatitudo Dei; et Deus est uidens suos seruos.
^{14/16}[15] Illi qui dicent: “O creator noster, nos credidimus, igitur indulge peccatis

20 tribuens *add.* donator *s.l. M* || **21** creator *add.* domine *s.l. M* • tu congregabis homines *add.* tu es congregans hominum *s.l. M* • die *add.* scilicet, iudicii *s.l. M* || **22** terminum *add.* *signum crucis s.l. M* || **23** non crediderunt *add.* negauerunt *s.l. M* • nec *add.* et *s.l. M* || **24** accensores *corr.* accensiones *s.l. M* || **25** Sicut fecerunt gentes *add.* Tamquam usus gentium *s.l. M* || **26** abstulit *add.* accepit *s.l. M* || **27** qui dat fortem poenam *add.* terribilis in poena *s.l. M* || **29** mala habitatione *add.* malo statu *s.l. M* || **30** habuistis *add.* fuit uobis *s.l. M* • unum *add.* *signum crucis s.l. M* || **31** agminum: alterum agmen proeliabatur *add.* qui obuiauuerunt congressus *s.l. M* • propter amorem *add.* in uia *s.l. M* • infidelium *add.* negans *s.l. M* || **32** Proelium Vadrin quo mauri uicerunt Corascitas *add.* *in mg. M* || **33** Vidistis *add.* scilicet, uos mauri *s.l. M* • oculis esse *add.* eos uisione oculi *s.l. M* || **34** illis *add.* *signum crucis s.l. M* • illis qui habent oculos *add.* sociis oculorum, scilicet mentis *s.l. M* || **35** Fuerunt homines affectum habentes in amore *add.* ornatum erat hominibus amor *s.l. M* || **36** in filiis *add.* filiorum *s.l. M* • magni pretii *add.* pretiatis *s.l. M* || **37** acquisitis *add.* armentis *s.l. M* • quae *add.* ista *s.l. M* • huius mundi *add.* propinqua *s.l. M* • habet *add.* *signum crucis s.l. M* || **38** quod melius est habitationum *add.* bona reuersio *s.l. M* || **39** tu *add.* scilicet, tu Machom. *s.l. M* • Ego uolo declarare *add.* narro *s.l. M* • bona *add.* *signum crucis s.l. M* || **40** fontes *add.* flumina *s.l. M* || **41** ubi stabunt aeternaliter *add.* aeternales in ea *s.l. M* • uxores *add.* mulieres *s.l. M* || **42** creator *add.* domine *s.l. M*

nostris et libera nos ab igne!”

^{15/17}[¹⁶] Patientes, et credentes, et deuoti, et eleemosynaris, et orantes in matutinis.

45 ^{16/18}[¹⁷] Testis est Deus sine quo nullus est alius deus, et angeli, et homines sapientes sunt testes quod ipse est potens in aequitate; nullus est dominus praeter eum, gloriosus iudex.

50 ^{17/19}[¹⁸] Et quod lex Dei est lex maurorum, et non fuerunt differentes illi qui habuerunt scripturam nisi postquam uenit illis scientia et illi inuidia inter se, et quicumque non crediderint uersibus Dei igitur Deus corripet illi rationem.

[*M* 50] ^{18/20}[¹⁹] Si igitur disputabunt contra te, dic tu: “Ego sum catholicus Deo et illi qui me secuti sunt.”

55 ^{19/-} Et dic illis qui recipiunt scripturam et idiotis si facti sunt catholici; et si illi sunt facti catholici, illi sunt ducti bene; et si illi rebellauerint tibi, non est datum tibi nisi complere nunciationem; et Deus est uidens seruorum suorum.

^{20/21} Illi qui non crediderunt uersibus Dei, et interfecerunt prophetas Dei sine iustitia, et interfecerunt illos quos miserunt in concordia hominibus, anuncia illis poenam crudelem.

60 ^{21/22} Et illi sunt qui humiliauerunt opera sua in hoc mundo et in alio saeculo et non habebunt aliquem defensorem.

^{22/23} Nonne uidistis illos qui habuerunt partem scripturae cum uocati fuerunt ut iudicarentur in libro Dei, mox aliqui eorum recesserunt et fuerunt rebelles?

^{23/24} Qui dixerunt: “Non tanget nos ignis nisi diebus numeratis.” Et decepti fuerunt, quia mentiti sunt in sua lege quod non inuenerunt.

43 igne *add.* [a tormentis] sed ab igne *add.* a tormento ignis *s.l. M* || **44** credentes *add.* ueridici *s.l. M* • deuoti *add.* orantes *s.l. M* • eleemosynaris *add.* expedentes *s.l. M* • orantes *add.* indulgentiam petentes *s.l. M* || **46** sunt *add.* *signum crucis s.l. M* • testes quod ipse est potens *add.* surgendo *s.l. M* • aequitate *add.* iustitia *s.l. M* || **47** iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **48** quod lex Dei est lex maurorum *add.* certe quod lex apud Deum est conuersio *s.l. M* || **49** illi qui habuerunt *add.* cui donata fuerunt *s.l. M* • scripturam *add.* scilicet, Alcoranum *s.l. M* • illi inuidia *add.* propter inuidiam *s.l. M* || **50** corripet *add.* [uelox] sed corripet *add.* uelox in computo *s.l. M* || **51** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • Ego sum catholicus *add.* reuolui (?) fa<c>iem meam (?) *s.l. M* || **53** qui recipiunt *add.* quibus donatur *s.l. M* • si facti sunt catholici *add.* an conuersi sitis *s.l. M* || **54** facti catholici *add.* conuersi *s.l. M* • ducti bene *add.* certe directi *s.l. M* • rebellauerint *add.* redierunt *s.l. M* • tibi *add.* *signum crucis s.l. M* • datum *add.* *signum crucis s.l. M* || **55** complere nunciationem *add.* nunciare *s.l. M* • seruorum suorum correxerunt suos *s.l. M* || **56** uersibus *add.* uersus *s.l. M* || **57** iustitia *add.* ratione *s.l. M* • miserunt in concordia *add.* praecipiant iustitiam ab *s.l. M* || **58** poenam crudelem *add.* tormentum dolens *s.l. M* || **59** qui humiliauerunt *add.* quibus destructa sunt *s.l. M* • alio *add.* nouissimo *s.l. M* || **60** defensorem *add.* defensores *s.l. M* || **61** qui habuerunt partem scripturae *add.* quibus donatae sunt partes scripturae *s.l. M* || **62** uocati fuerunt ut iudicarentur *add.* uocant ad scripturas Dei iudices inter illos *s.l. M* • recesserunt *add.* redierunt *s.l. M* • rebelles *add.* *dubium s.l. M* || **63** Qui dixerunt *add.* iste est ut illi dixerunt *s.l. M* || **64** quod non inuenerunt *add.* *signum crucis s.l. M*

65 [24]/25 Ergo quales erunt illi in die in quo, non est dubium, congregabuntur omnes et unaquaeque persona habebit mercedem suam secundum opera sua et non erunt iniuriati.

70 [25]/26 Dic tu: “Dei est regnum omne, ipse dat regnum cui uult, et aufert regnum, et dat gloriam cui uult, et affligit quem uult, et exaltat quem uult, et bonum est in eius manu; et tu es super omnia potens.

[26]/27 Et facit ingredi noctem in diem, et facit ingredi diem in noctem, et facis egredi uiuum a mortuo, et facis egredi mortuum a uiuo, et dat sustentationem quem uult, sine numero.”

75 [27]/28 Non accipiant credentes incredulos in amicos absque credentibus. Et qui hoc fecerit, non habebit a Deo aliquid nisi quod caueat ab illis bona custodia. [M 53] Et Deus certiores uos reddet suimet, et ad Deum ituri estis.

-/29[28] Dic tu: “Si uos absconditis quae sunt in cordibus uestris aut manifestatis, scit Deus; et scit quae sunt in caelo et terra.” Et Deus est super omnia potens.

80 28/30 In die iudicii in qua unaquaeque persona inueniet quod operata erit boni aut mali praesens coram illo, uolendo ut sit inter illud multum temporis. Et Deus proderit uobis ipsomet et Deus est misericors super seruos suos.

29/31[30] Dic tu: “Estote obedientes Deo et nuncio, et sequimini eum, et ille amabit uos, et parcet uestris peccatis, quia Deus est parcens, misericors.”

85 -/32[31] Dic tu: “Estote obedientes Deo et nuncio, et si recesseritis, Deus igitur non amat incredulos.”

30/33[32] Et Deus elegit Adan, et Noe, et familiam Abrahae, et familiam Ioachim super nationes,

-/34[33] filios qui ex illis descenderunt; et Deus est audiens et sciens.

65 quales erunt illi *add.* quomodo congregauimus eos *s.l. M* • die *add.* [iudicii] *M* || **66** habebit mercedem suam secundum opera sua *add.* complebit is quod acquisiuit *s.l. M* || **67** iniuriati *add.* scilicet, a Deo *s.l. M* || **68** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • Dei est regnum omne *add.* o Deus, rex regnii *s.l. M* • dat *add.* das *s.l. M* • uult *add.* uis *s.l. M* • aufert *add.* aufers *s.l. M* || **69** dat gloriam *add.* das seu glorificas *s.l. M* • uult *add.* uis *s.l. M* • affligit correxit affligis *s.l. M* • affligit quem uult *add.* das calamitatem cui uis *s.l. M* • et exaltat quem uult *add.* *signum crucis bis s.l. M* || **70** eius *add.* tua *s.l. M* || **71** facit *add.* facis *s.l. M* • facit correxit facis *s.l. M* || **72** dat sustentationem *add.* nutricas *s.l. M* || **73** quem uult *add.* cui uis *s.l. M* • numero *add.* computo *s.l. M* || **75** habebit a Deo aliquid *add.* est in re apud Deum *s.l. M* • caueat *add.* timentes *s.l. M* • custodia *add.* scilicet, infidelibus bono timore *s.l. M* || **76** certiores uos reddet suimet *add.* faciet admouere personae suae *s.l. M* || **79** operata erit *add.* fecerit *s.l. M* || **80** aut mali praesens coram illo *add.* praesentatum et quod fecit mali *s.l. M* • multum temporis *add.* longum tempus *s.l. M* || **81** proderit uobis ipsomet *add.* fecit admonere uosmet *s.l. M* • misericors *add.* clemens *s.l. M* || **82** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • Estote obedientes Deo *add.* si fuistis amantes Deum *s.l. M* • eum *add.* me *s.l. M* • et *add.* si *s.l. M* • amabit *add.* amauerit *s.l. M* || **83** parcet *add.* pepercerit *s.l. M* || **84** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • Estote obedientes *add.* parate (?) *s.l. M* || **85** incredulos *add.* negantes *s.l. M* || **86** Et *add.* certe *s.l. M* • Ioachim *add.* Emram (?) *s.l. M* || **88** filios qui ex illis descenderunt *add.* generatio aliqua ex aliquibus *s.l. M*

DE ANNA MATRE MARIAE

- 90 ^{31/35}[34] Quando dixit uxor Ioachim: “Ego offero tibi quod habeo in uentre meo pro tuo seruitio; igitur exaudi me, quoniam tu es auditor et sciens.”

MARIAE NATIVITAS

^{-/36}[35] Et postquam peperit, dixit: “O domine! Ego peperit et est mulier.” Et Deus erat sciens quod pareret. “Et non est ista mas, quemadmodum est faemina

- 95 MARIAE NOMEN IMPOSITIO

quam ego nominaui Mariam. Sic et ego defendo eam in te et in suo filio a Diabolo maleuolo.”

SANCTA NATIVITAS EIVS

- 100 ^{32/37}[36] Et exaudiuit eam Deus cum receptatione sancta et fecit eam nasci natiuitate sanctissima quam nutriuit Zacharias.

MARIA NVTRITA CIBO E CAELIS

Et quando [*M* 55] ingressus est Zacharias oratorium eius, inuenit eam facientem nutrimentum. Dixit: “O Maria, unde uenit tibi hoc?” Dixit illa: “Hoc est a Deo.” Et Deus nutrit quem uult sine numero.

- 105 ZACHARIAS PETIT A DEO SOBOLEM

^{33/38}[37] Tunc rogauit Zacharias creatorem suum dicens: “Domine mi, dona mihi ex te filios bonos, quia tu es auditor meae petitionis.”

PROMITTIVR EI PROLES

^{-/39}[38] Quem uocauerunt angeli eum et ipse erat in altari orando.

- 110 IOANNES FILIUS ZACHARIAE

^{34/-} “Quia Deus tibi annunciat Ioannem credentem in uerbo Dei, et dominum

89 *add.* de Anna matre Mariae *in mg. M* || **90** Ioachim *add.* Emran (?), scilicet Sancta Anna *s.l. M* • offero tibi quod habeo *add.* domine mi, obtuli tibi *s.l. M* || **91** pro tuo seruitio *add.* liberum *s.l. M* • exaudi *add.* recipias [quod] a *s.l. M* || **92** *add.* Mariae natiuitas *in mg. M* || **93** O domine *add.* domine mi *s.l. M* • et est mulier *add.* faeminam *s.l. M* || **94** erat sciens *add.* scientior *s.l. M* || **95** *add.* Mariae nomen impositio *s.l. M* || **96** te et in suo filio *add.* scilicet Deo, et generationes suas *s.l. M* || **97** maleuolo *add.* proiecto *s.l. M* || **98** *add.* Sancta natiuitas eius *in mg. M* || **99** exaudiuit *add.* recepit *s.l. M* • receptatione *add.* [facta] *M* • [facta] sancta *add.* bona *s.l. M* • nasci *add.* sine peccato *s.l. M* || **100** sanctissima *add.* bona *s.l. M* • nutriuit *add.* adoptauit *s.l. M* || **101** *add.* Maria nutrita cibo e caelis *in mg. M* || **102** eam *add.* apud eam *s.l. M* • facientem *add.* signum crucis *s.l. M* || **104** numero *add.* computo *s.l. M* || **105** *add.* Zacharias petit a Deo sobolem *in mg. M* || **106** Tunc *add.* ibi *s.l. M* • creatorem *add.* dominum *s.l. M* || **107** filios bonos *add.* generationem bonam *s.l. M* • meae petitionis *add.* orationis *s.l. M* || **108** *add.* Promittitur [conceditur] ei proles *in mg. M* || **109** Quem *add.* et *s.l. M* • et ipse erat in altari orando *add.* surgentem in facie, scilicet templi *s.l. M* || **110** Ioannes] Ioanes *M* • *add.* Ioannes filius Zachariae *in mg. M*

castum, et prophetam sanctorum.”

DVBITAT ZACHARIAS

115 ^{35/40}[39] Dixit: “O mi creator! Et quomodo habebō filium? Iam enim praeuenit me senectus et uxor mea est sterilis et anus.” Dixit: “Sic, facit Deus quod uult.”

PETIT SIGNVM

^{36/41}[40] Dixit: “Domine mi, da mihi signum!” Dixit: “Signum tuum erit quod tu non loqueris hominibus tres dies nisi per nutus.

DATVR

120 ^[41] Et inuoca Deum tuum multum, et lauda eum in sero et in mane.”

ANGELI ALLOQVNTVR MARIAM

^{37/42} Et quando dixerunt angeli Mariae: “Deus exaltauit te, et mundauit te, et elegit [C 105] te super omnes mulieres generationum.

125 ^{38/43} O Maria, sis deuota creatori tuo, et prostra te et humilia cum iis, qui se humiliant!”

^{39/44} Haec est declaratio secretorum, quam reuelabo tibi. Tu enim non fuisti cum illis quando miserunt sortes, quis illorum nutriret Mariam, et tu non fuisti cum illis quando super hoc disputauerunt.

PROMITTITVR MESSIAS, FILIUS MARIAE

130 ^{40/45} Et quando dixerunt angeli: “O Maria! Deus annunciat tibi uerbum suum, et nomen eius est messias Iesus, filius Mariae, in hoc mundo ualde honoratus et in alio saeculo erit unus ex magis principalibus,

112 sanctorum *add.* ex sanctis *s.l.* *M* || **113** *add.* Dubitat Zacharias *in mg.* *M* || **114** creator *add.* domine *s.l.* *M* • quomodo habebō filium *add.* quando erit mihi infans *s.l.* *M* || **115** uxor *add.* mulier *s.l.* *M* • et anus *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **116** *add.* Petit signum *s.l.* *M* || **119** *add.* Datur *s.l.* *M* || **121** *add.* Angeli alloquuntur Mariam *in mg.* *M* || **123** *Hic finit lacuna in C* • super] inter *M* • generationum] mundi *M* • mundi *add.* signum crucis et mundorum *s.l.* *M* || **124** O Maria *add.* dixit angelus *s.l.* *C* • creatori] domino *M* • tuo *om.* *M* • prostra te *add.* in oratione *s.l.* *C* • prostra te et humilia] humilia te, et prostra te *M* • prostra *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **125** iis, qui se humiliant] humiliationibus *M* || **126** Haec] Hoc *M* • declaratio secretorum *add.* ex misionibus (?) secreti *s.l.* *M* • quam reuelabo *add.* aduisauimus (?) eam *s.l.* *M* • tibi *add.* et *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* scilicet, tu Machom. *s.l.* *M* • enim *om.* *M* || **127** illis *add.* scilicet, pontificibus templi *s.l.* *C* • miserunt *add.* scilicet, quando nata est Maria *s.l.* *C* • sortes *add.* suas *M* • sortes suas *add.* calamos eorum *s.l.* *M* • illorum] eorum *M* • nutriret *add.* adoptaret *s.l.* *M* • illis *add.* pontificibus templi uel parentibus *s.l.* *C* || **128** super hoc *add.* signum crucis *s.l.* *M* • disputauerunt] disputabant *M* || **129** *add.* promittitur Messias, filius Mariae *in mg.* *M* || **130** suum *add.* ex eo *s.l.* *M* || **131** nomen *add.* uerbi *s.l.* *C* • Iesus *om.* *M* || **132** unus ex magis principalibus] primus ex omnibus primalibus *M* • principalibus *add.* apud Deum *s.l.* *C* • primus ex omnibus primalibus *add.* ex propinquatis, scilicet apud Deum *s.l.* *M*

VIRTVTES MESSIAE

^{41/[46]} et loquetur ad homines in pueritia, et erit perfectus, eritque ex sanctis.”

135 DVBITAT MARIA

^{42/[47]} Dixit [C 107]: “O creator mi! Quomodo erit ut uirgo habeam filium? Non enim tetigit me aliquis uir.” Dixit: “Sic, creabit Deus quem uoluerit. [M 56] Et quando ille discernit aliquam rem, dicet: ‘Fias ita!’ Et statim facta est.”

MESSIAE SAPIENTIA

140 ^{43/[48]} Quem docuit Deus scripturam, et scientiam, et legem, et Euangelia.

MISSIO AD IVDAEOS

^{-/49} Et erit nuncius filiis Israel, dicens eis: “Ego ueni uobis cum miraculo uestri creatoris; et ego creabo uos ex luto, sicut aues,

MIRACVLA

145 in quo ego sufflabo et erit auis cum uoluntate Dei; et sanabo leprosos, et infectos infirmitate Lazari, et caecos; et rescuscitabo mortuos cum uoluntate Dei; et declarabo uobis illud, quod comederitis [C 109] et quod seruaueritis in domibus uestris; in quibus est miraculum uobis, si creditis.

LEGATIO AD HEBRAEOS

150 ^{45/50[49]} Et sum uerax in eo quod est inter manus meas de lege; et faciam ut sit

133 *add.* Virtutes Messiae *in mg.* *M* || **134** loquetur ad] alloquetur *M* • perfectus *add.* proeuctus et erit ex sanctis *s.l.* *M* • eritque ex sanctis *om.* *M* || **135** *add.* Dubitat Maria *in mg.* *M* || **136** creator mi] domine meus *M* • quomodo *add.* quando *s.l.* *M* • ut uirgo habeam] mihi habere *M* • habere filium *add.* filius *s.l.* *M* || **137** Non enim tetigit me aliquis uir] Nullus hominum (?) cognouit me *M* • Nullus hominum (?) cognouit me *add.* et non tanget me homo *s.l.* *M* • Dixit *add.* Gabriel *s.l.* *C* • creabit Deus] Deus creabit *M* • uoluerit] uelit *M* || **138** quando ille discernit aliquam rem, dicet: ‘Fias ita!’] et cum ille determinat aliquid, dicit illi: ‘Sis!’ *M* • determinat aliquid *add.* indicauit rem *s.l.* *M* • facta *add.* scilicet, res *s.l.* *C* • facta est] fit *M* • statim fit *add.* erit *s.l.* *M* || **139** *add.* Messiae sapientia *in mg.* *M* || **140** Quem *add.* Iesum *s.l.* *C* • Quem docuit Deus] Qui docet *M* • scientiam *add.* sapientiam *s.l.* *M* || **141** *add.* Missio ad Iudaeos *in mg.* *M* || **142** Israel] Israeli *M* • dicens eis *om.* *M* • uobis *add.* filiis Israel *s.l.* *C* • miraculo] miraculis *M* || **143** uestri creatoris *add.* a domino uestro *s.l.* *M* • et *om.* *M* • uos] uobis *M* • luto] caeno *M* • sicut aues] formam auium *M* • sicut aues *add.* id est, ad similitudinem auium *s.l.* *C* • formam *add.* sicut formas (?) *s.l.* *M* || **144** *add.* Miracula *in mg.* *M* || **145** quo] qua *M* • quo *add.* scilicet, luto, uel in qua similitudine *s.l.* *C* • ego *om.* *M* • sufflabo *add.* ego, Iesus *s.l.* *C* • uoluntate *add.* commissione *s.l.* *M* • sanabo *add.* ego, Iesus *s.l.* *C* || **146** infirmitate] morbo *M* • sanabo leprosos, et infectos morbo Lazari, et caecos *add.* sanabo caecum natum et leprosum *s.l.* *M* • et *om.* *M* • rescuscitabo] suscitabo *M* • uoluntate *add.* commissione *s.l.* *M* || **147** declarabo *add.* prophetabo *s.l.* *M* • uobis illud *om.* *M* • comederitis] comedetis *M* • quod] quid *M* || **148** quibus] qua re *M* • quibus *add.* scilicet, rebus *s.l.* *C* • in qua re *add.* certe in hoc *s.l.* *M* • uobis *add.* filiis Israel *s.l.* *C* • creditis] estis credentes *M* || **149** *add.* Legatio ad Hebraeos *in mg.* *M* || **150** sum] ego *M* • sum *add.* ego, Iesus *s.l.* *C* • uerax *add.* credens *s.l.* *M* • in eo] id *M* • manus meas] meas manus *M* • lege *add.* ueteri *s.l.* *C*

licitum uobis aliquid quod erat prohibitum uobis; et ueni uobis cum miraculo uestri creatoris, timete ergo Deum et obedite.

INFIDELITAS IVDÆORVM

-/51^[50] Quia Deus, creator meus et creator uester, quem adorare; haec est uia recta.

- 155 ^{45/52}^[51] Et postquam Iesus inuenit et deprehendit blasphemiam illorum. Dixit: “Qui sunt adiutores mei cum Deo?”

APOSTOLI CHRISTI

Dixerunt apostoli: “Nos sumus adiutores Dei, nos credidimus in Deum, et sis testis quod nos sumus mauri.

- 160 ^{46/53}^[52] O creator noster! Nos credidimus in id quod detulisti, et secuti sumus nuncium, igitur [C 110] scribe nos inter testes.”

^{47/54}^[53] Et illi deceperunt, et Deus decepit, et Deus est melior deceptoribus.

DEVS DENVNCIAT PASSIONEM CHRISTO

- 165 ^{48/55}^[54] Quando dixit Deus: “O Iesu! Ego faciam te defunctum, et exaltabo te mihi, et mundabo te ab his qui non crediderunt, et ponam illos, qui secuti sunt te supra illos, qui non crediderunt usque in diem iudicii. Et post, conuertimini omnes ad me, et iudicabo inter uos in eo quod fuistis differentes.

151 sit licitum] liceat *M* • ut liceat *add.* licitum *s.l.* *M* • uobis *add.* iudeis *s.l.* *C* • quod *om.* *M* • prohibitum *add.* ne comederetis *s.l.* *C* • uobis *add.* filiis Israel *s.l.* *C* • ueni *add.* ego, Iesus *s.l.* *C* || **152** uestri creatoris *add.* a domino uestro *s.l.* *M* • timete ergo] igitur timete *M* • obedite *add.* eo *M* • eo *add.* mihi *s.l.* *M* || **153** *add.* Infidelitas Iudaeorum *in mg.* *M* || **154** Deus *add.* est *M* • creator *add.* dominus *s.l.* *M* • creator uester] uester creator *M* • creator *add.* dominus *s.l.* *M* • quem adorare, haec] adorare eum quia *M* || **155** *Et om.* *M* • Iesus inuenit et deprehendit] sensit Iesus *M* • illorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • blasphemiam illorum *add.* negationem ab eis *s.l.* *M* • Dixit *add.* Iesus *s.l.* *C* || **156** mei cum Deo] Deo *M* *sed* Dei *add.* mei ad Deum *s.l.* *M* || **157** *add.* Apostoli Christi *in mg.* *M* || **158** nos *add.* apostoli *s.l.* *C* • nos *add.* signum crucis *s.l.* *M* • sis *add.* tu Iesus *s.l.* *C* • sis testis] facit nos testes *M* • facit nos testes *add.* testificare *s.l.* *M* || **159** mauri] saluii (?) *M* • mauri *add.* credentes *s.l.* *C* • saluii (?) *add.* obedientes *s.l.* *M* || **160** O creator noster] noster creator *M* • creator *add.* domine *s.l.* *M* • nos *add.* apostoli *s.l.* *C* • id quod *add.* legem et Euangelium *s.l.* *C* || **161** nuncium *add.* Iesum *s.l.* *C* • scribe *add.* tu Deus *s.l.* *C* • testes] praesentes *M* • inter praesentes *add.* cum testibus *s.l.* *M* || **162** illi *add.* increduli *s.l.* *CM* • Deus decepit] decepit Deus *M* • decepit *add.* scilicet, deceptores *s.l.* *C* • est melior deceptoribus] deceptionibus est melior *M* • deceptoribus *add.* quia Deus nunquam fuit deceptus *s.l.* *C* • deceptionibus *add.* scilicet, quia (?) Deus nunquam fuit deceptus *s.l.* *M* || **163** *add.* Deus denunciat passionem Christo *in mg.* *M* || **164** faciam te defunctum] te faciam mori *M* • defunctum *add.* scilicet, mori faciam *s.l.* *C* • faciam *add.* faciens *s.l.* *M* • exaltabo *add.* exaltans *s.l.* *M* • mihi] ad me *M* || **165** mundabo *add.* liberabo *s.l.* *C* • mundabo *add.* mundans *s.l.* *M* • his] illis *M* • ab illis qui non crediderunt *add.* a quibus negauerunt *s.l.* *M* • ponam *add.* ponens *s.l.* *M* • illos *add.* christianos *s.l.* *M* • illos *add.* signum crucis *s.l.* *M* • secuti sunt] sequuntur *M* • qui sequuntur *add.* quos sequantur *s.l.* *M* || **166** crediderunt] credent *M* • non crediderunt *add.* iudei *s.l.* *C* • illos qui non credent *add.* quos negauerunt *s.l.* *M* • in] ad *M* • iudicii] resurrectionis *M* • Et post] postea *M* || **167** conuertimini omnes ad me] ad me conuertimini *M* • me *add.* Deum *s.l.* *C* • conuertimini *add.* conuersio uestra *s.l.* *M* • uos *add.* iustos et iniustos *s.l.* *C* • in eo quod] id in quo *M*

- 49/56^[55] Eos autem qui non crediderunt, ego puniam tormento fortissimo [*M* 57] in hoc mundo et in alio saeculo, et non habebunt defensores.
- 170 50/57^[56] Illis autem, qui crediderunt et fecerunt opera bona, ego augebo mercedes eorum.” Quoniam Deus non diligit iniuriantes.
- 51/58^[57] Sic legemus super te aliqua ex [*C* 111] miraculis et ex Alcorano iudicante.
- 52/59^[58] Quod similitudo Iesu apud Deum est sicut Adan, quem creauit de terra, et postea dixit ei: “Sis!” Et factus est.
- 175 53/60^[59] Veritas est creatoris tui, igitur ne sis ex dubitantibus.

APPROBATIO ALCORANI

- 54/61^[60] Et si aliquis disputauerit tecum de illo, post scientiam quae uenit tibi, dic tu: “Venite et uocabimus filios uestros, et filios uestros, et uxores uestras, et uxores uestras, et personas uestras, et personas uestras, et postea ego maledicam et ponam maledictionem Dei super illos qui mentiuntur.”
- 180 55/62^[61] Ista est uera historia, et nullus est deus nisi Deus, et quod Deus est gloriosus iudex.
- 56/63^[62] Et si illi rebellauerint, Deus est qui cognouit destructores.

[*C* 112] INVITATIO AD CERTAMEN PRO VERA RELIGIONE

- 185 57/64^[63] Dic tu: “O uos, qui tenetis scripturam, uenite uno uerbo aequali inter uos,

168 crediderunt *add.* in te, Iesum *s.l.* *C* • puniam tormento fortissimo] torquebo eos tortura fortissima *M* || **169** in *om.* *M* • alio saeculo *add.* nouissimo *s.l.* *M* • defensores *add.* scilicet, ab igne *s.l.* *C* || **170** crediderunt *add.* scilicet, in te, Iesum *s.l.* *C* • opera bona *add.* beneficia *s.l.* *M* || **171** mercedes eorum] mercedem suam *M* • Quoniam] Et *M* • diligit] amat *M* || **172** Sic *add.* Ista *s.l.* *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *CM* • aliqua ex miraculis et ex Alcorano iudicante] miracula Alcorani iudicantis (?) *M* • miracula Alcorani iudicantis (?) *add.* de miraculis et de inuocatione *s.l.* *M* || **173** Quod *add.* certe *s.l.* *M* • de] ex *M* || **174** Et factus est *add.* et erit *s.l.* *M* || **175** Veritas *add.* Iesus *s.l.* *CM* • est creatoris tui] tui creatoris est *M* • tus creatoris *add.* a domino tuo *s.l.* *M* • ne] non *M* • sis *add.* tu, Machoma *s.l.* *C* || **176** *add.* approbatio Alcorani *in mg.* *M* || **177** si aliquis disputauerit] qui disputabit *M* • disputabit *add.* scilicet, de Iesu *s.l.* *M* • de illo] id *M* • illo *add.* Iesu *s.l.* *C* • id *add.* de eo *s.l.* *M* • scientiam *add.* scilicet, Alcorani *s.l.* *CM* • tibi *add.* Machoma *s.l.* *CM* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* *signum crucis* et scilicet tu, Machom *s.l.* *M* || **178** Venite *add.* uos, christiani *s.l.* *C* • uestros *add.* mauros *s.l.* *C* • uestros *add.* christianos *s.l.* *C* || **179** filios uestros, et filios uestros, et uxores uestras, et uxores uestras, et personas uestras, et personas uestras] nostros filios, et uestros filios, et uxores nostras et uestras, et nostras personas et uestras *M* • uxores *add.* mulieres *s.l.* *M* • ego maledicam et ponam *add.* eleuamus oculos et ponemus *s.l.* *M* || **180** illos] his *M* • his qui mentiuntur *add.* mentientes *M* || **181** Ista] Haec *M* • Haec *add.* ecce *s.l.* *M* • nullus] non *M* • deus *add.* dominus *s.l.* *M* • nisi *add.* unus solus *M* • quod *om.* *M* || **182** iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **183** illi *add.* scilicet, qui facti sunt mauri *s.l.* *C* • rebellauerint] rebellauerunt *M* • rebellauerunt *add.* scilicet, qui sunt facti mauri, redierunt *s.l.* *M* • Deus est qui cognouit destructores] igitur Deus est sciens cum destructoribus *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **184** *add.* Inuitatio ad certamen pro uera religione *in mg.* *M* || **185** tu *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • uos *add.* iudei et christiani *s.l.* *C* • tenetis] habetis *M* • uos, qui habetis scripturam *add.* gens scripturae *s.l.* *M* • uno uerbo *add.* una lege *s.l.* *C* • uno uerbo aequali] ad unum uerbum aequalem *M* • uerbum *add.* legem *s.l.* *M* • uos *add.* et nos *M*

quod non adorabimus nisi Deum, et non erimus increduli in aliqua re ipsius, et non capiemus ad inuicem deos sine Deo.” Et si illi rebellauerint, dicite: “Vos estote testes quod nos sumus mauri.”

190 ^{58/65}[64] O uos, qui habetis scripturam, quare disputatis de Habraham? Lex enim et Euangelia non fuerunt delata nisi post eum. Non enim habetis prudentiam?

^{59/66}[65] Vos estis illi disputastis de eo quod ignoratis. Et quare uultis disputare de eo, de quo non habetis scientiam? Et Deus est qui scit, et uos nescitis.

ABRAHAM NON FUIT IVDÆVS NEQVE CHRISTIANVS SED FIDELIS

195 ^{60/67}[66] Non fuit Habraham iudeus nec christianus [C 113] sed fuit uerus maurus, et non fuit ex illis qui blasphemauerunt.

^{61/68}[67] Homines qui secuti sunt Habraham et hunc prophetam, et credentes sunt simul ex lege Habrahae, Deus autem est amicus credentium.

[M 58] ^{62/69}[68] Et quidam ex illis qui habent scripturam uoluerunt corrumpere uos, et non corrumpent nisi se ipsos, et non habent sensum.

200 ^{63/70}[69] O uos, qui habetis scripturam, quare non creditis aleis Dei et estis testes illarum?

186 quod non adorabimus] ut non adoremus *M* • ipsius *add.* Dei *s.l.* *C* • erimus increduli in aliqua re ipsius *add.* participabimus cum eo rem *s.l.* *M* || **187** ad inuicem] alios *M* • alios correxit alienos *M* • alienos *add.* aliquos *s.l.* *M* • deos *add.* scilicet, alienos *s.l.* *C* • sine *add.* absque *s.l.* *M* • illi *add.* iudei et christiani *s.l.* *C* • rebellauerint] rebellauerunt *M* • rebellauerunt *add.* redierunt *s.l.* *M* • dicite *add.* tu, Machom, et mauri *s.l.* *C* || **188** nos *add.* iudei et christiani *s.l.* *C* • mauri *add.* obedientes *s.l.* *M* || **189** uos *add.* iudei et christiani *s.l.* *C* • uos, qui habetis scripturam *add.* gens scripturae *s.l.* *M* • quare] cur *M* • disputatis *add.* scilicet, utrum fuerit iudeus aut christianus *s.l.* *C* • Habraham] Abraham *M* || **190** Lex enim et Euangelia] et de eo quod descendit de lege et Euangeliis *M* • eo quod descendit de lege et Euangeliis? Non fuerunt delata *add.* non delata fuerunt lex et Euangelia *s.l.* *M* • eum *add.* Habraham *s.l.* *C* || **191** disputastis] qui disputatis *M* • Vos estis illi qui *add.* certe uos *s.l.* *M* • de eo] id *M* • quod *bis* *M* • id quod quod *sic bis* ignoratis *add.* in quo habetis scientiam *s.l.* *M* • Et quare uultis disputare] quare igitur disputatis *M* || **192** quo *add.* Habraham *s.l.* *C* • de eo, de quo *add.* in quo *s.l.* *M* • Deus est] sciote quod Deus est ille *M* • nescitis] minime (?) scitis *M* || **193** *add.* Abraham non fuit iudaeus neque christianus sed fidelis *in mg.* *M* || **194** Non] Et non *M* • Habraham] Abraham *M* • iudeus nec] iudaeus neque *M* • sed] tamen *M* sed tamen *add.* sed *s.l.* *M* • uerus maurus *add.* *signum crucis et unificans et obediens s.l.* *M* || **195** illis *add.* idolatris *s.l.* *M* • illis qui blasphemauerunt] blasphemantibus *M* • blasphemantibus *add.* participantibus *s.l.* *M* || **196** Homines] Et homines *M* • Habraham] Abraham *M* • Et homines qui secuti sunt Abraham *add.* certe merentiores hominum sunt qui secuti sunt eum Abraham *s.l.* *M* • prophetam *add.* Machomam *s.l.* *C* • credentes *add.* mauros *s.l.* *C* || **197** sunt simul ex lege Habrahae] iustae legi *M* • Deus autem] et Deus *M* || **198** illis] his *M* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* • corrumpere uos *add.* separare uos a lege uestra *s.l.* *C* • corrumpere uos *add.* scilicet, separare a lege uestra *s.l.* *M* || **199** corrumpent] corruperunt *M* • habent sensum *add.* sentiunt *s.l.* *M* || **200** qui habetis scripturam *add.* gens scripturae *s.l.* *M* • quare non creditis aleis] cur estis increduli cum uersibus *M* • estis increduli *add.* negatis *s.l.* *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • aleis Dei *add.* uersibus Alcorani *s.l.* *C* • et *add.* uos *M* || **201** illarum] eorum *M* • eorum *add.* *signum crucis s.l.* *M*

^{64/71}[70] O uos qui habetis scripturam, quare caelatis ueritatem falsitate, et cauillatis ueritatem, et uos scitis eam?

205 ^{65/72}[71] Et dixerunt aliqui ex his, qui habent scripturam: [C 114] “Credite in id quod fuit delatum credentibus in principio diei, non credatis in id in fine diei.” Vt illi reuertantur.

210 ^{66/73}[72] Et non creditis nisi in id, quod lex uestra secuta est. Dic tu quod uia est uia Dei et quod non fuit datum alicui quod fuit datum uobis. Illi autem uolunt disputare contra uos de uestro creatore. Dic tu quod bonitas est in manu Dei, quam dabit cuicumque uoluerit, et Deus est late sciens.

^{67/74}[73] Et eliget propter suam misericordiam quemcunque uoluerit. Et Deus habet maximam bonitatem.

IVDEI NON REDDVNT MVTVVM CHRISTIANI VERO REDDVNT

215 ^{68/75}[74] Et ex his, qui habent scripturam sunt aliqui, quibus si mutuo dederis unum talentum, soluent tibi; et ex illis sunt aliqui, quibus, si mutuo dederis [C 115] nummum aureum, non soluent tibi nisi continuo repeteris ab eis.

202 uos *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* C • quare] cur M • caelatis *add.* induitis *s.l.* M • caelatis ueritatem *add.* dicendo quod non habetur in uestris scripturis *s.l.* C • falsitate] mendacio M *sed* mendacio *add.* falsitate *s.l.* M • cauillatis] facetis M • facetis *add.* absconditis *s.l.* M || **203** ueritatem *add.* scilicet, Machomam *s.l.* C • eam] esse M • esse *add.* *signum crucis s.l.* M || **204** dixerunt *add.* iudei *s.l.* C • ex his] illorum M • qui *add.* iudei *s.l.* C • scripturam *add.* legem ueterem *s.l.* C • dixerunt aliqui illorum qui habent scripturam *add.* scilicet, iudei; dixit congressus de gente scripturae *s.l.* M || **205** fuit delatum] delatum fuit M • delatum *add.* Alcoran *s.l.* C • credentibus *add.* mauris *s.l.* C • diei] Dei M • credentibus in principio Dei *add.* super quos crediderunt in facie Dei *s.l.* M • non] et non M • non credatis *add.* negate *s.l.* M • in id in fine diei] finem eius M • illi *add.* mauri *s.l.* C || **206** reuertantur *add.* ad legem eorum *s.l.* C || **207** creditis] credatis M • creditis *add.* uos iudei *s.l.* CM • lex uestra secuta est] secuta est lex uestra M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • quod uia] quia M • *add.* scilicet, uera *s.l.* C || **208** tu quia est uia Dei *add.* certe ductio est ductio Dei *s.l.* M • quod *om.* M • alicui *add.* praedecessorum *s.l.* C • non fuit datum alicui quod fuit datum *add.* an donatur unus sicut donatum fuit *s.l.* M • uobis *add.* mauris *s.l.* C • Illi *add.* iudei et christiani *s.l.* C || **209** contra uos *om.* M • Illi autem uolunt disputare de uestro creatore *add.* aut disputant, scilicet iudei et christiani, apud dominum uestrum *s.l.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu *add.* *signum crucis s.l.* M • bonitas *add.* gratia *s.l.* CM • quam *add.* gratiam *s.l.* C • quam dabit *add.* *signum crucis et* dabit eam *s.l.* M || **210** late *add.* largus *s.l.* M || **211** Et *om.* M • eliget *add.* Deus *s.l.* C • Eliget propter suam misericordiam *add.* appropriabit cum misericordia sua *s.l.* M || **212** habet maximam bonitatem] est magnae bonitatis M • bonitatem *add.* gratiam *s.l.* C • magnae bonitatis *add.* socius bonitatis magnae *s.l.* M || **213** *add.* iudei non reddunt mutuuum christiani uero reddunt *in mg.* M || **214** his *add.* iudois *sic* et christianis *add.* *s.l.* C • scripturam *add.* legem et Euangelia *s.l.* C • his qui habent scripturam *add.* gentibus scripturae *s.l.* M • aliqui *add.* *s.l.* C scilicet, qui facti sunt mauri *s.l.* C • si mutuo dederis] fides M || **215** talentum *add.* scilicet, auri *s.l.* C • talentum *add.* cantore (?) *s.l.* M • tibi *add.* Machometto *s.l.* C • sunt aliqui] etiam sunt multi M • multi *add.* *signum crucis s.l.* M || **216** mutuo dederis nummum aureum] fides unum [aureum] nummum M • nummum *add.* aureum *s.l.* M • continuo repeteris] continue repetas M • repeteris *add.* scilicet, in iudicio *s.l.* C

^{69/-} Et sic dixerunt quod non erat iusticia super eos in nationibus, et dicent falsitatem coram Deo, et illi sciunt.

220 ^{70/76[75]} Certe qui adimpleuit fidem suam, habuit timorem Dei, et Deus diligit timentes.

^{71/77[76]} Illi autem qui emerunt cum fide Dei et cum iuramentis suis paruuum pretium, illi non habebunt partem in alio saeculo, nec loquetur eos Deus, nec aspiciet eos in die iudicii, nec mundabit eos, et habebunt poenam crudelem.

225 [*M* 59] ^{72/78[77]} Et sunt aliqui ex illis, qui inuoluent linguas suas in scripturis ut faciant uos credere quod est de scriptura illud quod non est de scriptura, et dicent quod [*C* 116] est ex Deo, et non est ex Deo, et imponent super uos falsitatem, et illi sciunt.

230 ^{73/79[78]} Non oportet aliquem hominem, cui Deus dedit scripturam, et scientiam, et profetiam, ut dicat hominibus: “Estote uos serui mei sine Deo!” Sed: “Vos estote magistri, quia cognouistis scripturam, et quia studuistis.”

^{74/80[79]} Et non praecipient uobis ut reciperetis angelos aut prophetas in deos, sic

217 dixerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • iusticia] iustitia *M* • nationibus *add.* idiotis *s.l.* *M* || **218** falsitatem coram Deo] coram Deo mendacium *M* • illi] ipsi id bene *M* • id bene *add.* *signum crucis s.l.* *M* • illi sciunt *add.* scilicet, quod sunt mendaces *s.l.* *C* || **219** fidem suam] suam fidem et *M* • fidem suam *add.* scilicet, soluendo debitum *s.l.* *C* • habuit timorem Dei *add.* timuit Deum *s.l.* *M* • diligit] amat *M* || **220** timentes *add.* scilicet, Deum *s.l.* *C* || **221** Illi *add.* iudei *s.l.* *C* • Illi autem] et illi *M* • emerunt] ement *M* • cum iuramentis *add.* scilicet, falsificando scripturam cum iuramento *s.l.* *C* • ement cum fide Dei et cum iuramentis *add.* scilicet, falsi<fi>cando (?) scripturam cum iuramento falso in nomine Dei *s.l.* *M* • suis paruuum] uile *M* • paruuum *add.* scilicet, uitam huius mundi *s.l.* *C* || **222** pretium] praecium *C* • illi *add.* scilicet, qui talia fecerunt *s.l.* *C* • partem *add.* scilicet, mercedem *s.l.* *C* • partem *add.* pretium *s.l.* *M* • alio *add.* nouissimo *s.l.* *M* • nec loquetur] et non alloquetur *s.l.* *M* • nec aspiciet] et non respiciet *s.l.* *M* || **223** iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* *M* • nec] et non *M* • mundabit *add.* scilicet, a peccatis *s.l.* *C* • mundabit eos *add.* faciet dignos *s.l.* *M* • poenam crudelem *add.* tormentum dolens *s.l.* *M* || **224** ex illis] illorum *M* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* • inuoluent *add.* uel conuertent, scilicet augendo uel minuendo *s.l.* *C* • in scripturis] cum scriptura *M* || **225** uos *add.* mauros *s.l.* *C* • faciant uos credere *add.* dubites *s.l.* *M* • de] ex *M* • quod est de scriptura *add.* scilicet, quod Iesus Christus fuit Deus *s.l.* *C* • illud quod] quid (?) *M* • est de] ex *M* • scriptura *add.* Dei *M* || **226** quod est ex Deo] “Est a Deo” *M* • a *add.* de *s.l.* *M* • est ex Deo, et non est ex Deo, et imponent *add.* scilicet, illud quod dicebant iudei, quod Machoma non erat in scriptura ueteri *s.l.* *C* • ex Deo, et imponent super uos falsitatem] [et di] nisi mendacium super Deum *M* • [et di] nisi *add.* de Deo et dicunt *s.l.* *M* || **227** illi *add.* scilicet, qui dicunt falsitatem *s.l.* *C* • illi] ipsi *M* || **228** Non oportet aliquem hominem cui] [non] Opus est alicui homini quod *M* • [non] Opus est alicui *add.* non fuit *s.l.* *M* • dedit] det ei *M* • scripturam *add.* Euangelia *s.l.* *C* • scientiam *add.* dominum (?) spiritus (?) scientia (?) *s.l.* *C* • scientiam *add.* iudicium *s.l.* *M* || **229** profetiam] prophetiam *M* • dicat] non (?) diceret (?) *M* • serui mei *add.* scilicet, adorando me *s.l.* *C* • mei *add.* mihi *s.l.* *C* • sed *add.* scilicet, dicat *s.l.* *C* • estote] estis *M* || **230** cognouistis *add.* omnem *M* • quia cognouistis omnem *add.* eo quod sciuitis *s.l.* *M* • et *om.* *M* • quia *add.* eo quod *s.l.* *M* • studuistis *add.* scripturae *s.l.* *CM* || **231** praecipient] praecipierant *M* *sed* correxit praecipient *s.l.* *M* • praecipient *add.* scilicet, prophetae *s.l.* *C* • reciperetis] accipietis *M* • aut] et *M* • deos] dominos *s.l.* *M*

enim praeciperent uobis ut essetis increduli postquam fuistis mauri.

235 75/81^[80] Et quando accepit Deus fidem a prophetis pro eo quod dedimus uobis de scriptura et scientia, et postea uenit uobis nuncius uerus, credens in id quod uos habetis: “Vt crederetis in eum et ut defenderetis eum.” [C 117] Dixit: “Concedistis et accepistis super uos fidem meam.” Dixerunt: “Concessimus.” Dixit: “Igitur estote testes, et ego sum unus testis uobiscum.”

76/82^[81] Et qui fuerunt rebelles post hoc, illi sunt maleuoli.

240 77/83^[82] Et sic diligetis et uelletis aliam legem quae non est a Deo, propter quem facti sunt mauri omnes qui sunt in caelis et in terra, libenter aut per uim, et ad illum conuertimini.

245 78/84^[83] Dic tu: “Nos credidimus in Deum, et in id quod fuit delatum uobis, et in id quod fuit delatum super Habraham, et Ismaelem, et Isach, et Iacob, et tribus, et in id quod fuit datum Moysi, et Iesu, et prophetis creatore suo, non ponendo differentias inter aliquos [C 118] ex illis, cui sumus mauri.

232 praeciperent] praecipient *M* • Sic enim praecipient *add.* An praecepit *s.l.* *M* • essetis] sitis *M* • ut sitis increduli *add.* negationem *s.l.* *M* • increduli *add.* idolatri *s.l.* *C* • fuistis mauri *add.* postquam uestram conuersionem *s.l.* *C* • mauri *add.* obedientes *s.l.* *M* || **233** fidem a prophetis *add.* id est, ut omnes crederent in Machoma *s.l.* *C* • a prophetis *add.* prophetarum *s.l.* *M* || **234** scientia *add.* sapientia *s.l.* *M* • nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • uerus credens *add.* uerificando *s.l.* *M* • in *om.* *M* • in id *add.* scilicet, legem et Euangelia *s.l.* *C* || **235** uos habetis *add.* est uobiscum *s.l.* *M* • Vt crederetis *add.* certe et creditote *s.l.* *M* • eum *add.* Machomam *s.l.* *C* • defenderetis *add.* uos iudei, christiani et prophetae *s.l.* *C* • ut defenderetis *add.* *signum crucis et auxiliatote s.l.* *M* • eum] cum *M* • eum *add.* scilicet, Machomam *s.l.* *C* • Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • cum dixit *add.* scilicet, Deus *s.l.* *C* • Concedistis] Concessistis *M* • Concedistis *add.* uos, prophetae *s.l.* *C* • Concessistis *add.* an confessi estis *s.l.* *M* || **236** uos] illos *M* • fidem meam *add.* ut credatis in Machomam *s.l.* *C* • Dixerunt *add.* id est, profetae *s.l.* *C* • Concessimus *add.* confessi sumus *s.l.* *C* • Dixit *add.* Deus *s.l.* *CM* || **237** ego *add.* Deus *s.l.* *C* • unus testis uobiscum] uobiscum ex testibus *M* • testis uobiscum *add.* scilicet, quod Machoma sit propheta *s.l.* *C* || **238** fuerunt rebelles] fuit rebellis *M* • fuit rebellis *add.* reuertitur *s.l.* *M* • post hoc *add.* scilicet, post datam fidem *s.l.* *C* • hoc illi sunt maleuoli] post illum sunt (?) maligni *M* • illum *add.* illud *s.l.* *M* || **239** Et sic *add.* an *s.l.* *M* • diligetis] amabitis *M* • diligetis *add.* uos iudei, christiani et Corascitae *s.l.* *C* • amabitis *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et uelletis] aut uoletis *M* • quae non est a Deo, propter quem] quam legem Dei cui *M* • quem *add.* Deum *s.l.* *C* || **240** in caelis *add.* scilicet, angeli *s.l.* *C* • qui sunt in caelis et in terra] caelestes et terrestres *M* • terra *add.* homines *s.l.* *C* • quam legem Dei cui facti sunt mauri omnes, caelestes et terrestres *add.* Dei (?) et sibi paruit qui stat in caelo et in terra *s.l.* *M* • libenter aut per uim] aut libenter aut ui *M* • per uim *add.* scilicet, qui fuerunt uicti in proelio et facti mauri *s.l.* *C* || **241** conuertimini] conuertimini *M* • conuertimini *add.* scilicet, in die iudicii *s.l.* *C* • aut libenter aut ui, et ad illum conuertimini *add.* et Deum reuertimini *s.l.* *M* || **242** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • credidimus *add.* nos mauri *s.l.* *C* • id *add.* Alcoran *s.l.* *C* • fuit delatum uobis] descendit *M* • descendit *add.* delatum fuit super nos *s.l.* *M* • in *om.* *M* || **243** super Habraham, et Ismaelem, et Isach] et id quod fuit delatum Abrahae, Ismaeli, Isaas *M* • et *om.* *M* • tribus] tribubus *M* || **244** in id *om.* *M* • datum] delatum *M* • datum *add.* scilicet, legem *s.l.* *C* • Iesu *add.* Euangelia, id est profetias *s.l.* *C* • creatore suo] a suo creatore *M* • creatore *add.* domino *s.l.* *M* || **245** ponendo differentias *add.* differimus *s.l.* *M* • aliquos, ex illis, cui] aliquem illorum quibus *M* • cui *add.* Deo *s.l.* *C* • sumus *add.* omnes *M* • aliquem illorum quibus sumus omnes mauri *add.* unum ex iis et nos sibi sumus obedientes *s.l.* *M*

79/85^[84] Et qui uult aliam legem, excepta lege maurorum, non erit acceptabilis apud eum, et est in alio seculo ex perditis.

80/86^[85] Et quomodo diriget Deus gentem quae fuit incredula, postquam crediderat, et postquam testificata est quod nuncius erat uerus quibus uenerunt declarationes?
250 [M 60] Deus autem non diriget iniuriantes.

81/87^[86] Quorum praemium est ut maledictio Dei, et angelorum, et hominum sit super illos,

82/88^[87] in aeternum; non habebunt remedium suae poenae neque erunt aspecti,

83/89^[88] exceptis his qui paenitentiam egerunt postea et fecerunt opera bona, quia
255 Deus est parcens et misericors.

84/90^[89] Illi autem qui non [C 119] crediderunt postquam crediderant, et auerunt blasphemiam; non erit acceptabilis paenitentia eorum, qui sunt pessime ducti in uia.

85/91^[90] Illi autem qui non crediderunt et mortui sunt in incredulitate; non erit
260 acceptabilis ab aliquo ex illis tota terra plena auro, quamuis uoluisset redimi cum illo; qui habebunt poenam crudelem et non habebunt defensores.

86/92^[91] Non adipiscemini bene operari donec distribuatis ex his quae uos diligitis ^[92]

246 excepta lege] praeter illam *M* • acceptabilis] acceptabilis *M* || **247** eum *add.* Deum *s.l.* *C* • erit acceptabilis apud eum *add.* acceptabitur ab eo *s.l.* *M* • est] erit *M* • et est *add.* scilicet, qui habuerit aliam legem *s.l.* *C* • seculo] saeculo *M* • perditis *add.* id est, ad ignem eternum condemnati *s.l.* *C* || **248** diriget *add.* ducet *s.l.* *M* • gentem *add.* scilicet, iudeorum, christianorum et Corascitarum qui facti sunt mauri *s.l.* *C* • quae fuit incredula] incredulam *M* • crediderat] crediderint *M* • gentem incredulam postquam crediderint *add.* eos qui negauerunt fidem suam *s.l.* *M* || **249** testificata est] testificauerint *M* • nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • erat uerus] est uerax *M* • uenerunt *add.* Alcoran *s.l.* *C* • quibus uenerunt declarationes *add.* uenit eis clara *s.l.* *M* || **250** Deus autem] Et Deus *M* • diriget *add.* ducet *s.l.* *M* • iniuriantes] gentes iniuriantes *M* • iniuriantes *add.* rebelles *s.l.* *C* || **251** Quorum *add.* infidelium *s.l.* *C* • hominum *add.* omnium *s.l.* *M* • sit *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **252** illos] eos *M* || **253** in aeternum *add.* aeternales in ea *s.l.* *M* • remedium suae] requiem eorum *M* • habebunt requiem eorum poenae *add.* leuiabitur tormentum *s.l.* *M* • neque erunt aspecti] nec respicientur *M* • aspecti *add.* scilicet, a Deo cum pietate *s.l.* *C* • respicientur *add.* expectabuntur *s.l.* *M* || **254** Exceptis his] Praeter illos *M* • paenitentia *add.* quia conuersi sunt ad legem machometticam *s.l.* *C* • postea *add.* postquam rebellauerunt *s.l.* *C* • fecerunt] facient *M* • opera bona] bona opera *M* • quia] et *M* || **255** et *om.* *M* || **256** postquam crediderant *add.* post fidem eorum *s.l.* *M* • auerunt *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **257** blasphemiam] blasphemiam suam *M* • blasphemiam *add.* negationem *s.l.* *M* • erit acceptabilis paenitentia eorum] recipietur eorum paenitentia *M* • qui] quia *M* • ducti in uia] directi *M* • quia sunt pessime directi *add.* et illi sunt errantes *s.l.* *M* || **258** autem *om.* *M* • in incredulitate] increduli *M* || **259** erit acceptabilis] recipietur *M* • acceptabilis *add.* scilicet, in die iudicii *s.l.* *C* • ex illis] eorum id quod in *M* • aliquo eorum *add.* uno ex ipsis *s.l.* *M* • tota *om.* *M* • plena auro] licet sit aurum *M* • in terra, licet sit aurum *add.* plenitudo terrae ab auro et cooperiantur cum eo *s.l.* *M* || **260** quamuis uoluisset redimi cum illo] et auget blasphemiam suam *M* • qui *add.* illi *s.l.* *M* • poenam crudelem *add.* tormentum dolens *s.l.* *M* || **261** adipiscemini] adipiscemini *M* • adipiscemini *add.* uos mauri *s.l.* *C* • distribuatis *add.* in elemosinas *s.l.* *C* • his *add.* bonis temporalibus *s.l.* *C* • distribuatis ex his quae uos] distribuetis quod plus *M* • distribuetis quod plus *add.* expendetis a quo *s.l.* *M*

et nihil destribuetis quod Deus nesciat.

265 ^{87/[93]} Omnia alimenta fuerunt licita filiis Israel, excepto eo quod Israel prohibuit sibimet antequam lex fuisset delata. Dic tu: “Afferte [C 120] uos legem, et legite illam, si estis ueraces.

^{88/[94]} Et quicumque imposuerint falsitatem Deo post hoc, illi sunt iniuriantes.”

^{89/[95]} Dic tu quod Deus dixit ueritatem, ergo sequimini legem catholicam Abraham, qui non fuit ex blasphemantibus.

MECHAE TEMPLVM PRIMVM TEMPLVM MVNDI

270 ^{90/[96]} Primum templum, quod fuit positum hominibus, fuit illud quod est in Meccha, benedictum, et est uia generationibus.

IBI SEDES ABRAHAM

^{91/[97]} In quo sunt miracula manifesta, ubi est labor Abraham, et cuicumque introierit in illud est securus, et Deus mandauit hominibus, ut uisitent templum,

275 CVLTVS AN ORATIO ILLIUS

[M 61] illis item qui habent facultatem pro itinere;

262 Deus *add.* id *M* • nesciat *add.* utrum datis propter amorem eius *s.l. C* • et nihil destribuetis quod Deus id nesciat *add.* et quod expendetis de re Deus autem est sciens *s.l. M* || **263** Omnia alimenta fuerunt licita] Omnes cibi fuerunt liciti *M* • Omnes cibi fuerunt liciti filiis Israel *add.* omnis cibus fuit licitus israelitis *s.l. M* • excepto eo *add.* scilicet, neruo quod est in faemore *s.l. C* • Israel *add.* Iacob *s.l. C* • Israel prohibuit] noluit Israel *M* || **264** lex fuisset delata] fuisset delata lex *M* • Dic *add.* scilicet, tu Machom *s.l. M* • tu *add.* Machoma *s.l. C* • tu *add.* *signum crucis s.l. M* || **265** illam] eam *M* || **266** quicumque imposuerint] cum imposuerit *M* • imposuerint *add.* scilicet, ponendo in scripturam quod Deus non posuit *s.l. C* • falsitatem *add.* mendacium *s.l. M* • hoc] illud *M* • post hoc *add.* id est, postquam fuit data lex *s.l. C* • post illud *add.* scilicet, postquam fuit delata lex *s.l. M* || **267** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • sequimini] sequimini *M* • sequimini *add.* uos mauri, iudei et christiani *s.l. C* • sequimini *add.* scilicet, iudei, christiani, mauri *s.l. M* || **268** Abraham] Habrahae *C* • catholicam Abraham] Abrahae catholice *M* • qui] et *M* • blasphemantibus] blasphematis *M* • blasphematis *add.* participantibus *s.l. M* || **269** *add.* Mechae templum primum templum mundi *in mg. M* || **270** Primum templum *add.* certe quod prima domus *s.l. M* • fuit positum] positum fuit *M* • positum *add.* edificatum per Habraham, ut dicunt expositores *s.l. C* || **271** quod est in Meccha] Mechae *M* • est *om. M* • generationibus] generationum *M sed* uia generationum *add.* ductio generationibus *s.l. M* || **272** *add.* Ibi sedes Abraham *in mg. M* || **273** quo] qua *M* • quo *add.* templo *s.l. C* • Abraham] Habrahae *C* • est labor Habrahae] sedit Abraham *M* • sedit *add.* habitaculum *s.l. M* || **274** cuicumque introierit] qui ingreditur *M* • in *om. M* • est securus] erit tutus *M* • securus *add.* scilicet, a morte, quam (?) sit homicida quia non possunt eum inde extrahere propter templi uenerationem *s.l. C* • mandauit] praecepit *M* • praecepit *add.* super *s.l. M* • templum *add.* scilicet, Meccham *s.l. C* • ut uisitent templum *add.* uisitatio domus *s.l. M* || **275** *add.* Cultus an oratio illius *in mg. M* || **276** illis] illi *M* • item *om. M* • habent] habebunt *M* • itinere] uiatico *M* • illi qui habebunt facultatem pro uiatico *add.* ille qui potest ire ad eum *s.l. M*

^{92/-} et qui non confidit, Deus est diues, et non indiget nationibus.

^{93/[98]} Dic tu: “O uos, qui habetis [C 121] scripturam! Quare non creditis in Deum et in aleas eius? Et Deus est testis omnium quae uos facitis.”

280 ^{94/[99]} Dic tu: “O uos, qui habetis scripturam! Quare declinatis a uia Dei querendo causas ut perturbetis credentes? Et estis testes, et Deus non ignorat ea quae uos facitis.”

^{95/[100]} O uos credentes! Si uos obedieritis aliquibus, qui habuerunt scripturam, illi uos incredulos facient, postquam fuistis credentes.

285 ^{96/[101]} Et quomodo non eritis credentes? Vos enim legitis aleas Dei super uos, et nuncius eius est uobiscum. Et qui apprehenderit Deum, ille est directus per uiam rectam.

^{97/[102]} O uos credentes! Timete Deum sicut debet timeri, et nolite mori nisi mauri [C 122] existentes.

290 ^{98/[103]} Et firmate uosmet in fune Dei, et nolite esse differentes, et recordamini gratiae Dei super uos. Et quando fuistis inimici, Deus uniuit inter uos corda, et inuenti estis omnes in mane fratres propter misericordiam eius uel gratiam.

277 qui *add.* id est, si aliqui non accedit ad templum propter infidelitatem *s.l.* C • confidit] credit M • et non indiget *add.* non indigens (?) *s.l.* M • nationibus] nationum M || **278** tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu *add.* *signum crucis s.l.* M • uos *add.* iudei et christiani *s.l.* C • scripturam *add.* legem et Euangelia *s.l.* C • uos qui habetis scripturam *add.* gens scripturae *s.l.* M • quare] cur M || **279** in aleas eius] eius uersus M • aleas eius *add.* uersus Alcorani *s.l.* C • non creditis in Deum et eius uersus *add.* negastis uersus Dei *s.l.* M • uos *om.* M || **280** tu *add.* *signum crucis s.l.* M • declinatis a uia] impeditis uiam M • impeditis *add.* tenetis *s.l.* M • declinatis a uia Dei *add.* id est, dicendo quod Machoma non est in uestra scriptura *s.l.* C || **281** querendo causas] quaerendo eas M • credentes *add.* scilicet, in Machoma *s.l.* C perturbetis credentes] reuoluatis illos qui credunt M • quaerendo eas ut reuoluatis illos qui credunt *add.* cui credit uolendo (?) per uiam *s.l.* M • testes *add.* id est, quod Machoma est in uestra scriptura *s.l.* C • et Deus] Dei qui M • ea *om.* M • uos *om.* M || **282** uos facitis *add.* quia negatis ueritatem *s.l.* C || **283** obedieritis] eritis obedientes M • aliquibus *add.* eorum M • aliquibus *add.* iudeis et christianis *s.l.* C • scripturam *add.* legem et Euangelia *s.l.* C • qui habuerunt scripturam *add.* quibus donata sunt scriptura *s.l.* M || **284** uos incredulos facient] facient uos incredulos M • incredulos *add.* reuerti *s.l.* M • credentes *add.* in Machoma *s.l.* C • postquam fuistis credentes *add.* post fidem uestram (?), scilicet in Machom. *s.l.* M || **285** eritis credentes] creditis M • credentes *add.* in Machoma *s.l.* C • uos *add.* iudei quod fruti (?) estis mauri *s.l.* C • uos enim] et M • legitis *add.* leguntur *s.l.* M • aleas Dei] uobis uersus Dei M • aleas Dei *add.* uersus Alcorani *s.l.* C || **286** nuncius *add.* Machoma *s.l.* C • uobiscum *add.* in uobis *s.l.* M • apprehenderit] appraehenderit M • est directus] diriget M || **287** rectam] iustorum M • per uiam rectam *add.* in lege Machometti *s.l.* C • appraehenderit Deum, ille diriget per uiam iustorum *add.* defendet cum Deo iam ductus est ad uiam rectam *s.l.* M || **288** credentes *add.* mauri *s.l.* C • et nolite mori *bis* M • mauri *add.* obedientes *s.l.* M || **289** existentes *om.* M || **290** uosmet] uos M • firmate uos *add.* tuemine omnes *s.l.* C • in fune *add.* id est, in lege Machometti *s.l.* C • Dei *add.* omnes M || **291** Et *om.* M • inimici *add.* idolatrae *s.l.* C • Deus] Et Deus M • uniuit *add.* id est, fecit uos mauros *s.l.* C • uniuit *add.* coniunxit *s.l.* M • inter uos corda] in cordibus uestris uos M || **292** inuenti estis *add.* id est, facti mauri *s.l.* C • in mane *om.* M • propter misericordiam] cum misericordia M • misericordia eius *add.* gratia sua *s.l.* M • uel gratiam *om.* M

^{99/-} Iam enim eratis circa foueam ignis de quo uos liberauit, et sic declarat uobis miracula sua Deus, ut sitis bene directi in uia.

295 ^{100/[104]} Et quod esset ex uobis una gens, clamans ad bonum, et praecipiens res iustas, et prohibens fieri illud quod est abominabile, et illi sunt beati.

^{101/[105]} Et nolite fieri sicut illi qui fuerunt differentes et dubitauerunt postquam habuerunt declarationes qui habebunt poenam maximam.

300 ^{102/[106]} In [C 283] die in qua quaedam facies reuertentur albae et quaedam nigrae, illi autem [M 62] quorum facies sint nigrae, quia non crediderunt postquam fuerunt credentes, gustabunt poenam secundum incredulitatem suam.

^{103/[107]} Et illi quorum facies facta sunt albae, erunt collocati in misericordia Dei in aeternum.

305 ^{104/[108]} Hae sunt aleae Dei quas legemus super te cum ueritate; et Deus non uult iniuriam hominum.

^{105/[109]} Et Dei sunt omnia quae sunt in caelo et in terra, et ad Deum conuertentur omnia.

^{106/[110]} Vos fuistis gens magis bona quam aliqua quae egressa est ex hominibus;

293 Iam enim] Et *M* • eratis *add.* in idolatria *s.l.* *C* • circa] una (?) *M* • foueam *add.* scilicet, in fernism (?) *s.l.* *C* • foueam *add.* ripam foueae *s.l.* *C* • de] a *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* • uos liberauit] liberauit uos *M* • liberauit uos *add.* eripuit ab ea *s.l.* *M* || **294** uobis miracula sua Deus] Deus sua miracula uobis *M* • bene directi *add.* ducti *s.l.* *M* • in uia *om.* *M* • in uia *add.* Dei *s.l.* *C* || **295** esset *add.* uos mauri *s.l.* *C* • quod esset ex uobis] ut essetis uos *M* • essetis *add.* estote *s.l.* *M* • clamans] uocate *M* • uocate *add.* uocant *s.l.* *M* • clamans ad bonum *add.* praedicans ad legem Machometti *s.l.* *C* • praecipiens] praecipiet *M*] praecipiet correxerit praecipiet *s.l.* *M* || **296** res iustas *add.* scilicet, ea quae Deus praecepit *s.l.* *C* • res iustas *add.* honestatem *s.l.* *M* • prohibens] prohibent *M* • abominabile] abominabile *M* • abominabile *add.* septem peccata mortalia *s.l.* *C* • fieri illud quod est abominabile *add.* inhonesta *s.l.* *M* • illi *add.* scilicet, qui faciunt bona opera *s.l.* *C* || **297** fieri] esse *M* • Et nolite esse *add.* non eritis *s.l.* *M* • illi *add.* iudei et rebelles *s.l.* *C* • differentes *add.* separati *s.l.* *M* • dubitauerunt] dubitantes *M* • dubitantes *add.* diuersi *s.l.* *M* || **298** habuerunt] uenit *sic* eis *M* • declarationes *add.* Alcorani *s.l.* *C* • declarationes *add.* clara *s.l.* *M* • poenam maximam *add.* tormentum magnum *s.l.* *M* || **299** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • quaedam] accipient *M* • quaedam *add.* saluandorum *s.l.* *C* • reuertentur albae] albas *M* • nigrae *add.* scilicet, damnatorum *s.l.* *C* || **300** quaedam nigrae, illi autem] alii nigras *M* • in qua accipient facies albas et alii nigras *add.* aliquae dealbabuntur facies, aliae denigrabuntur *s.l.* *M* • facies sint] sunt facies *M* • quorum sunt facies nigrae *add.* quibus autem nigrabuntur *s.l.* *M* • quia] qui *M* || **301** incredulitatem suam] non crediderunt *M* • qui non crediderunt postquam fuerunt credentes, gustabunt poenam secundum non crediderunt *add.* an negastis post credulitatem uestram? Gustate tormentum pro quo fuistis negantes *s.l.* *M* || **302** facta sunt] erunt *M* • illi quorum facies erunt albae *add.* quibus dealbabuntur facies *s.l.* *M* • erunt] erint *M* • erint collocati *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **303** in aeternum *add.* sunt aeternales *s.l.* *M* || **304** Hae] Haec *C* • Hae] Hi *M* • aleae] uersus *M* • aleae Dei] uersus Alcorani *s.l.* *C* • quas legemus] quos legimus *M* • te *add.* scilicet, Machoma *s.l.* *CM* || **305** uult iniuriam hominum *add.* scilicet, ut sint damnati in inferno *s.l.* *C* • hominum *add.* nationibus *s.l.* *M* || **306** conuertentur] reuertentur *M* • conuertentur *add.* scilicet, in die iudicii *s.l.* *C* || **308** Vos *add.* mauri *s.l.* *C* • magis bona quam aliqua quae egressa est] melior omnibus quae *M* • hominibus *add.* sunt *M* • hominibus *add.* omnibus *s.l.* *C*

310 praecipiendo res iustas, et prohibendo id quod est abominabile, et credendo in Deum. Et si illi qui habuerunt scripturam credidissent, melius fuisset [C 123] eis, et aliqui illorum fuerunt credentes, sed plures illorum fuerunt increduli et peccatores.

^{107/[111]} Nihil mali facient uobis nisi linguis suis; et si pugnauerint contra uos, uertent terga sua, et non erunt defensi.

315 ^{108/[112]} Maledictio uenit super illos, ubicunque fuerint inuenti, nisi per fidem Dei et securitatem hominum, et fuerunt digni ira Dei, et uenit super illos egestas et paupertas, et hoc quia non crediderunt aleis Dei, et quia interfecerunt prophetas iniuste, et quia fuerunt pertinaces et rebelles.

^{109/[113]} Non sunt equales uni genti eorum qui habuerunt scripturam qui legunt aleas Dei tota nocte et humiliantur et prostrant se,

320 [C 124] ^{110/[114]} credendo in Deum et in diem alterius saeculi, recipiendo res iustas et prohibendo illud, quod est abominabile, et perseuerando in bonis, quae sunt sanctorum.

309 abominabile *add.* id est, septem peccata mortalia et idolatriam *s.l. C* • quae ex hominibus sunt, praecipiendo res iustas et prohibendo id quod est abominabile *add.* quae egressa est hominibus, praecepistis honesta et prohibuistis inhonesta *s.l. M* • credendo] credidistis *M* || **310** qui habuerunt *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l. C* • illi qui habuerunt scripturam *add.* gentes scripturae *s.l. M* • credidissent *add.* scilicet, fuissent mauri *s.l. C* || **311** sed plures illorum] et plurimi eorum *M* || **312** Nihil mali facient] Non facient male *M* • facient uobis *add.* scilicet, iudei mauris *s.l. C* • facient male uobis *add.* impediunt uos *s.l. M* • linguis *add.* damno *s.l. M* • suis *om. M* • linguis suis *add.* scilicet, maledicendo *s.l. C* • pugnauerint] pugnabunt *M* • uos *add.* mauros *s.l. C* || **313** terga sua *add.* scilicet, fugiendo *s.l. C* • erunt defensi] defendebuntur *M* • defensi *add.* ab igne *s.l. C* • defendebuntur *add. signum crucis s.l. M* || **314** illos *add.* iudeos *s.l. C* • Maledictio uenit super illos *add.* miseria ordinata fuit *s.l. M* • fuerint inuenti] inuenti fuerunt *M* • per fidem *add.* soluendo tributum *s.l. CM* • fidem *add.* funem *s.l. M* || **315** securitatem] fidem *M* • fidem *add.* funem *s.l. M* • fuerunt digni *add.* reuersi sunt *s.l. M* • uenit super *add.* ordinata fuit *s.l. M* • egestas] miseria *M* || **316** miseria et pauperitas *add.* calamitas *s.l. M* • hoc *add.* fuit *M* • non crediderunt aleis] fuerunt negantes in uersibus *M* • aleis Dei *add.* uersibus Alcorani *s.l. C* • quia *om. M* || **317** iniuste] absque iustitia *M* • iustitia *add.* ratione *s.l. M* • quia fuerunt pertinaces *add.* isti non obediuerunt *s.l. M* • et *add.* fuerunt *M* • fuerunt rebelles *add.* transierunt *s.l. M* || **318** equales] aequales *M* • equales *add.* in praemio *s.l. C* • uni genti *om. M* • qui *add.* iudei et christiani qui fruti (?) sunt mauri *s.l. C* • scripturam *add.* legem et Euangeliam *s.l. C* • eorum qui habuerunt scripturam *add.* ex gente scripturae *s.l. M* || **319** aleas Dei *add.* uersus Alcorani *s.l. C* • legunt aleas Dei tota] stant legendo uersus in *M* • tota nocte *add.* uigilando *s.l. C* • qui stant legendo uersus in nocte *add.* aliqui surgentes legendo uersus in tempore noctis *s.l. M* • et prostrant se *om. M* • prostrant se *add.* faciendo suam orationem *s.l. C* || **320** Credendo *add.* credent *s.l. M* • Credendo in Deum *add.* continuatur cum praecedenti uersu *s.l. C* • saeculi *add.* et *M* • alterius saeculi *add.* nouissimum *s.l. M* • recipiendo] praecipiendo *M* • praecipiendo correxit praecipient *s.l. M* • res iustas *add.* honesta *s.l. M* || **321** prohibendo correxit prohibent *s.l. M* • illud, quod est abominabile] abominabilia *M* • abominabile *add.* idolatriam *s.l. C* • abominabilia *add.* inhonesta *s.l. M* • perseuerando *add.* uelocitant *s.l. M* || **322** quae sunt sanctorum] eorum qui sunt sancti *M* • eorum *add.* signum crucis *s.l. M* • qui sunt sancti *add.* et illi sunt ex benefactoribus *s.l. M*

- ¹¹¹[¹¹⁵] Et pro omni bono quod facitis, eritis remunerati et habebitis mercedem; Deus autem cognouit iustos.
- 325 ¹¹²[¹¹⁶] Illis autem qui non crediderunt, nihil proderunt thesauri sui [*M* 63] et filii sui coram Deo, qui sunt amici ignis in aeternum.
- ¹¹³[¹¹⁷] Simile est illud quod ipsi expendent uento frigido, qui inuenit seminata ab aliqua gente et destruxit ea, cum illa gens damnauerit se ipsam; et Deus non fecit illis iniuriam, sed illi fecerunt iniuriam ipsismet.
- 330 ¹¹⁴[¹¹⁸] O uos credentes! Ne admittatis homines extraneos inter uos, ut non ponant [*C* 125] zizaniam inter uos, et uos fuistis angustiati, et apparuit detestatio oris eorum, et illud quod illi ascondunt in cordibus suis est magis, et sic declarauimus uobis aleas, si estis prudentes.
- 335 ¹¹⁵[¹¹⁹] Vos diligitis illos et illi non diligunt uos; et uos creditis in tota scriptura, et quando obuiauuerunt uobis dixerunt: “Nos iam credidimus.” Et quando inuenti sunt soli, fremuerunt dentibus super uos prae ira. Dic tu: “Vos moriamini in malitia

323 omni bono quod facitis] omnibus quae facietis *M* • facitis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • pro omnibus quae facietis eritis remunerati *add.* quod fecissis de bono non negabitur *s.l.* *M* • et habebitis mercedem *om.* *M* • mercedem *add.* in paradiso *s.l.* *C* || **324** Deus autem cognouit iustos] et Deus est cognitor iustorum *M* • cognitor iustorum *add.* sciens timentes *s.l.* *M* || **325** Illis *add.* iudeis, christianis et Corascitis *s.l.* *C* • Illis autem] Et illis *M* • illis qui non crediderunt *add.* certe qui negauerunt *s.l.* *M* || **326** proderunt thesauri sui et filii sui] proficient sui thesauri neque filii sui in aliquo *M* • coram Deo *add.* quando fuerunt iudicati *s.l.* *C* • qui] quia ipsi *M* • amici *add.* uicini *s.l.* *C* • amici *add.* socii *s.l.* *M* • ignis *add.* aeternalis *s.l.* *C* • in aeternum *add.* aeternales *s.l.* *M* || **327** ipsi] quando *M* • illud, quod quando *add.* qui *s.l.* *M* • expendent *add.* in uita huius mundi, [frigido] *M* • expendent *add.* scilicet, in elemosinas *s.l.* *C* • uita *add.* ista *s.l.* *M* • huius mundi *add.* propinqua *s.l.* *M* • uento frigido *add.* sicut uentus frigidus in eo frigiditas *s.l.* *M* • qui *add.* uentus *s.l.* *C* || **328** qui inuenit seminata ab aliqua gente] inuenerit sata alcuus gentis *M* • et destruxerit ea *add.* iniuriauerunt sibi ipsius *s.l.* *M* • illa gens damnauerit se ipsam *add.* et confranabit (?) ea *s.l.* *M* || **329** illis] eis *M* • non fecit illis iniuriam *add.* quia non fuit causa peccatorum suorum *s.l.* *C* • sed illi fecerunt iniuriam] tamen ipsimet iniuriam fecerunt *M* • iniuriam *add.* scilicet, peccando *s.l.* *C* • ipsismet *om.* *M* || **330** credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • ne] non *M* • extraneos] aduenas *M* • extraneos *add.* scilicet, qui non sunt mauri sicut uos estis *s.l.* *C* • homines aduenas inter uos *add.* familiam de alia quam de uestra *s.l.* *M* • ut] et *M* || **331** zizaniam] discordiam *M* • zizaniam *add.* id est, discordiam *s.l.* *C* • inter uos *add.* scilicet, mauros *s.l.* *M* • uos *om.* *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • angustiati *add.* propter malitiam eorum *s.l.* *C* • fuistis angustiati *add.* dilexerunt quod uos laboretis *s.l.* *M* • detestatio oris *add.* scilicet, eorum contra uos *s.l.* *C* || **332** oris eorum] orum suorum *M* • detestatio orum suorum *add.* odium ex oribus eorum *s.l.* *M* • illud *om.* *M* • ascondunt] abscondunt *M* • ascondunt *add.* scilicet, malitiam et odium *s.l.* *C* • in cordibus *add.* pectora eorum *s.l.* *M* • magis] maius *M* • et sic *add.* iam *s.l.* *M* • declarauimus *add.* nos, Deus *s.l.* *C* || **333** aleas] uersus *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • si *add.* uos *M* || **334** Vos] Ecce uos *M* • Vos *add.* mauri *s.l.* *C* • illos *add.* rebelles *s.l.* *C* • uos *om.* *M* • tota scriptura] scriptura tota *M* • scriptura *add.* scilicet, iudeorum *s.l.* *C* • scriptura tota *add.* scilicet, iudaeorum *s.l.* *M* || **335** obuiauuerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • iam *om.* *M* • credidimus *add.* scilicet, in Machomam *s.l.* *C* • quando] cum *M* || **336** fremuerunt dentibus *add.* morderunt digitos *s.l.* *M* • super uos *add.* id est, contra uos mauros *s.l.* *C* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Vos *add.* iudei *s.l.* *C* • tu uos *add.* *signum crucis s.l. M*

uestra, quia Deus scit ea quae sunt in cordibus.”

340 ^{116/[120]} Et si uos habetis aliquam uictoriam, contristantur illi, et si habetis aliquod infortunium uel dispersionem, gaudent illis, et si uos habetis patientiam et timueritis, non nocebit uobis traditio eorum; et Deus in nihilum redigit quod illi faciunt.

[C 126] ^{117/[121]} Et quando profectus es a tua familia ut praeparares credentibus loca ad proeliandum, et Deus est autitor et sciens,

345 ^{118/122} Et defatigata sunt duo agmina, et Deus est auditor eorum, et in Deo habent spem credentes.

BELLVM IN BADRIN CVM ANGELI DISCENDENTES E CAELO PVGNARVNT CONTRA CORASCITIES, VT ILLI FABVLANTVR

^{119/123} Et sic uos fuistis uictores in Badrin, cum illi uos male tractauerint, igitur timete Deum, ut sitis grati.

350 ^{120/124} Quando dixisti credentibus: “Non sufficiet uobis, quod creator uester adiuuabit uos cum tribus milibus angelorum descendentium?”

[M 64] ^{121/[125]} Certe si uos habueritis patientiam et timueritis, uenient uobis ex aspectu suo. Et creator uester adiuuabit uos cum quinque milibus angelorum

337 moriamini in malitia uestra] moriemini cum uestra malitia *M* • malitia *add.* ira *s.l.* *M* • cordibus *add.* uestris *M* • in cordibus *add.* hominum *s.l.* *C* • cordibus *add.* pectoribus *s.l.* *M* || **338** uos *add.* mauri *s.l.* *C* • uos habetis aliquam uictoriam *add.* uenient uobis bona *s.l.* *M* • contristantur *add.* scilicet, rebelles *s.l.* *C* • contristantur illi] piget illos *M* || **339** infortunium *add.* scilicet, si estis uicti *s.l.* *C* • habetis aliquod infortunium *add.* inuenerit uobis malum *s.l.* *M* • uel dispersionem *add.* *signum crucis s.l.* *M* • gaudent *add.* rebelles *s.l.* *C* • illis] illi *M* • illi *add.* cum eo *s.l.* *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • et *add.* si *M* || **340** timueritis] timebitis *M* || **341** non nocebit uobis traditio eorum; et Deus in nihilum redigit quod illi faciunt *deest in C* • et *add.* certe *s.l.* *M* • in nihilum redigit *add.* circumdator *s.l.* *M* || **342** quando *add.* tu *M* • profectus es *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • a] ex *M* • tua] tua tua *sic bis M* • familia *add.* exercitu *s.l.* *C* • credentibus *add.* mauris *s.l.* *C* || **343** ad proeliandum] pro proelio *M* || **344** defatigata] cum fatigata *M* • agmina *add.* pugnantium *s.l.* *C* • agmina *add.* laborantium ex uobis *M* • auditor *add.* protector *s.l.* *M* • et] quia *M* • in Deo *add.* super Deum *s.l.* *M* || **345** credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • habent spem credentes *add.* confiditote *s.l.* *M* || **347** *add.* Bellum in Badrin cum angeli discendentes e caelo pugnarunt contra Corascities, ut illi fabulantur *in mg.* *M* || **348** sic *add.* iam *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • uictores *add.* propter uestram patientiam *s.l.* *C* • Et *sic* iam uos fuistis uictores *add.* et iam auxiliatus est uos *s.l.* *M* • Badrin *add.* nomen est loci in quo fuit proelium in quo uicit Machoma *s.l.* *C* • cum *add.* et *s.l.* *M* • illi uos male tractauerint] uos male tractaremini *M* • male tractaremini *add.* fuistis sinistri *s.l.* *M* || **349** grati *add.* scilicet, Deo *s.l.* *C* || **350** Quando] Cum *M* • dixisti] dixistis *M* • dixisti *add.* tu, Machoma *s.l.* *C* • credentibus *add.* mauris *s.l.* *C* • Non *add.* nonne *s.l.* *M* • quod] quia (?) *M* • creator uester] uester creator *M* • creator *add.* dominus *s.l.* *M* || **351** cum *om.* *M* • milibus] millibus *M* • millibus *add.* angelorum *s.l.* *M* • angelorum *om.* *M* • descendentium] descendentibus *M* • descendentium *add.* scilicet, de caelo *s.l.* *C* • descendentibus *add.* scilicet, e caelo *s.l.* *M* || **352** Certe *add.* item *s.l.* *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • habueritis patientiam] uenietis patientes *M* • uenietis patientes *add.* patiemini *s.l.* *M* • timueritis] timentes *M* • timentes *add.* timeatis *s.l.* *M* • uenient] et uenient *M* • uenient *add.* angeli *s.l.* *C* || **353** aspectu suo] aspectibus suis *M* • ex aspectibus suis *add.* subito *s.l.* *M* • creator uester] uester creator *M* • creator *add.* dominus *s.l.* *M* • milibus] millibus *M* • millibus *add.* *signum crucis s.l.* *M* • angelorum] angelis *M* • angelis *add.* *signum crucis s.l.* *M*

paratis ad proeliandum.

355 ^{122/126} Et non posuit [C 282] Deus uictoriam nisi ut essent annunciatio uobis et in ea requiescerent corda uestra; et non est uictoria nisi a Deo glorioso iudice.

^{-/127} Et ad destruendos aliquos qui non crediderant, et ut sint confusi, et ut reuertantur inhonorati.

360 ^{123/128} Nihil est datum tibi, et Deus si uoluerit, ipse parcat illis aut tormentis afficiet, quia illi iniuriam faciunt.

^{124/129} Et ab eo est omne quod est in caelo et in terra, parcat cuicumque uoluerit et dabit poenam cui uoluerit; et Deus parcat et miseretur.

^{125/130} O uos credentes! Non manducetis usuram ultra principale auctam; et timete Deum ut sitis beati,

365 ^{126/131} Et timete ignem [C 127] qui paratus fuit incredulis,

^{-/132} et estote obedientes Deo et nuncio, et misericordiam consequemini.

^{127/133} Festinate ad indulgentiam uestri creatoris et ad paradysum, tam grandem sicut sunt caeli et terra, qui paratus fuit iustis;

354 paratis *add.* proeliatis *s.l.* *M* • proeliandum] praelium *M* • ad proeliandum *add.* id est, contra inimicos uestros *s.l.* *C* || **355** uictoriam *add.* eum *s.l.* *M* • essent] esset *M* • ut esset *add.* *signum crucis s.l.* *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* || **356** in ea *add.* uictoria *s.l.* *C* • et in ea requiescerent corda uestra] ut quiescant corda uestra in ea *M* • nisi a Deo glorioso iudice *add.* apud Deum gloriosum et sapientem *s.l.* *M* || **357** ad destruendos aliquos] ut destruat aliquos illorum *M* • aliquos *add.* rebelles *s.l.* *C* • destruat *add.* incidat *s.l.* *M* • aliquos *add.* a quibus *s.l.* *M* • crediderant] crediderunt *M* • illorum qui non crediderunt *add.* negarunt *s.l.* *M* • et *add.* aut *s.l.* *M* • ut sint confusi] confunderetur *M* • confunderetur *corr.* confunderent *s.l.* *M* || **358** reuertantur] sint futura *M* • futura *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et ut sint futura inhonorati *add.* et reuerte si anihilantes *s.l.* *M* || **359** Nihil est datum tibi *add.* id est, nulla potestas est data tibi Machoma contra illos *s.l.* *C* || **360** tormentis afficiet *add.* id est, si non egerint paenitentiam *s.l.* *C* • Nihil est datum tibi, et Deus si uoluerit, ipse parcat illis aut tormentis afficiet, quia illi iniuriam faciunt] Non est datum tibi aliquid; si uoluerit parcat malis ipsis aut torquebit quia sunt iniuriantes *M* • datum tibi aliquid *add.* de re nihil tibi *s.l.* *M* • si uoluerit *add.* aut *s.l.* *M* • malis *add.* *signum crucis s.l.* *M* • sunt *add.* illi *s.l.* *M* || **361** ab eo est omne quod est] Dei sunt quae sunt *M* • Dei sunt quae sunt *add.* Deo est quod est *s.l.* *M* • caelo] caelis *M* • et *add.* et quod est *s.l.* *M* • terra *add.* et *M sed* et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • cuicumque] cui *M* • uoluerit *add.* uult *s.l.* *M* || **362** dabit poenam cui] torquebit quem *M* • uoluerit *add.* uult *s.l.* *M* • parcat et miseretur] est parcens, misericors *M* || **363** Non] Ne *M* • ne manducetis *add.* non manducatis *s.l.* *M* • ultra principale auctam] auctam neque duplicatam *M* • neque duplicatam *add.* multiplicatam *s.l.* *M* || **364** sitis beati *add.* scilicet, in paradiso *s.l.* *C* || **365** ignem *add.* infernum *s.l.* *C* • paratus fuit] fuit promissus *M* • fuit promissus *add.* praeparatus fuit *s.l.* *M* || **366** et *om.* *M* • estote obedientes *add.* et obedite *s.l.* *M* • nuncio *add.* Machom *s.l.* *C* • misericordiam *om.* *M* • consequemini] consequimini *M* • et consequimini *add.* ut misereamini *s.l.* *M* || **367** Festinate *add.* id est, praeparamini cum festinatione *s.l.* *C* • creatoris *add.* domini *s.l.* *M* || **368** tam grandem sicut sunt caeli] magnum sicut caelum *M* • magnum sicut caelum et terra *add.* largitudo eius sicut caeli et terrae *s.l.* *M* • qui *add.* paradysus *s.l.* *C* • qui paratus] quae parata *M sed* quae parata *add.* paratus *s.l.* *M* • iustis *add.* timentibus *s.l.* *M*

128/[134] Illi autem qui expenderint in abundantia et in infortunio, et illi qui subicient
370 iram suam, et illi qui parcent hominibus; et Deus diligit iustos.

129/[135] Et illi, quando fecerunt aliquod peccatum, aut quando iniuria affecerunt
semet ipsos, inuocauerunt Deum et petierunt ueniam peccatorum suorum; et nullus
dimittet peccata nisi Deus; et non asconderunt id quod fecerunt, et illi sciunt;

130/[136] Quorum merces [C 128] est indulgentia a creatore suo et paradisi [M 65] sub
375 quibus fluent fontes, ubi stabunt in aeternum; et benedicta est merces bene
operantium.

131/[137] Iam transierunt leges ante uos, igitur ambulate in terra et uidete qualis fuit
finis mentientium.

122/[138] Haec est declaratio pro hominibus, et uia, et admonitio iustis,

133/[139] igitur ne sitis imbecilles nec habeatis tristitiam, quoniam uos estis
380 superiores in uictoria si uos credetis.

134/[140] Et si uos fuistis percussi, sic et alii fuerunt percussi. Et sic sortiemini dies
inter homines, et ut cognoscat credentes, et accipiat testimonium a uobis; et Deus
non diligit iniuriantes.

369 Illi] Illis CM • Illi *add.* scilicet, sunt iusti *s.l.* C • autem *om.* M • expenderint]
expendent M • expenderint *add.* scilicet, in elemosinas *s.l.* C • Illis qui expendent *add.*
quibus expendent *s.l.* M • abundantia *add.* in pace *s.l.* C • abundantia *add.* gaudio *s.l.* M • in
om. M • infortunio *add.* in bello, in fame *s.l.* C • infortunio *add.* damno *s.l.* M • subicient]
subiicient M • illi qui subiicient *add.* subiicientibus *s.l.* M || **370** illi] illis M • parcent *add.*
scilicet, iniurias *s.l.* C • illis qui parcent *add.* parcentibus *s.l.* M • diligit iustos] amat iustos
M • iustos *add.* benefactores *s.l.* M || **371** quando] qui M • qui *add.* quando *s.l.* M • aliquod
add. *signum crucis* *s.l.* M || **372** quando iniuria affecerunt semet] iniuriauerunt se M || **373**
nullus dimittet] quis parcit M • asconderunt] absconderunt M • non asconderunt *add.*
confitendo *s.l.* C • non absconderunt *add.* reticuerunt *s.l.* M • id quod *add.* peccata sua *s.l.* C
• sciunt *add.* scilicet, peccata sua *s.l.* C || **374** Quorum] et illi M • Quorum *add.* scilicet,
eorum qui supradicta faciunt *s.l.* C • creatore suo] suo creatore M • suo creatore *add.*
domino eorum *s.l.* M • paradisi] paradisu M || **375** fluent] fluunt M • fontes *add.* flumina
s.l. M • ubi stabunt in aeternum *add.* aeternales in ea *s.l.* M || **376** benedicta est merces bene
operantium *add.* bonum est praemium operantium *s.l.* M || **377** leges ante uos *add.* scilicet,
castigatio est (?) per leges facta *s.l.* C • uos *add.* mauros *s.l.* C • in terra] per terram M • et
uidete qualis fuit *add.* scilicet, quemadmodum castigabit Deus sodomitas et alios *s.l.* C ||
379 Haec] Hoc M • Hoc *add.* scilicet, Machom Alcoran *s.l.* M • pro *om.* M • uia] ductio M
• iustis] iustorum M • iustorum *add.* timentibus *s.l.* M || **380** ne sitis *add.* uos mauri *s.l.* C •
imbecilles] inbecilles C • ne sitis imbecilles *add.* scilicet, uos mauri *s.l.* M • habeatis
tristitiam] tristantes M • nec tristantes *add.* non tristamini *s.l.* M • quoniam] quia M || **381**
superiores *add.* quia semper uincetis *s.l.* C • superiores *add.* altiores *s.l.* M || **382** uos *add.*
mauri *s.l.* C • fuistis percussi] uulnera accepistis M • uulnera accepistis *add.* tristitia accepit
s.l. M • alii *add.* inimici *s.l.* C • alii fuerunt percussi] uulnera acceperunt alii M • *sic* et
uulnera acceperunt *add.* et iam tristitiam acceperunt *s.l.* M • alii *add.* scilicet, inimici seu
aliae gentes *s.l.* M • *sic* *add.* *signum crucis* *s.l.* M • *sic* sortiemini dies *add.* scilicet, quia una
die uincetis et alia uincemini *s.l.* C • sortiemini dies *add.* scilicet, ut una die uincetis, altera
perdetis *s.l.* M || **383** homines] hominibus C • et *om.* M • cognoscat] sciat Deus eos qui
sunt M • eos qui sunt credentes *add.* quos crediderunt *s.l.* M • accipiat testimonium a uobis]
accipiat a uobis testimonium M • testimonium *add.* testes *s.l.* M • et] quia sed *add.* et *s.l.*
M

- 385 ^{135/[141]} Et Deus approbabit credentes [C 129] et destruet incredentes.
- ^{136/142} Et sic cogitastis quod sic intrabitis in paradisum? Et quia Deus non cognouit illos qui ex uobis pugnauerunt? Et Deus cognoscit patientes.
- ^{137/[143]} Certe uos desiderabatis mortem, antequam obuiaretis ei, igitur iam uidistis eam et bene aspexistis illam.
- 390 ^{138/[144]} Et non est Machoma nisi nuncius, ante quem iam transierunt nuncii; et sic ille est mortuus, aut interfectus, fugistis et conuersi estis retrorsum, et quicumque fugam arripuerit et conuersus fuerit, non nocebit nisi sibimet, et nihil nocebit Deo; et Deus reddit mercedem illis qui sunt grati.
- 395 ^{139/[145]} Et nulla persona [C 130] potest mori nisi per uoluntatem Dei, sicut in libro est determinatum; et quicumque uoluerit praemium in hoc mundo, ego dabo illi; et quicumque uoluerit praemium in alio saeculo, ego dabo illi. [M 66] Et sic reddam mercedem eis, qui sunt grati.
- ^{140/[146]} Et quanti prophetae fuerunt cum quibus mortuae sunt multae gentes! Et non

385 approbabit *add.* si sunt patientes *s.l. C* • approbabit *add.* scilicet, si estis patientes *s.l. M* • credentes *add.* mauros *s.l. C* • incredentes] incredulos *M* • incredulos *add.* negantes *s.l. M* || **386** *sic om.* *M* • cogitastis] cogitatis *M* • Et cogitatis *add.* an dubitatis *s.l. M* • *sic* intrabitis *add.* scilicet, ne bonis operibus *s.l. C* • in *om.* *M* || **387** quia Deus non cognouit illos] Deus nescit eos *M* • uobis *add.* mauris *s.l. C* • pugnauerunt *add.* qui aliquod recessierant (?) a proelio *s.l. C* • Deus cognoscit] scit illos qui sunt *M* • illos qui sunt *add.* *signum crucis s.l. M* • patientes *add.* scilicet, qui semper pugnauerunt *s.l. C* || **388** Certe] Et iam *M* • desiderabatis] desideratis *M* • desiderabatis *add.* uos mauri *s.l. C* • mortem *add.* in proelio *s.l. C* • antequam *add.* propter legem *s.l. C* • igitur *add.* etiam *s.l. M* • iam] male et *add.* *signum crucis s.l. M* • uidistis *add.* eam *s.l. M* || **389** eam *om.* *M* • eam *add.* mortem *s.l. C* • et *add.* uos (?) *M* • bene *add.* *signum crucis s.l. M* • aspexistis *add.* id est, quando fuistis uicti *s.l. C* || **390** Machoma] Mohammad *M* • Mohammad *add.* scilicet, uulneratus fuit in illo proelio *s.l. M* • non est Machoma nisi nuncius *add.* quia fuit percussus in illo proelio in facie *s.l. C* • ante] prius *M* • prius *add.* *signum crucis s.l. M* • nuncii *add.* scilicet, Moyses et Iesus *s.l. C* • et *sic*] ante eum *M* || **391** ille *add.* an *s.l. M* • est *add.* *signum crucis s.l. M* • et *sic* ille est mortuus *add.* id est, quia exiuit fama quod Machoma in illo proelio erat mortuus et ideo multi fugierunt a proelio *s.l. C* • aut interfectus *om.* *M* • fugistis *add.* fuit aut interfectus *s.l. M* || **392** quicumque fugam arripuerit et conuersus fuerit, non nocebit nisi sibimet, et] fugiens conuertitur retrorsum sui, igitur *M* • fugiens *add.* qui *s.l. M* || **393** Deus reddit mercedem] reddet mercedem Deus *M* • mercedem *add.* *signum crucis s.l. M* • illis qui sunt grati *add.* gratificantibus *s.l. M* || **394** Et nulla persona potest mori *add.* non personae quae moritur *s.l. M* • per uoluntatem *add.* cum commissione *s.l. M* • libro *add.* Dei, in quo determinatur uita hominum *s.l. C* || **395** sicut in libro est *add.* instrumentum *s.l. M* • quicumque] qui *M* • uoluerit *add.* scilicet, bona temporalia *s.l. C* • praemium in hoc mundo] mercedem huius mundi *M* • ego *add.* Deus *s.l. C* • ego dabo illi *add.* dabimus ab ipsa *s.l. M* || **396** quicumque] qui *M* • praemium *add.* mercedem *s.l. M* • in alio saeculo] alterius saeculi *M* • alio saeculo *add.* scilicet, paradiso *s.l. C* • alterius *add.* nouissimi *s.l. M* • dabo *add.* scilicet, paradisum *s.l. C* • illi] ei ex illa *M* • ego dabo ei *add.* dabimus *s.l. M* || **397** reddam mercedem eis, qui sunt grati] reddemus praemium gratis *M* • praemium *add.* *signum crucis s.l. M* • gratis *add.* gratificantibus *s.l. M* || **398** quanti] quot *M* • prophetae] prophetae *M* • fuerunt cum quibus mortuae sunt] mortui sunt cum quibus etiam *M* • Et quot prophetae mortui sunt *add.* et quis propheta mortuus est *s.l. M* • quibus *add.* quo *s.l. M* • multae gentes *add.* multi magistri *s.l. M*

400 fuerunt debilitatae pro eo quod passae sunt propter amorem Dei, et non recesserunt nec superbierunt; et Deus diligit patientes.

^{141/[147]} Et nullum uerbum dixerunt nisi: “O creator noster! Parce nobis peccata nostra, et separa a nobis errores nostros, et confirma pedes nostros, et da nobis uictoriam contra incredulos.”

405 [C 131] ^{-/[148]} Et sic dedit eis Deus praemium huius mundi et praemium melius in alio saeculo; et Deus diligit iustos.

^{142/[149]} O uos credentes! Si secuti fueritis uoluntatem infidelium, illi auertent uos a lege uestra, et sic manebitis retrorsum fugientes et perdit.

^{143/[150]} Certe Deus est dominus uester et ille est optimus defensor.

410 ^{144/[151]} Et ego ponam in cordibus infidelium pauorem, quoniam blasphemauerunt Deum non habendo potestatem illius; et congregatio eorum erit in igne, et mala habitatio erit iniuriantibus.

^{145/[152]} Et Deus uerificauit uobis suum promissum quando interfecistis illos cum uoluntate eius, donec fuistis iam defatigati et fuistis differentes in praecepto et inobedientes nuncio, [C 132] postquam uoluit ea quae uos uoluistis.

399 debilitatae *add.* gentes *s.l.* C • debilitatae pro] defensae [ab] M • defensae *corr.* defenssi *s.l.* M • passae *add.* scilicet, in proelio *s.l.* C • passae *corr.* passi *s.l.* M • propter amorem *add.* in uia *s.l.* M || **400** non recesserunt *add.* id est, sicut uos rebelles *s.l.* C • recesserunt nec superbierunt] debilitatae sunt nec quieuerunt se M • debilitatae *corr.* debilitati *s.l.* M || **401** nullum uerbum] non M • dixerunt *add.* scilicet, prophetae qui mortui sunt *s.l.* C • O *om.* M • Et non dixerunt nisi: Creator noster *add.* non fuit eorum uerbum quod dixerunt: O domine *s.l.* M • nobis] [nobis] M || **402** peccata nostra] peccatis nostris M *sed* [nobis] peccatis nostris *add.* nobis peccata nostra *s.l.* M • errores nostros] nostros errores M • separa a nobis nostros errores *add.* multiplicationem in nostris rebus *s.l.* M • pedes nostros] nostros pedes M || **403** da nobis uictoriam *add.* adiuua nos *s.l.* M • incredulos] infideles gentes M || **404** sic *add.* signum crucis *s.l.* M • eis *add.* prophetis *s.l.* C • praemium] mercedem M • praemium melius *add.* id est, gloriam paradisi *s.l.* C || **405** et praemium melius in alio saeculo] meliorem mercede alterius saeculi M • alterius *add.* nouissimi *s.l.* M • iustos *add.* benefactores *s.l.* M || **406** secuti fueritis uoluntatem infidelium *add.* obeditis quibus negauerunt *s.l.* M || **407** lege uestra] uestra lege M • uestra *add.* machometica *s.l.* C • manebitis] remanebitis M • manebitis *add.* scilicet, non proeliando *s.l.* C • a uestra lege et sic remanebitis retrorsum fugientes et perdit *add.* retrorsum uestri (?) reuertemini perdentes *s.l.* M || **408** Certe] Quippe M • Quippe *add.* sed *s.l.* M || **409** Et *om.* M • pauorem *add.* timorem *s.l.* M • blasphemauerunt] blasphemauerunt C || **410** blasphemauerunt Deum *add.* participati sunt de Deo *s.l.* M • non habendo potestatem] cum multa eis delata sit potestas M • potestatem *add.* scilicet, rationem *s.l.* C • illius *add.* ut blasphemarent *s.l.* C • congregatio *add.* habitaculum *s.l.* M • igne] ignem C • et *om.* M || **411** habitatio] habitatione M • mala habitatio *add.* malum habitaculum *s.l.* M • erit *add.* signum crucis *s.l.* M • iniuriantibus] iniuriantium *s.l.* M || **412** uobis *add.* mauris *s.l.* C • promissum *add.* descenderent (?) de caelo angeli *s.l.* C • quando interfecistis illos] cum mactastis eos M • illos *add.* inimicos *s.l.* C • mactastis eos *add.* sensistis, scilicet inimicos *s.l.* M || **413** uoluntate eius] sua uoluntate M • eius *add.* Dei *s.l.* C • uoluntate *add.* commissione *s.l.* M • defatigati *add.* scilicet, interficiendo *s.l.* C • differentes *add.* dicordantes *s.l.* C • praecepto *add.* scilicet, Dei *s.l.* C || **414** inobedientes] non obedistis M • inobedientes nuncio *add.* quia non uoluistis sequi uictoriam Machometti *s.l.* C • nuncio *add.* signum crucis *s.l.* M • ea *add.* uictoriam *s.l.* C • postquam uoluit ea quae *add.* postea tum fuit uidere uobis quod *s.l.* M • uos *om.* M

415 ^{146/-} Aliqui ex uobis uolunt mundum et aliqui uolunt aliud saeculum; et postea ille separauit uos ab illis, ut probaret uos. Et ille pepercit uobis, et Deus habet multam bonitatem pro credentibus.

420 ^{147/[153]} Et quando ascendistis in montem et non estis reuersi ad nuncium, [M 67] qui uocabat uos a tergo, ubi contristati estis super tristitia uestra, et taedium habuistis pro eo quod perdideratis, et pro plagis, quibus percussi fuistis; et Deus scit omnia quae facitis.

425 ^{148/[154]} Et post tristiciam habuistis somnium, ut securos uos redderet, quod fecit dormire multos ex uobis, et alii non habuerunt curam nisi de se ipsis, cogitando de Deo quod non fuit uerum; [C 133] quae cogitatio fuit idolatrarum dicentium: “Fortasse habebimus nos aliquid de uictoria?” Dic tu quod uictoria est Dei. Qui ascondunt in cordibus suis ea, quae non manifestabunt tibi, dicentes: “Si nos haberemus aliquid de uictoria, non interficeremur hic.” Dic tu quod: “Si fuissetis in domibus uestris et deberetis mori, qui interfectori erant uos, in eodem loco uos interficerent.” Et Deus probabit ea quae sunt in pectore uestro, et mundabit corda

415 ex uobis] uestrum *M* • mundum *add.* scilicet, bona huius mundi *s.l.* *C* • aliqui] alii *M* • saeculum *add.* scilicet, paradysum *s.l.* *CM* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **416** separauit uos] uos seponit *M* • seponit *add.* dimittet *s.l.* *M* • probaret *add.* tentaret *s.l.* *M* • Et ille] qui *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **417** habet multam bonitatem *add.* est socius [multae] bonitatis *s.l.* *M* • credentibus *add.* scilicet, mauris *s.l.* *C* || **418** Et quando ascendistis *add.* loquitur hic de quodam proelio, in quo Machoma fuit percussus et multi mauri mortui *s.l.* *et in mg.* *C* • estis reuersi ad nuncium] reuersi estis cum nuncio et nuncius *M* • nuncium *add.* scilicet, Machoma *s.l.* *C* • nuncio *add.* pro nihilo *s.l.* *M* || **419** uocabat] uocauit *M* • uocauit *corr.* uocat *s.l.* *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* • tergo, ubi] tergo uestro ut *M* • tristitia uestra] uestra tristitia *M* • taedium] tedium *C* • tergo uestro ut contristati estis super uestra tristitia et habuistis taedium *add.* posteriore uestro ut praemiati estis cum tristitia ut non tristimini *s.l.* *M* • taedium habuistis] habuistis taedium *M* || **420** pro] de *M* • quod perdideratis *add.* quia perdiderant Machomam in proelio *s.l.* *C* • plagis, quibus percussi fuistis] uulneribus quod habuistis *M* • perdideratis, et pro uulneribus quod habuistis *add.* tardauit uos nec de aliquo occurrit uobis *s.l.* *M* • omnia *om.* *M* || **422** tristiciam] taedium *M* • somnium *add.* scilicet, quod Deus misit super uos *s.l.* *C* • securos uos redderet] securi essetis *M* • quod] quo *M* • quod *add.* somnium *s.l.* *C* || **423** dormire del [ex] *M* • alii *om.* *M* • de se ipsis] suimet ipsos *M* • quo fecit dormire [ex] multos ex uobis et non habuerunt curam nisi suimet ipsos *add.* qui uenit aliquibus uestrum et aliqui uestrum iam habuerunt unum (?) de semet *s.l.* *M* || **424** cogitando de Deo *add.* scilicet, quod Deus occidisset Machomam *s.l.* *C* • fuit uerum] est ueritas *M* • idolatrarum *add.* scilicet, Corascitarum *s.l.* *C* || **425** Fortasse] Si *M* • aliquid de uictoria] ex uictoria aliquid *M* • dicentium si habebimus nos ex uictoria aliquid *add.* et dicunt: an nihil nobis de re aliquid *s.l.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* signum crucis, Mahomad *s.l.* *M* • uictoria *add.* res omnis *s.l.* *M* • Qui *add.* Corascitae *s.l.* *C* || **426** ascondunt] abscondunt *M* • tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • dicentes] dicendo *M* • nos] non *C* || **427** nos haberemus *add.* fuit nobis *s.l.* *M* • de] ex *M* • ex uictoria *add.* de re *s.l.* *M* • interficeremur] essemus mortui *M* • mortui *add.* interfecti *s.l.* *M* • non interficeremur hic *add.* Hoc dicunt pro fratribus et amicis suis qui erant mortui in proelio *s.l.* *C* • tu *add.* signum crucis *s.l.* *M* • quod *add.* signum crucis *s.l.* *M* • fuissetis *add.* fuistis *s.l.* *M* || **428** deberetis mori] morituri essetis et *M* • et deberetis mori *add.* scilicet, impletis diebus uitae uestrae *s.l.* *C* • qui *add.* uos *M* • in eodem loco *add.* in domibus uestris *s.l.* *C* • erant uos, in eodem loco uos] essent ibi etiam uos *M* || **429** uestris et morituri essetis et qui uos interfectori essent ibi etiam uos interficerent *add.* apparuerunt quibus scriptum fuit interfectio, scilicet in domibus uestris, in dormentoriis (?) uestris *M* • in pectore *add.* in cordibus *s.l.* *C* • Deus probabit ea quae sunt in pectore uestro] experientiam faciet Deus eorum quae habetis in cordibus uestris *M*

430 uestra, et Deus cognouit ea quae habetis in uisceribus.

¹⁴⁹[¹⁵⁵] Illi qui fugam arripuerunt ex uobis in die in qua duo agmina fuerunt congregata, uel duae legiones, uere diabolus fecit eos errare propter parum malum quod receperant, quibus [C 134] Deus pepercit; et Deus est parcens et misericors.

DE IIS QVI FVGERVNT IN BELLO HOHODIN

435 ¹⁵⁰[¹⁵⁶] O uos credentes! Nolite esse sicut illi, qui non crediderunt et dixerunt fratribus suis, quando ierunt per terram, aut quando proeliati sunt: “Si illi fuissent apud nos, non essent mortui neque interfecti.” Quod uerbum posuit Deus pro macula in cordibus eorum; et Deus est ille qui dat uitam et mortem, et Deus uidit omnia quae facitis.

440 ¹⁵¹[¹⁵⁷] Et si fuissetis interfecti propter Deum, aut mortui, [M 69] uenia Dei et misericordia eius est melior omnibus quae illi congregauerunt.

¹⁵²[¹⁵⁸] Et si fuissetis mortui aut interfecti, ab eo rescuscitati essetis.

445 ¹⁵³[¹⁵⁹] Et cum misericordia Dei recessisti ab eis; et si fuisses crudelis aut duro corde, non essent [C 135] separati a uobis et recessissent, igitur parce illis, et pete ueniam pro illis, et pete consilium ab illis. Et quando aliquid decreueris, pone spem

430 corda uestra] pectora uestra *M* • mundabit pectora uestra *add.* telebat ferbi ليمحض cum punctato sed hic et supra ita scriptum sunt sine eo *s.l.* *M* • cognouit ea] est cognitor eorum *M* || **431** Illi] Et illi *M* • fugam arripuerunt] fugerunt *M* • fugerunt *add.* reuersi fuerunt *s.l.* *M* • qua] quo *M* || **432** fuerunt congregata] congregata sunt *M* • congregata sunt *add.* obuiata sunt *s.l.* *M* • uel duae legiones *om.* *M* • uere] certe *M* • propter parum malum] pro paruulo malo *M* • pro paruulo malo *add.* aliquo *s.l.* *M* || **433** receperant] accepit *M* • accepit *add.* acquisiuerunt *s.l.* *M* • Deus pepercit] pepercit Deus *M* • parcens et misericors] misericors, parcens *M* || **434** *add.* De iis qui fugerunt in bello Hohodin *in mg.* *M* || **435** uos *add.* mauri *s.l.* *C* • Nolite esse] non sitis *M* • sitis *add.* eritis *s.l.* *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • illi *add.* *signum crucis s.l.* *M* • non crediderunt *add.* scilicet, in Machoma *s.l.* *C* || **436** fratribus suis *add.* scilicet, qui facti sunt mauri *s.l.* *C* • fratribus suis] suis fratribus *M* • aut quando proeliati sunt] et quando pugnaverunt *M* • proeliati sunt *add.* id est, contra inimicos *s.l.* *C* • illi *add.* scilicet, qui mortui sunt *s.l.* *C* || **437** apud nos *add.* scilicet, securi in domibus suis *s.l.* *C* • mortui neque interfecti] interfecti neque uulnerati *M* • interfecti *add.* mortui *s.l.* *M* • uulnerati *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Quod uerbum] Quare *M* • Quare posuit *add.* ut Deus fecit *s.l.* *M* • pro] quod (?) *M* || **438** macula *add.* tristitia *s.l.* *C* • macula *add.* *dubium* tristitia *s.l.* *M* || **439** uidit omnia quae facitis] est omnia quae facitis uidens *M* • omnia quae facitis uidens *add.* qui uiuificat et facit mori et uidens quae fecistis *s.l.* *M* || **440** interfecti *add.* scilicet, in proelio *s.l.* *C* • propter Deum *add.* in uia Dei *s.l.* *M* || **441** misericordia eius] eius misericordia *M* • est *add.* *signum crucis s.l.* *M* • omnibus *add.* scilicet, bonis temporalibus *s.l.* *C* • omnibus quae illi congregauerunt *add.* de eo quod congregastis *s.l.* *M* || **442** ab eo rescuscitati essetis] a Deo suscitati eritis *M* || **443** Dei *om.* *M* • recessisti] recessistis *M* • recessisti *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • recessistis ab eis *add.* benignus fuisti ipsis *s.l.* *M* • crudelis *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • duro] durus *M* || **444** separati a uobis] a te separati *M* • non essent a te separati *add.* separati fuerunt a te *s.l.* *M* • et recessissent *om.* *M* • parce *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • illis] eis *M* || **445** ueniam *add.* scilicet, a Deo *s.l.* *C* • illis] eis *M* • pete consilium *add.* in bello *s.l.* *C* • consilium *add.* scilicet, in bello *s.l.* *M* • ab illis] cum eis *M* • Et quando aliquid decreueris] debes (?) determinare (?) aliquid [confide] *M* • debes (?) determinare (?) aliquid *add.* in rebus et decreuisti *s.l.* *M*

tuam in Deo, quia Deus diligit illos, qui sperant in eo.

¹⁵⁴[¹⁶⁰] Si Deus dederit uobis uictoriam, non eritis uicti; et si ille uos disperget, quis erit qui uos defendat sine illo? Et in Deo debent credentes habere spem suam.

450 ¹⁵⁵[¹⁶¹] Et nullus propheta debet esse inuidiosus; et qui inuidet, in diem iudicii ueniet cum sua inuidia; et postea erit merces cuiusque personae secundum opera sua, et non erunt iniuriati.

¹⁵⁶[¹⁶²] Numquid est equalis ille, qui secutus est uoluntatem Dei, illi, qui recessit cum ira Dei, qui habebit crudelem infernum?

[C 136] ¹⁵⁷[¹⁶³] Sunt illi gradus Dei, et Deus uidet omnia quae uos facitis.

455 ¹⁵⁸[¹⁶⁴] Certe Deus infundit gratiam suam super credentes quando misit ad eos nuncium ex ipsis, ut legeret super illos suas aleas, et ut mundaret eos, et doceret eos scientiam, quamuis a principio manifeste errauerint.

¹⁵⁹[¹⁶⁵] Et quia fuistis semel male percussi et uno die antea fuistis uictores in

446 pone spem tuam *add. confide s.l. M • diligit] amat M • sperant] confidunt M • illos qui confidunt in eo add. confidentes s.l. M || 447 dederit] dabit M • uictoriam add. in bello Bahadrin (?), in quo loco uincerunt mauri s.l. C • dabit uobis uictoriam add. adiuuabit uos s.l. M • non eritis uicti add. non erit uictor uobis s.l. M • si om. M • disperget add. sicut in bello Hohodin, in quo loco fuerunt uicti mauri s.l. C || 448 ille uos disperget, quis erit qui uos defendat sine illo] illi uolent decipere uos, igitur ille est is qui defendet uos ab eis M • illo add. id est, Deo s.l. C • illi uolent decipere uos add. si des<u>erit uos s.l. M • igitur ille est is add. quis est s.l. M • ab eis add. post eum s.l. M • debent credentes habere spem suam] habent spem credentes M • habent spem credentes add. confiditote s.l. M || 449 Et nullus propheta debet esse inuidiosus] Non debet aliquis propheta fraudare M • inuidiosus add. uel non debet pati inuidiam ab aliquo s.l. C • debet add. fuit s.l. M • aliquis propheta add. prophetae s.l. M • inuidet] est inuidus M • est inuidus add. fraudauerit s.l. M || 450 in diem iudicii ueniet] ueniet cum fraudato in die iudicii M • cum sua inuidia add. *signum crucis s.l. M • erit merces cuiusque personae] remunerabitur unusquisque M || 451 unusquisque secundum opera sua add. omnis persona quod acquisiuit s.l. M || 452 Numquid est equalis ille, qui secutus est] Si est aequale isti sequi secundum M • Si est add. an qui s.l. M • uoluntatem add. scilicet, proeliando cum Machoma s.l. C • isti sequi secundum uoluntatem add. sequitur contentationem s.l. M • Dei add. aut sicut M • aut add. *signum crucis s.l. M • illi add. signum crucis s.l. M • recessit] recesserunt M sed recesserunt corr. recessit s.l. M • recessit add. scilicet, a proelio, fugiendo s.l. C || 453 qui add. fugiens s.l. C • habebit] habebunt M • infernum add. et malam habitationem M • Qui habebunt crudelem infernum et malam habitationem add. et habitaculum suum erit infernum et malus status s.l. M || 454 illi add. *signum crucis s.l. M • gradus add. scilicet, poenae uel praemii s.l. C • Dei add. apud Deum s.l. M • uidet] est uidens M • uos facitis] faciunt M || 455 Certe] Qui prope M • Qui prope add. iam s.l. M • credentes add. mauros s.l. C || 456 nuncium add. Machomam s.l. C • ipsis] ipsismet M • super illos suas aleas] illis suos uersus M • suas aleas add. uersus Alcorani s.l. C • et om. M • mundaret] mundet M • mundaret add. scilicet, a peccatis s.l. C • mundet add. dignificet s.l. M • doceret] doceat M || 457 scientiam] scripturam et scientiam M • scientiam add. scilicet, Alcorani s.l. C • scientiam add. sapientiam s.l. M • manifeste errauerint] errauissent manifeste M • errauerint add. id est, fuerunt idolatri s.l. C • a principio errauissent manifeste add. fuerint antea in errore claro s.l. M || 458 fuistis add. uos mauri s.l. C • percussi] uulnerati M • male percussi add. scilicet, in proelio Hohodin s.l. C • uno die antea fuistis uictores in] hic alio die fuistis iterum M****

460 duplum, dixistis: “Vnde procedit hoc?” Dic tu quod est ex uobis ipsis et Deus est super omnia potens.

[M 70] ^{160/[166]} Et fortunam quam habuistis in die qua congregata sunt duo agmina fuit per uoluntatem Dei ut cognosceret credentes.

465 ^{-/[167]} Et ut cognosceret illos, qui rebellauerunt, qui fuerunt admoniti, ut pugnarent [C 137] in amore Dei, aut recederent. Et dixerunt: “Si nos sciremus proeliari, secuti fuissetis uos.” Qui sunt propinquoires blasphemiae quam fidei,

^{161/-} dicentes in ore suo quod non habent in cordibus; et Deus scit illud, quod illi ascondunt.

^{162/[168]} Illi qui dixerunt fratribus suis quando remanserunt: “Si nobis obedissetis, non essent mortui.” Dic tu: “Proicite mortem a uobis ipsis, si estis ueraces.”

470 ^{163/[169]} Et nolite cogitare quod illi, qui mortui sunt propter amorem Dei, sunt defuncti. Certe illi sunt uiui, et cum creatore suo nutriti,

^{164/[170]} et multum gaudentes pro eo quod habuerunt, et dedit illis Deus bonitatem suam, ut essent nunciantes his, qui uenturi sunt post eos, et nullus metus erit super

459 Et quia fuistis semel male uulnerati et hic alio die fuistis iterum, duplum *add.* An quando accidit uobis fortuna qui inuenissis ex ea duplum *s.l. M • procedit] est M • hoc add.* haec plaga unde uenit *s.l. C • hoc add. scilicet, istud uulnus s.l. M • tu add. Machoma s.l. C • tu add. signum crucis s.l. M • ex uobis ipsis] propter causam uestram M • ex uobis ipsis add. scilicet, plaga ista s.l. C • propter causam uestram add. a uobismet s.l. M || 461 fortunam quam] infortunium quod M • Et infortunium, quod habuistis add. et quod inuenit uos s.l. M • in add. scilicet, in bello Hohodin s.l. C • congregata sunt add. obuauerunt, scilicet in bello Hohodin s.l. M || 462 Dei add. et M • cognosceret] cognoscerentur M • cognoscerentur *corr. cognoscere s.l. M • ut cognosceret credentes add. scilicet, utrum essent patientes s.l. C || 463 cognosceret] cognosceret sed corr. cognosceret s.l. M • illos] eos M • qui om. M • pugnarent add. si uellent s.l. C • Fuerunt admoniti ut pugnarent add. et dictum fuit eis: uenite pugnare s.l. M || 464 amore add. uia s.l. M • recederent] recederant M • recederent add. si nolent pugnare s.l. C • recederant add. tueamini, scilicet si uellent pugnare s.l. M • Et om. M • nos add. Corascitae s.l. C • sciremus proeliari] sciuissetis pugnare M || 465 propinquoires] propinqui M • blasphemiae] blasfemiae C • blasfemiae add. idolatriae s.l. C • quam fidei] magis quam M • fidei add. legi Machometti s.l. C • propinqui blasphemiae magis quam add. propinquoires negationi in eo die quam fidei s.l. M || 466 dicentes in ore suo] dicendo in oribus suis M • cordibus add. suis malignitatis M • malignitatis add. signum crucis s.l. M • illud om. M • illi om. M || 467 ascondunt] abscondunt M || 468 Illi add. Corascitae s.l. CM • suis om. M • nobis] uos M • uos obedissetis add. obedierunt nobis s.l. M || 469 essent mortui] mortui fuissent M • mortui add. interfecti s.l. M • tu add. signum crucis M • Proicite] Eicite M • mortem add. ueram s.l. C || 470 nolite cogitare add. non cogites s.l. M • quod] qui sunt M • mortui sunt] sunt mortui M • mortui propter amorem add. interfecti in uia s.l. M || 471 sunt defuncti] “Quod sunt mortui?” M • illi sunt uiui] sunt illi sunt sic bis uiui C • illi sunt uiui add. scilicet, illi qui mortui sunt pro Deo s.l. C • et om. M • cum creatore suo add. apud dominum suum s.l. M • nutriti add. scilicet, in paradiso aeternali s.l. C || 472 multum] multi M • multi add. signum crucis s.l. M • multum gaudentes add. scilicet, sunt praedicti (?) s.l. C • habuerunt add. signum crucis s.l. M || 473 bonitatem suam] bonitate sua C] pro bonitate eorum M • pro bonitate eorum add. de gratia sua s.l. M • nunciantes] nuncii M • uenturi sunt] sunt futuri M**

illos.

475 [C 138]^{165/[171]} Nuncii gratiae et doni Dei, et Deus non permittit, ut pereat merces credentium.

^{166/[172]} Illi qui responderunt Deo et nuncio postquam fuerunt percussi, et illi qui bene operati sunt, et timuerunt Deum, illi habebunt mercedem maximam.

480 ^{167/[173]} Et illi, qui fuerunt admoniti ab hominibus quod: “Gens fuerat congregata contra uos,” quibus auxit Deus fidem et dixerunt: “Deus est adiutor noster et bonus patronus,”

^{168/[174]} Qui ierunt cum gratia Dei et non tetigit eos [M 72] damnum. Et secuti sunt uoluntatem Dei, et Deus est dator magnorum bonorum.

485 ^{169/[175]} Certe ille est diabolus qui facit timere suos; igitur ne timeatis eos, sed timete me, si creditis.

^{170/[176]} Ne contristeris illis [C 139] qui quaerunt blasphemiam, qui non possunt nocere Deo in aliqua re. Vult Deus, quod illi non habeant partem in alio saeculo, et illi habebunt poenam maximam.

^{171/[177]} Et ne putent illi qui non crediderunt et emerunt incredulitatem, non nocebunt

474 nullus metus erit super illos] non timebunt neque tristitiam habebunt *M* • ut essent nuncii his qui sunt futuri post eos, et non timebunt neque tristitiam habebunt *add.* quaerentes annunciari de quibus adhuc uenerunt post eos eis, et non est timor super eos neque tristantes ipsi *s.l. M* || **475** Nuncii *add.* sunt praedii (?) *s.l. C* • Nuncii gratiae et doni Dei] Nunciari quaerentes cum gratia Dei et eius uirtute *M* • uirtute *add.* bonitate *s.l. M* • permittit, ut pereat merces] aufert mercedem *M* • aufert mercedem *add.* facit admittere *s.l. M* || **477** Illi *add.* *signum crucis s.l. M* • responderunt *add.* crediderunt *s.l. C* • nuncio *add.* Machomae *s.l. C* • nuncio *add.* scilicet, Mahomad *s.l. M* • fuerunt *add.* male *M* • fuerunt male percussi *add.* uenit eis tristitia *s.l. M* || **478** et illi qui bene operati sunt *add.* quibus qui benefecerunt *s.l. M* • timuerunt *add.* scilicet, Deum *s.l. M* • Deum *om. M* • illi habebunt mercedem maximam] propter poenam, habebunt mercedem magnam *M* • propter poenam, habebunt *add.* *signum crucis s.l. M* • mercedem magnam *add.* praemium magnum *s.l. M* || **479** Et *om. M* • fuerunt admoniti] admoniti fuerunt *M* • quod] Quae *M* • fuerat] erat *M* • admoniti fuerunt ab hominibus: Quae gens erat congregata *add.* dixerunt homines eis quod homines congregauerunt *s.l. M* || **480** quibus auxit *add.* et timete eos! Et auxerunt eis *s.l. M* • Deus *om. M* • adiutor noster] uester adiutor *M* • uester adiutor *add.* nostra sufficientia *s.l. M* || **481** bonus patronus] melior procurator *M* • melior *add.* bonus *s.l. M* || **482** Qui ierunt] quare inerunt *M* • inerunt *add.* redierunt *s.l. M* • Dei *add.* et uirtute eiusdem *M* • uirtute eiusdem *add.* bonitate *s.l. M* • eos *bis M* || **483** uoluntatem *add.* contentationem *s.l. M* • dator magnorum bonorum] ex uirtute maxima *M* • ex uirtute maxima *add.* socius bonitatis magnae *s.l. M* || **484** Certe] Quippe *M* • suos *add.* amicos *M* • eos *add.* scilicet, tales homines *s.l. C* • sed] et *M* || **485** creditis] uos estis credentes *M* || **486** contristeris *add.* scilicet, tu Machoma *s.l. C* • Ne contristeris illis] Igitur ne tristimini illorum *M* • illis *add.* Corascitis *s.l. C* • ne tristimini *add.* non tristimini *s.l. M* • quaerunt] querunt *C* • blasphemiam] blasphemiam *C* • quaerunt blasphemiam *add.* properant in negationem *s.l. M* • qui] quia *M* || **487** possunt nocere *add.* nocebuntur *s.l. M* • Vult *add.* enim *M* • quod illi non habeant partem] dare eis partem earum *M* • dare *add.* quod non daret *s.l. M* • alio saeculo *add.* scilicet, paradiso *s.l. C* || **488** illi habebunt poenam maximam] illis tormentum magnum *M* || **489** III171/[177] *deest in C* • Et ne putent illi qui non crediderunt et emerunt incredulitatem *add.* quippe qui emerunt negationem cum fide *s.l. M*

490 Deo in aliquo, illis erit poena dolens.

^{172/178} Et ne putent illi, qui non crediderunt, quod bona, quae auximus illis, sunt eis pro bono. Certe non auximus eis bona, nisi ut auferentur peccata eorum. Et illi habebunt poenam dolentem.

495 ^{173/179} Non fuit a Deo, ut relinquerem credentes in eo quod uos statis, donec esset notus malus a bono;

^{174/-} et non fuit a Deo, ut reuelarem uobis secreta sua, sed Deus eliget ex suis nunciis quencumque uoluerit. Ergo credite in Deum et in eius nuncium! Et si uos credideritis et timueritis [C 140] habebitis mercedem maximam.

500 ^{175/[180]} Et ne putetis quod illi, qui sunt auari de eo quod Deus dedit illis, quod sit melius illis, immo est peius illis,

^{176/-} qua auaritia stringentur colla eorum in die iudicii; et a Deo est hereditas caelorum et terrae, et Deus scit omnia quae uos facitis.

505 ^{177/[181]} Audiuit Deus dictum illorum, qui dixerunt quod: “Deus est pauper et nos sumus diuites.” Nos aut scribemus illud quod ipsi dixerunt et quomodo interfecerunt [M 73] prophetas iniuste. Et dicemus: “Gustate poenam ignis!”

^{178/[182]} Et hoc propter meritum operum uestrorum, quia Deus non facit iniuriam seuis suis.

^{179/[183]} Illi, qui dixerunt quod: “Deus promisit nobis ut non crederemus alicui

490 poena *add.* tormentum *s.l.* M || **491** quae *add.* bona temporalia *s.l.* C • auximus illis] eis commendauimus M || **492** quod bona quae eis commendauimus sunt eis pro bono *add.* quae implemus eis est bonum *s.l.* M • eis bona *om.* M • peccata eorum] in peccato M • peccata eorum *add.* scilicet, superbiae *s.l.* C • Et illi] qui M || **493** poenam dolentem *add.* tormentum spernens *s.l.* M || **494** Non fuit a Deo *add.* non misit Deus *s.l.* C • eo *add.* scilicet, errore *s.l.* C • quod] quo M • uos *add.* rebelles *s.l.* C • uos *add.* signum crucis *s.l.* M • statis] estis M || **495** esset notus] cognosceretur M • notus *add.* distinctur *s.l.* C • cognosceretur *add.* distingueretur *s.l.* M || **496** secreta sua] sua secreta M • sua *add.* signum crucis *s.l.* M || **497** nuncium] nuncios M • nuncium *add.* Machomam *s.l.* C • Et *om.* M || **498** credideritis] credetis M • timueritis] timebitis M || **499** quod illi, qui sunt *om.* M • de eo quod] eius rei quam M • illis *add.* propter uirtutem suam M • auari eius rei quam Deus dedit illis propter uirtutem suam *add.* qui auari sunt cum quo Deus dedit illis ex sua gratia *s.l.* M || **500** melius illis] bonum pro eis M • immo] imo M • imo *add.* sed *s.l.* M • illis] pro eis M || **501** stringentur] stringetis M • stringetis *add.* cingetis *s.l.* M • colla *add.* in inferno *s.l.* C • eorum *add.* signum crucis, scilicet in inferno *s.l.* M • in *om.* M • a Deo] Dei M • hereditas] haereditas M • hereditas *add.* dominium *s.l.* C || **502** scit omnia] est sciens omnium M • sciens *add.* uidens *s.l.* M • uos *om.* M || **503** Audiuit] Audit M *sed* Audit *add.* Iam audiuit *s.l.* M • illorum *add.* iudeorum *s.l.* C • est] erat M || **504** sumus *add.* signum crucis *s.l.* M • Nos aut] Et nos M • quod *om.* M • ipsi *add.* signum crucis *s.l.* M • illud quod ipsi dixerunt *add.* scilicet, quomodo fuit male dictum *s.l.* C • quomodo *om.* M || **505** interfecerunt *add.* interfectio eorum seu interfecit eos *s.l.* M • iniuste *add.* sine ratione *s.l.* M • dicemus] dicens M || **506** hoc *add.* est M • operum uestrorum] uestrorum operum M • propter meritum uestrorum operum *add.* quod anteposuit manus uestra *s.l.* M || **507** quia Deus non facit iniuriam seuis suis] et Deus non est iniuriator seruis M || **508** Illi *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • quod *om.* M • alicui *om.* M

nuncio [C 141] donec ueniret nobis cum sacrificio quod consumeret ignis.”

510 ^{180/-} Dic tu quod: “Iam uenerunt uobis nuncii ante me cum declarationibus et cum eo quod uos dixistis. Quare igitur occedistis eos, si estis ueraces?”

^{181/[184]} Et si illi negauerint tibi, sic negauerunt aliis nunciis ante te, qui uenerunt cum declarationibus, et cum psalterio, et cum libro lucido.

515 ^{182/[185]} Omnis persona gustabit mortem et uos eritis perfecti praemio; et quicumque fuerit separatus ab igne, et fuerit positus in paradiso, ille saluus erit; et non est uita huius mundi nisi bona decipientia.

^{183/[186]} Vos eritis probati in bonis uestris et in personis uestris, et audietis ab his, qui habuerunt [C 142] scripturam ante uos et ab his, qui blasphemauerunt multa conuitia et si habueritis patientiam et timueritis, erit determinatio operum.

520 ^{184/[187]} Et quando accepit Deus fidem ab his, qui habuerant scripturam, quod declarassent eam gentibus et non caelassent eam, quam fidem proiecerunt post terga et contempserunt eam male contemntes.

525 ^{185/[188]} Ne putent illi quia gaudent his quae habuerunt et uellent esse laudati pro his quae non fecerunt; igitur ne putetis quod illi erunt salui a poena, sed illi habebunt poenam crudelem.

509 ueniret] ueniat *M* • consumeret ignis] ignis consumat *M* • consumat *add.* manducat *s.l.* *M* || **510** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* signum crucis *s.l.* *M* • quod *om.* *M* • uobis *om.* *M* • uobis *add.* iudeis *s.l.* *C* • nuncii *add.* Moyses et Iesus *s.l.* *C* || **511** eo *add.* sacrificio *s.l.* *C* • occidistis] occedistis *C* || **512** tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • tibi, sic] te, igitur iam *M* • aliis nunciis] alios nuncios *M* • negauerunt alios nuncios *add.* negati fuerunt alii nuncii *s.l.* *M* || **513** declarationibus *add.* lege et Euangelii *s.l.* *C* • psalterio *add.* quinternionibus (?) *s.l.* *M* • lucido *add.* declaratore *s.l.* *M* || **514** gustabit mortem *add.* gustans mortis *s.l.* *M* • uos *add.* signum crucis *s.l.* *M* • perfecti *add.* complebimini *s.l.* *M* • praemio] praemia in die iudicii *M* • praemio *add.* secundum (?) opera sua *s.l.* *C* • praemia *add.* uestra *s.l.* *M* • quicumque] qui *M* || **515** separatus *add.* motus *s.l.* *M* • et fuerit positus] positus erit *M* • ille saluus erit] igitur ille erit saluus *M* || **516** bona decipientia] uoluptates et bona decipientur (?) *M* • uoluptates et bona decipientur (?) *add.* difficultas periculorum *s.l.* *M* || **517** Vos *add.* scilicet, mauri *s.l.* *C* • probati] reprobati *M* • probati *add.* scilicet, de patientia *s.l.* *C* • Vos eritis reprobati *add.* reprobabimini *s.l.* *M* • uestris *om.* *M* • personis uestris *add.* scilicet, moriendo in bello *s.l.* *C* • his] illis *M* • his *add.* scilicet, iudeis et christianis *s.l.* *C* || **518** qui habuerunt *add.* cui data fuerat *s.l.* *M* • ab his] eos *M* • blasphemauerunt] blasphemauerunt *C* • blasphemauerunt *add.* Corascitae *s.l.* *C* || **519** multa conuitia] multum conuitiis *M* • conuitia *add.* uerba inhonesta *s.l.* *C* • blasphemauerunt multum conuitiis *add.* participauerunt conuitium *s.l.* *M* • timueritis *add.* scilicet, Deum *s.l.* *C* • erit determinatio operum] determinationem operamini *M* • determinatio operum *add.* ut habeatis praemium pro patientia *s.l.* *C* • determinationem operamini *add.* ille est ex decretis rerum *s.l.* *M* || **520** quando] cum *M* • qui *add.* iudei *s.l.* *C* • habuerant] habent *M* • quod] ut *M* || **521** gentibus] hominibus *M* • proiecerunt] eiecerunt *M* || **522** eam *add.* fidem *s.l.* *C* • contempserunt eam male contemntes] emerunt eo uile pretium, et male emerunt *M* || **523** Ne putent] Et non putant *M* • quia gaudent his] qui gauisi sunt iis *M* • his *add.* bonis temporalibus *s.l.* *C* • iis quae habuerunt *add.* cum quo uederunt *s.l.* *M* || **524** ne] non *M* • erunt] sint (?) *M* || **525** sed illi habebunt poenam crudelem] imo erit illis poena crudelis *M*

^{186/[189]} Et Dei regnum caelorum et terrae, et Deus est super omnia potens.

[*M* 74] ^{187/[190]} Certe in creatione caelorum et terrae, et in diuisione diei et noctis sunt [*C* 143] miracula pro prudentibus.

530 ^{188/[191]} Et illi inuocabunt Deum stantes, sedentes et iacentes, et cogitent in creatione caelorum et terrae: “O creator noster! Non creasti haec sine causa, sis laudatus, ergo libera nos a poena ignis!

^{189/[192]} O creator noster! Tu confudisti illum, quem misisti in ignem; iniuriantes autem non habent defensores.

535 ^{190/[193]} O creator noster! Nos audiuius unum praeconem clamantem ad fidem et nos credidimus.

^{191/-} O creator noster! Parce nobis nostras culpas, et aufer a nobis nostras offensas, et fac nos mori cum iustis.

^{192/[194]} O creator noster, infunde nobis quod promisisti per nuncios tuos et ne confundas nos in die iudicii, quoniam tu non [*C* 144] transgrederis promissum.”

540 ^{193/[195]} Quibus respondid creator eorum: “Ego non facio, ut perdatur opus bene operantis alicuius uestrum, siue sit masculus siue faemina.

^{194/-} Igitur illi, qui sunt peregrinati, et fuerunt eiecti ex domibus et habitationibus suis, et fuerunt afflicti propter amorem meum, et pugnauerunt, et fuerunt mortui, ego parcam eis peccata eorum et ponam eos in paradisis, sub quibus fluunt fontes;

526 Dei *add.* est *M* || **527** Certe] Quippe *M* • in *om.* *M* • diei et noctis] noctis et diei *M* || **528** pro *om.* *M* • prudentibus *add.* sociis intellectuum *s.l.* *M* || **529** illi *add.* qui *M* • stantes *add.* et *M* • iacentes *add.* scilicet, in lectulis *s.l.* *C* • et iacentes *add.* in limbis eorum *iacentes s.l.* *M* • cogitent in] cogitabant de *M* || **530** O creator *add.* scilicet, dicent *s.l.* *C* • creator *add.* domine *s.l.* *M* • haec] has res *M* • haec *add.* scilicet, caelos et terram *s.l.* *C* • has res *add.* hunc *s.l.* *M* • laudatus *add.* tu Deus *s.l.* *C* || **531** ergo] igitur *M* || **532** illum *om.* *M* • misisti *add.* fecisti ingredi *s.l.* *M* • ignem *add.* scilicet, inferni *s.l.* *C* || **533** iniuriantes autem non habent defensores] unum fecisti thesaurarium, igitur non habebit defensorem *M* • unum fecisti thesaurarium, igitur non habebit defensorem *add.* et non erunt iniuriantibus defensores *s.l.* *M* || **534** praeconem *add.* Machomam *s.l.* *C* • praeconem *add.* clamantem *s.l.* *M* • clamantem] clamare *M* • ad fidem *add.* legem machometricam *s.l.* *C* || **535** nos] non *M* • credidimus *add.* in dominum nostrum *M* • et non credidimus *add.* quod credite! et credidimus *s.l.* *M* || **536** nostras culpas] peccatis et offensis *M* • nostras offensas] nostram culpam *M* || **538** creator *add.* domine *s.l.* *M* • infunde *add.* id est, da *s.l.* *C* • quod *add.* scilicet, paradisum *s.l.* *C* || **539** iudicii *add.* id est, cum damnatis *s.l.* *C* • iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* *M* • quoniam] quia *M* || **540** respondid creator *add.* exaudiuit Deus *s.l.* *M* • Ego *add.* Deus *s.l.* *C* • perdatur] amittatur *M* || **541** uestrum *add.* maurorum *s.l.* *C* • siue sit masculus siue faemina] marium aut faeminarum plus alteri quam alteri *M* || **542** Igitur] Et *M* • sunt peregrinati] peregrinati sunt *M* • sunt peregrinati *add.* scilicet, cum Machoma *s.l.* *C* • peregrinati *add.* renunciauerunt *s.l.* *M* • eiecti *add.* scilicet, qui accesserunt cum Machoma in Almedinam *s.l.* *C* • ex] e *M* • domibus *add.* suis *M* • habitationibus *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **543** suis *om.* *M* • suis *add.* scilicet, de Mecha *s.l.* *C* • propter amorem meum *add.* in uia mea *s.l.* *M* • mortui *add.* interfecti *s.l.* *M* || **544** ego *add.* Deus *s.l.* *C* • eis peccata eorum et] peccatis suis et culpae, ego *M* • ponam eos *add.* faciam ingredi *s.l.* *M* • paradisis, sub quibus] paradisum in quo *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M*

- 545 ^{195/-} quod est praemium Dei; et Deus habet meliorem mercedem.”
- [196] Non te decipiat motus incredulorum in ciuitatibus,
- /[197] sunt enim parua bona et sedes eorum erit in inferno cum mala requie.
- ^{197/[198]} Sed illi qui timuerunt creatorem suum habebunt [C 145] paradisos sub quibus fluent fontes, [M 75] ubi stabunt in aeternum apud Deum sedentes, et quod
- 550 Deus habet est melius pro dilectis.
- ^{198/199} Et aliqui ex his, qui habuerunt scripturam, credunt in Deum, et in id quod fuit delatum uobis, et in id quod fuit delatum illis; et sunt ualde deuoti Deo, non contemntes aleas Dei,
- ^{199/-} qui habebunt mercedem apud creatorem suum; et Deus est qui accipiet
- 555 rationem quam citius.
- [200] O uos credentes! Habete patientiam, et consolamini, et timete Deum et eritis beati!

545 quod est praemium Dei] Habebunt mercedem completam apud Deum *M* • Habebunt *add. signum crucis s.l. M* • completam apud Deum *add. a circulo Dei s.l. M* • habet *add. apud eum s.l. M* • meliorem mercedem] melius mercede *M* || **546** decipiat *add. Machoma s.l. C* • motus *add. siue apparentia s.l. C* • incredulorum] eorum qui blasphemant *M* • blasphemant *add. negauerunt s.l. M* • ciuitatibus] urbibus *M* • in ciuitatibus *add. ostendendo suas diuitias s.l. C* • urbibus *add. regionibus s.l. M* || **547** sunt enim parua] Quia sunt pauca *M* • Quia sunt pauca bona *add. parua est difficultas s.l. M* • sedes] hospicium *M* • erit in inferno] est infernus *M* || **548** illi *add. scilicet, mauri s.l. C* • creatorem *add. dominum s.l. M* • paradisos] paradisum *M* || **549** fontes *add. in aeternum M* • in aeternum *add. aeternales in ea s.l. M* • ubi *om. M* • in aeternum apud Deum sedentes] cum Deo pendentes *M* • stabunt cum Deo pendentes *add. donum ex Deo s.l. M* || **550** Deus habet] habet Deus *M* • dilectis] delectis *M* • delectis *add. iustis s.l. M* || **551** aliqui *add. iudei et christiani s.l. C* • ex his] eorum *M* • habuerunt] habent *M* • aliqui eorum qui habent scripturam, credunt *add. certe de gente scripturae quae credet s.l. M* • credunt in Deum *add. scilicet, iudei qui facti sunt mauri s.l. C* • quod *add. Alcoran s.l. C* || **552** id quod *add. Legem et Euangelia s.l. C* • fuit delatum] delatum fuit *M* || **553** aleas *add. uersus Alcorani s.l. C* • et sunt ualde deuoti Deo, non contemntes aleas Dei] multum deuotis Dei, non emendo uersibus Dei uile pretium *M* • multum *add. signum crucis s.l. M* || **554** creatorem *add. dominum s.l. M* • est qui accipiet] recipiet *M* || **555** quam citius] quamprimum *M* • recipiet rationem quamprimum *add. est uelox computi s.l. M* || **556** timete *add. tueamini s.l. M* • eritis *add. eritis s.l. M*

<CAPVT IV>

Capitulum tertium, de Mulieribus, descendit in Tribula, continet centum septuaginta et quinque uersus.

[C 146] In nomine Dei misericordis et clementis.

5 [1] O uos homines! Timete creatorem uestrum, illum qui creauit uos ex una persona, ex qua creauit uxorem eius, ex quibus produxit multos uiros et multas mulieres. Et timete Deum, et parentes, de quibus eritis interrogati [M 76], quia Deus est uidens super uos.

[2] Et date orphanis bona sua, et non mutetis malum pro bono, et non manducetis bona eorum cum bonis uestris, quoniam est magnum peccatum.

10 DVAE, TRES, QVATVOR VXORES LICITAE MAVRIS

³ Et si timetis conuenientiam in orphanis, nubete quibuscunque mulieribus, quas placuerint uobis, duabus aut tribus aut quattuor. Et si timetis aequalitatem, sit una, aut illae, quas [C 147] manus uestrae dextrae in dominium uestrum subiecerunt;

1 tertium *om.* *M* • descendit *om.* *C* • Tribula *add.* nomen loci *s.l.* *C* || **2** centum septuaginta et quinque] 175 *C* || **4** uos homines] gentes *M* • homines *add.* scilicet, Mecchae *s.l.* *C* • creatorem uestrum] uestrum creatorem *M* • creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* • illum *om.* *M* || **5** una persona *add.* scilicet, ex Adam *s.l.* *C* • ex qua *add.* scilicet, Adam *s.l.* *C* • ex qua creauit] et formauit ab ea *M* • formauit *add.* creauit *s.l.* *M* • uxorem *add.* Euam *s.l.* *C* • uxorem *add.* parem *s.l.* *M* • eius, ex] illius, a *M* • ex quibus *add.* scilicet, Adam et Eua *s.l.* *C* • multos uiros] uiros multos *M* • multas *om.* *M* || **6** et parentes *om.* *M* • eritis interrogati] interrogati [ocultis] *M* • interrogati *add.* in iudicio *s.l.* *C* • interrogati *corr.* seu (?) interrogas in eo *s.l.* *M* • quia] et parentes, et *M* • parentes *add.* matrices, scilicet parent *s.l.* *M* || **7** uidens super uos] super uos mirator *M* || **8** date *add.* uos tutores *s.l.* *C* • manducetis] comedatis sua *M* • manducetis *add.* scilicet, miscendo *s.l.* *C* || **9** eorum *om.* *M* • bonis uestris] uestris bonis *M* • quoniam est magnum peccatum] quia illud est peccatum magnum • illud *add.* ille *s.l.* *M* || **10** *add.* Duae, tres, quatuor uxores licitae mauris *in mg.* *M* || **11** conuenientiam] aequalitatem *M* • conuenientiam *add.* uel aequalitatem, scilicet dando unicuique quod suum est *s.l.* *C* • aequalitatem *add.* quod iustitiam non feceritis dando, scilicet unicuique suum *s.l.* *M* • nubete *add.* uos credentes *s.l.* *C* || **12** quibuscunque mulieribus, quas placuerint uobis] accipite igitur in uxores quas uelitis uos ex mulieribus: cum *M* • accipite *add.* sponsate *s.l.* *M* • igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* • in uxores quas uelitis uos *add.* quod est bonum uobis *s.l.* *M* • duabus *add.* scilicet, uxoribus *s.l.* *C* • duabus, tribus, aut quatuor *add.* duplis et triplis aut quadruplis *s.l.* *M* • timetis *add.* scilicet, contentare eas quia (?) forte non poteritis *s.l.* *C* • timetis *add.* timuistis *s.l.* *M* • sit] in *M* • aequalitatem in una *add.* quod iustitiam non feceritis sumite unam, scilicet contentare eas quia fortem non poteritis *s.l.* *M* || **13** illae, quas manus uestrae dextrae in dominium uestrum subiecerunt] in illas quibus dominabimini sub uestra dextra *M* • subiecerunt *add.* scilicet, emendo eas in ancillas uel capiendo in proelio *s.l.* *C* • in illas *add.* *signum crucis s.l.* *M* • dominabimini *add.* scilicet, emendo uel in proelio capiendo *s.l.* *M*

hoc est minus et non altius.

- 15 ⁻⁴ Et soluite uxoribus dotes earum debitas, et si aliquid uult dare uobis sua sponte, proficiat uobis.

DE ORPHANIS

^{4/[5]} Et nolite dare bona uestra deuorantibus, quae dedit uobis Deus pro nutrimento uitae uestrae, igitur date eis uictum et uestitum, et dicite eis uerba iusta.

- 20 ^{5/[6]} Et probate orphanos donec perueniant ad aetatem ducendi uxorem. Et si uideritis, quod sunt adulti ut prodesse possunt, date aut restituite illis bona sua; et non comedant bona sua superflue aut cum deuoratione,

^{6/-} donec sint magni. Et qui fuerit diues, debet obseruare, et qui fuerit [C 148] pauper, manducet iuste.

- 25 ^{7/-} Et quando uultis restituere illis bona sua, adhibete testes super illos, et sufficit quod Deus est custos.

^{8/[7]} Viri debent habere partem eorum, quae reliquerunt parentes et cognati; et mulieres debent habere partem eorum, quae reliquerunt parentes et cognati, siue

14 et non *add.* ita ut لا أن idem hic لا أن in *mg.* *M* • altius *add.* Hoc propinquius ut ne erretis *M* • et non altius *add.* quod expendetis *s.l.* *M* || **15** soluite uxoribus *add.* date mulieribus *s.l.* *M* • dotes earum debitas] suas dotes dotes liberaliter *M* • uult] uolunt *M* • uult *add.* scilicet, uxor *s.l.* *C* • dare uobis *add.* *dubium s.l.* *M* || **16** proficiat uobis] igitur accipite id, iuste prosit uobis *M* • accipite *add.* comedite *s.l.* *M* • iuste *add.* [le]tanto (?) *s.l.* *M* • uobis *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **17** *add.* De orphanis in *mg.* *M* || **18** nolite dare bona uestra deuorantibus] non detis deuorantibus uestra bona, illa *M* • deuorantibus *add.* scilicet, filiis uel uxoribus prodigis *s.l.* *CM* • dedit *add.* fecit *s.l.* *M* || **19** uobis Deus pro nutrimento uitae uestrae, igitur date eis] Deus uobis nutrimentum uestrarum uitarum *M* • eis uictum et uestitum *add.* supradictis deuorantibus et prodigis *s.l.* *C* • uestrarum uitarum, uictum et uestitum *add.* et nutrite ipsos, et uestite ipsos *s.l.* *M* • uerba iusta *add.* scilicet, pacifica *s.l.* *CM* || **20** aetatem ducendi uxorem] matrimonium *M* • matrimonium *add.* adultum *s.l.* *M* • Et] Igitur *M* || **21** quod sunt adulti ut prodesse possunt, date aut restituite illis bona sua] eorum utilitatem, igitur restituite eis sua bona *M* • Igitur si uideritis eorum utilitatem *add.* conuersabitis eorum temperiem *s.l.* *M* || **22** comedant bona sua superflue aut cum deuoratione] comedatis illis ea damnose neque cum demoratione *M* • damnose *add.* prodige *s.l.* *M* • demoratione *add.* proiectione *s.l.* *M* || **23** donec] licet *M* • fuerit] erit *M* • fuerit *add.* scilicet, ex uobis *s.l.* *C* • diues *add.* scilicet, ex uobis *s.l.* *M* • debet obseruare] igitur caueat *M* • obseruare *add.* scilicet, ne capiat aliena *s.l.* *C* • caueat *add.* abhorreat, scilicet ne capiat aliena *s.l.* *M* • fuerit] erit *M* || **24** manducet iuste] igitur comedat ex iusto *M* • iuste *add.* scilicet, quod suum est *s.l.* *C* • ex iusto *add.* honeste, scilicet ex suo *s.l.* *M* || **25** illis *add.* orphanis *s.l.* *C* • Et quando uultis restituere illis bona sua] Igitur quando restituetis illis sua bona *M* • Igitur *add.* et *s.l.* *M* • illis *add.* scilicet, orphanis *s.l.* *M* • adhibete testes *add.* testificamini *s.l.* *M* || **26** quod Deus est custos] Dei custodia *M* • custos *add.* super uos *s.l.* *C* • custodia *add.* computator *s.l.* *M* || **27** debent habere] habent *M* • habere partem *add.* scilicet, iure hereditario *s.l.* *C* • Viri habent partem *add.* uiris est pars, scilicet iure haereditario *s.l.* *M* • eorum] illorum *M* • illorum quae *add.* de quibus *s.l.* *M* • et *om.* *M* • cognati *add.* consanguinei *s.l.* *M* || **28** debent habere partem] habent partem [de qua] *M* • mulieres habent partem *add.* mulieribus est pars *s.l.* *M* • eorum, quae *add.* de qua *s.l.* *M* • cognati *add.* consanguinei *s.l.* *M*

pars eis debita sit modica, siue sit magna.

30 ^{9/[8]} Et quando cognati propinqui et orphani sunt praesentes in diuisione bonorum, [M 77] date illis ex his, et dicite illis uerbum comparatum.

^{10/[9]} Et seruent illos tamquam si reliquissent filios debiles post se timendo illos. Igitur timeant Deum et dicant uerbum competens.

35 ^{11/[10]} Illi qui manducant bona orphanorum iniuste, certe illi comedunt ignem in [C 149] uentribus suis et erunt affecti poena in inferno.

DE HERCISCVNDO PATRIMONIO ET LEGATIS

40 ^{12/[11]} Deus praecipit uobis ut uir habeat partem in uestris filiis, si aut duae faeminae; et si fuerint mulieres plusquam duae, habebunt duas tertias partes in his quae reliquit. Et si fuerit una, habebit dimidium; et parentes eius, unusquisque eorum habebit sextam partem eorum, quae reliquit, si habuerit filium aut filiam; et si non habuerit filium aut filiam et fuerint parentes, mater habebit tertiam partem;

29 siue pars eis debita sit modica, siue sit magna] si est modicum id aut multum, est pars uitae *M* si *add.* de quo *s.l.* *M* • id *add.* *signum crucis s.l.* *M* • uitae *add.* ordinati *s.l.* *M* || **30** cognati propinqui et orphani sunt praesentes in diuisione] praesentes erunt in diuisione cognati, et orphani et pauperes *M* • bonorum *om.* *M* || **31** illis *add.* pauperibus *s.l.* *C* • illis ex his] eis ex ea suam partem *M* • ex his *add.* bonis hereditatis *s.l.* *C* • date eis ex ea suam partem *add.* prouidete eos de ea *s.l.* *M* • uerbum comparatum] uerba iusta *M* • iusta *add.* honesta *s.l.* *M* || **32** seruent illos] custodiat illa qui *M* • custodiat *add.* timeto *s.l.* *M* • illos tamquam *add.* quibus competit hereditas ne exheredent illos, quamuis non sint filii proprii *s.l.* *C* • illa qui tamquam *add.* scilicet, ne quis exhaeredet alios, licet pauperes *s.l.* *M* • si reliquissent filios] reliquissent post eos filiolos *M* • debiles *add.* pauperes *s.l.* *CM* • post se *om.* *M* • timendo illos] timebunt illis *M* • illos *add.* ne pereant inopia *s.l.* *C* • timebunt *add.* timuerunt, scilicet ne perirent inopia *s.l.* *M* || **33** timeant] timete *M* • dicant uerbum competens] dicetis eis uerba praeparata *M* • praeparata *add.* utilia *s.l.* *M* || **34** Illi] Et illi *M* • manducant] manducabunt *M* || **35** certe illi comedunt ignem in uentribus suis et erunt affecti poena in inferno] igitur non comedunt neque ponunt in suos uentres nisi ignem et eiicientur in infernum *M* • illi *add.* scilicet, tutores *s.l.* *C* • eiicientur *add.* calefacient se *s.l.* *M* || **36** *add.* De herciscundo patrimonio et legatis *in mg.* *M* || **37** Deus praecipit uobis] Et castigat uos Deus in filiis uestris *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • sed castigat uos *add.* praecipit uobis *s.l.* *M* || **38** partem in uestris filiis, si aut duae faeminae] similem partem duarum faeminarum *M* • ut uir habeat similem partem duarum faeminarum *add.* masculum sicut partem duarum faeminarum *s.l.* *M* • fuerint] erunt *M* • mulieres *add.* scilicet, heredes *s.l.* *C* • habebunt *add.* scilicet, mulieres *s.l.* *C* • plusquam duae, habebunt duas tertias partes in] supra duas, illis dabitur tertium ex *M* • dabitur tertium *add.* duo tertia *s.l.* *M* || **39** reliquit] reliquerit *M* • reliquit *add.* scilicet, defunctus *s.l.* *C* • fuerit] erit *M* • una *add.* filia *s.l.* *C* • habebit dimidium] praebebitur medium *M* • dimidium *add.* hereditatis *s.l.* *C* • praebebitur *add.* sibi *s.l.* *M* • parentes *add.* scilicet, si fuerint heredes *s.l.* *C* • parentes eius] pro parentibus *M* • parentibus, unusquisque *add.* suis unicuique *s.l.* *M* || **40** habebit sextam partem] duorum sextum *M* • sextum *add.* sexta pars *s.l.* *M* • eorum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • reliquit *add.* scilicet filii (?) defunctus aut filia *s.l.* *C* • habuerit *add.* scilicet, defunctus *s.l.* *C* || **41** habuerit *add.* scilicet, defunctus *s.l.* *C* • fuerint *add.* scilicet, uiui *s.l.* *C* • parentes *add.* defuncti *s.l.* *C* • si habuerit filium aut filiam et fuerint parentes, mater habebit tertiam partem] Et si erit ei unicus filius, et si ipse non habebit filium, haereditabit parentes eius pro matre tertium *M* • tertiam partem *add.* scilicet, totius hereditatis et pater (?) totum residuum *s.l.* *C* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • haereditabit *corr.* haereditauerunt *s.l.* *M*

et si habuerit fratres, habebit mater sextam partem, post tertiam partem omnium bonorum pro debitis soluendis et pro his quae debent dari ex mandato testatori. Nescitis quis ex parentibus aut filiis uestris sit propinquior uobis, ut [C 150] adiuuetis illos debitum Dei; et Deus fuit iudex sapiens.

45 ^{13/[12]} Et uos hereditabitis dimidiam partem bonorum, quae reliquerunt uxores uestrae, si non habuerunt filium nec filiam; et si habuerunt filium aut filiam, hereditabitis quartam partem ex his quae illae reliquerunt excepta tertia parte omnium bonorum pro debitis soluendis, et pro his, quae debent dari ex mandato testatori.

50 ^{14/-} Et illae hereditabunt quartam partem eorum, quae uos reliqueritis, si non habueritis filium aut filiam. Illae hereditabunt octauam partem [M 79] eorum quae uos reliqueritis excepta tertia parte praedictam.

55 ^{15/-} Et si aliquis homo aut mulier non habent parentes nec filios, qui hereditent bona eorum et habuerint fratres aut [C 151] sororem, habebit unusquisque sextam partem, et si fuerint plures, illi erunt participes in tertia parte, excepta dicta tertia parte.

42 habuerit] habebit ipse *M* • habuerit *add.* scilicet, defunctus *s.l.* *C* • habebit mater sextam partem] pro matre eius sextum *M* • post tertiam partem *add.* id est, excepta tertia parte *s.l.* *C* || **43** testatori] textatoris *C* || **44** propinquior uobis *add.* quia omnes sunt consanguinei *s.l.* *C* || **45** omnium bonorum pro debitis soluendis et pro his quae debent dari ex mandato testatori. Nescitis quis ex parentibus aut filiis uestris sit propinquior uobis, ut adiuuetis illos] Deinde a testamento quod testabitur cum eo, aut debitum. Vestri parentes et uestri filii, non scitis quod illi sunt propinquiores uobis in utilitate *M* • non scitis *add.* debebat dicere: “Qui an (?) sint propinquiores.” *add. in. mg.* *M* • debitum *add.* scilicet, mandatum *s.l.* *C* • Dei; et Deus fuit iudex sapiens] a Deo, ut Deus est sciens sapiens iudex *M* • iudex *add. signum crucis s.l.* *M* || **46** uos *add.* mauri *s.l.* *C* • Et uos hereditabitis dimidiam partem bonorum] Est uobis dimidium eorum *M* || **47** reliquerunt uxores uestrae] relinquunt uestrae uxores *M* • uestrae *add.* scilicet, defunctae *s.l.* *C* • habuerunt] habebunt illae *M* • nec filiam *om.* *M* • habuerunt] illae habebunt *M* • habuerunt *add.* uxores *s.l.* *C* • nec filiam *om.* *M* || **50** hereditabitis quartam partem ex his quae illae reliquerunt excepta tertia parte omnium bonorum pro debitis soluendis, et pro his, quae debent dari ex mandato testatori] uobis erit quartum eorum quae relinquunt, post testationem quam testata sit cum eo aut debita *M* • testatori] textatoris *C* || **51** illae *add.* scilicet, uxores uestrae *s.l.* *C* • illae hereditabunt quartam partem] illi erit quartum *M* • illi *add.* scilicet, uxori uestrae *s.l.* *M* • eorum, quae *add.* de quo *s.l.* *M* • uos *add.* scilicet, si defuncti estis *s.l.* *C* • uos reliqueritis] relinquetis *M* || **52** habueritis] habebitis uos *M* • aut filiam *om.* *M* • Illae hereditabunt octauam partem] Sed si habebitis uos filium, igitur illi dabitur octauum *M* • illi *add.* scilicet, uxori uestrae *s.l.* *M* • eorum quae *add.* de quo *s.l.* *M* || **53** uos reliqueritis excepta tertia parte praedictam] relinquetis post uos post testamentum quid testati eritis cum eo, aut debita *M* || **55** unusquisque *add.* si fuerit unus frater et una soror *s.l.* *C* || **56** aliquis homo aut mulier non habent parentes nec filios, qui hereditent bona eorum et habuerint fratres aut sororem, habebit unusquisque sextam partem] Et si erit mas unus qui hereditauit qui non habet patrem aut uxorem, et illius est frater aut soror, igitur unusquisque eorum duorum habebit sextam *M* • qui hereditauit qui non habet patrem aut uxorem *add.* hereditatis sit aut mulier sine patre *s.l.* *M* • duorum habebit sextam *add.* scilicet, scilicet *sic* bis, erit unus frater aut soror *s.l.* *M* • fuerint plures] erunt plures illis *M* • plures *add.* quam duo *s.l.* *C* • participes *add.* scilicet, illae (?) quam sunt plures quam duae *s.l.* *C* || **57** illi erunt participes in tertia parte, excepta dicta tertia parte] igitur illi sunt aequales in tertio post testamentum quod testatus est cum eo, aut debita extra damnum *M*

- ^{16/-} Et hoc sit mandatum Dei absque mala intentione et Deus est iudex sapiens.
- ^{17/[13]} Haec sunt praecepta Dei, et si aliquis fuerit obediens Deo et nuncio eius, ego
60 ponam eum in paradisis sub quibus fluunt fontes; et haec est beatitudo magna in aeternum.
- ^{18/14} Et si aliquis fuerit inobediens Deo et nuncio eius, ego ponam illum in igne perpetuo, qui habebit poenam crudelem.
- ^{19/[15]} Et quaecumque ex uxoribus uestris fuerint adulterae, si quattuor testes ex
65 uobis testificati fuerint contra illas, tenete illas in domibus clausas donec moriantur [C 152] aut ponat Deus remedium in illis.
- ^{20/[16]} Et quicumque homo aut mulier coniuncti matrimonio, qui fecerint adulterium, castigate illos, et si paenitentiam egerint et fuerint concordēs, auferte ab illis poenam, quia Deus est parcens et misericors.
- 70 ^{21/[17]} Certe Deus recipit paenitentiam illorum, qui confecerint peccatum per ignorantiam, statim paenitet eos, quorum paenitentiam Deus recipit et parcit illis; et Deus fuit et est sapiens iudex.

58 Et hoc sit mandatum] Testamenti *M* • absque mala intentione *om.* *M* • iudex sapiens] sapiens, patiens *M* • patiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **59** Haec sunt praecepta] Ista sunt mandata *M* • Ista sunt mandata *add.* illi sunt termini *s.l.* *M* • si aliquis fuerit] qui erit *M* • nuncio *add.* Machomae *s.l.* *C* • nuncio eius] eius nuncio *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* || **60** ego ponam] ponemus *M* • ponemus *add.* faciemus ingredi *s.l.* *M* • paradisis sub quibus fluunt] paradiso ubi fluunt sub eo *s.l.* *M* • fontes *add.* in aeternum in eo *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* || **61** haec est beatitudo magna in aeternum] illa est saluatio magna *M* • saluatio magna *add.* lucrum magnum *s.l.* *M* || **62** si aliquis fuerit] qui erit *M* • nuncio eius] eius nuncio *M* || **63** ego ponam illum in igne perpetuo, qui habebit poenam crudelem] et transgredietur eius sententiam, ponemus eum in ignem aeternum, in quo et ille habebit poenam dolentem *M* • sententiam *add.* terminum *s.l.* *M* • ponemus *add.* faciemus ingredi *s.l.* *M* • in quo et ille habebit poenam dolentem *add.* eo sibi tormentum spernens *s.l.* *M* || **65** uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • quaecumque ex uxoribus uestris fuerint adulterae, si quattuor testes ex uobis testificati fuerint contra illas] illae quae facient adulterium uestrarum mulierum, igitur adhibete testes super eas quatuor ex uobis, et si adhibebitis testes, igitur *M* • facient adulterium *add.* peruenient ad peccatum; italice: “Alla cosa bruta” *s.l.* *M* • clausas *om.* *M* || **66** moriantur *add.* ueniat eis mors *s.l.* *M* • aut ponat Deus remedium in illis] et mortem dabit Deus illis, iter patens *M* • illis *add.* scilicet, mulieribus adulteris *s.l.* *C* • mortem dabit *add.* aut faciet eis *s.l.* *M* • patens *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **67** quicumque] quilibet *M* • aut mulier coniuncti matrimonio, qui fecerint] iuncti nupti facient *M* || **68** homo iuncti nupti facient adulterium *add.* scilicet, duorum ueniet ei *s.l.* *M* • illos] eos *M* • auferte *add.* scilicet, uos mauri *s.l.* *C* || **69** paenitentiam egerint et fuerint concordēs, auferte ab illis poenam] paenitebit eos, et cauebunt, et bona opera operantur, parcite eis *M* • poenam *add.* scilicet, culpae *s.l.* *C* • cauebunt, et bona opera operantur *add.* benefacient *s.l.* *M* • parcens] parcitor *M* || **71** Deus recipit paenitentiam illorum, qui confecerint peccatum per ignorantiam, statim] eiusmodi (?) paenitentia, recipit eam Deus ab illis. Qui faciunt peccata ignoranter, postea *M* • eam Deus ab illis *add.* pro Deo est a quibus *s.l.* *M* • Qui *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • quorum paenitentiam Deus recipit et parcit illis] cito, illi sunt hi quibus Deus dat indulgentiam *M* • dat indulgentiam *add.* indulget *s.l.* *M* || **72** Deus fuit et est] et est Deus *M* • iudex *add.* sciens *s.l.* *M*

- 22/[18] Et non erit recepta paenitentia illorum, qui fecerunt peccata et non paenituit illos, nisi quando appropinquauerunt morti dicendo: “Nunc paenitet me!” [M 80]
75 Neque illorum qui mortui sunt infideles, quibus paruimus poenam crudelem.
- 23/[19] O uos fideles! Nolite hereditare bona uxorū uestrarum per uim [C 153] neque teneatis eas, ut accipiatis aliquid ex his quae dedistis eis nisi fecerint adulterium manifestum; et facite cum illis societatem iustam; et si odio habetis eas, forte odio habetis aliquam rem in qua Deus ponet multa bona.
- 80 24/[20] Et si uos uultis mutare unam uxorem pro alia, cui dedistis magnam qualitatem, non accipiatis aliquid ex illa, quia si acceperitis, facietis rem foedam et peccatum manifestum.
- 25/[21] Et quomodo accipietis aliquid ex illis, uos autem estis ad inuicem coniuncti et illae acceperunt a uobis confirmationem firmissimam.
- 85 26/[22] Et nolite ducere uxores, quas patres uestri duxerunt, quemadmodum fiebat in tempore praeterito, quod est maximum peccatum et res abominabilis.

73 recepta *om.* *M* • illorum *add.* scilicet, erit acceptabilis paenitentia *s.l.* *C* • illorum, qui fecerunt] pro illis qui sunt operantes *M* • pro illis qui sunt operantes *add.* quibus facient *s.l.* *M* || **74** et non paenituit illos, nisi quando appropinquauerunt morti dicendo] donec praesententur (?) unusquisque eorum ad mortem, dixit *M* • praesententur (?) unusquisque eorum ad mortem *add.* mors praesentet uni eorum *s.l.* *M* • me] modo *M* || **75** illorum qui mortui sunt infideles] illi qui morientur existentibus infidelibus *M* • illi qui morientur existentibus infidelibus *add.* scilicet non erit acceptabilis paenitentia *s.l.* *M* • paruimus] promissimus *M* • praesententur paruimus *add.* nos, Deus *s.l.* *C* • quibus promissimus poenam crudelem *add.* illis paruimus tormentum dolens *s.l.* *M* || **76** fideles *add.* scilicet, mauri *s.l.* *C* • O uos fideles! Nolite] O credentes, non licet uobis *M* • bona uxorū uestrarum per uim] mulieribus ui *M* • hereditare mulieribus *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **77** neque] Et non *M* • eas] eis nodum *M* • eis nodum ut accipiatis *add.* eas ut ambuletis cum aliquo *s.l.* *M* • ex his *om.* *M* • fecerint] faciant *M* || **78** adulterium *add.* scilicet, uxores *s.l.* *C* • manifestum] declaratum *M* • faciant adulterium declaratum *add.* ueniat cum peccato claro *s.l.* *M* • cum illis societatem iustam] eis bonum consortium *M* • facite eis bonum consortium *add.* conuersamini cum eis honeste *s.l.* *M* || **79** odio habetis eas, forte odio habetis aliquam rem in qua Deus ponet multa bona] tenetis eas contra uoluntatem, forte tenebitis contra uoluntatem aliquid, et ponet Deus in eo bona multa *M* • tenetis eas contra uoluntatem *add.* odietis *s.l.* *M* • forte tenebitis contra uoluntatem aliquid, et *add.* forte quod odistis rem *s.l.* *M* || **80** uos uultis *add.* uoluisti *s.l.* *M* • unam *om.* *M* • cui *add.* uxori *s.l.* *C* || **81** pro alia, cui dedistis magnam qualitatem] in locum alterius uxoris, et uenietis uni earum cum multis facultatibus, tamen *M* • uenietis *add.* dedistis *s.l.* *M* • cum multis facultatibus *add.* unum cantare (?) *s.l.* *M* • ex illa *om.* *M* • si acceperitis, facietis rem foedam et] sequitur *M* || **82** aliquid quia sequitur peccatum manifestum *add.* ex eo rem, an accipietis id in manum et cum peccato claro? *s.l.* *M* || **83** aliquid *add.* id *s.l.* *M* • illis] ea *M* • uos] Et uos *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • autem estis] uixistis *M* • ad inuicem coniuncti *add.* scilicet, confirmantes matrimonium *s.l.* *C* || **84** coniuncti et illae *om.* *M* • illae *add.* uxores *s.l.* *C* • uobis *add.* maritis *s.l.* *C* • confirmationem *add.* scilicet, actum matrimonii *s.l.* *C* • acceperunt a uobis confirmationem firmissimam] et acceperunt ex uobis fidem [grossam] firmam *M* • et acceperunt ex uobis fidem *add.* scilicet, cum contraxistis matrimonium *s.l.* *M* • firmam *add.* grossam *s.l.* *M* || **85** nolite ducere *add.* non cognoscatis *s.l.* *M* || **86** patres uestri duxerunt, quemadmodum fiebat in tempore praeterito] acceperunt uestri patres ex uxoribus, nisi quod praeteritum est *M* • quemadmodum fiebat in tempore praeterito *add.* quia inter idolatras fiebat hoc, scilicet, quod filius accipiebat uxorem patris post mortem *s.l.* *C* • nisi quod praeteritum est *add.* scilicet, quia idolatrae accipiebant filii post mortem patris matres, mulieres (?), in uxores *s.l.* *M* • maximum peccatum et res abominabilis] adulterium, et abominatio, et mala uia *M* • sed adulterium *add.* peccatum *s.l.* *M*

[C 154] VXORES PROHIBITAE APVD MAVROS

- 27/[23] Vobis prohibitae fuerunt matres uestrae, et sorores, et filiae, et auunculae, et
 90 amitae, consobrinae: filiae fratris uel sororis, et illae quae lactauerunt uos, et
 concontactantae, et matres uxorum uestrarum, cum quibus consumpsistis
 matrimonium; et si non consumpsistis matrimonium, non est culpa in hoc; et
 uxores filiorum uestrorum, qui egressi sunt de uestris lumbis. Et nolite coniungi
 matrimonio cum duabus sororibus, sicut fiebat tempore praeterito; quia Deus est
 parcens et misericors.
- 95 [M 82] 28/[24] Et mulieres castae et nuptae, exceptis his, quarum manus dexterarum
 uestrae dominatae sunt; mandatum Dei est super uos et ille fecit ut licitae uobis
 essent omnes aliae, exceptis supradictis, [C 155] quia uos ducet cum bonis uestris
 uxores castas et non fornicarias; et iis, quas habuistis in potestate, soluite
 stipendium et debitum ex iure, et non est culpa super uos in eo quod estis

87 *add.* Vxores prohibitae apud mauros *in mg.* *M* || **88** Vobis *add.* mauris *s.l.* *C* • Vobis prohibitae fuerunt] Sunt uetatae uobis *M* || **89** matres uestrae, et sorores, et filiae, et auunculae, et amitae, consobrinae: filiae fratris uel sororis, et] uestrae matres, et uestrae filiae, et uestrae sorores, et uestrae amitae, et uestrae auunculae, et filiae fratris, et filiae sororis, et uestrae matres *M* || **90** concontactantae] uestrae sorores ex nutrice quae lactauit uos *M* • uxorum uestrarum] uestrarum uxorum *M* || **92** de uestris lumbis *add.* scilicet, filii naturales, non adoptiui *s.l.* *C* || **93** duabus sororibus *add.* scilicet, ambabus uiuentibus *s.l.* *C* • sicut fiebat *add.* scilicet, inter idolatras *s.l.* *C* • cum quibus consumpsistis matrimonium; et si non consumpsistis matrimonium, non est culpa in hoc; et uxores filiorum uestrorum, qui egressi sunt de uestris lumbis. Et nolite coniungi matrimonio cum duabus sororibus, sicut fiebat tempore praeterito; quia] et uestrae primiginae (?) illae quae sunt sub dominatione tua uestrarum uxorum cum quibus consummastis matrimonium, et nisi consummaueritis matrimonium cum eis, non est peccatum super uos. Et sunt licitae uestrae filiae uestrorum filiorum quae sunt uestrorum lumborum, et ut iungamini inter duas sorores, nisi quod preteriiit; et *M* • uestrarum uxorum cum quibus consummastis matrimonium *add.* ex uestris uxoribus quas duxistis *s.l.* *M* • nisi consummaueritis matrimonium cum eis *add.* si non duxistis eas *s.l.* *M* • sunt licitae uestrae filiae *add.* mulieres, scilicet spuriae *s.l.* *M* • quae sunt *add.* *imago manus et dorsum (?) in mg.* *M* • uestrorum lumborum *add.* scilicet, naturales, non adoptiuae *s.l.* *M* || **94** et *om.* *M* || **95** castae et nuptae *add.* scilicet, sunt prohibitae *s.l.* *C* || **96** dexterarum uestrae dominatae *add.* scilicet, emendo pecuniis aut accipiendo in proelio *s.l.* *C* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **97** cum bonis uestris *add.* scilicet, soluendo eis dotes *s.l.* *C* || **98** mulieres castae et nuptae, exceptis his, quarum manus dexterarum uestrae dominatae sunt; mandatum Dei est super uos et ille fecit ut licitae uobis essent omnes aliae, exceptis supradictis, quia uos ducet cum bonis uestris uxores castas] castae mulieres nisi in quo dominabimini sub uestra manu fuit licitum, Deus uobis sic. Et non licet uobis quod praedictum est: hoc est uobis, ut quaeratis uxorem cum uestris bonis castam *M* • castae mulieres *add.* nuptae, scilicet sunt prohibitae *s.l.* *M* • sub uestra manu *add.* dextris uestris *s.l.* *M* • licitum, Deus uobis *add.* praeceptum Dei super uos *s.l.* *M* • Et non licet *add.* et licitum est *s.l.* *M* • praedictum est: hoc est uobis *add.* post hoc *s.l.* *M* • uxorem cum uestris bonis *add.* scilicet, soluendo eis dotem *s.l.* *M* • castam *add.* caste *s.l.* *M* • fornicarias] adulteram *M* • adulteram *add.* adultere *s.l.* *M* • iis] illis *M* • et illis quas *add.* *dubium s.l.* *M* • habuistis in potestate] habebitis in uestra datione *M* || **99** stipendium *add.* scilicet, dotem *s.l.* *C* • stipendium et debitum ex iure, et non est culpa] eis suas dotes, quod laxatum est ab illa, et non est peccatum *M* • culpa *add.* peccatum *s.l.* *C* • suas dotes *add.* sua praemia *s.l.* *M* • quod laxatum est ab illa *add.* praeceptum *s.l.* *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C*

100 concordēs, quod post preceptum; quia Deus est sapiens iudex.

²⁹/[²⁵] Et qui non potest ducere uxorem ex castis et credentibus, accipiat ex illis, quarum dominata est manus dextrae uestrae, ex uestris ancillis credentibus; et Deus scit fidem, quam habent ad inuicem, igitur ducite eas in uxores cum licentia dominorum suorum et soluite illis stipendium iustum ut sint castae et non luxuriosae, ne habitae pro concubinis.

105

³⁰/ - Et postquam sint castae, si fecerint adulterium, merentur dimidiam poenam illius qua datur uxoribus [C 156] castis et nuptis; hoc est pro illo, qui timet luxuriam ex uobis; et si uultis habere patientiam, melius est uobis; et Deus est parcens et misericors.

110

³¹/[²⁶] Vult Deus declarare uobis, et dirigere uos, et ducere uos per uia illorum, qui uenerunt ante uos; et Deus recipiet paenitentiam a uobis quia Deus est sapiens iudex.

³²/[²⁷] Et Deus uult recipere paenitentiam uestram et uult quod illi, qui sequuntur

100 concordēs *add.* id est, illa uxor uoluerit remittere dotem marito *s.l.* C • quod estis concordēs, quod post preceptum; quia] quo concordati estis cum eo post mandatum; et quod M • in eo quo concordati estis *add.* scilicet, si illa remisit dotem *s.l.* M • iudex *add.* sciens *s.l.* M || **101** qui non potest *add.* quia est pauper et non potest dare dotem competentem uxori liberae *s.l.* C • illis *add.* ancillis *s.l.* C || **102** manus dextrae uestrae *add.* id est, emendo uel in proelio capiendo *s.l.* C • potest ducere uxorem ex castis et credentibus, accipiat ex illis, quarum dominata est manus dextrae uestrae, ex uestris ancillis] habebit facultatem, et uobis accipiendi uxorem castam, ex credentibus, igitur cum his, quae dominantur sub uestris manibus, et uirginibus M • habebit facultatem *add.* potest, scilicet qui est pauper, non potest soluere dotem *s.l.* M • et uobis accipiendi uxorem castam *add.* modo copulari castae *s.l.* M • ex credentibus *add.* fidelis *s.l.* M • his *add.* ancillis *s.l.* M • uirginibus *add.* iuuenibus *s.l.* M || **103** ducite eas *add.* uos, mauri pauperes *s.l.* C • fidem, quam habent ad inuicem, igitur ducite eas in uxores cum licentia] uestrum. Credidere unicus (?) cum altero, igitur nubite eis cum uenia M || **104** dominorum *add.* affinium *s.l.* M • stipendium *add.* dotem *s.l.* C • illis stipendium iustum ut sint castae] suas dotes iuste. Castae sint M • suas dotes *add.* sua praemia *s.l.* M • iuste *add.* honeste *s.l.* M || **105** luxuriosae, ne habitae pro concubinis] facientes adulterium et retentae ad adulterium M • et retentae ad adulterium *add.* nec habentes procos *s.l.* M || **106** sint] factae erunt M • castae *add.* per matrimonium, scilicet ancillae nuptae *s.l.* C • factae erunt castae *add.* nuptae sunt *s.l.* M • fecerint] uenient ut faciant M • ut faciant adulterium *add.* cum peccato *s.l.* M || **107** illius *add.* poenae *s.l.* C • uxoribus *add.* scilicet, liberis *s.l.* C || **108** merentur dimidiam poenam illius qua datur uxoribus castis et nuptis; hoc est pro illo, qui timet luxuriam] igitur super illas est medium illius quod est super castas poenae illius quod patrauerunt. Et qui timebit adulterium • illius *add.* scilicet, poenae *s.l.* M • poenae illius quod *add.* de poena *s.l.* M • patrauerunt. Et qui timebit adulterium *add.* hic est qui timet pauperitatem uel adulterium *s.l.* M • uobis *add.* mauris *s.l.* C • uultis habere patientiam] poterit abstinere ab adulterio M • patientiam *add.* scilicet, abstinentiam *s.l.* C • si poterit abstinere ab adulterio *add.* patiemi *s.l.* M • melius est] est melius M || **109** et *om.* M || **110** et ducere uos per uia illorum] in uia eorum M || **111** uenerunt] fuerunt M • ante uos *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* C • recipiet *add.* scilicet, acceptabit *s.l.* C • Deus recipiet paenitentiam a uobis quia] et uult dare ueniam super uos; et M || **112** iudex *add.* sciens *s.l.* M || **113** recipere *om.* M • recipere *add.* acceptare *s.l.* C • uestram *add.* in uobis M • uestram in uobis *add.* super uos *s.l.* M • et *add.* signum crucis debebat dicere: “illi qui sequuntur” *in mg.* M • quod] ut M • qui *om.* M

uoluptates, humiliantur magna humilitate.

115 -/[28] Quia uult Deus facitatem uestram et non uult grauitatem uestram; et sic fuit creatus homo ualde debilis.

³³/[29] O uos credentes! Non comedatis facultates uestras inter uos iniuste si non fuerit aliquid mercimonium cum bona uoluntate, [M 83] et [C 158] nolite interficere uosmet ipsos; quia Deus est uestrum misericors.

120 ³⁴/[30] Et qui talia fecerit scienter et iniuriose, ego proiciam eum in ignem, quod est facile apud Deum.

³⁵/[31] Et si uos receditis a peccatis mortalibus, de quibus estis admoniti, ego parcam uobis peccata uestra et intromittam uos per portam honoratissimam.

125 ³⁶/[32] Et nolite concupiscere gratiam quam fecit Deus alicui magis quam alio; homines habebunt partem suam de his quae lucrati sunt et mulieres habebunt partem suam de his quae illae lucratae sunt; et petite a Deo ex sua gratia et mercede quia Deus scit omnia.

³⁷/[33] Et omnibus posuimus tutelam cognitam eorum quae reliquerunt parentes et

114 uoluptates *add.* scilicet, carnales *s.l.* *CM* • humiliantur magna humilitate] ut humiliantur humiliatione magna *M* • humilitate *add.* faciendo paenitentiam *s.l.* *C* • ut humiliantur humiliatione magna *add.* quod declinetis declinatione magna *s.l.* *M* || **115** Quia] Et *M* • facitatem] agilitatem *M* || **116** non uult grauitatem uestram; et *sic* fuit creatus homo ualde debilis] creauit hominem debilem *M* • et creauit hominem debilem *add.* creatus fuit homo debilis *s.l.* *M* || **117** uos *om.* *M* • facultates uestras] uestra bona *M* *add.* scilicet, cum usura uel rapina *s.l.* *CM* • iniuste *add.* in uanitatibus *s.l.* *M* || **118** si non fuerit aliquid mercimonium cum bona] nisi sit merces, ut sit cum uestra *M* • uestra uoluntate *add.* uestro commodo *s.l.* *M* || **119** nolite interficere uosmet ipsos] non interficiatis uestras personas *M* • uosmet ipsos *add.* scilicet, faciendo quod est impossibile *s.l.* *C* • sed uestras personas *add.* uosmet *s.l.* *M* • uestrum *add.* uestri *s.l.* *M* || **120** talia] hoc *M* • scienter] hostiliter *M* • fecerit scienter *add.* ut interficeret semet ipsum *s.l.* *C* • iniuriose] incuriose *M* • incuriose *add.* iniuste *s.l.* *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* • ego proiciam] igitur ego ponam *M* • in] inter *M* • igitur ego ponam eum inter ignem *add.* faciam eum calefacere in ignem *sic* *s.l.* *M* || **121** quod est facile apud Deum] et est hoc in datione [Dei] apud Deum facile *M* • apud Deum *add.* in potestate Dei *s.l.* *C* • datione *add.* potestate *s.l.* *M* || **122** mortalibus, de quibus estis admoniti] quibus uetiti estis *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* || **123** uobis peccata uestra] uestris peccatis *M* • intromittam uos *add.* faciam uos ingredi *s.l.* *M* • portam *add.* scilicet, paradisi *s.l.* *C* • per portam honoratissimam] in ingressum honoratum *M* • ingressum *add.* scilicet, paradisi *s.l.* *M* || **124** gratiam *add.* scilicet, bonorum temporalium et sexus *s.l.* *C* • fecit Deus] Deus fecit *M* • alicui magis] magis alii *M* • alio] alii *M* • nolite concupiscere gratiam quam Deus fecit magis alii quam alii *add.* non desideratis quod Deus elegit cum eo alios uestri super alios *s.l.* *M* || **125** partem suam *add.* id est, mercedem *s.l.* *C* • suam de his quae lucrati sunt] eorum quae acquisiuerunt *M* • lucrati sunt *add.* scilicet, bonis operibus *s.l.* *C* • partem eorum *add.* scilicet, mercedem *s.l.* *M* || **126** partem suam *add.* scilicet, mercedem *s.l.* *C* • suam de his quae illae lucratae sunt] eorum quae acquisiuerunt *M* • lucratae sunt *add.* bene operando *s.l.* *C* • acquisiuerunt *add.* scilicet, bene operando *s.l.* *M* • gratia et *om.* *M* || **127** scit omnia] est in omnibus sapiens *M* || **128** tutelam] tutorem *M* • tutelam *add.* scilicet, tutores *s.l.* *C* • tutorem *add.* familiam *s.l.* *M* • eorum *add.* bonorum *s.l.* *C* • cognitam eorum quae] eorum quos *M* • eorum quos *add.* de quo *s.l.* *M* • parentes] patres *M* • sed patres *add.* parentes *s.l.* *M* • et *om.* *M*

130 cognati [C 159] propinqui; et iis, qui confirmauerunt iuramenta uestra, igitur date illis partem suam, quia Deus est testis super omnia.

135 ^{38/[34]} Homines habent potestatem castigandi uxores propter excellentia quam dedit Deus uiris magis quam mulieribus; igitur sanctae et deuotae seruabunt secreta, eo quod Deus seruauit illas. Et quarum recessum timetis, admonete illas, et eicite eas non dormiendo cum eis, et percutite illas; et si illae obedierint uobis, non sitis molesti eis aliqua uia; ^[35] quia Deus est altissimus et maximus.

^{39/[35][36]} Et si timueritis inimicitiam inter illos, mittite unum iudicem ex parte illius et alium iudicem ex parte alterius; et si uolunt pacem, Deus ponet concordiam inter [C 160] illos, quia Deus est sapiens et sciens.

140 ^{40/[36][37]} Et adorate Deum, et nolite blasphemare eum in aliqua re, et honorate parentes cum cognatis propinquis, et cum orphanis, et pauperibus [M 84], et cum uicino propinquo, et propinquiori, et uicinum alienum a cognatis suis, et amicum in uia, et hospitem, et illos quos manus dexterar uestrae subiacerunt; quia Deus non diligit superbum insipientem et auarum.

129 cognati *add.* et *M* • et propinqui *add.* *signum crucis s.l. M* • iis] illi *M* • iuramenta *add.* ut seruarent hereditatem *s.l. C* • confirmauerunt iuramenta uestra] firmauerunt uestra iuramenta *M* • firmauerunt *add.* colligauerunt *s.l. M* • uestra iuramenta *add.* dextera, scilicet ut seruarent hereditatem *s.l. M* • igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **130** partem *add.* scilicet, hereditatis, si sunt adulti *s.l. C* • illis partem suam] eis suas partes *M* • suas partes *add.* scilicet, hereditatis *s.l. M* • testis super omnia] in omnibus testis *M* || **131** Homines] Et homines *M* • habent potestatem *add.* prouidentes *s.l. M* • castigandi uxores] super uxores *M* • propter excellentia *add.* quia fecit mulierem subiectam uiro *s.l. C* || **132** dedit Deus uiris magis quam mulieribus] Deus dedit eis super illas, et pro eo quod expenditis bonorum suorum *M* • expenditis bonorum suorum *add.* expenderint bona eorum *s.l. M* • sanctae *add.* honeste *s.l. M* • seruabunt] custodient *M* • secreta *add.* scilicet, maritorum suorum *s.l. CM* || **133** Deus seruauit] seruauit Deus *M* • quarum *add.* uxorum *s.l. C* • quarum recessum timetis] illae quae timebunt recessum eorum, igitur *M* • recessum timetis *add.* ut ne eant cum adulteris *s.l. C* • timebunt recessum eorum *add.* et quas timeatis recessum earum, scilicet ne eant cum adulteris *s.l. M* • illas] eas *M* • eicite eas *add.* scilicet, a lectis *s.l. C* || **134** eicite eas non dormiendo cum eis *add.* separate eas a lectis *s.l. M* || **135** non sitis molesti eis aliqua uia] igitur nolite esse molesti nullo modo *M* • nolite esse molesti nullo modo *add.* ne quaeratis super eas causam *s.l. M* • quia] Et *M* • altissimus] altus *M* || **136** timueritis] timebitis [diuersi] *M* • inimicitiam *add.* diuersitate *s.l. M* • inter illos *add.* scilicet, maritum et uxorem *s.l. C* • mittite unum] ponite *M* • sed ponite *add.* mittite *s.l. M* • illius *add.* mariti *s.l. C* • parte illius *add.* gente sua *s.l. M* || **137** alterius *add.* scilicet, uxoris *s.l. C* • parte alterius *add.* scilicet, uxoris, ex gente eius *s.l. M* • uolunt] uelint ipsi duo *M* • si uolunt *add.* scilicet, maritus et uxor *s.l. C* • ipsi duo *add.* *signum crucis s.l. M* || **138** Deus ponet concordiam inter illos] et concordabit Deus ipsos duos *M* • quia] et *M* • sapiens et sciens] perfecte sapiens *M* || **139** eum *om. M* • nolite blasphemare in aliqua re *add.* non participiet cum aliquo *s.l. M* • honorate *add.* uos mauri *s.l. C* || **140** honorate parentes] cum parentibus benefactum et *M* • cognatis *add.* et *M* • et propinquis *add.* *signum crucis s.l. M* • et *add.* cum *M* || **141** propinqui] propriori *M* propriori *add.* consanguineorum *s.l. M* • propinquiori] cum uicino proximo *M* • proximo *add.* extraneo *s.l. M* • uicinum *add.* scilicet, honorate *s.l. C* || **142** illos *add.* seruos *s.l. C* • uicinum alienum a cognatis suis, et amicum in uia, et hospitem, et illos quos manus dexterar uestrae subiacerunt] uicino uicini, et uiatore, et cum iis quibus dominabimini sub uestris manibus dextris *M* • uicino uicini *add.* socio propinquo *s.l. M* || **143** diligit superbum insipientem et auarum] amat illum qui est praesumptuosus et auarus *M* • illum qui est *add.* quem *s.l. M* • praesumptuosus et auarus *add.* superbum et uanagloriosum, signum crucis *s.l. M*

- 145 ^{41/37[38]} Illis, qui praecipunt hominibus esse auaros et ascondunt ea, quae Deus propter suam gratiam dedit eis, et incredulis parauiimus poenam crudelem.
- ^{42/38[39]} Et illis, qui expendunt thesauros suos per ipochresim et non credunt in Deum nec in diem alterius saeculi; et illi [*C* 161] qui fuit amicus diabolo et pessimo amico.
- 150 ^{43/39[40]} Et quae habuissent, si illi credidissent in Deum! Et in diem alterius saeculi! Et si expendissent ex his quae eis Deus tribuit! Et Deus cognouit illos.
- ^{44/40[41]} Et Deus non praeiudicat pondus unius formicae, et si meritum fuerit tantundem, ille augebit illud et dabit de suo maximam mercedem.
- ^{45/41[42]} Quid igitur erit quando afferemus unicuique genti testes suos, et afferemus te testem super istos?
- 155 - ^{42[43]} In illa die in qua uellent increduli, qui fuerunt inobedientes nuncio, quod terra essent eis aequalis, et non ascondetur a Deo illum uerbum.

144 Illis] et illi *M* || **145** parauiimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • praecipunt hominibus esse auaros et ascondunt ea, quae Deus propter suam gratiam dedit eis, et incredulis parauiimus poenam crudelem] sunt auari, et praecipunt hominibus ut sint auari, et abscondant illud quod eis dedit Deus ex sua gratia. Et promisit incredulis poenam crudelem *M* • poenam crudelem *add.* id est, infernum *s.l.* *C* • ut sint auari *add.* auaritiam *s.l.* *M* • promisit incredulis poenam crudelem *add.* parauiimus negantibus tormentum spernens *s.l.* *M* || **146** illis] illi *M* • illis *add.* parauiimus poenam *s.l.* *C* • thesauros suos per ipochresim] bona sua hypocriter hominibus *M* • hypocriter *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **147** diem *add.* scilicet, iudicii *s.l.* *C* • alterius saeculi] nouissimum *M* • illi *add.* scilicet, parauiimus poenam *s.l.* *C* || **148** illi qui fuit amicus diabolo et pessimo amico] qui est Diaboli amicus propior et pessimus [par] amicus *M* • pessimo amico *add.* scilicet, ipsi diabolo *s.l.* *C* • amicus propior *add.* par eius *s.l.* *M* • amicus *add.* par *s.l.* *M* || **149** quae habuissent] quod habuerunt sibi *M* • quae habuissent *add.* bona quae perdiderunt propter incredulitatem *s.l.* *C* • habuerunt sibi *add.* est ipsis *s.l.* *M* • illi *add.* Corascitae et increduli *s.l.* *C* • illi credidissent] crederent *M* • alterius saeculi] iudicii *M* • iudicii *add.* nouissimum *s.l.* *M* || **150** expendissent *add.* scilicet, in elemosinas *s.l.* *C* • si expendissent ex his quae eis Deus tribuit! Et Deus cognouit illos] expenderent de bonis quae Deus dedit eis? Et est Deus cum eis sapiens *M* • expenderent *add.* scilicet, eleemosynas *s.l.* *M* • de bonis quae *add.* de quo *s.l.* *M* || **151** praeiudicat *add.* scilicet, alicui *s.l.* *C* • praeiudicat *add.* iniuriat *s.l.* *M* • pondus *add.* id est, quando (?) ponderat una formica *s.l.* *C* • unius formicae *add.* [atho] atomi *s.l.* *M* • tam minimi ponderis *s.l.* *C* • meritum fuerit] erit *M* • si erit *add.* beneficium illi *s.l.* *M* || **152** tantundem *add.* scilicet, tam minimi ponderis *s.l.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • suo *add.* scilicet, bono *s.l.* *C* • de suo maximam mercedem] eis ex suo mercedem maximam *M* || **153** Quid igitur] Igitur quod *M* • erit *add.* illis incredulis *s.l.* *C* • afferemus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Igitur quod erit quando afferemus unicuique genti testes *add.* scilicet incredulis, quando ueniamus cum teste cuiuslibet populi *s.l.* *M* • suos *om.* *M* || **154** te *add.* Machomam *s.l.* *C* • afferemus te testem super istos] feremus tibi supra istis pro teste *M* • istos *add.* incredulos *s.l.* *C* • tibi *add.* te *s.l.* *M* • istis *add.* scilicet, incredulis *s.l.* *M* • teste *add.* scilicet, Machomad *s.l.* *M* || **155** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • in qua uellent] uolent *M* • fuerunt inobedientes] non fuerunt obedientes *M* || **156** quod terra essent *add.* scilicet, quod illi conuerterentur in terra ne paterentur tanta mala *s.l.* *C* • quod terra essent eis aequalis, et non ascondetur a Deo illum] si aequaretur cum eis terra, non abscondetur a Deo nullum *M* • aequaretur *add.* hoc est, si illi conuerterentur in terram, non paterentur tanta mala *s.l.* *M*

46/43[44] O uos credentes! Non appropinquetis ad orationem cum fueritis ebrii donec
sciatis quid dicatis [C 162] nec inquinati, donec lauemini nisi essetis in uia. Et si
fueritis infirmi, aut in uia, et exieritis ad onus uentris dimittendum, et dormieritis
160 cum uxoribus uestris, et non inueneritis aquam, capiatu terram mundam et spargite
eam super faciem uestram et manus uestras; quia Deus est parcens et misericors.

[M 85] 47/44[45] Nonne uidistis habentes scripturam aut partem illius, querentes
damnationem? Et uellent quod uos errassetis a uia;

-/45 et Deus cognouit inimicos uestros et sufficit, quod Deus est procurator uester, et
165 sufficit quod Deus est defensor.

IVDEI DELEVERVNT NOMEN MACHOM E BIBLIIS

48/46] Ex his qui fuerunt iudei sunt aliqui, qui mutant uerba de loco suo et dicent:
“Iam audiuius et non obediuius.” Et audiat quod non est audiendum,

[C 163] RAGINE IVDEORVM

170 et racinam quod uerbum est maledictio in lingua eorum, et impugnatio legis,

157 O uos] Illi qui estis *M* • Non] Ne *M* • appropinquetis *add.* ne faciatis orationem *s.l.* *C* •
ad orationem cum fueritis ebrii] orationi existentibus ebriis *M* || **158** quid] quod *M* • nec
inquinati, donec lauemini nisi essetis in uia] neque inmundi nisi sitis in itinere donec
mundabitis uos *M* || **159** fueritis] eritis *M* • uia] itinere *M* • et exieritis] aut ueniet aliquis
uestrum *M* • onus uentris dimittendum *add.* inum *s.l.* *M* || **160** et dormieritis cum uxoribus
uestris] aut dormiendum cum uxore *M* • dormiendum cum uxore *add.* tangendo faeminas
s.l. *M* • inueneritis] inuenietis *M* • capiatu] igitur accipite *M* • accipite *add.* tangite *s.l.* *M* •
terram mundam *add.* scilicet, loco aquarum *s.l.* *C* • mundam *add.* bonam *s.l.* *M* || **161**
spargite] transite *M* • eam *add.* scilicet, terram uel aliquam herbam *s.l.* *C* • transite eam *add.*
perungite *s.l.* *M* • super faciem uestram et manus uestras; quia Deus est parcens et
misericors] per uestras facies et per uestras manus; et Deus est clemens, parcens *M* • per
add. *signum crucis s.l.* *M* • parcens *add.* peius scriptum erat in in textu رحيمًا غفورا sed
eodem res recidit et illa deleta erunt et ista posita illius loco *in mg.* *M* || **162** Nonne] Et non
M • Et non *add.* an non *s.l.* *M* • scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* || **163**
damnationem *add.* scilicet, maurorum *s.l.* *C* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • habentes scripturam
aut partem, querentes damnationem? Et uellent quod uos errassetis] illos qui habuerunt
partem scripturae? Et emerunt [errorem] malam uiam et uoluerunt facere uos errare *M* •
habuerunt partem scripturae *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *M* • malam uiam *add.*
errorem *s.l.* *M* • facere uos errare *add.* ut erraretis *s.l.* *M* || **164** cognouit] scit *M* • uestros
om. *M* • sufficit *add.* uobis mauris *s.l.* *C* • quod Deus est procurator uester] Deus pro
protectore *M* • protectore *add.* procuratore *s.l.* *M* || **165** quod *om.* *M* • sufficit Deus *add.*
scilicet, uobis mauris *s.l.* *M* • est defensor] pro defensore *M* || **166** *add.* Iudei deleuerunt
nomen Machom e bibliis *in mg.* *M* || **167** Ex his] Et illorum *M* • illorum qui *add.* ex quibus
s.l. *M* • sunt aliqui] aliqui sunt *M* • aliqui sunt *add.* *signum crucis s.l.* *M* • mutant]
mutauerunt *M* • mutauerunt uerba *add.* torquerunt, signum crucis, scilicet auferendo,
scilicet nomen Machomae *s.l.* *M* • mutant uerba de loco *add.* auferendo nomen Machoma
s.l. *C* • de loco suo] ex suis locis *M* || **168** audiuius *add.* scilicet, admonitionem Machoma
s.l. *C* • non obediuius *add.* scilicet, mandato eius *s.l.* *C* • dicent: “Iam audiuius et non
obediuius.” Et audiat] dixerunt: “Audiuius et obediuius,” et audite *M* • Audiuius
add. scilicet, nomen Machomad *s.l.* *M* • obediuius *add.* inobediuius *s.l.* *M* • et audite
add. et audi *s.l.* *M* • audiendum *add.* rainaa *M* || **169** *add.* Ragine iudeorum *in mg.* *M* || **170**
et racinam] Ragine *M* • Ragine *add.* custodi nos *s.l.* *M* • uerbum] ueteribus (?) *M* • quod
ueteribus (?) est maledictio *add.* torquentes cum suis linguis *s.l.* *M* • in lingua eorum *om.* *M*
• eorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • et *add.* est *M* • impugnatio *add.* impedimentum *s.l.* *M* • legis
add. Machometi *s.l.* *C* • legis *add.* scilicet, Machometinae *s.l.* *M*

^{49/-} et si illi dixissent: “Iam audiuius et obediuius,” et “Aspice nos!” fuerat melius illis et magis rectum; sed Deus maledixit illis, eo quod erant increduli; ergo non credunt nisi pauci ex illis.

175 ^{50/[47]} O uos qui habuistis scripturam! Credite in id quod detulimus uerum cum eo quod habebatis antea, quia ego operiam facies, et coruertam sic retrorsum, et maledicam illis, sicut malediximus congregationi sabati et mandatum Dei fuit terminatum.

^{51/[48]} Et Deus non parcit illi, qui facit illi participem, et parcit cuicumque uult sine illo. Et quicumque fecerit participem Deo, erit inuentor peccati [C 164] maximi.

180 ^{52/[49]} Nonne uidistis illos qui se existimant perfectos? Certe Deus dat perfectionem quibuscumque uult et non erunt iniuriati in aliquo.

^{53/[50]} Animaduerte quomodo imponunt Deo falsitatem; et sufficit cum illa peccatum manifestum.

^{54/[51]} Nonne uidistis illos qui habuerunt partem scripturae, credentes idolis et

171 illi *add.* iudei *s.l.* *C* • dixissent] dixerunt *M* • Iam *om.* *M* • et] Igitur et audiet *M* • Igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Aspice nos *add.* loco maledictionis racinae *s.l.* *C* • fuerat] *Esset M* || **172** melius *add.* scilicet, quam dicere racinae *s.l.* *C* • illis] pro eis *M* • *Esset* melius pro eis *add.* scilicet, loco maledictionis Ragine *s.l.* *M* • sed Deus maledixit illis] Igitur maledixit eos Deos *M* • erant] fuerunt *M* • quod fuerunt increduli *add.* propter negationes eorum *s.l.* *M* || **173** ergo non credunt nisi pauci ex illis] igitur non crediderunt praeter paucos *M* || **174** O *om.* *M* • scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • habuistis scripturam *add.* quibus donatae fuerunt scripturae *s.l.* *M* • id *add.* Alcoran *s.l.* *C* • detulimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • uerum *add.* scilicet, concordans *s.l.* *C* • cum eo] et *M* • eo *add.* scriptura *s.l.* *C* || **175** habebatis antea] habetis prius *M* • uerum et quod habetis prius *add.* uerificando quod est uobiscum, scilicet concordans cum scriptura *s.l.* *M* • quia] quod *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* • facies *add.* in inferno *s.l.* *C* • quod ego operiam facies *add.* antequam operiamus facies, scilicet in inferno *s.l.* *M* • coruertam *sic add.* conuertam *s.l.* *M* • et] aut *M* || **176** maledicam *corr.* maledicamus *s.l.* *M* • illis, sicut] eos, uti *M* • congregationi sabati] congregationem sabbathi *M* • congregationi sabati *add.* scilicet, quae uiolauit sabatum *s.l.* *C* • congregationem *add.* socios, scilicet, qui uiolant (?) illud *s.l.* *M* • et *add.* est *M* || **177** fuit terminatum] determinatum *M* • determinatum *add.* factum *s.l.* *M* || **178** Et *add.* quippe *s.l.* *M* • illi *add.* Deo *s.l.* *C* • facit illi participem] ponit ei collegam *M* • participem *add.* scilicet, qui dicit esse alium deum *s.l.* *C* • ei collegam *add.* participem in eo *s.l.* *M* || **179** cuicumque uult sine illo] minori peccato quam illum cuiuscumque uelit *M* • illo *add.* scilicet, particeps *s.l.* *C* • quicumque fecerit participem Deo, erit inuentor peccati maximi] qui ponet ei collegam, fecerit peccatum maximum *M* • collegam *add.* participem *s.l.* *M* • fecerit *add.* innouauit *s.l.* *M* || **180** Nonne] Et non *M* • sed Et non *add.* nonne *s.l.* *M* • illos *add.* iudeos *s.l.* *C* • se existimant perfectos] mundant suas animas *M* • mundant *add.* exaltant *s.l.* *M* • animas *add.* personas *s.l.* *M* • Certe *add.* sed *s.l.* *M* || **181** dat perfectionem quibuscumque uult] mundabit quem uelit *M* • mundabit *add.* exaltat *s.l.* *M* • uelit *add.* uult *s.l.* *M* • erunt iniuriati] iniuriabuntur *M* • iniuriabuntur *add.* *signum crucis et licinium (?)* id est floreo (?) *in mg.* *M* • in aliquo *add.* in licinium (?) *s.l.* *M* || **182** Animaduerte *add.* aspice *s.l.* *M* • quomodo] quemadmodum *M* • imponunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* *CM* • Deo falsitatem; et sufficit cum illa] super Deum mendacia et blasphemationes. Hoc est *M* • illa *add.* falsitate *s.l.* *C* • et blasphemationes. Hoc est *add.* et sufficit in quo est *s.l.* *M* || **184** Nonne] Et non *M* • Et non *add.* an non *s.l.* *M* • illos *add.* aliquos ex iudeis *s.l.* *C* • illos *add.* scilicet, iudaeorum aliquos *s.l.* *M*

- 185 diabolis? Et dicebant incredulis: “Isti sunt melius directi quam credentes.”
- ⁵⁵[⁵²] Illi sunt maledicti a Deo; et illi quibus Deus maledixit non inuenietis defensionem.
- ⁵⁶[⁵³] Et si habent partem facultatis, tunc nihil dant hominibus.
- 190 [M 86] ⁵⁷[⁵⁴] Et sic erunt inuidiosi hominibus pro eo quod Deus dedit illis de sua gratia; igitur iam dedimus genti Abrahae scripturam et sapientiam, [C 165] quibus dedimus maximam potestatem.
- ⁵⁸[⁵⁵] Et aliqui ex illis crediderunt in eum, et aliqui uenerunt contra eum; et sufficit illis quod erunt passi in inferno.
- 195 ⁵⁹[⁵⁶] Et illi qui non crediderunt nostris aleis, nos puniemus eos in igne, et quando fuerint combustae cutes eorum, mutabimus eis alias cutes exceptis his, ut gustent poenam; et Deus est gloriosus iudex.
- ⁶⁰[⁵⁷] Illos autem, qui crediderunt et fecerunt bona opera, ponemus in paradisis sub quibus fluunt fontes, ubi erunt in aeternum et habebunt mulieres mundas; quos

185 credentes idolis et diabolis] credendo in idola et diabolos *M* • dicebant *add.* dicunt *s.l.* *M* • incredulis *add.* Corascitis *s.l.* *C* • incredulis: “Isti sunt melius directi quam credentes”] “Illi qui sunt increduli haec est melior uia quam credentium in uia.” • Illi qui sunt increduli *add.* quibus negauerunt *s.l.* *M* • haec est melior uia quam credentium in uia *add.* an isti sunt rectiores uia quam qui crediderunt *s.l.* *M* || **186** Illi sunt maledicti a Deo] Isti sunt illi quibus maledixit Deus *M* • et illi *add.* *signum crucis s.l.* *M* • quibus] cui *C* || **187** Deus maledixit non inuenietis defensionem] maledixit Deus, igitur non erit defensor *M* • igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* • erit defensor *add.* inuenitis ei defensam *sic s.l.* *M* || **188** si *add.* illi *M* • facultatis *add.* diuitiarum *s.l.* *C* • si illi habent partem facultatis *add.* an illis pars in regno *s.l.* *M* • tunc nihil] igitur non *M* • hominibus *add.* aliquid punctum *M* • hominibus *add.* scilicet, pauperibus *s.l.* *CM* • aliquid *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **189** erunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* *C* • Et sic erunt inuidiosi hominibus *add.* an inuident, scilicet iudaei *s.l.* *M* • hominibus *add.* diuitibus *s.l.* *C* • Deus dedit illis de] dedit eis Deus ex *M* || **190** de sua gratia *add.* scilicet, de diuitiis suis *s.l.* *C* • dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • genti] illis *M* • genti *add.* Salomoni et aliis *s.l.* *C* • illis *add.* familiae, scilicet Salomoni *s.l.* *M* • Abrahae] Habrahae *C* • sapientiam] scientiam *M* || **191** quibus dedimus maximam potestatem] et dedimus eis potestatem magnam *M* • potestatem *add.* regnum *s.l.* *M* || **192** Et] Igitur *M* • ex illis *add.* de gente Habrahae *s.l.* *C* • ex illis crediderunt in eum] eorum habuerunt quem crederent cum eo *M* • Igitur aliqui eorum habuerunt *add.* ex illis, scilicet Israelitis *s.l.* *M* • quem crederent cum eo *add.* qui crediderunt in eo *s.l.* *M* • uenerunt contra eum] fuerunt qui non crediderunt *M* • et aliqui fuerunt qui non crediderunt *add.* et ex illis redierunt ab eo *s.l.* *M* || **193** illis quod erunt passi in inferno] ut in inferno patiantur *M* • ut in inferno patiantur *add.* combustio inferni *s.l.* *M* || **194** Et *om.* *M* • nostris aleis] in nostros uersus *M* • puniemus] iacimus *M* • iacimus *add.* calefaciemus *s.l.* *M* • igne] ignem *M* || **195** fuerint] erunt *M* • combustae] combutae *C* • erunt combustae *add.* *signum crucis, coquebuntur s.l.* *M* • cutes eorum] eorum cutes *M* • mutabimus] mutabuntur *M* • sed mutabuntur *corr.* mutabimus *s.l.* *M* • eis alias cutes exceptis his, ut] eorum cutes quia *M* • eorum *add.* alias *s.l.* *M* • quia *add.* ut *s.l.* *M* || **196** iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **197** Illos autem] Et illi *M* • bona opera] beneficia *M* • sed beneficia *add.* opera bona *s.l.* *M* • ponemus in paradisis] nos ponemus eos in paradisum *M* • nos ponemus eos *add.* faciemus ingredi *s.l.* *M* || **198** fluunt] fluent *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* • erunt] stabunt *M* • habebunt *add.* illic *M* • illic *add.* in ea *s.l.* *M* • mulieres *add.* uxores *s.l.* *M*

faciemus ingredi in perpetuum.

200 ^{61/[58]} Et Deus mandat uobis, ut restituatis deposita suis dominis et quando iudicaueritis inter homines quod iudicetis aequae; quia Deus admonet [C 166] uos hoc modo, quia est bonum et quia Deus est auditor et uidens.

205 ^{62/[59]} O uos credentes! Estote obedientes Deo et nuncio, et principibus uestris, et si habueritis controuersiam in aliqua re, reuertimini ad Deum et ad nuncium, si uos creditis in Deum et in diem alterius saeculi, quae est melior et perfectior declaratio.

^{63/[60]} Nonne uidisti eos qui praesumunt quod illi crediderunt in id quod fuit delatum tibi et in id quod fuit delatum ante te, uolentes ut sint iudicati a diabolo? Fuit mandatum illis, ut non crederent in eum. Et uult diabolus deducere eos per uiam malam et longinquam.

210 ^{64/[61]} Et quando fuerunt admoniti ut uenissent ad id quod Deus detulerat et ad nuncium, [M 87] uidisti eos [C 167] rebelles, recedentes a te in declinatione.

^{65/[62]} Igitur quid erit illis quando ueniet super illos infortunium pro his quae operati sunt? Et postea uenerunt ad te iurantes per Deum et dicentes: “Noluimus nisi

199 quos faciemus ingredi] et ponemus eos *M* • ingredi *add.* in paradisum *s.l.* *C* • et ponemus eos in perpetuum *add.* et faciemus ingredi in umbraculo umbrae *s.l.* *M* || **200** Et Deus mandat] Deus praecepit uobis *M* • suis dominis] cuius sunt *M* || **201** iudicaueritis] iudicabitis *M* • iudicabitis *corr.* iudicauistis *s.l.* *M* • quod iudicetis] ergo iudicate *M* • sed ergo *add.* quod *s.l.* *M* • iudicate *corr.* iudicabitis *s.l.* *M* • aequae *add.* cum iustitia *s.l.* *M* || **202** admonet uos hoc modo, quia est bonum et] mandat ut ego admoneam uos cum illa *M* • quia Deus mandat ut ego admoneam *add.* quippe bonum est ut Deus admonuit *s.l.* *M* || **203** credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • credentes! Estote obedientes] qui credidisti, obedite *M* • et *add.* obedite *M* • nuncio *add.* Machoma *s.l.* *C* • principibus uestris *add.* illis quibus est gubernum (?) *s.l.* *M* • si *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **204** habueritis controuersiam] erit inter uos differentia *M* • erit inter uos differentia *add.* differetis *s.l.* *M* • reuertimini ad Deum et ad nuncium] igitur committite eam Deo et nuncio *M* || **205** diem *add.* scilicet, iudicii *s.l.* *C* • alterius saeculi, quae est melior et perfectior] nouissimum. Illud est bonum, et melius, et perfecta *M* • melius *add.* melior *s.l.* *M* • et perfecta *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **206** Nonne] Non *M* • uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • qui praesumunt *add.* quos se iactant *s.l.* *M* • crediderunt] credunt *M* • id *om.* *M* • id *add.* Alcoran *s.l.* *C* • in quod *add.* id *s.l.* *M* || **207** tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • id *add.* scilicet, legem *s.l.* *C* • fuit delatum] delatum fuit *M* • uolentes] uolendo *M* • iudicati] indicati *M* • ut sint indicati *add.* quod coincident *s.l.* *M* • a *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **208** Fuit mandatum] mandatum fuit *M* • mandatum fuit illis *add.* Diabolus iste fuit iudeus quidam tempore Machom. qui colebatur uti idolum *s.l.* *M* • eum *add.* scilicet, diabolus *s.l.* *C* • eum *add.* scilicet, diabolus et idolum *s.l.* *M* • deducere] ducere *M* || **209** ducere eos per uiam malam *add.* facere eos errare errore longo *s.l.* *M* || **210** fuerunt admoniti] fuit dictum eis *M* • ut uenissent ad *add.* uenite *s.l.* *M* • id *add.* Alcoran *s.l.* *C* • Deus detulerat] detulit Deus *M* || **211** nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • uidisti *add.* quia scilicet nolebat iudicari a Machomad *s.l.* *M* • rebelles *add.* impios *s.l.* *M* • recedentes *add.* quia nolebant iudicari a Machoma *s.l.* *C* • recedentes *add.* prolongantes *s.l.* *M* • in declinatione] recessione *M* • recessione *add.* prolongatione *s.l.* *M* || **212** quid] quomodo *M* • illis] de eis *M* • erit de eis *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **213** quando ueniet super illos infortunium pro his quae operati sunt] cum eueniet eis fortuna pro eo quod auxerunt suis manibus *M* • auxerunt *add.* anticiparunt *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • iurantes] iurando *M* • dicentes *add.* signum crucis *s.l.* *M* • Noluimus] Non uoluimus *M*

pacem et concordiam.”

215 ^{66/63} Illi sunt, quos Deus cognouit, et ea quae habent in cordibus suis; igitur recede ab illis, et admone illos, et dic illis uerbum perfectum in suis personis.

^{67/64}[⁶³] Et nullum nuncium misimus nisi cui obediri mandauimus per uoluntatem Dei; et si illi qui iniuriam fecerunt sibimet ipsis uenissent et petuissent ueniam a Deo et a nuncio, pepercisset illos et inuenissent Deum indulgentem et pium.

220 ^{68/65}[⁶⁴] Igitur per creatorem tuum nunquam credent donec iudicent te in eo quod fuerunt [C 168] differentes inter se; et postea non inuenient dubium in personis suis de hoc, quod determinasti, et uenient humiles.

^{69/66}[⁶⁵] Et si nos mandassemus illis ut interficerent suas personas et ut exirent ex domibus suis, non fecissent hoc nisi pauci ex illis. Et si illi fecissent illud de quo admoniti sunt, esset melius illis, fortius et firmitus.

^{70/67}[⁶⁶] Tunc dedissemus illis praemium maximum ex his quae sunt apud nos

^{-/68} et direxissemus eos per uiam rectam.

^{71/69}[⁶⁷] Et quicumque obedierint Deo et nuncio, illi erunt cum his, super quos Deus infudit gratiam suam, et cum prophetis, et credentibus, et martyribus, et sanctis;

214 pacem *add.* beneficium *s.l.* *M* || **215** quos Deus cognouit, et ea quae habent] illi *sic* quae scit Deus quae sunt *M* • illi *sic* quae *add.* quod *s.l.* *M* • quae sunt *add.* quid sit *s.l.* *M* • suis] ipsorum *M* • recede *add.* tu Machoma *s.l.* *C* || **216** illis] eis *M* • illos] eos *M* • illis uerbum perfectum in suis personis] eis et eorum eorum *sic bis* animabus dictum completum *M* • completum *add.* elegans *s.l.* *M* || **217** nullum nuncium misimus] non misimus nullum nuncium *M* • mandauimus *add.* scilicet, Deus *s.l.* *C* • cui obediri mandauimus per uoluntatem] obediatur illi pro uoluntate *M* || **218** illi pro uoluntate Dei *add.* cum uenia Dei *s.l.* *M* • qui] cum *M* • sibimet ipsis] suismet personis *M* • sibimet ipsis *add.* scilicet, non credendo *s.l.* *C* • uenissent *add.* ad te *M* • ueniam *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **219** nuncio *add.* Machoma *s.l.* *C* • pepercisset *add.* Deus *s.l.* *C* • a nuncio, pepercisset illos et] petuisset ueniam nuncius pro eis *M* • ueniam *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et *om.* *M* || **220** Igitur] Non igitur *M* • creatorem *add.* iurantis *sic* est *s.l.* *C* • per creatorem tuum] per tuum creatorem *M* • creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* • nunquam] non *M* • iudicent *add.* facient iudicare *s.l.* *M* • quod] in quo *M* || **221** in quo fuerunt differentes inter se *add.* quod accidit inter eos *s.l.* *M* • et *om.* *M* • personis *add.* in semet ipsis *s.l.* *C* || **222** *dubium* in personis suis de hoc] in suis personis *dubium* de eo *M* • *dubium* *add.* impetum *s.l.* *M* • determinasti *add.* scilicet, in iudicio *s.l.* *C* • determinasti *add.* indicasti, scilicet in iudicio *s.l.* *M* • humiles] humiliantes *M* • uenient humiliantes *add.* reddent se, scilicet humiles *s.l.* *M* || **223** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • interficerent suas] mactarent uestras *M* • suas personas *add.* scilicet, exponendo se periculis belli *s.l.* *C* • ut mactarent uestras personas *add.* scilicet, exponendo uos periculis in bellum *s.l.* *M* • exirent] exiretis *M* || **224** domibus suis] uestris domibus *M* • domibus suis *add.* scilicet, peregrinando *s.l.* *C* • hoc] id *M* • hoc *add.* quod praecepimus *s.l.* *C* || **225** sunt] fuerunt *M* • illis] eis *M* • fortius et firmitus *add.* fortior firmatio *s.l.* *M* || **226** dedissemus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Tunc dedissemus illis praemium maximum ex his quae sunt apud nos] Et hic eis dedissemus apud nos praemium magnum *M* • hic *add.* ergo *s.l.* *M* || **227** direxissemus eos per uiam rectam] illi quos direxerimus erunt in uia recta *M* • illi quos direxerimus erunt in uia recta *add.* docuimus eos uiam rectam *s.l.* *M* || **228** quicumque] qui *M* • nuncio *add.* Machomae *s.l.* *C* • illi] ergo illi *M* || **229** his, super quos Deus infudit gratiam suam, et cum] illis quibus fecit gratiam Deus super eis, ex *M* • illis *add.* *signum crucis s.l.* *M* • credentibus] ueracibus *M* • credentibus *add.* mauris *s.l.* *C* • ueracibus *add.* sanctis *s.l.* *M* • sanctis *add.* benefactoribus *s.l.* *M*

- 230 quam bona fuit ista societas!
 [C 169]^{72/70[68]} Quod fuit gratia Dei, et sufficit cum Deo sapiente.
 [M 88]^{73/71[69]} O uos credentes! Accipite custodiam uestram, et ite omnes simul, et ambulate omnes in societate!
^{74/72[70]} Et sunt aliqui ex uobis, qui sunt formidolosi, et quando accidit uobis aliquod infortunium, dicunt: “O quantam gratiam fecit mihi Deus, quia non fui praesens cum illis.”
 235 ^{75/73[71]} Et si uos habueritis aliquod bonum a Deo, dicet: “Vtinam fuisset cum illis ut haberem magnam partem gratiae aut praedae!” Tamquam amicitia esset inter uos et illos.
 240 ^{76/74[72]} Igitur illi pugnabunt amore Dei, qui emunt uitam alterius saeculi cum uita istius mundi; et quicumque pugnauerit propter amorem Dei, modo sit uictor, modo uictus, ego dabo illi magnum praemium.
^{77/75[73]} Et uos [C 170] cur non pugnabitis propter amorem Dei? Nonne uidetis debiles ex hominibus et ex mulieribus et filiis? Illos, qui dicunt: “O creator noster!

230 quam bona fuit ista societas] bona societate; hi sunt positi in misericordia *M* • bona societate *add.* et bona est societas *s.l. M* || **231** Quod *add.* scilicet, supradictum *s.l. C* • Quod fuit] Ista est *M* • cum Deo sapiente] Deus sapiens *M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **232** uos *add.* mauri *s.l. C* • credentes] qui credidisti *M* • custodiam uestram] uestram custodiam *M* • custodiam uestram *add.* ne noceant uobis inimici *s.l. C* • custodiam *add.* aduertentiam, scilicet ne noceant uobis hostes *s.l. M* • et *om. M* • simul *add.* in proelium *s.l. C* || **233** omnes simul, et ambulate omnes in societate] cum uestra societate inter uos iuncti aut omnes *M* • societate *add.* in proelium *s.l. C* • ite cum uestra societate inter uos iuncti aut omnes *add.* properate congregatum (?), scilicet ad praelium *s.l. M* || **234** sunt aliqui] aliqui sunt *M* • formidolosi] timidi *M* • sunt timidi *add.* faciunt tardare *s.l. M* • quando accidit uobis] cum uobis accidet *M* || **235** infortunium *add.* scilicet, ut sistis uicti *s.l. C* • dicunt] dixit *M* • dicunt *add.* scilicet, formidolosi *s.l. C* • dixit *add.* scilicet, timidus *s.l. M* • O quantam gratiam fecit mihi Deus] Aeque gratiam fecit Deus mihi *M* • Aeque *add.* iam *s.l. M* • non fui *add.* scilicet, in bello *s.l. M* • quia non fui praesens *add.* scilicet, dixit unusquisque formidolosus *s.l. C* || **236** praesens cum illis] cum illis praesens *M* • cum illis *add.* qui pugnauerunt *s.l. C* || **237** uos *add.* mauri *s.l. C* • uos habueritis] accidit uobis *M* • bonum *add.* scilicet, uictoriam *s.l. C* • bonum *add.* gratia *s.l. M* • a Deo] ideo *M* • dicet] dicunt *M* • Vtinam *add.* scilicet, dixit formidolosus *s.l. C* • fuisset] fuisset *M* • illis *add.* et nobiscum *M* • illis *add.* in proelio *s.l. C* || **238** haberem] haberemus *M* • gratiae *add.* scilicet, spoliis *s.l. C* • gratiae aut *om. M* || **239** uos *add.* mauros *s.l. C* • illos *add.* formidolosos *s.l. C* • dicunt: “Vtinam fuisset cum illis et nobiscum ut haberemus magnam partem praedae.” Tamquam nulla amicitia esset inter uos et illos *add.* dicit tamquam si non esset inter uos et illum beneuolentia: “Vtinam fuisset cum illis, donec lucrabor lucrum magnum.” *s.l. M* || **240** illi *add.* qui *M* • illi qui pugnabunt *add.* pugnato *s.l. M* • amore *add.* uia *s.l. M* • emunt *add.* scilicet, moriendo propter Deum *s.l. C* • emunt *add.* uendunt, scilicet moriendo in proelio *s.l. M* || **241** mundi *om. M* • quicumque pugnauerit propter amorem] qui pugnabit amore *M* • amore *add.* in uia *s.l. M* • modo sit uictor *add.* et interficitur *s.l. M* • modo] aut *M* || **242** uictus *add.* uincet *s.l. M* • ego dabo illi magnum praemium] igitur ei dabo praemium maximum *M* • dabo *add.* dabimus *s.l. M* || **243** Et uos cur *add.* quid est uobis quod *s.l. M* • propter amorem] amore *M* • amore *add.* in uia *s.l. M* • Nonne] Et non *M* • non uidetis *add.* signum crucis *s.l. M* || **244** debiles *add.* subiugatos a Corascitis *s.l. CM* • filiis] ex pueris *M* • sed pueris *add.* filiis *s.l. M* • dicunt *add.* rogando *s.l. C* • creator *add.* domine *s.l. M* • noster *om. M*

245 Educ nos de hac ciuitate, quae facit iniuriam uicinis suis, et pone nos, o procurator noster, apud te! Et tu defende nos!”

^{78/76}[74] Illi qui pugnabunt propter amorem Dei sunt qui crediderunt; et qui non crediderunt, pugnabunt propter amorem diaboli; igitur interficite amicos diaboli, quia insidiae diaboli sunt ualde debiles.

250 ^{79/77}[75] Nonne uidisti illos qui fuerunt admoniti: “Prohibete manus uestras, et facite orationem, et soluite decimas!” Et postquam fuit illis mandatum ut proeliarentur, aliqui ex illis timebant [M 89] homines. Tamquam timerent Deum aut fortiori timore, et dixerunt: [C 171] “O creator noster! Quare praecepisti nobis pugnare? Numquid desideratis nos ad tempus ualde propinquum?” ⁷⁶[76] Dic tu quod: “Bona huius mundi sunt pauca, et uita alterius saeculi est melior timentibus Deum, et non eritis iniuriati in aliquo.

255

^{80/78}[77] Et ubicunque essetis, mors comprehendisset uos, quaque essetis in turribus altissimis.” Et si recipiunt uictoriam, dicunt: “Hoc est a Deo.” Et si sunt uicti,

245 de] ab *M* • ciuitate *add.* scilicet, Meccha *s.l.* *CM* • uicinis *om.* *M* • quae facit iniuriam uicinis suis *add.* scilicet, illius ciuitatis (?) habitatores faciunt iniuriam *s.l.* *C* || **246** nos, o procurator noster, apud te! Et tu defende nos] nobis ex parte tua procuratorem, et pone nobis ex parte tua defensorem *M* • procuratorem *add.* protectorem *s.l.* *M* || **247** pugnabunt propter amorem Dei sunt qui crediderunt] crediderunt et pugnabunt amore Dei *M* • amore *add.* in uia *s.l.* *M* || **248** qui non crediderunt] illis qui non credent et *M* • propter amorem] in uia *M* • interficite *add.* scilicet, in proelio *s.l.* *C* • igitur interficite amicos] interficite quia sunt amici *M* • amicos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • interficite quia sunt amici *add.* pugnate amicos, scilicet Corascitas *s.l.* *M* || **249** insidiae] traditio *M* • sunt ualde debiles] est debilis *M* || **250** Nonne] Et non *M* • illos *add.* scilicet, aliquos mauros, qui quando erant in Meccha desiderabant proeliari *s.l.* *C* • Et non uidistis illos qui fuerunt admoniti *add.* none uidisti quod dictum fuit illis; cum erant in Mecha desiderabant pugnare *s.l.* *M* • Prohibete *add.* tenete *s.l.* *M* • manus uestras *add.* scilicet, a proelio; et haec erat admonitio Machom *s.l.* *C* • uestras *add.* scilicet, a proelio *s.l.* *M* • facite *add.* obseruate *s.l.* *M* || **251** decimas *add.* censum *s.l.* *M* • postquam fuit illis mandatum] cum mandatum fuit eis *M* • mandatum *add.* scilicet, in bello Almedinae *s.l.* *CM* • ut proeliarentur *add.* pugnam *s.l.* *M* || **252** aliqui] ecce aliqui *M* • illis timebant] eis timuerunt *M* • timuerunt *add.* scilicet, qui noluerunt pugnare contra illos *s.l.* *M* • homines *add.* scilicet, aduersarios, quia nolebant proeliari contra illos *s.l.* *C* • Tamquam] Sicut *M* • timerent Deum *add.* timor Dei *s.l.* *M* || **253** fortiori timore] magis, fortiori metu *M* • creator noster] noster creator *M* • creator *add.* domine *s.l.* *M* • Quare] Cur *M* • pugnare] proeliari *M* • nobis proeliari *add.* cum pugno signum crucis *s.l.* *M* || **254** Numquid desideratis] Si reliquisti *M* • desideratis *add.* uos Deus, ut moriamur ad te uenientes *s.l.* *C* • reliquisti *add.* postposuisti *s.l.* *M* • tempus *add.* terminum *s.l.* *M* • ualde *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Dic tu *add.* signum crucis *s.l.* *M* • Bona *add.* difficultas *s.l.* *M* • huius] istius *M* || **255** sunt *add.* est *s.l.* *M* • uita] bona *M* • est melior] sunt meliora pro *M* • bona alterius saeculi sunt meliora pro timentibus *add.* nouissimum melius est quo timuit *s.l.* *M* • Deum *om.* *M* || **256** eritis iniuriati] iniuriabuntur *M* • iniuriati *add.* moriendo in proelio *s.l.* *C* • iniuriabuntur *corr.* iniuriabitis *s.l.* *M* • in aliquo *add.* scilicet, moriendo in proelis in licimio (?); signum crucis *s.l.* *M* || **257** Et *om.* *M* • essetis, mors comprehendisset uos, quaque essetis] fueritis, uos appraehendet mors, licet sitis *M* • uos *add.* signum crucis *s.l.* *M* • appraehendet *add.* inueniet *s.l.* *M* || **258** altissimis] fortibus *M* • fortibus *add.* bene munitis *s.l.* *M* • recipiunt *add.* rebelles *s.l.* *C* • recipiunt uictoriam, dicunt] recipient uictoriam, dicent *M* • recipient uictoriam *add.* inueniet eis bonum *s.l.* *M* • a Deo] ex parte Dei *M*

260 dicunt: “Hoc uenit a te.” Dic tu quod: “Omnia ueniunt a Deo.” Et sic gens ista nullum dictum uult intelligere.

^{81/79}[78] Quod tibi contigerit boni, est a Deo, et quod tibi contigerit peccati, est a te ipso. Et nos misimus te nuncium hominibus, et sufficit quod Deus est testis.

^{82/80}[79] Quicumque obedierint nuncio, certe obedit Deo; [C 172] et quicumque fuit rebellis, fuit rebellis Deo. Ergo non misimus te custodiam super illos.

265 ^{83/81}[80] Et dicunt: “Nos sumus obedientes.” Et quando egrediuntur aliqui ex illis a te, dormiunt in alio, quod non dixerunt tibi; et Deus scribit illud super quo uigilauerunt illi. Igitur recede ab illis et spera in Deo; et sufficit tibi spes Dei.

IN ALCORANO NON EST CONTRARIETAS

270 ^{84/82}[81] Et non animaduertunt in hoc Alcorano, quod si non esset a Deo, inuenirentur in eo multae contrarietates.

^{85/83}[82] Et quando audiuerunt aliqua noua timoris uel securitatis, reuelauerunt ea; et

259 sunt uicti, dicunt] recipient malum, dicent *M* • recipient *add.* inuenient *s.l.* *M* • uenit] est *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *CM* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Omnia *add.* scilicet, uincere et uinci *s.l.* *C* • Omnia ueniunt] Totum est *M* • Totum *add.* omne, scilicet uincere et uinci *s.l.* *M* || **260** nullum dictum *add.* id est, nullum uerbum uerum *s.l.* *C* • gens ista nullum dictum uult intelligere] ista gens non uult intelligere unum uerbum *M* • *sic* ista gens non uult intelligere unum uerbum *add.* et quid est illis gentibus non appropinquant intelligere unum sermonem *s.l.* *M* || **261** tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • contigerit boni] obtigerit bonum *M* • quod tibi contigerit peccati] quid tibi obtigerit peccatum, igitur *M* || **262** ipso *om.* *M* • nos *om.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • nuncium hominibus] hominibus nuncium *M* • quod Deus est testis] Deus in testem *M* • Deus est testis *add.* tuae auunciationis *s.l.* *C* • testem *add.* scilicet, tuae auunciationis *s.l.* *M* || **263** Quicumque obedierint] Et qui obedit *M* • nuncio *add.* Machoma *s.l.* *C* • certe] igitur *M* • quicumque fuit] qui erit *M* || **264** rebellis *add.* reuertens *s.l.* *M* • fuit rebellis Deo *om.* *M* • misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • custodiam super illos] super illos custodiam *M* • illos *add.* rebelles *C* • custodiam super illos *add.* ut esses custodia *s.l.* *C* • custodiam *add.* custodiantem *s.l.* *M* || **265** dicunt *add.* rebelles *s.l.* *C* • obedientes *add.* Deo et nuncio *s.l.* *C* • Nos sumus obedientes *add.* “obedientia”, scilicet Deo et nuncio *s.l.* *M* • egrediuntur *add.* recedunt *s.l.* *CM* || **266** aliqui ex illis a te] a te aliqui eorum *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • dormiunt *add.* scilicet, mutant consilium; ordiuntur in nocte *s.l.* *M* • dormiunt in alio *add.* id est, mutant consilium antequam dormiant *s.l.* *C* • alio *add.* consilio *s.l.* *C* • in alio, quod non] praeter illos qui *M* • illos qui dixerunt tibi *add.* id quod dixistis *s.l.* *M* • scribit *add.* scilicet, propositum *s.l.* *M* • illud *add.* propositum uel consilium quid mutauerunt *s.l.* *C* || **267** illud super quo uigilauerunt illi] quod illi celauerunt de eo *M* • illi celauerunt de eo *add.* in nocte ordiuntur uel consilium quod mutauerunt *s.l.* *M* • illis] eis *M* • tibi *add.* *signum crucis s.l.* *M* • spes Dei] in Deo spes *M* • spes *add.* procuratore *s.l.* *M* || **268** *add.* In Alcorano non est contrarietas *in mg.* *M* || **269** animaduertunt *add.* rebelles *s.l.* *C* • animaduertunt *add.* [rebelles] *s.l.* *M* • in hoc Alcorano] hunc Alcoranum *M* • non *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **270** a Deo, inuenirentur] ex parte Dei, inuenissent *M* • parte Dei *add.* alio quam ex Deo *s.l.* *M* • eo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • multae contrarietates] contrarietates multas *M* || **271** audiuerunt *add.* scilicet, rebelles *s.l.* *C* • aliqua noua *add.* scilicet, aliquos rumores *s.l.* *C* • timoris *add.* scilicet, pugnae *s.l.* *C* • audiuerunt aliqua noua timoris uel securitatis] uenit eis bonum securitatis aut timoris *M* • securitatis *add.* scilicet, pacis *s.l.* *C* • reuelauerunt *add.* scilicet, inimicis *s.l.* *C* • reuelauerunt *add.* publicauerunt *s.l.* *M*

si reliquissent ea nuncio et iis, qui praecipunt illis, illi qui fuerunt inuentores, non sciissent; et nisi gratia Dei et misericordia eius [M 91] esset super uos, secuti [C 173] essetis diabolium exceptis paucis.

275 ^{86/84}[83] Igitur pugna propter amorem Dei et nullus dominabitur tibi nisi tu ipse, et comfорта credentes; et uellet Deus subcidere potentiam infidelium; et Deus est fortioris potestatis et dat fortiorem poenam.

280 ^{87/85}[84] Et quicumque aduocatus fuerit bonam aduocationem, habebit partem illius; et quicumque aduocatus fuerit malam aduocationem, habebit partem illius; et Deus est potens super omnia.

^{88/86}[85] Et quando fueritis salutati aliqua salutatione, salutate uos alia meliori aut resalutate illamet, quia Deus est cui ratio redditur.

^{89/87}[86] Deus est ille Deus sine quo non est alius deus et quod ductum est magis uerum quam Dei, qui congregabit uos [C 174] in die iudicii sine aliquo dubio.

285 ^{90/88}[87] Non habetis in rebellibus duo agmina et Deus male tractauit illos secundum ea quae operati sunt; et sic uultis uos dirigere quem Deus male direxit et illi, quem

272 ea; et si] illud, et illud *M • ea om. M • nuncio add. Machoma s.l. C • reliquissent nuncio add. fecissent reuertit Machomad s.l. M • iis add. ducibus s.l. C • praecipunt illis]* habent dominationem illorum *M • illis add. rebellibus s.l. C • qui add. eius rei M || 273* sciissent *add. scilicet, ea noua s.l. C • illi qui eius rei fuerunt inuentores non sciissent add. scient id quod faciunt egredi ab eis s.l. M • nisi add. pro M • pro add. signum crucis s.l. M • Dei add. super illos M • illos add. mauros s.l. M • esset super uos om. M • uos add. mauros s.l. C || 274* diabolium *add. idola s.l. CM || 275* pugna *add. Machoma s.l. C • pugna propter amorem] pugnate amore M • amore add. in uia s.l. M • tibi] tui C • nullus dominabitur tibi nisi tu ipse add. non praecipatur nisi personae tuae s.l. M || 276* credentes *add. scilicet, in proelio s.l. CM • uellet add. forte s.l. M • subcidere] auferre M • auferre add. auferret s.l. M • infidelium add. quibus negauerunt s.l. M || 277* fortioris potestatis et dat fortiorem poenam] fortior potestatis et fortioris poenae *M || 278* Et quicumque aduocatus fuerit bonam] Quicumque aget bona in [intercessionem] *M • aget add. intercedit s.l. M • aduocationem add. procurationem s.l. C • aduocationem add. intercessione s.l. M • habebit partem] erit illi bona pars M • bona add. signum crucis s.l. M || 279* quicumque aduocatus fuerit malam aduocationem, habebit partem] qui aget aduocationem malam, erit illi sua pars *M • aget aduocationem add. intercedit intercessione s.l. M || 280* Deus est potens super omnia] est Deus super omnem rem potens *M • rem potens add. id est s.l. M || 281* Et quando fueritis salutati] Et cum uos salutabimini *M • salutati add. ab aliis s.l. C || 282* salutate uos alia meliori aut resalutate illamet] igitur reddite meliorem illa, aut reddite illam; et *M • reddite add. salutate s.l. M • cui ratio redditur] super omnia ratorcinator || 283* est ille Deus sine quo non est alius *add. non est dominus nisi ipse s.l. M || 284* uerum *add. uerbum s.l. C • qui congregabit add. Deus rescuscitabit s.l. C • deus et quod ductum est magis uerum quam Dei, qui congregabit uos in in die iudicii sine aliquo dubio] congregabit uos in die nouissimo, in quo non est dubium, quod dictum est uerax, et Deus est ueracior M • congregabit add. scilicet, resuscitabit s.l. M • quod dictum est uerax, et Deus est ueracior add. et quis est ueracior Deo s.l. M || 285* Non habetis in rebellibus duo agmina *add. Quid est uobis in impiis? s.l. M • male tractauit add. dispersit s.l. CM || 286* ea quae *om. M • secundum operati sunt add. pro eo quod acquisuerunt s.l. M • uos add. mauri s.l. CM et uos add. signum crucis s.l. M • dirigere add. scilicet, in uia s.l. C • Deus male direxit] male direxit Deus M • quem male direxit add. quos fecit errare s.l. M • illi om. M*

Deus male direxit non inuenies uiam.

290 91/89^[88] Et si uultis esse increduli sicut illi fuerunt increduli, eritis similes; igitur nolite habere cum eis amicitiam donec sint peregrini propter amorem Dei; et si illi rebellauerint, capite illos et occidite ubicumque inueneritis illos; et non accipiatis ab illis procuratorem nec defensorem,

295 92/90^[89] exceptis his qui accesserint ad gentem quam habent pacta uobiscum, aut cum illis qui uenerunt ad uos astricti corde proeliandi causa contra gentem suam. [C 175] Et si Deus uoluisset, ille misisset illos contra uos ut uos interficerent. Et si illi recesserunt a uobis, et non pugnauerunt contra uos, et petierunt securitatem, non dedit uobis Deus potestatem super illos.

300 93/91^[90] Sed uos inuenietis alios, qui uolunt esse securi a uobis et a gente sua, [M 92] et quando reuersi sunt in proelium, erunt positi in illo. Igitur si illi non recesserint a uobis, et non dederint securitatem, accipite illos et occidite eos ubicumque inueneritis; super quos dedimus uobis potestatem maximam.

DE HOMICIDIO

94/92^[91] Et non fuit licitum credenti ut ille occideret alium credentem nisi per ignorantiam. Quicumque occidit credentem per ignorantiam [C 176] debet

287 Deus male direxit] direxit male Deus igitur *M* • inuenies] inuenietis • *sed* inuenietis *corr.* inuenies *s.l.* *M* • inuenies *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • uiam] illi directorem *M* • *sed* directorem *add.* uiam *s.l.* *M* || **288** increduli sicut] infideles quemadmodum *M* • increduli] infideles *M* • similes] aequales *M* || **289** habere cum eis] accipere uestram *M* • Igitur nolite accipere *add.* et non accipietis ab eis amicos *s.l.* *M* • donec sint peregrini *add.* scilicet, donec egrediantur de Meccha in Almedinam *s.l.* *C* • sint peregrini *add.* deserant, scilicet egrediantur e Mecha et ueniant in Almedinam *s.l.* *M* • propter amorem] in amore *M* || **290** rebellauerint, capite illos et occidite] rebellabunt, accipite et interficite eos *M* • inueneritis illos] inuenietis eos *M* || **291** procuratorem *add.* protectorem *s.l.* *M* • nec] neque *M* || **292** his] illis *M* • accesserint] accedunt *M* • gentem quam] gentes quae *M* • pacta uobiscum] uobiscum pacta *M* • pacta *add.* confidentiam *s.l.* *M* || **293** aut cum illis qui uenerunt ad uos *add.* aut ueniunt ad uos *s.l.* *M* • astricti corde] cordibus suis *M* • suis *add.* strictis *s.l.* *M* • proeliandi *add.* ut pugnet uobiscum *s.l.* *M* • causa *om.* *M* • suam *add.* ut interficeret uos aut uos illos, quia illi recesserunt *M* • contra gentem suam, ut interficeret uos aut uos illos, quia illi recesserunt *add.* aut pugnent cum gentibus eorum *s.l.* *M* || **294** Deus uoluisset] uoluisset Deus *M* • illos] eos *M* • uos interficerent] interficerent uos *M* || **295** petierunt *add.* uobis [pacem] *M* • petierunt *add.* mittetur *s.l.* *M* • securitatem *add.* pacem *s.l.* *M* || **296** dedit uobis Deus potestatem super illos] posuit Deus uobis super illos uiam *M* || **297** Sed uos *om.* *M* • qui *add.* isiti quando erant cum Corascitis, adiuuabant illos contra Machomam, et quadno erant cum Machoma in Almedina, adiuuabant Machomam et mauros contra Corascitas *s.l.* *et in mg.* *C* • esse securi a uobis et a gente sua] securare uos et securare suam gentem *M* || **298** quando reuersi sunt] cum reuertuntur *M* • erunt positi] positi erunt *M* • illo. Igitur] illa, et *M* • recesserint] recedent *M* || **299** et non dederint securitatem] stando in pace uobiscum, et eritis in manibus eorum. igitur *M* • stando in pace *add.* et facient pacem *s.l.* *M* • eritis in manibus *add.* retinent manus *s.l.* *M* • illos] eos *M* || **300** inueneritis] inuenietis [eos] *M* • maximam *add.* claram *s.l.* *M* || **301** *add.* De homicidio *in mg.* *M* || **302** credenti *add.* mauro *s.l.* *C* • fuit licitum credenti ut ille occideret alium] est credentis occidere *M* • credentem *add.* maurum *s.l.* *C* || **303** ignorantiam *add.* errorem *s.l.* *M* • Quicumque occidit] et quicumque occidet *M* • credentem *add.* maurum *s.l.* *C* • per ignorantiam] ignoranter *M* • ignoranter *add.* per errorem *s.l.* *M*

305 redimere unum captiuum et soluere certam satisfactionem consanguineis eius,
 excepto si illi uolunt facere elemosinam de illa. Et si est aut fuit de gente
 inimicorum uestrorum, cum sit credens, debet redimere unum captiuum credentem.
 Et si fuit de gente inter quam et uos est pactum, debet soluere certam summam pro
 satisfactione suis consanguineis et redimere unum captiuum credentem. Et qui non
 310 potest, debet ieiunare duobus mensibus continuis; quae paenitentia est data a Deo
 et Deus est sapiens iudex.

^{95/93[92]} Et ille qui occidit credentem scienter, meretur infernum in perpetuum, et ira
 Dei et maledictio sint super illum; et Deus praeparabit illi poenam crudelissimam.

[C 177] ^{96/94[93]} O uos credentes! Quando pugnaueretis propter amorem Dei,
 animaduertite ut non dicatis his, qui dant uobis securitatem: “Non estis credentes”
 315 uolendo res mundanas, quia apud Deum sunt multae diuitiae. Et sic fuistis ab initio
 et Deus infudit super uos gratiam suam. Igitur animaduertite, quia Deus scit omnia
 quae facitis.

^{97/95[94]} Non sunt aequales illi qui remanserunt ex credentibus (exceptis his qui erant
 infirmi) pugnantibus propter amorem Dei, cum suis thesauris et suis personis; et

304 captiuum *add.* fidelem *M* • captiuum *add.* scilicet, maurum credentem *s.l.* *C* • eius]
 illius *M* • eius *add.* occisi *s.l.* *C* || **305** illi uolunt] uoluerit *M* • elemosinam] elemosynam
M • de illa *om.* *M* • illa *add.* satisfactione *s.l.* *C* • est aut fuit] erit *M* || **306** credens *add.*
 scilicet, occisus *s.l.* *C* • inimicorum uestrorum, cum sit credens, debet] inimica uobis, et
 ille est fidelis, eius satisfactio erit *M* • unum *om.* *M* || **307** credentem] fidelem *M* • fuit de]
 est ex *M* • quam *add.* gentem *s.l.* *C* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* • est pactum] sunt induciae *M* ||
308 consanguineis *add.* scilicet, occisi *s.l.* *C* • pro satisfactione suis consanguineis et] suis
 aut *M* • suis *add.* consanguineis, scilicet occisi *s.l.* *M* • aut *add.* et *s.l.* *M* • unum *om.* *M* •
 credentem] fidelem *M* || **309** potest *add.* scilicet, redimere *s.l.* *C* || **310** potest, debet
 ieiunare duobus mensibus continuis; quae paenitentia est data a Deo et Deus est sapiens]
 inueniet, igitur ieiunet duos menses continuos agendo paenitentiam ad Deum; et est Deus
 sciens *M* • inueniet *add.* potest redimere *s.l.* *M* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **311** ille *om.* *M* •
 occidit credentem] interficiet fidelem *M* • credentem *add.* maurum *s.l.* *C* || **312** meretur
 infernum in perpetuum, et ira Dei et maledictio sint super illum; et Deus praeparabit illi]
 igitur eius satisfactio est infernum in aeterno in eo, et est maledictio Dei super eum et eius
 ira, et promisit ei *M* • est maledictio *add.* iratus est Deus *s.l.* *M* • eius ira *add.* maledicit ei
s.l. *M* • promisit *add.* parauit *s.l.* *M* • poenam *add.* tormentum *s.l.* *M* • crudelissimam]
 maximam *M* • crudelissimam *add.* in inferno *s.l.* *C* || **313** credentes *add.* mauri *s.l.* *C* •
 propter amorem] amore *M* • pugnantibus amore *add.* ambulatis in uia *s.l.* *M* || **314**
 animaduertite] igitur animaduertite *M* • animaduertite *add.* declarate uosmet *s.l.* *M* • ut non
 ] ne *M* • his, qui dant *add.* cui posuit *s.l.* *M* • securitatem *add.* pacem *s.l.* *M* • credentes *add.*
 scilicet, “non estis mauri” ut hac occasione (?) ne spoliatis eos *s.l.* *C* • estis credentes *add.*
 es credens *s.l.* *M* || **315** uolendo] Ridendo *M* • Ridendo *add.* quaerendo accidentem, signum
 crucis *s.l.* *M* • mundanas] mundi huius *M* • mundi huius *add.* uitae propinquae *s.l.* *M* •
 multae diuitiae *add.* multa acquisita *s.l.* *M* • fuistis *add.* uos *M* || **316** uos ab initio *add.* ante
s.l. *M* • infudit] effudit *M* • effudit super *add.* remunerat *s.l.* *M* • gratiam *add.* id est,
 legem *s.l.* *C* • gratiam suam] suam gratiam *M* • suam gratiam *add.* signum crucis *s.l.* *M* •
 Igitur animaduertite *om.* *M* • quia] et *M* || **317** scit omnia quae facitis] omnia quae facitis
 scit *M* || **318** remanserunt *add.* residui, scilicet in domibus suis, et non iuerunt ad bellum *s.l.*
M • remanserunt ex credentibus *add.* in domibus suis et non euntes ad proelium *s.l.* *C* • his]
 illis *M* || **319** erant] sunt *M* • pugnantibus propter amorem] et qui proeliantur amore *M* •
 amore *add.* in uia *s.l.* *M* • thesauris] bonis *M* • suis personis] personis suis *M*

320 Deus exaltauit pugnantes propter amorem Dei cum suis thesauris [M 93] et suis personis in gradibus, magis quam illos qui remanserunt; et omnibus promisit Deus bonum, et Deus [C 178] exaltauit pugnantes magis quam illos, qui remanserunt praemio maximo in gradibus,

^{98/96}[95] et misericordia eius; et Deus fuit parcens et misericors.

325 ^{99/97}[96] Et illi, qui fuerunt interfecti ab angelis, cum iniuria afficerunt se ipsos, dixerunt eis: “In quo fuistis impediti?” Dixerunt: “Fuimus ualde debiles in terra.” Dixerunt: “Et non fuit terra Dei lata in qua poteratis pugnare?” Qui erunt affecti poena in inferno et male puniti,

^{100/98}[97] exceptis infirmis, ex hominibus, et mulieribus, et filiis, qui non habent potestatem et non sunt deducti per aliquam uiam.

⁻⁹⁹[98] Igitur Deus parcat illis, et Deus est parcens et misericors.

^{101/100}[99] Et quicumque peregrinatus fuerit propter amorem Dei. inueniet in terra [C 179] magnam peregrinationem et latam. Et quicumque exierit de domo sua peregrinando propter Deum et propter nuncium eius, et postea uenerit ei mors,

320 Deus exaltauit pugnantes] exaltauit Deus proeliantes *M* • propter amorem Dei *om.* *M* • suis *om.* *M* || **321** personis *add.* super illos qui remanserunt *M* • in gradibus *add.* in dignitatibus exaltauit *s.l.* *C* • qui remanserunt, in gradibus *add.* residuis uno gradu, scilicet dignitatis *s.l.* *M* • magis quam illos qui remanserunt *om.* *M* • remanserunt *add.* in domibus suis et non euntes ad proelium *s.l.* *C* || **322** bonum *add.* scilicet, praemium *s.l.* *C* • Deus exaltauit pugnantes magis quam] exaltauit Deus proeliantes, super *M* • remanserunt *add.* in domibus suis et non euntes ad proelium *s.l.* *C* • illos, qui remanserunt *add.* residuos, scilicet in domibus et non euntes ad proelium *s.l.* *M* || **323** gradibus *add.* dignitatibus *s.l.* *C* • in gradibus *add.* signum crucis, posuit ista in principio sequentis uersus *M* || **324** et] gradus et *M* • misericordia *add.* scilicet, exaltauit, scilicet Deus *s.l.* *C* • eius *add.* et indulgentia, et pietas *M* • misericordia eius *add.* signum crucis bis, scilicet, exaltauit Deus *s.l.* *M* • pietas *add.* misericordia ab eo *s.l.* *M* • fuit] est *M* • et *om.* *M* || **325** illi *add.* scilicet, mauri qui noluerunt sequi Machomam a Meccha in Almedina et ideo dixit, quod fuerunt iniuriantes et ab angelis interfecti *s.l.* *et in mg.* *C* • qui fuerunt interfecti ab angelis, cum iniuria afficerunt se ipsos] quos interfecerunt angeli, qui iniuriauerunt suas animas, [et] *M* • interfecerunt *add.* perfecerunt; qui noluerunt sequi Machomam in Medinam fuerunt interfecti ab angelis *s.l.* *M* || **326** dixerunt *add.* angeli *s.l.* *CM* • quo fuistis *add.* scilicet, impediti, cur non uenistis mecum in Medinam? *s.l.* *M* • impediti *om.* *M* • Dixerunt *add.* scilicet, qui noluerunt sequi Machomam *s.l.* *C* • ualde *om.* *M* • debiles *add.* id est, pauperes *s.l.* *C* • debiles *add.* pauperes in Mecha, scilicet *s.l.* *M* • in terra *add.* in Meccha *s.l.* *C* || **327** Et non fuit] Non est *M* • lata] latissima *M* • pugnare] proeliari in illa *M* || **328** erunt affecti poena] afficientur poenis *M* • male puniti *add.* malo statu *s.l.* *M* || **329** exceptis infirmis] Praeter debiles *M* • filiis *add.* pueris *s.l.* *M* || **330** potestatem] uires *M* • potestatem *add.* scilicet, proeliandi *s.l.* *C* • non habent uires *add.* non possunt moneri *s.l.* *M* • deducti] directi *M* • aliquam *om.* *M* • per uiam *add.* in uia *s.l.* *M* || **331** Igitur Deus parcat illis] Quibus forte Deus parcat *M* • Deus est] est Deus *M* • et *om.* *M* || **332** fuerit *add.* scilicet, cum propheta *s.l.* *C* • quicumque peregrinatus fuerit propter amorem] qui peregrinabitur amore *M* • amore *add.* in uia *s.l.* *M* • terra *add.* Almedina *s.l.* *C* || **333** magnam peregrinationem] peregrinationem magnam *M* • peregrinationem *add.* defensorium *s.l.* *M* • magnam *add.* multum *s.l.* *M* • latam *add.* latum *s.l.* *M* • de domo sua] domum suam *M* • domum suam *add.* domo sua *s.l.* *M* || **334** propter *add.* ad *s.l.* *M* • propter nuncium eius] eius nuncium *M* • eius *add.* signum crucis *s.l.* *M* • uenerit ei] consequetur eum *M* • mors *add.* scilicet, in uia *s.l.* *CM*

- 335 praemium eius erit acceptum apud Deum; et Deus est parcens et misericors.
- ^{102/101}[¹⁰⁰] Et quando ambulatis in uia, non habebitis poenam si dixeritis orationem succinctam et breuem, maxime si timetis aliquod malum ab infidelibus, quia infideles sunt uobis inimici manifesti.
- ^{103/102}[¹⁰¹] Et quando tu inuentus fueris inter illos et uolueris facere orationem cum
340 illis, debent surgere aliqui tecum et accipere arma sua, et quando prostrauerint se, stent retro uos [*M* 94] et ueniat aliud agmen, quod non fecit orationem tecum et accipiat suam custodiam, et tutelam, [*C* 180] et arma uestra. Et uellent increduli quod uos obliuisceremini armorum uestrorum et bonorum uestrorum ut uenissent contra uos omnes simul. Et non erit culpa super uos, si uenisset super uos aliquod
345 nocumentum pluuiiae, aut essetis infirmi ut dimitteretis arma uestra et ut acciperitis custodias uestras; quia Deus promisit incredulis poenam crudelem.
- ^{104/103}[¹⁰²] Et postquam compleueritis orationem, inuocate Deum stantes et postrati; et steteritis in securitate, facite orationem; quia oratio fuit super credentes praeceptum determinatum.
- 350 ^{105/104}[¹⁰³] Et nolite esse debiles in querendo gentes, quia si uos estis doloribus

335 praemium eius erit acceptum] ergo recepta est sua merces *M* • Deus est] est Deus *M* • et *om.* *M* || **336** ambulatis] ibitis *M* • uia *add.* in terra, ergo *M* • in uia *add.* *signum crucis s.l.* *M* • poenam] in uobis peccatum *M* • poenam *add.* peccatum *s.l.* *C* • dixeritis] corripietis *M* || **337** succinctam et breuem, maxime *om.* *M* • timetis] timebitis *M* • aliquod malum ab infidelibus *add.* quod tentabunt uos infideles *s.l.* *M* || **339** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • quando tu inuentus fueris] cum eris inuentus *M* • inuentus fueris *add.* scilicet, in proelio *s.l.* *C* • eris inuentus inter *add.* scilicet, tu Machoma fuisti in eos, scilicet in proelio *s.l.* *M* • illos *add.* mauros *s.l.* *CM* || **340** illis *add.* mauris *s.l.* *CM* • debent] debet *M* • debet surgere *add.* surget *s.l.* *M* • aliqui] una societas *M* • et accipere arma sua] ex eis, et accipiant sua arma *M* • quando] cum *M* • prostrauerint *add.* scilicet, in terra *s.l.* *CM* || **341** stent *add.* alii cum armis suis *s.l.* *C* • retro uos *add.* scilicet, cum amicis suis *s.l.* *M* • ueniat aliud agmen] ueniet agmen alterum *M* • agmen *add.* scilicet, militum maurorum *s.l.* *CM* || **342** suam custodiam *add.* scilicet, arma sua *s.l.* *C* • accipiat suam custodiam, et] faciat orationem tecum et accipiat sua arma in *M* • sua arma *add.* aduertentiam suam *s.l.* *M* • tutelam *add.* custodiam *s.l.* *M* • et arma uestra] contra infideles *M* • contra infideles *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Et *om.* *M* || **343** increduli quod uos] infideles ut *M* • bonorum uestrorum] uestrorum bonorum et *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • uenissent *add.* inclinent *s.l.* *M* || **344** contra *add.* supra *s.l.* *M* • omnes simul] in unum iuncti *M* • in unum iuncti *add.* una inclinatione *s.l.* *M* • erit] est *M* • culpa *add.* scilicet, poena *s.l.* *C* • super uos] uobis *M* • uenisset] ueniret *M* • super] supra *M* || **345** aut *add.* si *M* • dimitteretis] relinqueretis *M* • relinqueretis *add.* faciendo, scilicet orationem *s.l.* *M* • arma uestra *add.* scilicet, faciendo orationem *s.l.* *C* • et *om.* *M* || **346** acciperitis custodias uestras] acciperetis uestram custodiam *M* • poenam crudelem *add.* tormentum spernens *s.l.* *M* || **347** compleueritis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • inuocate] igitur inuocate *M* • postrati] iacentes et super limbis uestris *M* • iacentes *add.* sedentes *s.l.* *M* || **348** steteritis] quando eritis *M* • in securitate *add.* in pace *s.l.* *C* • quando eritis in securitate *add.* et cum fuistis securi, scilicet in pace *s.l.* *M* • facite] igitur facite *M* • orationem *add.* scilicet, completam *s.l.* *CM* • fuit] est *M* || **349** determinatum *add.* expressum *s.l.* *C* || **350** debiles *add.* timidi *s.l.* *C* • nolite esse debiles *add.* non debilitetis, prae timore sabatti *s.l.* *M* • querendo gentes] inquirendo gentem *M* • querendo gentes *add.* scilicet, inimicorum pro exequenda uictoria *s.l.* *C* • inquirendo gentem *add.* inimicos pro exequenda uictoria *s.l.* *M* • si *om.* *M* • estis] essetis *M* • doloribus *add.* scilicet, plags et uulneribus quibus uulnerati estis in proelio *s.l.* *C*

affecti, similiter illae affectae sunt doloribus. Et uos [C 181] habetis spem in Deo, et illi non habent; et Deus est iudex sapiens.

^{106/105}[¹⁰⁴] Et nos detulimus tibi scripturam ut iudicares inter homines cum eo quod Deus reuelauit tibi; et non sis litigiosus deceptoribus!

355 ^{-/106}[¹⁰⁵] Et pete ueniam a Deo, quia Deus est parcens.

¹⁰⁷[¹⁰⁶] Et noli procurare pro his qui decipiunt se ipsos, quia Deus non amat illum, qui est deceptor et peccator.

¹⁰⁸[¹⁰⁷] Qui ascondent hominibus, sed non ascondent Deo, qui est cum illis quando ascondunt uerbum quod Deo non placet; et Deus scit omnia quae illi fecerunt.

360 ¹⁰⁹[¹⁰⁸] Igitur uos procurastis pro illis in uita huius mundi, sed quis procurabit pro illis in die iudicii coram Deo, aut quis erit pro illis aduocatus?

[M 95] ¹¹⁰[¹⁰⁹] Et ille qui facit [C 182] peccatum aut iniuriam sibi ipsi et postea petit ueniam a Deo, inueniet Deum parcentem et pium.

365 ¹¹¹[¹¹⁰] Et qui operatur aliquod peccatum, sibi ipsi operatur; et Deus est iudex, sapiens.

351 doloribus affecti *add.* in passione, scilicet ob uulnera in bello *s.l.* *M* • illae *add.* gentes inimicorum *s.l.* *C* • similiter illae affectae sunt doloribus. Et uos habetis spem] Igitur illi sunt in passione sicut estis uos et si sperabitis *M* • spem *add.* paradisi *s.l.* *C* • si sperabitis *add.* uos speratis, quamuis uulneratis *s.l.* *M* • Deo] Deum *M* || **352** et] quia *M* • illi *add.* scilicet, inimici *s.l.* *C* • illi *add.* scilicet, inimici uestri *s.l.* *M* • habent *add.* spem *M* • Deus est iudex sapiens] est Deus sciens et sapiens iudex *M* • iudex *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **353** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Et nos *add.* certe *s.l.* *M* • tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • scripturam *add.* cum ueritate *M* • scripturam *add.* Alcoran *s.l.* *C* • iudicares] iudices *M* • quod *add.* Alcoran *s.l.* *C* || **354** cum eo quod Deus reuelauit tibi] id quod tibi praecipit Deus *M* • tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • id quod *add.* cum quo *s.l.* *M* • praecipit *add.* ostendit *s.l.* *M* • litigiosus *add.* procurator uel defensor *s.l.* *C* • litigiosus deceptoribus] deceptoribus litigiosus *M* • deceptoribus *add.* incredulis *s.l.* *C* • deceptoribus *add.* traditoribus, scilicet procurator, defensor pro incredulis *s.l.* *M* || **355** parcens *add.* misericors *M* || **356** noli *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • noli procurare *add.* ne disputes, scilicet tu Machom *s.l.* *M* • his] iis *M* • iis qui *add.* quibus *s.l.* *M* || **357** illum, qui est deceptor et peccator] deceptores et peccatores *M* • deceptores *add.* quem deceptor est *s.l.* *M* • et peccatores *add.* *signum crucis*, peccator *s.l.* *M* || **358** Qui ascondent] Abscondent *M* • ascondent *add.* scilicet, malitias suas *s.l.* *C* • Abscondent *add.* scilicet, malitiam *s.l.* *M* • ascondent] abscondent *M* • qui *add.* scilicet, praesens *s.l.* *C* || **359** ascondunt] absconderunt *M* • absconderunt *add.* in nocte ordiuntur *s.l.* *M* • uerbum quod Deo non placet] quod non placet uerbum *M* • uerbum *add.* ex loquenda *s.l.* *M* • Deus scit omnia quae illi fecerunt] est Deus quod facitis comprahendens *M* • comprahendens *add.* circumuidens (?) *s.l.* *M* || **360** Igitur *om.* *M* • uos procurastis *add.* mauri parentes uel consanguinei *s.l.* *C* • illis *add.* scilicet, malignis *s.l.* *C* • Vos procurastis pro illis in uita huius mundi *add.* ecce uos illi, scilicet parentes uel cognati qui disputastis pro eis in uita mundi *s.l.* *M* || **361** pro illis in die iudicii coram Deo] coram Deo pro illis in die iudicii *M* • procurabit coram *add.* disputabit cum *s.l.* *M* • iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* *M* • aduocatus] procurator *M* || **362** ille qui facit] quicumque faciet *M* • ipsi] met *M* || **363** inueniet] ille inueniet *M* • ille *add.* *signum crucis s.l.* *M* • parcentem et pium] indulgentem, misericordem *M* || **364** qui operatur aliquod] quicumque acquires *M* • ipsi operatur] met acquires peccatum, certe acquires pro anima sua *M* || **365** Deus est iudex, sapiens] Deus sciens, sapiens iudex *M* • iudex *add.* *signum crucis s.l.* *M*

¹¹²[¹¹¹] Et ille qui operatur peccatum aliquod aut aliquem errorem, et postea discurrit fugiendo cum eo, ille portat secum rem ualde foedam et peccatum manifestissimum.

370 ¹¹³[¹¹²] Et nisi esset gratia Dei et clementia eius infusa super te, aliqui ex illis nocuissent tibi; et non nocent nisi sibimet, et nullum damnum inferent tibi in aliqua re. Et Deus detulit super te librum et scientiam, et docuit te quod nesciebas, et gratia Dei fuit super te maxima.

375 ¹¹⁴[¹¹³] Nullum bonum [C 183] est in secretis eorum nisi illud quod praecipit aliquam elemosinam, aut aliquam rem iustam, aut ponere pacem inter homines; et quicumque talia fecerit, uolens id, quod Deus uult, ego dabo illi mercedem maximam.

¹¹⁵[¹¹⁴] Et ille qui recedit a nuncio et sequitur aliam uiam, quae non est credentium, ego ponam illi dilectam eam uiam erratam, quam ille accepit, et ponam illum in inferno, ubi habebit poenam pessimam.

380 ¹¹⁶[¹¹⁵] Certe Deus non parcat illi qui posuit alium deum cum illo, excepto hoc ille parcat cuicumque uoluerit, et quicumque ponit alium deum cum Deo, certe ille accipit malam uiam et ualde longinquam.

366 ille qui operatur peccatum aliquod] quicumque acquirit aliquod peccatum *M* • aliquem *om.* *M* || **367** fugiendo *add.* scilicet, a Deo *s.l.* *C* • eo *add.* scilicet, peccato *s.l.* *C* • discurrit fugiendo cum eo, ille portat] uadit cum illo fugiendo, igitur ille affert *M* • uadit *add.* eiicit, scilicet a Deo *s.l.* *M* • fugiendo *add.* inculpantem alios *s.l.* *M* • rem ualde foedam] magnam malignitate<m> *M* • magnam malignitate<m> *add.* mendacium *s.l.* *M* || **368** manifestissimum] manifestum *M* || **369** Et nisi esset] Pro *M* • Pro *add.* signum crucis *s.l.* *M* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • et clementia eius infusa super te, aliqui] [est] quae est super te et eius misericordia infundisset unam gentem *M* • te *add.* scilicet, Machom. *s.l.* *M* • infundisset *add.* decreuisset *s.l.* *M* • illis *add.* incredulis *s.l.* *CM* || **370** nocuissent] ut nocuissent *M* • nocuisset tibi *add.* fecerent tibi errare *s.l.* *M* • non nocent] illi non iniuriantur *M* • iniuriantur nisi sibimet *add.* faciunt errare nisi semet *s.l.* *M* • nullum damnum inferent] non nocuissent *M* || **371** Deus detulit] iam detulit Deus *M* • librum *add.* Alcoran *s.l.* *C* • librum *add.* scripturam, scilicet Alcoranum *s.l.* *M* • scientiam *add.* sapientiam *s.l.* *M* || **372** gratia Dei *add.* donum spiritus sancti *s.l.* *C* • gratia Dei fuit] est gratia Dei *M* || **373** Nullum] Non est aliquod *M* • eorum *add.* infidelium *s.l.* *C* • est in secretis eorum nisi] in multis secretorum eorum praeter *M* • multis secretorum *corr.* multo secreto *s.l.* *M* • illud *add.* secretum *s.l.* *C* || **374** aliquam rem iustam] honestum *M* • ponere pacem *add.* pacificationem *s.l.* *M* || **375** talia fecerit, uolens id, quod Deus uult] facit hoc uolendo uoluntatem Dei, igitur *M* • uolendo *add.* quaerendo *s.l.* *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* • ego *add.* signum crucis *s.l.* *M* • dabo illi] eis dabo *M* • dabo mercedem *add.* dabimus eis praemium *s.l.* *M* || **377** recedit *add.* differt *s.l.* *M* • nuncio *add.* postquam declarata fuit illi recta uia *M* • nuncio *add.* Machoma *s.l.* *C* • recta uia *add.* ductio *s.l.* *M* • uiam *add.* legem *s.l.* *C* • quae non est *add.* quam *s.l.* *M* • credentium *add.* maurorum *s.l.* *C* || **378** ego *add.* Deus *s.l.* *C* • illi dilectam eam] ei illam dilectam *M* • uiam erratam *add.* dubium *s.l.* *M* • quam ille accepit *om.* *M* • illum] eos *M* • ponam eos *add.* calefaciam *s.l.* *M* || **379** habebit poenam pessimam] stabit in malo hospicio *M* • ubi stabit in malo hospicio *add.* et est malum hospitium *s.l.* *M* || **380** Certe] Et *M* • parcat] parcat *M* • posuit] ponit *M* • illo] eo *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **381** excepto hoc ille parcat cuicumque uoluerit] et parcat minori illo cui uult *M* • minori illo *add.* scilicet, peccato *s.l.* *M* • quicumque ponit] qui ponit *M* • deum] socium *M* • certe] ergo *M* || **382** ualde *om.* *M* • longinquam *add.* scilicet, a Deo *s.l.* *C* • accipit malam uiam et longinquam *add.* errauit erratione longinqua *s.l.* *M*

- ¹¹⁷[¹¹⁶] Et non uocant deos suos nisi per nomina faeminarum, et non uocant nisi unum demonem maleuolum,
- 385 ¹¹⁸[¹¹⁷] cui [C 184] maledicit Deus, et dixit: “Ego accipiam ex uobis in seruos partem praedestinata[m],
- /¹¹⁹[¹¹⁸] et declinare faciam eos a uia, et promittam eis res uanas, et praecipiam eis scindere per medium auriculas pecorum et praecipiam eis mutare creaturas Dei.”
- 390 [^M 96] Et quicumque acceperit diabolus amicum sine Deo, peribit perditione manifesta.
- [¹¹⁹]/¹²⁰ Qui promittit eis et decipit eos; et non promittit diabolus nisi rem periculosam.
- [¹²⁰]/¹²¹ Illi habebunt infernum pro sede et non inuenient separationem ab inferno.
- 395 [¹²¹]/¹²² Et illi, qui crediderunt et fecerunt opera bona, ille ponet eos in paradisis, sub quibus fluent fontes, ubi erunt in aeternum, secundum promissionem Dei ueram. Et quis est magis [C 185] uerax in sermonem quam Deus?
- [¹²²]/¹²³ Non est secundum desideria uestra, nec secundum desideria eorum, qui

383 Et *add. signum crucis s.l. M • uocant add. idolatrae s.l. C • uocant deos suos nisi per nomina faeminarum, et] inuocant absque eo praeter quaedam figuram, ergo M • quaedam figuram add. faeminam s.l. M • ergo add. et s.l. M • uocant] inuocant M • uocant add. scilicet, idolatrae s.l. C || 384 unum demonem] diabolus M • maleuolum add. dubium s.l. M || 385 cui add. scilicet, diabolo s.l. C • cui maledicit] quem maledixit M • dixit add. diabolus s.l. C || 386 uobis in seruos partem praedestinata[m] tuis seruis partem destinata[m M • praedestinata[m add. in inferno s.l. C • destinata[m add. decretam s.l. M || 387 declinare faciam] deuiabo M • faciam add. ego diabolus s.l. C • deuiabo add. scilicet, a uia recta s.l. M • a uia om. M • uia add. scilicet, recta s.l. C • promittam add. faciam desiderare s.l. M • res uanas om. M • eis add. et declarabo eis, et faciam M || 388 per medium auriculas] aures M • et declarabo eis, et faciam scindere aures pecorum add. ut incidant aures inuentorum s.l. M • creaturas] creationem M • creaturas Dei add. id est, facere homines eunuchos s.l. C || 389 quicumque acceperit diabolus] quem accipiet diabolus in M • in amicum add. protectorem s.l. M • sine] absque M || 390 peribit perditione manifesta] certe omittet (?) pretium maximum M • pretium maximum add. perditionem manifestam s.l. M || 391 Qui add. diabolus s.l. CM • decipit add. facit concupiscere s.l. M • eos om. M • promittit add. eis M || 392 rem periculosam add. uana s.l. M || 393 habebunt add. scilicet, decepti a diabolo s.l. CM • infernum pro sede] suum hospitium infernum M • suum hospitium add. eorum habitaculum s.l. M • separationem add. id est, numquam recedent ab inferno s.l. C • separationem ab inferno] ab eo separationem M • separationem add. refugium s.l. M || 394 crediderunt et fecerunt opera bona] erunt fideles et bene operabuntur M • ille add. Deus s.l. C • ille ponet] ponemus M • ponemus eos add. faciemus ingredi s.l. M • paradisis] paradisum M || 395 sub quibus fluent] ubi fluunt sub eis M • fontes add. flumina s.l. M • ubi erunt om. M • aeternum add. in ea semper M • promissionem Dei add. promisit Deus. “Alili elib” (?), legebatur hoc modo الله وعد s.l. M • ueram] [est] est ueritas M || 396 est magis uerax in sermonem quam Deus] ueracior Deo in sermone M • sermone add. dictione s.l. M || 397 Non est add. scilicet, gloria s.l. C • secundum desideriam add. sine bonis operibus s.l. C • secundum desideria uestra] uestrum desiderium M • uestram add. scilicet, maurorum s.l. C • uestrum desiderium add. cum uestris desideris s.l. M • nec secundum desideria] neque desiderium M • eorum add. iudeorum et christianorum s.l. C*

habuerunt scripturas; quicumque fecerit malum, dignus erit illo et non inueniet sine Deo procuratorem nec defensorem.

400 [123]/124 Et quicumque faciet bona opera, modo sit masculus, modo faemina, si sunt fideles tales intrabunt in paradisum et in nullo erit iniuriati.

[124]/125 Et nulla melior est lex quam illius qui obtulit faciem suam Deo, cum sit bonus, et secutus est legem catholicam Abrahae, et Deus accepit Abraham in amicum.

405 [125]/126 Et Dei sunt omnia quae sunt in caelo et in terra, et Deus scit omnia.

[126]/127 Et illi interrogabunt te de mulieribus, dic tu: “Quia Deus dabit uobis declarationem de illis [C 186] et quod erit lectum uobis in libro Dei de orphanis mulieribus, quibus non uultis dare quod fuit mandatum illis, et uultis ducere eas in uxores, et de patribus debilibus, et ut tractetis orphanos cum aequalitate, et si aliquod boni feceritis, Deus scit illud.

410

[M 97] [127]/128 Et si aliqua mulier temet discessum a marito suo aut aliquam diuisionem, non erit poena super illos si fuerit aliquis qui concordet eos, et faciet pacem inter illos; pax enim optima est et auaritia fecit aliquas personas esse

398 scripturas] scripturam *M* • eorum qui habuerunt scripturam *add.* gentium scripturae *s.l.* *M* • illo *add.* scilicet, malo *s.l.* *C* • dignus erit illo *add.* retribuetur uicissim *s.l.* *M* || **399** sine] ille absque *M* • procuratorem *add.* protectorem *s.l.* *M* • nec] neque *M* || **400** bona opera *add.* beneficia *s.l.* *M* || **401** fideles *add.* scilicet, in Deum et in prophetam *s.l.* *C* • modo sit masculus, modo faemina, si sunt fideles tales] ex masculis aut faeminis, et est fidelis a te (?), illi *M* • in *om.* *M* • in nullo erit iniuriati] non erunt iniuriati in aliquo *M* • aliquo *add.* puncto *s.l.* *M* || **402** nulla melior est] ubi est melior *M* • obtulit] offert *M* || **403** bonus *add.* benefactor *s.l.* *M* • secutus est] sequitur *M* • catholicam Abrahae] Abrahae catholicae *M* • Abrahae] Habrahae *C* • catholicae *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Deus accepit] accepit Deus *M* • Abraham] Habraham *C* • in *om.* *M* || **405** sunt omnia quae sunt *add.* quod est *s.l.* *M* • omnia *add.* et comprahendit *M* • scit omnia et comprahendit *add.* est omnium circumiens (?) || **406** illi *add.* scilicet, tutores, an possint ducere pupillas in uxores *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • interrogabunt te *add.* consulant tibi, signum crucis, scilicet an tutores possunt ducere pupillas *s.l.* *M* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Quia *om.* *M* || **407** declarationem] declarationes *M* • dabit uobis declarationes *add.* signum crucis, consolabit uos *s.l.* *M* • de illis] earum *M* • illis *add.* scilicet, mulieribus *s.l.* *C* • erit lectum] legetur *M* • libro *add.* Alcorani *s.l.* *C* • libro *add.* scriptura *s.l.* *M* • Dei *om.* *M* || **408** mulieribus] mulierum *M* • sed mulierum *add.* mulieribus *s.l.* *M* • non uultis] nolunt *M* • nolunt dare *add.* non datis eis *s.l.* *M* • fuit mandatum illis] illis mandatum fuit *M* • illis *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ducere eas] eas ducere *M* || **409** uultis eas ducere in uxores *add.* maletis quod nubetis eas *s.l.* *M* • patribus *add.* tutoribus *s.l.* *C* • de patribus debilibus] ex debilibus patribus *M* • debilibus *add.* pauperibus, scilicet erit declaratum uobis *s.l.* *C* • debilibus *add.* pauperibus *s.l.* *M* • patribus *add.* pueris, scilicet tutoribus *s.l.* *M* • cum aequalitate] aequaliter *M* || **410** si aliquod boni feceritis] quod benefacietis *M* || **412** poena *add.* peccatum *s.l.* *C* • illos *add.* maritum et uxorem *s.l.* *C* || **413** temet discessum a marito suo aut aliquam diuisionem, non erit poena super illos si fuerit aliquis qui concordet eos, et faciet pacem inter illos] timebit maritum suum, aut diuortium, aut diuisionem, igitur non est peccatum si est qui ponat pacem inter illos ut pacificet *M* • maritum suum, aut diuortium *add.* signum crucis, tori thori (?) deuiationem *s.l.* *M* • diuisionem *add.* recessionem *s.l.* *M* • est peccatum *add.* *dubium s.l.* *M* • si est qui ponat pacem inter illos ut pacificet *add.* qui inter eos pacificant *s.l.* *M* • pax enim optima est] et pax est bene *M* • bene *add.* melior *s.l.* *M* • auaritia fecit aliquas] pacificatio facit esse *M* • pacificatio facit esse *add.* personae *s.l.* *M*

praesentes. Et si uos feceritis bonum et timueritis, Deus scit omnia quae facitis.

415 [128]/129 Et non poteritis uos concordare inter uxores, quamuis uelitis obseruare, igitur non humilietis tota humiliatione, dimittatis [C 187] illas quasi suspensas: nec nuptas, nec repudiatas; et si uos pacem posueritis et timueritis, Deus est parcens et misericors.

420 [129]/130 Et si illi recesserint ab inuicem, Deus dabit unicuique ex suis diuitiis, et dabit illi societatem, quia Deus est sapiens iudex.

[130]/131 Et Dei sunt omnia, quae sunt in caelo et in terra. Et mandauimus iis, qui habent scripturam, et uobis, ut timeretis Deum; et si non credideritis, Dei sunt omnia quae sunt in caelo et in terra, et Deus est diues, laudabilis.

425 [131]/132 Et Dei sunt omnia, quae sunt in caelo et in terra; et sufficit Deum esse procuratorem.

[132]/133 Qui, si uoluerit, destruet uos gentes et afferet alias gentes; et Deus potest hoc facere.

[133]/134 Quis [C 188] est ille, qui uult praemium huius mundi? Deus enim habet praemium huius mundi et alterius saeculi; et Deus est audiens et uidens.

414 personas esse praesentes *add.* scilicet, ne recederent ab uxoribus si illae dimitterent dotem maritis *s.l.* C • personas esse praesentes *add.* adsunt maritiae, scilicet nec recederent ab uxoribus si illae remitterent dotem maritis *s.l.* M • uos feceritis bonum et timueritis, Deus scit omnia quae facitis] facietis bene et timebitis, certe Deus est sciens in eo quod operamini M • in eo quod operamini *add.* de quo facitis *s.l.* M || **415** Et *add.* si M • uos concordare] aequare M • uxores] mulieres M • inter uxores *add.* scilicet, si habetis plures *s.l.* C • inter mulieres *add.* scilicet, cum sunt plures uxores *s.l.* M • quamuis] licet M • obseruare *add.* scilicet, concordiam *s.l.* C • uelitis obseruare *add.* sollicitetis *s.l.* M || **416** humilietis *add.* scilicet, aliquas ex illis *s.l.* C • humilietis *add.* scilicet, quasdam ex eis inclinatis *s.l.* M • tota] omni M • humiliatione *add.* inclinatione *s.l.* M • dimittatis illas] igitur dimittitis eas M || **417** nec nuptas, nec repudiatas *om.* M • timueritis *add.* scilicet, Deum *s.l.* C • uos pacem posueritis et timueritis, Deus est parcens et] ponetis pacem, et timebitis, igitur Deus est indulgens M • ponetis pacem *add.* pacificatis *s.l.* M • timebitis *corr.* timetis *s.l.* M • igitur *add.* *signum crucis s.l.* M || **419** illi *add.* scilicet, maritus et uxor *s.l.* C • recesserint *add.* separauerint *s.l.* M • ab inuicem *om.* M • Deus dabit unicuique] dabit Deus omnibus M • ex suis diuitiis *add.* ex sua largitate *s.l.* M || **420** et dabit illi societatem *om.* M • quia Deus est sapiens iudex] et est Deus largus et sapiens M || **421** sunt omnia, quae sunt] est quod est M • caelo] caelis M • mandauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • Et mandauimus iis] cum praecepimus illis M || **422** habent] habuerunt M • habent scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* C • et uobis] ante uos, et etiam M • uobis *add.* mauris *s.l.* C • timeretis] timeatis M • si non credideritis] non credetis M • non credetis *add.* si negatis *s.l.* M || **423** Dei sunt omnia quae sunt in caelo] certe Dei est quod est in caelis M • Deus est] est Deus M • diues] diuis C || **424** sunt omnia, quae sunt] est quod est M || **425** Deum esse procuratorem] Deus pro procuratore M || **426** Qui *add.* Deus *s.l.* C • Qui, si uoluerit] Et si uelit M • destruet *add.* remonebit *s.l.* M • gentes] o gentes! M • afferet alias gentes] ueniet cum aliis M • alias gentes *add.* scilicet, nouas *s.l.* C || **427** Deus potest hoc facere] est Deus super omnia potens M • omnia *add.* hoc *s.l.* M || **428** Quis est *om.* M • Deus enim habet] in potestate Dei est M • in potestate Dei *add.* apud Deum *s.l.* M || **429** huius *add.* *signum crucis s.l.* M • alterius saeculi *add.* nouissimi *s.l.* M • Deus est audiens et] est Deus auditor M

430 [134]/135 O uos credentes! Facite ut sitis conformes ueritati, testes Dei, quamuis sit contra uosmet et contra parentes uestros et consanguineos, modo sint diuites, modo pauperes, quia Deus est prior illis. Igitur ne sequamini uoluntatem in aequalitate; et si auersi fueritis et recesseritis, Deus scit omnia quae facitis.

[M 98] [135]/136 O uos credentes! Credite in Deum, et in nuncium eius, et in libro, quem fecit descendere super nuncium eius, et in libro, quem detulit prius. Et quicumque non crediderit in Deum, et in angelos, et in libros eius, et in nuncios [C 189] eius, et in diem iudicii, ille recedet a uia recta in uiam malam et longinquam.

[136]/137 Illi autem qui crediderunt, et postea fuerunt increduli, et postea crediderunt, et postea fuerunt increduli, et postea auerunt incredulitatem, non parcat illis Deus nec diriget eos in uiam.

440

[137]/138 Annuncia tu rebellibus, quod illi habebunt poenam crudelem;

[138]/139 illis, qui accipiunt incredulos in amicos, dimittentes illos qui credunt, et uolentes ab illis gloriam. Tota enim gloria est a Deo data.

[139]/140 Et uobis fuit delatum quod est in libro, et quando illi audiebant aleas Dei,

430 uos] illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • Facite ut sitis] Estote *M* • ueritati] ueritatis *M* • ueritatis *add.* cum iustitia *s.l.* *M* • testes Dei] est testis Deus *M* • est testis *add.* uos testes *s.l.* *M* • quamuis] licet *M* || **431** contra uosmet et contra parentes uestros] super personas uestras, et uestros patres *M* • personas uestras *add.* uosmet ipsos *s.l.* *M* • et *add.* aut *s.l.* *M* • uestros *add.* *signum crucis s.l.* *M* • modo] licet *M* || **432** modo] aut *M* • quia *om.* *M* • prior] propinquior *M* • est propinquior *add.* scilicet, parentibus *s.l.* *M* • illis *add.* parentibus *s.l.* *C* • ne] non *M* • uoluntatem *add.* scilicet, uestram *s.l.* *C* • in aequalitate] et aequalitatem *M* • aequalitate *add.* scilicet, in iudicio uel testificatione *s.l.* *C* • aequalitatem *add.* eo quod non facitis iustitiam, scilicet in iudicio uel testificatione *s.l.* *M* || **433** auersi] conuersi *M* • et] aut *M* • recesseritis *add.* scilicet, a ueritate *s.l.* *C* • Deus scit omnia quae facitis] certe Deus est quae facitis sciens *M* || **434** uos credentes] illi qui creditis *M* • creditis *corr.* crediderunt *s.l.* *M* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • nuncium eius] eius nuncium *M* • libro *add.* Alcoran *s.l.* *C* || **435** libro, quem fecit descendere] librum qui descendit *M* • nuncium eius] eius nuncium *M* • legem et Euangelia *s.l.* *C* • libro, quem detulit] librum qui descendit *M* • librum *add.* scripturam *s.l.* *M* || **436** quicumque] qui *M* • crediderit] credit *M* • in *add.* eius *M* • eius *add.* *signum crucis s.l.* *M* • libros eius] eius libros *M* • eius *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **437** nuncios eius] eius nuncios • eius *add.* *signum crucis s.l.* *M* • iudicii, ille recedet] igitur iam deuiavit *M* • recta in uiam malam et longinquam] longissima *M* • longinquam *add.* a Deo *s.l.* *C* • a uia longissima *add.* deuiatione longa *s.l.* *M* || **438** Illi autem] Et illi *M* • crediderunt] crediderat *M* • sed crediderat *add.* crediderunt *s.l.* *M* • fuerunt increduli] rebellabunt *M* • rebellabunt *add.* negauerunt *s.l.* *M* • crediderunt] credent *M* || **439** fuerunt increduli] rebellabunt *M* • auerunt incredulitatem] augebunt incredulitatem *M* • incredulitatem *add.* negationem *s.l.* *M* || **440** parcat illis Deus nec diriget eos in] erit Dei parcere iis, neque dirigere illos in bonam *M* || **441** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu rebellibus] ignorantibus *M* • ignorantibus *add.* impiis *s.l.* *M* • illi habebunt poenam crudelem] pro eis erit poena crudelis *M* • crudelis *add.* dolens *s.l.* *M* || **442** illis *add.* scilicet, nuncia poenam *s.l.* *C* • accipiunt] accipient *M* • dimittentes *add.* absque *s.l.* *M* • illos qui credunt, et] fidelibus *M* || **443** uolentes ab illis *add.* an quaerent apud eos *s.l.* *M* • Tota enim gloria est a Deo data] certe gloria Deo est attributa omnis *M* || **444** Et uobis fuit delatum] Iam delatum fuit uobis *M* • libro *add.* scriptura *s.l.* *M* • et quando illi audiebant aleas] quando dedistis audire uersus *M* • dedistis audire *add.* audistis *s.l.* *M*

445 non credebant illis, et despiciebant illas, quare igitur sedetis cum illis donec illi [C 190] reuertantur ad loquendum de alio? Certe uos estis sicut illi, et Deus congregabit rebelles et omnes incredulos in inferno.

[140]/141 Illi qui expectabant uos, et si uos habuistis aliquam uictoriam a Deo, dixerunt: “Et nos nonne fuimus uobiscum?” Et si increduli uincerunt, dixerunt illis:
450 “Nos custodiuimus uos et nos defendimus uos a credentibus.” Igitur Deus iudicabit inter uos in die iudicii et non dabit Deus aliquam potestatem incredulis super credentes.

[141]/142 Certe rebelles uolunt decipere Deum, et ipse decepit illos, et quando surrexerunt ad orationem, surrexerunt tanquam ebrii et hipocritae, et non
455 inuocabunt Deum nisi modicum.

[142]/143 Dubitantes in illo non sunt ex parte istorum nec [C 191] ex parte aliorum; [M 99] et illi, quem errare Deus fecit a uia, non inuenies uiam.

[143]/144 O uos credentes! Nolite accipere incredulos in amicos dimittendo credentes; et sic uultis ponere Deum super uos manifesta ratione.

460 [144]/145 Certe rebelles sunt in abyssu ignis et non inuenies illis defensorem,

445 credebant illis] crediderunt in illos *M* • non crediderunt in illos *add.* negarunt in ea *s.l.* *M* • despiciebant illas] despexerunt illos *M* • despexerunt *add.* despicient *s.l.* *M* • quare igitur sedetis] Igitur ne sedeatis *M* • illis] eis *M* • cum eis *add.* scilicet, rebellibus *s.l.* *M* || **446** alio *add.* scilicet quam Alcorani *s.l.* *C* • illi reuertantur ad loquendum de alio? Certe uos estis sicut illi] accipiant [rationem] aliam rationem nisi uos, ergo eritis similes illis *M* • estis sicut illi *add.* scilicet, si sedetis cum illis *s.l.* *C* • accipiant *add.* ingrediantur *s.l.* *M* • nisi *add.* certe *s.l.* *M* || **447** congregabit *add.* congregans *s.l.* *M* • rebelles et omnes incredulos in inferno] ignorantes et infideles in inferno omnes *M* • ignorantes *add.* impios *s.l.* *M* • infideles *add.* negantes *s.l.* *M* || **448** expectabant *add.* scilicet, in proelio *s.l.* *CM* • uos *add.* mauros *s.l.* *CM* • et *om.* *M* • uos *om.* *M* • a *om.* *M* || **449** dixerunt *add.* rebelles *s.l.* *C* • nonne] non *M* • sed Et nos non *add.* nonne *s.l.* *M* • uobiscum *add.* mauris *s.l.* *C* • uincerunt] habuissent partem *M* • increduli habuissent partem *add.* fuit pars negantibus *s.l.* *M* • dixerunt *add.* rebelles *s.l.* *C* || **450** illis *om.* *M* • illis *add.* incredulis *s.l.* *C* • Nos *add.* Nonne *s.l.* *M* • custodiuimus *add.* *dubium* *s.l.* *M* • uos *add.* scilicet, incredulos *s.l.* *CM* • credentibus *add.* mauris *s.l.* *CM* • Igitur] Certe *M* || **451** dabit Deus aliquam potestatem] Deus potestatem dabit *M* • potestatem *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • dabit *add.* faciet *s.l.* *M* || **452** incredulis super credentes] infidelibus contra fideles neque uiam *M* • neque *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **453** Certe rebelles] Quia ignorantes *M* • ignorantes *add.* impii *s.l.* *M* • uolunt decipere Deum *add.* decipiunt *s.l.* *M* • ipse *add.* Deus *s.l.* *C* • ipse decepit illos] ille decipiens eos *M* || **454** surrexerunt *add.* scilicet, rebelles *s.l.* *C* • surrexerunt tanquam] surgent *M* • tanquam ebrii *add.* scilicet, cum modica deuotione *s.l.* *C* • hipocritae] ipocritae *C* • hipocritae *add.* sunt apud homines *M* • apud homines *add.* hominibus *s.l.* *M* || **455** inuocabunt] inuocant *M* || **456** Dubitantes *add.* *dubium* *s.l.* *M* • in] de *M* • illo *add.* in illa inuocatione Dei *s.l.* *C* • de illo *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • istorum *add.* infidelium *s.l.* *C* • non sunt ex parte istorum nec ex parte aliorum] an sit hoc, an non sit hoc; ergo non est hoc, si (?) est hoc *M* • an sit *add.* inter *s.l.* *M* • est hoc, si (?) est hoc *add.* sunt ad hos neque sunt ad hos *s.l.* *M* || **457** et illi *om.* *M* • errare] deuiat *M* • fecit a uia, non inuenies uiam] non erit ei director *M* • erit ei director *add.* inuenies ei uiam *s.l.* *M* || **458** uos credentes] qui crediderunt *M* • incredulos] infideles *M* || **459** dimittendo credentes] absque credentibus *M* • et *om.* *M* • sic *add.* an *s.l.* *M* || **460** abyssu] abisso *C* • rebelles sunt in abyssu] impii in abyssu sunt imo *M* • inuenies illis] inuenient sibi *M* • sed inuenient *corr.* inuenies et sibi *corr.* eis *s.l.* *M*

[145]/146 Exceptis his, qui paenitentiam egerunt, et pacificati sunt, et apprehenderunt Deum, et fuerunt catholici in lege Dei, qui stabunt cum credentibus; et Deus dabit credentibus praemium maximum.

465 [146]/147 Quid faciet Deus de poenis uestris si uos estis grati et credideritis? Et Deus est gratus et sciens.

[147]/148 Non uult Deus uoces altas cum uerbo malo, excepta uoce illius, qui fuit [C 192] iniuriatus; et Deus est audiens et sapiens.

[148]/149 Et si uos manifestaueritis aliquod bonum, aut asconderitis, aut peperceritis aliquod malum factum uobis, Deus est parcens et misericors.

470 [149]/150 Illi, qui non crediderunt in Deum et nuncium eius et nolunt diuidere inter Deum et nuncium eius, dicent: “Credemus in aliquos et non credemus in alios.” Et uolunt accipere uiam inter illud.

[150]/151 Illi sunt uere increduli et paruimus incredulis poenam crudelem.

475 [151]/152 Illis autem, qui crediderunt in Deum et in nuncios eius, et non recesserunt ab aliquo ex illis, dabo mercedem suam. Et Deus est parcens et misericors.

[152]/153 Et interrogabunt te illi, qui habuerunt scripturam, ut [C 193] facias descendere super illos unam scripturam de caelo. Igitur iam interrogauerunt Moysen aliquid maius hoc et dixerunt: “Ostende nobis Deum clare!” quos

461 his, qui paenitentiam egerunt] iis quos paenit<abit> *M* • pacificati sunt] bene operabuntur *M* • apprehenderunt *add.* defenderunt *s.l. M* || **462** lege Dei] eorum lege *M* • fuerunt catholici in eorum lege *add.* purificauerunt fidem eorum *s.l. M* • qui] adidentes (?) quod *M* • adidentes (?) quod stabunt *add.* Deo illi sunt *s.l. M* • credentibus *add.* in paradiso *s.l. C* || **463** et Deus dabit credentibus *om. M* || **464** poenis uestris] uestris poenis *M* • de poenis uestris *add.* quasi dicat quod non inferat poenas *s.l. C* • Deus de uestris poenis *add.* quid *dubium* non dabit poenam *s.l. M* • uos *om. M* • credideritis] credidistis *M* || **465** Deus est] est Deus *M* • et sciens] sapiens • sed sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **466** uult] amat *M* • uoces altas *add.* exclamationes *s.l. M* • uerbo malo] malis uerbis *M* • excepta uoce] praeter *M* || **467** illius qui fuit iniuriatus *add.* quem iniuriatum fuit *s.l. M* • Deus est audiens et sapiens] est Deus auditor et sciens *M* || **468** uos *add.* mauri *s.l. C* • uos manifestaueritis] manifestabitis *M* • asconderitis] abscondetis id *M* • asconderitis *add.* id est, Deus scit *s.l. C* • peperceritis] parcetis *M* • parcetis *add.* *signum crucis s.l. M* || **469** factum uobis] certe *M* • et *om. M* • misericors *add.* potens *s.l. M* || **470** nuncium eius] eius nuncios *M* || **471** nuncium eius] eius nuncios *M* • dicent] et dicunt *M* • Credemus] Credimus *M* • aliquos] aliqua re *M* • aliqua re *add.* aliquod *s.l. M* • credemus] credimus *M* • alios] aliam *M* • aliam *add.* aliquod *s.l. M* || **472** uiam *add.* id est, legem sibimet aliam *s.l. C* || **473** uere increduli] infideles ueraces *M* • ueraces *add.* in ueritate *s.l. M* • paruimus *add.* nos Deus *s.l. C* • incredulis] infidelibus *M* • crudelem *add.* spernentem *s.l. M* || **474** Illis autem] Et illi *M* • in nuncios eius] eius nuncios *M* • recesserunt] recedent *M* || **475** ex illis] eorum *M* • recedent ab aliquo eorum *add.* diuiserunt inter aliquos *s.l. M* • dabo] illis dabo *M* • dabo *add.* ego Deus *s.l. C* • illis dabo *add.* dabimus eis *s.l. M* • mercedem suam] eorum mercedem *M* • Deus est] est Deus *M* • et *om. M* || **476** Et *om. M* • te *add.* Machoma *s.l. C* • illi *add.* iudei et christiani *s.l. CM* • facias] facies *C* || **477** de] a *M* • a caelo *add.* scilicet, respondebit Deus *s.l. M* • Igitur iam *add.* scilicet, respondit Deus *s.l. C* • interrogauerunt *add.* scilicet, iudei *s.l. C* || **478** Igitur iam interrogauerunt Moysen aliquid] Et petierunt a Moysen *M* • hoc] illo *M* • nobis Deum clare] Deum nobis publice *M*

480 percussit [*M* 100] fulmen propter iniuriam eorum. Et post acceperunt uitulum, postquam habuerunt declarationes, et pepercimus illis, et dedimus Moysi potestatem manifestam.

[153]/154 Et eleuauimus montem super illos pro sua confirmatione, et diximus: “Ingredimini per portam prostrati!” Et diximus: “Nolite rebellare in sabatum!” Et accepimus ab illis magnam confirmationem.

485 [154]/155 Et quia ruperunt confirmationem suam, et non crediderunt in aleas Dei, et interfecerunt prophetas iniuste, et dixerunt: “Corda nostra sunt [*C* 194] obtusa.” Antea posuit Deus sigillum suum super illos, quia fuerunt increduli, igitur non credent nisi pauci ex illis.

BENEDICTA MARIA VIRGO

490 [155]/156 Et quia non crediderunt, et dixerunt de Maria abominationem maximam.

CHRISTIS MORS NON VERA SED APPARENS

[156]/157 Et quia dixerunt: “Nos occidimus Iesum, filium Mariae, nuncium Dei.” Quem non occiderunt, nec crucifixerunt, sed uidebatur illis. Illi autem, qui fuerunt in differentia et dubio, nesciunt sed sequuntur cogitationes suas. Et non occiderunt

479 percussit *add.* accipit *s.l.* *M* • Et post] Postea *M* || **480** habuerunt] uenerunt illis *M* • declarationes *add.* miracula *s.l.* *CM* • pepercimus] dedimus eis ueniam *M* • pepercimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • dedimus eis ueniam illis *add.* pepercimus illud *s.l.* *M* || **482** eleuauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • montem *add.* Sinay *s.l.* *C* • montem super illos] super illos montem *M* • illos *add.* iudeos *s.l.* *C* • diximus *add.* illis *M* || **483** Ingredimini *add.* uos iudei *s.l.* *C* • diximus *add.* illis *M* • diximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Nolite rebellare *add.* non transeatis *s.l.* *M* • sabatum] sabbatho *M* • in sabatum *add.* scilicet, uiolando illum *s.l.* *C* • Et *add.* nos *M* || **484** magnam confirmationem] fidem confirmatam *M* • confirmatam *add.* grossam *s.l.* *M* || **485** ruperunt] ruperant *M* • ruperunt *add.* id est, transgressi sunt *s.l.* *C* • ruperant *add.* scilicet, transgressi *s.l.* *M* • confirmationem *add.* fidem *s.l.* *C* • non crediderunt in aleas] incredulitatem cum miraculis *M* • et incredulitatem *add.* negationem *s.l.* *M* • aleas Dei *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || **486** interfecerunt prophetas *add.* interfectionem prophetarum *s.l.* *M* • iniuste] absque iustitia *M* • iustitia *add.* ratione *s.l.* *M* • dixerunt] sermone eorum *M* • sermone *add.* dic tu *s.l.* *M* • obtusa *add.* cooperta *s.l.* *M* || **487** Antea *add.* sed *s.l.* *M* • posuit *add.* signum crucis *s.l.* *M* • sigillum suum super illos] super illos eius sigillum *M* • super illos *add.* Corascitas infideles *s.l.* *C* • eius sigillum *add.* sigillauit *s.l.* *M* || **488** fuerunt increduli, igitur non credent nisi pauci ex illis] non crediderunt, et non crediderunt praeter paucos *M* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* || **489** *add.* B<enedicta> Maria Virgo *in mg.* *M* || **490** quia] qui *M* • et dixerunt *add.* ex dictis eorum *s.l.* *M* • abominationem *add.* id est, quia non crediderunt iudei *s.l.* *C* • abominationem *add.* mendacium, scilicet quia non crediderunt in eam *s.l.* *M* || **491** *add.* imago manus et Christis mors non uera sed apparens *in mg.* *M* || **492** dixerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • quia dixerunt *add.* ex dictis eorum *s.l.* *M* • occidimus] interfecimus *M* • Iesum *add.* Christum *M* || **493** Quem] Et *M* • Quem *add.* Iesum *s.l.* *C* • occiderunt] interfecerunt eum *M* • nec crucifixerunt, sed] et non crucifixerunt eum, tamen *M* • uidebatur *add.* scilicet, crucifixisse *s.l.* *C* • illis *add.* et non interfecerunt eum manifeste, sed magis exaltauit illum Deus ad se *C* • ad se *add.* id est, in caelum *s.l.* *C* • uidebatur illis *add.* simulatus fuit illis *s.l.* *M* • Illi autem] Et illi *M* • Illi autem *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* || **494** dubio *add.* scilicet, de Iesu *s.l.* *C* • nesciunt *add.* scilicet, utrum interfecissent eum uel non *s.l.* *C* • fuerunt in differentia et dubio, nesciunt sed sequuntur cogitationes suas] erant ambigui de illo, et dubitabant de eo, non fuit illis de eo aliqua scientia nisi quod secuti sunt [dubitationem] cogitationem *M* • erant ambigui de illo *add.* differunt in eo *s.l.* *M* • dubitabant de eo *add.* sunt in dubio de eo *s.l.* *M* • cogitationem *add.* dubitationem *s.l.* *M* • occiderunt] interfecerunt *M* • occiderunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* *C*

- 495 eum manifeste,
 -/158[157] sed exaltauit eum Deus ad se; et Deus est gloriosus iudex.
 157/159[158] Et nullus est eorum, qui habuerunt [C 195] scripturam, qui non debuerat credere in illum ante mortem suam; et in die iudicii erit testis contra illos.
 158/160[159] Igitur propter iniuriam eorum qui iudaizauerunt, prohibuimus illis res
 500 bonas, quae erant licitae illis, et quia declinauerunt a uia Dei nimis.
 159/161[160] Et acceperunt usuras de quibus fuerant admoniti, et manducauerunt bona gentis uanae; et paruimus infidelibus poenam crudelem.
 [M 101] 160/162[161] Sed illi, qui sunt firmi in scientia, ex illis et qui credunt, credent in eo, quod fuit delatum tibi et in id, quod fuit delatum ante te. Et illi, qui faciunt
 505 orationem, et qui soluunt decimas, et qui credunt in Deum et in die iudicii, quibus dabimus praemium [C 196] maximum.
 161/163[162] Et nos reuelauimus tibi quemadmodum reuelauimus Noe, et prophetis post eum, et reuelauimus Abrahae, et Ismaeli, et Isaac, et Iacob, et tribubus, et Iesu, et Iob, et Ionae, et Aaron, et Salomoni, et dedimus Dauid psalterium.
 510 162/164[163] Et sunt nuncii, quos declarauimus tibi prius et nuncii, quos non declarauimus tibi; et Deus locutus est Moysi uerbo.
 163/165[164] Nuncii annunciatores et admonitores, ut non habeant homines rationem

495 manifeste] certe *M* • sed certe *add.* manifeste *s.l.* *M* || **496** sed] Verumtamen *M* • eum *om.* *C* • ad] pro *M* • pro se *add.* scilicet, ad caelos *s.l.* *M* • Deus est] est Deus *M* • iudex] sapiens *M* || **497** nullus] non *M* • habuerunt] habent *M* • habuerunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* *C* || **498** qui non debuerat credere in illum] ne credunt in eum *M* • illum *add.* Iesum *s.l.* *C* • ne *add.* nisi *s.l.* *M* • mortem suam] eius mortem *M* • erit *add.* scilicet, Iesus *s.l.* *C* • testis contra illos] contra illos testis *M* • illos *add.* iudeos *s.l.* *C* • contra *add.* super *s.l.* *M* || **499** eorum] illorum *M* • illis] eius *M* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* || **500** declinauerunt *add.* deuiauerunt *s.l.* *M* • a] illi a *M* • nimis] multum *M* || **501** acceperunt *add.* scilicet, iudei *s.l.* *C* • acceperunt usuras] coeperunt usuram *M* • coeperunt usuram *add.* pro acceptione usurae *s.l.* *M* • quibus fuerant] qua re fuerunt illi *M* • de qua *add.* etiam *s.l.* *M* • fuerant admoniti *add.* scilicet, ne acciperent *s.l.* *C* • manducauerunt *add.* illi *M* • manducauerunt illi *add.* propter comestionem *s.l.* *M* || **502** gentis *add.* hominum *s.l.* *C* • gentis uanae] hominum male *M* • male *add.* cum iniustitia *s.l.* *M* • crudelem *add.* dolentem *s.l.* *M* || **503** Sed] Ideo *M* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* • qui credunt] fideles qui *M* • qui credunt *add.* scilicet, iudei qui facti sunt mauri *s.l.* *C* || **504** eo] id *M* • eo *add.* lege et Euangeliis *s.l.* *C* • fuit delatum] delatum fuit *M* • in id *om.* *M* • quod *add.* scilicet, legem et Euangelia *s.l.* *C* • fuit delatum] descendit *M* • illi, qui faciunt] qui mantinent *M* • qui mantinent *add.* *signum crucis et obseruantes* *s.l.* *M* || **505** qui soluunt decimas *add.* dantes censum *s.l.* *M* • iudicii *add.* nouissimum *s.l.* *M* • quibus] illis *M* || **506** dabimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • praemium maximum] mercedem maximam *M* || **507** tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* || **508** Abrahae] Habrahae *C* • Isaac] Isach *C* • et tribubus *om.* *M* || **509** Ionae] Ioanae *C* • psalterium *add.* quinternionem (?) *s.l.* *M* || **510** sunt *om.* *M* • nuncii] nunciis *M* • quos *add.* non *M* • non *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • declarauimus *add.* narrauimus *s.l.* *M* • prius *add.* [Et nunciis quos non declarauimus tibi et locutus est Deus Moysem uerbis] *M* • nuncii] nunciis *M* || **511** declarauimus *add.* narrauimus *s.l.* *M* • Deus locutus est Moysi uerbo] allocutus est Deus Moysem uerbis *M* || **512** rationem *add.* excusationem *s.l.* *C*

apud Deum post nuncios; et Deus est gloriosus iudex.

515 ^{164/166}[¹⁶⁵] Deus est testis eius, quod fuit delatum tibi, quod fuit delatum cum scientia eius, et angeli sunt testes; et sufficit [*C* 197] testimonium Dei.

^{165/167}[¹⁶⁶] Et qui non crediderunt et declinauerunt a uia Dei, fuerunt deducti per uiam malam et longinquam.

^{166/168}[¹⁶⁷] Et qui non crediderunt et iniuriam fecerunt, Deus numquam parcat illis, nec diriget eos per uiam rectam,

520 167/169 sed per uiam inferni, ubi stabunt in aeternum; quod facile fuit Deo.

^{168/170} O uos credentes! Iam uenit uobis nuncius a Deo cum ueritate [*M* 102] uestri creatoris, igitur credite bene uobis ipsis. Et si non credideritis, Dei sunt omnia quae sunt in caelis et in terra; et Deus est sapiens iudex.

MESSIAS VERBUM DEI *كلمة* SED NON RECTE INTELLEXIT ILLVD

525 IMPIE LOQVITVR CONTRA TRINITATEM

^{169/171} O uos qui habuistis scripturam! Nolite contradicere legi uestrae et ne dicatis nisi ueritatem, quia messias [*C* 198] Iesus filius Mariae est nuncius Dei et uerbum eius, quod misit et posuit in Maria, et spiritum eius; igitur credite in Deum et in

513 Nuncii annunciatores et admonitores, ut non habeant homines rationem apud Deum] Nunciis annunciantibus et admonitoribus quia non erat hominibus super Deum ratio *M* • quia *add.* ideo *s.l.* *M* • erat *add.* erat ratio *s.l.* *M* • super *add.* contra *s.l.* *M* • ratio *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Deus est] est Deus *M* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **514** Deus] Igitur Deus *M* • Igitur *add.* sed *s.l.* *M* • eius, quod *add.* de quo *s.l.* *M* • fuit delatum] delatum est *M* • tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • quod *add.* Alcoran *s.l.* *C* || **515** quod fuit delatum cum scientia eius] detulit id cum sua sapientia *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • sapientia *add.* scientia *s.l.* *M* • testimonium Dei] Deus in testem *M* || **516** Et *add.* illi *M* • declinauerunt *add.* iam deuiarunt *s.l.* *M* • fuerunt deducti] directi fuerunt *M* || **517** longinquam *add.* a Deo *s.l.* *C* • directi fuerunt per malam uiam et longinquam *add.* deuiatione longa *s.l.* *M* || **518** Et *add.* illi *M* || **519** iniuriam fecerunt, Deus numquam parcat illis, nec diriget eos] fuerunt iniuriatores, non erit Dei parcere illis neque dirigere in uia illos *M* • fuerunt iniuriatores *add.* iniuriauerunt *s.l.* *M* • dirigere *add.* ducet eos *s.l.* *M* • rectam] directam *M* || **520** sed] nisi *M* • per uiam directam, nisi per uiam inferni *add.* nisi ad uiam inferni *s.l.* *M* • ubi stabunt *om.* *M* • in aeternum *add.* aeternales sunt in ea semper *s.l.* *M* • quod facile fuit Deo] et est illud super Deum facillimum *M* || **521** credentes] homines *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • uos homines *add.* gentes *s.l.* *M* • nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • a Deo *om.* *M* • ueritate *add.* Alcoran *s.l.* *C* || **522** uestri creatoris *add.* a domino uestro *s.l.* *M* • credite bene uobis ipsis] si credetis, erit pro uobis bonum *M* • si credetis *add.* credite *s.l.* *M* • erit pro uobis bonum *add.* melius erit uobis *s.l.* *M* || **523** si non credideritis, Dei sunt omnia quae sunt] non credetis, certe Dei est quod stat *M* • non credetis *add.* scilicet, negatis *s.l.* *M* • iudex *add.* sciens *s.l.* *M* || **525** *add.* imago manus et Messias uerbum Dei *كلمة* sed non recte intellexit illud; impie loquitur contra Trinitatem *in mg.* *M* || **526** O *om.* *M* • habuistis scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • Nolite contradicere *add.* augetote, non augetote; nescio quod scriptum erat barbare *s.l.* *M* • legi uestrae] uestrae legi *M* • ne] non *M* • dicatis *add.* de Deo *M* • dicatis *add.* dicitote *s.l.* *M* || **527** messias *add.* Christus *s.l.* *C* • Iesus *om.* *M* || **528** uerbum eius] eius uerbum *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • quod *add.* uerbum *s.l.* *C* • misit *add.* Deus *s.l.* *C* • misit *add.* *signum crucis s.l.* *M* • posuit *add.* id *M* • Maria] Mariam *M* • spiritum] spiritus *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • eius *add.* ex eo *s.l.* *M*

530 nuncios eius, et non dicatis quod sunt tres et separatae, est melius uobis; et quod Deus unus, solus Deus laudabilis sit ille, quod ille habuisset filium, qui habet omnia quae sunt in caelis et in terra? Et sufficit Deum esse procuratorem.

[170]/172 Non pudet messiam fuisse seruum Dei, neque angelos propinquiores.

171/- Et ille, quem pudebit esse seruum eius et superbierit, ille congregari faciet omnes ad se.

535 172/173[171] Et illis, qui crediderunt et fecerunt opera bona, augebit mercedem suam et augebit illos de gratia sua. Et [C 199] illos quos puduit et superbierunt, ille puniet poena crudeli,

173/-[172] et non inuenietur illis procurator nec defensor.

540 174[173] O uos gentes, iam uenit uobis remedium a creatore uestro et lux manifesta de caelo delata.

-/175[174] Igitur illi, qui crediderunt in Deum et firmi sunt in eo, ille ponet eos in clementia sua et misericordia, et diriget illos per uiam rectam.

529 nuncios eius] eius nuncios *M* • dicatis] dicite *M* • quod *om.* *M* • tres *add.* personae *s.l.* *C* • et separatae, est] si uos cauebitis, erit *M* • si uos cauebitis *add.* cauetote *s.l.* *M* || **530** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • et quod Deus unus, solus Deus laudabilis sit ille, quod ille habuisset] Quia Deus est dominus unus, tam glorificatus est ut habeat *M* • ut habeat filium *add.* ut erit ei filius *s.l.* *M* || **531** qui habet omnia quae sunt in caelis] eius est id quod est in caelo *M* • Deum esse] Deus in *M* || **532** pudet *add.* repudiabit *s.l.* *M* • fuisse] esse *M* • messiam fuisse *add.* Christum, scilicet uocatum *s.l.* *C* • propinquiores] et eos qui sunt propinqui *M* • propinquiores *add.* scilicet, Seraphin *s.l.* *C* • et eos qui sunt *add.* legit المقربين *s.l.* *M* • propinqui *add.* propinquos *s.l.* *M* || **533** ille, quem pudebit esse seruum eius] quos pudet esse eius seruum *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • quos pudet esse eius seruum *add.* quem repudiabit esse seruum *s.l.* *M* • superbierit *add.* scilicet, nolens esse seruum Dei *s.l.* *C* || **534** ille congregari faciet omnes ad se] certe illi erunt omnes congregati *M* || **535** illis] illi *M* • Et illi *add.* certe autem *s.l.* *M* • crediderunt] sunt credentes *M* • fecerunt] operabuntur *M* • operabuntur opera bona *add.* fecerunt beneficia *s.l.* *M* • augebit *add.* Deus *s.l.* *C* • mercedem suam] eorum mercedem *M* • augebit eorum mercedem *add.* complebit eos praemiis *s.l.* *M* || **536** augebit] agumentabit *C* • illos de gratia sua] eos sua gratia *M* • illos] illis *M* • et illis *add.* illis autem *s.l.* *M* • puduit] pudebit *M* • puduit *add.* scilicet, esse seruos Dei *s.l.* *C* • pudebit *corr.* puduit *s.l.* *M* • superbierunt] superbierint • sed superbierint *corr.* superbierunt *s.l.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **537** ille puniet poena crudeli] dabit poenam ipsis crudelem *M* • dabit poenam ipsis crudelem *add.* torquebit eos tormento magno *s.l.* *M* || **538** inuenietur illis procurator nec defensor] inuenient illi absque Deo procuratorem neque defensorem *M* • procuratorem *add.* protectorem *s.l.* *M* || **539** uos *om.* *M* • gentes *add.* de Meccha *s.l.* *C* • remedium *add.* Machoma *s.l.* *C* • remedium *add.* demonstratio *s.l.* *M* • creatore uestro] uestro creatore *M* • creatore *add.* domino *s.l.* *M* || **540** lux manifesta de caelo delata] detulimus uobis claritatem manifestam *M* • claritatem *add.* lumen *s.l.* *M* || **541** Igitur illi *add.* illi autem *s.l.* *M* • crediderunt] credent *M* • sed credent *add.* crediderunt *s.l.* *M* • firmi sunt in] firmabunt se cum *M* • firmabunt *add.* defenderunt *s.l.* *M* || **542** ille ponet eos in clementia sua et misericordia, et diriget illos] ponemus eos in misericordia eius et eius gratia, et dirigemus eos ad illum *M* • ponemus eos in *add.* faciet ingredi *s.l.* *M* • dirigemus *add.* ducebit et signum crucis *s.l.* *M* • uiam *add.* legem *s.l.* *C*

[M 104] DE HEREDITATE

175/176^[174] Et illi interrogabunt te, dic tu: “Quia Deus declarabit uobis hereditatem,
 545 quia si unus homo moritur, et non habet filium, et habet sororem, illa habebit
 dimidiam partem hereditatis quam reliquit; ille autem hereditabit totam hereditatem
 si illa non habuerit filium. Et si sunt duae sorores, habebunt [C 200] duas tertias
 partes de bonis eius. Et si fuerint multi fratres masculi et faeminae, accipiat unus
 550 masculus sicut duae sorores. Deus declarabit uobis ne erretis a uia; et Deus scit
 omnia.

543 *add.* De hereditate *in mg.* *M* || **544** Et illi *om.* *M* • illi *add.* mauri *s.l.* *C* • interrogabunt
add. scilicet, de iure hereditatis *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • Interrogabunt te *add.*
 petent a te consilium de hereditate *s.l.* *M* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Quia] quod *M* •
 declarabit *add.* consulet *s.l.* *M* • hereditatem *add.* id est, ius hereditatis *s.l.* *C* || **545** moritur]
 morietur *M* • habet] habebit *M* • habet sororem] habebit uxorem *M* || **546** illa habebit
 dimidiam partem hereditatis quam] igitur illi erit dimidium eius quod *M* • ille] Et ille *M* •
 ille *add.* scilicet, frater *s.l.* *C* • autem *om.* *M* || **547** hereditatem *add.* scilicet, sororis
 defunctae *s.l.* *C* • totam hereditatem si illa non habuerit filium] illi nisi erit illi filius *M* •
 illi1 *add.* sorori etiam *s.l.* *M* • Et] Igitur *M* || **548** sunt duae sorores, habebunt duas tertias
 partes de bonis eius] erunt sorores duae, certe illis duabus erunt duae tertiae eorum quae
 reliquit *M* • eius *add.* scilicet, fratris defuncti *s.l.* *C* • fuerint multi] erunt *M* • masculi]
 mares *M* || **549** accipiat unus masculus sicut duae sorores] mari erit similis pars duarum
 faeminarum *M* • Deus declarabit] Declarat Deus *M* • ne erretis a uia] uiam *M* • uiam *add.*
 quod non deuiabitis *s.l.* *M* || **550** scit omnia] est omnium sciens *M*

[M 105] <CAPVT V>

Caput quartum, de Mensa, in Tribula, continet 120 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

5 [1] O uos credentes! Complete confederationes! [2] Quia animal ex pecoribus fuit licitum uobis excepto eo, quod fuit lectum super uos. Et non debetis facere uenationem licitam, cum sit prohibita; et Deus iudicabit, quod ei placuerit.

[2][3] O uos credentes! Non faciatis licitum id, quod est [C 201] prohibitum propter honorem Dei, nec oblationes, nec ligamina pendentia in ceruicibus, nec uisitatores templi honorificati uolendo gratiam creatoris sui et uoluntatem eius.

10 ^{3/-} Et quando compleueritis uestram peregrinationem, exercite uenationem. Et nolite contristari propter detestationem eorum, qui uos perturbant a mischita honorificata

1 quartum *om. M • de Mensa add.* id est, de quadam mensa, quam apostoli petierunt a Iesu, ut habetur infra *s.l. C • Mensa add. m (?) s.l. M • in Tribula add.* scilicet, fuit reuelatum, quae ciuitas alio nomine uocatur Almedina *s.l. C • uersus add.* reuera tamen sunt 126 et in ea (?) cui (?) erant 127 *in mg. M || 2 misericordis] pii M • clementis add.* de Mensa, ista uide uersum 188. et sequentes *in mg. M || 3 Quia] Est licitum uobis M || 4 licitum add.* scilicet, ad comedendum *s.l. C • uobis add. mauris s.l. C • pecoribus fuit licitum uobis excepto eo] ex acquisitis praeter M • eo add.* id est, exceptis animalibus in lege prohibitis, quattuor enim genera animalium fuerunt licita mauris, scilicet: oues, caprae, boues et camelli *s.l. et in mg. C • animal ex acquisitis add. bella immensorum (?) s.l. M • fuit] est M || 5 uenationem licitam add.* scilicet, in tempore peregrinationis, et in terreno (?) Mecchae (?), et in mense Romadan *s.l. et in mg. C • Et non debetis facere uenationem licitam, cum sit prohibita] non est licita uenatio uobis et uos prohibimini M • iudicabit] iudicat M • ei placuerit] uult M || 6 O om. M • credentes] qui credidistis M • id om. M || 7 est prohibitum propter honorem] uetutum est; honor M • Dei add. in mense uetito M • Dei add.* scilicet, quae offeruntur in templa Mecchae; ne utamini eis in usus uestros sed sint in usus templi *s.l. et in mg. C • quod uetutum est; honor Dei in mense uetito add. sacra Dei nec mensem prohibitum s.l. M • nec] neque M • oblationes add. sacrificia s.l. M • nec] neque M • ligamina add.* scilicet pendentia a ceruicibus collatos, scilicet bestias; sic scriptum erat barbare *s.l. M • ligamina pendentia add.* pauperes enim qui non habebant occasione offerendam, afferebant aliqua modici ualoris suspensa in collo, quae etiam debebant conuerti in usus templi et non hominum *s.l. et in mg. C • pendentia in ceruicibus om. M || 8 uisitatores templi add.* scilicet, Corascitas, qui non erant admittendi ad uisitationem templi *s.l. C • templi honorificati uolendo gratiam creatoris sui] domus uetitae quaerendo misericordiam sui creatoris M • uetitae add.* scilicet, a peccatis; honoratae *s.l. M • misericordiam add. gratiam s.l. M • sui creatoris add. a domino eorum s.l. M • uoluntatem add. contentationem, scilicet Dei s.l. M • eius om. M || 9 compleueritis add. uos mauri s.l. C • compleueritis uestram peregrinationem, exercite uenationem] eritis absoluti, uenamini M || 10 eorum add. Corascitarum s.l. C • propter detestationem eorum, qui uos perturbant] abhorritioe illius gentis quae perturbat uos M • perturbant add.* id est, prohibent ingressum *s.l. C • nolite contristari abhorritioe add. non faciat peccare uos uituperium (?) s.l. M • quae perturbat add. qui tenent s.l. M • mischita add. scilicet, Meccha s.l. C • mischita honorificata] templo honorato M • templo add. oratorio s.l. M*

ut poena afficiant uos. Et adiuuamini in timore domini, et in bono opere, et non adiuuemini in peccato nec in uindicta; et timete Deum quia Deus est fortis ad dandam poenam.

- 15 ^{[4]/3} Prohibitum est uobis morticinium, et sanguis, et carnes suillas, et omne quod fuit oblatum idolis, et suffocatum, et percussum, et praecipitatum de loco [C 202] alto, aut cornu percussum, aut comestum a lupo excepto eo, quod uos decollatis et quod fuit decollatum super petras. Et nolite mittere sorte cum urceolis, quae res sunt errores. Nunc perdent increduli spem uestrae legis; et non timeatis illos sed debetis timere me!
- 20 ^{5/-} Hodie compleui uobis legem uestram [M 106] et compleui super uos gratiam meam, et concessi uobis legem ismaeliticam in legem. Igitur ille fuit coactus necessitate aut non uolens sequi peccatum scienter, Deus erit illi parcens et misericors.
- 25 ^{6/4[5]} Interrogabunt te, quid est quod licitum fuit illis. Dic tu: “Vobis licita sunt omnia bona et omnis uenatio cum canibus aut auibus doctis [C 203] a uobis ad hoc, quas docetis id quod uos dominus docuit. Igitur comedite ex his, quae illae

11 poena afficiant uos] faceret uos rebellare *M* • faceret uos rebellare *add.* transeatis *s.l.* *M* • Et *add.* cum *M* • adiuuamini *add.* uos mauri *s.l.* *C* • timore domini, et in bono opere] beneficiendo et in timore *M* • beneficiendo *add.* beneficio *s.l.* *M* • timore *add.* scilicet, Dei *s.l.* *M* • non *add.* cum *M* || **12** nec in *add.* et *s.l.* *M* • uindicta *add.* ignorantia *s.l.* *M* || **13** ad dandam poenam] in exemplis *M* • exemplis *add.* poena *s.l.* *M* || **14** Prohibitum est] Est uetatum *M* • uetatum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • morticinium *add.* scilicet, animal mortuum ex se ipso infra *l.* *C* • suillas] suiles *C* • carnes suillas] caro suilla *M* • omne *om.* *M* || **15** fuit oblatum idolis] oblatum fuit extra Deum cum eo *M* • percussum] uulneratum *M* • uulneratum *add.* caesum, scilicet baculo *s.l.* *M* • praecipitatum *add.* scilicet, ab allo loco *s.l.* *M* || **16** de loco alto *om.* *M* • aut] et *M* • percussum] percussum *M* • comestum] laceratum *M* • laceratum *add.* et quod comeditur *s.l.* *M* • lupo excepto eo] feris praeter *M* • uos decollatis] iugulastis *M* • decollatis *add.* est licitum *s.l.* *C* || **17** fuit decollatum] iugulatum fuit *M* • petras *add.* est prohibitum *s.l.* *C* • urceolis *add.* ut (?) facere solebant idolatrae *s.l.* *C* • sorte cum urceolis, quae] saetes in urceolo, quia *M* • nolite mittere saetes *add.* non diuidite sortes mittendo *s.l.* *M* • in urceolo *add.* in parasside (debebat dicere parapside), scilicet uiui (?) *s.l.* *M* || **18** sunt errores] est male facta *M* • male facta *add.* peccatum *s.l.* *M* • Nunc perdent increduli spem *add.* quando Machoma recuperauit Meccham *s.l.* *C* • uestrae *add.* scilicet, Corascitae *s.l.* *C* • Nunc perdent increduli spem uestrae legis] Hodie amittent illi qui non crediderunt in nostram legem *M* • amittent *add.* scilicet, spem; sine spe sunt *s.l.* *M* • sed *add.* et *s.l.* *M* || **19** debetis (?) *C* • debetis timere] timete *M* || **20** legem uestram] uestram legem *M* || **21** gratiam meam] meam gratiam *M* • legem (?) ismaeliticam (?) *C* • et concessi uobis legem (?) ismaeliticam (?)] et sum contentus quia uobis dedi legem maurorum *M* • quia uobis dedi legem maurorum in legem *add.* quod habetis obedientiam pro lege *s.l.* *M* • fuit coactus] qui coactus fuit *M* || **22** fuit coactus necessitate *add.* scilicet, ut comederet illud, quod est prohibitum *s.l.* *C* • aut] mutui (?) *M* • mutui (?), non uolens sequi peccatum scienter *add.* in nolendo peccatum *s.l.* *M* • erit] est *M* • illi *om.* *M* • et *om.* *M* || **24** quod *om.* *M* • fuit *om.* *M* • illis *add.* mauris *s.l.* *C* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* || **25** omnia bona *add.* scilicet, animalia bona ad comendum *s.l.* *C* • cum (?) *C* || **26** ad hoc *add.* scilicet, ad uenationem *s.l.* *C* • Vobis licita sunt omnia bona et omnis uenatio cum canibus aut auibus doctis a uobis ad hoc, quas docetis id] Est licitum uobis bonum quod scitis ex uenantibus qui instructi sunt, ut sciatis *M* • scitis ex uenantibus qui instructi sunt *add.* docuistis animali sic, canis; ea quae accipiunt canes et aues uenaticae *s.l.* *M* • uos dominus docuit] docuit uos Deus *M* • ut sciatis quod docuit uos Deus *add.* docetis de quo Deus docuit uos *s.l.* *M*

uenabuntur et afferent uobis, et inuocate nomen Dei super ea; et timete Deum, quia Deus est ille, qui recipiet rationem breuissimam.”

30 ^{7/5[6]} Hodie fuerunt uobis licita bona et alimentum, quod habuerunt licitum illi, qui habebant scripturam. Est licitum uobis et uestrum illis. Et mulieres nuptae et castae ex credentibus, et castae, nuptae ex his, quae habuerunt scripturam ante uos, quando solueritis eis ea quae de iure debent habere, uel stipendium; et ut sint castae, et non luxuriosae, nec habitae prius pro concubinis. Et si aliquis non crediderit in fidem et credulitatem, [C 204] opera eius erunt humiliata, et erit in alio saeculo unus ex perditis.

^{8/6[7]} O uos credentes! Quando uolueritis surgere ad orationem, lauate facies uestras et manus uestras usque ad cubitos, et mundate capita uestra, et lauate crura uestra usque ad talos.

40 ^{9/-} Et si fueritis inquinati, lauate totum corpus, et si fueritis infirmi, aut in itinere, aut egressi ad purgandum uentrem, aut tetigeritis mulieres. Et non inueneritis aquam, accipite terram mundam, et mundate uos cum illa facies uestras et manus uestras. Quia Deus noluit imponere uobis aliquid graue, sed uult mundare uos [M

27 illae uenabuntur et afferent uobis] uenabimini cum illis M • ex his quae uenabimini cum illis add. de quo acceperunt pro uobis s.l. M • super] in M • sed add. super s.l. M • ea add. quae uenabuntur s.l. C || 28 quia] quod M • ille, qui recipiet rationem breuissimam] breuis rationis M • rationis add. computi, scilicet recipit bene computum s.l. M || 29 fuerunt uobis licita bona] licitum uobis bonum M • bona et alimentum add. animalia uel nutrimenta s.l. C • alimentum add. cibus s.l. M || 30 quod habuerunt licitum illi, qui habebant] eorum qui habuerunt M • uestrum add. alimentum est licitum M • uestrum add. scilicet, alimentum s.l. C • illis add. iudeis et christianis s.l. C • mulieres om. M • mulieres nuptae add. sunt licitae uobis in matrimonium post mortem maritorum s.l. C • nuptae add. mulieres s.l. M || 31 et castae om. M • credentibus] fidelibus M • castae om. M • nuptae add. mulieres s.l. M • ex his, quae] illorum qui M || 32 solueritis] soluetis M • solueritis add. scilicet, dotes s.l. C • soluetis add. dedistis s.l. M • ea quae de iure debent habere, uel stipendium] quod debetis eis M • quod debetis eis add. praemia earum s.l. M • et ut sint add. signum crucis s.l. M || 33 luxuriosae] fornicantes M • prius add. a uobis M • pro concubinis] in concubinas M • nec habitae prius a uobis in add. accipientes s.l. M || 34 si aliquis non crediderit] qui non credent M • et credulitatem om. M • opera eius erunt humiliata] certe recusabuntur sua opera M • recusabuntur sua opera add. recusatum est opus suum s.l. M • et add. ille M • in om. M || 35 unus om. M || 36 Quando uolueritis surgere] Cum surgetis M • Cum surgetis add. scriptum erat قمتم s.l. M || 37 facies uestras] uestras facies M • manus uestras] uestras manus M • cubitos] cubitum M • mundate capita uestra, et lauate crura uestra] ducite per uestra capita et uestros pedes M • ducite add. scilicet, manus s.l. M • uestros pedes add. lauate s.l. M || 39 inquinati add. scilicet, cum mulieribus s.l. C • fueritis inquinati, lauate totum corpus] eritis immundi, igitur mundate M • eritis immundi add. scilicet, concumbentes cum uxoribus s.l. M • fueritis] eritis M || 40 egressi ad purgandum] aliquis uestrum uelit purgare M • aliquis uestrum uelit purgare uentrem add. aliquid uenet a uobis desub et signum crucis s.l. M • tetigeritis mulieres] uti uxoribus M • uti uxoribus add. tetigistis uxores s.l. M • inueneritis] inuenietis M || 41 accipite] tangite M • mundam add. bonam s.l. M • mundate uos cum illa facies uestras] ducetis per uestras facies M || 42 manus uestras] per uestras manus eam M • eam add. de ea s.l. M • Quia Deus noluit] non uult Deus M • aliquid graue] peccatum M • peccatum add. grauitatem s.l. M • mundare uos] ut sitis mundi M • sitis mundi add. mundetis uos s.l. M

107] et implere super uos gratiam suam ut sitis grati.

45 ^{10/7}[8] Et mementote gratiae Dei, quae uenit super uos, et [C 205] confirmationes eius, Qui confirmauit uos quando dixistis: “Iam audiuius et obediuius.” Et timete Deum, quia Deus scit omnia, quae sunt in cordibus.

50 ^{11/8}[9] O uos credentes! Facite ut sitis praeparati et testes Dei in aequalitate, et ne taedium sit uobis propter detestationem gentis, quae non uellet ut essetis conformes. Igitur estote conformes, quia hoc est magis propinquum timori Deo. Et timete Deum quia Deus scit omnia quae facitis.

^{12/9}[10] Promisit Deus credentibus, qui crediderunt et fecerunt bona opera, quod illi habebunt ueniam et praemium maximum.

^{13/10}[11] Et illi, qui non crediderunt et negauerunt aleas nostras, erunt amici ignis.

55 ^{14/11}[12] O uos credentes! Mementote gratiae Dei, quae uenit super uos, quando uoluerunt quidam [C 206] homines iniicere manus suas contra uos et tenuit Deus manus eorum, et non tetigerunt uos. Et timete Deum, et in Deum habent spem credentes.

^{15/12}[13] Et iam accepit Deus confirmationem a filiis Israel, ex quibus misimus duodecim tribus, ^[14] et dixit Deus: “Ego sum uobiscum si feceritis orationem, et

43 implere super uos gratiam suam] uult complere suam gratiam super uos *M* • uult complere *add.* ut compleat *s.l.* *M* || **44** mementote] recordamini *M* • quae uenit *om.* *M* || **45** confirmationes eius, Qui confirmauit uos quando dixistis: “Iam audiuius et obediuius.”] eius fidei, quod uobis promisit cum eo quando dixit uobis: “Audite me et obedite!” *M* • sed dixit uobis: “Audite me et obedite!” *add.* dixistis: “Audiuius et obediuius.” *s.l.* *M* • Et] Igitur *M* • sed Igitur *add.* Et *s.l.* *M* || **46** scit omnia, quae sunt] est sapiens eorum, quae habetis *M* • quae habetis in cordibus *add.* proprietatem pectorum *s.l.* *M* || **47** credentes] fideles *M* • praeparati *add.* pro Deo *M* • Facite ut sitis praeparati *add.* estote surgentes Deo et signum crucis *s.l.* *M* • pro Deo *add.* signum crucis *s.l.* *M* • Dei *om.* *M* • in aequalitate *add.* uel in conformitate *s.l.* *C* • et testes in aequalitate *add.* testes cum iustitia *s.l.* *M* || **48** ne taedium sit uobis] non sit uobis taedium *M* • et non sit uobis taedium propter detestationem *add.* et non faciat (?) uos suspendi uituperium *sic s.l.* *M* • uellet ut essetis] uult ut sitis *M* || **49** uult ut sitis conformes *add.* quod (?) non iustitiam feceritis *s.l.* *M* • conformes] iusti *M* • igitur estote iusti *add.* iustificate *s.l.* *M* • magis propinquum] propinquius *M* • timori *add.* scilicet, Dei *s.l.* *M* • Deo *om.* *M* || **50** scit omnia] est sciens ea *M* || **51** Promisit] Et promisit *M* • credentibus *add.* quos crediderunt *s.l.* *M* • crediderunt et fecerunt] operabuntur *M* • bona opera *add.* beneficia *s.l.* *M* || **52** quod illi habebunt] pro eis *M* • praemium maximum] mercedem maximam *M* || **53** aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • non crediderunt et negauerunt aleas nostras, erunt amici] erunt infideles et negabunt nostros uersus, illi erunt socii *M* • ignis *add.* inferni *s.l.* *C* || **54** quae uenit *om.* *M* || **55** quidam homines iniicere manus suas contra] unae gentes extendere suas manus super *M* • uoluerunt unae *add.* decreuerunt aliquae *s.l.* *M* • super *add.* ad *s.l.* *M* || **56** tenuit Deus manus eorum, et non tetigerunt uos] retinuit suas manus a uobis *M* • Et] igitur *M* • sed igitur *add.* et *s.l.* *M* • in] super *M* • habent spem *add.* speranto *s.l.* *M* || **57** credentes] fideles *M* || **58** Et *om.* *M* • confirmationem] fidem *M* • a filiis *add.* filiorum *s.l.* *M* • ex quibus] quorum *M* • misimus *add.* ex illis *M* || **59** tribus *add.* capitaneos *s.l.* *M* • sum] ero *M* • feceritis] mantinebitis *M* • mantinebitis *add.* mantinuitis et signum crucis ecce barbariem istorum *s.l.* et in *mg.* *M*

60 solueritis decimas, et credideritis nunciis meis, et honoraueritis eos, et dilexeritis Deum cum affectione, ego parcam uobis peccata uestra et ponam uos in paradisis, sub quibus fluunt fontes. Et quicumque non crediderit post hoc, errauit a uia recta.”

[M 108] ^{16/13[15]} Et quia transgressi sunt suam confederationem, malediximus illis, et posuimus in cordibus eorum duritiem, qui deuiare [C 207] faciunt uerba a locis suis, et obliti sunt alicuius partis eorum, quibus fuerunt admoniti. Et semper
65 discooperies deceptiones eorum, exceptis paucis ex illis. Igitur parce illis, et pacifica illos, quia Deus diligit iustos.

^{17/14[16]} Et ex illis, qui dixerunt: “Nos sumus christiani.” Accepimus confederationem, qui obliti sunt alicuius partis eorum, quibus fuerunt admoniti; et
70 congregauimus inter illos inimicitiam et detestationem usque in diem iudicii; et Deus declarabit illis, quae faciebant.

^{18/15[17]} O uos, qui habuistis scripturam! Iam uenit uobis nuncius noster declarans uobis multa de his quae caelastis in scriptura, qui parcat multis. ^[18] Iam uenit uobis

60 solueritis] soluetis *M* • soluetis decimas *add.* dedistis censum *s.l.* *M* • credideritis] credetis *M* • credetis *add.* credidistis *s.l.* *M* • nunciis meis] in meos nuncios *M* • honoraueritis eos] eos honorabitis *M* • honorabitis *corr.* honorauistis *s.l.* *M* • dilexeritis] amabitis *M* || **61** amabitis Deum *add.* commodauistis Deo *s.l.* *M* • affectione *add.* bona *M* • affectione *add.* comodatione (?) *s.l.* *M* • uobis peccata uestra] uestris peccatis *M* • ponam *add.* faciam ingredi *s.l.* *M* || **62** paradisis, sub quibus fluunt] paradisum ubi fluunt sub eo *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* • Et quicumque non crediderit post hoc, errauit a uia recta] igitur qui non credit post hoc ex uobis, ille errauerit uiam directam *M* • ille errauerit uiam directam *add.* iam errauit ductionem uiae *s.l.* *M* || **63** transgressi *add.* iudei *s.l.* *C* • transgressi sunt suam confederationem *add.* pro destructione eorum *s.l.* *M* • malediximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illis] eis *M* || **64** cordibus eorum] uestris cordibus *M* • in uestris cordibus duritiem *add.* corda eorum dura *s.l.* *M* • faciunt uerba *add.* id est, mutant uerba *s.l.* *C* || **65** qui deuiare faciunt uerba a locis suis] quia deuiant uerba a suis locis *M* • eorum *add.* de *M* • eorum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • quibus *add.* quo *s.l.* *C* • quibus fuerunt *add.* scilicet, in lege *s.l.* *C* • fuerunt admoniti] admoniti fuerunt cum illo *M* || **66** discooperies] discohoperies *C* • discohoperies *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • semper discooperies deceptiones] non cessauerunt detegere super errores *M* • non cessauerunt detegere super errores *add.* semper tu cernis super traditiones *s.l.* *M* • illis] iis *M* • illis *add.* iudeis qui facti sunt mauri *s.l.* *C* || **67** et pacifica illos, quia Deus diligit] quibus parcimus et pacem *sic* et Deus non amat nisi *M* • quibus parcimus et pacem *add.* et parce eis et sis clemens *s.l.* *M* • non *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • nisi iustos *add.* benefactores *s.l.* *M* || **68** christiani *add.* Nazareni *s.l.* *M* • Accepimus] Et accepimus eorum *M* • Accepimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* || **69** qui] et *M* • alicuius partis] partem *M* • eorum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • quibus *add.* quo *M* • quibus *add.* scilicet, in Euangeliis *s.l.* *C* • fuerunt admoniti] admoniti fuerunt cum eo *M* • et] pro eis *M* || **70** congregauimus *add.* uel collegimus *s.l.* *C* • pro eis congregauimus *add.* instruimus *s.l.* *M* • inter illos *om.* *M* • illos *add.* christianos *s.l.* *C* • detestationem] abhorritionem *M* • abhorritionem *add.* odium *s.l.* *M* • in] ad *M* • iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* *M* || **71** Deus declarabit illis, quae faciebant] etiam declarabit illis Deus quod illi fecerunt *M* • declarabit *add.* narrabit *s.l.* *M* || **72** habuistis scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • uos, qui habuistis scripturam *add.* gens scripturae *s.l.* *M* • nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • nuncius noster declarans] noster nuncius qui declarauit *M* || **73** de his *om.* *M* • quae *add.* de quo *s.l.* *M* • caelastis in] abscondistis et separauistis a *M* • separauistis *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • in scriptura *add.* scilicet, legis et Euangeliorum *s.l.* *C* • qui] et *M* • qui *add.* Machoma *s.l.* *C*

lux a Deo et liber manifestus,

- 75 [C 208] ⁻¹⁶ quo Deus dirigit illum, qui secutus est uoluntatem Dei per uiam salutis et educet illos a tenebris in lucem cum uoluntate sua, et dirigit eos per uiam rectam.

DE MESSIA FILIO DEI

- 80 ^{[19]/17} Certe non crediderunt illi, qui dixerunt quod Deus est messias Iesus, filius Mariae. Dic tu: “Qui habet potestatem Dei si Deus uult destruere messiam, filium Mariae, et matrem eius, et omnes qui sunt in terra?”

^{20/-} Dei enim est regnum caelorum; caeli, et terrae, et eorum, quae sunt inter media. Creabit, quod uoluerit; et Deus est super omnia potens.

- 85 ^{21/18}^[20] Et dixerunt iudei et christiani: “Nos sumus filii Dei [M 109] et dilecti eius.” Dic tu: “Quare igitur ille puniet uos propter peccata uestra? Sed estis creaturae ex [C 209] his, quas ille creauit.” Qui parcat cui uoluerit et dat poenam cui uult; et Dei est regnum caelorum et terrae, et eorum, quae sunt inter media, et ad eum ibunt omnes.

- 90 ^{22/19}^[21] O uos qui habetis scripturam! Iam uenit uobis nuncius noster declarans uobis post alios nuncios. Et non dicatis quod non uenit uobis aliquis nuncius, nec aliquis admonitor, ^[22] igitur iam uenit uobis annunciator et admonitor; et Deus est super omnia potens.

^[23]²⁰ Et quando dixit Moyses populo suo: “O popule meus! Recordamini gratiae

74 lux a Deo] a Deo lux M • lux a Deo add. Machoma s.l. C • liber add. Alcoran s.l. C || 75 quo add. libro s.l. C • Deus dirigit illum, qui secutus est uoluntatem Dei per uiam salutis] dirigit cum eo Deus quem sequetur suam uoluntatem, igitur ipse rexit in uia saluationis M • suam uoluntatem add. uoluntates s.l. M • igitur ipse rexit add. signum crucis s.l. M • saluationis add. pacis s.l. M || 76 illos] eos M • in] ad M • uoluntate sua] sua uoluntate M || 77 rectam] rectorum M || 78 add. De Messia filio Dei in mg. M || 79 Certe] Iam M • illi add. christiani s.l. C • Iesus om. M || 80 filius Mariae add. non fecit differentiam inter istam ó Μεσσίας ἐστὶν υἱὸς Θεοῦ, et istam ó υἱὸς Θεοῦ ἐστὶν Μεσσίας in mg. M • tu add. signum crucis s.l. M • Qui habet potestatem Dei si Deus] Quam potestatem habent a Deo in aliquo si ille M • Quam potestatem add. debuit dicere: “qui et quis potestatem” in mg. M || 81 matrem eius] eius matrem M • omnes] illum M • sunt] est M • terra add. generaliter M || 82 Dei enim] Et Dei M • caeli om. M • media] eos M || 83 Creabit] Creat M • uoluerit] uult M • omnia] omnem rem M || 84 christiani add. Nazareni s.l. M • dilecti add. amatores s.l. M • eius om. M || 85 tu add. igitur M • tu add. Machoma s.l. C • tu igitur add. signum crucis s.l. M • ille add. Deus s.l. C • Quare igitur ille puniet uos propter peccata uestra] Cur torquet uos Deus pro peccatis uestris M • Sed] Immo M || 86 ex his, quas ille] eius qui M • eius qui add. de quo s.l. M • Qui om. M • uoluerit] uult M • dat poenam cui] torquet quem M || 87 Dei] Deo M • eorum om. M • inter media] in eos M • in eos add. inter ea s.l. M • ibunt add. scilicet, ad iudicium s.l. C || 88 ad eum ibunt omnes] illi reuertimini M || 89 uos om. M • scripturam add. iudei et christiani s.l. C • nuncius add. Machoma s.l. C • nuncius noster declarans] noster nuncius declarauit M || 90 alios nuncios] quidem nunciorum M • Et] ut M • aliquis] nullus M || 91 nec aliquis admonitor] neque admonitor cum declarationibus M • cum declarationibus add. signum crucis s.l. M || 93 populo suo] suae genti M • popule meus] gens mea M

95 Dei, quae uenit super uos quando posuit in uobis prophetas, et fecit uobis reges, et dedit uobis quod numquam fuit datum alicui nationi.

[C 210] ^{[24]/21} O popule meus! Ingremini terram benedictam illam, quam Deus promisit uobis et nolite reuerti retrorsum fugiendo, et non reuertemini perditum.”

^{[25]/22} Dixerunt: “O Moyses! In illa terra est gens superba et peccatrix, et nos non intrabimus in eam donec illi exeant ex illa. Igitur si illi exierint, nos intrabimus.”

100 ^{[26]/23} Dixerunt duo homines ex illis, in quibus erant gratiae et beneficia Dei: “Ingremini cum illis per portam et quando intraueritis, uos eritis uictores; ^[27] et in Deo habete spem si creditis.”

^{27/24}[28] Dixerunt: “O Moyses, nos non intrabimus dum illi steterint in ea, igitur uade tu et creator tuus, et interficite quia nos stabimus hic quieti.”

105 [M 110] ^{28/25}[29] Dixit: [C 211] “O creator meus! Ego non possideo nisi me ipsum et fratrem meum, igitur diuide inter nos et gentem incredulam.”

^{29/26}[30] Dixit: “Illa sit prohibita quadraginta annis illis, in quibus erunt maledicti in terra; igitur non sit misericordia super illam gentem peruersam et peccatricem.”

94 Dei, quae uenit super uos quando] quam Deus fecit uobis igitur *M* • quam Deus fecit uobis igitur *add.* Dei super uos quando *s.l.* *M* • in] ex *M* • fecit] posuit *M* • uobis *add.* uos *s.l.* *M* || **95** numquam fuit datum alicui nationi] non dedit nulli ex nationibus *M* || **96** popule meus! Ingremini] gens mea! Intrate in *M* • benedictam] sanctam *M* • benedictam *add.* promissionis *s.l.* *C* || **97** Deus promisit uobis et nolite reuerti] mandauit uobis Deus pro uobis, igitur non reuertimini *M* • mandauit uobis *add.* scripsit *s.l.* *M* • fugiendo, et non reuertemini perditum] igitur non reuertimini nisi perditum eritis *M* • reuertemini perditum *add.* scilicet, si feceritis quod dictum est *s.l.* *C* • igitur non *add.* nam *s.l.* *M* • nisi perditum eritis *add.* perdentes *s.l.* *M* || **98** Dixerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • terra *om.* *M* • superba *add.* gigantea *s.l.* *M* • et peccatrix *om.* *M* || **99** intrabimus in eam] ingrediemur illam *M* • illi *om.* *M* • illi *add.* scilicet, habitatores illius terrae *s.l.* *C* • exierint] exhibunt ex illa, certe *M* || **100** homines *om.* *M* • duo homines *add.* scilicet, Iosue et Caleb *s.l.* *C* • in quibus erant gratiae et beneficia Dei] qui habebant gratiam Dei supra se *M* • qui habebant gratiam Dei supra se *add.* timent, Deus faciet gratiam illis *s.l.* *M* || **101** cum illis *add.* id est, contra illos *s.l.* *CM* • et] igitur *M* • sed igitur *add.* et *s.l.* *M* • intraueritis] intrabitis *M* || **102** in Deo habete spem si creditis] sperate in Deo si estis credentes *M* || **103** Dixerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • intrabimus *add.* numquam *M* • steterint] erunt *M* || **104** tu et creator tuus] ad tuum creatorem *M* • creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* • interficite *add.* scilicet, gigantes, habitatores terrae illius *s.l.* *C* • quia nos stabimus hic] eos, nos hic stabimus *M* • interficite eos *add.* pugnate cum eis *s.l.* *M* • quieti *add.* firmi *s.l.* *M* || **105** Dixit *add.* Moyses *s.l.* *C* • creator *add.* domine *s.l.* *C* • meus] mi (?) *M* • non possideo *add.* id est, non habeo potestatem *s.l.* *C* • me ipsum] meam personam *M* || **106** fratrem meum] meum fratrem *M* • et *add.* inter *M* • incredulam] peccatricem *M* || **107** Dixit *add.* igitur *M* • Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Illa *add.* terra *s.l.* *C* • sit prohibita] uetita sit super illos *M* • prohibita *add.* interdicta *s.l.* *C* • quadraginta] quatragesima *C* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* • maledicti *add.* iudei *s.l.* *C* || **108** illis, in quibus erunt maledicti in terra] ibunt per terram, igitur non erit misericordia super gentem peccatricem *M* • ibunt *add.* deuiando *s.l.* *M* • erit misericordia *add.* tristarum (?) *s.l.* *M*

DE ABEL ET CAIN

- 110 ^{30/27}[31] Et lege super illos historiam filiorum Adam cum ueritate, quando sacrificauerunt, et fuit acceptum sacrificium unius et non fuit acceptum sacrificium alterius. Dixit: “Ego uolo te occidere.” Dixit: “Quia Deus acceptat sacrificium iustorum,
- 115 ^{31/28}[32] et si extenderis tuam manum ut occidas me, ego non extendam manum meam ut occidam te, quia ego timeo Deum, dominum nationum,
- ^{32/29}[33] et quia uolo quod tu eas cum tuo [C 212] peccato et cum meo, et eris ex amicis ignis, et istud est praemium iniuriantium.
- ^{33/30}[34] Et deliberauit interficere fratrem suum, quem interfecit, et remansit perditus.
- 120 ^{34/31}[35] Et misit Deus unum coruum, qui foderet terram, ut doceret illum quo modo cooperiret uerenda fratris sui et dixit: “Vae mihi si non fecero sicut fecit iste coruus, et cooperuero uerenda fratris mei.” Qui remansit paenitens.
- ^{35/32}[36] Propter quod praecepimus filiis Israel, quia ille qui occidit personam sine persona, est sicut ille, qui interficit omnes homines; et qui dat uitam uni personae,

109 *add.* De Abel et Cain *in mg.* *M* || **110** *lege add.* tu Machoma *s.l.* *C* • historiam *add.* nouum *s.l.* *M* • filiorum *add.* scilicet, Caim et Abel *s.l.* *C* • Adam] Adae *M* || **111** quando sacrificauerunt] cum appropinquati sunt cum sacrificio *M* • appropinquati sunt cum sacrificio *add.* sacrificauerunt sacrificia *s.l.* *M* • sacrificium unius] ex uno illorum *M* || **112** sacrificium *om.* *M* • Dixit *add.* Caim *s.l.* *C* • te occidere] occidere te *M* • Ego uolo occidere te *add.* certe occidam *s.l.* *M* • Dixit *add.* Abel *s.l.* *C* • Quia Deus acceptat sacrificium] recipit Deus *M* • recipit Deus *add.* certe quod (?) Deus *s.l.* *M* || **113** iustorum *add.* timentium *s.l.* *M* || **114** extenderis *add.* tu Caim *s.l.* *C* • extenderis tuam manum] extendes in me manus tuas *M* • me *add.* Abel *s.l.* *C* • ego *add.* Abel *s.l.* *C* || **115** ego non extendam manum meam] non extendam ego meam manum *M* • occidam te] te interficiam *M* • dominum] creatorem *M* • sed creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* || **116** quia] ego *M* • uolo *add.* ego Abel *s.l.* *C* • quod tu] ut *M* • tu *add.* Caim *s.l.* *C* • eas *add.* redeas *s.l.* *M* • tuo peccato et cum meo] meo peccato et cum tuo peccato *M* • cum meo *add.* cum peccato meae mortis *s.l.* *C* || **117** ex amicis] socius *M* • istud] haec *M* • praemium] satisfactio *M* • iniuriantium *add.* iniustorum *s.l.* *M* || **118** deliberauit *add.* Caim *s.l.* *C* • fratrem suum *add.* Abel *s.l.* *C* || **119** Et deliberauit interficere fratrem suum, quem interfecit, et remansit perditus] Fuit contenta de eo sua persona interficere suum fratrem, igitur interfecit eum et remansit ex perditis *M* • Fuit contenta de eo sua persona *add.* et persona eius facile fecit *s.l.* *M* • perditus *add.* Caim *s.l.* *C* • unum *om.* *M* • qui foderet] fodendo in *M* • doceret illum] demonstraret ei *M* || **120** cooperiret] cohoperiret *C* • uerenda fratris sui] uerecundiam sui fratris *M* • et *om.* *M* • dixit *add.* Caim *s.l.* *C* • Vae] Vah *M* • si non fecero sicut] quomodo ignoro facere quod fecit *M* • quomodo ignoro *add.* cum impotens sum *s.l.* *M* • facere *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **121** fecit iste coruus *add.* siue (?) sicut iste coruus *s.l.* *M* • cooperuero] cohoperuero *C* • et cooperuero uerenda fratris mei.” Qui remansit paenitens] igitur ita inuoluit uerecundam sui fratris et remansit ex paenitentibus *M* • paenitens *add.* propter mortem fratris *s.l.* *C* • igitur *add.* donec *s.l.* *M* • inuoluit *add.* cooperiam *s.l.* *M* • sui *add.* mei *s.l.* *M* || **122** Propter quod praecepimus] Qua de causa iussimus *M* • iussimus *add.* scripsimus *s.l.* *M* • filiis *add.* super filios *s.l.* *M* • quia ille] ut *M* • occidit] interficiet *M* • sine] absque *M* || **123** sine persona *add.* sine iusticia *s.l.* *C* • est sicut ille, qui interficit omnes homines] etiam (?) malefaciendo in terra, certe est quemadmodum interficeret homines omnes *M* • etiam (?) *add.* aut *s.l.* *M* • malefaciendo *add.* destruxit *s.l.* *M* • dat uitam *add.* uiuificauit *s.l.* *M* • uni personae *om.* *M*

est sicut ille, qui dat uitam omnibus hominibus.

125 [M 111]^{36/-[37]} Et sic uenerunt nostri nuncii ad illos cum declarationibus, quia multi hominum sunt [C 213] peruersi.

37/33^[38] Praemium illorum, qui decipiunt Deum et nuncium, et malefaciunt in terra est ut sint mortui aut suspensi in patibulo, aut quod sint truncati manus et pedes per contrarium, aut quod sint exules in terra, et sic habebunt uerecundiam in hoc mundo et in alio saeculo habebunt poenam maximam,

38/34^[39] exceptis iis, qui paenitentia egerunt, antequam depraehenderentur a poena, quia Deus est parcens et misericors.

39/35^[40] O uos credentes! Timete Deum, et quaerite appropinquari ei, et pugnete propter amorem Dei, et eritis beati.

135 40/36^[41] Illi autem qui non crediderunt, quamuis haberent totum thesaurum terrae et aliud tantundem, sicut ille est, non erunt redempti cum illo a poena iudicii, neque erit [C 214] acceptus, qui habebunt poenam crudelem.

41/47^[42] Volentes exire ex igne, et erunt educti ab illo, et habebunt poenam perpetuam.

140 POENA FVRIS

42/38^[43] Latroni aut masculo uel feminae incidite manus et pedes eorum per

124 sicut ille, qui dat uitam omnibus hominibus] quemadmodum daret uitam gentibus omnibus *M* || **125** sic] iam *M* • nostri nuncii ad illos] eis nostri nuncii *M* • illos *add.* scilicet, iudeos *s.l. C* || **126** quia multi hominum sunt peruersi] post multos eorum post illud in terra sunt malefactores *M* • malefactores *add.* peccatores *s.l. M* || **127** Praemium] Quod praemium *M* • decipiunt *add.* rebellant *s.l. M* • et *add.* eius *M* • malefaciunt *add.* quaerunt destructionem *s.l. M* || **128** est ut sint mortui] et scandalizant donec moriuntur *M* • et scandalizant donec moriuntur *add.* qui interfecti sunt *s.l. M* • in *om.* *M* • quod sint truncati manus et] truncae sint eorum manus et eorum *M* || **129** per contrarium *add.* id est, dextram manum et pedem sinistrum et e conuerso *s.l. C* • quod *om.* *M* • in] a *M* • et *sic* habebunt uerecundiam] illud est illis pro malo quod commiserunt *M* • pro malo quod commiserunt *add.* confusio *s.l. M* || **130** in alio saeculo habebunt poenam maximam] illis erit in alio saeculo per (?) *M* • maximam *add.* in inferno *s.l. C* || **131** exceptis iis, qui paenitentia egerunt] et nisi illi qui paenitebit *M* || **132** depraehenderentur a poena, quia] apraehendantur super eos, igitur sciote quod *M* • apraehendantur *add.* possitis (?) *s.l. M* • et *om.* *M* || **133** credentes *add.* mauri *s.l. C* • et *om.* *M* • appropinquari ei] illi appropinquare *M* • ei *add.* Deo *s.l. C* • appropinquare *corr.* appropinquationem *s.l. M* || **134** propter amorem Dei] amore ipsius *M* • amore *add.* in uia *s.l. M* • et *add.* forsitan *s.l. M* || **135** autem *om.* *M* || **136** quamuis haberent totum thesaurum terrae et aliud] si esset eis quod est in terra totum et *M* • sicut ille est] cum illo *M* • illo *add.* thesauro *s.l. C* • poena *add.* in die *M* • non erunt redempti cum illo a poena *add.* ut redimerentur a tormento *s.l. M* || **137** acceptus] acceptum *M* • acceptus *add.* scilicet, thesaurus *s.l. C* • qui] et illi *M* || **138** exire ex] ut extrahantur ab *M* • Volentes ut extrahantur *add.* uolunt ut exeant *s.l. C* • erunt educti] non erunt illi extracti *M* • erunt illi extracti *add.* sunt exentes *s.l. M* • illo *add.* igne *s.l. C* || **139** habebunt poenam perpetuam] pro illis erit poena perpetua *M* • perpetua *add.* stabilis *s.l. M* || **140** *add.* Poena furis *in mg.* *M* || **141** aut masculo uel] et *M* • latroni et feminae *add.* fraudator et fraudatrix *s.l. M* • incidite] incidatur *M* • sed incidatur *add.* incidite *s.l. M* • et pedes *om.* *M*

contrarium, in meritum illius, quod fecerunt, quod est castigatio Dei; et Deus est gloriosus iudex.

145 ^{43/49[44]} Et qui egerit paenitentiam post poenam sibi illatam, et fecerit opera bona, Deus parcat ei, quia Deus est parcens et misericors.

^{44/40[45]} Nonne scitis quod Dei est regnum caelorum et terrae? Dat poenam cui uult et parcat cui uult; et Deus est super omnia potens.

150 ^{45/41[46]} O tu nuncie! Non te taedeat illorum, qui non credunt, et illorum, qui dixerunt ore suo: “Nos iam credimus.” [C 215] Et non crediderunt in cordibus suis, et illorum, qui iudaizauerunt, qui sunt auditores [M 112] falsitatis, et auditores alterius gentis, et non uenerunt ad te, et mutant uerba de locis suis dicendo: “Si hoc fuit datum uobis, accipite illud; et si non fuit datum, obseruate uosmet.” Et cui uult Deus dare infortunium, nihil poteris tu impetrare a Deo pro illo. Illi sunt, quorum Deus corda noluit mundare, et illi habebant in hoc mundo uerecundiam et in alio saeculo habebunt poenam maximam.

155

^{46/42[47]} Auditores falsitatis et manducantes usuram, igitur si uenerint ad te, iudica inter illos cum aequalitate, quia Deus diligit concordatores.

^{47/43[48]} Et quomodo uolunt iudicari a te? [C 216]. Illi autem habent legem, in qua

142 per contrarium *om.* M • per contrarium *add.* scilicet, manum dextram et pedem sinistrum et e conuerso *s.l.* C • in meritum illius, quod] pro meritis quas M • quod est *om.* M • est *bis* C • fecerunt castigatio Dei *add.* acquisiuerunt poenam a Deo *s.l.* M || **143** iudex] indicator M • indicator *add.* sapiens *s.l.* M || **144** qui egerit paenitentiam] quem paenitebit M • poenam sibi illatam] sua malefacta M • sua malefacta *add.* suam ignorantiam *s.l.* M • fecerit opera bona] benefaciet, certe M || **145** quia] et M • et *om.* M || **146** Nonne scitis quod Dei] Et nescis quale M • Et nescis quale est regnum *add.* Nonne sciuistis quod Dei est regnum *s.l.* M • Dat poenam *add.* torquet *s.l.* M || **148** tu *om.* M • nuncie *add.* Machoma *s.l.* C • te taedeat] taedeat te M • illorum *add.* Corascitarum rebellium *s.l.* C • non credunt] cito currerunt in incredulitatem M • cito currerunt *add.* uelocitant (?) *s.l.* M • illorum *om.* M • qui *add.* ex quibus *s.l.* M || **149** ore suo nos iam *om.* M • credimus] credidimus. Cum suis oribus M • in cordibus *add.* corde eorum *s.l.* M || **150** suis *om.* M • iudaizauerunt] iudaizarunt M • falsitatis] mendacii M • sed mendacii *add.* falsitatis *s.l.* M || **151** alterius gentis] gentis alterius M • et *om.* M • uenerunt] ueniunt M • et *add.* *signum crucis* *s.l.* M • mutant] deuiant M • de locis suis dicendo] a suis locis et dicunt M || **152** hoc fuit datum uobis] esset uobis datum hoc M • datum *add.* id M • obseruate uosmet] igitur caute M • igitur *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **153** infortunium *add.* poenam *s.l.* C • infortunium *add.* tentationem eius *s.l.* M • nihil poteris tu impetrare] non habes tu potestatem ei M || **154** pro illo. Illi sunt, quorum Deus corda noluit mundare] aliquid, quia sunt illi, quibus non uult Deus mundare eorum corda M • aliquid *add.* scilicet, impetrare *s.l.* M • quia sunt *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **155** et illi habebant in hoc mundo uerecundiam et in alio saeculo habebunt poenam maximam] illis in hoc mundo uerecundia est, pro illis erit in alio saeculo poena maxima M • uerecundia *add.* confusio *s.l.* M || **156** Auditores *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • falsitatis *add.* mendacii *s.l.* M • et manducantes usuram] manducatores subornationis M • subornationis *add.* sui o (?) *s.l.* M • igitur] et M • uenerint] uenerit M || **157** cum] aut simile eos, et si sines eos, non nocebunt tibi in aliquo; et si iudicassis (?), iudica inter eos in M • diligit concordatores] amat aequatores M • aequatores *add.* iustos *s.l.* M || **158** uolunt *add.* facient *s.l.* M • te *add.* Machoma *s.l.* C • legem] Toram M *sed* Toram *add.* legem *s.l.* M

est iudicium Dei, et postea recesserunt ab illo; et non sunt illi sicut credentes.

- 160 ^{48/44[49]} Nos detulimus legem in qua est lux et uia, qua iudicant prophetae illos, qui facti sunt mauri ex illis, qui iudaizauerunt, et rabini, et magistri cum eo, ad quod fuerunt obligati, ut custodirent de scriptura Dei, super quam fuerunt testes. Igitur ne timeatis homines sed timete me! Et non paruipendatis meas aleas. Illi autem, qui non iudicant cum eo, quod Deus detulit, sunt increduli.
- 165 ^{49/45[50]} Et praecepimus illis in ea: “Hominem pro homine, oculum pro oculo, nasum pro naso, auriculam pro auricula, et percussiones in iuridicta.” Sed qui [C 217] fecerit elemosinam de illa, est satisfactio pro illa, et qui non iudicant per ea, quae Deus detulit, illi sunt iniuriantes.

[M 113] CHRISTVS IESVS

- 170 ^{50/46[51]} Et misimus post eos Iesum, filium Mariae, uerum cum quod habet in manibus de lege,

EVANGELIUM

cui dedimus Euangelia, quae sunt uia et lux et ueritas legis, et uia et admonitio

159 et postea recesserunt] deinde recedunt *M* • illo *add.* scilicet, iudicio Dei *s.l.* *C* • sicut *om.* *M* || **160** detulimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • legem] Toram *M* • qua] illa *M* • lux et uia] uia et lux *M* • uia *add.* ductio *s.l.* *M* • qua iudicant prophetae illos] quia iudicauerunt cum ea prophetae, illi *M* || **161** facti sunt mauri ex illis] saluati sunt et illis *sic* *M* • saluati sunt *add.* obedierunt *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • rabini] rabbinis *M* • magistri] magistris *M* • et rabbinis, et magistris *add.* magistri et doctores *s.l.* *M* • eo, ad quod] quo *M* || **162** ut custodirent de scriptura] custodire scripturam *M* • fuerunt obligati custodire scripturam *add.* in custodia eius data fuit ex scriptura *s.l.* *M* • quam *add.* scripturam *s.l.* *C* • super quam fuerunt] et sunt super illos *M* • testes *add.* prophetae *s.l.* *C* || **163** timeatis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • homines *add.* scilicet, Meccha *s.l.* *C* • paruipendatis meas aleas] emetis meis uersibus pretium uile *M* • meas aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || **164** Illi autem, qui non iudicant cum eo] Quicumque iudicabit praeter illud *M* • iudicabit *corr.* iudicauit *s.l.* *M* • Deus detulit] detulit Deus *M* • eo, quod Deus detulit *add.* scilicet, lege, et Euangeliis, et Alcorano *s.l.* *C* • praeter illud quod detulit *add.* et qui non iudicauit cum quo detulit *s.l.* *M* • sunt increduli] certe illi sunt infideles *M* || **165** praecepimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illis *add.* iudeis *s.l.* *C* • ea *add.* lege ueteri *s.l.* *C* • Hominem pro homine *add.* id est, si homo occiderit hominem, occidatur; et *sic* de reliquis *s.l.* *C* || **166** percussiones *add.* scilicet, percussione pro percussione *s.l.* *C* • “Hominem pro homine, oculum pro oculo, nasum pro naso, auriculam pro auricula, et percussiones in iuridicta.” Sed qui] de persona ad personam, et de oculo ad oculum, et de naso ad nasum, et de aure ad aurem, et de dente ad dentem, uulneribus indictam; igitur quicumque *M* • ad¹ *add.* in *s.l.* *M* • ad² *add.* in *s.l.* *M* || **167** elemosinam] elemosynam *M* • illa est satisfactio *add.* uindicta ut parcat et accipiat satisfactionem pro illa *s.l.* *C* • satisfactio pro illa] illi absoluto *M* || **168** per ea, quae Deus detulit] cum eo quod detulit Deus, certe *M* • iniuriantes] iniuriatores *M* || **169** *add.* Christus Iesus *in mg.* *M* || **170** misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • misimus *add.* direximus *s.l.* *M* • post eos] super eorum uestigia *M* • eos *add.* prophetas *s.l.* *C* • uestigia *add.* sanitas *s.l.* *M* • uerum *add.* ad uerificandum *s.l.* *M* • cum *add.* eo *M* || **171** habet in manibus de lege] exit in suis manibus ex Tora *M* • lege *add.* scilicet, ueteri *s.l.* *C* • suis manibus *add.* inter manus suas *s.l.* *M* || **172** *add.* Euangelium *in mg.* *M* || **173** cui *add.* Iesu *s.l.* *C* • dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • quae sunt] in illis est *M* • uia *add.* ductio *s.l.* *M* • ueritas legis] uerificando quod erat in suis manibus ex Tora *M* • uia *add.* ductio *s.l.* *M*

iustis.

175 ^{51/47}[52] Et iudicant, qui habent Euangelia cum eo, quod Deus detulit in illis, et qui non iudicauerunt cum eo, quod Deus detulit, illi sunt peruersi.

180 ^{52/48}[53] Et detulimus tibi librum cum ueritate, uerum in eo quod habet in manibus de scriptura; et iudicat super illud. Igitur iudica inter illos cum eo, quod Deus detulit, et noli sequi uoluntates eorum, propter illud ueritatis, quod uenit tibi; et cuicumque uestrum posuimus legem et uiam.

^{53/-} Et [C 218] si Deus uellet, omnes essetis una gens, sed uult probare uos per id, quod uobis dedit; igitur facite bona opera, quia omnes conuertimini ad Deum; et ille declarat uobis id, de quo uos dubitastis.

185 ^{54/49} Et iudica tu inter illos, per id quod Deus detulit, et non sequaris uoluntates eorum; et obserua illos, ut non noceant tibi in aliquo, quod Deus detulit tibi. Et si illi rebellauerint, scito quia Deus uult punire eos propter aliqua peccata eorum, et quia multi homines sunt peruersi;

^{55/50} et quomodo diligunt magis iudicium idolatrarum, et nullum est melius iudicium quam iudicium Dei pro gentibus prudentibus.

190 ^{56/51} O uos credentes! Non accipiatis iudeos nec christianos in amicos ad inuicem,

174 iustis] pro rectis *M* • rectis *add.* timentibus *s.l.* *M* || **175** Euangelia] Euangelium *M* • habent Euangelia *add.* christiani *s.l.* *C* • Deus detulit] detulit Deus *M* • illis] eo *M* • illis *add.* Euangeliis *s.l.* *C* || **176** iudicauerunt] iudicabit *M* • Deus detulit] detulit Deus *M* • illi] certe illi *M* • peruersi] peccatores *M* • peccatores *add.* maligni *s.l.* *M* || **177** tibi librum cum ueritate] librum tibi ad ueritatem *M* • ueritatem *add.* uerificandum *s.l.* *M* • uerum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • in eo quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **178** habet in manibus de] erat in suis manibus ex *M* • in suis manibus *add.* tutas (?) manus suas *s.l.* *M* • iudicat] iudicate *M* • illud] illum *M* • iudicate super illum *add.* auctore (?) super eam *s.l.* *M* • iudica] iudicate *M* • cum eo *om.* *M* || **179** Deus detulit, et noli sequi uoluntates eorum, propter illud ueritatis] detulit Deus et non sequamini eorum uoluntates de eo *M* • sequamini *corr.* sequaris *s.l.* *M* • uenit] ueniet *M* • et cuicumque] de ueritate unicuique *M* || **180** uiam *add.* illius *M* || **181** Deus uellet, omnes essetis una gens] uellet Deus, posuisset uobis gentem unam *M* • probare uos per id] uos probare in eo *M* • uult uos probare in eo *add.* probat in eo *s.l.* *M* || **182** facite *add.* antecedite *s.l.* *M* • omnes conuertimini ad Deum] Deus uult conuertere uos omnes ad se *M* • ad Deum *add.* scilicet, in iudicium *s.l.* *C* • quia Deus uult conuertere uos omnes *add.* a Deo erit conuersio uestra omnis *s.l.* *M* || **183** ille declarat uobis id, de quo uos dubitastis] reuelat uobis in eo id de quo estis differentes *s.l.* *M* || **184** iudica *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *om.* *M* • illos *add.* iudeos *s.l.* *C* • per id] cum eo *M* • Deus detulit] detulit Deus *M* || **185** uoluntates eorum] eorum uoluntates *M* • obserua illos, ut non noceant tibi in aliquo, quod Deus detulit] caue ne illi scandalizent (?) te in aliqua re in eo quod datum fuit a Deo *M* • scandalizent (?) *add.* tentent *s.l.* *M* || **186** illi rebellauerint, scito quia Deus uult punire] rebellatis, sciatis quod uult Deus experiri *M* • rebellatis *add.* redierunt *s.l.* *M* • experiri eos *add.* inuenire eos *s.l.* *M* • propter aliqua peccata eorum] cum eis pro eorum peccatis *M* • cum eis pro eorum *add.* pro aliquibus eorum *s.l.* *M* || **187** quia multi homines sunt peruersi] multae gentes sunt peruersae *M* • peruersae *add.* peccatores *s.l.* *M* || **188** et *add.* an *s.l.* *M* • diligunt magis *om.* *M* • idolatrarum *add.* mandauit *M* • mandauit *add.* quaerunt *s.l.* *M* • nullum] utrum *M* • utrum *add.* cui *s.l.* *M* || **189** iudicium Dei] a Deo *M* • prudentibus] certis *M* || **190** uos *om.* *M* • nec] neque *M* • christianos *add.* Nazarenos *s.l.* *M*

et qui fecerit se amicum illis, [C 219] ille erit reputatus a uobis sicut unus ex illis; et Deus non dirigit [M 114] gentem iniuriantem.

[57]/⁵² Et tu uidebis illos, qui sunt infirmi corde, quomodo uadunt ad illos dicentes: “Nos timemus ne ueniat super nos aliqua mutatio temporis.” Igitur forte ueniet
195 Deus cum bello aut cum aliqua mutatione eius, et illi manebunt paenitentes propter id, quod asconderant in se ipsis.

[58]/⁵³ Et dicent credentes: “Isti sunt illi, qui iurauerunt per Deum iuramenta sua, quod essent uobiscum; et sic humiliata sunt opera eorum, et remanserunt perditii.”

[59]/⁵⁴ O uos credentes! Quicumque negauerit legem suam, fortasse afferet Deus
200 unam gentem, quam Deus diliget; et illa diliget eum clementem credentibus, et forte contra [C 220] infideles, ^[60] qui pugnabunt propter amorem Dei et nullius repraehensionem timebunt; ista est gratia Dei, quam dabit cui uoluerit; et Deus est late sapiens.

^{60/55}[61] Amicus uester est Deus, et nuncius eius, et credentes; illi, qui fecerunt
205 orationem et soluerunt decimas, et sunt humiles.

191 qui] quicumque *M* • ille] et *M* • et erit *add. signum crucis s.l. M* • reputatus a uobis sicut unus ex illis] ex uobis certe ille reputabitur *M* || **192** gentem iniuriantem] gentes errantes *M* • errantes *add. iniuriantes s.l. M* || **193** tu uidebis] uides *M* • uidebis *add. tu Machoma s.l. C* • qui sunt infirmi corde, quomodo uadunt ad illos dicentes] quorum corda sunt infirma quando illi dicunt *M* • corda sunt infirma *add. cordibus est infirmitas s.l. M* • quando *add. uelocitant s.l. M* || **194** ne] quod *M* • mutatio] permutatio *M* • permutatio *add. infortunium s.l. M* • temporis *add. prosperitatis nostrae s.l. C* • Igitur forte] certe *M* • certe ueniet *add. utinam ueniat s.l. M* || **195** bello] uictoria *M* • bello *add. Meccha s.l. C* • aliqua mutatione eius] aliquo mandato suo *M* • eius *add. Dei s.l. C* • mandato *add. re s.l. M* • suo *add. ab eo s.l. M* • illi *add. rebelles s.l. C* • manebunt] remanserunt *M* • remanserunt *corr. remanebunt s.l. M* || **196** propter id, quod asconderant in se ipsis] de quo asconderant in suismet personis *M* || **197** dicent] dicunt *M* • credentes: “Isti sunt *om. M* || **198** iuramenta sua, quod essent] fuit iuramentum eorum qui sunt *M* • fuit iuramentum eorum *add. crediderunt an isti maius eorum iuramentum s.l. M* • uobiscum *add. scilicet, in auxilium s.l. C* • humiliata *add. destructa s.l. M* • et] igitur *M* • perditii] ex perditis *M* • ex perditis *add. perdentes s.l. M* || **199** Quicumque negauerit] ille qui negabit ex uobis *M* • negabit ex uobis legem suam *add. redierit a lege sua s.l. M* • fortasse *add. signum crucis s.l. M* || **200** afferet Deus unam gentem] ueniet Deus cum sua gente *M* • illa *add. gens s.l. C* • clementem *add. gentem s.l. C* || **201** Deus diliget; et illa diliget eum clementem credentibus, et forte contra] amabit, quem illa amabit fortem super credentes et pium super *M* • amabit *add. amat s.l. M* • quem illa amabit fortem super credentes et pium *add. et amant eum humiles fideles superbi s.l. M* • qui *add. credentes s.l. C* • pugnabunt propter amorem] peregrinabuntur amore *M* • peregrinabuntur amore *add. pugnabunt in uia s.l. M* || **202** nullius repraehensionem timebunt] non timebunt aliquam personam *M* • aliquam personam *add. uituperium uituperantis s.l. M* • ista] illa *M* • gratia] uirtus *M* • sed uirtus *add. gratia s.l. M* • dabit] dedit *M* || **203** late *add. largius s.l. M* || **204** Amicus uester est Deus] quod amicum uestrum Deus est *M* • quod amicum uestrum Deus est *add. certe amicus uester est Deus s.l. M* • nuncius *add. Machoma s.l. C* • nuncius eius] eius nuncius *M* • credentes; illi, qui fecerunt] illi qui crediunt et obseruant *M* • credentes *add. mauri s.l. C* • obseruant *add. faciunt s.l. M* || **205** soluerunt] soluent *M* • soluent *add. dant s.l. M* • decimas *add. cenum s.l. M* • sunt humiles] erunt prostrati *M* • humiles *add. scilicet, sunt amici s.l. C* • prostrati *add. prostrantes s.l. M*

61/56[62] Et illi, qui fuerit amicus Dei, et nuncii eius, et credentium, uincet, quia coetus Dei sunt uictores.

210 62/57[63] O uos credentes! Ne capiatu illos, qui acceperunt legem uestram uane, nec irrisiōnem illorum, qui habuerunt scripturam ante uos, et incredulos amicos; et timete Deum si creditis.

63/58[54] Et quando uocastis ad orationem, acceperunt illam uane, et in derisum, quia illi sunt gentes non habentes intellectum.

215 [M 115] 64/59[65] Dic [C 221] tu: “O uos qui habetis scripturam! Non habetis nos in derisum, nisi quia credidimus in Deum et in id quod fuit delatum nobis, et quod fuit delatum ante nos, et plures uestrum estis peruersi.

65/60[66] Dic tu: “Ego uobis declarabo rem peiorem ista, quae est praemium Dei.” Illis, quibus Deus maledixit et uenit super illos ira sua, ex quibus fecit simias et porcos et adorantes diabolum, qui sunt pessimi et errantes a uia recta.

220 66/61[67] Et quando uenerunt uobis, dixerunt: “Nos iam credidimus.” Qui ingressi sunt in incredulitatem et egressi sunt ab ea; et Deus scit, quod illi fecerunt.

67/62[68] Et uidebitis multos ex illis, ambulantes post peccata et errores, et cibus eorum, non est nisi ex usura, et est malum sibimet quod [C 222] fecerunt.

206 illi *om.* *M* • fuerit amicus] faciet se amicum *M* • nuncii eius] eius nuncii *M* || **207** credentium, uincet, quia coetus] illorum qui sunt credentes, certe societas *M* • societas *add.* congregatio *s.l.* *M* || **208** Ne capiatu] non accipiatu *M* • capiatu *add.* scilicet, in amicos iudeos *s.l.* *C* • legem uestram] uestram legem *M* • uestram legem *add.* fidem uestram *s.l.* *M* • uane *add.* iocose *s.l.* *M* || **209** nec irrisiōnem illorum] et ludo eorum *M* • qui habuerunt scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani, qui irridebant legem machometricam *s.l.* *C* • et incredulos] neque infideles *M* || **210** creditis] uos estis credentes *M* || **211** illam uane] eam in uanitatē *M* • uanitatē *add.* iocum *s.l.* *M* • in derisum, quia] ludum illud est igitur *M* • igitur *add.* quia *s.l.* *M* || **212** illi *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • gentes non habentes] gens quae non habet *M* • habet *add.* prodest *s.l.* *M* || **213** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Non habetis] Ne habeatis *M* || **214** derisum] ludum *M* • ne habeatis nos in ludum *add.* non lamentamini (?) *s.l.* *M* • id *add.* scilicet, Alcoran *s.l.* *C* • fuit delatum nobis] delatum est nobis *M* || **215** fuit delatum] descendit *M* • nos *om.* *M* • estis] sunt *M* || **216** uobis declarabo] declarabo uobis *M* • ego declarabo *add.* an narrabo *s.l.* *M* • rem *add.* praemium *s.l.* *M* • ista, quae est] quam *M* || **217** Illis, quibus] et quicumque et quem *M* • quibus *add.* iudeis *s.l.* *C* • Dei et quicumque *add.* de quo apud Deum *s.l.* *M* • Deus maledixit] maledixit Deus *M* • super illos ira sua] eius ira super illum *M* • uenit eius ira *add.* iratus est *s.l.* *M* • fecit *add.* illos *M* • fecit *add.* Deus *s.l.* *C* || **218** porcos] sues *M* • simias et porcos *add.* quia conuertit eos in simias et in porcos *s.l.* *C* • diabolum] diabolos *M* • pessimi *add.* loco et mali *M* • errantes] errauerunt *M* • errauerunt *add.* deuiantiores *s.l.* *M* || **219** quando] qui *M* • uenerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • uobis] ad uos *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • iam *om.* *M* || **220** sunt] fuerunt *M* • sunt] erant *M* • ab *add.* cum *s.l.* *M* • scit, quod illi fecerunt] erat sciens ea, quae illi tegebant *M* • erat sciens ea *add.* scientior eo quod *s.l.* *M* || **222** ex illis, ambulantes post peccata et errores, et cibus eorum, non est nisi ex usura, et est malum sibimet] illorum euntes in peccatis et inimicitia et manducatio eorum non est nisi subornatio mala pro eis in eo *M* • inimicitia *add.* ignorantia *s.l.* *M* • subornatio *add.* sinomia (?) *s.l.* *M* • mala pro eis in eo *add.* per quem quod male *s.l.* *M* • fecerunt] comiserunt *M*

^{68/63}[⁶⁹] Et si fuissent admoniti a rabinis et magistris suis ne loquerentur peccata, ne comederent usuram; malum est sibimet quod fecerunt.

225 ^{69/64}[⁷⁰] Et dixerunt iudei: “Manus Dei est clausa.” Manus illorum sint clausae et illi sint maledicti pro eo quod dixerunt. Sed potius manus eius sunt extensae, dantes unicuique sicut uult, et aliqui ex illis augebunt superbiam et incredulitatem, causa illius quod fuit delatum uobis, et posuimus inter illos inimicitiam et detestationem usque in diem iudicii. Et quandocumque illi accederunt ignem ad bellum, Deus
230 extinxit illum; et illi quaerunt in terra destructionem suam, et Deus non diligit destructores.

^{70/65}[⁷¹] Et si illi, qui [C 223] habuerunt scripturam, credidissent et timuissent Deum, nos dimissemus eis peccata eorum et posuissemus eos in paradisis quietis.

[M 116] ^{-/66}[⁷²] Et si illi honoraissent legem, et Euangelia, et quod fuit delatum illis a creatore suo, illi comedissent de his, quae supra illis sunt, et de his, quae sub pedibus eorum sunt; ex quibus est gens recta et plures ex illis male operantur.

235

^{71/67}[⁷³] O tu nuncie! Comple illud, quod fuit delatum tibi a creatore tuo; et si non feceris, non compleris legationem tuam, et Deus liberabit te ab hominibus, et Deus

223 fuissent] essent *M* • essent admoniti *add.* non prohibeant *s.l.* *M* • rabinis] suis rabinis *M* • magistris suis] suis magistris *M* • rabinis et suis *add.* *signum crucis s.l.* *M* • magistris *add.* et doctoribus *s.l.* *M* • ne loquerentur] ut non dicant eis *M* • ne] et ne *M* || **224** comederent usuram; malum est sibimet] comedant subornationem malam pro eis in eo *M* • subornationem *add.* simoniam (?) *s.l.* *M* • fecerunt] commiserunt *M* • malam pro eis in eo quod commiserunt *add.* et peior quam quod faciunt *s.l.* *M* || **225** Et *om.* *M* • est *om.* *M* • clausa *add.* id est, contracta ne faciat bonum *s.l.* *C* • illorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* || **226** Manus illorum sint clausae et illi sint] clausae sunt eius manus et sunt *M* • Sed potius manus eius] Imo eius manus *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* || **227** dantes unicuique sicut] distribuit ubi *M* • distribuit ubi *add.* expendet sicut *s.l.* *M* || **228** quod *add.* Alcoran *s.l.* *C* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • aliqui ex illis augebunt superbiam et incredulitatem, causa illius quod fuit delatum uobis, et posuimus] auget super (?) multos eorum de eo quod descendet tibi a tuo creatore, inimicitiam et incredulitatem iaculauimus (?) *M* • posuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • auget *corr.* augebit *s.l.* *M* • super (?) *add.* *signum crucis s.l.* *M* • descendet *add.* delatum est *s.l.* *M* • creatore *add.* domino *s.l.* *M* • inimicitiam *add.* superbiam *s.l.* *M* • incredulitatem *add.* negationem *s.l.* *M* • detestationem] abhorrescentiam (?) *M* || **229** Et quandocumque illi] quot die *M* || **230** Deus extinxit illum] quem exinguebat illis Deus *M* • quaerunt in terra destructionem suam] in terra quaerunt destructionem illius *M* • illius *add.* *signum crucis s.l.* *M* • diligit] amat *M* || **232** habuerunt scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* || **233** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Deum, nos dimissemus eis peccata eorum] et pepercissent eorum peccatis *M* • pepercissent *add.* pepercimus *s.l.* *M* • posuissemus eos *add.* fecimus ingredi *s.l.* *M* • quietis *add.* laetitiae *s.l.* *M* || **234** illi *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • honoraissent *add.* subleuassent (?) *s.l.* *M* • legem] Toram *M* • quod *add.* Alcoran *s.l.* *C* || **235** fuit delatum illis] delatum fuit eis *M* • creatore suo] suo creatore *M* • creatore *add.* domino *s.l.* *M* • illi *add.* *signum crucis s.l.* *M* • his *add.* scilicet, celestibus *s.l.* *C* • de his, quae supra illis sunt] super illos *M* • his *add.* scilicet, terrestribus *s.l.* *C* • de his, quae *om.* *M* • sub *add.* suis *M* || **236** eorum sunt *om.* *M* • est gens recta] sunt gentes rectae *M* • recta *add.* scilicet, credens *s.l.* *C* • rectae *add.* temperatae *s.l.* *M* • ex illis male] illorum malae sunt quae *M* || **237** tu *om.* *M* • nuncie *add.* Machoma *s.l.* *C* • Comple] Perfice *M* • illud *om.* *M* • quod *add.* Alcoran *s.l.* *C* • fuit delatum] delatum fuit *M* • creatore] domino *M* || **238** si non feceris, non compleris legationem tuam] nisi facies id, non adimpleueris eius mandatum *M* • mandatum *add.* nunciationes *s.l.* *M* • liberabit] saluabit *M* • saluabit *add.* custodiet *s.l.* *M* • liberabit te ab hominibus *add.* scilicet, compleueris legationem *s.l.* *C*

non diriget gentes incredulas.

240 ^{72/68[74]} Dic tu: “O uos qui habetis scripturam! Non stabitis in ueritate donec honorificetis legem, et Euangelia, et quod delatum [C 224] fuit uobis a uestro creatore. Et aliqui ex illis augebunt superbiam et incredulitatem causa eius, quod fuit delatum tibi a creatore tuo. Igitur non habeas miserationem super infideles!

245 ^{73/69[75]} Et illi, qui crediderant, et qui iudaizauerunt, et idolatrae, et christiani, qui ex illis crediderunt in Deum et in diem iudicii et fecerunt bona opera, non habebunt timorem, nec erunt maculati.

^{74/70[76]} Nos accepimus confederationem a filiis Israel, quibus misimus nuncios; et quandocumque uenit ad illos aliquis nuncius contra uoluntatem suam, quosdam ex illis negauerunt, quosdam uero occiderunt.

250 ^{75/71[77]} Et putauerunt, quod non esset amplius infortunium, et facti sunt surdi et caeci, et postea Deus [C 225] pepercit eis; et plures ex illis facti sunt caeci et muti; et Deus uidet ea quae illi fecerunt.

MESSIAS

^{76/72[78]} Bene fuerunt increduli illi, qui dixerunt quod: “Deus est messias, [M 117]

239 incredulas] infideles *M* || **240** tu *om.* *M* • O *om.* *M* • habetis scripturam *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • ueritate] aliqua re *M* || **241** honorificetis legem] honorabitis Toram *M* • honorabitis *add.* subleuetis (?) *s.l.* *M* • quod delatum *add.* scilicet, prophetas *s.l.* *C* || **242** creatore] domino *M* • Et aliqui *add.* certe *s.l.* *M* • ex illis augebunt superbiam et incredulitatem] augebuntur ex multis illorum *M* • augebuntur ex multis *add.* augebit multis *s.l.* *M* • causa *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **243** delatum *add.* Alcoran *s.l.* *C* • tibi *om.* *M* • tibi *add.* Machoma *s.l.* *C* • creatore] domino *M* • tuo *add.* non credent et idolatizabunt *M* • non credent et idolatizabunt *add.* superbiam et negationem *s.l.* *M* • Igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* • non habeas miserationem super infideles] Deus non habebit dolorem gentis incredulae *M* • Deus *add.* *signum crucis s.l.* *M* • habebit dolorem *add.* tristis *s.l.* *M* • gentis incredulae *add.* pro gentibus infidelibus *s.l.* *M* || **244** crediderant] credent *M* • crediderant *add.* scilicet, in Alcoran *s.l.* *C* • idolatrae] adorant idola *M* • et *add.* sunt *M* • christiani *add.* Nazareni *s.l.* *M* || **245** qui ex illis crediderunt] et quis de his credet *M* • iudicii] nouissimum *M* || **246** fecerunt bona opera, non habebunt timorem, nec erunt maculati] operabuntur recte, non timebit sibi neque erunt tristes *M* • erunt maculati *add.* uel tristes in die iudicii *s.l.* *C* • operabuntur recte *add.* facit beneficium *s.l.* *M* • non timebit sibi *add.* non est timor super eos *s.l.* *M* || **247** Nos *add.* Certe iam *s.l.* *M* • confederationem] fidem *M* • confederationem *add.* fidem *s.l.* *C* • a filiis *add.* filiorum *s.l.* *M* • quibus misimus] misimus illis *M* • misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* || **248** quandocumque] quando *M* • sed quando *add.* quandocumque *s.l.* *M* • ad illos] illis *M* • uoluntatem suam] eius uoluntatem *M* • contra eius uoluntatem *add.* cum quo non delectauerunt suis personis *s.l.* *M* || **249** quosdam ex illis] aliquos eorum *M* • illis *add.* nunciis *s.l.* *C* • quosdam uero] aliquos *M* || **250** esset *add.* erit *s.l.* *M* • infortunium *add.* scilicet, punitio super illos *s.l.* *C* || **251** surdi et caeci] caeci et surdi et muti *M* • surdi et caeci *add.* non credendo in Machoma *s.l.* *C* • et muti *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Deus pepercit eis] pepercit Deus illis *M* • et plures ex illis] postea *M* • muti] surdi multi ex iis *M* || **252** Deus *add.* est qui *M* • ea *om.* *M* • illi fecerunt] facitis *M* • quae facitis *add.* quod faciunt *s.l.* *M* || **253** *add.* Messias *in mg.* *M* || **254** fuerunt increduli] rebellauerunt *M* • illi *add.* scilicet, christiani *s.l.* *C* • illi, qui *add.* *signum crucis s.l.* *M*

255 filius Mariae.” Et dixit messias: “O filii Israel! Adorate Deum, creatorem meum et uestrum.” Quia illi qui blasphemauerit Deus prohibuit paradisum et habitatio eius erit in igne, et nullum defensorem habebunt iniuriantes.

DE TRINITATE

77/73^[79] Bene non crediderunt illi, qui dixerunt quod: “Deus est trinus ex tribus.” Et
260 nullus est deus, nisi solus Deus. Et nisi paenitentiam egerint de illo, quod dixerunt, illi qui ex illis non crediderunt, habebunt poenam crudelem.

78/74^[60] Et quare non agent paenitentiam et petent Deo ueniam? Et Deus est parcens
[C 226] et misericors.

79/75^[81] Non est messias, filius Mariae, nisi nuncius ante quem transierunt nuncii;

265 MARIA SANCTISSIMA

et mater eius sanctissima, qui ambo solebant comedere cibos. Animaduerte, quomodo declarauimus eis misteria, et postea animaduerte, quomodo facti sunt mendaces.

80/76^[82] Dic tu: “Sic adoratis sine Deo illum, qui non potest nocere uobis nec
270 prodesse.” Et Deus est audiens, sapiens.

81/77^[83] Dic tu: “O uos qui habuistis scripturam! Nolite egredi a ueritate uestrae legis, et nolite sequi uoluntatem gentis, quae fuit errantes antea; et fuerunt errantes

255 creatorem] dominum *M* • et *add.* dominum *M* || **256** illi] ille est quia *M* • blasphemauerit Deus prohibuit] blasphemabit Deum certe uetabit Deus *M* • ille est quia qui blasphemabit Deum *add.* qui participat Deum Deo *s.l. M* || **257** habitatio eius erit in igne] ponat eum in ignem *M* • ponat eum *add.* habitaculum eius *s.l. M* • nullum defensorem habebunt iniuriantes] non est iniuriatoribus defensor *M* • est *add.* sunt *s.l. M* • defensor *corr.* defensores *s.l. M* || **258** *add.* De Trinitate *in mg. M* || **259** Bene] O quomodo *M* • crediderunt] credunt *M* • O quomodo non credunt illi *add.* iam negauerunt *s.l. M* • ex tribus] factus trinitate *M* • trinus factus trinitate *add.* tertius trinum *s.l. M* || **260** nullus est deus, nisi solus Deus] non est nisi unus Deus, Deus unus *M* • Deus unus *add.* *signum crucis s.l. M* || **261** nisi paenitentiam egerint de illo, quod dixerunt, illi qui ex] si non cauebunt ab eo quod dicunt accipiet ab *M* • illis *add.* qui *M* • accipiet ab illid *add.* tanget illos *s.l. M* • habebunt *om. M* • crudelem *add.* dolentem *s.l. M* || **262** Et *om. M* • non agent] faciunt *M* • paenitentiam *add.* ad Deum *M* • quare faciunt paenitentiam *add.* nonne paenitet *s.l. M* • petent Deo] petunt *M* • est *add.* et *M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* || **263** et *om. M* || **264** ante quem transierunt] transierunt ante eum *M* || **265** *add.* Maria sanctissima *in mg. M* || **266** sanctissima *add.* credens ualde *s.l. M* • Animaduerte *add.* tu Machoma *s.l. C* || **267** declarauimus *add.* nos Deus *s.l. C* • eis] uobis *M* • eis *add.* christianis *s.l. C* || **268** mendaces *add.* *imago manus et ridiculum ἐπίχαρμα asini in mg. M* || **269** tu *add.* Machoma *s.l. C* • tu *add.* an *s.l. M* • *Sic om. M* • adoratis *add.* uos Corascitae *s.l. C* • illum *add.* idola *s.l. C* • illum, qui] quem *M* • sine Deo quem *add.* alium a Deo qui *s.l. M* || **270** nocere uobis nec prodesse] dare nocium neque bonum *M* • nocium *add.* malum *s.l. M* • bonum *add.* utilitatem *s.l. M* • audiens, sapiens] auditor et uidens *M* || **271** Dic] Et dic *M* • tu *add.* Machoma *s.l. C* • tu *add.* *signum crucis s.l. M* • O *om. M* • habuistis] habetis *M* • habuistis scripturam *add.* iudei et christiani *s.l. C* || **272** egredi a ueritate uestrae legis, et nolite sequi] ignorare uestram legem quae est extra ueritatem et non sequamini *M* • nolite ignorare *add.* non augeatis *s.l. M* • legem *add.* fidem *s.l. M* • fuit errantes] errauit *M* • fuerunt errantes] errauerunt multi et errauerunt *M* • errauerunt multi *add.* fecerunt errare multos *s.l. M*

a uia recta.

QVI NON CREDVNT IN MESSIAM MALEDICTI

275 ^{82/78[84]} Fuerunt maledicti illi, qui ex filiis Israel non crediderunt, per [C 227] linguam Daud et Iesu, filii Mariae. Et hoc quia fuerunt increduli et rebelles:

^{-79[85]} Stabant et nolebant admoneri de malis quae faciebant. Malum fuit eis, quod fecerunt.

280 ^{83/80[86]} Videbis multos ex illis, capientes amicitiam cum incredulis; malum fuit illis, quod operati sunt sibimet, [M 118] et erunt in poena in aeternum.

^{84/81[87]} Et si illi credidissent in Deum et in prophetam, in id, quod fuit delatum illi, non capissent eos in inimici; sed plures illorum sunt peruersi.

285 ^{85/82[88]} Et tu inuenies, quod maiores inimici et fortiores ex omnibus hominibus credentium sunt iudei, et blasphemantes, et inuenies quod maiores amici et fortiores credentium sunt illi, qui dixerunt: “Nos sumus christiani.” [C 228] Ex quibus sunt magistri et eremitae, et non sunt superbi.

^{86/83[89]} Et quando audierunt illud, quod fuit delatum nuncio, uideres oculos eorum quasi egredientes prae lacrimis, pro eo quod cognouerunt ueritatem, dicentes: “O creator noster! Nos credidimus, igitur scribe nos cum testibus.

273 *recta add. bona s.l. M* || **274** *add. Qui non credunt in messiam maledicti in mg. M* || **275** *Fuerunt] Et fuerunt M • illi om. M • ex filiis Israel non crediderunt] non crediderunt ex filiis Israel M* || **276** *linguam add. scilicet, os s.l. C • Et add. signum crucis s.l. M • increduli et rebelles] disobedientes et fuerunt transgredientes M* || **277** *et] qui M • qui nolebant admoneri add. non eum (?) prohibeant s.l. M • malis quae faciebant] malo quod perpetrabant M • eis om. M* || **279** *ex illis, capientes] eorum accipendo M • incredulis] illis qui sunt infideles M* || **280** *illis om. M • sibimet] illi suae personae M • quod operati sunt illi add. anticipauerunt eis s.l. M • et add. quia s.l. M • erunt in poena] est iratus Deus super illos et in poenis erunt M • erunt in aeternum add. sunt perpetui s.l. M* || **281** *illi add. iudei s.l. C • illi credidissent] fuissent credentes M • prophetam add. Machomam s.l. C • in] et M • fuit delatum add. Alcoran s.l. C • fuit delatum illi] delatum fuit sibi M • illi add. Machoma s.l. C* || **282** *capissent] accepisset M • inimici; sed plures illorum] amicos, tamen multi eorum M* || **283** *Et tu] Non M • tu add. Machoma s.l. C • Non add. certe s.l. M • quod maiores inimici et om. M • omnibus om. M* || **284** *credentium add. maurorum s.l. C • credentium sunt iudei, et blasphemantes] in imicitiam pro illis, qui sunt credentes, quam iudei et illi qui blasphemant M • blasphemantes add. Corascitae s.l. C • pro illis, qui sunt credentes, quam add. quibus crediderunt s.l. M • iudei add. iudeos s.l. M • illi qui blasphemant add. quos participauerunt s.l. M • et add. non M • non add. certe s.l. M* || **285** *quod maiores amici et fortiores credentium sunt] propinquiores illis in amicitiam pro illis qui sunt credentes, quam M • qui add. scilicet, christiani s.l. C • quam illi qui add. quos s.l. M* || **286** *magistri et eremitae] capellani et fratres M • capellani add. sacerdotes s.l. M • fratres add. monachi (?) uel heremitaes s.l. M • non sunt superbi] illi non superbiunt M* || **287** *audierunt add. scilicet, christiani magistri et eremitaes s.l. C • audierunt illud] audiuit M • quod add. Alcoran s.l. C • nuncio add. Machoma s.l. C • uideres] uidebis M • uideres add. tu Machoma s.l. C • oculos eorum] eorum oculos M* || **288** *lacrimis] lachrimis C • quasi egredientes prae lacrimis add. effluere lachryma s.l. M • pro eo quod cognouerunt] ex quo cognoscunt M • ueritatem add. Alcoran s.l. C • dicentes] dicunt M* || **289** *creator noster] noster creator M • creator add. domine s.l. M • Nos om. M • Nos add. christiani s.l. C*

- 290 ^{87/84[90]} Quomodo igitur non credemus in Deum, et in id ueritatis, quod uenit nobis? Et habemus spem, quod creator noster ponet nos cum sanctis.”
- ^{88/85[91]} Quibus Deus dedit praemium propter dictum illorum: paradisos, sub quibus fluunt fontes, ubi manebunt in aeternum, quod est praemium iustorum.
- ^{-/86[92]} Et qui non crediderunt et negauerunt nostras aleas, illi sunt amici ignis ardentis.
- 295 ^{89/87[93]} O uos credentes! Nolite res bonas [C 229] facere prohibitas, quae fuerunt licitae uobis, et nolite rebellare, quia Deus non amat rebelles.
- ^{90/88[95]} Et comedite ex eo, quod Deus dedit uobis licitum et bonum; [M 119] et timete illum Deum, in quem credidistis.
- 300 ^{91/89[95]} Non puniet uos Deus pro eo, quod multum iurastis, sed puniet uos pro eo, quod firmastis, et non compleuistis iuramenta uestra cuius satisfactio est dare uictum mediocrem ex eo quod uos comeditis, et datis ad comedendum uestrae familiae decem pauperibus, aut uestire eos, aut redimere unum captiuum; et qui non potest, debet ieiunare tribus diebus. Haec est satisfactio uestrorum
- 305 iuramentorum quando iurastis. Et cauete ne iuretis. Et sic declarauit uobis Deus

290 Quomodo igitur] Et quomodo nos *M* • Et quomodo nos *add.* quid est nobis *s.l.* *M* • credemus *add.* nos christiani magistri *s.l.* *C* • in id ueritatis, quod uenit nobis] illum qui nobis uenit ex ueritate *M* • illum qui *add.* in quod *s.l.* *M* || **291** habemus spem *add.* cupimus *s.l.* *M* • creator noster ponet nos cum] nos pones, o noster domine, cum gentibus *M* • nos pones *add.* me (?) facies ingredi *s.l.* *M* • gentibus sanctis *add.* beneficientibus *s.l.* *M* || **292** Quibus *add.* christianis *s.l.* *C* • dictum *add.* confessionem *s.l.* *C* || **293** Deus dedit praemium propter dictum illorum: paradisos, sub quibus fluunt] praemium dabit Deus pro eo quod dixerunt: unum paradisum, fluit sub illa *M* • quibus praemium dabit *add.* praemiauit illos *s.l.* *M* • unum paradisum *corr.* paradisos *s.l.* *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* • ubi manebunt *om.* *M* • aeternum *add.* in illo *M* • quod est praemium iustorum] et illa est satisfactio rectorum *M* • illa *add.* hoc *s.l.* *M* • rectorum *add.* benefactorum *s.l.* *M* || **294** Et *add.* illi *M* • crediderunt] credunt *M* • negauerunt nostras aleas] mentientur cum nostris miraculis *M* • nostras aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || **295** amici ignis ardentis] socii inferni *M* || **297** Nolite res bonas facere prohibitas, quae fuerunt licitae] ne priuetis a uobis res bonas quod fecit licitum Deus *M* • priuetis *add.* prohibete *s.l.* *M* • a *add.* *signum crucis s.l.* *M* • res bonas quod *add.* bona quae *s.l.* *M* • nolite rebellare, quia] non rebelletis quare *M* • rebelletis *add.* transite *s.l.* *M* • quare *add.* quia *s.l.* *M* • rebelles *add.* transgressores *s.l.* *M* || **298** ex eo, quod Deus dedit uobis licitum et bonum] nutrimentum quod declarat (?) uobis Deus licitum et bonum *M* || **299** illum Deum] Deum illum *M* • credidistis] uos creditis *M* || **300** puniet] torquebit *M* • torquebit *add.* *dubium s.l.* *M* • puniet *add.* *dubium s.l.* *M* • pro *om.* *M* || **301** firmastis] firmistis *C* • et non compleuistis *om.* *M* • uestra cuius] igitur est eius *M* • cuius satisfactio *add.* scilicet, transgressionis iuramenti *s.l.* *C* • est *om.* *M* || **303** uictum mediocrem ex eo quod uos comeditis, et datis ad comedendum uestrae familiae decem pauperibus] comedere decem pauperibus miseris ex dimidio quod uos comeditis in uestra familia • dare comedere *add.* nutrimentum *s.l.* *M* • pauperibus miseris *add.* pauperum *s.l.* *M* • uos comeditis in uestra familia *add.* nutritis familiam uestram *s.l.* *M* • uestire] uestietis *M* • redimere] redimite *M* • captiuum] caput *M* • redimite unum caput *add.* redemptione personae *s.l.* *M* || **304** non potest *add.* scilicet, redimere *s.l.* *C* • non potest, debet ieiunare tribus diebus] nihil habebit ad hoc, ieiunet tres dies *M* • nihil habebit ad hoc *add.* non inueniet *s.l.* *M* || **305** uestrorum iuramentorum] uestri iuramenti *M* • quando iurastis *add.* scilicet, falsum *s.l.* *C* • ne] non *M* • cauete non iuretis *add.* custodite uestra iuramenta *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C*

eius aleas, ut sitis grati.

[C 230] ^{92/90[96]} O uos credentes! Certe uinum et ludus taxillorum, et sortes cum orceolis sunt peccata ex operibus diaboli, ergo recedite ab illis et eritis beati.

310 ^{93/91[97]} Et diabolus uult ponere inter uos inimicitiam et detestationem in uino et taxillis, et perturbare uos ab oratione et ab inuocatione Dei; igitur recedite uos!

^{-/92[98]} Estote obedientes Deo et nuncio, et obseruamini; et si rebellaueritis, scitote quia nuncius non est obligatus, nisi manifestare suam legationem.

315 ^{94/93[99]} Non est poena super illos, qui crediderunt et fecerunt bona opera pro eo, quod comederunt quando timuerunt Deum, et crediderunt, et fecerunt bona opera; et postea timuerunt, crediderunt; et postea timuerunt, [C 231] et fecerunt bona opera, et fuerunt boni; et Deus diligit iustos.

^{95/94[100]} O uos credentes! Deus uult probare uos aliqua uenatione, quam adipiscemini manibus uestris et armis, ut sciat Deus, [M 120] qui timet eum in abscondito. Et quicumque rebellauerit, postea habebit poenam crudelem.

320 ^{96/95[101]} O uos credentes! Ne occidatis uenationem cum sit prohibita! Et quicumque

306 Deus (?) eius (?) C • declarauit uobis Deus (?) eius (?) aleas] declarat Deus uobis suos uersus M • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* C || **307** Certe] Quod M • Quod *add.* Certe quod *s.l.* M • ludus taxillorum] aleam M • aleam *add.* ludus *s.l.* M • sortes *add.* lapides *s.l.* M || **308** cum orceolis sunt peccata] et deposita est peccatum et M • et deposita est peccatum *add.* sunt immunditiae (?) *s.l.* M • et *add.* signum crucis *s.l.* M • ergo recedite] et cauebitis M • cauebitis ab illis *add.* caete id *s.l.* M • et *om.* M • eritis *add.* ut sitis *s.l.* M • eritis beati *add.* scilicet, a supradictis *s.l.* C || **309** Et diabolus uult] Quantum uult diabolus M • Quantum *add.* Certe *s.l.* M • uos *add.* mauros *s.l.* C • detestationem *add.* odium *s.l.* M • in] cum M • uino *add.* bibendo *s.l.* C • et *add.* cum M || **310** taxillis *add.* ludendo *s.l.* C • taxillis *add.* ludo *s.l.* M • perturbare uos ab oratione et ab inuocatione Dei; igitur recedite uos] prohibet uobis inuocationem Dei et orationem, igitur uos recedite ab illis M • igitur uos recedite ab illis *add.* an sitis prohibiti *s.l.* M || **311** Estote obedientes] Et obedite M • obseruamini; et si rebellaueritis] caete si uos rebellabit M • rebellaueritis *add.* contra Deum *s.l.* C • rebellabit *add.* reuertemini *s.l.* M || **312** quia nuncius non est obligatus] quod non est super uestrum nuncium M • suam legationem] declarationem M || **313** poena super illos, qui crediderunt et fecerunt bona opera pro] super credentes et facientes bona opera peccatum in M • bona opera *add.* beneficia *s.l.* M • peccatum *add.* *dubium* *s.l.* M || **314** comederunt *add.* scilicet, res prohibitas *s.l.* C • comederunt quando timuerunt Deum, et crediderunt, et fecerunt] comedunt quando timent et credunt et faciunt M || **315** et *om.* M • timuerunt, crediderunt] timent et credunt M || **316** timuerunt, et fecerunt bona opera] timent M • diligit iustos] amat benefactores M • benefactores *add.* bonos *s.l.* M || **317** uos credentes! Deus uult probare uos aliqua uenatione] Illi qui crediderunt! Vult experiri uos Deus in aliqua re uenationis M • uenatione *add.* utrum facitis ea tempore prohibito *s.l.* C || **318** adipiscemini manibus uestris et] adquisieritis uestris manibus aut uestris M • armis *add.* scilicet, pichis (?) et signum crucis *s.l.* M • timet] timebit M || **319** abscondito] absentia M • Et quicumque rebellauerit, postea habebit poenam crudelem] igitur qui rebellabit apud illum, certe illi erit poena crudelis M • rebellabit *add.* transiuit *s.l.* M • apud illum *add.* post hoc *s.l.* M • illi erit *add.* sibi est *s.l.* M || **320** credentes *add.* mauri *s.l.* C • cum sit prohibita *add.* scilicet, certo tempore et certo loco *s.l.* C

occident eam scienter, reddet pro illo aliud tale quale occiderit ex pecoribus, quam rem iudicabunt duae personae ex uobis, oblatum aut applicatum ad Alcaba, aut pro satisfactionem debet dare cibum pauperibus, aut aliud aequale illi cum ieiunio, ut gustet et tedeat eum sui facti. Parcit Deus quod praeteritum est, et [C 232] aliquis iterum peccauerit, Deus accipet uindictam ab eo, quia Deus est gloriosus ulciscens.

325 ^{97/96[102]} Vobis fuit licita uenatio terrae et maris, et nutrimenta eius bona uobis, et peregrinantibus, et fuit uobis prohibita uenatio terrae, tanto tempore, quanto fueritis in peregrinatione. Et timete Deum, in cuius conspectu estis congregandi.

330 ^{98/97[103]} Alquabam, et templum honorificatum, et mensem prohibitum, et oblationes, et munera in honorem et deuotionem hominibus posuit Deus, et hoc ut sciatis, quod Deus scit omnia, quae sunt in caelo et in terra; et quia Deus est super omnia sapiens.

^{-/98[104]} Et sciote, quia Deus est fortis puniens, et quod Deus est parcens et misericors.

335 ^{99[105]} Non est obligatus nuncius nisi [C 233] complere suam legationem; et Deus

321 eam *add.* uenationem *s.l.* C • illo *add.* scilicet, animali occiso in uenatione *s.l.* C || **322** personae *add.* scilicet, dignae *s.l.* C • Alcaba *add.* nomen turris templi Meccha *s.l.* C || **323** Ne occidatis uenationem cum sit prohibita! Et quicumque occident eam scienter, reddet pro illo aliud tale quale occiderit ex pecoribus, quam rem iudicabunt duae personae ex uobis, oblatum aut applicatum ad Alcaba, aut pro satisfactionem debet dare cibum] Non occidatis aliquid in uenatione cum prohibita est uobis; quicumque occidit ea occisione ex uobis scienter, eius satisfactio est similis ei, quod occidit ex praeda, quod iudicet illud aliquis doctus ex uobis, quod offeratur et detur domini sic, aut redimere dando alimentum M • prohibita est uobis *add.* sitis prohibiti *s.l.* M • ei, quod occidit ex praeda *add.* ferarum *s.l.* M • quod iudicet illud aliquis doctus *add.* iudicabunt de eo duo iusti *s.l.* M • quod offeratur et detur domini *add.* oblationem peruentam (?) ad templum *s.l.* M • alimentum *add.* cibum *s.l.* M • illi *add.* scilicet, animali *s.l.* C • aliud aequale illi cum ieiunio] pro uice illius rei ieiunet M || **324** gustet *add.* scilicet, poenam *s.l.* C • tedeat *add.* *signum crucis* et poenam *s.l.* M • facti] facta M • Parcit] et parcit M || **325** et aliquis iterum peccauerit, Deus accipet uindictam] quicumque reuertetur a bello discedet Deus M • a bello *add.* *signum crucis* *s.l.* M • discedet Deus ab eo *add.* Deus puniet eum *s.l.* M • quia] et M || **326** ulciscens] iudex M • iudex *add.* socius castigationis *s.l.* M • Vobis *add.* mauris *s.l.* C • Vobis fuit licita] est licitum uobis M • licitum *add.* *signum crucis* *s.l.* M • terrae et maris *om.* M • eius *add.* terrae et maris *s.l.* C || **327** nutrimenta eius bona uobis, et peregrinantibus] eius nutrimentum bene est uobis et peregrinis M • fuit uobis prohibita] est prohibita uobis M || **328** tanto tempore, quanto fueritis in peregrinatione] tantum quantum eritis prohibiti M • Et] Igitur M • cuius *add.* Dei *s.l.* C • in cuius conspectu estis congregandi] illum ad quem reuertimini M • congregandi *add.* rescuscitandi in die iudicii *s.l.* C • reuertimini *add.* congregabimini *s.l.* M || **329** Alquabam *add.* turrem in templo Meccha *s.l.* C • templum *add.* Meccha *s.l.* C • Alquabam, et templum honorificatum] posuit Deus Alchiblam in templo honorificato mantimentem (?) hominibus M • Alchiblam *add.* id est, turrim existentem in templo Mech. (?) *s.l.* M • mantimentem (?) *add.* surrectorium (?) *s.l.* M • mensem *add.* scilicet, peregrinationis *s.l.* C || **330** munera *add.* *dubium* *s.l.* M • in honorem et deuotionem hominibus posuit Deus *om.* M • posuit Deus *add.* constituit sibi (?) diuina (?) *s.l.* C • et hoc] quod est M || **332** scit omnia, quae sunt in caelo et in terra; et quia Deus est super omnia sapiens] est in caelis et quod est in terra et Deus est omnium rerum sciens M || **333** quia] quod M • puniens] punitor M • punitor *add.* in poena *s.l.* M • et *om.* M || **335** nuncius *add.* Machoma *s.l.* C • obligatus nuncius nisi complere suam] super nuncium nisi manifestare M • legationem *add.* *signum crucis* *s.l.* M

scit ea, quae uos asconditis et manifestatis.

¹⁰⁰[¹⁰⁶] Dic tu quod: “Non sunt aequalia bona et mala, quamuis tibi uideatur bona multitudo mali.” Igitur timete Deum uos prudentes et eritis beati.

340 ¹⁰¹[¹⁰⁷] O uos credentes! Nolite interrogare de rebus quae, postquam fuerint declaratae uobis, displicent uobis. Et si interrogaueritis de illis [*M* 121] in tempore, quo Alcoran descendit, erunt declarate uobis. Pepercit Deus, quod praeteritum est de illis, et Deus est parcens et misericors.

⁻/¹⁰²[¹⁰⁸] Iam interrogauerunt illas aliae gentes ante uos et manserunt incredulae cum illis.

345 ¹⁰²/¹⁰³[¹⁰⁹] Non posuit Deus Bahirati, nec Cehibiti, nec Guazelati, nec [*C* 234] Ham; sed illi, qui non crediderunt, fuerunt inuectores falsitatis contra Deum, et plures ex illis non se intelligunt.

350 ¹⁰³/¹⁰⁴[¹¹⁰] Et quando fuerunt admoniti, ut uenirent ad id, quod fuit delatum, et ad nuncium, dixerunt: “Seruet nobis Deus illud, quod inuenimus patribus nostris.” Quamuis patres eorum nihil scierint nec intellexerint.

¹⁰⁴/¹⁰⁵[¹¹¹] O uos credentes! Seruate uosmet ipsos ne decipiant uos illis, qui non sunt

336 ea, quae uos asconditis et manifestatis] quod publicatis et quod absconditis *M* || **337** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • bona *add.* licita *s.l.* *C* • mala *add.* prohibita *s.l.* *C* • bona et mala, quamuis tibi uideatur bona] malum et bonum licet placeat *M* || **338** mali *add.* prohibiti *s.l.* *C* • prudentes] qui estis sapientes *M* • uos qui estis sapientes *add.* o socii intellectuum *s.l.* *M* • et eritis *add.* ut sitis *s.l.* *M* || **339** uos *om.* *M* • Nolite interrogare] Ne interrogetis *M* || **340** quae, postquam fuerint declaratae] declaratis *M* • declaratis *add.* si declararunt *s.l.* *M* • displicent uobis] quae uobis displicent *M* • in *om.* *M* || **341** Alcoran descendit, erunt declarate] descendit Alcoranus, declarabitur *M* || **342** quod praeteritum est de illis] id quod transiit *M* • id quod transiit *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et *om.* *M* || **343** illas *add.* praelatas interrogationes; interrogabant enim de quibusdam nominibus, quae imponebantur animalibus idolis immolatis; quid illa nomina significarent, quia erant nomina ignota, imposita a Corascitis idolatris, de quibus in praecedenti uersu dixit Machoma ne interrogarent. *s.l.* *et in mg.* *C* • illas aliae] illos *M* • aliae gentes *add.* scilicet, iudei *s.l.* *C* || **344** manserunt incredulae cum illis] postea remanserunt cum illis infideles *M* • illis *add.* id est, interrogationibus *s.l.* *C* • infideles *add.* negantes *s.l.* *M* || **345** Bahirati] Baziratim *M* • Cehibiti] Seibatim *M* • Guazelati] Vazclatim *M* • Bahirati, nec Cehibiti, nec Guazelati *add.* ista sunt nomina propria, quae imponebantur ab idolatris animalibus sacrificandis *s.l.* *C* • Ham] Cham *M* || **346** sed] uerum *M* • fuerunt inuectores falsitatis contra Deum] inuenerunt super Deum falsitatem *M* • inuenerunt super Deum falsitatem *add.* dixerunt mendacium *s.l.* *M* || **347** ex illis non se intelligunt] eorum non habuerunt intellectum *M* || **348** admoniti *add.* Corascitae *s.l.* *C* • quando fuerunt admoniti, ut uenirent] cum fuit dictum eis: “Venite *M* • ad id, quod fuit *add.* scilicet, ad credere Alcorano *s.l.* *C* || **349** fuit delatum, et ad nuncium] detulit Deus pro nuncio *M* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • dixerunt *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Seruet *add.* sufficit *s.l.* *M* • Deus illud *om.* *M* • illud *add.* idolatriam *s.l.* *C* • patribus nostris] fecisse nostros patres *M* || **350** Quamuis patres eorum nihil scierint nec intellexerint] Et si eorum patres nescierunt aliquod, non fuerunt directi *M* • si *add.* an *s.l.* *M* • aliquod *add.* rem *s.l.* *M* • non fuerunt directi *add.* nec docti sunt *s.l.* *M* || **351** uos *om.* *M* • Seruate uosmet ipsos *om.* *M* • ne decipiant *add.* curate *s.l.* *M*

directi in uia postquam uos estis bene directi in uia; ad Deum reuertemini omnes, et ille uobis declarabit id, quod uos facitis.

355 ^{105/106}[112] O uos credentes! Quando aliquis ex uobis appropinquauerit morti et uolueritis facere testamentum, adsint duo testes iusti ex uobis aut ex alia lege, [C 235] ut sint duo, si uos appropinquaueritis morti in itinere, qui debent esse praesentes post orationem uespertinam et faciant ambo iuramentum per Deum, quod: “Non negociamur praecio, quamuis essent cognati; nec tacebimus testimonium Dei, alias essemus peccatores.”

360 ^{106/107}[113] Et si fuerint depraehensi, qui debeant castigari, debent surgere alii duo loco eorum, quibus pertinet testamentum, qui iurabunt duo iuramenta per Deum, quod: “Nostrum testimonium est magis uerum quam illorum et non sumus peccatores, quia tunc essemus iniuriantes.”

365 [M 122] ^{107/108}[114] Hoc est minus quod illi afferant testem per uiam suam, et ut timeant, si erunt alia iuramenta post iuramenta sua; et timete Deum, et [C 236]

352 uos illis, qui non sunt directi in uia postquam uos] uestras personas, neque noceat uobis quicumque est extra uiam, igitur *M • extra uiam add. deuiauerit s.l. M • igitur add. quando s.l. M • bene add. signum crucis s.l. M • in uia] et M • reuertemini] reuertimini M • reuertimini add. reuersio omnis s.l. M • omnes om. M || 353 uobis add. mauris s.l. C • ille uobis declarabit id] declarabit uobis M • facitis] operamini M || 354 uos om. M || 355 Quando aliquis ex uobis appropinquauerit morti et uolueritis facere testamentum, adsint duo testes] quando sunt testes inter uos quando appropinquabit aliquis uestrum morti, igitur facite testamentum et sint duo M • quando sunt testes add. testimonium s.l. M • aliquis add. alicui s.l. M • morti add. mors s.l. M • igitur facite testamentum add. tempore testamenti s.l. M • et add. signum crucis s.l. M • iusti (?) C • uobis add. mauris s.l. C • alia lege add. christiani s.l. C || 356 alia lege, ut sint duo, si uos appropinquaueritis morti] aliis qui non sunt ex uobis, et si uos eritis M • et add. signum crucis s.l. M • qui debent add. duo testes christiani s.l. C || 357 qui debent esse praesentes] per terram et accidet uobis infortunium mortis, sint illo (?) duae personae M • sint illo (?) duae personae add. retinete eas s.l. M • praesentes post orationem add. periuretur dicere ueritatem s.l. C • uespertinam om. M • ambo iuramentum] duo iuramenta M • faciant duo iuramenta add. iurabunt s.l. M || 358 negociamur add. aliquo M • quod: “Non negociamur add. si dubitastis, non emimus ab eo s.l. M • negociamur praecio add. id est, quod non faciunt hoc pro praemiis s.l. C • quamuis essent] cum illo licet sint M • nec] et non M • tacebimus add. abscondemus s.l. M || 359 alias add. uide quod M • alias uide quod essemus peccatores add. ergo nos ex peccatoribus s.l. M || 360 depraehensi add. scilicet, in falsitate s.l. C • fuerint depraehensi, qui debeant castigari] fuerit depraehensus debet iusticiari (?) M • fuerit depraehensus add. inuenietis quod habuerit peccatum debet iusticiari (?) s.l. M • surgere] assurgere M • surgere add. ad testificare eum (?) s.l. C • debent assurgere add. igitur assurgent, satisfaciant s.l. M • duo add. satisfacient M || 361 eorum, quibus] illorum ad quos M • testamentum add. haereditatis (?) s.l. C • qui iurabunt duo iuramenta] duo iuramenta iurabunt M • ad quos pertinet testamentum, duo iuramenta iurabunt add. ex quibus duo primi iurabunt s.l. M • Deum add. et M || 362 Nostrum om. M • magis uerum] uerius M • quam add. testimonium M || 363 sumus peccatores add. transiuimus s.l. M • tunc essemus iniuriantes] sunt assessores iniurantibus M • quia sunt assessores iniurantibus add. ergo nos autem ex ignorantibus s.l. M || 364 minus add. propinquius s.l. M • quod] quam M • minus quod illi afferant testem add. id est, breuius, ut testes comprobentur, scilicet, ut ueniant alii duo testes ad testificandum post eos cum iuramento, ut sic timeant primi testes dicere mendacium s.l. et in mg. C || 365 afferant testem per uiam suam, et ut timeant, si erunt alia iuramenta post iuramenta sua; et] possunt affere cum teste super eius causa et timebunt si reuersi sunt ad aliud iuramentum post eorum iuramenta; igitur M • possunt affere add. ueniant s.l. M • eius causa et add. sicut debent aut s.l. M*

audite, quia Deus non dirigit in uia gentem peruersam.

^{108/109}[115] In die qua Deus congregabit omnes nuncios, dicet: “Quid respondistis?”
Dicent: “Nihil scimus, quia tu scis secreta.”

SEQUENTIA SVNT DE CHRISTO IVCVNDATA

370 ^{109/110}[116] Et quando dixit Deus: “O Iesu, fili Mariae, recordare gratiae meae, quae fuit super te et matrem tuam quando te adiuuauit cum spiritu sancto, et locutus es homines cum esses infans et adultus;

^{110/} et quando docui te scripturam, et scientiam, et legem, et Euangelia, et formasti ex luto quasi quandam figuram auium cum uoluntate mea, in quibus sufflasti et factae sunt aues cum uoluntate mea, et sanabas caecos et leprosos cum uoluntate mea, et suscitabas mortuos cum uoluntate mea, et quando ego [C 237] habui a te filios Israel cum uenisti ad eos cum declarationibus, et dixerunt illi qui erant increduli ex illis: ‘Non est hoc nisi maleficium manifestum.’

375

MENSA APOSTOLORVM

380 ¹¹¹[117] Et quando ego reuelauit apostolis, ut crederent in me et nuncios meos, qui dixerunt: ‘Iam credidimus, et testimonium perhibe, quod sumus mauri.’

366 dirigit] dirigit *M* • in uia *om.* *M* || **367** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • qua] quo *M* • omnes] Deus *M* • nuncios *add.* et *M* • dicet *add.* Deus *s.l.* *C* • Quid] Quod *C* • respondistis *add.* uos nuncios *s.l.* *C* • respondistis *add.* responsum fuit uobis *s.l.* *M* || **368** Dicent *add.* nuncios *s.l.* *C* • Dicent: “Nihil scimus] Nescimus aliquod *M* • Nescimus aliquod *add.* dixerunt: non est scientia nobis *s.l.* *M* • scis secreta] es sciens secretorum *M* || **369** *add.* Sequentia sunt de Christo iucunda *in mg.* *M* || **370** O *om.* *M* • fili] filio *M* || **371** recordare gratiae meae, quae fuit] memento meae gratiae, quam feci *M* • quam feci *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **372** matrem tuam quando te adiuuauit cum spiritu sancto, et locutus es homines cum esses infans et adultus] tuam matrem quando posui in te spiritum sanctum et allocutus fuisti homines in cuna cum esses puer *M* • infans et adultus *add.* scilicet, in brachiis matris tuae *s.l.* *C* • matrem *add.* genitricem *s.l.* *M* • quando posui in te spiritum sanctum *add.* et auxiliatus sum tibi spiritu sancto *s.l.* *M* • et¹ *add.* *signum crucis s.l.* *M* • cum esses puer *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **373** quando] cum *M* • docui *add.* ego Deus *s.l.* *C* • scientiam] sapientiam *M* • legem] Toram *M* • et *add.* quando *M* || **374** quasi quandam figuram] formam *M* • uoluntate mea] mea uoluntate *M* • quibus *add.* scilicet, figuris auium *s.l.* *C* || **375** in quibus sufflasti et factae sunt aues] et flasti in eam et facta fuit auis *M* • facta fuit *add.* erit *s.l.* *M* • uoluntate mea] mea uoluntate *M* • caecos et leprosos] leprosos et caecos *M* • *sed* leprosos *add.* caecum *s.l.* *M* et caecos *add.* leprosos *s.l.* *M* || **376** uoluntate mea] mea uoluntate *M* • mea uoluntate *add.* *signum crucis s.l.* *M* • suscitabas] trahebas *M* • trahebas *add.* extrahebas *s.l.* *M* • uoluntate mea] mea uoluntate *M* • quando ego] cum *M* • habui a te *add.* tenui *s.l.* *M* || **377** cum] et *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **378** erant increduli ex illis: ‘Non est hoc nisi maleficium manifestum’] non crediderunt in illos: ‘Et quod hoc non est nisi magus manifestus’ *M* • in illos *add.* ex illis *s.l.* *M* • magus manifestus *add.* magia manifesta *s.l.* *M* || **379** *add.* Mensa apostolorum *in mg.* *M* || **380** quando] cum *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* • me *add.* Deum *s.l.* *C* • nuncios *add.* prophetas *s.l.* *C* • nuncios meos] meum nuncium *M* • qui *om.* *M* • qui *add.* apostoli *s.l.* *C* || **381** Iam credidimus, et testimonium perhibe, quod sumus mauri] Nos credimus et testificamur quod nos sumus ex saluis *M* • testificamur *corr.* testificare *s.l.* *M* • ex saluis *add.* obediens *s.l.* *M*

¹¹²[¹¹⁸] Quando dixerunt apostoli: ‘O Iesu, fili Mariae, eia si habet potestatem creator tuus, ut descendere faciat nobis unam mensam de caelo.’ Dixit: ‘Timete Deum, si creditis.’

385 ¹¹³[¹¹⁹] Dixerunt: ‘Volumus comedere de illa, et corda nostra erunt quieta, et sciemus quod tu habebis creditum de nobis et erimus testes super illa.’”

[*M* 123] ¹¹⁴[¹²⁰] Dixit Iesus, filius Mariae: “Deus dominator noster! Defer nobis [*C* 238] unam mensam de caelo, quae erit nutrimentum prioribus et posterioribus nostrum et miraculum a te, et da nobis escam, qui es melior educator!”

390 ¹¹⁵[¹²¹] Dixit Deus: “Ego deferam eam uobis, et quicumque non crediderit postea ex uobis, ego dabo illi poenam, quae nunquam data fuit talis alicui nationi.”

¹¹⁶[¹²²] Et quando dixit Deus: “O Iesu, fili Mariae, et tu dixisti hominibus: ‘Accipite me et matrem meam pro duobus diis sine Deo?’” Dixit: “Laudatus sis tu! Vt ego dixerim, quod non est in me cum ueritate; et si ego dixi,

395 IVCVNDA DE CHRISTO DEITATO

tu scis, quod est in me, et ego nescio, quod est in te, quia tu scis omnia secreta.

¹¹⁷[¹²³] Non dixi eis nisi quod tu mandasti, scilicet: ‘Adorate Deum, creatorem meum et uestrum!’ [*C* 239] Et fui ego testis super illos, in tempore quo fui cum

382 Quando] Et cum *M* • eia si *om.* *M* • habet potestatem *add.* an potest *s.l.* *M* || **383** creator tuus] tuus creator *M* • descendere faciat nobis unam] faciat descendere super uos *M* • Dixit *add.* Iesus *s.l.* *C* || **384** creditis] estis credentes *M* || **385** Dixerunt *add.* apostoli *s.l.* *C* • Volumus *add.* uos *M* • illa] ea *M* • corda nostra erunt quieta] quierunt nostra corda *M* • quierunt *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **386** tu *add.* Iesus *s.l.* *C* • habebis creditum de nobis et erimus testes super illa] es uerus et erimus de illa testes *M* • tu est uerus *add.* uerum dixisti nobis *s.l.* *M* || **387** Deus dominator] O Deus et creator *M* • Defer *add.* Fac descendere *s.l.* *M* || **388** nobis unam mensam de] super nos uestram (?) tabulam a *M* • tabulam *add.* mensam *s.l.* *M* || **389** nutrimentum prioribus et posterioribus nostrum] nobis pasca (?) pro nobis primatibus, et nostris posteris *M* • pasca (?) *add.* festum *s.l.* *M* • a] de *M* • te *add.* Deo *s.l.* *C* • escam, qui] nutrimentum quia tu *M* • da nobis nutrimentum *add.* nutri nos *s.l.* *M* • educator] nutritorum *M* || **390** deferam *add.* faciam descendere *s.l.* *M* • eam *add.* mensam *s.l.* *C* • eam uobis] super uos *M* || **391** postea ex uobis, ego dabo illi poenam, quae nunquam data fuit talis alicui nationi] post uos, certe ego torquebo eum poena qua numquam primi aliquam ex nationibus *M* • uos *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **392** et] an *M* • tu *add.* Iesus *s.l.* *C* || **393** me *om.* *M* • me *add.* Iesum *s.l.* *C* • matrem meam *add.* scilicet, Mariam *s.l.* *C* • pro duobus diis sine] in dominos absque *M* • dominos *add.* duos deos *s.l.* *M* • Deo *add.* scilicet, uero *s.l.* *C* • Dixit *add.* Iesus *s.l.* *C* • Laudatus sis] Sanctificaberis *M* • Laudatus sus tu *add.* id est, “Absit a me”, quomodo est loquendi arabice *s.l.* *C* • Sanctificaberis tu *add.* laudatus sis *s.l.* *M* || **394** dixerim] dicerem *M* • ut ego dicerem *add.* non erit mihi ut dicam *s.l.* *M* • cum ueritate] in ueritatem *M* • in ueritatem *add.* ueritas *s.l.* *M* • si *add.* est sic quod *M* • dixi *add.* certe *M* || **395** *add.* *imago manus et* Iucunda de Christo deitato *in mg.* *M* || **396** est sic quod ego dixi, certe tu *add.* ego dixi id nam tu *s.l.* *M* • scis *add.* scis *M* • scis *add.* id scis *s.l.* *M* • me] mea persona *M* • te] persona tua *M* • quia *add.* certe *s.l.* *M* • scis omnia secreta] es sciens secretorum *M* || **397** dixi *add.* ego Iesus *s.l.* *C* • eis] illis *M* • tu *add.* Deus *s.l.* *C* || **398** tu mandasti, scilicet: ‘Adorate Deum, creatorem meum] praecepisti mihi cum eo, ut adores Deum, meum creatorem *M* • ut adores *add.* quod adoretis *s.l.* *M* • creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* • fui ego] est *M* • ego *add.* Iesus *s.l.* *C* • est *add.* *signum crucis s.l.* *M*

400 illis; et postquam fecisti me mori, fuisti tu custodia super illos, et tu es testis super omnia.

¹¹⁸[¹²⁴] Illi sunt serui tui; siue punias illos, siue illis parcas, igitur tu es gloriosus iudex.”

405 ¹¹⁹[¹²⁵] Dixit Deus: “Haec est dies in qua proderit hominibus credulitas eorum, qui habebunt paradisos, sub quibus fluent fontes, ubi manebunt in aeternum.” Et contentus erit Deus illis, et illi erunt illo; et haec est salus magna.

¹²⁰[¹²⁶] Dei est potestas caelorum et terrae et ipse est super omnia potens.

399 tu *add.* Deus *s.l.* C • testis super illos, in tempore quo fui cum illis; et postquam fecisti me mori, fuisti tu custodia] super illos testis quantum durabo cum eis; igitur quando occides me, eris custos M • occides *add.* compleuisti *s.l.* M • eris custos *add.* fuisti protector *s.l.* M || **400** es testis super omnia] eris super omnem rem testis M || **401** Illi sunt serui tui; siue punias illos, siue illis parcas, igitur] Si torquebis eos, certe illi sunt tui serui, et si parces eis, certe M || **402** iudex] iudicator M • iudicator *add.* sapiens *s.l.* M || **403** Haec] Hic M • in qua] qui M • qui *add.* quibus *s.l.* M || **404** hominibus credulitas eorum, qui habebunt paradisos, sub quibus fluent] proderit credentibus eorum fides illius erit paradisos fluunt sub qua M • credentibus eorum fides *add.* ueredicis (?) ueritas *s.l.* M • ubi manebunt *om.* M || **405** illis *add.* hominibus *s.l.* C • illo *add.* Deo *s.l.* C • Et contentus erit Deus illis, et illi erunt illo; et] in illa semper erit contentus de eis et contenti erunt de eo M • salus magna] saluatio maior M || **406** Dei] Deo M • potestas] regnum M • et *add.* eorum quae sunt in ea et M • ipse] ille M

[M 124] <CAPVT VI>

Capitulum de Pecoribus, in Meccha, continet 165 uersus.

[C 240] In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Laudetur Deus qui creauit caelos et terram, et posuit tenebras et lucem. [²] Et postea illi, qui non crediderunt in creatorem suum, deuiauerunt.

5 [²]³ Ille est qui creauit uos ex luto, et postea mandauit, et terminum constituit apud se; et postea uos negabit.

[³]⁴ Et ille est Deus in caelis et in terra, qui scit quod est uobis secretum et quod est publicum, et scit ea, quod uos operamini.

10 [⁴]⁵ Et nullum miraculum uenit eis ex miraculis creatoris sui, in quo non fuerunt rebelles.

[⁵]⁶ Et negauerunt ueritatem, quando uenit ad illos et non potuit fieri quin ueniant ad illos noua eorum, quae fecerunt, et illorum quae contemnebant.

1 Capitulum] Azoara *M* • de Pecoribus *add.* scilicet, quae pecora sint licita uel illicita mauris *s.l.* *C* • Pecoribus *add.* armentis *s.l.* et in alio codice correctissimo erat scriptum مائة وخمسة وستون مائة ; de titulo azorae loquitur in fine uersu sa (?) *in mg.* *M* • Meccha *add.* factum *M* • in Meccha *add.* fuit reuelatum *s.l.* *C* • in Mecha factum *add.* Mechanum *s.l.* *M* • continet 165] habet 67 *M* • habet *add.* in eo *s.l.* *M* • 67 *corr.* 165 *in mg.* *M* • uersus *add.* Expresse tum in arabico tum in translatione non erant plures 67 uersibus et non مائة fuit audita in arabice. Reuera tamen no reperi plures 165 et imposuerunt si non 154 *in mg.* *M* || **3** Deus *add.* ille *M* • Laudetur Deus *add.* Laus Deo *s.l.* *M* • ille *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **4** creatorem suum] suum creatorem et *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • deuiauerunt *add.* scilicet, a ueritate *s.l.* *C* • deuiauerunt *add.* aequant *s.l.* *M* || **5** Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille est] is est ille *M* • uos *add.* homines *s.l.* *C* • luto] caeno *M* • mandauit et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • terminum *add.* scilicet, uitae humanae *s.l.* *C* • terminum constituit] determinauit terminum certum *M* • certum *add.* nominatum *s.l.* *M* • terminum certum *add.* أَحَدًا *in mg.* *M* || **6** se *om.* *M* • apud se *add.* nullus alius scit terminum uitae, creationem et resurrectionem *s.l.* *C* • negabit] fuistis mendaces *M* • uos fuistis mendaces *add.* dubitatis *s.l.* *M* • mendaces *add.* تَمْتَرُونَ *in mg.* *M* || **7** Et *om.* *M* • qui] et *M* • quod est uobis] uestrum *M* • quod est] uestrum *M* || **8** quod uos] quae *M* • uos operamini *add.* siue bona siue mala *s.l.* *C* • operamini *add.* acquiritis *s.l.* *M* || **9** nullum miraculum uenit eis] non uenit eis aliquid miraculum *M* • eis *add.* incredulis *s.l.* *C* • creatoris sui, in quo non fuerunt] sui creatoris nisi ut sint eorum *M* • ut sint eorum *add.* ut ipsi sunt *s.l.* *M* || **10** rebelles *add.* *dubium s.l.* *M* || **11** negauerunt ueritatem *add.* id est, Corascitae increduli Alcoran *s.l.* *C* • ad illos] eis *M* • et non *add.* *signum crucis s.l.* *M* • potuit fieri quin ueniant] est minus quam uenient *M* || **12** est minus quam uenient ad illos *add.* uenient illis *s.l.* *M* • noua *add.* poena *s.l.* *C* • illorum *add.* nunciorum *s.l.* *C* • quae (?) *C* • fecerunt, et illorum quae (?) contemnebant] illi de eo irridebant *M* • eorum quae illi de eo irridebant *add.* de quo spernebant *s.l.* *M*

15 ^{6[7]} Nonne [C 241] uiderunt multas aetates quas destruximus ante illos? Quibus dedimus potestatem terrae, cuius potestatem non dedimus uobis; et misimus caelos super eos multis pluuiis et fecimus fontes fluere sub illis; quos destruximus propter peccata eorum et creauimus post illos alias gentes.

^{7[8]} Et si nos detulissemus super te librum scriptum in papiro, quem tetigissent manibus suis, dixissent increduli: “Non est hic nisi maleficus manifestus.”

20 ^{8[9]} Et dixerunt: “O, si descendisset super eum angelus!” Et si descendere fecissemus angelum, [M 125] mandatum fuisset iudicatum et illi non fuissent iniuriati.

^{9[10]} Et si posuissemus illum angelum, non fuisset positus homo, et non operuissemus [C 242] super illos, quo illi fuerunt cooperti.

25 ^{10[11]} Et sic fuerunt contempti nuncii, qui fuerunt ante te, et habuerunt mercedem suam illi, qui spreuerunt secundum quod illi contempserunt.

^{11[12]} Dic tu: “Perambulate terram et uidete qualis fuit poena falsa operantium!”

13 uiderunt *add.* Corascitae increduli *s.l.* C • multas aetates *add.* generationes *s.l.* C • Nonne uiderunt multas aetates quas] Et non uidetis quantas generationes M • Et non *add.* Nonne *s.l.* M • destruximus *add.* nos Deus *s.l.* C || **14** cuius *add.* terrae *s.l.* C • potestatem terrae, cuius potestatem] in terra potestatem quam M • potestatem quam *add.* quod *s.l.* M • uobis] aliis M • uobis *add.* mauris *s.l.* C • aliis *add.* uobis *s.l.* M • caelos] a caelo M || **15** misimus caelos super eos *add.* scilicet, ut caeli mitterent (?) pluuiam in diluuiio *s.l.* C • eos multis pluuiis] illos multas pluuias M • multas pluuias *add.* fluendo *s.l.* M • fontes *add.* flumina *s.l.* M • fluere sub illis; quos] qui fluunt sub eis et M • destruximus *add.* eos || **16** peccata eorum] eorum peccata M • creauimus *add.* recreauimus *s.l.* M • alias gentes] gentes alias M || **17** si nos detulissemus] licet detulimus M • detulissemus *add.* nos Deus *s.l.* C • librum *add.* Alcoran *s.l.* C • scriptum *add.* signum crucis *s.l.* M • quem *add.* librum *s.l.* C • tetigissent] tetigisset C || **18** manibus suis] suae manus et M • increduli *add.* Corascitae *s.l.* C • hic *add.* Machoma *s.l.* C • increduli: “Non est hic nisi maleficus manifestus] infideles: “Hoc nihil est nisi ueneficium manifestum M • ueneficium manifestum *add.* magia manifesta *s.l.* M || **19** dixerunt *add.* Corascitae *s.l.* C • O om. M • eum *add.* Machomam, quasi dicat: “Si angelus descendisset, credidissemus.” *s.l.* et in *mg.* C • Et] aut • sed aut *add.* et *s.l.* M || **20** fecissemus *add.* nos Deus *s.l.* C • descendere fecissemus *add.* nos detulimus *s.l.* M • mandatum *add.* scilicet, Dei *s.l.* C • iudicatum *add.* terminatum *s.l.* C || **21** mandatum fuisset iudicatum et illi non fuissent iniuriati] qui iudicasset mandatum postea non essent mirati M • iudicasset mandatum *add.* perficietur res *s.l.* M • essent mirati *add.* exspectabunt *s.l.* M || **22** posuissemus *add.* misissemus nos Deus *s.l.* C • posuissemus illum] fecissemus eum M • angelum *add.* scilicet Machomam, quasi dicat: “Si misissemus Alcoranum per angelum et non per hominem, non fuerant homines tantum occaecati sicut sunt.” *s.l.* et in *mg.* C • fuisset positus homo] esse M • non esse *add.* posuissemus eum hominem *s.l.* M || **23** operuissemus] apruissemus (?) M • quo] quia M • fuerunt] fuissent M • cooperti] cohoperti C • et non apruissemus (?) super illos quia illi fuissent cooperti *add.* et fecissemus eum dubitare quod cum eo factum (?) dubitare (?) *s.l.* M || **24** sic] si an M • contempti *add.* spreti *s.l.* M • qui fuerunt om. M • te *add.* Machomam *s.l.* C • habuerunt *add.* uolunt *s.l.* M • mercedem *add.* scilicet, poenam *s.l.* C || **25** mercedem suam illi, qui *add.* quos *s.l.* M • spreuerunt *add.* eos M • eos *add.* ex illis *s.l.* M • quod om. M • contempserunt] spreuerunt M • secundum illi spreuerunt *add.* quod cum eo spernunt *s.l.* M || **26** tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu *add.* signum crucis *s.l.* M • Perambulate] Ite uos per M • per *add.* in *s.l.* M • Perambulate terram *add.* uos increduli *s.l.* C • qualis *add.* scilicet, non leg. ciuitatum, uerum (?) Sodomae et aliarum, qui non crediderunt Loth in *s.l.* et in *mg.* C • fuit] est M • poena *add.* finis *s.l.* M • falsa operantium] mentientum M

¹²[¹³] Dic tu: “Cuius sunt omnia, quae sunt in caelis et in terra?” Dic tu: “Quod Dei misericordia est in Se ipso, quia ille congregabit uos in die iudicii sine dubio. Illi qui perdidit animas suas sunt, qui non credunt.”

30 ¹³[¹⁴] Et sui est, ille qui quiescit in die et in nocte, et ille est audiens, sapiens.

¹⁴[¹⁵] Dic tu: “Et sine Deo accipiam amicum, qui creauit caelos et terram et nutrit, et non nutritus?” Dic tu: “Mihi praeceptum [C 243] fuit, ut essem primus maurus, et ut non essem ex blasphemantibus.”

35 ¹⁵[¹⁶] Dic tu: “O creator meus! Ego timeo quod si non credidero, habeam poenam maximam.”

¹⁶[¹⁷] Et ille, a quo fuit ablata poena in illa die, fuit misericordiam consecutus, quod fuit salus manifesta.

¹⁷[¹⁸] Et si ille tetigerit te aliquo malo, nullus est qui possit remediare nisi ille; et si ille tetigerit te aliquo bono, Deus est super omnia potens.

40 ¹⁸[¹⁹] Et ille est castigator super seruos suos, et ille est iudex sapiens.

¹⁹[²⁰] Dic tu: “Quis est maior testis?” Dic tu quod: “Deus est testis inter me et uos, et mihi fuit reuelatus iste Alcoranus, quo admonebo uos et futuros, et unde uenit uobis ut testimonium [C 244] perhiberetis quod cum Deo sit alius deus.” [M 126]

27 tu *add. signum crucis s.l. M* • sunt omnia, quae sunt in caelis] est quod est in caelo *M* • Quod *om. M* || **28** misericordia est in Se ipso, quia ille] qui super se misericordiam et *M* • et *add. certe s.l. M* • sine dubio] in quo non est *dubium M* || **29** animas suas sunt, qui non credunt] suas animas illi non fuerunt fideles *M* || **30** sui] suum *M* • sui *add. Dei s.l. C* • ille *add. Deus s.l. C* • ille qui] quod *M* • die et in nocte] nocte et in die *M* • audiens, sapiens] auditor et sciens *M* || **31** tu *om. M* • tu *add. Machoma s.l. C* • Et sine Deo *add. an alterum a Deo s.l. M* • accipiam] accipiet *M* • amicum *add. quasi dicat: “Non” s.l. C* • creauit *add. scilicet, Deus s.l. C* || **32** qui creauit caelos et terram et nutrit, et non nutritus] formator caelorum et terrae et terrae *sic bis* qui dat nutrimentum et non datur datur ei nutrimentum *M* • formator *add. in alio (?) فاطر in mg. M* • qui dat nutrimentum et non datur datur ei nutrimentum *add. nutricat et non nutricatur s.l. M* • tu *om. M* || **33** Mihi praeceptum fuit, ut essem primus maurus, et ut] Ego sum missus ut sim primus eorum qui saluantur et non *M* • missus *add. praeceptus s.l. M* • saluantur *add. obedit s.l. M* • essem *add. sis s.l. M* • blasphemantibus *add. participantibus s.l. M* || **34** tu *om. M* • tu *add. Machoma s.l. C* • O creator meus! *om. M* • quod *add. signum crucis s.l. M* • credidero, habeam] obedio meo creatore, habebō in die *M* • creatore *add. domino s.l. M* • poenam *add. tormentum s.l. M* || **36** ille, a quo fuit ablata poena] quicumque discessit ab illo *M* • discessit *add. elongabit (?) s.l. M* • die *add. iudicii s.l. C* || **37** fuit misericordiam consecutus, quod fuit salus] certe ille consequetur misericordiam et haec est saluatio *M* • ille consequetur misericordiam *add. misertas (?) est eius s.l. M* • haec est saluatio *add. فنلك in mg. M* || **38** ille *add. Deus s.l. C* • ille tetigerit te] ille tactus erit *M* • te *add. Machoma s.l. C* • ille tactus erit *add. tanget te cum s.l. M* • malo *add. a Deo M* • a Deo *add. Deus s.l. M* • remediare] remedium dare *M* • nullus est qui possit remedium dare *add. non est redemptor ei s.l. M* || **39** ille tetigerit te aliquo] tanget eum cum aliquo *M* • eum *add. te s.l. M* • Deus] certe ille *M* || **40** Et *om. M* • ille *add. Deus s.l. C* • castigator *add. coactor s.l. M* • iudex sapiens] iudicator sciens *M* • sed sciens *add. sapiens s.l. M* || **41** tu *om. M* • tu *add. Machoma s.l. C* • tu *add. Machoma s.l. C* • tu quod *om. M* • me *add. Machomam s.l. C* • uos *add. incredulos s.l. C* || **42** uenit (?) *C* || **43** uobis *add. Corascitis s.l. C* • mihi fuit reuelatus iste Alcoranus, quo admonebo uos et futuros, et unde uenit uobis ut testimonium perhiberetis quod cum Deo sit alius deus] reuelauit mihi in hoc Alcorano ut admoneam uos cum illo et quicumque perueniet ex uobis, eritis testis *sic* quod Deus est Deus non est alius *M* • reuelauit *add. reuelatum fuit s.l. M* • et quicumque *add. ad quem s.l. M* • ex uobis, eritis testis *add. an uos testificamini s.l. M* • Deus est Deus non est alius *add. cum Deo sunt alii domini s.l. M*

45 Dic tu: “Non sum ego testis.” Dic tu quod: “Ille est unus solus Deus et ego sum liber a uestris blasfemiis.

²⁰[²¹] Illi quibus dedimus scripturam quam cognoscent sicut cognoscunt proprios filios. Et illi, qui perdidierunt animas suas, sunt qui non crediderunt.

²¹[²²] Et nulla est maior iniuria, quam illius qui est inuentor falsitatem contra Deum et negauit aleas eius, et ideo non sunt prosperi iniuriantes.

50 ²²[²³] Et in die in qua congregabimus omnes et postea dicemus illis, qui blasfemauerunt: “Vbi sunt blasfematores uestri de quibus praesumpsistis?”

²³[²⁴] Et postea non fuit approbatio eorum, nisi quod dixerunt: “Per Deum, creatorem nostrum, non [C 245] fuimus blasfematores.

55 ²⁴[²⁵] Animaduerte, quomodo contradixerunt sibimet et fuerunt deducti in uiam malam propter ea quae illi operati sunt et quia mentiti sunt.

²⁵[²⁶] Et aliqui ex illis audient te et clausimus corda eorum ne intelligant, et aggrauauimus aures eorum, et si illi uidebunt quodcumque miraculum, non credent in illud donec ueniant ad te disputantes contra te, dicentes illi increduli: “Non est iste nisi scriptura uetus.”

44 tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • testis *add.* scilicet, dicendo (?) quod sit alius deus *s.l.* *C* • quod: “Ille est unus solus Deus] est dominus unus *M* || **45** a uestris blasfemiis *add.* de quo participatis *s.l.* *M* || **46** quibus *add.* iudeis, christianis *s.l.* *C* • dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • cognoscent sicut cognoscunt proprios] cognouerunt quemadmodum cognouerunt suos *M* || **47** Et *om.* *M* • animas suas, sunt qui non crediderunt] suas animas et illi sunt credentes *M* || **48** illius *om.* *M* • est inuentor falsitatem contra] ponit mendacium super *M* || **49** negauit aleas eius] negat eius uersus et balsphemabit illos *M* • aleas eius *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • balsphemabit *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **50** Et *om.* *M* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* • in *om.* *M* • congregabimus] congregabunt *M* • sed congregabunt *corr.* congregabimus *s.l.* *M* • congregabimus *add.* resuscitauimus *s.l.* *C* • omnes *add.* eos *s.l.* *M* • et *om.* *M* || **51** qui blasfemauerunt *add.* quibus participauerunt *s.l.* *M* • blasfematores *add.* idola *s.l.* *C* • blasfematores uestri de] uestri blasphematores a *M* • blasphematores *add.* participes *s.l.* *M* || **52** approbatio *add.* responsum *s.l.* *C* • approbatio eorum] eorum approbatio *M* • quod] qui *M* || **53** creatorem nostrum] nostrum dominum *M* • blasphematores *add.* participatores *s.l.* *M* || **54** Animaduerte *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • contradixerunt sibimet] mentiti sunt super suas personas *M* || **55** deducti in uiam malam propter ea] male directi pro his *M* • fuerunt male directi *add.* deuiatum fuit ab eis *s.l.* *M* • illi *om.* *M* • pro his quae operati sunt *add.* quod mentiuntur *s.l.* *C* • et quia mentiti sunt *om.* *M* || **56** aliqui *add.* iudei et Corascitae *s.l.* *C* • ex illis audient] illorum audirent *M* • et aliqui illorum audirent *add.* ex illis qui audit *s.l.* *M* || **57** clausimus corda eorum ne intelligant, et aggrauauimus aures eorum] posuimus super eorum corda clausuras ne audiant et in eorum auribus pondus infinitum *M* • clausuras *add.* coopertoria *s.l.* *M* • ne audiant *add.* ut non intelligant eum *s.l.* *M* • pondus infinitum *add.* surditatem *s.l.* *M* • uidebunt quodcumque] uiderent quodius (?) *M* • illi uiderent quodius (?) miraculum *add.* uidissent omnia miracula *s.l.* *M* || **58** credent] crederent *M* • illud *add.* ea *s.l.* *M* • ueniant] uenerint *M* • disputantes] et disputauerint *M* • ad te et disputauerint contra te *add.* ad disputandum tecum *s.l.* *M* || **59** dicentes illi increduli: “Non est iste] dicendo infideles quomodo est hoc *M* • iste *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • dicendo infideles *add.* dicunt qui negauerunt *s.l.* *M* • uetus] priorum *M* • scriptura uetus *add.* quasi dicat: “nullius momenti” *s.l.* *C* • scriptura priorum *add.* historia antiquorum *s.l.* *M*

60 ^{26[27]} Et illi prohibent alios ne credant et recedunt ab illo; et non destruent nisi se ipsos, et non intelligunt hoc.

^{27[28]} Et sic tu uidebis, quando appropinquabunt igni! Et dicent: “Vtinam reuerteremur! Et non diceremus [C 246] esse falsas aleas creatoris nostri et essemus ex credentibus!”

65 ^{28[29]} Immo uisum est illis aliud ab illo, quod illi caelabant antea. Et si illi iterum reuersi essent, fecissent hoc ipsum, propter quod fuerunt admoniti. Et ideo sunt mendaces.

^{29[30]} Et dixerunt: “Nihil est aliud, nisi uiuere in hoc mundo et non sumus resuscitandi.”

70 [M 127] ^{30[31]} Et sic tu uidebis quando erunt praesentes coram creatore suo et hoc non est uerum. Dixerunt: “Sic est, per creatorem nostrum!” Dixit igitur: “Gustate poenam eo quod fuistis increduli.”

^{31[32]} Perditi sunt illi, qui negauerunt diem iudicii, donec uenit hora subitanea. Dixerunt: “Vae nobis pro eo quod errauimus!” Quod portabunt peccata sua super humeros [C 247] suos, quia male peccauerunt.

60 illi *add.* Corascitae *s.l.* C • prohibent] defendunt M • sed defendunt *add.* prohibent *s.l.* M • alios *add.* scilicet, arabes *s.l.* C • alios *add.* *signum crucis s.l.* M • ne credant] non credunt M • illo *add.* Machoma *s.l.* C • non credunt et recedunt ab illo *add.* et elongat (?) se ab eo *s.l.* M • destruent] destruunt M || **61** intelligunt hoc] sentiunt M || **62** sic tu] si M • uidebis *add.* scilicet, Machoma *s.l.* C • appropinquabunt *add.* increduli *s.l.* C • appropinquabunt *add.* surgentur *s.l.* M • igni *add.* in diem iudicii *s.l.* C • igni! Et] apud ignem M • apud *add.* *signum crucis s.l.* M • dicent *add.* Vah nobis M • Vah nobis *add.* *signum crucis s.l.* M • Vtinam *add.* nos M || **63** reuerteremur *add.* ad mundum *s.l.* C • aleas *add.* uersus Alcoran *s.l.* C • diceremus esse falsas aleas creatoris nostri] negaremus miracula nostri domini M || **65** uisum est illis] uidebatur illis esse M • esse aliud ab illo *add.* *signum crucis s.l.* M • caelabant antea] abscondebant a te M • illi *om.* M || **66** reuersi essent *add.* ad mundum *s.l.* C • propter] propter C • fecissent hoc ipsum, propter quod fuerunt admoniti. Et ideo] non fecissent aliter ac prius fecerunt quia M • non fecissent aliter ac prius fecerunt quia sunt *add.* redirent ad id, quod prohibitum fuerat eis et certe sunt *s.l.* M || **68** dixerunt *add.* increduli *s.l.* C • Nihil est aliud] Nulla alia est res M • Nulla alia est res nisi uiuere in hoc mundo *add.* non est nisi uita nostra propinqua *s.l.* M || **69** non sumus resuscitandi] et nos non resuscitabimur M || **70** tu *add.* Machoma *s.l.* C • sic tu uidebis quando erunt] si uidetis quando sunt M • praesentes *add.* in die iudicii *s.l.* C • sunt praesentes *add.* resurgent *s.l.* M || **71** et hoc non est uerum *add.* scilicet, interrogauit Deus incredulos *s.l.* C • creatore suo et hoc non est uerum. Dixerunt] domino eorum, dicent: “Non est hoc ueritas?” Dixit M • Non *add.* Nonne *s.l.* M • Dixit *add.* dixerunt *s.l.* M • est *add.* uerum est *s.l.* C • per creatorem nostrum *add.* id est, iurandi modus *s.l.* C • Dixit *add.* Deus *s.l.* C • est, per creatorem nostrum!” Dixit igitur] noster creator, dicit M • noster creator *add.* per dominum nostrum *s.l.* M • dicit *add.* dixit *s.l.* M || **72** poenam *add.* de M • poenam *add.* tormentum *s.l.* M • de eo quod *add.* pro quo *s.l.* M • fuistis increduli] non credidistis M || **73** Perditi] Iam perditum M • diem iudicii] obuiationem Dei M • uenit *add.* eis M • hora *add.* scilicet, iudicii *s.l.* C || **74** Vae] Vah M • Vah nobis *add.* angustia nostra *s.l.* M • pro eo quod] de quo M • Quod portabunt] de eo qui portarunt M • de eo *add.* in ea *s.l.* M • qui portarunt *add.* et illi portant *s.l.* M • peccata sua] sua peccata M || **75** humeros suos] terga sua M

³²[³³] Et non est uita huius saeculi nisi ut ludus et uanitas, et domus alterius saeculi est melior pro eis qui timebunt; si illi essent prudentes!

³³[³⁴] Et nos scimus, quod te tedet huius quod illi dicunt; quamuis illi non negent te, sed iniuriantes abscondunt aleas Dei.

80 ³⁴[³⁵] Certe negauerunt alios nuncios, qui uenerunt ante te, qui habuerunt patientiam super id, quod dicti sunt mendaces, et fuerunt afflicti donec uenit ad illos uictoria nostra. Et non habent mutationem promissionis Dei; et iam uenerunt ad te rumores nunciorum.

85 ³⁵[³⁶] Et si fuit tibi grauis recessio eorum, si tu potuisses facere in terra foueam unam aut ascendere in caelum, ut afferres [C 248] illis miraculum. Et si Deus uoluisset, congregasset eos in uia recta. Igitur ne sis ex ignorantibus!

³⁶[³⁷] Et illi respondebunt, qui audient; et resuscitabit mortuos, et omnes erunt congregati in conspectu Dei.

90 ³⁷[³⁸] Et dixerunt: “Si descendisset super eum miraculum Dei creatori sui?” Dic tu quod: “Deus est potens ut deferat miraculum, sed plures illorum nesciunt.”

³⁸[³⁹] Et nullum animal est in terra neque auis uolans alis suis, quibus non sint generationes sicut uobis; et nos nihil detraximus de libro. Et postea erunt

76 saeculi] mundi *M* • huius mundi *add.* propinqua *s.l.* *M* • domus *add.* scilicet, habitatio *s.l.* *C* || **77** eis] illis *M* • timebunt] sunt timentes *M* • si illi essent *add.* nonne sitis *s.l.* *M* || **78** Et *om.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos *add.* nam *s.l.* *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • te tedet huius] tedet te cuius *M* • illi *om.* *M* || **79** aleas] uersus *M* • Dei *add.* non disputando de illis *M* • aleas Dei *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • non disputando de illis *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **80** Certe negauerunt alios nuncios, qui uenerunt] Iam negati fuerunt nuncii *M* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* • qui] et *M* || **81** dicti sunt mendaces] fuerunt negati *M* • uictoria *add.* Dei *s.l.* *C* || **82** ad illos uictoria nostra] eis nostra uictoria *M* • nostra uictoria *add.* nostrum auxilium *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • promissionis] uerba *M* • non habent mutationem uerba Dei *add.* et non est mutator uerbis Dei *s.l.* *M* || **83** iam uenerunt ad te rumores nunciorum] uenit tibi nouum de nunciis *M* • nunciis *add.* historia missum *s.l.* *M* || **84** recessio *add.* scilicet, a lege *s.l.* *C* • fuit tibi grauis recessio eorum, si tu potuisses] esset grauis tibi eorum recessus et possis *M* • et possis facere *add.* si potuistis quaerere *s.l.* *M* || **85** in terra foueam unam] unam foueam in terra *M* • ascendere *add.* scalam *s.l.* *M* • illis miraculum] eis miracula *M* • miraculum *add.* scilicet, non crederent *s.l.* *C* || **86** Deus uoluisset] uellet Deus *M* • eos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • in uia recta *add.* scilicet, legis *s.l.* *C* • in uia recta *add.* per ductionem *s.l.* *M* • sis] sitis *M* || **87** Et illi respondebunt *add.* Certe quod non exaudiunt nisi *s.l.* *M* • audient *add.* scilicet, Alcoran *s.l.* *C* • resuscitabit mortuos] mortuos resuscitabit Deus *M* || **88** omnes erunt congregati in conspectu Dei] postea ad eum reuertentur *M* || **89** Si descendisset *add.* quare non descendit *s.l.* *M* • eum] eos *M* • Dei creatori sui] a suo creatore *M* • creatori sui *add.* simple (?) credidissimus *s.l.* *C* • creatore *add.* domino *s.l.* *M* • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **90** quod *om.* *M* • ut deferat miraculum] in discendendis miraculis *M* • nesciunt] non sciunt hoc *M* || **91** animal *add.* scilicet, rationale et irrationale *s.l.* *C* • animal est] est animal *M* • alis suis] suis alis *M* || **92** uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • quibus non sint generationes sicut uobis; et nos nihil detraximus de] nec gens similis uobis cui detraxerimus in *M* • nec gens similis *add.* nisi gentes similes *s.l.* *M* • cui detraxerimus *add.* non oblatis sumus *s.l.* *M* • libro *add.* aliquid *M* • libro *add.* scilicet, praedestinationis *s.l.* *C*

resuscitati a creatore suo.

95 [M 128]^{39[40]} Illi autem qui negauerunt aleas nostras, sunt surdi et muti in tenebris. Ille errabit si Deus uoluerit, et quem Deus uult, [C 249] erit positus in uia recta.

^{40[41]} Dic tu: “Si uidistis poenam Dei quae uenit super uos, aut horam determinatam, quomodo inuocabitis alium nisi Deum si uos estis ueraces?”

^{41[42]} Sed potius illum inuocate, qui praestabit id quod uos petetis ab eo; si uoluerit; et obliuioni tradetis id quod blasphemastis.

100 ^{42[43]} Iam misimus gentes priores quam tu, quas castigauimus infortuniis et infirmitatibus ut humiliarentur.

^{43[44]} Et si illi humiliati essent, quando uenit eis malum a nobis! Sed indurauerunt corda sua et decorauit eis diabolus illud, quod illi fecerunt.

105 ^{44[43]} Et quia obliti sunt admonitionis eorum, aperuimus super illos portas omnium rerum donec illi gauisi sunt pro eo quod [C 250] habuerunt, quos capimus subito et ecce sunt sine spe.

93 resuscitati *add.* scilicet, omnia animalia *s.l.* C • resuscitati a creatore suo] a suo creatore resuscitati *M* || **94** Illi autem] Et illi *M* • aleas nostras] nostros uersus *M* • aleas nostras *add.* uersus Alcorani *s.l.* C • tenebris] obscuritatibus *M* • sed obscuritatibus *add.* tenebris *s.l.* *M* || **95** Ille errabit si Deus uoluerit, et quem Deus uult, erit positus in uia recta] si uelit Deus dirigere illos et si uelit ponit eos super uiam rectam *M* • si uelit *add.* quem uult *s.l.* *M* • dirigere illos *add.* deuiat illum *s.l.* *M* • eos *add.* eum *s.l.* *M* || **96** tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Si] an *M* • uos *add.* incredulos *s.l.* C || **97** determinatam *add.* scilicet, finis mundi *s.l.* C • poenam Dei quae uenit super uos, aut horam determinatam, quomodo inuocabitis alium nisi Deum] quod uenit uobis poena Dei et uenit uobis hora determinata si non Deum inuocatis *M* • uidisti quod *add.* uidisti nos si *s.l.* *M* • determinata si non Deum inuocatis *add.* an alium quam Deum inuocabitis *s.l.* *M* • uos *om.* *M* || **98** inuocate, qui praestabit] inuocabitis et dabit *M* • dabit *add.* leuabit *s.l.* *M* • uos petetis] petitis *M* • eo *add.* Deo *s.l.* C • petitis ab eo *add.* uocatis ad eum *s.l.* *M* • uoluerit *corr.* uoluit *s.l.* *M* || **99** obliuioni tradetis] obliuiscimini *M* • blasphemastis *add.* participastis *s.l.* *M* || **100** Iam *add.* certe *s.l.* *M* • gentes priores *add.* nuncios *s.l.* C • priores *add.* ante *s.l.* *M* • quam tu] te *M* • quas] et *M* • quas *add.* gentes *s.l.* C • castigauimus *add.* eos *M* • castigauimus *add.* accepimus *s.l.* *M* || **101** infortuniis et infirmitatibus *add.* cum malo et nociuo *s.l.* *M* • humiliarentur] essent humiliantes *M* • humiliarentur *add.* scilicet, crederent *s.l.* C • humiliantes *add.* deprecantes *s.l.* *M* || **102** malum a nobis *add.* scilicet, pepercissemus eis *s.l.* C • si illi humiliati essent, quando uenit eis malum a nobis! Sed] quando illis uenit a nobis malum, humiliati essent quia *M* • Et quando *add.* quare *s.l.* *M* • a nobis malum *add.* tribulatio nostra *s.l.* *M* • humiliati essent *add.* deprecantur *s.l.* *M* • quia *add.* et sed et signum crucis *s.l.* *M* || **103** corda sua] eorum corda *M* • decorauit *add.* id est, decorum et pulchrum ostendit *s.l.* C • illud, quod illi fecerunt] ea quae operantur *M* • ea quae operantur *add.* quod faciunt *s.l.* *M* || **104** Et quia *add.* Quando *s.l.* *M* • admonitionis eorum] eorum quibus admoniti fuerunt cum illo *M* • eorum *add.* nunciorum *s.l.* C • eorum quibus *add.* quod *s.l.* *M* • illo *add.* eo *s.l.* *M* • super illos] eis *M* • eis *add.* super eos *s.l.* *M* || **105** omnium rerum *add.* scilicet, prosperitatum *s.l.* C • pro eo] et *M* • et quod *add.* cum quo *s.l.* *M* • habuerunt] uenit eis *M* • habuerunt *add.* scilicet, Alcoran *s.l.* C • uenit eis *add.* donati fuerunt *s.l.* *M* • quos capimus] et *sic* accepimus eos *M* • et *sic* *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **106** ecce sunt] illi *M* • spe *add.* scilicet, Dei *s.l.* C • et illi sine spe *add.* ecce sunt tacentes *s.l.* *M*

^{45[46]} Et sic fuit subcisa radix gentis quae iniuriauit, et laudetur Deus, dominus nationum.

110 ^{46[47]} Dic tu: “Si uideretis quod Deus auferre a uobis auditum et uisum et sigillasset super corda uestra, quis alius deus, nisi Deus faceret ut uos recuperaretis ea?” Animaduerte, quomodo declarabimus illis aleas et postea illi deuiant.

^{47[48]} Dic tu: “Nonne uidistis, quod poena Dei uenit uobis subito uel publice et non erunt destructi nisi gens iniurians?”

115 ^{48[49]} Et non misimus uobis nuncios nisi ut essent denunciatores et admonitores et qui crediderunt et fecerunt bona opera, non timebunt nec erunt tristes.

[*M* 129] ^{49[50]} Et [*C* 251] illi qui negauerunt nostras aleas, erunt puniti eo quod fuerunt peccatores.

120 ^{50[51]} Dic tu quod: “Non dico uobis quod ego habeo thesauros Dei, et nescio secretum, et non dico uobis, quod ego sum angelus, et non sequor nisi id, quod creator meus reuelauit mihi.” Dic tu: “Numquid aequabitur illi, qui habet uisum? Igitur nolite cogitare?”

^{51[52]} Et admone cum illo eos, quod ut timeant, quod erunt congregati coram creatore suo, sine quo non habet procuratorem neque defensorem, ut timeant.

^{52[53]} Et non abiicies illos, qui inuocant creatorem suum mane et uespere, qui uolunt

107 radix *add.* uestigia *s.l.* *C* • gentis *add.* illius *M* • gentis *add.* quae non recepit nuncium *s.l.* *C* • dominus *om.* *M* || **108** nationum *add.* mundorum *s.l.* *M* || **109** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* an *s.l.* *M* • Si uideretis quod Deus auferre a uobis auditum] uidistis si abstulit Deus uestram auditionem *M* • et *add.* uestrum *M* || **110** uestra *add.* igitur *M* • igitur *add.* signum crucis *s.l.* *M* • alius deus, nisi Deus] Deus absque deo *M* • ut uos recuperaretis ea] uos recuperare eas cum eo igitur *M* • ea *add.* scilicet, uisum et auditum *s.l.* *C* • faceret uos recuperare eas cum eo igitur *add.* ueniet uobis cum eo *s.l.* *M* || **111** Animaduerte *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • declarabimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • declarabimus *add.* operamur *s.l.* *M* • illis aleas] uersus *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • deuiant *add.* scilicet, a ueritate *s.l.* *C* || **112** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* an *s.l.* *M* • Nonne *om.* *M* • quod poena Dei uenit uobis] nos si uenit nobis poena Dei *M* • uobis *add.* incredulis *s.l.* *C* • uel] aut *M* • et non *add.* an *s.l.* *M* || **113** erunt destructi nisi gens iniurians] destruetur *sic* nisi gentes iniuriantes *M* || **114** uobis *om.* *M* • ut essent *om.* *M* • et *add.* illi *M* || **115** crediderunt] credent *M* • fecerunt bona opera] benefacent (?) *M* • timebunt nec erunt tristes] erit timor super eos neque tristantur *M* || **116** nostras aleas] nostros uersus *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • puniti *add.* pro *M* • erunt puniti *add.* tanget eos tormentum *s.l.* *M* || **118** quod *om.* *M* • dico *add.* ego *M* • ego *add.* signum crucis *s.l.* *M* • nescio *add.* ego *M* || **119** id *om.* *M* || **120** creator meus reuelauit] reuelatum fuit *M* || **121** tu: “Numquid aequabitur illi, qui habet uisum? Igitur nolite] si sunt aequales caecus et uidens, certe potestis *M* • si *add.* an *s.l.* *M* • certe *add.* nonne *s.l.* *M* • cogitare *add.* scilicet, supra dictum *s.l.* *C* || **122** admone *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • illo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • eos *add.* scilicet, timentes Deum *s.l.* *C* || **123** quod ut timeant, quod erunt congregati coram creatore suo, sine quo non habet procuratorem neque defensorem] qui timent congregari ante suum creatorem et non erit illis absque eo procurator neque aduocatus *M* • creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* • procurator *add.* protector *s.l.* *M* • aduocatus *add.* interpret *s.l.* *M* • timeant] sitis timentes • sed sitis timentes *add.* timeant *s.l.* *M* || **124** abiicies] abiiciatis *M* • abiicies *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • illos *add.* pauperes *s.l.* *C* • creatorem suum] suum dominum in *M* • mane *add.* scilicet, orando *s.l.* *C* • uespere] in nocte *M* • in nocte *add.* sero *s.l.* *M*

125 faciem Dei. Non est tua ratio illorum, nec ratio tua est eorum. Igitur si abiaceritis eos, eritis ex iniuriantibus.

^{53[54]} Et sic probauimus [C 252] quosdam ab aliis ut dicant: “Isti sunt, quibus Deus tribuit mercedem inter nos.” Et scit eos, qui sunt grati.

130 ^{54[55]} Et quando uenerint ad te illi, qui crediderunt aleis nostris, dic tu: “Salus sit super uos, creator uester scripsit super se ipso misericordiam, quia quicumque uestrum peccauerit per ignorantiam, cuius peccati paenitebit eum postea et fecerit opera bona; quia ille est parcens et misericors.”

^{55[56]} Et sic declarauimus aleas, et erit manifesta uia peccatorum.

135 ^{56[57]} Dic tu: “Mihi praeceptum est ne adorem, quos inuocabitis sine Deo.” Dic tu: “Ego non sequor uestras uoluntates, tunc essem ego errans et non essem ex eis qui sunt directi in uia.”

^{57[58]} Dic [C 253] tu: “Quia ego sto super declarationes creatoris, quem negastis. Ego non habeo quod uos petitis ut ueniat cito; et non est iudex nisi Deus, ille declarabit ueritatem, et ille est qui melius declarat.

140 [M 130] ^{58[59]} Dic tu: “Si ego habuissem id, quod uos petitis ut ueniat cito, iam esset

125 faciem *add.* scilicet, Dei *s.l.* C • Dei] eius et M • tua ratio illorum, nec ratio tua est eorum] super te eorum ratio in aliqua re et non est tibi ratio super illos in aliqua re M • ratio illorum, nec ratio tua est eorum *add.* scilicet, rationem ne reddes pro illis, nec illi pro te *s.l.* C • ratio¹ *add.* computus *s.l.* M • ratio² *add.* computus *s.l.* M • abiaceritis] eiicies (?) M || **126** eritis] eris M • iniuriantibus] errantibus M • errantibus *add.* ignorantibus *s.l.* M || **127** probauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • probauimus quosdam ab aliis] experti sumus partem illorum cum alia parte M • experti sumus *add.* tentauimus *s.l.* M • dicant *add.* Corascitae *s.l.* C • Isti] An isti M || **128** quibus Deus tribuit mercedem inter nos.” Et scit eos, qui sunt grati] quos fecit Deus super eos mercedem et non est Deus sciens gratorum M • super eos *add.* inter nos *s.l.* M • non *add.* nonne *s.l.* M || **129** uenerint] uenerunt M • te *add.* Machoma *s.l.* C • crediderunt *add.* credunt *s.l.* M • aleis nostris] cum nostris uersibus M • cum *add.* in *s.l.* M • tu *om.* M || **130** uos] illos M • creator uester scripsit] scripsit uester dominus M • ipso] ipsum M • quia] quare M || **131** uestrum peccauerit per ignorantiam, cuius peccati] faciet ex uobis peccatum ignoranter et postea M || **132** postea et fecerit opera bona; quia] ipse est hoc faciet bona opera, certe M • ipse est hoc *add.* *signum crucis s.l.* M • faciet bona opera *add.* benefaciet *s.l.* M • et misericors] miserator M || **133** declarauimus] declarabimus M • aleas] uersus M • manifesta] declarata M • erit declarata *add.* ut appareat *s.l.* M || **134** tu *om.* M • praeceptum est ne adorem *add.* prohibitum fuit adorare *s.l.* M • quos inuocabitis sine] illos quos inuocatis absque M • tu *om.* M || **135** non] non non *sic bis* C • essem ego errans] ego errarem M • tunc ego errarem *add.* iam ego erraui *s.l.* M • essem *add.* ego M || **136** eis qui sunt directi in uia] ex bene directis M • bene directis *add.* doctis *s.l.* M || **137** tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu Quia *om.* M • sto *om.* M • declarationes *add.* scilicet, legis uerae *s.l.* C • declarationes *add.* claritatem *s.l.* M • creatoris] domini mei M • quem *add.* Deum *s.l.* C • negastis *add.* cum illo M • quem negastis *add.* et uos negatis eam *s.l.* M || **138** Ego non habeo *add.* Non est apud me *s.l.* M • petitis *add.* in illo M • uos petitis *add.* uelocitatis *s.l.* M • cito *add.* scilicet, poena *s.l.* C • ueniat cito; et] ueniret tale iudicium M • iudex *om.* M • Deus, ille] Dei M || **139** declarabit *corr.* declaradicat (?) *s.l.* M • ille *add.* Deus *s.l.* C • qui melius declarat] melior separatorum, declaratorum *om.* M || **140** tu *om.* M • habuissem id] haberem M • ego haberem *add.* essent apud me *s.l.* M • ueniat cito] ueniret uelocissime M • petitis ut ueniret uelocissime *add.* uelocitatis *s.l.* M

terminata causa inter me et uos; et Deus scit et cognoscit iniuriantes.

145 ^{59[60]} Et Deus habet clauas secretorum et nemo est qui sciat nisi ipse, et scit omnia, quae sunt in terra et in mari, et nullum folium cadit ex arbore, quod ignoret, et nullum granum est in tenebris terrae uiride aut siccum quod non sit in libro manifestatum.

^{60[61]} Et ille est, qui faciet uos dormire nocte, et scit ea, quae facitis [C 254] in die, in qua die ille faciet uos surgere ad determinandum terminum nominatum et postea reuersuri estis ad eum. Et ille declarabit uobis ea quae uos facitis.

150 ^{61[62]} Et ille est castigator super seruos suos, et ille mittet uobis custodias usque ad tempus quo ueniet unusquisque uestrum ad mortem, quem angeli nostri facient mori, qui non tardabunt.

^{62[63]} Et postea reuertentur ad creatorem suum uerum, et illi datum est iudicium, et ille est qui petet rationem ualde cito.”

155 ^{63[64]} Dic tu: “Quis nos liberabit a tenebris terrae et maris?” Quem inuocabitis humiliter et cum timore: “Si liberabitis nos ab his, nos erimus grati.”

^{64[65]} Dic tu: “Deus liberabit uos ab illis [C 255] et ab omni tristitia. Et postea uos estis increduli.”

141 esset terminata causa] determinata esset res *M* • me *add.* Mahomum *s.l.* *C* • et *add.* inter *M* • uos *add.* incredulos *s.l.* *C* • scit et cognoscit iniuriantes] est sciens iniuriantium *M* • sciens *add.* scientior *s.l.* *M* || **142** Deus habet clauas secretorum et nemo est qui sciat] in potestate eius sunt clauas secreti quod nescit eas *M* • quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ipse] ille *M* || **143** omnia, quae sunt] quod est *M* • nullum folium cadit ex arbore] non cadit aliquid folium *M* || **144** ignoret, et nullum] ille nesciat, neque aliquid *M* • est *om.* *M* • uiride *add.* tenerum *s.l.* *M* • aut] neque *M* || **145** manifestatum] manifestum *M* || **146** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • faciet] facit *M* facit *add.* perficit *s.l.* *M* • dormire *add.* in *M* • dormire *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ea *om.* *M* • die *add.* scilicet, iudicii *s.l.* *C* || **147** in qua die ille faciet uos surgere ad determinandum] postea ille suscitatur uos in illo ut determinet *M* • nominatum *add.* scilicet, diei iudicii *s.l.* *C* • et *om.* *M* || **148** reuersuri estis *add.* scilicet, in resurrectione *s.l.* *C* • reuersuri estis ad eum. Et ille declarabit uobis ea quae uos facitis] ad illum reuertemini postea reuelabit uobis quod uos fecistis *M* • reuertemini *add.* reuersio uestra *s.l.* *M* || **149** Et *om.* *M* • castigator *add.* coactor *s.l.* *M* • ille *om.* *M* • custodias] custodiam *M* • custodias *add.* scilicet, angelorum *s.l.* *C* • uobis custodiam *add.* super uos custodientes *s.l.* *M* || **150** ad tempus *om.* *M* • ueniet] ueniat *M* • unusquisque *add.* ad unum *s.l.* *M* • uestrum] ex uobis *M* • ad mortem *add.* mors *s.l.* *M* || **151** angeli nostri facient mori, qui] mori faciet *sic* nostri nuncii et illi *M* • quem mori faciet *add.* complebunt eos *s.l.* *M* || **152** creatorem suum] Deum dominum eorum *M* • et *add.* certe *s.l.* *M* • datum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et *om.* *M* || **153** petet rationem ualde cito] accipit a te computum *M* • qui accipit a te computum *add.* uelox ratorum (?) *s.l.* *M* || **154** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • nos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • Quis nos liberabit a] Qui liberauit nos e *M* • e *add.* in *s.l.* *M* • inuocabitis *corr.* inuocatis *s.l.* *M* || **155** cum timore *add.* secreta *s.l.* *M* • Si] Et si *M* • his *add.* tenebris *s.l.* *C* • nos erimus grati] erimus ex gratis *M* || **156** Dic tu: “Deus liberabit] Dixit Deus: “Ego liberabo *M* • sed Dixit *add.* dic *s.l.* *M* • ego *add.* *signum crucis s.l.* *M* • liberabo *corr.* liberabit *s.l.* *M* • illis *add.* tenebris *s.l.* *C* || **157** estis increduli] eritis blasphematores *M* • eritis blasphematores *add.* participabitis *s.l.* *M*

160 ⁶⁵[⁶⁶] Dic tu quod: “Ille qui est potens, ut mittat uobis poenam de super, et ab inferioribus, et ab his quae sunt sub uobis et pedibus uestris. Ille mittet uobis omnes simul et faciet uos gustare poenam ad inuicem.” Animaduerte, quomodo declarauimus aleas ut intelligantur.

⁶⁶[⁶⁷] Et negauit illum gens tua, et est uerum. Dic tu: “Non sum ego procurator super uos;

⁻⁶⁷ et unicuique erit locus suus et uos scitis hoc.

165 [*M* 131] ⁶⁷[⁶⁸] Et quando uideris illos incipientes loqui de nostris aleis, recede ab illis donec incipiant loqui de alia re. Et si diabolus fecerit te aliquod obliuisci, non sedeas cum iniuriantibus.

⁶⁸[⁶⁹] Et qui sunt iusti et timent, non debent habere curam [*C* 256] rationum suarum, sed admonent eos ut timeant Deum.

170 ⁶⁹[⁷⁰] Et dimitte illos, qui accipiunt legem suam in derisionem et uanitatem, quos decepit uita huius mundi. Et admone cum illo, quod quaecumque persona fuerit tradita igni propter id, quod operata est, quae non habebit sine Deo procuratorem neque aduocatum. Et si illa uoluerit redimere se omni redemptione, non erit accepta ab illo. Et illi qui sunt traditi igni propter opera sua, habebunt mercedem ignis et

158 tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu quod *om.* *M* • qui *om.* *M* • ut mittat] super mittere *M* • super mittere uobis *add.* quod mittet *s.l.* *M* • poenam *add.* tormentum *s.l.* *M* • de *om.* *M* • super *add.* id est, a caelis *s.l.* *C* || **159** inferioribus *add.* id est, a terra *s.l.* *C* || **160** et ab inferioribus, et ab his quae sunt sub uobis et pedibus uestris. Ille mittet uobis omnes simul] uos aut sub uestris pedibus, et teget uos omnes iunctos *M* • uos *om.* *M* • et teget uos omnes iunctos et faciet gustare *add.* aut dominari faciet super uos generationes et gustare faciet *s.l.* *M* • poenam ad inuicem] ad inuicem poenam *M* • poenam *add.* aliquibus uestri indignitatem aliorum aliorum *s.l.* *M* || **161** quomodo declarauimus aleas] quo declaramus uersus *M* || **162** illum *add.* Alcoran *s.l.* *C* • gens tua] tua gens *M* • gens tua *add.* scilicet, Corascitae *s.l.* *C* • uerum] ueritas *M* • tu *om.* *M* || **163** ego procurator super uos] uobis procurator *M* || **164** et *om.* *M* • unicuique *add.* nomo (?) *M* • erit *add.* sicut *M* • erit sicut locus *add.* remansorium (?) *s.l.* *M* • suus *om.* *M* • scitis] scietis *M* • hoc *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **165** uideris] uidebitis *M* • uidebitis *add.* uidisti *s.l.* *M* • incipientes] qui incipiunt *M* • aleis] uersibus *M* • nostris aleis *add.* uersibus Alcorani, quia irridebant eos *s.l.* *C* || **166** alia re] sermone alio *M* • aliquod *add.* mandatum Alcorani *s.l.* *C* || **167** diabolus fecerit te aliquod obliuisci, non sedeas] faciet te obliuisci diabolus aliquod, ne sedeat post admonitionem *M* • admonitionem *add.* memoriam *s.l.* *M* • cum *add.* gentibus *M* || **168** et timent *om.* *M* • curam] iura *M* || **169** rationum suarum] suarum rationum in aliqua re *M* • et qui sunt iusti non debent habere iura suarum rationum in aliqua re *add.* non est super quos timent aliquis computus *s.l.* *M* • admonent] admone *M* • timeant Deum] sint timentes *M* || **170** dimitte *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • illos *add.* idolatras *s.l.* *C* • accipiunt] acceperunt *M* • derisionem] ludibrium *M* • ludibrium *add.* ludum *s.l.* *M* • quos] et *M* || **171** decepit *add.* eos *M* • illo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • quod *add.* si *M* || **173** fuerit tradita igni propter id, quod operata est, quae non habebit sine Deo procuratorem neque aduocatum] tradita est lucro, non erit illi absque Deo aliquis procurator neque aliquis aduocatus *M* • quod si quaecumque persona tradita est lucro *add.* laetetur persona cum eo quod acquisierat *s.l.* *M* • illa *add.* persona post (?) est tradita igni *s.l.* *C* • uoluerit redimere se *om.* *M* • si illa omni redemptione *add.* instufoabit (?) iustita *s.l.* *M* || **174** illo *add.* homine *s.l.* *C* • erit accepta ab illo. Et] acceptaberis *M* • acceptaberis *add.* accipietur ab eo *s.l.* *M* • illi *add.* sunt illi *M* • illi *add.* *signum crucis s.l.* *M*

175 poenam crudelem pro eo quod operati sunt et quia non crediderunt.

⁷⁰[⁷¹] Dic tu: “Numquid inuocabimus sine Deo illum, qui non proderit nec nocet nobis?” Et reuertemur retrorsum postquam Deus [*C* 257] direxit nos? Sicut ille qui fuit ductus a demonibus per aerem, discurrendo per terram perditus, habens amicos qui uocabant eum ad bonam uiam: “Venite ad nos!” Dic tu quod: “Via Dei est uera uia et nobis praeceptum est ut simus traditi Deo nationum.”

180

⁷¹[⁷²] Et facite orationem et timete illum, ad quem omnes estis congregandi.

[⁷²]⁷³ Et ille est qui creauit caelos et terram cum ueritate, et die in qua dicit: “Fiat!” et fiet.

185

⁷³- Verbum eius est uerum et suum est regnum in die, in qua tonabit bucina; sciens, quod praesens est et quod est absens; et ille est iudex sapiens.

[⁷⁴] Et quando dixit Abraham patri suo: “Tu sic accipis idola in deos sine Deo? Ego uideo te et gentem tuam in uia non recta.”

[*C* 258] [⁷⁵] Et sic ostendimus Abrahae regna caelorum et terrae [*M* 132] ut esset ex credentibus.

190

[⁷⁶] Et ut obscurata fuit nox, uidit unam stellam, dixit: “Ista est creator meus.” Et

175 traditi igni propter opera sua, habebunt mercedem ignis et poenam crudelem] impliciti pro lucris, illis erit potus putrendo et poena dolens *M* • pro lucris *add.* cum quo acquisiuerunt *s.l.* *M* • putrendo *add.* ex calore *s.l.* *M* • operati sunt et quia non crediderunt] fuerunt blasphematores *M* • blasphematores *add.* negantes *s.l.* *M* || **176** tu *om.* *M* • Numquid inuocabimus sine] inuocatis absque *M* • inuocatis *add.* an inuocamus *s.l.* *M* • illum, qui] quod *M* • nec nocet *om.* *M* || **177** Deus direxit nos] direxit nos Deus *M* • Sicut ille *add.* ponit exemplum *s.l.* *C* || **178** qui fuit ductus a demonibus per] quem duxerunt diaboli per terram et *M* • et aerem *add.* errando *s.l.* *M* || **179** discurrendo per terram perditus, habens amicos qui uocabant eum] ille habebit amicos, quos inuocant *M* • uiam *add.* legem *s.l.* *C* • habebit amicos, quos inuocant ad bonam uiam *add.* habet socios qui inuocant eum ad ductionem *s.l.* *M* • Venite *add.* ueni nobis *s.l.* *M* • ad nos *om.* *M* • tu *add.* signum crucis *s.l.* *M* • quod *om.* *M* || **180** Dei est uera uia] bona est Deus et ille est directio *M* • uia bona *add.* ductio Dei *s.l.* *M* • directio *add.* ductio *s.l.* *M* • Deo] domino *M* || **181** facite] mantinete (?) *M* • illum] eum *M* • illum *add.* Deum *s.l.* *C* • ad quem omnes estis congregandi] quia ipse est ille, est cui erimus iuncti *M* • congregandi *add.* resuscitandi *s.l.* *C* • quia ipse est ille, est cui erimus iuncti *add.* et ille est qui ad eum resurgemini *s.l.* *M* || **182** Et ille] Ipse *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • est *add.* ille *M* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* || **183** dicit: “Fiat!” et fiet] licet sis et stauisset *M* • stauisset *add.* erit *s.l.* *M* || **184** est *add.* signum crucis *s.l.* *M* • suum] illi *M* • tonabit bucina] sonabit tuba *M* • sonabit *add.* sufflabitur *s.l.* *M* || **185** quod praesens est et quod est absens] secret (?) et publici *M* • secret (?) et publici *add.* absentia et praesentia *s.l.* *M* • ille] ipse *M* • iudex sapiens] iudicator sciens *M* • iudicator *add.* sapiens *s.l.* *M* || **186** quando] cum *M* • Abraham] Habraham *C* • patri suo] suo patri Ezar *M* • Tu sic] An *M* • deos sine *om.* *M* • Ego *add.* Habraham *s.l.* *C* || **187** te *add.* patrem suum *s.l.* *C* • gentem tuam] tuam gentem *M* • uia *add.* signum crucis *s.l.* *C* • non recta] errata manifesta *M* • non recta *add.* id est, peruersa *s.l.* *C* • in uia errata *add.* in errore *s.l.* *M* || **188** ostendimus] monstrabimus *M* • esset] sis *M* || **189** credentibus] certificantibus *M* • certificantibus *add.* certis *s.l.* *M* || **190** ut obscurata fuit] cum uenit super eum *M* • uenit super *add.* obtenebrauit (?) *s.l.* *M* • uidit *add.* Habraham *s.l.* *C* • unam stellam] unum planetam *M* • planetam *add.* stellam *s.l.* *M* • Ista] Hic *M* • Ista *add.* stella *s.l.* *C* • creator] dominus *M*

postquam disparuit, dixit: “Ego non diligo illas, quae non apparent.”

[77] Et ut uidit lunam egredientem, dixit: “Ista est creator meus.” Et postquam disparuit, dixit: “Si creator meus non dirigit me, ego ero ex iils, qui errauerunt in uia.”

195 [78] Et ut uidit solem egredientem, dixit: “Iste est creator meus, iste est maior.” Et postquam disparuit, dixit: “O gens mea! Ego sum liberatus a uestris blasfemiis.

⁷⁹ Ego me obtuli Deo, illi qui creauit caelos et terram catholice et non sum ego ex blasfemantibus.”

200 [80] Et [C 259] disputauerunt cum eo gentes eius. Dixit: “Sic uultis disputare mecum de Deo, qui me direxit, et non timeo uestras blasfemias nisi quando uult creator meus inferre super aliquam correptionem. Qui est plenus sapientia. Et quare non eritis cauti?

205 [81] Et quomodo timebo uestras blasfemias? Et nos non timetis Deum quem blasfematis, et numquam fuit delata super uos ratio propter hanc.” Quae igitur ex duabus partibus est securior, si estis sapientes?

[82] Illi, qui crediderunt et non caelauerunt credulitates suas iniuria, illi sunt securiores et sunt bene directi in uia.

191 diligo illas, quae non apparent] illum qui disparet *M* • illum qui disparet *add.* disparantes *s.l. M* || **192** ut] quando *M* • uidit *add.* Habraham *s.l. C* • egredientem] relucere *M* • Ista *add.* luna *s.l. C* • Ista est creator meus] Hic est meus dominus *M* • Et postquam] sed quando *M* || **193** creator meus non dirigit me] non dirigit me meus dominus *M* || **194** ex iils, qui errauerunt in uia] gentium errantium *M* • gentium *add.* ex gentibus *s.l. M* || **195** Et ut] sed quando *M* • uidit *add.* Habraham *s.l. C* • egredientem] relucere *M* • Iste] Hic *M* • Iste *add.* sol *s.l. C* • creator meus, iste] Deus meus, ipse *M* || **196** Et postquam] sed quando *M* • mea *om.* *M* • a uestris blasfemiis] ex blasphematoribus *M* • blasfemiis *add.* idolatriis *s.l. C* • ex blasphematoribus *add.* de quo participatis *s.l. M* || **197** Ego *add.* Habraham *s.l. C* • me obtuli Deo, illi] offero illi meam faciem *M* • creauit] formauit *M* || **198** blasfemantibus] blasphematoribus *M* || **199** eo *add.* Habraham *s.l. C* • cum eo gentes eius] sua gens cum eo *M* • Dixit *add.* Habraham *s.l. C* || **200** disputare mecum de Deo] mecum disputare *M* • uultis mecum disputare *add.* an disputatis mecum *s.l. M* • qui *add.* etiam *s.l. M* • me direxit, et] direxit me, ego *M* • ego *add.* et *s.l. M* • uestras blasfemias] quod blasphematis illum *M* || **201** Qui *add.* Deus *s.l. C* || **202** uult creator meus inferre super aliquam correptionem. Qui est plenus sapientia. Et quare non eritis cauti] uelit meus dominus aliquid et amplius meus dominus in omnibus sciens, nonne recordamini *M* • sciens *add.* scientiis *s.l. M* || **203** timebo *add.* ego Habraham *s.l. C* • timebo *corr.* timeo *s.l. M* • blasfemias *add.* idola *s.l. C* || **204** uestras blasfemias? Et nos non timetis Deum quem blasfematis, et numquam fuit delata] uestrarum blasphemationum et blasphemationis in deum qui non detulit *M* • uestrarum blasphemationum et blasphemationis in deum *add.* quod uos participatis et non timuistis quia uos participastis in Deo *s.l. M* • ratio propter hanc] potestatem *M* • hanc *add.* blasphemiam *s.l. C* • potestatem *add.* rationem *s.l. M* • Quae igitur] Igitur quae *M* || **205** securior] certior *M* • certior *add.* merentior securitatis *s.l. M* • sapientes] capientes *M* || **206** et *om.* *M* • credulitates *add.* fidem *s.l. C* • caelauerunt credulitates suas] celant credulitatem suam *M* • iniuria *add.* peccato *s.l. C* || **207** securiores] certiores securitate *M* • sunt certiores securitate *add.* habent securitatem *s.l. M* • bene *om.* *M* • in uia *om.* *M*

- [⁸³] Illa est ratio, quam dedimus Abrahae contra gentem suam, subleuando gradus cui uolueris; quia [C 260] creator tuus est iudex sapiens.
- 210 [⁸⁴] Cui dedimus Isaac et Iacob, omnes bene direximus in uia; et Noe direximus prius in uia bona, et ex filiis eius Dauid, et Salomonem, et Iob, et Ioseph, et Moysen, et Aaron; et sic praemium tribuam iustis.
- [⁸⁵] Et Zachariam, et Ioanem, et Iesum; omnes fuerunt sancti.
- [⁸⁶] Et Ismaelem, et Iosue, et Ionam, et Loth; et omnes exaltauimus super nationes.
- 215 [M 133] [⁸⁷] Et ex patribus eorum, et ex filiis eorum, et ex fratribus eorum, quos elegimus et direximus per uiam rectam.
- [⁸⁸] Ista est uia Dei per quam ille dirigit quem uoluerit de seruis suis, et si illi blasphemauissent, opera illorum fuissent humiliata.
- 220 [⁸⁹] Illi sunt quibus dedimus scripturam, et sapientiam, et profetiam; et si isti non credent [C 261] in illam, iam commendauimus eam genti in qua non erunt increduli.
- [⁹⁰] Illi sunt, quos Deus direxit, igitur dirige tu per uiam illorum. Dic tu: “Non peto a uobis stipendium pro eo quia non est nisi admonitio nationibus.”
- 225 [⁹¹] Et non magnificauerunt Deum secundum magnificentiam eius quando dixerunt quod: “Deus nihil detulit super aliquem hominem.” Dic tu: “Igitur quis detulit

208 contra gentem suam] super suam gentem *M* • subleuando (?) *C* • subleuando] attollendo *M* • gradus *add.* scilicet, dignitatis et gloriae *s.l.* *C* || **209** uolueris] uoluerimus *M* • creator tuus] tuus dominus *M* • iudex sapiens] iudicator sciens *M* • iudicator *add.* sapiens *s.l.* *M* || **210** Cui *add.* Habrahae *s.l.* *C* • dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Isaac] Isach *C* • Iacob *add.* et *M* • bene *om.* *M* • in uia *om.* *M* • direximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* || **211** in uia bona *om.* *M* • eius *om.* *M* || **212** praemium tribuam] damus satisfactionem *M* || **213** Zachariam] Zacchariam *C* • Iesum *add.* et Eliam *M* • fuerunt sancti] sunt iusti *M* || **214** Loth] Lot *M* || **215** patribus eorum] eorum patribus *M* • ex *om.* *M* • eorum *om.* *M* • fratribus eorum] eorum fratribus *M* || **216** rectam] rectorum *M* • rectam *add.* Alcoran *s.l.* *C* • rectorum *add.* rectam *s.l.* *M* || **217** uia *add.* scilicet, Alcoran *s.l.* *C* • uia *add.* ductio *s.l.* *M* • per quam *add.* cum qua *s.l.* *M* • ille dirigit] dirigit *M* • uoluerit de seruis suis] uult suorum seruorum *M* • suorum seruorum *add.* ex suis seruis *s.l.* *M* || **218** illi blasphemauissent, opera illorum fuissent humiliata] fuissent blasphematores, humiliuissent eis quod erant in eorum operantibus *M* • fuissent blasphematores, humiliuissent eis quod erant in eorum operantibus *add.* participauissent, perdidissent quod fecissent *s.l.* *M* || **219** Illi] Isti *M* • Illi *add.* prophetae *s.l.* *C* • Isti *add.* illi *s.l.* *M* • quibus] qui *s.l.* *M* • dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • sapientiam] scientiam *M* • scientiam *add.* iudicium *s.l.* *M* • et] sed *M* • si (?) *C* • isti *om.* *M* • isti *add.* Corascitae increduli *s.l.* *C* || **220** credent] crediderunt *M* • illam] eam, isti igitur *M* • illam *add.* scripturam et legem *s.l.* *C* • eam] illam *M* • genti *add.* scilicet, mauris *s.l.* *C* || **221** in qua non erunt increduli] quae non erunt infideles in eam *M* || **222** Deus direxit] dirigit Deus *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • igitur dirige tu per uiam illorum] et ductionem eorum sequere *s.l.* *M* • illorum *add.* prophetarum *s.l.* *C* • tu *om.* *M* || **223** stipendium pro eo] de eo tributum *M* • eo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • tributum *add.* mercedem *s.l.* *M* • est *add.* ille *M* • admonitio *add.* pro *M* || **224** magnificauerunt *add.* scilicet, increduli *s.l.* *C* • magnificauerunt *add.* existimauerunt *s.l.* *M* • magnificentiam eius] eius magnificentiam *M* • magnificentiam *add.* signum crucis et extimationem (?) *s.l.* *M* || **225** quod: “Deus nihil detulit] non defert Deus *M* • hominem *add.* aliquod *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu: “Igitur *om.* *M*

scripturam quam attulit Moyses in lucem hominibus? De qua fecistis quaternos, ut publicaretis et manifestaretis aliquos, et ne asconderetis aliquos ex illis, et fuistis docti, quod numquam cognouistis nos nec patres uestri. Dic tu: “A Deo uenit.” Et postea dimitte alios cum illos cum malitia iudicantes.

230 ^[92] Et hic est liber, quem detulimus benedictum [C 262] et uerum, in eo quod est in manibus eius et ad admonendam matrem ciuitatum, et eos qui sunt in circuitu eius, et qui crediderunt in diem nouissimum; illi credent in eum, in cordibus suis conseruando.

235 ^[93] Et nulla maior est iniuria, quam illius qui fingit falsitatem contra Deum aut dicit: “Mihi fuit reuelatum aliquod.” Et non fuit sic; et qui dixit: “Ego deferam quemadmodum Deus detulit.” Et si tu uidisses iniuriantes in agonia mortis, et angelos extendentes manus suas, extrahentes animas uestras, hodie reddetur uobis praemium secundum uestra maledicta sine ueritate contra Deum, una poena crudelissima in ueritate; et fuistis superbi in miraculis eius.

240 [M 136] ^[94] Et uos [C 263] uenistis soli ad nos, sicut creauimus in principio et dimisistis ea, quae tribuimus uobis post terga uestra, et non uidemus uobiscum procuratores uestros, illos de quibus praesumpsistis, qui essent uestri participantes,

226 scripturam *add. legem s.l. C • quam add. legem s.l. C • attulit] detulit M • in] cum ea M • lucem add. et uiam pro M • qua add. lege s.l. C • fecistis add. uos iudei s.l. C • quaternos] quaterniones (?) M || 227 ut publicaretis add. publicatis s.l. M • manifestaretis add. manifestatis s.l. M • aliquos add. multum s.l. M • ne asconderetis aliquos] ut absconderetis multos M • illis add. quaternis legis s.l. C • ut absconderetis multos ex illis add. signum crucis s.l. M || 228 docti add. in Alcorano s.l. C • quod numquam cognouistis nos nec] et non M • et add. quae sciuerunt, scilicet add. s.l. M • tu om. M • A Deo uenit] Deus M • Deus add. scilicet, O s.l. M • Et om. M || 229 dimitte alios cum illos cum malitia iudicantes] dimittes eos inuolutos in malitia M • dimittes add. dimitte s.l. M • in malitia add. ludentes s.l. M || 230 liber add. Alcoran s.l. C • detulimus add. nos Deus s.l. C • et uerum, in eo add. ad uerificandum s.l. M || 231 manibus eius] eius manibus M • in eius manibus add. inter manus eius s.l. M • ad admonendam add. ut admoneas s.l. M • matrem add. scilicet, Meccham s.l. C • ciuitatum] ciuitatis M || 232 et add. illos M • crediderunt] credunt M • nouissimum add. iudicii s.l. C • illi credent] et credunt M • eum add. Alcoranum s.l. C || 233 in cordibus suis conseruando] et sunt in suis orationibus obseruantes M • conseruando add. id est, continuando s.l. C || 234 nulla maior est] non est maior M • non est maior iniuria add. quis est iniuriantior s.l. M • fingit falsitatem add. dicendo quod Alcoranus non uenit a Deo s.l. C • fingit falsitatem contra Deum] dicit de Deo mendacia M || 235 dicit: “Mihi fuit reuelatum aliquod] dixit reuelatum fuit mihi M • sic] reuelatum illi aliquod M • deferam add. scilicet, alium Alcoranum s.l. C || 236 quemadmodum Deus detulit] sicut detulit Deus M • tu om. M • tu add. Machoma s.l. C • iniuriantes] iniuriatores M • agonia add. scilicet, in extrema hora s.l. C || 237 angelos add. scilicet, mortis s.l. C • angelos extendentes manus suas, extrahentes animas uestras] angeli extendunt suas manus, extrahite uestras animas M • reddetur] reddet M || 239 superbi (?) C • praemium secundum uestra maledicta sine ueritate contra Deum, una poena crudelissima in ueritate; et fuistis superbi in miraculis eius] poenam crudelem pro iis, quae uos dixistis de eo cum non esset ueritas et fuistis de eius miraculis superbi M • crudelem add. spretonis (?) s.l. M || 240 uos add. increduli s.l. C • Et uos add. certe iam s.l. M • soli ad nos] ad nos soli M • in principio] uos prima uice M • prima uice add. prius s.l. M || 241 dimisistis] reliquistis M • ea add. praecepta legis s.l. C • tribuimus add. nos Deus s.l. C • tribuimus uobis] uobis tribuimus M • terga uestra] uestra terga M || 242 procuratores uestros] uestros procuratores M • procuratores add. interpretes s.l. M • qui] quod illi M • essent uestri add. sunt (?) uobis s.l. M*

et fuit incisum inter uos et errastis in uestra praesumptione.

245 [95] Et Deus facit producere grana et cortices, et facit producere uiuum ex mortuo et mortuum ex uiuo; ille est Deus, igitur quare non creditis?

[96] Qui facit splendescere auroram et facit noctem esse quietam, et solem, et lunam per numerum; quae res est potestas gloriosi, sapientis.

[97] Et ille est qui fecit stellas ut essetis directi per illas in tenebris terrae et maris; et nos declarauimus aleas hominibus qui sciunt.

250 [C 264] [98] Et ille est qui creauit uos de una sola persona, et nos declarauimus aleas hominibus intelligentibus.

255 [99] Et ille est qui fecit de caelo aquam descendere, qua eduximus ortum omnium rerum, et eduximus cum ea herbas uirides, et ex illis producimus grana cum spicis, et ex palmis produximus fructus pendentes ex summitatibus earum, ortos uuarum et oliuas et malogranata similia et dissimilia. Animaduertite et uidete in arboris suis et in pulchritudinibus suis quando florent; in quo sunt miracula credentibus.

[100] Et posuerunt demonia participantes cum Deo, qui creauit ea, et fuerunt differentes sine scientia, dicentes quod Deus habet filios et filias; laudetur ille et

243 uestra praesumptione] eo quod uos praesumpsistis *M* || **244** facit producere *add.* scindens *s.l.* *M* • et cortices] ex corticibus *M* • ex corticibus *add.* nuces *s.l.* *M* • et facit producere *add.* extrahit *s.l.* *M* • uiuum *add.* hominem *s.l.* *C* • mortuo *add.* spermate (?) *s.l.* *C* || **245** et *add.* producit *M* • producit *add.* extrahit *s.l.* *M* • est *add.* uobis *M* • quare] an *M* || **246** Qui *add.* Deus *s.l.* *C* • splendescere] clarescere *M* • facit clarescere *add.* scindens *s.l.* *M* • facit *add.* ponens *s.l.* *M* • esse quietam] in requie *M* • quietam *add.* hominibus *s.l.* *C* || **247** per numerum] in computum *M* • quae res] quod *M* • potestas *add.* ordinatio *s.l.* *M* • potestas *add.* corrige *in mg.* *M* • sapientis] iudicatoris *M* • iudicatoris *add.* scientis *s.l.* *M* || **248** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • fecit (?) *C* • fecit (?) *add.* uobis *M* • per illas] cum illis *M* || **249** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • declarauimus (?) *C* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • aleas hominibus qui] uersus gentibus quae *M* || **250** Et *om.* *M* • est *add.* is *M* • de una sola persona] ex persona una in requie et duratione *M* • persona *add.* scilicet, Adam *s.l.* *C* • in requie *add.* *dubium s.l.* *M* • et nos] *sic M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* || **251** aleas hominibus intelligentibus] uersus ut gentes intelligant *M* || **252** Et *om.* *M* • fecit de caelo aquam descendere, qua] facit descendere a caelo aquam et ex ea *M* • ortum] naturas *M* || **253** naturas omnium rerum *add.* cum ea herbam *s.l.* *M* • eduximus] educimus *M* • herbas uirides] uiriditatem *M* • ex illis producimus] educimus cum ea *M* • cum spicis *add.* congregata *s.l.* *M* || **254** palmis produximus] palmarum caputibus *M* • caputibus *add.* ramis *s.l.* *M* • fructus pendentes *add.* racemos propinquos *s.l.* *M* • earum *add.* palmarum *s.l.* *C* • ex summitatibus earum, ortos] et hortos *M* • ortos *add.* scilicet, produximus *s.l.* *C* || **255** malogranata] malagranea *M* • malagranea *add.* *signum crucis s.l.* *M* • dissimilia *add.* in se *M* • Animaduertite] igitur animaduertite *M* • animaduertite *add.* uidete *s.l.* *M* • et uidete *om.* *M* • in arboris suis *add.* fructus suos quando fructificauerunt *s.l.* *M* || **256** in pulchritudinibus suis] earum pulchritudinem *M* • sunt miracula credentibus] est nobis miraculum ut gentes credant *M* • ut gentes credant *add.* gentibus credentibus *s.l.* *M* || **257** posuerunt *add.* scilicet, Corascitae *s.l.* *C* • demonia *add.* idola *s.l.* *C* • posuerunt demonia participantes cum Deo, qui] fecerunt cum Deo participantes daemones et *M* • ea] eos *M* • ea *add.* demonia *s.l.* *C* || **258** differentes *add.* scilicet, iudei et christiani *s.l.* *C* • sine scientia, dicentes quod Deus] illi dicendo *M* • filias *add.* absque ulla scientia *M* • fuerunt differentes illi dicendo habet filios et filias *add.* posuerunt ei filios et filias *s.l.* *M* • laudetur] benedictus est *M* • benedictus *add.* laudatus *s.l.* *M* • *Hic deest C*

exaltatus super id, quod illi dicunt.

- 260 [101] Creator caelorum et terrae, quomodo habebit filium? Et non est illi uxor, et creauit omnia; et ille est omnium sciens.
- [102] Ille est Deus, est uester, non est alius dominus nisi ille, creator omnium rerum, [M 137] igitur adorate eum quia ille est super omnia procurator.
- 265 [103] Quem non comprahendiunt uisus et ille comprahendit uisus; et ille est singularis, sapiens.
- [104] Iam uenit uobis Alcoranus a uestro creatore, igitur qui habet uisum sub ipsi et quicumque fuit caeca<tus> sibimet; et non sum ego uobis custos.
- [105] Et hoc modo declarabitis uersus et ut dicant hoc: “Vbi didicit.” Vt declaret gentibus ut sciant.
- 270 [106] Et sequere quod reuelauimus tibi de tuo domino: non est deus praeter illum, igitur discede a blasphemantibus.
- [107] Et si uellet Deus non blasphemassent. Et non posuimus te super illos custodem, et non es tu super illos procurator.
- 275 [108] Non maledicas illis, qui inuocant praeter Deum, maledicet Deus illis postquam non habent intellectum. Sic determinauimus cuicumque populo sua opera, et postea ad dominum suum conuertentur, et faciet eos scire quae ipsi fecerunt.
- [109] Et iuraeurnt per Deum firmo iuramento quod, si uenirent illis miraculum, crederent in illud. Dic quod: “Miracula sunt apud Deum et uos non intelligitis; quia illa cum uenient, non credent.”
- 280 [110] Et sic [C 265] mouebo corda eorum et uisum eorum sicut illi non crediderunt in eum prima uice quos relinquam in superbiis suis inuolutos.

259 super id, quod illi dicunt *add.* de quo narrant *s.l. M* || **260** habebit filium *add.* erit illi filius *s.l. M* || **263** procurator *add.* protector *s.l. M* || **265** singularis, sapiens *add.* subtilis sciens *s.l. M* || **266** Alcoranus *add.* miracula *s.l. M* • creatore *add.* domino *s.l. M* • habet uisum sub ipsi *add.* uidet per se ipsum *s.l. M* || **267** fuit caeca (?) sibimet *add.* caecauit super eam *s.l. M* || **268** hoc *add.* sic *s.l. M* • declarabitis *corr.* declarabimus *s.l. M* • hoc: “Vbi didicit *add.* studuisti *s.l. M* || **269** ut sciant *add.* scientibus *s.l. M* || **270** reuelauimus *add.* reuelatum est *s.l. M* || **271** blasphemantibus *add.* participantibus *s.l. M* || **274** maledicas illis, qui *add.* blasphemos quos *s.l. M* || **275** praeter Deum, maledicet Deus illis postquam non habent intellectum *add.* absque Deo quia blasphemant Deum ignoranter absque scientia *s.l. M* • determinauimus *add.* ornamus *s.l. M* || **276** suum *add.* eorum *s.l. M* • faciet eos scire *add.* narrabit eis *s.l. M* || **277** firmo iuramento *add.* maioribus iuramentis eorum *s.l. M* || **279** et uos non intelligitis; quia illa cum uenient *add.* quis fecit intelligere uos qui quando uenerunt *s.l. M* || **280** *Hic finit lacuna in C* • mouebo] mouebimus *M* • mouebimus *add.* reuoluemus *s.l. M* • uisum eorum sicut illi] eorum uisum quemadmodum *M* || **281** eum *add.* Alcoranum *s.l. C* • uice *add.* quando uenit *s.l. C* • relinquam *add.* ego Deus *s.l. C* • quos relinquam in superbiis suis] et sic relinquemus eos in incredulitate sua *M* • sic *add.* *signum crucis s.l. M* • incredulitate sua *add.* superbia eorum *s.l. M* • inuolutos *add.* *dubium s.l. M*

[¹¹¹] Et quamuis nos detulissemus illis angelos et mortui locuti fuissent illos, et quamuis omnia congregauissemus in praesentia illorum, non credidissent si Deus noluisset; sed plures illorum sunt ignorantes.

285 [M 139 sic] [¹¹²] Et similiter posuimus unicuique prophetae inimicos diabolos ex hominibus et ex demoniis, reuelantibus ad inuicem uanitates et uerba periculosa. Et si creator tuus uoluisset, non fecissent hoc. Igitur relinque eos cum suis mendaciis.

[¹¹³] Qua mutatione humiliabuntur corda eorum qui non credunt in diem nouissimum et erunt contenti illa.

290 [¹¹⁴] “Et [C 266] a nullo nisi a Deo uolo ego declarationem, ille enim est qui detulit uobis librum declaratorem.” Et illi, quibus dedimus librum sciunt quod est delatum a domino tuo cum ueritate, igitur ne sis ex dubitantibus.

[¹¹⁵] Et iam fuit impletum uerbum creatoris tui uerum et iustum, et non est mutatio in uerbis eius, qui est lauditor, sapiens.

295 [¹¹⁶] Et si tu obedieris pluribus, qui sunt in terra, illi te facient errare a uia Dei, quia illi non sequentur nisi cogitationes suas et non dicunt nisi falsitatem.

282 quamuis nos detulissemus] si nos detulerimus M • nos detulissemus add. nos Deus s.l. C • illis add. Corascitis s.l. C • mortui locuti fuissent illos] allocuti essent illos mortui M || **283** quamuis omnia congregauissemus] eduxissemus super eos omnes res M • illorum om. M • credidissent] fuissent credentes M • credidissent add. in te Machoma s.l. C • fuissent credentes add. fuerunt ut crederent s.l. M || **284** Deus noluisset; sed] si uellet Deus, tamen M • illorum] eorum M || **285** Et om. M • inimicos diabolos] inimicum diabolorum M || **286** ex hominibus add. hominum s.l. M • ex demoniis, reuelantibus ad inuicem uanitates] diabolom reuelando unus alteri uanitatem M • diabolom corr. diabolis s.l. M • reuelando add. reuelat s.l. M • uerba periculosa add. uerbum propter (?) deceptum s.l. M || **287** creator tuus uoluisset] uellet tuus dominus M • fecissent hoc] faceret id M • relinque M • sed relinque add. relinque s.l. M • cum] in M • in suis mendaciis add. et qui dicunt mendacia s.l. M || **288** mutatione (?) C • mutatione (?)] reuelatione M • quia reuelatione humiliabuntur add. et ut ansculent (?) eum s.l. M • eorum (?) C • credunt] sunt credentes M || **289** diem nouissimum] alio saeculo M • et (?) C • erunt (?) C • illa add. reuelatione s.l. C || **290** nisi a Deo om. M • declarationem add. Et est Deus bonus iudicator, et M • Et a nullo nisi a Deo uolo ego declarationem add. ut multi (?) plicent (?) peccata in eo, quod peccauerunt s.l. M • Et est Deus bonus iudicator add. an alium quam Deum quaero iudicem s.l. M • enim om. M || **291** librum add. Alcoranum s.l. C • librum declaratorem] scripturam declaratam M • illi add. iudei et christiani s.l. C • librum add. [Alcoranum] legem et Euangelia s.l. C • dedimus librum sciunt] uenit illa sciuerunt M • uenit illa sciuerunt add. dedimus scripturam sciunt s.l. M • est] illud erat M || **292** delatum add. Alcoranus s.l. C • domino tuo cum ueritate] tuo domino uero M • uero add. cum ueritate s.l. M • sis] sitis M • sis add. tu Machoma s.l. C • sitis add. sis s.l. M • dubitantibus] blasphematoribus M • blasphematoribus add. dubitantibus s.l. M || **293** Et iam om. M • fuit add. fuerunt s.l. M • impletum] completum M • completum corr. completa s.l. M • uerbum corr. uerba s.l. M • creatoris tui uerum et iustum] tui creatoris ueri et iusti M • mutatio corr. mutator s.l. M || **294** in uerbis eius, qui est lauditor, sapiens] suis uerbis. Et ille est auditor sciens M || **295** tu add. Machoma s.l. C • tu obedieris] eris obediens M • pluribus add. ex his M • pluribus add. incredulis s.l. C • te facient] facient te M • a uia Dei] uiam Dei M • facient te errare uiam Dei add. deuiabunt te a uia Dei s.l. M || **296** nisi cogitationes suas] praeter suas uoluntates M • praeter suas uoluntates add. nisi dubium s.l. M • et add. illi M • falsitatem] mendacia M • dicunt nisi mendacia add. sunt nisi diuinantes s.l. M

[117] Et creator tuus cognoscit errantes a uia eius, et ille cognoscit bene directos in uia.

300 [118] Igitur uescimini his, super quibus nominatus est Deus si estis credentes aleis [C 267] eius.

[119] Et non debetis obmittere comestionem illius, super quo fuit inuocatus Deus. Igitur iam fuit declaratum quod fuit prohibitum uobis, excepto si habuistis necessitatem de illo. Et multi ex illis faciunt errare cum uoluptatibus suis sine ulla scientia; et dominus tuus cognoscit illos, qui sunt directi in uia.

305 [120] Et dimittite intrinsecum peccatum et extrinsecum, quia illi, [M 138] qui operati fuerint peccatum, erunt renumerati secundum opera illorum.

[121] Et nolite manducare illud, super quo non fuerit inuocatum nomen Dei, quia est peccatum. Et demones reuelabunt amicis suis ut disputent uobiscum. Et si obedieritis illis eritis blasphemantes.

310 [C 268] [122] Sicut ille qui fuit mortuus, quem resuscitauimus et dedimus ei lucem ut ambulet cum illa inter homines; alius est similis illi, qui est in tenebris, ex quibus

297 Et *add.* certe *s.l.* *M* • creator tuus cognoscit errantes] aequae scit quis errauerit *M* • aequae scit quis errauerit *add.* est scientior quem fecit errare *s.l.* *M* • bene (?) *C* • cognoscit bene (?)] scit *M* || **298** in uia *om.* *M* || **299** his *add.* animalibus iugulatis *s.l.* *C* • nominatus *add.* scilicet, inuocatus *s.l.* *C* • est (?) *C* • Deus (?) *C* • uescimini his, super quibus nominatus est (?) Deus (?)] comedite de eo, in quo fuit inuocatum nomen Dei *M* || **300** credentes aleis eius] si estis in uersus eius credentes *M* || **301** illius *add.* animalis decollati *s.l.* *C* • obmittere comestionem illius, super] relinquere non comedere illud in *M* • Et non debetis relinquere non comedere illud in quo *add.* Quid est uobis quod non comeditis de quo *s.l.* *M* || **302** uobis *add.* mauris *s.l.* *C* || **303** inuocatus Deus. Igitur iam fuit declaratum quod fuit prohibitum uobis, excepto si habuistis necessitatem de illo] inuocatum nomen Dei super eo, quia declarauit uobis quod est uetitum uobis nisi quod erit necessarium uobis ex his *M* • de illo *add.* super quo non fuit inuocatum nomen domini, quia in tempore necessitatis est licitum *s.l.* *et in mg.* *C* • quia *add.* etiam *s.l.* *M* • erit necessarium uobis ex his *add.* coacti fuistis *s.l.* *M* • Et *add.* certe *s.l.* *M* • ex illis] illorum *M* • illis *add.* incredulis *s.l.* *C* • uoluptatibus suis sine] suis uoluntatibus absque *M* • ulla *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **304** et *add.* certe *s.l.* *M* • dominus tuus cognoscit illos] tuus creator est sciens eos *M* • in uia *om.* *M* || **305** dimittite] relinquete *M* • intrinsecum *add.* secretum *s.l.* *C* • intrinsecum *add.* apparentiam *s.l.* *M* • peccatum] peccati *M* • extrinsecum *add.* publicum *s.l.* *C* • extrinsecum, quia] quod est caelatum, certe *M* • et quod est caelatum *add.* disparentiam (?) uel absconditum eius *s.l.* *M* || **306** fuerint] sunt *M* • operati sunt *add.* acquisiuerunt *s.l.* *M* • renumerati] satisfacti *M* • opera illorum] eorum opera *M* • secundum eorum opera *add.* cum quo peccauerunt *s.l.* *M* || **307** nolite *add.* uos mauri *s.l.* *C* • illud *add.* animal *s.l.* *C* • manducare illud, super] comedere de *M* • fuerit] fuit *M* • Dei *add.* super eo *M* • quia *add.* illud *M* || **308** peccatum] delictum *M* • delictum *add.* plus quam peccatum *s.l.* *M* • demones *add.* id est, idola *s.l.* *C* • reuelabunt (?) *add.* scilicet, multa *s.l.* *C* • amicis suis] suis amicis *M* • amicis suis *add.* id est, idolatris *s.l.* *C* || **309** illis (?) *C* • obedieritis illis (?)] obedietis ipsis *M* • eritis (?) *C* • blasphemantes] ex blasphemantibus *M* • blasphemantes *add.* sicut illi demones *s.l.* *C* || **310** Sicut ille *add.* scilicet (?), factus maurus *s.l.* *C* • Sicut ille *add.* an *s.l.* *M* • quem] et *M* • resuscitauimus *add.* eum *M* • dedimus] posuimus *M* • lucem] claritatem *M* • sed claritatem *add.* lucem *s.l.* *M* || **311** ambulet] eant *M* • eant *add.* eat *s.l.* *M* • illa] illo *M* • alius *add.* incredulus *s.l.* *C* • alius est similis illi] et *sic* similis est ei (?) *M* • et *sic* similis est ei (?), qui *add.* sicut est similis ei *s.l.* *M* • est *om.* *M* • ex quibus *om.* *M*

numquam egredietur. Et sic apparuit bene incredulis illud, quod illi fecerunt.

[123] Et sic posuimus primos ciuitatum peccatores earum, ut puniant illas, et non punient nisi se ipsos, et non sentient hoc.

315 [124] Et quando uenit ad illos aliqua alea, dixerunt: “Non credemus donec sit datum nobis miraculum, sicut fuit datum nunciis Dei.” Deus scit ubi ponet legationem suam. Et super illos, qui peccauerunt, ueniet memoria Dei et tormentum fortissimum, secundum id, quod falsificauerunt.

320 [125] Et Deus aperit cor illius, quem [C 269] uult dirigere in legem maurorum. Et si uoluerit aliquem deuiare a uia recta, ponet cor eius angustum et triste, sicut qui uult ascendere in caelum et non potest. Sic ponet Deus maledictionem super incredulos.

[126] Et haec est uia domini tui rectissima. Et declarauimus aleas genti memoranti.

[127] Qui habebunt domum salutis apud creatorem suum, et ille est amicus illorum secundum ea, quae fecerunt.

325 [M 140] [128] In die in qua congregabimus omnes, “O uos demones! multo magis

312 egredietur *add.* ab illis *M* • Et *om.* *M* • apparuit bene] paruimus *M* • paruimus *add.* ornatum fuit *s.l.* *M* • illud] secundum opera quae *M* • secundum opera quae *add.* quod *s.l.* *M* • quod illi *om.* *M* || **313** posuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • primos *add.* scilicet, Corascitas *s.l.* *C* • primos ciuitatum] in unaquaque ciuitate primates *M* • ciuitatum *add.* scilicet, Mecchae et aliarum *s.l.* *C* • earum] eius *M* • puniant *add.* decipiant *s.l.* *M* • illas] in illa *M* || **314** punient *add.* decipiunt *s.l.* *M* • se ipsos *add.* animas eorum *s.l.* *M* • hoc] id *M* || **315** quando] cum *M* • illos *add.* incredulos *s.l.* *C* • ad illos aliqua alea] illis aliquis uersus *M* • alea *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • aliquis uersus *add.* miraculum *s.l.* *M* || **316** donec sit datum nobis miraculum, sicut fuit datum] uobis, ueniat simile illo (?), quod uenit *M* • nunciis Dei *add.* scilicet, Iesu Christo et Moysi *s.l.* *C* • ueniat simile illo (?), quod uenit nunciis Dei *add.* donec donabimur quod donatum fuit nunciis Dei *s.l.* *M* • Deus] Et Deus *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **317** ponet legationem suam] posuit suam adnunciationem *M* • super] ponet *M* • ponet *add.* inueniet *s.l.* *M* • memoria *add.* id est, castigatio illorum quae fuit aliis memoria *s.l.* *et in mg.* *C* • Dei (?) *C* || **318** ueniet memoria Dei (?) et tormentum fortissimum, secundum id, quod falsificauerunt] minores apud Deum et poenam habebunt terribilem, quia fuerunt deceptores *M* • minores *add.* minimos *s.l.* *M* || **319** Et (?) *C* • Deus (?) *C* • aperit (?) *C* • cor (?) *C* • uult *add.* Deus *s.l.* *C* • Deus (?) aperit (?) cor (?) illius, quem uult dirigere in] quem uult Deus dirigere, aperit eius cor ad *M* • cor *add.* pectus *s.l.* *M* • legem *add.* fidem *s.l.* *M* || **320** uoluerit *add.* Deus *s.l.* *C* • si uoluerit aliquem deuiare a uia recta, ponet cor eius] quem uult deuiare, ponit eius cor *M* • ponit eius cor *add.* faciet pectus eius *s.l.* *M* • triste *add.* iracundum *s.l.* *M* • sicut *add.* tamquam *s.l.* *M* || **321** qui uult ascendere] quando lubit *M* • quando *add.* quod *s.l.* *M* • et non potest *add.* *signum crucis s.l.* *M* • maledictionem *add.* iram *s.l.* *M* || **322** incredulos] illos qui non credunt *M* • Et *om.* *M* • uia *add.* Alcorani *s.l.* *C* • domini tui rectissima] tui domini recta et directa *M* • et directa *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Et] Iam *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • aleas genti memoranti] uersus gentibus quae meminerint *M* || **323** domum salutis *add.* gloriam caelestem *s.l.* *C* • Qui habebunt domum salutis apud creatorem suum] Illis dabitur domus saluationis in potestatem sui domini *M* • dabitur *add.* erit *s.l.* *M* • saluationis *add.* pacis *s.l.* *M* • in potestatem sui domini *add.* apud dominum eorum *s.l.* *M* • illorum] eorum *M* • eorum *add.* protectorum *s.l.* *M* || **324** ea, quae fecerunt] eorum opera *M* • secundum eorum opera *add.* pro quo fecerunt *s.l.* *M* || **325** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • congregabimus *add.* eos *M* • congregabimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • uos *add.* omnes *s.l.* *M* • O uos demones *add.* scilicet, dicemus *s.l.* *C*

auxistis quam homines!” Et dixerunt amici hominum: “O creator noster! Nos profecimus ad inuicem et adepti sumus terminum nostrum, quem constitui nobis.” Dixit: “Ignis est uestra habitatio in aeternum nisi quod uelit Deus; quia dominus tuus est iudicator sapiens.

330 [129] Et sic faciet ut malefactores sint amici ad inuicem secundum eorum opera.

[130] “O uos daemones et homines! Non uenistis uobis nuncii ex uobis declarando uobis meos uersus et admonerent uos congregationem uestri diei illius?” Dixerunt: “Nos sumus testes super uestras personas.” Quos decipit eos uita istius mundi et fecerunt testimonium super se ipsos quod illi fuerunt negantes.

335 [131] Ille est qui non fuit tuus dominus destructor ciuitatum cum iniuria immo incolae illius fuerunt negligentes.

[132] Et omnes habebunt gradus secundum eorum opera.

340 [133] Et tuus dominus est diues plenus misericordiae. Si ille uelit destruere uos et ducere alios post uos quod uult, quemadmodum creauit uos ex aliis filiis gentium aliarum.

[134][133] Et omne quod promissum fuit uobis, uenit et non relinquimini.

[135][134] Dic: “O gens mea! Operamini quo possidetis, ego faciam quod uos scitis,

[136] cuius erit pro se uita aeterna et non erunt liberati iniuriantes.

345 [137/136][135] Et posuerunt Deo partem satorum et pecorum, dixerunt: “Hoc est pro Deo, et hoc est nostrorum idolorum, et quod est pro nostris idolis.” Certe non erit pro idolis suis, igitur perueniet ad Deum quod est Dei et ille est [M 141] quod perueniet a sua idola. Male quod iudicauerunt.

[138/137][136] Et sic uisa est bona multis infidelium mors suorum filiorum pro suis

326 auxistis *add.* malitiam *s.l.* C • quam homines *add.* ex hominibus *s.l.* M • dixerunt *add.* sunt M • sunt *add.* signum crucis *s.l.* M • hominum: “O creator] eorum ex hominibus: “O domine M • Nos *om.* M || **327** profecimus *add.* dubium *s.l.* M • adepti sumus *add.* peruenimus *s.l.* M • terminum nostrum] nostrum terminum illum M • constitui] determinasti M || **328** Dixit (?) C • Dixit (?) *add.* Deus *s.l.* C • Hic deest C • habitatio *corr.* habitaculum *s.l.* M || **329** iudicator *add.* sciens *s.l.* M || **330** secundum eorum opera *add.* pro quo acquisierunt *s.l.* M || **331** uos *add.* omnes *s.l.* M • Non uenistis *add.* nonne uenerunt *s.l.* M • nuncii *add.* nuncii *s.l.* M • declarando *add.* praedicando *s.l.* M || **332** congregationem uestri *add.* obuentionem *s.l.* M || **333** Quos *add.* ob *s.l.* M || **334** fecerunt testimonium *add.* testificati sunt *s.l.* M || **336** negligentes *add.* improuidi *s.l.* M || **337** secundum eorum opera *add.* de quo fecerunt *s.l.* M || **338** plenus *add.* socius *s.l.* M || **339** ducere alios *add.* reddere uices *s.l.* M || **341** Et omne *add.* Certe *s.l.* M • promissum fuit uobis *add.* promittimini *s.l.* M • relinquimini *add.* uictores *s.l.* M || **342** quod uos scitis *add.* scietis *s.l.* M || **343** pro se uita aeterna *add.* finis domus *s.l.* M • et *add.* signum crucis *s.l.* M • liberati *add.* beati *s.l.* M || **344** pecorum *add.* bestiarum *s.l.* M || **345** idolorum] idololorum M • nostrorum idolorum *add.* cum eorum praesumptione *s.l.* M • idolis *add.* participibus *s.l.* M • Certe non erit *add.* et quod fuit *s.l.* M || **346** idolis *add.* participibus *s.l.* M • quod est Dei et ille est *add.* et quod fuit Dei, illud *s.l.* M • quod *add.* signum crucis *s.l.* M || **347** idola *add.* participes *s.l.* M || **348** uisa est bona *add.* uisum est *s.l.* M • mors *add.* interfectio *s.l.* M

350 idolis, ut destrueret eos et ut uocaret eos in sua lege, et si uoluisset Deus non facient illud. Igitur linquite eos cum suis mendaciis.

^{139/138}[¹³⁷] Et dixerunt: “Haec sunt pecora et sata prohibita, non manducabimus ex eis nisi quod uelimus proelio.” Sua pecora fuerunt prohibita, dorsa et pecora super quae non erit inuocatum nomen Dei, quod fuit mendacium super eum; dabimus eis mercedem secundum sua mendacia.

355 ^{140/139}[¹³⁸] Et dixerunt: “Quod est in uentribus istorum pecorum est licitum nobis uiris et est prohibitum nostris uxoribus.” Et si erunt morticinium, erunt participes illius. Igitur erunt praeiurati secundum eorum praesumptionem; ille est iudicator sapiens.

360 ^{141/140}[¹³⁹] Certe perdiderunt illi, qui interfecerunt suos filios stulte, absque ulla scientia, et prohibuerunt nutrimentum quod eis dedit Deus; quod fuit mendacium in Deum, et errauerunt, et non fuerunt directi.

365 ^{142/141}[¹⁴⁰] Ille est qui creauit hortos, et uites, et absque palmitibus, et palmas, et sata didifferentia in suis gustibus, et oliuas, et malagranata similia et dissimilia; comedite ex his fructibus quam dabunt et soluite debitum ex eis in die colligetis eos. Et non faciatis male, quia ille non amat malefacientes.

^{143/142}[¹⁴¹] Et ex pecoribus sunt ut ferant onera et alia, ut iugulentur, comedite ex eis nutrimentum Dei et non sequamini uestigia diaboli, quia ille est uobis inimicus manifestus.

370 ^{144/143}[¹⁴²] Octo sunt similes uaccis, et duo ex capris, et duo. Dic: “An ex masculis sunt prohibiti an faeminis? [*M* 142] et totum quod habetur in matricibus faeminarum?” Declarete nihil cum sapientia si estis ueri.

^{145/144}[¹⁴³] Et duae ex uaccis et duo ex camelis. Dic tu: “Si masculi prohibentur aut faeminae, aut totum quod fuit concretum in matricibus faeminarum, an fuistis uos testes quando praecepit uobis Deus in hoc?” Igitur non est maior iniuria quam

349 uocaret *add.* inuolueret *s.l. M* || **351** pecora *add.* bestiae *s.l. M* • manducabimus *corr.* manducat *s.l. M* || **352** ex eis *add.* ea *s.l. M* || **353** proelio (?)” Sua pecora fuerunt prohibita, dorsa et pecora super quae non erit inuocatum *add.* cum praesumptione eorum et aliarum bestiarum prohibent dorsum aliarum bestiarum super quas non inuocant *s.l. M* • quod fuit *add.* propter *s.l. M* || **354** dabimus eis mercedem secundum sua mendacia *add.* reddemus eis pro quo mendaces fuerunt *s.l. M* || **355** licitum *add.* purum *s.l. M* || **356** nobis uiris *add.* nostris masculis *s.l. M* || **357** erunt praeiurati secundum eorum praesumptionem *add.* reddentur eis eorum mendacia *s.l. M* • iudicator *add.* sciens *s.l. M* || **359** ulla *add.* signum crucis *s.l. M* || **360** quod fuit mendacium *add.* mendacio *s.l. M* || **362** hortos] hors *M* • et uites, et absque palmitibus *add.* pergulatos (?) et impergulatos *s.l. M* || **363** malagranata *corr.* malagranata *s.l. M* || **364** dabunt *add.* fructificabunt *s.l. M* || **365** colligetis eos *add.* mollis (?) eorum *s.l. M* • male *add.* prodigalitate (?) *s.l. M* • malefacientes *add.* prodigos *s.l. M* || **366** ferant *add.* dubium *s.l. M* • ingredientur (?) *add.* equitatu apta *s.l. M* || **367** nutrimentum (?) *M* • ex eis nutrimentum (?) Dei *add.* de quo nutriet Deus *s.l. M* || **369** sunt similes uaccis *add.* partes (?) ex pecoribus *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* || **370** sunt prohibiti *add.* prohibuit *s.l. M* • et totum *add.* aut *s.l. M* || **371** sapientia *add.* scientia *s.l. M* || **372** duae ex uaccis *add.* duo ex camelis *s.l. M* • duo ex camelis *add.* duae ex uaccis *s.l. M* • tu *add.* cui *s.l. M* • masculi *corr.* masculos *s.l. M* • prohibentur *add.* prohibuit *s.l. M* || **373** faeminae *corr.* faeminas *s.l. M* • totum quod fuit concretum *add.* quod habetur in *s.l. M*

375 dicere mendacia de Deo, quae res facit errare homines ignoranter. Certe Deus non dirigit gentes errantes.

146/145^[144] Dic: “Non inuenio in his, quae fuerunt reuelatur mihi aliquod prohibitum ex aliis, quos comedimus, nisi morticinium, aut sanguis effusus, aut carnes suillae, quae res est immunditia et peccatum et est oblata extra Deum. Igitur qui erit in
380 necessitate, non est graue ei neque peccatum; igitur tuus Deus est parcens, misericors.

147/146^[145] Et est illis, qui iudaizarunt prohibitum omne quod habet ungues, et ex uaccis, et ex pecoribus. Prohibuimus ex eis sucum exceptis illis, quae habent in humeris, aut pinguedinem uiscerum, aut quod fuit mixtum inter ossa. Illud est
385 merces eorum propter eorum inuidiam et nos sumus ueraces.

148/147^[146] Et si negauerunt te dic: “Vester dominus est ille magnae misericordiae et non reuocabitur eius ira a gente mala.”

149/148^[147] Et dicent illi, qui sunt blasphematores: “Si uellet Deus, non essemus increduli, neque patres nostri, neque esset nobis prohibita aliqua res. Et sic
390 negauerunt illi, qui fuerunt ante illos donec gustauerunt uestram poenam.” Dic: “Si est apud uos scientia, manifestate eam nobis, sed nos seuimini nisi uestris cogitationes et nos non estis nisi diuinatores.

[M 143] ^{150/149^[148]} Dic quod: “Deus habet rationem ueram et si uellet, dirigeret uos omnes generaliter.”

151/150^[149] Dic: “Afferte uestros testes, illos qui testimonium prohibebunt quod Deus prohibuit hoc.” Et si illi testificabunt, non testificabis cum illis neque sequaris uoluntatem illorum, qui non crediderunt uestros uersus et illi, qui non crediunt in diem nouissimum, illi sunt suum creatorem blasphemantes.

152/151^[150] Dic: “Venite legere ea, quae prohibuit uester dominus uobis.” Quae sunt:
400 ut non blasphemetis, et in patrem et in matrem facite bene, et non mactetis uestros filios propter famem, quia nos uobis dabimus et illos, et non appropinquetis

375 Igitur non est maior iniuria quam dicere *add.* quis est iniuriantior quam qui dicit *s.l. M* • de Deo, quae res *add.* contra Deum, ut *s.l. M* • ignoranter *add.* sine scientia *s.l. M* || **376** errantes *add.* iniuriantes *s.l. M* || **377** his, quae fuerunt reuelatur *add.* quo fuerit reuelatum *s.l. M* • aliquod *add.* *signum crucis s.l. M* || **378** ex aliis, quos comedimus *add.* pro comedente manducat || **380** erit in necessitate *add.* coactus fuerit *s.l. M* • non est graue *add.* sine iniuriantia *s.l. M* • neque peccatum *add.* neque transactione *s.l. M* || **382** illis *add.* super illos *s.l. M* • prohibitum *add.* prohibuimus *s.l. M* • ungues *add.* scilicet, ad (?) *s.l. M* || **383** sucum exceptis illis *add.* pinguedinem nisi *s.l. M* || **385** Illud est merces eorum *add.* illud reddidimus eis *s.l. M* • inuidiam *add.* iniuriam *s.l. M* || **386** est ille magnae *add.* socius *s.l. M* • misericordiae *add.* late *s.l. M* || **387** mala *add.* peccatrice *s.l. M* || **389** esset nobis prohibita aliqua *add.* prohibuissemus aliquis (?) *s.l. M* || **391** apud uos *add.* in potestate uestra *s.l. M* • sed *add.* *signum crucis s.l. M* || **392** cogitationes *add.* dubitationem *s.l. M* || **394** generaliter *add.* *signum crucis s.l. M* || **395** illos qui testimonium prohibebunt *add.* quos testificantur *s.l. M* || **396** testificabunt *corr.* testificauerunt et *add.* *signum crucis s.l. M* • testificabis *add.* *signum crucis s.l. M* || **398** diem *add.* *signum crucis s.l. M* • sunt *add.* *signum crucis s.l. M* • creatorem *add.* dominum *s.l. M* • blasphemantes *add.* aequant *s.l. M* || **400** blasphemetis *add.* participetis de eo *s.l. M* || **401** famem *add.* paupertatem *s.l. M* • nos uobis dabimus *add.* nutricamus uos *s.l. M*

peccatis quae sunt publica illis et quae sunt secreta, et non occidatis personam, quam prohibuit Deus nisi cum iustitia; illud quod est uobis, quod praecepit cum eo ut sitis prudentes.

405 ^{153/152[151]} Et non appropinquetis bonis orphanorum nisi cum meliori illorum quaestu donec perueniat ad ipsos ut custodiat ea. Et date complementum in mensura, et ponderabis cum aequo, non cogatis aliquam personam nisi quae potest potest sic bis facere. Et quando loquimini, igitur complete quaeuis scitis consanguinei; et fides Dei est magis completa, illud est mandatum uobis cum illo ut sitis recordantes.

^{154/153[152]} Haec est mea uia recta, igitur sequimini eam et non sequimini uiam cuius deuiabit uos a uestra uia eius; illud est quod uobis fuit mandatum cum illo ut sitis timentes.

415 ^{155/154[153]} Et postea dedimus Moysi scripturam, quae est complementum illius rei, quae est iusta et pro declaratione omnium rerum et uiam et misericordiam, ut sitis in obuiatione uestri creatoris.

^{156/155[154]} Iste est liber quem detulimus benedictum, igitur sequimini eum. [M 144] et timete ut consequamini misericordiam.

420 ^{157/156[155]} Et si dicetis: “Fuit delata scriptura super duas nationes ante uos quamuis fuimus suorum studiorum ignorantes.”

^{158/157[156]} Et dicite: “Si fuisset delata super uos scriptura, essemus melius directi quam illi.” Iam uenit uobis declaratio a uestro domino et uia et misericordia. Certe non est maior iniuria quam quando negat uersus Dei. Et uenit contra illos, quos puniemus tormento crudelissimo secundum contradictiones eorum.

425 ^{159/158[157]} Quod non animaduertunt nisi cum uenient eis angeli, aut quando ueniet tuus creator, aut ueniet aliquod ex miraculis domini tui. In die in quo ueniet aliquod miraculum a tuo domino, non proderit alicui persona eius credulitas nisi crediderit ante, aut lucratus erit in eius credulitate bonum. Dic: “Sperate quia ego sum

402 sunt publica *add.* apparebant *s.l. M* • sunt *add.* erant *s.l. M* || **406** illorum quaestu *add.* *signum crucis s.l. M* • perueniat (?) ad ipsos ut custodiat ea *add.* ad fortitudinem *s.l. M* • date complementum in *add.* complete et *s.l. M* • mensura *corr.* mensuram *s.l. M* || **407** ponderabis *corr.* ponderes *s.l. M* || **408** potest potest *sic bis facere add.* in receptione sua *s.l. M* • complete *add.* iustificate *s.l. M* || **409** fides *add.* fidem *s.l. M* • est magis completa *add.* complete *s.l. M* • est mandatum *add.* praecepit *s.l. M* || **411** Haec est *add.* Et quod ipsa *s.l. M* • cuius (?) *M* • cuius (?) *add.* nam *s.l. M* || **412** uestra *add.* *signum crucis s.l. M* • illud est quod uobis fuit mandatum *add.* praecipit uobis *s.l. M* || **414** quae est complementum *add.* completam *s.l. M* || **415** illius rei, quae est iusta *add.* super quod bene facit *s.l. M* • uiam *add.* ductionem *s.l. M* • sitis *add.* sint *s.l. M* || **416** uestri *add.* eorum *s.l. M* || **418** consequamini misericordiam *add.* misereamini *s.l. M* || **419** duas nationes *add.* duo agmina *s.l. M* • quamuis *add.* et certe *s.l. M* || **421** Et dicite *add.* aut dicatis *s.l. M* • melius directi *add.* ductiores *s.l. M* || **422** uia *add.* ductio *s.l. M* || **423** Certe non est maior iniuria *add.* quis est iniuriator *s.l. M* • uenit contra illos *add.* deuiavit ab illis *s.l. M* || **424** quos puniemus tormento crudelissimo secundum contradictiones eorum *add.* redibimus quos deuiant a uersibus nostris malo pro quo deuiauerunt *s.l. M* || **425** Quod *add.* *signum crucis s.l. M* • cum *add.* *signum crucis s.l. M* || **427** a tuo domino *add.* domini *s.l. M*

exspectator.”

430 ^{160/159}[158] Illi, qui diuiserunt legem suam et fuerunt differentes, certe non sunt illi in aliqua re, quorum opera uenient ad Deum postea reuelabuntur ab operibus quae comisserunt.

^{161/160}[159] Qui uenit bonis operibus, certe illi erit demptum; et qui uenerit cum peccato, eius satisfactio erit similis, et illi non erunt iniuriati.

435 ^{162/161}[160] Dic: “Me direxit dominus meum ad uiam rectorum, ^[161] legem perfectam et regulam Abrahae catholicam, et non fuit ex blasphematoribus.”

¹⁶³[162] Dic: “Mea oratio, et mea peregrinatio, et mea uita, et mea mors a domino nationum est.

⁻[163] Non est aequalis illi. Et cum hoc missus fui, et ego sum primus ex mauris.”

440 ^[164] Dic: “Sine Deo uolo alium deum? Ille est Deus omnium.” Non inuehitur anima de eo quaerendo [*M* 145] et non est unus ferens alterius peccatum pro peccato alterius. Postea creatori reuertimini et declarabit uobis quae uos in eo fuistis differentes.

445 ^[165] Ille est qui fecit uos heredes terrae et exaltauit alios super alios in gradus et experiretur uos in eo quod uobis dedit. Certe dominus uester est melior castigator et ille est parcens misericors.

429 Sperate quia ego sum exspectator *add.* Exspectate, certe nos sumus exspectatores *s.l. M* || **430** certe non sunt illi *add.* non sitis ex illis *s.l. M* || **431** quorum opera uenient *add.* certe modus eorum *s.l. M* || **432** reuelabuntur ab operibus quae comisserunt *add.* reuelabit eis quod fecerunt *s.l. M* || **433** bonis operibus *add.* cum beneficio *s.l. M* • certe illi erit demptum *add.* sibi est decem similia *s.l. M* || **434** eius satisfactio erit similis *add.* non reddetur nisi simile *s.l. M* • erunt iniuriati *add.* iniuriantur *s.l. M* || **435** rectorum *add.* rectam *s.l. M* • perfectam *add.* rectam *s.l. M* || **436** et regulam *add.* et legem *s.l. M* • blasphematoribus *add.* participantibus *s.l. M* || **437** peregrinatio *add.* deuotio *s.l. M* || **439** aequalis illi *add.* particeps ei *s.l. M* • missus *add.* praeceptus *s.l. M* • ex mauris *add.* obedientium *s.l. M* || **440** Sine Deo uolo alium deum *add.* an alium quam Deum quaero dominum *s.l. M* • inuehitur (?) *M* || **441** de (?) *M* • quaerendo (?) *M* || **442** et non est unus ferens alterius peccatum pro peccato alterius *add.* et non peccat peccans peccatum alterius *s.l. M* et *add.* hic sortus erat intricatus arabice *in mg. M* • reuertimini *add.* reuersio uestra *s.l. M* || **444** heredes *add.* uicarios *s.l. M* || **445** castigator *add.* poena *s.l. M* || **446** misericors *add.* miserator *s.l. M*

[M 146] <CAPVT VII>

Caput de Diuisionibus, factum in Mecha, in illa ducenti et sex uersus.

Cum nomine Dei pii pietatoris.

[¹] A.L.M.Z.

5 ⁻² Liber fuit descensus tibi. Certum est, quod non est in tuo corde peccatum. Cuius admonebis cum eo in recordationem pro credentibus.

[²]/³ Sequimini quod est descensum uobis a uestro creatore et non sequamini praeter illum amicos parum recordantes.

[³]/⁴ Et quantas limitates destruximus, et uenit illis nostrum infortunium de nocte ipsis loqunetibus.

10 [⁴]/⁵ Et non fuit exclamatio eorum quando eis uenit nostra tempestas nisi quod dixerunt: “Nos sumus iniuriatores.”

[⁵]/⁶ Certe nos interrogabimus illos, qui fuit missus ipsis et nos interrogabimus nuncios.

[⁶]/⁷ Et nos declarabimus super illos cum scientia, et non fuimus absentes.

15 [⁷]/⁸ Et pondus in illa die est uerax, igitur cuicumque trutinabuntur sua pondera, certe isti sunt beati,

[⁸]/⁹ et cuicumque erunt leuia sua pondera, certe isti sunt illi, qui perdent suas animas, quia fuerunt cum nostris uersibus iniuriatores.

1 Caput de Diuisionibus *add.* de titulo isto quare loquuntur uersu 46 ubi longe, aliter, exponitur الأعراف quam hic *in mg.* M • ducenti et sex uersus *add.* reperi (?) pletum (?) 203. Correctiones translationis istius scriptae fuerunt alia manu quam correctiones precedentes. Et sine dubio alterius fuit et ipsa translatio *in mg.* M || 2 pietatoris *add.* misericordis *s.l.* M || 4 descensus *add.* delatus *s.l.* M • Certum est, quod *add.* signum crucis *s.l.* M • est *add.* sit *s.l.* M • corde peccatum *add.* pectore ira *s.l.* M • Cuius *add.* de eo libro ut *s.l.* M || 5 in *add.* et pro *s.l.* M || 6 descensum *add.* delatum *s.l.* M • creatore *add.* domino *s.l.* M • sequamini *add.* scilicet, alios *s.l.* M || 7 recordantes *add.* quod recordetis et signum crucis *s.l.* M || 8 infortunium *add.* tempestas *s.l.* M || 9 ipsis loqunetibus *add.* in meridie *s.l.* M || 14 declarabimus *add.* recensuimus *s.l.* M • non *add.* nos et signum crucis *s.l.* M || 15 die *add.* scilicet, iudicii *s.l.* M || 17 perdent *add.* perdiderunt *s.l.* M || 18 uersibus *add.* miraculis *s.l.* M

- [9]/10 Et iam nos fecimus in terra et posuimus uobis in illa uitas; certe pauci, qui
20 grati sunt.
- [10]/11 Iam creauimus uos, postea figurauimus uos, postea diximus angelis: “Adorate
Adam!” Certe adorauerunt praeter diabolum, qui non fuit ex adorantibus.
- [11]/12 Dixit: “Quis tibi prohibuit quod non adorasti quem tibi praecepi?” Dixit: “Ego
[M 147] sum melior eo creasti me [C 270] ex igne et illum creasti ex luto.”
- 25 [12]/13 Dixit: “Igitur descende de illo, quia non debes superbire in illo, egredere
igitur, quia tu es ex minoribus.
- [13]/14 Dixit: “Dimitte me usque in diem resurrectionis illorum.”
- [14]/15 Dixit: “Tu es derelictus.”
- [15]/16 Dixit: “Quia fecisti me malignum, ego impediam illos in uia tua recta,
30 [16]/17 et postea ueniam contra illos inter manus eorum, et inter manus dexterarum et
sinistras eorum, et post terga eorum, et paucos ex illis inuenies gratos.”
- [17]/18 Dixit: “Exi inde maligne et lunatice, quia ego implebo infernum te et iis, qui
ex illis sequentur te.”
- [18]/19 “O Adam! Habita tu et uxor tua in paradiso et comedite quaecumque

19 uitas *add.* uictus *s.l.* *M* || **20** qui grati sunt *add.* gratificamini *s.l.* *M* || **24** Azoara Sexta de Diuisionibus seu Azoara prima libri secundi *add.* in *mg.* superiore *M* • me *Hic finit lacuna in C* • illum creasti] creasti illum *M* • luto] caeno *M* || **25** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Igitur *om.* *M* • descende *add.* tu demon *s.l.* *C* • de] ex *M* • illo *add.* paradiso *s.l.* *C* • quia] certe *M* • debes] est tuum *M* • illo *add.* paradiso *s.l.* *C* || **26** egredere igitur] igitur egrediare *M* • tu *add.* demon *s.l.* *C* • es] eris *M* • sed eris *add.* es *s.l.* *M* • minoribus] paruis *M* • ex minoribus *add.* id est, ex creaturis Dei *s.l.* *C* || **27** Dixit *add.* demon *s.l.* *C* • Dimitte] Exspecta *M* • Dimitte *add.* tu Deus *s.l.* *C* • Exspecta *add.* postpone *s.l.* *M* • in] ad *M* • resurrectionis *add.* qua resurgent *s.l.* *M* • illorum *om.* *M* • illorum *add.* hominum *s.l.* *C* || **28** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Tu *add.* demon *s.l.* *C* • es derelictus] eris ex expectantibus *s.l.* *M* • expectantibus *add.* postponentibus *s.l.* *M* || **29** Dixit *add.* demon *s.l.* *C* • fecisti *add.* tu Deus *s.l.* *C* • Quia fecisti me malignum] Certe tu mihi maledixisti *M* • malignum *add.* damnatum *s.l.* *C* • Certe tu mihi *add.* pro quo *s.l.* *M* • illos *add.* homines *s.l.* *C* • impediam illos in] educam eos a *M* • educam *add.* sedebo *s.l.* *M* • uia *add.* scilicet, lege *s.l.* *C* • eos a uia tua *add.* pro illi in uia tua *s.l.* *M* • recta *add.* rectorum *s.l.* *M* || **30** et *om.* *M* • ueniam *add.* [ego Deus] demon *s.l.* *C* • illos *add.* homines *s.l.* *C* • contra illos inter manus] ad eos per medias *M* • eorum *add.* manus *M* • inter manus eorum *add.* decipiendo eos in operibus *s.l.* *C* • et *add.* hic dicit *non leg.* quae *non leg.* in *mg.* *M* || **31** dexterarum et sinistras eorum *add.* scilicet, prohibendo ne faciat bona opera, ut faciant mala opera *s.l.* *C* • et post terga eorum *add.* facere illos incidere in peccatum *s.l.* *C* • inter manus dexterarum et sinistras eorum, et post terga eorum, et paucos ex illis] post eos et non *M* • inuenies *add.* plures eorum *M* • inuenies *add.* tu Deus *s.l.* *C* || **32** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Exi *add.* tu demon *s.l.* *C* • inde *add.* ex paradiso *s.l.* *C* • Exi inde maligne et lunatice, quia] Egredire ex illo maledicte furens et qui te sequetur ex illis *M* • ex illo *add.* scilicet, paradiso *s.l.* *M* • maledicte *add.* uituperatus *s.l.* *M* • furens *add.* repulsus *s.l.* *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* || **33** illis *add.* hominibus *s.l.* *C* • te et iis, qui ex illis sequentur te] ex uobis generaliter *M* • generaliter *add.* omnibus *s.l.* *M* || **34** uxor tua in paradiso] tua uxor paradisum *M* • quaecumque] ubicumque *M* • quaecumque *add.* scilicet, ex fructibus *s.l.* *C*

- 35 uolueritis. Et ne tangatis istam arborem, ne sitis ex [C 271] damnatis.
- [19]/20 Quos tentauit demon, ut discooperiret uerenda eorum, quae erant cooperta, qui dixit: “Non praecepit uobis dominus, ut non comederetis de ista arbore nisi ut non essetis duo angeli, uel ut non essetis aeterni.”
- [20]/21 Quibus iurauit dicens: “Ego sum uobis admonitor.”
- 40 [21]/22 Quos deduxit in periculum, et postquam gustauerunt de arbore, discooperuerunt uerenda sua, quae cooperuerunt foliis paradisi. Quos uocauit dominus suus dicens: “Nonne praecepi uobis ne tangeretis istam arborem? Et quod demon fuerit uobis inimicus manifestus?”
- [22]/23 Qui dixerunt: “O dominator noster! Nos corrupimus nos ipsos et nisi peperceris nobis et misertus fueris nostri, nos erimus perditii.” [C 272]
- 45 [M 148] [23]/24 Dixit: “Descendite inimici ad inuicem, quia in terra habebitis habitationem, et bona usque ad mortem.”
- [24]/25 Dixit: “In illa habebitis uitam, et in illa moriemini, et egrediemini.”
- [25]/26 O filii Adam! Nos detulimus uobis uestimenta ad cooperiendam uerendam uestram, et bona temporalia, et uestes timoris, quod est maius bonum uobis, et est ex
- 50

35 ne tangatis istam arborem, ne sitis ex damnatis] non appropinquemini huic arbori quia eritis ex iniuriatoribus *M* • damnatis *add.* iniuriatis (?) *s.l.* *C* || **36** Quos] Et *M* • Quos *add.* Adam et Euam *s.l.* *C* • demon] illos diabolus *M* • discooperiret] discooperiret *C* || **37** discooperiret uerenda eorum, quae erant cooperta, qui] detegeret illis quod erat coopertum ex eis et suis pudendis et *M* • dixit *add.* demon *s.l.* *C* • praecepit uobis dominus, ut non comederetis de ista] uobis prohibuit uester dominus ex hac arbore *M* || **38** essetis] sitis *M* • uel ut non essetis aeterni] aut sitis ex aeternibus *M* || **39** Quibus *add.* Adam et Euae *s.l.* *C* • iurauit *add.* demon *s.l.* *C* • Quibus iurauit dicens] Et iurauit eis *M* • admonitor] ex deceptoribus *M* • ex deceptoribus *add.* ueridicis et *dubium s.l.* *M* || **40** Quos *add.* Adam et Euam *s.l.* *C* • deduxit in periculum, et postquam] decepit cum dolo, igitur quando *M* • decepit *add.* perdet *s.l.* *M* || **41** de arbore, discooperuerunt uerenda sua] arborem defecta fuerunt sua pudenda *M* • quae *add.* uerenda *s.l.* *C* • quae cooperuerunt *add.* et inceperunt consuere (?) *s.l.* *M* • foliis] super se frondes *M* • Quos] Et *M* • Quos *add.* scilicet, Adam et Euam *s.l.* *C* || **42** dominus suus dicens] eos suus dominus *M* • praecepi uobis ne tangeretis istam arborem] prohibui ex hac arbore *M* • Et *add.* dixi uobis *M* || **43** demon fuerit] diabolus est *M* || **44** Qui *om.* *M* • Qui *add.* Adam et Eua *s.l.* *C* • O dominator noster! Nos corrupimus nos ipsos et] Noster domine! Sumus iniuriantes nostris animabus, igitur *M* • iniuriantes nostris animabus *add.* iniuriauimus nosmet *s.l.* *M* || **45** peperceris] parces *M* • misertus fueris] misereris (?) *M* • nos] certe *M* • perditii] ex perditis *M* || **46** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • inimici *add.* scilicet, homines et demones *s.l.* *C* • inimici ad inuicem, quia] alter pro altero inimici et pro uobis *M* || **47** habebitis habitationem, et bona usque ad mortem] mora et bona usque ad horam *M* • mora *add.* status *s.l.* *M* • bona *add.* bonum *s.l.* *M* • horam *add.* tempus *s.l.* *M* || **48** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • illa *add.* terra *s.l.* *C* • habebitis uitam] uiuetis *M* • et *add.* ex illa *M* • egrediemini *add.* scilicet, per mortem *s.l.* *C* || **49** Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Adam! Nos detulimus uobis] Adae! Iam descendimus super uos *M* • cooperiendam] cooperiendam *C* || **50** cooperiendam uerendam uestram] cooperiendum uestra pudenda *M* • bona temporalia] plumas *M* • uestes] uestimenta *M* • timoris *add.* scilicet, Dei *s.l.* *C* • maius *add.* scilicet, timor Dei *s.l.* *C* • quod est maius bonum uobis] ille est melior quam illud *M* • quam illud *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et *add.* ille *M*

miraculis Dei, ut illi sint admoniti.

[26]²⁷ O filii Adam! Cauete ne tentet uos demon, quemadmodum eduxit parentes uestros ex paradiso, qui abstulit ab illis uestimenta eorum et discooperuit uerenda eorum, qui uidebit uos cum gente sua, ubi uos non poteritis uidere eos, et nos posuimus demones amicos infidelium.

[C 273] [27]²⁸ Et quando fecerunt peccatum, dixerunt: “Nos inuenimus patres nostros sic facientes et sic praecepit nobis Deus. Dic tu quod: “Deus non praecipiet facere peccatum et sic dicitis de Deo quod nescitis.”

[28]²⁹ Dic tu: “Dominus meus praecepit quod iustum est et ut erigatis facies uestras in omnibus meschitis, Quem inuocabitis catholice qui habet legem, quia quemadmodum ille incepit uos, sic reuertemini.

⁻³⁰[29] Et aliqui fuerunt directi per illum, et aliqui meruerunt errare, qui acceperunt demones in amicos sine Deo, putantes quod sint bene directi.

²⁹/³¹[30] O filii Adam! Accipite pulchritudinem uestram in omnibus meschitis, et comedite, et bibite, et nolite fornicari, quia Deus non amat fornicatores.

51 illi *add.* filii Adam *s.l.* C • illi sint admoniti] sint illi recordantes M || **52** Adam! Cauete ne tentet] Adae, non scandalizet M • demon] diabolus M • parentes *add.* Adam et Euam *s.l.* C || **53** eduxit parentes uestros ex] elicuit uestros patres a M • elicuit *add.* fecit eiicere *s.l.* M • qui *om.* M • qui *add.* demon *s.l.* C • discooperuit] discohoperuit C || **54** qui *add.* demon *s.l.* C • uos *add.* filios Adam *s.l.* C • uestimenta eorum et discooperuit uerenda eorum, qui uidebit uos cum gente sua, ubi uos non poteritis uidere eos] suas uestes ut uiderentur eorum pudenda, et ille nos uidebit, et ille et sua gens, unde non uidebitis eum M • eos *add.* demones *s.l.* C • uiderentur *add.* demonstraret ipsis *s.l.* M • gens *add.* natio *s.l.* M • nos *add.* Deus *s.l.* C || **55** demones] diabolos M • infidelium] pro illis qui non sunt credentes M || **56** peccatum] rem feram M • sed rem feram *add.* peccatum *s.l.* M • dixerunt *add.* increduli *s.l.* C • Nos] Et nos M || **57** patres nostros sic facientes et sic praecepit nobis Deus] super illa nostros patres et Deus pepercit nobis cum illa M • pepercit *add.* praecepit *s.l.* M • tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C || **58** praecipiet facere peccatum] praecepit cum malo M • cum malo *add.* malum *s.l.* M • sic] cur M • et cur *add.* an *s.l.* M • dicitis *add.* increduli *s.l.* C • de Deo] super Deum M || **59** tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu *add.* *signum crucis* *s.l.* M • Dominus meus praecepit quod iustum est] Praecepit meus dominus cum recto M • recto *add.* iustitia *s.l.* M • erigatis *add.* filii Adam *s.l.* C • facies uestras *add.* ad orationem *s.l.* C || **60** quem *add.* Deum *s.l.* C • erigatis facies uestras in omnibus meschitis, Quem inuocabitis] mantineatis uestras facies usque ad omne templum, igitur rogate eum multum M • mantineatis *add.* reuoluatis *s.l.* M • templum *add.* oratorium *s.l.* M • rogate *add.* uocate *s.l.* M • multum catholice *add.* purificando ei fidem *s.l.* M • Qui habet legem, quia] illi est lex M • illi est lex *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **61** incepit] incaeplit C • incaeplit *add.* creando ex luto *s.l.* C • ille incepit uos, sic reuertemini] uos inchoauit conuertemini M || **62** Et *om.* M • fuerunt directi per illum] dirigentur M • illum *add.* Deum *s.l.* C • aliqui dirigentur *add.* aliquem dirigit, scilicet Deus *s.l.* M • meruerunt errare, qui] merebunt super se errorem quia illi M • merebunt *add.* *dubium* *s.l.* M || **63** demones] diabolos M • sine] absque M • putantes] et putauerunt M • sint bene] ipsi erunt M ipsi erunt *add.* sunt *s.l.* M || **64** Adam] Adae M • pulchritudinem uestram in omnibus meschitis] uestras species pro omni templo M • uestram in omnibus meschitis *add.* id est, ut sitis ornati pulchrioribus uestimentis *s.l.* C • uestras species pro omni templo *add.* orationem uestram apud omnem oratorium *s.l.* M || **65** fornicari] facere superfluitatem (?) M • nolite facere superfluitatem *add.* non sitis prodigi *s.l.* M • Deus] ille M • fornicatores] eos qui faciunt superfluitatem M • eos qui faciunt superfluitatem *add.* prodigos *s.l.* M

[C 274]^{30/32[31]} Dic tu: “Quis prohibuit pulchra Dei, quae produxit seruis suis et ea quae sunt licita ex nutrimento?” Dic tu: “Quia sunt pro credentibus in uita huius mundi et in die iudicii catholice.” Et sic [M 149] declarabo aleas hominibus scientibus.

70 ^{31/33[32]} Dic tu: “Quia creator meus prohibuit omnia delicta uisibilia, et inuisibilia, et errores, et iniurias. Et non blasfemetis contra Deum, quod non potest determinari ratione, et non dicetis de Deo aliquod, quod nescitis.”

^{32/34[33]} Et unicuique genti est terminus determinatus, quibus quando uenerit terminus determinatus, non erit prolongatus neque anticipatus una hora.

75 ^{33/35[34]} O filii Adam! Vobis uenient nuncii ex uobis ipsis, qui annuntiabunt uobis misteria [C 275] mea. Igitur qui timuerint et fecerint bona opera, illi non habebunt timorem neque erunt maculati.

^{34/36[35]} Et qui negauerunt aleas meas et fuerunt superbi contra illas, illi sunt principes ignis, in quo manebunt in aeternum.

66 tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • pulchra] orationem *M* • orationem *add.* speciem *s.l.* *M* • pulchra Dei *add.* bona temporalia huius mundi et uestimenta pulchra *s.l.* *et in mg.* *C* || **67** quae produxit seruis suis et ea quae sunt licita ex nutrimento] illum quam elicuit pro suis seruis et bonum nutrimenti *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu: “Quia sunt pro credentibus] est pro illis qui crediderunt *M* • credentibus *add.* mauris *s.l.* *C* • huius] istius *M* || **68** et in die iudicii *om.* *M* • catholice *add.* in die resurrectionis *M* • in die iudicii catholice *add.* scilicet, si faciunt bona opera cum illis *s.l.* *C* • catholice *add.* pure *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • declarabo *add.* ego Deus *s.l.* *C* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || **69** declarabo aleas hominibus scientibus] declaramus uersus pro gente ut sciant *M* • ut sciant *add.* sciente *s.l.* *M* || **70** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* || **71** errores *add.* contra Deum *s.l.* *C* • iniurias *add.* contra proximum *s.l.* *C* • tu: “Quia creator meus prohibuit omnia delicta uisibilia, et inuisibilia, et errores, et iniurias. Et non blasfemetis contra] quod prohibuit meus dominus mala ac quae uidentur ex illis et ea quae absconduntur, et peccata, et falsitates absque ueritate, igitur cur blasfematis in *M* • mala ac quae uidentur ex illis *add.* peccata quae uidebat *s.l.* *M* • ea quae absconduntur *add.* quod abscondebatur *s.l.* *M* • peccata *add.* malum *s.l.* *M* • falsitates *add.* iniuriam *s.l.* *M* • ueritate *add.* ratione *s.l.* *M* • igitur cur blasfematis *add.* et quod participatis *s.l.* *M* • Deum *add.* illud *M* || **72** potest determinari ratione, et non dicetis de Deo aliquod] fuit delatum cum illo ratio et quod dicitis super Deum *M* • fuit delatum *add.* detulit *s.l.* *M* || **73** unicuique genti] pro unaquaque gente *M* • terminus *add.* uitae *s.l.* *C* • determinatus, quibus quando uenerit] sed quando uenit illis suis *M* || **74** terminus *add.* finis uitae huius mundi *s.l.* *C* • determinatus *om.* *M* • erit prolongatus neque anticipatus] dilatatur *M* • hora *add.* neque inchoat altera *M* || **75** Adam! Vobis uenient] Adae, etiam uenient uobis *M* • ipsis *om.* *M* || **76** annuntiabunt uobis misteria mea] manifestabunt super uos meos uersus *M* • timuerint] timebit *M* • timuerint *add.* Deum *s.l.* *C* || **77** fecerint bona opera, illi non habebunt timorem] faciet opera sancta certe non erit timor super se *M* • habebunt timorem *add.* scilicet, huius mundi *s.l.* *C* • faciet opera sancta *add.* benefaciet *s.l.* *M* • neque *add.* illi *M* • maculati] tristes *M* • maculati *add.* contristati, scilicet in resurrectione *s.l.* *C* || **78** Et *add.* illi *M* • qui *add.* Corascitae et iudei *s.l.* *C* • negauerunt aleas meas] mentiti sunt cum nostris miraculis *M* • aleas meas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • mentiti sunt cum nostris miraculis *add.* negauerunt nostra miracula *s.l.* *M* • fuerunt] facti sunt *M* || **79** contra illas, illi sunt principes] de illis, isti erunt socii *M* • facti sunt superbi de illis *add.* superbierunt *s.l.* *M* • ignis *add.* pro igne *s.l.* *M* • in quo manebunt] sunt in illo *M*

- 80 ^{35/37}[36] Et nullum est maius damnum quam illius, qui finxit falsitatem contra Deum aut negauit aleas eius, qui habebunt quod praedestinatum est illis in libro, donec ueniant ad illos nuncii nostri ut condemnent eos. Qui dixerunt: “Vbi sunt illi, quos inuocasti sine Deo?” Dixerunt: “Illi fecerunt nos errare.” Et testimonium perhibuerunt contra se ipsos, quomodo fuerint increduli.
- 85 ^{36/38}[37] Dixit: “Intrate in ignem cum gentibus, quae praeterierunt ante uos siue ex hominibus siue ex [C 276] demoniis.” Et quandocumque ingrediebatur una gens, maledicebat alteri, donec congregatae sunt omnes in inferno. Dixit posterior gens priori: “O creator noster! Isti fecerunt nos errare, igitur da illis poenam auctam in igne.” ³⁸[38] Dixit: “Omnibus augebitur poena, sed uos nescitis.”
- 90 ³⁷[39] Et dixit prior gens posteriori: “Et quae bonitas fuit in uobis? Igitur gustate tormentum iuxta id quod operati estis.”
- ^{38/40} Illi, qui negauerunt nostras aleas et superbiuerunt in illis, non uidebunt portas caeli apertas [M 150] donec transeat camellus per foramen acus. Et hoc modo reddet Deus meritum iis, qui blasfemauerunt.

80 nullum est maius damnum] non est maior iniuria quam *M* • damnum *add.* scilicet, sibimet *s.l.* *C* • non est maior iniuria *add.* quis iniuriantior *s.l.* *M* • illius *om.* *M* • finxit falsitatem contra Deum] imponit super Deum falsitatem *M* • falsitatem *add.* mendacium *s.l.* *M* || **81** aleas eius *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • qui *add.* scilicet, dii *s.l.* *C* • praedestinatum *add.* scilicet, determinatum *s.l.* *C* • negauit aleas eius, qui habebunt quod praedestinatum est illis in libro] mentitur cum suis miraculis, igitur istis dabitur suam partem praedestinationis scripturae *M* • igitur istis dabitur suam partem praedestinationis scripturae *add.* illos tanget pars illorum ex instrumentis *s.l.* *M* || **82** nuncii *add.* angeli *s.l.* *C* • ueniant ad illos nuncii nostri] uenerunt nostri nuncii *M* • condemnent *add.* perficiant *s.l.* *M* • Qui *om.* *M* • Qui *add.* angeli *s.l.* *C* • illi *add.* dii *s.l.* *C* || **83** sunt illi, quos inuocasti sine] habetis uos illum, quem inuocatis absque *M* • habetis uos illum, quem *add.* est quod *s.l.* *M* • Dixerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • Illi fecerunt nos errare] errare fecerunt nos *M* • errare fecerunt nos *add.* deuiauerunt nos *s.l.* *M* || **84** perhibuerunt contra se ipsos, quomodo fuerint] fecerunt super suas personas quod ipsi erant *M* || **85** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Intrate in ignem] Introite *M* • gentibus] gente *M* • gentibus *add.* peccatoribus *s.l.* *C* • praeterierunt] fuit creata *M* • fuit creata *add.* transiuerunt *s.l.* *M* || **86** siue ex hominibus siue ex demoniis] et spiritibus et personis in igne *M* • personis *add.* hominibus *s.l.* *M* • Et quandocumque ingrediebatur] Quotiensque cum introibit *M* || **87** maledicebat alteri] maledicet alteram *M* • alteram *add.* sororem eius *s.l.* *M* || **88** congregatae sunt omnes in inferno. Dixit posterior gens priori] congregentur in eo omnes et dixerunt postremi primis *M* • creator] domine *M* • fecerunt nos errare *add.* deuiauerunt uos *s.l.* *M* || **89** poenam auctam in igne] in poenam maiorem partem ignis *M* • poenam maiorem partem ignis *add.* duplum tormentum ignis *s.l.* *M* • Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Omnibus augebitur poena, sed uos] pro quolibet est una pars uerum nescitis *M* • una pars *add.* duplum *s.l.* *M* || **90** dixit prior gens posteriori] dixerunt primi postremis *M* • Et quae bonitas fuit in uobis] Igitur quid est uobis super uos bonitas *M* • bonitas *add.* superflui *s.l.* *M* || **91** tormentum iuxta id] poenam pro eo *M* • operati] uos lucrati *M* • lucrati estis *add.* acquisiistis *add.* *s.l.* *M* || **92** Illi, qui negauerunt nostras aleas] Et quod illi, qui mentiti sunt cum nostris miraculis *M* • nostras aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • mentiti sunt *add.* non crediderunt *s.l.* *M* • superbiuerunt] superbuerunt *C* • in] de *M* • uidebunt] aperientur *M* || **93** apertas] et non intribunt paradysum *M* • foramen *add.* scilicet, acus *s.l.* *M* • acus] farciendi *M* • farciendi *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **94** meritum *add.* id est, poena quam meruerunt *s.l.* *C* • iis *add.* idolatris *s.l.* *C* • hoc modo reddet Deus meritum iis, qui blasfemauerunt] sic mercedem dabit peccatoribus *M* • mercedem dabit *add.* reddemus *s.l.* *M*

95 ^{39/[41]} Qui habebunt lectulos in inferno et super illos erunt cortinae ignis, et hoc modo reddam [C 277] mercedem damnatoribus.

^{40/[42]} Illi qui crediderunt, fecerunt bona opera - et nullus obligatur nisi ad id, quod potest – qui erunt domini paradisi, in quo manebunt in aeternum.

100 ^{41/[43]} De quorum cordibus abstulimus omnem inuidiam, sub quibus fluent fontes aquarum, qui dixerunt: “Laudetur Deus qui direxit nos in hac gloria! Et non fuisset directi nisi Deus direxisset nos. Certe nuncii domini nostri uenerunt cum ueritate.” Qui uocabuntur dicendo: “O uos domini paradisi, quem hereditastis secundum opera uestra!”

105 ^{42/[44]} Et interrogauerunt illi, qui sunt in paradiso illos, qui erant in igne dicentes: “Nos inuenimus esse uerum quod creator noster praecepit nobis. Igitur uos inuenistis [C 278] uos esse uerum quod creator uester praecepit uobis?” Qui dixerunt quod: “Sic.” Inter quos praeconizauit unus praeco dicens: “Maledictio Dei sit super blasfemantes

^{43/[45]} illos, qui deuiant a uia Dei et errare facient, qui non credent in diem iudicii.”

95 Qui habebunt lectulos in inferno] Illis erunt in inferno lecti *M* • lecti *add.* ignis *s.l.* *M* • erunt *om.* *M* • ignis *om.* *M* || **96** hoc modo reddam] *sic* *M* • reddam *add.* ego Deus *s.l.* *C* • damnatoribus] dabo iniuriantibus *M* • mercedem dabo iniuriantibus *add.* reddemus iniuriantes *s.l.* *M* || **97** Illi] Et illi *M* • crediderunt, fecerunt bona opera] credent et operabuntur opera sancta *M* • operabuntur opera sancta *add.* benefecerunt *s.l.* *M* • nullus obligatur] non est obligata aliqua persona *M* || **98** potest *add.* facere *M* • est obligata aliqua persona nisi ad id quod potest facere *add.* praecepimus alicui nisi posse suum *s.l.* *M* • qui erunt domini] isti sunt socii *M* • isti *add.* illi *s.l.* *M* • in quo manebunt] erunt in illo *M* || **100** De quorum cordibus abstulimus omnem inuidiam, sub quibus fluent fontes aquarum, qui] Et abstulimus quod erat in cordibus eorum inuidiae, fluunt sub illis flumina et *M* • erat *add.* est *s.l.* *M* • flumina *add.* fontes *s.l.* *M* • Laudetur] Laudatus est *M* • Laudatus est *add.* laus Deo *s.l.* *M* • Deus *add.* ille *M* • in hac gloria] pro isto *M* • pro isto *add.* ad hoc *s.l.* *M* || **101** fuisset] essemus *M* • Deus direxisset nos] qui nos direxit Deus *M* • Certe nuncii domini nostri uenerunt] Profecto uenerunt nuncii nostri creatoris *M* • uenerunt *add.* scilicet, ad nos *s.l.* *C* || **102** Qui *add.* beati *s.l.* *C* • Qui uocabuntur dicendo] et clamauerunt *M* • clamauerunt *add.* clamati fuerunt *s.l.* *M* || **103** domini paradisi, quem hereditastis secundum opera uestra] paradisi heredes fuistis pro eo quod uos operati estis *M* • o uos paradisi *add.* quod istis paradisi *s.l.* *M* • pro *add.* de *s.l.* *M* • uos operati estis *add.* fecistis *s.l.* *M* || **104** interrogauerunt illi, qui sunt in paradiso illos, qui erant in igne dicentes] clamauerunt socii paradisi socios ignis *M* || **105** Nos] Certe *M* • Nos *add.* qui sumus beati *s.l.* *C* • esse uerum *om.* *M* • creator noster praecepit nobis] nobis promisit noster creator ueritatem *M* • creator *add.* dominus *s.l.* *M* • Igitur *add.* an *s.l.* *M* • uos *add.* infernales *s.l.* *C* || **106** uos inuenistis] inuenistis uos *M* • uos esse uerum *om.* *M* • creator uester praecepit uobis] uobis promisit uester dominus ueritatem *M* • Qui *om.* *M* • Qui *add.* infernales *s.l.* *C* || **107** quod *om.* *M* • Sic] Ita *M* • quos *add.* infernales *s.l.* *C* • unus praeco *add.* scilicet, angelus Gabriel *s.l.* *C* • Inter quos praeconizauit (?) unus praeco dicens] Et diuulgebit praeco inter illos quod *M* || **108** sit] est *M* • blasfemantes] iniuriatores *M* || **109** illos] et illi *M* • illos *add.* blasfemantes *s.l.* *C* • et illi *add.* quod *s.l.* *M* • deuiant] exturbabunt *M* • a uia Dei *add.* scilicet, a lege machometica *s.l.* *C* • errare facient] facient eos errare *M* • facient *add.* scilicet, alios *s.l.* *C* • facient eos errare *add.* quaerent eam indirectam *s.l.* *M* • qui non credent in diem iudicii] certe illi in alio saeculo erunt increduli *M* • certe *add.* et *s.l.* *M* • alio saeculo *add.* nouissimo *s.l.* *M* • erunt *add.* sunt *s.l.* *M* • increduli *add.* negantes *s.l.* *M*

- 110 ^{44/[46]} Inter quos est unum uelamen et super murum stant uiri qui cognoscent omnes per facies eorum. Et fuerunt uocati illi, qui sunt in paradiso: “Salus Dei sit super uos! Et non sunt ingressi, et cupiebant iam ingredi.”
- ^{45/[47]} Et conuerterunt aspectus suos ad eos, qui sunt in igne et dixerunt: “O domine noster! Ne ponas nos cum gente damnata!”
- 115 ^{46/[48]} Et uocauerunt illi, qui erant in muro, quosdam homines quos cognouerunt in uultu eorum, [C 279] quibus dixerunt: “Nihil profuit uobis, multitudo bonorum uestrorum et omnia, quae congregasti in superbia!”
- ^{47/[49]} Isti sunt de quibus iurastis, quod Deus non haberet misericordiam super eos? Ingreddimini paradysum et non habeatis metum nec tristitiam!”
- 120 [M 151] ^{48/[50]} Et uocauerunt illi, qui erant in inferno, ad eos, qui erant in paradiso, dicentes: “Emittite super nos ex aqua, aut ex eo quod Deus dedit uobis!” Et dixerunt: “Deus prohibuit incredulis
- ^{49/[51]} illis, qui acceperunt legem eius in uanitatem et ludum, quos decepit uita huius mundi.” Quorum obliuiscar hodie quemadmodum obliti sunt illi huius diei

110 quos *add.* scilicet, beatos et damnatos *s.l. C* • Inter quos est unum uelamen] Et inter illos erit uelamentum *M* • uelamen *add.* murus *s.l. C* • murum stant uiri] muros homines *M* • omnes] unumquemque *M* • omnes *add.* scilicet, saluos et damnatos *s.l. C* || **111** eorum] suas *M* • per facies suas *add.* cum signo eorum *s.l. M* • uocati *add.* scilicet, per angelos *s.l. C* • fuerunt uocati illi, qui sunt in paradiso: “Salus Dei] clamabunt: “O socii paradisi! Saluatio *M* • clamabunt *corr.* clamauerunt *s.l. M* • O socii *add.* socios *s.l. M* • Saluatio *add.* pax *s.l. M* || **112** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • sunt] erant *M* • ingressi *add.* scilicet, in paradysum *s.l. C* • cupiebant iam ingredi] stabant cum spe *M* • sed stabant cum spe *add.* cupiebant *s.l. M* || **113** conuerterunt aspectus suos ad eos, qui sunt in igne et] quando uiderunt cum suis uisibus et obuiauertunt socios ignis *M* • uiderunt *add.* reuersa est *s.l. M* • et obuiauertunt *add.* uersus *s.l. M* || **114** damnata] quae sunt errantes *M* • damnata *add.* in inferno *s.l. C* • quae sunt errantes *s.l. M* || **115** quos cognouerunt *add.* scilicet, esse damnatos *s.l. C* || **116** uocauerunt illi, qui erant in muro, quosdam homines quos cognouerunt in uultu eorum, quibus] clamabunt socios muri homines qui cognoscentur per suas personas *M* • clamabunt *corr.* clamaueunt *s.l. M* • socios *add.* sociis *s.l. M* • per suas personas *add.* per sua signa *s.l. M* • dixerunt *add.* illi, qui erant in muro *s.l. C* || **117** congregasti *add.* in mundo *s.l. C* • Nihil profuit uobis, multitudo bonorum uestrorum et omnia, quae congregasti in superbia] Non restat uobis uestra accumulatio et quod fuistis superbi *M* • non restat uobis *add.* quod utilitatis affert uobis *s.l. M* || **118** Isti *add.* An *s.l. M* • Isti *add.* scilicet, beati *s.l. C* • de quibus] illi quos *M* • iurastis *add.* uos infernales *s.l. C* || **119** Deus non haberet misericordiam super eos? Ingreddimini] non consequetur illos deos cum misericordia, introite *M* • habeatis metum nec tristitiam] erit timor super uos neque uos eritis tristes *M* || **120** uocauerunt *add.* scilicet, clamauerunt (?) *s.l. C* || **121** uocauerunt illi, qui erant in inferno, ad eos, qui erant in paradiso, dicentes] clamabunt socii ignis socios paradisi *M* • Emittite *add.* Spargite *s.l. M* • eo] nutrimento *M* • ex eo *add.* fructu *s.l. C* • dedit *om. M* • ex nutrimento quod Deus uobis *add.* de quo nutrit uos *s.l. M* • Et] Deus *M* || **122** dixerunt *add.* quod *M* • dixerunt *add.* beati *s.l. C* • prohibuit *add.* scilicet, hoc fieri *s.l. C* • incredulis] ea super incredulos *M* || **123** illis] illi *M* • illis *add.* scilicet, prohibuit *s.l. C* • legem eius] suam legem *M* • uanitatem] risum *M* • risum *add.* uanum *s.l. M* • ludum] iocum *M* • quos] et *M* • decepit *add.* eos *M* || **124** obliuiscar *add.* ego Deus *s.l. C* • Quorum obliuiscar hodie] Igitur hodie obliti erimus de eis *M* • hodie *add.* scilicet, in die iudicii *s.l. M* • illi huius] obuiationis sui *M* • sui *add.* *signum crucis s.l. M* • diei *add.* scilicet, iudicii *s.l. C*

125 congregationis suae et quia negauerunt aleas nostras.

[C 280] ^{50/[52]} Quibus misimus unum librum ualde declaratum cum scientia et misericordia pro gente illorum, qui crediderunt.

130 ^{51/[53]} Qui non uiderunt declarationem eius in die, in qua ueniet declaratio eius. Dicent illi, qui obliti sunt eius: “Iam uenerunt nuncii a creatore nostro cum ueritate. Igitur utinam haberemus aliquos aduocatos, qui aduocauerunt pro nobis; aut reuerteremur, ut faceremus aliud, quod non fecimus.” Qui perdiderunt animas suas et errauerunt propter mendacia sua.

135 ^{52/[54]} Et dominus uester est ille, qui creauit caelos et terram in sex diebus et postea sedit super tronum. Nox comprahendit diem et queret eum bene; et sol, et luna, et stellae iussi praecepto eius. Et ille est [C 281] creator et praeceptor. Benedictus sit Deus, dominus omnium generationum!

^{53/[55]} Rogate uestrum creatorem humiliter et secreta, quia ille non amat rebelles!

^{54/[56]} Et non destruat in terra in pace eius, et rogat eum cum timore, et cupiditate amoris, quia misericordia Dei est ualde propinqua iustis.

125 congregationis suae et quia negauerunt aleas nostras] eorum istis qui fuerunt cum nostris miraculis negantes *M* • aleas nostras *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • istis qui *add.* istis pro quo *s.l.* *M* || **126** librum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* || **127** misimus unum librum ualde declaratum cum scientia et misericordia] uenit unus liber multum declaratus super scientiam, et uiam, et misericordiam *M* • Quibus uenit unus liber *add.* iam uenimus eis cum libro *s.l.* *M* • multum declaratus *add.* declarauimus eum *s.l.* *M* • super *add.* per *s.l.* *M* • et uiam *add.* *signum crucis et ductionem s.l.* *M* • illorum, qui crediderunt] credente *M* || **128** Qui *add.* increduli *s.l.* *C* • Qui *add.* an *s.l.* *M* • non uiderunt] inspexerunt et non suam *M* • et non *add.* nisi *s.l.* *M* • eius *om.* *M* • eius *add.* Alcorani *s.l.* *C* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* • in *om.* *M* • declaratio eius] sua declaratio *M* || **129** sunt eius] fuerunt eum prius *M* • eius *add.* Alcorani *s.l.* *C* • nuncii *add.* scilicet, in mundum *s.l.* *C* • a creatore nostro] nostri domini *M* || **130** utinam haberemus aliquos aduocatos] si est nobis aliquis aduocatus *M* • aduocauerunt] aduocet *M* • qui aduocet *add.* scilicet, patrocinium sumat *s.l.* *M* || **131** reuerteremur *add.* scilicet, ad mundum *s.l.* *C* • reuerteremur, ut faceremus aliud, quod non fecimus] restituat nos et operabimur praeter illud, quod eramus operantes *M* • quod non fecimus *add.* scilicet, prius *s.l.* *C* • restituat nos *add.* restituamur, scilicet in uita *s.l.* *M* • operabimur *corr.* operemur *s.l.* *M* • praeter illud, quod eramus operantes *add.* aliquidquam quod feceramus *s.l.* *M* • Qui] Certe *M* • animas suas] suas animas *M* || **132** propter mendacia sua] illi quia fuerunt mentientes *M* • errauerunt illi quia fuerunt mentientes *add.* deuiavit ex illis qui falsificauerunt *s.l.* *M* || **133** Et *add.* certe *s.l.* *M* • dominus uester est ille] noster creator est Deus *M* • creator *add.* dominus *s.l.* *M* • et *om.* *M* || **134** tronum] thronum *M* • super tronum *add.* caelum em (?) *s.l.* *C* • Nox comprahendit diem] et dat noctem diei *M* • dat *add.* coniugit *s.l.* *M* • eum *om.* *M* • bene *add.* eum uelociter *s.l.* *M* • sol] solem *M* • luna] lunam *M* || **135** stellae *corr.* stellas *s.l.* *M* • iussi *add.* scilicet, sunt *s.l.* *C* • iussi praecepto eius] sunt subitae eius praecepto *M* • eius *add.* scilicet, Dei *s.l.* *C* • sunt *add.* *signum crucis s.l.* *M* • subitae *corr.* subitas *s.l.* *M* • Et ille est creator et praeceptor] illi est creatio *M* || **136** dominus (?) *C* • Benedictus sit Deus, dominus (?) omnium generationum] nam benedictus est dominus, creator nationum *M* || **137** Rogate *add.* uos mauri *s.l.* *C* • uestrum creatorem] dominum uestrum *M* • rebelles] transgressores *M* || **138** in pace eius] post eius pacem *M* • in pace eius *add.* scilicet, terra existente in pace *s.l.* *C* || **139** cupiditate amoris] cum sermone *M* • sed sermone *add.* cupiditate *s.l.* *M* • quia *add.* certe *s.l.* *M* • ualde propinqua iustis] apud iustos *M* • apud iustos *add.* propinqua beneficientibus *s.l.* *M*

- 140 ^{55/[57]} Ille est qui praecipiet uentis extensis inter manus misericordiae eius, donec ducent nubes oneratas, quas attulimus ad unam ciuitatem mortuam in qua descendere fecimus aquam, qua produximus fructus ex omnibus arboribus, sic educemus mortuos, ut sitis admoniti.
- ^{56/[58]} Et ex ciuitate bona exiet quod seminatum est in ea cum uoluntate domini sui;
- 145 et ex ea, quae fuit mala [*M* 152] non educet nisi malum; et sic declarabimus uersus pro gente grata.
- ^{57/[59]} Certe iam misimus Noe genti suae, qui dixit: “O mea gens! adorate Deum! Non est uobis nullus dominus praeter illum, quia ego timeo super uobis poenam diei magni.”
- 150 ^{58/[60]} Dixerunt primates gentis suae: “Nos uidemus te in errore manifesto.”
- ^{59/[61]} Dixit: “O gens mea! Non habeo aliquem errorem, sed ego sum nuncius domini nationum,
- ^{60/[62]} applicando uobis nunciationem domini mei, dedecipiendo uos et scio de Deo quod nescitis.
- 155 ^{61/[63]} Et si mirabimini quod uenit uobis reuelatio domini uestri super unum hominem ex uobis ut admoneret uos et ut sitis iusti et ut pietatem consequamini.”
- ^{62/[64]} Certe mentiti sunt illi, igitur liberauimus illum et illos, qui erant cum eo in arca et submersimus illos qui mentiti sunt cum miraculis nostris, quia fuerunt gentes caecae.
- 160 ^{63/[65]} Et illos de Gad et fratris sui Hud dixerunt: “O gentes mea! Adorate Deum, non est uobis nullus dominus praeter illum, igitur cur non timetis?”
- ^{64/[66]} Dixerunt primates illi, qui fuerunt increduli in ea gentibus suis: “Nos uidemus te in ignorantia et nos desiderauimus ut tu sis ex mentientibus.”

140 Ille] Iste *M* • est *add.* ille *M* • praecipiet uentis extensis] mittit uentos sparsos *M* • eius] suae *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* || **141** ducent *add.* uenti *s.l.* *C* • donec ducent nubes oneratas] quasque (?) ferunt nubes ponderosas *M* • oneratas *add.* aquis *s.l.* *C* • ferunt *add.* eleuauerint *s.l.* *M* • ponderosas *add.* graues *s.l.* *M* • attulimus] traximus *M* • attulimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • ciuitatem] urbem *M* • urbem *add.* regionem *s.l.* *M* • mortuam *add.* scilicet, siccam *s.l.* *C* || **142** in qua descendere fecimus] et detulimus cum illis *M* • qua *add.* scilicet, aqua *s.l.* *C* • qua produximus fructus] et eduximus cum illa *M* • illa *add.* scilicet, aqua *s.l.* *M* • arboribus *add.* fructibus *s.l.* *M* • sic] et sic *M* || **143** mortuos *add.* scilicet, e sepulchris *s.l.* *C* • admoniti (?) *C* • admoniti (?)] recordantes *M* || **144** ex ciuitate bona exiet *add.* scilicet, ex credentibus exient boni fructus uel opera bona *s.l.* *et in mg.* *C* • ex ciuitate bona exiet quod seminatum est in ea] urbs bona educet satum suum *M* • urbs *add.* regio *s.l.* *M* • satum *add.* herbam *s.l.* *M* || **145** ex ea, quae] ille qui *M* • mala] malus *M* • mala *Hic deest* *C* || **151** sum] sum *sum sic bis* *M* || **153** applicando *add.* denciando (?) *s.l.* *M* • dedecipiendo *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **155** super *add.* per *s.l.* *M* || **156** sitis iusti *add.* timeatis *s.l.* *M* • pietatem consequamini *add.* forsitan misereamini *s.l.* *M* || **157** mentiti sunt *add.* non crediderunt *s.l.* *M* || **158** arca *add.* nani *s.l.* *M* || **160** illos de *add.* ad *s.l.* *M* • et fratris sui *add.* fratrem suum *s.l.* *M* • dixerunt *add.* dixit *s.l.* *M* || **161** igitur cur non *add.* nonne *s.l.* *M* || **163** ignorantia *add.* stultitia *s.l.* *M* • nos desiderauimus *add.* certe dubitamus *s.l.* *M*

165 ^{65/[67]} Dixit: “O mea gens! Non est mecum aliqua ignorantia, uerum ego sum nuncius domini nationum,

^{66/[68]} ut anunciem uobis legationem domini mei, ego sum uobis dedeceptor fidelis.

170 ^{67/[69]} Et iuramini uos quoniam uenit uobis reuelatio creatoris uestri super unum hominem ex uobis ut admoneat uos et faceret uos recordari quando posuit uobis heredes post gentes Noae et auxit uobis in creationem magnam uim. Igitur recordamini amicorum Dei ut sitis uos beati.

^{68/70} Dixerunt: “Si uenis tu ad nos ut adoremus unum Deum solum et ut relinquamus illud, quod adorabant patres nostri, igitur ueniat nobis quod promissum est nobis si es ex ueracibus!”

175 ^{69/[71]} Dixit: “Iam cecidit super uos a domino uestro tormentum et ira. [M 153] Sic uultis disputare de me in uerbis, quae inuocastis ea uos et patres uestri? Quod detulit Deus cum illo ratio. Igitur exspectate, quod ego ero uobis cum exspectantibus.”

180 ^{70/[72]} Et liberauimus eum et illos, qui fuerunt cum illo cum misericordia nostra, et truncauimus radicem illorum, qui menti sunt cum miraculis nostris et non fuerunt credentes.

^{71/[73]} Et misimus genti Thamud fratrem suum Zalir. Dixit: “O gens mea! Adorate Deum! Non est uobis dominus praeter eum qui iam uenit uobis, declaratio a domino nostro. Haec est camela Dei, est uobis miraculum, igitur dimitte eam comedere et non tangatis eam aliquo malo, certe accipiet uos poena crudelis.

185 ^{72/[74]} Et recordamini quando posuimus uobis locum tenentes post Gad, et cooperuit uos in terra et accepistis ex argumentis suis; fecistis arces et fabricastis in montibus casas. Igitur recordamini amicorum Dei ut non eatis in terra destruendo.”

190 ^{73/[75]} Dixerunt primates illi, qui facti sunt superbi ex gente sua illis, qui minus coluntur, qui fuerunt credentes ex illis: “An scitis quod Zalieh est missus a domino?” Dixerunt: “Et nos cum eo, quod missum est cum ipso credimus.”

^{74/[76]} Dixerunt illi, qui superbiter fuerunt: “Et nos cum eo, quem creditis, nos cum eo negantes.”

^{75/[77]} Et mactauerunt camelam, et rebellauerunt a praecepto domini eorum, et

164 ignorantia *add.* stultitia *s.l. M* || **166** legationem *add.* nunciationem *s.l. M* • dedeceptor *add.* signum crucis *s.l. M* || **167** Et iuramini uos *add.* An iurati estis *s.l. M* • super *add.* per *s.l. M* || **168** faceret uos recordari *add.* recordamini *s.l. M* || **170** amicorum *add.* gratiarum *s.l. M* || **171** Si uenis *add.* an uenisti *s.l. M* || **173** quod promissum est *add.* cum quo promittis *s.l. M* || **175** Sic uultis disputare de me in uerbis *add.* An disputatis mecum de nominibus *s.l. M* • inuocastis ea *add.* nominastis *s.l. M* • Quod *add.* non *s.l. M* || **181** misimus genti Thamud *add.* ad Thamud *s.l. M* • Zalir *add.* Salir *s.l. M* || **184** certe *add.* quia *s.l. M* • crudelis *add.* dolens *s.l. M* || **185** posuimus *add.* signum crucis *s.l. M* • locum tenentes *add.* uices *s.l. M* || **186** ex argumentis suis *add.* clamiti iis *sic et signum crucis et* barbare et falso oratio *s.l. M* • fabricastis *add.* incidistis *s.l. M* || **187** amicorum *add.* gratiarum *s.l. M* || **188** facti sunt superbi *add.* superbierunt *s.l. M* || **189** minus coluntur *add.* debilitati sunt *s.l. M* • qui fuerunt credentes *add.* cui crediderat *s.l. M* • Zalieh *add.* Salieh *s.l. M* || **190** credimus *add.* credentes *s.l. M* || **191** superbiter *add.* signum crucis *s.l. M*

dixerunt: “O Zalieh! Veniat nobis quod est promissum nobis, si es ex nunciis.”

- 195 ^{76/[78]} Et accepit eos stupefactio et remanserunt in domibus suis mortui.
- ^{77/[79]} Igitur recessit ab eis et dixit: “O gens mea! Ego applicui uobis [M 154] legationem domini mei et dedecepi uos, uerum non auditis dedeceptores.”
- ^{78/[80]} Et Lot, quando dixit genti suae: “An uenistis cum feritate quod non fuit ante uos cum illa multi nationum?”
- 200 ^{79/[81]} Certe uos uenitis homines delectari absque mulieribus, certe uos estis gens luxuriosa.”
- ^{80/[82]} Et non fuit responsum gentis suae nisi quod dixerunt: “Educite eos ex urbe uestra quia ipsi sunt gens munda!”
- ^{80/[82]} Et liberamus eum et familiam suam praeter uxorem eius, quia erat ex condemnatis.
- 205 ^{82/[84]} Et lapidauimus super eos lapidationem, igitur uide quomodo est poena peccatorum.
- ^{83/[85]} Et misimus genti Madiam fratrem suum Scinagibum, dixit: “O gens mea! Adorate Deum! Non est uobis dominus praeter illum. Iam uenit uobis declaratio domini uestri ut impleatis mensuram et pondus, et non destruatis in terra post pacificationem illius. Hoc est uobis melius pro uobis si estis credentes.
- 210 ^{84/[86]} Et non sedeatis in omnibus uiis latrocinando et exturbando a uia Dei, qui credit cum illo desiderando eis errorem suum. Et recordamini quando fuisti parci et auxit uos, igitur uidete quomodo est poena destructorum.”
- 215 ^{85/[87]} Et si est quod aliqui ex uobis crediderunt in illo, qui misit me cum illo, igitur fuerunt alii, qui non crediderunt. Igitur habete patientiam donec iudicet Deus inter uos, ille est melior iudicatorum.
- ^{86/[88]} Dixerunt primates illi, qui fuerunt superbi ex gente sua: “Volumus educere te, o Scinagib, et illos, qui credunt tecum ex urbe nostra aut conuerteris in nostram legem.” Dixit: “An licet simus nos nauseantes?”
- 220

194 Zalieh *add.* Salieh *s.l. M* • quod est promissum nobis *add.* cum quo promisisti *s.l. M* ||
195 remanserunt *add.* scilicet, in mane *s.l. M* • mortui *add.* aridi *s.l. M* || **196** Igitur *add.* et *s.l. M* ||
197 legationem *add.* anunciationem *s.l. M* • dedecepi *add.* *signum crucis s.l. M* ||
198 cum feritate *add.* ad peccatum *s.l. M* || **201** gens luxuriosa *add.* peccatores *s.l. M* || **203**
munda *add.* cupientes mundari *s.l. M* || **205** quia erat ex condemnatis *add.* fuit ex praeteritis *s.l. M* ||
206 lapidauimus *add.* pluuiimus *s.l. M* • lapidationem *add.* pluuiam *s.l. M* • poena *add.* finis *s.l. M* ||
208 misimus genti *add.* ad *s.l. M* || **212** latrocinando *add.* promittendo malum *s.l. M* ||
213 cum illo desiderando *add.* in eo quaerendo *s.l. M* • eis errorem suum *add.* eam obliquam *s.l. M* ||
214 auxit uos *add.* multiplicabit *s.l. M* • poena *add.* finis *s.l. M* ||
215 misit me *add.* missus fui *s.l. M* • igitur *add.* et *s.l. M* || **217** iudicatorum *add.* iudicum *s.l. M* ||
218 fuerunt superbi *add.* superbierunt *s.l. M* || **219** Volumus educere te *add.* certe educimus te *s.l. M* || **220** nauseantes *add.* odientes *s.l. M*

[M 155] ^{87/[89]} Et tollemus super Deum falsitatem si conuerteremur ad legem uestram deinde quod saluauit Deus uobis ab ea et non est uobis ut reuertamur ad illam nisi quod uelit dominus noster. Et habet dominus noster omnem rem in sua potestate, et super Deum habemus spem nostram. O domine noster! Aperi inter nos et inter gentem nostram cum ueritate! Et tu es melior aperitorum.”

^{88/[90]} Et dixerunt primates illi, qui non crediderunt ex gente sua: “Et si sequemini uos Seinagib, eritis uos ex gente perditis.”

^{89/[91]} Igitur accepit illos stupefactio et remanserunt in domibus suis mortui.

^{90/[92]} Et illi, qui mentiti sunt Scinagib, certe non saluauerunt se in illa; et illi qui mentiti sunt Scinagib, non fuerunt illi ex perditis.

^{91/[93]} Et discessit ab eis et dixit: “O gens mea! Iam applicui uobis legationem domini mei et admonui uos, igitur quomodo erit misericordia super gentem incredulam?”

^{92/[94]} Et non misimus in aliqua urbe prophetam nisi acceperimus nuncios suos cum tempestatibus et damnis ut essent illi ex humiliantibus.

^{93/[95]} Et postea commutauimus eis in locum peccatorum sanctitates donec fuerunt appiatati et dixerunt: “Et tetigerunt patres nostros infirmitates et tempestates.” Igitur accepimus eos statim et ipsi non senserunt.

^{94/[96]} Et si uicinos urbium credidissent et timuissent, aperuissemus nos super eos benedictiones caeli et terrae; sed fuerunt mentientes et accepimus eos, quia fuerunt sequentes opera sua.

^{95/[97]} Et aliquibus uicinorum urbium quod uenit eis poena nostra in nocte cum essent illi eleuati.

^{96/[98]} Et aliquibus uicinorum ciuitatis quod quod uenit eis poena nostra in mane illis ludentibus.

221 tollemus *add.* posuimus *s.l. M* • falsitatem *add.* mendacium *s.l. M* || **223** Et habet dominus noster omnem rem *add.* plenus est dominus noster omnium rerum *s.l. M* || **224** sua potestate *add.* scientia eius *s.l. M* • habemus spem nostram *add.* confidimus *s.l. M* || **227** uos *add.* certe ergo *s.l. M* • gente *add.* *signum crucis s.l. M* || **228** stupefactio *add.* “conclamatio” uel “uox (?)”, scriptum etiam الرجفة sed postea deletum *s.l. et in mg. M* • mortui *add.* aridi *s.l. M* || **229** mentiti sunt *add.* negauerunt *s.l. M* • certe non saluauerunt se *add.* tamquam non habitauerunt *s.l. M* || **230** mentiti sunt *add.* non crediderunt *s.l. M* || **231** legationem *add.* annunciationem *s.l. M* || **232** erit misericordia super *add.* tristor *s.l. M* || **235** essent illi ex humiliantibus *add.* illi deprecantes (?) *s.l. M* || **236** peccatorum *add.* peccati *s.l. M* • sanctitates *add.* beneficium *s.l. M* || **237** appiatati *add.* *signum crucis s.l. M* • infirmitates *add.* damnum *s.l. M* • tempestates *add.* gandia (?) *s.l. M* || **238** Igitur *add.* et postea *s.l. M* • senserunt *add.* sentiunt *s.l. M* || **239** uicinos *add.* *signum crucis s.l. M* || **241** quia fuerunt sequentes opera sua *add.* pro quo acquisiuerunt *s.l. M* || **242** Et aliquibus uicinorum *add.* an securi sunt uicini *s.l. M* || **243** eleuati *add.* dormientes *s.l. M* || **244** Et aliquibus uicinorum ciuitatis *add.* aut securi sunt uicini ciuitatum *s.l. M* • in mane *add.* scilicet, hora tertia *s.l. M* || **245** illis ludentibus *add.* et illi ludentes *s.l. M*

[M 156]^{97/[99]} Igitur creditis poenam Dei, certe non credunt poenam Dei nisi gentes perditae.

250 ^{98/[100]} Et non fuerunt facti certiores illi, qui hereditauerunt terram post suos uicinos, sed si uellemus, nos puniremus illos propter peccata sua; et nos ligabimus super corda eorum, certe illi non audient.

^{99/[101]} Illae sunt urbes, quas declarabimus super te declarationem eorum, iam uenerunt eis nuncii sui cum declarationibus et non fuerunt ut crederent quod mentiti sunt prius; et sic ligat Deus super corda eorum, qui non credunt.

255 ^{100/[102]} Et non inuenimus in pluribus eorum nullam fidem, et certe inuenimus plures eorum peccatores.

^{101/[103]} Postea misimus post eos Moysen cum miraculis genti Pharaonis et primates eius, et iniurauerunt cum eis. Igitur uide quomodo fuit poena destructorum.

^{102/[104]} Et dixit Moyses: “O Pharaon! Ego sum nuncius a domino nationum.

260 ^{103/105} Pertinet ad me quod non dicam super Deum nisi ueritatem, et iam uenio uobis cum declarationibus domini nostri, igitur mittite mecum filios Israelis.”

^{-/106} “Et si est quod tu uenias cum miraculo, fac cum eo, si tu es ex ueracibus.”

^{104/107[106]} Igitur uibrauit lanceam suam, uerum conuersa est in draconem manifestum.

^{105/108[107]} Et eduxit manum suam, igitur conuersa est alba pro uidentibus.

265 ^{106/109[108]} Dixerunt primates gentis Pharaonis: “Hic est magus sciens,

^{107/110[109]} qui uult educere uos ex terra uestra, igitur quid est quod iubetis uos?”

^{108/111[110]} Dixerunt: “Linquite illum et fratrem suum et mittite ad urbes

^{109/112[111]} ut congregentur et ut ueniant cum omnibus magis scientibus.”

270 ^{110/113[112]} Et uenerunt magi [M 157] Pharaonis et dixerunt: “Nos habebimus stipem si erimus nos uictores?”

246 Igitur creditis poenam *add.* an securi sunt a decepto *s.l. M* • credunt poenam *add.* securantur de decepto *s.l. M* || **247** perditae *add.* perdentes *s.l. M* || **248** Et non fuerunt facti certiores illi *add.* nonne docuit illos *s.l. M* • hereditauerunt *corr.* hereditant *s.l. M* || **249** nos *add.* *signum crucis s.l. M* • propter peccata sua *corr.* pro peccatis suis *s.l. M* • ligabimus *add.* sigillabimus *s.l. M* || **251** declarabimus *add.* manifestamus *s.l. M* • declarationem *add.* ex historiis *s.l. M* || **252** uenerunt] uenit *sic M* || **253** quod mentiti sunt prius *add.* in quo non crediderunt ante *s.l. M* • ligat *add.* sigillat *s.l. M* || **256** genti Pharaonis *corr.* ad Pharaonem *s.l. M* || **257** cum eis *add.* in ea *s.l. M* • poena *add.* finis *s.l. M* || **259** Pertinet *add.* debitum est *s.l. M* • uenio *add.* ueni *s.l. M* || **260** declarationibus *corr.* declaratione *s.l. M* • domini nostri *add.* a domino nostro *s.l. M* || **261** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • est quod tu uenias *add.* uenisti *s.l. M* • fac *add.* ueni *s.l. M* || **262** uibrauit lanceam suam *add.* proiecit uirgam suam *s.l. M* • uerum conuersa est *add.* ecce est *s.l. M* || **264** igitur conuersa est *add.* ecce est *s.l. M* || **266** qui *add.* *signum crucis s.l. M* • est quod *add.* *signum crucis s.l. M* • uos *add.* *signum crucis s.l. M* || **267** Linquite illum *add.* facite expectare *s.l. M* || **268** ut congregentur *add.* congregatores *s.l. M* || **269** Nos habebimus stipem *add.* An nobis pretium *s.l. M*

- 111/114^[113] Dixit: “Ita quod uos eritis ex magis primatibus.”
- 112/115^[114] Dixerunt: “O Moyses! Vis uibrare aut erimus nos uibratores?”
- 113/116^[115] Dixit: “Vibrate!” Verum quando uibrauerunt perstrinxerunt oculos hominum et fecerunt eos stupefieri; et uenerunt cum magia maxima.
- 275 114/117^[116] Et reuelauimus Moysi: “Vibra hastam tuam!” Verum uide quod consumpsit, quod ueneficati erant.
- 115/118^[117] Et sic apparuit ueritas, et fuit nihil quod illi fecerunt.
- 116/119^[118] Et sic fuerunt uicti in eo momento, et facti sunt paruuli,
- 117/120^[119] Et ceciderunt magi humiliantes.
- 280 118/121^[120] Dixerunt: “Credimus cum creatore nationum,
- 119/122^[121] domino Moysi et Aaron.”
- 120/123^[122] Dixit Pharaon: “Sic credidistis cum eo priusquam darem ueniam uobis, hoc est fraus, quod decepistis in urbe ut eiiceretis eos ab ea, uicinos suos, igitur et scietis,
- 285 121/124^[123] quia ego truncabo manus uestras et pedes per contrarium, postea suspendam uos generaliter.”
- 122/125^[124] Dixerunt: “Ad dominum nostrum sumus conuersi,
- 123/126^[125] et non est poena de nobis nisi quia credidimus cum miraculis domini nostri. Igitur uenerunt nobis, o domine noster, infunde super nos patientiam et interface nos saluos.”
- 290 124/127^[126] Et dixerunt primates, gentes Pharaonis: “Sic uultis dimittere Moysen et gentem suam ut destruant in terra et nocere tibi et dominos tuos?” Dixit: “Ego interficiam filios suos et dabo uitam uxoribus suis, quia ego sum super illos castigator.”
- 295 125/128^[127] Dixit Moyses genti suae: “Auxiliemini cum Deo et praestate patientiam, quia terra est Dei, quae dabit haereditate quem uelit ex seruis suis et uita durabilis

271 Ita quod uos *add.* et *s.l. M* • ex magis primatibus *add.* communicantibus *s.l. M* || **272** Vis uibrare *add.* aut potes *s.l. M* • nos uibratores *add.* ponentes *s.l. M* || **273** uibrauerunt *add.* posuerunt *s.l. M* • perstrinxerunt *add.* magicauerunt *s.l. M* || **274** maxima *add.* scriptum erat *عليه* et postea deletum est, positum *عظيم s.l. M* || **275** Vibra hastam *add.* pone uirgam *s.l. M* • Verum uide *add.* ecce *s.l. M* || **276** consumpsit *add.* inboceauit (?) *s.l. M* • ueneficati erant *add.* falsificauerant *s.l. M* || **277** fuit nihil *add.* annihilauit *s.l. M* || **278** facti sunt *add.* reuersi *s.l. M* || **280** cum creatore *add.* in domino *s.l. M* || **282** Sic *add.* An *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **285** quia *add.* *signum crucis s.l. M* || **286** suspendam *add.* crucifigam *s.l. M* • generaliter *add.* omnes *s.l. M* || **288** est poena *add.* lamentaris *s.l. M* || **289** Igitur uenerunt *add.* quando uenit *s.l. M* || **290** interface *add.* perfice *s.l. M* || **291** Sic uultis dimittere *add.* An dimittes *s.l. M* || **292** nocere tibi *add.* relinquit te *s.l. M* • dominos tuos *add.* deos *s.l. M* || **293** Ego interficiam *add.* interficiemus *s.l. M* • dabo uitam *add.* uiuificabimus *s.l. M* et non intelexit, debebat exponere “et stuprabimus” *in mg. M* • uxoribus suis *add.* mulieres suas *s.l. M* • quia ego sum *add.* et certe nos sumus *s.l. M* || **294** castigator *add.* coactores *s.l. M*

pro iustis.”

126/129^[128] Dixerunt: “Afflixit nos priusquam uenisses ad nos et postquam uenisti ad nos.” Dixit: “Placeat creatori nostri ut destruat inimicos tuos et remanebitis uos [M 158] in terra et uidebit ille quomodo facietis.”

127/130^[129] Et sic castigauimus gentem Pharaonis cum annis et minutione fructuum ut essent recordantes.

128/131^[130] Et cum uenit eis bonum, dixerunt: “Est nobis hoc.” Et quando eis uenit peccatum, acceperunt a domino Moysen et qui erant secum, quod ad odium eorum est apud Deum, uerum plures eorum nesciunt.

129/132^[131] Et dixerunt: “Quando uenietis ad nos cum aliquo miraculo est ut ueneficeris nos cum eo, igitur non erimus tibi credentes.”

130/133^[132] Et misimus super diluuiam, et locustas, et pediculos, et ranas, et sanguinem, et miracula declarata; et facti sunt superbi et fuerunt gentes peccatores.

131/134^[133] Et quemadmodum cecidit super eos tormentum, dixerunt: “O Moyses! Ora pro nobis dominum tuum, quemadmodum promisit tibi. Si tu auferes a nobis poenam, nos credemus in te et mittemus tecum filios Israel.”

-/135 Igitur postquam abstulimus ab eis poenam in tempore certo, quod illi propinquati sunt ad illud, uide illos qui fregerunt pactum.

132/136^[134] Et castigauimus ex eis et mersimus eos in mari, quia illi mentiti sunt cum miraculis nostris et fuerunt ex eis negligentes.

133/137^[135] Et fecimus haeredes gentem illos, qui fuerunt debilitati et pauperes facti in oriente terrae et occidentes sui in ea, qui damus benedictionem in ea. Et completum fuit uerbum creatoris tui, bonum et sanctum, super filios Israelis, quia habuerunt patientiam. Et destruximus, quod fuit factum a Pharaone et per gentem suam, et non fuerunt defensi.

134/138^[136] Et transiuimus cum filiis Israel mare et uenerunt super unam gentem, qui adorabant super idola quae habebant. Dixerunt: “Pone nobis Deus quemadmodum

297 uita durabilis pro iustis *add.* finis est pro timentibus *s.l. M* || **298** Afflixit nos *add.* afflicti sumus *s.l. M* || **299** Placeat *add.* utinam placeat *s.l. M* • remanebitis *add.* scilicet, heredes *s.l. M* || **301** sic castigauimus *add.* iam accepimus *s.l. M* || **304** peccatum *add.* malum *s.l. M* • acceperunt a domino *add.* augurantur per *s.l. M* • quod *add.* certe *s.l. M* • ad odium *add.* augurium *s.l. M* || **306** Quando *add.* quicumque *s.l. M* • est *add.* signum crucis *s.l. M* || **307** erimus *add.* sumus *s.l. M* || **309** declarata *add.* separata uel diuersa *s.l. M* • et facti sunt superbi *add.* et superbierunt *s.l. M* || **311** quemadmodum promisit tibi *add.* pro quo cognouit ex te *s.l. M* || **313** in tempore certo *add.* ad tempus *s.l. M* || **314** propinquati *add.* praeuentores *s.l. M* • uide illos qui fregerunt pactum *add.* ecce frangentes *s.l. M* || **315** ex eis *add.* eos *s.l. M* || **317** fecimus haeredes *add.* haereditauimus *s.l. M* • fuerunt debilitati *add.* debilitantur *s.l. M* || **318** qui damus benedictionem *add.* quam benedicimus *s.l. M* || **319** bonum et sanctum *add.* pulchrum *s.l. M* || **320** fuit factum a Pharaone *add.* fecit Pharaon *s.l. M* • per gentem suam *add.* gens sua *s.l. M* || **321** et non fuerunt defensi *add.* id quod fabricauerunt *s.l. M* || **323** super *add.* signum crucis *s.l. M* • quae habebant *add.* suae *s.l. M* • Deus *add.* Deum *s.l. M*

habent ipsi dominum.” Dixit: “Certe uos estis iniuriantes.

325 ^{135/139}[137] Quod hos quod adorant in eo est nihil et omne quod illi faciunt.”

[M 159] ^{136/140}[138] Dixit: “Absque Deo uultis uos dominum et ille est qui exaltauim uos super nationes.

330 ^{137/141}[139] Et quando liberauimus uos a gente Pharaonis, qui dabat uobis malam poenam; occident filios uestros et dando uitam uxoribus. In qua re est fortuna uobis magna domini uestri.”

^{138/142}[140] Et promisimus Moysi triginta noctes et compleuimus ei cum decem et fuit completus. Ferimus creatoris sui in quadraginta noctibus et dixit Moyses fratri suo Aaron: “Vices meas gere gente mea, et pacifica eos, et non sequaris uiam destructorum.”

335 ^{139/143}[141] Et postquam uenit Moyses adhibitioni nostri et allocutus est cum dominus suus sic, dixit: “O domine mi! Da ut uideam te.” Dixit: “Non poteris uidere me, uerum adspice in montem si qui euerit in loco suo. Certe tunc uidebis me.” Sed quando illuxit creator in monte, conuersus est contritus et cecidit in terra Moyses caecus.

340 ^{140/-} Et postquam surrexit, dixit: “Benedictus es tu, et paenitet me ad te. Ego uolo esse primus credentium.”

^{141/144}[142] Dixit: “O Moyses! Ego elegi te super gentes cum legatione mea, et cum uerbo meo, et cum fide mea; igitur cape quod est datum et sequere ex gratis.”

345 ^{142/145}[143] Et scripsimus illum in tabulis ex omnibus rebus admonitionem et declarationem pro omni re, igitur cape eum omnino et praecipe genti tuae ut accipiant eas cum bonitate earum.” Et docebimus uos domum malignorum,

^{143/146}[144] ego uibrabo ex mysteriis meis illis, qui superbiunt in terra absque ratione; et si uiderent omne mysterium, non crederent in illo; et si uiderent uiam rectam,

324 habent ipsi dominum *add.* illis dei *s.l. M* || **325** Quod hos quod adorant in eo est nihil et omne *add.* Certe isti destruendum quod sunt in eo et uanitas est *s.l. M* || **326** uultis uos dominum *add.* quaere uobis Deum *s.l. M* || **328** dabat uobis *add.* affligebat uos *s.l. M* || **329** dando uitam uxoribus *add.* uiuificando mulieres *s.l. M* • In qua re *add.* in illa *s.l. M* || **330** domini uestri *add.* a domino uestro *s.l. M* || **332** creatoris *add.* domini *s.l. M* || **333** Vices meas gere gente mea *add.* cura pro me gentem *s.l. M* || **335** adhibitioni nostri *add.* ad terminum nostrum *s.l. M* || **336** Da ut uideam *add.* Ostende mihi *s.l. M* • Non poteris uidere me *add.* numquam uidebis me *s.l. M* || **337** Certe *add.* *signum crucis s.l. M* || **338** illuxit creator *add.* apparuit Deus *s.l. M* • conuersus est *add.* fecit eum *s.l. M* • in terra *add.* *signum crucis s.l. M* || **339** caecus *add.* exclamans *s.l. M* || **340** surrexit *add.* uigilauit *s.l. M* • Benedictus *add.* laudatus *s.l. M* || **341** uolo esse *add.* sum *s.l. M* || **342** legatione *add.* annunciatione *s.l. M* || **343** uerbo *add.* locutione *s.l. M* • et cum fide mea *add.* *signum crucis s.l. M* • est datum *add.* dedi *s.l. M* • sequere *add.* sis *s.l. M* || **344** illum *add.* ei *s.l. M* || **345** omnino *add.* cum fortitudine *s.l. M* || **346** eas cum bonitate *add.* melius earum *s.l. M* • docebimus uos *add.* ostendam uobis *s.l. M* || **347** uibrabo ex mysteriis meis illis *add.* remouebo a miraculis meis illos *s.l. M* || **348** ratione *add.* ueritate *s.l. M* • omne mysterium *add.* omnia miracula *s.l. M* • in illo *add.* ea *s.l. M* • rectam *add.* ueritatis *s.l. M*

350 non accepissent eam in uiam; et si uiderent uiam uanitatis, accepissent eam in uiam.

^{144/-} Illud quare illi mentiti sunt cum nostris uersibus et fuerunt ex eis negligentes.

^{[145]/147} Et illi qui mentiti sunt cum nostris uersibus et in congregatione alterius saeculi, auferentur opera eorum, igitur non praemiabitur nisi pro eo, quod fecerunt.

355 ^{[146]/148} Et accepit gent Moysis post eum ex ornamentis suis uitulum [*M* 160] corporeum, illi erat fremitus. Et non uiderunt quod ille non alloqueretur eos neque dirigebat eos per aliquam uiam

^{147/-} et acceperunt eum et fuerunt iniuriantes.

360 ^{148/149[147]} Et cum cecidit in manus eorum et uiderunt quod ipsi errauerunt, dixerunt: “Et si non habet misericordiam nostri dominus noster et parcat nobis, certe erimus ex perditis.”

365 ^{149/150[148]} Igitur quando reuersus est Moyses genti suae multum iratus et multum conturbatus, dixit: “Male discessistis a me post me, anticipastis uos mandatum domini uestri.” Et proiecit tabulas, et accepit per caput fratrem attrahendo eum uersus se. Dixit: “O fili matris meae! Quod gens minus speruit me et uoluerunt interficere me, igitur non des hanc uerecundiam mihi inimicis, igitur non ponas me cum gente iniuriantibus.”

^{150/151[149]} Dixit: “O domine mi! Parce mihi et fratri meo, et pone nos in misericordia tua, et tu es pius pietator.

370 ^{151/152[150]} Et illi quando acceperunt uitulum, habebunt illi iram domini sui, et dedecus in uita huius mundi.” Et sic est satisfactio falsorum.

^{152/153[151]} Et illi qui facient peccata postea paenitebit eos post illud et credent, igitur creator tuus post illud est parcens, misericors.

^{153/154[152]} Et postquam remota a Moyse ira, accepit tabulas in translatione earum, erat uia et misericordia pro illis qui sunt pro suo creatore deuoti.

375 ^{154/155} Et elegit Moyses ex gente sua septuaginta homines pro promisso nostro. Igitur quando accepit eos stupefactio, dixit: “O domine mi! Si uoluisses

349 uanitatis *add. malam s.l. M* || **351** Illud *add. signum crucis s.l. M* • quare *add. signum crucis s.l. M* • mentiti sunt *add. pro quo non crediderunt s.l. M* || **352** congregatione *add. obuiatione s.l. M* || **353** alterius saeculi *add. nouissimi s.l. M* • auferentur *add. destruerentur s.l. M* • praemiabitur *add. reddentur s.l. M* || **355** illi erat fremitus *add. habet fremitum s.l. M* • et non *add. nonne s.l. M* || **356** aliquam *add. signum crucis s.l. M* || **359** habet misericordiam *add. miseratur s.l. M* || **361** Igitur *add. signum crucis s.l. M* • multum *add. signum crucis s.l. M* || **362** multum conturbatus *add. tristis s.l. M* • Male discessistis *add. pessimum quod uices gessistis s.l. M* • anticipastis *add. an uelocitastis s.l. M* || **364** et uoluerunt *add. appropinquare s.l. M* || **368** pius pietator *add. misericors misericordis s.l. M* || **369** Et *add. certe s.l. M* • habebunt illi iram *add. accidet illis ira s.l. M* || **370** dedecus *add. miseria s.l. M* || **371** facient *add. fecerunt s.l. M* • credent *add. crediderunt s.l. M* || **372** igitur creator *add. certe dominus s.l. M* || **374** erat uia *add. est ductio s.l. M* • pro illis qui sunt pro suo creatore deuoti *add. quibus qui timent dominum suum s.l. M* || **375** pro promisso *add. termino s.l. M*

380 destructionem eorum ante, et me, igitur uis destruere nos pro eo quod fecerunt stulti ex nobis? Et non est nisi reprobatio tua ad faciendum errare cum ea quem uelis, et dirigere quem uelis. Et procurator noster, igitur parce nobis, et habeas misericordiam de nobis; et tu es melior parentium.

[M 161] ^{155/156[154]} “Scribe uobis in hoc mundo prosperitatem et in alio saeculo simus ex directis ad te.” Dixit: “Cum poena mea ego castigabo cum ea quem uolo et misericordia mea est ampla cum omni re, igitur scribam eam pro illis, qui sunt timentes et soluunt decimas et illis, qui sunt cum uersibus meis.”

385 ^{156/157[155]} Illi qui sequentur nuncium et prophetam idiotam ille, qui inueniet eum scriptum cum potestate sua in Thora et in Euangeliis, et praecipiet eis ut faciat eaqum, et prohibebit eis res malas, et facit lictum eis bonum, et prohibebit super eos peccata, et auferet ab eis peccata eorum, et catenas quae sunt super illos. Certe illi qui credent cum eo, et honorabunt eum, et dabunt uictoriam, et sequentur claritatem illam quae fuit delata cum eo, isti sunt beati.

390

^{157/158[156]} Dic: “O uos homines! Ego sum nuncius Dei uobis generaliter.”

395 ^{158/-} Illius, qui est eius regnum caelorum et terrae, non est dominus nisi ipse, qui dat uitam et mortem. Igitur credite in Deum et in nuncium suum, prophetam idiotam; ille, qui credidit in Deum et in uerba sua. Igitur sequimini eum et eritis uos bene directi.

^{159[157]} Et ex gente Moysis fuerunt aliqui, qui directi sunt cum ueritate et cum ea aequati sunt.

400 ^{160[158]} Et diuisimus eos in duodecim tribus gentes et reuelauimus Moysi cum petiit potum eum gens sua: “Percute cum uirga tua in petram!” Et egresti sunt ab ea duodecim fontes et cognouit quaeque gens poterium eius. Et fecimus umbram supra eos cum nube, et detulimus super eos manna et coturnices: “Comedite ex bono nutrimento, quod dedi uobis.” Et non iniuriauerunt nos, uerum fuerunt personis suis iniuriantes.

[M 162] ^{161[159]} Et quando fuit dictum eis: “Moramini in hac urbe et comedite ex ea

377 destructionem eorum *add.* destruxisses eos *s.l. M* • igitur uis destruere *add.* an destruxisti *s.l. M* || **378** reprobatio *add.* tentatio *s.l. M* • ad faciendum errare *add.* deuias *s.l. M* || **379** dirigere *add.* dirigit *s.l. M* • procurator *add.* protector *s.l. M* || **380** et habeas misericordiam de nobis *add.* miserere nostri *s.l. M* || **382** simus ex directis *add.* quia credimus *s.l. M* || **383** est ampla *add.* cupit (?) *s.l. M* • cum omni re *add.* omnia *s.l. M* || **384** decimas *add.* census *s.l. M* || **385** et *add.* signum crucis *s.l. M* || **386** cum potestate sua in Thora *add.* apud eos in lege *s.l. M* || **387** ut faciat eaqum *add.* cum honestate *s.l. M* • res malas *add.* malum *s.l. M* || **388** peccata *add.* mala *s.l. M* • peccata *add.* grauitates *s.l. M* • sunt *add.* fuerunt *s.l. M* || **389** credent cum *add.* crediderunt in *s.l. M* • honorabunt *corr.* honorauerunt *s.l. M* • dabunt uictoriam *add.* auxiliati sunt *s.l. M* || **390** claritatem illam *add.* lumen *s.l. M* || **391** uos homines *add.* gens *s.l. M* • generaliter *add.* omnibus *s.l. M* || **393** dat uitam *add.* uiuificat *s.l. M* • mortem *add.* mortificat *s.l. M* || **394** ille *add.* signum crucis *s.l. M* • et eritis uos bene *add.* ut sitis *s.l. M* || **396** fuerunt aliqui, qui directi *add.* agmina ducunt *s.l. M* || **397** aequati sunt *add.* aequant *s.l. M* || **398** gentes *add.* populos *s.l. M* || **399** uirga *add.* hasta *s.l. M* || **400** quaeque *add.* omnis *s.l. M* • poterium] pototerium *M* || **402** bono nutrimento, quod dedi uobis *add.* bonis quibus uos nutritauimus (?) *s.l. M*

405 ubicumque uolueritis; et dicite: ‘O mea culpa!’ Et ingredimini per portam iacentes, et parcentur uobis errores uestri; et ego praemiabo iustos.”

¹⁶²[¹⁶⁰] Et mutarunt illi, qui iniuriauerunt ex eis admonitionem extra illud, quod fuit admonitum. Et misimus super eos poenam ex caelo pro eo quod fuerunt iniuriatores.

410 ¹⁶³[¹⁶¹] Et interroga eos per urbem illam, quae erat praesens maris, quando ipsi ingrediebantur sabbathum et quando ueniebant ad eos pisces sui in die sabbath sui mansueti; et in die qui non erat sabbathum non ueniebant ad eos; sic dedimus eis poenam pro eo quod fuerunt peccatores.

415 ¹⁶⁴[¹⁶²] Et quando dixerunt una gens eorum: “Cur uultis admonere gentes quas Deus uult destruere aut torquere eos cum poena magna?” Dixerunt: “Sumus excusati ad dominum uestrum ut sitis timentes.”

¹⁶⁵[¹⁶³] Quia obliti sunt eius, quod fuerunt admoniti; cum eo saluauimus eos, qui prohibuerunt se a malo et accepimus illos, qui iniuriauerunt cum poena mala quia fuerunt peccatores.

420 ¹⁶⁶[¹⁶⁴] Quam transgressi sunt quod fuit prohibitum ex eo. Diximus eis: “Sitis simiae paruulae!”

⁻¹⁶⁷[¹⁶⁵] Et quando admonit dominus tuus quod mitteret super eos usque ad diem iudicii, quem faceret gustare eis malam poenam. Quare creator tuus est qui dat citissime punctionem et ille est indultor misericors.

425 ^{167/168}[¹⁶⁶] Et diuisimus eis in terra gentes; ex eis sunt qui sunt sancti et illos sunt qui non sunt illud; et reprobauimus eos cum prosperitatibus et cum fortunis ut illi sunt paenitentes.

[*M* 163] ^{168/169}[¹⁶⁷] Et recesserunt postea illi recessione cum haereditassent scripturam et acceperunt bona temporalia, hoc est minus, et dicendo: “Indultum erit nobis.” Et si ueniret eis ex bonis altero tantum, accipient illud, et non fuit accepta

405 O mea culpa! *add.* humilitas *s.l. M* || **406** et *add.* signum crucis *s.l. M* • et ego praemiabo iustos *add.* praemiabimus benefactores *s.l. M* || **407** admonitionem *add.* dictionem *s.l. M* || **408** admonitum *add.* dictum *s.l. M* • et *add.* sic *s.l. M* || **410** per urbem *add.* de urbe *s.l. M* • erat praesens *add.* fuit ciuitas *s.l. M* || **411** ipsi ingrediebantur *add.* transibant *s.l. M* || **412** mansueti *add.* abundantes *s.l. M* • qui *add.* signum crucis *s.l. M* • erat sabbathum *add.* sabbatizant *s.l. M* || **414** Cur uultis admonere *add.* quare admonetis *s.l. M* || **415** uult destruere *add.* destruens *s.l. M* • torquere *corr.* torquens *s.l. M* • magna *add.* terribili *s.l. M* • Sumus excusati *add.* excusatio est *s.l. M* || **416** sitis *add.* sint *s.l. M* || **417** Quia *add.* Et quando *s.l. M* || **418** mala *add.* peiori *s.l. M* || **421** Sitis simiae paruulae *add.* idem quod uernacule: diceremus Nanus, sic scriptum erat in glossa *s.l. M* • paruulae *add.* confusae *s.l. M* || **422** admonit *add.* praeconizauit *s.l. M* || **423** faceret gustare eis *add.* affligit eos *s.l. M* • malam poenam *add.* poena mala *s.l. M* || **424** qui dat citissime punctionem *add.* uelox poenae *s.l. M* || **425** eis *add.* eos *s.l. M* • gentes *add.* populos *s.l. M* • sancti *add.* benefactores *s.l. M* || **426** sunt qui non sunt illud *add.* minus huius *s.l. M* || **429** et acceperunt bona temporalia *add.* accipiendo accidentia *s.l. M* • hoc est minus *add.* huius minoris *s.l. M* || **430** ex bonis altero tantum *add.* accidentia sicut illi *s.l. M* • illud *add.* illa *s.l. M* • et non *add.* nonne *s.l. M*

super illos confoederatio scripturae, et non dicerent super Deum nisi ueritatem, et studuerunt ei quod erat in ea; et domus alterius saeculi melior pro illis qui timent igitur cur non estis prudentes?

435 ^{169/170}[168] Et illi qui amplectuntur scripturam et mantinent orationem, igitur non faciemus perdere praemium sactuorum.

^{170/171}[169] Et quando fecimus loqui montem super illos, ueluti fuerit ipse una nubes et cogitauerunt quod ille caderet cum illis. Accipite quod dedimus uobis omnino ut sitis timentes.

440 ^{171/172}[170] Et quando accepit creator tuus ex filiis Adae, ex costis eius, filios suos et fecit testimonium illis super personas suas: “Non sum ego creator uester?” Dixerunt: “Ita, sumus testes.” Vt dicatis in die iudicii: “Nos fuimus de hoc ignorantes.”

^{172/173}[171] Et dicetis: “Blasphemauerunt patres nostri prius et sumus nos filii post illos, igitur sic uultis destruere nos pro eo quod fecerunt falsi?”

445 ^{173/174}[172] Et sic etiam declarabimus miracula ut illi conuertantur.

^{174/175}[173] Et lege super illos reuelationem illam quam dedimus illi, miracula nostra, et dicessit ab eis, et secutus est eum diabolus, et fuit ex deceptis.

450 ^{175/176}[174] Et si uoluissimus, nos extolleremus eum cum eo, uerum ille conuersus est ad terram et secutus est uoluptatem suam. Et fuit similis ille, est similis canis; si attolletis manum super eum, latrat, et si relinquetis eum, latrat; hoc [M 164] est exemplum gentis illius qui mentiti sunt cum miraculis nostris. Igitur declara declarationes ut sint illi cogitatores.

^{176/177}[175] Malum est exemplum gentium illis, qui mentiti sunt cum miraculis nostris, igitur animabus suis fuerunt iniuriatores.

455 ^{177/178}[176] Quem dirigit Deus, certe ille est directus; et quem ille dedirigit, certe illi sunt perdit.

431 confoederatio *add.* fides *s.l. M* || **432** studuerunt *add.* destruxerunt *s.l. M* • alterius saeculi *add.* nouissima *s.l. M* || **434** amplectuntur *add.* faciunt tenere *s.l. M* • mantinent *add.* sinum crucis *s.l. M* || **435** sactuorum *add.* benefactorum *s.l. M* || **436** fecimus loqui *add.* concauimus *sic* debebat dicere “conquassauimus” *s.l. M* • ueluti fuerit ipse una nubes *add.* tamquam umbraculum *s.l. M* || **437** cognitauerunt *add.* dubitauerunt *s.l. M* • cum illis *add.* super illos *s.l. M* • omnino *add.* cum fortitudine *s.l. M* || **440** personas suas *add.* eosmet *s.l. M* • Non sum ego creator uester *add.* nonne dominus *s.l. M* || **441** iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M* || **443** Et *add.* aut *s.l. M* • Blasphemauerunt *add.* quod participauerunt *s.l. M* • filii *add.* geniti *s.l. M* || **444** igitur sic uultis destruere nos *add.* an destruis nos *s.l. M* || **446** reuelationem *add.* historiam *s.l. M* • quam *add.* cuius *s.l. M* || **447** deceptis *add.* errantibus *s.l. M* || **448** extolleremus *add.* exaltaremus *s.l. M* || **449** fuit similis ille *add.* similis ei *s.l. M* || **450** attolletis manum super eum *add.* accurre super eum *s.l. M* || **451** mentiti sunt cum miraculis nostris *add.* negauerunt miracula *s.l. M* || **452** declara declarationes *add.* recense resensionem *s.l. M* || **453** Malum *add.* peius *s.l. M* || **454** igitur animabus suis *add.* et personis eorum *s.l. M*

- 178/179^[177] Iam creauimus pro inferno multos ex spiritibus et ex hominibus, illi habent corda et non intelligunt cum illis, et illi habent oculos et non uident cum illis, et illi habent aures et non audiunt cum illis, isti sunt ueluti pecora una, sunt ipsi magis errantes. Igitur isti sunt ignorantes.
- 460 179/180^[178] Et Deo sunt nomina sancta, igitur rogate eum cum eis et linquite eos qui renegant in nominibus suis; igitur et erint praemiati pro eo, quod illi faciunt.
- 180/181^[179] Et ex eis quod creauimus est una gens, quae dirigetur cum ueritate et cum eo aequantur.
- 465 181/182^[180] Et illi qui non crediderunt in miraculis nostris, ego castigabo eos unde nescient.
- 182/183^[181] Et implebo illos quia poena mea est multum fortis.
- 183/184^[182] Et non possunt cogitare, quod amicus eorum non sit in daemioniis, et non est ille nisi admonitor manifestus.
- 470 184/185^[183] Et non aspexerunt in regna caelorum et terrae, et non creauit Deus ex rebus, et forte est iam multum propinquus finis eorum. Igitur in qua historia post eum credent?
- 185/186^[184] Et quem dedirigit Deus, certe non erit aliquis director et eos relinquemus in superbia eorum caecos.
- 475 186/- ^[185] Interrogabunt te pro hora iudicii: “Quando erit aduentus suus?” Dic tu quod: [M 165] “Scientia de eo est in potestate domini mei non manifestatur hora eius nisi ipse erunt signa pro aduentu eius et in terra non ueniet uobis nisi statim.”
- 187 Et interrogabunt te ueluti tu uideres oculis eum. Dic quod: “Scientia de eo est in potestate Dei, ideo plures homini nesciunt.”
- 480 188^[186] Dic: “Ego non dominor in persona mea bono neque damno nisi quod uult Deus. Et si scirem scientiam secretorum, ego auxissem mihi partem boni et non tetigisset me malum, quia ego non sum nisi admonitor et adnunciator pro gentibus quae credunt.”
- 189^[187] Ille est qui creauit nos ex persona una et posuit ex ea uxorem suam et

457 spiritibus *add.* daemioniis *s.l. M* || **459** pecora una *add.* bellua *s.l. M* || **460** magis errantes igitur isti *add.* errantiores illi *s.l. M* || **461** rogate *add.* inuocate *s.l. M* || **462** igitur et erint praemiati pro eo quod illi faciunt *add.* et reddentur pro eo quod fecerunt *s.l. M* || **463** gens quae dirigetur *add.* societas (?) uel populus qui ducunt *s.l. M* || **464** aequantur *corr.* aequant *s.l. M* || **465** ego castigabo *add.* deprimamus *s.l. M* || **467** est *corr.* ego] et *M* • poena mea est multum *add.* deceptio est *s.l. M* || **468** Et non possunt cogitare *add.* nonne cogitauerunt *s.l. M* • amicus *add.* socius *s.l. M* • sit in daemioniis *add.* habet daemonium *s.l. M* || **470** non *add.* in quo *s.l. M* || **471** est iam multum *add.* quod erit *s.l. M* • finis *add.* terminus *s.l. M* • qua historia *add.* quo sermone *s.l. M* || **473** certe non erit aliquis director *add.* non habet ducentem *s.l. M* || **474** caecos *add.* inuolutos *s.l. M* || **475** hora *add.* die *s.l. M* • iudicii *add.* signum crucis *s.l. M* • tu *add.* signum crucis *s.l. M* || **476** in potestate domini *add.* apud dominum meum *s.l. M* || **477** manifestatur hora eius *add.* declarabit eam in tempore suo *s.l. M* • erunt signa *add.* signum crucis *s.l. M* • pro aduentu eius *add.* graue est *s.l. M* || **478** Et *add.* signum crucis *s.l. M* • uideres oculis eum *add.* sciens de ea *s.l. M* || **479** in potestate Dei *add.* apud Deum *s.l. M* • ideo *add.* sed *s.l. M* || **480** bono *add.* utilitate *s.l. M* || **481** scientiam secretorum *add.* futurum signum crucis absentiam (?) *s.l. M* • mihi partem boni *add.* ex bono *s.l. M*

485 moraretur cum ea. Igitur quando concubuit cum ea, grauidata est grauidatione
leuissima, et ibat cum ea et cum sensit se grauem rogauerunt Deum dominum
suum: “Si dabis nobis sanctum, erimus ex gratis.”

¹⁹⁰[¹⁸⁸] Igitur quando dedit ei sanctum, posuerunt ei participem in eo quod dedit eis.
Igitur tam allus est Deus pro eo, quod ipsi participati sunt.

490 ¹⁹¹[¹⁸⁹] Et sic participati sunt in eo, quod non creauerunt in aliqua re; et illi sunt
creatores,

⁻/¹⁹² et non poterunt ipsi defendere defensionem nec personas suas.

¹⁹²/¹⁹³[¹⁹⁰] Et si uocabitis eos ut dirigantur, non sequentur uos; aequum est super uos
ut uocetis eos si uos estis uocantes.

495 ¹⁹³/¹⁹⁴[¹⁹¹] Et illi qui uocant absque Deo seruos similes uobis igitur uocatis eos et non
respondent uobis si uos estis ueraces.

¹⁹⁴/¹⁹⁵[¹⁹²] Forsitan illi habent pedes ut eant cum illis, aut habent hi manus ut tangant
cum illis, aut habent hi oculos ut uideant cum illis, aut habent hi autes ut audiant
cum illis. Dic: “Vocate blasphemantes uestros et postea decipite me et non
respicitis.

500

[*M* 166] ¹⁹⁵/¹⁹⁶[¹⁹³] Et quia procurator meus est Deus, ille qui descendet librum, qui
est procurator sanctorum.

¹⁹⁶/¹⁹⁷[¹⁹⁴] Et illi, qui uocati sunt coram illo non poterunt uiolentiam inferre uobis
neque sibimet inferant.”

505 ¹⁹⁷/¹⁹⁸[¹⁹⁵] Et si uocabitis eos ad uiam bonam, non audient; et uidebitis eos, qui
respicient te, et illi non uident neque habent uisum.

¹⁹⁸/¹⁹⁹[¹⁹⁶] Accipe patientiam, et praecipe cum aequo, et recede ab ignorantibus.

485 moraretur *add.* uersaretur *s.l. M* || **486** leuissima *add.* leui *s.l. M* • sensit se grauem *add.*
grauidata est *s.l. M* • rogauerunt Deum *add.* inuocauerunt *s.l. M* || **487** sanctum *add.* bonum
scilicet filium *s.l. M* || **488** sanctum *add.* bonum *s.l. M* || **489** pro eo quod ipsi participati
sunt *add.* de quo participant *s.l. M* || **490** Et sic participati sunt *add.* An participarunt *s.l. M* •
in eo quod non creauerunt in aliqua re *add.* quod non creat rem *s.l. M* || **491** creatores *add.*
creati *s.l. M* || **492** nec personas suas *add.* ipsimet defendent eos *s.l. M* || **493** ut dirigantur
add. ad ductionem *s.l. M* • aequum est super uos *add.* aequale est uobis *s.l. M* || **494** ut *add.*
aut *s.l. M* • si uos *add.* aut *s.l. M* • uocantes *add.* tacentes *s.l. M* || **495** Et *add.* certe *s.l. M* •
seruos *add.* sunt serui *s.l. M* || **496** non respondent uobis *add.* exaudiunt uos *s.l. M* || **497**
Forsitan *add.* An *s.l. M* • ut *add.* *signum crucis s.l. M* || **498** tangant cum *add.* mouent *s.l. M*
• ut¹ *add.* *signum crucis s.l. M* • ut² *add.* *signum crucis s.l. M* || **500** respicitis *add.*
exspectate me *s.l. M* || **501** Et quia procurator *add.* certe protector *s.l. M* • ille *add.* *signum*
crucis s.l. M • descendet librum *add.* detulit scripturam *s.l. M* || **502** qui est *add.* et ille *s.l. M*
• procurator sanctorum *add.* detector bonus *s.l. M* || **503** illi, qui uocati sunt coram illo *add.*
illos quos uocatis (?) absque eo *s.l. M* • uiolentiam inferre uobis *add.* defendere propter uos
s.l. M || **504** sibimet inferant *add.* semet defendent *s.l. M* || **505** uiam bonam *add.* ductionem
s.l. M || **506** neque habent uisum *add.* *signum crucis s.l. M* || **507** patientiam *add.* ueniam *s.l.*
M

- 199/200^[197] Et si ueniet aliqua tentatio tibi ex diabolo ut tentet te, certe defende te cum Deo quare ille est auditor sapiens.
- 510 200/201^[198] Et illi qui timebunt, quando tangit eos aliqua uisio diaboli, reminiscuntur, et uides eos illuminatos,
- 201/202^[199] et fratres eorum dilatant eos in peccatis suis, postea non diminuntur.
- 515 202/203^[200] Et quando non dixisti eis nullum miraculum, dixerunt: “Si eduxisses?” Dic quod: “Ego sequor quod fuit mihi reuelatum a domino meo.” Haec est lux creatoris nostri, et uia, et misericordia pro gentibus quae sunt credentes.
- 203/204^[201] Et quando legetur Alcoran, igitur audite eum et tacete et eritis uos pietati.
- 204/205^[202] Et inuoca dominum tuum in persona tua deuote et cum silentio absque publicare uerbum in mane et uespero et non sis ex ignorantibus.
- 520 205/206^[203] Et illi qui sunt apud dominum tuum non superbiunt ut seruiant ei, et sanctificat eum, et ei sunt prostrantes.

508 ueniet *add.* decipiet *s.l. M* • tibi *add.* signum crucis *s.l. M* • ut tentet te *add.* signum crucis *s.l. M* • certe *add.* signum crucis *s.l. M* || **509** quare *add.* quia *s.l. M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **510** reminiscuntur *add.* scilicet, Deum *s.l. M* || **511** illuminatos *add.* uisores *s.l. M* || **512** suis *add.* signum crucis *s.l. M* || **513** dixisti *add.* uenis *s.l. M* • nullum miraculum *add.* cum miraculo *s.l. M* • Si eduxisses *add.* quare non elegisti id *s.l. M* || **515** est lux creatoris *add.* est in *non leg.* sunt mirabilia domini *s.l. M* • uia *add.* ductio *s.l. M* || **516** audite *add.* anscultate (?) *s.l. M* • et eritis uos pietati *add.* ut misereamini *s.l. M* || **517** in persona tua *add.* infra te *s.l. M* || **518** cum silentio absque publicare uerbum *add.* deprecando et timendo et minus quam exclamare ex dictione *s.l. M* • uespero *add.* sero *s.l. M* || **519** ut seruiant ei *add.* de adoratione sua *s.l. M* || **520** et sanctificat *add.* et laudant *s.l. M* • ei sunt prostrantes *add.* signum crucis et prostrantur *s.l. M*

[M 167] <CAPVT VIII>

Caput Bellorum, in Almedina, in eo sex et septuaginta uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

5 [1] Interrogabunt te de spoliis. Dic quod: “Spolia sunt Dei et nuncii. Igitur timete Deum, et pacificate quod est inter uos, et obedite Deo et nuncio eius, si uos estis credentes.”

[2] Quia credentes illi, qui cum inuocatur Deus, gaudent corda eorum, et cum legunt super eos miracula eius, crescunt illi in credulitate et super creatorem eorum confidunt;

[3] et qui mantinent orationem et nutrimento quod est datum illis.

10 [4] Illi sunt credentes ueri, istis dabuntur gradus apud dominum eorum, et indulgentiam, et nutrimentum honoratum.

[5] Quemadmodum eduxit dominus tuus e domo tua cum ueritate, et certe aliqui ex credentibus uenerunt contra uoluntatem eorum.

15 [6] Disputabunt tecum de ueritate postquam fuit declarata, quemadmodum hi, qui ueniunt ad mortem et illi sunt miratores.

[7] Et cum promisit uobis Deus unam duarum acierum ut essent pro uobis, et nolulistis ut illa, quae non stabat bene armata esset pro uobis, erit et uult Deus uerificare ueritatem cum uerbis suis et truncare radicem.

[8] Et ille uerificabit ueritatem et annihilabit falsitatem licet uolunt peccatores.

20 [9] Et cum petiistis suppetias a domino uestro et respondit uobis: “Ego [M 168] auxiliabor uos cum millibus angelorum alterus post alterum.”

1 Bellorum *add.* Spoliorum, scilicet belli *s.l. M* • sex et septuaginta *add.* non reperi tamen plures 74 *in mg. M* || **2** pietatoris *add.* misericordis *s.l. M* || **6** Quia *add.* Certe *s.l. M* • illi *add.* sunt *s.l. M* • gaudent *add.* tremunt *s.l. M* || **7** miracula *add.* uersus *s.l. M* • crescunt illi *add.* augentur *s.l. M* • credulitate *add.* fide *s.l. M* || **9** mantinent *add.* signum crucis *s.l. M* • nutrimento *add.* de quo prouisimus ei expendetur *s.l. M* || **10** istis dabuntur *add.* isti habebunt *s.l. M* || **13** contra uoluntatem eorum *add.* fuerunt uiolentes *s.l. M* || **15** hi, qui ueniunt *add.* ducantur *s.l. M* || **17** non stabat bene armata esset *add.* defortis (?) esset: barbarus iste utitur eius modi uocibus satis (?) ut dedirigit pro ἀποτυγχάνων, sic hic pro *Gr. non leg. s.l. M* || **19** Et ille uerificabit *add.* ut uerificet incredulorum *s.l. M* • annihilabit *add.* annihilat *s.l. M* || **21** auxiliabor *add.* succurrens *s.l. M*

^[10] Non posuit eum Deus nisi annunciatorem ut quiescant cum eo et non est uictoria nisi apud Deum quia Deus est gloriosus iudex.

25 ^[11] Et quando uenit super uos somnus in securitate eius et descendit super uos a caelo aquam ut mundaret uos cum ea et ut auferret a uobis tempestatem diaboli et ut ligaret super corda uestra et refirmare cum ea pedes.

^[12] Et quando reuelauit dominus tuus angelis: “Ego sum uobiscum. Igitur refirmate illos, qui crediderunt, iaciam ego in corda illorum, qui sunt increduli, stupedinem, igitur percutite super colla et percutite ex eis omnem mendacem.”

30 ¹³ Istud quia illi reliquerunt Deum et nuncium eius; certe Deus est fortis tortor.

¹⁴[¹³] Hoc est pro uobis, igitur gustate illud et quod increduli habebunt poenam in igne.

¹⁵[¹⁴] O uos qui estis credentes! Quam obuiauueritis illos qui sunt increduli licet sint dupli igitur non uoluatis illis humeros.

35 ¹⁶[¹⁵] Et qui uoluit illis in tali die retro, nisi qui facere uult occultationem propter proelium aut transire ad aliud agmen, igitur est merens poenam Dei et eius hospitium erit infernus et habebit malum statum.

40 ¹⁷[¹⁶] Igitur nolite interficere eos uerum Deus interficiet eos et non iecistis quando iecistis uerum Deus iecit ut experiretur credentes eius experientia sancta et quod Deus est auditor sapiens.

¹⁸[¹⁷] Et hoc est uobis et quod Deus humiliabit traditionem incredulorum.

¹⁹[¹⁸] Et si uultis uindicare uos, igitur iam uenit uobis uindicata, et si paenitebit uos, certe illud est bene pro uobis, reuerti reuertimini et non proderit uobis [*M* 169] multitudo uestra in re aliqua, licet sit multi, et quod Deus est cum credentibus.

45 ²⁰[¹⁹] O uos credentes! Obedite Deo et nuncio eius et non sitis rebelles illi et non statis audiendo.

²¹[²⁰] Et non sitis quemadmodum illi qui dixerunt: “Audiuimus.” Et illi non

22 annunciatorem *corr.* annunciationem *s.l. M* • quiescant *add.* scilicet, corda uestra *s.l. M* || **23** iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **24** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • eius *add.* ex eo *s.l. M* • descendit *add.* facit descendere *s.l. M* || **28** stupedinem (?) *M* • stupedinem (?) *add.* timorem *s.l. M* || **29** omnem mendacem *add.* omnes digitos *s.l. M* || **30** quia illi reliquerunt Deum *add.* pro quo rebellauerunt contra Deum *s.l. M* • tortor *add.* poenae *s.l. M* || **32** in igne *add.* ignis *s.l. M* || **34** licet sint dupli *add.* in bello *s.l. M* || **35** qui facere uult occultationem *add.* retro uertet *s.l. M* || **36** agmen *add.* scilicet, infidelium *s.l. M* || **37** statum *add.* habitationem *s.l. M* || **38** Igitur nolite interficere eos *add.* non interfecistis eos *s.l. M* • interficiet *add.* interfecit *s.l. M* || **39** eius *add.* ex eo *s.l. M* • sancta *add.* bona *s.l. M* || **40** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **41** et *add.* *signum crucis s.l. M* • humiliabit traditionem incredulorum *add.* spernens deceptionem negantium *s.l. M* || **42** uindicare *add.* uincere *s.l. M* • uindicata (?) *M* • uindicata (?) *add.* uictoria *s.l. M* || **43** reuertimini *corr.* reuertemur *s.l. M* || **44** multitudo *add.* agmen *s.l. M* • multi *add.* multum *s.l. M* || **45** sitis rebelles illi *add.* reuertemini ad illum *s.l. M* || **47** illi *add.* *signum crucis s.l. M*

audiuerunt.

²²[²¹] Et peiores ex bestiis usque ad Deum est surdus et mutus, illi qui nesciunt.

50 ²³[²²] Et si sciret Deus aliquid in illis, aliquid bonum dedisset auditum illis, et si dedisset auditum illis, fuissent rebelles, et illi recessissent.

²⁴[²³] O uos credentes! Respondete Deo et nuncio quando uocabit uos ut det uitam uobis. Scitote quod Deus est inter personam et cor eius et ille est qui ad eum ituri estis.

55 ²⁵[²⁴] Et timete fortunam, quae non ueniet illis qui sunt iniuriatores ex uobis specialiter; et sciote quod Deus est fortis dare poenam.

²⁶[²⁵] Et recordamini quando uos fuistis pauci et mutuum debiles in terra, timendo ut acciperet uos cito gentes; et addidit uos, et auxiliatus est cum uictoria sua, et dedit nutrimentum uobis ex rebus bonis ut uos sitis grati.

60 ²⁷[²⁶] O uos credentes! ne decipiatis Deum et nuncium et decipietis fidelitatem uestra et uos bene scitis.

²⁸[²⁷] Et sciote quod bona uestra et filii uestri sunt scandalum, et quod Deus habet in potestate sua mercedem maiorem.

65 ²⁹[²⁸] O uos credentes! Et si timebitis Deum, ponet uobis remedium et indulgentiam peccatorum uestrorum, et parcet uobis qua Deus est ille bonitatis maximae.

³⁰[²⁹] Et cum ordinauerunt traditionem contra te increduli ut incarcerent te et interficerent te et ut educerent te et fuerunt traditores et abstulit eis traditionem Deus et Deus est melior eorum qui auferunt traditiones.

70 [M 170] ³¹[³⁰] Et cum lecti sunt super eos uersus nostri, dixerunt: “Iam audiuius. Et si uellemus, nos diceremus simile huic, quia hoc non est nisi historia priorum.”

³²[³¹] Et quando dixerunt: “O Deus! Si est hoc quod est ueritas, igitur iace super nos petras a caelo aut iube dari nobis poenam crudelem.”

48 audiuerunt *add.* audiunt *s.l. M* || **49** Et *add.* Certe *s.l. M* • usque ad *add.* apud *s.l. M* • est surdus et mutus *add.* sunt surdi et muti *s.l. M* • illi qui nesciunt *add.* qui non intelligunt *s.l. M* || **51** et illi recessissent *add.* recedendo *s.l. M* || **52** uocabit uos *add.* scilicet, ad bellum *s.l. M* || **53** ut det uitam uobis *add.* qui uiuificat uos *s.l. M* • est *add.* separat *s.l. M* || **56** dare poenam *add.* in poena *s.l. M* || **58** addidit *add.* hospitauit *s.l. M* || **59** dedit nutrimentum uobis *add.* nutrit uos *s.l. M* || **60** decipiatis *add.* tradatis *s.l. M* || **61** fidelitatem uestra *add.* fides uestras *s.l. M* || **62** scandalum *add.* alibi “fortuna”, “tentatio” *s.l. M* || **63** in potestate sua mercedem maiorem *add.* apud se praemium magnum *s.l. M* || **65** peccatorum uestrorum *add.* indulgebit peccata uestra, scriptum tamen erat نغفر *s.l. M* • est ille bonitatis *add.* socius gratiae *s.l. M* || **66** ordinauerunt traditionem contra te *add.* decipiunt te *s.l. M* • et *add.* aut *s.l. M* || **67** te *add.* aut *s.l. M* • fuerunt traditores *add.* decipiunt *s.l. M* • abstulit eis traditionem *add.* decepit eos *s.l. M* || **68** eorum qui auferunt traditiones *add.* deceptorum *s.l. M* || **70** priorum *add.* antiquorum *s.l. M* || **72** iube dari nobis poenam crudelem *add.* ueni cum tormento dolente *s.l. M*

- ³³[³²] Et non erat Deus daturus poenam illis, et tu stabas cum illis, et non erat Deus daturus poenam illis, et illis penitentibus ueniam.
- 75 ³⁴[³³] Et non erit illis nisi quod torquebit eos Deus, quia ipsi sunt exturbatores templi honorati; et non fuerunt amici eius, quia amici sui non sunt nisi sancti, uerum plures eorum non sciunt.
- ³⁵[³⁴] Et non fuit oratio eorum in templo nisi iocus et dirisio, igitur gustate poenam pro quo fuistis negantes.
- 80 ³⁶[³⁵] Illi qui non crederunt, expenderunt bona sua ut exturbaret sic uiam Dei, igitur expendent illi, postea erit super illos tristitia et postea uincet.
- ³⁷- [³⁶] Et illi qui non crediderunt, erunt pro inferno,
- ³⁸[³⁷] quia cognoscet Deus malum ex bona, et ponet malum aliquod alios super alios, et congregabit eos omnes, et ponet eos in inferno; hi sunt perdit.
- 85 ³⁹[³⁸] Dic illis qui sunt increduli, si poenitebit eos, parcat eis quod est praeteritum, et si reuertentur, certe iam est data sententia quam dederunt prioribus.
- ⁴⁰[³⁹] Et interficite eos, quousque non sit scandalum et erit lex tota pro Deo. Igitur si paenitebit eos, certe Deus cum eo quod faciunt est aspector.
- ⁴¹[⁴⁰] Igitur si rebellabitis, sciote quod Deus est procurator uester, melior procurator et melior dator uictoriae.
- 90 ⁴²[⁴¹] Et sciote quod ex omni spolio uniuscuiusque rei pro Deo est quinta pars sua, [*M* 171] et pro nuncio, et pro cognatis propinquis, et pro orphanis, et pro pauperibus, et pro peregrinantibus, si uos estis credentes in Deum et in id quod descendimus super seruum nostrum in die diuisionis, in die quo congregabuntur
- 95 ⁴³[⁴²] duae multitudines; et Deus est super omnem rem potens.
- ⁴³[⁴²] Et quando uos eratis in parte altiore mundi, et illi in parte magis ima, et equi

73 daturus poenam illis *add.* ut torqueret eos *s.l. M* • tu stabas *add.* te stante *s.l. M* || **74** daturus poenam illis *add.* torquens eos *s.l. M* || **76** Et non erit illis nisi quod torquebit eos Deus, quia ipsi sunt exturbatores templi honorati *add.* et quare non torquet eos Deus et illi conturbant templa honorata *s.l. M* • sancti *add.* timentes *s.l. M* || **78** iocus *add.* sibilus *s.l. M* || **80** expenderunt *add.* expendet *s.l. M* || **82** erunt pro inferno *add.* ad infernum congregabantur *s.l. M* || **83** quia cognoscet *add.* ut separet *s.l. M* || **84** alios super alios *add.* aliquod super aliquod *s.l. M* || **86** data sententia quam dederunt prioribus *add.* praeterita lex primorum *s.l. M* || **87** interficite eos *add.* pugnate cum eis *s.l. M* • lex *add.* fides *s.l. M* || **89** rebellabitis *corr.* rebellabunt *s.l. M* • procurator *add.* dominus *s.l. M* || **90** procurator *add.* dominus *s.l. M* • dator uictoriae *add.* defensor *s.l. M* || **91** ex omni spolio *add.* lucrati estis *s.l. M* • uniuscuiusque rei *add.* ex rebus *s.l. M* • pro Deo est quinta pars sua *add.* Dei est quintum eius *s.l. M* || **92** et pro nuncio *add.* et nunciis *s.l. M* • cognatis] cognotis *M* • et pro cognotis propinquis *add.* cognatorum *s.l. M* • et pro orphanis *add.* orphanorum *s.l. M* || **93** et pro pauperibus *add.* pauperum *s.l. M* • et pro peregrinantibus *add.* peregrinantium *s.l. M* || **94** descendimus *add.* detulimus *s.l. M* • congregabuntur *add.* obuauerunt *s.l. M* || **95** multitudines *add.* congregationes *s.l. M* || **96** parte altiore *add.* propinqua *dubium s.l. M* • ima *add.* remota *s.l. M* • equi *add.* equitantes *s.l. M*

magis in imo quam uos; et si promisissetis, non fuissetis in eodem proposito. Verum uoluit iudicare Deus factum quod erat determinatum

100 ^{44/-} ut moriretur qui moriebatur declaranter et uiueret qui uiueret declaranter; et Deus est auditor sciens.

^{45/[43]} Et demonstrabit tibi eos Deus in insomnio tuo quod erant pauci, et si demonstrauiussemus tibi quod illi essent multi, refrigerauissetis uos et perturbauissetis uos in proelio. Verum Deus saluauit quos uoluit, quare ipse est sapiens eorum quae sunt in cordibus.

105 ^{46/[44]} Et cum demonstraui uos illis, quando obuiastis eos in oculis uestris, fuerunt pauci et fuistis uos in oculis eorum multi ut iudicaret Deus rem, quae erat determinata et ad Deum reuertentur omnia facta.

^{47/[45]} O uos credentes! Quam obuiabitis aliquid agmen, igitur estote firmi et inuocate Deum multum ut sitis uos beati.

110 ^{48/[46]} Et estote obedientes Deo et nuncio eius, et non sitis timidi, quia si perturbaretis uos et discedet uictoria uestra, igitur estote patientes, quia Deus est cum patientibus.

^{49/[47]} Et non sitis ueluti illi, qui egressi sunt ex domibus suis hypocriter inter homines exturbando a uia Dei; et Deus cum eo quod facitis est comprehensor.

115 ^{50/[48]} Et quando pulchriorauit illis diabolus opera eorum et dixit: “Non uincant [M 172] uos in illa die aliqua gens, quia ego sum uicinus uobis.” Igitur cum congregati sunt duo agmina, uoluit super malum poenam suam et dixit: “Ego sum liber ex uobis quia ego uideo quod non uidetis, quod ego timeo Deum, quia Deus est fortis dator poenae.”

120 ^{51/[49]} Cum dicebant rebelles illi, quorum in cordibus suis erat infirmitas: “Decipientes sunt isti cum lege sua.” Et qui habet spem super Deum, certe Deus est

97 magis in immo quam uos *add.* sub uobis *s.l. M* • non fuissetis in eodem proposito *add.* fuissetis depromittentes in promisso *s.l. M* || **98** uoluit iudicare *add.* ut iudicet *s.l. M* • factum *add.* rem *s.l. M* || **99** moriretur qui moriebatur *add.* destrueret quem destruerat *s.l. M* • declaranter *add.* ratione *s.l. M* • et uiueret qui uiueret *add.* ut uiuificaret qui uixit *s.l. M* • declaranter *add.* ratione *s.l. M* || **101** Et *add.* Quando *s.l. M* • qui erant pauci *add.* paucos *s.l. M* || **102** demonstrauiussemus *corr.* demonstraui *et add.* signum crucis *s.l. M* • illi essent multi *add.* eos multos *s.l. M* • refrigerauissetis uos *add.* defecissetis *s.l. M* || **103** perturbauissetis uos *add.* diuersi fuissetis *s.l. M* • proelio *add.* casu *s.l. M* • quos uoluit *add.* signum crucis *s.l. M* || **104** sapiens eorum quae sunt in cordibus *add.* scintillor eo quod est in pectoribus *s.l. M* || **106** fuerunt pauci *add.* paucos *s.l. M* • fuisti multi *add.* diminuet *s.l. M* • iudicaret *add.* terminat *s.l. M* || **107** omnia facta *add.* res *s.l. M* || **108** estote firmi *add.* firmate *s.l. M* || **110** Et estote obedientes *add.* Obedite *s.l. M* • sitis timidi *add.* differatis *s.l. M* || **111** si perturbaretis *add.* deficitis *s.l. M* • uictoria uestra *add.* uentus uester *s.l. M* || **113** hypocriter *add.* dubium *s.l. M* || **116** uicinus *add.* defensor *s.l. M* || **117** congregati sunt *add.* uident se *s.l. M* • malum *add.* calcaneos (?) suos *s.l. M* || **118** quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **119** dator poenae *add.* in poena *s.l. M* || **120** rebelles *add.* impii *s.l. M* • erat *add.* est *s.l. M* || **121** Decipientes sunt isti cum lege sua *add.* deceptis eos fides eorum *s.l. M* • habet spem super Deum *add.* confidunt in Deo *s.l. M*

gloriosus iudex.

⁵²/[⁵⁰] Et si uideres quando occidunt illos, qui sunt increduli, angeli percutiendo facies eorum et humeros eorum, qui gustauerunt poenam calidam.

125 ⁵³/[⁵¹] “Et hoc pro eo quod fecistis prius cum manibus uestris, quia Deus non est iniuriator seruorum.”

⁵⁴/[⁵²] Vti fecerunt gentes Pharaonis et illi, qui fuerunt ante illos, quod non crediderunt cum miraculis Dei; et castigauit eos Deus pro peccatis eorum, quia Deus est potens et fortis et terribilis castigator.

130 ⁵⁵/[⁵³] Hoc quia Deus numquam fuit mutabilis gratiae, qua fecerit gratiam super gentes donec ipsimet mutauissent quod erat in personis eorum; quia Deus est auditor et sapiens.

135 ⁵⁶/[⁵⁴] Vti fecit gens Pharaonis et illi, qui fuerunt ante illos, qui mentiti sunt cum miraculis creatoris; et destruximus eos propter peccata eorum. et mersimus gentem Pharaonis, et omnes fuerunt errantes.

⁵⁷/[⁵⁵] Et qui peior ex bestiis usque ad Deum sunt illi, qui non crediderunt, igitur illi non crediderunt.

⁵⁸/[⁵⁶] Et illi qui dederunt fidem ex illis postea fregerunt fidem suam in unaquaque uice et non fuerunt timentes.

140 [*M* 173] ⁵⁹/[⁵⁷] Igitur aut si accipies eos in bello, igitur castiga cum eis quem ueniet post eos, ut sint ipsi recordantes.

⁶⁰/[⁵⁸] Et si timebis ex aliqua gente quae faciat traditionem, igitur fac illis aliquam aequalitatem quia Deus non amat deceptores.

⁶¹/[⁵⁹] Et ne putes quod illi, qui sunt increduli, anticiparunt sed illi non tardarunt.

145 ⁶²/[⁶⁰] Et parate illis quod poteris nutrimenti et custodiae equorum, ut faciatis

122 iudex *add.* et sapiens *s.l. M* || **123** occidunt *add.* complebunt *s.l. M* || **124** qui gustauerunt poenam calidam *add.* gustate tormentum adurens *s.l. M* || **125** Et hoc *add.* Hoc est *s.l. M* • fecistis prius cum manibus uestris *add.* anticipauerunt manus uestrae *s.l. M* || **127** Vti fecerunt gentes Pharaonis *add.* uti mos gentis Pharaonis *s.l. M* || **128** et castigauit *add.* sic accepit *s.l. M* || **129** potens et *add.* *signum crucis s.l. M* • castigator *add.* in poena *s.l. M* || **130** mutabilis *corr.* mutator *s.l. M* • fecerit gratiam *add.* gratificauit *s.l. M* || **131** ipsimet *add.* *signum crucis s.l. M* • mutauissent *corr.* mutabunt *s.l. M* • erat *add.* est *s.l. M* || **132** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **133** fecit gens *add.* mos gentis *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **134** creatoris *add.* domini eorum *s.l. M* || **135** errantes *add.* iniuriantes *s.l. M* || **136** Et qui *add.* *signum crucis s.l. M* • usque ad *add.* apud *s.l. M* • igitur *add.* et *s.l. M* || **137** crediderunt *corr.* credunt *s.l. M* || **138** dederunt fidem *add.* confidisti *s.l. M* || **140** castiga *add.* dimitte *s.l. M* || **141** post eos *add.* uariabit lectio nam scriptum elib (?) erat خلفهم *s.l. M* || **142** quae faciat *add.* *signum crucis s.l. M* • fac *add.* dimitte *s.l. M* || **143** aliquam aequalitatem *add.* aequaliter *s.l. M* || **144** sed *add.* certe *s.l. M* • tardarunt *add.* facient te impotentem *s.l. M* || **145** nutrimenti *add.* ex fortitudine *s.l. M* • custodiae equorum *add.* ex equis ligatis, scilicet quietis in stabulo *s.l. M*

turbatos cum eis inimicos Dei, et inimicos uestros, et alios propter peccata sua; illi qui non cognoscit eos Deus et ipse cognoscit eos; et quod expendetis in aliqua re in uia Dei, remunerabitur uobis et uos non ertis iniuriati.

150 ^{63/61} Et si illi dabunt secure, igitur date securitatem eis. Et habe spem super Deum, quia ille est auditor et inspector.

^{64/62} Et si nolent decipere te, igitur custodia tua est Deus, ille est is qui auxiliabitur tibi cum uictoria sua et cum credentibus.

155 ⁻⁶³ Et congregauit inter corda eorum, et si expedisses quod est in terra totum non congregasses inter corda eorum, sed Deus addidit inter corda eorum quia ille est gloriosus iudex.

^{65/64}⁶³ O propheta! Custodia tua est Deus et cuiuscumque sequetur te ex credentibus.

160 ^{66/65}⁶⁴ O propheta! Da uictoriam credentibus super bella. Et si erunt ex uobis uiginti patientes, uincunt ducentos; et si erunt ex uobis centum, uincunt mille ex incredulos, quia illi sunt gentes quae non intelligunt.

^{67/66}⁶⁵ Nunc uult determinare Deus ex uobis et sciendo quod in uobis sunt aliqui debiles. Et si erunt ex uobis centum patientes, uincunt ducentos; et si erunt ex uobis mille, uincunt duo millia cum uoluntate Dei; et Deus est cum patientibus.

165 ^{68/67}⁶⁶ Non fuit alicui prophetae ut deberet habere ipse cautius donec duratus esset [M 174] in terra uolendo bona istius mundi, et Deus uult aliud saeculum; et Deus est gloriosus iudex.

^{69/68}⁶⁷ Et si non fuit propter librum Dei quod anticipauit castigauisset uos pro eo quod accepistis cum poena maxima.

170 ^{70/69}⁶⁸ Et comedite de eo quod acquisiistis iuste et licite; et timete Deum, quod Deus est indultor misericors.

^{71/70}⁶⁹ O propheta! Dic quibus est sic in manibus uestris ex captiuis: “Si cognoscet Deus in cordibus uestris aliquod bonum, quod ueniat uobis ex eo quod accepistis, et parcat uobis Deus; et Deus est indultor misericors.”

146 turbatos *add.* formidare *s.l. M* • peccata *add.* *signum crucis et hic elib (?)* scriptum praeter erat ذنوبهم *s.l. M* || **147** cognoscit eos Deus et ipse *add.* cognoscetis et Deus *s.l. M* || **149** illi dabunt secure *add.* declinauerint ad pacem *s.l. M* • igitur date securitatem eis *add.* declina ad eam *s.l. M* • habe spem super Deum *add.* confide in Deo *s.l. M* || **150** inspector (?) *M* • inspector (?) *add.* sciens *s.l. M* || **151** custodia *add.* sufficientia *s.l. M* || **152** uictoria *add.* auxilio *s.l. M* || **153** congregauit *add.* addidit *s.l. M* || **154** congregasses *add.* addidisses *s.l. M* || **155** iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **158** Da uictoriam credentibus super bella *add.* incita credentes ad proelium *s.l. M* || **161** uult determinare *add.* alleuiat *s.l. M* || **162** sciendo quod in uobis sunt aliqui debiles *add.* cognitu (?) est in uobis debilitas *s.l. M* || **165** uolendo bona istius *add.* uultis (?) accidentia *s.l. M* || **166** iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **167** propter librum *add.* praeceptum ex Deo *s.l. M* • castigauisset *add.* tetigisset *s.l. M* || **168** pro eo quod accepistis cum poena maxima *add.* tormentum magnum *s.l. M* || **169** acquisiistis *add.* spoliati estis *s.l. M* || **172** ueniat *add.* dabit *s.l. M* • accepistis *add.* acceptum fuit a uobis *s.l. M*

175 ^{72/71[70]} Et uolent illi decipere te, igitur iam uoluerunt decipere Deum prius, et accepit uindictam ex eis, et Deus est sapiens iudex.

180 ^{73/72[71]} Et illi, qui crediderunt, et peregrinati sunt, et pugnauerunt cum bonis suis in uia Dei, et illi, qui uenerunt, et defenderunt, illi sunt alii amici aliorum. Et illi, qui crediderunt, et non peregrinati sunt, non est uobis ex credulitate eorum aliquid donec peregrinentur. Et si petent uictoriam uobis, in lege igitur est super uos ut suppetias feratis eis nisi sit super gentem quae sit inter uos et illos induciae, igitur Deus cum eo quod facitis est aspector.

^{74/73[72]} Et illi, qui sunt increduli, uni eorum sunt amici aliorum. Et si non facitis id, erit scandalum in terra et destructio maxima.

185 ^{75/74} Et illi, qui crediderunt, et peregrinati sunt, et proeliati sunt in uia Dei, et illi qui uenerunt et uicerunt ipsi, illi sunt credentes ueri; pro illis et indulgentia et nutrimentum honoratum.

^{76/75[74]} Et illi, qui crediderunt postea, et peregrinati sunt, et proeliati sunt uobiscum, igitur isti sunt ex uobis. Et propinqui ex matre uni eorum sunt pertinentes magis quam alii in libro Dei; et Deus est cum omni re sapiens.

174 uoluerunt decipere *add. deceperunt s.l. M* || **175** iudex *add. sciens s.l. M* || **177** uenerunt *add. hospitati sunt s.l. M* || **178** credulitate *add. amicitia s.l. M* || **179** uictoriam *add. auxilium s.l. M* • lege *add. fide s.l. M* || **180** ut suppetias feratis eis *add. auxilium s.l. M* • induciae *add. fides s.l. M* || **181** aspector *add. inspector s.l. M* || **185** uenerunt *add. hospitati sunt s.l. M* • uicerunt ipsi *add. auxiliati sunt s.l. M* || **188** isti *add. illi s.l. M* || **189** libro Dei *add. scriptura s.l. M*

[M 175] <CAPVT IX>

Caput de Apodixa, in Almedina, in eo centum et triginta uersus.

[¹] Apodixa Dei et nuncii eius ad illos, quibus fidem deditis ex blasphematoribus.

² Igitur ite publicando in terra quatuor mensibus et scitote quod uos non estis praeituri Deo quia Deus pudere faciat incredulos.

5 ^{3[2]} Et praeco Dei et nuncii eius hominibus in die Alchag maioris et quod: “Deus est liber a blasphematoribus et nuncius eius. Et si paenitebit uos, igitur est bonum pro uobis; et si rebellabitis, igitur sciote quod uos non praeibitis Deo.” Et denuncia illis qui sunt increduli in poena crudeli,

10 ^{4[3]} praeter illos, quibus dedistis fidem ex blasphematoribus; postea non defuerunt uobis in aliquo, igitur non auxiliati sunt super uos nemini. Igitur complete eis fidem, quam dedistis eis in tempore suo, et quod Deus amat sanctos.

15 ^{5[4]} Et quando transibunt menses prohibiti, interfecite blasphematores ubicumque inueniritis eos, et accipite eos, et obsidete eos, et truncate eis omnem uiam. Et si eos penitebit, et fecient orationem, et soluent decimas, igitur dimittite eos in uia eorum quia Deus est indultor misericors.

^{6[5]} Et si aliquis ex blasphematoribus poscet securitatem tibi, igitur da securitatem ei donec audiet uerbum Dei. Postea da ei desiderium suum, quod ipse uult, illud qui ipsi sunt gens quae nesciunt.

20 [M 176] ^{7[6]} Quomodo erit blasphematoribus habere fidem uersus Deum et apud nuncium eius nisi illis, quibus dedistis fidem apud templum honoratum? Igitur si mantinebunt uobis, igitur mantinete eam pro illis quia Deus amat iustos.

1 Apodixa *add. dubium s.l. M* • uersus *add. non reperi autem plura 128 et in original. non erant nisi 126 sed saepe (?) erratum (?) fuit tum hic tum in aliis azoris in mg. M* || **2** Dei *add. ex Deo s.l. M* • et nuncii *add. et nuncio s.l. M* • ad illos, quibus fidem deditis *add. cum illis in quos confidistis s.l. M* || **3** publicando *add. signum crucis s.l. M* et omnia istas (?) male *in mg. M* || **4** quia *add. et s.l. M* • pudere faciat incredulos *add. est confutator incredulis s.l. M* || **5** Alchag *add. anunciationis s.l. M* || **6** liber *add. dubium s.l. M* || **8** poena crudeli *add. tormento dolenti s.l. M* || **9** dedistis fidem *add. confidistis s.l. M* || **10** igitur *add. et s.l. M* || **11** quam dedistis eis *add. suam s.l. M* • in tempore suo *add. usque ad terminum eorum s.l. M* • sanctos *add. timentes s.l. M* || **14** penitebit *corr. penituisset s.l. M* • fecient *corr. fecissent s.l. M* • soluent *add. dedissent s.l. M* • decimas *add. censum s.l. M* || **16** securitatem *add. fauorem s.l. M* • tibi *add. signum crucis s.l. M* || **17** Postea da ei desiderium suum, quod ipse uult *add. conducetis ad locum tutum s.l. M* || **18** qui ipsi *add. est quia s.l. M* • nesciunt *add. non intelligunt s.l. M* || **19** habere fidem *add. fides apud s.l. M* || **20** quibus dedistis fidem *add. quos confidistis s.l. M* || **21** mantinebunt *add. quicumque directi sunt s.l. M* • mantinete *add. dirigite s.l. M* • iustos *add. timentes s.l. M*

^{8[7]} Et quomodo habeant partem super uos? Non curabunt cognationem ex uobis neque aliquem fidem, et contentabunt uos cum uerbis suis, et discedent cum cordibus suis, et plures eorum sunt maligni.

25 ^{9[8]} Emerunt cum uersibus Dei pretium uile exturbando a uia sua, quia ipsi fuerunt mali de eo quod fuerunt factores.

^{10[9]} Non aspicient in aliquem credentem, nequem aliquam cognationem, neque fidem; igitur illi sunt rebelles.

30 ^{11[10]} Et si paenitebit eos, et facient orationem, et soluent decimas, igitur fratres uestri sunt in lege. Et nos declarabimus uersus pro gentibus ut sciant.

^{12[11]} Et si periurabunt iuramenta sua postquam dederunt fidem suam, et uenient contra legem nostram, igitur interficite eos seriatim incredulos qui non habent iuramentum et forsitam illos paenitebit.

35 ^{13[12]} Et quomodo non interficetis gentes quae periurarunt iuramenta sua et putauerunt eiicere nuncium? Et illi principiarunt uobis prima uice. Igitur cur timetis eos? Igitur Deo est maior ratio ut timeatis eum si estis credentes.

^{14[13]} Interficite eos! Et torquebit eos Deus per manus uestras, et faciet pudere eos, et dabit uictoriam uobis super illos, et sanabit corda gentium quae sunt credentes,

40 ^{15[14]} et auferet iram cordium suorum. Et parcet Deus super quem uolet; et Deus est sapiens iudex.

^{16[15]} Et cogitauistis, quod reliquemini antequam nescit Deus illos, qui pugnauerunt ex uobis, et non acceperunt absque Deo, et absque nuncio suo, neque absque credentibus aliquem amicum? Et Deus est sapiens cum eo quod facitis.

45 ^{17[16]} Non est blasphematoribus ut morentur in templis Dei publice, super eosmet cum incredulitate. Igitur isits sunt ablata opera sua et in igne erunt in aeternum.

^{18[17]} Verum morabuntur in templis Dei qui credit in Deum, et in diem ultimam, [M 177] et faciet orationem, et soluet decimas, et non habebit metum nisi a Deo. Igitur isti erunt benedirecti.

22 partem *add.* potestatem *s.l. M* • cognationem *add.* amicitiam *s.l. M* || **23** aliquem fidem, et contentabunt *add.* scilicet (?), expo *non leg.* neque gratis (?) neque congratis (?) *s.l. M* • uerbis *add.* oribus *s.l. M* || **24** discedent cum cordibus suis *add.* nolunt corda eorum *s.l. M* || **28** igitur *add.* et *s.l. M* • rebelles *add.* trans (?) actores *s.l. M* || **29** paenitebit *add.* penituisset *s.l. M* • facient *corr.* fecissent *s.l. M* • soluent decimas *add.* dedissent censum *s.l. M* || **30** lege *add.* fide *s.l. M* || **31** periurabunt *add.* fregissent *s.l. M* || **32** uenient contra legem *add.* uituperauissent contra fidem *s.l. M* • igitur interficite eos seriatim incredulos *add.* pugnatate cum principibus negationis *s.l. M* || **34** periurarunt *add.* fregissent *s.l. M* || **35** putauerunt *add.* deceruerunt *s.l. M* • Igitur cur *add.* An *s.l. M* || **37** Interficite eos *add.* Pugnatate sum eis *s.l. M* • torquebit *corr.* torquet *s.l. M* • faciet pudere eos *add.* confundet *s.l. M* || **38** dabit *add.* dederit *s.l. M* • sanabit *add.* sanauerit *s.l. M* || **40** sapiens iudex *add.* sciens sapiens *s.l. M* || **41** Et *add.* An *s.l. M* || **44** publice *add.* testificando *s.l. M* || **45** Igitur *add.* et *s.l. M* || **47** soluet decimas *add.* dabit censum *s.l. M* • habebit metum *add.* timebit *s.l. M* • a Deo *add.* Deum *s.l. M* || **48** igitur isti *add.* forsitan illi *s.l. M* • benedirecti *add.* ex directis *s.l. M*

50 ^{19[18]} Et posuistis aequaliter Alchag et uisitationem templi honorati quemadmodum qui credit cum Deo et die ultimo cum eo qui pugnauit in uia domini? Non erunt aequales in potestate Dei; et Deus non diriget gentes errantes.

^{20[19]} Et illi qui crediderunt, et peregrinabuntur, et pugnabunt in uia Dei cum bonis suis et cum personis suis, habebunt maiorem mercedem apud Deum. Igitur ipsi sunt salui.

55 ^{21[20]} Annunciabit illis dominus suus cum misericordia sua, et contentatione, et paradiso pro iis, in ea gloria perfecta,

^{22[21]} in aeternum in ea, in aeternum, et quod Deus in potestate sua est merces maior.

60 ^{23[22]} O uos credentes! Non accipiatis patres uestros et fratres uestros in amicos si amant incredulitatem plusquam credulitatem. Et quicumque iunget eorum ex uobis, quia illi sunt iniuriatores.

65 ^{24[23]} Dic: “Est certum quod patres uestri, et filii uestri, et fratres uestri, et cognati uestri, et bona quae acquisiistis, et merces quod timetis omissionem earum, et habitationes quae placent uobis, et amatis eas, uobis plusquam Deum et nuncium eius, igitur sperate donec ueniat Deus cum mandato suo.” Et Deus non diriget gentes malignas.

^{25[24]} Iam dedit uictoriam uobis in locis multis in die Zunainin, et mirati fuistis multitudinem uestram, et non profuit uobis in aliqua re; et angustata est super uos terra sicut fuerat ampla; et postea uoluistis fugiendo.

70 ^{26[25]} Postea descendit Deus quietem suam super nuncium suum et super credentes, et descendit multum numerum quod uos non uidistis, et torquebit illos qui sunt increduli. Et hoc est satisfactio negantium.

[M 178] ^{27[26]} Postea parcet Deus, post illud, quem ille uult. Et Deus est indultor misericors.

75 ^{28[27]} O uos credentes! Scitote quod blasphematores sunt inmundi, igitur non appropinquent in templo honorato post annum suum hunc. Et si timetis uerecundiam, igitur etiam ditabit uos Deus ex bonitate sua si uolet. Et Deus est

49 Et *add.* An *s.l.* M • aequaliter Alchag *add.* potum uisitantium *s.l.* M • uisitationem templi *add.* habitationem oratorii *s.l.* M || **50** cum Deo *add.* in Deum *s.l.* M • die ultimo *add.* diem nouissimum *s.l.* M || **51** in potestate *add.* apud Deum *s.l.* M || **52** Et *add.* *signum crucis s.l.* M • peregrinabuntur (?) M • peregrinabuntur (?) *add.* peregrinati sunt *s.l.* M || **53** maiorem mercedem *add.* maiores gradus *s.l.* M || **56** gloria perfecta *add.* laetitia stabili *s.l.* M || **57** in aeternum *add.* semper *s.l.* M || **58** merces maior *add.* praemium magnum *s.l.* M || **60** iunget *add.* accipiet *s.l.* M • eorum *add.* eos *s.l.* M || **62** Est certum quod *add.* si (?) fuerunt *s.l.* M || **63** omissionem *add.* signum crucis et tionem (?) *s.l.* M || **64** et amatis eas *add.* amati magis *s.l.* M • uobis plusquam Deum *add.* quam Deus *s.l.* M • nuncium *add.* nuncius *s.l.* M || **67** Zunainin *add.* fuit uallis ubi mauri uincerunt *s.l.* M • mirati fuistis *add.* placuit uobis *s.l.* M || **68** multitudinem uestram *corr.* multitudo uestra *s.l.* M || **70** descendit *add.* detulit *s.l.* M || **71** descendit *add.* detulit *s.l.* M • multum numerum *add.* scilicet, hostium, ex erratis (?) *s.l.* M || **75** Scitote *add.* certe *s.l.* M || **77** uerecundiam *add.* scilicet, paupertatis famem *s.l.* M

sapiens iudex.

80 ^{29[28]} Interficite eos qui non credunt cum Deo, neque cum die ultimo, et cauent ab eo quod prohibuit Deus et nuncius eius; et non diriget in legem ueram illorum qui habent scripturam donec soluant tributum ueluti subditi et ipsi sunt minores.

^{30[29]} Et dixerunt iudei: “Euzairus est filius Dei.” Et dixerunt christiani: “Messias est filius Dei.” Hoc est dicere eorum oribus suis; sic fuit uanum dicere eorum, qui non crediderunt priusquam. Interficiet eos Deus propter eorum mendacia.

85 ^{31[30]} Et acceperunt magistros suos et abbates in dominos absque Deo, et Messiam filium Mariae, et non praecepit ut non adorarent nisi dominum unum. Non est dominus nisi ille. Tam benedictus est ille pro eo, quod de eo blasphemauerunt.

^{32[31]} Volunt illi extinguere lucem Dei oribus suis, et uult Deus ut compleatur lux sua licet nolint increduli.

90 ^{33[32]} Ipse est qui misit nuncium suum cum uia legis uerae ut manifestet eam super omnes licet nolint blasphematores.

^{34[33]} O uos credentes! Quod multi sunt ex sacerdotibus et magistris, qui comedunt bona hominum iniuste et exturbant uiam Dei. Et illi, qui thesaurizant aurum et argentum et non expendunt illud in uia Dei, igitur annuncia illis in poena crudeli.

95 [M 179] ^{35[34]} In die, in quo ferentur totum super ignem inferni, et urent cum eo humeros suos, et cutes suas, et ilia sua. Hoc est quod thesaurizastis animabus uestris. Igitur gustate quod uos thesaurizastis.

100 ^{36[35]} Et quod ratio mensium apud Deum sunt duodecim menses in scriptura Dei, a die quo creauit caelos et terram. Ex eis prohibiti; haec est lex recta. Igitur non iniuriatis in eis animas uestras; et interficite blasphematores generaliter, sicut uolunt interficere uos generaliter; et scitote quod Deus est cum iustis.

78 sapiens iudex *add.* sciens sapiens *s.l. M* || **79** Interficite eos *add.* pugnate cum eis *s.l. M* • cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* • cum die ultimo *add.* in diem ultimum *s.l. M* || **80** cauent ab eo quod *add.* non prohibeant *s.l. M* • et non diriget in *add.* neque imitantur *s.l. M* • illorum *add.* ex illis *s.l. M* || **81** soluant *add.* dabunt *s.l. M* • ueluti subditi et ipsi sunt minores *add.* per manum subdendo *s.l. M* || **82** Euzairus *add.* scilicet, nomen prophetae, sine dubio debebat interpretari عزرا et heb. dict. עזרא *s.l. M* • christiani *add.* aliter (?) uictoriosi quis non uidet ignorantiam *non leg.* eius, nam nazareni, dicitur ab heb. נזר non נצרא (?) *s.l. M* || **83** dicere *add.* dictum *s.l. M* • sic fuit uanum dicere eorum *add.* simulant *s.l. M* || **84** propter eorum *add.* iam *s.l. M* || **85** magistros *add.* doctores, theologos *s.l. M* • abbates *add.* monachos *s.l. M* || **86** praecepit *add.* praecepti fuerunt *s.l. M* • ut non *add.* nisi *s.l. M* • nisi *add.* signum crucis *s.l. M* || **87** benedictus *add.* laudatus *s.l. M* || **88** uult *add.* uoluit *s.l. M* • ut *add.* nisi *s.l. M* || **89** nolint *add.* oderint *s.l. M* || **90** uia legis uerae *add.* ductione et lege ueritatis *s.l. M* || **91** nolint *add.* oderint *s.l. M* || **92** sacerdotibus *add.* magistris *s.l. M* • magistris *add.* fratribus, monachis *s.l. M* || **93** iniuste *add.* cum falsitate *s.l. M* || **94** crudeli *add.* dolenti *s.l. M* || **95** in quo ferentur totum super ignem *add.* calefient in igne, scilicet aurum et argentum *s.l. M* || **96** urent cum eo humeros *add.* cauterizabunt frontes *s.l. M* • cutes suas *add.* ilia sua *s.l. M* • ilia sua *add.* humeros suos *s.l. M* || **98** Et quod ratio *add.* numerus *s.l. M* || **99** prohibiti *add.* honorati *s.l. M* || **100** interficite *add.* pugnate *s.l. M* • generaliter *add.* omnes *s.l. M* || **101** uolunt interficere uos generaliter *add.* pugnant uobiscum omnes *s.l. M* • iustis *add.* timentibus *s.l. M*

105 ^{37[36]} Quod ad Annazin est res aucta in blasphemia; et sunt dedirecti cum eo; illi qui sunt increduli fecerunt licitum illum unum annum et prohibuerunt illud unum annum ut aequarent rationem illius, quod prohibuit Deus, et fecerunt licitum quod prohibuit Deus. Et fuit pulchrum eis mala opera sua; et Deus non dirigit gentes erratas.

^{38[37]} O uos qui credetis! Quid erit de uobis, quando dicent uobis: “Ite uos in uia Dei!” Graue erit uobis in terra? Igitur uultis esse magis contenti cum uita istius mundi quam alterius? Igitur bona uitae istius mundi alterius sunt pauca.

110 ^{39[38]} Et si uultis ire, torquebimini uos cum poena crudeli et mutabit uos cum gentibus quae sunt ex uobis. Et non nocebitis eis in aliquo quia Deus est super omnem rem potens.

115 ^{40[39]} Et si non uultis dare eis uictoriam, igitur dabit uictoriam ei Deus quando eiecerunt eum illi, qui negauerunt, duabus uicibus. Quando steterunt ipsi duo in antra, quando dixit socio suo: “Non habeas tristitiam quia Deus est nobiscum.” Igitur descendit Deus requiem suam super eos et auxiliatus est eis cum agmine, quod non uiderunt ipsum; et posuit uerbum illorum qui sunt increduli humiliatissimum et uerbum Dei fuit altissimum. Et Deus est gloriosus iudex.

120 ^{41[40]} Ite uos leues aut graues ad pugnandum cum bonis uestris et cum personis uestris, [M 180] illud est melius pro uobis si uos scitis.

^{42[41]} Et si esset uia propinqua et profectio certa, sequerentur te; uerum uidet quod est longa super eos, est aspera. Et iurauerunt per Deum: “Si poterimus nos, egrediemur nos uobiscum.” Igitur lassauerunt personas suas et Deus scit quod sint mentientes.

125 ^{43[42]} Parcat Deus tibi, qui dedisti licentiam illis donec essent declarati tibi illos quod sunt ueri, et scies quod sunt mentientes.

^{44[43]} Non petunt ueniam tibi illi, qui credunt cum Deo et cum die ultimo, ad

102 Quod ad *add.* Certe *s.l. M* • blasphemia *add.* negatione *s.l. M* • et sunt dedirecti *add.* deuiant *s.l. M* || **104** rationem *add.* numerum *s.l. M* || **107** dicent *add.* dictum fuit *s.l. M* • Ite *add.* festinate *s.l. M* || **108** in terra *add.* ad terram *s.l. M* • Igitur uultis esse magis contenti *add.* an placuistis *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* • istius *add.* *signum crucis s.l. M* || **109** alterius *add.* nouissimi *s.l. M* • alterius *add.* scilicet, ad instar *s.l. M* || **110** uultis ire *add.* scilicet, non festinatis ad proelium *s.l. M* • torquebimini *add.* torquebit *s.l. M* • crudeli *add.* dolente *s.l. M* || **113** uultis dare eis uictoriam *add.* auxiliati fueritis ei *s.l. M* • igitur dabit uictoriam *add.* iam auxiliatus est *s.l. M* || **114** duabus uicibus *add.* eos duos *s.l. M* • Quando *add.* Dum *s.l. M* • ipsi duo *add.* *signum crucis s.l. M* || **115** habeas tristitiam *add.* tristare *s.l. M* || **116** descendit *add.* detulit *s.l. M* • agmine *add.* scilicet, gentium *s.l. M* || **117** quod non uiderunt ipsum *add.* non uidistis ea *s.l. M* || **118** humiliatissimum *add.* infimum *s.l. M* • iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **119** Ite *add.* Festinate *s.l. M* • aut *add.* et *s.l. M* || **121** esset *add.* fuit *s.l. M* • profectio certa *add.* iter rectum *s.l. M* || **122** quod est longa super eos *add.* elongata est eis *s.l. M* • est aspera *add.* *signum crucis s.l. M* || **123** Igitur lassauerunt *add.* destruendo *s.l. M* || **125** Parcat *add.* Pepercit *s.l. M* • qui dedisti licentiam *add.* quare licentiasti *s.l. M* • illis *add.* illos *s.l. M* • essent declarati *add.* declarantur *s.l. M* • illos *add.* illi *s.l. M* || **126** sunt ueri *add.* ueritatem dixerunt *s.l. M* || **127** cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* • cum die ultimo *add.* in diem nouissimum *s.l. M*

pugnandum in uia Dei cum bonis suis et cum personis suis; et Deus est sapiens cum iis, qui sunt iusti.

130 ^{45[44]} Ideo petunt ueniam tibi illi, qui non credunt cum Deo et cum die ultimo; et sunt rebellia corda eorum, qui quando stant in dubio, de se inuoluti.

^{46[45]} Et si determinauissent egressionem, paraissent ad eam nutrimentum; uerum non placuit Deo congregatio eorum, quem exturbauit eis et fuit dictum illis: “Remanete cum eis qui remanent.”

135 ^{47[46]} Et si egressi fuissent uobiscum, non auxissent uobis nisi perturbationem; et posuissent zizaniam uobis procurando uobis fortunam. Et in uobis est qui audit eos; et Deus est sapiens cum errantibus.

^{48[47]} Et iam uoluerunt fortunam priorem, quod ordinarunt tibi traditionem donec uenit ueritas; et patuit mandatum Dei, et illi noluerunt.

140 ^{49[48]} Et aliqui eorum sunt qui dicunt: “Da licentiam mihi et ne scandalizes me.” Certe in scandalo ceciderunt et infernus est comprahendens cum incredulis.

^{50[49]} Et si habebis tu uictoriam, non placet illis; et si eris uictus, dicent: “Iam habuissemus nos certiorationem prius.” Et recesserunt, et illi multum laeti.

145 ^{51[50]} Dic: “Non ueniet malum uobis nisi quod ordinauit Deus uobis, ille est procurator uester et super Deum habent confidentiam credentes.”

[M 181] ^{52[51]} Dic: “Vos expectatis de nobis nisi unum ex duobus bonis: uictoriam aut mortem; et nos exspectamus de uobis quod dabit Deus uobis poenam: a semet aut a manibus nostris. Igitur exspectate et nos uobiscum exspectabimus.”

150 ^{53[52]} Dic: “Expendite uolitis nolitis; igitur non erit acceptum a uobis quia uos estis gentes peccatrices.”

^{54[53]} Et non prohibet illis, ut acceptum sit illis, quod expendiunt illi, quod ei sunt increduli cum Deo et nuncio suo; et non faciunt orationem, quia ii sunt pigri; et non

128 sapiens *add.* scientior *s.l. M* || **129** cum iis qui sunt iusti *add.* timentibus *s.l. M* || **130** cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* || **131** sunt rebellia corda *add.* dubitauerunt *s.l. M* • qui quando stant *add.* illi sunt *s.l. M* • de se *add.* eorum *s.l. M* || **132** determinauissent egressionem *add.* uoluissent egredi *s.l. M* • ad eam nutrimentum *add.* apparatus *s.l. M* || **133** non placuit Deo *add.* odit Deus *s.l. M* • congregatio *add.* congressum *s.l. M* • illis *add.* *signum crucis s.l. M* || **134** eis qui remanent *add.* remanentibus *s.l. M* || **135** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **136** procurando *add.* quaerendo *s.l. M* || **137** est qui audit eos *add.* sunt audientes *s.l. M* • errantibus *add.* iniuriantibus *s.l. M* || **138** quod ordinarunt *add.* et reuoluerunt *s.l. M* • traditionem *add.* res *s.l. M* || **139** patuit *add.* apparuit *s.l. M* || **140** Da licentiam mihi *add.* licentia me *s.l. M* • scandalizes *add.* tenta *s.l. M* || **142** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • tu *add.* *signum crucis s.l. M* • eris uictus *add.* erit tibi infortunium *s.l. M* || **145** procurator *add.* dominus *s.l. M* • habent confidentiam *add.* confidunt *s.l. M* || **146** Vos *add.* An *s.l. M* || **147** uictoriam aut mortem *add.* *signum crucis s.l. M* || **148** et *add.* que *s.l. M* • exspectabimus *corr.* exspectantes *s.l. M* || **149** uolitis nolitis *add.* libenter aut ui *s.l. M* || **151** acceptum *corr.* accepti *s.l. M* • sit illis quod expendiunt illi *add.* sunt illis sumptus eorum *s.l. M* • quod ei sunt *add.* nisi quod sunt *s.l. M* || **152** faciunt *add.* ueniunt ad *s.l. M* • quia ii *add.* nisi quando *s.l. M*

expendiunt nisi quod iis uolentibus.

155 ^{55[54]} Et miseris de bonis eorum, et filiorum suorum, quia uult Deus torquere eos cum eis in uita huius mundi; et sic blasphemant animas suas, et ii sunt increduli.

^{56[55]} Et iurant per Deum quod ipsi sunt ex uobis, et non sunt ipsi ex uobis uerum sunt ipsi gentes dimisae.

^{57[56]} Et si inuenirent illi locum securum, aut aliqua antra, aut aliquem ingressum, discederent ad eam, et ii cum magna celeritate.

160 ^{58[57]} Et aliqui eorum sunt, qui culpant te in eleemosyniis. Igitur si eis datur, ex eis sunt contenti; et si non eis datur, uides eos maledicentes.

^{59[58]} Et si ibi contenti fuissent de eo, quod dat eis Deus et nuncius eius et dixerunt: “Refugerium nostrum est Deus; nobis dabit Deus ex bonitate sua et nuncii eius; et nos Deum sumus rogantes.”

165 ^{60[59]} Et quod eleemosynas sunt pro pauperibus, et pro miseris, et pro mendicis super ea, et pro congregantibus corda sua, et pro redimere captiuos, et pro debitoribus, et pro in uia Dei, et pro hospitibus. Est mandatum Dei; et Deus est sapiens, sciens.

170 ^{61[60]} Et aliqui eorum uexarunt prophetam dicendo: “Ille est auris.” Dic quod: “Auris est melior pro uobis credere cum Deo et credere cum credentibus.”

^{62/-} Et misericordia est pro illis, qui credunt ex uobis; et illi qui uexabunt nuncium Dei, ii habebunt poenam crudelem.

[M 182] ^{63/62[61]} Et iurauerunt per Deum uobis ut contentaret sic uos. Et Deus et nuncius eius habet rationem contentare eos si ii sunt credentes.

175 ^{64/63[62]} Et nesciunt quod ille, qui est inimicus Dei ex nuncius Suum, certe pro eo ignis inferni in aeternum, in eo illa est uerecundia maxima.

^{65/64[63]} Timent rebelles quod descendatur super se capitulum, declaratum tibi cum eo quod est in cordibus suis. Dic irridetis: “Igitur Deis educet quod custoditis.”

153 iis uolentibus *add.* coacti sint (?) *s.l. M* || **154** miseris de *add.* placeas tibi *s.l. M* || **155** blasphemant *add.* labuntur *s.l. M* || **157** dimisae *add.* dimidunt (?) *s.l. M* || **158** locum securum *add.* refugium *s.l. M* || **159** ii cum magna celeritate *add.* ad illa festinando *s.l. M* || **160** eis datur *add.* datae fuerint *s.l. M* || **161** eis datur *add.* datae fuerint *s.l. M* • maledicentes *add.* malcontentos *s.l. M* || **162** dat *add.* dedit *s.l. M* || **163** nobis et Deus *add.* signum crucis *s.l. M* • nuncii eius *add.* nuncius eius *s.l. M* || **165** eleemosynas *add.* cenum *s.l. M* • pro mendicis *add.* ex actoribus *s.l. M* || **166** congregantibus *add.* consolandis *s.l. M* • corda sua *add.* scilicet, in lege *s.l. M* • redimere captiuos *add.* captiuus *s.l. M* || **167** pro *add.* signum crucis *s.l. M* || **169** uexarunt prophetam *add.* qui nocent prophetae *s.l. M* || **170** credere cum Deo *add.* credet in Deo *s.l. M* • cum *add.* pro *s.l. M* || **171** uexabunt *add.* nocent *s.l. M* || **172** poenam crudelem *add.* tormentum dolentem *s.l. M* || **173** iurauerunt *add.* iurant *s.l. M* || **175** Et nesciunt *add.* Nonne sciunt *s.l. M* • est inimicus Dei *add.* rebellat contra Deum et nuncium *s.l. M* || **176** uerecundia *add.* confusio *s.l. M* || **177** Timent *add.* Caueant *s.l. M* || **178** declaratum tibi cum eo *add.* declarans eis *s.l. M* • Igitur *add.* Certe *s.l. M* • custoditis *add.* cauetis *s.l. M*

180 ^{66/65}[64] Et si interrogabunt te ii dicent: “Nos imus loquendo et ludendo.” Dic: “An Deum, et miracula sua, et nuncium suum estis uos deridentes?”

^{67/66}[65] Ne excusetis uos quia iam blasphemastis postquam credidistis; et parceret alicui ex uobis, et torquebitur aliquis quia ii fuerunt peccatores.

185 ^{68/67}[66] Rebelles et rebelles aliqui eorum, ab aliquibus praecipuntur cum abominabili et discedunt ab eo quod est iustum et tenent opertas manus suas. Igitur obliti sunt de Deo, igitur oblitus erit is de eis; quia impii ii sunt peccatores.

^{69/68}[67] Et promisit Deus impiis, et impiis, et incredulis ignem inferni. Aeternales in eo; hoc est meritum eorum. Et maledicet illis Deus, et pro eis erit poena firmata.

190 ^{70/69}[68] Sicut illi, qui fuerunt ante uos, fuerunt fortiores quam uos in ui, et cum bonis multis, et filiis; quod acceperunt partem suam, et accepistis partem uestram, sicut acceperunt qui fuerunt ante uos partem eorum quemadmodum illi, suam partem. Illis erunt ablata opera sua in hoc mundo et in alio saeculo. Igitur illi sunt perditii.

195 ^{71/70}[69] Et nonne uenit eis noua eorum, qui fuerunt ante eos, ex gente Noe, et Aad, et Thamud, et ex gente Abrahae, et sociis Madiam, et sociis Loth, [M 183] quos miserunt eis nuncios cum declarationibus. Igitur non uoluit Deus iniuriare eos sed fuerunt animabus suis iniuriatores.

^{72/71}[70] Et credentes et credentes uni eorum sunt amici aliorum, praecipuntur cum rebus iustis et prohibet abominabile, et faciunt orationem, et solunt decimas, et sunt obediens Deo et nuncio eius. Istis habebit misericordiam eorum Deus et quod Deus est gloriosus iudex.

200 ^{73/72}[71] Et promisit Deus credentibus et credentibus paradysum, qui fluit sub ea fontes in aeternum; in ea habitationes bonas in paradiso quietis et contentatione Dei, quae est res maior. Et haec est beatitudo magna.

^{74/73}[72] O uos prophetae! Pugnate contra incredulos et contra rebelles, et obruite penitus super illos. Igitur congregatio eorum erit infernus et mala erit moratio.

205 ^{75/74}[73] Et iurauerunt per Deum quod non dixerunt, certe dixerunt uerbum mendacis; et non crediderunt postquam mauri facti sunt. Et cogitauerunt facere quod non

179 interrogabunt te ii *corr.* interrogauit eos *s.l. M* || **181** et *add.* si *s.l. M* || **182** et *add.* *signum crucis s.l. M* • torquebitur *add.* torqueat *s.l. M* || **183** Rebelles *add.* Impii *s.l. M* • rebelles *add.* impiae *s.l. M* || **184** discedunt ab eo *add.* prohibent id *s.l. M* • tenent opertas *add.* premunt *s.l. M* || **185** Igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **186** impiis *add.* scilicet, faeminis *s.l. M* || **187** poena firmata *add.* tormentum stabile *s.l. M* || **189** multis *add.* pluribus *s.l. M* • suam *add.* scilicet, mundi *s.l. M* || **190** quemadmodum illi, suam partem *add.* et transiustis sicut transiuerunt *s.l. M* || **192** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • ex gente *add.* populorum *s.l. M* || **193** sociis Loth *add.* notificatum (?) *s.l. M* || **196** credentes *add.* scilicet, mauri (?) *s.l. M* • credentes *add.* scilicet, faeminae (?) *s.l. M* || **197** solunt decimas *add.* dant censum *s.l. M* || **198** Istis *add.* Illis *s.l. M* • et quod *add.* quare *s.l. M* || **201** fontes *add.* flumina *s.l. M* || **202** beatitudo *add.* saluatio *s.l. M* || **203** rebelles *add.* impios *s.l. M* || **204** obruite penitus *add.* superbite *s.l. M* • Igitur congregatio *add.* quare hospitium *s.l. M* • mala erit moratio *add.* malus status *s.l. M* || **205** iurauerunt *corr.* iurant *s.l. M* • dixerunt *add.* scilicet, male de (?) *s.l. M* || **206** mendacis *add.* negationis *s.l. M* • mauri facti sunt *add.* obediuerunt *s.l. M*

possent obtinere, et non potuerunt; ditauit eos Deus et nuncius eius. Igitur si paenitebit eos, erit bene pro eis; et si rebellabunt, torquebit eos Deus tortura dolente in hoc mundo et in alio saeculo; et non erit eis in terra procurator neque defensor.

210 ^{76/75[74]} Et ex eis erunt qui promist Deo: “Si dabit nobis ex gratia sua, faciemus eleemosynas et nos erimus ex sanctis.”

^{77/76[75]} Et quando dedit illis ex gratia sua, facti sunt mauri cum eo, et fuerunt rebelles; et ii fuerunt separati.

215 ^{78/77[76]} Et castigauit eos una reuolutione in cordibus eorum usque ad diem quo obuiabunt eum, quia fregerunt Deo quod promiserunt ei et quia fuerunt mentiti.

^{79/78[77]} Et nesciunt quod Deus scit secretum eorum et publicum eorum et quod Deus est sapiens secretorum.

220 ^{[M 184] ^{80/79[78]}} Illi qui culpant petentes ex credentibus in eleemosynis, et illos qui non inueniunt nisi in quo disponunt ii, igitur derident eorum. Igitur deridet Deus eos; et pro eis erit poena crudelis.

^{81/80[79]} Et si parces eis, aut non parces eis, et si parces eis septuaginta uicibus, igitur non parcet Deus illis illud quia sunt increduli cum Deo et nuncio eius. Et Deus non diriget gentes peccatrices.

225 ^{82/81[80]} Gausi sunt oppositi qui remanserunt ipsi post nuncium Dei et noluerunt pugnare cum bonis suis necque cum personis suis in uia Dei et dixerunt: “Non debetis ire in aestu.” Dic: “Ignis inferni est fortior in calore, si uos intelligitis.”

^{82/83[81]} Igitur si rideant parum et plorabunt multum in satisfactione illius, quod illi acquisiuerunt.

230 ^{84/83[82]} Et si reddet tibi Deus aliquos eorum, et petent licentiam tibi ut egrediantur, igitur dic: “Non egrediemini mecum numquam et non interficietis mecum inimicos quia uos fuistis contenti remanere in prima uice; igitur remanete cum opponentibus se.”

207 facere quod non possent obtinere *add.* in quem non perueniant *s.l. M* • non potuerunt *add.* scilicet, facere iniuriam *s.l. M* • non potuerunt; ditauit eos Deus *add.* et non lamentati sunt nisi quod ditaret eos Deus *s.l. M* || **209** procurator *corr.* protector *s.l. M* || **210** erunt *add.* *signum crucis s.l. M* || **211** sanctis *add.* benefactoribus *s.l. M* || **213** fuerunt rebelles *add.* reuersi sunt *s.l. M* • et ii fuerunt separati *add.* spernentes *s.l. M* || **214** Et castigauit eos una reuolutione *add.* scilicet Deus, hoc relinquet eis impietatem *s.l. M* || **215** quia *add.* pro quo *s.l. M* || **216** Et nesciunt *add.* nonne sciuerunt *s.l. M* • publicum *add.* secretior *s.l. M* || **218** petentes *add.* scilicet, eleemosynam *s.l. M* || **219** disponunt ii *add.* possunt *s.l. M* • igitur *add.* et sic *s.l. M* • eorum *add.* ex eis *s.l. M* • Igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **220** crudelis *add.* dolens *s.l. M* || **221** parces *add.* petas indulgentiam pro *s.l. M* • parces *add.* petas indulgentiam pro *s.l. M* • parces *add.* petas indulgentiam pro *s.l. M* || **224** oppositi *add.* reliqui, scilicet in uoluntatibus *s.l. M* • qui remanserunt ipsi *add.* cum reliquiis eorum, seu cum remansione *s.l. M* || **226** debetis ire *add.* ambulate *s.l. M* • aestu *add.* calore *s.l. M* • uos intelligitis *add.* fuissent intelligentes *s.l. M* || **227** si *add.* *signum crucis s.l. M* || **232** opponentibus se *add.* postergatis (?) *s.l. M*

235 ^{85/84[83]} Et non facias orationem super aliquem eorum quod sit mortuus, numquam, et non eleues te super sepulchrum eorum; quod ii non crediderunt cum Deo et nuncio eius, et mortui sint iis existentibus peccatoribus.

^{86/85[84]} Et ne mireris bonorum suorum et filiorum suorum quia uult Deus torquere eos cum eis in hoc mundo; et egredientur animae eorum existentibus incredulis.

240 ^{87/86[85]} Et cum descendit unum capitulum, ut crederent cum Deo et pugnarent cum nuncio suo, petierunt licentiam tibi primates petentes eorum et dixerunt: “Desine uos cum eis qui remanent.”

[M 185] ^{88/87[86]} Fuerunt contenti esse ii cum rebellibus et claudet super corda eorum; igitur illi non intelligunt.

^{89/88[87]} Verum nuncius et illi, qui crediderunt cum eo, pugnauerunt cum bonis suis et personis suis, isti sunt pro iis bonis; et ii sunt beati.

245 ^{90/89[88]} Et promisit Deus illis paradisum, fluunt sub eo fontes in perpetuum in ea, in aeternum. Haec est beatitudo maxima.

^{91/90[89]} Et uenerunt ii, qui excusauerunt se ex Arabibus ut peterent licentiam eis, et remanserunt illi. Qui mentiti sunt Deum et nuncium eius; et eiicientur illi, qui non crediderunt eos, in poena crudeli.

250 ^{92/91[90]} Non est super debiles, neque super infirmos, neque super eos qui non inueniunt quod expendant, peccatum, quando excusauerunt se Deo et nuncio eius. Igitur non est super sanctos culpa; et Deus est indultor, misericors.

255 ^{93/92[91]} Neque super eos, quando uenerunt ad te ut duceres eos, dixisti: “Non inuenio cur ducam uos super illud.” Et discesserunt, et oculi eorum fluendo lachrymis, et tristissimi, et non inuenerunt quod expenderent.

^{94/93[92]} Est uia super illos qui petierunt licentiam tibi et ipsi sunt diuites, et fuerunt contenti remanere ii cum rebellibus. Et clausit Deus super corda eorum, et ii nescierunt.

260 ^{95/94[93]} Et excusarunt se uobis quando reuersi estis ad eos. Dic: “Non excusetis uos quia non credemus uobis; quod certiores fecit nos Deus de nouis uestris. Et uidebit Deus opera uestra et nuncius eius, postea reuertemini ad sapientem secretorum et

233 facias orationem *add.* orabis *s.l. M* || **236** mireris bonorum suorum *add.* placeant tibi bona eorum *s.l. M* • filiorum suorum *add.* filii eorum *s.l. M* || **237** existentibus incredulis *corr.* existentes increduli *s.l. M* || **239** primates petentes eorum *add.* socii dimitum ex eis *s.l. M* || **241** rebellibus *add.* remanentibus, scilicet faeminis *s.l. M* • claudet *add.* scilicet, Deus *s.l. M* || **244** isti sunt *add.* illis *s.l. M* • bonis *add.* bona *s.l. M* || **245** Et promisit *add.* Apparuit *s.l. M* • fontes *add.* flumina *s.l. M* || **247** ii qui excusauerunt se *add.* retinentes excusationem in se *s.l. M* • Arabibus *add.* agricolis *s.l. M* || **249** et eiicientur illi, qui non crediderunt eos, in poena crudeli *add.* inueniet quos negauerunt ex illis tormentum dolens *s.l. M* || **251** peccatum *add.* culpa *s.l. M* || **252** sanctos culpa *add.* benefactores uia *s.l. M* || **255** et tristissimi *add.* prae tristitia *s.l. M* • et *add.* quod *s.l. M* • inuenerunt *corr.* inuenerent *s.l. M* || **256** Est *add.* Certe *s.l. M* • uia *add.* scilicet, ratio *s.l. M* || **257** remanere ii cum rebellibus *add.* esse cum remanentibus, scilicet faeminis *s.l. M* || **261** secretorum *add.* absentiae *s.l. M*

publicorum, et declarabit uobis ex eo quod fecistis.”

265 ^{96/95[94]} Et iurauerunt per Deum uobis cum reuertemini ad eos, ne discedatis ab eis. Igitur recedite ab eis quia illi sunt inmundi, et hospitium eorum erit infernus, merces pro eo quod acquisiuerunt.

[M 186] ^{97/96[95]} Iurabunt uobis ut sitis contenti de eis. Igitur si contenti eritis de eis, certe Deus non contentatur de gentibus peccatricibus.

270 ^{98/97[96]} Et Arabes sint fortiores blasphematores et pugnatore, et ignorant quia nesciunt mandata quae detulit Deus super nuncium suum; et Deus est sapiens iudex.

^{99/98[97]} Et ex Arabibus sunt qui accipit quod expendit in rem perditam, et stant exspectando pro uobis circuitum malae fortunae, super eos erit circuitus malae fortunae pro se; et Deus est auditor et aspector.

275 ^{100/99[98]} Et ex Arabibus est qui credit cum Deo, et die ultima, et tenent quod expendunt in propinquissimum usque ad Deum, et orationes nuncii; certe illae sunt meritum eis. Et ponet eos Deus in misericordia sua, et quod Deus est indultor misericors.

280 ^{101/100[99]} Et qui acquisiuerunt, et fuerunt primi in peregrinare, et alamyares, et ii qui secuti sunt eos cum bonis, et contentus fuit Deus de eis, et contenti fuerunt ii de eo; et promisit eis paradisum, fluit sub eo fontes, semper in ea aeternum. Haec est beatitudo maxima.

^{102/101[100]} Et qui est in circuitu uestro ex Arabibus sunt aliqui rebelles, et ex uicinis Almedinae sunt peiores super expensas. Nesciunt hoc illi. Nos scimus id de eis et torquebimus eos duabus uicibus, postea uoluemus eos ad poenam maximam.

285 ^{103/102[101]} Alii sunt qui confessi sunt peccata sua et miscuerunt opera bona cum aliis malis. Igitur placeat Deo ut det ueniam super eos; quia Deus est indultor misericors.

^{104/105[102]} Accipe ex bonis suis eleemosynam ut mundentur ex ipsis, et augebit eos

262 publicorum *add. praesentiae s.l. M* || **263** Et *add. signum crucis s.l. M* • iurauerunt *add. iurant s.l. M* • ne *add. ut s.l. M* || **266** Igitur *add. signum crucis s.l. M* || **268** Arabes *add. agricolae s.l. M* • blasphematores *add. blasphemia s.l. M* • pugnatore *add. impietate s.l. M* || **270** iudex *add. sciens s.l. M* || **271** Arabibus *add. agricolis s.l. M* • in rem perditam *add. debita s.l. M* || **272** stant exspectando *add. exspectant s.l. M* • circuitum malae fortunae *add. infortunium s.l. M* || **273** circuitus malae fortunae *add. infortunium malum s.l. M* • aspector *add. sciens s.l. M* || **274** Arabibus *add. agricolis s.l. M* • cum *add. in s.l. M* || **275** propinquissimum usque ad *add. communicationibus apud s.l. M* || **276** illae sunt meritum *add. illa est communicatio s.l. M* || **278** qui acquisiuerunt et fuerunt primi *add. praeuenientes primi ex peregrinantibus s.l. M* • alamyares *add. defensoribus s.l. M* || **280** promisit *add. apparuit s.l. M* • fontes *add. flumina s.l. M* || **281** beatitudo *add. saluatio s.l. M* || **282** qui est *add. ex quo s.l. M* • Arabibus *add. agricolis s.l. M* • rebelles *add. impii s.l. M* || **283** peiores *add. uitiosi s.l. M* • expensas *add. impietatem s.l. M* • nesciunt hoc illi *add. nescis eos s.l. M* • id de eis *add. eos s.l. M* • et *add. signum crucis s.l. M* || **284** uoluemus eos ad poenam *add. reuertentur ad tormentum s.l. M* || **286** det ueniam super *add. paeniteat s.l. M* || **288** mundentur *corr. mundes s.l. M* • ex ipsis *add. eos s.l. M*

290 cum eis, et fecit orationem super eos, quod orationes tuae sunt requies pro eis; et Deus est auditor et sciens.

105/106^[103] Et non sciunt quod Deus est is qui recipit paenitentiam seruorum suorum [M 187] et accipit eleemosynas; et Deus est indultor misericors.

295 106/107^[104] Dic tu: “Igitur faciatis ut uideat Deus opera uestra, et nuncius eius, et credentes; et postea reuertemini ad sapientem secretorum et publicorum, et declarabit uobis cum eo quod fecistis.”

107/108^[105] Et alii stant expectando ad mandatum Dei. Si torquebit eos, aut dabit ueniam super eos; et Deus est sapiens iudex.

300 108/107^[106] Et illi qui acceperunt templum in blasphemiam, et in diuisionem, et separationem inter credentes, et turbare eos qui pugnauerunt pro Deo et nuncio eius prius. Et fecerunt iuramentum quod: “Nos uolumus nisi bonum et pacem.” Et Deus est testis quod ii sunt mendaces.

109/108^[107] Non eleues te in eo numquam. Quod templum est aedificatum super timorem a primo die, est ratio ut eleues te in eo, quod in eo sunt homines qui amant ut sint mundi; et Deus amat mundantes.

305 110/109^[108] Et cuius aedificata est opera super timorem Dei et contentationem est melior, quam cuius aedificata est opera eius super tophum aut eminentia fluminis, quae uult cadere in eo erit in igne inferni; quia Deus non diriget errantes.

111/110^[109] Non remanebit aedificatio eorum illa, quam operati sunt in dubio in cordibus suis, nisi ut incudantur corda eorum; quod Deus est sapiens iudex.

310 112/111^[110] Quod Deus emet ex credentibus animas eorum et bona eorum ut sit pro eis paradisum pugnando in uia Dei, et occidendo, et uictoriam consequendo. Promissum est super eum uerum in Thora et in Euangeliis et in Alcorano. Et quis est completor cum fide sua plusquam Deus? Igitur recipite bona noua eius, quod uendidisti pro eo, quod emistis cum eo hoc. Hoc est saluatio maxima.

289 fecit orationem *add. ora s.l. M • super eos add. pro eis s.l. M || 291* Et non *add. Nonne s.l. M || 293* tu *add. signum crucis s.l. M • faciatis corr. facite s.l. M • ut add. signum crucis s.l. M • uideat add. uidebit s.l. M || 294* secretorum et publicorum *add. absentum et praesentum s.l. M || 296* Si *add. An s.l. M || 297* iudex *add. sciens s.l. M || 298* templum *add. oratorium s.l. M • blasphemiam add. nociuum s.l. M • diuisionem add. negationem s.l. M || 299* credentes *add. fideles s.l. M • turbare eos qui pugnauerunt pro Deo et nuncio add. ad spiam (?) qui bellauit contra Deum et nuncium s.l. M || 300* fecerunt iuramentum *add. iurabunt s.l. M • et pacem add. signum crucis s.l. M || 302* eleues te *add. surges s.l. M • quod templum est aedificatum add. certe oratorium fundatum s.l. M || 304* amant ut sint *add. uolunt esse s.l. M || 305* Et cuius aedificata est opera *add. An quid fundatum fuit aedificium eius s.l. M || 306* aedificata est opera eius *add. fundatum aedificium est s.l. M • tophum aut eminentia fluminis add. extremitate praecipitii s.l. M || 307* quae uult cadere in eo erit in igne inferni *add. sic cecidit cum eo in igne inferni s.l. M • quia add. et s.l. M • errantes add. iniuriantes s.l. M || 308* Non *add. Semper s.l. M • operati sunt in dubio add. aedificauerunt suspectam s.l. M || 309* sapiens iudex *add. sciens s.l. M || 310* Quod *add. Certe s.l. M • emet add. emit s.l. M • animas add. personas s.l. M || 311* paradisum] *paradissum et add. signum crucis s.l. M • uictoriam consequendo add. occidentur s.l. M || 314* Igitur recipite bona noua eius, quod uendidisti pro eo, quod emistis cum eo hoc *add. Et annunciemini de uenditione quae conuendistis cum ea s.l. M*

315 [M 188] ^{113/112[111]} Paenitentes, et adorantes, et laudantes, et peregrinantes, et humiliantes, et prostrantes, et abhorrentes a rebus malis et abominables, et obseruantes mandata Dei; igitur denuncia credentibus.

^{114/113[112]} Non fuit datum prophetae et credentibus ut petant ueniam pro blasphematoribus, licet sint ex cognatis magis propinquis, postquam fuit
320 declaratum iis quod ii sunt socii pro igne.

^{115/114[113]} Et non fuit qui petit ueniam Abraham pro patre suo nisi pro promisso, quod promisit ei. Igitur quando declaratum est ei quid ille erat inimicus Dei, recessit ab eo; quod Abraham erat benignus et pius.

^{116/115[114]} Et non fuit Deus, qui dedirexit gentes, postquam direxit eos donec
325 declarasset eis quod timerent. Certe Deus est cum omni re sapens.

^{117/116[115]} Et quod Deus tenet regnum caelorum et terrae, et dat uitam et mortem; et non est uobis absque Deo aliquis procurator neque aliquis uictoriorator.

^{118/117[116]} Certe dabit ueniam Deus super prophetam, et peregrinos, et uictoriosos
330 illos, qui secuti sunt eum in hora fortunae, postea quia angustata sunt corda aliquorum ex eis. Postea dedit ueniam super eos, quia ipse est cum eis benignus et pius.

^{119/118[117]} Et super tres illos, qui rebellauerunt donec restricta est super eos terra
335 cum tota eius latitudine, et restrictae sunt super eos animae eorum; et cogitauerunt quod non haberent remedium a Deo nisi eius. Postea dedit ueniam super eos quia paenituit eos, quia Deus est indultor misericors.

[M 189] ^{120/119[118]} O uos qui credidistis! Timete Deum et estote cum ueracibus!

^{121/120[119]} Non deberent uicini Almedinae et eorum qui sunt in circuitu Arabum ut
340 sint rebelles contra nuncium Dei neque recedant cum personis suis a persona eius. Et illud ut illi non patiantur sitim, neque famem, neque laborem in uia Dei. Et non eant in aliquem locum ut augant incredulos. Et non recipiant ex inimicis aliquid nisi quod praecipit illis cum eo ex operibus sanctis. Et quod Deus non aufert mercedem sanctorum.

315 peregrinantes *add.* eremitae *s.l. M* || **316** et abhorrentes a rebus malis *add.* praecipientes honestum *s.l. M* • abominables *add.* prohibentes malum *s.l. M* || **317** mandata *add.* terminos *s.l. M* || **319** ex cognatis magis propinquis *add.* socii cognationis *s.l. M* || **320** pro igne *add.* ignis *s.l. M* || **322** declaratum est *add.* uidebatur *s.l. M* || **323** quod *add.* certe *s.l. M* • benignus et pius *add.* suspirans et paenitens *s.l. M* || **324** qui dedirexit *add.* ut deuiet *s.l. M* || **326** dat uitam *add.* uiuificat *s.l. M* || **327** procurator *add.* protector *s.l. M* • uictoriorator *add.* defensor *s.l. M* || **328** uictoriosos *add.* defensores *s.l. M* || **329** fortunae *add.* angustiae *s.l. M* • angustata sunt *add.* appropinquauerunt ut declinet *s.l. M* || **332** rebellauerunt *add.* postergati fuerunt *s.l. M* || **333** animae *add.* personae *s.l. M* || **334** remedium *add.* refugium *s.l. M* • eius *add.* ad eum *s.l. M* || **337** Arabum *add.* eorum ex agricolis qui remaneant *s.l. M* || **338** contra *add.* post *s.l. M* • recedant cum personis *add.* existimant personas suas *s.l. M* • a persona *add.* plusquam personam *s.l. M* || **339** neque famem *add.* signum crucis *s.l. M* • laborem *add.* neque famem *s.l. M* || **341** quod praecipit *add.* scriptum est *s.l. M* • cum eo *add.* pro eo *s.l. M* • ex operibus sanctis *add.* beneficium *s.l. M* || **342** sanctorum *add.* benefactorum *s.l. M*

122/121[120] Et non expendant aliquam impii, parua sit aut magna, et non transibunt
345 per flumen aliquod, nisi promissa sit pro eis satisfactio Dei in bono pro eo quod
fuerunt factores.

123/122[121] Et non debent credentes ut eant omnes iuncti. Verum debent ire ex
unaquaque acie eorum una pars, ut demonstrent in lege, et ut admoneant gentes
suas quando reuertentur ad eos ut illi custodiant se.

124/123[122] O uos qui creditis! Pugnate cum illis qui sunt apud uos ex incredulis, et ut
350 inueniant in uobis fortitudinem, et scitote quod Deus est cum timentibus.

125/124[123] Et quotienscumque fuit delatum capitulum, igitur aliqui eorum sunt qui
dicunt: “Sunt aliqui qui aucti sunt ex uobis in hoc in credulitate?” Igitur quoad
illos, qui crediderunt, igitur aucti sunt ii in credulitate et ii sunt annunciati.

126/125[124] Quoad illos qui in cordibus suis est infirmitas, igitur sunt aucti ii in
355 peccato super peccatum eorum et morientur ipsis existentibus incredulis.

127/126[125] Et non uiderunt quod ii sunt scandalizati in unoque anno semel aut bis.
Postea numquam penitet eos neque ii sunt recordantes.

128/127[126] Et cum descendebat capitulum aspiciebant uni eorum alios: “Videte si
360 uideritis ex uobis aliquem.” Postea ibant. Auferet Deus corda eorum qui ii sunt
gentes qui non intelligunt.

129/128[127] Iam uenit uobis nuncius ex uobismet gloriosus suimet, super uos custos,
super uos, cum credentibus benignus.

[M 190] 130/129[128] Igitur illi recedent, igitur dic: “Defensor meus est Deus. Non est
dominus nisi ipse, super eum habeo spem et ille est creator throni magni.”

343 impii (?) *M* • parua *add. signum crucis s.l. M* || **344** flumen aliquod *add. uallem uel infima s.l. M* || **345** promissa sit pro eis satisfactio Dei in bono pro eo quod fuerunt factores *add. scriptum sit ut satisfaciat Deus [illis] meliora quod fecerunt s.l. M* || **346** omnes iuncti *add. congregatim s.l. M* || **347** demonstrent in lege *add. addiscent in fide s.l. M* || **348** gentes suas *add. populum suum s.l. M* • custodiant se *add. caueant s.l. M* || **349** sunt apud uos *add. uicini sunt (?) aliis (?) s.l. M* || **350** fortitudinem *add. crudelitatem s.l. M* || **351** igitur aliqui eorum *add. ex illis qui s.l. M* || **352** qui aucti sunt ex uobis in hoc *add. cui auxit ei (?) id non leg. lectio s.l. M* • credulitate *add. fidem s.l. M* • quoad (?) *M* || **353** Igitur quoad (?) illos, qui *add. item qui s.l. M* • igitur aucti sunt ii in credulitate *add. item qui auxit fidem s.l. M* || **354** Quoad illos *add. Etiam illis s.l. M* • igitur sunt aucti ii *add. item auxit eis s.l. M* || **355** peccato super peccatum *add. confusionem super confusionem s.l. M* • ipsis existentibus incredulis *add. negantes s.l. M* || **356** Et non *add. nonne s.l. M* || **358** descendebat *add. detulit s.l. M* || **359** si uideritis ex uobis aliquem *add. si uiderit uos aliquis s.l. M* • auferet *add. amouebit s.l. M* || **361** gloriosus suimet, super uos custos *add. fortis est super eum qui laborastis solliciti s.l. M* || **362** cum *add. signum crucis s.l. M* || **363** Defensor meus *add. Sufficientia mea s.l. M* || **364** habeo spem *add. confido s.l. M* • creator *add. dominus s.l. M*

<CAPVT X>

Caput Ionae, in Mecha, in eo centum et nouem uersus.

In nomine Dei pii et pietatoris.

¹ A.L.R. Isti sunt uersus libri iudicatoris

5 ^[2] Sunt gentes admiratae quae reuelauimus nos uni homini ex uobis, ut admoneret gentes et annuntiaret illis qui crediderunt quod dabitur eis beneficium uerum in potestate creatoris sui. Dixerunt increduli: “Iste est magus manifestus.”

10 ^[3] Et quod creator uester est Deus, ille qui creauit caelos et terram in sex diebus. Postea sedit super thronum ordinando res. Et non est aliquis aduocatus absque uoluntate sua. Hic est uobis Deus, dominus uester; igitur adorate eum. Igitur cur non uultis esse recordantes?

^[4] Ad eum reuertemini omnes, est promissum a Deo. Ille est qui incepit [M 191] creationem, postea uoluet eam et praemiabit illos, qui crediderunt et fecerunt opera sancta iuste. Et illi qui non crediderunt, pro eis erit potationes ex putrefactionibus et poena crudelis pro eo, quod fuerunt increduli.

15 ^[5] Iste est ille qui posuit solem claritatem et lunam lucem, et ordinauit eos ut irent per signa ut sciatis rationem annorum et motum eorum. Non creauit Deus hoc nisi cum ueritate. Nos declarauimus miracula pro gentibus ut sciant;

^[6] et quod in motibus noctis et diei, et quod creauit Deus in caelis et in terra, sunt miracula pro gentibus timentibus.

1 centum et nouem *add.* non reperi plures 106 et de Iona incipit loqui uersum (?) 96 *in mg.* M || **3** A.L.R. *add.* A.L.M. in aliis, الی scribitur sicut in sequente azoara *s.l.* M • iudicatoris *add. dubium s.l.* M || **4** Sunt gentes admiratae *add.* an fuit hominibus mirabile quod *s.l.* M • nos uni homini *add.* uiro *s.l.* M • uobis *add.* illis *s.l.* M || **6** in potestate creatoris sui *add.* apud dominum eorum *s.l.* M • Iste *add.* Ista *s.l.* M • magus *add.* magia *s.l.* M • manifestus *corr.* manifesta *s.l.* M || **7** Et quod creator uester *add.* certe dominus *s.l.* M • ille *add.* signum *crucis s.l.* M || **9** absque uoluntate sua *add.* nisi post uoluntatem suam *s.l.* M || **10** igitur cur non uultis esse recordantes *add.* nonne recordamini *s.l.* M || **11** reuertemini omnes *add.* reuersio uestra omnis *s.l.* M • promissum a Deo *add.* promissio Dei *s.l.* M || **12** uoluet eam et praemiabit *add.* faciet reuerti ut praemiet *s.l.* M || **13** opera sancta *add.* beneficia *s.l.* M • iuste *add.* aequaliter *s.l.* M • potationes ex putrefactionibus *add.* potum ex calore *s.l.* M || **14** crudelis *add.* dolens *s.l.* M || **16** eos ut irent per signa *add.* illam in tabernaculis *s.l.* M • rationem *add.* numerum *s.l.* M • motum eorum *add.* computum *s.l.* M || **17** ut sciant *add.* scientibus *s.l.* M || **18** et quod *add.* certe *s.l.* M

- 20 ^[7] Et quod illi, qui non habent in obuiatione nostra, et sunt contenti cum uita huius mundi, et quiescunt cum ea, et illi sunt cum miraculis nostris negligentes,
^[8] iis hospitium eorum erit ignis pro eo, quod fuerunt peccatores.
^[9] Et quod illi qui crediderunt et operati sunt opera sancta, directi sunt ii a domino eorum pro credulitate eorum; fluit sub eis fontes in paradiso beatitudinis.
- 25 ^[10] Erit supplicatio eorum in ea: “Tam benedictus est Deus, dominus noster!” Et reuerentia eorum in ea erit “saluatio,”
^{11/-} et finis supplicationis eorum: “Laudetur Deus, dominus nationum.”
^{12/[11]} Et si praemiaret Deus homines cum malo aut praemiaret eos cum bono iam esset determinata eis sententia eorum igitur nos relinquimus illos qui non habent spem in obuiatione nostra reliquam inuolutos eos in caecitate.
- 30 ^{13/[12]} Et quando tangit personam aliquod malum, uocat nos iacens malus, aut sedens et surgens. Igitur cum abstulimus nos ex eo malum suum, discessit ueluti numquam uocauisset nos pro malo aliquo quod tetigisset eum. Et sic uidebatur pulchrum peccatoribus de eo quod ipsi facebant.
- 35 ^{14/[13]} Iam destruximus celatas eorum qui fuerunt ante uos quia iniuriauerunt. [*M* 192] Et uenit eis nuncii ex iismet cum declarationibus et non fuerunt credentes; sic est praemium gentibus peccatricibus.
^{15/[14]} Postea posuimus uos haeredes in terra post eos ut uideremus quomodo facietis.
- 40 ^{16/[15]} Et cum lectum super illos miracula nostra multum declarata, dixerunt ii qui non sperant in obuiatione nostra: “Venit cum Alcorano alio praeter istud aut muta id.” Dic tu: “Non est mihi ut mutem id ex uoluntate mea et non sequor nisi quod reuelatum fuit mihi, ego timeo ne sim inobediens domino meo et poenam diei maximi.”

20 Et quod illi, qui non habent *add.* certe qui non sperant *s.l. M* || **22** fuerunt peccatores *add.* acquisiuerunt *s.l. M* || **23** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • opera sancta *add.* bona *s.l. M* || **24** directi sunt ii a domino eorum *add.* dirigebit eos Deus eorum *s.l. M* • dirigebit *add.* *signum crucis s.l. M* • pro credulitate eorum *add.* propter fidem *s.l. M* • fontes *add.* flumina *s.l. M* • beatitudinis *add.* laetitiae *s.l. M* || **25** Erit supplicatio eorum *add.* inuocatio eorum est *s.l. M* • Tam benedictus *add.* laudatus *s.l. M* • dominus *add.* *signum crucis s.l. M* || **26** reuerentia *add.* salus *s.l. M* • erit *add.* est *s.l. M* • saluatio *add.* pax *s.l. M* || **27** supplicationis *add.* inuocationis *s.l. M* • Laudetur Deus *add.* quod laus Deo *s.l. M* • dominus *corr.* domino *s.l. M* || **28** homines cum malo aut praemiaret eos cum bono *add.* hominibus malum sicut uelocitas (?) eorum ad bonum *s.l. M* || **29** determinata eis sententia eorum *add.* perfectus eis terminus *s.l. M* || **30** habent spem *add.* sperant *s.l. M* • obuiatione nostra *corr.* obuiationem nostram *s.l. M* • caecitate *add.* superbia *s.l. M* || **31** personam *add.* hominem *s.l. M* • aliquod *add.* *signum crucis s.l. M* || **35** celatas (?) *M* • celatas (?) eorum *add.* id est, centenarium annorum nam alquri (?) dicunt esse metaphoram sumptam a tela *s.l. M* || **36** uenit *add.* uenerunt *s.l. M* • ex iismet *add.* eorum *s.l. M* || **37** est praemium *add.* satisfacimus *s.l. M* || **39** facietis *add.* operabimini *s.l. M* || **40** lectum *add.* legebatur *s.l. M* • multum *add.* *signum crucis s.l. M* || **41** Venit *add.* ueni *s.l. M* || **42** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • uoluntate mea *add.* parte personae meae *s.l. M*

- 45 ^{17/[16]} Dic: “Si uellet Deus, non legerem id super uos et non uoceret uos cum eo quia iam fui uobis cum longa uita ante eum. Igitur non habetis cerebrum?”
- ^{18/[17]} Et non est maior iniuria quam cuius publicat super Deum mendacium aut mentitur cum miraculis eius, quia is non dabit fortunam peccatoribus.
- 50 ^{19/[18]} Et adorant absque Deo quod non nocet uobis et non podest uobis et dicunt: “Isti sunt aduocati nostri coram Deo.” Dic: “Sic uultis declarare Deo cum eo quod nescit in caelis et in terra? Tam benedictus est is et tam altus pro eo, quod blasphemant de eo.
- 55 ^{20/[19]} Et non erant gentes nisi similitudo sola, et factae sunt differentes, et nisi propter uerbum quod anticipatum est a domino tuo, iam esset determinatum in eo, in quo fuerunt differentes.”
- ^{21/[20]} Et dicent: “Si descendisset super eum uersus a domino suo!” Igitur dic quod: “Secretum est Dei; igitur exspectate quia ego ero uobiscum ex exspectantibus.”
- 60 ^{22/[21]} Et cum fecimus gustare hominibus misericordiam post damnum quod tetigerat eos, uide eos habere traditionem in miraculis nostris, dic quod: “Deus est ocior deceptionum.” Quare nuncii nostri scripserunt nostras traditiones.
- 65 ^{23/[22]} Is est qui conducit uos in terra et in mari donec fuistis [M 193] in uanibus et praecepimus currere cum eis cum uentis bonis. Et gausi sunt cum eo, uenit eis uentus contrarius, et uenerunt eis undae undequae. Et cogitauerunt quod ipsi essent comprehensi cum eo, rogauerunt Deum catholice, eum in lege: “Si liberas nos ex hac, erimus ex gratis.”
- ^{24/[23]} Igitur quod liberauimus eos, uides eos destruendo in terra absque ratione. O uos homines! Quoad malitiam uestram, sit super uestras personas et bona uitae mundi! Postea ad nos conuertemini et nos declarabimus uobis cum eo, quod uos fecistis.

45 uoceret *add.* scilicet, Deus *s.l. M* • uos *add.* *signum crucis s.l. M* || **46** fui *add.* remansi *s.l. M* • uita *add.* aeuo *s.l. M* • eum *add.* id *s.l. M* • igitur non habetis cerebrum *add.* nonne intelligitis *s.l. M* || **47** non est maior iniuria *add.* quis est iniuriantior *s.l. M* • cuius *add.* qui *s.l. M* • publicat super *add.* posuit contra *s.l. M* || **48** quia is non dabit fortunam peccatoribus *add.* certe is non sunt beati *s.l. M* || **49** uobis *add.* eis *s.l. M* • et non *add.* nec *s.l. M* • uobis *add.* eis *s.l. M* || **50** Sic uultis declarare *add.* An narratis *s.l. M* • cum *add.* de *s.l. M* || **51** et *add.* nec *s.l. M* • Tam benedictus *add.* Laudatus *s.l. M* || **52** pro eo quod blasphemant de eo *add.* de quo participant *s.l. M* || **53** similitudo sola *add.* populus unus *s.l. M* || **54** propter *add.* *signum crucis s.l. M* • anticipatum est *corr.* anticipauit *s.l. M* || **56** dicent *corr.* dicunt *s.l. M* || **59** traditionem *add.* deceptionem *s.l. M* || **60** ocior deceptionum *add.* uelocior in deceptione *s.l. M* • quare *add.* certe quod *s.l. M* • scripserunt *add.* scribunt *s.l. M* • nostras traditiones *add.* quod decipitis *s.l. M* || **62** praecepimus currere *add.* cucurrerunt *s.l. M* • uentis bonis *corr.* uento bono *s.l. M* || **63** contrarius *add.* tempestuosus *s.l. M* || **64** comprehensi *add.* concirculati *s.l. M* • catholice eum in lege *add.* purificando ei fidem *s.l. M* • liberas (?) *M* || **66** liberauimus *corr.* liberaui *s.l. M* • uides eos destruendo *add.* ecce sunt iniuriantes *s.l. M* || **67** homines *add.* gens *s.l. M* • Quoad malitiam uestram, sit *add.* Iniuria uestra est *s.l. M* • personas *add.* animas *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* • bona uitae *add.* bonum uitae, scilicet propter. *s.l. M* || **68** conuertemini *add.* reuersio uestra *s.l. M* • declarabimus *add.* narrabimus *s.l. M*

- 70 ^{25/[24]} Quoad similitudinem uitae istius mundi, est ueluti aqua, quae descendit a caelo et miscuit cum ea, et natum est in terra quod comedunt homines et pecora, donec accepit terra quod comederent et speciorant eam. Et cogitauerunt domini eius quod ii erant potentes. Venit eis mandatum nostrum noctu et die et posuimus eam totam destructam, ueluti non habuerit prius aliquid. Sic declarabimus miracula pro gentibus quae uolunt cogitare.
- 75 ^{26/[25]} Et Deus uocat nos ad domum saluationis et dirigit quem uult ad uiam rectorum.
- ^{27/[26]} Pro iis qui faciunt bene erit praemium auctum. Et non erunt maculatae facies eorum neque defiguratae neque files facti; ii sunt socii paradisi, in ea aeternales.
- 80 ^{28/[27]} Et illi qui lucrabuntur peccata praemiabuntur cum peccatis similibus. Et acquirat eos uilitas, et non habent ii a Deo defensorem. Veluti essent coopertae facies eorum cum una parte noctis obscurae; ii sunt socii ignis, erunt in ea aeternales.
- ^{29/[28]} In die quo congregabimus eos omnes, postea dicemus illis quod blasphemauerunt: “Hic est uester uestri et blasphematores uestrorum.” Et perturbauimus inter uos et dixerunt [*M* 194] participes eorum: “Non fuissemus nos adorantes.
- 85 ^{30/[29]} Igitur sufficiat cum Deo in testem inter uos et inter nos. Fuimus adorationis nostrae ignorantes.”
- 90 ^{31/[30]} In illa hora habebunt unaquaeque persona quod anticipauit, et conuertite ad Deum, dominum eorum uerum; et remanebunt errantes illi pro eo, quod fuerunt mendaces.
- ^{32/[31]} Dic: “Quis dat nutrimentum uobis a caelo et a terra, aut quis habet partem auditus et misus? Et quis educit uiuum a mortuo et educit mortuum a uiuo? Et quis ministrat facta?” Igitur dicent ii: “Deus est.” Igitur dic tu: “Igitur cur non estis
- 95

70 Quoad similitudinem *add.* Certe similitudo *s.l. M* || **71** et natum est in terra *add.* herba terrae *s.l. M* • quod *add.* ex qua *s.l. M* || **72** quod comederent *add.* ornatum suum *s.l. M* • speciorant (?) *M* • et speciorant (?) eam *add.* et pulchre facta sit *s.l. M* • domini *add.* uicini *s.l. M* || **73** ii erant *add.* sunt *s.l. M* • Venit eis *add.* Veni ei *s.l. M* • et *add.* aut *s.l. M* || **74** destructam *add.* etiam (?) *s.l. M* • habuerit prius aliquid *add.* remansit heri *s.l. M* || **75** quae uolunt cogitare *add.* cogitantibus *s.l. M* || **76** nos *add.* *signum crucis s.l. M* • saluationis *add.* pacis *s.l. M* || **77** rectorum *add.* rectam *s.l. M* || **78** Pro iis qui faciunt bene erit praemium auctum *add.* quibus benefecerunt erit beneficium et auctum *s.l. M* || **79** files (?) *M* • erunt maculatae facies eorum neque defiguratae neque files (?) facti *add.* superueniet faciebus angustia nec miseria *s.l. M* || **80** lucrabuntur *add.* acquisiuerunt *s.l. M* || **81** praemiabuntur cum peccatis similibus et acquirat eos uilitas *add.* praemium peccati est similis et superueniet eis miseria *s.l. M* || **85** blasphemauerunt *add.* participauerunt *s.l. M* • hic est uester uestri *add.* loco uestro, scilicet manete uos *s.l. M* • blasphematores uestrorum *add.* participes uestri *s.l. M* || **86** perturbauimus *add.* separauimus *s.l. M* || **88** cum Deo *add.* Deus *s.l. M* || **90** In illa hora habebunt *add.* ibi, id est tunc, experetur *s.l. M* • conuertite *add.* conuersi sunt *s.l. M* || **91** remanebunt errantes illi *add.* deuiant ex illis *s.l. M* || **92** pro eo quod fuerunt mendaces *add.* qui dixerunt mendacia *s.l. M* || **93** dat nutrimentum *add.* nutrit *s.l. M* • uobis *add.* uos *s.l. M* • quis habet partem *add.* in quo est *s.l. M* || **95** ii *add.* *signum crucis s.l. M*

timentes?”

³³/^[32] Igitur is est Deus, dominus uester uerax. Igitur quo post ueritatem non est nisi mendacium? Igitur quomodo non habetis cerebrum?

100 ³⁴/^[33] Et sic fuit determinatum uerbum creatoris tui super eos, qui fuerunt peccatores, quia ii non crediderunt.

³⁵/^[34] Dic tu: “Est aliquis ex participibus suis, qui inceperit creationem et postea uoluerit eam?” Dic tu quod: “Deus incepit creationem et postea uoluet eam. Igitur cur estis negligentes?”

105 ³⁶/^[35] Dic: “Est aliquis ex participibus uestris qui dirigat ad ueritatem?” Dic: “Deus dirigit ad ueritatem. Igitur quis dirigit ad ueritatem est iustius sequi quam qui non dirigit, nisi dirigatur; igitur uos quomodo iudicatis?”

³⁷/^[36] Non sequuntur plures eorum nisi quod cogitant. Et cogitatio non prodest ueritati in aliquo; et quod est Deus sapiens cum eo quod facitis.

110 ³⁸/^[37] Non fuit istud Alcoran inuentum absque Deo, uerum est uerax illud quod est in manibus suis et declaratio scripturae, quod non est dubium in eo creatoris nationum.

³⁹/^[38] Et si dicent: “Inuenit id de mendacio.” Dic: “Afferte capitulum simile illi et uocate quem poteritis uos, absque Deo, si estis ueraces.”

115 ⁴⁰/^[39] Immo mentiti sunt quos non comprahenderunt cum scientia sua, licet uenisset eis [*M* 195] declaratio sua. Sic etiam mentiti sunt illos ante illos. Igitur uide quomodo fuit poena iniuriatorum.

⁴¹/^[40] Aliquis eorum credidit cum Deo, et aliquis non credidit in eo; et dominus tuus est sapiens cum malignis.

120 ⁴²/^[41] Et si mentientur te, dic: “Pro me erunt opera mea et pro uobis opera uestra. Vos estis liberi de eo quod operor, ego sum liber de eo quod uos operamini.”

96 tu: “Igitur cur non estis timentes *add.* nonne timetis *s.l. M* || **97** igitur quo *add.* et non est *s.l. M* • non est *add. signum crucis s.l. M* || **98** mendacium *add.* error *s.l. M* • quomodo *add.* quoniam *s.l. M* • habetis *add.* expediemini *s.l. M* || **99** fuit determinatum *add.* uerificauit *s.l. M* • creatoris *add.* domini *s.l. M* || **100** ii *add. signum crucis s.l. M* • crediderunt *add.* credunt *s.l. M* || **101** tu *add.* si *s.l. M* • suis *add.* uestris *s.l. M* || **102** tu quod *add. signum crucis s.l. M* || **103** Igitur cur estis negligentes *add.* Quanta dicitis mendacia *s.l. M* || **105** Igitur *add.* An *s.l. M* • iustius sequi *add.* magis ratio ei *s.l. M* • quam *add.* aut *s.l. M* || **106** quomodo *add.* quid est uobis *s.l. M* || **107** quod cogitant *add. dubium s.l. M* • et cogitatio *add.* certe *dubium s.l. M* || **108** prodest ueritati in aliquo *add.* sufficit absque ueritate *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **109** inuentum *add.* dictum in mendacium *s.l. M* • uerax *add.* uerificatio *s.l. M* || **110** in manibus suis *add.* inter manus suas *s.l. M* • quod *add. signum crucis s.l. M* • creatoris *add.* a domino *s.l. M* || **112** Et si dicent *add.* An dicunt *s.l. M* || **114** cum *add.* in *s.l. M* || **115** declaratio *add.* significatio *s.l. M* • mentiti sunt illos *add.* non crediderunt illi *s.l. M* || **116** poena *add.* finis *s.l. M* || **117** cum *add.* in *s.l. M* || **118** sapiens cum malignis *add.* scientior destructoribus *s.l. M* || **119** mentientur te *add.* non crediderunt tibi *s.l. M* • Pro me erunt opera mea *add.* Mihi est opus meum *s.l. M* • opera uestra *add.* opus uestrum *s.l. M*

- ⁴³/_[42] Et aliqui eorum sunt qui audient te, igitur tu da auditum surdis licet non habeant cerebrum.
- ⁴⁴/_[43] Et ex iis sunt aliqui qui aspicit te, igitur tu dirige caecos licet non habeat uisum.
- 125 ⁴⁵/_[44] Et quod Deus non iniuriabit homines in re aliqua, uerum homines animabus suis erunt iniuriatores.
- ⁴⁶/_[45] Et in die quo congregabimus eos, ueluti non fuissent nisi una hora diei, quam cognoscent inter eos. Certe perdidit illi, qui mentiti sunt cum obuiatione Dei, et non fuerint bene directi.
- 130 ⁴⁷/_[46] Et etiam demonstrabimus tibi partem illius, quod promisimus eis aut occidam te. Igitur ad nos reuertentur ii, postea Deus est testis super eo quod faciunt.
- ⁴⁸/_[47] Et pro unoquoque gente est nuncius. Igitur cum uenit nuncius eorum, fuit iudicatus inter eos cum directo, et ii non fuerunt iniurianti.
- ⁴⁹/_[48] Et dicent: “Quando erit hic terminus si uos estis ueraces?”
- 135 ⁵⁰/_[49] Dic: “Non habeo potestatem pro me ut noceam neque ut prosim nisi quod uult Deus. Pro unaquaque gente est terminus. Igitur cum uenit terminus eis, igitur non est ultimus unam horam neque anticipatus aliam.”
- ⁵¹/_[50] Dic tu: “Vidisti si ueniet uobis poena sua nocte aut die? Igitur quae est celeritas huius peccatoribus.
- 140 ⁵²/_[51] Et postea quando ceciderit, credidisti in eo nunc, et fuistis uos cum eo appropinquantes.”
- ⁵³/_[52] Postea dicetur illis quod iniuriauerunt: “Gustate poenam aeternam quia [M 196] non eritis praemiati nisi pro eo, quod uos lucrati estis.”
- ⁵⁴/_[53] Et interrogabunt te si est ueritas illud. Dic: “Sic quod ego et creator meus is est ueritas et nos non eritis tardati.”
- 145 ⁵⁵/_[54] Et si unaquaque persona quae iniuriauerit in terra non redimetur cum eo, et

121 igitur *add.* an *s.l. M* || **122** habeant cerebrum *add.* intelligant *s.l. M* || **123** igitur *add.* an *s.l. M* || **124** habeat uisum *add.* uideant *s.l. M* || **125** Et quod *add.* Certe *s.l. M* || **126** animabus suis *add.* suismet *s.l. M* || **127** fuissent *add.* remansissent *s.l. M* || **129** bene *add.* *signum crucis s.l. M* || **130** partem *add.* aliquid *s.l. M* • occidam *add.* complebimus *s.l. M* || **131** reuertentur *add.* reuersio eorum *s.l. M* || **133** directo *add.* iustitia *s.l. M* || **134** terminus *add.* promissio *s.l. M* || **135** habeo potestatem pro me ut noceam neque ut prosim *add.* dominor pro me ipso nocementum (?) neque utilitatem *s.l. M* || **136** igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **137** est ultimus *add.* sunt postergati *s.l. M* • anticipatus aliam *add.* anticipant *s.l. M* || **138** tu *add.* an *s.l. M* • poena sua *add.* terminus suus *s.l. M* || **139** Igitur quae est celeritas huius peccatoribus *add.* Quid accelerant ab eo peccatores *s.l. M* || **140** Et *add.* An *s.l. M* • nunc, et *add.* an nunc et *s.l. M* || **141** appropinquantes *add.* accelerantes *s.l. M* || **143** lucrati estis *add.* acquisiistis *s.l. M* || **144** si est ueritas *add.* an uerum est *s.l. M* • Sic quod ego et creator meus *add.* ita per d (?) meum *s.l. M* || **146** quae iniuriauerit *add.* quod eleta (?) *s.l. M* • non *add.* *signum crucis s.l. M*

caelauerunt paenitentiam cum uiderunt poenam, et iudicauerunt inter se cum
aequabilitate; et ii non fuerunt iniuratores.

150 ^{56/[55]} Et quod Deus habet quod est in caelis et in terra, et quod promissum Dei est
ueritas, uerum plures eorum nesciunt id.

^{57/[56]} Ille est qui dat uitam et mortem, et ad eum reuertimini.

^{58/[57]} O uos homines! iam uenit uobis admonitio a domino uestro, et salus pro
cordibus et uia, et misericordiam pro credentibus.

155 ^{59/[58]} Dic: “Cum bonitate Dei et cum misericordia eius, igitur cum ea delectentur.”
Et ea est melior eo, quod potetis congregare.

^{60/[59]} Dic: “Animaduertite quod descendit pro uobis ex nutrimento et uoluistis uos
ab eo prohibitum et licitum.” Dic: “An Deus dedit licentiam uobis aut super Deum
publicatis mendacium?”

160 ^{61/[60]} Et non cogitant ii, qui publicant super Deum mendacium, in die iudicii; et
quod Deus habet bonitatem super homines, uerum plures eorum non sunt grati.

^{62/[61]} Et non es in aliqua re, et non legitis de eo Alcoranum; et non operabimini
nullam operam nisi quod nos super uos sumus testes quando estis positi in ea; et
non absconditur a domino uestro ponderatione unius sinapis neque in terra, neque
in caelo, neque paruum sit illius, neque magnum nisi quod sit in libro manifestum.

165 ^{63/[62]} Itaque amicis Dei non erit timor super eos et non erunt tristes.

^{64/[63]} Et illi qui crediderunt et fuerunt timentes,

^{65/64} pro iis serunt bona annunciatio in uita huius mundi. Et in alio saeculo non
habet mutationem uerba Dei. Haec est beatitudo maxima.

170 [M 197] ^{66/65[64]} Et non taedeat te dicere eorum, quod gloria est Dei tota; is est
auditor et sapiens.

^{67/66[65]} Et quod Dei est quod est in caelis et quod est in terra; et non sequentur illi,

147 iudicauerunt *add.* iudicatum fuit *s.l. M* • se *add.* eos *s.l. M* || **148** aequabilitate *add.*
iustitia *s.l. M* • iniuratores *add.* iniuriati *s.l. M* || **149** Et quod Deus habet *add.* Certe Dei est
s.l. M • et quod *add.* certe *s.l. M* || **150** id *add.* *signum crucis s.l. M* || **152** uos homines *add.*
gens *s.l. M* || **153** salus pro cordibus et uia et misericordiam *add.* sanitas pro quo est in
pectoribus et ductio et misericordia *s.l. M* || **154** bonitate *add.* gratia *s.l. M* || **155** eo, quod
potetis congregare *add.* quam congregant *s.l. M* || **156** Animaduertite *add.* An uidistis *s.l. M*
• uoluistis *add.* posuistis *s.l. M* || **158** publicatis *add.* dixistis *s.l. M* || **159** Et non cogitant ii
add. Quid est cogitatio eorum *s.l. M* • publicant *add.* dicunt *s.l. M* || **160** et quod Deus habet
bonitatem *add.* certe Deus est socius bonitatis *s.l. M* || **161** es *add.* eris *s.l. M* • re *add.*
scilicet, mundi *s.l. M* • legitis *add.* leges *s.l. M* • Alcoranum *add.* aliquam sermonem *s.l. M*
|| **163** neque *add.* *signum crucis s.l. M* || **164** paruum sit *add.* paruior illo et signum crucis
s.l. M • magnum *add.* maior *s.l. M* || **168** non habet mutationem *add.* mutantur *s.l. M* •
beatitudo maxima *add.* salus magna *s.l. M* || **169** dicere *add.* loqui *s.l. M* • quod *add.* certe
s.l. M || **170** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **171** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • quod *add.* qui *s.l. M*
• quod *add.* qui *s.l. M*

qui clamant absque Deo blasphemias, quod non sequuntur nisi curam; et quod ii non sunt nisi mendaces.

175 ^{68/67[66]} Is est ille qui posuit uobis noctem ut quiescatis in ea, et diem uisum; in qua re sunt miracula pro gentibus auditricibus.

^{69/68[67]} Dixerunt quod: “Accepit Deus filium.” Tam benedictus est is, igitur is est diues. Eius est quod est in caelis et quod est in terra. Igitur est in uobis aliqua ratio in hoc, aut si dicetis super Deum quod nescitis?

180 ^{70/69[68]} Dic: “Et quod illi qui publicant super Deum mendacium non prosperabuntur in bonis huius mundi.”

^{71/70} Postea ad nos reuertentur ii; postea dabimus gustare iis poenam fortem pro eo, quod fuerunt increduli.

185 ^{72/71[69]} Et lege super eos historiam Noae cum dixit genti suae: “O gens mea! Si est quod piget uos statio mea et admonitio mea cum miraculis Dei, igitur super Deum habeo meam spem, igitur conuugite mandata uestra et blasphematores uestros; postea non erunt facta uestra super uos secreta. Postea iudicatis uos me et non animaduertitis.

^{73/72[70]} Et si rebellabitis, igitur non petii ego uobis aliquid salarium, quare meum salarium non est nisi super Deum; et praecipior ut ego sim ex saluis.”

190 ^{74/73[71]} Igitur mentiti sunt eum, et liberauimus eum et quod erat cum eo in arca, et posuimus eos haeredes. Et submersimus illos qui mentiti sunt cum miraculis nostris. Igitur animaduerte quomodo est poena admonendorum.

195 ^{75/74[72]} Postea misimus post eum nuncios gentibus suis. Et uenerunt [*M* 198] cum declarationibus, et non fuerunt ut crederent cum eo quod mentiti sunt cum eo prius; et sic sigillauimus super corda eorum pertinacium.

^{76/75[73]} Postea misimus super eos Moysem et Aaron ad Pharaonem et genti suae cum miraculis nostris; et superbierunt, et fuerunt gentes peccatrices.

^{77/76[74]} Igitur cum uenit eis ueritas ex potestate nostra, dixerunt quod: “Hic est magus manifestus.”

172 blasphemias *add.* participes *s.l. M* • curam *add. dubium s.l. M* || **173** mendaces *add.* cogitantes *s.l. M* || **175** gentibus auditricibus *add.* hominibus audientibus *s.l. M* || **176** Tam benedictus *add.* laudatus *s.l. M* • igitur *add. signum crucis s.l. M* || **177** igitur *add.* non *s.l. M* • in uobis *add.* apud uos *s.l. M* || **178** aut *add.* an *s.l. M* || **180** prosperabuntur *add.* erunt beati *s.l. M* • in bonis huius mundi *add.* illis erunt bona in hoc mundo *s.l. M* || **181** reuertentur ii *add.* reuersio eorum *s.l. M* || **184** piget *add.* aggrauet *s.l. M* || **185** habeo meam spem *add.* confidi *s.l. M* • conuugite *add.* congregate *s.l. M* • mandata *add.* res *s.l. M* || **186** erunt facta *add.* esto res *s.l. M* • secreta *add.* angusta *s.l. M* • iudicatis *corr.* iudicate *s.l. M* || **187** animaduertitis *add.* exspectetis me *s.l. M* || **189** salarium *add.* praemium *s.l. M* • super *add.* apud *s.l. M* || **190** arca *add.* uani (?) *s.l. M* || **191** mentiti sunt cum *add.* non crediderunt in *s.l. M* || **192** animaduerte *add.* aspice *s.l. M* • poena *add.* finis *s.l. M* || **194** mentiti sunt cum eo *add.* non crediderunt in eo *s.l. M* || **195** pertinacium *add.* transitorum *s.l. M* || **196** genti suae *add.* primatibus suis *s.l. M* || **198** potestate *add.* parte *s.l. M*

- 200 ^{78/77[75]} Dixit Moyses: “Sic dicitis ueritatem, quando uenit uobis: ‘An ueneficium est hoc?’ Igitur non augmentabuntur uenefici?”
- ^{79/78[76]} Dixerunt: “Sic uenitis ad nos ut auferatis uobis quod inuenimus super eum patres nostros et quod sit pro uobis superbia in terra? Igitur nos uobis non erimus credentes.”
- 205 ^{80/79[77]} Et dixit Pharaon: “Afferte mihi omnem ueneficum sapientem!”
- ^{-80[78]} Igitur cum uenerunt uenefici, dixit eis Moyses: “Iacite quod uos debetis uibrare!”
- ^{81[79]} Igitur quando iecerunt, dixit Moyses: “Quod fertis uos id est ueneficium.” Et Deus attonitos faciet eos. Certe Deus non dat perfectionem operae destructorum.
- 210 ^{82[80]} Et uerificabit Deus ueritatem cum uerbis suis, licet pigeat peccatores.
- ^{83[81]} Igitur non crediderunt in Moysen nisi filii ex gente sua super metum Pharaonis et gentis eius, ut scandalizarent eos, quia Pharaon superbiit in terra et is est ex luxuriosis.
- ^{84[82]} Dixit Moyses: “O gens! Si uos credidistis cum Deo, igitur super eum habete spem et eritis uos salui.”
- 215 ^{85[83]} Igitur dixerunt super Deum: “Confidimus, o domine noster!” Non ponas nobis scandalum gentis errantis!
- ^{86[84]} Et libera nos per misericordiam tuam ex gente incredula!
- [M 199] ^{87[85]} Et reuelauimus Moysi et fratri suo, ut aedificarent pro gente uestra in Aegypto domos, et ut ponemus domus uestras templum et facite orationem et denunciate credentibus.
- 220 ^{88[86]} Et dixit Moyses: “O domine noster! Quod tu dedisti Pharaoni et genti suae pulchritudinem et bona in uita istius mundi. O domine noster! Vt dedirigantur a uia tua. O domine noster! Claude super bona eorum et liga super corda eorum, igitur non credent donec uiderint poenam crudelem.”
- 225 ^{89[87]} Dixit: “Iam audita sunt preces uestrae, igitur perseuerate et non sequamini uiam illorum qui nesciunt.”

200 Sic *add.* An *s.l. M* • ueritatem *corr.* ueritati *s.l. M* || **201** augmentabuntur *add.* salui erunt *s.l. M* || **202** Sic *add.* An *s.l. M* • auferatis *add.* remoneatis *s.l. M* || **203** quod sit *add.* erit *s.l. M* • pro *add.* signum crucis *s.l. M* || **206** Iacite *add.* Ponite *s.l. M* || **207** uos debetis uibrare *add.* posituri estis *s.l. M* || **209** attonitos faciet eos *add.* annihilabit id *s.l. M* || **211** super metum *add.* pro metu *s.l. M* || **212** gentis *add.* primatum *s.l. M* || **213** luxuriosis *add.* multiplicantibus *s.l. M* || **214** cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* || **215** super eum habete spem *add.* in eo confidite *s.l. M* || **217** nobis *add.* nos in *s.l. M* • gentis errantis *add.* gentibus iniuriantibus *s.l. M* || **220** templum *add.* in conspectum uel oratoria *s.l. M* • orationem *add.* conseruate *s.l. M* || **221** denunciate *corr.* annunciate *s.l. M* || **222** genti suae *add.* primatibus suis *s.l. M* || **223** dedirigantur *add.* deuiant *s.l. M* || **225** crudelem *add.* dolentem *s.l. M* || **226** audita sunt preces *add.* exaudita est oratio *s.l. M* • perseuerate *add.* dirigite *s.l. M*

230 ^{90[88]} Et fecimus transire filios Israelis mare, quos secutus est Pharaon et acies eius inuidiose et cum inimicitia, donec consecuta est eum submersio. Dixit: “Ego credo quod is est, non est dominus nisi ille, qui credunt cum eo filii Israelis, ego uolo esse ex saluis!”

^{91[89]} Nunc, quod non obediuisti ante et fuisti ex destructoribus.

^{92[90]} Igitur hodie liberabimus te cum corpore tuo, ut sitis cui erit post te miraculum; et quod multi ex hominibus cum miraculis uostris sunt negligentes.

235 ^{93[91]} Iam collocauimus filios Israel collocatione uera, et dedimus nutrimentum eis ex bonis, et non fuerunt differentes donec uenit eis scientia; et quod dominus tuus iudicabit inter eos cum die iudicii, in quo fuerunt in eo differentes.

240 ^{94[92]} Et si es tu in dubio eius, quod detulimus tibi, igitur interroga illos qui legunt scripturas ante te, quod iam uenit tibi ueritas a domino tuo; igitur non sis ex dubitantibus.

^{95[93]} Et non sis ex illis qui mentiti sunt cum uersibus Dei, igitur ex perditis.

[M 200] ^{96[94]} Certe illi qui fuit uerificata uerba domini tui non credet,

⁹⁷ licet uenit eis omnem miraculum, donec uiderint poenam crudelem.

245 ^{98[95]} Igitur non fuit aliqua ciuitas quae crederet et proderit ei credere suum nisi genti Ionae, quae propter suum credere abstulimus nos ab eis poenam et mendaciam in uita huius mundi, et dedimus bona usque ad tempus.

^{99[96]} Et si uellet creator tuus, credidissent in terra toti omnes generaliter. Igitur tu sic uis cogere gentes donec sint credentes.

250 ^{100[97]} Et non est alicui personae ut credat donec cum uoluntate Dei, et posuit poenam super eos qui non sunt sapientes.

^{101[98]} Dic: “Animaduertite quod est in caelis et in terra.” Et non prosunt miracula et admonitiones pro gentibus quae nolunt credere.

^{102[99]} Igitur non exspectant nisi similes dies illorum, qui fuerunt ante illos. Dic:

228 acies *add.* exercitus *s.l. M* || **229** inuidiose *add.* propter inuidiam *s.l. M* • cum inimicitia *add.* iniuriam *s.l. M* || **230** ille *add.* signum crucis *s.l. M* • credunt cum *corr.* crederunt in *s.l. M* || **231** uolo esse *add.* sum *s.l. M* • saluis *add.* obedientibus *s.l. M* || **232** Nunc, quod *add.* Annunciaui *s.l. M* || **235** uera *add.* ueritatis *s.l. M* || **236** et quod *add.* quippe *s.l. M* || **238** eius, quod *add.* de quo *s.l. M* || **239** quod *add.* certe *s.l. M* || **241** uersibus *add.* miraculis *s.l. M* || **242** fuit uerificata *add.* sententiauit super eos *s.l. M* || **243** crudelem *add.* dolentem *s.l. M* || **244** Igitur *add.* Si *s.l. M* • crederet *corr.* credit *s.l. M* • credere suum *add.* fides sua *s.l. M* || **245** nisi genti *add.* praeter populum *s.l. M* • propter suum credere *add.* quando crediderunt *s.l. M* || **246** dedimus bona *add.* postposuissimus eos *s.l. M* || **247** creator *add.* dominus *s.l. M* • generaliter *add.* signum crucis *s.l. M* • Igitur *add.* An *s.l. M* || **248** tu sic uis cogere *add.* cogis *s.l. M* • donec *add.* ut *s.l. M* || **250** sunt sapientes *add.* sapiunt *s.l. M* || **251** Animaduertite *add.* uidete *s.l. M* || **252** admonitiones *corr.* admonitores *s.l. M* • nolunt credere *add.* non credunt *s.l. M* || **253** fuerunt *add.* transiuerunt *s.l. M*

“Igitur exspectate quod ego ero uobiscum ex exspectantibus.”

255 ¹⁰³[¹⁰⁰] Postea ego liberabimus nuncios nostros et illos qui crediderunt, sic conuenit super nos saluare credentes.

¹⁰⁴[¹⁰¹] Dic: “O uos homines! Si estis uos in dubio de lege mea, igitur non adoro illos quos adoratis absque Deo, uerum adoro Deum illum qui mori faciet uos; et praeceptum mihi est ut sim ex credentibus.”

260 ¹⁰⁵[¹⁰²] Et erige faciem tuam ad legem purificate quod non sis ex blasphematoribus.

¹⁰⁶[¹⁰³] Et non uoces absque Deo quod non proderit tibi et non nocebit tibi et si fecisses id, uide quod eris ex errantibus.

265 ¹⁰⁷[¹⁰⁴] Et si te tanget Deus cum aliquo malo, igitur non est quod auferat id nisi iste; et si uult dare tibi bonum, igitur non est reuocatio gratiae suae, compraehendit cum eo quem uult ex seruis suis; et is est indultor misericors.

¹⁰⁸[¹⁰⁵] Dic: “O uos homines! Iam uenit uobis ueritas ex domino uestro, igitur qui bene direxit se, igitur est bene directus pro se ipso; et qui errauit, igitur est error super se; et non sum ego super uos procurator.”

270 ¹⁰⁹[¹⁰⁶] Et sequere quod est reuelatum tibi, et accipe patientiam donec iudicet Deus; ille est melior iudicatorum.

254 Igitur *add. signum crucis s.l. M* || **255** conuenit *add. debitum est s.l. M* || **256** nos saluare *add. quod liberemus s.l. M* || **257** uos homines *add. gentes s.l. M • lege add. fide s.l. M* || **258** mori faciet *add. complebit s.l. M* || **259** praeceptum mihi est *corr. praeceptus fui s.l. M • ut add. signum crucis s.l. M* || **260** legem purificate *add. fidem catholice s.l. M • quod add. et s.l. M* || **262** fecisses *add. facies s.l. M • uide quod add. ecce s.l. M • errantibus add. iniuriantibus s.l. M* || **263** quod auferat *add. auferens s.l. M • iste add. ille s.l. M* || **264** uult dare *add. uellet s.l. M • reuocatio corr. reuocans s.l. M • compraehendit add. inueniet s.l. M* || **266** uos homines *add. gens s.l. M* || **267** bene *add. signum crucis s.l. M* || **268** ego *add. signum crucis s.l. M* || **269** est reuelatum *add. reuelabitur s.l. M* || **270** iudicatorum *add. iudicantium s.l. M*

[M 201] <CAPVT XI>

Caput Hud, factum in Mecha, in ea centum uiginti et duo uersus.

In nomine Dei pii pietatoris.

¹ A.L.R. Liber fuit notificatus uersus sui, ^[2] postea fuit declaratus ex parte iudicatoris sapientis,

5 ² ut non adorent nisi Deum quia sum ego uobis admonitor et annunciator.

^[3] Et ut petatis ueniam a domino nostro, postea estote paenitentes ei. Et faciam uos prosperos prosperatione bona usque ad tempus determinatum. Et dederit unicuique bono ex bonitatem suam sic. Et si rebellatis, igitur ego timeo super uos poenam diei maioris.

10 ^[4] Et ad Deum reuertemini uos; et is est super omnem rem potens.

^[5] Et sic quod ii duplicant corda eorum habendo uerecundiam de eo. Igitur in hora

^{6/-} detegentur uestimenta sua, et scit quod secretatis et quod publicatis,

^{7/-} quod is est sapiens cum eo quod est in cordibus.

15 ^{8/[6]} Et non est aliqua bestia in terra quae non sit super Deum nutrimentum eius et scit habitationem eius et exclamationem eius totum est in libro manifestum.

^{9/[7]} Is est ille qui creauit caelos et terram in sex diebus, et erat thronus eius super aquam ut experiretur uos quis uestrum melior in opere.

1 in Mecha *add.* Mechinum *s.l.* *M* • uersus *add.* non reperi plures 106 *in mg.* *M* || **3** notificatus *corr.* notificati *s.l.* *M* • fuit *add.* fuerunt *s.l.* *M* • declaratus *add.* declarati *s.l.* *M* || **7** et faciam uos prosperos *add.* ut prosperet uos *s.l.* *M* • tempus determinatum *add.* terminum nominatum *s.l.* *M* || **8** unicuique bono ex *add.* omni socio *s.l.* *M* • rebellatis *corr.* rebellauissent (?) *s.l.* *M* • igitur *add.* signum crucis *s.l.* *M* • poenam *add.* tormentum *s.l.* *M* || **10** reuertemini uos *add.* reuersio uestra *s.l.* *M* • omnem rem *add.* omnia *s.l.* *M* || **11** Et sic *add.* Certe *s.l.* *M* • duplicant *add.* peruertunt *s.l.* *M* • habendo uerecundiam *add.* ut abscondant *s.l.* *M* • in hora *add.* ad tempore *s.l.* *M* || **12** detegentur *add.* tegentur *s.l.* *M* • et *add.* signum crucis *s.l.* *M* • secretatis *corr.* secretant *s.l.* *M* • publicatis *corr.* publicant *s.l.* *M* || **13** sapiens cum eo quod est in cordibus *add.* sciens in proprietate cordium *s.l.* *M* || **14** quae non sit *add.* nisi *s.l.* *M* • Deum *add.* est *s.l.* *M* || **15** habitationem *add.* repositum *s.l.* *M* • exclamationem *add.* pesilium (?) *s.l.* *M*

^{10/-} Et si dices quod: “Vos resuscitaturi estis post mortem.” Et si dicent illi qui sunt increduli quod: “Hoc non est nisi ueneficium manifestum.”

20 ^{11/[8]} Et si retardauimus nos eorum poenam usque ad tempus numeratum, dicent: “Non facit detinere nisi in dies.” Qua uenit eis, non recedent ab eis poena eorum de eo quod fuerunt cum eo derisores.

[M 202] ^{12/[9]} Et si fecimus gustare personae nostri misericordiam ex uobis, postea abstulimus ab eo, igitur is est desperatus incredulus.

25 ^{13/[10]} Et si fecimus ei gustare gratiam nostram post nocumentum quod tetigit eum, dicet: “Ablata sunt peccata a me.” Igitur tu es laetissimus et uanagloriosus.

^{14/[11]} Nisi illi qui habuerunt patientiam et fecerunt opera sancta, igitur isti erit pro eis indulgentia et praemium maximum.

30 ^{15/[12]} Igitur si forte relinques aliquam rem de eo quod reuelauimus tibi, et angustabitur cum eo cor tuum ut deberent dicere ut deberet descendere super te thesaurus, aut uenire cum eo angelus. Igitur quoad te eris admonitor; et Deus est super omnem rem procurator.

^{16/[13]} Et si dicent ii: “Publicant.” Igitur dic: “Afferte decem capitula similia ei ex publicatis et uocate quem poteris uos absque Deo, si uos estis ueraces.”

35 ^{17/[14]} Igitur si non respondebunt uobis, igitur scitote quod is fuit delatus cum scientia Dei, et non est dominus nisi is, igitur uos estote ex saluis.

^{18/[15]} Qui uult uitamistius mundi et pulchritudinem eius, ego augebo eis opera sua in eo, et non erunt in eo diminuti.

40 ^{19/[16]} Isti sunt ii, qui non erit eis in alio saeculo nisi ignis et auferetur quod fecerunt in eo, et nihilabitur quod fuerunt factores.

45 ^{20/[17]} Et quod erit super declarationes domini sui, et leget is testimonium eius, et ex ante eum est liber Moysi aduocator et pius. Illi qui credent in eum et qui non credent in eum ex christianis et iudeis, igitur ignis erit promissus eorum. Igitur ne stetis in dubio in Deo, quod is est ueritas domini tui; uerum plures ex hominibus non sunt credentes.

18 resuscitaturi *corr.* resuscitandi *s.l. M • et add. signum crucis s.l. M* || **21** Non facit detinere *add.* Quis detinet id *s.l. M • nisi in dies add. certe in die s.l. M • recedent add. recedendus erit s.l. M • poena eorum add. circulauit eos s.l. M* || **23** personae nostri *add. hominem s.l. M* || **24** incredulus *add. negatus s.l. M* || **25** nostram *add. signum crucis s.l. M* || **26** Ablata sunt *add. ambulauisse s.l. M* || **27** opera sancta *add. beneficia s.l. M* || **29** si *add. signum crucis s.l. M* || **30** angustabitur *corr. angustans s.l. M • deberent dicere add. dicant s.l. M • deberet descendere super se add. quare non descenditur super eum s.l. M* || **31** igitur quoad te eris *add. quippe esto s.l. M* || **33** Et si dicent *add. An dicunt s.l. M • Publicant add. ex semet referens s.l. M* || **34** publicatis *add. semet mendaciter referendis s.l. M* || **36** igitur *add. utrum s.l. M • estote add. sitis s.l. M • saluis add. obedientibus s.l. M* || **37** ego augebo eis *add. complebimus s.l. M* || **40** nihilabitur *add. uanum erit s.l. M • factores add. facientes s.l. M* || **41** Et *add. An s.l. M • declarationes add. claritatem s.l. M • testimonium eius add. testis ab illo s.l. M* || **42** aduocator *add. docens s.l. M • pius add. misericors (?) s.l. M* || **43** christianis et iudeis *add. congregationibus s.l. M*

^{21/[18]} Et non est maior iniuria quam qui publicat super Deum mendacium, qui praesentes erunt super creatorem eorum et dicerent testes: “Isti sunt illi qui mentiti sunt super dominum suum.” Igitur maledictio Dei est super iniuriatores.

50 [M 203] ^{22/[19]} Et illi, qui perturbabunt uiam Dei, et procurant errores, et sunt cum alio saeculo, ii increduli.

^{-/[20]} Illi non erunt perpetui in terra et non erit eis absque Deo amici. Erit duplicata eis poena, non poterunt acquirere auditum et non habebunt ii uisus sic.

^{23/[21]} Illi sunt ii qui amiserunt animas suas et fecit errare eos id de quo fuerunt mendaces.

55 ^{24/[22]} Non est minus quod ii in alio saeculo sunt ex perditis.

^{25/[23]} Et illi qui sunt credentes, et facient opera sancta, et reconciliabuntur domino suo, isti sunt socii paradisi, erunt in eo perpetui.

^{26/[24]} Similes sunt domino socii sicuti caecus et surdus, et uidens et audiens; igitur sunt aequales in similitudinem; igitur cur non estis prudentes?

60 ^{27/[25]} Iam misimus Noem genti suae: “Ego sum uobis admonitor manifestus,

^{28/[26]} ut non adoretis nisi Deum, quia timeo super uos poenam diei crudelis.”

^{29/[27]} Et dixerunt primates qui non crediderunt ex gente sua: “Non uidebimus te nisi personam similem nobis, et non uidemus te quod sequantur te nisi ii qui sunt minores nos pauci consilii, et non uidemus uobis super nos aliquam uirtudem, immo putamus quod uos estis mendaces.”

65 ^{30/[28]} Dixit: “O mea gens! Cum uidistis uos, si sum ego super declarationem domini mei, et dedit mihi misericordiam sui ipsius, igitur quomodo sum caecatus super uos? Quomodo obligabimus uos et nos de ea estis maesti?”

46 Et non est maior iniuria *add.* Quis iniuriantior *s.l. M* • publicat *add.* dixit *s.l. M* || **47** quod praesentes erunt super creatorem eorum *add.* illi recitabuntur coram domino *s.l. M* || **48** Igitur *add.* Quippe *s.l. M* || **49** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • procurant errores *add.* quaerunt eam obliquam *s.l. M* || **50** ii increduli *add.* negantes *s.l. M* || **51** perpetui *add.* uictores *s.l. M* || **52** Erit duplicata eis poena *add.* Duplicabitur tormentum *s.l. M* • poterunt acquirere auditum *add.* possunt audire *s.l. M* • habebunt ii uisus *add.* fuerunt uidentes *s.l. M* || **54** fecit errare eos id de quo fuerunt mendaces *add.* deuiavit ab eis quod mactant (?) *s.l. M* || **55** minus (?) *M* • Non est minus (?) *add.* sine dubio *s.l. M* • ex perditis *add.* perditiores et signum crucis *s.l. M* || **56** Et *add.* Certe *s.l. M* • facient opera sancta *add.* fecerunt beneficia *s.l. M* • reconciliabuntur *add.* purificauerunt *s.l. M* || **57** domino suo *add.* ad dominum eorum *s.l. M* || **58** Similes sunt domino socii sicuti *add.* exemplum duorum agminum sunt uelut *s.l. M* || **59** igitur sunt aequales *add.* utrum aequant *s.l. M* • igitur cur *add.* an *s.l. M* • prudentes *add.* cogitantes *s.l. M* || **60** Ego *add.* scilicet, dixit *s.l. M* || **61** crudelis *add.* dolentis *s.l. M* || **64** minores nos *add.* uiles nostri *s.l. M* • uobis *add.* *signum crucis s.l. M* • aliquam uirtudem *add.* aliquod superfluum *s.l. M* || **66** declarationem *add.* claritatem *s.l. M* || **67** igitur quomodo sum caecatus *add.* et peccauit *s.l. M* || **68** maesti *add.* odientes *s.l. M*

70 ^{31/[29]} O mea gens! Non peto ego a uobis super eo thesaurum quod merces mea est in Deo. Et non est mihi pellere eos qui sunt credentes, quia ii congregabuntur domino suo, uerum ego uideo uos gentes ignorantes.

^{32/[30]} O mea gens! Quis dabit uictoriam mihi a Deo si ego pello eos? Igitur quomodo non estis recordantes?

75 [M 204] ^{33/[31]} Et non dico uobis quod ego habeo thesauros Dei, et non scio secretum; et non dico quod ego sum angelus, non dico illis quod displicet oculis uestris quod non dabit eis Deus bonum; quod Deus scit cum eo quod est in personis uestris; igitur certe essent ex erratis.”

^{34/[32]} Dixerunt: “O Noe! Iam disputauisti nobis et auxisti disputationem nostram. Igitur fer nobis quod promisisti nobis, si tu es ex ueracibus.”

80 ^{35/[33]} Dixit: “Et ueniet uobis cum eo Deus si uelit, et uos non tardabimini.

^{36/[34]} Et non proderit uobis mea admonitio, si uolo ego admonere uos, et si est quod Deus uult decipere uos; quod is est dominus uester et ad eum reuertemini.”

^{37/[35]} Et dixerunt: “Is publicauit.” Dic: “Si ego publicauit id, igitur super me est merces mea, et ego sum liber de eo quod peccauistis.”

85 ^{38/[36]} Et fuit reuelatum Noe quod: “Id erat qui non credunt cum gente sua nisi qui crediderunt; igitur non pigeat te pro eo, quod fuerunt factores.

^{39/[37]} Et tu facies arcam in praesentia nostra et cum reuelatione nostra, et non petas a me in illis qui iniuriauerunt, quia fuerunt submergendi.”

90 ^{40/[38]} Et faciendo is arcam, et quotiescumque transibant super eum primates gentis suae, ridebant de eo. Dixit: “Et si ridetis de nobis, igitur nos ridebimus de uobis quemadmodum risistis.

^{-/[39]} Igitur etiam scietis

^{41/-} cui ueniet, et poena, quem per eam pudebit; et erit merens super eo poena perpetua.”

69 quod *add.* non est *s.l. M* || **70** est in Deo *add.* nisi super Deum *s.l. M* • est mihi pellere eos *add.* sum expellens *s.l. M* • congregabuntur *add.* obuiantes *s.l. M* || **72** dabit uictoriam *add.* auxiliabitur *s.l. M* • pello *add.* expuli *s.l. M* || **73** Igitur quomodo non estis recordantes *add.* Nonne recordamini *s.l. M* || **74** et non *add.* neque *s.l. M* || **75** secretum *add.* futurum *s.l. M* || **76** quod displicet oculis uestris *add.* quos spernant oculi uestri *s.l. M* • scit cum eo *add.* scientior *s.l. M* || **77** personis *add.* animabus *s.l. M* • igitur certe essent ex erratis *add.* ergo sim ex iniuriantibus *s.l. M* || **78** nobis *add.* nobiscum *s.l. M* || **80** Et *add.* Certe *s.l. M* || **81** uolo ego *corr.* uolui *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* || **82** quod *add.* signum crucis *s.l. M* • uult decipere *add.* uellet deuiare *s.l. M* • quod is *add.* ille *s.l. M* || **83** Et *add.* An *s.l. M* • publicauit *add.* iactauit id *s.l. M* • publicauit *add.* iactauissem *s.l. M* || **84** merces *add.* peccatum *s.l. M* || **85** Id erat qui non credunt cum *add.* Non credet ex *s.l. M* || **86** crediderunt *add.* credit *s.l. M* || **87** tu facies *add.* fac *s.l. M* • in praesentia nostra *add.* coram oculis nostris *s.l. M* || **88** non petas a *add.* ne colloquaris *s.l. M* || **89** faciendo is *add.* cum fecerit *s.l. M* || **90** Et *add.* signum crucis *s.l. M* || **93** quem per eam pudebit *add.* confundet eam *s.l. M*

- 95 ^{42/[40]} Donec quando uenit mandatum nostrum, et ebulliit in furino, et diximus: “Vos ponite in ea ex omni re pares marem et faeminam, et familiam tuam, nisi quod anticipant super eum uerbum, et qui crediderunt.” Et qui non crediderunt cum eo pauci.
- 100 ^{43/[41]} Et dixit: “Equitate in ea cum nomine Dei, qui facit currere eam et stare eam, quia dominus tuus est indultor, misericors.”
- ^{44/[42]} Et exibat currendo cum eis in undis sicuti montes; et clamauit Noe filium suum, et erat multum remotus: “O fili meus! Equita nobiscum et non remaneas cum incredulis!”
- 105 [M 205] ^{45/[43]} Dixit: “Ego haerebo uni monti qui saluabit me ex aqua.” Dixit: “Non est saluatio in die a mandamento Dei nisi qui erit pietatus.” Et steterunt inter eos undae, et fuit ex submersis.
- ^{46/[44]} Et fuit dictum: “O terra! deuoret te aqua tua! Et o caelum! Detine te!” Et submersa est aqua, et fuit determinatum mandatum, et sedit super apicem, et fuit dictum: “Estote de longo gentibus errantibus.”
- 110 ^{47/[45]} Et uocauit Noem dominus suus et dixit: “O domine! Quod filius meus est ex familia mea, et quod promissum tuum est uerum, quod tu est iudex plusquam omnes iudices.”
- ^{48/[46]} Dixit: “O Noe! Quod is non est ex familia tua, quod is operatus est non sancta opera. Igitur ne petas a me, quod non est tibi cum eo scientia; et ego admoneo te ut non sis ex ignorantibus.”
- 115 ^{49/[47]} Dixit: “O creator! Quod ego defendo cum te, ut petam a te quod non est mihi cum eo scientia; igitur nisi parcas mihi et habebis misericordiam de me, ero ex perditis.”
- 120 ^{50/[48]} Fuit dictum: “O Noe! Descende cum saluatione nostri et benedictionibus super te, et super gentem quae est tecum, et gentem quae nos prosperabimus eos; et postea tangens eos nostra poena crudelis.”

95 in furino *add. dubium* et furnum *s.l. M* || **96** ponite *add. porta s.l. M* • re pares marem et faeminam *add. paria duo s.l. M* || **97** uerbum *add. scilicet, Dei s.l. M* • cum eo *add. secum s.l. M* || **99** ea *add. scilicet, arca s.l. M* • qui facit currere eam *add. cursum eius s.l. M* • et stare eam *add. et applicatum eius s.l. M* || **101** exibat currendo *add. illa currit s.l. M* || **102** multum remotus *add. separatus s.l. M* • fili meus *add. filiote mi s.l. M* || **105** saluatio in die *add. defensor hodie s.l. M* • mandamento *add. mandato s.l. M* • qui erit pietatus *add. cui misertus erit s.l. M* • steterunt *add. separauerunt s.l. M* || **107** deuoret te aqua tua *add. ingurgita aquam tuam s.l. M* || **108** submersa est *add. diminuta s.l. M* • mandatum *add. scilicet, Dei s.l. M* • apicem *add. montis Gindi s.l. M* || **109** Estote de longo *add. longitudo erit s.l. M* || **110** et] ex *M* || **111** et quod *add. certe s.l. M* || **112** iudex plusquam omnes iudices *add. iudicantior iudicum s.l. M* || **113** is *add. signum crucis s.l. M* || **114** operatus est non sancta opera *add. opus est in atum (?) s.l. M* • cum *add. in s.l. M* || **116** Quod *add. signum crucis s.l. M* || **117** cum *add. in s.l. M* || **119** saluatione nostri *add. pace a nobis s.l. M* || **121** tangens (?) *M* • tangens (?) *add. signum crucis et tangebit s.l. M* • crudelis *add. dolens s.l. M*

^{51/[49]} Haec sunt ex rebus secretis quas reuelabimus tibi, quod erat quod nesciebas tu nec tua gens ante hoc. Igitur praesta patientiam quod fortuna est pro iustis.

125 ^{52/[50]} Et ad Ad et eius fratrem Hud dixit: “O mea gens! Adorate Deum, qui non est uobis dominus absque eo, quia uos non estis nisi mendaces.

^{53/[51]} O gens! Non peto a uobis super eo mercedem, quia merces mea non est nisi super illum qui formauit me. Igitur cur non estis prudentes?

^{54/[52]} O mea gens! Petite ueniam a domino uestro! Postea renouabimini ei; et mittet a caelo super uos pluuiam,

130 ^{55/-} et augebit uobis uires uiribus; et non sitis rebelles et peccatores.”

^{56/[53]} Dixerunt: “O Hud! Non uenis nobis cum declaratione et non es nobis ut relinquamus [*M* 206] dominos nostros pro dicere tuo. Et non erimus nos tibi credentes.

135 ^{57/[54]} Et nos dicimus quod si non recedas tu aliquis de diis nostris facient tibi aliquid malum.” Dixit: “Ego faciam te testem Deum. Igitur facite testem quod ego sum liber de eo quod uos blasphematis

^{58/55} absque eo. Faciatis traditionem omnes postea non exspectetis me.

140 ^{59/56[55]} Et habeo spem super Deum, dominum meum et Deum uestrum et non est aliquid animal nisi quod is teneat cum potestate sua; et quod creator meus est super uiam rectam.

^{60/57[56]} Et si rebellabunt, igitur ego applicui uobis quod sum mussus cum eo ad uos. Et faciet haeredem dominus meus gentes extra uos, et non nocerunt ei in aliquo; et quod creator meus super omnem rem custodiens.”

145 ^{61/58[57]} Et quando uenit mandatum nostrum, liberauimus Hud et illos qui crediderunt cum eo propter pietatem nostram et liberauimus eos a poena grossa.

^{62/59[58]} O illa Ad! Negauerunt cum miraculis domini sui et deobedierunt nunciis suis et secuti sunt mandatum omnis superbi pessimum.

122 rebus secretis *add.* historiis absentiae *s.l. M* • quod erat quod nesciebas *add.* non fuisti sciens ea *s.l. M* || **123** fortuna *add.* finis *s.l. M* • iustis *add.* timentibus *s.l. M* || **124** Et ad Ad et eius fratrem *add.* ad Ad fratrem suum *s.l. M* || **127** Igitur cur non estis prudentes *add.* Nonne intelligitis *s.l. M* || **128** renouabimini (?) *M* • renouabimini (?) ei *add.* *signum crucis et paeniteat* (?) uobis ad Deum *s.l. M* || **130** augebit *corr.* augeat *s.l. M* || **131** declaratione *add.* claritate *s.l. M* || **132** es nobis ut relinquamus *add.* sumus relinquentes *s.l. M* • dominos *add.* deos *s.l. M* || **134** quod si non recedas *add.* nisi tetigerit te *s.l. M* || **135** facient tibi aliquid malum *add.* cum malo *s.l. M* • Igitur facite testem *add.* et testimonium *s.l. M* || **136** liber *add.* mundus, innocens *s.l. M* || **137** Faciatis traditionem *add.* Decipite me *s.l. M* || **138** habeo spem *add.* certe speraui *s.l. M* || **139** teneat *add.* accipiens *s.l. M* • potestate sua *add.* anteriori *s.l. M* • et quod creator *add.* certe dominus *s.l. M* || **143** et quod creator *add.* quare dominus *s.l. M* || **145** pietatem *add.* cum misericordia *s.l. M* • nostram] nostra *M* || **146** illa *add.* scilicet, gens *s.l. M* • et *add.* *signum crucis in mg.* *M* || **147** mandatum *add.* *signum crucis s.l. M* • pessimum *add.* perfidientes *s.l. M*

- 63/60^[59] Et insecuti fuerunt in hoc mundo cum maledictione usque ad diem iudicii. Itaque Ad non crediderunt domino suo et fuerunt facti longi qui ad Ad et gentem Hud.
- 150 64/61^[60] Et ad Tamud suum fratrem Zalich dixit: “O gens mea! Adorate Deum, non est uobis dominus praeter eum, is est qui creauit uos ex terra et dedit uitam uobis, in ea igitur petite ueniam ab eo; postea reconciliemini ei, quod Deis meus est propinquus, respondens.”
- 155 65/62^[61] Dixerunt: “O Zalich! Iam fuistis tu inter nos desideratus ante hoc; et si prohibes nobis adorare quod adorauerunt patres nostri? Et nos sumus in dubio de eo, quod uocas nos ad eum certum.”
- 160 66/63^[62] Dixit: “O mea gens! Animaduertite si sum ego super declarationem creatoris mei, et iam dedit mihi ex se misericordiam. Igitur quis defendet me a Deo si deobedio ei? Igitur non augebitis mihi nisi dispendium.
- [M 207] 67/64^[63] O mea gens! Haec est camela Dei, pro uobis miraculum. Igitur dimittite eam comedere in terra Dei; et non tangatis eam cum malo, igitur accipiet uos poena propinqua.”
- 165 68/65^[64] Igitur interfecerunt eam et dixit: “Detinete uos in domibus uestris tres dias.” Hoc est promissum non mendax.
- 69/66^[65] Igitur cum uenit mandatum nostrum, liberauimus Zalich et illos qui crediderunt cum eo propter misericordiam nostri a uerecundia diei iudicii; quod creator tuus est fortis, gloriosus.
- 170 70/67^[66] Et accepit illos, qui iniuriauerunt, stupefactio et remanserunt in mane in domibus suis mortui,
- 71/68^[67] sicuti non fuissent in ea. Et quod Thamud non crediderunt creatorem suum, et non fuerunt longinqui a Thamud.
- 72/69^[68] Iam uenerunt nuncii nostri ad Abraham cum annunciationem, dixerunt: “Saluatio!” Dixit: “Saluatio!” Et non remansit qui uenit cum uno uitulo elixo.
- 175 73/70^[69] Igitur cum uidit manus suae non applicabantur ei, negauit eos quod

148 usque ad *add.* et in *s.l. M* || **149** Ad *add.* scilicet, gens *s.l. M* • et fuerunt facti longi *add.* certe erit longitudo *s.l. M* • et *add. signum crucis s.l. M* || **151** Tamud *add.* scilicet, gentem misimus *s.l. M* || **152** et dedit uitam uobis *add.* habitare fecit uos *s.l. M* || **153** est] et *M* || **154** respondens *add.* exaudiens *s.l. M* || **157** certum *add.* suspectatorem *s.l. M* || **158** Animaduertite *add.* An uidistis *s.l. M* || **159** declarationem creatoris mei *add.* claritatem a domino *s.l. M* • si *add. signum crucis s.l. M* || **164** Detinete *add.* Prosperate *s.l. M* || **167** a uerecundia *add.* et a confusione illius *s.l. M* • iudicii *add. signum crucis s.l. M* || **168** quod creator tuus *add.* certe dominus uester *s.l. M* || **169** stupefactio *add. dubium s.l. M* || **171** fuissent *add.* habitauerunt *s.l. M* • Et quod *add.* Itaque *s.l. M* • Thamud *add.* scilicet, gens *s.l. M* • non crediderunt creatorem suum *add.* negauerunt dominum eorum *s.l. M* || **172** et non fuerunt longinqui a *add.* certe nec longitudo ad *s.l. M* || **173** Iam *add.* et quando *s.l. M* • nuncii *add.* missi *s.l. M* || **174** Saluatio¹ *add.* Salus *s.l. M* • Saluatio² *add.* Salus *s.l. M* • elixo] elisso *M* • elisso *add.* asso *s.l. M*

corporaliter tangebant ex eis timentem, dixerunt: “Ne timeas qui nos mittimus genti Loth.”

^{74/71} Et uxor eius stabat erecta, sic risit ea, igitur denunciauimus ei cum Isaac et, post Isaac, cum Iacob.

180 ^{75/72[70]} Dixit: “Vah mihi! Quomodo concipiam quod ego sum anus et hic maritus meus est senex? Et haec est res mirabilis!”

^{76/73[71]} Dixerunt: “An miraris de mandato Dei? Et misericordia Dei et benedictione eius super uos, uicinos templi, quia is est laudatus responsor.”

185 ^{77/74[72]} Et cum reuoltus fuit ab Abraham metus et uenit ei annunciatio, disputauit nobis in gente Loth,

^{-75[73]} et quod Abraham est dignus et patiens catholice.

^{78/76[74]} O Abraham! Recede ab hoc quia id uenit mandatum domini tui quod eis uenit poena absque remedio.

190 ^{79/77[75]} Igitur cum uenerunt nuncii nostri ad Loth, taedit eum eorum, et angustata sunt cum eis [M 208] membra, et dixit: “Hic est dies fortis.”

^{80/78[76]} Et uenit ad eum gens sua celeriter quod ante fuerunt factores peccatorum. Dixit: “O mea gens! Hae filiae meae sunt magis mundaepro uobis, igitur timete Deum, non faciatis pudorem in meis aciebus et non est uobis homo bonus.”

195 ^{81/79[77]} Dixerunt: “Iam scias quod est nobis in filiabus tuis ratio et tu scis quod nolumus.”

^{82/80[78]} Dixit: “Si essent mihi uobiscum uires aut posse recedere ad locum fortem!”

200 ^{83/81[79]} Dixerunt: “O Loth! Nos sumus nuncii creatoris tui, iam appulimus ad te. Igitur uide cum familia tua cum parte nocte et non uoluatur ex uobis aliquis nisi uxor tua, quod ea acquireret sibi quod acquireret aliis. Et quod promissum eorum in aurora, aut non est in aurora multum propinquam.”

^{84/82[80]} Igitur cum uenit mandatum nostrum, posuimus altitudinem eius in imo eius et pluuiimus super eam lapidibus ex caeno fortibus tormentatoribus

176 timentem *add.* timorem *s.l. M* • mittimus *add.* missi sumus *s.l. M* || **178** eius *add.* scilicet, Abrahae *s.l. M* • igitur *add.* tunc *s.l. M* || **182** Et *add.* signum crucis *s.l. M* • benedictione *corr.* benedictio *s.l. M* || **183** uicinos *corr.* uicini *s.l. M* • templi *add.* domus *s.l. M* • responsor *add.* glorificatus *s.l. M* || **186** dignus et patiens catholice *add.* pius, penitens, humilis *s.l. M* || **188** absque remedio *add.* inrendibile (?) *et add.* signum crucis *s.l. M* || **189** angustata] angustatata *M* || **191** celeriter *add.* ad eum *M* • fuerunt factores peccatorum *add.* sunt operati peccata *s.l. M* || **193** faciatis pudorem *add.* confundatis me *s.l. M* • aciebus *add.* conuitatis (?) *s.l. M* • et non *add.* nonne *s.l. M* || **194** scias *add.* scisti *s.l. M* || **197** creatoris *add.* scilicet, illi tres conuiuiae domini *s.l. M* • iam appulimus *add.* non adsunt *s.l. M* || **198** uide cum parte *add.* ambula in nocte *s.l. M* || **200** aurora *add.* mane *s.l. M* • aut non est in aurora multum propinquam *add.* nonne mane est propinquum *s.l. M* || **201** eius *add.* scilicet, urbis *s.l. M* || **202** caeno fortibus *add.* inferno curatis (?) *s.l. M*

-/83 ex parte creatoris tui; et non erant iniuriatores de longe.

205 ^{85/84[81]} Et iis Madae fratrem suum Sciuai b dixit: “O gens mea! Adorate Deum! Non est uobis dominus extra eum. Et non detis diminutionem in mesura et in pondere. Et ego uideo uos cum bono, et ego timeo super uos poenam Dei comprahendentis.

^{86/85[82]} O mea gens! Complete mesuram et pondus cum directo, et non decipiatis gentem in rebus suis et in terra eatis destruendo.

210 ^{87/86[83]} Timor Dei est melior uobis si uos estis credentes.

^{88/-} Et non sum ego super uos custodia.”

^{89/87[84]} Dixerunt: “O Sciuai b! An orationes tuae praecipunt tibi ut relinquamus quod adorarunt patres nostri, aut ut faciamus in bonis nostris quod uoluerimus? Et quia tu es patiens, bonus?”

215 ^{90/88[85]} Dixit: “O mea gens! An uidistis susum super declarationem creatoris mei? Et nutrimentum meum est nutrimentum bonum. Et nolo cotraire uos [*M* 209] quod est prohibitum uobis pro eo, et uolo nisi pacem quod tuum possum, et non concinnatio mea nisi cum Deo, super eum cofidi et ei haeredo.

220 ^{91/89[86]} O mea gens! Non uenit uobis labor ut accipiat uos sicut accepit gentem Noae, et gentem Hud, et gentem Zalieh, et non sunt gentes Loth a uobis longinqua.

^{92/90[87]} Et petite ueniam a domino uestro, postea reconciliamini ei; quod dominus meus est misericors et clemens.”

225 ^{93/91[88]} Dixerunt: “O Sciuai b! Non intelligimus multum de eo quod dicis, et non uidemus te inter nos debilem, et nisi pro familia tua lapidauissemus te quare non es super nos honoratus.”

^{94/92[89]} Dixit: “O mea gens! Et familia mea maior reuerentia super uos Dei? Et accepistis eum post uos et iecistis humeris; certe dominus meus cum eo quod facitis est comprahensor.

203 tormentatoribus ex parte creatoris tui *add.* existimatis apud dominum tuum *s.l. M* || **204** iis Madae *add.* scilicet, ad gentem Madae *s.l. M* || **205** detis diminutionem *add.* diminuatis *s.l. M* • mesura *corr.* mesuram *s.l. M* || **206** pondere *add.* pondus *s.l. M* • et *add.* quia *s.l. M* || **207** comprahendentis *add.* circulantis *s.l. M* || **208** directo *add.* iustitia et signum crucis *s.l. M* • decipiatis *add.* uilatis, id est “uile faciatis”, inquit, ecco ridiculum glossatorem! *s.l. M* || **209** eatis *add.* superbiatis *s.l. M* || **210** Timor *add.* Reliquum *s.l. M* || **211** custodia *add.* custos *s.l. M* || **214** patiens *add.* pius *s.l. M* || **215** declarationem *add.* claritatem *s.l. M* • creatoris *add.* domini *s.l. M* || **217** est prohibitum *add.* prohibeo *s.l. M* • uolo *add.* nolo *s.l. M* • pacem *add.* pacificationem *s.l. M* || **218** haeredo *add.* humiliabo *s.l. M* || **219** uenit uobis labor *add.* fecit peccare uos nec perfidia *s.l. M* || **220** et *add.* aut *s.l. M* • et *add.* aut *s.l. M* || **223** clemens *add.* amator *s.l. M* || **225** familia tua *add.* maioribus tuis *s.l. M* • quare *add.* et *s.l. M* || **226** es *add.* sis *s.l. M* || **227** Et *add.* An *s.l. M* • maior reuerentia super uos Dei *add.* honore (?) magis apud uos quam Deus *s.l. M* || **228** uos et iecistis *add.* post humeros uestros *s.l. M* || **229** comprahensor *add.* circulator *s.l. M*

- 230 ^{95/93[90]} O mea gens! Facite super quod estis uos, et ego faciam; igitur scietis
^{96/-} cui ueniet ei poena et pudor et qui est mendax; et animaduertite quod ego cum uobis animaduertens.”
- ^{97/94[91]} Igitur cum uenit mandatum nostrum, liberauimus Sciuaiib et illos qui crediderunt cum eo, in misericordia nostri. Et accepimus illos qui iniuriauerunt cum stupefactione. Igitur remanserunt in mane in domibus suis mortui,
235 ^{98/95} ueluti non fuissent in ea, ita fuerunt longinqui Madaie sicuti fuerunt longinqui Thamud.
- ^{99/96[92]} Et misimus uos Moysem cum miraculis nostris et ratione manifesta
^{-/97[93]} iis Pharaonis et primatibus suis. Et secuti sunt mandatum Pharaonis et non fuit mandatum Pharaonis ductum.
240 ^{100/98[94]} Et anticipatio genti suae diem iudicii, et ducam eos ad ignem, et malum aduentum ueniet.
- ^{101/99[95]} Et secuti fuerunt in hoc a maledictione et diei iudicii malum donum recipiens.
- 245 ^{102/100[96]} Hae sunt noua urbium quae declarabimus super te, de eis sunt erectae et dirutae.
- ^{103/101[97]} Et non iniuriauimus eos uerum iniuriauerunt se ipsos; et non profuit sic [*M* 210] domini sui illi qui uocabant absque Deo nihil, quando uenit mandatum domini tui, et non auxit eis praeter perditionem.
- 250 ^{104/102[98]} Et sic est castigatio domini tui quando castigauit ciuitates, et existendo iniuriantes, quia castigatio eius est crudelis et fortis.
- ^{105/103[99]} In hoc est miraculum pro eo quod timet poenam alterius saeculi. In eo die congregati erunt ad eum homines, et ille est dies publicus.
- ^{106/104[100]} Et non ultimabimus eum nisi ad tempus numeratum.
- 255 ^{107/105[101]} In die qui ueniet, non lonquetur persona nisi cum uoluntate eius, et erit ex

230 super quod *add. dubium s.l. M* || **231** pudor *add. confundens eum s.l. M* • animaduertite *add. exspectate s.l. M* || **232** animaduertens (?) *M* • animaduertens (?) *add. exspectans s.l. M* || **234** accepimus *corr. accepi et signum crucis s.l. M* || **235** stupefactione *add. stupefactio s.l. M* || **236** fuissent *add. habituissent s.l. M* • Madaie *add. scilicet, a gente s.l. M* || **237** Thamud *add. scilicet, gens s.l. M* || **240** ductum *add. rectum s.l. M* || **241** anticipatio *add. anticipabit s.l. M* || **242** aduentum ueniet *add. potatorum potabunt s.l. M* || **243** a maledictione et diei *add. maledictionem et in die s.l. M* || **244** recipiens *add. donatum s.l. M* || **245** noua *add. historiae s.l. M* • declarabimus super *add. narrauimus tibi s.l. M* || **248** domini *add. dii s.l. M* || **249** auxit *add. auxerunt s.l. M* || **251** crudelis et fortis *add. dolens, fortis s.l. M* || **252** alterius saeculi *add. nouissimi s.l. M* || **253** In eo die congregati erunt ad eum homines *add. Denique illa die congregatae erunt gentes in eo s.l. M* || **254** tempus *add. terminum s.l. M*

eis laborantes et fortunati.

^{108/106}[¹⁰²] Igitur quoad eos qui laborabunt, igitur in igne erunt ii in ea mugiendo et incendo;

^{109/107} in aeternum in ea, quo durabunt caeli et terra, nisi quod uelit dominus tuus, 260 quod dominus tuus est factor cuius uult.

^{110/108} Et etiam illi qui beati sunt, erunt in paradiso. Illis erit in eo laetitia stabilis dum durant caeli et terra, quod uult dominus tuus, absque fine.

^{111/109}[¹⁰³] Igitur ne stetis in dubio de eo quod adorant isti, quod non adorant nisi quemadmodum adorauerunt patres eorum prius. Et nos augebimus eis partem 265 eorum absque diminutione.

^{112/110}[¹⁰⁴] Et dedimus Moysi scripturam, et fuerunt differentes in ea, et nisi pro uerbo quod anticipatum est ex domino tuo iam esset iudicatum inter eos; et ii sunt in dubio de eo certo.

^{113/111}[¹⁰⁶] Et unicuique augebit eis [*M* 211] Deus tuus opera sua quia is cum eo quod 270 operantur sapiens.

^{114/112}[¹⁰⁶] Igitur surge sicut fuit tibi mandatum, et qui reconciliabit cum te. Et non superbitis, quia is est cum eo quod facitis aspector.

^{115/113}[¹⁰⁷] Et non haereatis iis qui iniuriauerunt, igitur uos ignis; et non erit uobis absque Deo amicus, postea non eritis uictoriosi.

^{116/114}[¹⁰⁸] Mantinete orationes in principio diei et parte noctis, quia merita auferunt peccata. Hoc est memoria pro recordantibus. 275

^{117/115}[¹⁰⁹] Igitur habete patientiam quia Deus non aufert mercedem sanctorum.

^{118/116}[¹¹⁰] Et si non fuerint ex aetatibus ante uos, qui fuerunt defensores destructionis in terra nisi pauci, ex quibus liberauimus uos ex eis, et secuti sunt 280 illos, qui iniuriauerunt; quod erat contrarium in eo, et fuerunt peccatores.

^{119/117}[¹¹¹] Et no fuit creator tuus ut castigaret ciuitates cum iniuria et nuncios earum sanctos.

^{120/118}[¹¹²] Et si uellet creator tuus, posuisset homines gentem unam et non cessauissent esse differentes,

256 laborantes *add.* laborans *s.l.* *M* • fortunati *add.* beati *s.l.* *M* || **257** laborabunt *corr.* laborauerunt *s.l.* *M* • ii *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **258** incendo (?) *M* • incendo (?) *add.* dubium *s.l.* *M* || **262** fine *add.* ligamine *s.l.* *M* || **265** absque diminutione *add.* in diminutam *s.l.* *M* || **267** et ii *add.* certe *s.l.* *M* || **268** certo *add.* suspecto *s.l.* *M* || **270** sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **271** surge *add.* dirigite *s.l.* *M* || **272** superbitis] insuperbitis *M* • insuperbitis *add.* signum crucis *in mg.* *M* || **273** iis qui *add.* quibus *s.l.* *M* • uos *add.* tanget *s.l.* *M* || **274** uictoriosi *add.* defensi *s.l.* *M* || **275** in principio diei *add.* extremitates diei *s.l.* *M* • parte noctis *add.* aliquas partes noctis *s.l.* *M* • merita *add.* beneficia *s.l.* *M* || **277** Igitur *add.* et *s.l.* *M* • sanctorum *add.* beneficientium *s.l.* *M* || **278** aetatibus *add.* populis *s.l.* *M* || **279** qui fuerunt defensores destructionis *add.* socii uel reliquiae prohibent destructionem *s.l.* *M* || **281** castigaret *add.* destrueret *s.l.* *M* || **282** sanctos *add.* pacificatores *s.l.* *M*

285 ^{-/119} nisi quae pietauit dominus tuus. Et pro hoc creauit eos. Et fuit completum uerbum domini tui: “Ego implebo infernum ex daemonibus et gentibus generaliter.”

290 ^{121/120[113]} Et omnes declarabo super te ex historiis nunciorum, quod refirmabo cum eo affectionem tuam. Et uenit tibi in hoc ueritas, et admonitio, et memoria pro credentibus.

[M 112] ^{122/121[114]} Et dic pro illi qui non credunt: “Operamini super id quod estis uos et nos operabimur.

^{-/122[115]} Expectate et ego exspectabo.”

295 ^{123[116]} Et Deo est secretum caelorum et terrae, et ad eum reuertentur facta omnia. Igitur adorate eum; et non est dominus tuus negligens cum operantibus.

285 quae pietauit *add.* cui misertus est *s.l. M* || **287** generaliter *add.* omnibus *s.l. M* || **288** declarabo super te *add.* narramus tibi *s.l. M* || **289** affectionem tuam *add.* cor tuum *s.l. M* || **293** et ego exspectabo *add.* quia nos uobiscum sumus exspectatores *s.l. M* || **294** reuertentur facta omnia *corr.* reuertetur factum omne *s.l. M* || **295** cum operantibus *add.* de quo facitis *s.l. M* • operantibus *add.* Sequitur Azoara 11a Ioseph *M*

[M 217] <CAPVT XII>

Caput Ioseph, in Mecha, in eo centum et uiginti unus uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

¹ A.L.R. Hi sunt uersus libri manifesti.

² Et nos detulimus eum Alcoran Arabicum ut uos sitis prudentes.

5 ³ Nos declarabimus super te meliorem historiam, cum eo quod reuelauimus tibi, hoc Alcoran, licet fuisti tu ante eum ex ignorantibus.

⁴ Quando dixit Ioseph patri suo: “O meus pater! Ego uidi undecim stellas, et solem, et lunam, uidi eos qui me reuerebantur.”

10 ⁵ Dixit: “O fili mi! Non declares insomnium tuum super fratres tuos, quare facient traditionem tibi et dolum, et quia diabolus pro persona est inimicus manifestus.

⁶ Et sic audiet te creator tuus, et demonstrabit tibi solutionem historiarum, et complebit gratiam suam super te, et super eos Iacob, quemadmodum compleuit eam super patres tuos ante Abraham et Isaach; quia creator tuus est sapiens, uidens.”

15 ⁷ Certe fuit in Ioseph et in fratribus suis mysterium pro scrutantibus.

⁸ Et quando dixerunt: “Certe Ioseph et frater eius amatur plus a patre nostro, plusquam nos, et nos sumus congregatio, et quod pater noster est in errore manifesto.

1 Ioseph *add.* Azoara 11a Ioseph, seu 6a libri 2 *in mg.* M • in Mecha *add.* est Mechinum *s.l.* M • uersus *add.* Azoaram istam transcripsi prius quam caeteras, quia reperi impressam et translata ab Herpemieo *in mg.* M || **2** pii, pietatoris *add.* misericordis, misericordioris *s.l.* M || **4** uos sitis prudentes *add.* intelligatis *s.l.* M || **8** qui me reuerebantur *add.* mihi prosternentes *s.l.* M || **9** fili mi *add.* filioli mi *s.l.* M • declares *add.* narres *s.l.* M • super fratres tuos *add.* fratribus tuis *s.l.* M • quare *add.* quia *s.l.* M || **10** et quia *add.* certe *s.l.* M • persona *add.* hominibus *s.l.* M || **11** audiet *add.* eliget *s.l.* M • creator *add.* dominus *s.l.* M • demonstrabit tibi solutionem *add.* docet te ex significationibus *s.l.* M || **12** eos *add.* familiam *s.l.* M || **13** creator *add.* dominus *s.l.* M || **14** uidens *add.* sciens *s.l.* M || **15** mysterium *add.* miraculum *s.l.* M • scrutantibus *add.* rogantibus *s.l.* M || **17** et quod *add.* certe *s.l.* M

20 ⁹ Interficite Ioseph aut eiicite eum in terram et auferetur uobis in faciem patris uestri, et eritis post eum gentes beatae.”

¹⁰ Dixit dicens ex illis: “Non interficiatis Ioseph, eiicite eum in profundo putei! Auferent eum aliqui uiatores si uos estis factores.”

¹¹ Dixerunt: “O pater noster! Quod est tibi quod non fidis de nobis super Ioseph? Et nos erimus ei custodes.

25 ¹² Mitte eum cum nobis cras et spatiabitur et ludet, et nos erimus ei custodes.”

[M 218] ¹³ Dixit: “Ego me nolente ut eatis cum eo, et timeo ut comedat eum lupus et uos de eo negligentes.”

¹⁴ Dixerunt: “Et si comedet eum lupus et nobis uidentibus, uidemus ex perditis.”

30 ¹⁵ Igitur quando iuerunt cum eo et congregati sunt, miserunt eum in profundum putei. Reuelauimus nos ei, quod tu declarabis eis cum factis eorum hoc, et ii non id sentent.

¹⁶ Et uenerunt ad patrem suum in sero plorando.

35 ¹⁷ Dixerunt: “Pater noster! Quod nos iuimus negociari, et reliquimus nos Ioseph ubi erat supellex, et comedit eum lupus. Et non es tu crederes nobis, licet sumus nos ueraces.”

¹⁸ Et uenerunt super tunicam suam cum sanguine mendaci. Dixit: “Aliquid uisum uobis et uestrae personae ut fecissetis. Verum patientiam et pulchram!” Et Deus est auxiliator super quod faciunt!

40 ¹⁹ Et uenerunt muliones, et miserunt aquariolum eorum, et descendit utrem suum. Dixit: “O precium huius pueri!” Et secretizauerunt et absconderunt; et Deus est sapiens cum eo quod faciebant.

²⁰ Et uendiderunt eum precio uili, pecuniis numeratis, et fuerunt in eo ex abhorrentibus.

45 ²¹ Et dixit ille qui emit eum ex Aegypto uxori suae: “Honora hospitium eius, forte nobis proderimus cum eo ac accipiemus eum in filium.” Et sic dedimus potentiam

19 in terram *add.* in terra *s.l.* *M* • auferetur uobis in faciem *add.* euacuetur uobis facies *s.l.* *M* || **21** dicens ex illis *add.* dictor illorum *s.l.* *M* || **22** Auferent *add.* colligent *s.l.* *M* • uiatores *add.* muliones *s.l.* *M* || **23** Quod *add.* Non *s.l.* *M* • super *add.* de *s.l.* *M* || **25** et spatiabitur *add.* ut pasturet (?) *s.l.* *M* || **26** nolente *add.* tristabitur *s.l.* *M* || **28** nobis uidentibus uidemus *add.* nos congregatio sumus, ergo nos *s.l.* *M* || **29** congregati sunt, miserunt *add.* deliberarunt ut mitterent *s.l.* *M* || **30** declarabis *add.* narrabis *s.l.* *M* || **33** negociari *add.* praeuertes *s.l.* *M* || **34** ubi erat supellex *add.* apud indumenta nostra *s.l.* *M* • crederes (?) *M* • crederes (?) *add.* credens *s.l.* *M* || **36** tunicam *add.* camisiam *s.l.* *M* • Dixit *add.* Si *s.l.* *M* • Aliquid uisum *add.* uisae sunt *s.l.* *M* || **37** ut fecissetis *add.* aliquae res *s.l.* *M* • et *add.* scilicet, habeo *s.l.* *M* || **38** faciunt *add.* narratis *s.l.* *M* || **39** muliones *add.* uiatores *s.l.* *M* • descendit utrem suum *add.* pendidis situlam suam *s.l.* *M* || **40** O precium huius pueri *add.* Euax! Mihi ecce infans! *s.l.* *M* || **45** proderimus cum eo *add.* proderit *s.l.* *M*

Ioseph in terra et docuimus eum scientiam historiarum. Et Deus uictor super factum suum uerum plures hominum nesciunt.

²² Et quousque applicuit ad aetatem suam, dedimus ei scientiam et scire, et sic praemiabimur bonos.

50 ²³ Et adamauit eum ea, quae eum tenebat in domo suae, eum ipsum; et clausit portas et dixit: “Parata sum ego pro te.” Dixit: “Defendo me cum Deo, quod is est creator [M 219] meus et sentatus est sensum meum quia is non amat erratos.”

²⁴ Iam se dabat ei cum eo, is cum ea, nisi quod uidit mysterium creatoris sui; et sic retraximus ab eo malum et peccatum, quia is est ex seruis nostris purificatis.

55 ²⁵ Et anticipauit ad portam, et accepit ex tunica eius retro, et obuiauit domine suae sic apud portam. Dixit ea quod: “Meretur qui uult cum uxore tua male, est ratio ut incarceretur aut ut habeat poenam crudelem.”

60 ²⁶ Dixit ea: “Adamauit me et personam meam, et facio testimonium.” Hostis ex familia eius: “Si est quod tunica eius fuit lacerata ex ante, uerax est ea et is est ex mendacibus;

²⁷ et si est quod tunica eius lacerata ex retro, mendax est ea et is est ex ueracibus.”

²⁸ Igitur quomodo uidit tunicam eius laceratam ex retro, dixit: “Id est ex traditionibus uestris maximis.

65 ²⁹ O Ioseph! Discede ab hoc et pete ueniam peccati tui quare tu fuisti ex errantibus.”

³⁰ Et dixerunt mulieres in urbe: “Vxor regis amauit seruum suum pro se ipsa, et est incensa ea amore, et nos uidemus eam in errore manifesto.”

70 ³¹ Et ex quo audiuit ea, quod murmurabant de ea, misit pro eis et dedit eis sedem, et dedit unicuique gladium. Et dixit: “Egrederere super eas!” Igitur quando uiderunt eum, magnificauerunt eum et abscinderunt manus earum, et dixerunt: “Nolit Deus!

46 eum scientiam *add.* significationem *s.l. M* || **48** quousque *add.* quando *s.l. M* • scientiam et scire *add.* sapientiam et scientiam *s.l. M* || **49** bonos *add.* benefactores *s.l. M* || **50** adamauit *add.* desiderauit *s.l. M* || **51** pro te *add.* tibi *s.l. M* • Defendo me cum Deo *add.* Defensio Dei *s.l. M* || **52** creator *add.* dominus *s.l. M* • sentatus est sensum meum *add.* benefecit hospiti meo *s.l. M* • is non amat erratos *add.* iniuriantes non erant beati *s.l. M* || **53** ei (?) *M* • se dabat ei (?) cum eo, is cum ea *add.* decreuerat illa de eo et decreuit de ea *s.l. M* • creatoris *add.* domini *s.l. M* || **55** anticipauit *corr.* anticipauerunt *s.l. M* • accepit *add.* fregit *s.l. M* • obuiauit *corr.* obuiauuerunt *s.l. M* || **56** quod *add.* non *s.l. M* • est ratio *add.* nisi *s.l. M* || **57** poenam crudelem *add.* tormentum dolens *s.l. M* || **58** Adamauit *add.* Deprecata est *s.l. M* • personam meam *add.* me ipsam *s.l. M* • facio testimonium *add.* testificatus est *s.l. M* || **59** uerax est ea *add.* ueritatem dixit *s.l. M* || **63** traditionibus *add.* scilicet, faemineis *s.l. M* • ex traditionibus uestris maximis *add.* certe traditio uestra est magna *s.l. M* || **64** quare *add.* quia *s.l. M* || **65** errantibus *add.* peccatoribus *s.l. M* || **66** regis amauit seruum suum *add.* domini deprecata est puerum suum *s.l. M* || **67** est incensa ea *add.* incendit *s.l. M* • amore *add.* scilicet, Iosephus *s.l. M* || **68** dedit eis sedem *add.* praeparauit eis mensam *s.l. M* || **69** super *add.* ad *s.l. M*

Non est hic persona uerum est angelus honoratus!”

³² Dixit: “Hic est ille. Quod reprehendistis me in eo et iam ego amaui eum pro me, et defendit se, et si non faciet quod ego praecipiam ei, incarcerabitur et erit ex minoribus.”

75 ³³ Dixit: “O domine mi! Carcer est amatus mihi ex eo quod uocant me pro se; et si non remoneas a me traditionem suam, et sequar eas, igitur ero ego ex negligentibus.”

[M 220] ³⁴ Igitur audiuit eum creator suus et discessit de eo traditionem eius, quod is est auditor, sciens.

80 ³⁵ Postea uisum est eis, post id quod uiderunt ex miraculis, quod incarcerarent eum usque ad tempus determinatum.

85 ³⁶ Et ingressi sunt cum eo in carcerem duo iuuenes; dixit unus eorum: “Ego uidi premere uinum.” Et dixit alius: “Ego uidi ferre super caput meum panem quem comedebant aues ex eo. Igitur resolue nobis cum declaratione sua, quia nos uidemus te ex bonis.”

³⁷ Dixit: “Non uenit uobis dapes pro nutrimento uestro nisi faciam scire uobis cum declaratione sua antequam ueniat uobis. Hoc est quod fecit me scire creator meus, quia ego reliqui regulam gentium quae non credunt cum Deo; et ii sunt cum alio saeculo creduli.

90 ³⁸ Et secutus sum legem patrum meorum, Abrahae, et Isaac, et Iacob. Non est nostrum ut blasphememus cum Deo in aliqua re. Id est ex uirtute Dei super nos et super gentes, utrum plures hominum non sunt grati.

³⁹ O uos amici mei carceris! Nolite dominos diferentes! Est melius accipere unum Deum solum potentem.

95 ⁴⁰ Non est quod adorant absque eo nisi nomina quae nominauerunt uos et patres uestri, quod non descendit Deus cum eo rationem, et quod iudicium non est nisi Dei. Et praecepit ne adoretis nisi eum. Haec est lex manuterta, uerum plures hominum nesciunt.

71 persona uerum *add.* homo non est nisi *s.l. M* • honoratus *add.* nobilis *s.l. M* || **73** ego amaui eum pro me *add.* condeniaui (?) secum ab ipsomet *s.l. M* || **75** amatus *add.* amator *s.l. M* • ex eo quod uocant *add.* quam qui uocant *s.l. M* || **76** et sequar eas, igitur *add.* declinarem ad eas et *s.l. M* || **77** negligentibus *add.* ignorantibus *s.l. M* || **78** audiuit *corr.* exaudiuit *s.l. M* • creator *add.* dominus *s.l. M* • discessit de *add.* abstulit ab *s.l. M* || **79** sciens *add.* sapiens *s.l. M* || **80** uisum est *add.* uidebatur *s.l. M* || **81** tempus determinatum *add.* tempora *s.l. M* || **84** resolue *add.* declara *s.l. M* • cum declaratione sua *add.* significatum eius *s.l. M* || **86** faciam *add.* declarem *s.l. M* || **87** cum declaratione sua *add.* significatum eius *s.l. M* • Hoc est quod fecit me scire *add.* ex quo docuit me dominus *s.l. M* || **88** quia *add.* certe *s.l. M* • credunt cum Deo *add.* credent in Deum *s.l. M* || **89** creduli *add.* negantes *s.l. M* || **91** blasphememus cum Deo *add.* participemus Deum *s.l. M* • uirtute *add.* gratia *s.l. M* || **93** amici *add.* socii *s.l. M* || **94** Nolite dominos diferentes! Est melius accipere unum Deum solum potentem *add.* An dii separati sunt meliores aut Deus unus coactor *s.l. M* || **95** est quod adorant *add.* adoratis *s.l. M* • nominauerunt *corr.* nominauisti *s.l. M* || **96** descendit *add.* detulit *s.l. M* • et quod *add.* non est *s.l. M* || **97** ne *add.* quod non *s.l. M* • manuterta (?) *M* • manuterta (?) *add.* recta *s.l. M*

100 ⁴¹ O uos amici mei carceris! Quoad unum uestrum dabit bibere domino suo uinum. Quoad alium, igitur erit suspensus et comedent aues ex capite eius. Et sic est iudicatum mandatum illius quod de eo uultis scire.”

⁴² Et dixit illi, qui putauit is esset liber ex duobus: “Recordare mei coram domino suo.” Igitur fecit eum obliuisci diabolus recordationis ad dominum suum et fuit in carcere septem annos.

105 [M 221] ⁴³ Et dixit rex: “Ego uidi septem uaccas pingues, quae comedebant hae septem uitulos; et septem aristas uirides et alias siccas. O uos primates! Declarate mihi insomnium meum, si estis uos insomniis declaratores!”

⁴⁴ Dixerunt: “Est uanitas insomnium, et nos cum declaratione insomniis nihil scimus.”

110 ⁴⁵ Et dixit is, qui fuit liberatus ex duobus, et meminit post gentes: “Ego uolo facere scire uos cum declaratione sua, igitur mittite me!”

⁴⁶ “O Ioseph sciens, uerax! Declara nobis in his: septem uaccis pinguibus quae comedebant septem uitulos, et septem aristas uirides et alias siccas. Et forsitan ego tollam homines ut ipsi sciant.”

115 ⁴⁷ Dixit: “Seminabitis septem annos frumentum. Igitur quod metetis, reponetis in spicis suis nisi paucas de eo quod comedetis.

⁴⁸ Post hoc, ueniet post hoc septem terribiles, quod comedetis quod reposueritis in eis nisi parum de eo quod reponetis.

120 ⁴⁹ Postea, ueniet post hoc annus quod in eo quo remediabuntur homines et in eo prement.”

⁵⁰ Et dixit rex: “Venite ad me cum eo!” Et postquam uenit ad eum nuncius, dixit: “Reuertere ad dominum tuum et interroga eum quod fuit mulieribus iis quae abscinderunt sibi manus suas, quod creator meus cum dolis earum est sapiens.”

⁵¹ Dixit: “Quae ratio fuit uestra cum captae fuistis amore Ioseph et ab persona

99 uos amici *add.* socii *s.l. M* || **100** Quoad alium *add.* et etiam alius crucifigetur *s.l. M* • Et sic *add.* iam *s.l. M* || **101** mandatum *add.* res *s.l. M* • de eo uultis scire *add.* in quo consuluistis *s.l. M* || **103** duobus: “Recordare mei coram domino suo *add.* illis memento mei apud dominum suum *s.l. M* • fuit *add.* remansit *s.l. M* || **104** septem *add.* aliquot *s.l. M* || **105** quae *add.* quas *s.l. M* || **106** uitulos *add.* macrae *s.l. M* || **107** Declarate mihi *add.* Consulite me *s.l. M* || **109** nos cum declaratione insomniis nihil scimus *add.* non sumus in significatione insomniorum scientes *s.l. M* || **110** duobus *add.* illis *s.l. M* • gentes *add.* aliquod tempus *s.l. M* || **111** uolo facere scire uos cum declaratione sua *add.* narrabo uobis significatum suum *s.l. M* || **112** sciens, uerax *add.* iuste *s.l. M* • Declara nobis in his *add.* Consule nos *s.l. M* • quae *add.* quas *s.l. M* || **113** uitulos *add.* macrae *s.l. M* || **114** tollam *add.* reuertor ad *s.l. M* || **115** frumentum *add.* continue *s.l. M* • reponetis *add.* sinite *s.l. M* || **116** comedetis *add.* manducabunt *s.l. M* || **117** terribiles *add.* difficiles *s.l. M* • reposueritis *add.* anticipastis *s.l. M* || **118** reponetis *add.* custodistis *s.l. M* || **119** remediabuntur homines *add.* succurrentur *s.l. M* || **121** Venite ad me cum eo *add.* Afferte mihi eum *s.l. M* || **123** creator *add.* certe dominus *s.l. M*

125 sua?” Dixerunt: “Non per Deum! Non cognouimus nos super eum aliquid malum!”
Dixit uxor regis: “Nunc apparet ueritas! Ego fui capta amore eius et personae suae
[M 222] et is est ex ueracibus.”

⁵² “Et hoc ut sciat, quod ego non feci dolum secretim, et quod Deus non dirigit
traditionem traditorum.

130 ⁵³ Et nolo saluare personam meam quod persona est inclinata ad malum, nisi quod
miseratus est creator meus; quia dominus meus est indultor, miserator.”

⁵⁴ Et dixit rex: “Venite ad me cum eo! Magnificare uolo eum pro persona mea.”
Igitur quando locutus est eum, dixit: “Tu es in die hodie apud nos in statione
secura.”

135 ⁵⁵ Dixit: “Pone me super thesaurarium in terra, quod ego ero custos sapiens.”

⁵⁶ Et sic fecimus potentem Ioseph in terra, ut quiesceret in ea quo uelit; et damus
partem misericordiae nostrae cuilibet, et non aferimus praemium bonorum.

⁵⁷ Et merces alterius saeculi est melior pro iis qui credunt et sunt timentes.

140 ⁵⁸ Et uenerunt fratres Ioseph, et ingressi sunt super eum. Et cognouit eos, et ipsi
eum nauseantes.

⁵⁹ Igitur postquam expediuit eos de eo, quod expediuerat eos, dixit: “Venite ad me
cum fratre uestro ex patre uestro. Et aspicietis quomodo ego augebo mensuram,
quod ego sum melior hospitem.

145 ⁶⁰ Et nisi ueneritis ad me cum eo, non metiar ego uobis, neque eritis in parte mea,
neque eritis ex propinquis.”

⁶¹ Dixerunt: “Faciemus scire de hoc patri suo et faciemus id.”

125 cum captae fuistis amore Ioseph et ab persona sua *add.* cum deuiastis Ioseph ab
ipsomet *s.l. M* • Non per Deum *add.* Noluit Deus *s.l. M* || **126** regis *add.* domini *s.l. M* • fui
capta amore eius et personae suae *add.* deuiastis eum ab ipsomet *s.l. M* || **128** quod *add.* ut
s.l. M • feci dolum secretim *add.* tradidi eum in absentia *s.l. M* || **130** personam *add.*
animam *s.l. M* • quod persona est inclinata ad malum *add.* quia anima praeceptrix mali *s.l.*
M || **131** creator *add.* dominus *s.l. M* || **132** Magnificare uolo eum pro persona mea *add.*
communicare eum ad me *s.l. M* || **134** in statione segura *add.* honoratus, securus *s.l. M* || **135**
thesaurarium in terra *add.* gazam terrae *s.l. M* • quod ego ero *add.* quia sum *s.l. M* • sapiens
add. sciens *s.l. M* || **137** et damus partem misericordiae nostrae cuilibet *add.* inuenimus
cum misericordia nostra quem uolumus *s.l. M* • aferimus *add.* faciamus perdere *s.l. M* •
bonorum *add.* benefactorum *s.l. M* || **138** credunt *corr.* crediderunt *s.l. M* || **139** super *add.*
ad *s.l. M* || **140** nauseantes *add.* incognoscentes *s.l. M* || **141** Igitur *add.* et *s.l. M* • eos de eo
quod expediuerat eos *add.* eis expeditionem eorum *s.l. M* || **142** Venite ad me cum fratre
uestro *add.* Afferte mihi fratrem uestrum *s.l. M* • Et aspicietis quomodo *add.* Nonne uidebis
quod *s.l. M* || **143** quod *add.* et *s.l. M* || **144** Et nisi *add.* Si non *s.l. M* • metiar ego uobis
neque eritis in parte mea *add.* erit mensura uobis apud me *s.l. M* || **145** neque eritis ex
propinquis *add.* et non appropinquabitis ad me *s.l. M* || **146** Faciemus scire *add.* *dubium s.l.*
M • faciemus id *add.* erimus facientes *s.l. M*

⁶² Et dixit famulis suis: “Ponite denarios eorum in saccis eorum, forsitan ipsi cognoscent id quando reuertantur.”

150 ⁶³ Igitur quando reuersi sunt ad patrem suum et dixerunt: “O pater noster! Prohibita est nobis mensura, mitte cum nobis fratrem nostrum et habebimus mensuram; et nos erimus ei custodes.”

⁶⁴ Dixit: “Sic confidam uobis super eum ita ut confisi uobis super fratrem suum ante. Igitur Deus est melior custos; et is est pius, misericors.”

155 ⁶⁵ Et ex quo aperierunt saccos suos, inuenerunt monetas suas [M 223] quae reddita fuit illis. Dixerunt: “O pater noster! Quod uolumus magis hoc? Moneta nostra reddita est et sufficiemus familiam nostram, et custodiemus fratrem nostrum, et augebimur in mensura et sarcina, et ea est sarcina cameli.”

160 ⁶⁶ Dixit: “Non mittam eum cum uobis donec detis mihi fidem et hominagium quod uenietis ad me cum eo, praeter quod uolentia fiat uobis.” Igitur quando dederunt ei confirmationem eorum, dixit: “Deus est super quod dixi et procurator.”

⁶⁷ Et dixit: “O filii mei! Ne intretis per portam unam, sed intrate per portas differentes! Et non proderit uobis ex Deo res aliqua quia iudicium non est nisi Dei; et super eum habete spem, quod super habent spem confidentes.”

165 ⁶⁸ Igitur quando ingressi sunt, pro eo alio iussit eis pater eorum, non fuit quod prodesset eis ex Deo aliquid, nisi necessitas in persona Iacob ut compleretur. Quia is habebat sapientiam, quam nos dedimus eum, uerum plures hominum nesciunt hoc.

⁶⁹ Igitur quando ingressi sunt super Ioseph, recepit pro se fratrem suum. Dixit: “Ego sum frater suus, igitur ne habeas maestitiam pro eo quod fiet eis.”

170 ⁷⁰ Et postquam expediuit eos expeditione sua, posuit uas in pera fratris sui; postea praeconizauit praeco: “O uos muliones! uos estis latrones!”

⁷¹ Dixerunt postquam uenerunt super eos: “Quod est quod petitis?”

⁷² Dixerunt: “Petimus uas regis. Et qui ueniet cum eo habebit sarcinam cameli, et ego sum fideiussor.”

147 denarios *add. pecuniam s.l. M • saccis add. sarcinis s.l. M* || **150** cum nobis *add. nobiscum s.l. M* || **154** saccos suos *add. sarcinas suas s.l. M* || **155** uolumus magis *add. querimus s.l. M • hoc add. ecce s.l. M* || **156** sufficiemus *add. dubium s.l. M* || **157** mensura et sarcina, et ea est sarcina cameli *add. sarcinis unius cameli, haec est mensura pauca s.l. M* || **158** et hominagium *add. signum crucis s.l. M • quod add. certe s.l. M* || **159** ad me *add. signum crucis s.l. M* || **160** confirmationem *add. fidem s.l. M • dixi add. diximus s.l. M • et add. signum crucis s.l. M* || **163** habete spem *add. confide s.l. M • quod super habent spem confidentes add. et super eum confidant s.l. M* || **164** Igitur quando *add. et postquam s.l. M • pro eo alio add. de quo s.l. M* || **166** ut compleretur quia is habebat sapientiam *add. compleuit eam et certe ille est socius scientiae s.l. M • dedimus eum add. docuimus eum s.l. M* || **167** hoc *add. signum crucis s.l. M* || **168** super *add. ad s.l. M* || **169** ne habeas maestitiam *add. ne taedeat te s.l. M* || **170** pera *add. sarcina s.l. M* || **171** muliones *add. cameliones s.l. M • latrones add. furatores s.l. M* || **172** super eos *add. ad eum s.l. M • petitis add. deficit s.l. M* || **173** Petimus uas *add. defecimus mensuram s.l. M • habebit sarcinam cameli add. erit ei sarcina cameli s.l. M*

- 175 ⁷³ Dixerunt: “Per Deum! Nescitis uos quod non uenimus nos ut destrueremus in terra, et non sumus nos latrones.”
- ⁷⁴ Dixerunt: “Quod erit meritum suum si estis uos mendaces?”
- ⁷⁵ Dixerunt: “Satisfactio eius sit cui inuenietur in pera sua, igitur haec est satisfactio eius.” Ita damus satisfactionem erratis.
- 180 ⁷⁶ Et inceperunt per saccos aliorum priusquam a sacco fratris sui, et postea eduxerunt illud e sacco fratris sui, et postea eduxerunt ipsum ex sacco. Et non fuit par ut acciperet fratrem suum in fidem pro rege nisi quod uoluit Deus exaltare [M 224] gradus cuiuslibet super omnem scientiam sapientis.
- ⁷⁷ Dixerunt: “Si furatus est, igitur iam furatus est frater, quem habebat ei ante.”
- 185 Igitur secretizauit id Ioseph in se ipso et non respondit eis, et dixit: “Vos est peiores quam ille, et Deus est sapiens cum eo quod uos distribuitis.”
- ⁷⁸ Dixerunt: “O domine! Quod hic habet patrem senem prouectum, accipe unum ex nobis in locum eius, quod nos uidemus te ex bonis.”
- ⁷⁹ Dixit: “Defendo me cum Deo ut ego accipiam, nisi cui inuenimus nostrum in potestate eius, nisi essemus iniuriatores.”
- 190 ⁸⁰ Igitur quando desperauerunt de eo, locuti sunt secrete. Dixit maior eorum: “Et non nescitis quod pater uester accepit super uos fidem Dei et ex ante errore quem fecistis in Ioseph? Igitur non reuertar ad terram donec det licentiam mihi pater meus, aut iudicabit Deus me, et in se melior iudicaturum.
- 195 ⁸¹ Reuertimini ad patrem uestrum et dicite: ‘O pater noster! Quod filius tuus furatus est et non habemus testimonium nos nisi cum eo quod uidimus, et non essemus nos pro absenti custodes.’
- ⁸² Igitur interroga in urbem illam, qua eramus nos in ea; et muliones illos, qui fuerunt cum nobis in ea, quod nos sumus ueraces.”
- 200 ⁸³ Dixit: “Imo uisum est uobis in personis uestris aliquod factum, igitur patientia

175 nos *add. signum crucis s.l. M* || **176** sumus nos latrones *add. fuimus furatores s.l. M* || **178** pera *add. sarcina s.l. M* • igitur haec *add. ille s.l. M* || **179** Ita damus satisfactionem erratis *add. Sic satisfacimus iniuriantibus s.l. M* || **180** inceperunt *add. incepit s.l. M* || **181** eduxerunt illud *corr. eduxit eam s.l. M* • et postea eduxerunt ipsum ex sacco *add. sic decepimus per Ioseph s.l. M* || **182** in fidem pro rege *add. in legem regis s.l. M* • exaltare *add. exaltamus s.l. M* || **183** cuiuslibet *corr. cuius uolumus s.l. M* • scientiam sapientis *add. scilicet, socium scientiae sciens s.l. M* || **184** quem habebat ei ante *add. suus s.l. M* || **185** secretizauit id *add. absconderat eam s.l. M* • respondit *add. manifestauit eam s.l. M* || **186** est peiores quam ille *add. estis peiores in loco s.l. M* • distribuitis *add. dubium s.l. M* || **188** quod *add. quia s.l. M* • bonis *add. benefactoribus s.l. M* || **189** Defendo (?) *M* • ego *add. signum crucis s.l. M* • accipiam *add. accipiamus s.l. M* || **190** in potestate eius *add. apud eum s.l. M* • nisi essemus iniuriatores *add. ergo nos sumus iniuriantes s.l. M* || **193** errore quem fecistis *add. transiistis s.l. M* • det licentiam mihi *add. licentiabit me s.l. M* || **194** iudicabit *add. id est, indicabit s.l. M* • me *add. mihi s.l. M* || **196** habemus testimonium nos *add. testificauimus s.l. M* • cum eo quod uidimus *add. quod scimus s.l. M* || **197** essemus nos pro absenti *add. fuimus de futuro s.l. M* || **198** in *add. signum crucis s.l. M* • nos *add. signum crucis s.l. M* • muliones *add. cameliones s.l. M* || **199** qui fuerunt cum nobis in ea *add. quos uenimus cum eis s.l. M* • quod nos *add. et certe s.l. M*

est pulchra. Placeat Deo ut ferat mihi uos omnes, quare is es est altissimus iudex.”

⁸⁴ Et discesserunt ii, et dixit: “O miseria super Ioseph!” Et reuersi sunt albi eius oculi ex tristitia, et is est tristis.”

205 ⁸⁵ Dixerunt: “Per Deum! Tantum recordaberis Ioseph donec fuisti senex aut eris mortuus.”

⁸⁶ Dixit: “Semper dabo questum passionis meae et tristitiae meae ad Deum, ego scio ex Deo quod nescitis.

⁸⁷ O filii mei! Ite uos si poteritis intelligere de Ioseph et fratre suo. Et non desperetis de misericordia Dei nisi gentes incredulae.”

210 ⁸⁸ Igitur quando ingressi sunt super eum, dixerunt: “O domine rex! Tetigit nos [M 225] et familiam nostram nocumentum et uenimus nos cum pecunia multum pauca. Igitur auge nobis mensuram et fac eleemosynam super nos, quia Deus dat satisfactionem iis qui dat eleemosynam.”

215 ⁸⁹ Dixit: “Igitur scitis uos id quod fecistis cum Ioseph et fratre suo? Igitur cum estis uos negligentes.”

⁹⁰ Dixerunt: “An es tu forsitan Ioseph?” Dixit: “Ego sum Ioseph et hic est frater meus, quod fecit misericordem Deus super nos, quia qui est timens et sustinet. Igitur Deus non aufert mercedem bonorum.”

⁹¹ Dixerunt: “Per Deum! Exaltauit te Deus super nos, et nos fuimus ex errantibus.”

220 ⁹² Dixit: “Non est exaltatio super uos. In die parcet Deus uobis. Is est pius, misericors.

⁹³ Ite uos cum tunica mea ista, et ponite eam super faciem patris mei, et ueniet uisus. Et uenite ad me cum omnibus uobis generaliter.”

⁹⁴ Et quando appulerunt muliones, dixit pater eorum: “Ego inuenio odorem Ioseph,

201 est *add. signum crucis s.l. M* • quare *add. quia s.l. M* • altissimus iudex *add. sciens sapiens s.l. M* || **202** discesserunt ii *corr. discessit ab eis s.l. M* • miseria super *add. tristitia mea pro s.l. M* || **203** reuersi sunt albi eius oculi ex *add. dealbati sunt oculi sui prae s.l. M* • tristis *add. id est, patiens s.l. M* || **204** Tantum *add. Continue s.l. M* • fuisti *add. eris s.l. M* • senex *add. dubium s.l. M* || **205** mortuus *add. ex consummatis s.l. M* || **206** Semper dabo questum *add. Certe lamentor s.l. M* || **208** uos si poteritis intelligere de *add. insidiamini s.l. M* || **209** misericordia *add. dubium s.l. M* • incredulae *add. negantes s.l. M* || **210** super *add. ad s.l. M* || **211** multum *add. signum crucis s.l. M* || **212** super nos *add. nobis s.l. M* || **213** dat satisfactionem iis qui dat eleemosynam *add. praemiatur eleemosynantes s.l. M* || **214** Igitur *add. Vtrum s.l. M* • id *add. signum crucis s.l. M* • cum *add. de s.l. M* || **215** cum estis uos negligentes *add. dum fuistis ignorantes s.l. M* || **216** forsitan *add. signum crucis s.l. M* || **217** quod fecit misericordem *add. quem propitiatur s.l. M* • est timens *add. timet s.l. M* || **218** bonorum *add. benefactorum s.l. M* || **219** ex errantibus *add. errantes s.l. M* || **220** exaltatio super uos *add. uituperatio uobis s.l. M* • In die *add. Hodie s.l. M* || **221** misericors *add. misericordius s.l. M* || **223** uisus *add. uidens s.l. M* • omnibus uobis generaliter *add. uestra familia omnes s.l. M* || **224** appulerunt muliones *add. discesserunt cameliones s.l. M*

- 225 licet sitis minuspretiatores.”
- ⁹⁵ Dixerunt: “Per Deum! Es tu in errore tuo antiquo.”
- ⁹⁶ Igitur quando uenit nuncius, posuerunt eam super faciem eius et reuersus est ei uisus.
- ⁹⁷ Dixit: “Et non dixi uobis quod ego scio ex Deo quod nescitis?”
- 230 ⁹⁸ Dixerunt: “O pater noster! Parce nobis quod nos fuimus peccatores!”
- ⁹⁹ Dixit: “Igitur parcat uobis creator meus, quare is est indultor, misericors.”
- ¹⁰⁰ Et ex quo ingressi sunt super Ioseph. Fecit sedem eis patri et matri, et dixit: “Introite in Aegyptum, si uolet Deus, securi.”
- 235 ¹⁰¹ Et exaltauit patrem et matrem super sedem magnam et ceciderunt ei postrati. Et dixit: “O pater mi! Haec est declaratio insomnii mei ex ante, quod posuit creator meus uerax; et fecit gratiam mihi quando eduxit me ex carcere, et tulit uos ex pagis postquam miscuit diabolus inter me et fratres meos. Quare creator meus est stabilis facere quod uult, et is est sciens, sapiens iudex.”
- 240 ¹⁰² O meus creator! Dedisti mihi regnum et docuisti me declarationem historiarum. Formator caelorum et terrae! Tu es amicus meus in hoc mundo et in alio saeculo, igitur interfice me in uia salua bonis et consequere me ad sanctos!”
- [M 226] ¹⁰³ Hae sunt declarationes secretorum quas ego reuelabo tibi. Et non fuistis cum eis quando congregati sunt ad factum eorum, iis facientibus traditionem. Et non sunt plures gentium appetentes te increduli satis.
- 245 ¹⁰⁴ Et non petas ab eis super id mercedem quare id non est nisi recordatio pro nationibus.

225 minuspretiatores *add.* me derideatis *s.l. M* || **227** Igitur quando *add.* Postquam *s.l. M* • nuncius *add.* annunciator *s.l. M* • posuerunt *add.* posuit *s.l. M* || **228** uisus *add.* uidens *s.l. M* || **229** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **230** Parce *add.* Intercede uel pete ueniam *s.l. M* • peccatores *add.* errantes *s.l. M* || **231** Igitur parcat *add.* Petam ueniam *s.l. M* • creator meus *add.* a domino meo *s.l. M* • quare *add.* quia *s.l. M* || **232** Fecit sedem eis patri et matri *add.* collegit ei parentes suos *s.l. M* || **233** Aegyptum *add.* urbem *s.l. M* || **234** exaltauit patrem et matrem *add.* eleuauit parentes *s.l. M* • sedem *add.* thronum *s.l. M* • magnam *add.* signum crucis *s.l. M* || **235** declaratio *add.* significatio *s.l. M* • quod *add.* quam *s.l. M* • creator *add.* dominus *s.l. M* || **236** fecit gratiam *add.* benefecit *s.l. M* || **237** tulit uos ex pagis *add.* duxit uos ex deserto *s.l. M* • Quare creator *add.* Certe dominus *s.l. M* || **238** quod *add.* cui *s.l. M* • iudex *add.* signum crucis *s.l. M* || **239** meus creator *add.* domine mi! *s.l. M* • regnum *add.* ex regno *s.l. M* • declarationem *add.* significationem *s.l. M* || **240** amicus *add.* protector *s.l. M* • alio saeculo *add.* nouissimo *s.l. M* || **241** interfice me in uia salua bonis *add.* comple me saluum *s.l. M* • consequere me ad sanctos *add.* applica me ad bonos *s.l. M* || **242** Hae sunt declarationes secretorum *add.* Hoc est ex historiis secretis *s.l. M* || **243** congregati sunt *add.* decreuerunt *s.l. M* • ad *add.* signum crucis *s.l. M* • iis facientibus traditionem *add.* et fuerunt deceptores *s.l. M* || **244** appetentes *add.* licet appeteres *s.l. M* • increduli satis *add.* credentes *s.l. M* || **245** quare *add.* quia *s.l. M*

¹⁰⁵ Et quot miraculo est in caelis et in terra, quae transeunt super eas, et ii sunt remoti.

¹⁰⁶ Et non credunt plures eorum cum Deo, nisi quod ii sunt blasphematores.

250 ¹⁰⁷ Et non sunt securi, ut sit futura eis multitudo poenae a Deo, aut ueniet eis hora statim, et ii non sentient id.

¹⁰⁸ Dic tu: “Hae sunt uiae meae. Igitur rogate Deum super certitudinem. Ego qui sequetur et tam benedicientibus est Deus, quod non sum ego ex blasphematoribus.”

255 ¹⁰⁹ Et non misimus ante te nisi homines quod reuelabimus eis ex uicinis ciuitatum, igitur non eant in terra, igitur aspiciant quomodo fuit poena illorum, qui fuerunt ante illos. Et domus alterius saeculi est melior pro illis qui timent. Igitur cur non habetis cerebrum?

260 ¹¹⁰ Donec desperauerunt nuncii et cogitauerunt quod ii essent mentiti, uenit eis uictoria nostra. Igitur ego liberabo quem uelim, et non remonetur castigatio nostra ex gentibus peccatricibus.

¹¹¹ Certum fuit in historiis suis miracula pro iis ex certis rationibus, et non fuit historiarum falsi. Igitur fuit ueritas illud quod erat in manibus suis, et declaratio omnis rei, et uia, et misericordia pro gentibus credentibus.

247 super eas *add.* per eo (?) *s.l. M* || **248** remoti *add.* *dubium s.l. M* || **249** cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* • quod ii sunt blasphematores *add.* essent participantes *s.l. M* || **250** Et non *add.* an *s.l. M* • ut sit futura *add.* quod uenit eis accidentia (?) *s.l. M* • poenae a Deo *add.* tormenti Dei *s.l. M* || **251** id *add.* *signum crucis s.l. M* || **252** tu: “Hae sunt uiae meae *add.* ecce uia mea *s.l. M* • rogate Deum *add.* inuoca ad Deum *s.l. M* || **253** tam benedicientibus est Deus *add.* laudatus sit Deus *s.l. M* • blasphematoribus *add.* participantibus *s.l. M* || **254** homines *add.* uiros *s.l. M* • quod reuelabimus eis *add.* reuelatur eis *s.l. M* || **255** igitur non *add.* nonne *s.l. M* • igitur *add.* et *s.l. M* • poena *add.* finis *s.l. M* || **256** alterius *add.* nouissimi *s.l. M* • timent *add.* timuerunt *s.l. M* || **257** Igitur cur non habetis cerebrum *add.* Nonne cognoscitis *s.l. M* || **259** ego *add.* *signum crucis s.l. M* • liberabo quem uelim *add.* liberabimus quem uelimus *s.l. M* || **261** iis ex certis rationibus *add.* sociis intellectuum *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* || **262** historiarum falsi *add.* historia falsificata *s.l. M* • Igitur fuit ueritas illud quod erat in manibus suis *add.* sed uerificatio illius quod erat inter manus suas *s.l. M* || **263** uia *add.* ductio *s.l. M*

[M 227] <CAPVT XIII>

Caput de Fulminibus est in Mecha, in ea ducenti et quadriginta duo uersus.

In nomine Dei pii pietatoris.

[¹] A.L.M.R. Hi sunt uersus libri illius qui fuit delatus tibi a domino tuo, est ueritas, sed plures hominum non credunt.

5 [²] Deus est ille qui extuli caelos absque columnis ut uideatis eos postea. Sedit super thronum et subdidit solem et lunam, omnes currunt tempore nominatum, et ordinando facta et declarando mysteria ut sitis uos pro obuiatione domini nostri certificantes.

10 [³] Is est ille qui tetendit terram, et posuit in ea montes et fontes, ex omnibus fructibus posuit in ea mares et faeminae pares, et obscurauit noctem a die; et in hoc est miracula pro gentibus quae uolunt cogitare.

15 [⁴] Et in terra est partes pro seminare, et horti uuarum, et sata, et palmaria duorum capitum et praeter duo capita [M 228]; et rigatur aqua una, et damus meliorationem unius super alios in comestum; et in hoc est miraculum pro gentibus quae habent cerebrum.

[⁵] Et si admiraris, igitur magis mirandum est dictum eorum quod: “Quando nos erimus terra, quomodo erimus creati iterum?”

[⁶]/ Hi sunt illi qui non credunt cum domino suo, et istis erunt catenae in collis suis, et hi sunt socii ignis, erunt in eo in aeternum.

20 [⁷]/⁶ Et dabunt celeritatem tibi cum peccatis ante merita et castigationes eorum qui

1 *add.* Azoara 12 *in mg. superiore* M • Fulminibus *add.* Tronis *et add.* signum crucis *et* debebat dicere “tonitruis” *s.l.* M • in Mecha *add.* Mechinum *s.l.* M • ducenti *et add.* signum crucis *s.l.* M • uersus *add.* reperi autem 43, de Abraham facit mentionem uersu 33 *in mg.* M || **3** illius *add.* et ille *s.l.* M || **5** ut uideatis *add.* uidetis *s.l.* M • Sedit *add.* dubium *s.l.* M || **6** tempore *add.* ad terminum *s.l.* M || **9** fontes *add.* fluuia *s.l.* M || **10** mares *add.* biuios (?) *s.l.* M • obscurauit *add.* coniunxit *s.l.* M • a die *add.* diei *s.l.* M || **11** quae uolunt cogitare *add.* cogitantibus *s.l.* M || **12** est *add.* sunt *s.l.* M • pro seminare *add.* conuicinatae *s.l.* M || **13** praeter duo capita *add.* duplicata *s.l.* M • et *add.* signum crucis *s.l.* M || **14** damus meliorationem unius *add.* elegimus aliquas earum *s.l.* M || **15** habent cerebrum *add.* intelligunt *s.l.* M || **18** cum *add.* in *s.l.* M • suo *add.* eorum *s.l.* M || **20** Et dabunt celeritatem *add.* Accelerabunt *s.l.* M • peccatis *add.* malo *s.l.* M • merita *add.* bonum *s.l.* M

fuerunt primi, iam transiuerunt. Et quod creator tuus est indultor hominibus super iniurias eorum, et quod dominus tuus est fortis in poena.

^{[8]/7} Et dicent ii qui non credunt: “Si descendisset super eum miraculum ex domino suo?” Quo ad te admonitor et pro unaquaque gente ductor.

25 ^{[9]/8} Deus scit quod grauida est quaeque faemina et quod absconditur in matricibus et id quod crescent et omnem rem tenet is praedestinatum.

^{[10]/9} Sapiens secretorum et publicorum, magnus et altus est.

^{[11]/10} Aequum est uobis qui secretizabit locutionem aut publicabit cum ea; et quod est absconditus cum nocte est apparens cum die.

30 ^{12/11} Ei est tenere custodes inter manus suas, et post eum qui custodiant eum ex mandato Dei; quia Deus non permutat quod est cum gente donec ii permutantur cum suis personis. Et quando uult Deus cum gente malum, igitur non est reuocatio ei, et non est eis absque eo amici.

35 [M 229] ^{13/[12]} Is est qui demonstrat uobis coruscationes cum metu et cum spe, et creat nubes graues.

^{14/[13]} Et laudat eum fulmen cum laude sua, et angeli timoris sui; et mittit sagittam, et consequitur cum eo quem uelit; et ii sunt disputantes in Deo, et is est fortis fraudis.

40 ^{15/[14]} Ei est exclamatio uera. Et ii qui uocant praeter eum, non respondebit eis aliqua re, nisi ueluti qui extendit palmam suam usque ad aquam ut applicet eam sibi. Et non est exclamatio incredulorum nisi error.

^{16/[15]} Et Deo humiliat qui est in caelis et in terra, obedientes aut coacti, et umbrae eorum in mane et in sero.

21 castigationes eorum qui fuerunt primi, iam transiuerunt *add.* iam transiuerunt ante eos castigationes *s.l. M* • Et quod creator *add.* Certe dominus *s.l. M* • super *add.* pro *s.l. M* || **22** et quod *add.* certe *s.l. M* || **23** Si descendisset *add.* Quare descendit *s.l. M* • ex *add.* a *s.l. M* || **24** Quo ad te *add.* Quippe es *s.l. M* • unaquaque gente *add.* omnibus gentibus *s.l. M* || **25** grauida est quaeque *add.* fert omnis *s.l. M* • absconditur in matricibus *add.* diminuit matrices *s.l. M* || **26** omnem rem tenet is *add.* omnis res apud illum est *s.l. M* • praedestinatum *corr.* praedestinator *s.l. M* || **27** Sapiens secretorum *add.* Sciens secreta *s.l. M* • publicorum *corr.* publica *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* || **28** secretizabit *corr.* secretizant *s.l. M* • publicabit *corr.* publicant *s.l. M* || **29** cum *add.* in *s.l. M* • est apparens cum *add.* aut ambulans in *s.l. M* || **30** custodes *add.* *dubium s.l. M* || **31** quia *add.* certe *s.l. M* || **32** cum suis personis *add.* quod est in ipsismet *s.l. M* • cum gente malum *add.* a gentibus aliquibus *s.l. M* || **33** amici *add.* propinqui *s.l. M* || **34** cum *add.* *signum crucis s.l. M* • cum *add.* *signum crucis s.l. M* || **36** fulmen *add.* tronum *s.l. M* • sagittam *add.* fulmina, id est lapidem quem fulmen iacit *s.l. M* || **38** fraudis (?) *M* • fraudis (?) *add.* *dubium s.l. M* || **40** usque *add.* *signum crucis s.l. M* || **41** sibi] tibi *M* • error *add.* frustra, id est uanum *s.l. M* || **42** humiliat *add.* prostratur *s.l. M* || **43** in mane et in sero *add.* arabice inquit: “Intelligunt per mane ‘prandium’ et per serum ‘applicationem’”. Sic erat scriptum, nec potui aliter legere. *s.l. M*

45 ^{17/[16]} Dic: “Quis est dominus caelorum et terrae?” Dic: “Deus est.” Dic: “Igitur accipitis uos absque Deo amicos qui non dominantur sibi ipsis utile neque damnum?” Dic: “Si possunt aequari caecus et uidens, si possunt aequari obscuritates et lux?” ^[17] Et si posuerunt Deo participes quod eum formauerunt sicut formam sui ipsius ut assimilaretur creatoris eorum? Dic quod: “Deus est creator omnis rei et est is unicus potens.”

50 ^{[18]/17} Et descendit a caelo aquam, et cucurrerunt flumina cum potentia sua, et super fluentum bromam creatam de eo quod incendunt super eam ignem, uolendo [*M* 230] gemmas aut monetas. Et facit bramam sibi similem, et sic dabit Deus ueritatem et mendacium, quod bramas igitur descendunt extra et quoad id quod prodest hominibus, remanet firmum in terra. Sic dabit Deus exempla pro iis qui
55 audiunt creatoris sui sancta.

^{-/18} Et qui non audierunt eum, si haberent ii quod est in terra totum et simile ei, non erunt redempti cum eo. Ii habebunt malam rationem, et hospitem eorum est infernus et mala quies.

60 ^[19] Et bene sciunt quod fuit delatum tibi ex domino tuo, quod est ueritas ueluti quod est caecus; uerum non habent id in memoria nisi prudentes.

^[20] Et illi complent cum fidem Dei et non frangunt hominagium.

^[21] Et illi qui iungunt quod praecepit Deus cum eo esse iunctum, et habent deuotionem in dominum eorum, et timent malam rationem.

65 ^[22] Et illi qui habuerunt patientiam cupiendo faciem domini sui, et faciunt orationem, et expendunt ex nutrimento quod est datum eis secrete et publice, et discedunt cum meritis peccatorum; eis erit pro nobis bona domus.

^[23] Paradisus requiei, qui intrabunt in eam, et quod erit bonus ex patribus suis, ex uxoribus suis, et filiis suis. Et angeli intrabunt super eos pro unaquaque porta:

44 Igitur *add.* An *s.l. M* || **46** Si possunt aequari *add.* Vtrum aequantur *s.l. M* • si possunt aequari *add.* aut utrum aequantur *s.l. M* || **47** Et si *add.* aut *s.l. M* • eum formauerunt *add.* quos creauerunt *s.l. M* || **48** formam sui ipsius ut *add.* creatio sua donec *s.l. M* • creatoris eorum *add.* creatio pro illis *s.l. M* • quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **49** unicus potens *add.* unus coactor *s.l. M* || **50** descendit *add.* detulit *s.l. M* • potentia *add.* mensura *s.l. M* || **51** et super fluentum bromam creatam *add.* *signum crucis et sic tulit fluentum spumam crescentem s.l. M* • incendunt *add.* incenditis *s.l. M* || **52** gemmas *add.* ornamenta *s.l. M* • monetas *add.* bona *s.l. M* • bramam *add.* supra dicerat “bromam” et corrigit “brumas” *s.l. M* • dabit *add.* exempla *s.l. M* || **53** bramas *add.* brumas *s.l. M* • descendunt extra *add.* recedit in uapore *s.l. M* || **54** firmum *add.* *signum crucis s.l. M* || **55** audiunt *corr.* audierunt *s.l. M* • creatoris sui sancta *add.* domini eorum bona *s.l. M* || **56** audierunt eum *add.* respondiderunt ei *s.l. M* • ii *add.* *signum crucis s.l. M* || **57** erunt redempti *add.* remediarent *s.l. M* • rationem *add.* computum *s.l. M* || **59** Et bene sciunt *add.* An qui scit *s.l. M* || **60** non habent id in memoria nisi prudentes *add.* qui recordantur socii intellectum *s.l. M* || **61** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • hominagium *add.* *signum crucis in mg. M* || **63** habent deuotionem *add.* timent *s.l. M* • rationem *add.* computum *s.l. M* || **64** cupiendo *add.* quaerendo *s.l. M* || **65** et] ex *M* • expendunt *corr.* expendiderunt *s.l. M* • nutrimento quod est datum *add.* quo prouidimus *s.l. M* || **66** discedunt *add.* defendunt *s.l. M* • meritis peccatorum *add.* bono malum *s.l. M* • bona *add.* spes *s.l. M* || **67** qui *add.* *signum crucis s.l. M* || **68** super *add.* ad *s.l. M*

70 ²⁴ “Salutatio [M 231] super uos pro eo quod uos sustinuistis, igitur gaudete bona domus.”

²⁵[²⁴] Et ii qui frangunt fidem Dei, postquam promiserunt eam, et incidunt quod praecepit Deus cum eo quod congregaretur, et scandalizatur in terra; ii erunt maledicti et pro eis erit mala domus.

²⁶[²⁵] Et non est uita huius mundi secundum alium nisi bona.

75 ²⁷[²⁶] Et dicunt illi qui non crediderunt: “Si descendisset super eum aliquod miraculum ex domino suo?” Dic quod: “Deus dediriget quem uoluerit et diriget pro eo quem amat.”

²⁸[²⁷] Et illi qui sunt credentes et quieuerunt corda eorum cum admonitione Dei, igitur cum admonitione Dei quiescunt corda.

80 ⁻²⁹[²⁸] Illi qui credent et operabuntur opera sancta, bona sors pro eis et bonum hospitium.

85 ^{[29]/³⁰} Et sic misimus te in unam gentem, quae fuit creata ante eam alia gens, ut legeres super eos illud quod reuelauimus tibi, et ii non crediderunt cum pio. Dic: “Is est dominus meus, non est Deus nisi is, super eum habeo spem et ad eum paenitet me.”

^{[30]/³¹} Et si Alcuran moueret cum eo montes, aut incideret cum eo terram, aut loquerentur cum eo mortui? Coram Deo est mandatum omne et non desperent illi qui sunt credentes, quare si uellet Deus, dirigeret gentes omnes.

90 ^{[31]/-} Et non cessabunt ii, qui non crediderunt recipere ipsos pro eo quod fecerunt [M 232] castigationem aut differentia circa domos suas donec ueniat promissio Dei, quia Deus non repugnat promissis.

^[32] Iam fuerunt minuspretiati ante te; et impleuimus illos qui crediderunt, postea

69 salutatio *add.* pax *s.l.* M • super uos *add.* uobis *s.l.* M • quod uos sustinuistis *add.* quo substulistis *s.l.* M • gaudete bona *add.* bona est spes *s.l.* M || **72** cum eo quod *add.* *signum crucis* *s.l.* M • congregaretur *add.* coniungendum *s.l.* M • scandalizatur *add.* destruunt *s.l.* M • erunt *add.* erunt *sic bis* M || **73** ii erunt maledicti *add.* illis erit maledictio *s.l.* M || **74** *add.* Iste uersus semi deletus fuit in exemplari arabico licet non in translatione *s.l.* M • secundum alium *add.* in nouissimo *s.l.* M • bona *add.* *dubium* *s.l.* M || **75** Si descendisset *add.* Quare non descendit *s.l.* M || **76** quod *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **77** pro eo *add.* ad eum *s.l.* M • amat *add.* paenituerit, legerat sine dubio *Ar. non leg.* *s.l.* M || **78** Et *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **79** igitur *add.* certe *s.l.* M || **80** credent et operabuntur opera sancta *add.* crediderunt et fecerunt beneficia *s.l.* M • bona sors pro *add.* beatitudo erit *s.l.* M || **81** bonum hospitium *add.* bona reuersio *s.l.* M || **82** Et *add.* *signum crucis* *s.l.* M • in unam gentem *add.* in populo *s.l.* M • quae fuit creata *add.* iam transiuerunt (?) *s.l.* M • alia gens *add.* populi *s.l.* M || **83** non crediderunt cum pio *add.* negant misericordem *s.l.* M || **84** habeo spem *add.* confidi *s.l.* M || **85** paenitet me *add.* paenitentia mea *s.l.* M || **86** moueret *add.* moti essent *s.l.* M • incideret cum eo terram *add.* incisa esset terra *s.l.* M || **87** Coram Deo *add.* Immo Dei *s.l.* M • et *add.* *signum crucis* *s.l.* M • desperent *add.* desperauerunt *s.l.* M || **89** fecerunt *add.* operati sunt *s.l.* M || **90** castigationem *add.* infortunium *s.l.* M • differentia circa *add.* consistet prope *s.l.* M || **92** minuspretiati *add.* delusi *s.l.* M • et impleuimus *add.* impleui *s.l.* M

castigauimus eos, igitur quomodo est castigatio!

95 [33] Et qui est eleuatus super omnem personam cum eo quod acquirit? Et posuerunt Deo participantes. Dic: “Inuocate eos, si uultis declarare ei cum eo quod nescit in terra, aut cum publico locutionis.” Immo misum est pulchrum eis, qui non crediderunt, dolus eorum et exturbarunt ex uia; et quem dedirigit Deus, igitur non est ei director.

100 [34] Pro eis erit poena in uita istius mundi, et poena alterius saeculi, et fortis; et non erit eis Dei liberatio.

[35] Similis est paradisu ille, qui est promissus timentibus fluit sub eo fontes, et eius comestus est perpetuus et umbra sua, haec est merces illorum qui timent; et merces incredulorum ignis.

105 [36] Et illi quibus dedimus eis scripturam, gaudebunt cum eo quod detulimus tibi; et ii ex duabus factionibus qui negant aliqua eorum. Certe ego praecipior ut adorem Deum meum, et non blasphemem cum eo, et eum rogo, et ad eum reuertor.

[37] Et sic detulimus sententiam arabicam. Et si sequeris uoluntates eorum post id, quod uenit tibi sapientia, non habebis ex Deo amicum neque defensorem.

110 [38] Et iam misimus nuncios ante te, et posuimus eis uxores et creaturas; et non fuit datum pro nuncio ut ueniret cum miraculo nisi cum uoluntate Dei; et pro unoquoque tempore liber.

[M 233] [39] Et auferet Deus quod uolet et confirmabit, et in potestate eius est mater scripturarum.

115 [40] Et si nos monstrabimus tibi aliquid ex eo quod promissimus eis, aut occidemus te; igitur super te est applicare et super nos computum erit.

[41] Et non animaduertunt quod ego facio terram minuendo ex terminis suis et Deus iudicabit. Non est apelatio pro sententia eius et is est ocior ratione.

93 castigauimus *corr.* castigauit *s.l. M* • est castigatio *add.* fuit poena mea *s.l. M* || **94** Et *add.* An *s.l. M* • eleuatus *add.* prouidens *s.l. M* || **95** Inuocate *add.* Nominate *s.l. M* • si uultis declarare *add.* aut narrate *s.l. M* • cum eo *add.* signum crucis *s.l. M* || **96** locutionis *add.* dicto *s.l. M* || **97** et *add.* signum crucis *s.l. M* || **99** poena alterius saeculi *add.* tormentum nouissimi *s.l. M* • et fortis *add.* est fortius *s.l. M* || **100** Dei liberatio *add.* absque Deo defensor *s.l. M* || **101** fontes *add.* flumina *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* || **102** merces *add.* finis *s.l. M* || **103** merces *add.* finis *s.l. M* || **104** detulimus *add.* delatum est *s.l. M* || **105** duabus factionibus *add.* aliquibus congregationibus *s.l. M* • aliqua eorum *add.* aliquid suum *s.l. M* || **106** eum rogo *add.* ad eum inuoco *s.l. M* • reuertor *add.* reuersio mea *s.l. M* || **108** sapientia *add.* ex scientia *s.l. M* || **109** creaturas *add.* filios *s.l. M* || **111** tempore *add.* termino *s.l. M* || **112** auferet *add.* deleuit *s.l. M* • in potestate eius *add.* apud Deum *s.l. M* || **113** mater scripturarum *add.* registrum scripturae *s.l. M* || **114** si *add.* aut *s.l. M* • occidemus *add.* complebimus *s.l. M* || **115** igitur *add.* certe *s.l. M* • applicare *corr.* applicatio *s.l. M* || **116** Et non animaduertunt *add.* nonne uiderunt *s.l. M* • ego facio *add.* uenimus ad *s.l. M* • terminis *add.* extremitatibus *s.l. M* || **117** est apelatio *add.* appellatu (?) *s.l. M* • pro *add.* a *s.l. M* • ocior ratione *add.* uelocior in computo *s.l. M*

[42] Iam deceperunt ii qui fuerunt ante eos. Igitur pro Deo est totum, scit quod acquirit quaeque persona; et etiam sciet incredulus pro quo erit merces domus.

120 [43] Et dicent ii qui non crediderunt: “Non fuisti missus.” Dic: “Sufficit cum Deo pro teste inter me et inter uos quod in potestate eius est scientia scripturarum.”

[M 234] <CAPVT XIV>

Caput de Abraham, in Mecha, in eo quinquaginta uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] A.L.R. Librum detulimus tibi ut educas homines ex obscuritatibus ad lucem, cum uoluntate domini sui, ad uiam gloriosi laudati.

5 [²] Deus est is. Ei est quod est in caelis, in terra; et ueh incredulis de poena forti!

[³] Et illi qui amat uitam istius mundi super aliud saeculum, et perturbant a uia Dei, et cupiunt eam errorem, ii sunt in errore longinquo.

10 [⁴] Et non misimus nullum nuncium nisi cum lingua gentis suae ut declaret eis. Igitur dediriget Deus quem uoluerit et diriget quem uoluerit; et is est gloriosus iudex.

[⁵] Et misimus Moysem cum miraculis nostris ut educas gentem tuam ex obscuritatibus ad lucem,^[6] ut faceres recordari eos dierum Dei. In hoc est miraculo pro omni patiente grato.

15 [M 235] ^[7] Et quando dixit Moyses suae genti: “Recordamini gratiae Dei super uos quando liberauit uos ex gente Pharaonis, quod faciebat gustare uos malam poenam, ingulando filios uestros et dando uitam uxoribus uestris; in illo erat uobis fortuna ex creatore uestro maxima.

^[8] Et cum praecepit Deus uester quod: “Si esseti grati, auerem uos; et si eritis increduli, quod poena mea est fortissima.”

20 ^[9] Et dixit Moyses: “Si non credetis uos, et quod est in terra generaliter, igitur Deus est diues, laudatus.”

1 in Mecha *add.* est Mechinum *s.l.* *M* • uersus *add.* reperi autem in meo exemplari 51 *in mg.* *M* || **4** laudati *add.* laudabilis *s.l.* *M* || **6** Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • aliud saeculum *add.* nouissimum *s.l.* *M* || **7** errorem *add.* obliquam *s.l.* *M* || **12** faceres recordari *add.* admonere *s.l.* *M* • dierum *add.* cum diebus *s.l.* *M* || **15** faciebat gustare *add.* flagellabat *s.l.* *M* || **16** malam poenam *add.* malo tormento *s.l.* *M* • dando uitam *add.* uiuificando, uterque pessime, nam debebat dicere “stuprando” ἀσχηρόντες (?) *s.l.* *M* || **17** fortuna ex creatore *add.* tentatio ex domino *s.l.* *M* || **18** praecepit *add.* publicauit *s.l.* *M* || **19** quod *add.* certe *s.l.* *M* || **20** generaliter *add.* omnis *s.l.* *M* • igitur *add.* certe *s.l.* *M* || **21** laudatus *corr.* laudabilis *s.l.* *M*

⁹[10] Et non uenit uobis nouum illorum qui fuerunt ante uos, gentis Noe, et Ed, et Thamud?

25 ¹⁰- Et eorum qui fuerunt post eos, nescit de eis nisi Deus? ^[11] Venerunt eis nuncii sui cum declarationibus, et posuerunt manus suas in oribus suis et dixerunt quod: “Nos non credimus cum eo quod estis missi uos cum eo, et nos sumus in dubio de eo quod uocatis uos, pro eo dubitantes.”

30 ¹¹/¹⁰[12] Dixerunt nuncii sui: “Et quod in Deo est dubium? Formator caelorum et terrae, qui uocat uos ut parcat uobis peccata uestris et dimittet uos ad unum tempus nominatum.”

¹²- Dixerunt quod: “Non estis nisi personae similes nobis. Vultis perturbare uos de eo quod erat, quod adorabant patres nostri. Igitur uenite ad nos cum ratione manifesta.”

35 ^[13]/¹¹ Dixerunt eis nuncii sui quod: “Nos non fuimus nisi personae [*M* 236] similes uobis, uerum Deus dat gratiam super quem uult ex seruis suis et non est nobis ut ueniamus ad uos cum ratione

¹⁴- nisi cum uoluntate Dei; et super Deum est spes credentium.

40 ¹⁵/¹²[14] Et cur erit uobis quod non habeamus spem super Deum? Et direxit nos ad uiam nostram et nos habebimus patientiam super eo, quo uexastis uos; et super Deum confidunt confidentes.”

¹⁶/¹³[15] Et dixerunt ii qui non crediderunt nunciis suis: “Certe nos educemus uos ex terra nostra aut conuertemini in legem nostram.”

¹⁷- Et reuelauit eis dominus suus: “Ego destruam iniuriatores

45 ⁻¹⁴ et dabo habitare uobis terram post eos. Hoc pro eo qui timet meam praesentiam et timet meum promissum.”

¹⁸/¹⁵[16] Et petierunt uictoriam, et perdidit omnis superbus, remotus a ueritate.

¹⁹/¹⁶[17] Et post eum est infernus et potabitur aqua apostematis,

²⁰/¹⁷[18] quam aquam mandat et non poterit inglutire eam. Et ueniet ei mors undequaque et is non morietur, et post eum poena crassissima.

22 Et non *add.* Nonne *s.l. M* • nouum *add.* historia *s.l. M* || **25** sui *add.* eorum *s.l. M* • et] ex *M* • quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **26** uos *add.* signum crucis *s.l. M* || **27** pro eo dubitantes *add.* ad illum suspectori (?), scilicet dubio. Hic uariabat lectio et nihil poteris intelligere ex expositione eorum. *s.l. M* || **28** Et quod *add.* An *s.l. M* || **30** unum tempus *add.* terminum *s.l. M* || **31** personae *add.* homines *s.l. M* || **32** de eo quod erat, quod *add.* de quo *s.l. M* || **34** personae *add.* homines *s.l. M* || **35** dat gratiam *add.* appropriat *s.l. M* || **37** est spes credentium *add.* confidunt credentes *s.l. M* || **38** habeamus spem *add.* confidimus *s.l. M* • Et direxit *add.* Iam docuit *s.l. M* • ad *add.* signum crucis *s.l. M* || **39** super eo, quo *add.* pro quo *s.l. M* || **43** Ego destruam *add.* Certe destruemus *s.l. M* || **46** petierunt uictoriam *add.* uicerunt *s.l. M* • remotus a ueritate *add.* perfidus *s.l. M* || **48** mandat *add.* ingurgitabit *s.l. M* || **49** is *add.* signum crucis *s.l. M* • morietur *add.* est mortuus *s.l. M*

- 50 ^{21/18[19]} Similes sunt ii qui non crediderunt in dominum suum, et opera eorum ueluti cinis qui premunt cum ea uenti in die uentoso; non poterunt tenere de eo quod acquisiuerunt super aliquam rem. Illud est error longinquus.
- ^{22/19[20]} Et non aduertis quod Deus creauit caelos et terram cum ueritate? Et si uult, destruet uos et feret creaturas nouas;
- 55 ^{23/20} et non est hoc super Deum impossibile.
- [M 237] ^{24/[21]} Et educentur pro Deo omnes, et dixerunt debiles illis, qui superbierunt, quod: “Nos erimus cum uobis sequentes, igitur potestis uos remouere a nobis poenam Dei in aliqua re?”
- ^{25/-} Dixerunt: “Si direxisset uos Deus, direxissemus uos, aequum est super nos timere aut habere patientiam nos, non est deuiatio.”
- 60 ^{26/[22]} Et dixit diabolus, quando fuit data sententia, quod: “Deus promisit uobis, et promisit ueritatem; et promisit uobis, et fuistis differentes; et non erat mihi super ratio
- ^{27/-} nisi quod uocauit ego uos et respondistis mihi. Igitur cur repraehenditis me?
- 65 Repraehendite uestras personas. Non possum ego succurrere uobis neque uos succurrere mihi. Ego abnego cum eo quod participastis mecum ex ante quia iniuriantibus pro eis erit poena crudelis.”
- ^{28/[23]} Ponentur illi, qui crediderunt et operati sunt opera sancta, in paradiso; fluit sub eo fontes. Semper in ea cum uoluntate domini eorum, salus dabitur eis in ea: “Saluatio”.
- 70 ^{29/[24]} Et non animaduertis quomodo dat Deus exemplum in uerbo bono? Veluti arbor bona quod radix sua est firma et rami sui in caelo;
- ^{30/25} et uenit cum fructu suo omni tempore, cum uoluntate domini sui. Et dat Deus similitudinem pro hominibus ut sint recordantes.
- 75 ^{31/26[25]} Et similitudo uerbi mali uelut arbor mala extirpata in super terram quae non

50 et *add. signum crucis s.l. M* || **53** Et non aduertis *add. Nonne uidisti s.l. M* || **55** super Deum impossibile *add. Deo difficile s.l. M* || **56** educentur *add. uidebantur s.l. M* || **58** igitur potestis uos remouere a *add. non estis proficui (?) s.l. M* • poenam *add. de tormento s.l. M* || **59** direxissemus] dixerissemus *M* || **60** super nos timere aut habere patientiam nos *add. nobis aut timuissemus aut patientiam habuissemus s.l. M* • deuiatio *add. refugium s.l. M* || **61** fuit data sententia *add. profectum fuit actum s.l. M* || **62** et promisit ueritatem *add. promissionem ueram s.l. M* • promisit *add. promisi s.l. M* • fuistis differentes *add. depromisi (?) uobis s.l. M* || **63** ratio *add. potentia s.l. M* || **64** cur *add. non s.l. M* || **65** uestras personas *add. uosmet s.l. M* • possum ego succurrere *add. sum succurrens s.l. M* || **66** succurrere *add. sitis succurrentes s.l. M* • abnego cum eo quod *add. negaui in quo s.l. M* || **67** crudelis *add. dolens s.l. M* || **68** Ponentur *add. Ingredientur s.l. M* • operati sunt opera sancta *add. fecerunt beneficia s.l. M* || **69** fontes *add. flumina s.l. M* • dabitur eis *add. eorum erit s.l. M* || **70** Saluatio *add. Pax s.l. M* || **71** Et non animaduertis *add. Nonne uidisti s.l. M* || **72** quod radix *add. cuius massa s.l. M* • sui *add. eius s.l. M* || **73** et uenit cum fructu suo *add. dabit mixtam (?) suam in s.l. M* || **75** extirpata *add. demassata (?) s.l. M*

habet radicem suam.

^{32/27}[26] Et confirmabit Deus illos qui crediderunt cum uerbo firmo in uita istius mundi et in alio saeculo; et deuiabit Deus incredulos; et facit Deus quod uult.

80 [M 238] ^{33/28}[27] Et non uidisti illos qui mutauerunt gratiam Dei in blasphemiam et fecerunt intrare gentem suam domum ignis?

^{34/29}[28] Infernum et habebunt in eo malam morationem.

^{35/30}[29] Et posuerunt pro Deo inimicos ut deuiarent a uia sua. Dic: “Estote potentes quod finis uestrum erit ad ignem.”

85 ^{36/31}[30] Dic seruis meis, illis qui credent et facient orationem, et expendent ex nutrimento quod datum est eis secrete et publice antequam ueniat dies, quod non est uenditio in eo neque emptio.

^{37/32}[31] Deus est ille qui creauit caelos et terram, et facit descendere a caelo aquam, et educit cum ea ex fructibus nutrimento pro nobis, et subiecit uobis naues ut currant in mari cum mandato suo, et subdidit uobis fontes.

90 ^{-/33}[32] Et subdidit uobis solem et lunam pro uestro seruicio; et subdidit uobis noctem et diem.

^{-/34} Et dedit uobis ex singulis, quae petiistis ab eo, et si numeratis gratiam Dei non inuenietis rationem; et quod persona est iniuriatrix et incredula.

95 ^{38/35}[33] Et quando dixit Abraham: “O domine mi! Pone hanc urbem liberam et remoue me et filios meos ex adorare idola!

^{39/36}[34] O domine mi! Quod ea fecerunt errare multas ex gentibus; igitur quis sequetur me, igitur is est ex me; et quis erit pertinax mihi? Igitur tu es indultor, misericors.

100 ^{40/37}[35] O domine noster! Ego feci morari ex creaturis meis in imo flumine quod non habebat sata circa templum tuum honoratum. ^[36] O domine noster! Vt faciant orationem. Igitur pone corda hominum ut eant ad eos, et da nutrimentum eis ex

76 radicem *add.* firmamentum *s.l. M* || **77** illos qui *add.* quos *s.l. M* || **78** incredulos *add.* iniuriantes *s.l. M* || **79** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • blasphemiam *add.* negationem *s.l. M* || **80** intrare *add.* habitare *s.l. M* • ignis *add.* consummationis *s.l. M* || **81** habebunt in eo malam morationem *add.* calefacient eam et mala moratio est *s.l. M* || **82** inimicos *add.* pares *s.l. M* • Estote potentes *add.* Gaudete *s.l. M* || **83** uestrum *add.* uester *s.l. M* || **84** credent et facient *add.* crediderunt, mantinent (?) *s.l. M* || **85** expendent ex nutrimento quod datum est *add.* expendunt (?) de quo dedimus *s.l. M* || **86** emptio *add.* amicitia *s.l. M* || **89** fontes *add.* flumina *s.l. M* || **90** pro uestro seruicio *add.* continuando *s.l. M* || **92** singulis quae *add.* omne quod *s.l. M* || **93** inuenietis rationem *add.* complebitis *s.l. M* • quod persona *add.* quia homo *s.l. M* • iniuriatrix *corr.* iniurians *s.l. M* • incredula *add.* negans *s.l. M* || **94** Pone *add.* Fac *s.l. M* • liberam *add.* securam *s.l. M* || **95** ex adorare *add.* ut adoremus *s.l. M* || **96** fecerunt errare *add.* deuiauerunt *s.l. M* || **97** erit pertinax *add.* deobedierit *s.l. M* || **99** creaturis *add.* filiis *s.l. M* || **100** imo flumine quod non habebat sata *add.* ualle insata (?) *s.l. M* || **101** eant *add.* inclinent *s.l. M* • da nutrimentum eis *add.* nutrica eos *s.l. M*

arboribus ut sint grati.

105 [M 239] ^{41/38[37]} O domine noster! Quod tu scis quod ego habeo secretum, et quod habeo publicum, et quod habeo absconditum super Deum nulla res in terra neque in caelo.

^{-/38[39]} Laudatus est Deus, ille qui dedit mihi super meam magnitudinem Ismaelem et Isaac, quod creator meus est auditor rogationum.

^{42/40[39]} O domine! Pone me factorem orationis et filios meos! O domine noster! Recipe precem!

110 ^{-/41} O domine noster! Parce mihi et parentibus meis et credentibus in die quo fiet ratio!”

^{43/42[40]} Et ne putes quod Deus est ignorans quod faciunt iniuriatores; uerum ultima eis pro die quod erunt exciti in eo uisus;

115 ^{44/43[41]} oculi admirati, capita eorum elata quae non uertent ^[42] ad eos uisus eorum, et corda eorum uacua erunt.

^{-/44[43]} Et admone homines de die quo ueniet eis poena; et dicent illi qui iniuriauerunt: “O domine noster! Vltima nos ad tempus propinquum

^{46/-} ut audiamus mandatum et sequemur nuncios.” Et non fuistis, iurauisti ex antea.

120 ^{47/45[44]} Igitur non est uobis remedium, et morati estis uos in habitationibus eorum qui iniuriauerunt personas suas, et declaratum est uobis quomodo fecimus uos cum eis; et damus nos uobis exempla.

^{-/46[45]} Et deceperunt, est dolus eorum uerum apud Deum; igitur deceperunt se et esset dolus ut traheret ab eo montes.

125 ^{48/47[46]} Et ne putetis quod Deus non compleat promissum suum nunciis suis, et quod Deus est gloriosus et castigator.

^{49/48[47]} Dies qua mutabitur terra pro alia terra et caeli, et educentur pro Deo, qui est

102 arboribus *add.* fructibus *s.l. M* || **103** Quod *add.* *signum crucis s.l. M* • ego habeo secretum *add.* abscondimus *s.l. M* || **104** habeo publicum *add.* manifestamus *s.l. M* • quod habeo absconditum super Deum *add.* non abscondit a Deo *s.l. M* || **106** Laudatus est Deus *add.* Laus Deo *s.l. M* • dedit *add.* donauit *s.l. M* • super meam magnitudinem *add.* pro senectute mea *s.l. M* || **107** creator *add.* dominus *s.l. M* || **108** factorem *add.* mantinetorem (?) *s.l. M* • filios meos *add.* ex filiis meis *s.l. M* || **109** precem *add.* deprecationem meam *s.l. M* || **111** fiet ratio *add.* resurget computum *s.l. M* || **112** quod *add.* de quo *s.l. M* • iniuriatores *add.* iniuriantes *s.l. M* || **113** ultima eis *add.* ultimet eos *s.l. M* • quod erunt exciti *add.* quo deuidebunt *s.l. M* || **114** oculi *add.* *signum crucis s.l. M* • uisus *add.* palpebrae *s.l. M* || **116** poena *add.* tormentum *s.l. M* || **117** tempus *add.* terminum *s.l. M* || **118** mandatum *add.* clamationem tuam *s.l. M* • et non fuistis *add.* nonne *s.l. M* || **119** remedium *add.* alius motus *s.l. M* || **120** personas suas *add.* illismet *s.l. M* || **121** cum eis *add.* in eis *s.l. M* • damus *add.* dedimus *s.l. M* || **122** est dolus *add.* deceptione *s.l. M* • igitur deceperunt se *add.* est deceptio eorum *s.l. M* || **123** esset dolus *add.* non fuit deceptio *s.l. M* || **124** putetis *corr.* putes *s.l. M* • quod Deus non compleat *add.* Deum incomplementem *s.l. M* || **125** gloriosus et castigator *add.* socius castigationis *s.l. M*

unus potens.

[M 340]^{50/49[48]} Et uidebis peccatores in ea die positos unum cum alio in ueribus.

^{51/50[49]} Et tunicae eorum erunt ex puluere, et tectae facies eorum igne.

130 ^{52/51[50]} Et praemiabit Deus quamcumque personam pro eo quod acquisiuerunt; quod Deus est celer rationis.

^{53/52[51]} Hoc est perfectio pro hominibus ut admoneantur cum eo, ut sciant quod is est dominus unus et ut sint certiorati qui sunt prudentes.

127 potens *add.* coactor *s.l.* M || **128** positos unum cum alio in ueribus *add.* coniunctos catenis *s.l.* M || **129** puluere *add.* pice, duplice (?) legebatur *Ar. non leg.* et *Ar. non leg.* et dicebat quod sicut (?) puluerem *non leg.* *s.l.* M || **130** Et *add.* Vt *s.l.* M || **131** quod *add.* quare *s.l.* M • rationis *add.* in computo *s.l.* M || **132** perfectio *add.* applicatio *s.l.* M || **133** sint certiorati qui sunt prudentes *add.* recordentur socii intellectuum *s.l.* M

[M 241] <CAPVT XV>

Caput de Lapidibus, in Mecha, in eo nonaginta nouem uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] A.L.R. Hi sunt uersus libri et Alcoran manifesti.

[²] Forsitan uellent illi qui sunt increduli ut fuissent mauri.

5 [³] Desine eos comedere, et potentes fieri, et decipi in cupiditate, igitur etiam scient.

[⁴] Et non destruximus aliquam urbem nisi qui fuit ei liber scitus.

[⁵] Non anticipabitur alicui tempus suum et non ultimabitur.

[⁶] Et dixerunt: “O tu! Ille qui descendit super te admonitione quod tu es daemoniacus.

10 [⁷] Et ueniet ad nos cum angelis si tu es ex ueris.”

[⁸] Non descendent angeli nisi cum ueritate et non fuerunt spectatores.

[⁹] Quia nos detulimus admonitionem et nos eum spectabimus.

[¹⁰] Et misimus ante te in gentibus prioribus,

[¹¹] et non uenit eis aliquis nuncius nisi ut essent cum eo derisores.

15 [¹²] Et sic ponemus id in cordibus peccatorum.

1 Lapidibus *add.* Pauimento, ecce barbariem correctoris! *s.l. M* • nonaginta *add. dubium* et reperi tamen 97, in titulo arabico dicitur quod sunt 97, in translatio latina 99; et corrector ineptissimus posuit literam “d” qua uult significare “dubium”. Non debebat dubitare sed corrigere saltem semel recte et scribere “nonaginta septem”. De lapidibus illis loquitur uersu 74 *in mg. M* || **4** ut *add.* licet *s.l. M* • mauri *add.* obedientes, salui *s.l. M* || **5** potentes fieri *add.* gaudere *s.l. M* • decipi in cupiditate *add.* placere eis desiderium *s.l. M* || **6** liber *add.* terminus *s.l. M* || **7** anticipabitur alicui tempus *add.* anticipabit aliqua gens terminum *s.l. M* • ultimabitur *corr.* ultimabit *s.l. M* || **8** tu! Ille *add. signum crucis s.l. M* • descendit *add.* delata fuit *s.l. M* • admonitione quod *add.* inuocatio certe *s.l. M* || **9** daemoniacus *add.* spiritatus (?) *s.l. M* || **10** Et ueniet *add.* Quare non uenies *s.l. M* || **11** spectatores *corr.* spectati *s.l. M* || **12** Quia *add.* Certe *s.l. M* • admonitionem *add.* inuocationem *s.l. M* • eum spectabimus *add.* sumus ei custodes *s.l. M* || **14** cum *add.* in *s.l. M*

[13] Non credent cum eo, iam transiit uia priorum.

[M 242] [14] Et si aperuissemus super eos aliquam portam caeli, errauissent in ea ascendendo,

[15] dixerunt: “Certe sunt ebrii uisus nostri aut nos sumus gentes perstrictae.”

20 [16] Et iam posuimus in caelo signa et fecimus pulchra ea pro spectatoribus,

[17] et custodiuius ipsum ex unoquoque diabolo malo,

[18] praeter qui accepit auditionem et secutus est lucem manifestam.

[19] Et terram tetendimus, et iecimus in ea ex omni re montes, et fecimus nasci in ea ex omni re qualitatem.

25 [20] Et posuimus pro uobis in ea uiuere et pro quibus estis uos eis manutentores.

[21] Et non est aliqua res quae non sit in potestate nostra thesaurus eius, et non id descendimus nisi cum quantitate scita.

[22] Et misimus uentos in nubibus, et fecimus descendere ex caelo aquam, et irrigauimus uos; et non estis uos eius custodes.

30 [23] Et ego sum qui do uitam et do mortem, et nos sumus haeredes.

[24] Et nos scimus de primis ex uobis, et nos scimus de illis qui erunt ultimi;

[25] et quod creator tuus est qui resuscitabit eos, quia is est iudex sapiens.

[26] Et certe iam creauimus nos personam ex caeno et ex luto putente,

[27] et daemones creauimus ex ante ex igne ardente.

35 [28] Et quando dixit dominus tuus angelis: “Ego uolo creare personam ex luto et ex caeno fetido.”

[M 243] [29] Et postquam formauit eum, et flauit in eo ex spiritu meo, et ceciderunt ei humiliantes.”

16 cum *add.* in *s.l.* *M* • uia *add.* lis *s.l.* *M* || **17** errauissent *add.* incipient *s.l.* *M* || **18** ascendendo *corr.* ascendere *s.l.* *M* || **19** dixerunt *corr.* dixissent *s.l.* *M* • perstrictae *add.* incantatae *s.l.* *M* || **20** fecimus pulchra *add.* adornauius *s.l.* *M* • spectatoribus *add.* uidentibus *s.l.* *M* || **21** ipsum *add.* scilicet, caelum *s.l.* *M* || **22** accepit *add.* furatur *s.l.* *M* • auditionem *corr.* auditum *s.l.* *M* • lucem manifestam *add.* radios manifestos *s.l.* *M* || **24** qualitatem *add.* pondus *s.l.* *M* || **25** quibus estis uos eis manutentores *add.* quo non sitis ei nutritores *s.l.* *M* || **26** in potestate nostra thesaurus *add.* apud nos repositorium *s.l.* *M* || **28** in nubibus *add.* *dubium* et non debebat dubitare, idem (?) est quod graece dicitur *λάλαψ* *s.l.* *M* || **29** custodes *add.* defensores *s.l.* *M* || **30** Et ego sum qui do uitam et do mortem *add.* Certe nos uiuificamus et mortificamus *s.l.* *M* || **32** creator *add.* certe dominus *s.l.* *M* • iudex *add.* sciens *s.l.* *M* || **33** personam *add.* hominem *s.l.* *M* • putente *add.* *dubium* *s.l.* *M* || **36** fetido *add.* *dubium* *s.l.* *M* || **37** flauit *add.* inflauit *s.l.* *M* • ceciderunt *add.* cadite *s.l.* *M* || **38** humiliantes *add.* prostrantes *s.l.* *M*

- [30] Et humiliati sunt angeli omnes et generaliter
- 40 [31] nisi daemon qui noluit esse cum humiliantibus.
- [32] Dixit: “O daemon! Quid est tibi quod non uis esse cum humiliantibus?”
- [33] Dixit: “Non sum ego ut humilier personae, creasti eam ex luto et caeno putente.”
- [34] Dixit: “Igitur exi ex ea, quod tu es malus!
- 45 [35] Et quod super te est maledictio usque ad diem iudicii!”
- [36] Dixit: “O creator mi! Igitur expecta me usque ad diem resurrectionis.”
- [37] Dixit: “Igitur tu es ex expectantibus
- [38] usque ad diem et horam scitam.”
- [39] Dixit: “O domine! Cur maledixisti mihi, ego faciam pulchram eis in terra et ego
- 50 decipiam eos generaliter,
- [40] praeter seruos tuos, qui erunt purificati.”
- [41] Dixit: “Haec est uia super me recta,
- [42] et qui mei serui, non est tibi super eos ratio, nisi qui sequetur te ex tentatis.”
- [43] Et quod infernus est promissio eorum generaliter,
- 55 [44] quae habet septem portas, unicuique portae eorum est pars diuisa.
- [45] Et quod iusti erunt in paradiso gaudentes,
- [46] intrabunt in eum cum saluatione, securi.
- [M 244] [47] Et abstulimus quod est in cordibus eorum ex inuidia, fratres facti super lectos uoluentes.
- 60 [48] Non tanget eos in ea malum et non erunt ii ex ea deducti.

39 humiliati sunt *add.* prostrauerunt *s.l. M* • et generaliter *add.* toti *s.l. M* || **43** putente *add.* *dubium s.l. M* || **46** creator *add.* domine *s.l. M* • expecta *add.* postrema (?) *s.l. M* • resurrectionis *add.* resurrecturi erunt *s.l. M* || **47** expectantibus *add.* postrematis (?) *s.l. M* || **48** et horam *add.* temporis *s.l. M* || **49** Cur maledixisti mihi *add.* Pro quo deuiasti me *s.l. M* • faciam pulchram *add.* adornabo eis, scilicet rem *s.l. M* || **50** decipiam *add.* deuiabo, aliter etiam scriptum erat *Ar. non leg. s.l. M* || **51** qui erunt purificati *add.* ex illis purificatos *s.l. M* || **53** et qui *add.* certe *s.l. M* • ratio *add.* potestas *s.l. M* • tentatis *add.* deuiantibus *s.l. M* || **54** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • generaliter *add.* omnium *s.l. M* || **56** Et quod iusti *add.* Certe timentes *s.l. M* • gaudentes *add.* laetitiae et in fontibus *s.l. M* || **57** intrabunt *corr.* intrate *s.l. M* • cum saluatione *add.* in pace *s.l. M* || **58** facti *add.* sunt *s.l. M* || **59** lectos *add.* sellas *s.l. M* • uoluentes *add.* *Ar. non leg.* et alium (?) scriptum erat: “alter aduersus alterum” *s.l. M* || **60** malum *add.* labor *s.l. M*

- [49] Fac scire seruos meos quod ego sum indultor, pius;
- [50] et quod poena mea est poena crudelis.
- [51] Et fac scire eos pro hospitibus Abrahae;
- [52] cum ingressi sunt super eum et dixerunt: “Saluatio!” Dixit: “Nos sumus ex
65 uobis timidi.”
- [53] Dixerunt: “Ne timeas quod nos denunciamus tibi cum uno puero sapiente.”
- [54] Dixit: “An annunciatis mihi super quod tetigit me magnitudo? Igitur sic uultis me denunciare?”
- [55] Dixerunt: “Anunciamus tibi cum ueritate, igitur ne sis ex desperatis.”
- 70 [56] Dixit: “Quis desperat ex misericordia domini sui nisi errantes?”
- [57] Dixit: “Quae est petitio uestra, o nuncii?”
- [58] Dixerunt quod: “Nos mittimus gentibus peccatricibus,
- [59] praeter familiae Loth, quod nos saluabimus eos omnes,
- [60] praeter uxorem eius, compraehendimus eam quod iam est mala anus.”
- 75 [61] Igitur postquam uenerunt genti Loth nuncii,
- [62] dixit quod: “Vos estis gentes incognitae.”
- [63] Dixerunt: “Imo uenimus ad te pro eo quod sunt ii in eo peccatores.
- [64] Et uenimus ad te cum ueritate et nos sumus ueraces.
- [65] Igitur uide cum familia tua cum parte noctis, et sequere uestigia eorum, et non
80 uoluatur ex uobis aliquis, et ite pro eo quod iussi estis.”
- [M 245] [66] Et determinauimus ei hoc mandatum quia radix istorum incidetur cras.
- [67] Et uenerunt uicini urbis laetabundi.
- [68] Dixit quod: “Isti sunt hospites mei, igitur non uerecundemini mei,

61 Fac scire seruos *add.* Narra seruis *s.l. M* • ego *add.* signum crucis *s.l. M* • pius *add.* misericors *s.l. M* || **62** poena *add.* tormentum *s.l. M* • crudelis *add.* dolens *s.l. M* || **63** fac scire eos pro *add.* narra eis de *s.l. M* || **64** super *add.* ad *s.l. M* • Saluatio *add.* Salus *s.l. M* || **66** sapiente *add.* sciente *s.l. M* || **67** super quod *add.* pro quo *s.l. M* • magnitudo *add.* senectus *s.l. M* || **68** Igitur sic uultis me denunciare *add.* de quo annunciatis mihi *s.l. M* || **69** Anunciamus *add.* Anunciauimus *s.l. M* || **73** saluabimus *add.* saluantes *s.l. M* || **74** compraehendimus *add.* ordinauimus *s.l. M* • quod iam est mala anus *add.* quod erit ex damnatis *s.l. M* || **77** peccatores *add.* dubitantes *s.l. M* || **79** uide *add.* ambula *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **80** pro eo quod *add.* quo *s.l. M* || **81** radix *add.* uestigium *s.l. M* • cras *add.* mane *s.l. M*

- [69] et timete Deum, et non uituperetis me.”
- 85 [70] Dixerunt: “Et non prohibuimus te ex nationibus?”
- [71] Dixit: “Hae sunt filiae meae, si uos estis factores.”
- [72] Per uitam tuam ii sunt ebrii et obcaecati,
- [73] et accepit eos stupefactio in mane.
- [74] Et posuimus altitudinem eius in imo eius, et pluuiimus super eos lapidibus
- 90 tormenti.
- [75] Certe in hoc sunt miracula pro iis qui uolunt scire
- [76] quae sunt in uia clara.
- [77] In hoc est miraculum pro credentibus.
- [78] Et sic fuerunt socii Alaicatae iniuriatores.
- 95 [79] Et castigauimus eos, et ii sunt in uia manifesta.
- [80] Iam mentiti sunt socii Ilchigri nuncios.
- [81] Et uenerunt ad eos cum miraculis nostris et fuerunt ex eis remoti.
- [82] Et fuerunt acceptores montium domorum securarum.
- [83] Et accepit eos stupefactio in mane.
- 100 [84] Et non profuit eis quod ii lucrati sunt.
- [85] Et non creauimus caelos et terram et quod eset inter eos nisi cum ueritate, et quod hora est uentura, igitur parce indulgentia pacifica!
- [86] Et quod dominus tuus est creator sapiens.
- [87] Iam dedimus tibi septem ex hymnis et Alcuran magnum.
- 105 ⁸⁸ Ne extendas oculos tuos nisi illi quod tibi dedimus cum eo uxores ex iis, et non habeas tristitiam super eos; et humilia alam tuam pro credentibus!
- [M 246] ^{89[88]} Dic: “Ego sum admonitor manifestus.”

^{90[89]} Sicut tetulimus nos super delatores

84 uituperetis *add.* confundatis *s.l. M* || **85** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • ex *add.* de *s.l. M* || **87** Per uitam tuam ii sunt ebrii et obcaecati *add.* Per aetatem tuam sunt in ebrietate eorum obruti *s.l. M* || **89** lapidibus *add.* de lapidibus istis uide dictionarium Golii (?) in *Ar. non leg.* et clariora dic (?) *s.l. M* || **90** tormenti *add.* *dubium s.l. M* || **91** iis qui uolunt scire *add.* confiderantibus (?) *s.l. M* || **92** quae sunt in uia clara *add.* certum (?) est per uiam firmam *s.l. M* || **95** ii sunt in uia manifesta *add.* fuerunt cum sacerdote (?) manifesto *s.l. M* || **96** mentiti sunt *add.* non crediderunt *s.l. M* • Ilchigri *add.* speluncae *s.l. M* || **97** uenerunt ad eos cum miraculis nostris *add.* dedimus eis miracula nostra *s.l. M* || **98** acceptores *add.* incisores *s.l. M* • montium *add.* ex montibus *s.l. M* || **103** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **105** nisi illi quod tibi *add.* ad quod *s.l. M* • cum eo uxores *add.* aliquos *s.l. M* || **106** super eos *add.* pro eis *s.l. M* • humilia *add.* inclina *s.l. M*

^{91[90]} illos qui posuerunt Alcoran partes.

110 ^{92[91]} Igitur, per dominum tuum! Petet eos generaliter

⁹³ pro eo qui fuerunt factores.

^{94[92]} Igitur manifesta cum eo quod iussum fuit tibi et discede ^[93] a blasphematoribus!

^{95[94]} Et nos liberauimus te ex minuspretiatoribus.

115 ^{96[95]} Illi, qui posuerunt cum Deo alium dominum, igitur etiam scient.

^{97[96]} Iam scimus quod tibi premitur cor tuum pro eo quod dicunt.

^{98[97]} Igitur lauda cum laude dominum tuum et sis ex humiliantibus,

⁹⁹ donec ueniat tibi certificatio.

109 partes *add.* deludendo *s.l. M* || **110** Petet eos generaliter *add.* Certe interrogabimus eos omnes *s.l. M* || **111** qui fuerunt factores *add.* quod fecerunt *s.l. M* || **114** liberauimus te ex minuspretiatoribus *add.* suffecimus tibi deridentes *s.l. M* || **115** posuerunt *add.* ponunt *s.l. M* || **117** humiliantibus *add.* prostrantibus *s.l. M* || **118** ueniat] ueniat ueniat *sic bis M* • certificatio *add.* certum, scilicet mors *s.l. M*

[M 247] <CAPVT XVI>

Caput de Apibus, in Mecha, in eo centum et octo et decem uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] Iam uenit mandatum Dei. Igitur ne anticipetis id; tam benedictus est is, et tam altus de eo, quod de eo blasphemarunt.

5 [²] Facit descendere angelos cum spiritu mandati sui super quem uult ex seruis suis admonendo quod: “Ille non est dominus praeter me, igitur me timete!”

[³] Et creauit caelos et terram cum ueritate; tam altus est de eo, quod blasphemarunt.

[⁴] Creauit personam ex spermate, igitur inde eum litigatorem manifestum.

10 [⁵] Et pecora creauimus pro uobis; in iis habebis necessitatem et utile, et de eis manducatis.

[⁶] Et uobis est in iis pulchritudo quando estis lassus et quando uos taedet.

[⁷] Et fuerunt sarcinas uestras ad urbes quod non potestis subsequi eas nisi cum labore personarum; et quod creator uester est clemens, pius.

15 [⁸] Et equos, et mulos, et asinos ut equitetis in eis et pro pulchritudine; et creauit quod nescitis.

[⁹] Et super Deum est recta uia, et ex iis sunt rebelles; et si uellet, [M 248] duceret uos generaliter.

[¹⁰] Is est ille qui detulit de caelo aquam pro uobis, ex ea accipitis potiones, et ex ea arbores, et ex ea pascimini.

20 [¹¹] Et facit nasci uobis cum ea sata, et oliuas, et palmas, et uuas, et ex omnibus

1 Mecha *add.* Mechinum *s.l. M* • uersus *add.* reperi tamen tantum 126, de apibus facit mentionem uersu 68 *s.l. M* || **3** Iam *add.* *signum crucis s.l. M* • tam benedictus est is *add.* laudatus est is *s.l. M* || **4** de eo blasphemarunt *add.* participant *s.l. M* || **5** Facit descendere *add.* Detulit *s.l. M* • spiritu mandati sui *add.* ex mandato suo *s.l. M* || **6** admonendo *add.* ut admonete (?) *s.l. M* || **8** blasphemarunt *add.* participantur *s.l. M* • inde *add.* ecce ad *s.l. M* || **9** pecora *add.* bestias *s.l. M* • creauimus *corr.* creauit *s.l. M* • iis habebis necessitatem et utile *add.* ea est calefactio et utilitas *s.l. M* || **11** estis lassus *add.* redibitis *s.l. M* • uos taedet *add.* ineritis, scilicet ad pasturam *s.l. M* || **12** sarcinas uestras *add.* pondus uestrum *s.l. M* • non potestis subsequi eas *add.* ad quas non adiuuistis *s.l. M* || **13** creator *add.* dominus *s.l. M* || **14** in eis *add.* eos *s.l. M* • creauit *add.* creat *s.l. M* || **16** recta uia *add.* rectum, uel ductio uiae *s.l. M* || **17** generaliter *add.* omnes *s.l. M* || **18** accipitis *add.* *signum crucis s.l. M* • potiones *add.* potum *s.l. M*

arboribus; et in hoc sunt miracula pro gentibus quae quaerunt cogitare.

[12] Et subdidit uobis Deus noctem et diem, et solem et lunam, et stellas subditas pro mandato suo; et in hoc sunt miracula pro gentibus qui habent cerebrum.

25 [13] Et quod posuit pro uobis in terra differentes colores sui et in hoc sunt miracula pro gentibus quae sunt admonitae.

[14] Is est ille qui subdidit mare ut manducaretis ex eo carnem recentem, et educeretis ex eo geminas ut induamini eis, et uidete naues ire in eo, et ut habeatis ex uirtute sua, et ut sitis uos gratiosi.

30 [15] Et iecit in terra montes ut confirmaret cum ea uos, et fones, et spicas ut sitis uos directi,

[16] signa et stellas ut sitis directi.

[17] Ita est is qui creat sicuti is qui non creat? Igitur cur non estis memores?

[18] Et si uultis innumerare gratias Dei, non poteritis innumerare eas; quod Deus est indultor, misericors.

35 [19] Et Deus scit quod secretizatis et quod publicatis.

[20] Et illi, qui inuocant praeter Deum, quod non creatur aliquid, et illi sunt creatores.

[21] Mortui sunt et non uiui et non sentiunt

^{22/-} quomodo resuscitabuntur.

40 ^{23/[22]} Dominus uester est dominus unus, et illi qui non credent cum alio saeculo, corda eorum sunt incogniti, et ii sunt superbi.

[M 249] ^{24/[23]} Non est dubium quod Deus scit, quod secretizatis et quod publicatis;

^{23/-} quod is non amat superbos.

45 ^{26/[24]} Quando fuit dictum eis: “Quid est quod detulit dominus uester?” Dixerunt: “Virgulas priorum.”

^{27/[25]} Vt abstulissent peccata sua integra in die iudicii; et ex peccatis suis qui deuiauerunt eos absque scientia, male peccant.

21 arboribus *add.* fructibus *s.l. M* || **23** habent cerebrum *add.* intelligunt *s.l. M* || **27** induamini *add.* ornetis ex *s.l. M* • uidete *add.* uideas *s.l. M* • habeatis *add.* quaeratis *s.l. M* || **28** uirtute *add.* gratia *s.l. M* || **29** iecit *add.* posuit *s.l. M* • confirmaret cum ea uos *add.* non moueret uobiscum *s.l. M* • fones *add.* flumina *s.l. M* || **31** ut sitis directi *add.* sunt directa *s.l. M* || **36** illi, qui inuocant praeter Deum, quod *add.* illos quos uocatis absque Deo *s.l. M* || **37** creatores *add.* creati *s.l. M* || **39** quomodo *add.* quando *s.l. M* || **41** incogniti *add.* incognoscentes *s.l. M* || **45** Virgulas *add.* Historiae sunt *s.l. M* || **46** abstulissent *add.* afferant *s.l. M*

- 28/[26] Et deceperunt illi, qui priores fuerunt, et fecit Deus ad aedificia eorum et
50 fundamenta cadere super illos tectum super eos et uenit eis poena ex quo non
sentierunt.
- 29/[27] Post diem iudicii uituperabuntur ii et dicet: “Vbi est quod blasphemastis de
me, illi qui fuistis laborantes in eos?” Dixerunt: “Illi qui habuerunt scientiam quod
pudor est hodie et malum est super incredulos.”
- 30/[28] Illi qui mactabunt eos, angeli, iniuriando animas suas, iecerunt securitatem
55 quod: “Nos faciemus aliquod malum?” Certe quod Deus est sciens cum eo quod
fecistis.
- 31/[29] Igitur introite portas inferni semper in ea, igitur malum est relegatio malorum.
- 32/[30] Et fuit dictum pro illis qui timent: “Quod detulit Deus uester?” Dixerunt:
60 “Bene pro illis qui faciunt bene in hoc mundo et faciunt bona opera pro domo
alterius saeculi est melior.” Et beatitudo est domus timentium.
- 33/[31] Paradisus gentis qui intrabunt in eo, fluit sub eo fontibus. Pro iis erit in eo
quod petierunt; sic remunerat Deus eos qui timent.
- 34/[32] Et illi, qui mactabunt eos, angeli, bonos dicent: [M 250] “Saluatio sit super
uos! Intrate paradisum pro eo quod uos fecistis.”
- 65 35/[33] Et non aspiciunt nisi ut ueniat eis angeli, aut ut ueniat mandatum domini sui.
Sic fecerunt illi, qui fuerunt ante illos; et non iniuriauit eos Deus, uerum fuerunt
animabus suis iniuriatores.
- 36/[34] Et accepit eos peccata pro eo quod fecerunt et uerificauerunt ii quod fuerunt
cum eo minuspretiatores.
- 70 37/[35] Et dixerunt illi qui blasphemarunt: “Et si uellet Deus, nos adorassemus nisi
eum nec plus aliquid, nos neque patres nostri, et non esset prohibitum nobis de eo
aliquid.” Et sic fecerunt illi qui fuerunt ante eos. Igitur non est super nuncios nisi

48 Et *add.* Iam *s.l. M* • fecit *add.* uenit *s.l. M* || 49 et fundamenta cadere *add.* ex
fundamentis sic cecidit (?) *s.l. M* || 50 non sentierunt *add.* nesciunt *s.l. M* || 51 Post diem
add. In die *s.l. M* • uituperabuntur *add.* confundet eos *s.l. M* • dicet *add.* scilicet, Deus *s.l.*
M || 52 est quod blasphemastis de me *add.* sunt participes mei *s.l. M* • fuistis laborantes
add. litigastis mecum *s.l. M* || 53 qui habuerunt scientiam quod pudor *add.* quibus dabatur
scientia certe confusio *s.l. M* || 54 Illi qui mactabunt eos *add.* quos complebunt eos *s.l. M* •
securitatem *add.* pacem *s.l. M* || 55 faciemus *add.* fuissemus facientes *s.l. M* • Certe quod
add. Itaque *s.l. M* || 57 semper *add.* aeternales eritis *s.l. M* • relegatio *add.* hospitium *s.l. M* ||
58 pro illis qui timent *add.* quibus timuerunt *s.l. M* • Quod *add.* scilicet, est *s.l. M* || 59 Bene
add. Bonum *s.l. M* || 60 et faciunt bona opera pro domo alterius saeculi *add.* erit bonum et
certe domus nouissimi *s.l. M* • Et beatitudo *add.* Certe bona *s.l. M* || 61 fontibus *add.*
flumina *s.l. M* || 62 petierunt *add.* uolunt *s.l. M* || 63 Et *add.* *signum crucis s.l. M* • qui
mactabunt *add.* qui complebunt *s.l. M* • Saluatio *add.* Salus *s.l. M* || 65 Et *add.* *signum*
crucis s.l. M || 68 accepit *add.* inuenit *s.l. M* • pro eo quod *add.* quae *s.l. M* • uerificauerunt
ii quod *add.* circulauit eos qui *s.l. M* || 69 cum *add.* de *s.l. M* • minuspretiatores *add.*
deridentes *s.l. M* || 70 blasphemarunt: “Et *add.* participarunt *s.l. M* || 71 nisi eum nec plus
aliquid *add.* absque eo aliquam rem *s.l. M* • prohibitum *add.* prohibuissemus *s.l. M* • de eo
add. absque *s.l. M*

applicare manifestum.

75 ^{38/[36]} Et sic misimus nos unicuique genti nuncium ut adorassent Deum et recederent a diabolo; et aliqui eorum fuerunt quem direxit Deus, et aliqui eorum sunt qui merentur super se errorem. Igitur ite per terram et uidete quomodo fuit poena mendacium.

^{39/[37]} Igitur si habent cupiditatem super dirigere eos, igitur Deus non diriget quem deuiauit; et non erit eis aliqua uictoria.

80 ^{40/[38]} Et iurauerunt per Deum possibile iuramentorum suorum quod: “Non suscitabit Deus qui morietur.” Certe promissio est super eum uera, uerum plures hominum nesciunt id.

^{41/[39]} Et declarabit eis illud quod sunt differentes in eo, et ut sciant illi qui non crediderunt quod ii qui sunt mendaces.

85 ^{42/[40]} Et quod dictum nostrum est rei quod, quando uolumus ut sit, dicemus ei: [M 251] “Sis!” Et statim est.

^{43/[41]} Et illi qui peregrinati sunt pro Deo postquam fuerunt iniuriatores, nos dabimus eis in hoc mundo bona, et praemium alterius saeculi est maius si essent scientes.

90 ^{44/[42]} Et illi qui habent patientiam, super dominum suum erunt confidentes.

^{45/[43]} Et non misimus ante te nisi homines qui reuelarent iis. Igitur interrogate eos recordationis si uos nescitis.

^{46/[44]} In declarationibus et in psalteriis, et detulimus nos tibi recordationem, ut declares hominibus quod fuit delatum eis, ut sint ii cogitatores.

95 ^{47/[45]} Et sunt aliqui eorum qui cogitauerunt peccatis, quod confunderet Deus cum eis terram, aut quod ueniret eis poena de qua non sentient,

^{48/[46]} aut quod accipiet eos in motibus suis et non erunt remorati,

73 applicare manifestum *corr.* applicatio manifesta *s.l. M* || **74** sic *add.* certe *s.l. M* || **75** et aliqui eorum fuerunt *add.* ex illis fuit *s.l. M* • aliqui eorum sunt *add.* ex illis fuit *s.l. M* || **76** merentur super se errorem *add.* sententiatus fuit contra illum error *s.l. M* • per *add.* in *s.l. M* || **77** poena mendacium *add.* finis incredulis *s.l. M* || **78** habent cupiditatem super dirigere eos *add.* festinaueris pro directione eorum *s.l. M* || **79** deuiauit *corr.* deuiat *s.l. M* • aliqua uictoria *add.* aliquis defensor *s.l. M* || **80** quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **81** Certe *add.* Item *s.l. M* || **83** Et declarabit *add.* ut declaret *s.l. M* • illud *add.* signum crucis *s.l. M* || **84** quod ii qui *add.* signum crucis *s.l. M* || **85** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • est *add.* signum crucis *s.l. M* • ut sit *add.* eam quod *s.l. M* || **86** statim est *add.* erit *s.l. M* || **87** iniuriatores *corr.* iniuriati *s.l. M* || **88** dabimus eis *add.* hospitabimur eos *s.l. M* • bona *add.* bene *s.l. M* • et *add.* certe *s.l. M* || **90** suum erunt confidentes *add.* eorum confident *s.l. M* || **91** te] ti *M* • homines *add.* uiros *s.l. M* • reuelarent iis *add.* reuelatum est eis *s.l. M* || **92** recordationis *add.* qui habent scientiam *s.l. M* || **93** recordationem *add.* uel scripturam *s.l. M* || **95** Et sunt aliqui eorum qui cogitauerunt *add.* An securi illi qui deceperunt cum *s.l. M* || **96** quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **97** motibus *add.* reuolutionibus *s.l. M* • remorati *add.* praeuenientes *s.l. M*

- 49/[47] aut quod accepit eos super timorem, aut quod dominus uester erit clemens et pius.
- 100 50/[48] Et nonne uiderunt creauit Deus ex nihilo quomodo uoluuntur aut reuertuntur umbrae eorum cum parte dextra et sinistra humiliantes Deo et iis pronis.
- 51/[49] Et Deo humiliantur quod est in caelis et quod in terra ex animalibus et angelis et ii non superbiunt;
- 52/[50] timent dominum suum super se et faciunt quod eis est praeceptum.
- 105 53/[51] Et dixit Deus: “Non accipiatis dominos duos!” Quia is est dominus unust et eum magnificate!
- [M 252] 54/[52] Et ei est quod est in caelis et in terra, et eius est fides aeterna. Igitur cur Deum non timetis?
- 55/[53] Et quod tenetis uos ex gratia certe est Dei. Posteaquam tangit uos
- 110 nocumentum, igitur eum rogatis.
- 56/[54] Postea, cum aufert nocumentum a uobis, sunt aliqui ex uobis qui cum domino suo sunt blasphemantes.
- 57/[55] Et non credunt cum eo quod dedimus eis; igitur firmate uos qui etiam scietis.
- 58/[56] Et ponunt quem nesciunt partem, quod dedimus nutrimentum eis. Igitur, per
- 115 Deum! Eritis interrogati de eo quod fuistis inuentores.
- 59/[57] Et ponunt pro Deo filias, tam benedictus est is, et pro iis erit quod desiderauerunt.
- 60/[58] Et cum fuit annunciatus aliquis eorum cum muliere, reuertitur facies sua nigra et is est tristis.
- 120 61/[59] Et abscondetur a gente pro mala anunciatione, qui cum ea fuit annunciatus, cogitando si tenebit super malam uoluntatem aut si ponet sub terra. Certe malum

98 quod *add. signum crucis s.l. M* • super timorem *add. suspectus s.l. M* • aut quod *add. certe s.l. M* • erit *add. est s.l. M* || **100** Et *add. signum crucis s.l. M* • uiderunt *corr. ad uiderunt s.l. M* || **101** ex nihilo quomodo uoluuntur aut reuertuntur umbrae eorum cum parte dextra *add. aliquare quae uoluitur umbra sua pro dextris et s.l. M* • humiliantes *add. prostrando s.l. M* || **102** humiliantur *add. prostrantur s.l. M* || **104** se *add. eos s.l. M* || **106** et eum magnificate *add. me timete s.l. M* || **107** fides *add. lex s.l. M* • aeterna *add. dubium s.l. M* || **108** Igitur cur *add. An alium quam s.l. M* • non *add. signum crucis s.l. M* || **109** tenetis *add. est apud s.l. M* • Dei *add. ex Deo s.l. M* || **111** sunt *add. ecce s.l. M* || **112** suo sunt blasphemantes *add. eorum participant s.l. M* || **113** Et non credunt cum eo *add. ut negarent s.l. M* • firmate uos qui *add. plaudete uel iubilate s.l. M* || **114** quod dedimus nutrimentum *add. de quo nutriuimus s.l. M* || **115** inuentores *add. mendaces s.l. M* || **116** tam benedictus est is *add. laudatus est s.l. M* || **117** erit quod desiderauerunt *add. placent s.l. M* || **118** muliere *add. faemina s.l. M* || **121** mala anunciatione, qui cum ea fuit annunciatus, cogitando si tenebit super malam uoluntatem aut si ponet sub terra *add. malo quod annunciatum fuit ei, an tenet pro spretu, aut si abscondet s.l. M*

fuit quod iudicauerunt.

^{62/[60]} Et pro illis qui non credent cum alio saeculo est exemplum malum et Dei est exemplum altum, et is est gloriosus, sapiens.

125 ^{63/[61]} Et si castigaret dominus homines pro iniuriis suis, non relinqueret super eam ex bestia, sed ultimat eos ad tempus determinatum et nominatum, et cum uenit eis tempus statum, non ultimabunt horam et non initiabitur.

130 ^{64/[62]} Et ponunt pro Deo quod tedet eos, et applicant linguis suis mendacium quod ii habent pro bona. Non est dubium quod pro eis erit ignis et ii erunt in eo quod primum.

[M 253] ^{65/[63]} Per Deum! Iam misimus ad gentem ante te et decorant eis diabolus opera eorum. Igitur is est amicus eorum die et pro eis est poena crudelis.

^{66/[64]} Et non detulimus super te scripturam nisi ut declarares eis id quod erant differentes in eo, et uiam et misericordiam pro gentibus credentibus.

135 ^{67/[65]} Et Deus detulit ex caelo aquam et resuscitat cum ea terram post mortem eius; et in hoc sunt miracula pro gentibus ut audiant.

^{68/[66]} Et pro uobis sunt in pecoribus miracula ut bibatis uos quod est in uentribus. Fuit inter medium carnis et sanguinis lac purificatum, dulce pro bibentibus.

140 ^{69/[67]} Et ex arboribus, et ex palmis, et ex uuis, accipiunt ex eo ebrietatem et nutrimentum bonum; et in hoc sunt miracula pro gentibus quae sunt prudentes.

^{70/[68]} Et reuelat Deus tuus apibus ut accipiant ex montibus domos, et ex arboribus, et faciant aedificia.

145 ^{71/[69]} Postea, ut comedatis ex omnibus arboribus et nutrimentum ex spicis creatoris tui, et facit egredi ex uentribus suis potiones differentes in coloribus suis, in eo est salus pro hominibus; et in hoc est miraculum pro gentibus ut cogitent.

122 fuit quod iudicauerunt *add.* est quod iudicant *s.l. M* || **123** Et *add.* signum crucis *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **124** sapiens *add.* iudex *s.l. M* || **125** relinqueret *add.* relinquisset *s.l. M* || **126** ex bestia *add.* aliquod animal *s.l. M* || **127** tempus statum *add.* terminus eorum *s.l. M* • initiabitur *add.* anticipabunt *s.l. M* || **128** quod tedet eos et applicant linguis suis *add.* quod oderunt et narrant linguae eorum *s.l. M* || **129** ii habent pro bona *add.* eis erit paradus, scilicet *s.l. M* • ii erunt in eo quod *add.* sunt superessentes *s.l. M* || **131** ad gentem *add.* populos *s.l. M* || **132** die *add.* hodie *s.l. M* • crudelis *add.* dolens *s.l. M* || **134** uiam *add.* ductionem *s.l. M* || **135** detulit *add.* defert *s.l. M* • resuscitat *add.* uiuificat *s.l. M* || **137** pecoribus miracula *add.* armentis est admiratio *s.l. M* • bibatis uos *add.* demus bibere uobis *s.l. M* || **138** Fuit inter medium carnis *add.* ex tergo *s.l. M* • sanguinis *add.* sanguine *s.l. M* • purificatum *add.* purum *s.l. M* || **139** arboribus, et ex palmis, et ex uuis, accipiunt *add.* fructibus palmarum et uuarum accipitis *s.l. M* || **140** sunt prudentes *add.* intelligunt *s.l. M* || **141** reuelat *corr.* reuelauit *s.l. M* • tuus *add.* noster *s.l. M* • accipiant *add.* accipite *s.l. M* || **142** et faciant aedificia *add.* de quo aedificent *s.l. M* || **143** ut comedatis *add.* comedite *s.l. M* • arboribus *add.* fructibus *s.l. M* || **144** nutrimentum ex spicis creatoris tui *add.* ite in uias domini *s.l. M* • et facit egredi *add.* domitis egredietur *s.l. M* • potiones differentes *corr.* potum differens *s.l. M* || **145** salus *add.* sanitas *s.l. M* • ut cogitent *add.* quae cogitant *s.l. M*

⁷²/_[70] Et Deus creauit uos, postea occidet, ut aliquis ex uobis erit quem feret ad peorem uitam, quia nesciet post id quod sciebat aliquid; quia Deus est sciens, potens.

150 [M 254] ⁷³/_[71] Et Deus auxit aliquos ex uobis super alios in bonis, quod illos qui non sunt aucti de eo quod est datum nutrimentum eis, super id, cui dominantur sub suis manibus dextris. Igitur ii qui sunt aequales; et sic gratiam Dei estis negantes.

⁷⁴/_[72] Et Deus posuit uobis ex personis uestris uxores, et posuit uobis ex uxoribus uestris filios et nepotes, et dedit nutrimentum uobis de eo quod est licitum. Igitur falso creditis et gratiae Dei estis increduli.

155 ⁷⁵/_[73] Et adoratis absque Deo id, quod non dominatur pro uobis dare nutrimentum ex caelo et terra in aliqua re, et non habent aliquam uim.

⁷⁶/_[74] Et non dedit uobis Deus exemplum quod Deus scit et uos ignoratis.

160 ⁷⁷/_[75] Igitur dat Deus in exemplum seruum dominatum qui non potest super aliquid et cui dedimus nutrimentum ex uobis, nutrimentum bonum. Igitur is expendit ex eo secreta et publice, igitur sunt aequales? Igitur laudatus sit Deus! Immo plures eorum non sciunt.

165 ⁷⁸/_[76] Et dedit Deus in exemplum duorum hominum, unus duorum mutus; non potest super aliquid et is est grauis super dominum suum, qui ubicumque mittunt eum, non uenit cum bono. Igitur est aequalis is cui praecipit cum aequo? Et is est super uiam rectam.

⁷⁹/_[77] Et Deus scit secretum caelorum et terrae, et factum horae nisi ueluti cursus uisus aut forte propinquior; quia Deus super omnem rem potens.

[M 255] ⁸⁰/_[78] Et Deus eduxit uos ex uentribus matrum uestrarum nescientibus uobis aliquid; et posuit uobis auditum, et uisum, et corda, ut uos sitis grati.

170 ⁸¹/_[79] Et non animaduertitis aues elatas ad caelum quas non tenet nemo nihi Deus?

146 occidet *add.* complebit *s.l. M* || **147** erit quem feret ad peorem uitam *add.* qui reuertetur ad peius aetatis *s.l. M* • id quod sciebat aliquid *add.* scientiam aliquam rem *s.l. M* • quia *add.* certe *s.l. M* || **149** ex uobis *add.* *signum crucis s.l. M* || **150** bonis, quod illos qui non sunt aucti de eo quod est datum nutrimentum eis *add.* prouisione et non sunt illi qui aucti fuerunt refutantes prouisionem illorum *s.l. M* || **151** sub suis manibus dextris *add.* dextra eorum *s.l. M* • et sic *add.* an *s.l. M* • estis negantes *add.* negant *s.l. M* || **153** de eo quod est *add.* ex bonis *s.l. M* || **154** Igitur falso creditis *add.* An credent falsum *s.l. M* • gratiae *add.* gratiam *s.l. M* • estis increduli *add.* negant *s.l. M* || **155** adoratis *add.* adorant *s.l. M* • id *add.* *signum crucis s.l. M* • dare *add.* *signum crucis s.l. M* || **156** habent aliquam uim *add.* possunt *s.l. M* || **157** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • dedit uobis Deus exemplum quod *add.* date Dei exempla quae *s.l. M* • ignoratis *add.* non scitis *s.l. M* || **158** Igitur dat *add.* Dedit *s.l. M* || **159** cui dedimus nutrimentum *add.* quem nutrimus *s.l. M* || **160** igitur sunt aequales *add.* utrum aequentur *s.l. M* • Igitur laudatus sit Deus *add.* Laus Deo *s.l. M* || **162** duorum hominum *add.* duos homines *s.l. M* || **163** super dominum suum *add.* pro domino suo *s.l. M* • mittunt *add.* mittit *s.l. M* || **164** Igitur est aequalis is cui *add.* Vtrum aequetur et qui *s.l. M* || **166** Deus scit *add.* Deo est *s.l. M* • et factum horae *add.* non est mandatum horae *s.l. M* || **169** nescientibus uobis aliquid *add.* non scitis aliquam rem *s.l. M* || **170** Et non animaduertitis *add.* Nonne uiderunt *s.l. M* • elatas ad caelum *add.* subditas in altitudinem caeli *s.l. M* • nemo *add.* eas *s.l. M*

In hoc est miraculum pro gentibus credentibus.

- 175 ^{82/[80]} Et Deus posuit uobis ex domibus uestris habitationes, et posuit uobis ex pellibus pecorum tegmina ut cooperiatis uos in die temporis peregrinationis uestrae et in die quietis uestrae, et ex lana eorum, et ex pilis eorum, et ex capillis eorum utilia et bona usque ad horam cognitam.
- ^{83/[81]} Et Deus posuit uobis ex eo quod creauit umbras, et posuit uobis ex montibus habitationes, et posuit uobis uestes ut auferant uobis calorem et uestes ut auferant uobis ex morbis uestris; et sic sunt completae gratiae suae super uos ut sitis liberi.
- ^{84/[82]} Igitur si rebellabitis, igitur non est super te nisi applicatio manifestationem.
- 180 ^{85/[83]} Cognoscunt gratiam Dei, postea negant eam, et plures eorum sunt increduli.
- ^{86/[84]} Et in die qua mittam ex unaquaque gente testes, postea non erit licentia pro iis qui non crediderunt, et non poterunt ii excusare se.
- ^{87/[85]} Et quando uidebunt ii qui iniuriauerunt poenam, et non auferet ab eis, neque ii erunt spectati.
- 185 ^{88/[86]} Et cum uidebunt illi qui blasphemarunt blasphemias suas, dicent: [M 256] “O domine noster! Haec est blasphemia nostra illa quam nos uocauimus praeter te.” Igitur iacent eis uerbum quod: “Vos estis mendaces.”
- ^{89/[87]} Et iacent usque ad Deum in illa die securitatem, et fuerunt errantes ii de eo de quo fuerunt mendaces.
- 190 ^{90/[88]} Et illi qui non crediderunt et perturbauerunt a uia Dei, augebimus eis poenam super poenam pro eo quod fuerunt destructores.
- ^{91/[89]} In die in qua mittemus unicuique genti testem super eos ex se ipsis et ueniemus nos cum te testes super istos, et detulimus super te scripturam, et declarationem pro omni re, et uiam, et misericordiam pro saluis.
- 195 ^{92/[90]} Et Deus praecepit cum aequitate, et cum benefactis, et dare cognatis, et prohibere ex malignitatibus, et ex mendaciis, et ex inuidiis, et admonit uos ut sitis recordantes.

171 miraculum *corr.* miraculo *s.l. M* || **173** pecorum tegmina *add.* armentorum domus *s.l. M* • temporis peregrinationis *add.* ambulationis (?) *s.l. M* || **175** horam cognitam *add.* tempora *s.l. M* || **178** et *add.* signum crucis *s.l. M* • sunt completae gratiae suae *add.* complet, scilicet Deus, gratias suas *s.l. M* • liberi *add.* obedientes *s.l. M* || **179** rebellabitis *corr.* rebellauerunt *s.l. M* • manifestationem *corr.* manifesta *s.l. M* || **182** erit licentia pro iis qui non crediderunt *add.* licentiabitur quibus negauerunt *s.l. M* • poterunt ii excusare *add.* recipietur excusatio *s.l. M* || **183** et *add.* signum crucis *s.l. M* || **185** blasphemias suas *add.* participes suos *s.l. M* • dicent *add.* dixerunt *s.l. M* || **186** Haec est blasphemia nostra illa quam nos *add.* Isti sunt participes nostri quos *s.l. M* • praeter *add.* absque *s.l. M* || **188** usque *add.* signum crucis *s.l. M* • securitatem *add.* pacem *s.l. M* || **189** fuerunt errantes ii de eo de quo fuerunt mendaces *add.* deuiavit ab illis quod iactant *s.l. M* || **192** unicuique genti *add.* in omni gente *s.l. M* || **193** et *add.* pro *s.l. M* || **194** declarationem *corr.* declaratione *s.l. M* • uiam *add.* ductione *s.l. M* • misericordiam *corr.* misericordia *s.l. M* || **195** Et *add.* Certe *s.l. M* • aequitate *add.* iustitia *s.l. M* • benefactis (?) *M* • benefactis (?) *add.* charitate *s.l. M* || **196** ex *add.* signum crucis *s.l. M* • malignitatibus *corr.* malignitatem *s.l. M* • ex mendaciis *add.* inhonestum *s.l. M* • ex inuidiis *add.* iniuriam *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M*

200 ^{93/[91]} Et complete cum promisso Dei quando dabitur eam, et non frangatis iuramentum post confirmationem eius; et iam posuistis Deum super uos procuratorem quod Deus bene scit quod facitis.

^{94/[92]} Et non faciatis ueluti ea quae truncat quod net et postea cum ui fregit id; accipiendo iuramenta uestra dolose inter uos ut auxiliemini gentem plusquam aliam gentem; quae uult reprobare uos Deus cum eo et ut declaret uobis in diem iudicii quod uos fuistis in eo differentes.

205 ^{95/[93]} Et si uellet Deus, posuisset uobis gentem unam, uerum deuiat quem uult et dirigit quem uult; et interrogabimini pro eo quod uos operabimini.

[M 257] ^{96/[94]} Et non accipiatis iuramenta uestra dolose inter uos, et non uariet pes post firmitatem suam; et gustabitis malum pro eo quod perturbastis uiam Dei, et pro uobis erit poena maxima.

210 ^{97/[95]} Et non ematis cum fide Dei pretium uile. Quod quod est in potestate Dei est melius pro uobis si uos scitis.

^{98/[96]} Quod est in potestate uestra est finitum, et quod est in potestate Dei est finitum; et praemiabit illos, qui sunt patientes. Praemium eorum est melius eo quod possunt facere.

215 ^{99/[97]} Et qui operabitur opus sanctum, ex mare aut ex faemina, et sit credens, ego reficabo ei uitam bonam et satisfaciam eis praemium eorum cum melioratione eius quod potuerunt operari.

^{100/[98]} Et cum leges Alcoran, defende te cum Deo ex diabolo maligno.

220 ^{101/[99]} Et quia is non habet potestatem super illos qui sunt credentes et super dominum eorum sunt confidentes.

^{102/[100]} Verum potestas eius est super illos qui habent in amicum eum et illi sunt in eo participes.

^{103/[101]} Et cum mutauimus nos uersum ex loco uersus, et Deus est sciens cum eo quod detulit, dixerunt quod: “Tu es inuentor mendaciorum.” Immo plures eorum

198 promisso *add. fide s.l. M • dabitur eam add. confiditis s.l. M || 201* faciatis *add. maneatis s.l. M • quod net et postea cum ui fregit id add. filatum (?) suum post uim fractum s.l. M || 202* ut auxiliemini gentem *add. erit gens s.l. M || 203* quae uult reprobare *add. certe tentabit s.l. M • et ut declaret add. certe declarabit s.l. M || 207* dolose] dolosse *M • et non add. signum crucis s.l. M || 208* suam *add. signum crucis s.l. M || 210* Quod *add. Certe s.l. M • in potestate Dei add. apud Deum s.l. M || 212* in potestate uestra est finitum *add. apud uos, perficietur s.l. M || 213* in potestate Dei est finitum *add. apud Deum, remanens s.l. M • praemiabit add. certe remunerabit s.l. M • est melius add. cum meliori s.l. M || 214* possunt facere *add. faciunt s.l. M || 215* Et *add. signum crucis s.l. M • operabitur opus sanctum add. fecit beneficium s.l. M || 216* reficabo (?) *M • ego reficabo (?) add. signum crucis et uiuificabo s.l. M • et satisfaciam add. remunerabo s.l. M • melioratione corr. meliori s.l. M || 217* eius quod potuerunt operari *add. eo quod non leg. fecerunt s.l. M || 218* te *add. signum crucis s.l. M || 219* Et quia is *add. Certe ille s.l. M || 223* cum *add. de s.l. M || 224* detulit *add. defert s.l. M • inuentor mendaciorum add. mendax s.l. M*

- 225 ignorant.
- ¹⁰⁴/^[102] Dic tu: “Detulit eum spiritus sanctus ex domino tuo cum ueritate [*M* 258] ut daret firmitatem illis qui sunt credentes, et uiam, et anunciationem pro saluis.”
- ¹⁰⁵/^[103] Iam scimus quod ii dicent quod: “Demonstrauit ei personae linguam eius, quem allegant eum est latina.” Et hic lingua arabica manifesta.
- 230 ¹⁰⁶/^[104] Et illi qui non credunt cum miraculis Dei, non diriget eos Deus et pro eis erit poena crudelis.
- ¹⁰⁷/^[105] Et qui inuenit mendacium, illi non credunt cum miraculis Dei, igitur ii sunt mendaces.
- 235 ¹⁰⁸/^[106] Et qui non credit cum Deo post credere suum, nisi sit coactus et cor eius est quietum cum credulitate, uerum cui erit apertum cum infidelitate cor, igitur super istos est maledictio ex Deo et pro eis erit poena maxima.
- ¹⁰⁹/^[107] Et id quia ii amauerunt uitam istius mundi super illam alterius saeculi, igitur Deus non dirigit gentes incredulas.
- 240 ¹¹⁰/^[108] Isti sunt ii qui sigillauit Deus super corda eorum, et auditum eorum, et uisus eorum; et isti sunt negantes.
- ⁻/^[109] Non est dubium quod ii in alio saeculo erunt ex perditis.
- ¹¹¹/^[110] Postea dominus tuus erit pro illis qui peregrinati sunt, postquam fuerunt afflicti; postea pugnauerunt et fuerunt patientes; et quod dominus tuus post hoc est indultor misericors.
- 245 ¹¹²/^[111] In die quo ueniet omnis persona, et disputabit pro se ipsa, et habebit unaquaque persona pro eo quod faciet, et ii non iniuriabuntur.
- [*M* 259] ¹¹³/^[112] Et dedit Deus exemplum urbi quae erat segura, multum quieta, quod ueniebat ei nutrimentum suum abundanter undequaque, et non crediderunt cum gratis Dei; et dedit gustare ei Deus poena famis et timoris pro eo quod fuerunt
- 250 factores.

225 ignorant *add.* non sciunt *s.l. M* || **227** daret firmitatem illis, qui sunt credentes *add.* firmaret quos crediderunt *s.l. M* • et uiam *add.* est ductio *s.l. M* • anunciationem *corr.* anuntiatio *s.l. M* • saluis *add.* obedientibus *s.l. M* || **228** linguam *corr.* lingua *s.l. M* || **229** latina *add.* barbata *s.l. M* • hic *add.* haec est *s.l. M* || **230** cum *add.* in *s.l. M* || **231** crudelis *add.* dolens *s.l. M* || **232** Et qui inuenit *add.* Certe qui iactant *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* • igitur *add.* et *s.l. M* || **234** non credit cum Deo *add.* negauit Deum *s.l. M* • credere suum *add.* credulitatem *s.l. M* || **235** cum *add.* in *s.l. M* || **236** maledictio *add.* ira *s.l. M* || **237** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • amauerunt *add.* elegerunt *s.l. M* • istius *add.* *signum crucis s.l. M* • super illam alterius saeculi *add.* pro nouissimo *s.l. M* || **238** igitur *add.* et *s.l. M* || **239** Isti *add.* Illi *s.l. M* • ii qui *add.* qui *s.l. M* || **240** isti *add.* illi *s.l. M* || **243** et quod *add.* certe *s.l. M* || **245** habebit *add.* complebit *s.l. M* || **246** pro eo *add.* *signum crucis s.l. M* || **247** Deus *add.* scilicet, in *M* • urbi *add.* urbem *s.l. M* • multum *add.* *signum crucis s.l. M* || **248** quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **249** cum *add.* in *s.l. M* || **250** factores *add.* operadores *s.l. M*

- 114/[113] **I**am uenit eis nuncius ex se ipsis, et mentiti sunt eum, et accepit eos poena, et sunt iniuriatores.
- 115/[114] **C**omedite ex nutrimento quod dedit uobis Deus iuste et bonum, et estote grati gratiae Dei si uos estis adorantes eum.
- 255 116/[115] **Q**uoad est prohibitum uobis; morticinium, et sanguis, et caro suilla, et quod oblatum est praeter Deum; cum eo igitur qui erit necessitas, non cum uitio et non habendo aliud, igitur Deus est indultor misericors.
- 117/[116] **E**t non dicatis ut applicetis linguae uestrae mendacium: “Hoc est licitum et hoc est prohibitum.” Et sunt inuentores super Deum mendacium, et quod illi qui inuenient super Deum mendacium non erunt beati;
- 260 118/117 **e**t bona pauca pro eis et pro eis erit poena crudelis.
- 119/118[117] **E**t super illos qui iudaizarunt, prohibuimus quod declarauimus super te prius; et non iniuriauimus eos, sed fuerunt animabus suis iniuriatores.
- 120/119[118] **E**t postquam dominus tuus pro illis qui fecerunt peccata cum ignorantia, et postea paenituit eos, post id fecerunt bona opera; quod dominus tuus post id est indultor, pius.
- 265 121/120[119] **E**t quod ii Abraham fuit gens deuota, Deo catholica, [M 260] et non fuerunt ex blasphematoribus.
- 122/121[120] **G**ratificantes gratiae suae, elegit eum et direxit eum ad uiam rectorum.
- 270 123/122 **E**t damus ei in hoc mundo bona, et is est in alio saeculo ex sanctis.
- 124/123[121] **P**ostea reuelauimus ut sequaris legem Abrahae catholici, et non fuit ex blasphematoribus.
- 125/124[122] **Q**uoad sit positum sabbathum super illos qui fuerunt differentes in eo; et quod dominus tuus iudicabit inter eos in die iudicii in eo, quod fuerunt in eo differentes.
- 275 126/125[123] **R**oga ad uiam domini tui cum scientia et cum admonitione sancta, et disputa cum eis cum eo, quod est melius; quod dominus tuus est sapiens cum eo,

251 mentiti sunt eum *add.* non crediderunt *s.l. M* || **253** ex nutrimento quod dedit uobis *add.* de quo nutriuit uos *s.l. M* • iuste *add.* licitum *s.l. M* || **255** Quoad *add.* Certe *s.l. M* || **256** praeter *add.* extra *s.l. M* • erit necessitas *add.* fuit coactus *s.l. M* || **257** cum uitio et non habendo aliud *add.* existente eo iniuriante neque transgressore *s.l. M* • igitur *add.* certe *s.l. M* || **259** Et sunt inuentores *add.* ut iactetis *s.l. M* • et quod *add.* certe *s.l. M* || **260** inuenient *add.* iactant *s.l. M* || **261** et *add.* *signum crucis s.l. M* • crudelis *add.* dolens *s.l. M* || **263** declarauimus super te prius *add.* narrauimus tibi ante *s.l. M* || **265** quod *add.* certe *s.l. M* || **267** Et quod ii *add.* Certe *s.l. M* • deuota *add.* deuotus *s.l. M* • catholica *add.* catholicus *s.l. M* || **268** fuerunt *add.* fuit *s.l. M* || **270** is est *add.* certe *s.l. M* • alio saeculo ex sanctis *add.* nouissimo erit ex beatis *s.l. M* || **273** Quoad sit *add.* Certe quod fuit *s.l. M* || **274** et quod *add.* certe *s.l. M* • eo, quod *add.* quo *s.l. M* || **276** Roga *add.* Voca *s.l. M* • scientia *add.* sapientia *s.l. M* • sancta *add.* bona *s.l. M* || **277** cum eo, quod *add.* de eo (?) cum *s.l. M* • quod *add.* certe *s.l. M*

qui errat a uia eius et is est sapiens cum directis.

280 ^{127/126[124]} Et si iniuriauerunt uos, igitur iniuriate cum simili quo iniuriauerunt uos, et si habebitis patientiam, igitur est melior pro patientibus.

^{128/127[125]} Et habe patientiam, et non sit patientia tua nisi pro Deo; et non habeas maerorem super eos, et non habeas in angustia cor pro traditione eorum.

^{-/128[126]} Et quod Deus est cum illis qui sunt timentes, et illi sunt sancti.

278 sapiens *add. scientior s.l. M • cum add. signum crucis s.l. M* || **279** iniuriauerunt uos, igitur iniuriate *add. castigauistis, castigate s.l. M • iniuriauerunt uos add. fuistis castigati cum eo s.l. M* || **282** habeas maerorem super eos *add. tristeris pro illis s.l. M • habeas add. stabit s.l. M • pro traditione eorum add. de quo decipiunt s.l. M* || **283** Et quod *add. Certe s.l. M • sunt timentes add. timuerunt s.l. M • illi sunt sancti add. cum benefactoribus s.l. M*

[M 261] <CAPVT XVII>

Caput de Insomnio, in Mecha, in eo centum et uiginti uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

5 [1] Tam benedictus est ille qui dedit per insomnium seruo suo una nocte ex templo honorato usque ad templum Hierusalem, illud quod benediximus circuitui eius, ut doceremus eum. Et is est auditor et uidens.

[2] Et dedimus Moysi scripturam, et posuimus eam uiam pro filiis Israelis ut non accipiatis citra me procuratorem,

[3] filios ex iis quo tulimus cum Noe, quod is est seruus gratus.

10 [4] Et praecipimus nos filiis Israelis in scriptura quod debet destrui in terra bis quod exaltatis uos exaltatione magna.

[5] Quando uenit mandatum et promissum unum ex duobus, misimus super uos seruos nostros cum potestate forti; et destruxerunt gemmas domorum, et fuit promissum factum.

15 [6] Postea reddidimus uobis uictoriam super eos, et auxiliati sumus nos cum bonis et cum filiis, et posuimus uobis multas gentes.

[M 262] [7] Et si benefecistis, bonum uestrum est pro animabus uestris, et si fecistis malum pro eo quod aget, et quando ueniet promissio alterius saeculi, et uexet facies uestras; et ut ingrediantur templum quemadmodum introierunt prima uice, et ut

1 Insomnio *add.* Nocturnis *s.l.* *M* • in Mecha *add.* Mechinum *s.l.* *M* • uersus *add.* in alio codice numerabant 121 et titulus erat *إِسْرَائِيلِي* “Filiis Israel”. Vtrumque habet habet fundamentum, primum ex uersu 1°, alterum ex uersu eodem 5°, et cum interpretatur per “insomnium”, puto eum decipi eum solum, significat “transitum a templo Mecha ad templum Hierusalem”, heb. *נסה (?) / נטה (?)* in *mg.* *M* || **3** Tam benedictus *add.* Laudatus *s.l.* *M* • dedit per insomnium *add.* nocturnauit (?) cum *s.l.* *M* || **4** Hierusalem *add.* longinquum *s.l.* *M* || **6** uiam *add.* ductionem *s.l.* *M* || **7** procuratorem *add.* protectorem *s.l.* *M* || **10** exaltatis uos exaltatione magna *add.* et certe exaltabitis exaltationem magnam *s.l.* *M* || **11** mandatum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • unum ex duobus *add.* ex primis eorum *s.l.* *M* || **12** cum potestate forti *add.* socios potestatis fortis *s.l.* *M* • destruxerunt gemmas domorum *add.* transierunt intra domos *s.l.* *M* • et *add.* *imago manus et uide* in dictionarium Golii (?), ubi citat hoc ipsum et aliter exponit et legit in *mg.* *M* || **14** uictoriam *add.* reuersionem *s.l.* *M* • auxiliati sumus *add.* succurrimus *s.l.* *M* || **15** cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • multas gentes *add.* plures congregationes *s.l.* *M* || **16** bonum uestrum est *add.* benefecissetis *s.l.* *M* • animabus uestris *add.* uobismet *s.l.* *M* || **17** fecistis malum pro eo quod aget *add.* malefecistis pro eis *s.l.* *M* • et uexet *add.* ut uexent (?) *s.l.* *M*

sint destructi quemadmodum fuerunt exaltati.

20 ^[8] Et forsitan dominus uester miserebitur uestri; et si reuertemini, nos reuertemur. Et posuimus infernum pro incredulis in sedem.

^[9] Et quod Alcoran dirigit illos qui sunt boni, et annunciabit credentibus

^{10/-} illis qui agent opera sancta, quod pro eis erit praemium magnum.

25 ^{11/[10]} Et quod ii qui non credunt cum alio saeculo, nos parabimus eis poenam crudelem.

^{12/[11]} Et uocat personam cum malo sicut uocat cum bono, et est persona repentina.

30 ^{13/[12]} Et posuimus noctem et diem duo miracula, et obsurauius mysterium noctis, et posuimus mysterium diei clarum ut cupiatis uirtutes creatoris uestri, et ut sciatis rationem annorum et numeri; et unamquamque rem declarauimus et determinauimus.

^{14/[13]} Et unicuique personae posuimus opus suum super collum suum et educemus ei in die iudicii librum, quod uidebit eum apertum.

^{15/[14]} Lege librum tuum! Sufficit cum persona tua in die hodie super te pro ratione.

35 ^[M 263] ^{16/[15]} Et qui bene direxit se, certe is fuit bene directus pro se ipso; et qui aberrauit, certe is aberrauit pro se ipso. Et non fert peccatum nullus peccatoris alius; et non fuimus tortores donec misimus nuncium.

^{17/[16]} Et quando uoluimus destruere unam urbem, iussimus superbiae ex ea is qui peccauerunt in ea; et meruit super eam uerbum et destruximus eam destructione.

40 ^{18/[17]} Et quot destruximus ex aetatibus post Noem, et sufficit creatori tuo cum peccatis seruorum suorum esse scienti et uidenti.

^{19/[18]} Et qui est quod uult uitam istius mundi, dedimus ei in ea quod nos uolumus

19 sint destructi quemadmodum fuerunt exaltati *add.* destruant quod exaltauerunt *s.l. M* || **21** sedem *add.* constrictorium (?) *s.l. M* || **22** quod *add.* *signum crucis s.l. M* • illos qui sunt boni *add.* ad quod est rectius *s.l. M* || **23** opera sancta *add.* beneficia *s.l. M* || **24** cum alio saeculo *add.* in nouissimo *s.l. M* || **25** crudelem] crudelem ei *M* • crudelem *add.* dolentem *s.l. M* || **26** personam *add.* homo *s.l. M* • uocat *add.* uocatio sua *s.l. M* • persona repentina *add.* homo furiosus *s.l. M* || **28** clarum *add.* uisorem (?) *s.l. M* • cupiatis uirtutes creatoris uestri *add.* quaeratis gratiam a domino uestro *s.l. M* || **29** rationem *add.* numerum *s.l. M* • et numeri *add.* ad computum *s.l. M* || **30** declarauimus et determinauimus *add.* uel diuisimus eam declarationem *s.l. M* || **31** personae posuimus *add.* homini obligauimus *s.l. M* || **32** uidebit *add.* inueniet *s.l. M* • apertum *add.* extensum *s.l. M* || **33** cum *add.* *signum crucis s.l. M* • in die *add.* *signum crucis s.l. M* • pro ratione *add.* testis uel numerator (?) *s.l. M* || **34** bene *add.* *signum crucis s.l. M* • is fuit bene directus pro se ipso *add.* direxit se pro se ipso *s.l. M* || **36** fert peccatum nullus peccatoris alius *add.* peccat peccans peccatum alterius *s.l. M* • misimus *add.* mittimus *s.l. M* || **37** superbiae *corr.* superbiae suae *s.l. M* || **39** aetatibus *add.* iubileis (?) *s.l. M* • Noem *add.* *signum crucis s.l. M* • creatori tuo *add.* dominus tuus *s.l. M* || **40** scienti *corr.* sciens *s.l. M* • uidenti *corr.* uidens *s.l. M* || **41** Et qui est quod *add.* *signum crucis et* qui *s.l. M* • uitam istius mundi *add.* praesentem *s.l. M* • dedimus *add.* anticipauimus *s.l. M*

cui uelit. Postea posuimus eum in inferno et erit remotus peccator miserrimus.

^{20/[19]} Et qui uult aliud saeculum et laborat pro eo quantum est possibile existendo credens, igitur illi est labor eius gratus.

45 ^{21/[20]} Omnibus dabimus, istis et istis, ex domo domini tui; et non est donum domini tui defensum.

^{22/[21]} Animaduerte quomodo exaltauimus unos super alios, igitur pro alio saeculo est maior merx et magis completa.

50 ^{23/[22]} Non ponas cum Deo dominum alium nisi remanebis rimosus, peccator turbatus.

^{24/[23]} Et iudicauit dominus tuus quod non adoretis nisi Se; et cum patribus benefactum; ^[24] et applicabunt in potestate tua senectuti, aut unus eorum aut ambo; igitur non dicatis illis derisiones, et non uituperes eos, et dic eis uerba honorata.

55 ^[M 264] ^{[25]/²⁴} Et humilia eis aliam obedientiae et pietatis, et dic: “O domine mi! Pacem eos sicut creauerunt me ex paruulo.”

^{[26]/²⁵} Dominus noster est socius eius quod est in personis uestris, qui estis iusti.

^{27/-} Igitur is est pro paenitentibus indultor.

^{28/²⁶} Et da cognatis rationem suam, et pauperibus, et mendicantibus, et non sis deuorator in expensa tua.

60 ^{29/²⁷[²⁸]} Et quod deuoratores sunt fratres diabolorum et diabolus fuit domino suo incredulus.

^{30/²⁸[²⁹]} Et si recedes ab eis cupiendo misericordiam a domino tuo et spem eius, igitur dic eis uerba honesta.

^{31/²⁹[³⁰]} Et non ponas manus tuas implicitas collo tuo, et non extendas eas multum

42 uelit *add.* uolumus *s.l. M* • erit remotus peccator miserrimus *add.* calefaciet in eo uituperatum, scilicet maledictum. Glossa dicebat sic: “sonat arabice quod nos dicimus ‘disconsolatum’” *s.l. M* || **43** laborat *add.* ambulauit *s.l. M* • quantum est possibile *add.* ambulatione sua *s.l. M* || **44** labor *add.* ambulatio *s.l. M* • gratus *corr.* grata *s.l. M* || **45** dabimus *add.* succurremus *s.l. M* || **46** defensum *add.* detentum (?) *s.l. M* || **47** Animaduerte *add.* Vide *s.l. M* • unos *add.* aliquos *s.l. M* • igitur pro alio saeculo *add.* certe nouissimus *s.l. M* || **48** merx *add.* gradus *s.l. M* • magis completa *add.* maior electio *s.l. M* || **49** nisi *add.* sic *s.l. M* || **50** rimosus, peccator turbatus *add.* uituperatus, damnatus *s.l. M* || **51** Et iudicauit *add.* Determinauit *s.l. M* • quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **52** et *add.* aut *s.l. M* • in potestate tua *add.* apud te *s.l. M* • aut *add.* signum crucis *s.l. M* || **53** derisiones *add.* “Heu!” *s.l. M* • uituperes *add.* dubium *s.l. M* || **54** humilia *add.* inclina *s.l. M* • obedientiae *add.* humilitatis pro misericordia *s.l. M* || **55** eos (?) *M* • Pacem eos (?) *add.* Miserere *s.l. M* || **56** personis uestris *add.* animabus uestris *s.l. M* • qui *add.* si *s.l. M* • iusti *add.* boni *s.l. M* || **58** pauperibus *corr.* pauperi *s.l. M* • mendicantibus *add.* adueni (?) *s.l. M* || **59** deuorator in expensa tua *add.* prodigus *s.l. M* || **60** Et quod deuoratores *add.* quod prodigi *s.l. M* || **62** cupiendo *add.* quaerendo *s.l. M* • et spem eius *add.* habendo spem in ea *s.l. M* || **64** manus tuas *corr.* manum tuam *s.l. M* • implicitas *add.* cathenatam (?) *s.l. M*

- 65 extensas, et non remanebis pauper egenus.
 32/30^[31] Et quod dominus tuus extendit nutrimenta pro quo uult, et est potens; et is est cum seruis suis sciens et uidens.
 33/31^[32] Et non occidatis filios uestros propter metum famis, quod nos dabimus nutrimentum illis et uobis; quod si occidatis eos, est error maximus.
- 70 34/32^[33] Et non applicetis adulterio quod id est res ferissima et mala uia.
 35/33^[34] Et non occidatis personam illam quam prohibuit Deus, nisi cum ueritate; et qui fuit occisus iniuriose, igitur iam posuimus nos procuratori suo rationem; et qui non erraret in uindicta, quod is erit uictoriosus.
 36/34^[35] Et non applicetis bonis pupillorum nisi cum eo quod sit bonum, donec applicet tempus eorum; et complete cum promissio quod promissum postulatur.
- 75 [M 265] 37/35^[36] Et complete mensuram quando mesimini et ponderate cum aequa et cum ratione quod hoc est bonum et bona res.
 38/36^[37] Et non dicas quod non est tibi scientia cum eo quod auditus, uisus et cor ex toto hoc erit pro hoc interrogatum.
- 80 39/37^[38] Et non eatis in terra uanagloriose quod tu non potes augere terram neque adiungere montes altos.
 40/38^[39] Totum hoc est peccatum usque ad dominum tuum et abominabile.
 41/39^[40] Hoc est ex eo quod reuelabit tibi dominus tuus ex scientia; et non ponas cum Deo alium dominum, igitur eris iactatus in inferno repraehensus, longinquus.
- 85 42/40^[41] Et si elegit uos dominus uester ut habeatis filios et quod accepit ex angelis faeminas, certe dicitis dictum maximum.
 43/41^[42] Et iam declarauimus in hoc Alcoran ut sint admoniti et non auget eis nisi cum remotione.

65 multum extensas *add.* omni extensione *s.l. M* • et non *add.* sic *s.l. M* • pauper egenus *add.* uituperatus strictus *s.l. M* || **66** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • est potens *add.* potest *s.l. M* • et *add.* certe *s.l. M* || **68** famis *add.* fallendi *s.l. M* || **69** dabimus nutrimentum *add.* nutriemus *s.l. M* • quod si occidatis eos *add.* quare occiso eorum *s.l. M* • error maximus *add.* peccatum magnum *s.l. M* || **70** quod id *add.* *signum crucis s.l. M* • res ferissima *add.* inhonestum *s.l. M* || **71** ueritate *add.* ratione *s.l. M* || **72** procuratori *add.* propinquo *s.l. M* • qui *add.* *signum crucis s.l. M* || **73** erraret *add.* multiplicet *s.l. M* • uindicta *add.* homicidio *s.l. M* • uictoriosus *add.* defensus *s.l. M* || **74** bonis *add.* bono *s.l. M* • bonum *add.* melior *s.l. M* || **75** tempus eorum *add.* fortitudo sua *s.l. M* • cum promissio *add.* fidem *s.l. M* • promissum postulatur *corr.* promissa postulantur *s.l. M* || **76** mesimini (?) *M* || **77** aequa et cum ratione quod hoc *add.* pondere recto illud *s.l. M* • et bona res *add.* melius ordinationis *s.l. M* || **78** dicas *add.* sequaris *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **80** uanagloriose *add.* *signum crucis et uane s.l. M* • potes augere *add.* *signum crucis et fodies s.l. M* || **81** adiungere *add.* *signum crucis et adiungebis in longitudine tua s.l. M* || **82** usque ad *add.* apud *s.l. M* • et abominabile *add.* odiosum *s.l. M* || **84** repraehensus *add.* uituperatus *s.l. M* • longinquus *add.* *dubium s.l. M* || **85** Et *add.* An *s.l. M* • habeatis filios *add.* cum filiis *s.l. M*

44/42^[43] Dic: “Si essent cum eo domini, quemadmodum dicunt, non possent stare
90 omnes neque uiam.”

45/43^[44] Tam benedictus est is et tam altus de eo quod dixerunt dictum tam magnum.

46/44^[45] Sanctificant eum caeli septem et terra, et quod est in ea; et non est aliqua res
nisi quod sanctificat eum cum laude sua, sed non intelligitis sanctificationes eorum;
et is est patiens indultor.

95 47/45^[46] Et cum legitis Alcoran, nos ponemus inter te et inter eos, qui non credunt in
alio saeculo, uelum coopertum.

[M 266] 48/46^[47] Et posuimus super corda eorum tegmen ut non intelligat eum et in
auribus suis pondus.

49/- et cum inuocabis dominum tuum in Alcoran, solum eum, discesserunt super
100 terga eorum fugiendo.

[48]/47 Et nos scimus cum eo quod audiunt de eo, ^[49] et quando audiebant te, et cum
erant ii consulendo sibi, et quando dicebant iniuriatores: “Igitur sequimini non nisi
hominum ueneficum.”

49/48^[50] Animaduerte quomodo dederunt tibi exemplum, et errauerunt, et non
105 habuerunt potestatem ut dirigerent se.

52/49^[51] Et dixerunt: “An quando erimus ossa et puluis, et nos erimus resuscitati gens
noua?”

53/50^[52] Dic: “Estote lapides, aut ferrum,

-/51^[53] aut creaturae ex eo quod cogitant corda uestra.” Et dicent ii: “Quis uertet
110 nos?” Dic: “Ille qui formauit uos prima uice.” Et etiam uoluebunt ad te capita sua
et dicent: “Quando erit?” Dic: “Forsitan est proxima,

[54]/52 in die quo uocabit uos et respondebitis cum laude eius et cogitabitis quod non
dormistis nisi paruum.”

[55]/53 Et dic seruis meis ut dicant id, quod est melius; quod diabolus perturbat inter

89 cum eo *add. secum s.l. M* || **90** dicunt, non possent stare omnes neque uiam *add. dicetis, ergo quaesissent dominum throni uiam s.l. M* || **91** Tam benedictus est is et tam *add. Laudatus et s.l. M • dixerunt dictum tam add. dicunt exaltationem s.l. M* || **92** Sanctificant eum *add. iubilant ei s.l. M* || **93** sanctificat eum *add. iubilat s.l. M • sanctificationes add. iubilationem s.l. M* || **95** ponemus *add. posuimus s.l. M* || **96** coopertum *corr. cooperiens s.l. M* || **97** tegmen *corr. tegmina s.l. M* || **98** pondus *add. surditatem s.l. M* || **99** inuocabis *corr. inuocasti s.l. M • solum eum add. solus est s.l. M* || **101** scimus cum eo quod *add. scientiores in quo s.l. M • et add. signum crucis s.l. M • audiebant add. ansultant s.l. M* || **102** erant ii consulendo sibi *add. sunt secretizantes s.l. M • et add. signum crucis s.l. M • igitur add. non s.l. M • non add. signum crucis s.l. M* || **103** ueneficum *corr. uenenatum (?) s.l. M* || **104** Animaduerte *add. Vide s.l. M • exemplum corr. exempla s.l. M • et add. sic s.l. M* || **105** non habuerunt potestatem ut dirigerent se *add. possunt uiam s.l. M* || **106** et *add. si s.l. M* || **107** gens *add. creatio s.l. M* || **109** ex eo quod cogitant corda uestra *add. de quo magnificatus est in cordibus uestris s.l. M • Et add. Sic s.l. M • ii: “Quis add. qui s.l. M* || **110** Ille *add. signum crucis s.l. M • formauit add. creauit s.l. M* || **111** est *add. erit s.l. M* || **113** dormistis *add. remansistis s.l. M*

- 115 eos, et quod diabolus est personae inimicus declaratus.
 [56]/54 Creator uester scit plus quam uos. Si uult misereri uestrum aut si uult torquere uos, et non misimus super eos procuratorem.
 [M 267] [57]/55 Et dominus uester scit cum eo quod est in caelis et in terra, et iam exaltauimus aliquos ex prophetis super alios, et dedimus Dauidi psalterium.
- 120 [58]/56 Dic: “Vocate illos qui praesumpsitis absque eo. Igitur non habent potestatem auferre malum ex uobis et neque retrahere ipsum.”
 [59]/57 Hi sunt illi qui inuocant uolendo amorem domini sui et applicare propinquioribus, et habent spem in misericordia eius, et timent tormentum eius, quod tormentum domini tui est timendum.
- 125 [60]/58 Et non est urbs quam non eruemus eam ante diem iudicii aut torquebimus eam poena forti; est hoc in libro regulato.
 [61]/59 Et non detinuit nos quando mitteret miracula nisi qui mentiuntur cum eis priores; et dedimus Thamud camelam uisibiliter et iniuriauerunt cum ea; et non mittimus cum miraculis nisi timendo.
- 130 [62]/60 Et quando diximus tibi quod: “Dominus tuus defendet te cum hominibus.” Et non posuimus insomnium illud quod somniasti tum nisi fortuna pro hominibus, et arborem maledictam in Alcoran, et fecimus timere eos; et non auxerunt ipsi nisi superbiam maximam.
 [63]/61 Et diximus angelis: “Prosternite Adae!” Et humiliati sunt praeter diabolum.
- 135 Dixit: “Sic adorabo quem creauistis ex caeno?”
 [64]/62 Dixit: “Et si uidisti hunc quem honorauimus super me? [M 268] Tardabis me usque ad diem iudicii, certe tentabo creaturas eius praeter paucos.”
 [65]/63 Dixit: “Discede! Quod qui sequetur te ex eis, igitur infernum erit satisfactio uobis et copiosa.

115 et quod *add.* certe *s.l.* *M* • est personae *add.* fuit homini *s.l.* *M* • declaratus *add.* manifestus *s.l.* *M* || **116** Creator *add.* Dominus *s.l.* *M* • scit plus quam uos *add.* scientior uobis *s.l.* *M* || **118** scit cum eo quod *add.* scientior quo *s.l.* *M* || **119** ex prophetis *add.* prophetas *s.l.* *M* || **121** habent potestatem auferre malum *add.* dominantur ablationi mali *s.l.* *M* • retrahere ipsum *add.* motioni *s.l.* *M* || **123** uolendo amorem domini sui et applicare propinquioribus *add.* quaerendo ad dominum suum intercessionem quae est ex eis propinquior *s.l.* *M* || **124** timendum *add.* cautum *s.l.* *M* || **125** quam non eruemus *add.* nisi nos (?) eruituros *s.l.* *M* • torquebimus *add.* torturos *s.l.* *M* || **127** mentiuntur cum eis *add.* non crediderunt in ea *s.l.* *M* || **128** uisibiliter *add.* mirandam *s.l.* *M* • cum ea *add.* eam *s.l.* *M* || **130** defendet te cum hominibus *add.* circulauit homines *s.l.* *M* || **131** tum (?) *M* • somniasti tum (?) nisi fortuna *add.* mostrauimus tibi nisi tentationem *s.l.* *M* || **132** auxerunt ipsi *add.* auget eis *s.l.* *M* || **133** maximam *add.* magnam *s.l.* *M* || **134** Prosternite *add.* Humiliamini *s.l.* *M* • humiliati *add.* prostrati *s.l.* *M* || **135** Sic adorabo quem *add.* An prosternabo cui *s.l.* *M* || **136** Et si *add.* An *s.l.* *M* • honorauimus *corr.* honorauisti *s.l.* *M* • Tardabis *add.* Postremaueris (?) *s.l.* *M* || **137** creaturas *add.* nationes *s.l.* *M* || **138** satisfactio *add.* remuneratio *s.l.* *M* || **139** copiosa *add.* merx *s.l.* *M*

- 140 [66]/64 Igitur conuertere et auxiliaberis te ex iis cum uoce tua et ueni super eos cum equis tuis et cum gente tua et participa eis in bonis et in filiis et promitte eis!” Et non promittit eis diabolus nisi dolum.
- [67]/65 Et quod: “Serui mei; non est tibi super eos uis.” Et sufficit dominus tuus in procuratorem.
- 145 [68]/66 Dominus uester est ille qui facit currere uobis naues in mari, ut habeatis ex gratiis suis, quod is est cum uobis misericors.
- [69]/67 Et cum tangit uos fortuna in mari, est errans qui uocat nisi eum. Igitur cum liberat uos ad terram, disceditis et est persona incredula.
- 150 [70]/68 Et si estis tuti, ut submergat cum uobis partem terrae aut mittat super uos lapides, postea non inuenietis pro uobis procuratorem.
- [71]/69 Aut si estis tuti, ut faciat conuerti uos in eam alia uice, aut mittat super uos contrarium ex uentis et submergat uos quod non credidistis; postea non inuenietis pro uobis super uos cum eo defensorem.
- 155 [72]/70 Et honorauimus filios Adae, et tulimus eos in terra et in mari, et dedimus nutrimentum eis ex bonis, [M 269] et licito, et exaltauimus eos super multos ex eis quos creauimus meliorationem.
- [73]/71 In die quo uocabimus unamquamque gentem cum nuncio suo, igitur qui uenient cum libro suo in manu dextra sua, igitur isti legent librum suum et non iniuriabuntur in aliquo.
- 160 [74]/72 Et qui erit in hoc caecus, igitur is erit in alio saeculo caecus et errauerit uiam.
- [75]/73 Et si ipsi possent concaiare te ex eo quod reuelauimus tibi, ut inuenirent mendacium super nos cum alio, extra id; igitur ii acciperent te in amicum.
- [76]/74 Et nisi quod confirmauimus te, iam declianuisses eos in re tenui.
- 165 [77]/75 Tunc gustauisses partem uitae et partem mortis, postea non inuenies tu super nos defensorem.

140 conuertere *add. dubium s.l. M* • auxiliaberis *add. dubium s.l. M* || **141** gente tua *add. pedestribus tuis, scriptum erat Ar. non leg. s.l. M* || **143** Et quod *add. Certe s.l. M* || **145** facit currere *add. subdidit s.l. M* • habeatis *add. quaeratis s.l. M* || **146** cum *add. signum crucis s.l. M* || **147** Igitur *add. et s.l. M* || **148** persona incredula *add. homo negat s.l. M* || **150** lapides *add. grandinem s.l. M* || **151** aut *add. sic s.l. M* || **152** contrarium *add. nocium s.l. M* || **153** defensorem *add. secutorem s.l. M* || **154** Et *add. Iam s.l. M* || **155** et licito *add. signum crucis s.l. M* || **157** nuncio *add. sacerdote uel duce s.l. M* || **158** qui uenient cum libro suo *add. cui donabitis liber suus s.l. M* || **159** aliquo *add. pilo s.l. M* || **160** errauerit *add. errantior s.l. M* || **161** concaiare (?) *M* • Et si ipsi possent concaiare (?) te *add. Certe appropinquauerunt ut tentent te s.l. M* || **162** inuenirent mendacium *add. iactet aliud s.l. M* • cum alio extra id *add. signum crucis s.l. M* || **163** declianuisses eos in re *add. appropinquauisses adhaerere eis in re s.l. M* || **164** Tunc gustauisses partem *add. Ergo gustare fecimus duplum s.l. M* • partem *add. duplum s.l. M* • super *add. contra s.l. M*

[78]/76 Et si ii uoluerunt remouere te ex terra et educere te ex ea, igitur uide quod non remanebunt post te nisi pauci,

[79]/77 quod est uia eius quem misimus ante te ex nuntiis nostris, et non inuenies in uia nostra mutationem.

170 [80]/78 Et fac orationem postquam egreditur sol usque ad obscuritatem noctis; et circa auroram, quod circa auroram est magis publica.

[81]/79 Et ex nocte igitur uigila aliquantum ex ea, et erunt grati; et forsitan resuscitabit te dominus tuus in loco laudatissimo.

175 [M 270] [82]/80 Et dic: “O! Dominus meus fecit introire me introitum uerum et educ me educatione uera! Et pone me ex parte tua potentem, uictoriosum!”

[83]/81 Et dic: “Iam uenit ueritas et est deuiatum mendacium, quia mendacium est idolatria.”

[84]/82 Et detulimus hunc Alcoran quod est salus et misericordia pro credentibus, et non erunt aucti iniuriatores nisi in perditionem.

180 [85]/83 Et cum fecimus gratiam super personam, discessit, et reuersa est ad partem suam; et cum tetigit eum malum, est desperans.

[86]/84 Dic tu: “Vnusquisque facit secundum est is, igitur dominus uester sciet cum quo ipse est directus per bonam uiam.”

185 [87]/85 Et interrogabunt te pro anima, dic quod: “Anima est ex mysterio domini mei et non uenit uobis ex scientia nisi parum.”

[88]/86 Et si uellemus, auferemus ex te quod reuelauimus tibi. Postea non inuenires tu cum eo super nos procuratorem,

[89]/87 nisi misericordiam domini tui, quia uirtus sua est super te magna.

[90]/88 Dic: “Si congregarentur homines et diaboli super ferre similem huius Alcoran,

166 et *add.* ut *s.l. M* • educere *corr.* educerent *s.l. M* || **167** pauci *add.* parum *s.l. M* || **168** quod est uia eius quem *add.* mos eius ante te *s.l. M* || **169** uia *add.* more *s.l. M* || **170** Et fac *add.* Mantine *s.l. M* • egreditur *add.* occidit *s.l. M* || **171** circa auroram *add.* inuocationem aurorae *s.l. M* • circa auroram *add.* inuocatio aurorae *s.l. M* • publica *add.* *dubium s.l. M* || **172** ex *add.* cum *s.l. M* • et erunt grati *add.* superflue tibi *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* || **173** loco laudatissimo *add.* statu laudato *s.l. M* || **174** Dominus meus fecit *add.* Domine mi! Fac *s.l. M* • uerum *add.* ueritatis *s.l. M* || **175** pone *add.* *signum crucis et sic scriptum erat in mg. M* • potentem, uictoriosum *add.* non *leg.* defenditricem *s.l. M* || **176** est deuiatum *add.* deuiauit *s.l. M* || **177** idolatria *add.* deuiator *s.l. M* || **178** hunc *add.* ex *s.l. M* • salus *add.* sanitas *s.l. M* || **179** erunt aucti *add.* auget *s.l. M* || **180** super personam *add.* pro persona *s.l. M* || **181** ad partem suam *add.* cum latere suo *s.l. M* || **182** tu *add.* *signum crucis s.l. M* • est is *add.* conuenientiam eius *s.l. M* • sciet cum *add.* scientior *s.l. M* || **183** directus *add.* directior *s.l. M* || **184** pro anima *add.* de spiritu *s.l. M* • Anima *add.* Spiritus *s.l. M* • mysterio *add.* mandato *s.l. M* || **185** non uenit uobis *add.* donatus fuit *s.l. et add.* *signum crucis et debebat dicere: “donati fuistis” in mg. M* || **188** uirtus *add.* gratia *s.l. M*

- 190 non ferrent eum similem ei, licet auxiliaretur alter alterius.”
- [91]^{/89} Iam declarauimus pro hominibus in hoc Alcoran ex omni exemplo, et sunt plures ex hominibus qui non credunt.
- [92]^{/90} Et dixerunt: “Non credemus in te donec educas nobis ex terra fontem;
- [93]^{/91} aut ut haberes tu hortum palamarum et uuarum et quod fluant [M 271] fontes
195 suis aquis fluentibus;
- [94]^{/92} aut facies cadere ex caelo quemadmodum praesumpsisti super nos frustratim; aut ueniat Deus et angeli iunctim;
- [95]^{/93} aut sit tibi domus ex purpura, licet ascendis caelum, et non credemus pro
200 ascensione tua donec deferas super nos librum ut legamus eum.” Dic: “Tam benedictus dominus meus! Non sum ego nisi persona nuncians.”
- [96]^{/94} Et quod prohibet hominibus credere quando uenit eis uia nisi qui dixerunt: “Mittat Deus hominem nuncium.”
- [97]^{/95} Dic: “Si esset quod in terra angeli irent quieti, certe deferremus nos super eos ex caelo angelum nuncium.”
- 205 [98]^{/96} Dic: “Sufficit cum Deo testis inter me et inter uos quod is est cum seruis suis sciens et uidens.”
- [99]^{/97} Et quem dirigit Deus, certe is est directus; et quem deuiat, certe non inuenies tibi amicum absque eo. Et congregabimus eos in die iudicii, super facies suas caecos et mutos et surdos, hospitium eorum infernum, semper augebimus eis Zaigr.
- 210 [100]^{/98} Hoc est remuneratio eorum quod ii non crediderunt cum miraculis nostris. Et dixerunt: “An quando erimus ossa et puluis, quomodo erimus resuscitati gens noua?”
- [101]^{/99} Et non uidet quod Deus est ille qui creauit caelos et terram, et est potens creare similem eis; et posuit eis terminum quod non est dubium in eo, et quod
215 iniuriantes non sunt nisi increduli.

190 eum *add. signum crucis s.l. M* • auxiliaretur *add. auxiliator esset s.l. M* || **191** sunt *add. nolunt s.l. M* || **192** qui non credunt *add. nisi negationem s.l. M* || **194** ut haberes tu *add. erit nobis (?) s.l. M* • et quod fluant *add. sic educis s.l. M* || **195** fontes suis aquis fluentibus *add. flumina inter ea fluentia s.l. M* || **197** ueniat Deus *add. uenies cum Deo s.l. M* • angeli iunctim *add. angelis omnibus s.l. M* || **198** purpura *add. musaico uel mixtura excolet (?) s.l. M* || **200** Tam benedictus *add. Laudatus sit s.l. M* • persona nuncians *add. homo missus s.l. M* || **201** quod prohibet hominibus credere *add. non detinet homines quod non credant s.l. M* • uia *add. ductio s.l. M* || **202** Mittat *add. An misit s.l. M* || **203** quod *add. signum crucis s.l. M* || **205** cum Deo *add. Deus s.l. M* • quod is *add. quare s.l. M* • cum *add. in s.l. M* || **208** tibi *add. eis s.l. M* • amicum *add. protectorem s.l. M* || **209** semper augebimus *add. quotiescumque defecegit (?) s.l. M* || **210** Zaigr *add. Vallis est inferni plena igne, uel inquit: “est extremitas calor” s.l. M* • remuneratio *add. satisfactio s.l. M* || **211** quomodo *add. an s.l. M* || **213** non uidet *add. nonne uiderunt s.l. M* || **214** et quod *add. sic uoluerunt s.l. M* || **215** non *om. s.l. M* • increduli *add. negationem s.l. M*

[102]/100 Et sic uos dominaremini thesauro misericordiae domini mei et haberitis uos pretium expensae et est persona auara.

220 [103]/101 Iam dedi Moysi nouem miracula declarata. Et interroga [M 272] filios Israelis quando uenit eis, et dixit ei Pharaon: “Ego non puto quod tu es, o Moyses, nisi ueneficus.”

[104]/102 Dixit: “Iam scisti quod non descendit iis nisi dominus caelorum et terrae re cognita; et ego non puto quod tu, o Pharaon, eris destructus.”

[105]/103 Et uoluit educere eos ex terra, et submersimus eum qui erat cum eo generaliter.

225 [106]/104 Et diximus post eum filiis Israelis: “Habitate in terra! Et quando ueniet promissio alterius saeculi, ducemus uos iunctos.”

-/[105] Et cum ueritate detulit eum, cum ueritate descendet, et non misimus te nisi anunciatorem.

230 [107]/106 Et Alcoran diuisimus eum ut legas eum super homines semper, et detulimus eum descensione.

[108]/107 Dic: “Creditis cum eo aut non creditis.” Quod illi qui habuerunt scientiam super faciem postrati

-/108 et dicent: “Tam benedictus est dominus noster quod est promissio domini nostri facta.”

235 [109] Et humiliabunt facies suas flendo et erunt aucti ii in timore.

[110] Dic: “Inuocate pium quemlibet inuocaueritis! Igitur ei sunt nomina sancta.” Et non publiques cum oratione tua neque humilies cum ea, et melius est quaerere inter illud bonam uiam.

240 [111] Et dic: “Laudetur Deus ille qui non accepit filium, et non est ei particeps in regno, et non est ei amicus qui sit humilis ne exaltet eum exaltatione.”

216 thesauro *add.* repositoriis *s.l. M* • haberitis uos *add.* efficeretis haberi propter *s.l. M* || **217** persona auara *add.* homo auarus *s.l. M* || **219** Ego non puto quod tu es *add.* Certe dubito te *s.l. M* || **220** nisi ueneficus *add.* ueneficatum *s.l. M* || **221** non descendit iis *add.* detulit haec *s.l. M* || **222** re cognita *add.* admiranda *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* • non *add.* signum crucis *s.l. M* • destructus *add.* damnatus *s.l. M* || **223** Et *add.* Sic *s.l. M* || **224** generaliter *add.* omnis *s.l. M* || **226** iunctos *add.* congregatos *s.l. M* || **227** detulit *add.* detulimus *s.l. M* || **229** super homines semper *add.* hominibus pedetemtim *s.l. M* || **231** qui habuerunt scientiam *add.* quibus donata fuit scientia *s.l. M* || **233** Tam benedictus *add.* Laudatus *s.l. M* • quod *add.* certe *s.l. M* || **235** erunt aucti ii in timore *add.* auget eis deuotionem *s.l. M* || **236** pium *add.* misericordem *s.l. M* || **237** humilies *add.* sibilaueris *s.l. M* • melius *add.* quaere *s.l. M* || **238** bonam *add.* signum crucis *s.l. M* || **239** Laudetur *add.* Laus *s.l. M* || **240** amicus qui sit humilis ne exaltet eum exaltatione *add.* protector pro calamitate et magnifica eum magnificatione *s.l. M*

[M 273] <CAPVT XVIII>

Caput de Antro, Mechinum, in eo centum et quinquaginta uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] Laudatus est Deus is qui detulit super seruum suum librum et non posuit ei nullam differentiam,

5 [²] nutritam ut admoneret poenam fortem apud se. [³] Et denuncia credentibus illis qui facient opera sancta, et pro eis erit merx sancta,

⁻³ ubi stabunt in eo semper.

^{3/4} Et admone eos qui dixerunt: “Accepit Deus filium.”

10 ^{4/5} Non est ipsis cum eo scientia neque patribus eorum. Magnum uerbum eduxerunt ex oribus suis et non dixerunt nisi mendacium.

^{5/6[4]} Et uis tu occidere personam tuam super sequi eos, quia uolunt credere cum hoc, et ideo es tristis.

^{6/7[5]} Et nos posuimus quod est super terram pulchritudinem ei ut experiremur eos quis eorum est sanctior.

15 ^{7/8[6]} Et nos ponemus quod est super terram sterilem.

^{8/9[7]} Et si putauisti quod socii antri et fluminis fuerunt ex miaculis nostris mirabile?

1 uersus *add.* de antro isto loquuntur uersu 7 et sequentes, et omnia sunt inaudita nobis, de Alexandro Magno quam ridicula dicit. Reuera non reperi plures 98 et in alio codice scriptum erat in principio esse uersus 121, qui tamen non erat plures istis reuera. *in mg. M* || **3** Laudatus est Deus is *add.* Laus Deo *s.l. M* || **4** nullam differentiam *add.* obliquam *s.l. M* || **5** nutritam *add.* rectam *s.l. M* • admoneret *corr.* admoneres *s.l. M* • apud se *add.* ex parte eius *s.l. M* • denuncia *add.* anunciet *s.l. M* • illis *add.* *signum crucis s.l. M* || **6** opera sancta *add.* beneficia *s.l. M* • merx sancta *add.* praemium bonum *s.l. M* || **7** ubi stabunt *add.* remanentes *s.l. M* || **9** cum *add.* in *s.l. M* || **10** eduxerunt *add.* est quod eduxit *s.l. M* || **11** Et uis tu occidere *add.* conare (?) occidens *s.l. M* • super sequi eos, quia uolunt credere cum *add.* in uestigiis eorum, si non credunt in *s.l. M* || **12** hoc *add.* scilicet, historia *s.l. M* • et ideo es tristis *add.* per tristitiam *s.l. M* || **13** pulchritudinem *add.* ornamentum *s.l. M* || **14** eos quis eorum est sanctior *add.* quae est melior opera *s.l. M* || **15** ponemus *add.* *signum crucis et ponituros s.l. M* • sterilem *add.* sitibundam *s.l. M* || **16** Et si *add.* An *s.l. M* • fluminis *add.* riui *s.l. et istud (?) رفيم* dictionarium meum Golii (?) dicit esse tabulam in qua scripta sunt gesta et nomina eorum qui sunt in inferno. *in mg. M*

[M 274] ^{9/10}[8] Quando applicuerunt omnis societas antro et dixerunt: “O domine noster! Fer nobis ex tua pietate, et auxiliare nobis ex facto nostro ut dirigamur!”

^{10/11}[9] Et dedimus eos super aures suas in antro annos numeratos.

20 ^{11/12}[10] Postea expergefecimus eos ut sciamus duas factiones rationem de eo quod dormierunt ad tempus.

^{12/13}[11] Nos declarabimus super te historiam eorum cum ueritate. Ii erant societas credentes cum creatore suo.

25 ^{13/14} Et auximus eos in fidem, et ligauimus super corda eorum quando surrexerunt. Dixerunt: “Dominus noster est dominus caelorum et terrae.” Non inuocauerunt absque eo dominum: “Licet dixerimus rem grauissimam.”

^{14/15}[12] Haec gens nostra acceperunt extra te dominos et uenissent super eos cum ratione declarata. Igitur quis est iniuriantior quam qui inuenit super Deum mendacium?

30 ^{15/16}[13] Et cur discedis ab illis qui non adorauit nisi Deum? Ite ad antrum, et docebit uos dominus uester ex misericordia, et parabit uobis facto uestro remedium.

^{16/17}[14] Et uidebitis solem quando ascendit, et transit per antrum eorum ad partem dextram, et quando ponit transit eis per partem laeuam, et ii sunt in defecto eius. Illud est ex miraculis Dei; et quem dirigit Deus, igitur is est bene directus; et quem deuiat, igitur non inueniet is amicum directorem.

35 ^{17/18}[15] Et putas quod ii sunt expergefati, igitur ii sunt dormientes. Et uoluimus eos [M 275] ex parte dextra et ex parte sinistra, et canis eorum est extensus brachia usque ad os; et si ascendes super eos, uolues tu ex eis fugiendo et impleberis ex eis metu.

40 ^{18/19}[16] Et sic suscitauimus eos ut si interrogarent inter se. Dixit dictor ex eis: “Quantum dormistis?” Dixerunt: “Dormiuimus nos diem aut partem diei.” Dixerunt: “Dominus noster scit cum eo quod dormistis. Igitur mittite unum ex

17 applicuerunt omnis societas *add.* hospitati sunt socii *s.l. M* || 18 Fer *add.* Da *s.l. M* • pietate *add.* parte misericordiam *s.l. M* • auxiliare *add.* praepara *s.l. M* • ut dirigamur *add.* bonitatem *s.l. M* || 19 dedimus *add.* uerberauimus *s.l. M* || 20 expergefecimus *add.* resurreximus *s.l. M* • duas factiones rationem *add.* alterum societatum custodieratiores (?) *s.l. M* || 21 dormierunt *add.* remanserunt *s.l. M* || 22 declarabimus super te *add.* narramus tibi *s.l. M* • societas *add.* iuuenes *s.l. M* || 23 cum *add.* in *s.l. M* || 24 fidem *add.* ductionem *s.l. M* || 25 inuocauerunt *corr.* inuocamus *s.l. M* || 26 Licet dixerimus rem grauissimam *add.* Ergo dicemus uerbum uanum *s.l. M* || 27 acceperunt] acceperunt acceperunt *sic bis M* • et uenissent super eos *add.* quare non uenient pro illis *s.l. M* || 28 declarata *add.* clara *s.l. M* • inuenit super *add.* iactauit contra *s.l. M* || 30 cur discedis *add.* quando separastis *s.l. M* • qui *add.* et *s.l. M* || 31 docebit *add.* ostendet *s.l. M* || 32 transit *add.* remouetur *s.l. M* || 33 transit *add.* cedit *s.l. M* • per *add.* signum crucis *s.l. M* • defecto *add.* parte *s.l. M* || 34 est] et *M* • igitur is est bene *add.* ille est *s.l. M* || 36 quod ii sunt expergefati *add.* eos uigiles *s.l. M* • igitur *add.* et *s.l. M* || 38 os *add.* limites *s.l. M* • ascendes *add.* desuspexistis *s.l. M* • uolues *add.* reuersisti *s.l. M* || 41 dormistis *add.* remansistis *s.l. M* • Dormiuimus nos *add.* Remansimus *s.l. M* || 42 Dixerunt *add.* Dixit *s.l. M* • dormistis *add.* remansistis *s.l. M*

45 uobis cum moneta uestra huius ad ciuitatem, et ut animaduertat quis est mundior
cibus, et ueniat ad nos cum nutrimento eius; et ut eat secretus, et non sentiat cum
uobis aliquod.

^{19/20}[17] Quod si ii uenient super uos, lapidabunt uos aut conuertere facient uos ad
legem suam, et non eritis beati ergo umquam.”

50 ^{20/21}[18] Et sic expergefecimus super eos ut sciant quod promissio Dei est ueritas et
quod hora non est dubium in ea. Stabant disputando inter se mysterium suum et
dixerunt: “Operamini super eos aedificium quia dominus eorum scit eos.” Dixerunt
illi qui uicerunt super mysterium eorum: “Non accipiemus super eos templum.”

55 ^{21/22} Et dicebant: “Tres sunt, quatuor ii cum cane.” Et dicunt: “Quinque sunt, sex
sunt ii cum cane eorum.” Graues sunt in secreto et dicunt: “Septem sunt et octo
sunt ii cum cane eorum. Dic: “Octo.” Dic: “Dominus meus scit cum ratione eorum.
Nesciunt ii nisi parum.”

^{22/-}[19] Igitur ne loquaris de eis nisi rem certam [M 276] et non interrogas in eis de
eis aliquem.

²³[20] Et non dicatis alicui rei: “Ego faciam hoc cras.”

60 ^{-/24} Nisi: “Velit Deus.” Et inuoca dominum tuum quando obliuisceris, et dic tu:
“Placeat ut dirigat me dominus meus propinquare hoc in directione.”

^{24/25}[21] Et dormierunt in antro eorum tercentum annos et auctos nouem.

^{25/26}[22] Dic: “Deus scit cum eo quod dormierunt. Eius est secretum caelorum et
terrae. Aspice rem, fac cum eo et audi, fac! Quod non est eis absque eo amicus et
non participet in iudicio suo aliquem.”

65 ^{26/27}[23] Et lege super eos quod id quod reuelatum fuit tibi ex libro domini tui non est

43 uestra *add. signum crucis s.l. M* || **44** ut animaduertat quis est mundior cibus *add. uideto quod dignus est cibus s.l. M • ueniat add. uenito s.l. M • eius add. ex eo s.l. M • ut eat add. ito s.l. M • sentiat cum add. faciat sentire de s.l. M* || **45** aliquod *add. aliquid s.l. M* || **46** Quod *add. Certe s.l. M • ii uenient super uos add. detegent uos s.l. M • lapidabunt corr. lapidarent s.l. M* || **48** expergefecimus super *add. fecimus inuenire s.l. M* || **49** stabant disputando *add. quando disputant, scilicet illi qui eos reperiebant s.l. M • et add. signum crucis s.l. M* || **50** Operamini *add. Aedificate s.l. M* || **51** Non *add. Certe s.l. M • templum add. oratorium s.l. M* || **52** dicebant *add. dicent s.l. M • quatuor ii cum cane add. quartus eorum est canis s.l. M* || **53** Quinque sunt, sex sunt ii cum cane eorum *add. Sextus eius est canis eorum s.l. M • graues sunt in secreto add. proiiciendo diuinationem s.l. M* || **54** octo sunt ii cum cane *add. octauus est canis s.l. M • cum ratione add. numerum s.l. M* || **55** Nesciunt ii *add. Non scit eos s.l. M* || **56** loquaris *add. disputes s.l. M • Igitur ne loquaris de eis nisi rem certam] Igitur ne loquaris de eis nisi rem certam. Et non loquaris de eis nisi rem certam sic bis M • rem certam add. claram disputationem s.l. M • interrogas add. consules s.l. M* || **58** dicatis *add. dicas s.l. M • faciam hoc add. facturus illud s.l. M* || **59** tu *add. signum crucis s.l. M* || **60** propinquare *corr. propinquiorem s.l. M • hoc in directione add. quam haec directio s.l. M* || **61** auctos *add. auxerant s.l. M* || **62** dormierunt *add. remanserunt s.l. M* || **63** quod *add. signum crucis s.l. M • amicus add. protector s.l. M* || **65** super eos quod id *add. signum crucis s.l. M • libro add. scriptura s.l. M*

mutatio uerborum suorum, et non inuenies absque eo auxiliatorem.

27/28^[24] Et patere persona tua cum illis qui inuocabunt dominum suum in mane et in sero uolendo faciem eius. Et non remoueas oculos tuos ab eis cupiendo pulchritudinem uitae istius mundi; et non sis obediens quorum fecimus negligens
70 cor eius admonitionis nostrae, et sequetur uoluntatem suam, et est factum suum perditum.

28/29^[25] Dic: “Veritas domini nostri; igitur qui uolet credat, et qui nolet igitur negat. Et non promisimus pro iniuriatoribus ignem qui compraehendit cum eis circuitum suum, et si petant suppetias, auxiliabuntur cum aqua sicut oleum bulliens facies.
75 Mala potione et mala remedio.

29/30 Et illis qui [M 277] credunt et operabuntur opera sancta, nos non auferemus mercedem bonorum operum.

30/31^[26] Iis erit istis paradisi quietis, fluunt sub eo fontes, erunt gemnati in eo manicis aureis et uestirentur uestibus uiridibus et purpura; et ponentur gloriose in
80 eo super lectos. O gloriosam mercedem et sanctissimam habitationem!

31/32^[27] Et dic eis exemplum duorum hominum. Posuimus unum ex duobus duos hortos uuarum et circuitos eos ex palmis et posuimus inter media sata.

-/33 Completum est tempus duorum hortorum, et dederunt fructum suum et non defuit eis aliquid.

85 32/-^[28] Et fecimus fluere circum eos fontes.

-/34 Habebat igitur arbores et dixit socio suo iis consulentibus quod: “Ego habeo plusquam tu bona et gloriosiore familiam.”

33/35^[29] Et ingressus est hortum tuum eo existente iniuriatore sibi ipsi, dixit: “Ego non puto quod habebit unquam finem.

90 34/36 Et non puto quod hora est uentura. Et si reuertar ad dominum meum, non

66 mutatio *corr.* mutator *s.l.* M • auxiliatorem *add.* refugium *s.l.* M || **67** inuocabunt *corr.* inuocant *s.l.* M || **68** remoueas oculos tuos *add.* transeat oculus tuus *s.l.* M • cupiendo *add.* uolendo *s.l.* M || **69** quorum *add.* qui *s.l.* M || **72** domini nostri *add.* domino nostro *s.l.* M || **73** promisimus *add.* praeparauimus *s.l.* M • compraehendit cum eis *add.* circulauit eos *s.l.* M || **74** auxiliabuntur *add.* petent suppetias *s.l.* M • sicut oleum bulliens *add.* amurca quae assat *s.l.* M || **75** remedio *add.* societate *s.l.* M || **76** Et *add.* Certe *s.l.* M • credunt et operabuntur opera sancta *add.* crediderunt et fecerunt beneficia *s.l.* M || **77** mercedem bonorum operum *add.* praemium eius qui benefacit *s.l.* M || **78** fontes *add.* flumina *s.l.* M • gemnati *add.* ornati *s.l.* M || **79** manicis *add.* armillis *s.l.* M • purpura *add.* serico *s.l.* et est latiorum (?) sandyx sine dubio *in mg.* M • et ponentur gloriose *add.* et ex sciauito (?) latere assistentes *s.l.* M || **80** super lectos *add.* dubium *s.l.* M • sanctissimam *add.* bonam *s.l.* M || **81** unum *add.* uni *s.l.* M || **82** circuitos *add.* circuiuimus *s.l.* M || **83** Completum est tempus duorum hortorum *add.* ambo horti *s.l.* M • et *add.* signum crucis *s.l.* M || **85** circum *add.* inter *s.l.* M • fontes *add.* flumen *s.l.* M || **86** iis consulentibus *add.* ratiocinando cum eo *s.l.* M • quod *add.* signum crucis *s.l.* M || **87** gloriosiore *add.* fortiore *s.l.* M || **89** habebit unquam finem *add.* destruit iste unquam *s.l.* M || **90** non *add.* certe *s.l.* M

inueniam meliorem iis in mutatione.”

35/37^[30] Dixit ei socius illius eo consulente cum ipso: “Non credidisti cum illo qui creauit te ex terra, et postea ex gutta, postea fecit te hominem?”

95 36/38^[31] Verum is est Deus, dominus meus, et blasphemabo cum domino meo aliquid.”

37/39^[32] “Et si quando introisti hortum tuum dixisses: ‘Quod uult Deus est; non habet uires nisi cum Deo.’ Et non uides me, qui sum minor te bonis et filiis?”

[M 278] 38/40^[33] Et forsitan dominus meus dabit mihi plura bona quam horti tui, et mittet super eos tempestatem ex caelo, et in mane erunt terra absque satis;

100 39/40^[34] aut in mane erunt quod est in eis destructa quod non poteris eam quaerere.”

40/41^[35] Et fuerunt ablatae arbores suae, et in mane fuit et mouit palmas suas super eo quod expendiderat in eis; et ii erant destructi super situm suum, et eo dicente: “Vah mihi! Non decredidissem cum domino meo in aliquo!”

105 41/43^[36] Et non fuit ei gens quae daret uictoriam ei absque Deo, et non fuit uictoriosus.

42/44^[37] Et hic erit dominus Dei uerax, is est melior dare mercedem et melior finem.

43/45^[38] Et dedit eis exemplum uitae istius mundi, quae est sicut aqua quae descendit ex caelo, et miscuit secum ea sata terrae, et in mane fuerunt sicca quod abstulerunt eam uenti. Et est Deus super omnem rem potens.

110 44/46^[39] Bona et filii sunt pulchritudo uitae huius mundi; et reliqua eius sunt opera sancta quod est melius circa creatorem tuum in mercede et melius complemento.

45/47^[40] Et in die quod praecipiemus remoueri montes, et uidebis terram educendo, et congregabimus eos, et non abscondetur ab eis aliquis.

115 46/48^[41] Et ferentur super creatorem tuum in acie: “Certe iam uenistis ad nos sicut creauimus uos prima uice. Immo putauistis quod non poneremus uos terminum?”

91 mutatione *add.* reuersione *s.l. M* || **92** consulente *add.* ratiocinante *s.l. M* • Non credidisti cum illo qui *add.* An negasti quem *s.l. M* || **93** gutta *add.* spermate *s.l. M* • fecit *add.* formauit *s.l. M* || **94** is *add.* ego *s.l. M* • blasphemabo *add.* non participo *s.l. M* || **96** Et si *add.* Quare *s.l. M* || **97** habet uires *add.* est fortitudo *s.l. M* • Et non *add.* Si *s.l. M* • te *add.* quam tu *s.l. M* || **98** bona *add.* meliora *s.l. M* || **100** erunt quod est in eis *add.* erit aqua *s.l. M* • quod *add.* et *s.l. M* || **102** destructi *add.* uacui *s.l. M* || **103** et eo dicente: “Vah mihi! Non decredidissem *add.* dicet: “Vtinam non participauissem *s.l. M* • in aliquo *add.* aliquod *s.l. M* || **104** daret uictoriam ei *add.* defenderet eum *s.l. M* || **105** uictoriosus *add.* defensor *s.l. M* || **106** Et hic *add.* Ibi *s.l. M* • uerax *add.* ueracis *s.l. M* • dare *add.* signum crucis *s.l. M* • mercedem *add.* mercede *s.l. M* • finem *add.* desiderio *s.l. M* || **108** quae descendit *add.* quam detulimus *s.l. M* • fuerunt sicca *add.* remansit faenum *s.l. M* • abstulerunt *add.* reuoluerunt *s.l. M* || **110** eius *add.* bona *s.l. M* || **111** opera sancta *add.* meliora *s.l. M* • est melius circa creatorem tuum *add.* apud dominum *s.l. M* • complemento *add.* desiderio *s.l. M* || **112** praecipiemus *add.* duximus *s.l. M* • educendo *add.* scilicet, mortuos *s.l. M* || **113** abscondetur ab *add.* reliquimus ex *s.l. M* || **114** ferentur super creatorem *add.* acceptabuntur ante dominum *s.l. M* • in acie *add.* regulati *s.l. M*

[M 279]^{47/49[42]} Et aptabitur liber, et uidebis peccatores peccantes de eo quod est in eo, et dicent: “Vah nobis! Quod est hic est hic libero quod non linquit paruum neque magnum nisi sit ibi positum.” Et inuenient qui fecerunt praesens; et non iniurabit creator tuus aliquem.

120 ^{48/50[43]} Et quando diximus angelis: “Adorate Adam!” Et humiliati sunt praeter diabolum qui fuit ex diabolis et peccauit contra mandatum domini sui: “Sic accipietis eum et filios eius in amicos absque me? Et ii sunt uobis inimici. Mala erit pro iniuriantibus permutatio.”

125 ^{49/51[44]} Non fuerunt praesentes ii in creatione caelorum et terrae, neque in creatione personarum suarum, et debebat accipere iniuriatores in auxiliares.

^{50/52[45]} Et in die quo dicent: “Inuocate nostros participes, illos qui praesumpsistis.” Igitur uocabunt eos, et non respondebunt; et posuimus inter eos destructionem.

^{51/53[46]} Et uidebunt peccatores ignem, et cogitabunt quod ii debent ardere in eo, et non inuenient ex eo defensionem.

130 ^{52/54[47]} Iam declarauimus in hoc Alcoran pro hominibus ex omni exemplo, et est persona de pluribus rebus disputatrix.

^{53/55[48]} Et quis prohibet hominibus ut credant, quando uenit eis directio, et petere ueniam a domino suo nisi ut ueniat eis castigatio priorum aut ueniat eis poena proxima.

135 ^{54/56[49]} Et non mittimus nuntios nisi annuntiatores et admonitores, et disputant ii qui sunt increduli cum mendacio ut auferant cum ea ueritatem. [M 280] Et acceperunt miracula mea, et id de quo fuerunt admoniti, in contemptum.

140 ^{55/57[50]} Et ubi est maior iniuria quam quod fuit admonitus cum miraculis domini sui et discessit ab eis? Et oblitus est quod anticipauerat, et operatus erat. Et nos posuimus super corda eorum tegmina pro intellectione eorum, et in auribus eorum pondus.

^{56/-} Et si uocabis eos ad bonam uiam certe non dirigentur unquam.

116 de eo *add. signum crucis s.l. M* || **117** hic libero *add. huic libro s.l. M • quod add. signum crucis s.l. M* || **118** sit ibi positum *add. numerauit eam s.l. M • inuenient add. inuenerunt s.l. M* || **119** creator *add. dominus s.l. M* || **120** Adorate Adam *add. Postrate Adae s.l. M* || **121** diabolis *add. daemonibus s.l. M* || **122** Sic accipietis *add. An accipitis s.l. M* || **123** permutatio *add. cambium (?) s.l. M* || **124** fuerunt praesentes ii *add. praesentauit eos s.l. M* || **125** debebat accipere iniuriatores in auxiliares *add. non fui acceptor deuiatorum auxilium s.l. M* || **126** nostros *add. meos s.l. M* || **127** uocabunt *corr. uocauerunt s.l. M • destructionem add. separationem s.l. M* || **128** uidebunt *corr. uiderunt s.l. M • cogitabunt corr. cogitauerunt s.l. M • quod ii debent ardere in eo add. obuiarent eis (?) s.l. M* || **129** defensionem *add. expeditionem uel motionem s.l. M* || **131** persona *add. homo s.l. M* || **132** Et quis prohibet hominibus ut *add. Non retinet homines ut non s.l. M • directio add. ductio s.l. M* || **133** castigatio *add. usus s.l. M* || **139** et operatus erat *add. manus eius s.l. M* || **140** pro intellectione eorum *add. ut non intelligant ea s.l. M* || **141** pondus *add. surditatem s.l. M* || **142** bonam uiam *add. ductionem s.l. M*

- 145 ^{57/58}[51] Et dominus tuus est indultor et pietatis. Et si acciperet eos pro eo quod acquisiuerunt, accelerasset eis poena; sed ii habent promissionem, quod non inuenient absque eo remedium.
- ^{58/59}[52] Et has urbes destruximus eis pro eo quod iniuriauerunt, et posuimus pro destructione eorum terminum.
- ^{59/60}[53] Et cum dixit Moysi familiari suo: “Non remanebo donec applicem ubi iunguntur duo maria et non transibunt multi anni.”
- 150 ^{60/61}[54] Igitur cum applicuit ubi iuncta sunt, obliti sunt piscem, et accepit uiam suam ad mare eundo.
- ^{61/62}[55] Et postquam transierant, dixit familiari suo: “Da nobis nutrimentum nostrum quod acquisiuimus nos ex uia nostra hac lassitudine.”
- 155 ^{62/63}[56] Dixit: “Non uidisti, quando applicuimus scopulo, quod ego oblitus sum piscis? Et non fecit mihi obliuisci nisi diabolus, quod non recordatus sum. Et acceperunt uiam suam ad mare mirabiliter.”
- ^{63/64}[57] Dixit: “Hoc est quod uolebam.” Et reuersi sunt qua fuerunt clare.
- ^{64/65}[58] Sic inuenerunt seruum ex seruis nostris, et dedimus ei ex pietate nostra, et docuimus eum ex nostra scientia.
- 160 [M 281] ^{65/66}[59] Dixit ei Moyses: “Ego uolo sequi te super ut uelis docere me quod fuisti doctus tu et directus.”
- ^{66/67}[60] Dixit quod: “Tu non poteris cum me habere patientiam.
- ^{67/68}[61] Et quomodo habebis patientiam super quod non compraehendis cum eo scientiam?”
- 165 ^{68/69}[62] Dixit: “Inuenies me, si uelit Deus, patientiam et non exobediam tibi in facto.”
- ^{69/70}[63] Dixit: “Igitur si sequeris me, igitur non poscas me aliquid donec dem rationem tibi, de eo declarationem.”

143 est *add. signum crucis s.l. M • et pietatis add. socius misericordiae s.l. M* || **146** has *add. illae s.l. M* || **149** ubi iunguntur *add. coniunctorium s.l. M • et non transibunt multi anni add. aut ambulabo annos s.l. M* || **150** ubi iuncta sunt *add. coniunctorium suum s.l. M* || **151** ad *add. in s.l. M • eundo add. dubium s.l. M* || **152** nutrimentum *add. prandium s.l. M* || **153** quod acquisiuimus nos ex uia nostra hac lassitudine *add. certe obuiauimus itineri nostro hunc laborem s.l. M* || **154** Non *add. An s.l. M* || **156** acceperunt *add. legerat Ar. non leg. et sed in alio exemplari erat Ar. non leg. in mg. M* || **157** uolebam *add. quaerimus s.l. M • qua fuerunt clare add. per uestigia eorum quaerentes s.l. M* || **158** pietate *add. misericordia ex parte s.l. M* || **160** Ego uolo sequi te super *add. Vtrum sequar te s.l. M • uelis docere add. doceas s.l. M* || **161** tu et directus *add. directionem s.l. M* || **162** quod *add. signum crucis s.l. M • habere add. signum crucis s.l. M* || **168** dem rationem *add. renouabo s.l. M • declarationem add. scientiam s.l. M*

- 170 ^{70/71[64]} Et iuerunt. Donec equitauerunt in nauī, terebrauit eam. Dixit: “Sic terebrauisti eam, ut submergeres quae sunt in ea? Et sic uenisti in re miraculosa.”
- ^{71/72[65]} Dixit: “Non dixi tibi ut non posses cum me habere patientiam?”
- ^{72/73[66]} Dixit: “Non compraehendas me pro eo quod oblitus sum et non animaduertas ad me de facto quod est praeteritum.”
- 175 ^{73/74[67]} Et discesserunt, donec obuiauēerunt iuuenem et interfecit eum. Dixit: “An interfecisti personam mundam absque persona et fecisti tu rem abominabilem?”
- ^{74/75[68]} Dixit: “Non dixi ego tibi quod tu non posses cum me habere patientiam?”
- ^{75/76[69]} Dixit: “Si ego postulo a te aliquid post hoc, non ducas me in tua societate quod iam applicuit tibi habere de me excusationem.”
- 180 ^{76/77[70]} Igitur discesserunt donec inuenerunt uicinos urbis, et petierunt ab eis suos cibos, et uicini eius noluerunt dare eis hospitia, et inuenerunt in ea murum qui uolebant laedere, et direxit eum. Dixit: “Si uoluisses, accepisses super hoc salarium.”
- [M 282] ^{77/78[71]} Dixit: “Haec est diuisio inter me et inter te; ego declarabo tibi cum absolute Deī eo quod non potuisti habere super eo patientiam.
- 185 ^{78/79[72]} Quoad nauim, erat pauperum qui laborabant; et uolui terebrare eam quod erat post eos rex qui accipiebat unamquamque nauem uiolenter.
- ^{79/80[73]} Quoad iuuenem, erant parentes eius credentes et timuimus ut feceret conuertim eos incognitos et incredulos.
- 190 ^{80/81[74]} Igitur uoluimus mutare eos dominus eorum meliorem eo in munditia et propinquiorem misericordiae.
- ^{81/82[75]} Quoad murum, erat duorum adolescentium orphanorum in urbe. Et erat sub eo thesaurum eorum, et erant patres eorum sancti, et uoluit dominus tuus applicare

169 terebrauit *corr.* terebraret *s.l. M* • Sic *add.* An *s.l. M* || **170** quae sunt in ea *add.* uicinos eius *s.l. M* • miraculosa *corr.* mirabili *s.l. M* || **171** Non dixi *add.* Nonne dicebam *s.l. M* • ut *add.* quod *s.l. M* || **173** animaduertas ad me *add.* festinabis *s.l. M* • quod est praeteritum *add.* meo difficile *s.l. M* || **174** interfecit *add.* scilicet, angelus *s.l. M* || **175** mundam *add.* dignam, scilicet a peccatis *s.l. M* • persona *add.* scilicet, accusante eam *s.l. M* • fecisti tu rem abominabilem *add.* certe aduenisti rem inhonestam *s.l. M* || **176** Non *add.* Nonne *s.l. M* • habere *add.* signum crucis *s.l. M* || **177** ducas me in tua societate *add.* consociaueris mecum *s.l. M* || **178** applicuit *corr.* applicuisti *s.l. M* • habere *add.* signum crucis *s.l. M* || **180** uicini eius *add.* signum crucis *s.l. M* • dare eis hospitia *add.* hospitari eos *s.l. M* || **182** salarium *add.* praemium *s.l. M* || **183** diuisio (?) *M* • declarabo *add.* narrabo *s.l. M* || **184** absolute Deī *add.* significatione pro *s.l. M* || **185** Quoad nauim *add.* Etiam nauis *s.l. M* • terebrare *add.* uitare *s.l. M* || **187** Quoad iuuenem *add.* Etiam iuuenis *s.l. M* || **188** ut feceret conuertim eos incognitos et incredulos *add.* augeat eis superbiam et negationem *s.l. M* || **189** eos *add.* eis *s.l. M* • eo in munditia *add.* dignitate *s.l. M* || **190** misericordiae *add.* compassione *s.l. M* || **191** Quoad *add.* Etiam *s.l. M* || **192** thesaurum *add.* signum crucis *s.l. M* • erant patres *add.* erat pater *s.l. M* • sancti *add.* bonus *s.l. M*

195 eos aetatem eorum ut educerent thesaurum suum propter misericordiam domini tui; et non feci id ego pro mandato meo. Haec est absolutio de eo quod non potuisti habere super eo patientiam.

82/83[78] Et interrogabunt te pro Alexandro, dic tu: “Ego legam super uos de eo admonitionem.”

83/84[79] Et fecimus potentem eum in terra, et dedimus ei ex omni re uitam.

-/85[78] Igitur secutus est suam uiam

200 84/86 donec applicuit ad ponentem solis. Et inuenit eum, qui ponebatur in fonte caldo et inuenit circa eum gentem.

85-/79] Diximus: “O Alexander! Aut da poenam eis, aut accipe ex eis salarium.”

86/87 Dixit: “Quoad eum qui iniuriauerit, [M 283] igitur ego torquebam eum. Postea reuertetur ad creatorem suum et torquebit eum poena abominabili.

205 87/88[80] Quoad eum qui credet et faciet opera sancta, igitur is habebit mercedem sanctam. Ego dicam ec ex miraculis nostris leuitatem.”

88/89[81] Postea sequitur suam uiam

89/90 donec applicuit ubi egreditur sol; et inuenit eum qui ascendebat super gentem quod non habebant ii absque eo tegmen.

210 90/91[82] Sic etiam comprahendimus eum cum scientia.

91/92[83] Postea secutus est suam uiam

92/93 donec applicauit inter duos canales et inuenit praeter eos quae non poterat intelligere locutionem.

93/94[84] Dixerunt: “O Alexander! Quod ii Gingae et Magingae erunt destructores in

193 applicare eos aetatem eorum ut *add.* quod applicent fortitudinem eorum et *s.l. M* || **196** Alexandro *add.* scilicet, de socio duorum cornuum. Et addit quod arabice sonat “unus de duobus cornibus”, sed omnia delirat et non sciuerat quidquam de ione (?) Ammonio, cuius filius se esse Alexander praedicatum (?) *s.l. et in mg. M* || **198** uitam *add.* causam *s.l. M* || **199** suam *add.* *signum crucis s.l. M* || **201** caldo *add.* ceuoso (?) *s.l. M* || **202** Diximus *add.* Dixerunt *s.l. M* • Alexander *add.* *signum crucis et socii cornuum s.l. M* • da poenam *add.* torquebis *s.l. M* • accipe ex *add.* accipies in *s.l. M* • salarium *add.* beneficium *s.l. M* || **203** torquebam *corr.* torquebimus *s.l. M* || **204** creatorem *add.* dominum *s.l. M* • poena abominabili *add.* tormento incognito *s.l. M* || **205** opera sancta *add.* beneficium *s.l. M* || **206** igitur is habebit mercedem sanctam *add.* ei erit remuneratio benignitatis et dicemus *s.l. M* • miraculis nostris leuitatem *add.* mysterio nostro facilitatem *s.l. M* || **207** Postea sequitur suam *add.* Secutus est *s.l. M* || **208** ubi egreditur sol *add.* ad ortum solis *s.l. M* • qui ascendebat *add.* ascendere *s.l. M* || **209** habebat ii *add.* posuimus ei *s.l. M* || **211** suam *add.* *signum crucis s.l. M* || **212** canales *add.* angulos, scilicet montis *s.l. M* • praeter *add.* citra *s.l. M* • poterat *add.* appropinquat *s.l. M* || **213** locutionem *add.* uerbum *s.l. M* || **214** ii Gingae et Magingae *add.* Gog et Magog, et additur glossa elegans: “Sunt gentes paruae et pusillae, quas nos dicimus ‘pigmaeos’” *s.l. M* • erunt *add.* sunt *s.l. M*

215 terrae, igitur si uelles tu ponere salarium super nos ut ponas inter nos et eos repagulum?”

^{94/95}[85] Dixit: “Facite me potentem in eo. Dominus meus dabit bonum mihi, igitur auxiliamini mihi cum uiribus et ponam inter nos et inter eos aedificium.

^{95/96}[86] Ferte mihi incudem ferri donec claudam inter duos montes.” Dixit: “Flate!”

220 ^{96/-} Donec posuerunt ei ignem. Dixit: “Ferto mihi metallum et super ipsum fundam.”

⁹⁷ Et non poterunt ascendere super ipsum et non poterunt eum terebrare.

⁹⁸[87] Dixit: “Haec est misericordia ex domino meo et quando ueniet promissio domini mei uerax.”

225 ⁹⁹[88] Et relinquemus unos eorum in eo die differendo cum aliis, et flabitur in muro, et congregabimus eos omnes.

¹⁰⁰[89] Et ostendemus infernum in eo die incredulis ostensione.

[M 284] ¹⁰¹[90] Illi qui habebant oculos suos coopertos a recordatione mea et non fuerunt potentes audire.

230 ¹⁰²[91] Et putauerunt illi qui non crediderunt quod accipient serui mei absque me procuratorem? Et nos promissimus infernum pro incredulis hospitium.

¹⁰³[92] Dic: “Ego declarabo uobis quod perditiores in operibus.”

¹⁰⁴ Illi qui errauerunt a uia sua in uita istius mundi, et ii putant quod ii faciunt bona opera.

235 ¹⁰⁵[93] Ii sunt illi qui non crediderunt cum miraculis domini eorum et obuiationem eius. Igitur auferentur opera eorum et non dabitur eis in die iudicii bonum pondus.

¹⁰⁶[94] Et haec est merx eorum in inferno pro eo quod non crediderunt et acceperunt miracula mea et nuncios meos in contemptum.

215 si uelles tu ponere salarium *add.* an ponemus tibi tributum *s.l. M* || **216** repagulum *add.* reparamentum *s.l. M* || **217** Facite me potentem *add.* quod dedit mihi *s.l. M* • dabit *add.* est *s.l. M* • mihi *add.* *signum crucis s.l. M* || **218** uiribus *add.* fortitudine *s.l. M* || **219** incudem *add.* laminas *s.l. M* • claudam *add.* aequem *s.l. M* • duos *add.* *signum crucis s.l. M* || **220** posuerunt ei *add.* posuit eum *s.l. M* • metallum et *add.* destruam *s.l. M* || **221** fundam *add.* metallum *s.l. M* || **225** unos *add.* aliquem *s.l. M* • differendo *add.* *dubium s.l. M* • muro *add.* tuba *s.l. M* || **228** habebant oculos suos coopertos a *add.* cui erant oculi sui cooperti *s.l. M* || **231** procuratorem *add.* protectores *s.l. M* • Et *add.* Certe *s.l. M* • promissimus *add.* praeparauimus *s.l. M* • hospitium *add.* *dubium s.l. M* || **232** Ego declarabo *add.* Vtrum narrabo *s.l. M* • quod perditiores *add.* de perdentibus *s.l. M* || **233** errauerunt a uia sua *add.* deuiauit ambulationem eorum *s.l. M* • ii faciunt bona *add.* benefaciunt *s.l. M* || **235** cum *add.* in *s.l. M* || **236** auferentur *add.* destruentur *s.l. M* • dabitur *add.* dirigimus *s.l. M* || **237** merx eorum *add.* remuneratio *s.l. M* • in inferno *add.* infernus *s.l. M* • eo quod *add.* quo *s.l. M*

240 ^{107[95]} Et quod illi qui sunt credentes et faciunt opera sancta, erit pro eis paradus et gloria parati aptata.

^{108[96]} Erunt semper in ea, nolent ab ea egredi.

^{109[97]} Dic: “Si esset mare atramentum pro uerbis domini mei, finiretur mare antequam finiantur uerba domini mei, licet feratis similitudinem eis.”

245 ^{110[98]} Dic quod: “Ego sum homo similis uobis; fuit reuelatum mihi quod dominus uester est dominus unus et quod habet spem in obuiatione domini sui. Igitur operetur opera sancta et non ponat factiosum cum seruitute domini sui neminem.”

239 Et quod illi qui sunt credentes *add.* Certe illi qui crediderunt *s.l. M* • faciunt opera sancta, erit pro eis paradus *add.* fecerunt beneficia, erunt eis paradisi hospitia *s.l. M* || **240** parati (?) *M* • aptata (?) *M* • gloria parati (?) aptata (?) *add.* *signum crucis s.l. M* || **241** Erunt semper in ea, nolent ab ea egredi *add.* Perpetui sunt in ea, non quaerunt de ea mutationem *s.l. M* || **243** feratis similitudinem eis *add.* feramus cum similitudine sua in ocensum (?) *s.l. M* || **244** quod *add.* Certe *s.l. M* • fuit reuelatum *add.* reuelatur *s.l. M* || **246** operetur *add.* operato *s.l. M* • sancta *add.* bona *s.l. M* • ponat factiosum cum *add.* participato in *s.l. M*

[M 285] <CAPVT XIX>

Caput de Maria, in Mecha, in eo nonaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] Ch. H. Ie. Zat.

⁻² Memoria misericordiae domini tui seruo suo Zachariae.

5 [²]/³ Quando eum uocauit creator suus uocatione secreta.

[³]/⁴ Dixit: “Domine mi! Ego iam fui debilitatus ossibus meis et plenum caput canis;

⁴- et non fui ut rogarem te, o creator, lassus.

⁵[⁴] Et timui haeredes meos qui uenient post me et est uxor mea sterilis, igitur dona mihi ex gratia tua filium,

10 ⁶[⁵] qui haeredet mihi et haeredet familiae Iacob, et pone eum, domine mi, contentabilem.”

⁷[⁶] “O Zacharia! Nos anunciamus te cum adolescente, nomen eius est Ioannes

⁸- et non fuit ei prius nominatus.”

15 ⁹/⁸[⁷] Dixit: “O domine mi! Quomodo dabitur mihi adolescens? Et est uxor mea sterilis, et ego applicui proectitudini desperatus.”

¹⁰/⁹[⁸] Dixit: “Sic dixit dominus tuus, quod est super me possibile, et sic creauit te

1 Caput *add.* Hic inceperat secundus tomus et habebat diuisiones seu numerationem sicut uidebis in singulis azoaras. Non reperi autem tantam diligentiam correctoris in hoc secundo tomo ac in primo (?). *in mg. M* • uersus *add.* reperi tamen tantum 98 *in mg. M* || **4** Memoria *add.* Manifestatio *s.l. M* || **5** eum *add.* *signum crucis s.l. M* • creator suus *add.* dominum suum *s.l. M* || **6** Ego *add.* *signum crucis s.l. M* • fui *add.* *signum crucis s.l. M* • debilitatus ossibus meis *add.* debilitum est os meum *s.l. M* • plenum *add.* incensum *s.l. M* || **7** fui ut rogarem te, o creator, lassus *add.* ero pro oratione tua, domine mi, damnatus *s.l. M* || **8** haeredes meos qui uenient *add.* seruos *s.l. M* || **9** ex gratia tua filium *add.* nomine tuo affinem *s.l. M* || **12** adolescente *add.* infante *s.l. M* || **13** fuit ei *add.* posuimus *s.l. M* • nominatus *add.* nominatum *s.l. M* || **14** dabitur *add.* erit *s.l. M* • adolescens *add.* infans *s.l. M* || **15** proectitudini (?) *M* • desperatus *add.* multum *s.l. M* || **16** possibile *add.* facile *s.l. M* • sic *add.* iam *s.l. M*

ante et non uocauit te in aliquo.”

^{11/10}[9] Dixit: “Domine! Pone mihi miraculum.” Dixit: “Signum tuum ut non alloquaris homines tres noctes aequales.”

20 ^{12/11}[10] Igitur exiuit super gentem suam ex sancto sanctorum et fecit signa eis [M 286] ut sanctificarent in matutinis et uesperis.

^{13/12}[11] “O Ioannes! Accipe scripturam per uim!” Et dedimus ei ^[12] gratiam adolescentiae,

¹⁴[13] et dedimus ex scientia nostra et sanctitate, et fuit iustus.

25 ⁻[14] Et fuit obediens parentibus suis, et non fuit superbus et inobediens.

¹⁵ Et saluatio super eum in die quo natus est, et in die quo mortuus est, et in die quo resurget uiuus.

¹⁶[15] Memoria in libro Mariae, quando discessit e gente sua ad locum orientalem.

30 ¹⁷[16] Et accepit absque eis remotionem, et misimus ei angelum nostrum, et simulauit ei personae aequali.

¹⁸[17] Dixit: “Ego defendo me cum pio ex te si es Iachia.”

¹⁹[18] Dixit quod: “Ego sum nuncius domini tui, ut dem tibi adolescentem, sancta.”

²⁰[19] Dixit: “Quomodo erit mihi adolescens? Et non tetigit me persona et non sum meretrix.”

35 ²¹[20] Dixit: “Sic dixit dominus tuus, ets super me leue; et ponet eum miraculum pro hominibus et misericordiam nostri, et est mysterium determinatum.”

²²[21] Et grauida facta est eo et discessit cum eo in locum extremum.

²³[22] Et uenit ei partus apud truncum palmae. Dixit: “Iam essem mortua ante hoc, quod iam essem in obliuione oblita.”

40 ²⁴[23] Et uocauit eam sub ea: “Non habeas tristitiam quod posuit dominus tuus sub te fortem.

17 non uocauit te in aliquo *add.* fuisti nihil *s.l. M* || **18** Pone *add.* Fac *s.l. M* • miraculum *add.* signum *s.l. M* || **19** aequales *add.* continuas *s.l. M* || **20** super *add.* ad *s.l. M* • sancto sanctorum *add.* ara *s.l. M* • fecit signa *add.* amouit (?) *s.l. M* || **23** gratiam adolescentiae *add.* iudicium in iuuentute *s.l. M* || **24** dedimus ex scientia nostra et sanctitate *add.* pietatem ex parte nostra et dignitatem *s.l. M* • iustus *add.* timens *s.l. M* || **26** saluatio *add.* pax *s.l. M* • est *add.* erit *s.l. M* || **28** Memoria in libro Mariae *add.* et manifesta in scriptura Mariam *s.l. M* || **29** remotionem *add.* uelamentum *s.l. M* • angelum *add.* spiritum *s.l. M* || **31** Iachia *add.* timens, sed glossa erat quod hoc erat nomen pulcherrimi iuuenis in Idumea. *s.l. M* || **32** sancta *add.* dignum *s.l. M* || **35** leue; et ponet eum *add.* facile ut ponamus *s.l. M* || **36** nostri *add.* ex nobis *s.l. M* || **37** grauida facta est *add.* ingrauidauit de *s.l. M* || **38** Iam *add.* Vtinam *s.l. M* || **39** quod iam essem *add.* et fuisset *s.l. M* || **40** habeas tristitiam quod *add.* tristeris iam *s.l. M* || **41** fortem *add.* nobilem *s.l. M*

- 25[24] Et decussit tibi truncum palmae, cadent super te dactyli recentes et propinqui.
- 26[25] Comede et bibe et gratare oculis, et aduerte si uidebis ex hominibus aliquem.
- 45 -27[26] Et dic: ‘Ego promisi pro ieiunare et non alloquar [M 287] in die hodie hominem.’”
- 28[27] Et uenit cum eo et obuiauuit gentem suam ferendo eum. Dixerunt: “O Maria! Quomodo fecisti rem feram?
- 29[28] O soror Aaron! Non erat pater tuus homo malus et non erat mater tua meretrix!”
- 50 30[29] Et signauit ad eum. Dixerunt: “Quomodo loquemur eum, qui est in cunis pusillus?”
- 31[30] Dixit: “Ego sum seruus Dei, dedit mihi scripturam et posuit me prophetam;
- 32[31] et posuit me benedictum ubicumque ero; et praecepit mihi orationem, et ut soluam censum quoad uiuam,
- 55 33[32] et ut sim obediens matri meae, et non posuit me superbum laborantem.
- 34[33] Et saluatio est super me in die quo natus sum, et in die quo moriar, et in die quo resuscitabo uiuus.”
- 35[34] Hic est Iesus, filius Mariae, uerbum uerum, ille qui in eo sunt dubitantes.
- 36[35] Non est Deo ut accipiat filium, tam benedictus est ipse. Quando uult determinare factum, igitur is dicit ei: “Sis!” Et statim est factum.
- 60 37[36] Et quod Deus dominus meus et dominus uester, igitur adorate eum, et Haec est uia rectorum.
- 38[37] Et fuerunt differentes christiani inter se. Igitur uah pro illis, qui non crediderunt quando praesentes erunt in die magno!
- 65 39[38] Fac eos audire de illis! Et fac uidere in die quo ueniet ad nos! Verum iniuriatores in eo die erunt in errore manifesto.
- 40[39] Et admone eos de die tristitiae, quando determinabitur mandatum et ii sunt in negligentia et ii non credunt.
- 70 [M 288] 41[40] Et quod nos haereditabimus terram; et quaecumque sunt super eam, et ad nos reuertentur.

42 truncum palmae *add.* malum codice scriptum erat *Ar. non leg. s.l. M • dactyli add. signum crucis s.l. M* || **43** aduerte *add. signum crucis s.l. et scriptum erat malo Ar. non leg. et cum tesdiq (?) et gezma (?) in mg. M* || **44** ieiunare *add. ieiunium s.l. M* || **46** et obuiauuit *add. ad s.l. M* || **50** signauit *add. nuit (?) s.l. M* || **52** Dixit *add. scilicet, Christus s.l. M* || **54** censum *add. decimam s.l. M* || **56** saluatio *add. pax s.l. M* || **58** uerum *add. ueritatis s.l. M* || **59** tam benedictus est ipse *add. Laudatus est ipse s.l. M* || **62** rectorum *add. recta s.l. M* || **63** christiani *add. congregationes, et glossa dicit: “arabice sonat ‘separati’ sed non uolent (?) estormoyrorum (?)” s.l. M • se add. eos s.l. M* || **64** quando praesentes erunt in die magno *add. ex (?) praesentia Dei magni s.l. M*

- 42/[41] Fecit memoriam in libro Abraham, quod is fuit uerus, propheta.
- 43/[42] Quando dixit patri suo: “O pater mi! Quare adoras quod non audit, nec uidet, et non prodest tibi in aliquo?”
- 75 44/[43] O pater mi! Quod mihi uenit ex scientia quod non uenit tibi; [44] igitur sequere me et eris directus tu per uiam rectam.
- 45/[44] O pater mi! Ne adores diabolus, quod diabolus est pio inobediens!
- 46/[45] O pater! Ego timeo ut tangat te poena pii et eris pro diabolo amicus.”
- 47/[46] Dixit: “Sic abhorruisti tu a domino meo, o Abraham? Nisi discedas, lapidabo te; igitur fuge a me longe!”
- 80 48/[47] Dixit: “Pax sit super te! Et etiam parceret tibi dominus meus quod is est cum me misericors.
- 49/[48] Et discedam a uobis et de eo quod uocatus absque Deo; et rogabo dominum meum, et forsitan non erit cum rogatione domini mei tortor.”
- 50/[49] Et cum discessit is ab eis, et de eo quod adorabant absque Deo, dedimus ei
- 85 Isaac et Iacob; et omnes posuimus prophetas.
- 51/[50] Et damus nos eis ex misericordia nostra, et posuimus nos eos linguam ueritatis et altissimam.
- 52/[51] Et feci memoriam in libro Moyse, qui fuit catholicus, et fuit nuncius et propheta.
- 90 53/[52] Et uocamus eum ex parte Sinai dextra, et descedimus ad eum, et appropinquauimus ei pro locutione.
- 54/[53] Et damus ei, ex misericordia, nostra fratrem eius Aaron prophetam.
- [M 289] 55/[54] Et feci memoriam in libro Ismaelis, quod is fuit uerus in promissione, fuit nuncius et propheta.
- 95 56/[55] Et fuit qui praecipiebat familiae suae cum oratione et cum decimis, et fuit apud dominum suum contentus.
- 57/[56] Et feci memoriam in libro Idris, quod is fuit uerus propheta
- 58/[57] et extulimus eum in locum altum.

71 Fecit memoriam in libro Abraham *add.* Et manifesta in scriptura Abrahae *s.l. M • uerus add. iustus s.l. M || 75* eris directus tu *add. ego dirigam te s.l. M || 77* poena *add. tormentum s.l. M || 78* Sic abhorruisti *add. An deserens s.l. M • a domino meo add. deos meos s.l. M || 80* parceret tibi dominus meus *add. rogabo ueniam pro te a domino meo s.l. M || 81* misericors *add. honoratus s.l. M || 82* discedam *add. separabor s.l. M • rogabo add. rogate s.l. M || 83* et *add. signum crucis s.l. M • erit add. ero s.l. M • tortor add. laborans s.l. M || 84* dedimus *add. donauimus s.l. M || 87* et *add. signum crucis s.l. M || 88* feci memoriam *add. manifesta s.l. M • libro add. scriptura s.l. M || 90* Sinai *add. montis s.l. M || 91* pro locutione *add. ad loquendum s.l. M || 93* feci memoriam *add. manifesta s.l. M • Ismaelis corr. Ismaelem s.l. M || 95* decimis *add. censu s.l. M || 97* feci memoriam *add. manifesta s.l. M • libro add. scriptura s.l. M • Idris add. glossa ait esse Enoch uel Eliam s.l. M • uerus add. iustus s.l. M*

- 100 ^{59/[58]} Isti sunt illi qui fecit gratiam Deus super eos; et ex prophetis et filiis Adae, et quem tulimus cum Noe, et ex filiis Abrahae et Israelis, et quem direximus et bene uolumus; quando legitur super eos miracula, pii ceciderunt proni et gementes.
- ^{60/[59]} Et contradixerunt se post eos contradicentes, et fefellerunt ab oratione; et secuti sunt uoluptates, igitur etiam eiicientur in Gaiam.
- 105 ^{61/[60]} Nisi quos paenitebit; et credet, et faciet opera sancta; et ii intrabunt paradysum et non erunt iniuriati in aliquo.
- ^{62/[61]} Paradysum quietis eum, quem promisit pius seruis suis secreta, quod ea est promissio eius certa.
- ^{63/[62]} Non audient in ea maledictionem nisi saluationem, et iis dabitur nutrimentum in eo in matutinis et in seris.
- 110 ^{64/[63]} Hic est paradysus ille quem haereditabunt serui nostri, qui erit timens.
- ^{65/[64]} Non fuit descensus nisi cum mandato domini tui. Is habet quod est inter manus nostras, et quod est post nos, et quod est inter illud; et non est dominus tuus oblior.
- 115 ^{66/[65]} Dominus caelorum et terrae et quod est inter eos, igitur adorate eum et habete patientiam pro seruitio eius. Sic uos scitis eum inuocare.
- [M 290] ^{67/[66]} Et dicit persona: “Quando moriar, forsitan si egrediar uiuus?”
- ^{68/[67]} Et non recordatur persona quod nos creamus eam ante et erat nihil.
- ^{69/[68]} Igitur pro domino, tuo ego educam eos et diabolos, postea ego repraesentabo eos circuitui inferni truncos.
- 120 ^{70/[69]} Postea nos segregabimus ex unaquaque gente eos qui sunt fortiores super pium, inobedientes.
- ^{71/[70]} Postea nos sumus scientes cum illis qui sunt pertinentes cum eo tormentari.
- ^{72/[71]} Et non erit ex uobis nisi qui intrabit, erit super dominum tuum mandatum determinatum.

99 prophetis] profetis *M* || **100** quem *add.* ex quibus *s.l. M* || **101** bene uolumus *add.* elegimus *s.l. M* || **102** contradixerunt se *add.* remanserunt *s.l. M* • contradicentes *add.* reliqui *s.l. M* • fefellerunt ab oratione *add.* spreuerunt orationem *s.l. M* || **103** eiicientur in Gaiam *add.* inuenient uanitates. *Addit glossa quod Gaiam est fluuius inferni s.l. M* || **104** opera sancta *add.* beneficia *s.l. M* || **106** secreta, quod ea est *add.* in absentia quia *s.l. M* || **107** certa *add.* erit ueniens *s.l. M* || **108** maledictionem *add.* rumorem *s.l. M* • saluationem *add.* salutem *s.l. M* || **110** Hic *add.* Ille *s.l. M* • ille *add.* *signum crucis s.l. M* • haereditabunt serui nostri *add.* haereditare faciemus seruos nostros *s.l. M* || **111** Non fuit descensus *add.* Et non descendemus *s.l. M* || **112** nostras *add.* *signum crucis s.l. M* || **115** Sic uos *add.* Vtrum *s.l. M* • eum inuocare *add.* ei nominatum *s.l. M* || **116** persona *add.* homo *s.l. M* || **117** persona *add.* homo *s.l. M* • erat *add.* non fuit *s.l. M* || **118** educam *add.* congregabo *s.l. M* • et diabolos *add.* cum diabolis *s.l. M* || **119** truncos *add.* genuflexos *s.l. M* || **120** unaquaque gente *add.* unis agminibus *s.l. M* • super *add.* contra *s.l. M* || **122** cum *add.* in *s.l. M* • pertinentes cum eo tormentari *add.* merentes eis per tormentum *s.l. M*

- 125 ^{73/[72]} Postea liberabimus illos qui timebunt et relinquamus iniuriatores in eo truncos.
- ^{74/[73]} Cum lecta sunt super eos nostra miracula declarata, dixerunt illi qui non crediderunt illis qui crediderunt: “Qui ex duobus nationibus habent meliorem locum et meliorem habitationem?”
- 130 ^{75/[74]} Et quot destruximus nos ante eos ex aetatibus! Ii habebant meliorem uitam et bona.
- ^{76/[75]} Dic: “Qui est errans, igitur auxiliare eum auxilio pio
- ^{77/-[76]} donec uidebunt quod est promissum eis aut poenam aut horam.” Igitur scient quis erit in magis malo loco et aucta familia.
- 135 ^{78/76[77]} Et augebit Deus illos, qui sunt directi per bonam uiam.
- ^{79/-} Et mandata sancta sunt meliora apud dominum tuum in mercedem et meliorem reuersionem.
- ^{80/77[78]} Et uidisti illum qui non credit cum miraculis nostris? Et dixit: “Mihi dabunt bona et filios.”
- 140 ^{81/78[79]} Si sciuit secreta aut excepit apud pium promissionem?
- [M 291] ^{82/79[80]} Quippe etiam scribam ego quod is dicet et proficiam ei ex poena utile.
- ^{83/80[81]} Et si faciam haeredem eum eius quod dicit aut ueniet ad nos solus?
- ^{84/81[82]} Et acceperunt absque Deo dominos ut essent ii gloriosi.
- 145 ^{85/82[83]} Quippe non crediderunt cum adoratione eorum et super eos mala!
- ^{86/83[84]} Et non uidisti quos mittimus diabolos super incredulos ut moueat eos motione?
- ^{87/84[85]} Igitur ne sis celer super eos quod nos parabimus eis parationem.

125 timebunt *add.* timuerunt *s.l. M* || **126** truncos *add.* genuflexos *s.l. M* || **127** miracula *add.* Puto legendum *non leg.* اياتنا et expendum (?) “cum legeris” *s.l. M* || **128** Qui *add.* Quibus *s.l. M* || **129** nationibus habent meliorem locum et meliorem habitationem *add.* partibus erit melior status et melius congregatorium *s.l. M* || **130** aetatibus *add.* populis *s.l. M* • uitam *add.* gazam *s.l. M* || **131** bona *add.* apparentiam *s.l. M* || **132** errans *add.* in errore *s.l. M* || **134** aucta *add.* magis debilis *s.l. M* || **135** per bonam uiam *add.* directionem *s.l. M* || **136** mandata sancta *add.* reliqua bona *s.l. M* || **138** Et *add.* An *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **139** Mihi dabunt bona et filios *add.* Certe trador bonis et filiis *s.l. M* || **140** Si sciuit *add.* An aspexit *s.l. M* || **141** proficiam *add.* augebo *s.l. M* || **142** utile *add.* auctionem *s.l. M* || **143** aut *add.* et *s.l. M* || **144** ii gloriosi *add.* eis fortitudines *s.l. M* || **145** cum *add.* signum crucis *s.l. M* • adoratione *corr.* adorationem *s.l. M* • et super eos mala *add.* et erunt pro eis contrarii *s.l. M* || **146** Et non *add.* An *s.l. M* • moueat (?) *M* || **148** super eos *add.* pro eis *s.l. M* • parabimus *add.* numerabimus *s.l. M* • parationem *add.* numerationem *s.l. M*

- 88/85^[86] In die quo congregabimus iustos apud pium iunctos,
 150 89/86^[87] et faciemus ferre peccatores ad infernum unos post alios,
 90/87^[88] non habent uires in misericordia nisi qui accipiet apud pium fidem.
 91/88^[89] Et dixerunt quod: “Accipit pius filius sic.”
 -/89 Quippe uenistis cum re errata.
 92/90 Casuri sunt caeli per frusta eius, et aperietur terra, et ruent montes firmi,
 155 93/91 pro eo quod uocant pium filium;
 -/[92] et non conuenit pio accipere filium.
 94/93 Et non est quis in caelis et in terra nisi sit pio seruire,
 -/[94] qui habet eos numeratos, et nominatos, et omnes.
 [95] Eos feram ego in die iudicii solus.
 160 [96] Et illi qui credunt et operabunt opera sancta, igitur ponet eis pius amicitiam.
 [97] Igitur nos eis declarabimus cum lingua tua ut animes cum eo iustos et
 admonebis cum eo gentem litigiosam.
 [98] Et quot destruximus nos ante eos ex aetatibus! Vtrum sentis aliquos eorum aut
 audis eis aliquem motum?

149 iustos *add.* timentes *s.l. M* • iunctos *add. dubium s.l. M* || **150** faciemus ferre *add.* ducemus *s.l. M* • unos *add. dubium s.l. M* || **151** habent uires in misericordia *add.* poterunt intercessionem *s.l. M* || **153** errata *add. graui s.l. M* || **154** firmi *add. ruina s.l. M* || **155** pro eo quod *add. quia s.l. M* • pium *add. pio s.l. M* || **157** est quis *add. sunt omnes qui s.l. M* • sit *add. sint s.l. M* • seruire *add. serui s.l. M* || **158** nominatos (?) *M* • qui habet eos numeratos, et nominatos (?) *add. Certe numerauit eos numeratione s.l. M* || **160** credunt *add. crediderunt s.l. M* • opera sancta *add. beneficia s.l. M* || **161** declarabimus *add. facile fecimus s.l. M* • animes (?) *M* • animes (?)] [accipes] *corr. animes (?) et add. scriptum sic erat “animes (?)” s.l. M* || **163** aetatibus *add. populis s.l. M*

[M 292] <CAPVT XX>

Caput Ta, He in Mecha, in eo centum et quatuor et triginta uersus.

[¹] Cum nomine Dei pii, pietatoris.

¹[^{2/3}] T. H.

⁻² Non detulimus super te Alcoranum ut labores

5 ^{2/3} nisi pro memoria qui timet.

^{3/4} Dilationem eius qui creauit creauit caelos altos et terram.

[⁴]/⁵ Pius super thronum sedit.

[⁵]/⁶ Ei est quod est in caelis et in terra, et quod est inter eos, et quod est sub abyssis.

[⁶]/⁷ Et si tollis uocem, igitur is est sciens secreti et publici.

10 [⁷]/⁸ Deus, non est dominus nisi is, eius sunt nomina sancta.

[⁸]/⁹ Iam uenit tibi historia

⁹/¹⁰ quando uidit ignem et dixit familiae suae: “Estote firmi, quod ego sensi ignem!

¹⁰/⁻ Forsitan ego feram uobis ex eo titonem aut inueniam super hunc ignem uiam.”

¹¹[⁹] Igitur postquam applicuit, fuit uocatus: “O Moyses!

15 ¹²[¹⁰] Quod ego sum dominus tuus. Aufer calceos tuos, quod tu es in loco sancto Tugua!

¹³[¹¹] Et ego elegi te, igitur audi quod est reuelatum!

¹⁴[¹²] Quod ego sum Deus, non est dominus nisi ego, igitur adorate me et fac orationem in nomine meo!

20 ¹⁵[^{13/14}] Quia hora est uentura, uolo ut abscondatur

1 uersus *add.* in alio exemplari titulus arabice hoc modo se habebat *Ar. non leg.* Omnia scripta erant literis rubris praeter illa *Ar. non leg.* et quae scripta erant nigris. Et dicit esse tantum uersus 130 de Ta He facit mentionem uersu 1, et re uera non reperi plures 126. *in mg. M* || **5** memoria qui *add.* recorderis pro quo *s.l. M* || **6** eius *add.* ex illo *s.l. M* || **9** tollis uocem *add.* extollis cum dictu *s.l. M* • publici *add.* secretioris *s.l. M* || **11** Iam *add.* Et utrum *s.l. M* || **12** Estote firmi *add.* Firmate *s.l. M* • sensi *add.* uidi *s.l. M* || **13** uiam *add.* directionem *s.l. M* || **15** loco sancto *add.* uallibus sanctis, aitque (?) esse proprium nomen loci *Ar. non leg. s.l. M* || **18** Quod *add.* Certe *s.l. M* || **19** in nomine meo *add.* apud uocationem meam *s.l. M* || **20** uolo *add.* *dubium s.l. M* • ut abscondatur *corr.* abscondere *s.l. M*

^{16/-} ut dem satisfactionem omni personae de eo quod laborabit.

^{17/16[15]} Igitur non perturbet te cum eo qui non credet cum ea et sequitur uoluntatem eius, malum!

[M 293] ^{18/17[16]} Et quid est id quod habes in destra tua, o Moyses?”

25 ^{19/18[17]} Dixit: “Est baculum meum, adhaereo super id et pello cum eo super pecus meum. Ego habeo in eo necessitatem aliam.”

^{20/19[18]} Dixit: “Tace id, o Moyses!”

^{21/20[19]} Igitur iecit id. Igitur uide quod conuersum est serpens iens.

30 ^{22/21[20]} Dixit: “Accipe eum! Et non timeas, quia ego conuertam eum ueluti erat prius.

^{23/22[21]} Et pone manum tuam in sinu tuo et educet eam albam aliquo malo, miraculum aliud,

^{24/23[22]} ut uideas tu ex miraculis nostris magnos.

^{25/24[23]} I, uide Pharaonem, qui est superbus.”

35 ^{26/25} Dixit: “O domine mi! Aperi mihi cor meum!

^{27/26} Et dirige mihi negocium meum!

^{28/27[24]} Et solue nodum ex lingua mea!

^{29/28} Et audient uerbum meum.

^{30/29[25]} Et pone mihi admonitorem ex familia mea,

40 ^{31/30[26]} Aaron fratrem meum!

^{32/31[27]} ut roborem cum eo factum meum.

^{33/32[28]} Et participa eum in negocio meo,

^{34/33} quod laudet te multum

^{-/34} et inuocet te multum,

45 ^{35[29]} quia tu es nobiscum uidens.”

^{36[30]} Dixit: “Dabitur tibi petitio tua, o Moyses!

21 dem satisfactionem omni personae *add.* remunerentur omnis persona *sic s.l. M •* eo quod laborabit *add.* labore *s.l. M* || **22** cum eo *add.* de ea *s.l. M •* cum *add.* in *s.l. M* || **23** malum *add.* quare perdes *s.l. M* || **24** id quod habes *add.* *signum crucis s.l. M* || **25** pello *add.* *Ar. non leg. in mg. M* || **30** ueluti erat prius *add.* ad usum pristinum *s.l. M* || **31** pone *add.* recale *s.l. M •* in sinu tuo *add.* iuxta alam tuam *s.l. M •* et *add.* *signum crucis s.l. M* || **33** uideas tu *add.* ostendamus *s.l. M •* magnos *add.* magna *s.l. M* || **34** I, uide *add.* Vade ad *s.l. M •* est superbus *add.* insuperbuit (?) *s.l. M* || **35** cor *add.* pectus *s.l. M* || **38** Et audient *add.* ut intelligant *s.l. M* || **39** admonitorem *add.* consiliarium, addit glossa quod Hispanice dicitur “Al-guazil” sed puto eum decipi quod aliqua “zil” est *Ar. non leg.*, hoc est “lictor” seu “compraehensor” *s.l. et in mg. M*

- 37[31/32/33] Iam tribuimus super te altera uice,
 38[34] quando reuelauimus matri tuae, quod fuit reuelatum.
- 39[35] ‘Vt poneret eum in arca, et ut eiiceret eum in flumine ut staret erectus circa
 50 ripam, ut acciperet eum inimicus meus et inimicus eius.’ Et ieci super te amorem
 mei,
 40/- et ut fieret super praesentiam meam.
- 41/40[36] Quando fuit soror tua et dixit: “Ego dirigam uos super qui nutriet eum.” Et
 55 reddidimus te [M 294] matri tuae ut gaudeant oculi eius et non tristaretur. Et
 interfecisti personam et liberauimus te ex cordolio et experti sumus te experientia.
- 42/- Et durasti annos in uicinis Madiam, postea uenisti super potestatem, o Moyses!
 43/41[37] Et delegi te pro me,
 44/42 et prout esses tu et frater tuus cum miraculis meis, et non defatigemini inuocare
 me.
- 60 45/43[38] Ite ambo ad Pharaonem, quod is superbiit.
 46/44[39] Igitur dicite ei uerba humilia, forsitan is admonebit aut habebit metum.”
- 47/45[40] Dixerunt: “O domine noster! Quod nos timemus ut det castigationem super
 nos aut superbiat.”
- 48/46[41] Dixit: “Ne timeatis, quod ego ero cum uobis, audiam et uidebo.
- 65 49/47[42] Venite ad eum et dicite quod: ‘Nos sumus nuncii domini tui, igitur mitte
 cum nobis filios Israel; et non des poenam eis quia uenimus ad te cum miraculis
 domini tui et saluatio sit super qui sequitur bonam uiam,
 50/48[43] et quod reuelatum fuit nobis, et quod poena erit superm qui mentitus est et
 recessit.””
- 70 51/49[44] Dixit: “Quis est dominus uester, o Moyses?”
 52/50[45] Dixit: “Dominus noster, ille qui dedit omni rei creationem suam, postea
 direxit.”
- 53/51[46] Dixit: “Quid factum est de saeculis primis?”
- 54/52[47] Dixit: “Scientia illius est in potestate domini mei, in libro, non errat dominus
 75 meus neque obliuiscitur.

47 super te *add.* tibi *s.l.* M || 53 fuit *add.* uadit *s.l.* M • et dixit *add.* dicendo *s.l.* M • super
 qui nutriet *add.* qui mantinebit *s.l.* M || 55 cordolio *add.* tribulatione *s.l.* M || 56 potestatem
add. *dubium* *s.l.* M || 60 Ite ambo *add.* Vade tu et frater tuus *s.l.* M || 61 habebit metum *add.*
 timebit *s.l.* M || 66 quia (?) M • quia (?) *add.* *signum crucis* *s.l.* M || 67 saluatio *add.* pax *s.l.*
 M • qui *add.* quem *s.l.* M • bonam uiam *add.* directionem *s.l.* M || 68 et quod *add.* certe *s.l.*
 M • qui *add.* quem *s.l.* M || 74 in potestate domini mei *add.* apud dominum meum *s.l.* M

^{55/53}[48] Ille qui posuit uobis terram sedem, et aperuit uobis in illa uias, et detulit ex caelo aquam; et eduximus nos cum ea paria ex unoquoque genere seminis.

[M 295] ^{56/54}[49] Comedite et pascite pecora uestra, et in hoc sunt miracula pro hominibus moratis.

80 ^{57/55}[50] Ex ea creauimus uos et ei reddemus uos uice altera.”

^{58/56}[51] Iam docuimus eum miracula nostra omnia, et mentitus est et noluit.

^{59/57}[52] Dixit: “Venisti ad nos ut educeremus uos ex terra nostra cum ueneficio tuo, o Moyses?”

85 ^{60/58}[53] Igitur nos feremus tibi ueneficium simile ei, igitur pone inter nos et inter te terminum, quod non excusemus id nos neque tu in loco quo.”

^{61/59}[54] Dixit: “Terminus uester erit dies quod non congregabitur gens mane.”

^{62/60}[55] Et discessit Pharaon, et uissit iungi traditionem suam, et postea uenit.

^{63/61}[56] Dixit eis Moyses: “Vah uobis! Ne inueniatis super Deum mendacium;

^{64/-} igitur castigabit uos cum poena et perditus fuit qui mentitus est.”

90 ^{65/62}[57] Et discesserunt in facto suo inter se et secretizarunt consilium.

^{66/63}[58] Dixerunt quod: “Ambo sunt uenefici. Volunt educere uos ex terra uestra cum ueneficiis eorum et auferre uos a uia uestra solita.

^{67/64}[59] Igitur congregate traditionem uestram, postea uenite cum ordine, et fortunatus erit die hodie qui exaltabitur.”

95 ^{68/65}[60] Dixerunt: “O Moyses, quod tu iacias aut erimus nos primi iacere?”

^{69/66}[61] Dixit: “Ante iacite!” Igitur cum iecerunt funes suas ut impedirent eum ex ueneficiis suis, quod hi ibant.

^{70/67}[62] Igitur habuit sensum in persona sua timoris Moyses.

[M 296] ^{71/68}[63] Diximus: “Ne habeas timorem quod tu es altior.

100 ^{72/69}[64] Igitur uibra quod habes in manu tua et demorabit quod fecerunt, quia quod fecerunt est traditio ueneficii et non gaudebunt ueneficii ubicumque erunt.”

^{73/70}[65] Et iecerunt se uenefici prostrati, dixerunt: “Credimus nos cum creatore Aaron et Moysis.”

105 ^{74/71}[66] Dixit: “Credidisti eum priusquam darem licentiam uobis. Et is est maior uester, ille qui docuit uos ueneficium. Igitur ego incidam manus uestras et pedes

76 aperuit (?) M || **77** unoquoque genere seminis *add.* herbis differentibus *s.l.* M || **79** moratis *add.* sapientibus *s.l.* M || **81** docuimus eum *add.* ostendimus ei *s.l.* M • mentitus est *add.* non creditur *s.l.* M • noluit *add.* recusauit *s.l.* M || **82** uos (?) M || **86** quod (?) M || **90** discesserunt *add.* debebat dicere “disceptarunt” *s.l.* M || **94** die *add.* signum crucis *s.l.* M • exaltabitur *add.* uincet *s.l.* M || **96** suas *add.* signum crucis *s.l.* M || **100** uibra *add.* proice *s.l.* M • quia (?) M || **102** cum creatore *add.* in dominum *s.l.* M

uestros per contrarium, et ego suspendam uos in truncis palmarum ut sciatis quis est fortius tormentum et durabilius.”

110 ^{75/72[67]} Dixerunt: “Non exaltabimus te super quod uenit nobis ex declarationibus et pro illo qui formauit nos. Igitur indica, quod tu uis indicare, quia tu indicas in hoc uitam huius mundi.

^{-/73} Et nos credidimus cum creatore nostro ut parcat nobis peccatis. Et ne suspendas nos super eo quod est ueneficium; et Deus est melior et durabilior.”

^{76/74[68]} Is est ita qui ueniet ad dominum suum peccator, igitur erit pro eo infernus, non morietur in eo neque uiuet.

115 ^{77/75[69]} Qui ueniet ad Deum credens et fecerit opera sancta, igitur isti erunt pro se gradus alti.

^{78/76[70]} Paradisus quietis, fluunt sub eo fontes semper in eo, et haec est satisfactio puri.

120 ^{79/77[71]} Iam reuelauimus Moysi, ut esset cum seruis meis, et ut aperiat eis uiam in mari siccam,

^{80/-} non timendo applicationem neque timeatis.

^{81/78[72]} Et secutus est Pharaon cum gente sua, et mersi fuerunt ii et quod ferebant mersione.

^{-/79} Et errauit Pharaon et gens eius et non fuerunt directi.

125 [*M* 297] ^{82/80[73]} O filii Israelis, iam liberauimus uos ex inimicis uestris, et promisimus uobis partem Sinai dextram, et detulimus super uos mannam et coturnices;

^{83/81} “Manducate ex bono nutrimento quod dedimus uobis et non sitis superbi in eo ut sit iusta super uos et cui est iusta super se ira mea igitur is populus est in Hague.

130 ^{84/82[74]} Et ego sum indultor pro quem paenitebit, et credet, et operabitur opera sancta, postea dirigitur.

^{85/83[75]} “Et quam sollicitudinem habes de gente tua, o Moyses?”

^{86/84[76]} Dixit: “Sunt ii populi super uestigia mea et appropinquauit tibi, o domine mi, ut sis contentus.”

135 ^{87/85[77]} Dixit quod: “Ego expertus sum gentem tuam post te et fecit errare eos

106 suspendam *add.* crucifigam *s.l. M* • quis *add.* signum crucis *s.l. M* || **111** cum creatore nostro *add.* in dominum nostrum *s.l. M* || **115** opera sancta *add.* beneficia *s.l. M* || **117** fontes *add.* flumina *s.l. M* || **128** bono *corr.* bonis *s.l. M* • nutrimento quod dedimus uobis *add.* quod nutricamus uos *s.l. M* || **129** ut sit iusta *add.* quia uenit *s.l. M* • cui est iusta *add.* ad quem uenit *s.l. M* • igitur is populus est *add.* iam perditus est *s.l. M* • Hague *add.* glossa tamen dicit quod erat locus inferni *s.l. M* || **130** quem *add.* quo *s.l. M* || **135** expertus (?) *M* • Ego expertus (?) sum *add.* Iam tentauius *s.l. M*

Zamirus.”

^{88/86}[78] Et reuersus est Moyses ad gentem suam iratus et desperatus.

^{89/-}[79] Dixit: “O gens! Non permisit uobis dominus noster promissione sancta? ^[80]
140 Et si fuit ampla super uos promissio, uoluistis ut mereretur super uos iram creatoris
uestri? Et fuisti differentes in promissione mea.”

^{90/87}[81] Dixerunt: “Non fuimus differentes in promissione tua cum uictoria nostra,
uerum nos tulimus sarcimas pulchritudinis gentium et liquefecimus eas et sic fecit
qui posuit Zamirus.

⁻⁸⁸ Et eduxit eis uitulum corporem et erat mugitus et dixerunt: “Hic est dominus
145 uester, et dominus Moysi, et oblitus est.”

^{91/89} Et non uiderunt quod non reddebat eis uerba. ^[82] Et non habebat potentiam ut
eis damnum faceret aut iuuaret.

^{92/90}[83] Iam dixit eis Aaron prius: “O gens mea! ^[M 298] Quod uos fuistis
150 scandalizati cum eo; et dominus uester est pius, igitur sequamini me et obedite
mandato meo.”

^{93/91}[84] Dixerunt: “Non uolumus super eum nisi adorare eum donec reuertatur ad
nos Moyses.”

^{94/92}[85] Dixit: “O Aaron! Quod prohibuit tibi quando uidisti eos errantes? Quod non
⁻⁹³ secutus es me, non obedisti mandato meo!”

^{95/94}[86] Dixit: “O fili meae matris! Ne capias ex barba mea, neque ex capite meo
155 quod ego timui ne diceres: ‘Segregasti tu inter filios Israelis et non animaduertisses
dictum meum’”

^{96/95}[87] Dixit: “Quod est quod tu dicis, o Zamirin?”

⁻⁹⁶[88] Dixit: “Ego uidi cum eo quod non uiderunt ii cum eo et accepi pugnum ex
160 consuetudine nuntii et ieci eum, et sic cecidit in persona mea.”

⁹⁷[89] Dixit: “Vide! Quod tibi erit in uita istius mundi quod dices: ‘Non est hoc nisi
pudor.’ Et tibi dabitur merx quae non reprobabitur; et aspice usque ad dominum
tuum illum qui cum erratum est, super eum adoras. Quod ego uram eum, postea

136 Zamirus *add.* dicit glossa quod est proprium nomen *s.l. M* || **137** desperatus *add.* tristis
s.l. M || **138** sancta *add.* bona *s.l. M* || **139** ampla *add.* longa *s.l. M* || **141** uictoria *add.*
uoluntate *s.l. M* || **144** mugitus (?) *M* || **154** non *add.* nonne *s.l. M* || **155** matris *add.* *Ar. non*
leg. et sic etiam scriptum in alio codice in mg. M || **156** quod *add.* quare *s.l. M* • ne *add.* ut
s.l. M || **160** consuetudine *add.* uestigio *s.l. M* || **161** Vide *add.* debebat dicere “Vade” *s.l. M*
• erit] erit erit *sic bis M* • istius mundi *add.* *signum crucis s.l. M* || **162** hoc nisi pudor *add.*
tactio *s.l. M* • tibi dabitur merx *add.* *signum crucis et certe tibi erit terminum s.l. M* •
reprobabitur *add.* recusabitur a te *s.l. M* || **163** qui (?) *M* • cum (?) *M* • qui (?) cum (?)
erratum est *add.* quem continuasti (?), in utroque codice scriptum erat *Ar. non leg. s.l. M* •
super eum adoras *add.* apud illum manes *s.l. M* • ego uram *add.* certe aduremus *s.l. M*

puluerizabo eum et in mare eiiciam eum.

165 ^{98[90]} Quoad dominum uestrum, est Deus ille, quod non est dominus nisi ipse; et
compraehendit omnem rem sua scientia.”

⁹⁹ Et sic declarabimus super te ex historiis quae praeterierunt, et dedimus nos tibi
ex parte nostra certitudinem.

^{100[91]} Qui discedet ab eo, igitur is feret in die iudicii pondus,

170 ^{101[92]} ubi erunt perpetuo in eo, et malus pro eis locus erit in die iudicii tale pondus.

[M 299] ^{102[93]} In die quo flabit in cornu et ducemus peccatores in eo die omnes
nigros,

^{103[94]} loquendo inter se: “Et non dormistis nisi decem.”

175 ^{104[95]} Et nos scimus cum eo quod dicunt quando dicent figurae suae in uia: “Non
dormisitis.”

^{105[96]} Et interrogabunt te de montibus, igitur dic: “Liquescere facient eos eos
dominus tuus liquefactione;

^{106[97]} et relinquet eos qui sunt alti, humiles;

^{-/107} non uidebitur in eis locus aequus.”

180 ^{107/108[98]} In die quo sequentur praeconem, non deuiat is suum clamorem ei et
humiliabuntur uoces ad pium et audiet nisi murmur.

^{108/109[99]} In die in quo non proderit aduocatio nisi quem mandauit pius, et fuit
contentus eo et eius dicto.

185 ^{109/110[100]} Scit quod est inter manus suas, et quod est post eos; et non applicant cum
eo scientiae.

^{110/111[101]} Humiliabuntur facies uiuo potenti, et erit perditus qui feret iniuriam.

^{111/112[102]} Et qui faciet opera sancta et is est credens, igitur non timet iniuriam neque

164 puluerizabo *add.* insufflabo *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* • eiiciam *add.*
insufflatione *s.l. M* || **165** Quoad dominum uestrum *add.* Certe quod dominus uester *s.l. M* ||
166 compraehendit *add.* dilatat *s.l. M* || **167** declarabimus super te *add.* narramus tibi *s.l. M* •
• praeterierunt *add.* anticiparunt *s.l. M* || **168** certitudinem *add.* memoriam *s.l. M* || **169**
pondus *add.* peccatum *s.l. M* || **170** et malus *add.* malum *s.l. M* • tale pondus *add.* sarcina
s.l. M || **171** cornu *add.* tuba *s.l. M* • ducemus *add.* congregabimus *s.l. M* || **172** nigros *add.*
dubium s.l. M || **173** loquendo *add.* disputando uel secretizando *s.l. M* • dormistis *add.*
remansistis *s.l. M* || **174** cum eo quod *add.* id *s.l. M* || **175** dicent figurae suae in uia: “Non
dormisitis *add.* dixit propinquior eorum ad uiam: “Non remansistis *s.l. M* || **177**
liquefactione *add.* consumptione *s.l. M* || **178** qui sunt alti *add.* planos uacuos *s.l. M* || **179**
uidebitur *corr.* uidebis *s.l. M* • locus aequus *add.* obliquum nec depestum (?) *s.l. M* || **180**
deuiat is suum clamorem ei *add.* habet obliquum *s.l. M* || **181** audiet *add.* non audies *s.l. M* •
murmur (?) *M* • murmur (?) *add.* *signum crucis et* murmurationem *s.l. M* || **182** aduocatio
add. intercessio *s.l. M* • mandauit *add.* licentiauit *s.l. M* || **185** applicant cum eo *add.*
circumbunt in eo *s.l. M*

malignitatem.

190 ^{112/113[103]} Et si detulimus eum Alcoran Arabicum, et declaramus in eo promissionem ut sint ii timentes et ut renarretur eis praedicatio.

^{113/114[104]} Igitur tan altus est Deus rex uerax et non solliciteris de Alcorano priusquam sit determinatum tibi reuelatio eius. Et dic: “Domine mi! Auge scientiam mihi!”

195 [M 300] ^{114/115[105]} Iam promisimus nos Adae prius, et oblitus est, et non inueni ei patientiam.

^{115/116[106]} Et quando diximus angelis: “Humiliamini Adae!” Et humiliati sunt praeter diabolum qui nolunt.

^{-117[107]} Et diximus: “O Adam! Quod hic est inimicus tibi et uxori tuae, igitur ne educat uos ex paradiso; habebit laborem.

200 ^{116/118[108]} Quod tu habes quod non habebis famem in ea neque eris nudus,

^{117/119[109]} et tu non habebis sitim in ea neque calorem.”

^{118/120[110]} Et tentauit eum diabolus, et dixit: “O Adam! Ego dirigam te super arborem uitae et dominium absque fine.”

205 ^{119/121[111]} Et comederunt ex eo, et detecta sunt pudenda eorum, et texerunt sibi quod apparebat super se ex foliis paradisi; et non obediit Adam domino suo et fecit dolum.

^{120/122[112]} Postea amauit eum dominus eius, et dedit ueniam super eum, et direxit eum.

210 ^{121/123[113]} Dixit: “Descendite ex eo omnes, uni aliis inimici. Ego mittam uobis ex me directionem.”

^{122/-[114]} Et sequetur uiam meam, certe non errabit neque laborabit.

^{123/124[115]} Et qui discedet ex admonitione mea, igitur pro eo erit uita difficilis;

^{124/-} et congregabimus eum in die iudicii caecum.

188 malignitatem *add.* grauitatem *s.l. M* || **189** eum *add.* signum crucis *s.l. M* || **190** promissionem *add.* ex uimationibus (?) *s.l. M* • sint ii timentes et ut renarretur *add.* timeant aut innouetur *s.l. M* • praedicatio *add.* memoria *s.l. M* || **191** solliciteris de *add.* uelocitaberis in *s.l. M* || **192** determinatum *corr.* determinata *s.l. M* || **195** patientiam *add.* deliberationem *s.l. M* || **196** Humiliamini *add.* Prostrate uos *s.l. M* • humiliati *add.* prostrati *s.l. M* || **199** habebit laborem *add.* qua laborabis *s.l. M* || **200** tu habes quod non habebis famem *add.* certe tibi erit quod non famesces (?) *s.l. M* • neque eris nudus *add.* neque nudaberis *s.l. M* || **202** Ego dirigam *add.* Vtrum doceam *s.l. M* • super *add.* signum crucis *s.l. M* || **203** uitae et dominium absque fine *add.* aeternitatis et regnum quod non senescet *s.l. M* || **205** texerunt sibi quod apparebat *add.* incaeperunt confexere (?) *s.l. M* || **206** fecit dolum *add.* deuiabit *s.l. M* || **207** amauit *add.* elegit *s.l. M* || **209** omnes uni *add.* uterque *s.l. M* • Ego mittam *add.* Si autem ueniet *s.l. M* || **210** directionem *corr.* directio *s.l. M* || **211** uiam *add.* ductionem *s.l. M* • errabit *add.* deuiabit *s.l. M* || **212** difficilis *add.* angusta *s.l. M*

- ¹²⁵[¹¹⁶] Dixit: “Domine mi! Cur congregasti me caecum? Ego habui uisum.”
- 215 ¹²⁶[¹¹⁷] Et sic ueniunt tibi miracula nostra et oblitus es eorum, et sic hodie obliuiscimur tui.
- ¹²⁷[¹¹⁸] Et sic dabo mercedem qui blasphemauit et non credidit in miraculis [*M* 301] domini tui. Et poena alterius saeculi est fortius et durabilius.
- 220 ¹²⁸[¹¹⁹] Et non fuerunt directi quot destruximus ante eos ex ciuitatibus, qui ibant in habitationes suas; et in illo haec sunt miracula pro iis qui sunt discreti.
- ¹²⁹[¹²⁰] Et nisi uerbum quod anticipatum est a domino suo, iam essent castigati ad tempus determinatum.
- 225 ¹³⁰[¹²¹] Igitur sustine super quod dicent, et sanctifica cum laude dominum tuum antequam egrediatur sol et antequam occidat et in hora noctis, et sanctifica in capitibus diei; et forsitan tu eris contentus.
- ¹³¹[¹²²] Et non amplius oculos tuos ad quod dedimus ei cum eo uxores ex se ipsis et pulchritudinem uitae istius mundi pro reprobare eos; et nutrimentum domini tui est melius et durabilis.
- 230 ¹³²[¹²³] Et praecipe familiae tuae cum oratione et ut habeas patientiam super eam. Non poscimus te nutrimentum, nos dabimus nutrimentum. Et gloria erit pro timentibus.
- ¹³³[¹²⁴] Et dixerunt: “Si ueniret is ad nos cum miraculis domini sui?” Igitur non uenit eis cum declaratione librorum priorum?
- 235 ¹³⁴[¹²⁵] Et si nos destrueremus eos cum poena ante id, dixerunt: “O domine noster! Si non misisses nobis nuncium et sequeremur miracula tua prius ut non essemus afflicti.”
- ¹³⁵[¹²⁶] Dic tu: “Vnunsquisque qui sperat. Igitur exspectate et etiam scietis qui sunt socii uiae directae et directoris.”

214 Ego habui uisum *add.* Etiam fui uidens *s.l. M* || **215** Et sic ueniunt tibi *add. signum crucis et* Dixit: “Sic uenerunt tibi *s.l. M* || **216** obliuiscimur *corr. obliuisceris s.l. M* || **217** dabo mercedem *add. remunerabimus s.l. M* • blasphemauit *add. peccauit s.l. M* || **218** poena alterius saeculi *add. tormentum nouissimi s.l. M* • fortius (?) *M* || **219** Et non fuerunt directi *add. nonne ostendet eis s.l. M* • ciuitatibus *add. aetatibus s.l. M* || **220** habitationes *corr. habitacula s.l. M* • suas *add. eorum s.l. M* • iis qui sunt discreti *add. sociis intellectuum s.l. M* || **222** essent castigati ad tempus determinatum *add. erit obligatio ad terminum nominatum s.l. M* || **223** sanctifica *add. iubila, lauda s.l. M* || **224** sanctifica *add. lauda s.l. M* || **226** amplius *add. extendas s.l. M* • uxores *add. pares s.l. M* • et *add. signum crucis s.l. M* || **227** istius mundi pro reprobare eos *add. propinqui ut tentemus in eo s.l. M* • nutrimentum *add. prouisio s.l. M* || **229** cum oratione *add. orationem s.l. M* • super eam *add. de ea s.l. M* || **230** poscimus te nutrimentum *add. petimus a te prouisionem s.l. M* • gloria *add. finis s.l. M* || **232** Igitur *add. Nonne s.l. M* || **233** cum declaratione *add. claritas s.l. M* || **235** Si non misisses *add. Quare non misisti s.l. M* || **236** afflicti *add. miseri (?) s.l. M* || **238** directoris *add. qui directus est s.l. M*

[M 302] <CAPVT XXI>

Caput Prophetarum, in Mecha, in eo centum et duo et decem uersus.

Cum nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] Appropinquatur hominibus ratio eorum et sunt ii in ignorantia remoti.

5 [²] Non uenit eis admonitio creatoris sui noua nisi audiuerint eam; et ii sunt ludendo.

[³] Sunt uana corda eorum et secretizant quod est absconditum illi qui iniuriauerunt: “Non est hic nisi homo similis nobis, igitur sic fertis ueneficium et nos uidebitis id?”

[⁴] Dic: “Dominus meus scit loquelam in caelo et in terra, et is est auditor sciens.”

10 [⁵] “Immo – dixetunt – uisiones sunt insomnii, immo inuenit is quia is est inuentor. Igitur ferat nobis miraculum quemadmodum uenerant prioribus.”

[⁶] Non credidit ante eos urbs quam destruximus. Igitur socii credentes?

[M 303] [⁷] Et non misimus ante te nisi homines, reuelauimus eis. Igitur interrogate eos qui sciunt, si uos nescitis.

15 [⁸] Et non posuimus eos corporeos non manducando cibos, et non fuerunt perpetui.

[⁹] Postea fecimus ueraces eos promissione, et liberauimus eos et quem uoluimus, et destruximus peccatores.

[¹⁰] Et iam detulimus uobis librum, in eo praedicatio uestra, igitur cur non habetis cerebrum?

20 [¹¹] Et quot destruximus ex ciuitatibus quae erant iniuriatrices! Et creauimus post eos gentes alias.

1 uersus *add.* reperi tamen reuera nisi 109, et in alio codice dicebatur quod erat tantum: 101 *in mg. M* || **3** Appropinquatur *corr.* Appropinquatus est *s.l. M* • ratio *add.* computus *s.l. M* • ignorantia *add. dubium s.l. M* || **4** creatoris sui *add.* ex domino eorum *s.l. M* || **6** uana *add. dubium s.l. M* • quod est absconditum *add.* consilium *s.l. M* || **7** igitur *sic* fertis ueneficium *add.* an (?) iacitis (?) ueneficio *s.l. M* || **8** id *add.* signum crucis *s.l. M* || **10** uisiones sunt insomnii *add.* sunt uana somni *s.l. M* • quia *add.* aut *s.l. M* • inuentor *add.* poeta *s.l. M* || **11** ferat *add.* uenit *s.l. M* • miraculum *add.* cum miraculo *s.l. M* • uenerant prioribus *add.* iussi fuerunt primi *s.l. M* || **12** Igitur socii credentes *add.* An sint credentes *s.l. M* || **13** homines *add.* uiros *s.l. M* || **14** eos qui sciunt *add.* socios scientiae *s.l. M* || **15** corporeos *add.* corpus *s.l. M* || **16** fecimus ueraces *add.* uerificauius *s.l. M* || **18** praedicatio *add.* est scientia *s.l. M* || **19** igitur cur non habetis cerebrum *add.* nonne intelligitis *s.l. M*

[12] Igitur quando senserunt poenam nostram, uide eos qui recalcitabant.

[13] “Ne recalcitrares! Conuertimini ad eum quod contradixistis in eo et ad habitationes uestras, et eritis uos interrogati.”

25 [14] Dixerunt: “Vah uobis! Quod nos fuimus iniuriantes!”

[15] Non discesserunt ex eo, et de eo quod ii uocauerunt, donec posuimus eos in paleis.

[16] Et non creauimus caelum, et terram, et quod est inter eos, ludendo.

30 [17] Et uellemus nos accipere uane, acciperemus eos quoad nos, si nos essemus factores.

[18] Immo dicemus ueritatem super mendacium. Igitur statim est destructrum, et sic eritis etiam destructi uos, igitur uah pro eo quod fecistis!

[19] Et ei est quod est in caelis et in terra, et quod erit apud eum [M 304] non superbiunt ex seruitute eorum.

35 ²⁰ Et non sunt pigri; sanctificent eum nox et dies, et non lassant.

²¹[20] Et si acceperunt dominos in terra, ii ibi sunt creati.

²²[21] Et si haberent ii dominos praeter Deum, iam essent destructi. Igitur tam benedictus est Deus, dominus throni et eius quod est simile.

²³[22] Non petent pro eo quod facit et ii interrogabuntur.

40 ²⁴[23] Et acceperunt absque eo dominos, dic: “Venite cum approbationibus uestris! Haec est praedicatio pro qui stat mecum et praedicatio pro qui fuit ante me. Immo plures eorum nesciunt ueritatem, igitur ii sunt remoti.”

²⁵[24] Et non misimus ante te nuncium nisi reuelauerimus, et quod: “Is non est dominus przeter me, igitur adorate me!”

22 poenam *add.* fortitudinem *s.l. M* • qui recalcitabant *add.* currentes *s.l. M* || **23** Ne recalcitrares *add.* Non curratis *s.l. M* • ad eum quod contradixistis *add.* glossa dicebat omnia ista esse D, hoc est “dubia” *s.l. M* || **26** discesserunt ex eo et de eo quod ii uocauerunt *add.* discessit illa inuocatio illorum. Inquit glossa *non leg.* palearum reliquias post messem *s.l. et in mg. M* || **27** in paleis *add.* in etiendes (?) *s.l. M* || **29** quoad (?) *M* • eos quoad (?) nos *add.* legerat *Ar. non leg.* sed in duplici exemplari scriptum erat ʎ (?) *s.l. M* • si nos essemus *add.* non sumus, hic similiter legerat ʎ (?) et utroque codice est (?) ʎ *s.l. M* || **31** dicemus *add.* iacimus *s.l. M* • statim *add.* *dubium s.l. M* • destructrum *add.* *dubium s.l. M* || **34** ex *add.* de *s.l. M* • eorum *add.* sua *s.l. M* || **35** eum nox *add.* in nocte *s.l. M* • dies *add.* die *s.l. M* • lassant *add.* quiescunt *s.l. M* || **36** in *add.* ex *s.l. M* • ii ibi sunt creati *add.* quos resurgent; interpretes uidetur legisse *Ar. non leg.* et et exposuit “sunt creati” et aliter correxit “quos resurgent” et legisse uidetur *Ar. non leg. s.l. M* || **37** haberent ii dominos *add.* fuissent in eos domini *s.l. M* || **38** tam benedictus *add.* laudatus *s.l. M* • et eius quod est simile *add.* de quo narrant *s.l. M* || **39** petent pro eo *add.* postulabitur ab eo *s.l. M* || **40** Et *add.* An *s.l. M* • Venite cum approbationibus uestris *add.* Afferte argumenta uestra *s.l. M* || **41** pro qui stat *add.* eius qui est *s.l. M* • pro qui fuit *add.* eius qui fuit *s.l. M* || **43** reuelauerimus *add.* reuelatum est *s.l. M*

- 45 ^{26[25]} Et dixerunt: “Accepit pius filium.” Tam benedictus est is, immo sunt serui honorati.
- ^{27[26]} Non praecipient cum uerbo, quod ii cum facto suo sunt factores.
- ^{28[27]} Et scit quod est in manibus suis, et quod est post eos; et non aduocabunt
- ^{29/-} nisi ad quod placebit et ii sunt ex deuotione cupientes.
- 50 ^{30/29[28]} Et qui dicet ex eis: “Ego sum dominus absque eo.” Igitur ego praemiabo eum in inferno, sic est merx iniuriatorum.
- ^{31/30[29]} Et non uides illos qui non credunt quod caeli et terra fuerunt idem? Et segregauimus eos et posuimus ex aqua omnia uiua; igitur quomodo non creditis?
- ^{32/31[30]} Et posuimus in terra montes, ne moueretur cum eis; et posuimus in ea portus et ripas ut sint ii directi.
- 55 [M 305] ^{33/32[31]} Et sic posuimus caelum tegmen custodiens, et ii ex miraculis nostris sunt remoti.
- ^{34/33[32]} Et is est qui creauit noctem et diem, et solem et lunam, et omnes in orbem euntes.
- 60 ^{35/34[33]} Et non posuimus pro persona ante te immortalem, quae non sit moritura; igitur ii sunt immortales.
- ^{36/35[34]} Omnis persona gustabit mortem; et nos experiemur uos cum malo et cum bono experientia, et ad nos reuertemini.
- ^{37/36[35]} Et cum uenerunt ad te illi qui non crediderunt, acceperunt te in uile pretium:
- 65 “Is est ille qui uocauit dominos uestros?” Et ea sunt nomina pii, et ii sunt increduli.
- ^{38/37[36]} Et creauit personam et celeriter etiam ostendam uobis miracula mea, igitur ne sitis festinantes me.
- ^{39/38[37]} Et dicunt: “Quando erit haec promissio, si uos estis ueraces?”

45 Tam benedictus *add.* Laudatus *s.l. M* || **47** praecipient *add. dubium s.l. M* • facto *add.* praecepto *s.l. M* || **48** Et *add. signum crucis s.l. M* • in manibus suis *add.* inter manus suas *s.l. M* • aduocabunt *add.* intercedunt *s.l. M* || **49** ad quod placebit *add.* cui placuerit *s.l. M* • cupientes *add.* timentes *s.l. M* || **50** ego praemiabo *add.* remunerabimus *s.l. M* || **51** sic est merx iniuriatorum *add.* remunerabimus iniuriantes *s.l. M* || **52** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • fuerunt idem *add. dubium* et scilicet, chaos *s.l. M* || **53** quomodo non creditis *add.* nonne credent *s.l. M* || **54** ne *add.* ut non *s.l. M* || **55** ripas (?) *M* • portus et ripas (?) ut sint ii directi *add.* uias conspicuas, forsitan dirigantur *s.l. M* || **56** tegmen custodiens *add.* tectum custoditum *s.l. M* • miraculis *add.* mirabilis; uidetur legisse *Ar. non leg.* licet non ita scriptum erat *s.l. M* || **59** orbem euntes *add.* firmamentum natantes *s.l. M* || **61** immortalem, quae non sit moritura; igitur ii sunt immortales *add.* aeternalitatem, an si mortua sit, utrum sunt aeternales *s.l. et in alio exemplari Ar. non leg.* scriptum erat *in mg. M* || **64** uenerunt ad te *add.* uiderunt te *s.l. M* || **65** acceperunt te in uile pretium *add.* non accipiunt te nisi in nugas *s.l. M* • Is est ille *add.* An iste est *s.l. M* • uocauit *add.* uocat *s.l. M* • ea sunt nomina pii, et ii sunt *add.* illi sunt in uocatione *s.l. M* || **66** Et creauit personam et celeriter *add.* creatus est homo uelocitate *s.l. et legisse uidetur corrector iste Ar. non leg. in mg. M*

- 40/39[38] Et scient ii, qui non credunt, quando non poterunt eiicere ex faciebus suis
70 ignem neque ex tergis suis, et non erunt defensi!
- 41/40[39] Immo ueniet eis statim et stupefient ii, et non poterunt euitare eum neque ii
aspicientur.
- 42/41[40] Iam fuerunt uilipendentes cum nuntiis ex ante te, et meruerunt illi qui
uilipenderunt ex eis quod fuerunt cum eo derisores.
- 75 43/42[41] Dic: “Quis custodiet uos in nocte et in die nisi pius?” [M 306] Immo sunt ex
admonitione domini eorum remoti.
- 44/43[42] Si habent ii dominos qui defendant eos absque nobis, non poterunt
defendere se ipsos; et non erunt a nobis custoditi.
- 45/44[43] Immo refirmauimus istos, et patres eorum, donec ampliata est super eos uita.
80 Et non uident quod facio uenire ad me terram et facio minuere eam ex terminis
suis? Igitur an sunt ii uictores?
- 46/45[44] Dic: “Ego admonebo uos cum reuelatione.” Et non audiunt surdi
clamationem quando sunt admoniti.
- 47/46[45] Et si tanget eos pars poenae domini tui, dicent: “O uah nobis! Quod nos
85 sumus iniuriantes!”
- 48/47[46] Et nos aptabimus pondera aequalitatis pro die iudicii, et non iniuriabitur
persona re aliqua, licet sit pondus grani sinapis, nos feremus eum; et sufficit cum
nobis ratiocinatoribus.
- 49/48[47] Et dedimus Moysi et Aaron Alphurcan, lucem et admonitionem pro iustis,
90 50/49[48] illis qui timent dominum suum in secreto et sunt horae pii.
- 51/50[49] Et haec est praedicatio benedicta, detulimus eam et uos estis negantes.
- 52/51[50] Id dedimus Abrahae complementum suum ex ante et fuimus nos cum eo
scientes.
- 53/52[51] Quando dixit patri suo et genti suae: “Quae sunt hae figurae illae quod uos

69 Et *add.* Si *s.l. M* • poterunt eiicere *add.* defendent *s.l. M* || **71** euitare eum *add.* reuersionem illius *s.l. M* || **72** aspicientur *add.* expectabuntur *s.l. M* || **73** cum nuntiis *add.* nuntii *s.l. M* • meruerunt (?) *M* || **77** Si *add.* An *s.l. M* || **78** custoditi *add.* sociati *s.l. M* || **80** ampliata est super eos uita *add.* elongata est eis aetas *s.l. M* • Et non *add.* Nonne *s.l. M* • facio uenire ad me *add.* nos uenimus ad *s.l. M* • et facio minuere *add.* minuendo *s.l. M* || **84** O *add.* *signum crucis s.l. M* || **86** aptabimus *add.* ponemus *s.l. M* • aequalitatis *add.* pro iustitia *s.l. M* || **87** licet sit *add.* et si fuisset *s.l. M* • nos feremus eum *add.* ueniemus cum eo *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **88** ratiocinatoribus *add.* computatores *s.l. M* || **89** Alphurcan *add.* separationem et *s.l. M* • iustis *add.* timentibus *s.l. M* || **90** illis qui *add.* qui *s.l. M* • secreto *add.* absentia *s.l. M* • horae (?) *M* • pii *add.* timentis *s.l. M* || **91** et *add.* an *s.l. M* || **92** complementum suum *add.* directionem suam *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **94** figurae *add.* similitudines *s.l. M*

95 facitis eis latrariam?”

[M 307]^{54/53[52]} Dixerunt: “Inuenimus patres nostros qui eas adorabant.”

^{55/54[53]} Dixit: “Igitur uos estis, et patres uestris, in errore manifesto.”

^{56/55} Dixerunt: “Venis ad nos cum ueritate aut tu es ex derisoribus?”

100 ^{57/56[54]} Dixit: “Imo dominus uester est Deus caelorum et terrae. Ille qui formauit eos, ego sum super totum hoc ex testibus.

^{58/57[55]} et per Deum, ego frangam idola uestra posteaquam discedetis et ineritis.”

^{59/58[56]} Et posuimus ea frustra praeter maius eorum ut ii ad id reuerterentur.

^{60/59[57]} Dixerunt: “Quis fecit hoc cum dominis nostris? Igitur is est ex iniuriantibus.”

105 ^{61/60[58]} Dixerunt: “Audimus nos adolescentis, quem uocant ii et dicunt eum Abraham.”

^{62/61[59]} Dixerunt: “Venite cum eo super oculos gentium ut sint ii gentes.”

^{63/62[60]} Dixerunt: “Tu fecisti hoc cum dominis nostris, o Abraham?”

^{64/63[61]} Dixit: “Imo fecit id maius eorum hoc. Interrogate ea, si ea loquuntur.”

110 ^{65/64[62]} Igitur conuersi sunt ad se ipsos et dixerunt quod: “Vos estis iniuriantes.”

^{66/65[63]} Postea humiliauerunt super capita eorum: “Iam scitis quod non ea loquuntur.”

^{67/66[64]} Dixit: “Sic adoratis absque Deo quod non prodest uobis re aliqua neque nocebit uobis?”

115 ⁻⁶⁷ Neque maledictio pro uobis pro eo quod adorabitis absque Deo, et non habetis cerebrum?”

^{68[65]} Dixerunt: “Vrite eum et firmate dominos uestros si estis uos factores!”

[M 308]^{69[66]} Diximus: “O Ignis! Sis frigidus! Et saluatio super Abraham!”

^{70[67]} Et uoluerunt cum eo traditionem et posuimus eos ex perditis.

95 facitis *add. sitis s.l. M • latrariam add. adorantes s.l. M* || **96** qui eas adorabant *add. adorantes eas s.l. M* || **98** Venis *add. An uenisti s.l. M* || **100** totum *add. signum crucis s.l. M* || **101** frangam *add. tradam s.l. M • posteaquam discedetis et ineritis add. post quae reuertemini et retrocedemini s.l. M* || **102** posuimus *add. posuit s.l. M* || **103** cum *add. in s.l. M* || **105** et dicunt eum *add. et dictum est iis s.l. M* || **108** Tu *add. An tu s.l. M • cum add. in s.l. M* || **111** scitis *add. scit s.l. M • ea add. ista s.l. M* || **115** Neque maledictio pro uobis pro eo quod adorabitis *add. Eu (?) uobis et cui adoratis s.l. M* || **116** et non habetis cerebrum *add. nonne intelligitis s.l. M* || **117** firmate dominos uestros *add. auxiliamini dominis uestris s.l. M* || **119** cum eo *add. ei s.l. M • et add. signum crucis s.l. M*

- 120 ^{71[68]} Et liberauimus eum et Loth, et terram illam, quod benediximus in ea pro nationibus.
- ^{72[69]} Et dedimus ei Isaac et Iacob ex gratia, et omnes posuimus uos bonos.
- ^{73[70]} Et posuimus eos gentem directricem cum uoluntate nostra, et reuelauimus eis facere opera bona, et facere orationes, et soluere decimas; et fuerunt nos adorantes.
- 125 ^{74[71]} Et Loth dedimus scientiam et sapientiam, et liberauimus eum ex urbe illa quod fiebat in ea abominabile, et ii fuerunt gens mala et peccatrix.
- ^{75[72]} Et posuimus eum in pietate nostra, quia is fuit ex sanctis.
- ^{76[73]} Et Noe; quando uocauit ex ante, et respondimus ei, et liberauimus eum et familiam eius ex ruina magna.
- 130 ^{77[74]} Et defendimus ex gente illa quae mentita est cum miraculis nostris, et ii fuerunt gens mala, et obruimus eos generaliter.
- ^{78[75]} Et Daud et Salomon; quando iudicauerunt in noualibus cum ingressum est eos pecus gentis, et fuimus in iudicio eorum testes.
- ^{79[76]} Et dedimus intelligere Salomoni, et omnibus dedimus scientiam et scire.
- 135 Subdidimus cum Daud montes ut sanctificarent, et aues, et fuimus factores.
- [M 309] ^{80[77]} Et docuimus eum officium Maliae pro uobis ut custodiatis uos cum proeliis uestris, igitur estis uos grati?
- ^{81[78]} Et Salomoni uentis magnis currebant cum mandato eius in terram illam, quod benediximus in ea; et fuimus cum omni re scientes.
- 140 ^{82[79]} Et ex diabolis erant qui pronibant ei et operabantur opera praeter hoc; et fuimus eis custodes.

120 et *add. ad s.l. M* || **122** dedimus *add. donauimus s.l. M • ex gratia add. superflue s.l. M • bonos add. sanctos s.l. M* || **123** gentem directricem *add. duces dirigentes s.l. M • uoluntate add. mandato s.l. M* || **124** facere *add. mantinere s.l. M • decimas add. censum s.l. M* || **125** scientiam *add. ei iudicium s.l. M • sapientiam add. scientiam s.l. M* || **126** fiebat in ea abominabile *add. quae faciebat mala s.l. M • et add. Certe s.l. M* || **127** posuimus eum in pietate *add. fecimus eum introire in misericordia s.l. M • sanctis add. bonis s.l. M* || **128** respondimus ei *add. exaudiuimus eum s.l. M* || **129** ruina *add. tristitia s.l. M* || **130** defendimus *add. auxiliati sumus ei s.l. M • quae mentita est cum add. cui non crediderunt in s.l. M* || **131** generaliter *add. omnes s.l. M* || **132** iudicauerunt *add. iudicant s.l. M • noualibus add. cultiuatis s.l. M* || **133** cum ingressum est eos pecus *add. commiscuerunt cum eo pecora s.l. M • testes add. praesentes s.l. M* || **134** scientiam et scire *add. iudicium et scientiam s.l. M* || **135** ut sanctificarent, et aues *add. laudando cum auibis s.l. M* || **136** officium *add. artem s.l. M • Maliae add. laicae (?) s.l. et quid sit hoc “Malia” non scio, neque hispanem neque italicum in mg. M • custodiatis corr. custodiaret s.l. M* || **137** proeliis uestris *add. malo uestro s.l. M • igitur add. an s.l. M* || **138** uentis magnis currebant *add. uentum magnum qui currit s.l. M • in add. ad s.l. M* || **139** cum *add. in s.l. M* || **140** pronibant (?) *M • qui pronibant (?) add. sub aquis natabant s.l. M • praeter add. minus s.l. M*

⁸³[⁸⁰] Et Iob, quando uocauit dominum suum: “Me tetigit malum et tu es pius, misericors!”

145 ⁸⁴[⁸¹] Et respondimus ei, et abstulimus nos quod habebat is ex malo; et dedimus ei familiam et similes eis cum eis propter misericordiam nostri et recordationem pro adorantibus.

⁸⁵[⁸²] Et Ismael, et Idriz, et Dalchifli, et omnes fuerunt ex patientibus.

⁸⁶[⁸³] Et posuimus eos in nostra misericordia, quia ii fuerunt ex sanctis.

150 ⁸⁷[⁸⁴] Et quando discessit iratus, putando quod non teneremus potestatem super eum, et clamauit in obscuritatibus quod: “Non est dominus praeter te! Tam benedictus es tu et ego sum ex iniuriantibus.”

⁸⁸[⁸⁵] Respondimus ei et liberauimus eum ex angustia; et sic saluabimus credentes.

⁸⁹[⁸⁶] Et Zachariam, cum clamauit ad dominum suum: “O domine! Ne linquas me solum quod tu es melior ex haeredibus!”

155 ⁹⁰[⁸⁷] Et respondimus ei, et dedimus ei Ioannem et pacificauius pro eo uxorem eius. Et ii fuerunt appropinquati in bonis operibus, et rogauerunt nos deuote et humiles, et fuerunt nos timentes.

[*M* 310] ⁹¹[⁸⁸] Et ea, quae custodiuit uirginitatem suam, et flauimus in ea ex spiritu nostro, et posuimus eam et filium eius miraculum pro nationibus.

160 ⁹²[⁸⁹] Et quod haec est gens uestra et gens una et ego sum dominus uester, igitur adorate me!

⁹³[⁹⁰] Et inciderunt factum suum inter se, et omnes ad nos reuertentur.

⁹⁴[⁹¹] Et qui facient opera sancta, et is est credens, qui non incredulitas labori eius,

142 malum *add.* nocumentum *s.l. M* || **143** pius, misericors *add.* misericors, misericordiorum *s.l. M* || **144** respondimus ei *add.* exaudiuimus eum *s.l. M* • malo *add.* nocumento *s.l. M* || **145** misericordiam nostri et recordationem *add.* misericorditer a nobis et memorabiliter *s.l. M* || **147** Ismael] Ismaeli *M* • Idriz *add.* in alio loco exposuit “Elia” *s.l. M* • Dalchifli *add.* Isaiiae *s.l. M* || **148** posuimus eos *add.* fecimus introire eos *s.l. M* • sanctis *add.* bonis *s.l. M* || **149** quando discessit *add.* Socium Piscis, scilicet Ionam, quando ibat *s.l. et uidetur uelle significare quod نون* est “piscis” cum hebraice dicitur יונה, ubi nullum est uestigium piscis *in mg. M* • putando *add.* et putauit *s.l. M* • teneremus potestatem *add.* possumus *s.l. M* || **150** Tam benedictus *add.* laudatus *s.l. M* || **151** es] est *M* • et *add.* quia *s.l. M* • iniuriantibus *add.* ignorantibus *s.l. M* || **152** Respondimus ei *add.* Et exaudiuimus eum *s.l. M* || **154** solum *add.* imparem *s.l. M* • quod *add.* et *s.l. M* • ex haeredibus *add.* haereditantium *s.l. M* || **155** respondimus *add.* exaudiuimus *s.l. M* • pacificauius *add.* bonificauius *s.l. M* || **156** eius. Et ii *add.* quia *s.l. M* • appropinquati *add.* festinantes *s.l. M* • operibus *add.* signum crucis *s.l. M* • rogauerunt *add.* rogantes *s.l. M* • deuote *add.* cupide *s.l. M* || **157** humiles *add.* timide *s.l. M* || **158** ea, quae *add.* illam, quam *s.l. M* • uirginitatem suam *add.* pudenda eius *s.l. M* || **160** Et quod haec est gens uestra et gens una *add.* Certe hic est populus uester, populus unus *s.l. M* || **163** opera sancta *add.* ex beneficiis *s.l. M* • et is est *add.* existens *s.l. M* • qui non incredulitas *add.* non est negatio *s.l. M*

igitur nos sumus ei scribentes.

- 165 ^{95[92]} Et prohibitum sit super urbes quas destruximus eas quia, ii non reuertantur.
- ^{96[93]} Donec operamur Gingan et Magingan, et ii sunt ex unaquaque gente geniti.
- ^{97[94]} Et appropinquatur promissum ueritatis, et si sunt uidendo oculi eorum qui non crediderunt, uah nobis, qui fuimus in negligentia de hoc! Immo fuimus iniuriatores.
- 170 ^{98[95]} Et uos et quod adoratis absque Deo, in caput eiicimini in infernum et uos ad eum ibitis.
- ^{99[96]} Si essent ii dii, non ingrederentur eum. Igitur omnes erunt in eo perpetui.
- ^{100[97]} Pro eis erit in eo fremitus, et ii in eo non audient.
- ^{101[98]} Et illi, quibus fuit praedestinata eis nostri sanctitas, isti erunt ex eo multum segregati.
- 175 ^{102[99]} Et non audient tremorem illorum; igitur ii erunt in quod desiderauerunt personae suae semper.
- ^{103[100]} Non erunt ii tristes ex stupefactione maiori, et ostendent eos angeli: “Hic est dies uester, ille qui uobis fuit promissus.”
- 180 [M 311] ^{104[101]} In die quo duplicabimus caelum sicuti duplicantur chartae libri, sicuti incaepimus uos in prima creatione, uertemus eam. Promissum est super nos quod nos sumus id facturi.
- ^{105[102]} Et iam scripsimus nos in psalterio post admonitionem quod terram dabimus seruis meis iustis.
- ^{106[103]} Et in hoc est complementum pro gentibus adorantibus.
- 185 ^{107[104]} Et non misimus tibi nisi misericordiam pro nationibus.

164 igitur *add.* et *s.l. M* || **165** super urbes quas *add.* pro urbe quam *s.l. M* • eas quia *add.* eam quod *s.l. M* || **166** operamur *add.* aperiant *s.l. M* • Gingan *add.* Gog *s.l. M* • Magingan *add.* Magog *s.l.* et in alio codice *sic* et rectius scriptum *Ar. non leg.* et in passiuo (?) *in mg.* *M* • gente geniti *add.* colle prouenti (?) *s.l. M* || **167** promissum ueritatis et si sunt uidendo oculi *add.* promissio uera, ecce sunt firmi uisus *s.l. M* || **168** non crediderunt *add.* negauerunt *s.l. M* • qui *add.* iam *s.l. M* || **169** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • et quod *add.* cum quo *s.l. M* • in caput eiicimini in infernum *add.* eritis stipulae inferni *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* || **171** ingrederentur *add.* uenirent ad *s.l. M* • igitur *add.* et *s.l. M* || **173** sanctitas *add.* bonitas *s.l. M* || **174** multum segregati *add.* prolongati *s.l. M* || **175** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • illorum igitur *add.* eius et *s.l. M* || **176** semper *add.* perpetui *s.l. M* || **177** erunt ii tristes ex stupefactione maiori, et ostendent *add.* tristabitur eos timor magnus et obuiabunt eis *s.l. M* || **179** duplicabimus *add.* plicauimus *s.l. M* • duplicantur chartae libri *add.* plicatio sigillae chirographi *s.l. M* || **180** prima creatione *corr.* primam creationem *s.l. M* • uertemus *add.* replicabimus *s.l. M* || **183** dabimus seruis meis iustis *add.* haereditabunt serui mei iusti *s.l. M* || **184** complementum *add.* applicatio *s.l. M* || **185** tibi *add.* te *s.l. M* • misericordiam *add.* pro misericordia *s.l. M*

¹⁰⁸[¹⁰⁵] Dic: “Et fuit reuelatum mihi quod Deus uester est dominus unus. Igitur estote uos mauri!”

¹⁰⁹[¹⁰⁶] Et si ii discedent, igitur dic: “Iam uocaui uos super aequalitatem et ne sit propinquum aut longinquum quod est uobis promissum.”

190 ¹¹⁰[¹⁰⁷] Is est ille qui scit publicum ex loquela et scit quod tegitis.

¹¹¹[¹⁰⁸] Et nescio si forte est fortuna pro uobis aut bona usque ad tempus.

¹¹²[¹⁰⁹] Dic: “Creator meus iudicat cum ueritate.” Et dominus uester est pius et auxiliator super quod facitis.”

186 Et fuit *add.* Quod est *s.l. M* || **187** Igitur estote *add.* An estis *s.l. M* • mauri *add.* obedientes *s.l. M* || **188** uocaui *add.* licentiaui (?) *s.l. M* • super aequalitatem *add.* aequaliter *s.l. M* || **189** sit propinquum aut longinquum quod est uobis promissum *add.* sim (?), an propinquus aut longinquus quo promissi estis *s.l. M* || **190** loquela *add.* dicto *s.l. M* • tegitis *add.* absconditis *s.l. M* || **191** si forte est fortuna *add.* forsitan est tentatio *s.l. M* • aut *add.* et *s.l. M* || **192** Creator meus iudicat *add.* Domine mi iudica *s.l. M* || **193** facitis *add.* narratis *s.l. M*

[M 312] <CAPVT XXII>

Caput de Gentibus, in Mecha, in eo 77 uersus.

In nomine Dei pii, pietatoris.

[¹] O uos homines! Timete dominum uestrum! Et quod quod timetur de hora est res maxima.

5 [²] In die quo uidebitis relinquere quamcumque nutricem quod lactat, et eiiciet omnis praegnans praegnationem suam, et uidebis homines uiduos uerum non erunt uidui sed erunt poena Dei terribilis.

[³] Et ex hominibus sunt qui disputant de Deo absque scientia et sequuntur omnem diabolium maledictum.

10 [⁴] Fuit scriptum super eum quod is, qui habebit amorem, igitur is faciet errare eum et diriget eum ad poenam Zangris.

[⁵] O homines! Si estis uos in dubio de resurrectione, igitur nos creauimus uos ex terra, postea ex spermate, postea uermem, postea ex frusto carnis absque formatore ut declararem uobis. Et aptamus in matricibus quod uolumus usque ad tempus determinatum. Postea educimus uos pueros, postea completis tempus uestrum; et ex uobis est qui moritur, [M 313] et est uobis qui reuertitur ad peiorem uitae, qui sciat post scientiam aliquid. Et uidebis terram securam; et quando descendemus nos super eam aquam ea mouebit, et crescet, et educet ex omni re paria et pulchritudinem.

20 [⁶] Hoc est quia Deus est ueritas, et is est qui suscitatur mortuos, et is est super omnem rem potens.

[⁷] Et quod hora est uentura, non est dubium in ea, et quod Deus resuscitabit qui est in sepulturis.

1 uersus *add.* in alio tamen codice dicebantur tantum esse 75 et tot reperi in ipsa azora notatos, non plures *in mg.* M || 2 *In add.* Cum *s.l.* M || 3 O uos *add.* *signum crucis s.l.* M • Et quod *add.* Quia *s.l.* M • timetur de hora est *add.* terrae motus horae est *s.l.* M || 5 relinquere quamcumque nutricem quod *add.* deseretur omnis nutrix de quo *s.l.* M || 6 uiduos *add.* ebrios *s.l.* M || 7 uidui *add.* ebrii *s.l.* M • erunt *add.* erit *s.l.* M || 8 sunt *add.* est *s.l.* M • disputant *corr.* disputat *s.l.* M • sequuntur *corr.* sequitur *s.l.* M || 9 maledictum *add.* *dubium s.l.* M || 10 is qui *add.* *signum crucis s.l.* M • amorem *add.* illum *s.l.* M • faciet errare *add.* deuiabit *s.l.* M || 11 Zangris *add.* caloris *s.l.* M || 14 absque formatore *add.* creabili et increabili *s.l.* M • aptamus *add.* firmamus *s.l.* M || 15 determinatum *add.* nominatum *s.l.* M • completis tempus uestrum *add.* ut applicetis ad adolescentiam uestram *s.l.* M || 16 moritur *add.* completur *s.l.* M • uitae *add.* aetatis *s.l.* M • qui *add.* ut non *s.l.* M || 17 securam *add.* quietam *s.l.* M • descendemus *add.* detulimus *s.l.* M || 19 re paria et pulchritudinem *add.* pars pulchri *s.l.* M || 20 ueritas *add.* uerus *s.l.* M

25 ^[8] Et ex hominibus sunt qui disputant in Deo absque sapientia, et absque uia, et absque libro licito.

^[9] Et qui cingit uestem suam ut faciat errare a uia Dei. Ei erit in hoc mundo ignominia et in die iudicii poena urentur.

^[10] Et hoc est pro eo quod anticipant in manibus suis et Deus non est iniuriator seruis.

30 ^[11] Et ex hominibus est qui adorat Deum super conditionem; et si recipiet bonum, quiescit cum eo; et si recipiet is fortunam, uertet super faciem suam et perdit hunc mundum et aliud saeculum. Hic est perditus manifestus.

^[12] Et uocat absque Deo quod non nocet eis neque prodest eis, ille est error longinquus.

35 ^[13] Vocat quod est damnum suum proprius utili, est malus amicus et malus comes.

^[14] Et quod Deus ponet illos qui sunt credentes et faciunt opera sancta in paradysum, fluunt sub eo fontes; quod Deus facit quod uult.

40 ^[M 314] ^[15] Et qui putat qui non firmabit eum Deus in hoc mundo et in alio saeculo, igitur auxiliabitur se cum fune ad caelum, postea pendet ab ea et aspicit si discedet traditio sua et et eius ira.

^[16] Et sic detulimus uersus declaratos, et quod Deus dirigit quem uult.

^[17] Et quod illi qui crediderunt, et illi qui iudaizauerunt, et qui adorauerunt angelos, et christiani, et idolatrae, et illi qui blasphemauerunt, igitur Deus diuidet inter eos in die iudicii; et quod Deus est super omnem rem testis.

45 ^[18] Et non uidisti quod Deum adorant? Eum qui est in caelis, et qui est in terra, et Sol, et Luna, et stellae, et montes, et arbores, et animalia, et multi ex hominibus. Et multi merentur super se poenam.

^{19/-} Et quem affliget Deus, igitur non erit ei qui honoret eum, quod Deus facit quod uult.

24 sapientia *add.* scientia *s.l.* *M* • uia *add.* directionem *s.l.* *M* || **25** licito *add.* illustri *s.l.* *M* || **26** Et qui cingit uestem suam *add.* reuoluendo ad latum eius *s.l.* *M* • faciat errare *add.* deuiet *s.l.* *M* || **27** ignominia *add.* confusio *s.l.* *M* • poena urentur *add.* tormentum adustionis *s.l.* *M* || **28** anticipant in manibus suis *add.* anticipauerunt manus uestrae *s.l.* *M* || **31** et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **32** aliud saeculum *add.* nouissimum *s.l.* *M* • Hic est perditus manifestus *add.* Haec est amissio manifesta *s.l.* *M* || **33** Et uocat *add.* uocant *s.l.* *M* || **35** Vocat quod *add.* Vocant illum qui *s.l.* *M* • amicus *add.* dominus *s.l.* *M* || **36** Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* • ponet *add.* faciet ingredi *s.l.* *M* • opera sancta *add.* beneficia *s.l.* *M* || **37** fontes *add.* flumina *s.l.* *M* || **38** Et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • firmabit eum *add.* auxiliabitur ei *s.l.* *M* || **39** auxiliabitur *add.* extendet *s.l.* *M* • pendet ab ea *add.* incidet *s.l.* *M* • aspicit *add.* aspicio (?) *s.l.* *M* || **40** discedet *add.* abstulit *s.l.* *M* • traditio *add.* *dubium* *s.l.* *M* • eius ira *add.* suam iram *s.l.* *M* || **41** quod *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **42** Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* || **43** blasphemauerunt *add.* participauerunt *s.l.* *M* • igitur *add.* certe *s.l.* *M* || **44** et quod *add.* quare *s.l.* *M* || **45** Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* || **46** animalia *add.* bestiae (?) *s.l.* *M* || **48** affliget *add.* spernet *s.l.* *M* • qui honoret eum *add.* honorans aliquem *s.l.* *M*

- 50 ^{20/[19]} Ii sunt duo litigatores qui litigauerunt in domino suo; igitur illi qui non crediderunt, incidentur eis uestes ex igne, iacietur super capita eorum metallum liquefactum, uretur cum eo quod est in uentribus eorum et cutes
^{-/21} et pro eis erunt uirgae ferrae.
- 55 ^{22/[20]} Quotiescumque uolent egredi ex eo et ex angustia, uertentur in eo et: “Gustate poenam ardentem!”
- ^{23/[21]} Et quod Deus ponet illos qui sunt credentes et facient opera bona in paradysum; fluunt sub eo fontes. Et erunt induti in eo ex manicis aureis, et margaritis, et uestes eorum in eo sunt sericae.
- 60 [M 315] ^{24/[22]} Et fuerunt directi ad bonum ex uerbo et fuerunt directi ad uiam laudatam.
- ^{25/[23]} Et illi qui non crediderunt, et perturbauerunt ex uia Dei et templi honorati illis, quod posuimus eum pro hominibus aequaliter et uicinis in eo, et ii ex pagis.
- ^{26/-} Et qui uult in eo idolatriam cum iniuria, dabimus gustare ei ex poena crudeli.
- 65 ^{27/26/[24]} Et quando docuimus Abraham locum templi, et: “Ne blasphemares mecum aliquid! Et ut mundaret templum meum pro peregrinis, et pro habitantibus, et pro humiliantibus pronis.
- ^{28/27/[25]} Et praedicares hominibus cum Alchaggi.” Quod ueniant ad te homines et super omnem partem, quod uenient equestres aut ueniant pedestres,
- 70 ^{29/28/[26]} ut habeant utilitates, ii uocent nomen Dei. Signatis super quod dedit nutrimentum eis ex bestiis et pecoribus, igitur manducate ex eis et date comedere mendicis pauperibus.
- ^{30/29/[27]} Postea finient ceremonias suas, et complebunt promissa sua, et circumdabunt in templo liberato.

50 Ii *add.* Isti *s.l. M* • litigatores *add.* aduersarii *s.l. M* • suo *add.* eorum *s.l. M* || **52** metallum liquefactum *add.* calidum *s.l. M* || **53** uirgae ferrae *add.* compedes *s.l. M* || **54** et ex *add.* pro *s.l. M* || **56** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • ponet illos *add.* faciet ingredi illos *s.l. M* || **57** fontes *add.* flumina *s.l. M* || **60** laudatam *corr.* laudabilis *s.l. M* || **61** perturbauerunt *corr.* perturbant *s.l. M* || **62** aequaliter *add.* qualis est firmus *s.l. M* • ii ex pagis *add.* aduena *s.l. M* || **63** crudeli *add.* dolente *s.l. M* || **64** docuimus *add.* fecimus habitare *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* • blasphemares *add.* participaret *s.l. M* || **65** mundaret templum meum *add.* munda domum meam *s.l. M* • peregrinis *add.* circulantibus *s.l. M* || **67** praedicares *add.* clama *s.l. M* • Alchaggi *add.* uisitatione, scilicet Mechae; addidit glossa quod est congregatio 70.000 hominum in Mecha *s.l. M* • homines *add.* pedestres *s.l. M* || **68** partem, quod uenient equestres aut ueniant pedestres *add.* canelam (?) extenuatam ueniendo ex omni uia longinqua *s.l. M* || **69** habeant *add.* praesentent *s.l. M* • ii *add.* eorum *s.l. M* • Signatis *add.* Numeratis *s.l. M* || **70** dedit nutrimentum *add.* nutrit eos *s.l. M* • et pecoribus *add.* pecorum *s.l. M* || **71** mendicis pauperibus *add.* tristi pauperi; in alio erat *Ar. non leg.* et cum esra (?) et in alio *Ar. non leg.* cum domino *s.l. M* || **72** promissa *add.* nota *s.l. M* || **73** liberato *add.* antiquo *s.l. M*

75 ^{31/30[28]} Hoc est quod magnificabit mandata Dei. Igitur erit bonum pro eo apud creatorem suum. Et sunt licita uobis pro uobis pecora praeter quod erit lectum super uos. Igitur cauete a malo ex dolis et recedite ex dicto falso.

^{32/31} Estote catholici Deo, non sitis blasphemantes cum eo; qui blasphemabit cum Deo est sicuti qui cadit ex caelo et qui occupent aues, aut eiicerent eum uenti in locum angustum.

80 [M 316] ^{33/32[29]} Et hoc est, qui magnificabit mandata Dei, igitur hoc est ex timore cordium.

^{34/33[30]} Vobis est in eo utile ad tempus determinatum, postea ferantur ad templum liberatum.

85 ^{35/34[31]} Et unicuique genti posuimus ceremonias ut inuocarent nomen Dei super quod dedimus nutrimenta eis ex bestiis et pecoribus. Igitur dominus uester est dominus unus. Igitur ei estote mauri! Et annuncia deuotis!

^{36/35[32]} Et illi qui quando uocant Deum, gaudent corda eorum et patientes super quod est datum eis et factores orationis et ex eo quod dedimus nutrimentum eis expenderit.

90 ^{37/36[33]} Et pagos posuimus pro uobis ex nutrimento Dei; pro uobis sunt in ipsis bona. Igitur inuocate nomen Dei super id, quando erunt ligata, et quando erit ablata pellis eorum. Igitur comedite ex eo, et date comedere mendico et pauperi; sic subdidit ea pro uobis ut sitis grati.

95 ^{38/37[34]} Non applicabit ad Deum caro sua neque sanguis suus, uerum applicabit ad Deum timor uester. Sic subdidit id pro uobis ut magnificetis Deum; super quod direxit uos. Et annuncia deuotis!

^{39/38[35]} Quod Deus est defensor illorum, qui sunt credentes; quia Deus non amat orationem deceptorem incredulum.

100 ^{40/39[36]} Et fuit data licentia pro illis qui occidunt, quod ii sunt iniuriatores; et quod Deus super defensionem eorum est potens.

[M 317] ^{41/40[37]} Et illi qui fuerunt eiecti e domibus suis absque ratione nisi dicant:

74 mandata *add. dubium s.l. M* || **75** creatorem *add. dominum s.l. M* || **77** Estote *add. signum crucis s.l. M* • blasphemantes *add. in participes s.l. M* • qui blasphemabit *add. et qui participat s.l. M* || **78** occupent *add. capient s.l. M* || **79** angustum *add. longinquum s.l. M* || **80** mandata *add. dubium s.l. M* || **82** ferantur *add. licitorium (?) erit s.l. M* || **84** ceremonias *add. sacrificium s.l. M* || **85** dedimus nutrimenta *add. dedit s.l. M* • et pecoribus *add. pecora s.l. M* || **86** estote mauri *add. obedite s.l. M* • deuotis *add. purificatis s.l. M* || **87** gaudent *add. timuerunt s.l. M* || **88** datum *add. inuentum s.l. M* • factores *add. obseruatores s.l. M* || **89** expenderit *add. expendunt s.l. et O quam ridicule ista exposita sunt! in mg. M* || **90** pagos *add. canelos (?) s.l. M* • nutrimento *add. dubium s.l. M* || **91** id, quando erunt ligata *add. eos ordinando s.l. M* || **92** erit ablata pellis eorum *add. ceciderunt ad latus eorum s.l. M* • mendico *add. pudenti s.l. M* • pauperi *add. mendico s.l. M* || **94** caro sua *add. carnes suae s.l. M* || **95** uester] uestri *M* || **96** deuotis *add. benefactoribus s.l. M* || **97** Quod *add. Certe s.l. M* • est defensor illorum *add. defendet pro illis s.l. M* || **99** Et fuit data licentia *add. Licentiati fuerunt s.l. M* • occidunt *add. compugnati sunt s.l. M* • quod ii sunt iniuriatores *add. quia fuerunt iniuriati s.l. M* || **100** defensionem *add. uictoriam s.l. M*

105 “Dominus noster es Deus.” Et nisi defendit Deus homines, unum eorum ab alio, essent destructa templa, et monasteria, et domus orationis, et mischetae, ubi inuocatur in ea nomen Dei multum. Et certe defendet Deus qui defendet eum, et quod Deus est potens, gloriosus.

^{42/41}[38] Illi, quos roborauerimus eos in terra, fecissent orationem, et soluissent decimas, et iussissent cum aequo, et prohibuissent abominabile; et Deus dabit finem factis.

110 ^{43/42}[39] Et si mentiti sunt te, igitur iam mentiti sunt qui fuerunt ante, gens Noe, et Agd, et Tamud,

⁻⁴³[40] et gens Abrahae, et gens Loth,

⁻⁴⁴[41] et socii Madae, et mentiti sunt Moysi; et impleuimus incredulos, postea castigauimus eos; igitur quomodo erit negatum?

115 ^{44/45}[42] Igitur quot ex urbibus destruximus eas existentibus iniuriantibus! Et sunt uacuae super ruinam eorum, et puteus uacuus, et arx bene structa.

^{45/46}[43] Et non possunt ire in terram ut haberent ei corda ut cognoscerent cum eis, aut aures ut audirent cum eis; igitur id est quod non caecant uisus uerum caecantur corda illa, quae sunt in pectoribus.

120 ^{46/47}[44] Et ii festinant te cum poena et non reuocat Deus promissionem suam; et quod dies est propinquus creatori tuo sicuti mille anni ex eo quod numeratur.

^{47/48}[45] Et quot ex ciuitatibus reprobauimus eas existentibus iis iniuriantibus, postea castigauimus eos et ad me reuertentur.

[M 318] ^{48/49}[46] Dic: “O homines! Quod ego sum pro uobis admonitor manifestus.”

125 ^{49/50}[47] Igitur illi qui credent et facient opera sancta, pro iis erit indulgentia et nutrimentum honoratum.

^{50/51}[48] Et illi qui ampliantur in miraculis nostris ridendo, igitur ii sunt socii

102 defendit Deus homines *add.* defensio Dei hominibus *s.l.* et in alio codice sic: *Ar. non leg. in mg. M • unum add. unus s.l. M • alio add. aliis s.l. M* || **103** destructa templa *corr.* destructae turres *s.l. M • monasteria add. ecclesiae s.l. M • domus orationis add. orationes s.l. M • mischetae add. oratoria s.l. M* || **105** gloriosus *add. fortis s.l. M* || **106** fecissent *add. obseruassent s.l. M* || **107** decimas *add. censum s.l. M* || **108** Deus dabit finem factis *add. Deo erit finis rerum s.l. M* || **109** mentiti sunt *add. non crediderunt s.l. M • gens add. eos populi s.l. et in alio sic: Ar. non leg. M* || **112** mentiti sunt Moysi *add. non fuit data fides Moysi s.l. M • impleuimus corr. impleui s.l. M • incredulos add. pro incredulis s.l. M* || **113** castigauimus *add. accepi s.l. M • negatum add. fuit uindicta mea s.l. M* || **115** puteus uacuus *add. puteo inoperato s.l. M • arx bene structa add. palatio aedificato s.l. M* || **116** Et non possunt ire *add. Nonne iuerunt s.l. M • haberent ei add. essent eis s.l. M • ut add. signum crucis s.l. M* || **117** ut *add. signum crucis s.l. M* || **120** et quod *add. certe s.l. M • propinquus creatori tuo add. apud dominum uestrum s.l. M* || **121** reprobauimus *add. impleui s.l. M* || **122** castigauimus *add. accepi s.l. M* || **126** ampliantur *add. quaesierunt s.l. M • ridendo add. confundiendo s.l. M*

Algiazim.

- 130 ^{51/52[49]} Et non misimus ante te nuncium, neque prophetam, nisi exemplum sit ei ex parte diaboli, et abstulimus ab eo dubium de eo; et Deus abstulit diabolium, postea iudicabit Deus miracula sua; et Deus est sapiens iudex.
- ^{52/53[50]} Pone malum diabolus quod scandalum pro illis, quod in cordibus eorum est infirmitas et durities in cordibus suis; et quid iniuriatores sunt in dubio longinquo.
- 135 ^{53/54[51]} Et ut sciant illi, qui habuerunt sapientiam, quod est ueritas domini tui, igitur crediderunt cum eo. Et aperta sunt ei corda eorum, et Deus dirigit illos qui credunt ad uiam rectorum.
- ^{54/55[52]} Et non essent illi qui non crediderunt esse in dubio de eo donec ueniat eis hora statim aut ueniat eis poena diei durabilis.
- ^{55/56[53]} Regnum in eo die est Dei, iudicabit inter nos et inter eos. Igitur ii qui credent et facient bona opera erunt in paradiso gratiarum.
- 140 ^{56/57[54]} Et illi qui non crediderunt et mentiti sunt cum miraculis nostris, pro eis erit tormentum spernens.
- ^{57/58[55]} Et illi qui pugnaverunt in uia Dei postea occident, dabitur eis nutrimentum Dei sanctum; et quod Deus est melior nutrimentum.
- ^{58/59[56]} Ponemus eis ingressus ad contentationem suam; et Deus est sapiens, patiens.
- 145 [M 319] ^{59/60[57]} Et hoc; quem experiemur simili experientia cum eo postea dabimus super eum uictoriam Deus, quia Deus est pius, indultor.
- ^{60/61[58]} Et hoc est quia Deus ponit noctem post diem, et ponit diem post noctem; et quod Deus est auditor et uidens.

127 Algiazim *add.* inferni *s.l. M* || **129** exemplum sit ei ex parte diaboli *add.* quando desiderauit, ponet diabolus in desiderium suum *s.l. M* • et abstulimus ab eo *dubium* de eo et Deus abstulit diabolium *add.* postea abstulit Deus quod ponit *s.l. M* || **130** iudicabit *add.* firmabit *s.l. M* • miracula sua *add.* mysteria *s.l. M* • sapiens iudex *add.* sciens, sapiens *s.l. M* || **131** Pone malum *add.* ut ponat quod metet (debebat dicere “mittet”) *s.l. M* • quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **132** durities in cordibus suis *add.* duris cordium *s.l. M* • dubio longinquo *add.* obstinatione longinqua *s.l. M* || **133** habuerunt sapientiam *add.* donati fuerunt scientia *s.l. M* || **134** cum *add.* in *s.l. M* • aperta sunt ei *add.* purificabunt eis *s.l. M* • dirigit illos qui credunt *add.* est dirigens quos crediderunt *s.l. M* || **135** rectorum *add.* rectam *s.l. M* || **137** durabilis *add.* sterilis *s.l. M* || **138** nos et inter *add.* *signum crucis s.l. M* || **139** gratiarum *add.* laetitiae *s.l. M* || **142** pugnaverunt in uia *add.* deseruerunt pro amore *s.l. M* • occident *add.* occisi sunt aut morituri *s.l. M* || **143** dabitur eis nutrimentum Dei sanctum *add.* certe nutriet eos Deus nutrimento bono *s.l. M* || **144** Ponemus eis ingressus *add.* Certe faciet ingredi eos *s.l. M* • ad contentationem suam *add.* quo contentabuntur de eo *s.l. M* || **145** sapiens, patiens *add.* sciens, clemens *s.l. M* • Et hoc; quem experiemur simili experientia *add.* Hoc est qui castigauit sicut castigatum fuit *s.l. M* || **146** dabimus super eum uictoriam Deus *add.* iniuriatum fuit contra illum, certe Deus auxiliabitur ei *s.l. M* || **147** ponit *add.* facit ingredi *s.l. M* • post *add.* in *s.l. M* • post *add.* in *s.l. M*

- 150 ^{61/62}[59] Hoc est quia Deus est ueritas et quod uocant absque eo est mendacium; et quod Deus est altus, magnus.
- ^{62/63}[60] Et non uides quod Deus defert ex caelo aquam et in mane est terra uiridis, et quod Deus est subtilis, sapiens.
- ^{63/64}[61] Eius est quod est in caelis et quod est in terra, et quod Deus est diues, laudatus.
- 155 ^{64/65}[62] Et non uides quod Deus subdit uobis quod est in terra, et naues quae currunt in mari cum mandato eius, et tenet firmum caelum ne cadat super terram nisi cum uoluntate eius? Quod Deus cum hominibus est indultor, pius.
- ^{65/66}[63] Quod is est ille qui dat uitam uobis, et postea occidet uos, postea resuscitabit uos; et persona est incredula.
- 160 ^{66/67}[64] Et unicuique genti posuimus ceremonias quas custodiunt. Igitur non perturbabit te in mandato, et roga dominum tuum ut sis super uiam rectam.
- ^{67/68}[65] Et si disputabunt tibi, igitur dic: “Deus scit quod facitis.
- ^{68/69}[66] Deus iudicabit inter uos in die iudicii in eo, quod uos fuistis in eo differentes.”
- 165 ^{69/70}[67] Et non scit quod Deus scit, quod est in caelo, et in terra, et quod est in libro. Et quod est super Deum bene.
- [M 320] ^{70/71}[68] Et adorant absque Deo quod non habet cum eo rationem. Et non habent ii cum eo scientiam; et non erunt iniuriantes uictoriosi.
- ^{71/72}[69] Cum legent super eos uersus nostri declarati, cognosces in faciebus suis quod non crediderunt maledictionem uolendo occidere secum illo qui legit super eos uersus nostros. Dic: “Ego declarabo uobis cum peiori quam hoc, quod ignem promisit pro illis qui non credunt et malam habitationem.”
- ^{72/73}[70] O homines! Fuit datum exemplum, igitur audite id: Quod illi qui uocant

149 ueritas *add.* uerum *s.l. M* • uocant *add.* uocatis *s.l. M* • mendacium *add.* falsum *s.l. M* || **153** quod *add.* certe *s.l. M* || **154** laudatus *corr.* laudabilis *s.l. M* || **155** Et non uides *add.* Nonne uidisti *s.l. M* || **156** firmum *add.* signum crucis *s.l. M* || **157** Quod *add.* Certe *s.l. M* • indultor, pius *add.* pius, misericors *s.l. M* || **158** Quod *add.* Et *s.l. M* || **159** resuscitabit uos *add.* uiuificabit *s.l. M* • et persona est incredula *add.* certe homo est incredulus *s.l. M* || **160** ceremonias quas custodiunt *add.* ceremoniam, ii sunt custodientes eam *s.l. M* || **161** roga *add.* uoca *s.l. M* • ut sis *add.* certe es *s.l. M* • uiam *add.* directionem *s.l. M* || **162** tibi *add.* tecum *s.l. M* || **163** in eo, quod uos *add.* in quo *s.l. M* || **165** Et non scit quod *add.* Nonne sciisti *s.l. M* • et quod *add.* Certe *s.l. M* || **166** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • bene *add.* facile *s.l. M* || **167** habet *add.* defendere fecit *s.l. M* || **168** cum *add.* de *s.l. M* • iniuriantes uictoriosi *add.* erit pro iniuriantibus defensor *s.l. M* || **169** suis *add.* illorum *s.l. M* || **170** maledictionem *add.* iram *s.l. M* • uolendo occidere *add.* dubium *s.l. M* • secum illo qui legit *add.* quos legunt *s.l. M* || **171** Ego declarabo *add.* Vtrum narrabo *s.l. M* • quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **172** malam habitationem *add.* peior est status *s.l. M* || **173** Quod illi qui uocant *add.* Certe illos quos uocatis *s.l. M*

- absque Deo non creabunt culicem licet congregarentur quod illa, aut auferet eis
 175 culices aliquid non poterunt facere id, quia est debilis petitus et petens.
- ^{73/74}[71] Non magnificauerunt Deum secundum magnificentiam suam et Deus est
 potens, gloriosus.
- ^{74/75}[72] Deus delegit ex angelis nuncios et ex hominibus, quia Deus est auditor et
 uidens.
- 180 ^{75/76}[73] Scit quod est inter manus suas et quod est post eos, et ad Deum reuerentur
 facta.
- ^{76/77}[74] O uos qui estis credentes! Incline! Et prostramini! Et humiliamini! Et
 adorate dominum uestrum! Et facite bonum! Et eritis uos beati.
- ^{77/78}[75] Et pugnate pro Deo secundum pertinet pugnare, is est qui amat uos. Et non
 185 posuit super uos in lege grauitatem, lege patris uestri Abrahae; nominant uobis
 mauri
- ^{78/-} ex ante; et in hoc est nuncius testis super uos et ut satis uos testimonium super
 homines; et ut faciatis orationem, et ut soluatis decimas, et complectimini Deum,
 quod est dominus uester, gloriosus dominus et gloriosus uictor.

174 culicem *add.* muscam *s.l. M* • aut auferet *add.* et si abstulit *s.l. M* || **175** culices *add.* musca *s.l. M* • poterunt facere id *add.* eripiet de ea *s.l. M* • petitus et petens *add.* quaerens et quaesitus *s.l. M* || **176** magnificauerunt *add.* pretiauerunt *s.l. M* • magnificentiam suam *add.* magnitudinem eius *s.l. M* || **177** potens *add.* fortis *s.l. M* || **181** facta *add.* res *s.l. M* || **182** uos *add.* illi *s.l. M* • estis credentes *add.* crediderunt *s.l. M* • Et humiliamini *add.* *signum crucis s.l. M* || **183** Et eritis *add.* ut sitis *s.l. M* || **184** pertinet pugnare *add.* indulgentiam eius *s.l. M* • amat *add.* dilexit; uidetur debuisse dixisse “delegit” *s.l. M* || **185** nominant *add.* nominabit *s.l. M* || **186** mauri *add.* obedientes *s.l. M* || **187** est *add.* ut esset *s.l. M* • uos testimonium *add.* testis *s.l. M* || **188** ut *add.* igitur *s.l. M* • ut *add.* *signum crucis s.l. M* • decimas *add.* cenum *s.l. M* • complectimini Deum *add.* defendite cum Deo *s.l. M* || **189** quod *add.* ille *s.l. M* • gloriosus *add.* bonus *s.l. M* • gloriosus uictor *add.* bonus defensor *s.l. M*

[M 321] <CAPVT XXIII>

Caput Credentium, in Mecha, in eo centum et nouem et decem uersus.

Cum nomine Dei pii, pietatoris.

^[1] Iam beati sunt credentes,

² illi qui sunt in orationibus suis deuoti,

5 ^{3[2]} et illi qui sunt a maledicere remoti,

^{4[3]} et illi qui sunt decimarum factores,

^{5[4]} et illi qui sunt castitatis suae custodes,

⁶ nisi super uxoribus suis, aut cui dominabant sub suis dextris. ^[5] Igitur ii sunt absque paenitentia.

10 ^{7[6]} Et qui cupit quod est praeter id, igitur ii sunt peccatores.

^{8[7]} Et illi qui sunt depositorum suorum et promissorum suorum custodes,

^{9[8]} et illi qui super orationes suas custodes,

¹⁰ igitur ii sunt haeredes.

^{11[9]} Illi qui haeredabuntur gloriam absque fine, erunt in ea in aeternum.

15 ^{12[10]} Iam creauimus personam ex paruam luti,

^{13[11]} postea posuimus eis guttam in loco abscondito,

^{14[12]} postea creauimus sperma, uermem reuiuificatum, et creauimus in uerme [M

1 uersus *add.* totidem numerabantur in alio exemplari, sed non reperi plures 116 *in mg. M* || **4** deuoti *add.* in alio libro scriptum erat rectius *Ar. non leg. s.l. M* || **5** maledicere *add.* uanitate *s.l. M* || **6** decimarum *add.* census *s.l. M* || **7** castitatis suae *add.* pudendorum suorum *s.l. M* || **8** nisi super *add.* praeter pro *s.l. M* • sub suis dextris *add.* dextrae suae *s.l. M* || **9** absque paenitentia *add.* inuituperati (?) *s.l. M* || **10** cupit quod est praeter id *add.* quaesiuit post hoc *s.l. M* • peccatores *add.* transactores *s.l. M* || **11** promissorum suorum *add.* fidium suorum *s.l. M* || **14** Illi *add.* signum crucis *s.l. M* • gloriam absque fine *add.* paradisi *s.l. M* || **15** personam *add.* hominem *s.l. M* || **16** guttam *add.* sperma *s.l. M* • abscondito *add.* firmo *s.l. M* || **17** reuiuificatum *add.* postea *s.l. et omnia ista erant confusa in latino et ponebat “spermam” et “spermae” in mg. M*

322] carnem, et creauimus in carne ossa, et uestiuimus ossa carnibus; postea creauimus eum creatione alia. Igitur tam benedictus est Deus, melior creatorum.

- 20 ^{15[13]} Postea uos certe post id moriemini.
^{16[14]} Postea uos in die iudicii resuscitabimini.
^{17[15]} Iam creauimus super uos septem tegmina et non sumus de creatione in negligentia.
^{18[16]} Et deferimus ex caelo aquam cum mensura, et posuimus eam in terra, et nos sumus super auferre eam cum eo potentes.
25 ^{19[17]} Et creauimus uobis cum ea hortos palmarum et uuarum; pro uobis in ea fructus multos et ex eis comeditis,
^{20[18]} et arborem quae egreditur ex monte Sinay, et nascitur, et facit oleas, et sunt bonae pro manducantibus.
30 ^{21[19]} Et pro uobis sunt in pecoribus miracula; et dedimus potus pro uobis ex eo quod est in uentribus eorum, et pro uobis sunt in iis utilia multa, ex eis manducatis.
^{22[20]} Et super eas et super naues equitabitis.
^{23[21]} Iam misimus Noem genti suae et dixit: “O gens mea! Adorate Deum! Non est uobis dominus praeter eum, igitur cur non timetis?”
35 ^{24[22]} Et dixerunt primates illi, qui non crediderunt, ex gente sua: “Non est hic nisi homo similis uobis, uult exaltari super nos; et si uellet Deus, deferret angelos. Et non audiuius [M 323] nos ad hoc patres nostros priores.
^{25[23]} Et non est nisi homo, cum se habet spiritum. Igitur exspectate cum eo usque ad horam.”
40 ^{26[24]} Dixit: “Domine mi! Confirma me, quod eo quod mentiti sunt me!”
^{27[25]} Igitur reuelauimus ei ut faceret arcam in uisu nostro et cum nostra reuelatione; et quando uenit mandatum nostrum, scaturiet furnus.
^{28/-} Et pone in ea ex omni re par, et familiam tuam, nisi quos anticipauit super te

18 carnem *add. frustrum carnis s.l. M • in carne add. frustrum carnis s.l. M • carnibus add. carne s.l. M* || **19** tam *add. signum crucis s.l. M* || **20** moriemini *add. morituri estis s.l. M* || **21** resuscitabimini *add. conducemini s.l. M* || **23** in negligentia *add. negligentes s.l. M* || **25** cum eo *add. signum crucis s.l. M* || **26** palmarum *add. ex palmis s.l. M • uuarum add. uuis s.l. M* || **28** et facit oleas *add. cum pinguedine s.l. M* || **29** et sunt bonae *add. dubium s.l. M* || **30** pro *add. signum crucis s.l. M* || **32** equitabitis *add. feremini s.l. M* || **34** igitur cur non *add. Nonne s.l. M* || **36** et *add. signum crucis s.l. M* || **37** nos ad *add. signum crucis s.l. M • patres nostros priores add. in patribus nostris prioribus s.l. M* || **38** Et *add. signum crucis s.l. M • homo add. uir s.l. M • cum se habet spiritum add. in se sunt daemones s.l. M • cum eo add. eum s.l. M* || **40** Confirma me, quod eo quod mentiti sunt me *add. Auxiliare mihi propter non crediderunt in me s.l. M* || **41** Igitur *add. Et s.l. M • in add. cum s.l. M • cum add. signum crucis s.l. M* || **42** scaturiet *add. ebulliet s.l. M • furnus add. dubium s.l. M* || **43** Et *add. signum crucis s.l. M • par add. paria duo s.l. M • quos add. quibus s.l. M*

uerbum eorum. Et non alloquaris me in illis qui iniuriauerunt, quod ii erunt obruti.

45 ^{29/28[26]} Et quando sedebis tu, et qui erit tecum, super arcam, igitur dic: “Laudatus est Deus, ille qui liberauit nos ex gentibus iniuriantibus!”

^{30/29[27]} Et dic: “Domine mi! Fac residere me residentia benedicta, quia tu es uelox residentium.”

^{31/30[28]} Et in hoc sunt miracula, licet fuimus ex reprobatis.

50 ^{32/31[29]} Postea creauimus post eos gentes alias.

^{33/32[30]} Et misimus in eis nuncios ipsis ut adorarent Deum quod: “Non est uobis dominus praeter eum. Igitur cur non timetis?”

^{34/33[31]} Et dixerunt primates ex gente sua, illi qui non crediderunt et mentiti sunt cum congregatione alterius saeculi et damus eis in uita huius mundi: “Non est hic nisi homo similis nobis qui manducat ex eo quod manducatis ex eo

55

^{35/-} et bibit ex eo quod bibitis.

[M 324] ^{36/34[32]} Et si obeditis uos personae simili uobis, igitur uos estis ex perditis.

^{37/35[33]} Et promittit uobis quod nos quando eritis mortui et uos eritis terra et ossa quae educemini.

60 ^{38/36[34]} Longum est, longum est quod promittunt uobis!

^{39/37[35]} Et quod non est nisi uida huius mundi mori et uiuere, et non erimus nos resuscitati.

^{40/38[36]} Et non est nisi homo qui inuenit super Deum mendacium et non erimus in eum credentes.”

65 ^{41/39[37]} Dixit: “Domine mi! Confirma me pro eo quod mentiuntur me!”

^{42/40[38]} Dixit: “Huic ad paucum consurgent paenitentes.”

^{43/41[39]} Et accepit eos stupefactio cum ueritate, et posuimus eos faenum aridum.

44 uerbum eorum *add.* dictum ex eis *s.l. M* || **46** Laudatus est Deus *add.* Laus Deo *s.l. M* • gentibus iniuriantibus *corr.* gente iniuriante *s.l. M* || **47** residere me residentia benedicta *add.* descendere descensorium (?) benedictum *s.l. M* || **48** residentium *add.* descenditorum *s.l. M* || **49** licet *add.* certe *s.l. M* • ex reprobatis *add.* intentatores *s.l. M* || **51** nuncios *add.* nuncium *s.l. M* • adorarent] uos adorarent *M* • ut adorarent *add.* quod adorate *s.l. M* || **52** Igitur cur non *add.* Nonne *s.l. M* || **54** cum congregatione alterius saeculi *add.* in occursum nouissimi *s.l. M* || **57** uos estis *add.* eritis *s.l. M* || **58** Et *add.* An *s.l. M* • eritis *add.* fuistis *s.l. M* • uos eritis *add.* fuistis *s.l. M* || **60** Longum est, longum est *add.* Ista deleuerat et nihil correxerat, nescio quo fine *s.l. M* || **61** Et quod *add.* *signum crucis s.l. M* • huius mundi *add.* nostra propinqua *s.l. M* • mori *add.* morimur *s.l. M* • uiuere *add.* uiuimus *s.l. M* || **63** homo *add.* uir *s.l. M* • mendacium] mendacium mendacium *sic bis M* || **64** erimus in eum *add.* sumus ei *s.l. M* || **65** Confirma me pro eo quod mentiuntur me *add.* Auxiliare mihi propter quod non crediderunt mihi *s.l. M* || **66** consurgent *add.* erunt *s.l. M* || **67** stupefactio *add.* rumor *s.l. M* • faenum aridum *add.* aridos *s.l. M*

Igitur longinquae sunt gentes iniuriantes.

44/42[40] Postea creauimus post eos gentes alias.

70 45/43[41] Et non anticipauit uni genti terminum suum et non terminauit.

46/44[42] Postea misimus nuncios nostros unos post alios. Quotiescumque uenit genti nuncius suus, mentiti sunt eum; et insecuti sumus aliquos super alios et posuimus eis historias. Igitur segregatio est pro gente quae non credit.

75 47/45[43] Postea misimus Moysen et fratrem eius Aaron, cum miraculis nostris et ratione manifesta,

48/46[44] Pharaoni et genti suae; et superbierunt et fuerunt gentes superbiae.

49/47[45] Et dixerunt: “Sic debemus credere duobus hominibus similibus nobis et gens [46] nobis seruiunt.”

[M 325] 50/48[47] Et mentiti sunt eos, et fuerunt ex destructis.

80 51/49[48] Et iam dedimus scripturam ut essent ii directi.

52/50[49] Et posuimus filium Mariae et matrem eius miraculum, et applicuimus eos domui sanctae, ubi erat habitatio manifesta.

53/51[50] O uos nuncii! Manducate ex bono, facite opera sancta, quod ego cum eo quod facietis sum sciens!

85 54/52[51] Et quod haec gens uestra est gens una, et ego sum dominus uester. Igitur timete me!

55/53[52] Et fuerunt differentes in facto eorum inter se in lege sua, unaquaeque pars cum eo quod habebant ii fuerunt gaudentes.

56/54[53] Igitur dimittite eis in negligentia sua donec tempus.

90 57/55[54] Et si ii putant quod nos damus eis cum eo bona et filios!

68 longinquae sunt gentes iniuriantes *add.* longe pro gentibus iniuriantibus *s.l. M* || **70** terminum suum] terminum suum terminum suum *sic bis et add. signum crucis in mg. M* • terminauit *add.* postergabunt *s.l. M* || **72** mentiti sunt *add.* negauerunt *s.l. M* • super alios *add.* ad aliquos *s.l. M* || **73** eis *add.* eos *s.l. M* • segregatio *add.* longe *s.l. M* • gente *corr.* gentibus *s.l. M* • credit *corr.* credunt *s.l. M* || **76** genti suae *add.* primatibus suis *s.l. M* • superbiae *add.* altae *s.l. M* || **77** Sic debemus credere *add.* An credimus *s.l. M* || **78** gens *add.* gentes eorum *s.l. M* • seruiunt *add.* sunt seruietes *s.l. M* || **79** mentiti sunt eos *add.* non crediderunt eis *s.l. M* || **82** applicuimus eos domui sanctae, ubi erat habitatio manifesta *add.* collegimus eos ad collem habitationis et aquae *s.l. M* || **83** uos *add.* signum crucis *s.l. M* • bono *corr.* bonis *s.l. M* • opera sancta *add.* bonum *s.l. M* • quod *add.* quia *s.l. M* • cum *add.* de *s.l. M* || **85** gens *add.* populus *s.l. M* || **87** fuerunt differentes in facto *add.* truncauerunt factum *s.l. M* • lege sua *add.* frustratim *s.l. M* || **88** cum *add.* de *s.l. M* • fuerunt *add.* sunt *s.l. M* || **89** negligentia sua donec *add.* ignorantia eorum usque ad *s.l. M* || **90** Et si ii *add.* An *s.l. M* • nos damus *add.* multiplicemus *s.l. M* • cum eo bona et filios *corr.* ex bonis et filiis *s.l. M*

- 58/56^[55] Et acceleramus eos in bonis, profecto non sentiunt.
- 59/57^[56] Et illi qui sunt ex deuotione domini sui timentes,
- 60/58^[57] et illi qui sunt in miraculis domini sui credentes,
- 61/59^[58] et illi qui sunt cum creatore suo blasphemantes,
- 95 62/60^[59] et illi qui dant eis, quod est datum eis, et corda eorum sunt laeta quia ii ad dominum suum reuertentur.
- 63/61^[60] Illi festinant in facere bene et ii sunt pro eo acquirentes.
- 64/62^[61] Et non cogimus personam nisi quod potest facere et nos habemus librum qui dicit ueritatem et ii non iniuriabunt.
- 100 65/63^[62] Immo corda eorum sunt in negligentia de hoc, et ii habent opera praeter hoc quod ii eorum sunt factores,
- [M 326] 66/64^[63] donec accepimus nos potentiam eorum cum poena, igitur tunc ii dant uoces.
- 67/65^[64] Ne detis uoces hodie quod uos a nobis non eritis uictoriosi.
- 105 68/66^[65] Quia fuerunt miracula mea lecta super uos, et fuistis super certiorationem uestram pigri,
- 69/67 et fuistis superbi cum eo nocte minus aestimantes.
- 70/68^[66] Et non animaduertunt loquelam aut si uenit eis quod non uenit patribus eorum primis.^[67]
- 110 71/69^[68] Et si non cognouerunt nuntium suum, igitur fuerunt eum negantes.
- 72/70^[69] Et dicunt ii: “Cum eo est spiritus!” Immo uenit eis cum ueritate et plures eorum pro ueritate sunt negantes.

91 Et *add. signum crucis s.l. M* || **92** Et *add. signum crucis s.l. M* || **94** cum creatore suo blasphemantes *add. in dominum suum non participant s.l. M* || **95** eis, quod est datum eis *add. quod dederunt s.l. M • laeta add. timentia s.l. M* || **96** suum *add. eorum s.l. M* || **97** facere bene *add. bonis s.l. M • eo acquirentes add. eis praeuenientes s.l. M* || **98** quod potest facere *add. capacitatem suam s.l. M* || **99** nos habemus librum qui dicit ueritatem *add. coram nobis est liber ad proferendum ueritatem s.l. M* || **100** negligentia *add. ignorantia s.l. M • ii habent opera praeter hoc add. eis sunt opera minora istius s.l. M* || **101** eorum *add. eis s.l. M* || **102** potentiam *add. diuites s.l. M* || **103** igitur tunc ii dant uoces *add. ecce sunt garriantes s.l. M* || **104** detis uoces *add. garriatis s.l. M • eritis uictoriosi add. tuebimini s.l. M* || **105** Quia *add. iam s.l. M • miracula mea lecta add. uersus mei lecti s.l. M* || **106** pigri *add. retrouertentes s.l. M* || **107** fuistis *add. signum crucis s.l. M • nocte minus aestimantes add. uigilantes uanescendo s.l. M* || **108** Et non *add. Nonne s.l. M • aut si add. an s.l. M* || **110** Et si *add. Aut s.l. M* || **111** Et *add. An s.l. M • Cum eo est spiritus add. in se sunt daemones s.l. M* || **112** pro *add. signum crucis s.l. M • ueritate corr. ueritati s.l. M • negantes add. odientes s.l. M*

- 73/71^[70] Et si sequeretur ueritatem ad uoluntates eorum, esset destructum caeli et terra et quod est in ea. Immo dedimus eis admonitiones eorum et ii ex admonitione eorum sunt remoti.
- 115
- 74/72^[71] Et si interrogabitis eis salarium, igitur salarium domini est melius et is est melior dantibus.
- 75/73^[72] Et tu uocas eos ad uiam rectorum.
- 76/74^[73] Et quod illi qui non credunt in alio saeculo sunt a uia remoti.
- 120
- 77/75^[74] Et si miseremur eorum et abstulisse quod habebant ex malo, conuerterentur inuoluti in malignitatibus eorum.
- 78/76^[75] Iam accepimus eos cum tormento; et non quieuerunt pro domino suo et non rogauerunt.
- 79/77^[76] Quousque aperuimus super eos portam poenae fortis [*M* 327] iis desperantibus.
- 125
- 80/78^[77] Et is est ille qui creauit uobis auditum, et uisus, et corda; igitur parum estis grati.
- 81/79^[78] Is est ille qui dedit uos in terra et ad eum reuertemini.
- 82/80^[79] Is est ille qui dat uitam et occidit; et is facit mutationem noctis et diei; et non estis prudentes.
- 130
- 83/81^[80] Immo dixerunt simile quod dixerunt priores.
- 84/82^[81] Dixerunt: “Cum erimus mortui et erimus terra et ossa, quod nos erimus resuscitati?”
- 85/83^[82] Iam fuit promissum nobis et patribus nostris hoc ex ante et hoc non est nisi lineae ex prioribus.”
- 135
- 86/84^[83] Dic: “Cuius est terra et quod est in ea, si uos scitis?”

113 sequeretur ueritatem *add.* sequuta est ueritas *s.l. M* • ad *add.* *signum crucis s.l. M* • esset destructum *add.* destruent *s.l. M* || **114** quod est *add.* qui sunt *s.l. M* || **116** Et si interrogabitis eis salarium *add.* An petes ab eis tributum *s.l. et uidetur legisse Ar. non leg.* sed non erat ita scriptum *non leg. in mg. M* || **117** melior] melior est *M* || **118** tu uocas eos *add.* certe tu uocabis eos *s.l. M* • rectorum *add.* rectam *s.l. M* || **119** Et quod *add.* Certe *s.l. M* • alio saeculo *add.* nouissimum *s.l. M* || **120** malo *add.* nocumento *s.l. M* || **121** inuoluti in malignitatibus eorum *add.* in superbia eorum inuoluti *s.l. M* || **123** suo et non rogauerunt *add.* eorum neque deprecantur *s.l. M* || **124** poenae *add.* tormenti *s.l. M* || **125** iis desperantibus *add.* ecce sunt admirantes, obstupepentes (?) *s.l. M* || **126** igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **127** estis grati *add.* est quod reingratiatis (?) *s.l. M* || **128** dedit *add.* creauit *s.l. M* || **129** dat uitam *add.* uiuificat *s.l. M* • occidit *add.* mori facit *s.l. M* • is facit *add.* ei est *s.l. M* • mutationem *corr.* mutatio *s.l. M* || **130** et non estis prudentes *add.* nonne intelligitis *s.l. M* || **132** quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **135** lineae ex prioribus *add.* nugae priorum *s.l. M*

- 87/85[84] Ii dicent: “Dei.” Dic: “Cur non estis admoniti?”
- 88/86[85] Dic: “Quis est dominus caelorum septem et dominus throni magni?”
- 89/87[86] Ii dicent: “Deus.” Dic: “Igitur cur non timetis?”
- 140 90/88[87] Dic: “Quis habet in manu sua regnum omnis rei, et is praecipit et non est praeceptum super eum, si uos scitis?”
- 91/89[88] Ii dicent: “Dei.” Dic: “Igitur quomodo estis uenefici?”
- 92/90[89] Immo dedimus eis ueritatem et ii sunt mendaces.
- 145 93/91[90] Non accepit Deus filium et non est cum eo dominus; nisi discedet unusquisque dominus cum quod creauisset et superbient uni super alios. Tam benedictus est Deus de eo quod figurauerunt ei.
- 94/92[91] Sciens secreti et publici, igitur tam altus est de eo quod de eo blasphemauerunt.
- 95/93[92] Dic: “Domine mi! Vis dicere me quod promisisti!”
- 150 [M 328] 96/94[93] Domine mi! Igitur ne ponas me in gentibus erratis!”
- 97/95[94] Et quod nos sumus super demonstrare tibi quod promisimus eis potentibus.
- 98/96[95] Remone cum eo quod est melius ex peccatis quod nos scimus cum eo quod faciunt.
- 99/97[96] Dic: “O domine mi! Defendo me cum te ex tentationibus diabolorum
- 155 100/98 et defendo me cum te, o domine mi, ut sint praesentes mihi.”
- 101/99[97] Quosque uenit alicui eorum mors, dixit: “O domine mi! Fac ut reuertamur!
- 102/100[98] Forsitan faciam bonum in quod reliqui facere.” Immo est id uerbum quod is dicit et post eos est terminus usque ad diem quo erunt resuscitati.
- 103/101[99] Et quando flabitur in corum, non erit parentela inter eos in die neque
- 160 interrogabuntur.

137 Cur non *add.* Nonne *s.l. M* || **139** Dei *add.* Deus *s.l. M* • cur non *add.* nonne *s.l. M* || **140** praecipit *add.* fauet *s.l. M* || **141** est praeceptum super *add.* fauetur contra *s.l. M* || **142** Igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **144** est *add.* fuit *s.l. M* • dominus *add.* aliquis dominus *s.l. M* • nisi discedet *add.* ergo abstulit *s.l. M* || **145** superbient uni super alios *add.* exaltauit alium super alium *s.l. M* || **146** Tam benedictus *add.* Laudatus *s.l. M* • de eo quod figurauerunt ei *add.* de quo narrant *s.l. M* || **147** secreti et publici *add.* futurum et praesentem *s.l. M* || **148** blasphemauerunt *add.* participant *s.l. M* || **149** Vis dicere me quod promisisti *add.* si ostendes mihi quae promittuntur *s.l. M* || **150** erratis *add.* iniuriantibus *s.l. M* || **151** Et quod *add.* Et certe *s.l. M* • potentibus *corr.* potentes *s.l. M* || **152** Remone cum eo quod *add.* Defende cum quo *s.l. M* • ex peccatis *add.* malum *s.l. M* • cum eo *add.* *signum crucis s.l. M* || **153** faciunt *add.* dicunt *s.l. M* || **154** tentationibus *add.* puncturis *s.l. M* || **155** mihi *add.* legerat sine dubio *Ar. non leg. s.l. M* || **156** Fac ut reuertamur *add.* reuertimini me *s.l. M* || **157** facere *add.* *signum crucis s.l. M* || **158** dicit *add.* dicens ei *s.l. M* • terminus *add.* purgatorium *s.l. M* • erunt resuscitati *add.* resurgentur *s.l. M* || **160** interrogabuntur *add.* interrogauerint *s.l. M* ||

- 104/102^[100] Et cui erit graue pondus suum, igitur ii sunt beati.
- 105/103^[101] Et cui erunt leuia pondera eorum, igitur sunt qui perdiderunt animas suas.
In inferno erunt perpetui,
- 106/104^[102] capiendo facies suas in igne, et ii erunt in eo perpetuum.
- 165 107/105^[103] Et non fuerunt miracula mea lecta super uos? Et fuisti cum eis mentientes!
- 108/106^[104] Dixerunt: “O domine noster! Vicerunt super nos peccata nostra et fuimus gentes errantes.
- 109/107^[105] O domine noster! Extrahe nos ab eo! Et si nos reuerteremur, igitur nos erimus iniuriatores.”
- 170 110/108^[106] Dixit: “Estote in eo! Et non loquamini me!”
- 111/109^[107] Quod erant aliqui ex seruis meis qui dicebant: “Creator noster! Nos credidimus. Igitur parce nobis et miserearis nostri quod tu es melior piorum.”
- 112/110^[108] Et accepistis eos uilipendium donec fecerunt obliuisci uos admonitionis meae et fuistis de eo derisores.
- 175 [M 329] 113/111^[109] Ego dabo mercedem eis hodie pro eo quod fuerunt patientes et ii sunt salui.
- 114/112^[110] Dixit: “Quantum dormistis in terra ratione annorum?”
- 115/113^[111] Dixerunt: “Dormiuimus nos diem aut partem diei, igitur interrogarationatores.”
- 180 116/114^[112] Dixit: “Non dormistis uos nisi parum, so uos estis scientes,
- 117/115^[113] et cogitauistis quod nos creauimus uos uane et quod uos ad nos non conuertimini?”
- /116^[114] Igitur tam altus est Deus rex uerus! Non est dominus nisi is, domini throni honorati.
- 185 -/117^[115] Et quod uocat cum Deo dominum alium, non erit salus ei cum eo, uerum ratio eius est apud dominum suum quod is est, quod non acquirunt increduli.
- 118^[116] Dic: “Domine mi! Parce et misere quia tu es melior piorum!”

161 erit graue pondus suum, igitur ii *add.* erunt grauia pondera eius, illi *s.l. M* || **162** igitur *add.* illi *s.l. M* || **164** capiendo *add.* inflammando *s.l. M* • perpetuum *add.* detecti dentibus *s.l. M* || **165** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **166** mentientes *add.* increduli *s.l. M* • Vincerunt super nos peccata *add.* Vicit nos damnatio *s.l. M* || **170** Estote *add.* Confundamini *s.l. M* || **171** qui dicebant *add.* dicentes *s.l. M* || **172** quod *add.* et *s.l. M* || **175** dabo mercedem eis *add.* nonni (?) eos *s.l. M* • et ii *add.* certe ii *s.l. M* || **177** dormistis *add.* remansistis *s.l. M* • ratione *add.* numero *s.l. M* || **178** Dormiuimus *add.* Remansimus *s.l. M* || **179** rationatores *add.* numerantes *s.l. M* || **180** dormistis *add.* remansistis *s.l. M* || **181** et *add.* An *s.l. M* || **185** erit salus *add.* existente ratione *s.l. M* || **186** quod is est *add.* Certe id *s.l. M* • quod non acquirunt increduli *add.* non beati erunt negantes *s.l. M*

[M 331] <CAPVT XXIV>

Caput Splendoris, in Almedina, in eo duo et septuaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] Caput detulimus id et iussimus; et detulimus uos in eo uersus declaratos ut sitis admoniti.

5 [²] Luxuriosa et luxuriosus; igitur percutite unumquemque centum uerberibus, et non accipiatis uos cum eis pietatem in lege Dei si uos estis credentes cum Deo et cum die ultimo, et publicetur poena eorum aliquibus ex credentibus.

[³] Luxuriosus non fornicatur nisi cum luxuriosa aut incredula, et luxuriosa non fornicatur nisi cum luxurioso aut incredulo; et est prohibitum hoc super credentes.

10 [⁴] Et illi qui infamant castas et postea non ueniunt cum quatuor testibus, igitur percutite eos octuaginta uerberibus et non recipiatis ab eis testimonium unquam quia isti sunt maligni,

[⁵] praeter eos quos paenitebit post id et facient bona opera. [M 332] Igitur Deus est indultor, pius.

15 [⁶] Et illi qui infamabunt uxores suas et non erit eis testes praeter se ipsos, igitur testimonium uniuscuiusque eorum quatuor testes per Deum, quod is est ex ueracibus,

[⁷] et quintus quod maledictio Dei super se si est ex mendacibus.

[⁸] Et auferetur ab eo poena si testimonium faciet cum quatuor testibus per Deum

1 Splendoris *add.* Luminis uel Lucis *s.l. M* • uersus *add.* erratum fuit in aconditione (?) foliorum istorum, nihil tamen deest. In alio codice notata erat in principio 64, hic in isto erant 66 in ipsa azora. *in mg. M* || **5** Luxuriosa *add.* adulter *s.l. M* • luxuriosus *add.* adultera *s.l. M* • igitur *add.* signum crucis *s.l. M* || **6** accipiatis *add.* accipiat *s.l. M* • pietatem *add.* pietas *s.l. M* • cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* || **7** die ultimo *add.* in nouissimum *s.l. M* • publicetur *add.* praesentat *s.l. M* • aliquibus *add.* aliquis *s.l. M* • credentibus *add.* fidelibus *s.l. M* || **8** Luxuriosus *add.* Adulter *s.l. M* • nisi cum luxuriosa *add.* praeter adulteram *s.l. M* • incredula *add.* participantem *s.l. M* • luxuriosa *add.* adultera *s.l. M* || **9** nisi cum luxurioso *add.* praeter adulterum *s.l. M* • incredulo *add.* participantem *s.l. M* • super credentes *add.* pro fidelibus *s.l. M* || **10** castas *add.* uxoratas (?) *s.l. M* || **12** quia isti *add.* et illi *s.l. M* • maligni *add.* peccatores *s.l. M* || **13** facient bona opera *add.* benefecerunt *s.l. M* || **19** auferetur *add.* abstulit *s.l. M* • si testimonium faciet cum *add.* quod testificatur *s.l. M* • testibus *add.* testes *s.l. M*

20 quod is non erat ex mendacibus.

[⁹] Et quintus quod ira Dei sit super eam si est ex ueracibus.

[¹⁰] Et nisi pro bonitate Dei super uos, et pietate eius, et quod Deus est indultor iudex.

25 [¹¹] Et illi qui uenerunt cum mendacio iuncti uobis, ne putetis quod est malum pro uobis, immo est id bonum pro uobis. Et unaquaeque persona ex eis habebit quod acquisiuit ex peccato et quod firmauerit admonitionem suam ex eis, pro eo erit poena magna.

[¹²] Et quando uos auditis eum, cogitabunt credentes et credulae ex sua ipsorum bonitate bonitatem et dixerunt: “Hoc est mendacium manifestum.”

30 [¹³] Et si uenissent super eum quatuor testes? Igitur non uenerunt cum testibus. Igitur isti sunt apud Deum mentientes.

[¹⁴] Et est bonitas Dei super uos et misericordia eius [*M* 334] in hoc mundo et in alio saeculo, nisi tangeret uos in quod infamatis in eo poena magna.

35 -/^[15] Et quando alloquentur eum cum linguis uestris, et dicent id cum oribus, et non erit uobis cum eis scientia; et putatis id quod est leue, et est apud Deum magnum.

¹⁵/^[16] Et si quando audisti id diceres: “Non est nobis ut loquamur cum hoc, tam benedicuts es tu! Haec est malignitas magna.”

¹⁶/^[17] Iam admonit uos Deus ut reuertamini ad id numquam si estis credentes.

¹⁷/^[18] Et declarauit Deus uobis uersus, et Deus est sapiens iudex.

40 ¹⁸/^[19] Et ille qui amant ut esset peccatum publicum in illis qui sunt credentes, pro eis erit poena crudelis

¹⁹/^{-[20]} in hoc mundo et in alio saeculo; et Deus scit et uos nescitis.

²⁰/^[21] Et est bonitas Dei super uos, et pietas eius, et quod Deus est indulgens, pius.

20 is non erat *add.* ille est *s.l.* *M* || **22** pro bonitate *add.* gratia *s.l.* *M* • pietate *add.* misericordia *s.l.* *M* || **23** iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **24** Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • iuncti *add.* sunt aliqui ex *s.l.* *M* || **25** unaquaeque persona *add.* unusquisque homo *s.l.* *M* • habebit *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **26** firmauerit admonitionem *add.* acquisiuit magnitudinem *s.l.* *M* || **27** poena magna *add.* tormentum magnum *s.l.* *M* || **28** Et *add.* Quare *s.l.* *M* • eum *add.* id *s.l.* *M* || **29** ex sua ipsorum bonitate *add.* cum animabus suis *s.l.* *M* || **30** uenissent *add.* uenerunt *s.l.* *M* • eum *add.* eum cum *s.l.* *M* • testes *add.* testibus *s.l.* *M* • igitur *add.* igitur si *s.l.* *M* • uenerunt *add.* uenient *s.l.* *M* || **31** igitur] igitur sunt *M* || **32** est bonitas *add.* nisi gratia *s.l.* *M* • eius (?) *M* || **33** nisi *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **34** Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et *add.* quod *s.l.* *M* || **35** eis *add.* eo *s.l.* *M* • leue *add.* facile *s.l.* *M* || **36** si quando *add.* nisi *s.l.* *M* || **37** es] est *M* • tam benedicuts es tu *add.* laudatus es tu *s.l.* *M* • Haec est malignitas magna *add.* Hoc est mendacium magnum *s.l.* *M* || **38** Iam admonit uos *add.* Admonet *s.l.* *M* • ad id *add.* ad simile eius *s.l.* *M* || **39** sapiens iudex *add.* sciens sapiens *s.l.* *M* || **40** esset peccatum publicum in illis qui sunt credentes *add.* publicet inhonestum in quibus crediderunt *s.l.* *M* || **41** crudelis *add.* dolens *s.l.* *M* || **43** est bonitas *add.* nisi gratia *s.l.* *M* • pietas *add.* misericordia *s.l.* *M* • indulgens *add.* misericors *s.l.* *M*

21[22] O uos qui estis credentes! Ne sequamini uestigia diaboli, quod qui sequitur
 45 uestigia diaboli, igitur is praecipit ei cum peccare abominari. Et nisi pro bonitate
 Dei super uos et pietate sua, non mundaretur aliquis ex uobis numquam. Verum
 Deus mundat quem uult et Deus est auditor sapiens.

[M 335] 22[23] Et non iurant qui habent uirtutem ex uobis et bona quae non dabunt
 50 cognatis propinquis et pauperibus et peregrinantibus in uiam Dei, et ut parcant, et
 ut pacificent. Et non amaretis ut parcat Deus uobis? Et Deus est indulgens,
 misericors.

23[24] Et illi qui infamarunt castas innocentes et credentibus, erunt maledicti in hoc
 mundo et in alio saeculo; et pro eis erit poena magna

24[25] in die quo testimonium perhibebunt super eos linguae eorum, et manus
 55 eorum, et pedes eorum cum quo fuerunt factores.

25[26] In eo die complebit Deus eis legem suam ueram et scient quod Deus est
 ueritas manifesta.

26[27] Malae pro malis et mali pro malis, et bonae pro bonis et boni pro bonis. Isti
 sunt liberati ex eo quod dixerunt, eis parceretur et dabitur nutrimentum honoratum.

27[28] O qui crediderunt! Non intretis domos quae non sunt domus uestrae donec
 60 petatis ueniam et detis salutationem super ex ea; et hoc est uobis bonum pro uobis,
 ut uos sitis recordantes.

28[29] Igitur si non inuenietis in ea aliquem, igitur non intretis donec dent licentiam
 65 uobis. Et si dicent uobis: “Reuertemini!” Igitur reuertemini, hoc est mundius pro
 uobis; quod Deus cum eo quod facitis est sciens.

29[30] Non est super uos culpa si intretis domos quod non morantur, in eis sunt bona
 ex uobis; et Deus scit quod publicatis [M 336] et quod absconditis.

30[31] Dic credentibus ut humiliant uisus suos et ut respiciant castitates suas, hoc est
 mundius eis quia Deus est sciens cum eo quod destrubuitis.

70 31[32] Et dic credentibus ut humiliant uisus suos et ut aspiciant castitates suas et non

44 quod *add.* et *s.l. M* || 45 ei *add. signum crucis s.l. M* • peccare *add. inhonesto s.l. M* •
 abominari *corr. abominabili s.l. M* • pro bonitate *add. gratia s.l. M* || 47 sapiens *add. sciens*
s.l. M || 48 bona *add. largitudinem s.l. M* || 49 cognatis propinquis *add. affinibus s.l. M* || 50
 Et non amaretis *add. Nonne amatis s.l. M* || 52 infamarunt *corr. infamant s.l. M* • castas
add. uxoratas s.l. M • et *add. signum crucis s.l. M* • credentibus *corr. credentes s.l. M* || 54
 quo testimonium perhibebunt super *add. testificabuntur contra s.l. M* || 56 eis] eis Deus *M* ||
 59 dabitur *add. signum crucis s.l. M* || 61 et detis salutationem super ex ea *add. salutetis*
uicinos eorum s.l. M • uobis bonum *add. melius s.l. M* || 62 recordantes *add. admoniti s.l. M*
 || 64 dicent uobis *add. dictum fuerit s.l. M* || 65 quod *add. et s.l. M* • cum *add. de s.l. M* || 67
 quod non morantur, in eis sunt bona ex uobis *add. inhabitatas, in eis est bonum uestrum s.l.*
M || 68 humiliant *add. retineant s.l. M* • ut respiciant castitates suas *add. custodiant pudenda*
eorum s.l. M || 69 cum *add. de s.l. M* • destrubuitis *add. operamini s.l. M* || 70 credentibus
add. credulis s.l. M • humiliant *add. ut retineant s.l. M* • suos *add. earum s.l. M* • aspiciant
 castitates suas *add. custodiant pudenda earum s.l. M*

doceant pulchritudines suas ^[33] nisi quod uidetur ex eis et ut cooperiant cum peplis suis super facies suas et non demonstrent speciem earum nisi maritis suis, aut patribus earum, aut patribus maritorum suorum, aut filiis earum, aut filiis martiorum suorum, aut fratribus earum, aut filiis fratrum earum, aut filiis sororum earum, aut faeminis, aut quod dominatur sub manibus suis, aut sequentibus praeter
75 qui non habent cupiditatem ex hominibus aut pueris qui non animaduertunt super pudenda mulierum neque feriunt eas cum pedibus suis ut sciant quod capiunt ex pulchritudinibus earum et paeniteat uos ad Deum omnes, o uos credentes, ut sitis beati.

80 ^{32[34]} Et ducite uxores uiduas ex uobis et bonis ex seruis uestris, et cum seruis uestris licet sint pauperes ditabit eos Deus ex bonitate sua. Et Deus est amplius, sapiens.

85 ^{33[35]} Et habent patientiam illi qui non inueniunt cum qua nubant donec ditet eos Deus ex bonitate sua. Et illi qui uolent redimi in instrumento ex quo dominabimini sub dextris uestris, igitur redimite eos si scitis uos quod in eis est bonum, et date eis ex bono Dei illius qui dedit uobis, et non cogatis seruas uestras super luxuriam si ipsae uolunt castitatem uolendo uos bona uitae huius mundi; et qui coget, igitur Deus autem postquam cogeritis eas est indulgens, misericors.

90 ^{34[36]} Et iam detulimus uobis miracula declarata, et exemplum illorum qui praeterierunt ante uos, et admonitionem pro iustis.

95 [*M* 337] ^{35[37]} Deus est lux caelorum et terrae. Est similis lux sua uni foramini quod in ea est lampas, et lampas posita in uitro, et uitrum sicut lucerna planeta incensa ex arbore benedicto, oliua non orientali neque occidentali, uolendo oleum eius lustrare licet non tangeret ipsum ignis. Lux super lucem. Dirigit Deus cum luce sua quem uult et dat Deus exempla pro hominibus; et Deus est cum omni re sapiens.

^{36[38]} In domibus praecepit Deus ut exaltetur et uocetur in ea nomen suum, sanctificent eum in ea in matutinis et uesperis.

100 ^{37[39]} Homines qui non perturbat eis mercimonia neque merces ex nomine Dei, et faciunt orationem, et soluunt decimas, et timent diem quo tremant in eo corda et uisus.

71 doceant pulchritudines suas *add.* detegant ornatum earum *s.l. M* || 72 facies suas *add.* pectora earum *s.l. M* • speciem *add.* ornamentum *s.l. M* || 75 sub manibus *add.* dextris *s.l. M* || 76 hominibus *add.* uiris *s.l. M* • pueris (?) *M* • animaduertunt *add.* detegunt *s.l. M* || 77 neque *add.* et non *s.l. M* • eas *add.* *signum crucis s.l. M* • sciant *add.* sciatur *s.l. M* • capiunt *add.* abscondunt *s.l. M* || 80 ducite *add.* fac nubere *s.l. M* • cum seruis *add.* ancillis *s.l. M* || 81 licet sint *add.* si essent *s.l. M* || 82 sapiens *add.* sciens *s.l. M* || 83 patientiam *add.* honestatem *s.l. M* • cum qua nubant *add.* matrimonium *s.l. M* || 84 in instrumento ex quo dominabimini *add.* ex illis qui dominati (?) sunt *s.l. M* || 86 super luxuriam *add.* in adulterium *s.l. M* || 87 castitatem *add.* matrimonium *s.l. M* • bona *add.* occidens (?) *s.l. M* • igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || 89 miracula declarata *add.* uersus manifestos *s.l. M* || 90 iustis *add.* timentibus *s.l. M* || 91 foramini *add.* fenestrae *s.l. M* || 92 posita *add.* est *s.l. M* • lucerna *add.* stella *s.l. M* || 95 luce sua *add.* lumini suo *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || 97 sanctificent (?) *M* || 98 Homines] O homines *M* • merces ex nomine *add.* uenditio a uocatione *s.l. M* || 99 faciunt orationem *add.* obseruatione orationis *s.l. M* • soluunt decimas *add.* solutione censi *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M*

³⁸[⁴⁰] Quia praemiabit eos Deus melius quam operati sunt, et auget eis ex bonitate sua, et Deus dat nutrimentum cui uult absque computo.

³⁹[⁴¹] Et illi qui non crediderunt, sunt opera eorum sicut nebulae terrenae. Et cogitat eam qui habet sitium quod sit aqua donec uenit eam, et non inuenit aliquid, et inuenit Deum apud se, et complet ei rationem suam; et Deus est celeris rationis.

⁴⁰[⁴²] Aut sicuti obscuritates in mari pleno aquae; et cooperiunt eum undae, super eum undae, et super eum nubes obscurae, pecutiendo in uicem unae super alias, qui si educeret manum suam, non posset uidere eam. Et cui non posuit [M 338] Deus ei lucem, igitur non habebit is lucem.

⁴¹[⁴³] Et non uides quod Deum sanctificat quod est in caelis et in terra? Et aues ordinatae, unaquaeque scit orationem suam et sanctificationem suam; et Deus est sciens de quo facient.

⁴²[⁴⁴] Et Dei est regnum caelorum et terrae, et ad Deum sumus ituri.

⁴³[⁴⁵] Et non uides quod Deus praecipit nubibus, et postea congregat inter eas, postea ponit omnes unam? Et uidebis pluuiam quae egreditur ex ea, et descendit a caelo pro montibus, in eis petras, et tangit cum eis quem uult, et remonet ab eo quem uult, et demonstrat radium splendoris qui aufert uisus.

⁴⁴[⁴⁶] Et facit mouere Deus noctem et diem, et quod in hoc est exemplum pro uidentibus.

⁴⁵[⁴⁷] Et Deus creauit omnem bestiam ex aqua. Et aliquae eorum sunt quae eunt super uentrem suum, et sunt aliqui eorum quae eunt super duos pedes, et ex eis sunt qui eunt super quatuor. Creat Deus quod uult; et Deus est super omnem rem potens.

⁴⁵/⁴⁶[⁴⁸] Iam detulimus uersus declaratos et Deus dirigit ad uiam rectam.

⁴⁶/⁴⁷[⁴⁹] Et dicent: “Iam credimus cum Deo et cum nuntio et obedimus.” Postea recesserunt aliqui eorum post id, igitur non sunt ii credentes.

⁴⁷/⁴⁸[⁵⁰] Et quando fuerunt uocati ad Deum et nuntium ut iudicarent inter eos, igitur

101 operati sunt *add. fecerunt s.l. M • bonitate add. gratia s.l. M || 102* dat nutrimentum cui *add. nutrit quem s.l. M || 103* terrenae *add. in planitate (?) s.l. M • et add. signum crucis s.l. M || 104* habet sitium quod sit aqua *add. sitiens aquam s.l. et in alio codice scriptum non leg. in mg. M || 105* rationem suam *add. computum eius (?) s.l. M || 106* pleno aquae *add. tempestatum s.l. M • et add. signum crucis s.l. M || 107* in uicem unae *add. aliqua (?) s.l. M • alias add. aliam s.l. M || 108* si *add. quando s.l. M || 110* Et non uides *add. Nonne uidisti s.l. M || 113* sumus ituri *add. erit status s.l. M || 114* Et non uides *add. Nonne uidisti s.l. M • praecipit add. debebat dicere “dissipat” s.l. M || 115* ex ea *add. infra eam s.l. M • descendit add. facit descendere s.l. M || 116* pro *add. ex s.l. M • petras add. ex grandine s.l. M || 117* et demonstrat radium splendoris qui aufert uisus *add. uolendo splendor fulguris sui auferre s.l. M || 118* facit mouere *add. mouit s.l. M || 119* pro uidentibus *add. admiratio pro sociis uisuum (?) s.l. M || 120* aliquae eorum sunt quae eunt *add. ex illis est qui uadit s.l. M || 121* sunt aliqui eorum quae eunt *add. ex illis est qui uadit s.l. M || 122* sunt *add. est s.l. M • eunt add. uadit s.l. M • et add. signum crucis s.l. M || 124* cum Deo *add. in Deum s.l. M • cum nuntio corr. in nuntium s.l. M || 126* iudicarent *corr. iudicent s.l. M*

uides quos eorum discedere.

[M 339]^{48/49[51]} Et si habent ii ueritatem, uenirent ad eum humiles.

130 ^{49/50[52]} Est in cordibus eorum infirmitas, et dubitauerunt, et timuerunt ne esset contrarius Deus super eos et nuntius eius; immo isti sunt iniuriatores.

^{50/51[53]} Verum est uerbum credentium quando uocant ad Deum et ad nuntium eius ut iudicent inter eos ut dicunt: “Audimus et obedimus.” Igitur isti sunt beati.

^{51/52[54]} Et qui obedit Deo et nuntio eius, et timebit, et timet eum, igitur isti sunt salui.

135 ^{52/53[55]} Et iurauerunt per Deum possibile iuramentorum suorum, quod si tu praecipies eis quod egredientur, dic: “Non iuretis! Obedientia cognia, quia Deus est sciens cum eo quod facitis.”

140 ^{53/54[56]} Dic: “Obedite Deo et obedite nuncio!” Igitur si illi recedent, igitur super eum est quod inuenit, super uos est quod uenistis super eum, igitur si obedetis ei, dirigemini; et non est super nuntium nisi applicare manifestationem.

145 ^{54/55[57]} Et promisit Deus illis qui credent ex uobis et facient bona opera quod faciet haeredes eos, quemadmodum fecit haeredes illos qui fuerunt ante eos; et quod confirmabit eis legem suam qua contentus est pro uobis, et mutabit eis postea metum eorum in securitatem: “Adorate me et non blasphemetis mecum aliquid!” Et qui non credit post hoc, igitur illi maligni.

[M 340]^{55/56[58]} Et facite orationem, et soluite decimas, et obedite nuntio; et eritis uos consequentes pietatem.

^{56/57[59]} Non putetis quod illi qui non crediderunt, remanebunt in terra, quod habitatio eorum erit ignis et mala est habitatio.

150 ^{57/58[60]} O uos qui creditis! Petant ueniam a uobis illi qui dominabimini dextris uestris et illi qui non applicant aetati uestrae tribus uicibus ante orationem aurorae;

127 igitur uidet *add.* ecce aliqui *s.l. M* • discedere *add.* recedentes *s.l. M* || **128** habent ii ueritatem *add.* erit eis ratio *s.l. M* • humiles *add.* obedientes *s.l. M* || **129** Est *add.* An est *s.l. M* • et *add.* aut *s.l. M* • et *add.* aut *s.l. M* || **130** ne esset contrarius *add.* quod iniuriabit *s.l. M* || **132** iudicent *corr.* iudicet *s.l. M* • Igitur isti *add.* Et illi *s.l. M* || **133** timet *add.* metuet *s.l. M* • igitur *add.* *signum crucis s.l. M* || **135** quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **136** praecipies *add.* praecepisti *s.l. M* || **137** cum eo quod *add.* de quo *s.l. M* || **138** Igitur *add.* et *s.l. M* || **139** inuenit *add.* affertur et (?) *s.l. M* • uenistis super eum *add.* affertur *s.l. M* || **140** applicare manifestationem *corr.* applicatio manifesta *s.l. M* || **141** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • credent *add.* crediderunt *s.l. M* • facient bona opera *add.* fecerunt bona *s.l. M* || **143** postea *add.* *signum crucis s.l. M* || **144** Adorate *corr.* Adorant (?) *s.l. M* • blasphemetis *add.* participant *s.l. M* || **145** maligni *add.* peccatores *s.l. M* || **146** decimas *add.* census *s.l. M* • eritis *add.* fortasse *s.l. M* || **147** consequentes pietatem *add.* miserabimini *s.l. M* || **148** quod illi qui non crediderunt, remanebunt *add.* quos negauerunt uictores *s.l. M* || **149** quod habitatio *add.* et hospitium *s.l. M* • mala est habitatio *add.* peior status *s.l. M* || **150** uos qui creditis *add.* qui crediderunt *s.l. M* • illi qui *add.* qui (?) *s.l. M* || **151** aetati uestrae *add.* ad adolescentiam ex uobis *s.l. M*

et quando auferetis uestes uestras inserta, et post orationem cenae, tres ignominiae sunt uobis. Non est super uos neque super eos culpa post haec, et honorabunt super uos uni ex uobis super alios. Et sic declarat Deus uobis uersus, et Deus est sciens, sapiens.

155

^{58/59}[⁶¹] Et quando applicabunt pueri ex uobis ad aetatem, igitur petant licentiam quemadmodum petierunt licentiam illi qui fuerunt ante eos. Sic declarat Deus uersus suos, et Deus est sapiens, sciens.

^{59/60}[⁶²] Et proiectiores ex mulieribus illis quae non sperant nubere, igitur non est super eas culpa ut ponant uestes suas absque cura pulchritudinis; et si uolunt honestatem et bonum pro eis et Deus est audiens, sapiens.

160

^{60/61}[⁶³] Non est super caecos culpa, neque super loripedes culpa, neque super infirmum culpa, neque super personas uestras et manducetis ex domibus uestris, aut ex domibus patrum uestrorum, aut in domibus matrum uestrarum, [*M* 341] aut domibus fratrum uestrorum, aut domibus sororum uestrarum, aut domibus auunculorum uestrorum, aut domibus amitarum uestrarum, aut in domibus consanguineorum uestrorum, aut domibus materterarum uestrarum, aut quibus dominabimini uos clauibus suis, aut uestro amico; non est super uos culpa licet manducetis iuncti aut segregati.

165

^{61/-} Igitur cum intrabitis uos domos, salutate super personas uestras reuerentia ex parte Dei et benedictione bona; et sic declarat Deus uobis uersus et sitis uos prudentes.

170

⁶²[⁶⁴] Et quod credentes illos qui crediderunt cum Deo et nuntio eius, et quando fuerunt cum eo super mandatum iunctae non discesserunt donec petierunt licentiam; et illi qui petierunt licentiam a te, illi sunt qui credunt in Deum et nuntium eius. Igitur cum petent licentiam a te pro aliqua re necessaria eis, igitur da licentiam cui uoles ex eis et pete ueniam pro eis a Deo quod Deus est indulgens, misericors.

175

⁶³[⁶⁵] Non ponatis clamare unicus ex uobis alterum, quod iam scit Deus illos qui loquuntur ex uobis per signa. Igitur uidete illos qui faciunt contrarium a mandato eius, igitur etiam inuenient eis scandalum aut inueniet eis poena crudelis.

180

152 auferetis *add.* relinquetis *s.l. M* • inserta *add.* pro meridie *s.l. M* • cenae] caenae *M* || **153** honorabunt *add.* circulantes *s.l. M* || **154** uni *add.* aliqui *s.l. M* • super alios *add.* ad aliquos *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* || **156** applicabunt *corr.* applicuerunt *s.l. M* • aetatem *add.* somnium *s.l. M* || **161** uolunt honestatem *add.* honestae erint *s.l. M* • bonum pro eis *add.* erit melius pro eis *s.l. M* || **168** licet *add.* quod *s.l. M* || **169** iuncti *add.* simul *s.l. M* || **170** reuerentia *add.* salutatione *s.l. M* || **171** et benedictione bona *add.* benedictam, bonam *s.l. M* || **172** sitis uos prudentes *add.* fortasse estis intelligentes *s.l. M* || **173** Et quod credentes illos qui crediderunt cum Deo *add.* Certe illi qui crediderunt in Deum *s.l. M* • nuntio *corr.* nuntium *s.l. M* || **174** mandatum iunctae *add.* rem congregantem *s.l. M* || **175** et *add.* ab illo *s.l. M* || **176** necessaria eis *add.* eorum *s.l. M* || **179** unicus (?) *M* • clamare unicus (?) ex uobis alterum *add.* uocationem alicuius aliorum nunci (?) inter uos quemadmodum uocant *non leg. s.l. M* || **180** illos qui loquuntur *add.* quos discedunt *s.l. M* • per signa *add.* fugitive *s.l. M* • uidete illos *add.* caueant illi *s.l. M* || **181** igitur *add.* quod *s.l. M* • aut (?) *M* • crudelis *add.* dolens *s.l. M*

^{64[66]} Et quod Dei est quod est in caelis et in terra, qui quod non estis super id, et in die quo reuertemini ad Deum faciet scire uobis cum eo quod fecistis; et Deus est in omni re sciens.

182 Et quod *add.* Certe *s.l. M* • qui *add.* non *s.l. M* || **183** reuertemini *corr.* reuertentur *s.l. M*
• faciet scire *add.* narrabit eis *s.l. M* • fecistis *add.* fecerunt *s.l. M*

[M 342] <CAPVT XXV>

Caput de Alcorano, in Mecha, in eo septem et septuaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[1] Tam benedictus est ille qui detulit Alcoranum super seruum suum ut sit nationibus admonitio.

5 [2] Ille qui est suum regnum caelorum et terrae, et non habuit filium, et non est ei particeps in regno; et creauit omnem et posuit ei terminum.

[3] Et acceperunt ab eo dominum alium; qui non crearunt aliquid et ipsi creantur,

[4] et non dominantur pro se ipsis damno neque utili; et non dominantur morti, neque uitae, neque saluti.

10 [5]⁻ Et dixerunt illi qui non crediderunt: “Et quod hoc non est nisi mendacium quod inuenit id, et auxiliatae sunt eum super id gentes aliae.” [6] Et uenerunt cum iniuria et falso testimonio.

^{5/6}[7] Et dixerunt: “Sunt uirgulae ex prioribus quos scripsit ipse et hae lectae sunt ei in matutino et uespere.”

15 ^{7/6}[8] Dic: “Detulit ille qui scit secretum in caelis [M 343] et in terra; et is est indulgens, pius.

^{8/7}[9] Et dixerunt: “Quis est iste nuntius qui manducat cibos et it in plateis? Et si descedisset ei angelus qui esset cum eo admonitor?

20 ^{9/8}[10] Aut esset porrectum ei thesaurum? Aut haberet is hortum quod manducaret ex eo?” Et dixerunt iniuriatores: “Non est nisi homo.”

^{10/9}[11] Vide quomodo dederunt tibi exempla! Et errauerunt et non poterunt habere uiam.

1 Alcorano *add.* Separatione *s.l. M* • septem et septuaginta uersus *add.* reperi tamen reuera 99 *in mg. M* || **3** Tam benedictus est *add.* Benedictus est *s.l. M* • Alcoranum *add.* separationem *s.l. M* || **4** admonitio *corr.* admonitor *s.l. M* || **5** qui *add.* “cui” debet dicere *s.l. M* • habuit *add.* accepit *s.l. M* || **6** terminum *add.* quantitatem *s.l. M* || **9** saluti *add.* resurrectioni *s.l. M* || **12** falso testimonio *add.* falsitate *s.l. M* || **13** uirgulae ex prioribus quos scripsit *add.* nugae priorum scripsit *s.l. M* • lectae sunt *add.* dictabant *s.l. M* || **14** uespere *add.* sero *s.l. M* || **17** in plateis *add.* ad nundinas *s.l. M* || **18** Et si descedisset *add.* Quare non descendit *s.l. M* || **19** porrectum *add.* *signum crucis s.l. M* • thesaurum *add.* *signum crucis s.l. M* • haberet *add.* erit eis et *signum crucis s.l. M* • manducaret *corr.* manducat *s.l. M* || **20** est nisi homo *add.* sequimini nisi uirum ueneficatum *s.l. M*

- ^{11/10}[12] Tam benedictus est ille qui, si uellet, ponet te meliorem illo paradysum, fluunt sub eo fontes, et ponet tibi arces.
- 25 ^{12/11}[13] Profecto mentiti sunt cum hora; et promisimus nos pro qui mentitur cum hora Zairam.
- ^{13/12}[14] Et quando uidebat eos ex loco longinquo, audient ei iram et uoces.
- ^{14/13}[15] Et quando eiicientur in eo in locum angustum, positi in catenis clamabunt: “O quae poena est ista!”
- 30 ^{15/14}[16] Et non clametis hodie: “Quae poena est ista una.” Et clamate poenas multas!
- ^{16/15}[17] Dic: “An hoc est melius aut paradysus perpetuus, ille qui promissus pro timentibus? Is est pro eis merx et habitatio.”
- ^{17/16}[18] Pro eis erit in eo quod uelint semper est super [M 344] creatorem tuum promissio petita.
- 35 ^{18/17}[19] In die quo congregabimus eos, et quod adorauerunt absque Deo, et dicet: “Si uos fecistis errare seruos meos istos aut ipsimet errauerint a uia?”
- ^{19/18}[20] Dixerunt: “Tam benedictus es tu! Non est neque conuenit nobis ut accipiamus absque te amicos, uerum roborasti eos et patres eorum donec obliti sint praedicationis et fuerunt gentes malae.”
- 40 ^{20/19}[21] Et ii mentiti sunt uobis in quo dixistis et non possunt recedere neque defendere se.
- ^{21/-} Et qui iniuriauerit ex uobis, gustabit is poenam maiorem.
- ^{22/20} Et non misimus ante te ex nunciis nisi illi comederunt cibos et ibant in plateas. Et posuimus unis ex uobis super alios fortunam, si essent patientes; et est dominus tuus uidens.
- 45 ^{23/21} Et dixerunt illi qui non sperant in obuiationem nostram: “Si descendissent super nos angeli aut uideremus dominum nostrum?” Igitur superbierunt in personas met suas et peccauerunt peccato magno.

23 Tam *add. signum crucis s.l. M* • te *add. signum crucis s.l. M* || **24** fontes *add. flumina s.l. M* • arces *add. palatia s.l. M* || **25** cum hora *add. in hora s.l. M* • promisimus *add. parauimus s.l. M* || **26** qui mentitur cum hora *add. quo non credit in horam s.l. M* • Zairam *add. infernum s.l. M* || **28** eiicientur *add. ponentur s.l. M* || **29** “O quae poena est ista!” *add. ibi “uah!” s.l. M* || **30** Quae poena est ista una *add. unum “uah!” s.l. M* || **31** poenas multas *add. “uah!” multa s.l. M* || **32** merx *add. praemium s.l. M* • habitatio *add. status s.l. M* || **33** semper *add. perpetui s.l. M* || **35** adorauerunt *add. adorant s.l. M* || **36** fecistis errare *add. deuiastis s.l. M* || **37** Tam benedictus *add. Laudatus s.l. M* • est neque conuenit *add. fuit s.l. M* || **38** amicos *add. protectores s.l. M* || **39** praedicationis *add. admonitionis s.l. M* • malae *add. perditae s.l. M* || **42** gustabit is poenam maiorem *add. fecimus gustare tormentum magnum s.l. M* || **44** in plateas *add. ad nundinas s.l. M* • fortunam *add. tentationem s.l. M* • si essent *add. an essetis s.l. M* || **47** Si descendissent super nos *add. Quare non fuerunt descendi super nos s.l. M* || **48** personas met *add. animas s.l. M*

- [24]/22 In die quo uidebunt angelos, non gaudebunt in eo die peccatoribus et dicent:
50 “Hic erimus petrae cum petris.”
- [25]/23 Et promissimus nos pro operabuntur opera et ponemus eos puluerem minutum.
- [26]/24 Igitur socii paradisi in eo die habebunt meliorem habitationem [M 345] et melius uerbum.
- [27]/25 In die quo aperietur caelum cum nubibus et descendent angeli descensione,
55 [28]/26 regnum in eo die ueritatis pro pio, et est ille dies super incredulos tristicis.
- [29]/27 Et in die quo premet iniuriatus super manus suas et dicet: “O uah mihi! Accipissem cum nuntio uiam!
- [30]/28 O uah mihi! Cur non accepi fulanum in amicum?
- [31]/29 Quod fecit errare me ab admonitione, postquam uenit ad me diabolus, pro
60 persona deceptor.”
- [32]/30 Et dixit nuntius: “O domine mi! Quod gens mea acceperunt hunc Alcoranum uane.”
- [33]/31 Et sic posuimus nos pro unoquoque propheta inimicum peccatorum; et sufficit dominus tuus director et defensor.
- 65 [34]/32 Et dixerunt illi qui non crediderunt: “Si delatus esset super eum Alcoranus summa una?” Sic firmabo cum eo cor tuum et ordinauimus eum ordine.
- [35]/33 Et non trahent te exemplo nisi qui ueniet cum ueritate et meliore declaratione.
- [36]/34 Illi qui resuscitabuntur super facies suas in infernum, ii sunt in malo loco et oberrata uia.
- 70 [37]/35 Iam dedimus Moysi scripturam et posuimus cum eo fratrem eius Aaron praetorem.
- [M 346] [38]/36 Et diximus: “Ite!” Genti illi qui mentiti sunt cum miraculis nostris et destruximus eos destructione.
- [39]/37 Et gens Noe quando non crediderunt in nuntios, et obruimus eos, et posuimus

49 gaudebunt in eo die *add.* erit annunciatio pro *s.l. M* || **50** erimus petrae cum petris *add.* carceratum *s.l. M* || **51** nos (?) *M •* promissimus nos (?) *add.* uenimus ad quod *s.l. M •* opera *add.* ex facto *s.l. M* || **52** minutum *add.* persam *s.l. M* || **53** uerbum *add.* meridiem *s.l. et* id est, inquit glossa: “Locus in quo statur ad umbram in meridie.” Inuenique id ipse in lexico Granatenis scriptum *Ar. non leg.* cum caph. et hispanice dicitur: “la sesta”. *in mg. M* || **54** nubibus *add.* nube *s.l. M* || **55** tristicis *add.* terribilis *s.l. M* || **56** premet iniuriatus super *add.* mordet iniuriatus *s.l. M •* dicet: “O uah mihi! *add.* dicens: “O utinam *s.l. M* || **58** O uah mihi! Cur non *add.* Heu quod non *s.l. M •* fulanum *add.* talem *s.l. M* || **59** Quod *add.* iam *s.l. M* || **60** persona deceptor *add.* homine desertor *s.l. M* || **62** uane *add.* uituperatum *s.l. M* || **63** peccatorum *add.* ex peccatoribus *s.l. M* || **64** director *add.* dux *s.l. M* || **65** Si delatus esset *add.* Quare non descendit *s.l. M* || **66** firmabo (?) *M •* Sic firmabo (?) *add.* ut firmarem *s.l. M •* ordinauimus *corr.* ordinarem *s.l. M* || **67** trahent te *add.* ueniet ad te cum *s.l. M •* ueniet cum *add.* uenimus ad te *s.l. M* || **68** in *add.* ad *s.l. M* || **71** praetorem *add.* consiliarium uel adiutorem *s.l. M* || **72** mentiti sunt cum *add.* non crediderunt in *s.l. M •* miraculis nostris *corr.* miracula nostra *s.l. M*

75 eos pro hominibus miraculum, et promisimus nos pro iniuriatoribus poenam crudelem.

[40]/³⁸ O Agd, et Tamus, et socios Raz, et aetates inter illud multas!

[41]/³⁹ Et omnium dedimus ei exempla, et omnes destruximus nos destructione.

[42]/⁴⁰ Et iam praeterierunt super urbem illam quae fuit lapidata cum petris poenae.

80 Igitur ii non conuersi fuerunt uidentes eam immo manserunt absque spe resurrectionis.

[43]/⁴¹ Et quando uenit tibi ut accipiant te in uile pretium: “An hic est ille quem misit Deus in nuntium?

85 [44]/⁴² Vult facere errare nos de dominis nostris.” Igitur sperauimus nos super eos et etiam scient in hora qua uidebunt poenam qui magis errauit a uia.

[45]/⁴³ An uidisti qui accepit deos suos ad uoluntatem suam aut si uis esse super id procurator?

[46]/⁴⁴ Et si putas quod plures eorum audiant aut habent cerebrum quod ii non sunt nisi ueluti pecus immo sunt ii errantes in uia.

90 [47]/⁴⁵ Et non uides creatorem tuum quomodo extendit umbram? Et si uellet ponet eam requiem; postea posuimus solem super ea uiam.

[M 347] [48]/⁴⁶ Postea traximus eam ad nos attractione leui.

[49]/⁴⁷ Et is est ille qui posuit uobis noctem in requiem, et dormire delectationem, et posuit diem replicantem.

95 [50]/⁴⁸ Is est ille qui mittet uentos sparsos inter manus misericordiae suae et facit descendere a caelo aquam mundam,

[51]/⁴⁹ ut resuscitet cum ea urbem mortuam et irrigabunt eam et ex ea creabimus nos pecora et homines multos.

75 promisimus *add.* parauimus *s.l. M* || 76 crudelem *add.* dolentes *sic s.l. M* || 77 Raz *add.* putei *s.l. M* • aetates *add.* generationem *s.l. M* || 79 fuit lapidata cum petris poenae *add.* pluit super illam pluuia mala *s.l. M* || 80 Igitur ii non conuersi fuerunt uidentes eam *add.* Nonne fuerunt uidentes eam (?) ? *s.l. M* • manserunt absque spe *add.* non exspectabunt *s.l. M* || 81 resurrectionis *corr.* resurrectionem *s.l. M* || 82 uenit tibi ut *add.* uiderunt te non *s.l. et uaria uidetur fuisse lectio ann (?)* † *s.l. M* • in uile pretium *add.* nisi ad nugas *s.l. M* || 84 Vult *add.* propinquus est *s.l. M* • de (?) *M* • Igitur sperauimus nos super eos *add.* nisi habuissemus patientiam pro eis *s.l. M* || 86 ad uoluntatem *add.* in uoluptatem *s.l. M* • aut si uis esse *add.* si es *s.l. M* || 88 aut habent cerebrum *add.* intelligant *s.l. M* || 89 errantes *add.* errantiores *s.l. M* || 90 Et non uides creatorem *add.* Nonne uidisti dominum *s.l. M* || 91 uiam *add.* signum *s.l. M* || 92 leui *add.* parua *s.l. M* || 93 in requiem *add.* coopertorium *s.l. M* • dormire delectationem *add.* somnium in requiem *s.l. M* || 94 replicantem (?) *M* • replicantem (?) *add.* extensam *s.l. M* || 97 resuscitet *add.* resurgamus *s.l. M* • urbem *add.* regionem *s.l. M*

- 100 [52]/50 Et iam declarauimus inter eos ut sint admoniti et non uoluerunt plures ex hominibus nisi esse increduli.
- [53]/51 Et si uellemus, nos misissemus unicuique urbi admonitorem.
- [54]/52 Igitur ne sitis obedientes et pugnete contra eos cum proelio magno!
- [55]/53 Et is est ille qui fecit duo maria; hic dulce et bonum, et hoc salsum et undosum; et posuit inter medium eorum separationem et defensionem fortificatam.
- 105 [56]/54 Et is est qui creauit ex aqua personam, et posuit parentelas et consecratus; et est dominus tuus potens.
- [57]/55 Et adorant absque Deo quod non prodest eis neque nocet eis, et sunt increduli super dominum suum apparentes.
- [58]/56 Et non misimus te nisi anuntiatorem et admonitorem.
- 110 [59]/57 Dic: “Non interrogo uos super id de salario nisi qui uult accipere ad domum suam uiam.”
- [M 348] [60]/58 Et sperat super unum, ille qui non moritur et sanctificat eum cum laude sua; et sufficit cum eo peccatorum suorum seruorum esse sciens.
- /59 Ille qui creauit caelos et terram, et quod est inter eos, in sex diebus, postea sedit super thronum pius. Igitur pete cum eo scientiam.
- 115 [61]/60[62] Et quando fuit dictum eis: “Adorate pium!” Dixerunt: “Et quis est pius? Nos adorabimus quid praecipietis nobis.” Et creuerunt ii in fuga.
- [62]/61[63] Tam benedictus est ille qui posuit in caelo plantas, et posuit in eo solem et lunam resplendentes.
- 120 [63]/62[64] Et is est ille qui posuit noctem et diem differentes pro qui uult esse admonitus aut uult esse gratus.
- [64]/63[65] Et serui pii illi qui eunt super terram humiles et quando interrogant eos ignorantes dicunt salutationem;
- [65]/64[66] et illi qui uigilant pro domino suo prouidi et recti;
- 125 [66]/65[67] et illi qui dicunt: “Domine noster! Remoue a nobis poenam inferni quia

99 declarauimus *add.* dispensauimus *s.l. M* || 100 esse increduli *add.* negationem *s.l. M* || 102 ne sitis obedientes *add.* non obediatis negantibus *s.l. M* || 103 fecit *add.* distulit *s.l. M* || 105 personam *add.* hominem *s.l. M* • parentelas *add.* eum stirpem *s.l. M* • consecratus *add.* sacrum *s.l. M* || 108 sunt increduli super *add.* est incredulus contra *s.l. M* • apparentes *add.* auxilians *s.l. M* || 110 interrogo *add.* peto *s.l. M* • super id *add.* pro eo *s.l. M* • salario *add.* praemium *s.l. M* || 112 sperat *add.* confide *s.l. M* • ille qui *add.* quem *s.l. M* • sanctificat *corr.* sanctifica *s.l. M* || 113 cum eo *add.* is *s.l. M* || 115 cum eo scientiam *add.* de eo sapientiam *s.l. M* || 117 Nos *add.* An *s.l. M* • creuerunt ii in *add.* auxilium eis *s.l. M* || 118 Tam *add.* signum crucis *s.l. M* • plantas *add.* signa *s.l. M* • solem *add.* lampadem *s.l. M* || 119 resplendentes *add.* lucidam *s.l. M* || 120 differentes *add.* dubium *s.l. M* || 121 gratus *add.* grati (?) *s.l. M* || 122 humiles *add.* dubium *s.l. M* || 123 interrogant eos ignorantes *add.* loqui sunt cum eis iniuriantes *s.l. M* • salutationem *add.* pax *s.l. M* || 124 suo prouidi *add.* eorum prostrati *s.l. M*

poena eius est mala!”

⁻⁶⁶[68] Et is est mala quies et habitatio.

⁶⁷[69] Et illi qui quando expendiderunt et non fecerunt damnum neque excusauerunt; et fuerunt inter id aequales.

130 ⁶⁸[70] Et illi qui non uocant cum Deo dominum alium, et non occidunt personam illam quam prohibet Deus nisi [*M* 349] cum ueritate, et non fornicabunt; et qui faciet id, inueniet malam.

⁶⁹[71] Duplicabitur ei poena in die iudicii et habitabit in ea pessime,

135 ⁷⁰[72] nisi quem paenitebit; et credet et operabitur sancte, igitur mutabit Deus peccata eorum propter merita bona; et est Deus indulgens, misericors.

⁷¹[73] Et quem paenitebit et operabitur sancte, igitur is erit paenitens apud Deum cum bona paenitentia.

⁷²[74] Et illi qui non facient testimonium falsum et quando transibunt per mendacium, transibunt honeste.

140 ⁷³[75] Et illi qui cum fuerunt admoniti cum uersibus domini sui non humiliati sunt super eis uelut surdi et caeci.

⁷⁴[76] Et illi qui dicent: “O domine noster! Dona nobis ex uxoribus nostris et ex creaturis nostris gaudium in oculis et pone nos ex iustis primis!”

145 ⁷⁵[77] Illi merentur cameram pro eo quod fuerunt paenitentes et inuenient in ea salutem et saluationem,

⁷⁶[78] perpetui in ea; est melior habitatio et sedes.

⁷⁷[79] Dic: “Quid faciet cum uobis dominus meus nisi precibus uestris, qui mentiti estis et essetis accepti cum poena.”

126 mala *add.* continua *s.l. M* || **127** habitatio *add.* remansio *s.l. M* || **128** fecerunt damnum *add.* prodigi fuerunt *s.l. M* || **129** excusauerunt *add.* stricti fuerunt *s.l. M* • fuerunt *add.* fuit *s.l. M* • aequales *add.* iuste *s.l. M* || **131** ueritate *add.* ratione *s.l. M* • fornicabunt *add.* adulterabunt *s.l. M* || **132** malam *add.* mala *s.l. M* || **133** iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M* • habitabit *add.* remanet *s.l. M* • pessime *add.* spretus *s.l. M* || **134** sancte *add.* bona opera *s.l. M* || **135** propter merita bona *add.* in beneficia *s.l. M* || **136** sancte *add.* bonum *s.l. M* • apud *add.* ad *s.l. M* || **137** cum bona *add.* signum crucis *s.l. M* || **138** facient testimonium *add.* testificantur *s.l. M* || **141** humiliati sunt super eis *add.* ceciderunt *s.l. M* || **143** creaturis *add.* filiis *s.l. M* • in oculis *add.* oculorum *s.l. M* • ex iustis primis *add.* pro timentibus duces *s.l. M* || **144** cameram *add.* paradisum *s.l. M* • paenitentes *add.* petientes (?) *s.l. M* || **145** saluationem *add.* pacem *s.l. M* || **146** sedes *add.* remansio *s.l. M* || **147** Quid faciet cum uobis *add.* quis existimat uos *s.l. M* • dominus meus *s.l. M*] dominum meum *M* • nisi *add.* [qui] (?) *M* || **148** precibus uestris qui mentiti estis *add.* inuocatione iam non credidistis *s.l. M* • essetis accepti cum poena *add.* quippe erit obligatio *s.l. M*

[M 351] <CAPVT XXVI>

Caput de Poetis, ex Mecha, in eo ducenti et sex et uiginti uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] T. Z. M.

⁻² Hi sunt uersus libri declarati.

5 [²]/³ Et forsā tu angis personam tuam quod non sunt credentes.

[³]/⁴ Ego noluissem deferre super eos ex caelo miraculum et humiliabunt colla sua pro eo humiliantes.

[⁴]/⁵ Et non uenit eis admonitio pii iam pridem nisi ut essent ab ea remoti.

[⁵]/⁶ Et ii mentiti sunt et uenient eis noua cum quo fuerunt cum eo derisores.

10 [⁶]/⁷ Et non uident in terra quanto nos fecimus in ea ex omni re pare honorata.

[⁷]/⁸ Et in hoc sunt miracula, et non fuerunt plures eorum credentes.

[⁸]/⁹ Et quod dominus tuus est gloriosus, misericors.

[M 352] [⁹]/¹⁰ Et quando uocauit dominus tuus Moysē ut iret ad gentem iniurāntem,

15 [¹⁰]/¹¹ gentem Pharaonis, [¹¹] Igitur cur non timetis?

¹¹/¹² Dixit: “O domine mi! Ego timeo quod negabunt me

1 ducenti et sex et uiginti *add.* sunt tamen signati tantum 209, ego uero inter scribendum reperi 225 et forte plures erant distinctiones uersuum qui non poterant perfecte numerari *in mg. M • uersus add.* Vide annotationes in decimam azoaram lib. 3 et de poetis loquitur uers. 222 *in mg. M* || **4** declarati *add.* declarationis *s.l. M* || **5** Et *add.* *signum crucis s.l. M • angis add.* conturbas *s.l. M • quod add.* quare *s.l. M* || **6** Ego noluissem *add.* Si uoluissemus *s.l. M • humiliabunt add.* remanserunt et in alio exemplari erat *Ar. non leg. s.l. M* || **7** pro eo *add.* ei *s.l. M* || **8** iam pridem *add.* noua *s.l. M* || **9** Et ii *add.* iam *s.l. M* || **10** Et non uident *add.* Nonne uiderunt *s.l. M • nos fecimus add.* creauimus *s.l. M • re add.* *signum crucis s.l. M • honorata corr.* honorato *s.l. M* || **11** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **12** Et quod *add.* Certe *s.l. M • misericors add.* pius *s.l. M* || **15** Igitur cur non timetis *add.* Nonne timent *s.l. M*

- [12]/13 et angustatur cor meum et non soluitur lingua mea. Igitur mitte Alaron!
- [13]/14 Et ii habent super me causam et timeo ne interficiant me.”
- [14]/15 Dixit: “Igitur ite cum miraculis nostris quod erimus uobiscum auditores.
- 20 [15]/16 Igitur cogite Pharaonem et dicite ei: “Nos sumus nuncii domini nationum.
[16]/17 ut mittas cum nobis filios Israel.”
- [17]/18 Dixit: “Non creauimus te usque inter nos filium et fuisti usque inter nos uitae tuae annos?
- [18]/19 Et fecisti quod fecisti, illud quod fecisti, et tu es ex incredulis!”
- 25 [19]/20 Dixit: “Ego feci id. Et uide me hic, ego sum ex iniuriatoribus.
[20]/21 Et fugi ex uobis quia timui uos; et dedit mihi dominus meus scientiam, et posuit me ex nuntiis.
[21]/22 Et haec est gratia quam habetis super me, iam feci seruos tuos filios Israelis.”
- [22]/23 Dixit Pharaon: “Et quis est dominus nationum?”
- 30 [23]/24 Dixit: “Dominus caelorum et terrae et quod est inter eos, si uos estis certificantes.”
- [24]/25 Dixit quibus erant apud eum: “Et non auditis?”
- [25]/26 Dixit: “Dominus uester et dominus patrum uestrorum priorum.”
- [26]/27 Dixit quod: “Nuntius uester ille qui fuit missus [27] ad uos est daemonicus.”
- 35 [M 353] ^{27/[28]} Dixit: “Dominus occidentis et orientis et quod est inter eos, si uos estis prudentes.”
- [28]/29 Dixit: “Si accipietis dominum absque me, ego ponam te ex carceratis.”
- [29]/30 Dixit: “Etiam ueniam tibi cum re manifesta.”
- [30]/31 Dixit: “Veni cum eo, si es ex ueridicis!”
- 40 [31]/32 Et iecit uirgam suam, et ecce facta est draco manifestus.
[32]/33 Et eduxit manum suam, et ecce facta est alba pro aspicientibus.
[33]/34 Dixit primatibus apud se quod: “Hic est ueneficus sciens,

17 cor *add.* pectus *s.l. M* || 19 erimus *s.l. M*] ero *M* || 20 cogite] uenite ad *s.l. M* || 22 Non *add.* Nonne *s.l. M* • creauimus *add.* Hispanice dicitur “creare” pro “nutrire” *s.l. M* • usque inter nos *add.* nobis *s.l. M* || 23 fuisti usque inter nos uitae tuae annos *add.* remansisti nobis ex aetate tua annos *s.l. M* || 24 quod fecisti, illud *add.* factum tuum *s.l. M* || 25 Et uide me hic, ego sum *add.* quod fui *s.l. M* • iniuriatoribus *add.* errantibus *s.l. M* || 26 quia *add.* quando *s.l. M* • scientiam *add.* iudicium *s.l. M* || 28 iam feci *add.* quod fecisti *s.l. M* • tuos *add.* *signum crucis s.l. M* || 32 quibus] cui *M* • apud *add.* circa *s.l. M* • Et non *add.* Nonne *s.l. M* || 34 est daemonicus *add.* spiritatus (?) *s.l. M* || 35 occidentis *add.* orientis *s.l. M* • orientis *add.* occidentis *s.l. M* || 37 accipietis *add.* accipies *s.l. M* || 38 Etiam *add.* Licenter *s.l. M* • tibi *add.* ad te *s.l. M*

- 34/[35] uult educere uos ex terra uostra cum ueneficiis suis. Igitur quod est quod praecipitis me?”
- 45 35/[36] Et dixerunt: “Linquite eum et fratrem suum, et mittite ad urbes ut congregentur,
- 36/[37] et ut ueniant ad te cum omni ueneficio sapiente.”
- 37/[38] Et congregati sunt uenefici pro designatione diei cogniti.
- 38/[39] Et fuit dictum hominibus: “Estis uos congregati.”
- 50 39/[40] “Forsitan uos sequemur ueneficos, si erunt ii uictores.”
- 40/[41] Igitur cum uenerunt uenefici, dixerunt Phareoni: “Habebimus nos salarium si erimus nos uictores?”
- 41/[42] Dixit: “Sic, quod uos eritis ex prioribus egomet.”
- 42/[43] Dixit ad eos Moyses: “Iacite quod uos estis iacturi!”
- 55 43/[44] Et iecerunt cortes suas et baculos suos, et dixerunt: “Per gloriam Pharaonis quod nos sumus uictores!”
- [M 354] 44/[45] Et iecit Moyses baculum suum, igitur ecce eos accipiendo quod falsificauerant.
- 45/[46] Iacuerunt uenefici proni.
- 60 46/[47] Dixerunt: “Credimus nos in domino nationum,
- 47/[48] dominum Moysis et Aaron.”
- 48/[49] Dixit: “Sic credisti ei antequam darem licentiam uobis? Ille est maior ex uobis, ille qui ostendit uobis ueneficium, igitur etiam scietis id.
- 49/[50] Ego abscindam manus uestras et pedes uestras ex contrario, et ego suspendam uos omnes!”
- 65 50/[51] Dixerunt: “Non curamus, quod nos ibimus ad dominum nostrum et conuertemur.”
- 51/[52] Et nos speramus ut parcat nobis dominus noster errores nostros quia nos

43 est quod *add. signum crucis s.l. M* || **44** me *add. signum crucis s.l. M* || **45** Et *add. signum crucis s.l. M* • fratrem *add. uidetur legisse Ar. non leg. s.l. M* || **46** ut congregentur *add. cursores s.l. M* || **48** designatione *add. termino s.l. M* || **51** Habebimus nos salarium *add. An erit nobis praemium s.l. M* || **53** Sic *add. Ita et s.l. M* • prioribus *add. propinquis s.l. M* • egomet (?) *M* || **55** cortes suas *add. Correxisset primo sic: “sortes”, deinde sic: “corda eorum”, uolebat dicere: “cordas” s.l. M* || **57** eos *add. dubium s.l. M* || **63** ex uobis, ille *add. uestrum s.l. M* • ostendit uobis *add. docuit uos s.l. M* || **65** suspendam *add. crucifigam s.l. M* || **66** curamus *add. est damnum s.l. M* • ibimus *add. signum crucis s.l. M* • et *add. signum crucis s.l. M* || **68** speramus *add. cupimus s.l. M* • errores *add. peccata s.l. M*

erimus primi credentes.”

- 70 ^{52[53]} Et reuelauimus Moysi ut iret cum seruis suis quod uos persecuti eritis.
^{53[54]} Et misit Pharaon in ciuitatibus ut congregarentur:
^{54[55]} “Et quod ii sunt socii pauci.
^{55[56]} Et quod ii sunt uobis iniuriatores.
^{56[57]} Et nos omnes congregabimus et educemus eis
75 ^{57[58]} hortos et fontes,
^{58[59]} et thesauros, et loca honorata.
^{59[60]} Sic haereditauimus filios Israelis
⁶⁰ et secuti usque ad occidentem.
^[61] Et cum obuiauuerunt duae partes, dixit sociis Moysis: [*M* 355] “Nos
80 consequemur uos.”
^[62] Dixit: “Certe est mecum dominus meus et diriget me.”
^[63] Et reuelauimus Moysi: “Percute cum baculo tuo in mari!” Et diuisum est, et fuit
facta unaquaeque pars sicut mons maximus.
^[64] Et fecimus applicare postea alios.
85 ^[65] Et liberauimus nos Moysen et qui erant cum eo omnes.
^[66] Postea submersimus omnes.
^[67] Et in hoc est miraculum, et non sunt plures eorum credentes,
^[68] et quod creator tuus est gloriosus, pius.
^[69] Et lege super eos historiam Abrahaae;
90 ^[70] cum dixit patri suo et genti suae: “Quod est quod adoratis?”

69 quia nos erimus *add.* si fuissemus *s.l. M* • credentes *corr.* credentium *s.l. M* || **70** quod *add.* quos *s.l. M* || **71** congregarentur *add.* cursores *s.l. M* || **72** socii pauci *add.* agmina pauca *s.l. M* || **73** iniuriatores *add.* *dubium* et non debebat dubitare sed uoce (?) significat: “iratum esse” *s.l. M* || **74** congregabimus *add.* cauentes *s.l. M* • eis *add.* eos *s.l. M* || **75** hortos *add.* ex hortis *s.l. M* • fontes *add.* fontibus *s.l. M* || **76** thesauros *corr.* thesauris *s.l. M* • loca honorata *corr.* locis honoratis *s.l. M* || **77** filios *add.* ea filiis *s.l. M* || **78** occidentem *add.* orientem *s.l. M* || **79** obuiauuerunt *add.* conuiderunt se *s.l. M* • partes, dixit sociis *add.* congregationes, dixerunt socii *s.l. M* || **80** Nos consequemur uos *add.* Certe iungemur *s.l. M* || **81** et *add.* qui *s.l. M* || **84** postea *add.* ibi *s.l. M* || **85** cum eo *add.* secum *s.l. M* || **87** Et *add.* *signum crucis* *s.l. M* || **88** quod creator *add.* certe dominus *s.l. M* || **90** est quod *add.* *signum crucis* *s.l. M*

[71] Dixerunt: “Adoramus imagines et humiliter eis seruimus.”

[72] Dixit: “Si ii audient uos quando uocatis eos?

73 Aut si prosunt uobis? Aut si sunt damnum ferentes?”

74[73] Dixerunt: “Imo inuenimus patres nostros qui sic faciebant.”

95 75[74] Dixit: “Et uidistis quod uos adoratis

76 uos et patres uestri praeteriti?

77[75] Igitur ii sunt inimici mei et dominus nationum,

78[76] illius qui creauit me, et is dirigit me,

79 et illius qui dat comedere mihi et dat bibere mihi.

100 [M 356] 80[77] Et quando aegretor, igitur is ducit salutem mihi.

81[78] Illius qui dabit mortem mihi et resuscitabit me.

82[79] Illius qui, spero quod parcat mihi errores meos in die iudicii.

83[80] O domine mi! Da mihi scientiam et fac applicare cum sanctis!

84[81] Et pone mihi linguam ueram usque ad posteros!

105 85[82] Et pone me ex haeredibus paradisi gratiosi!

86[83] Et parce mihi et patri meo quod is est ex errantibus!

87[84] Et non ignominies me in die resurrectionis

88[85] cum die quo non proderunt bona neque filii,

89[86] praeter ueniet ad Deum cum corde saluo.”

110 90[87] Et parabitur paradus pro iustis.

91[88] Et sic erit Algiazim pro tentatis.

92[89] Et dicetur eis: “Vbi est quod uos adoratis

91 imagines *add.* idola *s.l.* *M* • humiliter *add.* remansimus *s.l.* *M* • seruimus *add.* seruantes (?) *s.l.* *M* || **92** Si ii *add.* Vtrum *s.l.* *M* || **93** si *add.* signum crucis *s.l.* *M* • si sunt damnum ferentes *add.* obsunt *s.l.* *M* || **94** qui *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **95** Et *add.* An *s.l.* *M* || **96** praeteriti *add.* antiqui *s.l.* *M* || **97** et dominus *add.* praeter dominum *s.l.* *M* || **98** illius *add.* illum *s.l.* *M* || **99** illius *add.* illum *s.l.* *M* • dat comedere mihi *add.* nutrit me *s.l.* *M* || **100** ducit salutem mihi *add.* sanat me *s.l.* *M* || **101** Illius qui dabit mortem mihi et resuscitabit *add.* facit mori me et postea uiuificabit *s.l.* *M* || **102** Illius qui, spero *add.* et illum qui cupit (?) *s.l.* *M* || **103** scientiam *add.* iudicium *s.l.* *M* • sanctis *add.* bonis *s.l.* *M* || **104** ueram usque ad posteros *add.* ueritatis in posteris *s.l.* *M* || **105** paradisi gratiosi *add.* laetitiae *s.l.* *M* || **106** mihi et *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **107** ignominies *add.* confundas *s.l.* *M* • resurrectionis *add.* quo resurgentur *s.l.* *M* || **109** saluo *add.* integro *s.l.* *M* || **110** iustis *add.* timentibus *s.l.* *M* || **111** erit Algiazim *add.* paratur infernus *s.l.* *M* • tentatis *add.* errantibus *s.l.* *M*

- ⁹³ absque Deo? Forsan defendent uos aut roborabunt uos?”
- ⁹⁴[⁹⁰] Et erint eiecti in eum ipsi et tentatores,
- 115 ⁹⁵[⁹¹] et acies diaboli omnes.
- ⁹⁶[⁹²] Dixerunt et ipsis in inferno differentibus:
- ⁹⁷[⁹³] “Per Deum! Quod nos fuimus in errore manifesto,
- ⁹⁸[⁹⁴] quando aequabimus nos cum cum domino nationum!
- ⁹⁹[⁹⁵] Non fecit errare nos nisi peccatores.
- 120 ¹⁰⁰[⁹⁶] Igitur non habemus nos aduocatos,
- ¹⁰¹[⁹⁷] neque habemus amicum sincerum.
- [*M* 357] ¹⁰²[⁹⁸] Igitur si nos reuertemur, essemus ex credentibus.
- ¹⁰³[⁹⁹] Et quod in hoc est miraculum, et non sunt plures eorum credentes.
- ¹⁰⁴[¹⁰⁰] Et quod dominus tuus est gloriosus, pius.
- 125 ¹⁰⁵[¹⁰¹] Mentiti sunt gentes in nuntios.
- ¹⁰⁶[¹⁰²] Cum dixit eis frater suus Noe: “Cur non timetis?
- ¹⁰⁷[¹⁰³] Ego sum uobis nuntius fidelis.
- ¹⁰⁸[¹⁰⁴] Igitur timete Deum et estote obedientes,
- ¹⁰⁹[¹⁰⁵] quod non peto a uobis super id salarium, quod salarium meum non nisi super
- 130 dominum nationum.
- ¹¹⁰[¹⁰⁶] Igitur timete Deum et estote timentes!”
- ¹¹¹[¹⁰⁷] Dixerunt: “Si credemus tibi et sequemur te, erimus rustici.”
- ¹¹²[¹⁰⁸] Dixit: “Quid scio ego cum quod illi faciunt?
- ¹¹³[¹⁰⁹] Et quod ratio eorum non est nisi super dominum meum, si uos sentitis!
- 135 ¹¹⁴[¹¹⁰] Et non sum ego ut eiiciam credentes.

113 Forsan defendent uos aut roborabunt uos *add.* Vtrum auxiliabunt (?) uobis aut defendent se altiaret (?) repeticut (?) ?” *s.l. M* || **114** eiecti *add.* reuoluti *s.l. M* • tentatores *add.* errantes *s.l. M* || **115** acies *add.* exercitus *s.l. M* || **116** in inferno differentibus *add.* in eo litigando *s.l. M* || **119** fecit errare *add.* deuiauerunt *s.l. M* || **120** habemus nos aduocatos *add.* sunt nobis intercessores *s.l. M* || **121** sincerum *add.* propinquum *s.l. M* || **122** nos reuertemur *add.* erit nobis reuersio *s.l. M* || **123** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **125** Mentiti sunt *add.* Non crediderunt *s.l. M* || **128** estote obedientes *add.* obedite mihi *s.l. M* || **129** quod *add.* et *s.l. M* • salarium *add.* praemium *s.l. M* • salarium *add.* praemium *s.l. M* || **131** estote timentes *add.* obedite mihi *s.l. M* || **132** Si *add.* An *s.l. M* • sequemur *add.* sequiti sunt *s.l. M* • erimus rustici *add.* uiles *s.l. M* || **133** Quid scio ego cum quod *add.* Quae est scientia de qua *s.l. M* || **134** Et quod ratio eorum non est *add.* Non est computum eorum *s.l. M* || **135** ut eiiciam *add.* eiiciens *s.l. M*

- 115^[111] Ego sum nisi admonitor manifestus.”
- 116^[112] Dixerunt: “Nisi paeniteat te, o Noe, tu eris ex lapidatis!”
- 117^[113] Dixit: “O domine mi! Quod gens mea mentita est me!
- 118^[114] Igitur aperi inter me et inter eos aperitione et libera me et qui est mecum ex
140 credentibus!”
- 119^[115] Et liberauimus eum et qui erat cum eo in arca fabricata.
- 120^[116] Et postea obruimus qui remanserunt.
- [M 358] 121^[117] Et in hoc est miraculum, et non sunt plures eorum credentes.
- 122^[118] Et quod dominus tuus est gloriosus, pius.
- 123^[119] Et non crediderunt Agid in nuntios.
145
- 124^[120] Quando dixit eis frater eius Hud: “Cur non estis timentes?
- 125^[121] Quod ego sum uobis nuntius fidelis.
- 126^[122] Igitur timete Deum et estote obedientes!
- 127^[123] Quod non peto ego a uobis super id salarium, quod salarium meum est super
150 dominum nationum.
- 128^[124] Et operamini in omni portu signa ut ludatis;
- 129^[125] et accipiatis malos ut sitis uos perpetui.
- 130^[126] Et quando habuistis potestatem, potestatem superborum.
- 131^[127] Igitur timete Deum et estote obedientes!
- 132^[128] Et timete illum qui tribuit uobis quod scitis!
155
- 133^[129] Et tribuit uobis cum pecoribus et filiis,
- 134^[130] et hortis et fontibus;
- 135 et ego timeo super uos poenam diei magni.”
- 136^[131] Dixerunt: “Aequum est super nos ut admoneas aut non sis ex admonitoribus,
160
- 137^[132] quod hoc non est nisi mos priorum.
- 138^[133] Et nunquam nos erimus tormentati.”

137 paeniteat (?) *M* || **138** mentita est *add.* non credit in *s.l. M* || **139** aperitione *add. signum crucis s.l. M* || **141** fabricata *add. plena s.l. M* || **142** qui remanserunt *add. remanentes s.l. M* || **148** estote obedientes *add. obedite mihi s.l. M* || **149** Quod *add. Et s.l. M* • salarium *add. praemium s.l. M* || **151** Et operamini *add. An fabricatis s.l. M* • portu *add. dubium s.l. M* • ut ludatis *add. ludendo s.l. M* || **152** malos *add. aedificia s.l. M* • ut sitis *add. fortasse eritis s.l. M* || **153** habuistis *add. dubium s.l. M* • potestatem *add. dubium s.l. M* || **154** estote obedientes *add. obedite mihi s.l. M* || **156** Et *add. signum crucis s.l. M* || **158** super uos *add. pro uobis s.l. M* || **159** ut admoneas *add. aut admonuisti s.l. M* || **160** quod *add. signum crucis s.l. M*

- ¹³⁹[¹³⁴] Et mentiti sunt eum; destruximus eos. Et in hoc est miraculum, et non sunt plures eorum credentes.
- ¹⁴⁰[¹³⁵] Et quod dominus tuus est gloriosus, pius.
- 165 [M 359] ¹⁴¹[¹³⁶] Mentitus est Tamud in nuntios,
¹⁴²[¹³⁷] quando dixit eis frater eius Zaliz: “Cur non estis timentes?
¹⁴³[¹³⁸] Quod ego sum uobis nuntius fidelis.
¹⁴⁴[¹³⁹] Igitur timete Deum et estote obedientes!
- ¹⁴⁵[¹⁴⁰] Et non peto a uobis super id salarium, quod salarium meum non est nisi super dominum nationum.
- 170 ¹⁴⁶[¹⁴¹] Et sic relinquemini in quod estis securi,
¹⁴⁷[¹⁴²] in hortis et fontibus,
¹⁴⁸[¹⁴³] et satus et paluis, quarum dactyli sunt maturi.
¹⁴⁹[¹⁴⁴] Et faciunt ex montibus domos fortes.
- 175 ¹⁵⁰[¹⁴⁵] Igitur timete Deum et estote obedientes!
¹⁵¹[¹⁴⁶] Et non obediatis mandato peccatorum
¹⁵²[¹⁴⁷] illorum qui destruunt in terra et non pacificant!”
¹⁵³[¹⁴⁸] Dixerunt: “Quoad te, es tu ex ueneficatis;
¹⁵⁴[¹⁴⁹] non es tu nisi homo similis nobis. Fer miraculum, si tu es ex ueridicis!”
- 180 ¹⁵⁵[¹⁵⁰] Dixit: “Haec est camela quae habet bibere et uobis debetis bibere die significato.
¹⁵⁶[¹⁵¹] Et non tangatis eam cum malo, igitur accipiet uos poena diei magni!”
¹⁵⁷[¹⁵²] Et occiderunt eam, et fuerunt paenitentes,
¹⁵⁸[¹⁵³] et accepit eos poena; et in hoc est miraculum, et non sunt plures eorum credentes.
- 185 [M 360] ¹⁵⁹[¹⁵⁴] Et dominus tuus est gloriosus, pius.
¹⁶⁰[¹⁵⁵] Et non crediderunt gens Loth in nuntios,
¹⁶¹[¹⁵⁶] quando dixit eis eius frater Loth: “Cur non estis timentes?”

162 mentiti sunt *add.* non crediderunt in *s.l. M* || **165** Mentitus est *add.* Non crediderunt *s.l. M* || **167** Quod *add. signum crucis s.l. M* || **168** estote obedientes *add.* obedite mihi *s.l. M* || **169** salarium *add.* praemium *s.l. M* • salarium *add.* praemium *s.l. M* || **171** Et sic *add.* An *s.l. M* • estis securi *add.* est hic securi *s.l. M* || **172** hortis *corr. s.l.]* hortibus *M* || **173** dactyli *add.* racomi (?) *s.l. M* || **174** faciunt *add.* foditis *s.l. M* || **175** estote obedientes *add.* obedite mihi *s.l. M* || **178** Quoad te *add.* Certe *s.l. M* || **181** quae habet bibere et uobis debetis bibere die significato *add.* ei erit potum, uobis erit potum diei cogniti *s.l. M* || **182** igitur *add.* quia *s.l. M*

- 162^[157] Ego sum uobis nuntius fidelis.
- 190 163^[158] Igitur timete Deum et estote obedientes!
- 164^[159] Et non peto a uobis super id salarium, quia salarium meum non est nisi super dominum nationum.
- 165^[160] Sic utimini maribus ex nationibus?
- 166^[161] Et linquitis quod pro uobis creauit dominus uester ex uxoribus? Igitur profecto uos estis gentes malae!”
- 195 167^[162] Dixerunt: “Nisi paeniteat te, o Loth, tu es ex exterribus!”
- 168^[163] Dixit: “Ego sum ex operibus uestris ex abhorrentibus!
- 169^[164] Domine mi! Libera me et familiam meam ex eo quod ii faciunt!”
- 170^[165] Liberauimus eum et familiam eius omnem,
- 200 171^[168] praeter uetulam quae erat ex malis.
- 172^[169] Postea destuximus alios,
- 173^[170] Et pluimus super eos pluuiam. O Mala pluuiam pro admonitis!
- 174^[171] In hoc est miraculum, et non fuerunt plures eorum credentes.
- 175^[172] Et quod dominus tuus est gloriosus, pius.
- 205 176^[173] Et non crediderunt socii Laicate in nuntios.
- 177^[175] Quando dixit eis Scrugaib: “Cur non estis timentes?”
- [M 361] 178^[176] Ego sum nuntios fidelis.
- 179^[177] Igitur timete Deum et estote obedientes!
- 180^[178] Non peto ego a uobis super id salarium, quia salarium meum non est nisi super dominum nationum.
- 210 181^[179] Complete mensuram et non sitis ex auaris!
- 182^[180] Et ponderate cum aequo et iusto!
- 183^[181] Et non faciatis perdere hominibus res suas! Et non eatis in terra destruendo!

190 estote obedientes *add.* obedite mihi *s.l. M* || **191** salarium *add.* praemium *s.l. M* • salarium *add.* praemium *s.l. M* || **193** Sic utimini maribus *add.* An uenitis ad masculos *s.l. M* || **195** Igitur profecto *add.* Imo *s.l. M* • malae *add.* transactores *s.l. M* || **196** Nisi *add.* Si non *s.l. M* • es (?) *M* • exterribus *add.* exclusis *s.l. M* || **197** abhorrentibus *add.* odientibus *s.l. M* || **198** quod (?) *M* • ex eo quod (?) ii *add.* de quo *s.l. M* || **200** malis *add.* destructis *s.l. M* || **205** Laicate *add.* Madian, atque (?) glossa esse nomen urbis *s.l. M* || **206** timentes *add.* in alio *Ar. non leg. s.l. M* || **208** estote obedientes *add.* obedite mihi *s.l. M* || **212** ponderate *add.* scriptum erat *Ar. non leg. s.l. M* • aequo et *add.* pondere *s.l. M* || **213** faciatis perdere *add.* spernatis *s.l. M*

- 184^[182] Et timete illum qui creauit uos et gentes priores!”
- 215 185^[183] Dixerunt: “Tu es ex ueneficis!
- 186^[184] Et tu non es nisi persona similis nobis, et quod putamus quod es nisi ex mendacibus!
- 187^[185] Igitur fac cadere super nos lapides ex caelo si tu es ex ueracibus!”
- 188^[186] Dixit: “Dominus meus! Tu scis quod faciunt.”
- 220 189^[187] Et non crediderunt in eum, et accepimus eos poena diei umbrae, quo ea est poena diei magni.
- 190^[188] In hoc est miraculum, et non sunt plures eorum credentes.
- 191^[189] Et quod dominus tuus est gloriosus, pius.
- 192^[190] Et quod is est descesio domini nationum.
- 225 193^[191] Discendit cum eo spiritus fidelis
- 194^[192] super cor tuum, ut sis ex admonitoribus,
- 195^[193] cum lingua arabica manifesta,
- [M 362] 196^[194] et quod is est in libris primis.
- 197^[195] Et non fuit eis miraculum quod scirent id sapientes filiorum Israelis?
- 230 198^[196] Et si detulimus eum super aliquos ex latinis,
- 199^[197] et legerunt eum super se, et non fuerunt credentes cum eo.
- 200^[198] Sic etiam posuimus eum in cordibus peccatorum;
- 201^[199] Non crediderunt cum eo donec uiderunt poenam crudelem.
- 202^[200] Igitur uenit eis statim, et ii non sentient.
- 235 203^[201] Et dicebant: “Si nos erimus aspecti?
- 204^[202] Et quod poena nostra est correpta?

214 gentes priores *add.* naturas primas *s.l. M* || **216** persona *add.* homo *s.l. M* • quod *add.* non *s.l. M* || **218** lapides ex caelo *add.* partem caeli *s.l. M* || **219** Tu scis quod faciunt *add.* est scientior eo quod facitis *s.l. M* || **220** accepimus *corr.* accepit *s.l. M* • poena (?) *M* • poena (?) *add.* tormento (?) *s.l. M* • umbrae *add.* umbraculi *s.l. M* || **224** Et quod is *add.* Certe ista *s.l. M* || **228** quod *add.* certe *s.l. M* || **229** non *add.* nonne *s.l. M* • sapientes *add.* scientes *s.l. M* || **230** latinis *add.* barbaris *s.l. M* || **231** legerunt *add.* legit *s.l. M* • cum eo *add.* in eum *s.l. M* || **233** cum *add.* in *s.l. M* • poenam crudelem *add.* tormentum dolens *s.l. M* || **235** dicebant *corr.* dicent *s.l. M* • aspecti (?) *M* || **236** Et quod poena nostra est correpta *add.* An tormentum nostrum uelocitauit (?) *s.l. M*

- 205^[203] Et uidisti si linquemus eis annos?”
- 206^[204] Postea uenit eis quod non fuit promissum eis.
- 207^[205] Non profuit eis quod fuerunt factores,
- 240 208^[206] et non destruximus ex urbe nisi quod eam admonissemus
- 209^[207] admonitionem, ^[208] et non fuimus nos iniuriatores.
- 210^[209] Et non detulit cum eo diabolos,
- 211 et non conuenit eis et minus poterant,
- 212^[210] quod ii sunt ex auditione remoti.
- 245 213^[211] Igitur non uocetis cum Deo dominum alium, igitur eritis ex tormentatis.
- 214^[212] Et admone cognatos tuos propinquiores!
- [M 363] ²¹⁵^[213] Et humilia alam tuam cui sequetur te ex credentibus!
- 216^[214] Igitur si non obediunt tibi, igitur dic: “Ego sum liber de eo quod facitis.”
- 217^[215] Igitur spera super gloriosum, pium,
- 250 218^[216] illum qui uidet te quando surgis,
- 219^[217] et motus tuos in prostrationibus!
- 220^[218] Quod is est auditor sapiens.
- 221^[219] Ego dicam uobis super quem descendunt diaboli.
- 222^[220] Descendunt super omnem malum peccatorem.
- 255 223^[221] Eiiciunt auditum et plures eorum sunt mendaces.
- 224^[222] Et uersificatores sequitur eos consonantia.
- 225^[223] Et non uidisti quod ii sunt in quemcumque fluuium cogitando
- 226^[224] et quod dicunt quod non sunt facturi?

237 Et *add.* An *s.l. M* || **238** non *add.* signum crucis *s.l. M* || **239** factores *add.* relictis *s.l. M* || **240** ex urbe *add.* urbem *s.l. M* • eam admonissemus *add.* habet admonitores *s.l. M* || **241** admonitionem *add.* admonitio *s.l. M* || **242** detulit cum eo diabolos *add.* detulerunt eum diaboli *s.l. M* || **243** minus *add.* non *s.l. M* || **244** remoti *add.* priuati *s.l. M* || **245** uocetis *add.* uoces *s.l. M* • igitur eritis *add.* quia eris *s.l. M* || **248** liber *add.* remotus *s.l. M* || **251** motus tuos in prostrationibus *add.* reuolutionem tuam in prosternantibus *s.l. M* || **252** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **253** Ego *add.* An (?) *s.l. M* || **254** malum *add.* mendacem *s.l. M* || **255** Eiiciunt *add.* ponent *s.l. M* || **256** uersificatores sequitur eos consonantia *add.* poetae sequiti sunt eos errantes *s.l. M* || **257** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • cogitando *add.* euntes *s.l. M*

260 ^{227[225]} Praeter illos qui sunt credentes, et facient opera sancta, et inuocant Deum multum,

²²⁸ et petierunt suppetias postquam iniuriauerunt. Igitur etiam scient illi qui iniuriauerint quem motum mouerunt.

259 sancta *add. bona s.l. M* || **261** petierunt suppetias *add. defenderunt se s.l. M* •
iniuriauerunt *add. iniuriati fuerunt s.l. M*

[M 364] <CAPVT XXVII>

Caput de Formicis, in Mecha, in eo quinque et nonaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] T.Z. Hi sunt uersus Alcorani et libri manifesti,

[²] et directio pro credentibus

5 [³] illis qui faciunt orationem, et soluunt decimas, et sunt in nouissimo certificantes.

[⁴] Et quod illi qui non credunt in nouissimo, decorabimus eis opera eorum, et isti sunt caeci.

[⁵] Isti sunt ii qui habebant malam poenam et erunt in alio saeculo ex perditis.

[⁶] Et quod tu recipies Alcoranum ex parte iudicis scientis.

10 [⁷] Quando dixit Moyses familiae suae: “Ego sentio ignem, ego faciam uobis ex eo noua aut ueniam ad uos cum titione accenso ut uos gaudeatis.”

[⁸] Igitur quando applicauit, fuit uocatus: “Heu qui erat in igne, et qui erat in circuitu suo; et laudatus est dominus nationum!

[⁹] O Moyses! Scias ego sum Deus gloriosus iudex.

15 [M 365] [¹⁰] Et baculum iace!” Igitur quando uidit id mouere ueluti si esset diabolus, discessit fugiens et non moratus est. “O Moyses! Ne timeas quod non timent coram me nuntii;

[¹¹] nisi qui iniuriauit, postea mutatus est in benefacere post malum; igitur ego sum indulgens pius.

20 [¹²] Et pone manum tuam in sinu tuo, educes eam albam absque malo in nouem miraculis Pharaoni et genti suae, qui ii sunt gentes peccatrices.”

1 Formicis *add.* De formicis istis uide uersum 18 et abstine risu *s.l. M* || **4** directio *add.* adnuntiatio *s.l. M* || **5** decimas *add.* censum *s.l. M* || **7** caeci *add.* inuoluti *s.l. M* || **8** perditis *add.* debbat dicere “perditiores” *s.l. M* || **9** iudicis *add.* sapientis *s.l. M* || **11** gaudeatis *add.* calefaciatis *s.l. M* || **12** Heu (?) *M* • applicauit, fuit uocatus: “Heu (?) qui erat *add.* uenit ad eum, uocatum fuit quod: “Est benedictum qui est *s.l. M* || **14** Scias *add.* *signum crucis s.l. M* • iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **15** Igitur *add.* Et *s.l. M* || **16** moratus est *add.* reuertitur *s.l. M*

- [13] Igitur quando uenerunt eis miracula manifesta, dixerunt: “Hic est ueneficium manifestum.”
- 25 [14] Et absconderunt ea, et cognouerunt id personae suae esse iniuriam et superbiam. Vide quomodo est poena peccatorum.
- [15] Et iam dedimus Dauidi et Salomoni sapientiam. Et dixerunt: “Laudetur Deus ille qui proposuit uos super multos ex seruis suis credentibus!”
- [16] Et haeredauit Salomon Dauidi et dixit: “O uos homines! Non sumus docti loquelam auium, et fuit datum nobis ex omni re, et hoc est ex bonitate manifesta.”
- 30 [17] Et iunctae fuerunt Salomoni acies eius ex diabolis, et hominibus, et auibus, unis post alias,
- [18] donec applicuerunt super flumen formicarum. Dixit formica: “O uos formicae! Intrate habitationes uestras! [M 366] Ne terant uos Salomon et acies sua et ii non sentient id!”
- 35 [19] Et caepit ridere de dicto illius, et dixit: “Domine! Dispone in me ut gratificem gratiam tuam, illam quam dedisti mihi et super patrem tuum, et ut possim facere opera sancta ad libitum tuum et pone me in misericordia tua et cum seruis sanctis!”
- [20] Et agnouit aues et dixit: “Quid est mihi quod non uideo upupam? Aut si est ex absentibus?”
- 40 [21] Ego tormentabo eam cum poena forti, aut ingulabo eam, aut ea ueniet ad me cum ratione clara.”
- [22] Et remansit non longe, [23] et dixit: “Ego sciui quod nescis id cum eo et ueni ad te ex Saba cum nouo certo.
- 45 [23][24] Et ego inueni mulierem quae dominatur eis et habet ex omni re et habet munitionem maximam.
- [24][25] Et inueni eam et gentem eius quae adorant solem absque Deo, et facit pulchra eis diabolus opera sua, et perturbat eos a uia, et ii non sunt directi.

22 manifesta *add.* admiranda *s.l. M* || 24 personae suae esse iniuriam *add.* animae eorum iniuriosae *s.l. M* || 25 superbiam *add.* superbae *s.l. M* • quomodo est poena *add.* finem *s.l. M* || 26 sapientiam *add.* scientiam *s.l. M* || 27 Laudetur Deus ille qui proposuit uos *add.* Laus Deo qui exaltauit uos *s.l. M* • 28 Non *add.* in uentre (?) exemplari reperi negationem *s.l. M* || 29 et hoc *add.* certe *s.l. M* • ex bonitate *add.* gratia *s.l. M* || 30 iunctae *add.* congregatae *s.l. M* • acies *add.* exercitus *s.l. M* || 33 Ne *add.* ut non *s.l. M* • acies sua *add.* exercitus sui *sic s.l. M* || 34 id *add.* signum crucis *s.l. M* || 36 dedisti *add.* gratificasti *s.l. M* || 37 possim facere opera sancta *add.* faciam bonum *s.l. M* • et cum *add.* in *s.l. M* || 38 sanctis *add.* bonis *s.l. M* • agnouit *add.* dubium et requisiiuit *s.l. M* • Aut *add.* An *s.l. M* || 40 Ego *add.* Quippe *s.l. M* • poena *add.* tormento *s.l. M* • ea *add.* signum crucis *s.l. M* || 42 Ego sciui quod nescis id cum eo *add.* Circumdedi quod non circumdedisti *s.l. M* || 44 Et *add.* signum crucis *s.l. M* • dominatur eis et habet ex omni re *add.* regit eos, data est ex omni re *s.l. M* || 45 munitionem *add.* thronum *s.l. M* || 46 Et *add.* signum crucis *s.l. M* • eius *add.* suam *s.l. M* || 47 facit pulchra eis *add.* honorauit eis *s.l. M* • sua *add.* eorum *s.l. M* • perturbat *corr.* perturbauit *s.l. M*

²⁵[²⁶] Et quia non adorant eum, illum qui educit res in caelis et in terra, et scit quod abscondunt et quod publicant?

50 [M 367] ²⁶[²⁷] Deus, non est dominus nisi is, est dominus throni magni.”

²⁷[²⁸] Dicit: “Adspiciam si dicis ueritatem et tu eris ex ueracibus.

²⁸[²⁹] Et uade cum litera mea ista et iace eam eis. Postea discede ex eis et uide quod respondebunt.”

²⁹[³⁰] Dixit: “O primates! Fuit eiecta mihi litera honorata.

55 ³⁰[³¹] Ea est ex Salomone et ea est cum nomine Dei pii, misericordis.

³¹[³²] Quod non exaltauimini super me et uenite ad me salui.”

³²[³³] Dicit: “O primates! Declarate mihi in negocio, numquam determinauit in aliquo donec essetis praesentes mihi.”

60 ³³[³⁴] Dixerunt: “Nos sumus gentes firmatae et gentes potentes et fortes. ³⁵ Et determinatum sit tibi, igitur uide quid est quod praecipis.”

³⁴[³⁶] Dicit: “Certe quod reges quando ingrediuntur urbem, destruunt eam, et ponunt honoratos ex ea humiliatos; et ita faciunt.

³⁵[³⁷] Et quod ego mittam eis munus et animaduertam cum quo reuertentur nuntii.

65 ³⁶[³⁸] Igitur cum uenit ad Salomonem, dicit: “Sic uultis dare mihi thesauros? Dabit mihi Deus bona plura quod fertis uos; profecto uos cum munere uestro estis laeti.

[M 368] ³⁷[³⁹] Reuertimini ad eos quod ego ibo ad eos cum exercitibus, qui non erit numerus ei cum ea et ego eiiciam eos ex ea, et humiliabo, et ii erunt minores.”

³⁸[⁴⁰] Dicit: “O primates! Quis uestrum feret mecum mole sua immo quod uenient ad me salui?”

70 ³⁹[⁴¹] Dicit Gigas ex diabolis: “Ego ueniam ad te cum eo priusquam eleues te a loco

48 quia *add. signum crucis s.l. M • res add. absconditum s.l. M* || **51** Adspiciam si dicis *add. Videbamus utrum dixisti s.l. M • et tu eris add. aut fuisti s.l. M* || **52** Et *add. signum crucis s.l. M • ista add. hac s.l. M* || **56** salui *add. obedientes s.l. M* || **57** Declarate *add. Consulate s.l. M* || **58** numquam determinauit in aliquo *add. non fuit determinans rem s.l. M* || **59** gentes firmatae et gentes potentes et fortes *add. socii fortitudinis et socii audaciae terribilis s.l. M* || **60** determinatum sit *add. praeceptum est s.l. M* || **62** honoratos ex ea humiliatos *add. gloriosos eius habitant in miseros s.l. M* || **63** quod *add. signum crucis s.l. M • animaduertam add. uidebo s.l. M* || **65** Sic uultis dare mihi thesauros? Dabit mihi Deus bona plura quod fertis uos *add. An auxiliemini mihi cum thesauro? Sed quod dedit mihi Deus melius est quam dedit uobis s.l. M • estis laeti add. gaudetis s.l. M* || **66** Reuertimini *corr. Reuertere s.l. M • quod add. signum crucis s.l. M* || **67** erit numerus ei cum ea *add. habent potestatem contra illos s.l. M • eiiciam add. educam s.l. M • et humiliabo add. humiliatos s.l. M • et ii erunt add. signum crucis s.l. M* || **68** mole sua *add. throno suo s.l. M* || **69** salui *add. obedientes s.l. M* || **70** ueniam *add. feram s.l. M • cum eo add. id s.l. M • eleues te add. surges s.l. M*

tuo quod ego sum super id potens et fidelis.”

75 ^{40[42]} Dixit ille qui habebat notitiam cartae: “Ego ueniam ad te cum eo antequam aperias oculum et claudas.” Igitur cum uidit fidelem apud se, dixit: “Hoc est ex uirtute creatoris mei ut experiatur me si gratus ero aut non credam. Igitur qui est gratus, igitur is est gratus pro se ipso; et qui non credit, igitur dominus meus est diues, honoratus.”

^{41[43]} Dixit: “Negate ei arcem suam, animaduertam si est directa aut si est ex illis qui non sunt directi.”

80 ^{42[44]} Et postquam ea uenit, fuit dictum: “Est haec arx tua.” Dixit: “Veluti esset ea.” Iam fuit data nobis sapientia ante hoc et fuimus ex saluis.

^{43[45]} Et remouit eam ex quod stabat adorando absque Deo, quia erat ex gentibus incredulis.

^{44[46]} Fuit dictum ei: “Trade arcem.” Quando uidit eam, putauit quod erat lacus et detexit pedes suos. Dixit: “Quomodo est arx et ex petra marmore.

85 ^{45/[47]} Dixit: “Domine mi! Quod ego iniuriaui animam meam. Nunc dedidi me Salomoni et Deo, domino nationum.”

[M 369] ^{46/45[48]} Iam misimus tibi Thamud fratrem suum Zahr ut adorarent Deum. Igitur ecce eos duos socios disputando:

90 ^{47/46[49]} Dixit: “O gens mea! Cur uultis corripere cum peccato ante merita nisi ut petatis ueniam a Deo? Non eritis uos miserati.”

^{48/47[50]} Dixerunt: “Nos accepimus malum augurium de te et cum quo est tecum.” Dixit: “Augurium uestrum est apud Deum; certe uos estis gens pessima.”

^{49/48[51]} Et erant in urbe nouem socii qui destruebant in terra et non pacificabant.

^{50/49[52]} Dixerunt: “Iurate per Deum quod uigilabimus ei et familiae suae, postea

71 quod *add.* et *s.l.* *M* • potens *add.* fortis *s.l.* *M* || **72** notitiam cartae *add.* scientiam scripturae *s.l.* *M* • ueniam *add.* feram *s.l.* *M* • cum eo *add.* id *s.l.* *M* || **73** aperias oculum et claudas *add.* reuertatur tibi *non leg.* *s.l.* *M* • fidelem *add.* id stans *s.l.* *M* || **74** uirtute *add.* gratia *s.l.* *M* • si *add.* an *s.l.* *M* • non credam *add.* negabo *s.l.* *M* • Igitur *add.* Et *s.l.* *M* || **75** igitur *add.* certe *s.l.* *M* || **77** Negate ei arcem suam, animaduertam *add.* Mutate thronum eius ut uideam *s.l.* *M* • est directa *add.* dirigatur *s.l.* *M* • si est *add.* erit *s.l.* *M* || **79** Est haec arx tua *add.* Si hic sit thronus tuus *s.l.* *M* || **80** sapientia *add.* scientia *s.l.* *M* • hoc *add.* iam *s.l.* *M* • saluis *add.* obedientibus *s.l.* *M* || **81** remouit *add.* con (?) *s.l.* *M* • stabat adorando *add.* adorauit (?) *s.l.* *M* || **83** Trade arcem *add.* Intra in atrium *s.l.* *M* || **84** pedes *add.* cirura (?) *s.l.* *M* • Dixit *add.* quod signum crucis *non leg.* *s.l.* *M* • Quomodo est arx *add.* Quod est atrium *s.l.* *M* • ex petra marmore *add.* lustratum (?) ex uitro *s.l.* *M* || **85** animam *add.* personam *s.l.* *M* • dedidi *add.* dedi *s.l.* *M* || **87** tibi (?) *M* • tibi (?) *add.* ad *s.l.* *M* • ut adorarent *add.* adorate *s.l.* *M* || **88** eos *add.* signum crucis *s.l.* *M* • socios *add.* partes *s.l.* *M* || **89** uultis corripere cum *add.* festinatis *s.l.* *M* • peccato *corr.* peccatum *s.l.* *M* || **90** merita nisi ut petatis *add.* beneficium quare petatis *s.l.* *M* • Non eritis uos miserati *add.* ut misereamini *s.l.* *M* || **91** de *add.* pro *s.l.* *M* || **92** gens pessima *add.* gentes tentatae *s.l.* *M* || **93** destruebant *add.* destruunt *s.l.* *M* • pacificabant *corr.* pacificant *s.l.* *M*

- 95 dicemus amico suo: ‘Non uidimus qui destruebant familiam suam et nos sumus ueraces.’”
- 51/50^[53] Et deceperunt deceptione, et decepiemus deceptione et ii non sentient.
- 52/51^[54] Igitur aspice quomodo fuit poena deceptionis suae et gentium suarum. Ego enim destruam eos et gentium suarum.
- 100 53/52^[55] Et hae sunt habitationes suae, sunt domus uacuae pro eo quod iniuriauerunt. In hoc est miraculum pro gentibus ut sciunt.
- 54/53^[56] Et liberauimus illos qui fuerunt credentes et timentes.
- 55/54^[57] Et Loth, quando dixit genti suae: “Sic facitis abominationem et uos animaduertitis?”
- 105 56/55^[58] Et quod uos datis hominibus delectationes absque mulieribus? Certe estis gentes peccatrices!”
- [M 370] 57/56^[59] Et non fuit responsum gentis suae nisi qui dixerint: “Eiicite eos Loth ex urbe uestra et ii sunt gentes mundaе!”
- 58/57^[60] Liberauimus eum et familiam suam praeter uxorem suam, quod inuenient eam ex peccatricibus.
- 110 59/58^[61] Et lapidauimus super eos lapidibus, mala lapidatio est admonitorum!
- 60/59^[62] Dic: “Laudetur Deus et saluatio pax super suos, illos quos delegit! An Deus est melius quo quod blasphematis?”
- 61/60^[63] At quis creauit caelos et terran, et defert uobis a caelo aquam, et facit oriri cum ea omnes res uirides cum fructibus? Non possetis uos facere nasci arbores suas. Vbi est dominus cum Deo? Certe ii sunt gentes quae nesciunt.
- 115 62/61^[64] An quis posuit terram sedem, et posuit inter eam pulchritudinem, et posuit ei montes, et posuit inter duo maria repagulum? Vbi est dominus cum Deo? Certe plures eorum nesciunt.

95 amico *add.* affini *s.l. M* • uidimus *add.* adfuius *s.l. M* • destruebant familiam suam *add.* in destructionem familiae suae *s.l. M* || **98** poena *add.* finis *s.l. M* || **99** enim destruam eos et gentium suarum *add.* haec deerant in textu alteroque (?) *non leg.* et gentes illorum omnes *s.l. M* || **101** ut *add.* quae *s.l. M* || **103** Sic facitis abominationem *add.* An uenitis ad peccatum *s.l. M* || **104** animaduertitis *add.* uidetis *s.l. M* || **105** Et quod uos datis hominibus delectationes *add.* An uenitis uiros delectandos *s.l. et non leg. in mg. M* || **106** peccatrices *add.* ignorantes *s.l. M* || **107** eos *add.* familiam *s.l. M* || **108** et ii *add.* quia *s.l. M* • mundaе *add.* quae uidentur *s.l. M* || **109** inuenient (?) *M* || **110** inuenient (?) eam ex peccatricibus *add.* fecimus eam de structis *s.l. M* || **111** lapidauimus *add.* pluimus *s.l. M* • lapidibus *add.* pluuiam *s.l. M* • lapidatio *add.* pluuiam *s.l. M* || **112** Laudetur Deus *add.* Laus Deo *s.l. M* • saluatio *add.* pax *s.l. M* || **113** melius *sic M* • quo (?) *M* • quo (?) quod blasphematis *add.* aut quem participatis *s.l. M* || **114** At quis *add.* An qui *s.l. M* • facit *add.* fecimus *s.l. M* || **115** omnes res uirides cum fructibus *add.* hortos pulchros *s.l. M* • Non possetis uos facere *add.* Non fuit uobis facere *s.l. M* || **116** Vbi *add.* An alius *s.l. M* • nesciunt *add.* aequant *s.l. M* || **117** pulchritudinem *add.* flumina *s.l. M* || **118** Vbi est *add.* An alius *s.l. M*

- 120 ^{63/62[65]} Et quis respondet necessario quando uocat is, et aufert malum, et posuit uos haeredes in terra? Vbi est dominus cum Deo? Igitur pauci sunt admoniti.
- ^{64/63[66]} Et quis dirigit uos in tenebris terrae et maris? Et quis misit uentos extensos inter manus misericordiae suae? Vbi est dominus cum Deo? Tam altus est Deus de eo quod sunt blasphemantes.
- 125 [M 371] ^{65/64[67]} Et quis incaepit creationem? Postea conuertet eam. Et quis dat nutrimentum uobis ex caelo et terra? Vbi est dominus cum Deo?” Dic: “Venite cum experientis uestrum sic si estis ueraces.”
- ^{66/65[68]} Dic: “Non scio quod est in caelis et terra et secreta nisi Deus. Et non sentiunt id
- 130 ^{67/-} quando longe erunt resuscitati.
- ^{68/66[69]} Immo applicat sapientia eorum alio saeculo, immo ii sunt in dubio de eo. Igitur immo sunt caeci de eo.”
- ^{69/67[70]} Et dixerunt illi qui non crediderunt: “Erimus terra et patres nostri, quomodo nos reuertemur?”
- 135 ^{70/68[71]} Cum fuit promissum nobis hoc et patribus nostris ex ante? Et hoc non est nisi uirgulae priorum.”
- ^{71/69[72]} Dic: “Ite in terra et uidete quomodo est poena peccatorum!”
- ^{72/70[73]} Et non sis tristis super eos et non sis angustatus propter fraudes suas.
- ^{73/71[74]} Et dicent: “Quando erit haec promissio si uos estis ueraces?”
- 140 ^{74/72[75]} Dic: “Forsitan erit cito uobis aliquid illius quod corripitis.”
- ^{75/73[76]} Et quod dominus uester est uirtutis super homines uerum plures eorum non sentiunt.
- ^{76/74[77]} Et quod domimus tuus est sciens cum quod abscondunt corda eorum et quod publicant.

120 quis respondet necessario *add.* an qui exaudit coactum *s.l. M • is (?) M • uocat is (?)*
add. euocauit eum *s.l. M* || **121** haeredes *add.* uicarios *s.l. M • Vbi add.* An alius *s.l. M •*
 Igitur pauci sunt *add.* parum estis *s.l. M* || **122** Et *add.* An *s.l. M* || **123** Vbi *add.* An alius *s.l.*
M || **124** eo quod sunt blasphemantes *add.* quo participant *s.l. M* || **125** Et *add.* An *s.l. M* ||
126 dat nutrimentum uobis *add.* nutritat uos *s.l. M • Vbi add.* An alius *s.l. M* || **127** Venite
 cum experientis *add.* Afferte argumentum *s.l. M* || **128** quod *add.* qui *s.l. M • secreta corr.*
 secretum *s.l. M • nisi Deus add. non leg. s.l. M* || **129** id *add. signum crucis s.l. M* || **131**
 sapientia *add. scientia s.l. et in alio sic legitur Ar. non leg. in mg. M* || **132** Igitur *add.*
signum crucis s.l. M || **134** quomodo nos reuertemur *add.* an sumus educti *s.l. M* || **135** fuit
 promissum nobis *add.* promissi fuimus *s.l. M • Et add.* Non *s.l. M • non est add. signum*
crucis s.l. M || **136** uirgulae *add.* nugae *s.l. M* || **137** poena *add.* finis *s.l. M* || **138** super eos
add. pro eis *s.l. M • propter fraudes suas add.* de quo decipiunt *s.l. M* || **140** erit cito uobis
add. sequetur uos *s.l. M • corripitis add.* festinatis *s.l. M* || **141** Et quod *add.* Certe *s.l. M •*
 uirtutis *add.* socius gratiae *s.l. M* || **143** Et quod *add.* Certe *s.l. M • cum quod add.* quid *s.l.*
M • corda add. pectora *s.l. M*

- 145 [M 372]^{77/75[78]} Et non est secretum in caelo et terra quod non sit in libro manifesto.
^{78/76[79]} Et quod iste Alcoranus declarabit super filios Israelis plus illius quod sunt in eo differentes.
^{79/77[80]} Et quod is est uia et misericordia pro credentibus.
^{80/78[81]} Et quod dominus tuus iudicabit inter eos cum iudicio suo; et is est gloriosus,
150 sapiens.
^{81/79[82]} Habe spem super Deo sic! Tu es super ueritatem manifestam.
^{82/80[83]} Et quod tu non audis mortuos neque audire surdis responsa quando discedunt fugiendo.
^{83/81[84]} Et non poteris tu dirigere caecum de errore suo, et non facit te audire nisi qui
155 credit cum uersibus nostris, et ii sunt salui.
^{84/82[85]} Et quando cadet sententia super eos, educemus nos eis bestiam ex terra quae loquetur eis quod homines fuerunt cum miraculis nostris non certificantes.
^{85/83[86]} Et in die quo congregabimus ex unaquaque gente socium qui mentitus est cum miraculis nostris, et ii uenient unus post alios,
160 ^{86/84[87]} donec uenerunt ligati, dicet: “Sic mentiti estis cum miraculis meis? Et non habuistis de eis scientiam, igitur uos quid fecistis?”
^{87/85[88]} Et fuit data super eos pro eo quod fuerunt iniuriatores, et ii non loquentur.
^{88/86[89]} Et non uiderunt quod nos posuimus noctem ut quiescant [M 373] in ea et diem ut negocientur? Et quod in hoc est miraculum pro gentibus et credunt.
165 ^{89/87[90]} Et in die quo flabunt in cornu, et timebunt qui erunt in caelis et qui erunt in terra nisi quem uolet Deus; et omnes uenient ad eum humiles.
^{90/88[91]} Et uidebis montes, quod putabitis quod sunt congelati, et ii transibunt quomodo transeunt nubes; mysterium Dei illius qui formauit omnem rem, Qui est

145 secretum *add.* occultum *s.l. M* • quod non *add.* nisi *s.l. M* || **146** Et quod *add.* Quippe *s.l. M* • declarabit super filios *add.* narrat filiis *s.l. M* || **148** uia *add.* directio *s.l. M* || **149** Et quod *add.* Certe *s.l. M* || **150** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **151** Habe spem super *add.* Fide in *s.l. M* || **152** Et quod tu non audis mortuos neque audire *add.* Certe tu non audire facis mortuos signum crucis neque audire facis uocationem *s.l. M* • responsa *add.* uocationem *s.l. M* || **153** fugiendo *add.* retrogrediendo (?) *s.l. M* || **154** poteris tu dirigere caecum *add.* es tu dux pro caecis *s.l. M* || **155** cum uersibus *add.* in miraculis *s.l. M* • salui *add.* *dubium s.l. M* || **157** quod *add.* qua *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* • non certificantes *add.* incerti *s.l. M* || **159** socium qui mentitus est cum *add.* agmina ex quibus non credunt in *s.l. M* • unus post alios *add.* separati *s.l. M* || **160** uenerunt *add.* uenient *s.l. M* • ligati *add.* signum crucis *s.l. M* • Sic mentiti estis cum miraculis meis *add.* An negastis miracula mea *s.l. M* || **161** igitur *add.* an *s.l. M* || **163** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **164** ut negocientur *add.* ad uidendum *s.l. M* • Et quod *add.* Certe *s.l. M* • et credunt *add.* credentibus *s.l. M* || **165** cornu *add.* tuba *s.l. M* || **167** congelati *add.* quieti *s.l. M* || **168** transibunt quomodo transeunt nubes *add.* ambulat sicut ambulatio nubium *s.l. M* • mysterium *add.* opus *s.l. M* • formauit *add.* fabricauit *s.l. M* • Qui *add.* quia *s.l. M*

scient cum eo quod facitis.

170 ^{91/89[92]} Et qui ueniet cum bonis operibus pro eo, erit melius quam illis, et ii erunt ex timore illis diei securi.

^{92/90[93]} Et qui uenient cum peccatis, eiicientur facies eorum in ignem, igitur praemiabuntur non plus quam fecerunt.

175 ^{93/91[94]} Et qui ego praecipior ut adorem Deum istius urbis illius, qui prohibuit, et ei est omnis res, et praecipior ut sum ex mauris,

^{94/92[95]} et ut legerem Alcoranum. Igitur qui diriget, is diriget pro se ipso; et qui errabit, igitur dic: “Igitur ego sum ex admonitoribus.”

^{95/93} Et dic: “Laus Deo qui etiam monstrabit nobis miracula sua! Et cognoscetis id, et non est dominus tuus negligens de eo quod facitis.”

169 cum eo quod *add.* de quo *s.l. M* || **170** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • bonis operibus *add.* bono *s.l. M* || **171** timore *add.* pauore *s.l. M* || **172** peccatis *add.* malis *s.l. M* || **173** igitur praemiabuntur non plus quam fecerunt *add.* praemiabimini nisi quae fecistis *s.l. M* || **174** Et qui ego praecipior ut adorem Deum istius *add.* Quippe non praeceptum fuit mihi nisi adorare dominum istius *s.l. M* • urbis *add.* non leg. in mg. *M* || **175** mauris *add.* obedientibus *s.l. M* || **177** Igitur *add.* Certe *s.l. M* || **178** id *add.* ea *s.l. M*

[M 374] <CAPVT XXVIII>

Caput de Determinatione, in Mecha, in eo octo et octuaginta uersus.

In nomine Dei pii, misericordis.

[¹] T.Z.M.

⁻² Hi sunt uersus Dei manifesti.

5 [²]/³ Legemus super te ex historia Moysi et Pharaonis cum ueritate pro gentibus credentibus.

[³]/⁴ Et quod Pharaon exaltatus est in terra et posuit uicinos suos differentes. Sunt iudicati aliqui ex eis ingulando filios suos et dando uitam uxoribus suis, et is fuit ex destructoribus.

10 [⁴]/⁵ Et uolumus augere super illos qui fuerunt subditi in terra, et ponemus eis dominos, et ponemus eis haeredes.

[⁵]/⁶ Et potentes fecimus eos in terra, et monstramus Pharaoni et Aamae et genti eorum ex eis, non fuerunt custoditi.

15 [⁶]/⁷ Et reuelauimus matri Moysi ut lactaret eum et: “Quando timuisti super eum quod iecisti eum in flumen, et non timeas neque habeas tristitiam, quod ego redidam tibi et ponemus eum ex nuntiis.”

[M 375] [⁷]/⁸ Et acceperunt eum familiae Pharaonis ut esset eis inimicus et tristitia, et quod Pharaon et Amon et exercitus sui fuerunt peccatores.

1 de Determinatione *add.* Narrationis *s.l. M* || **2** In *add.* Cum *s.l. M* || **7** Et quod *add.* Quia *s.l. M* • suos differentes *add.* eius subiectos *s.l. M* || **8** iudicati (?) *M* • iudicati (?) *add.* spernaces (?) *s.l. M* • aliqui (?) *M* • suos *add.* eorum *s.l. M* • dando uitam uxoribus *add.* uiuere reliquendo uxores eorum, sed non (?) intellexit, dicere debebant: “pudore afficiendo (?) uxores suas (?) *s.l. M* • et is *add.* quia *s.l. M* || **10** augere *add.* gratificare *s.l. M* || **11** dominos *add.* duces *s.l. M* • eis *add.* eos *s.l. M* || **12** monstramus (?) *M* • monstramus (?) *corr.* monstrabimus *s.l. M* • Aamae *add.* Araon *s.l. M* • genti *add.* exercitibus *s.l. M* || **13** non fuerunt custoditi *add.* quod fuerunt caentes *s.l. M* || **16** habeas tristitiam, quod ego redidam tibi *add.* tristeris, quia nos reddimus eum tibi *s.l. M* || **17** acceperunt *add.* collegerunt *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **18** et quod *add.* certe *s.l. M* • peccatores *add.* errantes *s.l. M*

20 ^{[8]/9} Et dixit uxor Pharaonis: “Hic est gaudium oculorum meorum et tuorum, non occidamus eum, forsán proderit nobis aut accipiemus eum in filium.” Et ii non sentiebant.

^{[9]/10} Et illuxit uoluntas matris Moysis uacua, et uoluit manifestare cum eo nisi qui ligauimus nos super cor eius ut esset ex credentibus.

25 ^{[10]/11} Et dixit sorori suae: “Sequere eum et custodi eum ex loco remoto ne illi sentiant.”

^{[11]/12} Et prohibuimus nos super eum lactare ea ante, et dixit: “Ego dirigam uos super familiam et domum quae custodiet eum pro uobis, et ii erunt uobis humiles.”

^{[12]/13} Et reddidimus eum matri suae ut gauderent oculi eius et non tristaretur, et ut sciret quod promissum Dei est ueritas, uerum plures eorum nesciunt id.

30 ^{[13]/14} Et quando applicuit ad robur et ad hominem, dedimus ei scientiam et sapientiam. Et sic praemiamus iustos.

35 ^{[14]/15} Et intrauit ciuitatem super tempus quo erant in negligentia uicini eius, et inuenit in ea duos homines qui ad inuicem occidebantur. Hic de gente sua et hic de inimicis suis. [M 376] Et auxiliatus est illum is qui erat ex gente sua super illum qui erat ex inimicis suis. Auxiliatus est eum Moyses et compleuit iudicium super eum. Dixit: “Hoc est ex opere diaboli qui est inimicus in errore manifesto.”

^{[15]/16} Dixit: “Domine mi! Quod ego iniuriam personam meam! Igitur parce mihi!” Et pepercit ei, et is est indulgens, misericors.

40 ^{[16]/17} Dixit: “Domine mi! Per gratiam quam fecisti super me numquam ero auxiliator peccatoribus.”

^{[17]/18} Et illuxit in urbe timens, ecce hic ille qui petiit auxiliim ab eo heri, et auxiliatus est eum. Dixit ei Moyses: “Tu eris fortis, manifestus.”

45 ^{[18]/19} Igitur quando uoluerit dare illi qui erat inimicus eorum, dixit: “O Moyses! Vis tu interficere me quemadmodum occidisti hominem heri? Aut uis ut facturus sis superbus in terra et non uis esse ex pacificantibus.”

^{[19]/20} Et uenit homo ex capite urbis eundo, dixit: “O Moyses! Quod primates eunt

19 oculorum meorum et tuorum *add.* oculi mihi et tibi *s.l. M* || **20** occidamus *corr.* occidatis *s.l. M* || **22** illuxit uoluntas *add.* remansit cor *s.l. M* • uacua *add.* uidit (?) et legerat *Ar. non leg.* et sine dubio *s.l. M* • et uoluit manifestare cum eo *add.* parum adfuit (?) quin manifestaret eum *s.l. M* || **24** custodi *add.* uidit *s.l. M* • ex loco remoto *add.* ominus (?) *s.l. M* || **26** Ego *add.* Vtrum (?) *s.l. M* || **27** domum (?) *M* • et domum (?) *add.* domus *s.l. M* • humiles *add.* benefici *s.l. M* || **30** applicuit ad robur *add.* peruenit ad fortitudinem *s.l. M* • ad hominem *add.* maturauit *s.l. M* || **31** scientiam et sapientiam *add.* iudicium et scientiam *s.l. M* • iustos *add.* benefactores *s.l. M* || **32** super tempus quo erant in negligentia uicini *add.* tempore negligentiae uicinatorum *s.l. M* || **33** qui ad inuicem occidebantur *add.* compugnantes *s.l. M* || **34** auxiliatus est illum *add.* opem stetiit (?) ab illo *s.l. M* || **35** Auxiliatus est *add.* et confodit *s.l. M* || **36** in errore manifesto *add.* deuiator manifestus *s.l. M* || **37** Quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **38** et *add.* quia *s.l. M* || **41** Et illuxit *add.* mane recessit *s.l. M* || **44** hominem *add.* personam *s.l. M* • Aut *add.* Non *s.l. M* • ut facturus sis *add.* nisi eris *s.l. M*

quaerendo te ut interficiant te. Igitur egredere quod ego sum tibi ex dedeceptoribus.”

50 [20]/²¹ Igitur egressus est ex ea. Timens, respiciens dixit: “Domine mi! Libera me ex gentibus iniuriantibus!”

[21]/²² Et postquam reuersus est usque ad Madiam, dixit: “Forsan [M 377] dominus meus diriget me per aliam uiam.”

[22]/²³ Igitur quando applicuit ad aquam Madae, uenit super eam societatem hominum qui bibebant.

55 [23]/- Et inuenit praeter eos duas mulieres pascentes. Dixit: “Quid est quod uobis quaeritis?” Dixerunt: “Non possumus bibere donec congregentur pastores et pater noster est senex prouectus.”

[24] Igitur dedit bibere eis. Postea recessit ad umbram et dixit: “Domine mi! Quod ego sum quid detulisti mihi ex bono pauper.”

60 [25] Et uenit ad eum una earum, eundo super uerecundiam, dixit quod: “Pater meus uocat te. Dabit mercedem pro eo quod dedisti bibere pro nobis.” Igitur quando uenit ad eum et declarant super eum negocium, dixit: “Ne timeas! Tu es saluus ex gentibus errantibus.”

65 [26] Dixit una earum: “O pater! Accipe eum cum salario quod is est melior cui posses dare salarium, qui est fortis et fidelis.”

[27] Dixit: “Ego uolo nubas tu cum una ex filiabus meis, quam uelis, ut seruias mihi octo annis, et si complebis decem, sis ad libitum tuum. Et nolo cogere super te, inuenies me, si uolet Deus, ex sanctis.”

70 [28] Dixit: “Hoc sit inter me et inter te, quod uis ex duobus finibus. Et non erit culpa super me, et Deus est super quod dico procurator.”

[M 378] [29] Igitur quando compleuit Moyses tempus, discessit cum familia sua, sensit ex terga montis ignem. Dixit familiae suae: “Exspectate hic quod eo sensi ignem. Forsan feram uobis ex eo cum responso aut cum titione ex igne et uos

47 eunt quaerendo *add.* consulunt in *s.l. M* || 48 dedeceptoribus *add.* *signum crucis s.l. M* || 52 diriget *add.* direxit *s.l. M* • per aliam uiam *add.* in directionem uiae *s.l. M* || 54 bibebant *add.* bibere dabant *s.l. M* || 55 pascentes *add.* expellentes *s.l. M* || 56 bibere *add.* dare potum *s.l. M* • congregentur *add.* reuertentur *s.l. M* || 58 eis *add.* pro eis *s.l. M* || 59 quid *add.* in alio *Ar. non leg. s.l. M* || 61 Dabit mercedem pro eo quod *add.* ut remuneret praemio de eo quod *s.l. M* || 62 declarant super eum negocium *add.* narrant ei historiam *s.l. M* || 63 errantibus *add.* iniuriantibus *s.l. M* || 64 Accipe eum cum salario *add.* *non leg.* remunera eum *s.l. M* || 65 cui posses dare salarium *add.* remunerassi (?) *s.l. M* || 66 nubas tu *add.* nubere te *s.l. M* • quam uelis, ut seruias mihi *add.* ut conremuneres me *s.l. M* || 67 sis ad libitum tuum *add.* tua erit *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || 68 sanctis *add.* bonis *s.l. M* || 69 quod uis ex duobus finibus *add.* ex quolibet termino complesti (?) *s.l. M* || 70 dico procurator *add.* dicimus protector *s.l. M* || 71 tempus *add.* terminum *s.l. M* || 72 sensit] sentiit *M* • terga *add.* parte *s.l. M* • familiae *add.* familis (?) *s.l. M* || 73 cum responso *add.* nouum *s.l. M* • cum titione *add.* titionem *s.l. M*

gaudebitis.”

75 ^[30] Igitur quando applicuit ad eum, fuit uocatus ex parte fluminis dextra in loco benedicto ex arboribus: “O Moyses! Ego sum dominus nationum!

^[31] Iace uirgam tuam!” Igitur quando uidit eam quae mouebatur ueluti diabolus, recessit fugiendo et non rediit. “O Moyses! Reuerte et non timeas! Quod tu es ex securis.

80 ^[32] Pone manum tuam in sinu tuo! Educes eam albam absque malo. Et applica tibi alam tuam ex lepra et haec est tibi signum ex domino tuo ad Pharaonem et gentem suam, quia ii sunt gentes peccatrices.”

^[33] Dixit: “Domine mi! Ego occidi ex eis personam et timeo ut occidant me.

85 ^[34] Et frater meus Aaron est expeditior me in lingua, igitur mitte eum mecum ut credant mihi, quod ego timeo ut mentiuntur me.”

^[35] Dixit: “Ego confirmabo scientiam tuam cum fratre tuo et ponemus [*M* 379] uobis potentiam, et non applicabunt ad uos cum miraculis nostris uobis et qui sequentur cum uobis et inuenietis.”

90 ^[36] Igitur quando uenit eis Moyses cum miraculis nostris declaratis, dixerunt: “Non est hic nisi ueneficium inuentor et non audiuius quod hoc in patribus nostris primis.”

^[37] Et dixit Moyses: “O dominus meus! Tu scis cum quo ueni directus circa eum et pro quo ei erit merx domus, quod hoc est quod non augebuntur peccatores.”

95 ^[38] Et dixit Pharaon: “O uos primates! Non cognosco uobis dominum praeter me, igitur obedite mihi! Et Aamae super caenum, et ponite mihi arcem! Forsitan ascendam usque ad dominum Moysis, quod ego non puto quod est is nisi ex mendacibus.”

^[39] Et superbiit is et gens sua in terra absque ueritate, et putauerunt quod ii ad nos non essent redituri.

100 ^[40] Et accepimus eum et gentem suam et eiiecimus eos in mare. Igitur uide qua fuit

74 gaudebitis *add.* calefacietis *s.l. M* || 75 applicuit *add.* aduenit *s.l. M* • fluminis *add.* uallis *s.l. M* || 77 quae mouebatur *add.* mouere *s.l. M* • diabolus *add.* daemon *s.l. M* || 80 applica *add.* recale *s.l. M* || 81 signum *add.* index (?) *s.l. M* || 82 gentem suam *add.* primates suos *s.l. M* || 84 expeditior *add.* elegantior *s.l. M* || 85 ut credant mihi *add.* confortando ut uerificet me *s.l. M* • ut mentiuntur me *add.* quod non credant mihi *s.l. M* || 86 confirmabo scientiam tuam *add.* fortificabo membrum tuum *s.l. M* || 87 uobis *add.* uos *s.l. M* || 88 cum uobis *bis M* • cum uobis et inuenietis *add.* uos sunt uictores *s.l. M* || 90 inuentor *add.* inuentum *s.l. M* • quod *add.* signum crucis *s.l. M* || 92 Tu scis cum *add.* scientior *s.l. M* • directus circa eum *add.* cum directione noua (?) sua *s.l. M* || 93 merx *add.* finis *s.l. M* • augebuntur peccatores *add.* beatierunt iniuriantes *s.l. M* || 94 cognosco *corr.* cognoui *s.l. M* • uobis *add.* uos *s.l. M* || 95 et Aamae *add.* O Aman *s.l. M* • arcem *add.* turrim *s.l. M* || 96 non *add.* signum crucis *s.l. M* || 98 gens sua *add.* exercitus sui *s.l. M* • ueritate *add.* ratione *s.l. M* || 99 essent redituri *add.* reuertentur *s.l. M* || 100 gentem *add.* exercitum *s.l. M*

poena iniuriatorum.

[41] Et posuimus eos gentes uocatas pro igne et in die iudicii non erunt roborati.

[42] Et persecuti sumus eos in uita huius mundi cum maledictione et in die iudicii non erunt ex bene receptis.

105 [43] Iam dedimus Moysi scripturam postquam destruximus [M 380] aetates priores, cognitam per homines et uiam et misericordiam ut sint admoniti.

[44] Et non fuistis circa occidentem quando determinauimus mandatum, et non fuistis ex praesentibus.

110 [45] Ideo creauimus aetates et fuit longa super eos uita. Et non fuisti firmus in uiciniis Madae legendo super eos miracula nostra, uerum fuimus missores.

[46] Et non fuisti in tergo montis quando uocauimus te, uerum est misericordia domini tui est ut admoneas gentes, quod non uenit eis admonitor ante te, ut ii sint admoniti.

115 [47] Et nisi ut non applicaret eis fortuna pro eo quod anticipauerant inter manus eorum, igitur dixerunt: “Domine noster! Si misisses nobis nuntium, sequiti essemus miracula tua et fuisset ex credentibus.”

[48] Igitur cum uenit eis ueritas apud nos, dixerunt: “Si uenisset simile eius quod uenit cum eo Moyses?” Et non fuerunt increduli cum eo quod cum eo uenit Moyses ex ante. Dixerunt: “Duo uenefici apparuerunt quod nos cum omni non credimus.”

120 [M 381] [49] Dic: “Venite cum libro apud Deum quod is diriget eos, igitur nos sequemur eum si uos estis ueraces.”

[50] Et si non respondebunt tibi, igitur scias quod ii sequentur uoluntates suas. Et quis est errans quam qui sequitur uoluntatem suam absque directore ex Deo? Quod Deus non dirigit gentes iniuriatrici.

125 [51] Etiam declarauimus eis uerbum ut ii sint admoniti.

101 poena *add. finis s.l. M • iniuriatorum corr. iniuriantium s.l. M* || **102** gentes uocatas *add. duces quos uocant s.l. M • erunt roborati add. tuebuntur s.l. M* || **104** non *add. signum crucis s.l. M • bene receptis add. dubium s.l. M* || **106** cognitam per homines *add. pro miraculis hominibus s.l. M • uiam add. directionem s.l. M* || **107** circa occidentem *add. in parte occidentali s.l. M* || **108** praesentibus *add. testibus s.l. M* || **109** Ideo *add. Sed s.l. M • firmus add. habitans s.l. M* || **111** tergo *add. parte s.l. M • te add. signum crucis s.l. M* || **112** est *add. signum crucis s.l. M* || **114** ut non applicaret eis *add. adueniret ad eos s.l. M • inter add. signum crucis s.l. M* || **115** dixerunt *add. dicent s.l. M • Si misisses add. Quare non misisti s.l. M* || **117** apud nos *add. nomine nostro s.l. M • Si uenisset add. Quare non datur s.l. M* || **118** uenit cum eo Moyses *add. datum fuit Moysi s.l. M • Et non fuerunt increduli add. Nonne negauerunt s.l. M* || **119** quod cum eo uenit Moyses *add. quod datum fuit Moysi s.l. M • apparuerunt add. concordarunt s.l. M • cum omni non credimus add. in omnibus sumus negantes (?) s.l. M* || **120** apud Deum *add. ex parte Dei s.l. M • is diriget eos add. est directior eis s.l. M* || **121** nos sequemur *add. ego sequar s.l. M* || **123** errans *add. errantior s.l. M • directore corr. directione s.l. M* || **124** quod *add. certe s.l. M* || **125** uerbum *add. dictum s.l. M*

[52] Et illi qui dedimus eis scripturam ex ante eum, ii cum eo sunt credentes.

[53] Et quando legerunt super eos, dixerunt: “Credidimus cum eo quod is est ueritas domini nostri et nos sumus ex ante eum mauri.”

130 [54] Et isti habebunt mercedem suam duabus uicibus pro eo quod tulerunt, et fuerunt cupientes cum bonis operibus relinquendo peccata, ex eo quod fuit datum eis ex nutrimentis expendunt.

[55] Et cum audiunt malum, discedunt ab eo. Et dixerunt: “Pro nobis erunt opera nostra et pro uobis opera uestra. Salus super uos, non indigemus ignorantibus.”

135 [56] Et quod tu non diriges quem uelis sed Deus dirigit quem uult. Et is sapiet cum eis qui sunt directi.

[57] Et dixerunt: “Si sequemur uiam cum te, erimus eieci [M 382] ex terra nostra.” Et fecimus potentes eos templum securum quod ueniunt eis fructus ex omni re nutrimentum ex gratia nostra. Igitur uerum plures eorum nesciunt id.

140 [58] Et quot destruximus ex urbibus et quaesti sunt habitatores earum! Igitur ecce habitationes suas quod non habitantur post eos nisi pauci et quod nos sumus haeredes.

[59] Et non fuit dominus tuus destruere ciuitates donec misit in gentibus suis nuntium et legerunt super eos miracula nostra. Et non fuimus destruere urbes nisi quod uicini earum fuerunt iniuriantes.

145 [60] Et non fuit datum uobis et res parua, igitur bona uitae huius mundi et pulchritudo eius et quod est apud Deum est melius et durabilis; igitur cur non estis prudentes?

[61] Et cui promisimus ei promissione sancta quam applicabat is, aut sicut cui dedimus bona uitae istius mundi, postea is in die iudicii erit ex tormentatis.

126 Et *add. signum crucis s.l. M • qui add. quibus s.l. M • cum eo add. in eum s.l. M || 127* legerunt *add. lecta est s.l. M • cum eo add. in eum s.l. M || 128* domini nostri *add. ex domino nostro s.l. M • mauri add. obedientes s.l. M || 129* Et isti habebunt mercedem suam *add. illis dabit (?) praemia sua s.l. M • tulerunt add. perpassi sunt s.l. M || 130* fuerunt cupientes *add. defendent s.l. M • bonis operibus relinquendo peccata add. beneficio malum s.l. M • fuit datum add. dedimus s.l. M || 132* malum (?) *M || 133* Salus super uos *add. Pax uobis s.l. M • indigemus ignorantibus add. quaerimus ignorantes s.l. M || 134* Et *add. signum crucis s.l. M || 135* sapiet cum eis qui sunt directi *add. sciens directos s.l. M || 136* erimus eieci *add. rapiemur s.l. M || 137* Et fecimus potentes eos *add. Nonne dedimus eis s.l. M • ueniunt add. non leg. fertur s.l. M || 138* gratia *add. parte s.l. M || 139* et *add. quas s.l. M • quaesti (?) M • sunt add. in alio codice Ar. non leg. s.l. M • habitatores add. dubium s.l. M || 140* habitationes suas *corr. habitacula earum s.l. M || 142* destruere ciuitates *add. destructor urbium s.l. M || 143* et legerunt *add. legendo (?) s.l. M • destruere urbes corr. destructores urbium s.l. M || 144* uicini (?) *M • earum (?) M || 145* et res parua *add. ex re s.l. M || 146* igitur cur non *add. Nonne s.l. M || 148* Et *add. An s.l. M • cui (?) M • is (?) M • quam applicabat is (?) add. igitur est obuians ei s.l. M || 149* tormentatis *add. praesentatis s.l. M*

- 150 [62] Et in die qua uocabunt eos et dicent: “Vbi sunt blasphematores mei, illi qui uos fuistis praesumitis?”
- [63] Dixerunt illi, qui merentur esse super eos sententia: “Domine noster, isti sunt illi qui deceperunt nos, igitur decipe eos sicuti deceperunt nos, et libera nos tibi de eo quod fuimus nos adorantes.”
- 155 [64] Et fuit dictum: “Blasphematores uestri!” Et uocauerunt eos et non [M 383] responderunt eis de eo quod uiderunt poenae quod pro eis erat directa.
- [65] Et in die quo uocabant eos et aduenit: “Quod respondistis nuntiis?”
- [66] Et fuerunt obcaecata super eos mandata in eo die, et ii non erunt interrogati.
- [67] Igitur quem paenitebit, et credet, et faciet opera bona; igitur erit ex beatis.
- 160 [68] Et dominus tuus creat quod uult et elegit, et non fuit eis delectio. Tam benedictus est Deus et tam altus de eo quod de eo blasphemarunt.
- [69] Et dominus tuus scit quod abscondunt corda eorum et quod publicant.
- [70] Et is est Deus, non est dominus nisi is. Ei est laus in principio et in fine, et ei est iudicium, et ad eum reuertentur.
- 165 [71] Dic: “Vidistis si poneret Deus super uos noctem quietam usque ad diem iudicii? Igitur quis dominus praeter Deum ferret uobis lucem? Igitur quomodo non auditis?”
- [72] Dic: “Vidistis si poneret Deus super uos diem durabilem usque ad diem iudicii? Quis deus praeter Deum ferret uobis noctem ut quiesceretis in ea? Igitur quomodo uidetis?”
- 170 [M 384] [73] Et ex misericordia sua posuit nobis noctem et diem ut negociaremini in eo, et ut peteretis ex gratia sua, et ut sitis uos grati.

150 uocabunt *corr.* uocabit *s.l.* *M* • dicent *add.* dixit *s.l.* *M* • blasphematores *add.* participes *s.l.* *M* || **152** illi qui merentur esse super eos sententia *add.* ille qui necesse est contra eos dictum *s.l.* *M* || **153** qui deceperunt nos, igitur decipe eos *add.* quos deuiuimus, deuiuimus eos *s.l.* *M* • deceperunt nos *add.* deuiati fuimus *s.l.* *M* || **154** fuimus *add.* non fuerunt (?) *s.l.* *M* || **155** Blasphematores uestri *add.* Vocate participes uestros *s.l.* *M* || **156** responderunt eis *add.* exaudiuerunt eos (?) *s.l.* *M* • de eo quod *add.* et *s.l.* *M* • poenae *add.* tormentum *s.l.* *M* • quod pro eis erat directa *add.* Si ii erunt directi! *s.l.* *M* || **157** quo uocabant *add.* uocabit *s.l.* *M* • aduenit (?) *M* • aduenit (?) *add.* dixit *s.l.* *M* • quod *add.* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **158** mandata *add.* noua (?) *s.l.* *M* • erunt interrogati *add.* conterrogabuntur *s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **159** opera bona *add.* bonum *s.l.* *M* • igitur *add.* forsitan *s.l.* *M* || **161** Tam benedictus est Deus *add.* Laus Deo *s.l.* *M* • tam altus de eo quod de eo blasphemarunt *add.* exaltatus (?) de quo participant *s.l.* *M* || **162** corda *add.* pectora *s.l.* *M* || **164** reuertentur *corr.* reuertemini (?) *s.l.* *M* || **165** quietam *add.* continuam *s.l.* *M* || **166** Igitur quomodo *add.* Nonne *s.l.* *M* || **168** durabilem *add.* continuam (?) *s.l.* *M* || **169** Igitur quomodo *add.* Nonne *s.l.* *M* || **171** Et (?) *M* • ex (?) *M* • ut *add.* illius (?) erat (?) corrigere ista (?) *in mg.* *M* || **172** peteretis *add.* quaereretis *s.l.* *M*

[74] Et in die quo uocabuntur et dicent: “Vbi sunt blasphematores illi qui uos praesumpsistis?”

175 [75] Et feremus ex unaquaque gente testem et dicemus: “Ferte ex scientia uestra.” Et cognouerunt quod ueritas est Dei, et fecit errare eos quod fuerunt mendaces.

[76] Et quod Charon fuit ex gente Moysi et superbiit super eos. Et dedimus ei ex thesauris, et tot clauis suae erant taedio ferendo eas hominibus fortibus quando dixerunt ei gens sua: “Non gaudeas quod Deus non amat gaudentes.

180 [77] Et desidera quod dedit tibi Deus pro domo alterius saeculi et cum hoc non obliuisceris partem tuam istius mundi. Et fac bene quemadmodum fecit bene Deus tibi. Et non sis scandalizator in terra quia Deus non amat scandalizantes.

185 [78] Dixit quod: “Mihi fuit datum super scientiam omnis.” Et nescit quod Deus destruxerat ante eum aetates quae erant fortiores eo in uiribus et congregatione thesauri. Et non erunt interrogati pro peccatis suis peccatores.

[79] Igitur egressus est super gentem suam cum pulchritudine. Dixerunt illi qui uolunt uitam huius mundi: “Vtinam haberemus [M 385] nos simile quod habet Charon et is habet partem magnam.”

190 [80] Et dixerunt illi qui habuerunt sapientiam: “Vah nobis! Merx Dei est melior pro eo qui credit et operatur sancta, et non applicabuntur ei nisi patientes.”

[81] Et destruximus cum eo et cum domo sua terram. Et non fuit ei gens quae defenderet eum absque Deo et non fuit ex uictoribus.

[82] Et illuxerunt illi qui desiderabant statum suum heri dicendo: “Quomodo Deus extendet nutrimentum pro quem uult ex seruis suis et dat potentiam, et nisi pro

173 uocabuntur *add.* uocabit eos *s.l. M* • dicent *add.* dixit (?) *s.l. M* • blasphematores *add.* participes *s.l. M* || **175** feremus *add.* auferemus *s.l. M* • ex scientia uestra *add.* argumentum uestrum *s.l. M* || **176** Dei *add.* Deo *s.l. M* • fecit errare eos *add.* deuiauit (?) ex eis *s.l. M* || **177** Et quod *add.* Certe *s.l. M* || **178** clauis suae erant taedio ferendo eas hominibus fortibus *add.* clauibus suis pendebant agmina fortitudinis *s.l. M* || **179** quod *add.* quia *s.l. M* || **180** desidera *add.* quaere *s.l. M* • pro domo alterius saeculi *add.* domum nouissimam *s.l. M* • cum hoc *add.* *signum crucis s.l. M* || **181** istius mundi *add.* ex mundo *s.l. M* || **182** sis scandalizator *add.* quaeras destructionem *s.l. M* • scandalizantes *add.* destructores *s.l. M* || **183** super *add.* propter *s.l. M* • omnis *add.* apud me *s.l. M* • Et nescit *add.* Nonne scit *s.l. M* || **184** erant] erat *M* • uiribus *add.* fortitudine *s.l. M* || **185** congregatione thesauri *add.* plures congregationes *s.l. M* • erunt interrogati *add.* interrogabuntur *s.l. M* || **186** pulchritudine *add.* ornatu suo *s.l. M* • Dixerunt *add.* Dixit *s.l. M* || **187** haberemus *add.* esset *s.l. M* • nos *add.* nobis *s.l. M* || **188** habet Charon *add.* datum fuit Charoni *s.l. M* • et is habet partem magnam *add.* Certe is est socius partis magnae *s.l. M* || **189** Et (?) *M* • qui habuerunt sapientiam *add.* quibus datae sunt scientis (?) *s.l. M* || **190** operatur sancta *add.* fecit bonum *s.l. M* • applicabuntur ei *add.* inuenientur (?) *s.l. M* || **191** destruximus cum eo et cum domo sua *add.* profudimus eum et domum suam *s.l. M* || **192** absque *add.* a *s.l. M* • uictoribus *add.* defensoribus *s.l. M* || **193** illuxerunt *add.* remanserunt *s.l. M* • statum *add.* locum *s.l. M* • Quomodo *add.* papae tanquam *s.l. M* || **194** nutrimentum *add.* diuitias *s.l. M* • pro *add.* *signum crucis in mg. M* • dat potentiam *add.* angustat *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M*

195 gratia Dei super nos iam essemus destructi, et sic est non esse beatos incredulos.”

[⁸³] Et quod domum alterius saeculi posuimus illam pro eis qui nolunt pompas terrae neque destructionem. Et beatitudo est pro timentibus.

[⁸⁴] Et ueniet cum peccatis, igitur pro eo erit melius eo; et qui ueniet cum peccatis, igitur non praemiabitur eis qui fecerunt peccata nisi pro eo quod fecerunt.

200 [⁸⁵] Et ille qui praecepit per te Alcoranum, reuertetur ad te tempore promissio. Dic: “Dominus meus est sciens qui uenit per bonam uiam et qui est in errore manifesto.”

[⁸⁶] Et non habuistis spem ut daretur tibi liber nisi pro misericordia domini tui, igitur ne sis auxiliator incredulis.

205 [⁸⁷] Et non perturbabat te ex uersibus Dei postquam fuerunt delati tibi, igitur roga dominum tuum et non sis ex blasphematoribus.

[⁸⁸] Et non roges cum Deo dominum alium, non est dominus nisi is. Omnis res finiet nisi maiestas sua, ei est iudicium et ad eum reuertentur.

195 essemus destructi et sic est non esse beatos incredulos *add.* profundatum esset nobis. Papae tanquam quod non beati sunt negantes *s.l. M* || **196** Et quod domum alterius saeculi *add.* illa domus nouissima *s.l. M* || **197** pompas terrae *add.* exaltationem in terra *s.l. M* • beatitudo est *add.* finis erit *s.l. M* || **198** peccatis *add.* bono *s.l. M* • peccatis *add.* malo *s.l. M* || **199** non (?) *M* || **200** reuertetur ad te *add.* faciemus reuerti te *s.l. M* • promissio (?) *M* • promissio (?) *add.* ad promissum *s.l. M* || **201** per bonam uiam *add.* cum directione *s.l. M* || **202** habuistis spem *add.* fuistis sperando *s.l. M* || **204** perturbabat *corr.* perturbant *s.l. M* • roga *add.* uoca *s.l. M* || **205** blasphematoribus *add.* participibus *s.l. M* || **206** roges *add.* uoces *s.l. M* || **207** finiet *add.* non leg. *s.l. M* • maiestas *add.* facies *s.l. M*

[M 386] <CAPVT XXIX>

Caput de Aranea, in Mecha, nouem et 70 uersus.

In nomine Dei pii, misericordis.

[¹] A.L.M.

5 ⁻² Putant homines qui relinquentur et qui dicant “nos credimus” et ii non sunt experti?

[²]/³ Iam experti fuimus illos qui fuerint ante illos, iam cognoscit Deus illos qui sunt ueraces et cognoscit mendaces.

[³]/⁴ Et si putant illi qui faciunt peccata quod nos anticipabimus, male iudicauerunt.

10 [⁴]/⁵ Et qui sperat in congregationem Dei, igitur terminus Dei est uenturus et is est auditor, sapiens.

[⁵]/⁶ Et qui peregrinabitur, igitur is peregrinabitur pro se ipso. Et quod Deus est diues ex nationibus.

[⁶]/⁷ Et illi qui credent et operantur bona, ego parco eis peccata sua et dabimus mercedem eis meliorem eo quod fuerunt factores.

15 [⁷]/⁸ Et praecepimus personae cum patribus suis benefacere, et si praecipient tibi ut blasphemem mecum de eo quod non est tibi de eo scientia, igitur non obedias eis quod ad me reuertemini. Ego faciam scire uobis cum quod uos operati estis.

1 uersus *add.* non erunt plures notata qua 68 et de Aranea uide uers. 40 *in mg.* *M* || **2** *In add.* Cum *s.l.* *M* || **4** Putant *add.* An putauerunt *s.l.* *M* • et qui *add.* ut *s.l.* *M* || **5** experti *add.* tentati *s.l.* *M* || **6** experti fuimus *add.* tentauimus *s.l.* *M* || **8** Et si putant *add.* An putauerunt *s.l.* *M* • nos anticipabimus *add.* praeuenient nos *s.l.* *M* • male iudicauerunt *add.* malum est quod iudicant *s.l.* *M* || **9** Et qui sperat in congregationem Dei *add.* qui fuit sperans obuiationem Dei *s.l.* *M* || **10** sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **11** peregrinabitur *add.* pugnauit *s.l.* *M* • peregrinabitur *add.* pugnat *s.l.* *M* || **12** diues ex nationibus *add.* in diuibus (?) nationum *s.l.* *M* || **13** ego parco *add.* nos parcemus *s.l.* *M* || **14** dabimus mercedem eis meliorem *add.* remunerabimus eos meliore *s.l.* *M* • fuerunt factores *add.* faciunt *s.l.* *M* || **15** personae cum *add.* homini pro *s.l.* *M* • praecipient tibi *add.* decertent te *s.l.* *M* || **16** blasphemem (?) *M* • blasphemem (?) *add.* participares *s.l.* *M* • de eo *add.* illud *s.l.* *M* || **17** reuertemini *add.* reuersio uestra *s.l.* *M* • Ego faciam scire *add.* Et narrabo *s.l.* *M* • cum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • operati estis *add.* fuistis factores *s.l.* *M*

[M 387] ^{[8]/9} Et illi qui credent et operabuntur sancte, et nos ponemus eos cum sanctis.

20 ^{[9]/10} Et ex hominibus sunt qui dicunt: “Credidimus cum Deo.” Et quando fuit afflicto pro Deo, ponit fortunam hominum cum poena Dei. Et si ueniet uictoria a domino tuo, dicent: “Nos sumus uobiscum.” Et nescit Deus cum quod tenent in cordibus nationes?

^{[10]/11} Et scit Deus illos qui credunt et scit cum peccatoribus.

25 ^{[11]/12} Et dixerunt illi qui non crediderunt illis qui crediderunt: “Sequimini uiam nostram, et nos auferemus errores uestros.” Et non possunt ii auferre errores suos in aliquo quia sunt mendaces.

^{[12]/13} Et certe ferent sarcinas suas et alias sarcinas cum sarcinis suis, et interrogabuntur in die iudicii pro eo quod fuerunt mendaces.

30 ^{[13]/14} Nam misimus Noem genti suae et fuit cum ille mille annos et quinquaginta annos et accepit eos diluuium existentibus iis iniuriatoribus.

^{[14]/15} Et liberauimus eum et societatem arcae, et posuimus eam miraculum pro nationibus.

35 ^{[15]/16} Et Abraham quando dixit genti suae: “Adorate Deum et timete eum!” Hoc est bonum pro uobis si estis scientes.

[M 388] ^{[16]/17} Quoad quod adoratis absque Deo sunt idola et fecistis ea uos malum. Et illa quae adoratis absque Deo non dominantur pro uobis nutrimento, quod uestrum nutrimentum est apud Deum. Scite igitur et adorate eum! Et estote grati! Et quod ad eum reuersuri estis.

40 ^{[17]/18} Et si mentiti sunt, igitur iam negauerunt gentes ante eos. Et non est supernuntium nisi applicare manifestationem.

^{[18]/19} Et non uident quomodo incaepit Deus creationem postea conuertet eam? Et hoc est super Deum paucissimum.

^{[19]/20} Dic: “Ite in terram et uidete quomodo incaepit creationem.” Postea Deus

18 credent *add.* crediderunt *s.l. M* || **19** operabuntur sancte, et nos ponemus eos cum sanctis *add.* facient bonum, certe nos facimus ingredi eos in bonis *s.l. M* || **20** sunt *add.* est *s.l. M* • dicunt *add.* dicit *s.l. M* • cum Deo *add.* in Deum *s.l. M* || **21** ponit *add.* putat *s.l. M* • cum *add.* sicut *s.l. M* || **22** dicent *add.* diceret *s.l. M* • Et nescit *add.* Nonne est *s.l. M* • cum quod tenent *add.* scientior quod est *s.l. M* || **23** cordibus nationes *add.* pectoribus nationum *s.l. M* || **24** cum peccatoribus *add.* impios *s.l. M* || **26** et nos *add.* *signum crucis s.l. M* • possunt ii auferre *add.* sunt auferentes *s.l. M* || **27** quia *add.* et certe *s.l. M* || **28** sarcinas suas *add.* pondera sua *s.l. M* || **29** pro eo *add.* de quo *s.l. M* || **30** fuit *add.* remansit *s.l. M* • et *add.* praeter *s.l. M* || **32** societatem *add.* socium *s.l. M* • eam (?) *M* || **35** bonum *add.* melius *s.l. M* || **36** Quoad *add.* Quippe *s.l. M* || **37** malum (?) *M* • fecistis ea uos malum (?) *add.* creauistis (?) mendacia *s.l. M* || **38** quod uestrum nutrimentum est apud Deum. Scite igitur *add.* Igitur quaerite apud Deum nutrimentum *s.l. M* || **39** Et quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **41** applicare manifestationem *corr.* applicatio manifesta *s.l. M* || **42** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **43** paucissimum *add.* facile *s.l. M*

- 45 formauit formationem ultimam, quod Deus est super omnem rem potens.
 [20]/21 Torquebit quem uult et miserebitur quem uolet; et ad eum conuertentur.
 [21]/22 Et non eritis detenti in terra neque in caelo et non est uobis absque Deo procurator neque defensor.
 [22]/23 Et illi qui non crediderunt cum miraculis Dei et cum congregatione eius, illi
 50 sunt desperantes a misericordia mea et isti sunt qui habebant poenam crudelem.
 [23]/24 Et non fuit responsum gentis suae nisi qui dixerunt: “Occidite eum aut urite eum!” Igitur liberauit eum Deus ex igne. Et in hoc sunt miracula pro gentibus quae credunt.
 [M 389] [24]/25 Et dixit quod: “Recepistis absque Deo idola in amicos inter uos in uitam huius mundi. Postea in die iudicii non credent uni eorum cum aliis et maledicent unus cum aliis. Et hospitium eorum erit in igne et non erit uobis defensor.”
 [25]/26 Et creauit in eo Loth et dixit: “Ego sum peregrinus ad dominum meum quia is est gloriosus iudex.”
 60 [26]/27 Et dedimus ei Isaac et Iacob, et posuimus in filiis suis prophetam et scripturam. Et dedimus ei mercedem in hoc mundo et is erit in alio saeculo ex sanctis.
 [27]/28 Et Loth quando dixit genti suae quod: “Vos facitis abominabile, non fuit ante uos hoc nulli ex nationibus.
 65 [28]/29 Et quod uos delectamini cum maribus, et estis fractores uiae et mentis, et facitis uos malum.” Et non fuit in responsum gentis suae nisi qui dixerunt: “Veniet nobis poena si tu es ex ueracibus.”
 [29]/30 Dixit: “Domine mi! Confirma me super gentem peccatricem!”
 [30]/31 Et cum uenerunt nuncii nostri ad Abraham cum anunciatione, dixerunt: “Nos
 70 uolumus destruere uicinos huius ciuitatis [M 390] quia uicini eius sunt

45 formauit formationem *add.* creat creationem *s.l. M* || **47** detenti *add.* uictores *s.l. M* || **48** procurator *add.* amicus *s.l. M* || **49** cum miraculis *corr.* in miracula *s.l. M* • cum congregatione *add.* obuiationem *s.l. M* || **50** isti sunt qui habebant poenam crudelem *s.l. M* illis erit tormentum crudele *s.l. M* || **51** dixerunt (?) *M* || **54** dixit (?) *M* • in (?) *M* • in (?) amicos *add.* propter amicitiam *s.l. M* || **55** huius *add.* non *leg. s.l. M* • non credent uni eorum cum aliis *add.* negabit aliquis uestrum alium *s.l. M* || **56** maledicent unus cum aliis *add.* maledicet alius uestrum alium *s.l. M* • eorum *add.* uestrum *s.l. M* • erit *add.* erunt *s.l. M* || **57** defensor *corr.* defensores *s.l. M* || **58** creauit in eo *add.* credit ei *s.l. M* || **59** iudex *add.* sapiens *s.l. M* || **62** sanctis *add.* bonis *s.l. M* || **63** Vos facitis *add.* An uenitis *s.l. M* • fuit ante *add.* peruenit *s.l. M* || **64** hoc nulli *add.* cum eo aliquis *s.l. M* || **65** cum maribus *add.* ad uiros *s.l. M* • estis fractores *add.* perturbatis *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* • et mentis *add.* signum crucis *s.l. M* || **66** uos malum *add.* in publico uestro *s.l. M* || **67** Veniet nobis poena *add.* Veni cum tormento *s.l. M* || **68** Confirma me *add.* Auxiliare mihi *s.l. M* • peccatricem *add.* destructricem *s.l. M* || **70** uolumus destruere *add.* erimus destructores *s.l. M* • uicini *add.* habitatores *s.l. M*

iniuriatores.”

[31]/32 Dixit quod: “In ea est.” Dixerunt: “Nos scimus cum quis est in ea, et nos liberauimus eum et familiam suam nisi uxorem eius quia est ex peccatoribus.”

75 [32]/33 Igitur cum uenerunt nuncii nostri ad Loth indoluit cum eis, et augustata sunt cum eis latera. Et dixerunt: “Ne timeas neque sis tristis quod nos liberabimus te et familiam tuam praeter uxorem tuam quod fuit ex peccatoribus.

[33]/34 Quod nos deferemus super uicinos huius ciuitatis procellam ex caelo pro eo quod sunt peccatores.”

80 [34]/35 Iam reliquimus nos de ea miraculum manifestum pro gentibus quae sunt prudentes.

[35]/36 Et iis ex Madiam et fratri eius Sciuagib et dixit: “O gens mea! Adorate Deum et sperate in diem ultimum! Et non eatis in terra destruendo!”

[36]/37 Et mentiti sunt eum et accepit eos stupefactio et illuxerunt in domibus suis mortui.

85 [37]/38 Et Aed et Tamud; iam declarauimus uobis ex habitationibus suis. Et decorauit eos diabolus opera eorum, et perturbauit eos a bona uia, et fuerunt bene prospecti.

[38]/39 Et Charon, et Pharaon, et Haman; iam [M 391] uenit eis Moyses cum declarationibus, et superbierunt in terra, et non fuerunt anticipantes.

90 [39]/40 Et omnes accepimus pro peccato eorum. Igitur unis eorum misimus super eum lapides, et alii eorum accepimus eum cum stupefactione, et alium eorum submersimus humiles terram, et totum eorum obruimus. Et non est Deus ut iniuriet sed fuerunt personis suis iniuriatores.

[40]/41 Similes sunt illi qui acceperunt absque Deo amicos similes Aranae quae accipit domum et ciuilior domorum; igitur est domus Aranae si uos bene scitis!

95 [41]/42 Et quod Deus scit quod uocatis absque eo ex aliqua re, et is est gloriosus iudex.

71 iniuriatores *corr.* iniuriantes *s.l. M* || 72 cum quis *add.* quem *s.l. M* || 74 indoluit cum eis *add.* male habuerunt de eis *s.l. M* || 75 augustata sunt cum eis latera *add.* augustatum fuit in eis latera *s.l. M* • liberabimus te *add.* sumus liberatores tui *s.l. M* || 76 uxorem *add.* mulierem *s.l. M* || 77 Quod *add.* Certe *s.l. M* • ciuitatis procellam *add.* urbis furorem *s.l. M* || 81 iis ex *add.* ad *s.l. M* • et fratri *add.* fratrem *s.l. M* || 83 mentiti sunt eum *add.* non crediderunt ei *s.l. M* • illuxerunt *add.* remanserunt *s.l. M* • domibus suis *add.* domo eorum *s.l. M* || 85 iam declarauimus *add.* et iam uidebatur *s.l. M* • habitationibus *add.* habitaculis *s.l. M* || 86 eos *add.* eis *s.l. M* • bona *add.* signum crucis *s.l. M* • bene prospecti *add.* prudentes *s.l. M* || 89 eorum *add.* suo *s.l. M* • unis eorum *add.* ex eis est cui *s.l. M* || 90 alii eorum accepimus *add.* ex eis est quem accepit *s.l. M* • cum stupefactione *add.* stupor *s.l. M* • alium eorum *add.* ex eis est quem *s.l. M* || 91 submersimus *add.* confundimus *s.l. M* • humiles (?) *M* || 94 ciuilior *add.* certe debilior *s.l. M* • uos bene scitis *add.* fuerunt sapientes *s.l. M* || 95 Et quod *add.* Certe *s.l. M* || 96 iudex *add.* sapiens *s.l. M*

[42]/43 Et ista exempla dabimus hominibus et non cognoscunt nisi sapientes.

[43]/44 Creauit Deus caelos et terram cum ueritate et in hoc sunt miracula pro credentibus.

100 [44]/45 Lege quod reuelauimus tibi de scriptura et fac orationem, quod oratio remonet hominem ab abominabili et de pessimo. Et inuoca Deum qui est maior, et Deus scit quod distribuitis.

[M 392] [45]/46 Et non disputetis eis qui habent scripturam nisi cum eo qui est melior, nisi illis qui sunt iniuriatores ex eis, et dicent: “Credidimus cum illo; descendit uobis et descendit nobis. Et est dominus noster et dominus uester idem, et nos sumus ei mauri.”

105

[46]/47 Et sic etiam detulimus tibi scripturam, igitur illi qui dedimus ei scripturam crediderunt cum eo. Et ex iis est qui credit cum eo, et non negat cum uersibus nostris nisi increduli.

110 [47]/48 Et non fuisti tu ut legeres ante hoc aliquem librum neque scripsisti cum manu tua. Igitur remanserunt ignominiosi.

[48]/49 Immo sunt uersus declarati in cordibus eorum qui habuerunt sapientiam; et non negabunt uersus nostros nisi iniuriatores.

[49]/50 Et dixerunt: “Si detulisset super eum uersus ex domino suo?” Dic quod: “Versus sunt apud Deum, et quod ego sum admonitor manifestus.”

115

[50]/51 Et non sufficit eis quod nos detulimus super te librum qui legitur super eos? Et in hoc est pietas et admonitio pro gentibus quae sunt credentes.

[51]/52 Dic: “Sufficit cum Deo inter me et inter uos testem,

[M 393] ^{52/-} qui scit quod est in caelis et in terra. Et illi qui crediderunt in falsitate et non crediderunt cum Deo, igitur isti sunt perditii.”

120

⁵³[52] Et accelerabunt tibi cum poena nisi pro tempore determinato, iam uenisset eis. Et iam uenisset eis statim, et ii non sensissent.

97 sapientes *add.* scientes *s.l. M* || **98** et *add.* *signum crucis s.l. M* || **100** reuelauimus *add.* reuelatum fuit *s.l. M* || **101** remonet hominem ab abominabili *add.* prohibet abominabile *s.l. M* • de (?) *M* • de (?) pessimo *add.* malum *s.l. M* • et inuoca Deum qui *add.* Certe inuocatio Dei *s.l. M* || **102** distribuitis *add.* operamini *s.l. M* || **104** melior (?) *M* • dicent *add.* dicite *s.l. M* || **105** cum illo; descendit uobis *add.* in illum qui delatus fuit uobis *s.l. M* • descendit *add.* delatus fuit *s.l. M* • Et est *add.* Certe *s.l. M* • idem *add.* unus *s.l. M* || **106** mauri *add.* obedientes *s.l. M* || **107** qui *add.* quibus *s.l. M* || **108** cum eo *add.* in eum *s.l. M* • cum eo *add.* in eum *s.l. M* || **109** cum uersibus nostris *add.* uersus nostros *s.l. M* • increduli *add.* negantes *s.l. M* || **110** tu ut legeres *add.* legens *s.l. M* • manu *add.* dextera *s.l. M* || **111** remanserunt ignominiosi *add.* dubitauerunt falsificantes *s.l. M* • ignominiosi *add.* *dubium s.l. M* || **112** cordibus *add.* pectoribus *s.l. M* || **116** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **118** cum Deo *add.* Deus *s.l. M* • testem *add.* testis *s.l. M* || **119** qui *add.* *signum crucis s.l. M* || **121** cum poena *add.* tormentum *s.l. M* • pro tempore determinato *add.* terminum nominatum *s.l. M*

- ⁵⁴[⁵³] Et accelerabunt tibi cum poena; et infernum est comprahendens cum incredulis.
- 125 ⁵⁵[⁵⁴] In die quo cooperiemus eos cum poena super eos et sub pedibus suis et dicent eis: “Gustate pro eo quod uos fecistis!”
- ⁵⁶[⁵⁵] “O Serui mei! Illi qui estis credentes! Quod terra mea est amplissima, igitur me adorete!”
- ⁵⁷[⁵⁶] Omnis persona gustabit mortem, postea ad nos reuertentur.
- 130 ⁵⁸[⁵⁷] Et illi qui credent et operabuntur sancte, ego collocabo eos in paradiso in cameris, fluunt sub eis fontes, perpetuo in eo, in gloriosam mercedem pro operantibus.
- ⁵⁹[⁵⁸] Et illi qui habebunt patientiam et super dominum suum sperabunt.
- 135 ⁶⁰[⁵⁹] Et quot ex bestiis quae non habent sarcinam? Et nutrit eas Deus ex nutrimento suo, et uos; et is est auditor sapiens.
- ⁶¹[⁶⁰] Et si interrogabunt ii: “Quis creauit caelos et terram et subit solem et lunam?” [M 394] Dicent quod: “Deus.” Igitur cur estis mendaces?
- ⁶²[⁶¹] Et Deus sufficit dare nutrimentum cui uult ex seruis suis, et roborat eos; quod Deus cum omni re est sapiens.
- 140 ⁶³[⁶²] Et si interrogabunt ii: “Quis defert a caelo aquam et resuscitat cum ea terram post mortem eius?” Dicent: “Deus.” Dic: “Igitur laudetur Deus!” Quod plures eorum non habent cerebrum.
- ⁶⁴[⁶³] Et non est uita istius mundi nisi lassatio et iocus, et quod domus saeculi alterius est uita perdurabilis, si ii bene sciunt!
- 145 ⁶⁵[⁶⁴] Igitur quomodo cum equitauerunt in arca, rogauerunt Deum catholice eum in lege? Igitur cum liberauimus eos in terra, ecce eos blasphemantes!

123 cum poena *add.* poenam *s.l. M* || **125** cooperiemus *add.* cooperiet *s.l. M* • cum poena *add.* tormentum *s.l. M* • super *add.* in alio *Ar. non leg. in mg. M* || **126** dicent eis *add.* *signum crucis et* in alio cod. rectius *Ar. non leg.* et “dicet” *s.l. M* • fecistis *add.* fuistis factores *s.l. M* || **130** credent *add.* crediderunt *s.l. M* • operabuntur sancte *add.* fecerunt bona *s.l. M* || **131** fontes, perpetuo in eo *add.* flumina, aeternales erunt in ea *s.l. M* • in (?) *M* || **132** gloriosam mercedem pro operantibus *add.* melius est praemium facientium *s.l. M* || **133** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **134** quae non habent sarcinam? Et nutrit eas *add.* non adfert nutrimentum suum *s.l. M* || **135** ex nutrimento suo *add.* nutrit eam *s.l. M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **136** interrogabunt ii *corr.* interrogasses eos *s.l. M* || **137** quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **138** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • sufficit dare *add.* affluet *s.l. M* • roborat eos quod *add.* angustat ei quia *s.l. M* || **139** cum *add.* in *s.l. M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **140** interrogabunt ii *corr.* interrogasses eos *s.l. M* • resuscitat *add.* uiuificat *s.l. M* || **141** Igitur laudetur Deus *add.* Laus Deo *s.l. M* || **142** habent cerebrum *add.* intelligunt *s.l. M* || **143** lassatio *add.* uanitas *s.l. M* • iocus *add.* ludus et *signum crucis s.l. M* || **144** uita perdurabilis *add.* uiuitorium (?) et *signum crucis s.l. M* • bene sciunt *add.* fuerint sapientes *s.l. M* || **145** in arca *add.* nauium *s.l. M* • rogauerunt *add.* uocauissent *s.l. M* || **146** catholice eum in lege *add.* purificando ei fidem *s.l. M* • liberauimus *corr.* liberauit *s.l. M*

⁶⁶[⁶⁵] Et non crediderunt cum quod dedimus eis et roborauimus; igitur etiam scient!

⁶⁷[⁶⁶] Et non uiderunt quod nos posuimus templum securum? Et cogunt homines in circuitu eius, et cum falsitate sunt credentes, et cum gratia Dei sunt increduli.

150 ⁶⁸[⁶⁷] Et non est maior iniuria quam cuius reperit super Deum mendacium, aut mentitur ueritatem quando uenit ei? Et non est in inferno habitatio pro incredulis?

⁶⁹[⁶⁸] Et illi qui peregrinati sunt pro nobis, nam dirigemus eos per uias nostras. Et quod Deus est cum iustis.

147 Et non crediderunt cum *add.* ut negarent *s.l. M* • roborauimus *add.* laetarentur *s.l. M* ||
148 Et non *add.* Nonne *s.l. M* • cogunt *add.* rapiunt, in alio cod. *Ar. non leg. s.l. M* || **149**
 eius et cum *add.* eorum an in *s.l. M* • sunt credentes *add.* credent *s.l. M* || **150** non est maior
 iniuria quam cuius *add.* quis iniuriantior quam qui *s.l. M* || **151** mentitur *add.* negat *s.l. M* •
 Et non *add.* Nonne *s.l. M* • habitatio *add.* hospitium *s.l. M* • incredulis *add.* negantibus *s.l.*
M || **152** peregrinati sunt *add.* pugnaverunt *s.l. M* • nam *add.* certe *s.l. M* || **153** quod *add.*
 Certe *s.l. M* • iustis *add.* benefactoribus *s.l. M*

[M 395] <CAPVT XXX>

Caput de Roma, in Mecha, in eo sexaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ A.L.M.

⁻² Fuerunt uicti Romani

5 ^{2/3} in fine terrae et ii post uictoriam eorum uinent

^{3/4} in septem annis. ^[2] Et Deo est mandatum et autem et post. Et in eo die gaudebunt credentes

^{4/5}^[3] cum uictoria Dei, quae obfirmat quem uult; et is est gloriosus, pius.

10 ^{5/6}^[4] Et quod promittit Deus, et deest Deus promisso suo, uerum plures ex hominibus nesciunt id.

^{6/7}^[5] Scient quod apparet ex uita mundi istius, et sunt saeculi alterius ii negligentes.

^{7/8}^[6] Et non putauerunt in personis suis quod non creauit Deus caelos, et terram, et quod est inter eos nisi cum ueritate et ad tempus determinatum? Et quod multi ex hominibus cum congregatione creatoris sui non credunt.

15 ^{8/9}^[7] Et inerunt per terram et uiderunt quomodo fuit castigatio eorum ex ante eos?

1 de Roma *add.* Romanorum *s.l.* *M* • uersus *add.* non reperi plures scriptos quam 57, de (?) Roma (?) uide uersum primum. In margine erat ista glossa: “Rom lingua arabica dicitur idem quod hebraice רֹמָא רֹמָא (?) Ionan (?)” sed ille qui haec scripsit neque intellexit quae scripsit *s.l.* *M* || **4** Romani *add.* Graeci *s.l.* *M* || **5** fine *add.* propinquo *s.l.* *M* • post uictoriam eorum *add.* postquam uicti fuerint *s.l.* *M* || **6** in septem *add.* infra septem *s.l.* *M* • annis *add.* uersus finebatur in alio codice post *Ar. non leg. in mg.* *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **8** cum uictoria *add.* propter uictoriam *s.l.* *M* • quae obfirmat quem *add.* qui auxiliatur cui *s.l.* *M* || **9** Et quod promittit Deus, et *add.* Promissio Dei non *s.l.* et in alio *sic Ar. non leg. in mg.* *M* • deest (?) *M* || **10** id *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **11** istius *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **12** Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* • personis suis *add.* semet *s.l.* *M* • quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **13** ad tempus determinatum *add.* termino nominato *s.l.* *M* || **14** cum congregatione creatoris sui non credunt *add.* in obuiatione domini eorum sunt negantes *s.l.* *M* || **15** Et *add.* Nonne *s.l.* *M* • castigatio *add.* finis *s.l.* *M* • ex *add.* *signum crucis s.l.* *M*

Quod fuerunt fortiores eis in potentia, et arant terram, et habitauerunt eam plusquam habitauerunt ii. Et uenient eis nuncii eorum cum declarationibus, et non fuit [M 396] Deus ut iniuriet eos, uerum fuerunt personis suis iniuriatores.

20 ^{9/10}[8] Postea fuit castigatio illorum qui fecerunt malum, et mentiti sunt cum miraculis Dei, et fuerunt de eis derisores.

^{10/11}[9] Et Deus incaepit creationem, post conuertet eam, postea ad eum conuertentur.

^{11/12}[10] Et in die quo fiet iudicium et diuidentur peccatores.

25 ^{12/13}[11] Et non erit eis ex blasphemiiis suis aduocatus, et erunt cum blasphematoribus suis increduli.

^{13/14}[12] Et in die quo fiet iudicium, in eo die segregabuntur,

^{14/15}[13] quod illos qui crediderunt et operati sunt sancte, igitur erunt ii in gloria gaudentes.

30 ^{15/16}[14] Et quod illos qui negauerunt et mentiti sunt cum uersibus nostris et cum congregatione saeculi alterius, igitur ii erunt in poena praesentes.

^{16/17}[15] Igitur tam benedictus est Deus cum sit nox et quando illucet.

^{17/18}[16] Eum laudant in caelis, et terra, et in uesperis, et quando meridies est.

^{18/19}[17] Et elicit uiuum ex mortuo, et elicit mortuum ex uiuo, resuscitat terram post mortem eius et sic eliciet eos.

35 ^{19/20}[18] Et ex miraculis suis creauit nos ex terra, postea sic estis uos formati.

^{20/21}[19] Et ex miraculis suis creauit pro uobis ex personis uestris faeminam ut habitaretis cum eis, et posuit inter uos amorem et pietatem; et in hoc sunt miracula pro gentibus ut cogitent.

40 [M 397] ^{21/22}[20] Et ex miraculis suis creauit caelos, et terram, et diuersitatem linguarum uestrarum et colorum uestrotum; in hoc sunt miracula pro nationibus.

16 Quod *add. signum crucis s.l. M • fortiores (?) M • eis (?) M • arant add. arauerunt (?) s.l. M || 17 uenient add. uenerunt s.l. M || 19 castigatio add. finis s.l. M || 20 et mentiti sunt cum miraculis add. quod negauerunt miracula s.l. M || 21 conuertet add. reuertetur s.l. M || 23 fiet iudicium et diuidentur add. surget hora stupeficient uel horrebunt s.l. M || 24 erit add. erunt s.l. M • aduocatus add. intercessores s.l. M || 25 cum blasphematoribus suis increduli corr blasphematores negantes et add. in alio rectius (?) Ar. non leg. in mg. M || 26 fiet iudicium add. surget hora s.l. M || 27 sancte add. bona s.l. M || 28 gloria gaudentes add. horto hortabuntur s.l. M || 29 cum uersibus add. in miraculis s.l. M || 30 cum congregatione add. in obuiatione s.l. M • praesentes corr. praesentati s.l. M || 31 tam benedictus est Deus add. laus Deo s.l. M || 32 Eum laudant add. Et ei est laus s.l. M || 33 elicit add. eduxit s.l. M • resuscitat add. uiuificabit s.l. M || 34 eliciet eos add. educemini s.l. M || 36 faeminam add. uxores s.l. M || 37 habitaretis add. quietaretis s.l. M • amorem add. charitatem s.l. M || 39 creauit caelos add. creatio caelorum et in alio codice cum accusatiuo (?) Ar. non leg. s.l. M • terram corr. terrae s.l. M • diuersitatem corr. diuersitas s.l. M*

^{22/23}[²¹] Et ex miraculis dedit insomnia uobis in nocte et in die, et negociatione uestra ex bonitate sua; et in hoc sunt miracula pro gentibus ut audiant.

^{23/24}[²²] Ex miraculis suis demonstrat uobis coruscationes timentes et obedientes, et facit descendere a caelo aquam, et resuscitat cum ea terram post mortem eius; et quod in hoc sunt miracula pro gentibus prudentibus.

^{24/25}[²³] Et ex miraculis est auferre caelum et terram pro praecepto eius, postea quando uocabit uos uocatione ex terra quod uos egredemini.

^{25/26}[²⁴] Et eius est quod est in caelis et terra, omnes sunt ad eum deuoti.

^{26/27}[²⁵] Et is est ille qui incepit creationem, et postea conuertet eam; et hoc est leue super eum. Et pro eo sunt exempla alta in caelis et terra; et is est gloriosus iudex.

^{27/28}[²⁶] Dedit uobis exemplum ex personis uestris; est uobis de eo quod dominabimini sub dextris uestris particeps in eo quod dabis nutrimentum eis? Igitur uos in eo estis aequales, quod timent ii quemadmodum timetis uos uestris personis. Sic etiam declarat uersus pro gentibus quae habent cerebrum.

55 [M 398] ^{28/29}[²⁷] Immo secuti sunt illum qui iniuriauerunt uoluntates suas absque sapientia. Et ille dirigit; et quem deuiat Deus, non est eis defensor.

^{29/30} Et dirige faciem tuam ad legem catholice! Et formauit Deus illam formationem hominibus. Super eam non est mutatio quod creat Deus; haec est lex manutenta uerum multi ex hominibus nesciunt.

60 ^{30/31}[²⁸] Deuote ei, et timete eum, et facite orationem, et non sitis ex blasphemantibus!

^{31/32}[²⁹] Et illis qui diuiserunt legem suam, et fecerunt partes, de quoque parte cum qua habebant gauisi sunt.

65 ^{32/33}[³⁰] Et cum tangit hominem malum, rogant dominum suum, deuote eum, postea cum gustant ii ex eo misericordiam, ecce aliquos eorum qui cum domino suo blasphemant.

41 dedit insomnia uobis *add.* somnus uester *s.l. M* || **42** negociatione uestra *add.* quaesitio uestra *s.l. M* • ut *add.* quae *s.l. M* || **43** timentes et obedientes *add.* timore et cupiditate *s.l. M* || **44** resuscitat *add.* uiuificat *s.l. M* || **46** auferre *add.* quod surgit *s.l. M* • terram pro praecepto eius *add.* terra cum mandato suo *s.l. M* || **47** quod uos *add.* ecce *s.l. M* || **49** leue *add.* facile *s.l. M* || **51** personis uestris *add.* uobismet *s.l. M* • de *add.* non leg. in mg. *M* || **52** dominabimini *add.* dominamini *s.l. M* || **54** quod timent ii quemadmodum timetis uos uestris personis *add.* timetis eos sicut timore uestromet (?) *s.l. M* • habent cerebrum *add.* cognoscunt *s.l. M* || **56** sapientia *add.* scientia *s.l. M* • ille (?) *M* • Et ille (?) *add.* Quis *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* • non est *add.* et non erunt *s.l. M* || **58** formauit Deus illam formationem *add.* formatio Dei quam formauit *s.l. M* • quod creat Deus *add.* pro creatione Dei *s.l. M* • manutenta *add.* recta *s.l. M* || **59** multi ex hominibus *add.* plures hominum *s.l. M* || **60** Deuote *add.* Nescio quid sibi multicum (?) ista uoce Deuote de postea uers. 30 *s.l. M* • facite *add.* obseruate *s.l. M* || **62** de (?) *M* || **64** hominem *add.* gentes *s.l. M* • eum *add.* ei *s.l. M* || **65** gustant ii *add.* facit gustare eos *s.l. M*

- 33/34^[31] Et non credunt de eo quod dedimus eis bonorum. Igitur et scient!
- 34/35^[32] Et detulimus nos super eos rationem cum qua loquuntur de eo, quod ii sunt cum eo blasphemantes.
- 70 35/36^[33] Et quando gustant homines misericordiam, gaudent cum ea; et quando tangit eos malum de eo quod anticipauerunt cum manibus suis, ecce eos desperantes!
- 36/37^[34] Et non uident quod Deus extendit nutrimentum [M 399] cui uult et roborat eum? Et in hoc sunt miracula pro gentibus credentibus.
- 75 37/38^[35] Igitur da cognatis rationem suam, et pauperibus, et peregrino. Hoc est melius pro illis qui uoluunt faciem Dei; et hi sunt beati.
- 38/39^[36] Et omne quod dabitis ex usura, aut augebuntur in bonis gentium, igitur non augebitur apud Deum. Et quod uos dabitis ex eleemosynis uolendo faciem Dei, igitur sunt authores.
- 80 39/40^[37] Deus ille qui creauit uos, postea dat nutrimentum uobis, postea occidet, uos postea uiuificabit uos. An est ex blasphematoribus uestris qui faciant de hoc aliquid? Laudatus est is et exaltatus pro eo qui sunt blasphemantes.
- 40/41^[38] Apparuit destructio in terra et in mari de eo quod acquisiuerunt manus hominum ut facerent gustare eis aliquid illius quod operati sunt. Igitur ii reuertentur.
- 85 41/42^[39] Dic: “Ite in terram et uidete quomodo fuit castigatio illorum, ex ante; et fuerunt plures eorum blasphematores.”
- 42/43^[40] Et dirige faciem tuam ad legem manutentam, ex ante quae uenerit dies, quod non est remuneratio ei ex Deo. Quod in eo die castigabuntur.
- 90 [M 400] 43/44^[41] Qui non credet, igitur super eum non credere suum; et qui operabitur sancte, igitur erit pro se ipsis, si direxerit.
- 44/45^[42] Vt praemium daret eis qui credunt et operantur sancte, habebunt ex bonitate sua; quod is non habet incredulos.
- 45/46^[43] Et ex miraculis mittit uenots nuntios ut dent gustare uobis ex misericordia

67 Et non credunt *add.* ut negent *s.l. M* • bonorum *add.* laetamini *s.l. M* || **68** Et *add.* Aut *s.l. M* • nos *add.* *signum crucis s.l. M* • qua loquuntur *add.* quae loquitur *s.l. M* || **70** gustant *add.* fecimus gustare *s.l. M* • cum *add.* *signum crucis s.l. M* || **71** eo *add.* pro quo *s.l. M* • cum manibus suis *add.* manus eorum *s.l. M* • eos *add.* sunt *s.l. M* || **72** Et non uident *add.* Nonne uiderunt *s.l. M* • roborat *add.* angustat *s.l. M* || **74** peregrino *add.* filio uiae *s.l. M* || **76** aut augebuntur *add.* ut augeatis *s.l. M* || **77** augebitur *corr.* augebit *s.l. M* • eleemosynis *add.* censu *s.l. M* || **78** authores *add.* multiplicatores *s.l. M* || **79** nutrimentum uobis *add.* nutrit uos *s.l. M* • occidet *add.* facit mori *s.l. M* || **80** blasphematoribus uestris *add.* participatis uestris *s.l. M* || **84** Igitur ii reuertentur *add.* ut reuertantur *s.l. M* || **85** castigatio *add.* finis *s.l. M* || **88** est remuneratio *add.* erit reuersio *s.l. M* • castigabuntur *add.* conturbabuntur *s.l. M* || **89** non credere suum *add.* erit negatio sua *s.l. M* || **90** operabitur sancte *add.* faciet bonum *s.l. M* • igitur erit *add.* *signum crucis s.l. M* • si *add.* *signum crucis s.l. M* • direxerit *add.* parabuntur *s.l. M* || **91** habebunt ex *add.* pro *s.l. M*

95 sua, et ut faciant currere naues cum praecepto suo, et ut applicetis ex bonitate sua, et ut sitis uos grati.

46/47^[44] Iam misimus nos ante te nuntios gentibus suis, et uenerunt eis cum declarationibus, et castigauimus nos illos qui peccauerunt, et est aequum super nos dare uictoriam credentibus.

100 47/48^[45] Deus ille qui mittis uentos, et fert in nubibus, et extendit eos in caelo sicuti is uult. Et ponit eas separatas, et defert aquam, et educit ex medio earum, et quando applicat cum ea ad quem uult ex seruis suis. Igitur eos qui sunt annumerati.

47/48^[46] Et licet fuerint ex ante quod descenderet super eos et ante id desperantes.

48/49^[47] Igitur animaduerte semitam misericordiae Dei, quomodo resusciscitat terram post mortem eius; et sic resuscitabuntur mortui. Et is est super omnem rem potens.

105 [M 401] ^{50/51}^[48] Et si nos mitteremus uentum et uiderent eum flauum, errarent post id et non crederent.

51/52^[49] Et quod tu non dabis auditum mortuis, et non dabis auditum surdis ad precem quando reuertentur retro.

110 52/53^[50] Neque tu non duces caecum ex errore suo, et non dabis auditum nisi qui est credens cum miraculis nostris. Et ii erunt mauri.

53/54^[51] Deus ille qui creauit ex debilitate, postea posuit, et post debilitatem uires, et postea posuit, et post uires debilitatem et senectutem. Creat quod uult et is est sapiens, potens.

54/55^[52] In die quo orietur hora, iurabunt peccatores

115 ^{55/-} qui non dormierunt nisi horam. Sic sunt mendaces.

56^[53] Et dixerunt illi qui habuerunt sapientiam et credulitatem: “Dormistis uos in libro Dei usque ad diem resurrectionis. Igitur hic est dies resurrectionis uerum uos nescitis id.”

94 faciant currere *add.* currant *s.l. M* • applicetis *add.* quaeratis *s.l. M* || **97** est aequum *add.* fuit ratio *s.l. M* || **98** dare uictoriam *add.* auxiliari (?) *s.l. M* • credentibus *corr.* credentium *s.l. M* || **99** fert in nubibus *add.* ducit nubes *s.l. M* || **100** separatas *add.* ad partes *s.l. M* • defert *add.* uides *s.l. M* • et educit *add.* exire *s.l. M* || **101** Igitur eos qui sunt *add.* Ecce sunt *s.l. M* • annumerati (?) *M* || **102** desperantes *add.* *dubium s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **103** resusciscitat *add.* uiuificat *s.l. M* || **104** et sic resuscitabuntur mortui *add.* Certe hic est uiuificator mortuorum *s.l. M* || **105** errarent *add.* certe remanerent *s.l. M* || **106** et non crederent *add.* negantes *s.l. M* || **107** quod *add.* certe *s.l. M* • dabis auditum *add.* facies audire *s.l. M* || **108** precem *add.* uocationem *s.l. M* || **109** tu non duces caecum ex *add.* es tu dux caecorum de *s.l. M* • suo *add.* eorum *s.l. M* • et non dabis auditum *add.* non facies audire *s.l. M* || **110** est credens cum *add.* credit in *s.l. M* • mauri *add.* obediens *s.l. M* || **111** postea *add.* et *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* • uires *add.* fortitudinem *s.l. M* || **112** postea *add.* *signum crucis s.l. M* • senectutem *add.* canitiem *s.l. M* || **113** sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **114** orietur *add.* surget *s.l. M* || **115** dormierunt *add.* remanserunt *s.l. M* • sunt *add.* erunt *s.l. M* || **116** credulitatem *add.* fidem *s.l. M* • Dormistis uos *add.* Certe iam remansistis *s.l. M*

120 ^{57[54]} Et in die illo non proderint illis qui iniuriauerunt excusationes suae, et non audientur.

^{58[55]} Iam dedimus pro hominibus in hoc Alcorano ex omni exemplo, iam uenerunt eis cum miraculis et dixerunt illi qui non crediderunt quod: “Vos non estis nisi falsi.”

^{59[56]} Et sic sigillabit Deus super corda illorum qui nesciunt.

125 ^{60[57]} Igitur praesta patientiam quod promissio Dei est uerax et non timebis tu illis qui non sunt certificantes.

119 proderint *corr.* proderit *s.l. M* • excusationes suae *corr.* excusatio eorum *s.l. M* || **121** iam uenerunt *add.* et si uenisti *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **122** et *add.* signum crucis *s.l. M* • non crediderunt *add.* negauerunt *s.l. M* || **124** Et *add.* signum crucis *s.l. M* || **125** praesta *add.* habeas *s.l. M* • quod *add.* quia *s.l. M* • uerax *add.* in alio *Ar. non leg. s.l. M* || **126** timebis tu illis qui *add.* derideant te illi qui *s.l. M*

[M 402] <CAPVT XXXI>

Caput de Catone, in Mecha, in eo tres et triginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] A.L.M.

⁻² Hi sunt uersus libri iudicatoris,

5 [²]/³ Via et misericordia pro iustis,

[³]/⁴ Illi qui perseruerant in oratione, et soluunt decimas, et sunt cum saeculo alio certificantes.

[⁴]/⁵ Hi sunt super uiam domini sui et hi sunt beati.

10 [⁵]/⁶ Et ex hominibus est qui emit solatia nouorum ut faciat errare a uia Dei absque sapientia et accipiunt in risu, pro eis erit poena crudelis.

[⁶]/⁷ Et quando leguntur super eum uersus nostri, discedit et superbit sicuti qui non audit eos. Est super aures suas clausura. Igitur nuntia eum cum poena crudeli.

[⁷]/⁸ Et illi qui credent et operbuntur sancte, pro eis erit paradisu gratiarum.

[⁸]/⁹ Perpetuo in eo, et promissum Dei est ueritas; et is est gloriosus iudex.

15 [M 403] [⁹]/¹⁰ Creauit caelos absque columnis quod uidetis, et posuit in terra montes ut accipiatis utile cum eis, et aptauit in eis ex omni animali, et detulimus ex caelo aquam, et facimus nasci cum ea ex omni re par honoratam.

1 Catone *add.* Lucumone *s.l. M* • uersus *add.* in alio codice 34 scripti erant et hic (?) tantundem. De Lucumone isto uide uersum 11, et uix me possum continere risu quomodo illis uenerit in mente (?) Lucumone si latine scirent quod esset lucumon (?) *s.l. M* || **2** Cum *add.* In *s.l. M* || **4** iudicatoris *add. dubium s.l. M* || **5** Via *add.* Directio *s.l. M* • iustis *add.* benefactoribus *s.l. M* || **6** perseruerant in oratione *corr.* obseruant orationem *s.l. M* • soluunt decimas *add.* dant censum *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **8** sunt (?) *M* || **9** solatia nouorum *add.* uarietatem noui *s.l. M* || **10** sapientia *add.* scientia *s.l. M* • accipiunt in risu *corr.* accipiat in minuspretium *s.l. M* • crudelis *add.* spernens *s.l. M* || **11** et superbit *add.* superbuendo *s.l. M* || **12** clausura *add.* surditas *s.l. et in isto sic Ar. non leg.* et in alio *sic Ar. non leg. in mg. M* • crudeli (?) *M* • cum poena crudeli (?) *add.* tormentum dolens *s.l. M* || **13** credent et operbuntur sancte *add.* crediderunt et fecerunt bona *s.l. M* • gratiarum *add.* laetitiae *s.l. M* || **14** Perpetuo *add.* Aeternales *s.l. M* || **16** accipiatis utile cum eis *add.* non moueat uobiscum *s.l. M*

[10]/11 Haec est creatio Dei. Igitur demonstare mihi quod est quod creant illi absque eo, immo sunt iniuriatores in errore manifesto.

20 [11]/12 Iam dedimus Catoni scientiam et ut sit gratus Deo. Et qui est gratus, igitur gratitudo et pro se ipso; et qui non credit, igitur Deus est diues, laudatus.

[12]/13 Et quando dixit Cato filio suo et eo admonente illum: “O fili mi! Non blasphemus cum Deo quod blasphemia est iniuria maior.”

25 [13]/14 Et iam praecepimus homini cum parentibus suis ut tractet eos cum amore super amorem. Igitur creauerunt eum pro duobus annis: “Vt sis gratus mihi et tuis parentibus, et ad me iam uerteris.”

[14]/15 Et si ii praecipiant tibi super ut blasphemus cum me eum quod non est tibi cum eo scientia, igitur non obedias eis, in mundo hoc aequum est; et sequere uiam quae applicat mihi. Postea ad me reuertemini.

30 [15]/16 “O filiule mi! Sic est si est tibi promissum granum sinapis licet sis positus in abyssis aut in caelis aut in terra, ueniat cum eo Deus; quod Deus est subtilis, sapiens.

[M 404] [16]/17 O filiule mi! Fac orationem, et praecipe cum aequitate, et prohibe quod est abominabile, et habe patientiam super quod accidet tibi; et quod id est ex bona uictoria.

[17]/18 Et non dirigas faciem tuam ab hominibus, et non eas in terram decipiendo quia Deus non amat omnem deceptorem uanagloriosum.

[18]/19 Sis directus in gressu tuo et humilia uocem tuam quod horrentior ex uocibus est uox asinorum.”

40 [19]/20 Et non uides quod Deus subdidit pro uobis quod est in caelis et quod est in terra, et infundit super uos gratiam suam publicam et secretam; et ex hominibus est qui disputat de Deo absque sapientia, neque uia, et absque libro manifesto.

[20]/21 Et quando fuit dictum eis: “Sequimini quod detulit Deus!” Dixerunt: “Prius

18 quod est *add. signum crucis s.l. M* • quod creant *add. quid creauerunt s.l. M* || **19** absque eo *add. quam is s.l. M* || **20** Iam *add. Et certe s.l. M* • Catoni scientiam *add. Lucuni sapientiam s.l. M* • et *add. signum crucis s.l. M* || **21** igitur gratitudo et *add. certe gratus est s.l. M* • laudatus *corr. laudabilis s.l. M* || **22** Cato *add. Lucumon s.l. M* • et eo admonente *add. admonendo s.l. M* || **23** maior *add. magna s.l. M* || **24** cum *add. de s.l. M* • ut tractet eos cum amore *add. tulit eum mater eius labor s.l. M* || **25** amorem *add. laborem s.l. M* • creauerunt eum pro *add. quod separatio eius est in s.l. M* || **26** et *add. signum crucis s.l. M* • uerteris *add. erit conuersio s.l. M* || **27** ut blasphemus *add. participes s.l. M* • eum *add. signum crucis s.l. M* || **28** obedias eis *add. associa eos s.l. M* • aequum *add. honeste s.l. M* || **29** quae applicat *add. humiliatus (?) est s.l. M* • reuertemini *add. erit reuersio s.l. M* || **30** Sic est si est tibi promissum granum *add. Si esset pondus grani s.l. M* || **31** abyssis *add. petra s.l. M* • ueniat cum eo Deus *add. afferet id Deus s.l. M* || **33** Fac *add. obserua (?) s.l. M* || **34** quod *add. quia (?) s.l. M* || **35** bona uictoria *add. decreto praeceptorum s.l. M* || **36** faciem *add. malam s.l. M* • ab *add. signum crucis s.l. M* • decipiendo *add. uane s.l. M* || **38** Sis directus *add. Et iuste uade s.l. M* • humilia *add. minue s.l. M* • quod *add. qua s.l. M* • ex uocibus *add. uocum s.l. M* || **42** sapientia *add. scientia s.l. M* • uia *add. directione s.l. M* • libro manifesto *add. scriptura illustris, declarata s.l. M*

45 nos sequemur quod inuenimus nos super id patres nostros.” Licet diabolus uocasset eos ad poenam Zaigr.

[21]/22 Et qui offeret faciem suam et is erit bonus. Igitur is est tractus cum firmitate firmus et ad Deum pertinent facta.

50 [22]/23 Et qui negabit, igitur non doleat tibi incredulitas eorum, qui ad nos reuertentur ii. Et faciemus scire eis cum quod operati sunt, quod Deus est sciens cum quod est in cordibus.

[23]/24 Ego dabo eis pauca, postea ponam eis in tormento forti.

[M 405] [24]/25 Et si interrogasti eos: “Quis creauit caelos et terram?” Certe dicent: “Deus.” Dic: “Laudetur Deus!” Quod plures eorum nesciunt.

[25]/26 Dei est quod est in caelis et in terra; et quod Deus est diues, laudabilis.

55 [26]/27 Et si essent quod est in terra arbores calami, et mare esset atramentum eius, post id septem maria; non finiret uerba Dei. Et Deus est gloriosus iudex.

[27]/28 Non creauit uos neque resuscitauit uos nisi ex persona una. Et Deus est gloriosus iudex.

60 [28]/29 Et non uides quod Deus ponit noctem in diem et ponit diem in noctem? Et subdidit solem et lunam, omnes currunt ad tempus determinatum; et Deus cum quod faciunt est sapiens.

[29]/30 Hoc est quod Deus est ueritas et quod rogatis absque eo est uanitas; et quod Deus est diues, magnus.

65 [30]/31 Et non uides quomodo naues currunt in mari cum gratia Dei ut demonstret uobis ex miraculis suis? Et in hoc sunt miracula pro omni patiente, grato.

[31]/32 Et quando cooperit eos unda sicuti montes, rogant Deum catholice eum in

44 Prius nos *add.* Imo *s.l. M* • nos (?) *M* || **45** poenam Zaigr *add.* tormentum inferni *s.l. M* || **46** offeret *add.* dabit *s.l. M* • bonus *add.* benefactor *s.l. M* || **47** firmitate firmus *add.* fune forti *s.l. M* • Deum pertinent facta *add.* Deus est finis rerum *s.l. M* || **48** doleat tibi incredulitas eorum *add.* tristetur te negatio eius *s.l. M* • qui *add.* *signum crucis s.l. M* || **49** reuertentur ii *add.* reuersio eorum *s.l. M* • faciemus scire *add.* narrabimus et in utroque codice scriptum erat *Ar. non leg. s.l. M* • cum *add.* *signum crucis s.l. M* || **50** cum quod est in cordibus *add.* de proprietate pectorum *s.l. M* || **51** Ego dabo eis pauca *add.* Prosperabimus eos parum *s.l. M* • ponam *add.* cogemus *s.l. M* • forti *add.* grosso *s.l. M* || **53** Laudetur Deus *add.* Laus Deo *s.l. M* || **55** arbores *add.* ex arbore *s.l. M* • esset atramentum eius *add.* mutliplicat id *s.l. M* || **56** Et *add.* Certe *s.l. M* • gloriosus iudex *add.* audiens, [sapiens] uidens, forte legerat *Ar. non leg. s.l. M* || **57** creauit uos neque resuscitauit uos nisi ex *add.* est creatio uestra neque resurrectio uestra *s.l. M* || **58** gloriosus iudex *add.* audiens, uidens *s.l. M* || **59** Et non uides *add.* Nonne uidisti *s.l. M* • ponit noctem *add.* facit ingredi *s.l. M* • ponit *add.* facit ingredi *s.l. M* || **60** tempus determinatum *add.* terminum nominatum *s.l. M* || **61** cum quod faciunt est sapiens *add.* de quo facitis est sciens *s.l. M* || **62** quod *add.* quia *s.l. M* • rogatis *add.* uocatis *s.l. M* || **64** non *add.* nonne *s.l. M* || **66** cooperit *corr.* cooperunt *s.l. M* • montes *add.* umbracula *s.l. M* • rogant *add.* uocauerunt *s.l. M*

lege. Et quando liberauimus eos [*M* 406] ad terram, aliqui eorum discedunt et non cognoscunt cum miraculis nostris; quod sunt ii mali, increduli.

70 ^{[32]/33} O uos homines! Timete creatorem uestrum, et timete diem quo non proderit pater filio suo neque filius poterit prodesse patri suo in aliquo.

^{33/-} et quod promissum Dei est ueritas. Igitur ne decipiat uos uita mundi istius et non decipiat uos pro Deo fraus.

75 ^[34] Quod Deus habet sapientiam horae et descensionis pluuiiae, et scit quod est in matricibus. Et nescit persona quod accidet ei cras, et nescit persona in qua terra morietur; certe Deus est sciens, sapiens.

67 lege *add.* fide *s.l.* *M* • liberauimus *corr.* liberasset *s.l.* *M* • aliqui eorum discedunt *add.* ecce aliquis eorum gratus *s.l.* *M* || **68** cognoscunt *add.* negat *s.l.* *M* • quod sunt ii mali, increduli *add.* praeter unumquemque superbum negatorem *s.l.* *M* || **69** creatorem *add.* dominum *s.l.* *M* • timete *add.* cauete *s.l.* *M* || **70** pater filio suo *add.* genitor pro genito suo *s.l.* *M* || **71** et quod *add.* Certe *s.l.* *M* • promissum *corr.* promissio *s.l.* *M* • istius *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **72** pro *add.* in *s.l.* *M* • fraus *add.* deceptor *s.l.* *M* || **73** Quod Deus habet sapientiam horae *add.* Certe apud Deum est scientia horae *s.l.* *M* || **74** accidet ei *add.* acquiret *s.l.* *M*

[M 407] <CAPVT XXXII>

Caput de Humiliatione, in Mecha, in eo uersus 29.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] A.L.M.

⁻² Detulimus librum, quod non est dubium in eo, ex domino nationum.

5 [²]/³ Etiam dicent: “Inuenit is eum.” Immo est ueritas domini tui ut admoneat gentes quod misimus eis admonitores ante te, forsan ii dirigentur.

[³]/⁴ Deus est ille qui creauit caelos, et terram, et quod est inter eos, in sex diebus. Post aequauit se super thronum. Non est uobis absque procurator neque aduocatus, igitur cur non estis admoniti?

10 [⁴]/⁵ Et ordinauit facta caeli et terrae. Postea educet eum in die, quod est quantitas eius mille annorum qui numerantur.

[⁵]/⁶ Hic est sciens absentis et prohibiti, gloriosus, pius.

[⁶]/⁷ Ille qui benefacit omni rei quam creauit is et incaepit creationem personae ex luto.

15 [M 408] [⁷]/⁸ Postea posuit generationem suam ex gutta aquae debili.

[⁸]/⁹ Postea aequauit eum et flauit in eo ex spiritu eius; et posuit uobis auditum, et

1 Humiliatione *add.* Prosternatione et debebat dicere “adoratione” *s.l. et correctio ista quae est in isto copiata (?) est scripta ab alio et perinde insulsa. De postratione uide uersum 1 in mg. M • uersus 29 add. in isto tamen codice scriptum erat 30, quia uero non plures quam 29 reperi et in alio codice dictum erat esse tantum 29, idem mutauit in mg. M || 2 Cum *add.* in alii solebat corrigere “In” *s.l. M || 4* Detulimus librum *add.* Haec delatio libri *s.l. M • quod add. signum crucis s.l. M || 5* is *add. signum crucis s.l. M • admoneat add. moneas s.l. M || 6* quod misimus *add. non uenit s.l. M • admonitores add. aliquis admonitor s.l. M || 8* procurator *add. protector s.l. M • aduocatus add. intercessor s.l. M || 9* igitur cur non *add. Nonne s.l. M || 10* Et *add. signum crucis s.l. M • ordinauit facta caeli et terrae add. Gubernat rem ex caelo usque ad terram s.l. M • educet eum add. ascendet ad eum s.l. M || 11* qui numerantur *add. de quo numeratis s.l. M || 12* absentis *add. absentiae s.l. M • prohibiti add. praesentiae s.l. M || 13* is *add. signum crucis s.l. M • personae add. hominis s.l. M || 15* debili *add. spretae s.l. M**

uisus, et corda. Pauci sunt qui sunt grati.

[9]/¹⁰ Et dixerunt: “Quando reuertemur in terra, nos erimus gentes nouae?”

[10]/- Immo sunt ii cum congregatione creatoris sui increduli.

20 [11] Dic: “Occidet uos rex mortis, ille qui est procurator pro uobis, postea ad dominum uestrum reuertemini.”

[12] Et si uidebis quando peccatores humiliabunt capita sua uersus dominum suum: “O creator noster! Aspice nos et audi nos! Redde nos et operabimur sancte! Et nos erimus certificantes.”

25 [13] Et si uellemus, redderemus omnem personam et dirigeretur. Verum est uerificatum uerbum meum quod ego implebo infernum ex diabolis et hominibus uniuersaliter.

[14] Igitur gustate, quod obliti estis congregationem diei uestri istius. Et non obliabimur sic uestrum; gustate poenam aeternalem pro eo quod operati estis!

30 [15] Et quod qui credunt cum uersibus suis, illi qui cum fuerunt admoniti cum eis; ceciderunt prostrati et sanctificantes uersus creatorem suum, et ii non superbierunt.

[16] Et remouerunt latera sua ex lectis et uocant [M 409] dominum suum timentes et sperantes. Et ex eo quod dedimus nutrimentum eis expendunt.

35 [17] Et non scit persona quod cooperit in eis de eo quod uolunt oculi. Dabimus satisfactionem de eo quod factores.

[18] Et qui est credens est sicuti qui fuit peccator? Non aequales sunt.

[19] Et illi qui credent et operabuntur sancte, pro eis erit paradus gentis sedes pro eo quod fecerunt.

17 Pauci sunt qui sunt grati *add.* Parum est quod gratificatis *s.l. M* || **18** Quando reuertemur *add.* An dispergemus; aliter: “An commiseremus” utrumque male *s.l. M* • gentes nouae *add.* in creatione noua *s.l. M* || **19** cum congregatione creatoris sui *add.* in obuiatione domini eorum *s.l. M* || **20** Occidet *add.* Complebit *s.l. M* • rex *add.* angelus *s.l. M* || **22** humiliabunt *add.* flectent *s.l. M* • uersus *add.* apud *s.l. M* || **23** O creator noster! Aspice nos et audi nos *add.* Dicendo: “Domine! Aspeximus et uidimus *s.l. M* • et operabimur sancte *add.* ut faciamus bonum *s.l. M* || **24** Et nos erimus *add.* Certe sumus *s.l. M* || **25** redderemus omnem personam et dirigeretur *add.* dare omni personae directionem suam *s.l. M* || **27** uniuersaliter *add.* omnibus *s.l. M* || **28** quod *add.* pro quo *s.l. M* • congregationem *add.* obuiationem *s.l. M* • Et non *add.* Certe nos (?) *s.l. M* || **29** obliabimur *add.* *signum crucis et uolebat dicere “obliuiscimur” s.l. M* • pro eo quod operati estis *add.* pro quo fuistis factores *s.l. M* || **30** uersibus suis *add.* clausulis suis *s.l. M* || **31** sanctificantes uersus creatorem suum *add.* laudauerunt cum laude dominum eorum *s.l. M* || **32** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • lectis *add.* prostratoriis *s.l. M* || **33** dedimus nutrimentum eis *add.* nutricamus eos *s.l. M* || **34** cooperit in *add.* est occultum *s.l. M* • eo quod uolunt *add.* contentu *s.l. M* || **35** satisfactionem de eo quod factores *add.* praemium pro quo fecerunt *s.l. M* || **36** Et qui est *add.* An qui fuit *s.l. M* • sicuti *bis M* • peccator *add.* iniquus *s.l. M* || **37** Et *add.* Iterum *s.l. M* • operabuntur sancte *add.* fecerunt bona *s.l. M* • erit paradus gentis sedes *add.* erunt paradisi habitationis domus (?) *s.l. M*

40 ^[20] Et quod illos qui operati sunt male, igitur sedes eorum erit quotiescumque uolent egredi ex eo, conuertentur ex eo. Et fuit dictum eis: “Gustate poenam ignis pro eo quod uos cum eo mentiti estis!”

^[21] Et dabimus gustare ex poena minori praeter poenam maiorem ut illi conuertantur.

45 ^[22] Non est maior iniuria quam qui est admonitus cum miraculis domini sui, postea discedit ab eo; et nos cum peccatoribus sumus uendicatores.

^[23] Iam dedimus nos Moysi scripturam, igitur ne sitis in dubio de congregatione eius, et posuimus eam uiam filiis Israelis.

²⁴ Et posuimus ex eis aliquos socios directos cum praecepto nostro quando fuerunt patientes et fuerunt cum uersibus nostris certificantes.

50 ^{25[24]} Et quod creator tuus is declarabit inter eos die iudicii [*M* 410] in eo quod fuerunt differentes.

^{26[25]} Et non fuit directum eis quod destruximus ex ante eos ex aetatibus quae ibant in habitationibus? et non sunt miracula, igitur non auditis?

55 ^{27[26]} Et non uidetis quod ego fero aquam ad terram siccam, elicio cum ea sata ut manducent ex eo pecora eorum et personae suae? Igitur non habetis uisus?

^{28[27]} Et dicent: “Quando erit hoc factum si uos eritis ueraces?”

^{29[28]} Dic: “In die quo fiet non proderit illis qui non crediderunt credere eorum neque ii respicientur.”

^{30[29]} Igitur recedas ab eis et exspecta! Et ii erunt exspectantes

39 Et quod illos qui operati sunt male *add.* Et iterum illi qui peccauerunt *s.l. M • sedes add. hospitium s.l. M || 40 ex eo add. in eo s.l. M || 41 pro eo quod uos cum eo mentiti estis add. cuius fuistis de eo increduli s.l. M || 42 dabimus add. certe facimus s.l. M • praeter add. sine (?) s.l. M || 44 maior iniuria add. iniuriantior s.l. M || 45 uendicatores add. affligentes s.l. M || 46 ne sitis in dubio de congregatione add. non sis in dubio de obuiatione s.l. M || 48 socios directos add. duces ducendo s.l. M || 49 uersibus add. miraculis s.l. M || 50 Et quod creator add. Certe dominus s.l. M • is declarabit add. diuidet s.l. M || 52 Et non fuit directum eis quod add. Nonne ducet eos quantum s.l. M • aetatibus add. populis s.l. M || 53 auditis add. audiunt s.l. M || 54 ego fero add. nos ferimus s.l. M • siccam add. sitientem s.l. M • elicio add. elicimus s.l. M • ut add. signum crucis s.l. M || 55 Igitur non habetis uisus add. Nonne uident s.l. M || 56 hoc factum add. haec uictoria s.l. M || 57 quo fiet add. uictoriae s.l. M • credere add. fides s.l. M || 58 respicientur add. exspectabuntur s.l. M || 59 Et ii erunt add. Certe sunt s.l. M*

[M 411] <CAPVT XXXIII>

Caput de Diuisionibus, in Almedina, in eo tres et nouaginata uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] O uos prophetae! Timete Deum! Et non obedias incredulis neque rebellibus quod Deus est sapiens iudex.

5 [²] Et sequere quod reuelatum tibi ex domino tuo quod Deus est cum quod facitis sciens.

[³] Et spera super Deum! Et sufficit in Deo procurator.

[⁴] Non posuit Deus hominibus duo corda in corpore eius, et non posuit uxoribus uestris ut ab eis discedatis nisi sint matres uestrae, et non posuit maritos uestros in
10 locum filiorum. Et hoc est uobis mandatum uobis. Et Deus dicit ueritatem, et is est qui dirigit ad uiam.

[⁵] Vocate eos per nomen patrum suorum, id est amantius circa Deum, et nisi scietis nomina patrum suorum, igitur fratrum uestrorum in lege aut amicorum uestrorum. Et non est super uos culpa in eo quod erraueritis cum hoc, uerum in quo sint
15 uerificata corda uestra; et est Deus indulgens, misericors.

[M 412] [⁶] Propheta est iustior credentibus ex personis suis; et uxores suae aut matres suae. Aut cognati ex parte matris, uni eorum habent magis rationis quam alii in libro Dei, ex credentibus et peregrinis, nisi quod facitis seruis uestris rem

1 Diuisionibus *add.* Congregationibus *s.l. M* • nouaginata uersus *add.* Correxī textum arabicum ex alio codice et latinus iuxta illum corrigendus, reuera tamen in isto codice notati erant 74. De congregationibus istis uide uers. 20 *in mg. M* || **4** rebellibus quod *add.* impiis quare *s.l. M* || **5** quod *add.* certe *s.l. M* • cum quod facitis *add.* de quo agitis *s.l. M* || **7** spera super *add.* confide in *s.l. M* • in Deo *add.* Deus *s.l. M* || **8** in corpore *add.* interiora *s.l. M* || **9** uxoribus uestris ut ab eis discedatis nisi sint *add.* uxores uestras quae connumeratis (?) de illis *s.l. et* in isto cod. *Ar. non leg. in mg. M* • uestrae *corr.* uestras *s.l. et* ecce barbariem (?) inter pertractionem (?) *in mg. M* • maritos *add.* adoptiuos *s.l. et* et illud *Ar. non leg.* et in isto *sic* erat *Ar. non leg. in mg. M* || **10** in locum filiorum *add.* filios uestris *s.l. M* • uobis mandatum uobis *add.* dictum uestrum cum oribus uestris *s.l. M* || **12** per nomen patrum suorum *add.* ad patres suos *s.l. M* • amantius circa *add.* iustius apud *s.l. M* || **13** fratrum uestrorum in lege *add.* sunt fratres uestri in fides *s.l. M* • amicorum uestrorum *add.* sequaces uestri *s.l. M* || **15** uerificata *add.* intentionata *s.l. M* || **16** iustior *add.* merentior *s.l. M* • ex personis suis *add.* quam personae suae *s.l. M* • aut *add.* sunt *s.l. M* || **17** suae *add.* eorum *s.l. M* • Aut (?) *M* • cognati ex parte matris *add.* et affines matricum *s.l. M* • rationis (?) *M* • uni eorum habent magis rationis (?) *add.* aliqui eorum sunt merentiores *s.l. M* || **18** seruis *add.* sequacibus *s.l. M*

iustam; est hic in libro scripto.

- 20 [7] Et quando accepimus ex prophetis confaederationem eorum, et ex te, et ex Noe, et ex Abraham, et ex Moyse, et ex Iesu filio Mariae; et accepimus confaederationem fortissimam.
- [8] Igitur interroget ueros pro ueritate eorum. Et promitte incredulis ponam crudelem.
- 25 [9] O uos qui estis credentes! Recordamini gratiae Dei super uos quando uenerunt uobis inimici et misimus nos super eos uentum et cateruas quas numquam uidistis eas. Et est Deum cum quod facitis spectator.
- [10] Et quando uenerunt super uos et ex sub uos, et quando angustata sunt corda et applicuerunt faucibus, et cogitauerunt cum Deo cogitationem.
- 30 [11] In ea hora fuerunt experti credentes et tremuerunt tremore forti.
- [12] Et quando dicunt rebelles et illi qui cordibus eorum infirmitas: [M 413] “Non promisit uobis Deus neque nuntius eius nisi periculum.”
- [13] Et dixerunt socii: “O uicini Almedinae! Non debetis remanere uos! Igitur redite et petite licentiam aliqui ex uobis prophetae.” Dicent quod: “Domus nostrae sunt uacuae et non sunt ut remaneamus uacuae.” Et uellent nisi fugere.
- 35 [14] Et si ingressi sunt super eos ex pagis suis, postea petiissent scandalum, dedissent ei. Et non durauerunt cum eis nisi pauci.
- [15] Iam fuerunt qui promiserunt Deo ex ante quod non discederent neque retrouerterunt, et est promissio Dei petita.
- 40 [16] Dic: “Non proderit uobis fugere si fugietis uos a monte aut a bello, igitur ecce quod non gaudebitis nisi parum.”
- [17] Dic: “Quis est ille qui defendet uos a Deo si uolet cum uobis malum aut uolet cum uobis misericordiam?” Et non inuenient ii absque Deo procuratorem neque defensorem.

19 rem iustam *add.* bonum *s.l.* *M* • hic *add.* hoc *s.l.* *M* • scripto *add.* regulatum *s.l.* *M* || **20** confaederationem *add.* fidem *s.l.* *M* || **22** confaederationem fortissimam *add.* fidem magnam (?) *s.l.* *M* || **23** Igitur *add.* ut *s.l.* *M* • ueros *add.* ueridicos *s.l.* *M* || **24** ponam crudelem *add.* tormentum dolens *s.l.* *M* || **26** inimici *add.* exercitus *s.l.* *M* • cateruas *add.* exercitus *s.l.* *M* || **27** cum quod *add.* de quo *s.l.* *M* || **28** angustata *add.* reuoluti sunt uisus *s.l.* *M* || **29** faucibus, et cogitauerunt cum Deo cogitationem *add.* corda ad guttura et dubitatis de Deo dubio *s.l.* *M* || **30** In ea hora *add.* Ibi *s.l.* et in alio *sic Ar. non leg. in mg.* *M* || **31** rebelles *add.* impii *s.l.* *M* • infirmitas *add.* dolor *s.l.* *M* || **32** periculum *add.* fraus *s.l.* *M* || **33** Et dixerunt socii *add.* Quando dixit pars *s.l.* *M* • Almedinae *add.* Ietrib *s.l.* *M* • debetis remanere uos *add.* est uobis remansio *s.l.* *M* || **34** Dicent *add.* dicendo *s.l.* *M* || **35** uacuae *add.* inmunitae *s.l.* *M* • remaneamus (?) *M* • ut remaneamus (?) uacuae *add.* inmunitae *s.l.* *M* • uellent *add.* nollent (?) *s.l.* *M* || **36** pagis *add.* lateribus *s.l.* *M* • petiissent *add.* rogati sunt *s.l.* et *Ar. non leg. in mg.* *M* || **37** durauerunt cum eis *add.* exspectauerunt id *s.l.* *M* • pauci *add.* parum *s.l.* *M* || **39** retrouerterunt (?) *M* || **40** bello *add.* homicidio *s.l.* *M* || **42** cum *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **43** cum *add.* signum crucis *s.l.* *M* • procuratorem *add.* protectorem *s.l.* *M*

45 [18] Iam scit Deus qui uoluit recedere ex uobis et qui uolunt remanere. Igitur ii sunt fratres uestri, non relinquent uos et non uenient inimicis nisi pauci.

[19] Curiosius super uos. Et quando uenit timor, uidebis qui spectant te uoluendo oculos [M 414] ueluti ille qui uult mori super eum. Et quando discedit timor, eunt paulatim dando uoces. Igitur est remotus timor super eos. Isti sunt qui non crediderunt. Et auferet Deus opera eorum, et est hoc super Deum leuissimum.

50

[20] Et cogitabunt ii ex factionibus quod non facient et quod non uenient, et ii ex factionibus auxiliabuntur cum multitudine cateruarum Arabum, et destruent filios uestros. Et non erunt in uobis qui pugnabunt nisi pauci.

[21] Iam habuistis uos in legatione Dei conditiones bonas pro qui habent spem in Deo et in die ultimo et inuocat Deum multum.

55

[22] Et postquam uiderunt credentes factiosos, dixerunt: “Hoc est quod promisit uobis Deus et nuntius eius, et fuit uerus Deus et nuntius eius.” Et non auxit eos nisi in credulitate et salutatione.

[23] Ex credentibus sunt homines qui sunt ueraces in eo quod promiserunt Deo super se. Et ex iis sunt qui exspectant mortem suam et sunt ex iis qui exspectant mutationem ut moueatur.

60

[24] Et praemium dabit Deus ueris pro ueritatibus suis, et torquebit rebelles, si uolet, et parcat super eos; quia Deus est indulgens, misericors.

[25] Et reddet Deus illos qui negauerunt cum ira eorum, non acquisiuerunt bonum. Et sufficit Deus credentibus proelium; et est Deus potens, gloriosus.

65

45 Iam *add.* Certe *s.l. M* • qui uoluit recedere *add.* obstinatores *s.l. M* • qui uolunt remanere *add.* dicentes *s.l. M* || 46 Igitur ii sunt fratres uestri *add.* fratribus suis: *s.l. M* • non (?) *M* • non (?) relinquent uos *add.* “Venite nobis!” *s.l. M* • inimicis *add.* ad bellum *s.l. M* • pauci *add.* parum *s.l. M* || 47 Curiosius super uos *add.* Auari sunt pro uobis *s.l. M* • qui spectant *add.* uidentes *s.l. M* || 48 uult mori super eum *add.* uenit super eum mors *s.l. et Ar. non leg. in mg. M* || 49 eunt paulatim dando uoces *add.* uituperauerunt uos cum linguis acutis *s.l. M* • Igitur est remotus timor super eos *add.* auari sunt pro bono *s.l. M* || 50 leuissimum *add.* parum *s.l. M* || 51 Et *add. signum crucis s.l. M* • ex factionibus quod non facient et quod non *add.* quod congregationes non ambulauerunt et si *s.l. M* || 52 et ii ex factionibus auxiliabuntur cum multitudine cateruarum Arabum *add.* congregationes, illi autem uolent quod fuissent exeuntes cum Arabis *s.l. M* || 53 et destruent filios uestros *add.* rogando de nouis uestris *s.l. et legerat Ar. non leg. et in utroque sic scriptum erat in mg. M* • non erunt *add.* si (?) fuissent *s.l. M* • qui *add.* non *s.l. M* • pauci *add.* parum *s.l. M* || 54 Iam habuistis uos *add.* Certe est uobis *s.l. M* • legatione *add.* nuntio *s.l. M* • conditiones bonas *corr.* conditio bona *s.l. M* • qui habent spem *add.* quo sperat *s.l. M* || 55 inuocat *add.* uocauit *s.l. M* || 56 factiosos *add.* congregationes *s.l. M* || 57 fuit uerus *add.* ueridicauit *s.l. M* || 58 credulitate *add.* fidem *s.l. M* • salutatione *corr.* salutationem *s.l. M* || 59 homines *add.* ueri *s.l. M* || 60 super se *add. signum crucis s.l. M* • sunt qui exspectant mortem suam *add.* est qui finitus est luctus eius *s.l. M* || 61 mutationem ut moueatur *add.* et non mutauerunt mutationem *s.l. M* || 62 Et praemium dabit *add.* ut remuneraret *s.l. M* • rebelles *add.* impios *s.l. M* || 63 et *add.* aut *s.l. M* || 64 ira (?) *M* || 65 proelium *add.* bellum *s.l. M* • potens *add.* fortis *s.l. M*

[M 415] ^[26] Et descendit illos qui demonstrant ii ex iis scripturae, qui uolunt elicere eis fidem ex cordibus suis maligne. Igitur iam erunt aliqui qui pugnauerunt et morerentur libenter.

70 ^[27] Et dabit haereditare uobis terram eorum, et domos eorum, et bona eorum, et terras quas non compraehendunt ii. Et est Deus super omnem rem potens.

^[28] O propheta! Dic uxoribus tuis: “Vultis uos bona uitae mundi huius et pulchritudinem suam? Igitur uenite et firmabimus nos uos et prosperabimus uos prosperitate bona.

75 ^[29] Et si uos uultis Deum, et nuntium eius, et domum saeculi alterius; igitur Deus promisit bonis ex uobis mercedem magnam.”

^[30] O uxores prophetae! Quae ueniet ex uobis cum abominatione manifesta, duplicabitur ei poena duabus partibus. Et est hoc super Deum paucum.

^[31] Et quae erit deuota ex uobis Deo et nuntio eius, et operabitur sancte, dabimus ei mercedem duabus uicibus et promisimus ei nutrimentum honoratum.

80 ^[32] O uxores prophetae! Non estis sicut aliqua ex uxoribus. Si offenderitis, igitur non loquamini cum uerbo, quod sedeat illi in corde suo infirmitas; sed dicite uerba honesta.

85 ^[33] Et quando intrabitis in domus uestras, non salutetis salutatione [M 416] idolatrarum priorum, et facite orationem, et soluite decimas, et obedite Deo et nuntio eius. Quod uult Deus remouere a uobis peccatum a familia templi et uult mundare uos mundatione.

^[34] Et habete in memoria quod est lectum in domibus uestris ex miraculis Dei et ex scientia, et quod Deus est subtilis, sapiens.

66 descendit illos *add.* fecit descendere illis *s.l. M* • demonstrant ii *add.* auxiliati sunt *s.l. M* • iis *add.* sociis *s.l. et in isto sic Ar. non leg. in mg. M* || **67** qui uolunt elicere eis fidem ex cordibus suis maligne *add.* ex arcibus suis et iecit in cordibus suis pauorem *s.l. M* || **68** Igitur iam erunt aliqui qui pugnauerunt et morerentur libenter *add.* partem interficietis et partem captiuabitis *s.l. M* || **70** terras quas *corr.* terram quam *s.l. M* • compraehendunt ii *add.* conculcastis *s.l. M* || **72** firmabimus nos uos *add.* numerabo uos *s.l. et in isto Ar. non leg. in mg. M* • prosperabimus *add.* relinquam *s.l. M* || **73** prosperitate bona *add.* relinquam bonum *s.l. M* || **75** promisit bonis *add.* praeparauit pro benefactoribus (?) *s.l. M* • mercedem *add.* praemium *s.l. M* || **76** uxores *add.* mulieres *s.l. M* || **77** poena duabus partibus *add.* in isto *Ar. non leg.* et deinde *Ar. non leg. in mg. M* || **78** operabitur *add.* benefecerit *s.l. M* || **79** promisimus *add.* praeparauimus *s.l. M* || **80** uxores *add.* mulieres *s.l. M* • uxoribus *add.* mulieribus *s.l. M* • offenderitis *add.* timueritis *s.l. M* || **81** loquamini *add.* humiliamini *s.l. M* • quod sedeat illi *add.* quare cupiet qui est *s.l. M* • infirmitas *add.* dolus *s.l. M* • sed *add.* *signum crucis s.l. M* || **83** Et quando intrabitis in domus uestras *add.* Firmate in domibus uestris *s.l. M* • salutetis salutatione *add.* nutriendo nutrimentum *s.l. et glossa sic dicebat: “nutriendo nutrimentum petat (?) quando mulieres stant in propero non leg. liscium (?) et specularantes semet.”* Ecce barbariem *in mg. M* || **84** idolatrarum *add.* gentium (?) *s.l. M* • decimas *add.* census *s.l. M* || **85** Quod *add.* Quia *s.l. M* • peccatum *add.* inmunditiam *s.l. M* • templi *add.* domus *s.l. M* • uult *add.* *signum crucis s.l. M* || **86** mundatione *bis M* || **87** habete in memoria *add.* inuocate *s.l. M* || **88** scientia *add.* sapientia *s.l. M* • quod *add.* certe *s.l. M* • sapiens *add.* practicus *s.l. M*

[35] Et mauri et murae, et creduli et credulae, et deuoti et deuotae, et ueri et uerae,
90 et patientes et patientes, et timidi et timidae, et ieiunantes et ieiunatrices, et
custodes membrorum suorum et custodes, et inuocantes Deum multum et
inuocatrices, promisit Deus eis indulgentiam et mercedem maximam.

[36] Et non est pro credente et credula quando iudicat Deus et nuntius eius
95 praeceptum ut sit eis delectio facti eorum. Qui non obedit Deo et nuntio eius, igitur
is iniuriat iniuria manifesta.

[37] Et quando dixisti illi qui fecit gratiam Deus super eum, et fecit gratiam super
eum: “Vt habeas super te uxorem tuam et ut timeas Deum!” Et cooperias quod est
in persona tua quod Deus est manifestator; et timeas homines et Deus habet plus
100 rationem ut timeat is. Et postquam accepit Zaid ex ea contentationem suam, nupsit,
quia non sit super credentes culpa in uxoribus de seruis suis, et quando acceperunt
ex eis contentationem suam. Et est mandatum Dei factum.

[M 417] [38] Et non est super prophetam culpa in eo quod iussit Deus ei; uiam Dei
in illis qui praeteriti erunt ex ante. Et est quod ordinauit Deus ordo determinatus.

[39] Illi qui complent legationem Dei, et timent eum, et non timent aliquem nisi
105 Deum. Et sufficit cum Deo numerator.

[40] Et non fuit Machomet pater nullus ex homibus uestris, uerum nuntius Dei et
sigillum prophetarum. Et est Deus cum omni re sciens.

[41] O uos qui credidistis! Inuocate Deum inuocatione multa!

-/42 Et sanctificate Deum in matutinis et uespris!

[42]/43 Is est ille qui dat salutationem super uos et angelos suos ut educet uos a
110 tenebris ad lucem; et est cum credentibus pius.

[43]/44 Et saluatio eorum in die quo offendent eum, saluatio quam promisit eis et
merx honorata.

[44]/45 O propheta! Quod nos misimus te testem, et nuntium, et admonitorem,

89 Et mauri et murae *add.* Certe obedientes et obeditrices *s.l. M* || **90** patientes *add.* patitores (?) *s.l. M* • patientes *add.* patitricis (?) *s.l. M* || **91** custodes *add.* custoditricis *s.l. M* || **92** promisit *add.* praeparauit *s.l. M* || **93** iudicat *add.* determinauit *s.l. M* || **94** delectio facti *add.* liberum arbitrium rei (?) *s.l. et in alio rectius Ar. non leg. in mg. M* || **95** iniuriat iniuria manifesta *add.* errauit errorem *s.l. M* || **96** fecit *add.* fecisti *s.l. M* || **97** Vt habeas super *add.* Tene pro *s.l. M* • ut timeas *add.* time *s.l. M* || **98** persona tua *add.* animo tuo *s.l. M* || **99** habet plus rationem ut timeat is *add.* est merentior quam tu timoris *s.l. M* || **100** nupsit *add.* nupsimus eam tibi *s.l. M* • de seruis suis *add.* adoptiuorum suorum *s.l. M* • acceperunt (?) *M* || **103** praeteriti (?) *M* • est quod ordinauit Deus *add.* fuit mandatum Dei *s.l. M* • determinatus *add.* ordinatus *s.l. M* || **104** complent *add.* applicant *s.l. M* || **105** cum Deo numerator *add.* Deus computator *s.l. M* || **106** homibus *add.* uiris *s.l. M* || **107** cum *add.* in *s.l. M* || **108** uos qui credidistis *add.* qui crediderunt *s.l. M* || **110** dat salutationem super uos et angelos suos *add.* orat pro uobis cum angelis suis *s.l. M* || **112** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • offendent eum *add.* obuiabunt ei *s.l. M* • saluatio quam promisit *add.* erit salus et praeparant *s.l. M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* || **113** merx *add.* praemium *s.l. M* || **114** Quod *add.* Certe *s.l. M* • nuntium *add.* euangelistam *s.l. M*

- 115 ^{[45]/46} et praeconem Dei cum uoluntate eius, et lucem resplendentem.
- ^{[46]/47} Et nuntiationem credentibus quod pro eis erit ex Deo uirtus maxima.
- ^{[47]/48} Et non obediatis incredulis, et rebellibus, et inuocationi eorum, et spera super Deum. Et sufficit cum Deo procurator.
- 120 ^{[48]/49} O qui crediderunt! Quando ducetis credulas [*M* 418] et deinde uoletis repudiare eas ex antequam tangatis eas, igitur non est uobis super eas ratio quam numeretis. Igitur date eis suum et date eas libertati pulchra.
- ^{[49]/50} O propheta! Immo fecimus aequas tibi uxores tuas: Illas quod dedisti gemmas suas, et quod dominabas in dextera tua ex quas dedit Deus super te, et filias consanguinei tui, et filias amitae tuae, et filias auunculi tui, et filias auunculae tuae,
- 125 illas quae sunt iustae tecum, et uxoram credulam si dabit personam suam prophetae si uolet propheta ducere eas. Est licitum tibi absque credentibus.
- ^{[50]/-} Quia iam scimus nos quod praecipimus super uos in uxoribus suis aut quod dominabuntur sub dextris suis, ne sit super te culpa. Et est Deus indulgens, misericors.
- 130 ^[51] Remonebit quod uoles ex eis, et applicabis tibi quod uoles et quod tu amas ex quas remonisti. Igitur non est culpa super te. Et hoc est minus de quo gaudent oculi earum, et non sis tristis licet placeant tibi de eo quod est datum eis in omnibus eis. Et Deus scit quod est in cordibus suis, et est Deus sciens, iudex.
- ^[52] Non est licita tibi uxor post neque mutet eas maritum, licet placeat tibi forma eius, nisi quod dominabitur dextera tua. Et est Deus super omnem rem indulgens.
- 135 ^[53] O qui crediderunt! Ne intretis domos prophetae nisi det licentiam uobis manducare absque iniuriari per eum. Verum quando uocabimini uos, igitur introite. Igitur cum comederis, discedite et non habeatis noua quia hoc est dare taedium

115 praeconem Dei *add.* clamantem ad Deum *s.l. M* || **116** nuntiationem *add.* annuntia *s.l. M* • uirtus *add.* gratia *s.l. M* || **117** rebellibus *add.* impiis *s.l. M* • inuocationi *add.* relinque nocumentum *s.l. M* || **118** super Deum *add.* in Deo *s.l. M* • cum Deo *add.* Deus *s.l. M* || **120** et deinde uoletis repudiare eas *add.* post repudiastis eas *s.l. M* • ratio *add.* numerus *s.l. M* || **121** date eis suum *add.* remunerate eas *s.l. M* • date *add.* relinquite *s.l. M* • libertati pulchra *add.* reliquatione bona *s.l. M* || **122** aequas *add.* licitum *s.l. M* || **123** gemmas suas *add.* praemia eorum *s.l. M* • dominabas (?) *M* • dominabas (?) *add.* dominatur *s.l. M* • in *add.* signum crucis *s.l. M* • quas *add.* quo *s.l. M* • super te *add.* tibi *s.l. M* || **124** consanguinei *add.* patruī *s.l. M* || **125** sunt iustae *add.* peregrinatae *s.l. M* || **126** ducere *bis M* || **127** praecipimus *add.* in utroque codice erat *Ar. non leg. s.l. M* || **128** dominabuntur *add.* dominatae sunt *s.l. M* || **130** Remonebit *add.* Postergabis *s.l. M* • applicabis *add.* hospitaberis *s.l. M* || **131** quas *add.* qua *s.l. M* || **132** sis tristis licet placeant tibi *add.* tristentur sed contentabuntur *s.l. M* • est datum eis in omnibus eis *add.* dedisti eis omnes *s.l. M* || **133** suis *add.* uestris *s.l. M* • iudex *add.* pius et legerat sicuti, in alio scriptum erat *Ar. non leg. s.l. M* || **134** est licita *add.* sunt licitae *s.l. M* • uxor *add.* mulieres *s.l. M* • mutet eas maritum *add.* quod mutabis ex uxoribus *s.l. M* • forma *add.* pulchritudo *s.l. M* || **135** indulgens *add.* spectator *s.l. M* || **137** det licentiam uobis manducare absque iniuriari per eum *add.* licentiatum fuerit uobis pro cibo *s.l. M* || **138** habeatis noua quia hoc est dare taedium *add.* efficiamini domestice in loquendo quare hoc uocet *s.l. M*

140 prophetae; et est ignomia uestra, et Deus non pudet ueritatis. [M 419] ⁵⁴ Et quando post cortinam aliquid interrogate, hoc est mundius pro cordibus uestris et cordibus earum. Et non sit uobis inferre taedium nuntio Dei, et non ducatis uxores suas post eum numquam; et hoc est apud Deum magnum.

⁵⁴[⁵⁵] Et si manifestatis rem aliquam aut absconditis eam, igitur Deum est cum omni re sciens.

145 ⁵⁵[⁵⁶] Non est culpa super eas in patribus suis, neque in filiis suis, neque fratribus suis, neque filiis fratrum suorum, neque filiis sororum suarum, neque uxoribus, neque quod dominabitur super dexteris suis. Et timete Deum, quia Deus est super omnem rem testis.

150 ⁵⁶[⁵⁷] Et quod Deus et angeli eius dant salutationem super prophetam. O uos qui estis credentes! Salutate super eum et salutate saluatione magna.

⁵⁷[⁵⁸] Et quod illi qui taedium ferent Deo et nuntio eius, maledicet eis Deus in mundo hoc et in saeculo alio, et promisit eis poenam dolentem.

⁵⁸[⁵⁹] Et illi qui taedium ferent credentibus et creditricibus, absque quod meruerunt, igitur ferunt ii malitiam et peccatum manifestum.

155 ⁵⁹[⁶⁰] O propheta! Dic uxoribus tuis, et filiabus tuis, et uxoribus credentium quod quod ferunt super eas ex uelis suis. Hoc est minus de quod cognoscunt et non est in hoc taedium. Et est Deus indulgens, misericors.

160 ⁶⁰[⁶¹] Et nisi paeniteat rebelles, et illos quod est in cordibus eorum infirmitas et inuidia in urbe, mittam eos. Et non inuenient, postea non auxiliabuntur in ea nisi pauci.

⁶¹[⁶²] Maledicti sunt ubicumque fuerint, et accipiat, et expugnati et interfecti.

⁶²[⁶³] Via Dei in illis qui fuerunt ante, et non inuenient in uia Dei mutationem.

⁶³[⁶⁴] Interrogabunt tibi homines pro hora. Dic: “Scientia illius est apud Deum. Et nescitis quod forsitan hora est propinqua.”

139 est ignomia uestra *add.* pudet uestri *s.l. M • Deus add.* Deum *s.l. M* || **140** cortinam *add.* parietem *s.l. M* || **141** inferre taedium *add.* quod incenitis (?) *s.l. M* || **146** uxoribus *add.* mulieribus *s.l. M* || **147** quia (?) *add.* quare *s.l. M* || **149** Et quod *add.* Certe *s.l. M* || **150** uos qui estis credentes *add.* qui crediderunt *s.l. M • Salutate super eum add.* Orate pro eo *s.l. M • salutate] salutate M* || **151** Et quod *add.* Certe *s.l. M • taedium ferent add.* uocent *s.l. M* || **152** promisit eis poenam dolentem *add.* praeparauit tormentum spernentem (?) *s.l. M* || **153** taedium ferent *add.* uocent *s.l. M • omnes (?) meruerunt add.* acquisiuerunt *s.l. M* || **156** ferunt super *add.* inclinare faciant *s.l. M • uelis suis add.* quibus cooperiunt faciem *in mg. M* || **157** minus de quod cognoscunt et non est in hoc taedium *add.* propinquius ut non cognoscant donec non nocebunt (?) *s.l. M* || **158** rebelles *add.* impios *s.l. M* || **159** inuidia in urbe *add.* illos qui sunt infamantes in Almedina *s.l. M • mittam add.* *dubium s.l. M • inuenient, postea non auxiliabuntur add.* morabunt tecum nisi pars *s.l. M* || **161** fuerint *add.* inuenti sunt *s.l. M • et add.* *signum crucis s.l. M • accipiat add.* accipiantur *s.l. M • et expugnati add.* *signum crucis s.l. M* || **162** Via *add.* Lex *s.l. M • uia add.* lege *s.l. M* || **163** tibi *add.* te *s.l. M*

- 165 ^{64[65]} Et quod Deus maledicet incredulis et promisit eis Zaigre,
^{65[66]} Semper in ea in aeternum, et non inuenient protectorem neque defensorem.
^{66[67]} In die quo uolentur facies suae in igne, dicent: “O uah nobis! [M 420] Obediissemus Deo et obediissemus nos nuntio!”
- 170 ^{67[68]} Et dixerunt: “O domine noster! Quod nos obediissemus domino nostro et magnates nostri fecerunt errare nos uiam.
^{68[69]} O domine noster! Da eis duas partes ex poena et maledic eis maledictionibus multis!”
^{69[70]} O qui crediderunt! Non sitis sicut illi qui docuerunt Moysem, et liberauit eum Deus de eo quod dixerunt, et fuit apud eum honoratus.
- 175 ^{70[71]} O qui crediderunt! Timete Deum et dicite uerba sancta!
^{71[72]} Et gratum erit uobis opus uestrum, et parcat uobis peccata uestra. Et qui obedit Deo et nuntio eius, igitur is it per uiam saluam et magnam.
^{72[73]} Et nos commendauimus adorationem super caelos, et terram, et montes; igitur ubi est qui auferet hoc obedientior iis? Et auferet id homo quod is est iniuriator peccans.
- 180 ^{73[74]} Et torquebit Deus rebelles et rebellatrices, et blasphematores et blasphematrices; et parcat Deus super credulos et credulas. Et est Deus indulgens, pius.

165 Et quod *add.* Certe *s.l. M* • promisit *add.* praeparauit *s.l. M* • Zaigre *add.* infernum *s.l. M* || **173** docuerunt *add.* nocuerunt *s.l. M* • Moysem *corr.* Moysi *s.l. M* || **175** sancta *add.* iuxta *s.l. M* || **176** gratum erit uobis *add.* debebat dicere “gratum sit” seu “gratificat” *s.l. M* • parcat *corr.* parcat *s.l. M* || **177** it per uiam saluam *add.* saluatus est saluationem *s.l. M* || **178** commendauimus adorationem *add.* receptauimus fidem *s.l. M* || **179** igitur ubi est qui auferet hoc obedientior iis *add.* et noluerunt afferre eas *s.l. M* • quod is est *add.* quare fuit *s.l. M* || **180** peccans *add.* ignorans *s.l. M* || **181** Et torquebit *add.* ut toqueret *s.l. M* • rebelles *add.* impios *s.l. M* • rebellatrices *add.* impias *s.l. M*

[M 421] <CAPVT XXXIV>

Caput de Caelo, in eo quator et quinquaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] Laudatus est Deus, ille qui habet quod est in caelis et quod est in terra Et pro eo est laus in saeculo alio, et is est iudex sapiens.

5 [²] Scit quod est in terra et quod egreditur ex ea, et quod descendit ex caelo et quod egreditur ex eo; et is est pius, indulgens.

[³] Et dixerunt illi qui non crediderunt: “Non uenit uobis hora.” Dic: “Sic! Et creator meus feret ea uobis sapiens secretorum. Non taedet eos granum sinapis in caelis neque in terra, neque quod est minus eo neque maius nisi sit in libro manifesto,

10 [⁴] ut det mercedem iis, qui crediderunt et operati sunt sancte, istis dabitur indulgentia et nutrimentum honoratum.”

[⁵] Et illi qui laborauerunt in uersibus nostris ut facerent relinquere eos, istis erit pro se poena cum procella dolenti.

15 [⁶] Et uidebunt illi, qui habuerunt scientiam, illud quod creator tuus, [M 422] quod est uerum; et dirigit ad uiam gloriosi, laudati.

[⁷] Dixerunt illi qui non crediderunt: “Nos dirigemus uos super hominem qui declarabit uobis, quando eritis comprahensi cum omni comprahensione, quod uos eritis creati iterum?”

20 [⁸] Et inuenerunt super Deum mendacium quod is habet spiritum. Immo illi qui non credunt cum saeculo alio, erunt in poena sicuti iniuriatores falsi.

[⁹] Et non uiderunt quod est inter manus suas et quod est post eos ex caelo et terra.

1 Caelo *add.* (quia in isto codice scriptum erat *Ar. non leg.* et in alio uero *Ar. non leg.* et ideo mutauit sicut reperi in correctionibus translationis “De Saba”) *M et Saba s.l. M • uersus add.* de Saba uide uersu 14 *in mg. M || 3* Laudatus est Deus *add.* Laus Deo *s.l. M || 4* iudex sapiens *add.* sapiens, practicus *s.l. M || 5* est *add.* ingreditur *s.l. M || 6* egreditur ex eo *add.* ascendit in id *s.l. M || 7* Sic *add.* Item *s.l. M || 8* Et creator meus feret ea uobis sapiens secretorum *add.* Per dominum meum! Certe uenit uobis sapiens secreti *s.l. M •* Non taedet eos granum sinapis *add.* abscondet Deo pondus atomi *s.l. M || 12* laborauerunt *add.* quaesiuerunt *s.l. M •* ut facerent relinquere eos *add.* aduersaliter *s.l. M || 13* istis erit pro se poena cum procella *add.* illi autem habebunt ex furore *s.l. M || 14* creator tuus *add.* ex domino tuo *s.l. M || 15* dirigit *add.* scilicet, dux *s.l. M •* laudati *add.* laudabilis *s.l. M || 16* Nos *add.* An *s.l. M •* super *add.* ad *s.l. M || 17* declarabit *add.* narrabit *s.l. M || 18* iterum *add.* uaniter *s.l. M || 19* Et inuenerunt *add.* An inuenit *s.l. M •* quod is *add.* aut *s.l. M || 20* cum *add.* in *s.l. M •* sicuti iniuriatores falsi *add.* et in errore longo *s.l. M*

Et si uellet, mergeret cum eis terra aut rueret super eos lapides ex caelo. Et in hoc est miraculum pro omni seruo deuoto.

25 ^[10] Iam dedimus Daudi omnem gratiam, o montes! Me cum eo laudent et mollimus ei ferrum,

^{-[11]} ut faceret malliam et defensionem hominum. Et ut operaretur sancte, quod ego sum cum quod facietis uidens.

30 ^{[11][12]} Et Salomoni uentos ut in mane et uespre ii currerent propter preceptum suum, et dedimus eis fontem sulphuris, et quod diaboli fecerent omnem quod erat inter manus suas cum uoluntate domini sui. Et quod discedet ab eis et a praecepto nostro, dabimus gustare ei ex poena Zaigr.

^{[12][13]} Faciebant ei quod uolebat: arces et munitiones [*M* 423] fortes et potentes positas as praeceptum suum. Sic fecerunt ii, quod domus Daudis grati, et pauci ex seruis meis sunt grati.

35 ^{[13][14]} Et quando iudicauimus nos super eum mortem, non detexit eis super mortem suam nisi una bestia terrae quae rosit baculum eius. Igitur quando ceciderunt, spiritus non fuerunt scientes secreti, igitur remanserunt poena dolenti.

40 ^{[14][15]} Et relinquimus eos in Saba in habitationibus suis propter miraculum; duos hortos ad dextram alterum et ad sinistram. Et manducate ex nutrimento domini uestri et sitis grati ei in urbe bona; et dominus indulgens.

^{[15][16]} Et discesserunt. Et misimus super eos unum diluuium multitudinis et mutauimus nos eis, pro hortis suis duos hortos dedimus; manducate ad sufficientiam et libitum, et ex unaquaque re multum aut parum.

45 ^{[16][17]} Hoc est satisfactio eorum pro eo quod non crediderunt. Igitur hoc merentur qui non credunt.

^{[17][18]} Et posuimus inter eos et inter urbem illam, quod dedimus benedictionem in

22 uellet *add.* uellemus *s.l. M* • rueret *add.* faciemus cadere *s.l. M* || **24** omnem *add.* *signum crucis s.l. M* • me cum eo laudent *add.* Iubilate secum cum auibus! *s.l. M* || **26** defensionem *add.* *dubium s.l. M* • quod *add.* quo *s.l. M* || **28** uentos *add.* uentum *s.l. M* || **29** et uespre ii currerent propter preceptum suum *add.* iret per mensem per menses *s.l. M* • dedimus eis *add.* fecimus eis guttare *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* • sulphuris *add.* coris *s.l. M* • omnem (?) *M* • diaboli fecerent omnem quod erat *add.* ex daemoniis est qui facit *s.l. M* || **30** discedet *add.* *dubium s.l. M* || **31** Zaigr *add.* inferni *s.l. M* || **32** Faciebant *add.* Faciunt *s.l. M* • uolebat *add.* uult *s.l. M* • arces *add.* altaria *s.l. M* • munitiones *add.* figuras *s.l. M* • fortes] et munitiones fortes *M* • fortes *add.* et cisternae *s.l. M* • potentes *add.* ollas *s.l. M* || **33** Sic fecerunt ii *add.* facite *s.l. M* || **35** iudicauimus *add.* determinauimus *s.l. M* • detexit eis *add.* monuerat eos *s.l. M* || **36** bestia *add.* Himeria (?) *s.l. M* • ceciderunt *add.* cecidit nunc *s.l. M* || **37** non fuerunt scientes *add.* detecti fuerunt si fuissent sapientes *s.l. M* || **38** Et relinquimus *add.* Iam fuit *s.l. M* • propter *add.* *signum crucis s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **42** dedimus *add.* qui habent cibum *s.l. M* || **43** manducate ad sufficientiam et libitum *add.* *dubium s.l. M* || **44** est satisfactio eorum *add.* remunerauimus eos *s.l. M* || **45** Igitur hoc merentur qui non credunt *add.* Et non remuneratur nisi negans *s.l. M* || **46** urbem illam *corr.* urbes illas *s.l. M* • quod dedimus benedictionem *add.* quas benediximus *s.l. M*

ea; et ut ueniat patienter et deuote ad eam pedestres aut equestres noctibus et diebus securi.

50 ^{18/[19]} Dixerunt: “O domine noster! Aufer a nobis uias nostras!” Et iniuriauerunt personis suis. Et posuimus eos destructos, et castigauimus eos cum omni castigatione; et quod in hoc sunt miracula pro omni patiente grato.

^{19/[20]} Et fecit ueram super eos diabolus cogitationem eius, et secuti sunt eum nisi societas credentium.

55 [M 424] ^{20/[21]} Et non fuit ei super eos ratio nisi ut sciret quis crederet cum saeculo alio et quis erat de eo in dubio, et creator tuus super omnem rem est spectator.

^{21/[22]} Dic: “Vocate illos, qui praesumpsistis absque Deo, quod non dominatur grano sinapis in caelis neque in terra, et non est in eis particeps, et non habent ii defensorem.”

60 ^{22/[23]} Neque proderit aduocatio in potestate sua nisi cui praecepit is donec amiserunt honorem ex cordibus suis. Dixerunt: “Quid est hoc?” Dixit: “Dominus uester.” Dixerunt: “Est ueritas et is est altus, magnus.”

^{23/[24]} Dic: “Quis dat nutrimentum uobis ex caelis et terra?” Dic tu: “Deus.” Et quod ego et uos forsan sumus directi aut in errore manifesto.

65 ^{24/[25]} Dic: “Non interrogetis pro uobis mercedem uestram et non interrogo de eo quod facitis.”

^{25/[26]} Dic: “Congreget inter nos dominus noster, postea declaret inter uos cum ueritate; quod is est declarator sapiens.”

^{26/[27]} Dic: “Monstrate mihi quod acquisiistis cum eo participantes. Certe immo est Deus gloriosus iudex.”

70 ^{27/[28]} Et non misimus te nisi generaliter hominibus adnuntiatorem et admonitorem, uerum plures ex hominibus nesciunt id.

^{28/[29]} Et dicent: “Quando erit haec promissio si uos estis ueraces?”

47 et ut ueniat patienter et deuote ad eam pedestres aut equestres *add.* urbes apparentes, et praeparauimus iter: “Ite in eas!” *s.l. M || 49* Aufer a nobis uias nostras *add.* Elonga inter itinera nostra *s.l. M || 50* destructos *add.* historias *s.l. M •* castigauimus *add.* lacerauimus *s.l. M || 51* castigatione *add.* laceratione *s.l. M || 52* fecit ueram *add.* iam ueridicauit *s.l. M || 53* societas *add.* pars *s.l. M || 54* sciret *add.* sciremus *s.l. M •* cum *add.* in *s.l. M || 55* et quis erat de eo *add.* de quo est in eo *s.l. M •* creator *add.* dominus *s.l. M •* spectator *add.* custos *s.l. M || 57* sinapis *add.* atomi *s.l. M •* in eis particeps *add.* ex illis adiutor *s.l. M || 58* habent ii defensorem *add.* prodest intercessio apud eum *s.l. M || 59* praecepit *add.* licentiam dedit *s.l. M || 60* amiserunt honorem ex cordibus suis *add.* auferatur super corda eorum *s.l. M || 63* ego *add.* nos *s.l. M •* forsan *add.* signum crucis *s.l. M •* directi *add.* super uiam *s.l. M || 64* interrogetis pro uobis mercedem uestram et non interrogo *add.* interrogabimini de quo peccauimus neque interrogabimur *s.l. M || 67* sapiens *add.* sciens *s.l. M || 68* quod acquisiistis *add.* illos quos coniuixistis *s.l. M || 71* id *add.* signum crucis *s.l. M*

^{29/[30]} Dic: “Pro uobis est promissio in die quod non retrocedet hora neque anticipabit.”

75 [M 425] ^{30/[31]} Dixerunt illi qui non crediderunt: “Non credemus cum Alcorano neque cum illo quod est in manu sua.” Et etiam uidebis iniuriatores qui ponent coram domino suo, reuertentur uni eorum contra alios uerba. Et dicent illi qui fuerunt debiles illis qui superbierunt: “Nisi pro uobis, fuissemus credentes.”

80 ^{31/[32]} Dixerunt illi qui superbierunt illis qui fuerunt debiles quod: “Nos perturbamus uos a uia postquam uenit uobis? Igitur uos estis peccatores.”

^{32/[33]} Et dixerunt illi qui fuerunt debiles illis qui superbierunt: “Imo decepistis in nocte et in die quando praecepistis nobis ut non crederemus cum Deo et posuimus ei inimicos.” Et fuimus paenitentes hora qua uidimus poenam, et posuimus catenas in collis illorum qui non crediderunt, satisfactio pro eo quod fuerunt factores.

85 ^{33/[34]} Et non misimus in urbe admonitorem nisi qui dixerunt peccatores eius: “Nos sumus ad quem misistis cum eo increduli.”

^{34/[35]} Et dixerunt: “Nos habemus plura bona et filios et non erimus tormentati.”

^{35/[36]} Dic: “Et quod dominus meus extendit nutrimentum cui uult et potentiam uerum plures ex hominibus nesciunt.”

90 ^{36/[37]} Et non sunt bona uestra neque filii uestri cum eo quaerere uos usque ad nos applicationem, nisi qui credit et operabitur bonum. Igitur istis erit satisfactio duplicata pro eo quod operati sunt. Et ii erunt in gloria securi.

[M 426] ^{37/[38]} Et illi qui ibunt in nostris uersibus prohibentes, ii erunt in poena adducti.

95 ^{38/[39]} Dic quod: “Dominus meus extendit nutrimentum cui uult ex seruis suis et dat potestatem ei. Et ex quod expendetis ex aliqua re, igitur is duplcabit id; et is est melior nutrientium.”

^{39/[40]} In die quo adducemus eos omnes, postea dicam angelis: “An isti uos sunt adorantes?”

73 retrocedet *corr.* retrocedetis *s.l. M* || **74** anticipabit *corr.* anticipabitis *s.l. M* || **75** cum *add.* in hoc *s.l. M* || **76** cum illo quod est *add.* in quo est *s.l. M* • uidebis *add.* si uideris quando *s.l. M* • qui ponent *add.* stantes *s.l. M* || **78** debiles *add.* minimi *s.l. M* • pro uobis *add.* uos *s.l. M* || **79** qui] qui *bis M* • debiles *add.* minimi *s.l. M* • quod *add.* An *s.l. M* || **80** perturbamus *add.* retinuimus *s.l. M* || **81** debiles *add.* minimi *s.l. M* || **82** decepistis in nocte et in die *add.* deceptio noctis diei unde *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **83** inimicos *add.* participes *s.l. M* • fuimus paenitentes hora qua uidimus *add.* secreto tenuerunt paenitere quando uiderunt *s.l. M* • catenas *add.* uincula *s.l. M* || **84** satisfactio pro eo *add.* non remunerantur nisi *s.l. M* || **86** ad quem misistis cum eo *add.* de quo fuistis missi *s.l. M* || **87** habemus *add.* sumus *s.l. M* || **88** potentiam *add.* extenuat *s.l. M* || **90** cum eo quaerere *add.* illi qui comunicant *s.l. M* • usque ad *add.* apud *s.l. M* || **91** applicationem *add.* aliqua comunione *s.l. M* || **92** istis erit satisfactio duplicata pro eo *add.* illi habebunt praemium duplum de eo *s.l. M* • gloria *add.* cameris *s.l. M* || **93** prohibentes *add.* aduersales *s.l. M* || **96** dat potestatem *add.* extenuat *s.l. M* • duplcabit id *add.* permutabit hanc *s.l. M* || **98** dicam *add.* dicamus *s.l. M* • sunt *add.* fuerunt *s.l. M*

- 100 ^{40/[41]} Dixerunt: “Tam benedictus es tu et tu es procurator noster absque eis. Immo fuerunt adoratores diabolorum et plures ex eis cum eo sunt credentes.”
- ^{41/[42]} Igitur hodie non dominatur unus ex uobis aliis utili neque damno. Et diximus illis qui iniuriauerunt: “Gustate poenam ignis illam quod fuistis cum eo mendaces.”
- 105 ^{42/[43]} Et quando legerunt super eos uersus nostros declaratos dixerunt: “Non est hic nisi homo qui uult perturbare uos a quod fuerunt adoratores patres uestri.” Et dixerunt: “Non est hic nisi falsus inuentor.” Et dixerunt illi qui non crediderunt ueritati quando uenit eis: “Et quod hic non est nisi ueneficus manifestus.”
- ^{43/[44]} Et non dedimus eis aliquam scripturam quam non studuerunt et non misimus eos ante te admonitorem.
- 110 ^{44/[45]} Et mentiti sunt eos ex ante eos, et quod applicuerunt declarare, et quod dedimus eis; et mentiti sunt nuntios meos. Igitur quomodo est fraus?
- ^{45/[46]} Dic: “Et quod iam praedicaui uobis; cum uno inueniatis in Deo alium et unum in uno! Postea cogitabitis quod non est socius uester [M 427] daemonicus, sed est is admonitor uobis, inter manus est poena fortis.”
- 115 ^{46/[47]} Dic quod: “Petetis uos mercedem, erit pro uobis; et merx mea est super Deum. Et is est super omnem rem testis.”
- ^{47/[48]} Dic quod: “Creator meus docebit ueritatem quia est sciens secreti.”
- ^{48/[49]} Dic: “Veniet ueritas et habebit principium mendacium et non redet.”
- 120 ^{49/[50]} Dic: “Si ego errassem, igitur est super me; aut dirigor in quod est reuelatum mihi dominus meus; quia is est auditor propinquus.”
- ^{50/[51]} Et si uidebis qui fugiunt, igitur recede et accipe locum remotum.

100 Tam benedictus es *add.* laudatus *s.l.* *M* • procurator *add.* protector *s.l.* *M* || **101** et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **104** legerunt *add.* lecti sunt *s.l.* *M* • nostros declaratos *corr.* nostri declarati *s.l.* *M* || **105** a quod fuerunt adoratores *add.* de quo adorauerunt *s.l.* *M* || **106** falsus inuentor *add.* mendacium inuentum *s.l.* *M* || **107** ueneficus *add.* ueneficum *s.l.* *M* || **108** quam non *add.* qui *s.l.* *M* || **109** eos *add.* eis *s.l.* *M* || **110** eos ex *add.* illi qui sunt *s.l.* *M* • quod *add.* non *s.l.* *M* • declarare, et quod *add.* decimae quam *s.l.* *M* || **111** est *add.* fuit et *dubium s.l.* *M* || **112** Et quod iam praedicaui *add.* quod: “Ego praedixi *s.l.* *M* || **113** uno inueniatis in Deo alium et unum in uno *add.* una quod surgatis Deo dupliciter et singulariter *s.l.* *M* • quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* • est *add.* habet *s.l.* *M* • daemonicus *add.* aliquos spiritus *s.l.* *M* || **114** sed est is *add.* Non est nisi *s.l.* *M* || **115** Petetis (?) *M* • quod: “Petetis (?) uos mercedem *add.* quod petii ex uobis praemium *s.l.* *M* || **117** Creator *add.* dominus *s.l.* *M* • docebit ueritatem *add.* iaciet cum ueritate *s.l.* *M* • secreti *corr.* secretorum *s.l.* *M* || **118** habebit principium mendacium et non redet *add.* non incipiet falsitas neque replicabit *s.l.* *M* || **119** igitur est super me *add.* non erro nisi super memet *s.l.* *M* • aut *add.* et si *s.l.* *M* • in quod est reuelatum *add.* esset pro quo reuelat *s.l.* *M* || **121** qui *add.* quando *s.l.* *M* • igitur recede *add.* ubi non est refugium *s.l.* *M* • accipe locum remotum *add.* accipebantur de loco remoto *s.l.* et hic expresse (?) scriptum erat *Ar. non leg.* et et sequitur (?) *Ar. non leg. in mg. M*

^{51/[52]} Et dixerunt: “Credidimus cum eo; et nos sumus ei declinati ex loco longinquo.”

125 ^{52/[53]} Iam non crediderunt cum eo ex ante et negauerunt cum secreto ex loco longinquo.

^{53/54} Igitur diuisit inter eos et inter quod testimonium perhibuerunt;

^{54/-} in quod fecerunt cum iis qui ex ante; ii sunt in dubio dubitantes.

122 cum *add.* in *s.l. M* • nos sumus ei *add.* quemadmodum erit eis *s.l. M* • declinati *add. dubium s.l. M* || **124** cum *add.* in *s.l. M* • negauerunt cum secreto *add.* iacent in absentia *s.l. M* || **126** Igitur diuisit *add.* Et separatum est *s.l. M* • testimonium perhibuerunt *add.* optant *s.l. M* || **127** in quod fecerunt cum iis qui ex ante *add.* quemadmodum factum fuit in populis suis ex ante *s.l. M* • ii *add.* quia *s.l. M* • dubitantes *add.* suspecti *s.l. M*

[M 428] <CAPVT XXXV>

Caput de Formatione, in Almedina, in eo sex et quadraginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

5 [1] Laus Deo formatori caelorum et terrae! Et posuit angelos nuntios et posuit alas ex duabus in duabus et ex tribus et quatuor. Et auget in creatione quod uult, quod Deus est super omnem rem potens.

[2] Non aperit Deus pro hominibus ex misericordia nisi haberet pro eis quod habet. Igitur non mittit eam nisi is, postea is est gloriosus iudex.

10 [3] O uos homines! Recordamini gratiae Dei super uos; non est aliquis creator praeter Deum qui nutriat uos ex caelo et ex terra, non est dominus nisi is, igitur cur estis mendaces?

[4] Et si mentiuntur te, igitur iam mentiti sunt nuntios ex ante te; et ad Deum reuertentur facta.

[5] O uos homines! Quod promissio Dei est ueritas, igitur non decipiat uos uita mundi huius et non decipiat uos per Deum dolus.

15 [6] Et quod diabolus est uobis inimicus, igitur accipite eum in inimicum, quod uocatio eius est pro parte sua ut sitis ex sociis inferni.

[M 429] [7] Et illi qui non crediderunt, pro eis erit poena fortis.

[8]⁻ Et illi qui credent et operabuntur sancte, pro eis erit indulgentia et merx magna.

20 [9]⁸ Et quod erit decoratum ei malum ex opere suo, et uidebit is quod est bonum. Igitur Deus facit errare quem uult et dirigit quem uult, igitur non remoneas

1 de Formatione *add.* Formationis *s.l.* et in alio codice titulus erat iste *Ar. non leg.* et loco *Ar. non leg.* et in eo dicebantur esse uersus 45 et totidem ego reperi hic rara. De utroque uide primum uersum. *in mg. M* || 2 Cum *add.* In *s.l. M* • misericordis *add.* pietatoris *s.l. M* || 3 Et posuit *add.* ponenti *s.l. M* || 4 et posuit alas ex duabus in duabus *add.* cum alis duplicatos *s.l. M* • ex tribus *add.* triplicatos *s.l. M* • quatuor *add.* quatruplicatos *s.l. M* • Et *add.* *signum crucis s.l. M* • quod *add.* quare *s.l. M* || 6 Non *add.* Quod *s.l. M* • nisi haberet pro eis quod habet *add.* non est ei ullator (?) *s.l. M* || 7 Igitur non mittit eam nisi is *add.* et quod tenet non habet relaxatorem post Hunc *s.l. M* • postea *add.* et *s.l. M* || 12 facta *add.* res *s.l. M* || 13 Quod *add.* Certe *s.l. M* || 14 per Deum dolus *add.* in Deo deceptor *s.l. M* || 15 Et quod *add.* Quia *s.l. M* || 16 quod uocatio eius est pro parte sua ut sitis *add.* quare uocat suos ut sint *s.l. M* || 17 Et *add.* *signum crucis s.l. M* || 18 credent et operabuntur sancte *add.* crediderunt et operati sunt bona *s.l. M* • merx magna *add.* praemium magnum *s.l. M*

personam tuam super eos benefaciendo, quod Deus est sciens cum eo quod distribuunt.

[10]⁹ Et Deus est ille qui mittit uentos et creat nubes, et irrigat eis urbem mortuam, et resuscitat cum ea terram post mortem eius; sic sunt facta sua.

25 [11]¹⁰ Qui uult gloriam, igitur Dei est gloria omnis. Et sunt gradus elata uerbum bonum et opera sancta quae is attollit ea. Et illi qui quaerunt peccata, pro eis erit poena fortis, et quod deceperunt, et ii sunt in malo loco.

30 [12]¹¹ Et Deus uos ex terra, postea ex gutta, postea posuit uobis uxores; et postea nuptos ut fiant grauidae. Et hoc cum scientia sua, et non uiuit ex uita neque minuntur a uita eorum nisi sit in libro; et hoc est super Deum parum.

[13]¹² Et non aequabunt dua maria, hoc est dulce et bonum pro bibere eius et hoc salsum undis suis. Et ex omni comedetis carnem recentem ex eo quod egreditur de eo, licet quod uoletis ex eo. Et uidet naues in eo quae ferunt quod desideratis ex bonitate sua, ut sitis uos grati.

35 [M 430] [14]¹³ Et ponit noctem in die et ponit diem in nocte, et subdidit solem et lunam, omnes currunt ad tempus determinatum. Hic est Deus, dominus uester, eius est regnum. Et qui uocatis absque eo non dominantur in aliqua parte.

40 [15]¹⁴ Et si uocatis eos, non audiunt preces uestras; quod si audirent, responderent uobis. Et in die iudicii non credetis cum amicis uestris, et non faciet scire tibi simile scire suo.

[16]¹⁵ O homines! Vos estis pauperes circa Deum et Deum est diues, laudatus.

[17]¹⁶ Et si uellet, auferet uos et ueniret cum gente noua,

[18]¹⁷ et non est hoc super Deum facere.

21 remoneas personam tuam super eos benefaciendo *add.* uadit anima tua pro eis in compassione *s.l. M* || **22** cum eo quod distribuunt *add.* de quo operantur *s.l. M* || **23** creat nubes *add.* illi ducus et nescio quid sibi uoluit cum istis *s.l. M* • irrigat eis urbem mortuam *add.* irrigauimus eas ad regiones mortuas *s.l. M* || **24** resuscitat *add.* uiuificauimus *s.l. M* • sic sunt facta sua *add.* ita est resurrectio *s.l. M* || **25** elata (?) *M* || **26** sunt gradus elata (?) uerbum bonum *add.* ad eum ascendet uerbum bonum *s.l. M* • opera sancta *add.* actum bonum *s.l. M* • quae *add.* *signum crucis s.l. M* • peccata *add.* cum peccatis *s.l. M* || **27** quod deceperunt, et ii sunt in malo loco *add.* deceptio eorum peribit *s.l. M* || **28** uobis uxores *add.* uos pares *s.l. M* || **29** postea nuptos ut fiant grauidae *add.* non concipit faemina neque partuit *s.l. M* • Et hoc *add.* nisi *s.l. M* • ex uita neque *add.* aliquis ex uita eorum *s.l. M* || **30** a uita eorum *add.* ex aetate sua *s.l. M* || **31** dulce et bonum pro bibere eius *add.* suaue, saporitue (?), conueniens potio eius *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **32** undis *add.* *dubium s.l. M* || **33** ex eo quod egreditur de eo, licet quod uoletis ex eo *add.* educetis ornamentum quod uestitis *s.l. M* • quae ferunt quod desideratis *add.* nauigantes ut quaeratis *s.l. M* || **34** bonitate *add.* gratia *s.l. M* || **37** eius *add.* Et ei *s.l. M* • aliqua parte *add.* aliquo pensorio (?) *s.l. M* || **38** quod si *add.* et licet *s.l. M* • responderent *add.* non exaudient *s.l. M* || **39** non credetis cum amicis uestris *add.* negabunt participes uestri *s.l. M* || **40** scire suo *add.* practicum] practicum *s.l. M* || **41** circa *add.* ad *s.l. M* || **42** gente *add.* creatione *s.l. M* || **43** facere *add.* difficile *s.l. M*

19/[18] Et non accipit peccator peccatum alterius; et si uocaret ut ferret sarcinam eius,
45 non ferret de eo aliquid licet sit propinquus. Verum admonet illos qui timent
dominum suum in secreto, et faciunt orationem, et soluunt decimas; et quod soluat
ex decimis, est pro se ipsis. Et ad Deum reuertentur.

20/[19] Et non aequatur caecus ut uidens

-/[20] neque obscuritates neque lux,

50 -/[21] neque umbrae neque aestus.

21/[22] Et non aequatur uiuus et mortuus, quod Deus audit quem uult et tu non audis
qui sunt in sepulchris.

-/[23] Tu non es nisi admonitor.

22/[24] Et non misimus te cum ueritate ad nuntiatorem et admonitorem, et non est
55 aliqua gens quae non in eo admonitor.

23/[25] Et si mentientur te, igitur iam mentiti sunt illos ex ante eos; [M 431] uenerunt
eis nuntii eorum cum declarationibus, et psalterio, et cum libro admonitore.

24/[26] Postea castigauimus illos qui non crediderunt. Igitur quomodo fuit poena
mea?

60 25/[27] Et non uides quod Deus defert ex caelo aquam? Et educimus cum ea fructus
diuersos coloribus suis, et ex montibus uias et duces multis modis, et uasa quod
cum eis utuntur.

26/[28] Et ex hominibus sunt, et ex bestiis, et ex pecoribus, diuersi coloribus suis. Et
sic timent Deum ex seruis suis scientes, quod Deus est gloriosus, indulgens.

65 26/[29] Et illi qui legunt librum Dei, et faciunt orationem, et expendunt et quod est
datum eis in secreto et publice; sperant in merce bona.

27/[30] Et dabimus eis mercedem suam, et augebit eis ex bonitate sua; quod is est
indulgens, gratus.

70 28/[31] Et illum quod reuelauimus tibi est uerum uerax quod est inter manus suas. Et
quod Deus cum seruis suis est sciens et uidens.

44 accipit peccator *add.* peccat peccans *s.l. M* || **45** ut ferret sarcinam eius *add.* aliquem sarcinatum pro sarcina sua *s.l. M* • propinquus *add.* affinis *s.l. M* || **46** suum *add.* eorum *s.l. M* • secreto *add.* absentia *s.l. M* • soluunt decimas *add.* qui censum dat *s.l. M* || **47** quod soluat ex decimis, est *add.* soluit censum nisi *s.l. M* || **51** quod *add.* quare *s.l. M* • audis *add.* facis audire illos *s.l. M* || **55** quae non *add.* nisi quod transit *s.l. M* || **56** illos *add.* illi *s.l. M* || **57** admonitore *add.* illuminatore *s.l. M* || **58** castigauimus *add.* accepi *s.l. M* || **60** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **62** uias et duces multis modis, et uasa quod cum eis *add.* partes albae et rubeae diuersorum colorum *s.l. M* • utuntur *add.* *dubium s.l. M* || **64** quod *add.* quare *s.l. M* || **66** in merce bona *add.* mercaturam non uetitam *s.l. M* || **67** Et dabimus *add.* ut compleat eis *s.l. M* • mercedem suam *add.* praemium eorum *s.l. M* || **69** illum *add.* illud *s.l. M* • est uerum uerax *add.* ex scriptura est ueritas certificando *s.l. M* || **70** sciens *add.* practicus *s.l. M*

²⁹[³²] Postea dedimus haereditare librum illis quos delegimus ex seruis nostris; et ex iis sunt qui sunt iniuriatores sibi ipsis, et ex iis sunt qui sunt recti, et ex iis sunt anticipantes beneficiorum cum uoluntate Dei; haec est bonitas magna.

75 ³⁰[³³] Paradisus gentis quod ponetur in eo; seruient eis in ea uasis aureis et ex margaritis, et uestes eorum in eo sericae.

[M 432] ³¹[³⁴] Et dixerunt: “Laus Deo Qui abstulit nobis tristitiam, quod dominus noster est indulgens, gratus.

³²[³⁵] Ille Qui dedit nobis domum perdurabilem ex bonitate sua, non tanget in ea malum et non tanget nos in ea tempestas.”

80 ³³[³⁶] Et illi qui non crediderunt, pro eis erit ignis inferni ubi erit iudicatum super eos et occidentur. Et non alleuiabitur ex eis poena eorum. Sic mercedem dabimus omnem incredulum.

85 ³⁴[³⁷] Et ii clamabunt in eo: “O domine noster! Educ nos et faciemus opera sancta praeter illud quod fecimus!” Et non damus uitam uobis? Et fuistis admoniti in ea ex admonitoribus et uenit uobis admonitor.

³⁵- Igitur gustate! Et non est pro iniuriatoribus defensor.

³⁶[³⁸] Et quod Deus scit secretum caelorum et terrae, et is est Qui scit quod est in cordibus.

90 ³⁷[³⁹] Is est ille qui posuit uos dominos in terra. Igitur qui non credet, igitur super eum erit incredulitas sua. Et non augebunt increduli in incredulitate sua apud dominum suum nisi poenam; et non augebunt incredulos in incredulitate eorum nisi in tristitiam.

95 ³⁸[⁴⁰] Dic: “Vidistis quod blasphemastis uos illos, quos uocauistis absque Deo? Monstrate mihi quod est quod clamauerunt ex terra, aut ubi est quod habent in caelis, aut quod miserunt ii in libro, si sunt ii super declarationes de eo.” Igitur

71 librum *add.* scripturam *s.l.* M • seruis] nostris M || 72 ex iis sunt qui sunt iniuriatores *add.* ipsi est iniurians *s.l.* M || 73 sunt anticipantes *add.* est qui anticipans *s.l.* M • bonitas *add.* gratia *s.l.* M || 74 quod ponetur *add.* quomodo ingredientur *s.l.* M • seruient *add.* ornati erunt *s.l.* M • uasis *add.* cum anulis *s.l.* M || 78 dedit nobis domum perdurabilem *add.* fecit habitare nos domum mansionis *s.l.* M || 79 malum *add.* labor *s.l.* M || 80 ubi *add.* non *s.l.* M || 81 et occidentur *add.* ut moriantur *s.l.* M • eorum *add.* sua *s.l.* M • mercedem dabimus *add.* remunerabimus *s.l.* M || 83 faciemus opera sancta *add.* ut benefaciamus *s.l.* M || 84 illud *add.* aliud *s.l.* M • Et non *add.* Nonne *s.l.* M • uitam *add.* aetatem *s.l.* M • Et fuistis admoniti *add.* quantum (?) admonetur *s.l.* M || 85 ex admonitoribus *add.* qui admonitus uult fieri *s.l.* M || 89 dominos *add.* uicarios *s.l.* M || 90 augebunt increduli in incredulitate *corr.* augebit incredulos incredulitas *s.l.* M || 91 poenam *add.* odium *s.l.* M • augebunt *corr.* augebit *s.l.* M • in incredulitate *add.* incredulitas *s.l.* M || 92 tristitiam *add.* omissionem *s.l.* M || 93 blasphemastis] blasphemastis M • Vidistis quod blasphemastis uos illos *add.* An uidetis participantem uestros *s.l.* M • uocauistis *corr.* uocatis *s.l.* M || 94 clamauerunt *add.* creauerunt *s.l.* M • aut ubi est quod habent *add.* an habent partem *s.l.* M || 95 quod miserunt ii in libro *add.* dedimus eis scripturam *s.l.* M • si sunt ii *add.* donec sunt *s.l.* M

recesserunt iniuriatores uni eorum cum aliis et non habuerunt nisi dolum.

^{39/[41]} Certe Deus sustinet caelos et terram ne ruant. Et si ruerent, quis eleuaret eos? Nemo post eum, quia is est patiens, indulgens.

100 [M 433] ^{40/[42]} Et iurauerunt per Deum possibile iuramenti eorum, et si ueniret eis admonitor: “Dirigeremur plusquam alia gens.” Igitur quando uenit eis admonitor, non auxerunt ii nisi in fuga.

^{41/[43]} Et non conuenit in terram, et dolus malus. Et non acquirit dolus malus nisi suos. Igitur animaduertistis praeteritos priores, igitur non inuenies praeteritos Dei nullum donum,

105 ^{42/-} et non inuenies propter usum Dei reuolutionem.

^{43/[44]} Et non inerunt in terram et uiderunt quomodo est poena illorum ex ante eos? Et fuerunt fortiores eis in potentia. Et non fuit Deus ut acceleraret eos in aliquo in caelo neque in terra. Et is est sciens, potens.

110 ^{44/[45]} Et si acciperet Deus homines pro eo quod acquirunt, non linqueret super faciem ex animalibus, uerum linquit eos ad tempus determinatum.

^{45/-} Igitur etiam ueniet eis. Igitur Deus est cum seruis suis uidens.

96 Igitur recesserunt *add.* Imo non promittent *s.l. M* • cum aliis et non habuerunt nisi dolum *add.* alios nisi descriptionem *s.l. M* || **97** ne ruant *add.* quod non auferentur *s.l. M* • ruerent *add.* auferentur *s.l. M* • quis eleuaret eos *add.* non sustinebit aliquis *s.l. M* || **98** patiens *add.* pius *s.l. M* || **99** et *add.* *signum crucis s.l. M* || **100** Dirigeremur *add.* essent directores *s.l. M* • alia gens *add.* unus ex duobus populis *s.l. M* || **101** auxerunt ii *add.* auget eis *s.l. M* || **102** Et non conuenit *add.* propter superbiam *s.l. M* • malus *add.* malignitatis *s.l. M* • acquirit *add.* circumdedit *s.l. M* || **103** Igitur animaduertistis praeteritos priores *add.* uidebunt nisi usum priorum *s.l. M* • praeteritos *add.* per usum *s.l. M* || **104** nullum donum *add.* mutationem *s.l. M* || **106** est poena *add.* fuit finis *s.l. M* || **107** eis *add.* quam illi *s.l. M* • acceleraret eos in aliquo *add.* uinceretur aliquis *s.l. M* || **110** ex animalibus *add.* aliquod animal *s.l. M* • linquit eos *add.* postergabit *s.l. M* • tempus determinatum *add.* terminum nominatum *s.l. M* || **111** Igitur etiam ueniet eis *add.* et quando uenit terminus eorum *s.l. M* • Igitur *add.* Tunc *s.l. M*

[M 434] <CAPVT XXXVI>

Caput Iezin, in Mecha.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] I.Z.

⁻² Alcoranus iudicator.

5 [²]³ Et quod tu es ex nuntiis,

[³]⁴ super uiam rectorum.

[⁴]⁵ Descensio gloriosi, pii,

[⁵]⁶ ut admoneat gentes quod non fuerunt admoniti patres sui et ii sunt ignorantes.

[⁶]⁷ Iam fuit uerificatum uerbum super plures eorum et ii non crediderunt.

10 [⁷]⁸ Et non posuimus in collis eorum catenas quae applicant mento, et sunt incuruati.

[⁸]⁹ Et posuimus inter manus suas uelamen, et post eos uelamen, et obcaecauimus eos, et ii non uident.

15 [⁹]¹⁰ Et aequae super eos; fuerunt admoniti aut non fuerunt admoniti, igitur non credunt.

[¹⁰]¹¹ Et qui fuit admonitus, et sequitur admonitionem, et timet pium in secreto, igitur denuntia ei cum indulgentia et mercede honorata.

1 Mecha *add.* In arabico dicebantur esse uersus nescio quot, in latino 43. Reuera reperi 79, in alio codice 80. Non apposui uersus quia omnia inter se differebant; arabicus cum translatione, et utroque a numero uero uersu, et omnia ab alio codice, ut nullo modo potui eos inter se concordare reddere *in mg. M* || **2** Cum *add.* In *s.l. M* • misericordis *add.* pietatoris *s.l. M* || **4** Alcoranus iudicator *add.* Per Alcoranum ordinatum *s.l. M* || **5** Et quod *add. signum crucis s.l. M* || **6** rectorum *add. rectam s.l. M* || **8** quod non fuerunt admoniti patres sui *add. fuit admonitus patribus suis s.l. M* • ignorantes *add. indiligentes s.l. M* || **9** crediderunt *add. credunt s.l. M* || **10** catenas *add. uinacula s.l. M* • applicant mento *add. sunt usque ad menta s.l. M* || **11** incuruati *add. dubium s.l. M* || **12** uelamen *add. separamentum s.l. M* • uelamen *add. separamentum s.l. M* • obcaecauimus *add. uelauimus s.l. M* || **14** super eos *add. pro eis s.l. M* • fuerunt admoniti aut non fuerunt admoniti *add. si admonuisses eos aut non admonuisses s.l. M* || **16** Et qui fuit admonitus, et sequitur *add. Certe quod tu admones quem sequutus est s.l. M* • secreto *add. absentia s.l. M*

- [11]/12 Et nos resuscitabimus mortuos et dabimus in scriptis quod anticipauerunt in semitis eorum. Et ex omni re declarabimus in eo pro gentibus manifestis.
- 20 [M 435] [12]/13 Et dedimus eis exemplum uiuos ciuitatis quando uenerunt ei nuntii.
- [13]/14 Et misimus eis duos, et mentiti sunt eos, et compleuimus cum tribus. Et dixerunt: “Nos ad uos mittimur.”
- [14]/15 Dixerunt: “Non estis uos nisi personae similes nobis, et non descendit a pio aliquid; et uos non estis nisi mendaces.”
- 25 [15]/16 Dixerunt: “Dominus noster scit quod nos ad uos mittimur,
- [16]/17 et non est super nos nisi applicare manifestationem.”
- [17]/18 Dixerunt: “Nos abhorremus a uobis. Et nisi discedatis, nos lapidabimus uos, et tanget uos ex nobis poena crudelis.”
- 30 [18]/19 Dixerunt: “Abhorritio uestra est cum uobis. Si uultis admoneri, nisi uos estis gentes peccatrices.”
- [19]/20 Et uenit ex capite urbis homo festinans. Dixit: “O gens mea! Sequimini nuntios!
- [20]/21 Sequimini quod non petet a uobis salarium, quod ii sunt directiores.
- [21]/22 Et non ego adoro nisi illum qui formauit me, et ad eum conuertemini?
- 35 [22]/23 Et si accipio absque eo dominos, uolet pius nocere mihi? Et non proderit mihi aduocatio eorum in aliquo et excipiar.
- [23]/24 Quod ego ergo sum in errore manifesto.
- [24]/25 Quod ego credidi cum domino uestro, igitur audite me!”
- [25]/26 Et fuit dictum: “Ingredere paradisum!” Dixit: “O uah mihi et genti meae scirent id!
- 40 [26]/27 Quomodo pepercit mihi dominus meus et posuit ex honoratis!”
- [27]/28 Et non detulimus super gentem suam post eum exercitum [M 436] ex caelo et

18 resuscitabimus *add.* uiuificabimus *s.l. M* • dabimus *add.* scribemus *s.l. M* || **19** in semitis *add.* uestigia *s.l. M* • declarabimus in eo pro gentibus *add.* numerabimus eam in registro *s.l. M* • manifestis *corr.* manifesto *s.l. M* || **20** dedimus *add.* da *s.l. M* • uiuos *add.* uicinos *s.l. M* || **21** tribus *add.* tertio *s.l. M* || **26** applicare manifestationem *add.* applicatio manifesta *s.l. M* || **27** abhorremus a *add.* male auguramur de *s.l. M* • Et *add.* signum crucis *s.l. M* • discedatis *add.* prohibemini *s.l. M* || **29** Abhorritio uestra *add.* Malum augurium uestrum *s.l. M* • Si uultis admoneri *add.* An admoniti fuistis *s.l. M* • nisi *add.* Imo *s.l. M* || **33** salarium *add.* praemium *s.l. M* • directiores *add.* directi *s.l. M* || **34** non ego adoro nisi illum qui *add.* quid est mihi quod non adorem quem *s.l. M* || **35** Et si *add.* An *s.l. M* • dominos *add.* deos *s.l. M* • uolet *add.* si uellet *s.l. M* • Et *add.* signum crucis *s.l. M* || **36** aduocatio *add.* intercessio *s.l. M* • excipiar *add.* non eripient me *s.l. M* || **37** Quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **38** cum *add.* in *s.l. M* || **39** O uah mihi et genti meae *add.* Vtinam quod gentes meae *s.l. M* || **41** Quomodo *add.* De quo *s.l. M*

non fuimus descensores.

[28]/29 Et non fuit nisi stupefactio una et ecce eos omnes mortuos.

45 [29]/30 O misericordia super seruos! Quod non uenit eis aliquis nuntius nisi qui fuerunt de eo derisores.

[30]/31 Et non uides quomodo destruximus ante eos ex aetatibus?

31/- Et non fuerunt ii conuersi.

32[31] Et omnes ii erunt coram nobis congregati.

50 33[32] Et miraculum eis terra mortua, suscitauimus et eduximus ex ea granum et ex eis manducant.

34[33] Et posuimus in ea hortos palmarum et uuarum et eduximus in eis ex granis

35 ut manducant et ex fructibus suis et omne quod fecimus manibus suis. Igitur cur non estis grati?

55 36[34] Laudatus sit is qui creauit pares ex omni re; de eo quod nascitur in terra, et ex personis suis, et ex eo quod nesciunt.

37[35] Et posuimus miraculum eis noctem, quomodo descendit ab eos, et uenit dies; et ii sunt iniuriatores.

38[36] Et sol currit laetus eis; hoc est potentia gloriosi, sapientis.

60 39[37] Et luna determinauimus ut eat per rotas, donec ad tempus ordinatum reuertatur sicut ligula antiquita.

40[38] Et quod soli non conuenit iungere lunam neque nocti anticipare diem, et omnes in rota illucent.

43 descensores *add.* effecti descendere *s.l. M* || **44** stupefactio *add.* uociferatio *s.l. M* • mortuos *add.* extinctos *s.l. M* || **45** O misericordia super seruos *add.* Heu pro seruis *s.l. M* • Quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **47** Et non uides quomodo *add.* Nonne uiderunt quantos *s.l. M* • aetatibus *add.* populis *s.l. M* || **48** Et non fuerunt ii conuersi *add.* quod ad eos ii non reuertentur *s.l. M* || **49** Et *add.* Certe *s.l. M* • congregati *add.* praesentes *s.l. M* || **50** eis *add.* est pro eis *s.l. M* • suscitauimus *add.* quam uiuificauimus *s.l. M* || **51** eis *add.* eo *s.l. M* || **52** granis *add.* fontibus *s.l. M* || **53** fructibus suis *add.* fructu suo *s.l. M* • omne quod fecimus manibus suis *add.* non posuerunt hoc manus eorum *s.l. M* || **54** Igitur cur non estis *add.* Nonne sunt *s.l. M* || **55** de eo quod nascitur in terra *add.* ex quo generat terra *s.l. M* || **57** eis noctem *add.* est eis nox *s.l. M* • quomodo descendit ab eos *add.* quam exuimus de ea *s.l. M* • et uenit dies *add.* diem *s.l. M* || **58** et ii *add.* Ecce *s.l. M* • iniuriatores *add.* obscurata *s.l. M* || **59** laetus eis *add.* ad locum suum *s.l. M* • potentia *add.* ordinatio *s.l. M* • sapientis *add.* scientis *s.l. M* || **60** ut eat per rotas *add.* in tabernaculis *s.l. et glossa hoc loco ista addidit:* “Tabernacula sunt 28 stationes lunae quibus redit ad locum quo discessit sole.” Deinde inquit: “Ligula dicitur ea quae racemus dactylorum qui cum desiccantur extenuet et subtiles euadunt.” Et hoc dicit: “Accidere luna (?) cum rediit ad locum solis die 28 sui cursus.” *in mg. M* || **62** Et quod *add.* Non *s.l. M* • non *add.* *signum crucis s.l. M* || **63** rota illucent *add.* firmamento natant *s.l. M*

⁴¹[³⁹] Et miraculum eis quod nos tulimus creaturas suas in nauibus oneratis.

65 [M 437] ⁴²[⁴⁰] Et creauimus eos ex simile ei quod equitent.

⁴³[⁴¹] Et si uellemus obruere eos, non esset remedium eis; et ii non essent retenti,

⁴⁴[⁴²] nisi pro misericordia nostra et bona usque ad tempus.

⁴⁵[⁴³] Et quando fuit dictum eis: “Timete quod est inter manus uestras et post uos, ut sitis uos miserati!”

70 ⁴⁶[⁴⁴] Et non uenit eis miraculum declaratum a domino suo nisi fuissent ex eo remoti.

⁴⁷[⁴⁵] Et quando fuit dictum eis: “Distribuite ex nutrimento quod dedit uobis Deus.” Dixerunt illi qui non crediderunt illis qui crediderunt: “Nos manducaremus de eo quod Deus si uellet, daret uobis ex eo?” Et uos estis in errore manifesto.

75 ⁴⁸[⁴⁶] Et dixerunt: “Quando erit hoc promissum, si uos estis ueraces?”

⁴⁹[⁴⁷] Non uidebunt nisi uocem unam quae accepit eos et ii fuerunt perditii.

⁵⁰[⁴⁸] Et non potuerunt in hora illa certiores facere uicinos suos ut conuertantur.

⁵¹[⁴⁹] Et flabunt in cornu, et ecce eos ex sepulturis ad dominum suum eleuatos.

80 ⁵²[⁵⁰] Dixerunt: “O uah nobis! Quis suscitauit nos ex dormitionibus nostris? Hoc est quod promisit pius et uerificauerunt nuntii.”

⁵³[⁵¹] Non esset nisi uox una, igitur ecce eos omnes coram nobis astantes.

⁵⁴[⁵²] Igitur in die qua non iniuriabitur persona cum re aliqua et non dabimus mercedem nisi pro eo quod fecistis.

[M 438] ⁵⁵[⁵³] Qui uicini paradisi hodie erunt in gloria gaudentes.

85 ⁵⁶[⁵⁴] Ii et uxores eorum in honoribus super lectos positi.

⁵⁷[⁵⁵] Pro eis erunt in eo gaudia et ii habebunt in ea quod fuit promissum eis.

64 creaturas suas *add.* filios suos *s.l. M* || **65** eos *add.* eis *s.l. M* • simile *add.* *signum crucis s.l. M* || **66** esset] essent *M* • remedium *add.* successio *s.l. M* • et ii non essent retenti *add.* neque eripientur *s.l. M* || **70** declaratum *add.* ex miraculis *s.l. M* || **72** ex nutrimento quod dedit uobis *add.* de quo nutriuit uos *s.l. M* || **74** Nos manducaremus de eo quod *add.* An nutricamus quem *s.l. M* • daret uobis ex eo *add.* nutrisset eum *s.l. M* || **76** uocem *add.* uociferationem *s.l. M* • et ii fuerunt perditii *add.* dum litigarent *s.l. M* || **77** in hora illa certiores facere uicinos suos ut conuertantur *add.* facere commissionem aut commendationem neque ad suos reuerti *s.l. M* || **78** flabunt in cornu *add.* flatum fuit in tuba *s.l. M* • eos *add.* illi *s.l. M* • eleuatos *add.* eunt *s.l. M* || **79** dormitionibus nostris *corr.* dormitorio nostro *s.l. M* || **82** in die *add.* hodie *s.l. M* • qua *add.* *signum crucis s.l. M* || **83** non dabimus mercedem *add.* non renumerati eritis *s.l. M* || **84** gloria *add.* negocio *s.l. M* || **86** gaudia *add.* fructus *s.l. M* • fuit promissum eis *add.* desiderant *s.l. M*

- 58^[56] Saluatio erit ex domino pio!
- 59^[57] O malum die hoc! O uos peccatores!
- 90 60^[58] Et non promisit uobis: “O filii Adae! Ne adoretis diabolum quod is est uobis inimicus manifestus,
- 61^[59] et ut adoratis me quod haec est uia recta!”
- 62^[60] Et sunt errantes ex uobis generationes multae, et non habetis cerebrum?
- 63^[61] Hoc est infernum illud quod uobis est promissum;
- 64^[62] intrate id in die hoc pro eo quod uos non credidistis.
- 95 65^[63] Hodie sigillabimus super ora eorum, et faciemus ut loquentur nobis manus eorum, et perhibeant testimonium pedes eorum cum quod fuerunt acquiretores.
- 66^[64] Et si uellemus, clausissemus super oculos eorum et iuissent per uiam uidendo nihil.
- 100 67^[65] Et si uellemus, destruissemus super habitationes suas, et non potuissent defendere se neque conuerti.
- 68^[66] Et cui damus uitam et recessit in creatione? Et non habuerunt cerebrum.
- 69^[67] Et non demonstramus ei esse poeta, et non conuenit ei nisi ut esset admonitor Alcorani manifesti.
- 70^[68] Et ut admoneret quod est minus et pertinet uerbum super incredulos.
- 105 71^[69] Et non uident quod nos creauimus eos et quod fecerunt manus nostrae; pecora, et ii sunt eorum domini.
- [M 439] ^{72[70]} Et facimus humilia eis; et ex eis equitant in eis et ex eis manducant.

87 Saluatio *add.* Pax *s.l. M* || **88** O malum die hoc *add.* Et recognoscere faciatis *s.l. M* || **89** Et non promisit *add.* Nonne praecepi *s.l. M* • quod *add.* quia *s.l. M* || **91** ut *add.* quod *s.l. M* • quod *add.* quare *s.l. M* || **92** sunt errantes ex uobis generationes multae *add.* iam errauerunt ante uos plures priorum *s.l. M* • et non habetis cerebrum *add.* nonne intelligitis *s.l. M* || **94** intrate id *add.* calefacite *s.l. M* || **95** faciemus ut *add.* *signum crucis s.l. M* || **96** perhibeant testimonium *add.* testificantur (?) *s.l. M* • cum quod *add.* *signum crucis s.l. M* || **97** et iuisset per uiam *add.* quomodo uident *s.l. M* || **99** destruissemus super *add.* *signum crucis et mutarem in s.l. M* || **100** defendere se *add.* ire *s.l. M* • conuerti *corr.* reuerti *s.l. M* || **101** cui damus uitam et recessit *add.* quem longe uiuificauimus, minuemus eum *s.l. M* • Et non habuerunt cerebrum *add.* Nonne intelligitis *s.l. M* || **102** demonstramus ei esse poeta *add.* docuimus eum uersus *s.l. M* || **103** non conuenit ei nisi ut esset admonitor Alcorani manifesti *add.* non est nisi admonitio et Alcoranus declarator *s.l. M* || **104** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • admoneret quod *corr.* admoneres quem *s.l. M* • pertinet *add.* uerificabit *s.l. M* || **105** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • eos et quod *add.* eis de quo *s.l. M* || **106** pecora *add.* bellua *s.l. M* • eorum domini *add.* dominantes eis *s.l. M* || **107** facimus humilia *add.* subdidimus (?) *s.l. M* • equitant in eis *add.* equitatis eorum *s.l. M*

- 73[71] Et in eis est utile et potio, igitur cur non estis grati?
- 74[72] Et accipitis absque Dei dominos, non erint ab eis defensi.
- 110 75[73] Et non poterint defendere se et uenerunt sibi cateruae eorum.
- 76[74] Igitur non habeas taedium tum de dicto eorum quod nos scimus quod secretizant et publicant.
- 77[75] Et non uidet homo quod creauimus eum ex gutta? Igitur ecce eum litigantem manifestum.
- 115 78[76] Et posuit uobis exemplum, et obliti sumus creationis suae. Dixit: “Quis suscitabit ossa et ea sunt minuta?”
- 79[77] Dic tu: “Resuscitabit ea ille qui creauit ea prima uice; et is est cum re omni sapiens.
- 80[78] Ille qui posuit uobis ex arbore uiridi ignem, et uos ex eo incenditis.”
- 120 81[79] Et non est ille qui creauit caelos et terram cum potentia super ut crearent similes sibi? Certe is est creator sapiens.
- 82[80] Et est factum suum quando uult rem, dicit ei: “Sis!” Et statim sit.
- 83[81] Igitur laudatus sit is qui in manu eius est dominium omnis rei! Et ad eum conuertentur.

108 potio *add.* pinte (?) *s.l. M* • igitur cur non estis *add.* nonne sunt *s.l. M* || **109** accipitis *add.* acceperunt *s.l. M* • non erint ab eis defensi *add.* ut tuentur (?) *s.l. M* || **110** poterint defendere se et uenerunt sibi cateruae eorum *add.* possunt defensionem eorum et ii sunt eis exercitus *s.l. M* || **111** habeas taedium *add.* tristeris *s.l. M* • quod *add.* quare *s.l. M* || **113** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **115** obliti sumus *add.* oblitus est *s.l. M* || **116** minuta *add.* diruta *s.l. M* || **118** cum re omni sapiens *add.* in omni creatione sciens *s.l. M* || **119** Ille *add.* *signum crucis s.l. M* || **120** Et non est *add.* Nonne *s.l. M* • cum potentia *add.* potens *s.l. M* || **121** sibi *add.* eorum *s.l. M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* || **123** est dominium omnis *add.* sunt regna omnia *s.l. M* || **124** conuertentur *corr.* conuertemini *s.l. M*

[M 440] <CAPVT XXXVII>

Caput de Ordinibus, in Mecha, in eo 180 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

^[1] Et per angelos ordinatos,

^[2] et per praeceptum missum,

5 ^[3] et per librum admonitorem,

⁴ et quod dominus uester est unus;

^{5[4]} dominus caelorum et terrae et quod est inter eos, dominus orientis.

^{6[5]} Nos decorauimus caelum mundi cum decore stellarum,

^{7[6]} Et custodiui eum ex omni diabolo maledicto.

10 ^{8[7]} Ne audiant primates altos et sunt eieci ii ex unaquaque parte,

^{9[8]} fugientes. Et pro eis erit poena sempiterna,

^{10[9]} nisi qui eripient ereptione. Igitur iunget eum latio ardens.

^{11[10]} Igitur iterroga eos: Si ii sunt fortiores in creatione eo quod creauimus nos. Et nos creauimus eos ex caeno faetido.

15 ^{12[11]} Certe miratus es tu et sunt spernentes.

^{13[12]} Et quando sunt admoniti, non sunt admoniti.

^{14[13]} Et cum uidet miraculum, sunt spernentes;

¹⁵ et dixerunt: “Hoc non est nisi ueneficium manifestum.

1 uersus *add.* Liber meus omino (?) delirabat, sicut et in prae (?) in utroque, tum arabico tum latino, dicebat esse 82. In altero codice rectius se habuerat titulus *Ar. non leg.* et de quo uide uersum 153, sed de numero uersuum non est laborandum res ipsa hic ext (?) dissetur (?) in *mg.* *M* || **2** Cum *add.* In *s.l.* *M* || **3** Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • angelos ordinatos *add.* ordinatos ordinatione *s.l.* *M* || **4** praeceptum missum *add.* *dubium s.l.* *M* || **5** librum admonitorem *add.* legentes admonitionem *s.l.* *M* || **6** et quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **7** orientis *corr.* orientium *s.l.* *M* || **8** mundi *add.* propinquum *s.l.* *M* || **9** custodiui eum *add.* pro custodia *s.l.* *M* • maledicto *add.* rebellienti *s.l.* *M* || **10** ex (?) *M* • sunt eieci ii ex (?) unaquaque *add.* iaciuntur ab omni *s.l.* *M* || **11** pro *add.* *signum crucis s.l.* *M* • sempiterna *add.* laboriosa *s.l.* *M* || **12** eripient ereptione *add.* raptus fuerit raptione *s.l.* *M* • latio ardens *add.* radium illucens *s.l.* *M* || **13** Si ii *add.* An *s.l.* *M* • in creatione eo quod *add.* creatores (?) aut quem *s.l.* *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **16** sunt admoniti *add.* recordantur *s.l.* *M*

- ¹⁶[¹⁴] Et quando erimus mortui et erimus ossa, quod nos resuscitabimus?
- 20 [M 441] ¹⁷[¹⁵] Non fuit patribus nostris primis.”
- ¹⁸[¹⁶] Dic: “Ita quod uos eritis conuersi.”
- ¹⁹[¹⁷] Et non erit nisi ereptio una et ecce eos aspiciendo
- ²⁰ dixerunt: “O uah nobis! Hic est dies iudicii!”
- ²¹[¹⁸] Hic est dies declaratus, ille qui uos cum eo mentiti estis.
- 25 ²² Adducti erunt ii qui iniuriauerunt et uxores suas et quod ii adorauerunt
- ²³[¹⁹] absque Deo. Igitur ii dirigentur ad uiam inferni.
- ²⁴[²⁰] Et erunt in eo ii interrogati.
- [C 324] ²⁵[²¹] Et non habebitis defensorem.
- ²⁶[²²] Sed potius erunt hodie traditi.
- 30 ²⁷[²³] Et uenerunt interrogantes inuicem.
- ²⁸[²⁴] Dixerunt: “Quare uos uenistis ad nos a parte dextera?”
- ²⁹[²⁵] Dixerunt: “Sed potius quia non fuistis credentes.
- ⁻³⁰[²⁶] Et non habuistis contra nos aliquam rationem sed fuistis gens superba.
- ³⁰/³¹[²⁷] Et meruimus sententiam domini nostri quam nos gustabimus.
- 35 ³¹/³²[²⁸] Et tentauimus nos quia nos fuimus tentatores.”

19 Et *add.* An *s.l.* M • et erimus *add.* non leg. terra *s.l.* M • quod *add.* an *s.l.* M || **20** Non fuit patribus nostris primis *add.* aut patres nostri priores *s.l.* M || **22** ereptio *add.* *dubium s.l.* M || **24** declaratus *add.* diuisionis *s.l.* M • cum *add.* in *s.l.* M || **25** Adducti erunt ii *add.* Adducite illos *s.l.* M || **26** Igitur ii dirigentur *add.* Et adducite *s.l.* M || **27** erunt in eo ii interrogati *add.* facite consurgire (?) interrogandos *s.l.* M || **28** Et *om.* M • habebitis defensorem] erunt eis defensores M • defensorem *add.* a poena *s.l.* C • Non erunt eis defensores *add.* Quid est uobis qui (?) non defenditis? *s.l.* M || **29** Sed potius erunt hodie traditi] Certe hodie sunt inhospitales M • traditi *add.* a poena *s.l.* C • inhospitales *add.* *dubium s.l.* M || **30** Et uenerunt interrogantes inuicem] Et rixabunt (?) uni super alios interrogantes M || **31** Dixerunt *add.* quod M • Quare uos uenistis ad nos a parte dextera] Vos fuistis remonentes nos ex recto M • fuistis remonentes nos ex recto *add.* uenistis nobis pro dextera *s.l.* M || **32** Sed potius quia] Certe M || **33** habuistis contra nos aliquam rationem sed fuistis gens superba] fuit nobis super uos ratio aliqua. Profecto uos estis gentes peccatrices M • peccatrices *add.* superbi *s.l.* M || **34** Et meruimus sententiam domini nostri quam nos gustabimus] Pertinens est super nos uerbum creatoris et nos sumus eum negantes M • Pertinens *add.* Verificauit *s.l.* M • uerbum creatoris et nos sumus eum negantes *add.* dictum domini, nos autem erimus gustantes *s.l.* M || **35** Et tentauimus nos quia nos fuimus tentatores] Decepimus uos, *sic* fuimus nos decepti M • Decepimus *add.* Deuiamus *s.l.* M • decepti *add.* deuiantes *s.l.* M

- 32/33^[29] Et illi erunt tunc in poena participantes.
- 33/34^[30] Et sic faciemus de peccatoribus.
- 34/35^[31] Quia illi erant ualde superbi quando fuit dictum illis: “Nullus est deus nisi Deus.”
- 40 35/36^[32] Et dicebant: “Quomodo relinquemus Deum nostrum propter unum poetarum demoniacum?”
- 36/37^[33] Immo uenit cum ueritate et fuerunt ueraces nuncii.
- 37/38^[34] Vos enim gustabitis poenam crudelem.
- [M 442] 38/39^[35] Et non eritis remunerati nisi secundum id quod fecistis.
- 45 39/40 Nisi seruis Dei catholicis.
- 40/41^[36] Qui habebunt nutrimentum notum,
- 41/42^[37] et fructus erunt honorificati
- 42/43^[38] in paradisis quietis,
- 43/44 super lectulos, reuoluentes se in illis.
- 50 44/45^[39] Et seruietur illis cum cyatho cristallino,
- 45/46^[40] albo et delectabili ad bibendum.
- 46/47^[42] Vbi non habebunt malitiam, neque erunt ab illis separati.

36 Et illi] Igitur ii in die isto *M* • tunc *om.* *M* • participantes] participes *M* || **37** sic faciemus de] nos *sic* facimus cum *M* • faciemus *add.* nos Deus *s.l.* *M* || **38** Quia illi erant ualde superbi] Quod iam est *M* • Quod iam est *add.* Quare *s.l.* *M* • illis] eis *M* • Nullus est deus] Non est dominus *M* || **39** Deus *add.* superbierunt *M* || **40** dicebant] dicent *M* || **41** Deum nostrum propter unum poetarum demoniacum] dominos nostros pro repaetore (?) daemoniaco *M* • poetarum *add.* Machomam *s.l.* *C* • repaetore (?) *add.* poeta *s.l.* *M* || **42** Immo] Profecto *M* • uenit *add.* Machoma *s.l.* *C* • fuerunt] sunt *M* • sunt ueraces *add.* credit nuntio *s.l.* *M* • nuncii] nuntii *M* || **43** Vos enim] Et uos *M* • Et *add.* Certe *s.l.* *M* || **44** eritis remunerati] satisfaciemus (?) • satisfaciemus (?) *add.* remuneramini *s.l.* *M* • secundum id] nisi pro *M* • quod *add.* uos *M* || **45** Nisi seruis *add.* Praeter seruos *s.l.* *M* • catholicis] aut humilibus (?) *M* • catholicis *add.* mauris *s.l.* *C* • aut humilibus (?) *add.* purificatoris *s.l.* *M* || **46** Qui habebunt] Et istis erit pro eis *M* • nutrimentum *add.* in paradiso *s.l.* *C* • notum] cognitum *M* || **47** et fructus] gaudia; et ii *M* • gaudia *add.* fructus *s.l.* *M* • honorificati] honorati *M* || **48** paradisis quietis] paradiso gratiarum (?) *M* • gratiarum (?) *add.* laetitiae *s.l.* *M* || **49** lectulos, reuoluentes se in illis] gloriam recipientes *M* • gloriam recipientes *add.* sedes conspicientes *s.l.* *M* || **50** Et seruietur illis] Circumdabitur super eos *M* • cyatho] ciato *C* • cristallino] bibentes *M* • cristallino *add.* uel alabastri *s.l.* *C* • bibentes *add.* ex claro *s.l.* *M* || **51** albo et delectabili ad bibendum] candidum sapidum bibentibus *M* || **52** Vbi non habebunt malitiam, neque erunt ab illis separati] Non erit eis maledictio et et (?) *non leg.* remoti *M* • erit eis maledictio et *add.* est in ea dolus *s.l.* et in alio *Ar.* *non leg.* in *mg.* *M*

- 47/48^[43] Et illi habebunt uirgines quae non aspiciens nisi ad illos,
 -/49 tamquam si essent lapides pretiosi, inclusi auro.
- 55 48/50^[44] Et uenient quidam ut interrogent alios.
 49/51^[45] Et loquitur unus ex illis dicens: “Ego habebam unum amicum
 50/52^[46] qui dicebat mihi quod ego non eram ex ueracibus,
 51/53^[47] et quod quando fuerimus mortui et redacti in puluerem et ossa, ^[48] quod non
 reuerteremur amplius.”
- 60 52/54^[49] Dixit: “Si uultis uos aspicere?”
 53/55^[50] Et prospexit et uidet illum in medio inferni.
 [C 325] ^{54/56}^[51] Dixit: “Per Deum! Quod tu poteris me educere!
 55/57^[52] Et nisi propter gratiam domini mei ego fuissem unus ex his qui praesentati
 sunt in igne.
- 65 56/58^[53] Et quod non sumus morituri
 57/59 nisi una sola morte, et quod non erimus ex punitis?
 58/60^[54] Et quod ista est beatitudo magna.”

53 illi *om.* *M* • uirgines quae non aspiciens nisi ad illos] ii pudorem quod non respiciet nisi se ipsos *M* • habebunt ii pudorem quod non respiciet nisi se ipsos *add.* habent honestas oculorum *s.l.* *M* || **54** tamquam si essent lapides pretiosi, inclusi auro] quia ii erunt candidi et lucidi *M* • quia ii erunt candidi et lucidi *add.* oculata uti perla (?) oculata *s.l.* *M* || **55** quidam *add.* mauri *s.l.* *C* • uenient quidam ut interrogent alios] recipient uni alios et interrogabunt *M* • alios *add.* mauros *s.l.* *C* • recipient uni alios et interrogabunt *add.* ueniet aliquis eorum contra alios interrogando *s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **56** Et loquitur unus ex illis dicens] Dixit dicitur eorum *M* • dicitur eorum *add.* dicens ex illis *s.l.* *M* • unum] mihi *M* || **57** qui dicebat mihi] Et dicent *M* • Et dicent *add.* Dicens *s.l.* *M* • ego non eram ex ueracibus] tu es ex ueracibus *M* • tu es ex ueracibus *add.* An es tu ex credentibus *s.l.* *M* || **58** Et quod *add.* An *s.l.* *M* • fuerimus] erimus *M* • et *add.* euademus *s.l.* *M* • redacti in puluerem] terra *M* || **59** quod non reuerteremur amplius] et nos et nos reuertemur? *M* • et nos reuertemur *add.* an sumus iudicati *s.l.* *M* || **60** Dixit *add.* unus angelus *s.l.* *C* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • uultis uos aspicere] Si uos eritis eleuati *M* • aspicere *add.* amicum *s.l.* *C* • Si *add.* An *s.l.* *M* • eritis eleuati *add.* sitis aspicientes *s.l.* *M* || **61** illum *add.* amicum *s.l.* *C* • prospexit et uidet illum in medio inferni] eleuabunt se et uidebunt se aequales in inferno *M* • eleuabunt se et uidebunt se aequales in inferno *add.* aspicit et uidit eum in fundo inferni *s.l.* *M* || **62** Dixit *add.* ille qui erat in inferno *s.l.* *C* • Per Deum! Quod tu poteris me] Deus poterit nos *M* • Deus poterit nos educere *add.* Per Deum! Certe tu uis nocere mihi *s.l.* et in alio ﷻ *Ar. non leg. in mg.* *M* || **63** Et nisi propter *add.* dicet alius qui est in paradiso *s.l.* *C* • propter gratiam] pro gratia *M* || **64** ego fuissem unus ex his qui praesentati sunt in igne] essem ex praesentibus *M* || **65** Et quod non sumus morituri] Igitur nos erimus tormentati *M* • Igitur nos erimus tormentati *add.* Nonne nos ex mortuis *s.l.* *M* || **66** una sola morte, et quod non erimus ex punitis] in morte nostra (?) priori et non erimus nos tormentati *M* || **67** ista *add.* gloria *s.l.* *C* • ista est beatitudo] haec est saluatio *M* • Et quod haec est saluatio magna *add.* Certe hoc est lucrum magnum *s.l.* *M*

- 59/61[55] Ad similitudinem operabitur operans.
- 60/62[56] Et si haec est melior sedes aut arbor Azachon?
- 70 [M 443] ^{61/63[57]} Quam posuimus in poenam pro iniuriantibus.
- 62/64[58] Et est quaedam arbor quae egreditur de radice inferni,
- 63/65[59] et fructus eius est sicut capita demonum.
- 64/66[60] Et illi comedunt de illo et implent illo uentres suos.
- 65/67[61] Et postea ponunt super illum unum potum ignis.
- 75 ^{66/68[62]} Et postea reuertentur in infernum.
- 67/69[63] Quia illi inuenerunt patres suos errantes,
- 68/70[64] qui sequuntur uestigia eorum.
- 69/71[65] Et sic errauerunt plures ex prioribus.
- 70/72[66] Et misimus ad illos admonitores.
- 80 ^{71/73[67]} Igitur uide quomodo fuit castigatio illorum qui fuerunt admoniti,
- 72/74[68] exceptis seruis Dei catholicis.
- 73/75[69] Et iam uocauit nos Noe et respondimus illi.

68 operabitur *add.* faciet bona opera *s.l. C* • Ad similitudinem operabitur operans] Simile huic operantur operantes *M* • Simile huic *add.* Pro hoc *s.l. M* || **69** melior *add.* scilicet, in paradiso *s.l. C* • Et si haec est melior sedes aut arbor Azachon] Haec est bona descensio ad arborem Azzacum *M* • Haec *add.* An hic *s.l. M* • bona descensio ad arborem Azzacum *add.* melior cibus aut arbor Azzacum *s.l. M* || **70** Quam *add.* arborem *s.l. C* • posuimus *add.* Deus *s.l. C* • Quam posuimus in poenam] Et nos ponemus cum ea (?) scandalum *M* • cum ea (?) scandalum pro iniuriantibus *add.* eam pro tentatione iniuriantium (?) *s.l. M* || **71** est quaedam] ideo est *M* • Et ideo *add.* Illa *s.l. M* • de] ex *M* • radice *add.* fundo *s.l. M* || **72** et fructus eius est sicut] Rami eius sunt uti *M* • demonum] diabolorum *M* || **73** illo *add.* fructu *s.l. C* • illo *add.* fructu *s.l. C* • illi comedunt de illo et implent illo uentres suos] ii manducant ex eo malam comestionem, de eo comedunt *M* • malam comestionem, de eo comedunt *add.* et implebunt ex eo uentres eorum *s.l. M* || **74** Et *om.* *M* • illum *add.* fructum *s.l. C* • ponunt super illum unum potum ignis] pro eis sunt potiones putidae *M* • Postea pro eis sunt *add.* Post hac habebunt *s.l. M* • putidae *add.* calidae *s.l. M* || **75** Et postea reuertentur in infernum] Post reddet eos ad ignem *M* • reddet eos ad ignem *add.* reuersio eorum ad infernum *s.l. M* || **76** Quia illi inuenerunt] Eos et *M* • Eos *add.* Qui inuenerunt eos *s.l. M* • errantes] qui errauerunt *M* • qui errauerunt *add.* errantes *s.l. M* || **77** qui sequuntur uestigia eorum] Et ii super semitas eorum ambulauerunt *M* • ambulauerunt *add.* festinant *s.l. M* || **78** Et sic] Iam *M* • plures] ante eos multi *M* || **79** Et *add.* iam *s.l. C* • ad illos] in eis *M* • illos *add.* priores *s.l. C* || **80** castigatio *add.* finis *s.l. M* • illorum qui fuerunt admoniti] admonitorum *M* || **81** exceptis seruis Dei catholicis] praeter seruos Dei catholicos *M* • catholicis *add.* mauris *s.l. C* • catholicos *add.* purificatoris *s.l. M* || **82** nos *add.* Deus *s.l. C* • respondimus *add.* nos Deus *s.l. C* • uocauit nos Noe et respondimus illi] uocauimus Noem et fecimus gratiam responso eius *M* • Noem *add.* Noe *s.l. M* • fecimus gratiam responso eius *add.* sumus bonis bene exauditores *s.l. M*

- 74/76[70] Et liberauimus illum et familiam eius a tribulatione maxima.
- 75/77[71] Et posuimus filios eius quia illi remanserunt.
- 85 76/78[72] Et relinquimus super eum in posteros.
- 77/79[73] Saluatio sit super Noe in nationibus!
- 78/80[74] Et nos reddemus praemium iustis,
- 79/81[75] quia est de seruis nostris credentibus.
- 80/82[76] Et postea submergimus alios.
- 90 81/83[77] De cuius generatione fuit Abraham,
- 82/84[78] quando uenit ad dominum suum cum corde saluo.
- 83/85[79] Et quando dixit patri suo et genti suae: “Quod est hoc quod uos adoratis?”
- 84/86[80] Falsum deum sine Deo uultis.
- [M 444] 85/87[81] Et quod cogitatis in domino nationum?”
- 95 86/88[82] Et aspexit stellas,
- 87/89[83] et dixit: “Ego sum infirmus.”
- 88/90[84] Et recesserunt ab eo [C 326] fugientes.
- 89/91 Et accessit ad deos eorum et dixit: “Quare non comeditis?”
- 90/92[85] Et quare non uultis loqui?”

83 illum] eum *M* • eius a tribulatione maxima] suam ex angustia magna *M* || **84** eius quia illi remanserunt] suos iis remanentibus *M* • remanserunt *add.* iuncti *s.l.* *C* • iis remanentibus *add.* remanentes *s.l.* *M* || **85** relinquimus *add.* eos (?) *M* • in posteros] memoriam posteris *M* • memoriam posteris *add.* in ultimis (?) *s.l.* *M* || **86** Saluatio *add.* Pax *s.l.* *M* • sit *om.* *M* • Noe] Noem *M sed* Noem *add.* Noe *s.l.* *M* || **87** Et *om.* *M* • reddemus praemium] sic praemium damus *M* • sic praemium damus iustis *add.* remuneramus benefactores *s.l.* *M* || **88** est *add.* Noe *s.l.* *C* • quia est de] quod is fuit ex *M* || **89** Et *om.* *M* • submergimus] obruimus *M* || **90** cuius *add.* Noe *s.l.* *C* • De cuius generatione] Et quod ex natione sua *M* • natione *add.* stirpe *s.l.* *M* • Abraham] Habraham *C* || **91** uenit *add.* is *M* • saluo *add.* integro *s.l.* *M* || **92** Et *om.* *M* • hoc *om.* *M* • uos *om.* *M* || **93** Falsum deum sine Deo] Mendacem dominum praeter Deum *M* • Mendacem dominum praeter Deum *add.* An uanitatem, deum absque Deo *s.l.* *M* • uultis *add.* adorare *s.l.* *C* || **94** quod] quid *M* • cogitatis *add.* uos *M* • quid cogitatis uos *add.* quae est cogitatio uestra *s.l.* *et* in isto *Ar. non leg. in mg.* *M* || **95** Et] Igitur *M* • Et *add.* Habraham *s.l.* *C* • aspexit *add.* uno uisu in *M* || **96** dixit *add.* Habraham *s.l.* *C* • infirmus] prouectus *M* • infirmus *add.* pestilentia *s.l.* *C* • prouectus *add.* infirmus *s.l.* *M* || **97** recesserunt ab] discesserunt de *M* • fugientes] fugiendo *M* • fugiendo *add.* retrogradendo *s.l.* *M* || **98** accessit] iuit *M* • accessit *add.* Habraham *s.l.* *C* • deos eorum] dominos suos *M* • Quare] Cur *M* • Cur non *add.* Nonne *s.l.* *M* || **99** Et quare non uultis loqui] Neque uos loquimini *M* • Neque uos *add.* Quare non *s.l.* *M*

- 100 ^{91/93}[86] Et percussit illos manu sua dextera.
^{92/94}[87] Et uenerunt ad illum ualde cito.
^{93/95}[88] Dixit illis: “Sic uultis adorare ea quae facitis?
^{94/96} Deus enim creauit uos et cum ea quae fecistis.”
^{95/97}[89] Dixerunt: “Aedifica a te illi unum aedificium et proicite illum in igne!”
- 105 ^{96/98}[90] Et uoluerant ei facere dolum, et posuimus illos inferiores.
^{97/99}[91] Et dixit: “Ego profectus sum ad dominum meum ut ille me dirigat.
^{98/100}[92] O domine mi! Fac me unum ex iustis!”
^{99/101}[93] Et annunciauimus illi unum filium pium.
^{100/102}[94] Et postquam iuit cum illo ad ostendendum,
- 110 ^{101/-} dixit: “O fili mi! Ego somniaui in somnis quod debeo iugulare te. Igitur aspice quod tibi uidetur.”
^{102/-} Dixit: “O pater mi! Fac sicut praeceptum est tibi quia tu inuenies me ex patientibus.”
¹⁰³[94] Et postquam fuit contentus et posuit illum iacentem super latus,

100 Et *add.* Habraham *s.l.* C • illos *add.* deos *s.l.* C • Et percussit illos manu sua dextera] Igitur iuit (?) super eos cum securi in dextra M • iuit (?) super *add.* inclinauit ad *s.l.* M • cum securi in *add.* percutiendo cum *s.l.* M || **101** uenerunt *add.* gens eius *s.l.* C • illum *add.* Habraham *s.l.* C • uenerunt ad illum ualde cito] percussit cum eis et fecit ea (?) minuta M • percussit cum eis et fecit ea (?) minuta *add.* uenerunt ad eum festinantes *s.l.* M || **102** Dixit *add.* Habraham *s.l.* C • illis *om.* M • Sic uultis adorare ea quae] An adoratis quod M • facitis *add.* sculptis *s.l.* M || **103** Deus enim] Et Deus M • cum ea quae fecistis] quid facitis M || **104** illi *add.* Habrahae *s.l.* C • Aedifica a te illi unum aedificium et proicite illum in igne] Operamini ei domum et eiicite eum in inferno M • Operamini ei domum *add.* Fabricate pro eo aedificium *s.l.* M • inferno *add.* ignem *s.l.* M || **105** posuimus *add.* nos Deus *s.l.* C • uoluerant ei facere dolum, et posuimus illos inferiores] Et uoluerunt eum dolo (?) et ponemus eos in abyssis M • inferiores *add.* in inferno *s.l.* C • eum dolo (?) *add.* pro eo dolum *s.l.* M • abyssis *add.* subditos *s.l.* M || **106** dixit *add.* Habraham *s.l.* C • profectus sum ad dominum meum ut ille me dirigat] eo ad creatorem meum qui direxit me M • eo ad creatorem *add.* sum ambulans ad dominum *s.l.* M || **107** O *om.* M • Fac me unum ex iustis] Da mihi ex sanctis M • sanctis *add.* bonis *s.l.* M || **108** annunciauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • illi *add.* Habrahae *s.l.* C • filium *add.* Isaac *s.l.* C • annunciauimus illi unum filium pium] denuntiaui ei cum iuene patiente M • cum iuene patiente *corr.* iuuenem patientem *s.l.* M || **109** ostendendum] osten<den>dum C • Et postquam iuit cum illo ad ostendendum] Igitur cum applicuit cum eo et iuit M • Igitur cum *add.* Et quando *s.l.* M • et iuit *add.* ambulationem *s.l.* M || **110** dixit *add.* Habraham *s.l.* C • mi] meus M • fili meus *add.* filioli mi *s.l.* M • somniaui] uidi M • somnis] somno meo M • debeo iugulare] ego iugulabam M • aspice] uide M • uide *add.* considera *s.l.* M || **111** tibi uidetur] uidetur tibi M || **112** Dixit *add.* scilicet, filius *s.l.* C • mi] meus M *sed* meus *add.* mi *s.l.* M • sicut praeceptum est] quod est praeceptum M • quia tu *om.* M • me *add.* si uolet Deus M || **114** Et postquam fuit contentus et posuit illum iacentem super latus] Igitur quando ascendit et applicuit monti M • super latus *add.* ut iugularet eum *s.l.* C • ascendit *add.* decreuerunt et traxit eum super faciem *s.l.* M

- 115 ^{104[95]} uocauimus illum dicentes: “O Abraham!
^{105[96]} Tu credidisti somnio et sic remunerauimus iustos.”
^{106[97]} Et certe hoc est ex experientia manifesta.
¹⁰⁷ Et rediuimus eum cum iugulatione magna.
^{108[98]} Et reliquimus nos super eum in posteris.
- 120 ^{109[99]} Saluatio super Abraham!
^{110[100]} Sic dabimus satisfactionem iustis.
^{111[101]} Et ille fuit unus ex seruis nostris credentibus.
^{112[102]} Et annunciauimus illi Isaac prophetam ex sanctis.
- [M 445] ^{113[103]} Et benediximus illi et ipsi Isaac, et ex filiis eius fuerunt aliqui boni
125 et aliqui similiter iniuriatores manifesti.
^{114[104]} Et tribuimus Moysi et Aaron,
^{115[105]} et liberauimus illos et gentem eorum a tribulatoine magna.
^{116[106]} Et defendimus illos et fuerunt ipsi uictores.
^{117[107]} Et dedimus illis scripturam claram,
130 ^{118[108]} et direximus illos per uiam rectam,
^{119[109]} et reliquimus illorum memoriam posteris.

115 uocauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • illum dicentes] eum M • Abraham] Habraham C ||
116 remunerauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • Tu credidisti somnio et sic remunerauimus iustos
] Iam uerificasti insomnium et nos sic damus satisfactionem iustis M • Iam uerificasti *add.*
credidisti *s.l.* M • et *add.* *signum crucis s.l.* M • damus satisfactionem iustis *add.*
remuneramus benefactores *s.l.* M || **117** Et *Hic deest* C • manifesta *add.* clara *s.l.* M || **118**
iugulatione *add.* holocausto *s.l.* M || **120** Saluatio *add.* Pax *s.l.* M || **121** dabimus
satisfactionem iustis *add.* remunerabimus satisfactioe (?) benefactores *s.l.* M || **122** Et *hic*
incipit C • ille] is M • ille *add.* Habraham *s.l.* C • Et is *add.* Quare *s.l.* M • unus *om.* M ||
123 annunciauimus illi] anuntiaui eum cum M • illi *add.* Habrahae *s.l.* C • cum *add.*
signum crucis s.l. M • prophetam] propheta *M sed* propheta *corr.* prophetam *s.l.* M • sanctis
add. bonis *s.l.* M || **124** benediximus illi et ipsi] dedimus benedictionem super eum et super
M • Et dedimus benedictionem *add.* Benediximus *s.l.* M || **125** iniuriatores *add.* peccatores
s.l. C • eius fuerunt aliqui boni et aliqui similiter iniuriatores manifesti] suis bonis et
iniuriatoribus sibi ipsis manifestis M • bonis et iniuriatoribus *add.* qui est benefactor et qui
est iniurians *s.l.* M || **126** Et tribuimus Moysi et Aaron] Iam securauimus super Moysem et
super Aaron M • Moysi et Aaron *add.* gratiam uel propheziam *s.l.* C • securauimus *add.*
gratiam fecimus *s.l.* M || **127** illos] eos M • eorum a tribulatoine] suam ex angustia M || **128**
defendimus illos] dedimus uictoriam eis M • ipsi] ii M || **129** illis] eis M • claram]
manifestam M • manifestam *add.* declaratam *s.l.* M || **130** illos per] eos ad M • rectam]
rectorum *M sed* rectorum *add.* rectam *s.l.* M || **131** illorum memoriam posteris] nos super
eos in ultimos M

- 120^[110] Salus sit super Moysem et Aaron!
- 121^[111] Et sic remunerabimus iustos,
- 122^[112] quia illi fuerunt [C 327] ex seruis nostris credentibus.
- 135 123^[113] Elias quoque fuit unus ex nunciis,
- 124^[114] quando dixit genti suae: “Quare non timetis?
- 125^[115] Et sic adoratis idola et relinquitis optimum creatorem,
- 126^[116] Deum, creatorem uestrum et dominum patrum uestrorum priorum.”
- 127^[117] Et dixerunt esse mendacem, et illi sunt tenti in igne,
- 140 128^[118] exceptis seruis Dei catholicis.
- 129^[119] Et relinquimus memoriam illorum posteris.
- 130^[120] Salus sit super gentem Eliae!
- 131 Et sic remunerabimus iustos.
- 132^[121] Quia fuit unus ex seruis nostris credentibus.
- 145 133^[122] Loth quoque fuit unus ex nunciis,
- 134^[123] quando liberauimus illum et familiam eius totam,
- 135^[124] excepta una uetula quae fuit ex peccatoribus.
- 136^[125] Et postea destruximus alios.

132 Salus sit] Saluatio *M* • Saluatio *add.* Pax *s.l.* *M* || **133** Et *add.* nos *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • remunerabimus iustos] damus satisfactionem iustis *M* • damus satisfactionem iustis *add.* remuneramus benefactores *s.l.* *M* || **134** quia illi] quod *ii* *M* || **135** Elias quoque] Et quod Elias *M* • quod *add.* certe *s.l.* *M* • unus *om.* *M* • nunciis] nuntiis *M* || **136** Quare] Cur *M* • Cur non *add.* Nonne *s.l.* *M* || **137** adoratis] uocatis *M* • idola *add.* Baal *s.l.* *M* • optimum creatorem] meliorem ex creatoribus *M* • ex creatoribus *add.* creatorem *s.l.* *M* || **138** Deum, creatorem uestrum et dominum] Deus creator et dominus *M* • creator *add.* est dominus *s.l.* *M* || **139** dixerunt esse mendacem] mentiti sunt eum *M* • illi] *ii* *M* • tenti in igne] adducti *M* || **140** exceptis seruis] praeter seruos *M* • catholicis] catholicos *M* || **141** memoriam illorum] super id *M* • id *add.* eum *s.l.* *M* || **142** Salus sit] Saluatio *M* • Saluatio *add.* Pax *s.l.* *M* • gentem] eos *M* • eos *add.* domum *s.l.* *et in isto sic Ar. non leg. in mg.* *M* || **143** Et *add.* nos *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • remunerabimus iustos] damus satisfactionem iustis *M* • damus satisfactionem iustis *add.* remuneramus benefactores *s.l.* *M* || **144** Quia] Quod *is* *M* • Quod *add.* Quare *s.l.* *M* • unus *om.* *M* || **145** Loth quoque] Et quod Loth *M* • quod *add.* certe *s.l.* *M* • unus *om.* *M* • nunciis] nuntiis *M* || **146** quando] et *M* • et *add.* quando *s.l.* *M* • illum] eum *M* • eius totam] suam omnem *M* || **147** excepta *add.* uxore Loth *s.l.* *C* • excepta una uetula] praeter anum *M* • peccatoribus] peccatricibus *M* • peccatricibus *add.* destructis *s.l.* *M* || **148** Et *om.* *M* • destruximus] submersimus *M* *sed* submersimus *add.* destruximus *s.l.* *M*

- 137^[126] Vos enim transitis per illos quotidie
 150 138^[127] et nocte. Et non estis prudentes?
 [M 446] 139 Ionas quoque fuit unus ex nunciis,
 140^[128] quando ingressus est nauem oneratam.
 141^[129] Et miserunt sortes et fuit ille proiectus.
 142^[130] Et cepit illum piscis cum esset fatigatus.
 155 143^[131] Et nisi quia fuit ille unus ex laudantibus,
 144^[132] stetisset in uentre eius usque in diem resurrectionis.
 145^[133] Et eduximus illum nudum cum esset infirmus.
 146^[134] Et fecimus nasci unam arborem cucurbitarum.
 147 Et misimus illum ad centum milia hominum
 160 148^[135] qui crediderunt, et reliquimus illos usque ad tempus.
 149^[136] Igitur interroga illos si haberet dominus tuus filias et illi haberent filios.
 150^[137] Aut si creauimus angelos faeminas et illi sunt testes.

149 Vos *add.* Corascitae *s.l.* C • per illos *add.* per ciuitates illorum *s.l.* C • Vos enim transitis per illos quotidie] Et uos transietis super eos ex mane M • ex *add.* in *s.l.* M || **150** et *add.* in M • nocte *add.* transitis *s.l.* C • estis prudentes] habetis cerebrum M • Et non habetis cerebrum *add.* Nonne intelligitis *s.l.* M || **151** Ionas quoque] Et quod Ionas M • Et quod *add.* Certe *s.l.* M • unus *om.* M • nunciis] nuntiis M || **152** quando ingressus est nauem oneratam] Et coniunxit (?) arcam (?) clausam M • Et coniunxit (?) arcam (?) clausam *add.* quando fugit (?) ad nauem oneratam *s.l.* M || **153** miserunt sortes et fuit ille proiectus] Et ingressi sunt ii et fuerunt ex saluis M • proiectus *add.* in mare *s.l.* C • ingressi sunt *add.* misit sortem *s.l.* M • fuerunt ex saluis *add.* fuit ex uictis *s.l.* M || **154** illum *add.* Ionam *s.l.* C • piscis *add.* cetus *s.l.* C • cepit illum piscis cum esset fatigatus] deuorauit eum piscis et fuit stenditus (?) M • deuorauit *add.* it (?) *s.l.* M • et fuit stenditus (?) *add.* lamentantem *s.l.* M || **155** quia fuit ille unus ex laudantibus] quod is fuit ex sanctificatoribus M • laudantibus *add.* Deum *s.l.* C • is fuit *add.* fuisset *s.l.* M • sanctificatoribus *add.* laudantibus *s.l.* M || **156** eius *add.* piscis *s.l.* C • in] ad M || **157** eduximus illum nudum cum esset infirmus] liberauimus eum, et eduximus eum (?) in integrum M • liberauimus *add.* amicus (?) *s.l.* M • eduximus eum (?) in integrum *add.* in aspectu existentem aegrotum *s.l.* et Glossa non leg. non traduxit super eam *in mg.* M || **158** unam] super eum M • cucurbitarum] delicatam M *sed* arborem delicatam *add.* cucurbitam *s.l.* M || **159** illum *add.* Ionam *s.l.* C • milia *add.* aut plus *s.l.* C • illum ad centum milia hominum] eum plus centum millibus aut auctis M • plus *add.* ad *s.l.* M || **160** qui] Et M • reliquimus illos] dedimus bona eis M • dedimus bona eis *add.* prosperauimus eos *s.l.* M • tempus] horam M *sed* horam *add.* tempus *s.l.* M || **161** illos] eos M • haberet dominus tuus] creator tuus habet M • illi haberent] ii M • Si creator tuus habet filias et ii filios *add.* An domino tuo sint filiae et eis sunt filii *s.l.* M || **162** Aut si creauimus angelos faeminas et illi] Quod putant angelos esse filias Dei, [138] et nos creauimus angelos mulieres et ii M • et nos *add.* An *s.l.* M • mulieres *add.* faeminas *s.l.* M

- 151^[139] Certe illi propter falsitatem illorum dicunt quod:
- 152 “Deus habet filias.” Et illi sunt mendaces.
- 165 153^[140] Dicentes quod: “Elegit Deus filias magis quam filios.”
- 154^[141] Ego nescio quomodo uos iudicatis,
- 155^[142] et quomodo non estis prudentes?
- 156^[143] Et si habetis rationem huius manifestam?
- 157^[144] Igitur afferte [C 328] scripturam uestram, si estis ueraces.
- 170 158^[145] Et posuerunt inter illum et demonios affinitatem, et iam sciunt demones quod illi sunt praesentati.
- 159^[146] Laudatus sit Deus super id quod ipsi dicunt,
- 160^[149] exceptis seruis Dei catholicis.
- 161^[150] Vos enim et ea quae adoratis,
- 175 [M 447] 162^[151] non potestis facere errare,
- 163^[152] nisi illum qui est praescitus ad infernum.
- 164 Et nullus uestrum est qui non habeat locum cognitum.
- 165^[153] Nos enim sumus ordinati.

163 illi *add.* increduli *s.l.* C • Certe illi propter falsitatem illorum dicunt] Profecto ii ex mendaciis suis sunt dicentes M • sunt dicentes *add.* dicunt *s.l.* M || **164** Deus habet filias] Habent filium Deus M • quod habent filium *add.* genuit deos *s.l.* M • illi] ii M || **165** Dicentes quod: “Elegit Deus filias magis quam] Et elegit filias super M • Et *add.* An *s.l.* M || **166** Ego nescio quomodo uos iudicatis] Non erit uobis quomodo eritis iudicaturi M • Non erit *add.* Quid est *s.l.* M • quomodo eritis iudicaturi *add.* quemadmodum iudicatis *s.l.* M || **167** et quomodo non estis prudentes] Igitur cur non estis admoniti M • Igitur cur *add.* Nonne *s.l.* M || **168** Et si habetis rationem huius manifestam] Aut est uobis ratio manifesta M || **169** Igitur afferte scripturam uestram] Venite cum libris uestris M • si *add.* uos M || **170** posuerunt *add.* increduli *s.l.* C • illum] eum M • illum *add.* Deum *s.l.* C • demonios affinitatem] inter diabolum causas M • diabolum causas *add.* spiritus affinitates *s.l.* M • et iam sciunt demones] ubi scit diabolum M • ubi scit diabolum *add.* et iam scierunt spiritus *s.l.* M || **171** illi sunt] ii erunt M • sunt praesentati *add.* scilicet, in inferno *s.l.* C || **172** sit Deus super id quod ipsi dicunt] est Deus pro eo quod blasphemauerunt M • pro eo quod blasphemauerunt *add.* de quo narrant *s.l.* M || **173** exceptis seruis Dei catholicis] praeter seruos Dei catholicos M • catholicos *add.* purificatoris *s.l.* M || **174** Vos *add.* Corascitae *s.l.* C • Vos enim] Et uos M • ea *add.* idola *s.l.* C • ea quae] quod M || **175** potestis facere errare] estis uos super id certificantes M • certificantes *add.* tentantes *s.l.* M || **176** illum qui est praescitus ad infernum] qui erit (?) applicator ad ignem M • erit (?) applicator *add.* qui est calefaciens *s.l.* M || **177** uestrum *add.* incredulorum *s.l.* C • nullus uestrum est qui non habeat locum cognitum] Et non (?) sse (?) ex nobis nisi ex paratione scientia M • ex paratione scientia *add.* qui habet locum cognitum *s.l.* M || **178** Nos *add.* angeli *s.l.* C • Nos enim sumus ordinati] Et quod nos mus (?) ordinatim M • mus (?) ordinatim *add.* sumus ordinantes *s.l.* M

- 166^[154] Et nos sumus laudantes.
- 180 167 Et sic illi dicebant:
- 168 “O si habuissemus admonitionem priorum,
169^[155] nos fuissetemus ex seruis Dei catholicis.”
- 170^[156] Et non crediderunt in illum, et adhuc illi scient.
- 171^[157] Et fuit determinatum uerbum nostrum ad seruos nostros nuncios.
- 185 172^[158] Illi enim sunt uictores.
- 173^[159] Et nostri exercitus uincunt.
- 174^[160] Igitur recede ab illis usque ad tempus.
- 175^[161] Et fac illos aspicere, et illi uidebunt.
- 176^[162] Et quod nostram poenam uolunt festinare?
- 190 177^[163] Igitur quando descenderit in domos suas, facto mane erunt male puniti illi qui fuerunt admoniti.
- 178^[165] Et recede ab illis usque ad tempus.
- 179^[166] Et fac illos uidere, et ipsi uidebunt.
- 180^[167] Laudatus sit dominus tuus, dominus gloriae, super ea quae ipsi dicunt.

179 nos *add.* angeli *s.l.* *C* • sumus laudantes] erimus ex sanctificantibus *M* • laudantes *add.* Deum *s.l.* *C* • erimus ex sanctificantibus *add.* sumus laudatores *s.l.* *M* || **180** sic illi dicebant] si fuerint qui dicerent *M* • Et si fuerint qui dicerent *add.* Certe fuerunt dicentes *s.l.* *M* || **181** O si habuissemus admonitionem priorum] “Si esset in potestate nostra memoria de prioribus *M* • esset in potestate nostra memoria de *add.* fuisset apud nos admonitio *s.l.* *M* || **182** nos *om.* *M* • ex seruis Dei catholicis *add.* serui Dei purificatores *s.l.* *M* || **183** Et] Igitur *M* • illum *add.* admonitorem *s.l.* *C* • in illum, et adhuc illi] cum eo, igitur etiam *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **184** Et *add.* iam *M* • determinatum] anticipatum *M* • ad seruos nostros nuncios] seruis nostris nuntiis *M* || **185** Illi enim sunt uictores] Et quod ii fuerunt defensores *M* • Et quod ii fuerunt defensores *add.* Certe adiuti *s.l.* *M* || **186** exercitus *add.* angeli *s.l.* *C* • nostri exercitus uincunt] Et quod gentes nostrae, ii erunt uictores *M* • Et quod gentes nostrae, ii erunt *add.* Certe exercitus nostri sunt *s.l.* *M* || **187** recede *add.* Machoma *s.l.* *C* • illis] eis *M* • tempus] horam *M* *sed* horam *add.* tempus *s.l.* *M* || **188** fac illos aspicere, et illi uidebunt] aspice eos, igitur et respicient *M* • uidebunt *add.* poenam *s.l.* *C* • respicient *corr.* aspicient *s.l.* *M* || **189** nostram poenam uolunt festinare] poena nostra erit caeler *M* • Et quod poena nostra erit caeler *add.* An poenam nostram accelerabunt *s.l.* *M* || **190** Igitur] Et *M* • descenderit *add.* poena *s.l.* *C* || **191** descenderit in domos suas, facto mane erunt male puniti illi qui fuerunt admoniti] descendet poena nostra eis mala est illuxio (?) [164] pro admonitis *M* • descendet poena nostra eis mala est illuxio (?) pro admonitis *add.* descendet circumcincia (?) eorum mala (?) est mane admonitorum *s.l.* *M* || **192** recede] discede *M* • illis] eis *M* || **193** fac illos uidere] aspice *M* • ipsi uidebunt] etiam respicient *M* • uidebunt *add.* poenam *s.l.* *C* • respicient *corr.* aspicient *s.l.* *M* || **194** sit] est *M* • tuus, dominus] Deus *M* • super ea quae ipsi dicunt] pro eo quod assimilarunt *M* • assimilarunt *add.* narrarunt *s.l.* *M*

195 ^{181[167]} Salus sit super nuncios!

^{182[168]} Et laudatus sit Deus, dominus nationum!

195 Salus sit] Et saluatio *M* • saluatio *add.* pax *s.l.* *M* • nuncios] nuntios *M* || **196** laudatus] laus *M* • Deus, dominus] domino *M* • nationum *add.* Explicit Liber Tertius, incipit Liber Quartus *C*

[M 450] <CAPVT XXXVIII>

Capitulum primum, de Dauid, in Meccha, continet 85 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Hoc capitulum est de Zad et Alcorani admonitoris.

⁻² Certe increduli sunt in dubiis et differentiis.

5 [²]³ Et quantas destruximus ante illos, et uocauerunt, et fuit retardata tunc fuga eorum.

[³]⁴ Et illi admirati sunt quia [C 329] uenit ad illos admonitor ex ipsis. Et dixerunt increduli: “Iste est maleficus mendax,

[⁴]⁵ qui posuit deos unum solum Deum. Hoc enim est mirabile.”

10 [⁵]⁶ Et fuerunt duces illorum: “Vt discederetis et ut haberetis spem in diis uestris, quia haec est res quam appetere non debemus.”

1 Capitulum primum] Caput *M* • Dauid *add.* in alio codice titulus erat iste *Ar. non leg.* et a prima uoce azoarae et uersus dabantur (?) tantum 85 *in mg.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 85] in eo sex et octuaginta *M* • In nomine Dei misericordis et clementis *om.* *M* || 2 Zad *add.* nomine unius hominis (?) *s.l.* *C* • Hoc capitulum est de Zad et] *Z.* *M* • Alcorani admonitoris *add.* Per Alcoranum admonitiones *s.l.* *M* || 3 increduli] pro illis qui non crediderunt *M* • pro illis *add.* illi *s.l.* *M* • dubiis] dubio *M* • dubio *add.* superbia *s.l.* *M* • differentiis *add.* huius Alcorani *s.l.* *C* • differentiis *add.* diuersitate *s.l.* *M* || 4 Et quantas] Quot *M* • quantas *add.* scilicet, aetates *s.l.* *C* • destruximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • ante illos] ex ante eos ex aetatibus *M* • illos *add.* incredulos *s.l.* *C* • uocauerunt] fuerunt uocati *M* • uocauerunt *add.* Deum *s.l.* *C* • fuerunt uocati *add.* clamauerunt *s.l.* *M* • retardata *add.* exclamatio eorum *s.l.* *C* || 5 fuit retardata tunc fuga eorum] non fuit hora correpta *M* • hora correpta *add.* tempus refugii *s.l.* *M* || 6 illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • illi admirati] mirati *M* • ad illos] eis *M* • admonitor *add.* Machoma *s.l.* *C* • ipsis] illis *M* • ipsis *add.* Corascitis *s.l.* *C* || 7 Iste] Hic *M* • Iste *add.* Machoma *s.l.* *C* • maleficus] ueneficus *M* || 8 qui] Et *M* • Et *add.* An *s.l.* *M* • deos] dominos dominum *M* • deos *add.* idola *s.l.* *C* • solum Deum *om.* *M* • Hoc *add.* quod ipse facit *s.l.* *C* • Hoc enim est mirabile] et quod haec est res mirabilis *M* • et quod *add.* Certe *s.l.* *M* || 9 fuerunt duces illorum] discesserunt primates ex iis *M* • illorum *add.* Corascitarum *s.l.* *C* • discesserunt *add.* iuerunt *s.l.* *M* • ex iis *add.* ex illis *s.l.* *M* • discederetis *add.* Corascitae *s.l.* *C* • spem *add.* fidem *s.l.* *C* • diis *add.* idolis *s.l.* *C* || 10 haec *add.* scilicet, hoc quod dicit Machoma *s.l.* *C* • Vt discederetis et ut haberetis spem in diis uestris, quia haec est res quam appetere non debemus] Ite et sperate super dominos uestros et quod haec est res *non leg.* *M* • sperate super dominos uestros *add.* patientiam habete pro dominis uestris *s.l.* *M* • *non leg.* *add.* *dubium* *s.l.* *M*

[6]/7 Et non audiuius talia in gente praesenta quia non est hoc nisi falsitas.

[7]/8 Sic fuit delatus illi Alcoranus inter nos?” Et illi qui dubitat de meo Alcorano, certe illi gustabunt poenam.

[8]/9 Numquid habent illi thesauros misericordiae domini tui gloriosi tribuentis?

15 [M 451] [9]/10 Aut illi habent regnum caelorum, et terrae, et eorum quae sunt inter illos? Igitur ascendant ad portas caeli.

[10]/11 Igitur isti erunt uicti tunc a congregationibus.

[11]/12 Negauerunt ante illos gentes Noe, et Pharaonis, et Had de laminis;

[12]/13 et Tamud, et gens Loth, et coetus Alaycate; et illae sunt congregationes.

20 [13]/14 Et quaecumque gens negauit nuncium, meretur punitionem.

[14]/15 Et non aspiciunt isti nisi unum terrorem solum quem non habebunt qui aspiciat illos.

[15]/16 Et dixerunt: “O dominator noster! Abbreuia nobis scripturam nostram ante diem iudicii.”

11 Et *om.* *M* • audiuius *add.* Corascitae *s.l.* *C* • talia *add.* sicuti Alcoranum *s.l.* *C* • gente *add.* christianis *s.l.* *C* • hoc *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • talia in gente praesenta quia non est hoc nisi falsitas] eum in gentibus primis et hoc non est nisi mendacium *M* • eum *add.* hoc *s.l.* *M* • gentibus primis *add.* lege ultima *s.l.* *M* || **12** Sic] Et sic *M* • Et sic *add.* An *s.l.* et in alio *Ar.* non leg. in *mg.* *M* • illi *add.* Machomae *s.l.* *C* • delatus illi Alcoranus] delata super eum admonitio *M* • nos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Et illi qui dubitat de meo Alcorano] Certe sunt in dubio de admonitione mea *M* || **13** illi] etiam *M* • certe etiam *add.* sed non *s.l.* *M* • poenam *add.* meam *M* || **14** Numquid habent illi thesauros misericordiae] Et si ii habent thesaurum pietatis *M* • tui *add.* Machomae *s.l.* *C* • tribuentis] datoris *M* • datoris *add.* donatoris *s.l.* *M* || **15** illi habent] habent ii *M* || **16** eorum quae sunt inter illos] quod est inter eos *M* • illos *add.* caelum et terram *s.l.* *C* • ascendant ad portas caeli] non habent partem in tortis *M* • non habent partem in tortis *add.* descendet gradibus *s.l.* *M* || **17** Igitur isti erunt uicti tunc a congregationibus] Gens qui erunt segregati a certificatione *M* • Gens qui erunt segregati a certificatione *add.* Exercitus est ibi erit fractus *s.l.* *M* || **18** illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • Negauerunt ante illos gentes Noe, et Pharaonis, et Had de laminis] Mentiti sunt qui fuerunt ante eos; gens Noe, Agd et Pharaonis et is ex er (?) *M* • de laminis *add.* scilicet, ferreis, et erat cognomen eius *s.l.* *C* • et is ex er (?) *add.* socii stipitum *s.l.* *M* || **19** Tamud] Thamud *M* • coetus Alaycate] socii Alaicae *M* • Alaycate *add.* nomen gentis *s.l.* *C* • Alaicae *add.* Laicae *s.l.* *M* • et illae sunt congregationes] hi sunt segregati *M* • segregati *add.* congregationes *s.l.* *M* || **20** Et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • quaecumque gens negauit nuncium, meretur punitionem] omnes mentiti sunt nuntios et sunt merentes castigationem *M* • sunt merentes castigationem *add.* uerificata fuit poena mea *s.l.* *M* || **21** aspiciunt *add.* spectant *s.l.* *C* • isti *add.* Corascitae *s.l.* *C* • terrorem *add.* uenitur super illos *s.l.* *C* || **22** aspiciat *add.* cum clementia *s.l.* *C* • Et non aspiciunt isti nisi unum terrorem solum quem non habebunt qui aspiciat illos] Et non animaduenterunt ii nisi uocem unam et non potuerunt ii euadere *M* • animaduenterunt *add.* exspectant *s.l.* *M* • et non potuerunt ii euadere *add.* quare non habet exspectare *s.l.* *M* || **23** O dominator] Domine *M* • scripturam nostram *add.* poenam determinatam *s.l.* *C* || **24** Abbreuia nobis scripturam nostram ante diem iudicii] Festinasti (?) nobis cum tormento ante diem rationis *M* • Festinasti (?) *add.* accelerasti *s.l.* *M* • tormento *add.* librum nostrum *s.l.* *M*

- 25 ^{[16]/17} Et habe patientiam in nos, eo quod dicunt! Et inuoca seruum nostrum Daud, qui fuit potens et deuotus.
- ^{[17]/18} Nos enim praecepimus montibus ut laudarent cum illo in uespere et in aurora diei.
- ^{[18]/19} Et aues omnes simul cum illo deuotae.
- 30 ^{[19]/20} Et firmauimus regnum eius, et dedimus illi gratiam ut iudicaret aequae.
- ^{[20]/21} Nonne scisti historiam iudicii quando fuerunt in templo?
- ^{[21]/22} Quando ingressi sunt ubi stabat Daud, et ille timebat illos, dixerunt: “Ne timeas! Duo litigantes sumus [C 330] quorum unus uenit contra alterum. Igitur iudica inter nos cum ueritate, et non facias malum iudicium, et dirige nos per uiam rectam.
- 35 ^[M 452] ^{[22]/23} Quia iste est frater meus qui habet nonaginta nouem oues et ego habeo unam solam ouem. Et dixit: ‘Pone illam cum meis.’ Et fecit mihi iniuriam in iudicio.”
- ^{[23]/24} Dixit: “Ille facit tibi iniuriam in eo quod posuit ouem tuam cum suis.” Multi

25 Et *om.* *M* • habe *add.* Machoma *s.l.* *C* • in nos, eo] super *M* • dicunt] dicent *M* • inuoca] inuocamus *M* • inuoca *add.* memento eius *s.l.* *C* • inuocamus seruum nostrum *add.* memento serui nostri *s.l.* *M* || **26** potens et *om.* *M* • deuotus *add.* Deo *s.l.* *C* • qui fuit deuotus *add.* socii fortitudinis *s.l.* *M* || **27** laudarent *add.* Deum *s.l.* *C* • illo *add.* Daud *s.l.* *C* || **28** Nos enim praecepimus montibus ut laudarent cum illo in uespere et in aurora diei] Et nos subdidimus montes cum eo ut sanctificent secum in nocte et in matutinis *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • cum eo *add.* secum *s.l.* *M* • secum *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **29** omnes *add.* scilicet, laudabant *s.l.* *C* • omnes *add.* *signum crucis s.l.* *M* • simul cum illo deuotae] iunctae pro eo praeceptae *M* • iunctae pro eo praeceptae *add.* congregatae omnes sunt ei deuotae *s.l.* *M* || **30** firmauimus] confirmauimus *M* • firmauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • confirmauimus *add.* fortificauius *s.l.* *M* • eius *add.* Daud *s.l.* *C* • illi gratiam ut iudicaret aequae] ei scientiam et uirtutem completiorem *M* • aequae *add.* uere *s.l.* *C* • scientiam *add.* sapientiam *s.l.* *M* • uirtutem completiorem *add.* priuationem loquendi *s.l.* *M* || **31** scisti *add.* Machoma *s.l.* *C* • Nonne scisti historiam iudicii quando fuerunt in templo] Iam uenit tibi declaratio litigantium quando figurauius capelam *M* • templo *add.* Salomonis *s.l.* *C* • figurauius capelam *add.* per parietem ascenderunt oratorium *s.l.* *M* || **32** ingressi *add.* duo litigantes *s.l.* *C* • ille *add.* Daud *s.l.* *C* • ingressi sunt ubi stabat Daud, et ille timebat illos] introiuerunt super Daud, timuit eos *M* • super *add.* ad *s.l.* *M* • dixerunt *add.* litigantes *s.l.* *C* || **33** timeas *add.* Daud *s.l.* *C* • Duo litigantes sumus quorum unus uenit contra alterum] Sumus litigantes, certamus uni ex nobis *M* • certamus uni ex nobis *add.* iniuriauit unus alterum *s.l.* *M* || **34** iudica *add.* Machoma *s.l.* *C* • malum iudicium] male *M* • male *add.* iniustitiam *s.l.* *M* || **35** per uiam rectam] ad aliam uiam *M* • aliam uiam *add.* aequitatem uiae *s.l.* *M* || **36** Quia iste] Quod hic *M* • Quod *add.* Certe *s.l.* *M* • est *add.* *signum crucis s.l.* *M* • qui] et is *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • nonaginta nouem] nouem et nouaginta *M* • oues *add.* mulieres *s.l.* *C* || **37** ego habeo unam solam ouem] et mihi ouis una *M* • ouem *add.* mulierem *s.l.* *C* • Et] Igitur *M sed* Igitur *add.* Et *s.l.* *M* • illam] eam *M* • meis] pluribus *M* • meis *add.* 99 *s.l.* *C* • Pone eam cum pluribus *add.* Depone eam apud me *s.l.* *M* • mihi iniuriam] iniuriam mihi *M* • || **38** iudicio] interrogatione *M* • fecit iniuriam mihi in interrogatione *add.* superbiuit me loquendo *s.l.* *M* || **39** Dixit *add.* Daud *s.l.* *C* • Ille *add.* frater suus *s.l.* *C* • Ille facit tibi iniuriam in eo quod posuit] Iam iniuriauit te cum accipere *M* • accipere *add.* petere *s.l.* *M* • ouem *add.* uxorem *s.l.* *C* • cum suis] et iungere ouibus tuis *M* • suis *add.* uxoribus *s.l.* *C* • et iungere ouibus tuis *add.* ad suas oues *s.l.* *M*

40 enim ex participibus uenerunt contra se inuicem; nisi illi qui crediderunt et fecerunt bona opera, et pauci sunt illi. Et putauit Dauid quod nos probauissemus illum, et petiuit ueniam a domino suo, et prostrauit se humilians, et fuit deuotus.

[24]/25 Et nos pepercimus illi totum istud, qui habet apud nos locum proximum nimis et meliorem sedem.

45 [25]/26 O Dauid! Nos posuimus te regem in terra. Igitur iudica inter homines cum ueritate et non sequaris uoluntatem, ne faciant te errare a uia Dei; quia illi qui errauerunt a uia Dei, habebunt poenam fortem quia obliti sunt diei iudicii.

[26]/27 Et non creauimus caelos, et terram, et ea quae sunt inter media frustra; quod putant illi qui non crediderunt. Igitur uae incredulis propter ignem!

50 [27]/28 Numquid ponemus illos qui crediderunt et fecerunt bona opera sicut illos qui fuerunt destructores in terra? Aut ponemus iustos sicut peccatores?

[M 453] [28]/29 Librum detulimus tibi benedictum ut aspiciant aleas eius et ut sint admoniti prudentes.

[29]/30 Et dedimus Dauid Salomonem qui fuit melior seruus, id est qui fuit sapiens.

40 participibus *add. sociis s.l. C • uenerunt (?) C •* Multi enim ex participibus uenerunt (?) contra se inuicem; nisi illi] Et quod multi ex petentibus non conuenit unis eorum super alios; praeter illos *M •* petentibus non conuenit unis eorum super alios *add. participantibus non iniuriant alter super alterum s.l. M • crediderunt] credunt M || 41 fecerunt bona opera] operantur sancte M • operantur sancte add. fecerunt bona s.l. M • putauit Dauid] infestinauit (?) M • infestinauit (?) add. dubitauit s.l. M • nos add. Deus s.l. C • nos probauissemus illum] id est pro se M • id est pro se add. non tentaremus eum s.l. M • et add. post s.l. M || 42 petiuit] petiit M • se add. [cum] C • prostrauit se humilians] cecidit pronus M • fuit deuotus] iacet M • iacet add. humiliatus est s.l. M || 43 nos *om. M • nos add. Deus s.l. C • istud add. peccatum s.l. C • illi totum istud, qui habet] ei id, et quod is est M • is est add. certe erit s.l. M • nos add. Deum s.l. C || 44 locum proximum nimis et meliorem sedem] deuotus et bene operatus M • deuotus add. comunio s.l. M • bene operatus add. bona reuersio s.l. M || 45 Nos add. Deus s.l. C • regem] locum tenentem M • locum tenentem add. uicarium s.l. et in alio *Ar. non leg. in mg. M || 46 ueritate add. iuste s.l. C • non sequaris add. tu Dauid s.l. C • uoluntatem add. scilicet, hominum s.l. C • ne faciant te errare] igitur faciet errare te M • quia] et quod M • et quod add. certe s.l. M || 47 Dei add. ii M • quia obliti sunt diei iudicii] pro eo quod fuerunt mali in die rationis M • eo quod add. quo s.l. M • mali in die add. obliti diei s.l. M || 48 creauimus add. nos Deus s.l. C • caelos] caelum M || 49 ea quae sunt inter media frustra; quod putant illi] quod est inter eos uane; haec est cogitatio illorum M • uae incredulis propter ignem] uah pro illis qui non crediderunt! Erunt de igne M • ignem add. scilicet, inferni s.l. C • Erunt add. *signum crucis s.l. M || 50 ponemus add. nos Deus s.l. C • Numquid ponemus illos] Et non posuimus eos M • Et non add. An s.l. M || 51 fecerunt bona opera sicut illos qui fuerunt destructores] operati sunt sancte sicuti peccatores M • operati sunt sancte add. fecerunt bona s.l. M • peccatores add. destructores s.l. M • terra add. id est, non s.l. C • Aut ponemus] et non posuimus M • et non add. aut s.l. M • iustos add. timentes s.l. M • sicut peccatores] sicuti malos M • malos add. peccatores s.l. M || 52 Librum add. Alcorani s.l. C • aspiciant add. increduli s.l. C • aleas add. uersus Alcorani s.l. C • aspiciant aleas eius] declares uersus suos M • declares add. confiderent s.l. M • || 53 sint admoniti] admonerent eos qui sunt M • admonerent *corr. admonerentur s.l. M •* eos qui sunt prudentes *add. socii intellectuum s.l. M || 54 dedimus add. nos Deus s.l. C • Dauid] Dauidi M • fuit add. Salomon s.l. C • qui fuit melior seruus, id est qui fuit sapiens] pretiosum seruus, et is est deuotus M • pretiosum add. bonum s.l. M*****

- 55 ^{[30]/31} Quando transierunt ante illum in uesperis ornati equi et pulchri,
^{[31]/32} et dixit: “Ego dilexi amorem bonorum et dimisi orationem [C 331] donec
occubuit sol.
^{[32]/33} Verum facite eos transire!” Et praecepit ut amputarentur pedes eorum et colla.
^{[33]/34} Et sic probauimus Salomonem. Et posuimus super tronum eius unum corpus
60 et fuit locum tenens eius.
^{34/35} Dixit: “O domine mi! Parce mihi et tribue mihi dominum quod nulli pertineat
post me, quia tu es ille qui tribuit.”
^{35/36[34]} Et mandauimus illi uentos qui cucurrerunt mandato eius quocumque ille
uellet;
65 ^{36/37[35]} et demones ut unusquisque operaret dolum et impedimentum,
^{37/38} et alios transuersos in uerberibus.
^{38/39[36]} Hoc est donum nostrum gratis, igitur da aut habe omnia sine numero.

55 Quando] Et quando *M* • ante illum] super eum *M* • illum *add.* Salomonem *s.l.* *C* • uesperis ornati equi et pulchri] noctibus pulchri equi *M* • transierunt super eum in noctibus *add.* recitati fuerunt coram eo cum sero *s.l.* *M* || **56** et *om.* *M* • dixit *add.* Salomon *s.l.* *C* • dilexi] amaui *M* • amaui *add.* elegi *s.l.* *M* • bonorum *add.* temporalium *s.l.* *C* • dimisi *add.* ego Salomon *s.l.* *C* • dimisi orationem] reliqui inuocationem creatoris *M* • orationem *add.* uespertinam *s.l.* *C* || **57** occubuit sol] cooperuerunt se radii *M* • bonorum et reliqui inuocationem creatoris donec cooperuerunt se radii *add.* equorum quam uocationem domini occultasset, scilicet sol, in (?) uelamento *s.l.* *M* || **58** facite *add.* uos famuli *s.l.* *C* • eos *add.* equos *s.l.* *C* • Verum facite eos transire] Et transierunt super me *M* • transierunt super me *add.* reuertemini eum ad me *s.l.* *M* • eorum *add.* equorum *s.l.* *C* || **59** praecepit ut amputarentur pedes eorum et colla] Et praecepimus numerare eos equos *M* • praecepimus numerare eos equos *add.* incepit incidere crura et colla *s.l.* *M* • sic probauimus] experti sumus *M* • probauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • experti sumus *add.* an tentauimus *s.l.* *M* • posuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • corpus *add.* diabolicum *s.l.* *C* || **60** posuimus super tronum eius unum corpus et fuit locum tenens eius] abstulimus eum super sedem suam corpore posto (?). Pepercimus *M* • abstulimus *add.* posuimus *s.l.* *M* • posto (?) *add.* corporaliter post id *s.l.* *M* • Pepercimus *add.* Penituit se *s.l.* *M* || **61** Dixit *add.* Salomon *s.l.* *C* • tribue] fac gratiam *M* • fac gratiam *add.* dona *s.l.* *M* • dominum] dominii *M* • dominii *add.* regnum *s.l.* *M* • nulli pertineat] non conueniat alicui *M* || **62** quia] quod *M* • quod *add.* quare *s.l.* *M* • ille qui tribuit] dator *M* || **63** mandauimus illi] subdidimus ei *M* • cucurrerunt] currerunt *C* • cucurrerunt] currunt cum *M* • currunt *add.* currit *s.l.* *M* • eius *add.* Salomonis *s.l.* *C* || **64** eius quocumque ille uellet] tuo, currunt ubicumque uoluerit *M* • currunt *add.* lente *s.l.* *M* || **65** demones *add.* missos *s.l.* *C* • unusquisque *add.* illorum *s.l.* *C* • demones ut unusquisque operaret dolum et impedimentum] diabolos cum omni opere et submersione *M* • cum omni opere et submersione *add.* omnes architectores et natatores *s.l.* *M* || **66** alios *add.* demones *s.l.* *C* • uerberibus] ueribus *C* • transuersos in uerberibus] appropinquando quod is uolebat *M* • appropinquando quod is uolebat *add.* ligatos in uinculis *s.l.* *M* || **67** da *add.* Salomon elemosinas *s.l.* *C* • Hoc est donum nostrum gratis, igitur da aut habe omnia sine] Dedimus ei gratiam factam absque *M* • Dedimus ei gratiam factam absque numero *add.* Hoc est donum nostrum, igitur dona seu tene absque computo *s.l.* *M*

^{39/40}[³⁷] Et habet apud nos locum magis propinquum et meliorem sedem.

^{40/41}[³⁸] Et fac mentionem serui nostri Iob quando inuocauit dominum suum dicens:
70 “Me tetigit diabolus cum afflictione et poena.”

^{41/42}[³⁹] “Percute crure tuo! Hoc est lauacrum recens et potum.”

^{42/43}[⁴⁰] Et restituimus illi familiam suam et aliam similem illi cum pietate nostra et memoria [*M* 454] prudentibus.

^{43/44}[⁴¹] Et accipe manu tua unum manipulum et percute cum illo. Et non sis periurus
75 et nos inuenimus illum patientem

^{44/-} et bonum seruum et deuotum.

⁴⁵[⁴²] Et fac mentionem seruorum nostrum; Abraham, Isac et Iacob, qui fuerunt fortissimi et boni aspectus.

⁴⁶[⁴³] Et nos elegimus illos cum admonitione uitae perdurabilis.

80 ⁴⁷[⁴⁴] Illi enim sunt apud nos electi et meliores.

⁴⁸[⁴⁵] Et fac mentionem Ismaelis, et Eliem, et illius qui fuit Dealchipli et omnem meliorum.

68 habet *add.* Salomon *s.l.* *C* • nos *add.* Deum *s.l.* *C* • habet apud nos locum magis propinquum et meliorem sedem] quod is est apud nos iunctus (?) et multum deuotus *M* • quod is *add.* is *s.l.* *M* • iunctus (?) et multum deuotus *add.* erit comunio et bona reuersio *s.l.* *M* || **69** mentionem *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • Et fac mentionem serui nostri] Iam uocauimus seruum nostrum *M* • Iam uocauimus seruum nostrum *add.* Et memento serui nostri *s.l.* *M* • inuocauit] uocauit *M* • dicens *om.* *M* || **70** Me *add.* Iob *s.l.* *C* • tetigit *add.* afflixit *s.l.* *C* || **71** crure] crure *C* • Percute crure tuo] Calcitra cum pede tuo *M* • Hoc est *add.* iste fons *s.l.* *C* • Hoc est lauacrum recens et potum] Haec erit pro lauacro et gelida pro bibere *M* • Haec erit pro lauacro et gelida pro bibere *add.* Hoc est lauatorium frigidum et potum *s.l.* *M* || **72** restituimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • restituimus illi] dedimus ei *M* • illi *add.* Iob *s.l.* *C* • aliam similem illi cum] simile eis pro *M* || **73** memoria] admonitione pro *M* • admonitione *add.* memoria *s.l.* *M* • pro prudentibus *add.* sociis intellectum *s.l.* *M* || **74** accipe *add.* in *M* • accipe *add.* Machoma *s.l.* *C* • unum manipulum] iuncos (?) *M* • manipulum *add.* uirgarum *s.l.* *C* • iuncos (?) *add.* fasciculos *s.l.* *M* • illo] eis *M* • illo *add.* manipulo *s.l.* *C* || **75** sis periurus et] periures, quod *M* • quod *add.* certe *s.l.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • illum] eum *M* • illum *add.* Iob *s.l.* *C* || **76** bonum] gloriosum *M sed* gloriosum *add.* bonum *s.l.* *M* • et *add.* quare *s.l.* *M* • deuotum] is est deuotus *M* || **77** mentionem *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • fac mentionem seruorum nostrum] uocauimus seruos nostros *M* • uocauimus seruos nostros *add.* memento seruorum nostrorum *s.l.* *M* • Abraham] Habraham *C* • Abraham, Isac] Abrahae, Isaac *M* || **78** fortissimi et boni aspectus] magni et spectantes *M* • qui fuerunt magni *add.* sociorum fortitudinis *s.l.* *M* • spectantes *add.* uisuum *s.l.* *M* || **79** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos elegimus illos] specialimus eos *M* • Et specialimus *add.* Nos purificauius *s.l.* *M* • admonitione uitae perdurabilis] specialitate et memoria doni *M* • specialitate *add.* purificatione *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • doni *add.* domus *s.l.* *M* || **80** Illi enim] Et ii *M* • nos *add.* Deum *s.l.* *C* • electi et meliores] ex electis et delectis *M* • delectis *add.* bonis *s.l.* *M* || **81** fac mentionem] fecimus memoriam *M* • fecimus memoriam *add.* memento *s.l.* *M* • Eliem] Elisei *M* • illius qui fuit Dealchipli] Mezegia *M* • Dealchipli *add.* nomen prophetae *s.l.* *C* || **82** omnem meliorum] omnes fuerunt ex electis *M*

- 49[46] Iste est admonitio quia iusti habebunt bonum locum,
 50[47] et paradisos apertis ianuis pro illis,
 85 51[48] ubi erunt cubantes in illis [C 332] et dabunt eis in illis multos fructus et
 multum potum,
 52[49] qui habebunt uirgines pulchras.
 53[50] Hoc est quod fuit promissum uobis in die iudicii.
 54[51] Et hoc est uestrum nutrimentum quod non habet finem.
 90 55[52] Hoc est; et superbi habebunt malam habitationem,
 56[53] in inferno stabunt et in malo loco.
 57[54] Hoc est, et gustabunt calorem et uenenum,
 58[55] et alias similes et diuersas poenas.
 59[56] Ista est societas quam ingredietur uobiscum. Non laetabuntur multum illis quia
 95 erunt in igne.
 60[57] Dixerunt: “Immo non est laetitia uobiscum quia uos fuisti nobis causa huius

83 Iste *add.* Alcoranus *s.l.* C • Iste est admonitio quia iusti] Haec est memoria, et quod iustis *sic* M • locum] hospitium M • bonum locum *add.* in gloria paradisi *s.l.* C • quod iustis *sic* habebunt bonum hospitium *add.* pro timentibus erit bona reuersio *s.l.* M || **84** et paradisos apertis ianuis pro illis] paradisum quietis (?) aperientur eis portae M • illis *add.* iustis *s.l.* C || **85** illis *add.* paradisis *s.l.* C • dabunt *add.* angeli *s.l.* C • illis *add.* paradisis *s.l.* C || **86** erunt cubantes in illis et dabunt eis in illis multos fructus et multum potum] stabunt in eo et uocabunt in eo cum uocibus multis benedicentes M • stabunt *add.* coniuantes (?) *s.l.* M • uocibus *add.* fructibus *s.l.* M • benedicentes *add.* et potum *s.l.* M || **87** qui *add.* iusti *s.l.* C • qui habebunt uirgines pulchras] et apud eos arces pulchrae uisu M • arces pulchrae uisu *add.* honestae oculis similes *s.l.* M || **88** fuit promissum] promissum fuit M • pomissum fuit uobis *add.* promittimini *s.l.* M • in] pro M • iudicii] rationis M || **89** Et *add.* quod M • Et quod *add.* Certe *s.l.* M • uestrum nutrimentum quod non habet finem] nutrimentum nostrum, non est ei finis M || **90** est *add.* uerum *s.l.* C • Hoc est; et superbi habebunt malam habitationem] Et hoc pro superbis malum hospitium M • habitationem *add.* in igne *s.l.* C || **91** in inferno stabunt et in malo loco] infernum, eiicientur in ipsum et habebunt malam quietem M • eiicientur in ipsum *add.* calefacient in eo *s.l.* M || **92** Hoc *add.* quod fuit promissum superbis *s.l.* C • Hoc est, et gustabunt calorem et uenenum] Et hoc gustabunt: putredinem et malam sortem M • putredinem *add.* calidum *s.l.* M • malam sortem *add.* putredinem *s.l.* M || **93** alias similes et diuersas poenas] aliud erit malum eorum par M • aliud erit malum eorum par *add.* alii ex simili sui duplum *s.l.* M || **94** uobiscum *add.* peccatoribus *s.l.* C • laetabuntur *add.* qui ingrediuntur in ignem *s.l.* C • illis *add.* existentibus in igne *s.l.* C || **95** Ista est societas quam ingredietur uobiscum. Non laetabuntur multum illis quia erunt in igne] Hoc est promissum uobis et non dicit: “Bene ueniatis.” Et ii trudum (?) in ignem • Hoc *add.* Haec *s.l.* M • promissum uobis et non dicit *add.* caterua quae uobiscum ingreditur *s.l.* M • Bene ueniatis *add.* et non ad uos (?) bonum (?) aduentum (?) *s.l.* M • Et ii trudum (?) *add.* quare sunt adusti *s.l.* M || **96** Dixerunt *add.* qui erant in igne *s.l.* C • uobiscum *add.* intransibus modo *s.l.* C • uos *add.* qui modo intratis *s.l.* C

malae habitationis.”

[M 455] ^{61[58]} Dixerunt: “O dominator noster! Illi qui fuit causa huius, auge poenam duplicatam in igne!”

100 ^{62[59]} Et dixerunt: “Quod est? Est quod non uidimus hic homines quos putabamus esse malos,

^{63[60]} quos irridebamus. Non uidimus eos hic.”

^{64[61]} Et ista est uera disputatio illorum qui sunt in igne.

^{65[62]} Dic tu: “Ego sum admonitor quae non est deus nisi unus solus Deus potens,

105 ^{66[63]} dominus caelorum, et terrae, et eorum quae inter media; gloriosus et parcens.”

^{67[64]} Dic tu: “Quae est declaratio magna,

^{68[65]} a qua uos estis separati.”

^{69[66]} Non habebam ego scientiam angelorum quando disputabant.

^{70[66]} Non enim fuit reuelatum mihi nisi quae sum admonitor manifestus.

110 ^{71[67]} Quando dixit dominus tuus angelis: “Ego uolo creare hominem de luto.

97 Immo non est laetitia uobiscum quia uos fuisti nobis causa huius malae habitationis] Proferto nos! Non est bene profecti quod uos anticipastis id nobis. Igitur erit malum tectum *M* • est bene profecti *add.* bene aduenit uobis *s.l. M* • Igitur erit malum tectum *add.* Mala est habitatio *s.l. M* || **98** Dixerunt *add.* alii *s.l. C* • dominator] domine *M* • Illi qui fuit causa huius] Quis anticipauit (?) nobis hoc, igitur *M* • auge *add.* tu Deus *s.l. C* || **99** poenam duplicatam] eum in poena atque etiam *M* • atque etiam *add.* duplam *s.l. M* || **100** dixerunt *add.* qui erant in igne *s.l. C* • homines *add.* mauros *s.l. C* • putabamus *add.* nos peccatores *s.l. C* || **101** “Quod est? Est quod non uidimus hic homines quos putabamus esse malos,] “Quod est nobis quod non uidemus homines cum nobis?” Putauerunt quod erant ex malis. *M* • cum nobis?” Putauerunt quod erant *add.* quos numerauimus (?) eos *s.l. M* || **102** irridebamus *add.* in mundo *s.l. C* • uidimus *add.* oculis meis *s.l. C* • quos irridebamus. Non uidimus eos hic] Et accipimus eos in uisum et caecauimus eos uisum *M* • Et1 *add.* An *s.l. M* • et2 *add.* aut *s.l. M* • eos *add.* eis *s.l. M* || **103** disputatio *add.* contra se inuicem *s.l. C* • ista est uera disputatio illorum qui sunt in igne] quod hoc est uerum quod litigabunt uicini ignis *M* • quod litigabunt uicini ignis *add.* litigatio uicinarum ignis *s.l. M* || **104** tu *add.* Machoma *s.l. C* • Ego sum] Et quod ego non sum nisi *M* • quia non est deus nisi unus solus Deus] et non habeo dominum nisi Deus unus *M* • habeo dominum *add.* est dominus *s.l. M* • potens *add.* coactor *s.l. M* || **105** eorum quae inter media] quod est inter eos *M* || **106** et parcens] indulgens *M sed* indulgens *add.* parcens *s.l. M* • tu *add.* Machoma *s.l. C* • declaratio *add.* Alcoranus *s.l. C* • Quae est declaratio magna] Is (?) est sapiens magnus *M* • tu: “Is (?) est sapiens magnus *add.* Hoc est nouum (?) magnum *s.l. M* || **107** uos *add.* increduli *s.l. C* • a qua uos estis separati] Et uos ab eo estis remoti *M* • Et *add.* signum crucis *s.l. M* || **108** ego *add.* Machoma *s.l. C* • habebam ego scientiam angelorum quando disputabant] est mihi scientia cum primatibus altis, igitur cur disputatis? *M* • disputabant *add.* de creatione Adam *s.l. C* • cum *add.* de *s.l. M* • igitur cur disputatis *add.* quando litigauerunt *s.l. M* || **109** Non enim] Et *M* • Et *add.* Non *s.l. M* • mihi *add.* in Alcorano *s.l. C* • nisi quae] et non sum ego nisi qui *M* • sum *add.* Machoma *s.l. C* || **110** Quando] Cum *M* • dominus] creator *M* • Ego *add.* Deus *s.l. C* • uolo creare *add.* creaturus *s.l. M* • hominem de luto] personam ex caeno *M*

⁷² Igitur quando creauero illum, et formauero, et inspirauero in illum, de spiritu meo habet. Humiliamini prostrati ante illum.”

⁷³[68] Et prostrauerunt se angeli omnes simul,

⁷⁴[69] excepto diabolo qui superbiit et fuit ex incredulis.

115 [C 333] ⁷⁵[70] Dixit: “O diabole! Ego praecipio tibi ut adoraes illum quem ego creauit manibus meis,

⁷⁶- et fuisti superbus aut es eleuatus.”

⁷⁷/⁷⁶[71] Dixit: “Ego sum melior illo. Tu enim creasti me ex igne et illum creasti [M 457] ⁷² ex luto.”

120 ⁷⁸/⁷⁷[73] Dixit: “Igitur exi huic quia tu es malignus!

⁷⁹/⁷⁸[74] Et super te sit maledictio mea usque in diem iudicii!”

⁸⁰/⁷⁹[75] Dixit: “O domine mi! Relinque me usque in diem resurrectionis!”

⁸¹/⁸⁰ Dixit: “Tu es dismissus

⁸²/⁸¹ usque in illum diem notum.”

125 ⁸³/⁸²[76] Dixit: “Igitur per gloriam tuam ego tentabo omnes,

⁸⁴/⁸³[77] exceptis seruis tuis qui sunt catholici ex illis.”

⁸⁵/⁸⁴[78] Dixit: “Igitur ueritatem dicam,

111 creauero *add.* Deus *s.l.* C • creauero illum] aequauit eum M • aequauit *corr.* aequauit *s.l.* M • formauero, et inspirauero in illum, de] flauit in eo ex M • flauit *corr.* flauit *s.l.* M • spiritu *add.* uitae *s.l.* C || **112** habet. Humiliamini prostrati ante illum] et ceciderunt ei proni M • illum *add.* Adam *s.l.* C • et ceciderunt *add.* cadite *s.l.* M || **113** prostrauerunt se] humiliauerunt M • humiliauerunt *add.* prosternati sunt *s.l.* M • simul] ii generaliter M • ii *add.* *signum crucis s.l.* M • generaliter *add.* cuncti *s.l.* M || **114** excepto diabolo] nisi diabolus M • nisi *add.* praeter *s.l.* M || **115** Dixit *add.* Deus *s.l.* C • Ego praecipio tibi ut adoraes illum quem ego] Quis prohibet tibi adorare quod M • ego *add.* Deus *s.l.* C • adorare *add.* prosternere *s.l.* M || **116** creauit *add.* cum M • creauit *add.* Adam *s.l.* C || **117** et fuisti superbus aut es eleuatus] An superbiisti et fuisti ex altis? M • eleuatus *add.* uanagloriosus *s.l.* C || **118** Dixit *add.* diabolus *s.l.* C • illo] eo M • illo *add.* Adam *s.l.* C • Tu *add.* Deus *s.l.* C • Tu enim *om.* M • et illum creasti] creauisti eum M || **119** luto] caeno M || **120** Dixit *add.* Deus *s.l.* C • exi *add.* diabole *s.l.* C • huic *add.* de paradiso *s.l.* C • exi huic quia] egredere ex eo quod M • malignus] ex lapidabilis (?) M • lapidabilis (?) *add.* prouectis (?) *s.l.* M || **121** sit] erit M • in] ad M || **122** Dixit *add.* ad eum (?) M • Dixit *add.* diabolus *s.l.* C • O domine mi! Relinque me usque in] Expecta me usque ad M • Expecta *add.* Ultima *s.l.* M • resurrectionis *add.* quo resurgentur *s.l.* M || **123** Dixit *add.* quod M • Dixit *add.* Deus *s.l.* C • es dismissus] eris ex expectantibus M • eris *add.* es *s.l.* M • expectantibus *add.* ultimatis *s.l.* M || **124** in illum diem notum] ad diem et horam signatam M • notum *add.* iudicii *s.l.* C • et horam signatam *add.* temporis cogniti *s.l.* M || **125** Dixit *add.* diabolus *s.l.* C • Igitur *om.* M • tentabo] decipiam eos M • omnes *add.* homines *s.l.* C || **126** exceptis seruis tuis] praeter seruos tuos M • ex illis *om.* M • illis *add.* hominibus *s.l.* C || **127** Dixit *add.* Deus *s.l.* C • Igitur ueritatem dicam] Veritas et ueritas dico M • dicam *add.* Deus *s.l.* C • Veritas et ueritas *add.* Per ueritatem et ueritatem *s.l.* M

^{-/85} quia ego implebo infernum te et illis qui sequentur te ex illis omnibus.”

^{86[79]} Dic tu: “Non peto a uobis pro illo aliquod stipendium et nolo esse ex perfidis.

130 ^{87[80]} Quae non est nisi admonitio nationum.

^{88[81]} Et adhuc scietis declarationem eius post mortem uestram.”

128 quia *om. M • ego add. Deus s.l. C • Ego add. Certe s.l. M • infernum add. de M • te add. diabole! s.l. C • illis add. hominibus s.l. C • illis qui sequentur te ex illis omnibus] sequetur te ex omnibus illis generaliter M • generaliter add. omnes s.l. M || 129 tu om. M • tu add. Machoma s.l. C • uobis add. credentibus s.l. C • illo add. Alcorano s.l. C • pro illo aliquod stipendium] super id salarium M • id salarium add. praemium aliquod s.l. M • nolo add. Machoma s.l. C • nolo esse] non sum M • perfidis] cogentibus M || 130 est add. Alcoranus s.l. C • Quae non est nisi admonitio nationum] Et haec est praedicatio pro nationibus M • Et haec est praedicatio add. Hoc non est nisi memoria s.l. M || 131 scietis add. uos increduli s.l. C • eius add. Alcorani s.l. C • adhuc scietis declarationem eius post mortem uestram] etiam scient noua sua post horam M • Et etiam scient add. Certe scietis s.l. M • horam add. tempus s.l. M*

[M 458] <CAPVT XXXIX>

Capitulum secundum, de Congregationibus, in Mecha, continet 73 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Descensio libri gloriosi iudicis Dei.

5 [2] Nos enim detulimus tibi Alcoranum cum ueritate, igitur adora Deum catholice,
qui habet legem.

[3] Nonne ille habet legem catholicam?

[4]⁻ Illi autem qui acceperunt sine Deo procuratores, non adoramus illos nisi ut
simus propinqui Deo. Deus enim iudicabit inter illos in eo quod ipsi dubitant.

[5]⁻ Deus enim non diriget in uia illum qui est flasarius incredulus.

10 [6]⁴ Et si Deus uoluisset accipere filium, ille elegisset ex his quod creauit quem
uoluisset. Laudatus sit ille qui est Deus solus, castigator!

[7]⁵ Creauit caelos et terram cum ueritate; et educit noctem de die et diem de nocte.

1 Capitulum secundum de Congregationibus] Caput de Arena M • de Arena *add.* Cateruarum *s.l.* M • continet 73] in eo 76 M • uersus *add.* in isto codice erant 77 sed correxi, in illo alio titulus erat *Ar. non leg.* et non *Ar. non leg.* et et reuera non reperi plures 75 *in mg.* M || 2 misericordis et clementis] pii, misericordis M || 3 libri *add.* Alcorani *s.l.* C • gloriosi iudicis Dei] Dei gloriosi, iudicatoris M • iudicatoris *add.* sapientis *s.l.* M || 4 Nos *add.* Deus *s.l.* C • Nos enim] Et nos M • tibi *add.* Machomae *s.l.* C • Alcoranum] librum M || 5 qui *add.* Deus *s.l.* C • qui habet legem] eum in lege! M • eum *add.* ei *s.l.* M || 6 ille *add.* Deus *s.l.* C • legem *add.* ueram *s.l.* C • Nonne ille habet legem catholicam] Quod Deo est lex catholica M • Quod Deo *add.* Dei *s.l.* M || 7 Illi *add.* Corascitae *s.l.* C • autem *om.* M • procuratores *add.* idola *s.l.* C • illos *add.* idola *s.l.* C || 8 acceperunt sine Deo procuratores, non adoramus illos nisi ut simus propinqui Deo] accipiunt absque eo amicos, et qui adorauerunt, ii non appropinquebit *sic* Deo, sed remouentur; et • et qui adorauerunt, ii non appropinquebit *sic* Deo *add.* “Non adoramus eos nisi ut appropinquarent ad Deum aliqua comunione.” *s.l.* M • sed remouentur; et *add.* Certe *s.l.* M • enim *om.* M • illos *add.* Corascitas *s.l.* C • illos in eo quod ipsi dubitant] eos in quo fuerunt ii in eo differentes M • dubitant *add.* de Machoma *s.l.* C • ii *add.* *signum crucis s.l.* M || 9 Deus enim] Et quod Deus M • Et quod *add.* Certe *s.l.* M • in uia illum *om.* M • flasarius] mendax M || 10 Deus uoluisset accipere] uellet Deus, acciperet M • ille elegisset] delegisset M • his *om.* M • quod *add.* *signum crucis s.l.* M || 11 quem uoluisset] quod uellet M • uoluisset *add.* Deus *s.l.* C • ille *add.* Deus *s.l.* C • sit ille qui] est is! Is M • solus, castigator] unus, potens M • potens *add.* coactor *s.l.* M || 12 Creauit *add.* Deus *s.l.* C • et *add.* *signum crucis s.l.* M • educit] ponit M • educit *add.* Deus *s.l.* C • de die] super diem M • et *add.* ponit M • de nocte] super noctem M

Et praecepit [C 334] soli et lunae ut omnes currerent ad tempus nominatum; quia ille est gloriosus, parcens.

- 15 ^{[8]/6} Ille creauit uos de una eadem persona et postea posuit de illa uxorem eius; et detulit uobis ex pecoribus octo [M 460] species. Et ille creauit uos in uentribus matrum uestrarum, creationem post creationem, in obscuritatibus tribus. Qui est dominus uester qui habet regnum. Nullus est deus nisi ille, igitur quare uultis peccare?
- 20 ^{[9]/7} Et si estis increduli, non indiget uobis. Et non placet illi ut serui sui sint increduli; et si estis grati, ille est contentus illo de uobis. Et nullus peccator portabit peccatum alterius, et postea ad dominum uestrum reuertemini. Et ille declarabit uobis ea quae uos fecistis,
- ^{10/-} quia ille est cognitor cordum.
- 25 ^{11/8}[10] Et quando tangit hominem malum, inuocauit dominum suum deuote. Et postea quam sanauit illum a malo, oblitus est eius pro quo inuocabat illum antea et posuit inimicos Deo ut erraret a uia sua. Dic tu: “Habe potestatem cum incredulitate tua parum quia tu es ex uicinis ignis.”

13 praecepit soli et lunae ut omnes currerent] subdidit solem et lunam, omnes currunt *M* • nominatum *add.* determinatum iudicii *s.l.* *C* || **14** nominatum; quia ille] determinatum; et is *M* • parcens] indulgens *M* || **15** Ille *om.* *M* • Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • eadem *add.* Adam *s.l.* *C* • de una eadem persona et] ex persona una *M* • illa *add.* Adam *s.l.* *C* • uxorem *add.* Euam *s.l.* *C* • illa uxorem eius] eo pares *M* || **16** detulit] aptauit (?) *M* • detulit *add.* creauit Deus *s.l.* *C* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • aptauit (?) uobis *add.* facit descendere *s.l.* *M* • species] paria *M* • Et ille *om.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **17** creationem] creatione *M* • obscuritatibus tribus *add.* uentris, et matricis, et euolutae (?) *s.l.* *C* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C* || **18** Qui est dominus uester qui] id est Deo creatori. Is *M* • id *add.* hic *s.l.* *M* • Deo creatori *add.* dominus uester *s.l.* *M* • Nullus est deus nisi ille] non est dominus praeter eum *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • uultis *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* || **19** quare uultis peccare] cur estis falsi *M* • estis falsi *add.* *dubium s.l.* *M* || **20** estis increduli, non indiget] non creditis, igitur Deus est ditor *M* || **21** non placet illi ut serui sui sint increduli] est contentus de seruis suis cum incredulitate *M* • ille *om.* *M* • illo] is *M* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* || **22** nullus peccator portabit] non fert *M* • portabit peccatum *add.* non patietur propter peccata alterius *s.l.* *C* • alterius] unus peccator pro alio peccatore *M* • fert peccatum unus peccator pro alio peccatore *add.* peccat peccans peccatum alterius *s.l.* *M* • et *om.* *M* • dominum *add.* Deum *s.l.* *C* • reuertemini *add.* in iudicium *s.l.* *C* • reuertemini *add.* erit reuersio uestra *s.l.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **23** ille declarabit uobis ea quae] faciet scire uobis cum quod *M* • faciet scire *add.* narrabit *s.l.* *M* || **24** quia ille est cognitor cordum] quod is est sciens cum quod est in cordibus *M* • cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **25** tangit *add.* uenit *s.l.* *C* • hominem *add.* ad hominem *s.l.* *C* • malum *add.* poena *s.l.* *C* • inuocauit] uocat *M* • dominum *add.* Deum *s.l.* *C* • deuote *add.* eum *M* • Et *om.* *M* || **26** oblitus est *add.* homo *s.l.* *C* || **27** inimicos *add.* idola *s.l.* *C* • sanauit illum a malo, oblitus est eius pro quo inuocabat illum antea et posuit inimicos Deo ut erraret] aufert id ei per gratiam suam, obliuiscitur quod rogauerit (?) eum ex ante et ponit Deo inimicos ut faciant errare *M* • aufert id *add.* tribuit *s.l.* *M* • per *add.* *signum crucis s.l.* *M* • rogauerit (?) *add.* rogat *s.l.* *M* • inimicos *add.* pares *s.l.* *M* • faciant *add.* faciat *s.l.* *M* • tu *om.* *M* • Habe potestatem *add.* tu incredulus *s.l.* *C* || **28** parum *add.* in hoc mundo *s.l.* *C* • Habe potestatem cum incredulitate tua parum quia tu es ex uicinis ignis] Parum litigabunt increduli et ii erunt ex socii tuis (?) • Parum litigabunt increduli et ii erunt *add.* prospera in incredulitate tua parum quod tu es *s.l.* *M*

- 12/9^[11] Ille qui est deuotus tota nocte humilians se et surgens, timet diem iudicii et sperat misericordiam domini sui. Dic tu: “Numquid sunt aequales illi qui sciunt et illi qui nesciunt?” Illi enim erunt admoniti qui habent prudentiam.
- 30
- 13/10^[12] Dic tu: “O serui mei qui crediderunt! Timete dominum uestrum! Et qui fecerunt bonum in hoc mundo, habebunt bonum. Et terra eius est lata, ille enim remunerabit [M 461] patientes praemio suo sin numero.”
- 35
- 14/11^[13] Dic tu: “Mihi praeceptum est ut adorem Deum catholice, qui habet legem,
-¹² et mihi praeceptum est ut [C 335] <sim> primus ex credentibus.”
- 15/13^[14] Dic tu: “Ego timeo si peccauero. O domine mi! Dominus poenae diei magni.”
- 16/14^[15] Dic tu: “Deum adoro catholice, qui habet legem.
- 40
- 17/15^[16] Igitur adorate uos quem uultis sine illo.” Dic tu quod: “Perditi sunt illi qui perdiderunt animas suas et familias suas in die iudicii, quae est perditio manifesta.
- 18/16^[17] Qui habebunt super se umbras igneas et sub se umbras, propter quod tenet

29 Ille] Et M • Ille *add.* homo *s.l.* C • Et *add.* O *s.l.* M • tota] uobis in M • nocte *add.* tempore noctis *s.l.* M • humilians se] et prostrans M • humilians se *add.* in oratione *s.l.* C || **30** timet diem iudicii et sperat misericordiam] habebit mercedem in saeculo alio et sperabunt in pietate M • habebit mercedem in saeculo alio *add.* timendo nouissimum *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg. in mg.* M • sperabunt *corr.* sperat *s.l.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • sciunt *add.* habent scientiam *s.l.* C || **31** nesciunt *add.* ignorantes *s.l.* C • Illi *add.* homines *s.l.* C • admoniti *add.* isto Alcorano *s.l.* C • Numquid sunt aequales illi qui sciunt et illi qui nesciunt?” Illi enim erunt admoniti qui habent prudentiam] Si est aequum illis quod faciunt et illis, qui non faciunt?” Quoad admonitionem est pro prudentibus M • est aequum illis quod faciunt *add.* sunt aequales qui sciunt *s.l.* *et* in isto (?) *Ar. non leg. in mg.* M • faciunt *2 add.* sciunt *s.l.* M • Quoad admonitionem est pro prudentibus *add.* Certe admoniti sunt socii intellectuum *s.l.* M || **32** tu *om.* M • mei qui crediderunt! Timete] illi qui creditis et timetis M • creditis *corr.* crediderunt *s.l.* M • et timetis *add.* timete *s.l.* M • Et *add.* illi M || **33** fecerunt bonum] illi qui erunt boni M • Et illi qui erunt boni *add.* pro quibus benefecerunt *s.l.* M • habebunt bonum] et bene M • et bene *add.* erit beneficium *s.l.* M • eius] Dei M || **34** lata, ille enim remunerabit patientes praemio suo sin] ampla et nos complebimus patientibus mercedes suas absque M • et nos complebimus *add.* Certe completa sunt *s.l.* M • mercedes suas *add.* praemia eorum *s.l.* M • numero *add.* computo *s.l.* M || **35** tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • Mihi praeceptum est] Ego praecipior M • qui habet legem] eum in lege M • legem *add.* ueram *s.l.* C || **36** mihi praeceptum est] praecipior M • ut *add.* sim M • credentibus *add.* mauris *s.l.* C • credentibus *add.* in alio *Ar. non leg. in mg.* M || **37** tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • peccauero. O domine mi! Dominus poenae] non obediam domino meo, poenam M • diei *add.* iudicii *s.l.* C || **39** Dic tu] Et qui M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • Et qui *add.* Dic *s.l.* M • adoro] adorabunt M *sed* adorabunt *add.* adoro *s.l.* M • qui *add.* Deus *s.l.* C • qui habet legem] eum in lege mea M || **40** adorate *add.* uos Corascitae *s.l.* C • quem *add.* idola *s.l.* C • uos quem uultis sine illo] quod uoletis absque eo M • illo *add.* Deo *s.l.* C • tu *add.* Machoma *s.l.* C • sunt *om.* M || **41** familias suas] ex familiis suis M • iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* M • quae] et haec M || **42** Qui *add.* perditi *s.l.* C • Qui habebunt] Et pro eis erit M • se umbras igneas] super eos tenebra ignis M • umbras igneas *add.* in inferno *s.l.* C • tenebra *add.* umbracula *s.l.* M • umbras *add.* ignis *s.l.* C • quod *add.* scilicet, quam poenam *s.l.* C

Deus seruos suos.” O serui mei! Igitur timete uos!

45 ^{19/17[18]} Et illi qui recesserunt ab diabolis ne adorent illos et conuersi sunt ad Deum, habebunt anunciationem. Igitur anuncia seruis meis,

^{-/18} quod illi qui audiunt uerbum et sequentur melius ex illo, illi sunt quos Deus direxit et illi sunt qui habent prudentiam.

^{20/[19]} Et si aliquis fuit iudicatus ad poenam, igitur quomodo aufers illum qui est in igne?

50 ^{21/[20]} Sed illi qui timuerunt dominum suum, habebunt cubicula [*M* 462] fabricata sub quibus fluunt fontes. Promissio est Dei et non reuocabit Deus promissionem.

55 ^{22/[21]} Nonne uidisti quod Deus detulit de caelo aquam et fecit illam ingredi in terram et egredi ex illa? Et postea educit cum illa fructus diuersorum colorum, et postea laetabitur et uidebis illum flauum, et postea ponet illum siccum. In quo sunt miracula prudentibus.

^{23/[22]} Et ille cuius cor Deus aperuit in legem maurorum, ille stat super lucem

43 se umbras, propter quod tenet Deus seruos suos] eis tenebrae. Hoc promisit Deus cum eo seruis suis *M* • tenebrae *add.* umbracula *s.l.* *M* • promisit *add.* facit timere *s.l.* *M* • uos] me *M* || **44** illi *add.* qui fiunt mauri ex Corascitis *s.l.* *C* • recesserunt *add.* *dubium s.l.* *M* • ab] ex *M* • diabolis *add.* idolis *s.l.* *C* • ne adorent illos] ex adorare eos *M* • illos *add.* idola *s.l.* *C* || **45** habebunt anunciationem] igitur pro eis erit hora *M* • anunciationem *add.* boni *s.l.* *C* • hora *add.* anuntiatio *s.l.* *M* • anuncia] anuntia *M* • anuncia *add.* Machoma *s.l.* *C* • seruis *add.* illis *M* || **46** quod illi qui audiunt uerbum] qui audient admonitionem *M* • uerbum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • admonitionem *add.* dictionem *s.l.* *M* • sequentur melius ex illo] sequenti bonum eius *M* || **47** quos Deus direxit et illi sunt qui habent prudentiam] illi qui direxit eos Deus, et illi sunt prudentes • qui *add.* quos *s.l.* *M* || **48** iudicatus *add.* sentiatu (?) *s.l.* *C* • si aliquis fuit iudicatus ad poenam] quod est iudicatum super eum sententia poenae *M* • Et quod est iudicatum *add.* An quod uerificatum est *s.l.* *M* • sententia poenae *add.* uerbum tormenti *s.l.* *M* • aufers *add.* Machoma *s.l.* *C* || **49** aufers illum qui est in igne] tu auferes ne sint ignis *M* • igne *add.* in inferno *s.l.* *C* • Igitur quomodo tu auferes ne sint ignis *add.* An es eripiens quem est in igne *s.l.* *M* || **50** Sed] Verum *M* • timuerunt] timent *M* • suum *add.* illi *M* • habebunt *add.* in paradiso *s.l.* *C* || **51** quibus *add.* cubiculis *s.l.* *C* • cubicula fabricata sub quibus fluunt] cameras, super eas cameras operatas, fluunt sub eis *M* • operatas *add.* aedificatas *s.l.* *M* • Promissio *add.* gloria *s.l.* *C* • Promissio est] Est promissio *M* • Est *add.* Et *s.l.* *M* • et *om.* *M* • reuocabit] contradicit *M* • promissionem] promissio *sic* *M* || **52** Nonne uidisti] Et non uides *M* • uidisti *add.* Machoma *s.l.* *C* • Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* • detulit de] descendit a *M* • descendit *add.* descendere facit *s.l.* *M* || **53** fecit illam ingredi in terram et egredi ex illa] irrigat cum ea in terra *M* • cum ea *add.* ea fontes *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • educit *add.* Deus *s.l.* *C* • illa *add.* aqua *s.l.* *C* • diuersorum *add.* saporum *s.l.* *C* • illa fructus diuersorum colorum] ea satum diuersis coloribus eius *M* • et *om.* *M* || **54** laetabitur *add.* maturescent fructus tritici *s.l.* *C* • illum *add.* triticum *s.l.* *C* • laetabitur et uidebis illum flauum] gaudebunt uidere id gaudentes *M* • gaudebunt uidere *add.* maturat et uidebis *s.l.* *M* • gaudentes *add.* glaucum *s.l.* *M* • et *om.* *M* • siccum *add.* ad messem *s.l.* *C* || **55** illum siccum. In quo sunt miracula prudentibus] id prouisionem. Et in hoc est praedicatio pro iis qui prudentes sunt *M* • ponet id prouisionem *add.* erit siccum *s.l.* *M* • Et *add.* Certe *s.l.* *M* • praedicatio *add.* admonitio *s.l.* *M* • iis qui prudentes sunt *add.* sociis intellectuam *s.l.* *M* || **56** ille *add.* [est] *C* • ille cuius cor Deus aperuit in legem maurorum, ille stat super lucem] qui aperit Deus cor eius, ut sit maurus, igitur is est super *M* • lucem *add.* ueritatem *s.l.* *C* • qui *add.* cui *s.l.* *M* • ut sit maurus *add.* propter fidem *s.l.* *M*

domini sui. Igitur uae duris corde propter admonitionem Dei qui sunt in errore manifesto!

24/[23] Deus detulit meliorem historiam, librum similem, declarationem ut
60 horripilentur ab illo cutes illorum timentium dominum suum et corda eorum propter admonitionem [C 336] Dei. Quae est uia Dei qua diriget quem uult; et ille quem Deus auertet a uia, non habebit uiam.

25/[24] Et ille qui habet malum poenae in facie sua in die iudicii, et fuit dictum iniuriantibus: “Expendite ea quae uos lucrati estis!”

65 [M 463] 26/[25] Negauerunt illi qui uenerunt prius, quibus uenit poena a parte quam illi non senserunt.

27/[26] Et fecit illos Deus gustare confusionem in uita huius saeculi, et poena alterius saeculi est maior si illi scirent.

70 28/[27] Et declarauimus hominibus in ipso Alcorano ex omnibus exemplis, si forte essent admoniti!

29/[28] Alcoranum Arabicum sine aliqua contradictione, si forte timerent!

57 domini sui *add.* Dei *s.l.* C • uae duris corde propter admonitionem] uah pro illis, quorum sunt dura corda eorum a praedicatione M • admonitionem *add.* [Alco] *s.l.* C • pro illis, quorum sunt dura corda eorum a praedicatione Dei *add.* crudelibus cordium a uocatione Dei *s.l.* M • qui] Isti M || 59 Deus] Et Deus M • Et *add.* *signum crucis s.l.* M • librum *add.* Alcoranum *s.l.* C • similem *add.* quia sunt similes uersus ad inuicem *s.l.* C • historiam, librum similem, declarationem] ex historiis libro simili et declaratori M • et declaratori *add.* cantice *s.l.* M || 60 horripilentur] orripilentur C • horripilentur] remoneantur M • orripilentur *add.* propter deuotionem *s.l.* C • remoneantur *add.* deterreantur *s.l.* M • illo *add.* Alcorano *s.l.* C • dominum *add.* Deum *s.l.* C || 61 illo cutes illorum timentium dominum suum et corda eorum propter] eo duri. Et illi qui timebunt dominum suum, postea erunt deuoti. Et ii praeparati corda sua ad M • duri. Et illi *add.* pelles eorum *s.l.* M • erunt deuoti. Et ii praeparati *add.* mollificabunt pelles eorum et *s.l.* M • Quae] Haec M • uia *add.* ductio *s.l.* M • qua diriget] dirigit cum ea M • ille *om.* M || 62 Deus auertet a uia, non habebit uiam] deuiat Deus, igitur non est ei director M || 63 in facie sua *add.* in uoluntate sua *s.l.* C • ille qui habet malum poenae in facie sua in] qui timet cum facie sua malam poenam M • iudicii *add.* resurrectionis *s.l.* M || 64 iniuriantibus] iniuriatoribus M • Expendite *add.* in elemosinas timentes *s.l.* C • Expendite ea quae uos lucrati estis] Gustate pro eo quod uos acquisiistis M • lucrati estis *add.* gloriam *s.l.* C || 65 Negauerunt illi qui uenerunt prius] Et mentiti sunt qui fuerunt ante eos M || 66 senserunt] sentierunt C • quibus uenit poena a parte quam illi non sentierunt] et uenit eis poena ex ubi non senserunt eam M • eam *add.* *signum crucis s.l.* M || 67 fecit illos Deus gustare confusionem] dedit gustare eis Deus ignominiam M • ignominiam *add.* confusionem *s.l.* M • huius saeculi] mundi huius M • huius *add.* *signum crucis s.l.* M || 68 alterius saeculi] nouissimi M • alterius saeculi *add.* ignis *s.l.* C • illi] ii M • scirent *add.* eam M • scirent eam *add.* fuissent scientes *s.l.* M || 69 declarauimus] iam dedimus M • declarauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • hominibus *add.* de Meccha *s.l.* C • ipso] hoc M • ex omnibus exemplis, si forte] ominus rerum exemplum ut M || 70 essent *add.* ii M || 71 Alcoranum Arabicum sine aliqua contradictione, si forte timerent] Alcorano Arabico absque diuerticulo ut sint ii timentes M • timerent *add.* Deum *s.l.* C • diuerticulo *add.* torsione *s.l.* M • ii *add.* *signum crucis s.l.* M

³⁰[²⁹] Et Deus dedit unum exemplum de quodam homine blasfemante multas blasfemias. Et alius homo salutauit alterum, numquid illi sunt aequales in exemplo? Laudetur Deus! Et plures illorum nesciunt.

75 ³¹[³⁰] Tu enim es moriturus et illi sunt morituri.

³²[³¹] Et postea uos in die iudicii eritis ante dominum uestrum litigantes.

³³[³²] Et nulla est maior iniuria quam illius qui negauit Deum et negauit ueritatem quando uenit ad illum. Nonne est in inferno habitatio pro incredulis?

³⁴[³³] Et ille qui uenit cum ueritate et credidit in illa, illi timent,

80 ³⁵[³⁴] qui habebunt quod uolunt apud dominum suum et hoc est praemium iustorum.

³⁶[³⁵] Et parcet Deus mala opera sua, et reddet eis mercedem suam meliorem quam illi fecerunt.

³⁷[³⁶] Nonne Deus est sufficiens seruo suo? Illi enim terrent te cum illis qui sunt dii sine Deo; et ille quem Deus facit errare, non habebit uiam.

85 [*M* 464] ³⁸[³⁷] Et ille quem Deus diriget, nullus erit qui faciet [*C* 337] eum errare.

72 Et Deus dedit unum] Dat Deus *M* • blasfemante *add.* idolatra *s.l.* *C* || **73** salutauit *add.* adorauit Deum *s.l.* *C* • alterum *add.* hominem *s.l.* *C* • de quodam homine blasfemante multas blasfemias. Et alius homo salutauit alterum, numquid illi] hominem qui is habet participes, qui cum eo participant; et hominem qui est liber homini. An *M* • qui is habet *add.* in eo sunt *s.l.* *M* • qui cum eo participant *add.* litigantes *s.l.* *M* || **74** Laudetur Deus] Laus Deo *M* • Et] Certe *M* • illorum *add.* Corascitorum *s.l.* *C* • illorum nesciunt] eorum ignorant *M* • ignorant *add.* nesciunt *s.l.* *M* || **75** Tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Tu enim es moriturus et illi sunt morituri] Et quod tu es mortuus et quod ii morientur *M* • Et quod tu es *add.* Certe es *s.l.* *M* || **76** Et *om.* *M* • eritis ante] apud *M* • dominum *add.* Deum *s.l.* *C* • apud dominum uestrum *add.* coram domino uestro *s.l.* *M* • litigantes] litigabitis *M* || **77** Et nulla] Igitur non *M* • Igitur non est maior iniuria *add.* Qui est iniuriantior *s.l.* *M* • illius *om.* *M* • negauit] mentitur super *M* • negauit ueritatem] mentitur cum ueritate *M* || **78** ad illum] ei *M* • Nonne] Igitur non *M* • Igitur non est *add.* Nonne est *s.l.* *M* • habitatio] hospitium nisi *M* • nisi *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **79** cum ueritate] ueritas *M sed* ueritas *add.* cum ueritate *s.l.* *M* • in illa, illi timent] cum ea, igitur ii sunt timentes *M* • timent *add.* Deum *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* • igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **80** qui habebunt] pro eis erit *M* • uolunt] desiderauerunt *M* • dominum *add.* Deum *s.l.* *C* || **81** et hoc est praemium iustorum] Haec est satisfactio bonorum *M* • satisfactio bonorum *add.* remuneratio benefactorum *s.l.* *M* • Et parcet] Auferet *M* • Auferet *add.* ut parcat *s.l.* *M* || **82** mala opera sua, et reddet eis mercedem suam meliorem quam illi fecerunt] eis malum illud quod fecerunt, dabit satisfactionem eis. Satisfactio eorum est melior illo quod fuerunt factores *M* • dabit satisfactionem eis. Satisfactio eorum est melior *add.* remunerabit eos cum praemio eorum meliori *s.l.* *M* || **83** Nonne Deus est] Et non est Deus *M* • Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* • sufficiens *add.* ad conseruandum *s.l.* *C* • seruo suo] serui sui *M* • seruo suo *add.* Machomae *s.l.* *C* • Illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • illis *add.* idolis *s.l.* *C* || **84** Illi enim terrent te cum illis qui sunt dii sine Deo] Et habeat timorem illi qui est uicinus (?) eo *M* • habeat timorem illi qui est uicinus (?) eo *add.* faciunt te timere cum illis qui sunt absque eo *s.l.* *M* • ille *om.* *M* • Deus facit errare] fecit errare Deus *M* • non habebit uiam] et non est ei director *M* || **85** ille *om.* *M* • Deus diriget] diriget Deus *M* • nullus erit qui faciet eum errare] igitur non est ei qui deuiet eum *M*

Nonne Deus est gloriosus castigator?

39/[38] Et si tu interrogaueris illos: “Quis creauit caelos et terram?” Illi dicent quod: “Deus.” Dic tu: “Vidistis ea quae uos inuocatis sine Deo? Si Deus uult dare mihi aliquod malum, numquid illa auferent malum eius? Aut si ille uult mihi tribuere pietatem, numquid illa retinebunt pietatem eius aut non ueniet?” Dic tu: “Procurator meus est Deus super quo habeo spem meam et illi qui sperant in eo.”

40/[39] Dic tu: “O gens mea! Facite ea quae facitis quia ego faciam quod facio. Et adhuc uos scietis

41/[40] quis habebit poenam qua erubescet et merebitur poenam perdurabilem.”

95 42/[41] Nos enim detulimus tibi librum pro hominibus cum ueritate. Et qui fuit directus in uia, sibimet fuit; et qui fuit auersus a uia, sibimet fuit. Et non es tu super illos procurator.

43/[42] Deus faciet mori homines quando dormiunt; et ille qui non est in somno suo mortuus et detinebit illam super quam determinauit mortem, et mittet aliam, usque

86 Nonne Deus est] Et non est Deus *M* • Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* • castigator] perpetuus *M* • perpetuus *add.* poenator *s.l.* *M* || **87** tu interrogaueris illos] interrogabis eos *M* • Illi *om.* *M* • quod *om.* *M* || **88** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Vidistis *add.* increduli *s.l.* *C* • ea *add.* idola *s.l.* *C* • Vidistis ea quae uos inuocatis sine] Et uidistis quod uocant absque *M* • Et *add.* An *s.l.* *M* • uocant *add.* uocatis *s.l.* *M* • mihi *add.* Machomae *s.l.* *C* || **89** Si Deus uult dare mihi aliquod] Et si uellet mecum Deus *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • mecum *add.* mihi *s.l.* *M* • numquid illa auferent malum eius] ueniret cum eo et detegeret malum meum *M* • ueniret cum eo et detegeret *add.* an sunt auferentes mihi *s.l.* *M* • meum *add.* suum *s.l.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **90** Aut si ille uult mihi tribuere pietatem] Et si uellet me cum misericordia *M* • illa *add.* idola *s.l.* *C* • aut (?) *C* • numquid illa retinebunt pietatem eius aut (?) non ueniet] ueniret cum ea, haberet ex misericordia sua *M* • ueniret cum ea, haberet *add.* si essent abstinentes *s.l.* *M* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* || **91** Procurator meus *add.* Sufficientia mea *s.l.* *M* • quo habeo spem meam et illi qui sperant in eo] eum sperant sperantes *M* • eo *add.* Deo *s.l.* *C* || **92** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • ea quae facitis quia] sicuti estis uos et *M* • ego *add.* Machoma *s.l.* *C* • sicuti estis uos, et ego faciam *add.* secundum posse uestrum, quod sum faciens *s.l.* *M* • quod facio *om.* *M* || **93** Et adhuc uos] Igitur etiam *M* • uos *add.* increduli *s.l.* *C* • scietis *add.* in die iudicii *s.l.* *C* || **94** quis habebit poenam qua erubescet et merebitur poenam perdurabilem] Cui ueniet ei poena, ignominiosus erit et sedebit super eum poena aeterna *M* • ignominiosus erit *add.* confundet eum *s.l.* *M* • sedebit *add.* ueniet *s.l.* *M* • aeterna *add.* firma *s.l.* *M* || **95** Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Nos enim] Et nos *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • tibi] super te *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • librum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* || **96** Et qui fuit directus in uia, sibimet fuit] Qui dirigeretur pro se ipso *M* • dirigeretur *add.* erit *s.l.* *M* • fuit auersus a uia, sibimet fuit] errabit, igitur error erit super eummet *M* • error erit *add.* errabit *s.l.* *M* || **97** illos] eos *M* • illos *add.* incredulos *s.l.* *C* || **98** faciet mori homines quando dormiunt] occidet personas quando dabit eis mortem *M* • occidet *add.* complet *s.l.* *M* • quando dabit eis mortem *add.* tempore mortis eorum *s.l.* *M* • ille *add.* aliquis *s.l.* *C* • in somno suo *om.* *M* || **99** detinebit *add.* Deus *s.l.* *C* • illam *add.* animam uel personam *s.l.* *C* • determinauit *add.* Deus *s.l.* *C* • mittet *add.* D<eus> *s.l.* *C* • et detinebit illam super quam determinauit mortem, et mittet aliam, usque] fuit sicuti in somnium eius. Et habet is qui fuit iudicata super eum mors quemadmodum non praeterisset, iam est *M* • fuit sicuti in somnium eius *add.* in somno suo *s.l.* *M* • habet is qui *add.* tenet illam quae *s.l.* *M*

- 100 ad tempus nominatum. In quo sunt miracula hominibus cogitantibus.
- ⁴⁴[⁴³] Et si illi acceperunt sine Deo aduocatos, dic tu quod: “Nihil potest ualere nec habebunt prudentiam.”
- ⁴⁵[⁴⁴] Dic tu quod: “Dei est omnis aduocatio, qui habet regnum caelorum et terrae, et postea reuertemini ad illum.”
- 105 ⁴⁶[⁴⁵] Et quando fuit nominatus Deus solus, fuerunt ablata corda [*M* 465] illorum qui non credunt in diem iudicii. Et quando fuerunt nominata ea quae sunt sine illo, ecce illi annunciantes.
- ⁴⁷[⁴⁶] Dic tu: “O domine, Deus formator caelorum et terrae, cognitor secreti et publici! Tu iudicabis inter seruos tuos in eo in quo sunt differentes.”
- 110 ⁴⁸[⁴⁷] Et si illi qui iniuriauerunt, habuissent omnia quae sunt in terra et aliud tantundem, [*C* 338] non redimerent se illo a malo poenae diei iudicii. Et erit declaratum illis a Deo quod illi non cogitabant.
- ⁴⁹[⁴⁸] Et legent illi peccata quae fecerunt et uerificabit illis id quod sperauerunt.
- ⁵⁰[⁴⁹] Et quando tangit hominem malum, ille uocat nos; et quando dabimus illi

100 nominatum] determinatum *M* • nominatum *add.* usque in diem iudicii *s.l.* *C* • quemadmodum non praeteriisset, iam est ad tempus determinatum *add.* et relinquet aliam usque ad terminum nominatum *s.l.* *M* • quo] hoc *M* • hominibus cogitantibus] pro gentibus ut cogitent *M* • ut cogitent *add.* cogitantibus *s.l.* *M* || **101** Et *add.* An *s.l.* *M* • si illi *om.* *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • sine] absque *M* • aduocatos *add.* idola *s.l.* *C* • aduocatos *add.* intercessores *s.l.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu quod *om.* *M* || **102** Nihil potest ualere nec habebunt prudentiam] Et non sunt ii ut habeant alicui rei? Et non habent cerebrum *M* • Et non sunt ii ut habeant *add.* An licet fuissent damnantes *s.l.* *M* • habent cerebrum *add.* intelligunt *s.l.* *M* || **103** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu quod *om.* *M* • Dei est omnis aduocatio] Deus est aduocatus generalis *M* • Deus est aduocatus generalis *add.* Deo est intercessio omnis *s.l.* *M* • qui] is *M* || **104** et *om.* *M* • reuertemini *add.* in iudicium *s.l.* *C* • reuertemini ad illum] ei conuertemini *M* || **105** fuit nominatus] inuocabitur *M* • fuerunt ablata] tremunt *M* || **106** diem iudicii] nouissimo *M* • ea *add.* idola *s.l.* *C* • quando fuerunt nominata ea quae sunt sine illo] cum uocant illos qui sunt absque eo *M* • illo *add.* Deo *s.l.* *C* • uocant illos *add.* uocabantur illi *s.l.* *M* || **107** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • illi annunciantes] eos gaudentes *M* • annunciantes *add.* gaudentes *s.l.* *C* || **108** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • domine *om.* *M* • Deus *add.* domine *s.l.* *M* • cognitor] sciens *M* || **109** Tu *add.* Deus *s.l.* *C* • iudicabis] es iudicator *M* *sed* es iudicator *add.* iudicabis *s.l.* *M* • eo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • eo in quo sunt] quid ii sunt in eo *M* || **110** si *add.* essent *M* • essent illi *add.* fuissent pro illis *s.l.* *M* • habuissent omnia quae sunt] quod *M* || **111** et aliud tantundem] est omne et simile ei cum eo *M* • redimerent se illo a malo] auferent cum eo malum *M* • malo *add.* inferno *s.l.* *C* • auferent *add.* remittentur *s.l.* *M* • malum *add.* ex malo *s.l.* *M* • diei iudici *add.* in die resurrectionis *s.l.* *M* || **112** declaratum *add.* scilicet, poena *s.l.* *C* • erit declaratum illis a Deo quod illi non cogitabant] mutabit eis Deus quod non fuerunt ii cogitatores *M* • mutabit *add.* apparebit, legerat *Ar. non leg.* *s.l.* *M* • Deus *add.* ex Deo *s.l.* *M* • cogitatores *add.* putantes *s.l.* *M* || **113** legent illi] mutabit eis *M* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* • mutabit *add.* apparebunt *s.l.* *M* • quae fecerunt] de eo quod acquisiuerunt *M* • de eo quod *add.* quae *s.l.* *M* • uerificabit *add.* Deus *s.l.* *C* • illis *add.* incredulis *s.l.* *C* • id *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • uerificabit illis id quod sperauerunt] erit fortior cum eis pro eo quod fuerunt cum eo derisores *M* • erit fortior cum eis *add.* circumiuit eos *s.l.* *M* || **114** quando] cum *M* • tangit hominem *add.* uenit ad hominem *s.l.* *C* • malum *add.* infortunium *s.l.* *C* • ille *om.* *M* • nos *add.* Deum *s.l.* *C*

115 pietatem, dicet: “Mihi fuit data propter scientiam meam.” Immo est probatio sed plures illorum nesciunt.

^{51/[50]} Quod iam dixerunt priores et nihil profuit illis quod lucrati fuerant.

^{52/[51]} Et fuerunt puniti propter peccata sua quae fecerunt. Et illi qui iniuriauerunt, habebunt secundum peccata quae fecerunt; et non erit illis poena prorogata.

120 ^{53/[52]} Et nesciunt illi quod Deus ostendit nutrimentum cui uult et determinat, in quo sunt miracula genti credenti.

^{54/[53]} Dic tu: “O serui mei! Illi qui damnauerunt se ipsos, non desperetis de misericordia Dei quia Deus parcit [M 466] omnia peccata et quia ille est parcens et misericors.

125 ^{55/[54]} Et conuertimini ad dominum uestrum, et estote mauri ei ante quam ueniat uobis poena, et postea non sitis defensi.

^{56/[55]} Et sequimini meliora de eo quod fuit delatum uobis a creatore uestro ante quam ueniat poena subita uobis non sentientibus.

130 ^{57/[56]} Et dicet tunc unusquisque: “Vae propter id quod perdidit de eo quod praecepit Deus! Et adhuc ego fui contendens.”

^{58/[57]} Aut dicet: “Si Deus direxisset me, ego fuisset unus ex iustis.”

115 quando dabimus illi pietatem] postea abstulimus propter gratiam nostram *M* • abstulimus *add.* dedimus eis *s.l.* *M* • dicet: “Mihi fuit data propter scientiam meam] dixit quoad uenit ei super scientiam *M* • quoad uenit ei super scientiam *add.* *signum crucis et sum dator id pro scientia s.l.* *M* • probatio sed] scandalum uerum *M* || **116** illorum *add.* incredulorum *s.l.* *C* • illorum nesciunt] eorum ignorant *M* • ignorant *add.* nesciunt *s.l.* *M* || **117** Quod *om.* *M* • Quod *add.* id est, dictum *s.l.* *C* • dixerunt *add.* scilicet, contra Deum *s.l.* *C* • priores] id illi qui fuerunt ante eos *M* • priores *add.* scilicet, increduli *s.l.* *C* • nihil] non *M* • illis] eis *M* • lucrati fuerant] ii acquisiuerunt *M* || **118** puniti] tormentati ii *M* • fuerunt tormentati ii propter *add.* inuenerunt eis *s.l.* *M* • sua quae fecerunt] quae acquisiuerunt *M* || **119** habebunt *add.* poenam *s.l.* *C* • iniuriauerunt, habebunt secundum] acquisiuerunt ex istis, tormentabimus eos propter *M* • tormentabimus eos propter *add.* inuenient eis *s.l.* *M* • quae fecerunt] ex eo quod acquisiuerunt *M* • erit illis poena prorogata] erunt ii reucati *M* • reucati *add.* uictores *s.l.* *M* || **120** Et nesciunt *add.* Nonne scierunt *s.l.* *M* • illi *om.* *M* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* • ostendit] extendit *M* • determinat] roborat eum *M* • roborat *add.* minuit *s.l.* *M* || **121** in quo sunt miracula genti credenti] quare in hoc est miraculum pro gentibus quae sunt credentes *M* || **122** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • damnauerunt se ipsos] iniuriant super animas suas *M* • de] a *M* || **123** quia] quod *M* || **124** omnia peccata et quia ille est parcens et misericors] peccatis omnium quod is est indulgens, pius *M* || **125** conuertimini ad dominum uestrum] applicamini domino uestro *M* • applicamini *add.* humiliamini *s.l.* *M* • estote mauri ei] dedite uos ei ex *M* • ei *add.* Deo *s.l.* *C* || **126** et *om.* *M* • sitis] eritis *M* || **127** meliora de eo] bonum *M* • eo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • bonum *add.* melius *s.l.* *M* • fuit delatum] descendit *M* • creatore] domino *M* • uestro *add.* ex *M* || **128** poena subita uobis] uobis poena subita *M* • non sentientibus *om.* *M* || **129** tunc unusquisque] persona *M* || **130** Vae propter id quod perdidit de eo quod praecepit Deus] O compassio super quod defuit in rationibus Dei *M* • super quod *add.* pro quo *s.l.* *M* • in rationibus Dei *add.* erga Deum *s.l.* *M* • adhuc ego fui contendens] fui ex perditis *M* • contendens *add.* scilicet, Alcoranum *s.l.* *C* • perditis *add.* derisoriis *s.l.* *M* || **131** Aut] Et *M* *sed* Et *add.* Aut *s.l.* *M* • dicet *add.* peccator *s.l.* *C* • Si] Et si *M* *sed* Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ego fuisset unus] essem *M* • iustis] timentibus *M*

⁵⁹/_[58] Aut dicet quando uiderit poenam: “Si ego possem reuerti in mundum, ego essem unus ex iustificatis.”

135 ⁶⁰/₅₉ Certe ad te uenerunt alea mea quas negasti, et fuisti superbus, et fuisti ex incredulis.

⁶¹/₆₀ Et in die iudicii uidebis illos qui negauerunt Deum, quomodo facies eorum erunt nigrae. Nonne est in inferno [C 339] locus pro superbis?

⁶²/_[61] Et liberauit Deus illos qui timuerunt liberatione sua, quos non tanget malum neque erunt maculati.

140 ⁶³/_[62] Deus est creator omnium et ille est super omnia procurator.

⁻/_[63] Qui habet clauas caelorum et terrae; et qui non crediderunt in aleas Dei, illi sunt perditii.

^[64] Dic tu: “Numquid alium deum sine Deo iubetis me adorare? O uos ignorantes!”

145 [M 467] ^[65] Et fuit iam tibi reuelatum et illis qui uenerunt ante te quod: “Si tu blasphemares, opera tua humiliarentur et esses ex perditis.

^[66] Sed potius Deum tu adorabis et eris gratus.”

^[67] Et non magnificauerunt Deum secundum magnificentiam eius, in cuius manu est omnis terra in die iudicii et caeli duplicati in dextera eius. Laudatus sit et

132 Aut] Et *M sed* Et *add.* Aut *s.l.* *M* • dicet *add.* peccator *s.l.* *C* • quando uiderit] in hora qua uidebit *M* • in hora qua *add.* tempore *s.l.* *M* • ego *add.* peccator *s.l.* *C* • Si ego possem reuerti in mundum] esset mihi manifestata *M* • manifestata *add.* reuersio *s.l.* *M* || **133** ego essem unus] fuissem *M* • iustificatis] sanctis *M* • sanctis *add.* benefactoribus *s.l.* *M* || **134** te *add.* peccatorem *s.l.* *C* • alea mea *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • Certe ad te uenerunt alea mea quas negasti] Profecto iam uenit tibi miracula mea, et mentitus es cum eis *M* • fuisti superbus] superbiisti *M* || **136** iudicii] resurrectionis *M* • uidebis *add.* Machoma *s.l.* *C* • negauerunt] mentiti sunt super *M* • super *add.* contra *s.l.* *M* • quomodo *om.* *M* || **137** erunt nigrae] nigras *M* • Nonne] et non *M* • in inferno locus] infernum habitatio *M* || **138** timuerunt liberatione] sunt timentes cum deliberatione *M* • deliberatione sua *add.* acquisitione eorum *s.l.* *M* • quos non tanget] Non tanget eos *M* || **139** neque *add.* ii *M* • maculati] tristes *M* || **140** omnium] omnis rei *M* • ille] is *M* • omnia] omnem rem *M* || **141** Qui] Is *M* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C* • et *add.* illi *M* • in aleas Dei, illi] cum miraculis, ii *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **143** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • iubetis *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* • me *add.* Machomam *s.l.* *C* • Numquid alium deum sine Deo iubetis me adorare] Ignorat Deus quod praecepit mihi, igitur adorate *M* • uos *add.* Corascitae *s.l.* *C* || **144** ignorantes] peccatores *M* • Ignorat Deus quod praecepit mihi, igitur adorate o uos peccatores *add.* Alium quem Deus praecipitis mihi adorare ignorantes *s.l.* et signum crucis et debebat (?) quam *in mg.* *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • Et fuit iam tibi reuelatum] iam fuit reuelatum tibi *M* • qui uenerunt] ex *M* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • quod *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **145** tu blasphemares] ponetis participem, expugnabit *M* • expugnabit *add.* delebitur (?) *s.l.* *M* • humiliarentur *om.* *M* • esses] eris *M* • esses *add.* [unus] *C* || **146** Sed potius] Certe *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu adorabis] adora *M* • eris gratus] sis ex gratis *M* || **147** magnificauerunt] magnificent *M* • magnificauerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • non magnificent *add.* non existimauerunt *s.l.* *M* • secundum magnificentiam eius] uera magnificatione *M* • uera magnificatione *add.* secundum pretium eius *s.l.* *M* || **148** in cuius manu est omnis terra] et terra omnis tenetur ab eo *M* • tenetur *add.* impugnabitur *s.l.* *M* • duplicati *add.* plicati *s.l.* *M* • dextera] manu *M* • sit] est *M*

exaltatus super blasfemias eorum.

150 [68] Et clangeretur bucina et morientur omnes qui sunt in caelo et in terra, exceptis iis quos Deus uoluerit. Et postea iterum fuit clangor bucinæ et ecce omnes surgentes aspiciendo.

[69] Et lucet terra luce domini sui, et erit positus liber, et uenient prophetae et martyres. Et iudicabit inter illos cum ueritate, et illi non erunt iniuriati.

155 [70] Et complebit cum unoquoque secundum opera eorum, et Deus scit quod illi fecerunt.

[71] Et erunt ducti increduli in infernum cateruatim, donec ueniant et aperiantur portae eius. Et dicent illis custodes earum: “Nonne uenerunt ad uos nuncii legentes uobis aleas domini uestri et ad admonendum uos ista congregatione domini uestri?” Dixerunt: “Vtique.” Sed fuit determinatum uerbum poenae super incredulos.

[72] Et fuit dictum: “Ingredimini portas inferni perpetui in illo.” Mala habitatio erit superbis. [C 340]

[M 468] [73] Et erunt ducti illi qui timuerunt Deum suum in paradysum per

149 exaltatus super blasfemias eorum] altus pro eo quod blasphemauerunt *M* • pro eo *add.* de eo *s.l.* *M* • blasphemauerunt *add.* participant *s.l.* *M* || **150** clangeretur bucina] flabunt in cornu *M* • clangeretur bucina *add.* in die iudicii *s.l.* *C* • flabunt in cornu *add.* flabitur in tuba *s.l.* *M* • morientur omnes qui sunt in caelo] cadent qui erunt in caelis *M* • caelo *add.* angeli *s.l.* *C* • terra *add.* homines *s.l.* *C* || **151** exceptis iis quos Deus uoluerit] nisi quem uolet Deus *M* • exceptis iis quos Deus uoluerit *add.* Gabrieli, Michaelae, Raphaelae, Azraele (?) *s.l.* *C* • Et *om.* *M* • surgentes *add.* resuscitati *s.l.* *C* || **152** iterum fuit clangor bucinæ et ecce omnes surgentes aspiciendo] flabit in eo iterum, igitur ecce eos erectos et spectantes se *M* • flabit *add.* flabitur *s.l.* *M* • erectos *add.* surgentes *s.l.* *M* • spectantes se *add.* uidentes *s.l.* *M* || **153** lucet] aperietur *M* • aperietur *add.* illustrabitur *s.l.* *M* • luce] a splendore *M* • erit positus liber] aptabunt libros *M* • liber *add.* bonorum operum et malorum *s.l.* *C* • aptabunt libros *add.* ponetur liber *s.l.* *M* • uenient *add.* uenitur *s.l.* *M* || **154** prophetae et martyres] cum prophetis et cum martyribus *M* • iudicabit *corr.* iudicabitur *s.l.* *M* • illos] eos *M* • illi] ii *M* • erunt iniuriati] iniuriabuntur *M* || **155** complebit *corr.* complebitur *s.l.* *M* • complebit cum unoquoque *add.* satisfaciet unicuique *s.l.* *C* • unoquoque secundum opera eorum] unaquaque persona quod fecerit *M* • cum unaquaque persona *add.* omni personae *s.l.* *M* • Deus scit] is est sciens de *M* • quod *add.* quo *s.l.* *M* • illi *om.* *M* || **157** erunt ducti increduli in] trahentur ii qui non crediderunt ad *M* • trahentur *add.* ducentur *s.l.* *M* • ueniant] uenient ad eum *M* • Et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • aperiantur] aperientur *M* || **158** eius *add.* inferni *s.l.* *C* • illis custodes earum] eis thesaurarius *M* • earum *add.* portarum *s.l.* *C* • thesaurarius *add.* custodes *s.l.* *M* || **159** Nonne uenerunt ad uos nuncii legentes uobis aleas] Non uenit uobis nuntius ex uobis et legerunt super uos miracula *M* • uenit *add.* ueniunt *s.l.* *M* • nuntius *corr.* nuntii *s.l.* *M* • et legerunt *add.* legendo *s.l.* *M* • aleas domini uestri] uersus Alcorani *s.l.* *C* • ad admonendum uos ista] admonuerunt uos de *M* • et admonuerunt *add.* admonendo *s.l.* *M* • congregatione *add.* diei iudicii *s.l.* *C* • congregatione *add.* obuiatione *s.l.* *M* • domini] diei *M* • domini *add.* Dei *s.l.* *C* || **160** uestri *add.* huius *M* • Dixerunt *add.* peccatores *s.l.* *C* • Vtique] Ita *M* • Vtique *add.* uenerunt *s.l.* *C* • Sed fuit determinatum] Verum pertinuit *M* • uerbum *add.* sententia *s.l.* *C* || **161** Et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • fuit dictum] dicitur *M* • Ingredimini] Introite per *M* • perpetui in illo] in aeternum in eo *M* • illo *add.* inferno *s.l.* *C* • Mala] Igitur mala *M* • erit] pro *M* || **163** Et erunt ducti] Trahentur *M* • Trahentur *add.* Ducentur *s.l.* *M* • Deum suum in] dominum eorum ad *M*

165 cateruas, donec ueniant. Et fuerunt apertae portae eius, et dixerunt illis custodes earum: “Salus sit super uos! Quiescite et ingredimini in illum perpetui!”

[⁷⁴] Et dixerunt: “Laudatus sit Deus qui fuit uerus in promissione sua et fecit nos heredes terrae, utentes paradiso quo uolumus!” Et bonum est praemium bene operantium.

170 [⁷⁵] Et uidebis angelos iunctos apud thronum, laudantes laudibus domini sui. Et fuit quod determinatum inter illos cum ueritate, et fuit dictum: “Laudatus sit Deus, dominus nationum!”

164 per cateruas] cateruatim *M* • ueniant] uenient ad eum *M* • fuerunt apertae] aperientur *M* • portae *add.* paradisi *s.l.* *C* || **165** dixerunt illis custodes earum] dicent eis thesaurarius *M* • earum *add.* portarum *s.l.* *C* • thesaurarius *add.* custodes *s.l.* *M* • Salus sit] Saluatio *M* • Saluatio *add.* Pax *s.l.* *M* • uos *add.* iustos *s.l.* *C* • illum *add.* paradisum *s.l.* *C* • Quiescite et ingredimini in illum perpetui] Et bene profecti intrate eum in aeternum *M* • bene profecti *add.* boni sitis *s.l.* *M* || **166** dixerunt *add.* iusti *s.l.* *C* || **167** Laudatus sit Deus qui fuit uerus in promissione sua et fecit nos heredes terrae, utentes paradiso quo uolumus] Laus Deo! Ille qui uerificant nobis promissum suum et dedit haereditare nobis terram durabilem paradisi ubi nos uolebamus *M* • durabilem paradisi *add.* habitamus ex paradiso *s.l.* *M* || **168** Et bonum est praemium bene operantium] O gloriosa merx pro operantibus *M* • gloriosa merx *add.* bonum praemium *s.l.* *M* || **169** iunctos apud] genu flexos circum *M* • genu flexos *add.* circumdantes *s.l.* *M* • thronum] tronum *C* • laudantes laudibus] sanctificantes cum laude *M* • laudibus *add.* [suis] *C* • sui *om.* *M* || **170** fuit quod determinatum] iudicabit *M* • illos] eos *M* || **171** Laudatus sit Deus, dominus] Laus Deo, domino *M*

[M 469] <CAPVT XL>

Capitulum tertium, de Parcente, in Mecha, continet 82 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] H.M.

⁻² Descensio libri Dei gloriosi et sapientis,

5 [²]/³ parcentis peccatum, recipientis poenitentiam, fortis castigatoris,

[³]⁻ potentissimi. Non est deus sine illo, ad quem reuertentur omnia.

[⁴] Non disputant de aleis Dei nisi illi qui non crediderunt. Igitur non te decipiant modus eorum in ciuitatibus.

10 [⁵] Et negauerunt ante illos gentes Noe et congregationes post illos. Et uoluit unaquaeque gens accipere nuncium suum et disputauerunt cum falsitate ut auferrent per illam ueritatem, et castigauit illos. Igitur aspice quomodo fuit

1 Capitulum tertium de Parcente] Caput de Indulgentia M • de Indulgentia *add.* fidelis *s.l.* et quia in isto codice scriptum erat *Ar. non leg.* et uidetur legendum *Ar. non leg.* et de uersu 2 *in mg.* M • continet 82] duo et 80 M • uersus *add.* non reperi tamen plures 79, et maximum 80, sed nihil desideratur (?) *in mg.* M || 2 In] Cum M • misericordis et clementis] pii, misericordis M || 3 H] Z M || 4 Descensio libri Dei] Detulimus librum M • libri Dei *add.* Alcorani *s.l.* C • et *om.* M • Detulimus librum gloriosi sapientis *add.* Descensio libri ex Deo glorioso scienti *s.l.* M || 5 parcentis peccatum, recipientis poenitentiam] indultoris peccatorum et receptoris paenitentiae M • indultoris *corr.* indultore *s.l.* M • peccatorum *corr.* peccati *s.l.* M • receptoris *corr.* receptore *s.l.* M • fortis *add.* forti *s.l.* M || 6 potentissimi] cum potentia M • cum potentia *add.* socio indultoris *s.l.* M • deus sine illo] dominus nisi is M • illo *add.* Deo *s.l.* C • quem *add.* Deum *s.l.* C • reuertentur *add.* in iudicium *s.l.* C • ad quem reuertentur omnia] igitur ad eum reuertemini M • igitur *add.* *signum crucis s.l.* M • reuertemini *add.* erit reuersio *s.l.* M || 7 Non] Et non M • Et *add.* *signum crucis s.l.* M • de aleis] in uersibus M • aleis Dei *add.* uersibus Alc<orani> *s.l.* C • nisi illi] praeter illos M • illi *add.* Corascitae *s.l.* C • te *add.* Machomam *s.l.* C || 8 non te decipiant modus] ne decipiant te motus M • ciuitatibus] urbibus M • ciuitatibus *add.* Meccha et Almedina *s.l.* C || 9 Et negauerunt] Mentiti sunt M • illos gentes] eos gens M • congregationes] factiones M *sed* factiones *add.* congregationes *s.l.* M • illos] eos M • uoluit] putauit M || 10 accipere *add.* occidere *s.l.* C • accipere nuncium suum] cum nuntiis suis ut acciperet eos M • putauit unaquaeque gens cum nuntiis suis ut acciperet eos *add.* decreuerunt omnes gentes ut acciperet nuntios suos *s.l.* M • disputauerunt] disputaret M || 11 illam *add.* idolatriam *s.l.* C • falsitate ut auferrent per illam ueritatem] mendacio et negare cum eo ueritatem M • ueritatem *add.* Alcoranum *s.l.* C • castigauit *add.* ego Deus *s.l.* C • aspice *add.* Machoma *s.l.* C

castigatio.

[6] Et similiter fuit determinatum super illos qui non crediderunt quod illi sunt uicini ignis.

15 [7] Illi autem qui portant thronum et id quod est apud illum, laudabunt laude domini sui, et credunt in illum, et petunt ueniam iis qui crediderunt: “O dominator noster! Tu misereris cuiuscumque uis et habes scientiam, [M 470] igitur parce illis qui poenitentiam egerunt et facti sunt [C 341] in uiam tuam. Et libera nos a poena inferni!”

20 [8] O dominator noster! Pone illos in paradisis quietis quos promisisti illis! Et illi qui fecit bona opera ex patribus eorum, et uxoribus eorum, et filiis eorum; quia tu es gloriosus iudex!

[9] Et libera illos a peccatis! Et illi quem tu liberas a peccatis, tunc praestas pietatem; et haec est beatitudo magna.

25 [10] Illi enim qui non crediderunt quia auaritia Dei est maior auaritia uestra. Quando fuistis uocati ad credendum et fuistis increduli.

[11] Dixerunt: “O dominator noster! Tu occidisti nos bis et resuscitasti nos bis. Et nos confitemur peccata nostra, igitur estne uia ad nostrum exitum?”

12 castigauit illos. Igitur aspice quomodo fuit castigatio] accepit eos sicuti uidet, fuit poena mea *M* • castigatio *add.* Dei *s.l.* *C* • accepit *add.* accepi *s.l.* *et Ar. non leg. in mg.* *M* || **13** similiter] si *M* • si *add.* sic *s.l.* *M* • determinatum] aequum uerbum domini tui *M* • quod illi] igitur *M* || **14** uicini *add.* socii *s.l.* *M* || **15** Illi *add.* angeli *s.l.* *C* • autem *om.* *M* • portant] ferunt *M* • thronum] tronum *C* • illum *add.* tronum *s.l.* *C* • id quod est apud illum, laudabunt] qui sunt circum eum, sanctificant cum *M* || **16** domini sui] dominum suum *M* • domini sui *add.* Dei *s.l.* *C* • in illum] cum eo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • iis] pro illis *M* • crediderunt] sunt credentes *M* • dominator] domine *M* • dominator *add.* scilicet, dicentes *s.l.* *C* || **17** Tu misereris cuiuscumque uis et habes scientiam] Extende omnem rem propter misericordiam et gratiam *M* • Extende *add.* impleuisti *s.l.* *M* • propter *add.* signum crucis *s.l.* *M* • misericordiam *corr.* misericordia *s.l.* *M* || **18** poenitentiam egerunt] sunt poenitentes *M* • facti sunt in] sequuntur *M* • uiam *add.* legem *s.l.* *C* || **20** dominator] domine *M* • Pone *add.* Fac ingredi *s.l.* *M* • illos] eos *M* • paradisis] paradisum *M* • quos] illum quem *M* • illis] eis *M* • illis *add.* iustis *s.l.* *C* • Et *add.* [quibuscumque fecerunt] *C* || **21** illi qui fecit bona opera] quod faceret bonum *M* • eorum] suis *M* • et *add.* ex *M* • eorum] suis *M* • eorum] suis *M* • quia] quod *M* • quod *add.* quare *s.l.* *M* || **22** iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **23** libera *add.* tu Deus *s.l.* *C* • illos] eos *M* || **24** illi quem tu liberas a peccatis, tunc praestas pietatem] qui timet peccata, igitur in eo die, igitur (?) is habebit misericordiam suam *M* • et qui timet *add.* qui liberas *s.l.* *M* • igitur *add.* signum crucis *s.l.* *M* • is *add.* signum crucis *s.l.* *M* • suam *add.* erat *Ar. non leg. s.l.* *M* • beatitudo magna] saluatio maior *M* || **25** Illi enim] Et quod illi *M* • Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* • qui non crediderunt *add.* scilicet, erunt uocati *s.l.* *C* • quia] loquebantur quod *M* • loquebantur *add.* clamabant *s.l.* *M* • Auaritia *add.* odium *s.l.* *M* • maior *add.* quam *M* • uestra *add.* in personis uestris *M* || **26** fuistis uocati] uocantur *M* • uocantur *add.* uocamini *s.l.* *M* • credendum et fuistis increduli] credulitatem non credunt *M* • credunt *corr.* creditis *s.l.* *M* || **27** Dixerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • dominator] domine *M* • Tu *om.* *M* • Occidisti *add.* fecisti mori *s.l.* *M* • resuscitasti] suscitasti *M* || **28** nos *add.* increduli *s.l.* *C* • Et nos confitemur peccata nostra] Igitur nos cognoscimus cum peccatis nostris *M* • peccatis nostris *add.* peccata omnia *s.l.* *M* • estne uia ad nostrum exitum] est exitus uiae *M* • exitum *add.* ex inferno *s.l.* *C* • igitur est exitus uiae *add.* An uia ad exitum *s.l.* *M*

30 ^[12] Istud est pro eo quod quando fuit uocatus Deus solus, non credidistis; et si fuit blasfematus, uos credidistis. Igitur iudicium est Dei excelsi et magni.

^[13] Ille est qui ostendit uobis miracula sua et facit descendere uobis de caelo nutrimentum. Et non erunt admoniti nisi prudentes.

^[14] Igitur inuocate Deum catholice, qui habet legem quam taedeat incredulos.

35 ^[15] Accensor graduum dominus troni, ille qui mittit spiritum [M 471] per mandatum suum ad admonendum diem congregationis qua die erunt educti.

¹⁶ Et nihil illorum latet Deum. Cuius est hodie regnum? Dei unius solius castigatoris.

¹⁷^[16] Hodie erit remuneratus unusquisque iuxta id quod fecit, non est hodie iniuria quia Deus est uelox iudex.

40 ¹⁸^[17] Et admone illos de die iudicii quando corda attingent usque ad colla detenta.

¹⁹- Et non habebunt aliquem amicum neque aduocatum obedientem.

29 Istud] Hoc M • pro eo] uobis M • quod *add.* id est M • fuit uocatus Deus solus] uocatis Deum solum M • credidistis] credetis M • credidistis *add.* increduli s.l. C || **30** blasfematus *add.* Deus s.l. C • credidistis *add.* in blasfemias s.l. C • et si fuit blasfematus, uos credidistis. Igitur iudicium est Dei excelsi et] Si non creditis cum eo, non eritis tuti (?) a iudicio Dei alti M • Si non creditis cum eo, non eritis tuti (?) *add.* Et quando participat de eo creditis s.l. M || **31** Ille *add.* Deus s.l. C • Ille est] Is est ille M • ostendit uobis] docet uos M • docet *add.* ostendit s.l. M • facit descendere] defert M • de] ex M || **32** erunt] sunt M • admoniti *add.* de Alcorano s.l. C • prudentes] deuoti M • deuoti *add.* qui est deuotus s.l. M || **33** Igitur inuocate] Et rogant M • inuocate *add.* uos mauri s.l. C • rogant *add.* rogate s.l. M • legem *add.* ueram s.l. C • qui habet legem quam taedeat incredulos] eum in lege cum stomacho incredulorum M • in lege *add.* licet displiceant s.l. M • incredulorum *add.* increduli s.l. M || **34** graduum *add.* scilicet, eorum (?) s.l. C • qui *add.* Deus s.l. C • Accensor graduum dominus troni, ille qui mittit spiritum] Sunt alti gradus throni ex ubi uenit spiritus M • spiritum *add.* Gabrielem s.l. C • Sunt alti gradus *add.* altus gradus sociis s.l. M • ex ubi uenit spiritus *add.* ponit spiritum s.l. M || **35** congregationis *add.* resurrectionis s.l. C • per mandatum suum ad admonendum diem congregationis qua die erunt educti] cum praecepto eius super quem uult ex seruis suis ut admoneat diem maestitiae M • educti *add.* a sepulchris s.l. C • cum praecepto eius *add.* ex mandato suo s.l. M • maestitiae *add.* occursionis s.l. M || **36** Et *add.* *signum crucis* s.l. M • nihil illorum latet Deum] diem quo erunt ii in pudore, non cooperietur super Deum ex eis res aliqua M • in pudore *add.* extendentes s.l. M • cooperietur super Deum *add.* abscondit a Deo s.l. M • res aliqua *add.* rem s.l. M • hodie *add.* in die iudicii s.l. C • hodie regnum] regnum hodie M || **37** Dei unius solius castigatoris] Deo est unius, potentis M • unius, potentis *add.* uno coactori s.l. M || **38** erit remuneratus unusquisque iuxta id quod fecit] satis fiet omni personae pro eo quod acquisiuit M • satis fiet omni personae *add.* remunerabitur omnis persona s.l. M • hodie *add.* in die iudicii s.l. C • iniuria *add.* scilicet, alicui s.l. C || **39** hodie iniuria quia] iniuria hodie quare M • uelox iudex] is liberae rationis M • is liberae rationis *add.* uelox in computo s.l. M || **40** admone *add.* Machoma s.l. C • illos] eos M • illos *add.* incredulos s.l. C • iudicii quando] maestitiae, et M • maestitiae, et *add.* propinquaе quando s.l. M • ad colla *add.* prae timore s.l. C • attingent usque ad colla detenta] erunt tremantia et cogitabunda M • tremantia *add.* apud guttur s.l. M • cogitabunda *add.* tristitia s.l. M || **41** habebunt *add.* peccatores s.l. C • Et non habebunt aliquem amicum] Non erit iniuriatoribus amicus M • aduocatum obedientem] aduocatus obediens M • obediens *add.* obeditus s.l. M

^{20/19} Qui scit deceptionem oculorum et quod abscondunt [C 342] corda.

^{21/20[18]} Deus enim iudicabit cum ueritate, et ea quae uos inuocatis sine illo nihil iudicabunt; quia Deus est auditor uidentium.

45 ^{22/21[19]} Et non ambulauerunt per terram ut uiderent quomodo fuit castigatio illorum qui non crediderunt ante illos? Qui fuerunt fortiores illis fortitudine et secutione in terra, quos apprehendit Deus propter peccata eorum et non habuerunt illi a Deo liberationem.

50 ^{23/22[20]} Et hoc est pro eo quod uenerunt ad illos nuncii sui cum declarationibus et non crediderunt. Et apprehendit illos Deus quia est fortis et robustus castigator.

^{24/23[21]} Et iam misimus Moysen cum miraculis nostris et ratione manifesta

^{25/24[22]} ad Pharaonem, et ad Ahamum, et ad Charon. Et dixerunt quod erat maleficus et mendax.

55 [M 472] ^{26/25[23]} Et postquam uenit ad illos cum ueritate a nobis, dixerunt: “Occidite filios illorum qui crediderunt cum illo et concedite uitam uxoribus eorum!” Et non fuerunt insidiae incredulorum nisi in errore.

^{27/26[24]} Et dixit Pharao: “Sinite me ut occidam Moysen! Et inuocauit dominum

42 Qui] Et *M* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C* • deceptionem] traditionem *M* • abscondunt] cooperiunt *M* || **43** Deus enim] Et Deus *M* • ea *add.* idola *s.l.* *C* • illo *add.* Deo *s.l.* *C* • ea quae uos inuocatis sine illo nihil] illi qui uocat absque eo non *M* • qui uocat *add.* quos uocatis *s.l.* *M* || **44** iudicabunt *add.* cum aliqua re *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • quia] Et quod *M* • Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* || **45** non ambulauerunt] nonne ite *M* • ambulauerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • Et nonne ite *add.* Nonne ierunt *s.l.* *M* • ut uiderent] et uidetis *M* • et uidetis *add.* ut uideant *s.l.* *M* • castigatio *add.* finis *s.l.* *M* • illorum] eorum *M* || **46** non crediderunt ante illos] fuerunt ex ante uos *M* • illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • uos *add.* eos *s.l.* *M* • Qui] Ii *M* • fortiores illis fortitudine et secutione] potentiores eis in uiribus et potentiores *M* • potentiores eis in uiribus *add.* fortiores quam is in potentia *s.l.* *M* • potentiores2 *add.* uestigiis *s.l.* *M* || **47** quos apprehendit] et castigauit eos *M* • propter peccata eorum] pro peccatis suis *M* • illi *add.* priores *s.l.* *C* || **48** habuerunt illi a Deo liberationem] fuit eis a Deo remissio *M* • remissio *add.* aliquis defensor *s.l.* *M* || **49** est pro eo *om.* *M* • illos *add.* priores *s.l.* *C* • uenerunt ad illos nuncii sui] id fuit quia uenit eis nuntii eorum *M* || **50** apprehendit *add.* Deus *s.l.* *C* • apprehendit illos] castigauit eos *M* • quia] quod is *M* • fortis et robustus castigator] potens et fortis in poena *M* • potens *add.* fortis *s.l.* *M* • fortis *add.* terribilis *s.l.* *M* || **51** Et *om.* *M* • misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Moysen] nuntium nostrum Moysen *M* • nuntium nostrum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **52** ad Pharaonem] Pharaoni *M* • ad Ahamum] Haman *M* • Ahamum *add.* praefectum Pharaonis *s.l.* *C* • ad Charon] Charonti *M* • Charon *add.* patruelem Pharaonis *s.l.* *C* • erat *add.* Moyses *s.l.* *C* || **53** quod erat maleficus et] Veneficus *M* || **54** uenit *add.* Moyses *s.l.* *C* • postquam uenit ad illos cum ueritate a nobis] cum uenit eis ueritas ex potestate nostra *M* • nobis *add.* Deo *s.l.* *C* • ueritas *add.* cum ueritate *s.l.* *M* • dixerunt *add.* Pharaon, et Arnan, et Caron *s.l.* *C* || **55** illorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • illo] eo *M* • illo *add.* Moyse *s.l.* *C* • concedite uitam uxoribus eorum] dimittite uxores suas *M* • dimittite uxores *add.* semper transfert male istud *Ar. non leg.* et pone contrario sensum *s.l.* *M* || **56** fuerunt insidiae] fuit dolus *M* • in errore] iniuria *M* • iniuria *add.* error *s.l.* *M* || **57** Pharao] Pharaon *M* • Sinite me ut occidam Moysen] Desinite me occidere Moysen *M* • Desinite *add.* sinite *s.l.* *M* • inuocauit] uocet *M* • inuocauit *add.* Moyses *s.l.* *C* • dominum *add.* Deum *s.l.* *C*

suum quia ego timeo quod ille mutabit legem uestram et ostendet in terra destructionem.”

60 ^{28/27[25]} Et dixit Moyses: “Ego sum defensus a domino meo et uestro, a quolibet superbo qui non credit in diem iudicii.”

65 ^{29/28[26]} Et dixit quidam uir credens de seruis Pharaonis qui abscondebat credulitatem suam: “Sic uultis occidere uirum qui dicit quod: ‘Dominus meus est Deus’? Qui uenit ad uos cum declarationibus domini uestri. Et si ille est mendax, sibi ipsi mentietur; et si ille est uerax, super uos ueniet aliquid de eo quod ille promittit uobis, quia Deus non dirigit illum qui est peccator et mendax.

^{30/29[27]} O gens mea! Vos habeatis hodie regnum et estis uictores in terra, igitur quis nos [C 343] defendet a malo Dei si uenerit uobis?” Dixit Pharaon: “Ego non ostendam uobis nisi quod ego uideo et non dirigam uos nisi per uiam certam.”

70 ^{31/30[28]} Et dixit ille qui credidit: “O gens mea! Ego timeo super uos sicut diem ex praeteritis,

^{32/31[29]} et sicut ille castigauit gentem Noe, et Had, et Zamud,

^{33/-} et illos qui uenerunt post eos; Deus enim non uult damnum seruorum.

[M 473] ^{34/32[30]} O gens mea! Ego timeo super uos in die iudicii,

58 quia] quod *M* • quod *add. signum crucis s.l. M* • quod ille mutabit] ne deuiet *M* • mutabit *add. Moyses s.l. C* • ne deuiet *add. quod mutabit s.l. M* • ostendet] quod confirmet *M* • confirmet *add. apparebit s.l. M* || **59** destructionem] malitiam *M* • malitiam *add. destructio s.l. et in alio sic Ar. non leg. in mg. M* || **60** sum defensus a] defendor cum *M* • et *add. cum domino M* • a quolibet] ex omni *M* || **61** in diem iudicii] cum die rationis *M* • cum *add. in s.l. M* || **62** quidam uir] homo *M* • de seruis] ex gente *M* • qui *add. uir s.l. C* • abscondebat] tegebat *M sed tegebat add. abscondit s.l. M* || **63** Sic *add. An s.l. M* • uirum *add. Moysen s.l. C* • uultis occidere uirum qui dicit quod] occiditis hominem quia dicat *M* || **64** Qui] Iam *M* • ad uos] uobis *M* • domini *add. Dei s.l. C* • domini uestri *add. ex domino uestro s.l. M* • ille *add. Moyses s.l. C* || **65** si ille est mendax, sibi ipsi mentietur] mentiti estis super eum mendacium eius *M* • mentiti estis super eum *add. si esset mendax pro illo, erit s.l. M* • ille *add. Moyses s.l. C* • eo *add. poena s.l. C* • ille *add. [deu] Moyses s.l. C* || **66** ille est uerax, super uos ueniet aliquid de eo quod ille promittit uobis] essetis ueraces, accipietis uos partem illius quod estis uocati *M* • essetis ueraces *add. erit uerax s.l. M* • accipietis uos partem illius quod estis uocati *add. inueniet uos aliquid de quo promittet uobis s.l. M* • illum *om. M* • et *om. M* || **67** hodie] odie *C* • Vos habeatis hodie regnum] Vestrum est regnum hodie *M* • uictores] fortes *M* • et estis fortes *add. apprens s.l. M* || **68** nos defendet] roborat nos *M* • a malo *add. ex ira s.l. M* • si uenerit] quod uenit *M* • quod uenit uobis *add. si uenerit uobis s.l. M* • Ego *om. M* || **69** ostendam] monstram *M* • monstram *add. monstro s.l. M* • ego uideo] uidi *M* • dirigam] direxi *M* • per] ad *M* • certam] rectam *M* • rectam *add. bonitatis s.l. M* || **70** Et dixit ille qui credidit] Dixerunt illi qui crediderunt *M* • gens mea] gentes *M* • Ego timeo] Nos timemus *M* • Nos timemus super uos *add. Ego timeo pro uobis s.l. M* || **71** sicut diem ex praeteritis] simile in die factionum *M* • in die factionum *add. diei congregationum s.l. M* || **72** et sicut ille castigauit gentem] simile malo gentis *M* • malo *add. modo s.l. M* • Had] Agd *M* • Zamud] Thamud *M* || **73** illos qui uenerunt post eos] illorum ex post illos *M* • Deus enim non uult damnum seruorum] et non est Deus qui uelit iniuriare seruos *M* • seruos *add. sup. meos. (?) in mg. M* || **74** mea *om. M* • in die] diem *M* • iudicii *add. clamationis s.l. M*

75 ^{35/33} quando reuertemini retrorsum non habentes a Deo defensorem. Et ille quem Deus facit errare non habebit dilectorem.

^{36/34}[31] Et iam uenit ad uos Ioseph antea cum declarationibus, et non mansistis sine dubio de eo quod tradidit uobis donec mortuus est. Quando dixistis quod: ‘Non mitteret Deus post illum aliquem nuncium.’ Et sic faciet errare Deus illum qui est peccator mendax.

^{37/35}[32] Et illos qui disputant de aleis Dei sine ratione uenientem ad illos, quod est peccatum magnum apud Deum et apud credentes. Et sic sigillabit Deus super omnem cor superbi et peccatoris.”

85 ^{38/36}[33] Dixit Pharaos: “O Aman! Aedifica mihi unam turrim et fortasse perueniam ad portas,

^{39/37}[34] portas scilicet caelorum; et ascendam usque ad locum ubi est Deus Moysis, quia ego puto quod ille est mendax.”

^{40/-} Et sic uisum fuit pulchrum Pharaonis opus suum malum et posuit impedimentum in uia. Et non fuerunt insidiae eius nisi incisae.

90 ^{41/38}[35] Et dixit ille qui credidit: “O gens mea! Sequimini me et ego ducam uos per uiam salutis.

^{42/39}[36] O gens mea! Vita huius mundi est uana et alterius saeculi est domus perdurabilis.

75 retrorsum *add.* fugiendo *s.l. C* || **76** quando reuertemini retrorsum non habentes a Deo defensorem. Et ille quem Deus facit errare non habebit dilectorem] diem quo conuertemini. Et erit uobis iudicatum a Deo et quis defendet et qui errauerit apud Deum, igitur non erit ei director *M* • Et erit *add.* postergantes, non erit *s.l. M* • iudicatum *add.* defensor *s.l. M* • quis defendet et qui errauerit apud Deum *add.* quem deuiat Deus *s.l. M* || **77** Et *om. M* • ad uos] uobis *M* • antea] ex ante *M* • et non mansistis sine] Igitur cur estis inuoluti in *M* • Igitur cur estis inuoluti in *add.* et non monuistis de *s.l. M* || **78** tradidit uobis] uenit uobis cum eo *M* • donec *add.* quo is (?) *s.l. M* • Quando *om. M* • quod *om. M* || **79** mitteret] mittet *M* • illum *add.* Ioseph *s.l. C* • illum aliquem nuncium] eum nuntium *M* • Et *om. M* • faciet errare] deuiat *M* • illum *om. M* || **80** mendax] dubitans, suspiciosus *M* || **81** Et illos] Illi *M* • de aleis] in uersibus *M* • sine] absque *M* || **82** uenientem ad illos, quod est peccatum magnum] ueniet eis magnum peccatum *M* • apud credentes] circa illos qui crediderunt *M* • sigillabit] sigillat *M* • sigillabit *add.* ligabit *s.l. C* || **83** superbi et peccatoris] superbium, peccans *M* • peccans *add.* coactorem *s.l. M* || **84** Dixit Pharaos] Et dixit Pharaon *M* • Aman] Haman *M* • Aman *add.* scilicet, praefectus *s.l. C* • Aedifica] Operare *M sed* Operare *add.* Aedifica *s.l. M* • unam turrim] arcem *M* || **85** fortasse perueniam ad portas] ego consequor omnes causas *M* • portas *add.* [caeli] *s.l. C* • et ego consequor omnes causas *add.* ut applicem ad uias *s.l. M* || **86** portas scilicet] causas *M* • causas *add.* uias *s.l. M* • ascendam *add.* ego Pharaos *s.l. C* • usque ad locum ubi est Deus] ad dominum *M* || **87** quia] quod *M* • quod *add.* quare *s.l. M* • ille] is *M* || **89** uisum fuit pulchrum Pharaonis opus suum malum et posuit impedimentum in] decorabat Pharaon malum ex operibus suis et exturbabat a *M* • decorabat *corr.* decorabatur *s.l. M* • operibus suis *add.* opere eius *s.l. M* • exturbabat *add.* conturbauit *s.l. M* • uia *add.* scilicet, Dei *s.l. C* • fuerunt insidiae eius] erat dolus Pharaonis *M* • insidiae eius *add.* Pharaonis *s.l. C* • incisae] interruptio *M* || **90** ego ducam uos] dirigemini *M sed* et dirigemini *add.* ego autem dirigam uos *s.l. M* || **91** salutis] directam *M* • directam *add.* directionis seu bonitatis *s.l. M* || **92** mea *add.* [non est] *C* • huius mundi est uana et alterius saeculi] mundi huius bona et saeculum aliud *M* • bona *add.* est pauca *s.l. M*

- 43/40^[37] Et quicumque fecit peccatum, non erit remuneratus nisi secundum peccata
95 eius. [M 474] Et quicumque fecit bona opera, siue masculus siue faemina, cum sint
credentes, illi intrabunt in paradisum et erunt nutriti in illo sine numero.
- 44/41^[38] O gens mea! [C 344] Ego nihil aliud facio nisi uocare uos ad salutem et uos
uocatis me ad ignem?
- 45/42^[39] Vocantes me ut ego non credam in Deum et ut blasphemem in illum sine
100 scientia quam ego habeo. Et ego uoco uos ad gloriosum, parentem.
- 46/43^[40] Non est culpa quia uocatis me ad illum, qui non clamat in hoc mundo nec in
alio; conuersio enim nostra erit ad Deum et peccatores sunt uicini ignis.
- 47/44^[41] Et adhuc recordabimini huius quod ego dico uobis, et ego dimitto negocium
meum Deo quia Deus uidet homines.”
- 48/45^[42] Et liberauit illum a peccatis quae illi ordinauerunt et fuit determinata genti
105 Pharaonis poena mala.
- 49/46^[43] In igne per quem mittebant mane et uesperis. Et in die iudicii: “O gens
Pharaonis! Intrate in fortem poenam!”
- 50/47^[44] Et quandoque sperabunt in igne, et dicent humiles illis qui fuerunt superbi:

94 Et *add. signum crucis s.l. M • quicumque fecit] qui faciet M || 95 non erit remuneratus nisi secundum peccata eius] igitur satis fiet ei nisi simile sibi M • satis fiet ei nisi add. non remunerabitur nisi s.l. M • sibi add. eius s.l. M • quicumque fecit bona opera] qui faciet opera sancta M • siue masculus siue] ex mare aut M || 96 cum sint credentes] et is est credens M • et is est credens add. credendo s.l. M • illi intrabunt in] igitur ii ingredientur M • et erunt nutriti in illo sine] nutrimenta in eo absque M • numero add. computo s.l. M || 97 O] Et, o M • nihil aliud facio nisi uocare uos ad salutem] uoco uos ad saluationem M • Ego uoco uos add. Quid est mihi, uoco uos s.l. M • uos om. M || 99 Vocantes] Vocatis M • Vocantes add. uos s.l. C • ego om. M • in Deum] cum Deo M • cum add. in s.l. M • ut blasphemem in illum sine] blasphemarem cum eo quod non est mihi cum eo M • cum2 add. in s.l. M || 100 quam ego habeo om. M • Et om. M • parentem] indulgentem M || 101 culpa add. dubium s.l. M • quia] cui M • illum] eum M • illum add. idolum s.l. C || 102 qui non clamat in hoc mundo nec in] non est ei uocatio in mundo hoc neque in saeculo M • alio add. quod M • conuersio add. in iudicio s.l. C • quod conuersio add. et reuersio s.l. M • enim om. M • erit] est M • sunt] ii erunt M • ii erunt uicini add. sunt socii s.l. M || 103 adhuc] etiam M • huius om. M • ego dico uobis] dico uobis ego M || 104 et ego dimitto negocium meum Deo quia Deus uidet homines] compleo mandatum Dei uidentis cum seruis M • compleo mandatum Dei uidentis cum seruis add. relinquam rem meam Deo, quod Deus uidentis est seruus s.l. M || 105 liberauit add. Deus s.l. C • illum add. hominem credentem s.l. C • illum a peccatis quae illi ordinauerunt] eum Deus ex peccatoribus et ex eorum dolis M • peccatoribus et ex eorum dolis add. peccatis de quibus defradauerunt s.l. M || 106 fuit determinata genti Pharaonis poena mala] aptauit cum gente Pharaonis mala poena M • aptauit cum gente add. circuit familiam s.l. M || 107 mittebant] misibant (?) C • In igne per quem mittebant mane et uesperis] Ignis est paratus super eos in matutinis et uesperis M • est paratus super eos add. recipientur super eum s.l. M • iudicii] quo oriatur hora M • oriatur add. surget s.l. M || 108 O gens Pharaonis! Intrate in fortem] “Intrate” genti Pharaonis “in fortiorem M || 109 quandoque sperabunt] quando stabunt disputando M • humiles] debiles M • superbi add. quod M • superbi add. [nonne] C • quod add. signum crucis s.l. M*

- 110 “Nos secuti fuimus uos, igitur potestis excusare a nobis aliquam partem ignis.”
^{51/48}[45] Dicent superbi: “Nos omnes sumus intus quia Deus iudicauit iam inter homines.”
^[M 475] ^{52/49}[46] Et dicent illi qui sunt in igne ad custodes inferni: “Rogate dominum uestrum ut releuet a nobis unam diem solam poenae!”
- 115 ^{53/50}[47] Dicent: “Nonne uenerunt ad uos nuncii cum declarationibus?” Dixerunt: “Vtique.” Dixerunt: “Igitur rogate!” Quia preces incredulorum sunt in errore.
^{54/51}[48] Nos enim defendemus nuncios nostros et credentes in uita huius mundi et in die qua surgent testes.
^{55/52}[49] In qua die non proderunt iniuriantibus excusationes suae, qui erunt maledicti et habebunt malum saeculum.
- 120 ^{56/53}[50] Et dedimus Moysi uiam et fecimus heredes filios Israel scripturae,
^{-/54} quae est uia et admonitio pro prudentibus.
^{57/55}[51] Igitur habe patientiam quia promissio Dei est uera, et pete ueniam [C 345] pro peccato tuo, et lauda laudibus domini tui mane et uesperis.
- 125 ^{58/56}[52] Illi autem qui disputant de aleis Dei sine ratione quam illi habeant, non est in cordibus eorum nisi superbia quam non apprehendent. Igitur defende te cum Deo

110 secuti fuimus] fuimus insequentes *M* • igitur *add.* utrum *s.l.* *M* • potestis excusare a nobis aliquam partem] uos meritis plusquam nos ex poena *M* • meritis plusquam nos *add.* eritis prudentiores nobis *s.l.* *M* || **111** Dicent] Dixerunt illi qui fuerunt *M* • superbi *add.* quod *M* • intus] in eo *M* • quia] Et quod *M* • iudicauit iam] iudicabit *M* || **112** homines] seruos *M* || **113** dicent] dixerunt *M* • dicent *add.* [custodes] *s.l.* *C* • ad custodes] thesaurario *M* • thesaurario *add.* custodibus *s.l.* *M* • Rogate] Roga *M* || **114** dominum *add.* Deum *s.l.* *C* • uestrum] tuum *M* • releuet] auferat *M* • auferat *add.* alleuet *s.l.* *M* • unam diem solam poenae] die aliquo poenam *M* • aliquo *add.* uno *s.l.* *M* || **115** Dicent] Dixerunt *M* • Dicent *add.* custodes inferni *s.l.* *C* • Nonne] Et non *M sed* Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* • nuncii] nuntii uestri *M* • Dixerunt *add.* peccatores *s.l.* *C* || **116** Vtique] Ita *M* • Dixerunt *add.* custodes *s.l.* *C* • rogate *add.* increduli *s.l.* *C* • Quia preces incredulorum sunt in errore] Et non est rogatio incredulorum nisi iniuria *M* • iniuria *add.* in errore *s.l.* *M* || **117** Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Nos enim] Et nos *M* • nuncios] nuntios *M* • credentes] et illos qui crediderunt *M* • et *om.* *M* || **118** qua surgent] in quo insurgent *M* • surgent testes *add.* in iudicio *s.l.* *C* || **119** qua die] die quo *M* • proderunt] proderint *CM* • proderint *corr.* proderit *s.l.* *M* • iniuriantibus] iniuriatoribus *M* • excusationes *corr.* excusatio *s.l.* *M* • suae] eorum *M* || **120** qui erunt maledicti et habebunt malum saeculum] pro eis erit maledictio et pro eis erit mala domus *M* || **121** Et dedimus] Iam dedimus nos *M* • uiam *add.* ductionem *s.l.* *M* • fecimus heredes filios Israel scripturae] dedimus haereditare filiis Israel scripturam *M* • scripturae *add.* legis *s.l.* *C* || **122** quae est uia et admonitio] uiam et admonitionem *M* • uiam *add.* ductio *s.l.* *M* • prudentibus] iis qui sunt prudentes *M* • iis qui sunt prudentes *add.* sociis intellectuum *s.l.* *M* || **123** habe *add.* Machoma *s.l.* *C* • quia promissio] quod promissum *M* • quod *add.* quare *s.l.* *M* • uera] ueruum *M* || **124** pro] de *M* • lauda laudibus domini tui mane et uesperis] sanctifica cum laude dominum tuum in sero et in mane *M* • mane *add.* matutinis *s.l.* *M* || **125** Illi autem] Et illi *M* • de aleis] in uersibus *M* • sine] absque *M* • quam illi habeant *om.* *M* || **126** in cordibus eorum] eis in cordibus suis *M* • non est eis *add.* quae uenit eis, non est *s.l.* *M* • quam *add.* rationem *s.l.* *C* • quam non apprehendent] Non ii applicabunt ibi *M* • ibi *add.* ei *s.l.* *M*

quia ille est auditor et uidens.

^{59/57}[53] Creatio caelorum et terrae est maior quam creatio hominum, sed plures hominum nesciunt.

130 ^{60/58}[54] Et non erunt aequales caecus et qui habet uisum, et illi qui crediderunt et fecerunt bona opera et ille qui est peccator; et parum eritis admoniti.

[M 476] ^{61/59}[55] Hora enim est uentura sine aliquo dubio, sed plures hominum non credunt.

135 ^{62/60}[56] Et dixit dominus uester: “Clamate ad me et ego respondo uobis; quia illi qui superbierunt in adoratione mea, intrabunt omnes in infernum.”

^{63/61}[57] Deus est ille qui posuit uobis noctem pro quiete uestra et diem clarum, quia Deus habet bonitatem super homines, sed plures hominum sunt ingrati.

^{64/62}[58] Ille est Deus uester, creator omnium, nullus est deus nisi ille. Igitur quare uultis mentiri?

140 ^{65/63}[59] Et similiter mentiti sunt illi qui non crediderunt in aleas Dei et falsificauerunt.

^{66/64}[60] Deus est ille qui posuit uobis terram in sedem et caelum in uelamentum. Et formauit uos et ornauit formam uestram, et nutriuit uos bonis; ille est dominus

127 quia ille] et is *M* • et *om. M* || **128** Creatio] Certe quod creatio *M* • sed] uerum *M* || **129** hominum] ex hominibus *M* || **130** erunt aequales] aequantur *M* • qui habet uisum] uidens *M* • crediderunt] credent *M* || **131** fecerunt bona opera et ille qui est peccator] operabuntur sancte cum peccatore *M* • et parum eritis] Et non obliuiscuntur, igitur pauci sunt quando sunt *M* • cum peccatore. Et non obliuiscuntur *add.* Hoc non extant in textu arabico *s.l. M* • igitur pauci sunt quando *add.* paruum est quod *s.l. M* • admoniti *add.* uos increduli *s.l. C* || **132** Hora enim] Et quod hora *M* • Hora *add.* iudicii *s.l. C* • Et quod *add.* Certe *s.l. M* • sine aliquo dubio] et non est *dubium* in ea *M* • et *add.* *signum crucis s.l. M* • sed] uerum *M* || **133** credunt] sunt credentes *M* || **134** Et *om. M* • Clamate ad] Rogate *M* • ad me *add.* uos mauri *s.l. C* • ego *add.* Deus *s.l. C* • ego respondo] respondebo *M* • respondebo uobis *add.* exaudiam uos *s.l. M* • quia] Et *M* • Et *add.* Ecce *s.l. M* || **135** superbierunt in adoratione mea] sunt superbi propter seruitutem meam *M* • intrabunt omnes in infernum] igitur etiam ingredientur infernum omnes *M* • omnes *add.* *dubium s.l. M* || **136** uobis *add.* hominibus *s.l. C* • pro quiete uestra] ut quiescatis in ea *M* • clarum] ut negociaremini *M* • ut negociaremini *add.* uidendo *s.l. M* • quia] Et *M* • Et *add.* Ecce *s.l. M* || **137** habet bonitatem] est bonitatis *M* • bonitatis *add.* socius gratiae *s.l. M* • sed] uerum *M* • sunt ingrati] non sunt grati *M* || **138** Ille] Hic *M* • creator *add.* dominus *s.l. M* • omnium] omnis rei *M* • nullus] non *M* • deus] dominus is *M* • ille] is *M* || **139** uultis *add.* increduli *s.l. C* • quare uultis mentiri] cur estis mendaces *M* || **140** Et similiter] *Sic etiam M* • etiam mentiti sunt *add.* depromittentur (?) *s.l. M* • aleas Dei *add.* uersus Alcorani *s.l. C* || **141** non crediderunt in aleas Dei et falsificauerunt] fuerunt cum miraculis Dei negantes *M* • cum *add.* in *s.l. M* || **142** posuit *add.* pro *M* • in *om. M* • sedem *add.* firmamentum *s.l. M* • in uelamentum] tegmen *M* • tegmen *add.* aedificium *s.l. M* || **143** uos *add.* homines *s.l. C* • ille *add.* Deus *s.l. C* • formauit uos et ornauit formam uestram, et nutriuit uos bonis; ille est] figurauit uobis cum pulchiori figurarum uestrarum, et dat nutrimentum uobis ex meliori; hic est Deus *M* • figurauit uobis cum pulchiori figurarum uestrarum *add.* formauit uos et benefecit formas uestras *s.l. M* • dat nutrimentum uobis *add.* nutrit uos *s.l. M* • meliori *add.* bonis *s.l. M*

uester. Igitur iam benedictus est Deus, dominus nationum!

145 ^{67/65}[61] Ille est uiuus, non est deus absque eo. Igitur adorate illum catholice qui habet legem. Laudatus sit Deus, dominus nationum!

^{68/66}[62] Dic tu: “Mihi prohibitum est adorare illa quae uos inuocatis sine Deo, quia ad me uenerunt declarationes domini mei. Et mihi praeceptum est ut essem maurus domino nationum.”

150 [M 477] ^{69/67}[63] Ille est qui creauit uos de terra, et postea de spermate, et postea ex uermiculo, et postea fecit uos ingredi, et postea peruenietis ad [C 346] tempus uestrum, et postea eritis senex, et ex uobis aliqui morientur antea et peruenietis ad tempus nominatum. Et fortasse eritis prudentes.

155 ^{70/68}[64] Ille est qui resuscitabit et dabit uitam; et quando determinat aliquid, ipse dicet: “Fiat!” et factum est.

^{71/69}[65] Nonne uidisti illos qui disputant de aleis Dei, quomodo sunt peccatores?

^{72/70}[66] Qui negauerunt librum et ea cum quibus misimus nostros nuncios et adhuc illi scient!

^{73/71}[67] Quando catenae sint positae in collis suis et funes,

144 Igitur iam benedictus est] Et laudatus sit M || **145** Ille] Hic M • Ille *add.* Deus *s.l.* C • deus absque eo] dominus nisi is M • adorate *add.* uos homines *s.l.* C || **146** adorate illum catholice qui habet legem] rogate eum, catholice eum in lege M • legem *add.* ueram *s.l.* C • catholice eum in lege *add.* purificando ei legem *s.l.* M • Laudatus sit Deus, dominus] Et laus Deo, domino M || **147** tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • illa *add.* idola *s.l.* C • uos *add.* Corascitae *s.l.* C • Mihi prohibitum est adorare illa quae uos inuocatis sine] Ego defendor ut adorem eos quod uocatis absque M • defendor *add.* prohibitus sum *s.l.* M || **148** declarationes *add.* Alcorani *s.l.* C • quia ad me uenerunt declarationes domini mei] quando mihi declaratio est ex domino meo M • quando *add.* postquam *s.l.* M • mihi *add.* Machomae *s.l.* C • mihi praeceptum est] est praeceptum mihi M • essem] sim M || **149** sim maurus *add.* paream *s.l.* M || **150** Ille] Is M • Ille *add.* Deus *s.l.* C • est *add.* ille M • de] ex M • et *om.* M • de spermate] ex gutta M • et *om.* M || **151** uermiculo] frustra M • et *om.* M • fecit (?) C • fecit uos ingredi] eduxit uos pueros M • ingredi *add.* de uentre *s.l.* C • et *om.* M || **152** peruenietis ad tempus uestrum, et] applicuit uobis uirilitatem M • applicuit uobis *add.* applicuistis *s.l.* M • eritis senex] fuistis senes M • fuistis *add.* eritis *s.l.* M • antea *add.* senectutem *s.l.* C • aliqui morientur antea et peruenietis] est qui moritur ex ante quod applicetis, est M • moritur *add.* completur *s.l.* M • quod *add.* et ut *s.l.* M • est *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **153** nominatum *add.* determinatum *s.l.* C • nominatum. Et fortasse eritis] constitutum ut sitis uos M • tempus constitutum *add.* terminum nominatum *s.l.* M || **154** Ille] Hic M • Ille *add.* Deus *s.l.* C • est *add.* ille M • resuscitabit et dabit uitam] dat uitam et dat mortem M • et quando determinat] Cum uult iudicare M • uult iudicare aliquid *add.* iudicauit aliquam rem *s.l.* M || **155** ipse dicet: “Fiat!” et factum est] igitur is dicit ei: “Sis!” Et statim sit M || **156** uidisti] uidet M • uidisti *add.* Machoma *s.l.* C • illos *add.* Corascitas *s.l.* C • disputant de aleis] disputauerunt in miraculis M • quomodo] igitur ii M || **157** librum *add.* Alcoranum *s.l.* C • misimus *add.* nos Deus *s.l.* C || **158** Qui negauerunt librum et ea cum quibus misimus nostros nuncios et adhuc illi] Illi qui mentiti sunt cum scriptura, et non misimus nos cum ea nuntios nostros, igitur et M • cum *add.* in *s.l.* M • non *add.* in quo *s.l.* M • scient *add.* finem *s.l.* C || **159** Quando] Et quando M • Et *add.* *signum crucis* *s.l.* M • catenae] cathenae C • cathenae *add.* in inferno *s.l.* C • catenae *add.* uinacula *s.l.* M • sint positae] erunt M • collis] collibus M • funes] stridores M • stridores *add.* catenae *s.l.* M

- 160 ⁻⁷² et illi erunt proiecti in inferno et postea in igne erunt incensi.
^{74/73[68]} Et postea fuit dictum ad illos: “Vbi sunt ea quibus blasphemastis
⁻⁷⁴ sine Deo?” Dixerunt: “Illa fecerunt nos errare, sed non inuocauimus prius
aliquid.” Et sic faciet Deus errare incredulos.
^{75[69]} “Hoc est quia laetati estis in terra iniuste et quia gauisi estis.
- 165 ^{76[70]} Intrate portas inferni perpetui! Et mala habitatio est superbis.”
^{77[71]} Igitur habe patientiam quia promissio Dei est uera. Et aut ostendam tibi
partem promissionis eorum aut faciam te mori. Igitur ad nos reuertentur.
[M 478] ^{78[72]} Et misimus nuncios ante te; ex illis fuerunt aliqui quos declarauimus
tibi, et ex illis fuerunt aliqui quos non declarauimus tibi. Et non fuit datum alicui
170 nuncio ut ueniret cum miraculo nisi per uoluntatem Dei. Igitur quando uenit
mandatum Dei, fuit iudicatum cum ueritate et perdiderunt tunc mendaces.
^{79[73]} Deus est ille qui constituit uobis pecora ut ascendatis super aliqua eorum et ut
comedatis aliqua eorum.
^{80[74]} Et habetis in illis utilitatem, et habetis in illis rem necessariam in cordibus

160 illi erunt proiecti] eiicient eos *M* • et eiicient eos *add.* trahentur *s.l.* *M* • in *add.* [igne] *C* • et *om.* *M* • erunt incensi] habitabunt *M* • habitabunt *add.* ligabuntur *s.l.* *M* || **161** Et *om.* *M* • ad illos] eis *M* • illos *add.* incredulos *s.l.* *C* • ea *add.* idola *s.l.* *C* • ea quibus blasphemastis] quos uos blasphemastis *M* • blasphemastis *add.* participastis *s.l.* *M* || **162** sine] absque *M* • Dixerunt *add.* idolatrae *s.l.* *C* • Illa *add.* idola *s.l.* *C* || **163** Illa fecerunt nos errare, sed non inuocauimus prius aliquid] Errauimus nos, certe non fuimus uocati ex ante in re aliqua *M* • Errauimus nos *add.* Dispersi sunt a nobis *s.l.* *M* • certe *add.* imo *s.l.* *M* • uocati *add.* uocantes *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • faciet Deus errare] deuiat Deus *M* || **164** quia laetati] pro eo quod uos gauisi *M* • iniuste] absque ueritate *M* • gauisi (?) *C* • quia gauisi estis] pro eo quod uos fuistis gaudentes *M* • gaudentes *add.* spatiati estis *s.l.* *M* || **165** Intrate] Introite per *M* • Intrate *add.* increduli *s.l.* *C* • perpetui] in aeternum in eo *M* *sed* in aeternum *add.* perpetui *s.l.* *M* • Et mala habitatio est] Malam habitationem pro *M* || **166** habe *add.* Machoma *s.l.* *C* • quia promissio] quod promissum *M* • quod *add.* quare *s.l.* *M* • uera] ueritas *M* • Et aut ostendam] Igitur demonstrabo *M* • ostendam *add.* Deus *s.l.* *C* • demonstrabo *corr.* demonstrabimus *s.l.* *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* || **167** partem promissionis eorum] aliquid quod promisimus illis *M* • eorum *add.* incredulorum *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • faciam te mori] occidam te *M* • occidam *add.* complebimus *s.l.* *M* • nos *add.* Deum *s.l.* *C* • reuertentur *add.* in iudicium *s.l.* *C* || **168** Et *add.* iam *M* • misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • nuncios] nos nuntios ex *M* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • illis *add.* nunciis *s.l.* *C* || **169** ex illis fuerunt aliqui quos declarauimus tibi] et eos declarauimus nos super te *M* • et eos declarauimus nos super te *add.* ex eis quem narrauimus tibi *s.l.* *M* • declarauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • ex illis fuerunt aliqui quos non declarauimus tibi] eos non declarauimus super te *M* • declarauimus super te *add.* ex eis quem narrauimus tibi *s.l.* *M* || **170** datum alicui nuncio] nuntio *M* • per uoluntatem] cum uoluntate *M* • Igitur] et *M* || **171** mandatum] praeceptum *M* • mandatum Dei *add.* diei iudicii *s.l.* *C* • mendaces] falsi *M* • tunc falsi *add.* ibi falsificatores *s.l.* *M* || **172** Deus] Et Deus *M* • ille *om.* *M* • constituit] posuit *M* • pecora *add.* animalia *s.l.* *C* • pecora *add.* bestias *s.l.* *M* • super aliqua *add.* sicut camellos *s.l.* *C* • ascendatis super aliqua eorum] equitetis ex eis *M* || **173** ut comedatis aliqua eorum] ex eis ut manducetis *M* || **174** habetis in illis utilitatem] uobis est in eo utile *M* • eo *add.* eis *s.l.* *M* • illis *add.* pecoribus et iumentis *s.l.* *C* • habetis in illis rem necessariam] ut acquiratis super ea necessitatem *M*

175 uestris; et super illa et super naues ascendetis.

⁸¹[75] Et ille ostendet uobis miracula sua, [C 347] igitur qualia miracula Dei uos negabitis?

180 ⁸²[76] Et non ambulauerunt per terram ut uiderent qualis fuit castigatio illorum qui fuerunt prius? Qui fuerunt robustiores illis fortitudine et persecutione in terra. Et non profuit illis illud quod ipsi lucrati sunt.

⁸³[77] Et postquam uenerunt illos nuncii sui cum declarationibus, gauisi sunt in eo quod habebant illi ex scientia, et fuit determinatum illis quod ipsi exprimauerunt.

⁸⁴[78] Et ut uiderunt poenam illatam a nobis, dixerunt: “Nos credimus in Deum solum et non credimus in id quod ipsi blasphemauerunt.”

185 ⁸⁵[79] Et non fuit credulitas illorum ut prodesset illis quia uiderunt poenam nostram et legem Dei in iis qui transierunt ex seruis suis. Et perierunt tunc increduli.

175 illa] eas *M* • illa *add.* iumenta *s.l.* *C* • ascendetis] fertis *M* || **176** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille ostendet] demonstrat *M* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • qualia miracula] cur ex miraculis *M* • cur ex miraculis *add.* quod miraculum *s.l.* *M* • uos *add.* increduli *s.l.* *C* || **177** uos negabitis] estis negantes *M* || **178** ambulauerunt] itis *M* • ambulauerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • Et non itis *add.* Nonne iuerunt *s.l.* *M* • ut uiderent qualis fuit] et uidetis quomodo est *M* • et uidetis *add.* ut uiderent *s.l.* *M* || **179** illorum qui fuerunt prius] eorum ex ante uos *M* • est castigatio eorum ex ante uos *add.* fuit finis illorum qui fuerunt ante eos *s.l.* *M* • Qui fuerunt robustiores illis fortitudine et persecutione] Plusquam uos et fortes in uiribus et doni *M* • fortes *add.* fortiores *s.l.* *M* • doni *add.* in uestigiis *s.l.* *M* || **180** Et non profuit illis illud quod ipsi lucrati sunt] Non abstulit ex eis quod ii acquisiuerunt *M* • abstulit ex eis *add.* proderit eis *s.l.* *M* || **181** postquam] quando *M* • illos nuncii] iis nuntii *M* • declarationibus *add.* et *M* • in eo] cum *M* || **182** habebant illi] habent hi *M* • fuit *add.* circuit *s.l.* *M* • determinatum illis] constitutum eis *M* • eis *add.* eos *s.l.* *M* • ipsi exprimauerunt] fuerunt de eo derisores *M* || **183** Et ut] Igitur cum *M* • illatam a nobis] nostram *M* • nobis *add.* Deo *s.l.* *C* • Nos *om.* *M* || **184** in Deum solum] cum Deo solo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • non credimus *add.* negamus *s.l.* *M* • id *add.* idola *s.l.* *C* • in id quod ipsi blasphemauerunt] quod nos cum eo blasphemabamus *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • blasphemabamus *add.* participauimus *s.l.* *M* || **185** credulitas illorum ut prodesset illis quia] utile eorum credulitati eorum quando *M* • fuit utile eorum *add.* profuit eis *s.l.* *M* • credulitati *corr.* credulitas *s.l.* *M* • quando *add.* postquam *s.l.* *M* • nostram *add.* a nobis illatam *s.l.* *C* || **186** et *om.* *M* • legem *add.* usum *s.l.* *M* • in iis qui transierunt] illam quam dedit praeteritis *M* • quam dedit praeteritis ex *add.* quae transiit in *s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* • perierunt] perdiderunt *M*

[M 479] <CAPVT XLI>

Capitulum quartum, de Declarationibus, in Meccha, continet 53 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Ha.M.

⁻² Delatus a pio et clemente

5 [²]/³ liber huius aleae fuerunt declaratae in libro Alcorano Arabico pro gente sciente.

[³]/⁴ Annunciator admonitor, et recesserunt plures illorum et illi non audiunt.

[⁴]/⁵ Et dixerunt: “Corda nostra errauerunt in eo ad quod uocatis nos, et in auribus nostris est grauitas, et inter nos et te est uelamen. Igitur fac quia nos quoque facimus.”

10 [⁵]/⁶ Dic tu: “Ego sum uir sicut uos. Et reuelatum est mihi quod Deus uester est unus

1 Capitulum quartum de Declarationibus] Caput de Declaratione *M* • Declaratione *add.* in alio codice erat *Ar. non leg. in mg. M* • Meccha] Mecha *M* • continet 53] in eo tres et 50 *M* • uersus *add.* in alio dicebantur esse 52 tantum neque plures hic scripti sunt, sed reperi reuera esse *in mg. M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Ha] *Z M* || **4** Delatus *add.* liber Alcorani *s.l. C* • Delatus a pio et clemente] Detulit pius, misericors *M* • clemente *add.* Deo *s.l. C* • Detulit pius, misericors *add.* Descensio misericordis, pii *s.l. M* || **5** aleae *add.* uersus Alc<orani> *s.l. C* || **6** liber huius aleae fuerunt declaratae in libro Alcorano Arabico pro gente sciente] librum declaratum, uersibus eius Alcoranum Arabicum, pro gentibus ut sciant *M* • librum *corr.* libri *s.l. M* • declaratum *corr.* declaratur *s.l. M* • uersibus *corr.* uersus *s.l. M* • ut sciant *add.* scientibus *s.l. M* • Annunciator admonitor] Adnuntiatorem et admonitorem *M* • Adnuntiatorem *corr.* Annuntiatorem *s.l. M* • illorum] eorum *M* • illorum *add.* Corascitarum *s.l. C* • illi] ii *M* • audiunt] audierunt *M* || **7** dixerunt *add.* increduli *s.l. C* • nostra *add.* [sunt errata] *C* • errauerunt in eo ad] sunt clausa de eo *M* • clausa *add.* in absconditis *s.l. M* • quod *add.* scilicet, credere in Machoma *s.l. C* • nos *add.* ad eum *M* || **8** est grauitas] clausura *M* • grauitas *add.* ut non audiamus Alcoranum *s.l. C* • clausura *add.* surditas *s.l. M* • nos *add.* incredulos *s.l. C* • et *add.* inter *M* • te *add.* Machoma *s.l. C* • est *om.* *M* • fac *add.* quod potes *s.l. C* || **9** quia nos quoque facimus] quod nos faciemus *M* • facimus *add.* quod poterimus *s.l. C* • quod nos faciemus *add.* quare sumus factores *s.l. M* || **10** tu *add.* Machoma *s.l. C* • Ego] Quoad me *M sed* Quoad me *add.* ego *s.l. M* • uir sicut uos] persona similis uobis *M* • uos *add.* Corascitae *s.l. C* • Et reuelatum est] Fuit reuelatum *M* • Deus] dominus *M*

solus Deus. Igitur estote recti ad illum et petite ueniam ab illo, et uae blasfemantibus!

[6]/7 Illi qui non soluunt decimas sunt increduli in alio saeculo.

15 [7]/8 Et illi qui crediderunt et fecerunt bona opera, habebunt praemium sine improperatione.”

[8]/9 Dic tu: “Vos non creditis in illum qui creauit caelos et terram duobus diebus et ponunt illi inimicos? Qui est dominus nationum.

[M 480] [9]/10 Et posuit in illa [C 348] montes desuper et benedixit in illa partibus suis in quattuor diebus aequalibus pro interrogantibus.”

20 [10]/11 Et postea sedit in caelo cum esset quasi fumus et dixit illi et terrae: “Venite obedientes uel inobedientes.” Et dixerunt: “Nos uenimus obedientes.”

[11]/12 Et distinxi septem caelos duobus diebus, et mandauit in quolibet caelo mandatum suum, et ornauius caelum mundi stellis et custodibus; et ista est potestas gloriosi iudicis.

25 [12]/13 Et si illi recesserint, igitur dic tu: “Ego ostendam uobis poenam sicut poenam Had et Zamud.”

11 unus solus Deus] dominus unus *M* • estote recti ad illum] haerete ei *M* • illum *add.* Deum *s.l.* *C* • illo] eo *M* || **12** et uae blasfemantibus] uah pro blasphematoribus *M* • blasfemantibus *add.* idolatris *s.l.* *C* • blasphematoribus *add.* participantibus *s.l.* *M* || **13** Illi] illis *M* • decimas *add.* et *M* • decimas *add.* censum *s.l.* *M* • increduli in alio saeculo] cum saeculo alio ii increduli *M* • saeculo] saeculi *C* • alio saeculi *add.* die iudicii *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **14** crediderunt] sunt credentes *M* • fecerunt bona opera] operantur sancte *M* || **15** habebunt praemium sine improperatione] ii habebunt mercedem innumerabilem *M* • mercedem innumerabilem *add.* praemium improperatum *s.l.* *M* || **16** tu *om.* *M* • Vos] Et uos *M* • Et *add.* An *s.l.* *M* • in illum] cum illo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • caelos et *om.* *M* • terram *add.* in *M* || **17** illi *add.* [idola] *s.l.* *C* • ponunt illi inimicos] posuerunt ei inimicum *M* • inimicos *add.* idola *s.l.* *C* • posuerunt *add.* ponitis *s.l.* *M* • inimicum *add.* pares *s.l.* *M* • Qui] Hic *M* • dominus *add.* Deus *s.l.* *C* || **18** illa] ea *M* • illa *add.* terra *s.l.* *C* • desuper] super eam *M* • illa] ea *M* || **19** partibus suis in quattuor diebus aequalibus pro interrogantibus.”] et compleuit in ea nutrimenta sua quatuor diebus.” Simile est pro interrogationibus. *M* • compleuit *add.* ordinauit *s.l.* *M* || **20** Et *om.* *M* • sedit *add.* Deus *s.l.* *C* • esset *add.* caelum *s.l.* *C* • caelo cum esset quasi] caelis, ii erant *M* • sedit in caelis *add.* ascendit ad caelum *s.l.* *M* • ii erant *add.* fuit *s.l.* *M* • dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • illi] ei *M* • illi *add.* caelo *s.l.* *C* • Venite *add.* ad me *M sed* ad me *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **21** obedientes *add.* Deo *s.l.* *C* • uel inobedientes] aut coacti *M* • Et *om.* *M* • dixerunt *add.* caeli et terrae *s.l.* *C* • Nos] Hae *M* • obedientes *add.* Deo *s.l.* *C* || **22** Et distinxi] Et ordinauius in eis *M* • distinxi *add.* ego Deus *s.l.* *C* • ordinauius in eis *add.* determinauius eos *s.l.* *M* • caelos *add.* in *M* • mandauit *add.* Deus *s.l.* *C* • mandauit in quolibet] aptauius in unoquoque *M* • aptauius *add.* reuelauit *s.l.* *M* || **23** mandatum] ordinem *M* • ornauius] decorabimus *M* • ornauius *add.* nos Deus *s.l.* *C* • decorabimus *corr.* decorauimus *s.l.* *M* • mundi] ex mundo cum *M* • ex mundo *add.* propinquum *s.l.* *M* • custodibus] custodit *M* • custodibus *add.* angelorum *s.l.* *C* • stellis, et custodit *add.* lampis propter custodiam *s.l.* *M* || **24** et ista est potestas] Hic est ordo *M* || **25** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • Et si illi recesserint] Igitur si recesserunt *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu *om.* *M* || **26** ostendam uobis poenam sicut poenam Had et Zamud] admonebo uos cum poena simili poena Agd et Thamud *M* • admonebo *corr.* admonui *s.l.* *M* • cum poena *add.* uociferatione *s.l.* *M* • poena *add.* uociferatione *s.l.* *M*

^{13/14} Quando uenerunt ad illos nuncii praesentes et praeteriti: “Vt non adorassetis nisi Deum.” Dixerunt: “Si dominus noster uoluisset illae, detulisset angelos. Nos enim sumus increduli in eo ad quod fuistis uos missi.”

30 ^{14/15}^[13] Had enim superbiuit in terra iniuste et dixerunt: “Quis est fortior nobis?” Et non uiderunt quod Deus est ille qui creauit illos, qui est fortior illis? Et negauerunt aleas nostras.

35 ^{15/16}^[14] Igitur nos misimus super illos uentos robustos in diebus malis ut faciamus illos gustare poenam ignominiosam uitae huius saeculi. Et poena alterius saeculi est maioris ignominiae, et illi non erunt defensi.

^{16/17}^[15] Et Zamud quoque direximus, et concupierunt caecitatem [*M* 481] magis quam esse directos in uia. Et apprehendit illos castigatio poenae crudelis pro eo quod illi fecerunt.

^{17/18}^[16] Et liberauimus illos qui crediderunt et fuerunt iusti.

40 ^{18/19}^[17] In die qua congregabo inimicos Dei in igne successiue

^{19/20}^[18] quousque ueniant et testificent contra illos auditus eorum, et uisus eorum, et

27 ad illos nuncii praesentes et praeteriti] eis nuntii inter manus suas et post eos, et quod *M* • et quod *add.* ut *s.l.* *M* • Vt non adorassetis] Non adorarent *M* • adorassetis *add.* scilicet, dicendo *s.l.* *C* • adorarent *corr.* adoraretis *s.l.* *M* || **28** Dixerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • Nos *add.* iudicii *s.l.* *C* || **29** uos *add.* increduli *s.l.* *C* • dominus noster uoluisset illae, detulisset angelos. Nos enim sumus increduli in eo ad quod fuistis uos missi] uellet dominus noster, descenderent angeli, igitur nos de eo quod estis missi cum eo non credimus *M* • descenderent angeli *add.* faciet descendere angelos *s.l.* *M* || **30** Had *add.* gens *s.l.* *C* • Had enim superbiuit] Quoad Agd, igitur superbierunt *M* • iniuste] absque ueritate *M* • nobis *add.* in uiribus *M* || **31** uiderunt] uidetis *M* • Et non uidetis *add.* Nonne uiderunt *s.l.* *M* • est *om.* *M* • illos] eos *M* • qui] is *M* • illis] eis in uiribus *M* || **32** negauerunt aleas nostras] fuerunt cum miraculis nostris negantes *M* • aleas nostras *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • cum miraculis *add.* in uersibus *s.l.* *M* || **33** Igitur nos] Et *M* • illos *add.* incredulos *s.l.* *C* • illos uentos robustos] eos uentum corruptum *M* • corruptum *add.* terribilem *s.l.* *M* • malis] periculosus *M* • periculosus *add.* infelicibus *s.l.* *M* || **34** faciamus illos gustare] daremus gustare eis *M* • ignominiosam uitae huius saeculi] et ignominiam in uita mundi *M* • et ignominiam *add.* confusionis *s.l.* *M* • mundi *add.* propinqua *s.l.* *M* • poena] poenam *C* • alterius saeculi *add.* iudicii *s.l.* *C* || **35** alterius saeculi est maioris ignominiae] saeculi alterius est ignominiosior *M* • illi] ii *M* • erunt defensi] defendentur *M* || **36** Zamud *add.* nomen gentis *s.l.* *C* • Et Zamud quoque] Quoad Thamud igitur *M* • direximus *add.* eos *M* • concupierunt] amauerunt *M* || **37** magis quam esse directos in uia] super uiam *M* • super uiam *add.* pro ductione *s.l.* *M* || **38** apprehendit illos castigatio poenae crudelis pro eo quod illi fecerunt] castigauimus eos cum peiori ex poena et fortiori pro eo quod fuerunt operantes *M* • castigauimus *add.* accepit *s.l.* *M* • cum peiori ex poena et fortiori *add.* uociferatio poenae spretionis *s.l.* *M* • fuerunt operantes *add.* acquisiuerunt *s.l.* *M* || **39** liberauimus *add.* nos *M* • iusti] timentes *M* || **40** In] Et in *M* • qua congregabo inimicos] quo aequabimus hostes *M* • aequabimus hostes *add.* congregauimus inimicos *s.l.* *M* • in] pro *M* • pro igne *add.* ad ignem *s.l.* *M* • successiue] et ii non uidebuntur *M* • non uidebuntur *add.* *dubium* *s.l.* *M* || **41** ueniant et testificent contra illos] uenerunt ei testes super eos *M* • testes super eos, auditus eorum *add.* testificati sunt contra eos auditus eorum *s.l.* *M*

cutes eorum de his quae illi fecerunt.

20/21^[19] Et dicent cutibus suis: “Quare testimonium perhibuistis contra nos?” Dicent:
45 [C 349] “Deus sicut nos loqui, qui fecit loqui omnia, et ille creauit uos prima uice
in creatione Adae, et ad illum reuertemini.”

21/22^[20] Et non timuistis uos ut testimonium perhiberent contra uos auditus uestri, et
uisus uestri, et cutes uestrae; sed putastis quod Deus ne sciret multum de his quae
fecistis.

22/23^[21] Et haec est cogitatio quam cogitastis in dominum uestrum, quae fecit uobis
50 malum et minime facto fuistis perdit.

23/24^[22] Et si illi habebunt patientiam, ignis est habitatio eorum; et si rogabunt
Deum, illi non habebunt remedium.

24/25^[23] Et posuimus illis amicos qui decorauerunt illos opera eorum praesentia et
55 praeterita. Et fuit uerificatum uerbum super illos in gente quae praeterit ex ante
illos, ex hominibus et ex demoniis, quia illi sunt perdit.

42 de his quae illi fecerunt] cum eo quod fuerunt factores *M* || **43** dicent] dixerunt *M* •
Quare testimonium perhibuistis contra] Cur testificatis super *M* • testificatis *add. signum*
crucis s.l. M • super *add. contra s.l. M* || **44** Dicent] Dixerunt *M* • qui *add. Deus s.l. C* •
Deus sicut nos loqui, qui fecit loqui omnia, et ille] Fecit loqui nos Deus, ille qui facit loqui
omnem rem. Is est; et qui *M* • ille *add. Deus s.l. C* • omnem rem. Is est; et *add. nos Deus*
qui facit loqui omnem rem et ille est *s.l. M* • uos *add. in M* || **45** illum *add. Deum s.l. C* • in
creatione Adae, et ad illum reuertemini] et ad eum conuertemini *M* • reuertemini *add. in*
iudicium *s.l. C* || **46** timuistis *add. increduli s.l. C* • timuistis uos ut testimonium perhiberent
contra] habuistis uos timorem quia testificauerunt super *M* • habuistis uos timorem quia
testificauerunt super *add. fuistis cooperientes ut testificent contra s.l. M* • et *add. neque s.l.*
M || **47** et *add. neque s.l. M* • sed putastis] uerum putauistis *M* • ne sciret] nescit *M* || **48** de
his quae fecistis] ex quod operamini *M* • fecistis *add. in mundo s.l. C* || **50** minime (?) *C* •
haec est cogitatio quam cogitastis in dominum uestrum, quae fecit uobis malum et minime
facto fuistis perdit] *sic* putastis uos illud quod nesciret dominus uester, igitur conuersi
estis, et illuxistis ex perditis • Et *sic* putastis uos *add. Hoc est dubium uestrum s.l. M* • illud
add. signum crucis s.l. M • nesciret dominus uester *add. dubitastis in domino uestro s.l. M* •
igitur conuersi estis, et illuxistis *add. illud destruxit uos, sic remansistis s.l. M* • perditis
add. perdentibus s.l. M || **51** illi *add. increduli s.l. C* • patientiam *add. in poena s.l. C* •
rogabunt *add. in igne s.l. C* || **52** Et si illi habebunt patientiam, ignis est habitatio eorum; et
si rogabunt Deum, illi non habebunt remedium] Igitur habete patientiam quod ignis aut est
hospitium uestrum. Igitur si petent suppetias, igitur non erunt ex auxiliatis *M* • Igitur habete
add. Si habeant s.l. M • quod *add. signum crucis s.l. M* • uestrum *add. eorum s.l. M* • Igitur
add. Et s.l. M • suppetias *add. dubium s.l. M* • auxiliatis *add. dubium s.l. M* || **53** posuimus
add. nos Deus s.l. C • amicos *add. demones s.l. C* • decorauerunt *add. deceperunt s.l. C* || **54**
posuimus illis amicos qui decorauerunt illos opera eorum praesentia et praeterita]
iudicauimus eos quod uisum est pulchrum eis, quod erat in manibus suis et post eos *M* • Et
iudicauimus eos quod uisum est pulchrum eis *add. Fecimus socios eis pares et decorauerunt*
eis *s.l. et scriptum erat Ar. non leg. et sed mutauit (?) in mg. M* • erat *add. est s.l. M* • •
uerificatum uerbum] ratio *M* • uerbum *add. sententia s.l. C* • illos] eos uerbum *M* •
praeterit] praeteris *C* || **55** praeterit ex ante illos] transiit ante eos *M* • hominibus] diabolis
M • diabolis *add. daemoniis s.l. M* • ex demoniis] hominibus *M* • illi sunt] ii fuerunt *M*

[M 482] ^{25/26[24]} Et dixerunt increduli: “Non audiatis istum Alcoranum! Et legite illum uane! Et fortasse uos uincetis.”

^{26/27[25]} Nos enim faciemus gustare incredulos poenam fortem

^{27/-} et reddemus illis praemium secundum opera mala quae ipsi fecerunt.

60 ^{28[26]} Et istud est praemium inimicorum Dei quod est ignis ubi habebunt domum perpetuam in praemium eo quod negauerunt aleas nostras.

^{29[27]} Et dixerunt increduli: “O dominator noster! Ostende nobis duas partes ex demoniis et hominibus quae fecerunt nos errare ut ponamus eos sub pedibus nostris ut sint ex inferioribus.”

65 ^{30[28]} Illi autem qui dixerunt: “Dominus noster est Deus.” Et postea fuerunt recti, descendent super eos angeli dicentes: “Ne timeatis neque habeatis tristitiam! Et annunciamus uobis paradisum qui fuit uobis promissus.

70 ^{31[29]} Et nos sumus amici uestri in uita huius mundi et in alio saeculo. Et uos habebitis in illo quod desiderant animae uestrae, et habebitis in illo [C 350] quod uultis.

^{32[30]} Sedes parcentis et misericordis.”

56 increduli] illi qui non crediderunt *M* || **57** illum *add.* Alcoranum *s.l. C* • uos *add.* increduli *s.l. C* • audiatis istum Alcoranum! Et legite illum uane! Et fortasse uos uincetis] Non audiabis hunc Alcoranum quod est falsitas in eo, ut sitis uicti *M* • quod est falsitas in eo *add.* sed nugamini in eo *s.l. M* • ut sitis uicti *add.* ut uincamini *s.l. M* || **58** Nos *add.* Deus *s.l. C* • Nos enim faciemus] Igitur dabimus *M* • incredulos] illis qui non crediderunt *M* || **59** reddemus illis praemium secundum opera mala quae ipsi fecerunt] dabimus mercedem illis peiorem illo qui fuerunt factores *M* • dabimus mercedem illis *add.* remunerabimus eos *s.l. M* || **60** Et istud] Haec *M* • praemium] satisfactio *M* • satisfactio *add.* remuneratio *s.l. M* • inimicorum *add.* incredulorum *s.l. C* • quod est *om. M* || **61** ubi habebunt domum perpetuam in praemium] pro eis erit domus; perpetua satisfactio pro *M* • satisfactio *add.* remuneratio *s.l. M* • negauerunt aleas nostras] fuerunt cum uersibus nostris negantes *M* • aleas nostras *add.* uersus Alcorani *s.l. C* • cum *add.* in *s.l. M* || **62** increduli] illi qui non crediderunt *M* • O dominator] Domine *M* • duas partes] illos qui fecerunt errare nos *M* || **63** demoniis] diabolis *M* • et *add.* ex *M* • quae fecerunt nos errare ut ponamus] et ponemus *M* • et ponemus *add.* ut ponamus *s.l. M* || **64** inferioribus] profundis *M* • inferioribus *add.* in igne *s.l. C* || **65** Illi *add.* mauri *s.l. C* • Illi autem] Et quod illi *M* • Dominus noster est] O domine noster *M* • Et *om. M* • recti] accepti *M* || **66** descendent] descenderunt *M* • Deus.” Postea fuerunt accepti, descenderunt *add.* Post recte super illos, accepti fuerunt, descenderunt *s.l. M* • angeli *add.* scilicet, dicendo *s.l. M* • dicentes *om. M* • neque] et *M sed* et *add.* neque *s.l. M* || **67** Et annunciamus uobis paradisum] Anuntiamini cum paradiso illo *M* • uobis promissus] promissus uobis *M* || **68** Et *om. M* • nos *add.* angeli *s.l. C* • amici uestri *add.* protectores *s.l. M* • huius *om. M* • alio saeculo] saeculo alio *M* • saeculo *add.* gloriae *s.l. C* • uos *add.* credentes *s.l. C* || **69** illo *add.* paradiso *s.l. C* • uos habebitis in illo quod desiderant animae uestrae] pro eis erit in eo quod desiderastis personis uestris *M* • eis *add.* uobis *s.l. M* • desiderastis personis uestris *add.* desiderant personae uestrae *s.l. M* || **70** habebitis in illo quod uultis] pro uobis erit in eo quod fuit promissum uobis *M* • fuit promissum uobis *add.* rogabitur *s.l. M* || **71** Sedes *add.* Habitatio *s.l. C* • parcentis *add.* Dei *s.l. C* • Sedes parcentis et] Descensio est indulgentis *M* • Descensio est indulgentis, misericordis *add.* munus ex indulgenti, misericordis *s.l. M*

³³[³¹] Et non est uerbum melius quam illius qui uocauit Deum, et fecit bona opera, et dixit: “Ego sum ex mauris.”

75 ³⁴[³²] Et non sunt aequalia bona opera et mala opera. Ambula cum eo quod est melius. Et ille inter quem et te est inimicitia, sit tibi quasi esset amicus carus.

³⁵[³³] Et non apprehendet hoc nisi illi qui habuerunt patientiam, et non apprehendet hoc nisi ille qui habet maximam partem.

[*M* 483] ³⁶[³⁴] Et si ad te uenerit aliqua tentatio diaboli, defende te ab illo cum Deo; quod ille est auditor, sapiens.

80 ³⁷[³⁶] Et ex miraculis eius sunt nox, dies et sol et luna. Nolite prosterni uel humiliari soli et lunae, sed adorate Deum qui creauit ea si uos adoratis illum.

³⁸[³⁷] Et si illi superbierint, illi qui sunt apud eum, laudantes illum nocte et die, non tristabuntur.

85 ³⁹[³⁸] Et ex miraculis eius sunt quod tu uidebis terram siccam; et quando descendere fecimus super illam aquam, mota est et aucta est. Ille enim qui resuscitauit illum, resuscitabit mortuos, quia ille est super omnia potens.

⁴⁰[³⁹] Illi enim qui uenerunt contra nostras aleas, non abscondentur Deo. Numquid

72 Et non est uerbum melius quam illius qui uocauit] Quis est pulchior in loquela, qui rogat *M* • Quis *add.* Quod *s.l.* *M* • pulchior in loquela, qui rogat Deum *add.* melius uerbum quam qui clamauit ad Deum *s.l.* *M* • fecit bona opera] operatur sancte *M* || 73 dixit] dicit *M* • mauris *add.* obedientibus *s.l.* *M* || 74 sunt aequalia] aequatur *M* • et mala opera] neque peccata *M* • peccata *add.* peccatum *s.l.* *M* • Ambula] Vade (?) *M* • Ambula *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • Vade (?) *add.* Defende *s.l.* *M* || 75 eo quod est melius] ea quae est melior *M* • ille *add.* homo *s.l.* *C* • Et ille inter quem et te] Igitur illud quod est inter te et inter illos *M* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • illud quod *add.* ecce qui *s.l.* *M* • illos est *add.* illum cum *s.l.* *M* • sit tibi quasi] ne *M* • esset *add.* is *M* • amicus carus *add.* affinis *s.l.* *M* || 76 apprehendet hoc] iunget eum *M* || 77 apprehendet hoc] iunget eum *M* • ille *om.* *M* • maximam partem] partem magnam *M* • partem *add.* scilicet, in Deo *s.l.* *C* || 78 si ad te uenerit aliqua tentatio diaboli] cum uolet decipere te ex diabolis dolo, igitur *M* • dolo *add.* aliqua deceptio *s.l.* *M* • defende *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • illo *add.* diabolo *s.l.* *C* • ab illo *om.* *M* || 79 quod *add.* Deus *s.l.* *C* • ille] is *M* • sapiens] sciens *M* || 80 eius *add.* Dei *s.l.* *C* • eius sunt] suis est *M* • nox *add.* et *M* • prosterni *add.* uos mauri *s.l.* *C* || 81 Nolite prosterni uel humiliari soli et lunae] Et non adoretis solem neque lunam *M* • sed] et *M* • Deum *add.* illum *M* • ea] eos *M* • adoratis illum] estis qui eum adoratis *M* • illum *add.* Deum *s.l.* *C* || 82 illi *add.* increduli *s.l.* *C* • si illi superbierint] non sitis superbi *M* • non sitis superbi *add.* si superbiati sunt *s.l.* *M* • illi] Et illi *M* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* • eum] dominum suum *M* • laudantes illum] sanctificant eum in *M* • illum *add.* Deum *s.l.* *C* • et *add.* in *M* • non *add.* [erunt] *C* || 83 non tristabuntur] et eos non taedet *M* || 84 eius *add.* Dei *s.l.* *C* • eius sunt quod] suis quae *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • siccam] humiliantem *M* • et] igitur *M* || 85 descendere fecimus] detulimus *M* • descendere fecimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illam] eam *M* • aucta est] motum est id *M* • motum est id *add.* creauit *s.l.* *M* • Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille enim qui] Et *M* • illam *add.* terram *s.l.* *C* || 86 illam, resuscitabit mortuos] quod erat mortuum *M* • Et resuscitauit quod erat *add.* Certe qui uiuificauit eam, ille est uiuificator *s.l.* *M* • quia ille] et is *M* • omnia] omnem rem *M* || 87 Illi *add.* increduli *s.l.* *C* • Illi enim qui uenerunt contra nostras aleas] Et illi qui denegant in miraculis nostris *M* • nostras aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • denegant in miraculis nostris *add.* negant, falsificant uersus nostros *s.l.* *M* • abscondentur Deo] cooperientur super nos *M* • cooperientur super nos *add.* abscondentur a nobis *s.l.* *M*

ille qui prouectus est in igne, est melior, aut ille qui ueniet securus in die iudicii. Facite quod uultis quia ille uidet omnia quae facitis.

90 ^{41[40]} Illi sunt qui non crediderunt in Alcoranum ex eo tempore quo uenit ad illos. Qui est liber gloriosus,

^{42[41]} qui non affert falsitatem in praesentia eius nec in absentia, sed est delatus a iudice laudato.

95 ^{43[42]} Et non dixi tibi nisi id quod fuit dictum nunciis qui fuerunt ante te. Dominus enim [C 351] tuus est parcens et castigans crudelis.

100 ^{44[43]} Et si nos posuissemus illum Alcoranum in lingua quae non esset arabica, illi dicerent: “O si fuissent declaratae aleae eius in alia lingua et in arabica!” [M 484] Dic tu quod: “Ille est pro iis qui crediderunt uia et salus. Et qui non credunt, habent in auribus suis grauitatem et ille est illis caecitas. Qui erunt uocati de loco longinquo.”

^{45[44]} Et dedimus Moysi librum, et dubitauerunt in illo. Et nisi propter uerbum quod fuit determinatum a domino uestro, iam fuisset iudicatum inter illos. Et illi dubitant

88 Numquid ille qui prouectus est in igne, est melior, aut ille qui ueniet securus] Igitur eiiciemus eos in ignem, melius erit pro qui ueniet credens *M* • Igitur eiiciemus eos *add.* An qui positus est *s.l. M* • ignem *add.* igne *s.l. M* • pro qui ueniet credens *add.* aut qui ueniet securus *s.l. M* • iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M* || **89** uultis *add.* increduli *s.l. C* • ille *add.* Deus *s.l. C* • Facite quod uultis quia ille uidet omnia quae facitis] et operati sunt quod iussi fuerunt. Et is est cum quod facitis uidens *M* • operati sunt *add.* facite *s.l. M* • iussi fuerunt *add.* uoluistis *s.l. M* • Et *add.* quare *s.l. M* • cum quod *add.* de quo *s.l. M* || **90** Illi *add.* increduli *s.l. C* || **91** Illi sunt qui non crediderunt in Alcoranum ex eo tempore quo uenit ad illos. Qui] Et illi qui negauerunt cum admonitione quando uenit eis, igitur is *M* • cum *add.* in *s.l. M* • liber *add.* Alcoranus *s.l. C* || **93** iudice *add.* Deo *s.l. C* • qui non affert falsitatem in praesentia eius nec in absentia, sed est delatus a iudice laudato] Non uenit falsitas ex inter manus suas neque ex post eos; descensio iudicis laudati *M* • iudicis laudati *add.* ex sapiente laudabili *s.l. M* || **94** Et *om. M* • dixi *add.* dicit *s.l. M* • tibi *add.* Machomae *s.l. C* • id *om. M* • fuit dictum nunciis qui fuerunt] dixi nuntiis ex *M* • dixi *add.* dictum fuit *s.l. M* || **95** Dominus enim] quod dominus *M* • parcens] indulgens *M* • castigans] socius poenae *M* • crudelis *add.* dolentis *s.l. M* || **96** nos *add.* Deus *s.l. C* • illi *add.* increduli *s.l. C* || **97** Et si nos posuissemus illum Alcoranum in lingua quae non esset arabica, illi dicerent] Non posuimus eum Alcoranum Latinum, et dixerunt *M* • Non *add.* Et si *s.l. M* • eum *add.* id *s.l. M* • Latinum *add.* barbarum *s.l. M* • dixerunt *add.* dixissent *s.l. M* • “O si fuissent declaratae aleae eius in alia lingua et in arabica!”] “Si essent declarati uersus eius in latinum?” Sed sunt arabici *M* • Si essent *add.* Quare non sunt *s.l. M* • in latinum?” Sed sunt arabici *add.* an barbarum cum Arabo *s.l. M* || **98** tu *add.* Machoma *s.l. C* • tu quod *om. M* • Ille *om. M* • Ille *add.* Alc<oranus> *s.l. C* • iis qui crediderunt] illis qui sunt credentes *M* • salus] aduocatio *M* • aduocatio *add.* sanitas *s.l. M* • Et *add.* illi *M* || **99** habent *om. M* • grauitatem *add.* ut non audiant *s.l. C* • ille *add.* Alcoranus *s.l. C* • suis grauitatem et ille est illis] eorum clausura et est super eos *M* • clausura *add.* surditas *s.l. M* • Qui] Hi *M* • Qui *add.* increduli *s.l. C* • uocati *add.* ad ignem *s.l. C* • de] ex *M* || **101** Et] Iam *M* • dedimus *add.* nos Deus *s.l. C* • librum *add.* legem *s.l. C* • dubitauerunt *add.* iudei *s.l. C* • librum, et dubitauerunt in illo] scripturam et contrauerunt eam *M* • et contrauerunt *add.* et fuit differens in *s.l. M* • Et] Vt *M* sed Vt *add.* Et *s.l. M* • uerbum *add.* iudicii *s.l. C* || **102** propter uerbum quod fuit determinatum a] pro uerbo quod anticipauit ex *M* • fuisset] esset *M* • illos] eos *M* • illos *add.* iudios *s.l. C* • illi *add.* increduli *s.l. C*

dubitationes.

105 ^{46[45]} Et quicumque fecerit bona opera, sibi ipsi erunt; et qui peccauerit, sibi erit. Dominus enim tuus nulli faciet iniuriam.

^{47[46]} Et illi est datum nosse diei iudicii, et quod scit de arboribus, et de fructibus, et floribus eorum, et quod portabit faemina in uentre, et quod ipsa paruit omnia nisi in scientia eius. Et in die qua illi uocati erunt dicendo: “Vbi sunt blasphematores mei?” Dixerunt: “Iam audiuius uos et non est contra nos testis.”

110 ^{48[47]} Et fuerunt errantes propter illae quae ipsi inuocabant antea, et putauerunt quod non haberent liberationem.

^{49[48]} Numquam lassatur homo bono clamore et si tetigerit illum malum, ecce ille desperatus a bono.

115 ^{50[49]} Et si nos fecerimus illum gustare pietatem post infortunium quod uenerit, ille dicet: “Mihi sit hoc! Et non puto quod hora uenerit, et si ego fuero reuersus ad dominum meum, ego habeo meliora ab illo.” Nos enim declarabimus incredulis secundum quod illi fecerunt et faciemus illos gustare poenam grauissimam.

103 illi dubitant dubitationes] ii sunt in dubio de eo dubitantes *M* • de eo dubitantes *add.* suspicienti *s.l.* *M* || **104** Et quicumque fecerit bona opera, sibi ipsi erunt] Qui operabitur sancte, pro se ipso *M* • operabitur sancte *add.* fecit bonum *s.l.* *M* • ipso *add.* scilicet, erit *s.l.* *M* • erit *add.* peccatum *s.l.* *C* || **105** peccauerit, sibi erit. Dominus enim tuus nulli faciet iniuriam] faciet mala, igitur super eum erit. Et non est dominus tuus iniuriator *M* • super *add.* contra et in utroque scriptum erat *Ar. non leg. s.l.* *M* || **106** Et illi est datum nosse diei iudicii] Ad eum reuertentur scientia horae *M* • scit de] egredietur ex *M* • arboribus *add.* fructibus *s.l.* *M* • et de] ex *M* • fructibus *add.* floribus *s.l.* *M* || **107** et floribus eorum] suis *M* • quod portabit faemina *add.* utrum sit masculus uel faemina *s.l.* *C* • paruit (?) *C* • nisi] sine *C* || **108** quod portabit faemina in uentre, et quod ipsa paruit (?) omnia nisi in scientia eius] est grauida mulier, et non aptatur nisi cum scientia sua *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • est grauida mulier, et non aptatur *add.* non concepit aliqua faemina neque partiuit *s.l.* *M* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* • qua illi uocati erunt dicendo] quo uocabunt eos *M* • uocabunt *corr.* uocabit *s.l.* *M* • blasphematores *add.* participes mei *s.l.* *M* • mei *om.* *M* || **109** Iam audiuius uos et non est contra nos testis] Ecce nos. Hic non eramus nos praesentes *M* • Ecce nos. Hic *add.* Confitebimur tibi *s.l.* *M* • eramus nos praesentes *add.* est ex nobis aliquis testis *s.l.* *M* || **110** illae *add.* idola *s.l.* *C* • fuerunt errantes propter illae quae ipsi inuocabant] errauerunt ii quod fuerunt uocantes ex *M* • errauerunt ii *add.* deuiant ab eis *s.l.* *M* || **111** haberent liberationem] essent ii destructi *M* • essent ii destructi *add.* haberent refugium *s.l.* *M* || **112** Numquam lassatur] Non lassabit *M* • lassabit homo *add.* taedebit hominem *s.l.* *M* • tetigerit *add.* uenerit *s.l.* *C* || **113** bono clamore et si tetigerit illum malum, ecce ille desperatus a bono] rogare bonum; et quando tangit eum malum, igitur est desperatus et remotus *M* • igitur *add.* ille aut *s.l.* *M* • remotus *add.* *dubium s.l.* *M* || **114** nos fecerimus illum] damus *M* • gustare *add.* ei *M* • post infortunium quod uenerit, ille] nostram, postquam nocumentum quod tetigit eum *M* || **115** Mihi sit hoc] Hoc est mihi *M* • hoc *add.* bonum *s.l.* *C* • quod *om.* *M* • ego *add.* peccator *s.l.* *C* • uenerit, et si ego fuero reuersus] erit orta licet reuertor *M* • orta licet *add.* surgens et si *s.l.* *M* || **116** dominum *add.* Deum *s.l.* *C* • ego habeo meliora ab illo] et pro me est apud eum bonum *M* • declarabimus *add.* Deus *s.l.* *C* || **117** Nos enim declarabimus incredulis secundum quod illi] Igitur et faciemus scire illis qui non crediderunt cum quod *M* • illos gustare poenam grauissimam] gustare eis ex poena pessima *M* • pessima *add.* magna *s.l.* *M*

^{51[50]} Et quando tribuimus homini, recessit et abiit seorsum. [*M* 485] Et si ille habebit malum, tunc clamabit fortiter.

120 ^{52[51]} Dic [*C* 352] tu: “Nonne uidisti quod est ex parte Dei? Et postea non credidistis in illum. Et nullus est magis errans quam ille qui est in peccatis longinquus.”

^{53[52]} Et adhuc ostendam illis aleas nostras, in prouinciis et in se ipsis, donec sit declaratus illis quae est ueritas. Et non sufficit domino tuo quod ille est super omnia testis?

125 ^{54[53]} Et certe illi sunt in dubio de congregatione domini sui. Certe ille est super omnia potens.

118 tribuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • homini *add.* bonis *s.l.* *C* • tribuimus homini, recessit et abiit seorsum] fecimus gratiam super hominem, discessit et fugit ex latere eius *M* || **119** Et si ille habebit malum, tunc clamabit fortiter] et quando tangit eum malum, igitur ecce qui supplicat celer *M* • igitur ecce qui supplicat celer *add.* ille est socius orationis extensae *s.l.* *M* || **120** Dic *add.* in *mg.* *sed non leg.* *C* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • quod est *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • Nonne uidisti quod est ex parte Dei] An uidistis si est ex apud Deum *M* • apud Deum *add.* Deo *s.l.* *M* • Et *om.* *M* || **121** in illum] cum eo *M* • illum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • Et nullus est magis errans quam ille qui est in peccatis longinquus] Igitur errat qui est in dubitationibus longinquis *M* • longinquus *add.* a Deo *s.l.* *C* • in dubitationibus longinquis *add.* errantior quam est in diuersitate longinqua *s.l.* *M* || **122** ostendam *add.* Deus *s.l.* *C* • adhuc ostendam illis aleas nostras] faciemus uidere eis miracula nostra *M* • aleas nostras *add.* uersus Alc<orani> *s.l.* *C* • faciemus uidere *add.* ostendemus *s.l.* *M* • prouinciis] factionibus *M* • factionibus *add.* climatibus *s.l.* *M* • se ipsis] personis suis *M* || **123** declaratus *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • sit declaratus illis quae] declarabitur eis quod is *M* • Et] Igitur *M* • Igitur non *add.* Nonne *s.l.* *M* • domino] cum creatore *M* • cum creatore tuo *add.* dominus uester *s.l.* *M* • ille] is *M* || **124** omnia] omnem rem *M* || **125** Et *om.* *M* • illi] ii *M* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* • congregatione *add.* resurrectione *s.l.* *C* • de congregatione *add.* ex obuiatione *s.l.* *M* • sui *add.* eorum *s.l.* *M* • ille] is *M* || **126** super omnia potens] cum omni re comprehensens *M* • omni re comprehensens *add.* omnis rei circuitor *s.l.* *M*

[M 486] <CAPVT XLII>

Capitulum quintum, de Secreto, in Meccha, continet 50 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Ha Mi

⁻² Hay C.Q.

5 ⁻³ Et similiter fuit reuelatum tibi et illis qui uenerunt ante te a Deo glorioso iudice.

[²]/⁴ Qui habet ea quae sunt in caelis et in terra, et ille est altissimus, potens.

[³]/⁵ Volentibus caelis fieri frustra super illos; et angeli laudant laudem domini sui, et petent ueniam ab his qui sunt in terra. Certe ille est Deus parcens et misericors.

[⁴]/⁶ Et qui acceperunt sine illo patronos, Deus est custodia super illos; et tu non es procurator super illos.

[⁵]/⁷ Et similiter reuelauimus tibi Alcoranum Arabicum ut admoneas matrem ciuitatum et illos in circuitu eius. Et admonebis diem congregationis sine dubio,

1 Capitulum quintum de Secreto] Caput E. Z. C. *M* • E. Z. C. *add.* Consilii *s.l.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 50 uersus] in eo quinquaginta uersus *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Ha Mi] Z.M. *M* || **4** Hay C.Q.] E.Z.C. *M* || **5** Et similiter fuit reuelatum] Sic et reuelauimus *M* • reuelatum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • et reuelauimus *add.* reuelat *s.l.* *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • qui uenerunt] ex *M* • a Deo glorioso iudice] et Deus est gloriosus iudex *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • est *add.* *signum crucis s.l.* *M* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || **6** Qui] Is *M* • ea quae sunt] quod est *M* • et *add.* quod est *M* • ille] is *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • altissimus, potens] altus, magnus *M* || **7** Volentibus caelis fieri] Volendo caelos facere *M* • fieri *add.* scindi *s.l.* *C* • frustra *add.* scissos et *sic* scriptum erat in utroque exemplari, sed certe nescio quid sibi uelint (?) interpretationes istae *s.l.* *M* • illos] eos *M* • illos *add.* incredulos *s.l.* *C* • laudant laudem domini sui] angelos sanctificando cum laude dominum suum *M* || **8** petent ueniam ab his qui sunt] petendo ueniam pro qui est *M* • ille est Deus] Deus est *M* • parcens et misericors] indulgens, pius *M* || **9** Et] Illi *M* • qui *add.* increduli *s.l.* *C* • patronos (?) *C* • patronos (?) *add.* idola *s.l.* *C* • sine illo patronos, Deus est custodia] absque eo amicos Dei, custodes *M* • Dei, custodes *add.* Deus, scilicet est custos *s.l.* *M* • illos] eos *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* || **10** et tu non es procurator super illos] igitur non es super eos procurator *M* • super eos *add.* pro eis *s.l.* *M* || **11** Et similiter] *Sic* etiam *M* • reuelauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • matrem *add.* Meccham *s.l.* *C* || **12** admoneas matrem ciuitatum] admoneant gentes urbium *M* • admoneant *corr.* admoneas *s.l.* *M* • gentes urbium *add.* caput terrarum *s.l.* *M* • illos] quod est *M* • eius] earum *M* • earum *add.* suo *s.l.* *M* • admonebis] ut admoneas *M* • admonebis *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • sine dubio] quod non est *dubium* in eo *M*

quosdam in paradiso et quosdam in inferno.

15 ^{[6]/8} Et si Deus uellet, ipse poneret illos unam gentem solam; sed ille ponit quos uult in sua misericordia. Iniuriatores autem non habebunt procuratorem neque defensorem.

^{[7]/9} Et si illi acceperunt sine illo amicos? Deus est amicus. [M 487] Et ille resuscitabit mortuos, et ille est super omnia potens.

20 ^{[8]/10} Et non debetis dubitare in illo quia iudicium eius est Dei; et ille est Deus, dominus meus, super quo habeo spem meam et illi me offero.

^{[9]/11} Creator est [C 353] caelorum et terrae qui posuit uobis ex uobis ipsis uxores et ex pecoribus posuit paria ut nutriret uos ex illis. Nihil est simile illi. Et ille est auditor et uidens.

25 ^{[10]/12} Ille habet sedem caelorum et terrae, porrigit nutrimentum cui uult, et determinat; quia ille est omnia sciens.

^{[11]/13} Praecepit uobis in lege quod praecipit Noe, et de eo quod reuelauimus tibi, et id quod mandauimus Abrahae, et Moysi, et Iesu ut dirigatis legem et ut non sitis differentes in illa. Et fuit graue incredulis

13 quosdam *add.* homines *s.l.* C • quosdam in] aliqui pro M • pro *add.* in *s.l.* M • paradiso *add.* scilicet, erunt *s.l.* M • quosdam in] et aliqui pro M • pro *add.* in *s.l.* M || **14** Deus uellet] uellet Deus M • ipse poneret illos unam gentem solam] ponet eos gentem unam M • sed ille] uerum M • quos] quem M || **15** quos uult *add.* omnes homines *s.l.* C • sua misericordia] misericordia eius M || **16** Iniuriatores autem non habebunt procuratorem neque defensorem] Et iniuriatoribus non erit eis procurator neque defensor M || **17** Et *add.* An *s.l.* M • si illi *om.* M • illi *add.* increduli *s.l.* C • sine illo] absque eo M • illo *add.* Deo *s.l.* C • amicos *add.* idola *s.l.* C • amicos *add.* protectores *s.l.* M • Deus est amicus] Igitur Deus est dominus M • dominus *add.* protector *s.l.* M || **18** ille resuscitabit] is uiuificat M • ille] is M • omnia] omnem rem M || **19** debetis *add.* increduli *s.l.* C • debetis dubitare] dubitastis M • non dubitastis *add.* qui differentes fuistis *s.l.* M • illo *add.* Alcorano *s.l.* C • illo quia iudicium eius est Dei] eo ex re aliqua iudicium suum est Deo M • et ille] Iste M || **20** habeo *add.* ego Machoma *s.l.* C • quo habeo spem meam et illi me offero] eum spero et eo sum deuotus M || **21** Creator est caelorum et terrae qui] Formauit caelos et terram et M • uobis ipsis] personis uestris M || **22** posuit paria ut nutriret uos ex illis] parem ut habeatis utile uos in eo M • parem ut habeatis utile uos *add.* pares relinquet uos *s.l.* M • Nihil] Non M • illi] ei aliquid M • illi *add.* Deo *s.l.* C • ille] is M || **23** uidens] spectator M || **24** Ille *add.* Deus *s.l.* C • Ille habet sedem caelorum et terrae] Et is est qui sustinet caelos et terram M • Et is est qui sustinet caelos et terram *add.* ei sunt clauis caelorum et terrae *s.l.* M • porrigit nutrimentum cui uult] et extendit nutrimenta pro quolibet M • et *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **25** determinat] roborat M • roborat *add.* restringit *s.l.* M • quia ille est omnia sciens] et is cum omni re sapiens M • sapiens *add.* sciens *s.l.* M || **26** uobis *add.* mauris *s.l.* C • de eo *add.* Alcorano *s.l.* C • Praecepit uobis in lege quod praecipit Noe, et de eo quod] Iam declarauit uobis legem, et admonit cum ea Noe, et ille quem M • Iam declarauit uobis legem, et admonit cum ea *add.* fecit legem pro uobis quod praecipitur *s.l.* M • ille quem *add.* quod *s.l.* M • reuelauimus *add.* nos Deus *s.l.* C • tibi *add.* Machomae *s.l.* C || **27** id *om.* M • mandauimus] declarauimus cum eo M • declarauimus cum eo *add.* praecipimus *s.l.* M • Abrahae] Habrahae C • dirigatis] ii mantenerent M • legem *add.* Dei *s.l.* C || **28** et ut non sitis differentes in illa] ne facerent differentiam in ea M • ne facerent differentiam *add.* et non differetis *s.l.* M • Et fuit graue incredulis] Mala erit super blasphematores M • Mala erit *add.* Magnum est *s.l.* M

30 ^{12/-} illud ad quod uos uocastis eos, quia Deus eligit sibi quem uult et diligit sibi illum qui est deuotus.

^{13/14[12]} Et non fuerunt differentes nisi postquam uenit ad illos scientia inuidiose inter illos, et nisi propter uerbum domini sui, quod peruenit cum fuisset iudicatum inter illos. Et illi qui haereditauerunt scripturas postea, aliqui ex illis dubitant de illo.

35 ^{14/15[13]} Igitur propter hoc deprecare, et dirige te ipsum sicut fuit praeceptum tibi, et non sequaris uoluntates illorum, et dic tu: “Ego credidi in id quod Deus detulit [M 488] ex libris et fuit praeceptum ut aequaret inter uos. Et Deus est dominus noster et dominus uester; et nobis ipsis erunt opera nostra et uobis uestra. Non est inter nos aliqua alteratio. Deus congregabit inter nos et uos, et ad illum reuertemur.”

40 ^{15/16[14]} Illi autem qui disputant de Deo postquam fuerint auditi, ratio eorum sit destructa apud dominum suum, et super illos sit ira, et illi habebunt poenam fortissimam.

^{16/17[15]} Deus est ille qui detulit librum cum ueritate et pondus, et nullus scit utrum dies iudicii sit prope.

29 illud *add.* credere in Machomam *s.l.* C || **30** illud ad quod uos uocastis eos, quia Deus eligit sibi quem uult et diligit sibi illum] de eo quod fuerunt uocati ii ad eum. Deus saluauit eum M • fuerunt uocati ii *add.* uocas *s.l.* M • saluauit eum *add.* sibi elegit quem uult *s.l.* M • est] fuit M || **31** differentes] diuisi M • differentes *add.* iudei *s.l.* C • ad illos] eis M • inuidiose] inuidiosa M • inuidiosa *add.* pro inuidia *s.l.* M || **32** illos] eos M • uerbum *add.* scientiam *s.l.* C • propter uerbum domini sui] pro uerbo M || **33** peruenit cum fuisset iudicatum inter illos] anticipatum est ex domino tuo ad tempus M • illos *add.* iudeos *s.l.* C • tempus *add.* terminum *s.l.* M • Et *add.* quod M • haereditauerunt *add.* iudei et christiani *s.l.* C || **34** scripturas postea, aliqui ex illis dubitant de illo] scripturam post eos sunt in dubio de eo dubitantes M • illo] Alcorano *s.l.* C • dubitantes *add.* suspiciosi *s.l.* M || **35** Igitur propter hoc deprecare] Sic etiam roga M • deprecare *add.* tu Machoma *s.l.* C • ipsum *om.* M • fuit praeceptum tibi] praecipieris M || **36** sequaris uoluntates illorum] sequare uoluntatem eorum M • illorum *add.* incredulorum *s.l.* C • uoluntatem *corr.* uoluntates *s.l.* M • tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • credidi in id quod Deus detulit] Ego credo cum quod detulit Deus M • credo cum quod *add.* credidi in quo *s.l.* M || **37** libris] scriptura M • libris *add.* scripturis *s.l.* C • fuit praeceptum] praecipior M • aequaret] sim iustus M • uos *add.* homines *s.l.* C • noster] meus M || **38** nobis *add.* mauris *s.l.* C • uobis *add.* incredulis (?) *s.l.* C • et nobis ipsis erunt opera nostra et uobis uestra] pro uobis erunt opera uestra et pro nobis opera nostra M || **39** alteratio] altercatio C • inter nos aliqua alteratio] disputatio inter nos et inter uos M • Deus] Et Deus M • congregabit *add.* coniunget *s.l.* M • et uos *om.* M • illum reuertemur] eum reuertamur M • reuertemur *add.* in iudicium *s.l.* C || **40** Illi autem] Et illi M • disputant de] disputabunt in M *sed* disputabunt in *add.* disputant de *s.l.* M • Deo *add.* ex M *sed* ex *add.* signum crucis *s.l.* M || **41** fuerint auditi, ratio eorum sit destructa apud dominum suum, et super illos sit ira] data fuit ratio ei, igitur ratio eorum est nulla coram domino suo, ira pro eis erit et poena fortis M • data *add.* obeditus *s.l.* M • ratio ei, igitur *s.l.* M • nulla *add.* uicta *s.l.* M || **42** et illi habebunt poenam fortissimam *om.* M || **43** librum] scripturam M • librum *add.* Alcoranum *s.l.* C • scripturam *add.* librum *s.l.* M • pondus] cum pondere M • pondus *add.* iudicii *s.l.* C • cum pondere *add.* aequum pondus *s.l.* M || **44** nullus scit utrum dies iudicii sit prope] scias tu quod hora est proxima M • Et scias tu quod *add.* quis fecit scire te forsitan *s.l.* M

- 45 ^{17/18}[16] Quem festinat illi [C 354] qui non credunt in illum; et qui crediderunt, timent illum, et cognoscunt illi quod est uerum. Certe illi qui dubitant de die iudicii sunt in errore longinqui.
- ^{18/19}[17] Deus miseretur seruorum suorum qui nutrit quem uult et ille est fortissimus, gloriosus.
- 50 ^{19/20}[18] Et illi qui uult praemium alterius saeculi, ego augebo praemium eius. Et illi qui uult praemium huius mundi, ego dabo illud, et non habebit in alio saeculo aliquam partem.
- ^{20/21}[19] Et si illi habent participes, praeceperunt illis id quod Deus non praecepit? Et nisi propter uerbum declarationis, iam fuisset iudicatum inter illos; quia iniuriantes habebant poenam crudelem.
- 55 ^{21/22} Et uidebis iniuriantes timentes propter id quod ipsi lucrati sunt, quod cadet super illos. Et qui crediderunt et fecerunt bona opera, stabunt in deliciis paradisi, ubi habebunt quod uolunt apud dominum suum; quod est beatitudo magna.

45 Quem *add. diem s.l. C •* Quem festinat] Festinabunt cum ea *M • cum ea add. eam s.l. M • in illum] cum ea M • illum add. diem iudicii s.l. C • cum add. in s.l. M • et add. illi M • qui add. [non] C • qui add. iudei et christiani s.l. C || 46 illum add. diem iudicii s.l. C • crediderunt, timent illum, et cognoscunt illi quod est uerum] sunt credentes, sunt desiderantes eam, et scient quod haec est ueritas *M • uerum add. iudicium s.l. C • sunt desiderantes add. timent s.l. M • Certe add. quod M • illi add. increduli s.l. C || 47 dubitant de die iudicii sunt] sunt in dubio in hora est M • qui sunt in dubio in hora, est in errore add. dubitant in ea, sunt in errore s.l. M • longinqui] longinquo M • longinqui add. a Deo s.l. C || 48 miseretur] misertur C • qui add. Deus s.l. C • miseretur seruorum suorum qui nutrit quem uult] est subtilis cum seruis suis, dat nutrimentum cuilibet *M • subtilis add. pius s.l. M • dat nutrimentum cuilibet add. nutrit quem uult s.l. M • ille] is M • fortissimus] potens M • potens add. fortis s.l. M || 50 Et illi] Qui est M • Qui est add. signum crucis s.l. M • praemium alterius saeculi, ego augebo praemium] laborem saeculi alterius, augebimus eum in labore *M • laborem saeculi alterius add. sata nouissimi s.l. M • labore add. satis s.l. M • illi] qui est M • Et qui est add. signum crucis s.l. M || 51 ego add. Deus s.l. C • praemium huius mundi, ego dabo illud] laborem mundam, dabimus ei ex eo *M • laborem mundam add. sata mundi s.l. M || 52 in alio saeculo aliquam] is ex saeculo in saeculo altero M || 53 illi add. increduli s.l. C • Et si illi habent] Si habent ii M • Si habent add. An habebunt s.l. M • participes add. idola s.l. C • illis add. incredulis s.l. C • praeceperunt illis id quod Deus non praecepit] participes qui rogent pro eis in lege absque uoluntate Dei *M • rogent add. licitum facient s.l. M • in lege absque uoluntate Dei add. quod non licentiat Deus s.l. M || 54 uerbum add. scientiam s.l. C • propter uerbum declarationis] pro uerbo bonitatis *M • declarationis add. iudicii s.l. C • bonitatis add. diuisionis s.l. et in alio Ar. non leg. et male in mg. M • fuisset] esset M • illos] eos M || 55 quia iniuriantes habebant poenam crudelem] et quod iniuriatores erunt castigati *M • erunt castigati add. sunt in diuersitate longinqua s.l. M || 56 uidebis add. Machoma s.l. C • id quod add. malum operari s.l. C • quod add. malum s.l. C || 57 Et uidebis iniuriantes timentes propter id quod ipsi lucrati sunt, quod cadet super illos] pro eo quod acquisierunt, et ii torquebunt *M • pro eo quod add. Videbimus iniuriantes timentes quod s.l. M • ii torquebunt add. id, scilicet tormentum, agens in eis s.l. M • qui crediderunt et fecerunt bona opera, stabunt in deliciis] quod ii qui sunt credentes, cooperabuntur sancte erunt in cameris *M • quod ii add. signum crucis s.l. M • cooperabuntur sancte add. fecerunt bona s.l. M • cameris add. hortis s.l. M || 58 ubi habebunt quod uolunt] Dabitur eis quid uelint *M • dominum add. Deum s.l. C • quod est beatitudo magna] Haec est bonitas maxima *M • bonitas add. remuneratio s.l. M************

22/23^[20] Et hoc est quod Deus annunciat seruis suis qui crediderunt [*M* 489] et
60 fecerunt bona opera. Dic tu: “Ego non peto a uobis pro illo stipendium nisi ut diligatis consanguineos. Et illum qui amat, ego augebo cum illo bonum; quia Deus est parcens et gratificans.”

23/24^[21] Et illi dicent quod: “Ipse fingit contra Deum falsitatem.” Et si uult Deus,
65 sigillabit super cor tuum, et auferet Deus falsitatem, et uerificauit ueritatem uerbo suo, quia Deus scit ea quae sunt in cordibus suis.

24/25^[22] Et ille est qui recipit paenitentiam seruorum suorum, et parcit peccata, et scit ea quae ipsi faciunt.

25/26^[23] Ille exaudiet illos qui crediderunt et fecerunt bona opera, et augebit illis gratiam suam; et increduli habebunt [*C* 355] poenam fortissimam.

70 26/27^[24] Et si Deus posuisset nutrimentum seruis suis, illi superbissent in terra; sed ille defert cum mesura quod uult quia ille uidet et scit seruos suos.

27/28^[25] Et ille est qui facit descendere pluuiam, postquam illi sunt desperati, et extendit pietatem suam; et ille est procurator laudabilis.

28/29^[26] Ex miraculis suis creauit caelos et terram, et posuit in illa de omnibus

59 Et hoc est] Hoc est illud *M* • Deus annunciat] denuntiauit Deus *M* • seruis *add.* mauris *s.l.* *C* • suis *add.* illis *M* || **60** opera *om.* *M* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • uobis *add.* incredulis *s.l.* *C* • illo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • pro illo stipendium] super id salarium *M* • salarium *add.* praemium *s.l.* *M* || **61** ut diligatis consanguineos] amicitiam in cognatis *M* • amicitiam *add.* charitatem *s.l.* *M* • illum *om.* *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* • illo *add.* amore *s.l.* *C* • amat, ego augebo cum illo bonum] desiderat bona, augebimus ei in eis bonis *M* • desiderat bona *add.* agit beneficium *s.l.* *M* • ei in eis bonis *add.* eum in eo bonum *s.l.* *M* • quia] Et *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **62** parcens et gratificans] indulgens, gratus *M* || **63** illi] si *M* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* • Et si *add.* An *s.l.* *M* • quod *om.* *M* • Ipse *add.* Machoma *s.l.* *C* • Ipse fingit contra Deum falsitatem] Is reperiit super Deum mendacium *M* • falsitatem *add.* idolatriam *s.l.* *C* • uult Deus] Deus uellet *M* || **64** sigillabit] sigillaret *M* • auferet] auferret *M* • auferret *add.* deleuit *s.l.* *M* • uerificauit] determinaret *M* • determinaret *add.* certificat *s.l.* *M* • ueritatem *add.* cum *M* • ueritatem *add.* Alcoranum *s.l.* *C* || **65** uerbo suo *corr.* uerbis suis *s.l.* *M* • quia Deus scit ea quae sunt] quare is est sapiens cum quod est *M* • sapiens cum *add.* sciens *s.l.* *M* • suis *om.* *M* || **66** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille est] Et is est ille *M* • parcit peccata] dat tempus peccatorum *M* *sed* dat tempus peccatorum *add.* parcit peccata *s.l.* *M* || **67** ea *om.* *M* • ipsi *om.* *M* || **68** Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille exaudiet illos qui crediderunt et fecerunt bona opera] Et respondet illis qui sunt credentes et faciunt bona *M* • respondet illis *add.* exaudit eos *s.l.* *M* || **69** illis gratiam suam] eis ex bonitate sua *M* • increduli habebunt poenam fortissimam] incredulis, pro eis erit poena fortis *M* || **70** posuisset (?) *C* • Deus posuisset (?)] extenderet Deus *M* • nutrimentum *add.* pro *M* • nutrimentum *add.* diuitias *s.l.* *C* • illi superbissent] superbiret *M* • superbiret *add.* iniuriassent *s.l.* *M* || **71** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • sed ille defert] uerum deferret *M* • mesura] potentia *M* • potentia *add.* ordine *s.l.* *M* • quia ille uidet et scit seruos suos] Et is est de seruis suis sapiens et uidens *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **72** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille est] is est ille *M* • facit descendere] defert *M* • illi sunt desperati] desperauerunt *M* || **73** ille] is *M* • procurator *add.* protector *s.l.* *M* • laudabilis] laudatus *M* || **74** Ex] Et ex *M* • creauit caelos et terram *add.* est creatio caelorum et terrae *s.l.* *M* • illa *add.* terra *s.l.* *C* • posuit in illa de omnibus] quod est in eis ex *M*

- 75 animalibus; et ille est congregationis suae potens quando uult.
 29/30^[27] Et fuistis afflicti pro eo quod acquisierunt, et ille parcet multis.
 30/31^[28] Et non habetis sine Deo procuratorem nec defensorem.
 31/32^[29] Et ex miraculis eius sunt naues in mari sicut uexilla.
 80 [M 490] ^{-/33} Et si ille uult, mitigabit uentos; et manebunt quiete super mare. In quo est miraculum cuilibet patienti et grato.
 32/34^[30] Aut submergere illas pro eo quod ipsi operati sunt, et parcet multis.
 33/35^[31] Et sciunt illi qui disputant de aleis nostris quod non habebunt remedium.
 34/36^[32] Et quod habetis sunt bona mundi, et quod Deus habet est melius et durabilius pro illis qui crediderunt et in domino suo habent spem suam.
 85 35/37^[33] Et illi qui recedunt a magnis peccatis et erroribus, quando sunt irati, tunc parcant.
 36/38^[34] Illi autem qui responderunt domino suo et fecerunt orationem, fuit negocium

75 ille] is *M* • congregationis *add.* resurrectionis *s.l.* *C* • quando *add.* Deus *s.l.* *C* • congregationis suae potens quando uult] super aequare eos quando uolet, est potens *M* • aequare eos *add.* congregationem *s.l.* *M* • est *add.* *signum crucis s.l.* *M* || 76 Et *add.* [quod] *C* • fuistis *add.* uos homines *s.l.* *C* • quod *add.* bona opera *s.l.* *C* • acquisierunt *add.* [scilicet, bona opera] *s.l.* *C* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • fuistis afflicti pro eo quod acquisierunt, et ille parcet] quod uobis accidit scandali, est pro eo quod adquisierunt cum manibus uestris. Et dat spacium *M* • dat spacium *add.* parcit *s.l.* *M* || 77 habetis *add.* uos homines *s.l.* *C* • habetis sine Deo procuratorem nec defensorem] fuistis uos festinantes in terra, et non est uobis absque Deo procurator neque defensor *M* • festinantes *add.* uictores *s.l.* *M* • procurator *add.* protector *s.l.* *M* || 78 eius] suis *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • sunt *add.* *signum crucis s.l.* *M* • sicut uexilla] et eunt altae *M* • et eunt altae *add.* sicuti montes *s.l.* *M* || 79 si ille uult, mitigabit uentos] faciunt eas mouere uenti *M* • Et faciunt eas mouere uenti *add.* Si uellet facere quietare uentos *s.l.* *M* • manebunt *add.* naues *s.l.* *C* • manebunt quiete super mare] erunt securi qui eunt super terga eorum *M* • erunt securi qui eunt *add.* remansissent firmi *s.l.* *M* • eorum *add.* eius *s.l.* *M* || 80 In quo est miraculum cuilibet patienti et] Et in hoc sunt miracula pro omni patiente *M* || 81 operati *add.* homines *s.l.* *C* • Aut submergere illas pro eo quod ipsi operati sunt] Et scit cum quod acquirunt *M* • Et scit cum quod *add.* aut submerget eos pro quo *s.l.* *M* • parcet] dat spatium *M* • parcet *add.* Deus *s.l.* *C* • dat spatium *add.* parcit *s.l.* *M* || 82 sciunt illi] scit illos *M* • de aleis] in miraculis *M* • aleis nostris *add.* uersibus Alcorani *s.l.* *C* • quod non habebunt remedium] non erit eis superabundantia *M* • remedium *add.* a poena *s.l.* *C* • superabundantia *add.* refugium *s.l.* *M* || 83 quod habetis *add.* uos homines diuitias *s.l.* *C* • quod habetis sunt bona] non habebunt ii aliquid ex bonis uitae *M* • non habebunt ii aliquid ex bonis *add.* quod datum est uobis est bonitas *s.l.* *M* • quod *add.* gloriae *s.l.* *C* || 84 et quod Deus habet est melius et durabilius pro illis qui crediderunt et in domino suo habent spem suam] neque apud Deum bonum et *sic* remanebunt, et illi qui credent et super dominum suum sperabunt *M* • neque apud *add.* et quod est apud *s.l.* *M* • bonum *add.* melius *s.l.* *M* • *sic* remanebunt *add.* durabilis *s.l.* *M* • et illi *add.* nonne pro illis *s.l.* *M* || 85 recedunt a magnis peccatis] discedent ex peccatis magnis *M* • erroribus *add.* abominabilibus et *M* || 86 tunc parcant] ii petiunt ueniam *M* • parcant *add.* proximis suis *s.l.* *C* • petiunt ueniam *add.* parcant *s.l.* *M* || 87 Illi autem] Et illi *M* • responderunt domino suo] rogant creatorem suum *M* • rogant creatorem *add.* exaudirent dominum *s.l.* *M* • fecerunt] faciunt *M* • faciunt orationem *bis M*

eorum inter illos cum consilio, et ex his quae tribuimus eis distribuerunt;

^{37/39}[³⁵] qui quando fuerunt afflicti, petierunt adiutorium.

90 ^{38/40}[³⁶] Et merces peccati est aliud peccatum sicut illud. Et si aliquis pepercerit, praemium eius erit in Deo; quia ille non amat iniuriantes.

^{39/41}[³⁷] Quicumque petierit auxilium post iniuriam suam, non erit super illis culpa.

^{40/42}[³⁸] Quia culpa est super [C 356] qui iniuriam fecerunt hominibus iniuste, destruentes in terra, qui habebunt poenam crudelem.

95 ^{41/43}[³⁹] Et ille qui habuit scientiam, pepercit, quod indiget maiori fortitudine.

^{42/44}[⁴⁰] Et ille quem Deus auertit a uia, non habebit procuratorem post illum. Et tu uidebis iniuriantes

^{43/-} quando uiderint poenam, dicentes: “Si est modus quos nos reuertamur?”

100 [M 491] ^{44/45}[⁴¹] Et uidebis illos transire per illam, humiles a subiectione, aspiciendo oculo abscondito. Et dixerunt illi qui crediderunt quod: “Perditi sunt illi qui

88 negocium eorum *add.* traslando (?) et loquendo *s.l. C* • fuit negocium eorum inter illos cum consilio] et praecipunt eis bonum consilium inter eos *M* • praecipunt eis bonum consilium *add.* ministerium uel res eorum est cum consilio *s.l. M* • tribuimus *add.* nos Deus *s.l. C* • his quae tribuimus eis distribuerunt] nutrimento suo destrubunt *M* • distribuerunt *add.* in elemosinas *s.l. C* • ex nutrimento suo destrubunt *add.* de quo nutricauimus eos, expendunt *s.l. M* || **89** qui] et illi *M* • qui *add.* mauri *s.l. C* • fuerunt] sunt *M* • afflicti *add.* aliqua poena *s.l. C* • sunt afflicti *add.* inuenit eos iniuria *s.l. M* • petierunt adiutorium] ii petunt suppetias *M* • adiutorium *add.* Dei *s.l. C* • ii petunt suppetias *add.* defendunt se *s.l. M* || **90** Et merces] Satisfactio *M* • est aliud peccatum sicut illud] peccatum simile ei *M* • Satisfactio peccati peccatum *add.* Remuneratio maleficii est maleficium *s.l. M* • pepercerit *add.* iniurias *s.l. C* || **91** Et si aliquis pepercerit, praemium eius erit in Deo; quia ille] Igitur qui dat spatium et facit bene, igitur merx eius est super, quod is *M* • ille *add.* Deus *s.l. C* • dat spatium *add.* parcit *s.l. M* • facit bene *add.* pacificat *s.l. M* • iniuriantes] iniuriatores *M* || **92** Quicumque petierit auxilium] Et qui petit suppetias *M* • petit suppetias *add.* defendet *s.l. M* • suam *add.* eius *s.l. M* • non erit super illis] igitur iis non est super eos *M* || **93** Quia] Et quod *M* • est *om. M* • super *add.* illos *M* || **94** iniuriam fecerunt hominibus iniuste, destruentes] iniuriant homines et destruunt *M* • terra *add.* absque iustitia *M* • qui] ii *M* || **95** ille *om. M* • pepercit *add.* iniurias *s.l. C* • indiget *add.* in parcendo iniurias *s.l. C* • habuit scientiam, pepercit, quod indiget maiori fortitudine] petet suppetias et parcet, igitur hoc est ex meliori quod potest facere *M* • petet suppetias *add.* patientiam habuerit *s.l. M* • meliori quod potest facere *add.* decreto rerum *s.l. M* || **96** ille *om. M* • Deus auertit a uia] deuiat Deus, igitur *M* • habebit] habet is *M* • illum] eum *M* • illum *add.* Deum *s.l. C* • tu *om. M* • tu *add.* Machoma *s.l. C* || **97** iniuriantes] iniuriatores *M* || **98** quando uiderint] cum uidebunt *M* • dicentes] Dicent *M* • nos *add.* peccatores *s.l. C* • est modus quos nos reuertamur] possemus reuerti ad uiam *M* • reuertamur *add.* ad mundum *s.l. C* • possemus reuerti ad uiam *add.* esset ad reuersionem a uia *s.l. M* || **99** uidebis *add.* tu Machoma *s.l. C* • Et uidebis illos transire per illam] Ecce eos, remotos super id *M* • illam *add.* poenam *s.l. C* • Ecce eos, remotos *add.* Videbis eos recitatos *s.l. M* • humiles a subiectione] timentes ex tempestate *M* • timentes ex tempestate *add.* humiliantes propter miseriam *s.l. M* || **100** aspiciendo oculo abscondito] qui uidebunt capita praeparationum *M* • qui uidebunt capita praeparationum *add.* super uidendo occulte *s.l. M* • crediderunt quod] sunt credentes *M* • Perditi sunt] Quam perdit *M* • Quam perdit *add.* quod perdentes sunt *s.l. M*

perdiderunt animas suas et familias suas in die iudicii! Certe iniuriantes stabunt in poena crudeli.”

^{45/46}[42] Et non habebunt amicos qui defendant illos sine Deo; et qui errauit a Deo, non habebit uiam.

105 ^{46/47}[43] Respondite domino uestro antequam ueniat dies a qua non est reuersio a Deo. Et non inuenietis tunc salutem nec poteritis surgere.

^{47/48}[44] Et si illi recesserunt, non te misimus pro custodia illorum, quia non teneris nisi admonere. Quando enim nos dedimus homini misericordiam, laetatus est illa. Et si uenerit illis infortunium pro eo quod perpetrauerunt manus eorum, statim homo est incredulus.

^{48/49}[45] Dei est regnum caelorum et terrae; qui creauit quod uult, et dat cui uult faeminas, et dat cui uult masculos,

^{49/50}[46] aut facit illos masculos et faeminas. Et facit quem uult sterilem; quia ille est sapiens, potens.

115 ^{50/51}[47] Et non fuit datum homini ut loqueretur cum illo Deus nisi mediante reuelatione aut post uelamen,

101 iniuriantes stabunt] quod iniuriatores erunt *M* • stabunt *add.* in inferno *s.l.* *C* || **102** crudeli] perdurabili *M* || **103** habebunt amicos qui defendant illos sine] erit eis aliquis amicus quo defendat eos absque *M* || **104** qui errauit a Deo, non habebit uiam] quem deuiat Deus, igitur non est ei director *M* • igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **105** Respondite *add.* uos homines *s.l.* *C* • dies *add.* scilicet, iudicii *s.l.* *C* • Respondite domino uestro antequam ueniat dies a qua non est reuersio] Responderunt domino suo ex ante quod ueniet dies quod non est aduocatus ei *M* • Responderunt domino suo *add.* Exaudite dominum suum *s.l.* *M* • aduocatus ei *add.* reuersio *s.l.* *M* || **106** inuenietis tunc salutem nec poteritis surgere] erit uobis remotio in eo die, et non erit uobis qui defendat *M* • poteritis surgere *add.* uos peccatores *s.l.* *C* • remotio *add.* refugium *s.l.* *M* • qui defendat *add.* negatio *s.l.* *M* || **107** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • recesserunt *add.* a fede *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* • misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • custodia *add.* animarum *s.l.* *C* • teneris *add.* Machoma *s.l.* *C* || **108** Et si illi recesserunt, non te misimus pro custodia illorum, quia non teneris nisi admonere] Igitur si recedent, igitur non misimus te super eos custodem, quod super te non est nisi applicare *M* • admonere *add.* [nos enim] *C* • igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • laetatus *add.* homo *s.l.* *C* • Quando enim nos dedimus homini misericordiam, laetatus est illa] Et quando damus gustare homini ex uobis pietatem, gaudet cum ea *M* • illa *add.* misericordia *s.l.* *C* || **109** uenerit illis infortunium] affligimus eos malo *M* • affligimus *add.* inuenit *s.l.* *M* • malo *corr.* malum *s.l.* *M* • perpetrauerunt manus eorum, statim] anticipauerunt in manibus suis, igitur *M* • in manibus suis *add.* manus suae *s.l.* *M* || **110** incredulus *add.* in Deum *s.l.* *C* • incredulus *add.* negator *s.l.* *M* || **111** Dei est] Et Deus habet *M* • qui creauit] et creat *M* • et¹ *add.* *signum crucis s.l.* *M* • et² *add.* *signum crucis s.l.* *M* • dat] aufert *M* • aufert *add.* donat *s.l.* *M* • cui *add.* ipsi Loth *s.l.* *C* || **112** faeminas *add.* filias *s.l.* *C* • cui uult faeminas, et dat *om.* *M* • cui *add.* Iacob *s.l.* *C* • masculos] et maribus *M* • masculos *add.* filios *s.l.* *C* • et maribus *add.* faeminas, et donat cui uult, mares *s.l.* *M* || **113** illos *add.* filios *s.l.* *C* • facit illos masculos] faciet eos pares, mares *M* • facit quem uult sterilem] ponit cui uult poenam *M* • poenam *add.* sterilem *s.l.* *M* • quia ille] quod is *M* || **114** sapiens, potens *add.* sciens *s.l.* *M* || **115** fuit datum] est *M* • loqueretur cum illo] loquatur ei *M* || **116** mediante reuelatione] per reuelationem *M* • reuelatione *add.* Alcorani *s.l.* *C* • uelamen] tegmen *M* • uelamen *add.* sicut Moysi *s.l.* *C*

^{51/-} aut mittendo illi nuncium et reuelabit cum uoluntate sua quod uult; quia ille est sapiens iudex.

120 [C 357] ^{52[48]} Et sic misimus ad te spiritum per mandatum nostrum, et nesciebas quod esset liber neque fides; sed [M 492] posuimus lucem qua dirigam quem uolero de seruis nostris. Te quoque diriges per uiam rectam,

^{53[49]} uiam rectam, quae est uia Dei qui habet ea quae sunt in caelis et in terra. Certe ad Deum uenient omnia.

117 nuncium *add.* Habraham *s.l.* C • mittendo illi nuncium et reuelabit] aut mittat nuntium, qui reuelet M • reuelabit *add.* Machomae *s.l.* C • qui *add.* et *s.l.* M • quia ille] et is M || **118** sapiens iudex *add.* altus, sapiens *s.l.* M || **119** misimus *add.* nos Deus *s.l.* C • spiritum *add.* Gabrielem *s.l.* C • nesciebas *add.* tu Machoma *s.l.* C || **120** liber *add.* Alcoranus *s.l.* C • misimus ad te spiritum per mandatum nostrum, et nesciebas quod esset liber neque fides] etiam reuelauimus tibi cum spiritu praecepti nostri, quod non eram (?) sic sapiens scripturam neque credulitatem M • fides *add.* lex *s.l.* C • cum spiritu praecepti nostri *add.* spiritum ex mandato nostro *s.l.* M • eram (?) sic sapiens scripturam *add.* fuisti sciens quid est scriptura *s.l.* M • credulitatem *add.* fides *s.l.* M • sed] uerum M • posuimus *add.* nos Deus *s.l.* C • dirigam *add.* ego Deus *s.l.* C || **121** lucem qua dirigam quem uolero de] ei claritatem ut dirigeret cum eo quem uolemus ex M • claritatem *add.* splendorem *s.l.* M • ut dirigeret *add.* direximus *s.l.* M • Te quoque diriges per] Et quod tu eris directus ad M • eris directus ad uiam rectam *add.* uocas ad uiam rectam *s.l.* M || **122** rectam *add.* [Dei] *s.l.* C • illam quae *add.* cuius *s.l.* M • rectam, quae est uia *om.* M • qui] illam quae M • qui *add.* Deus *s.l.* C • ea quae sunt] quod est M || **123** uenient omnia] reuertentur facta M

<CAPVT XLIII>

Capitulum sextum, de Purpura, in Meccha, continet 89 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Ha.M.

⁻² Et per librum manifestum!

5 ^{2/3} Nos posuimus Alcoranum Arabicum ut essetis prudentes.

^{3/4[2]} Et quod ille est in matre libri apud nos, excelsus iudex.

^{4/5[3]} Numquid declarabo uobis Alcoranum disputando si uos estis gens peruersa?

^{5/6[4]} Et quot prophetas misimus ad priores!

^{6/7[5]} Et nullus propheta uenit ad illos quem non spreuerint.

10 ^{7/8[6]} Et destruximus illos qui fuerunt fortiores in eis et iam transibit exemplum

1 Capitulum sextum de Purpura] Caput de Fumo *M* • de Fumo *add.* Ornamenti *s.l.* et De isto fumo non est uerbum in tota azoara, sed in alio libro erat titulus uerus *Ar. non leg.* et id est: “De Ornamento,” de quo uide uersum 33, estque uerus titulus, quod iste est titulus sequentis azoarae. *in mg. M* • Meccha] Mecha *M* • continet] in eo sunt *M* • uersus *add.* Reuera autem non reperi plures uersus quam 87 ut legendum uideatur *Ar. non leg.* loco *Ar. non leg. in mg. M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Ha] *Z M* || 4 librum *add.* Alcoranum *s.l. C* • per librum manifestum] liber manifestus *M* • Et liber manifestus *add.* Per librum declaratorem *s.l. M* || 5 Nos] Et nos *M* • Nos *add.* Deus *s.l. C* • Et *add. signum crucis s.l. M* • posuimus *add.* eum *M* • essetis] uos sitis *M* • essetis prudentes *add.* uos homines Mecchae *s.l. C* || 6 ille *add.* Alcoranus *s.l. C* • matre libri *add.* in libro secretorum Dei *s.l. C* • nos *add.* Deum *s.l. C* • quod ille est in matre libri apud nos, excelsus iudex] is est mater scripturae quam dirigimus tibi ex alto iudice *M* • quam dirigimus tibi ex alto iudice *add.* apud nos altus, ordinatus *s.l. M* || 7 declarabo *add.* Deus *s.l. C* • uobis *add.* hominibus *s.l. C* • Numquid declarabo uobis Alcoranum disputando] Et dedimus uobis admonitionem ut disputetis *M* • Et dedimus *add.* An reliquimus *s.l. M* • ut disputetis *add.* uane *s.l. M* • gens peruersa] gentes peccatores *M* || 8 misimus *add.* nos Deus *s.l. C* • prophetas misimus ad priores] misimus ex prophetis in prioribus *M* || 9 quem *add.* prophetam *s.l. C* • nullus propheta uenit ad illos quem non spreuerint] non uenerunt eis ex prophetis nisi quod fuerunt cum eo derisores *M* • uenerunt *add.* uenit *s.l. M* • ex prophetis *add.* aliquis propheta *s.l. M* • cum *add.* de *s.l. M* || 10 destruximus *add.* nos Deus *s.l. C* • eis *add.* hominibus *s.l. C*

priorum.

^{8/9}[7] Et si tu interrogaueris illos: “Quis creauit caelos et terram?” Illi dicent quod: “Creauit ea gloriosus, sapiens.”

15 [M 493] ^{9/10}[8] Ille qui posuit uobis terram in sedem et posuit uobis in illa fructus ut sitis directi in uia.

^{10/11}[9] Et ille qui descendere fecit de caelo aquam cum mensura. Et produximus cum illa ciuitatem mortuam, et sic eritis educti.

^{11/12}[10] Et ille qui creauit pro uobis omnia paria et posuit pro uobis naues et iumenta ut ascendatis super illa,

20 ^{12/13}[11] et uos ascendetis super dorsa eorum. Et postea inuocabitis gratiam domini uestri super uos quando ascendetis, et dicetis: “Laudatus sit ille qui mandauit nobis hoc, et non meruimus illud.

^{13/14}[12] Et nos ad dominum nostrum reuertemur.”

25 ^{14/15}[13] Et posuerunt illi ex seruis suis partem, quia homo [C 358] est incredulus manifestus.

^{15/16}[14] Numquid accepit ille ex his quae creauit sibi filias et elegit pro uobis filios?

11 illos qui fuerunt fortiores in eis et iam transibit exemplum priorum] fortes eorum et fregimus et oppresimus sicut primus *M* • exemplum priorum *add.* Noe, et Had, et Zamud, et Loth *s.l.* *C* • fregimus et oppresimus sicut primus *add.* transit exemplum priorum *s.l.* *M* || **12** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu interrogaueris illos] interrogabis eos *M* • Illi *om.* *M* • Illi *add.* increduli *s.l.* *C* • quod *om.* *M* || **13** ea] eos *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **14** Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille *add.* signum crucis *s.l.* *M* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • in sedem] hospitum *M* • sedem *add.* habitationem *s.l.* *C* • illa *add.* terra *s.l.* *C* • illa fructus] ea spicas *M* • spicas *add.* uias *s.l.* *M* • ut *add.* uos *M* || **15** in uia *om.* *M* • uia *add.* lege Dei *s.l.* *C* || **16** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • descendere fecit de] defert ex *M* • mensura] potentia *M* • potentia *add.* quantitate *s.l.* *M* || **17** illa *add.* aqua *s.l.* *C* • produximus cum illa ciuitatem] creauimus urbem *M* • creauimus *add.* resuscitauimus *s.l.* *M* • mortuam *add.* siccitate *s.l.* *C* • et *om.* *M* • eritis educti] educemus eos *M* • educti *add.* de sepulchris *s.l.* *C* • educemus eos *add.* educemini *s.l.* *M* || **18** pro uobis omnia paria] paria omnia *M* • paria *add.* scilicet, masculum et faeminam *s.l.* *C* • pro *om.* *M* • naues] ex nauibus *M* || **19** ascendatis super illa] equitetis *M* || **20** uos *add.* homines *s.l.* *C* • uos ascendetis] ut gaudeatis *M* • gaudeatis *add.* sedeatis *s.l.* *et add.* *Ar. non leg. in mg.* *M* • dorsa] terga *M* • Et *om.* *M* • inuocabitis] memoretis *M* || **21** super uos *om.* *M* • ascendetis] aequauit uos super ea id *M* • ascendetis *add.* super iumenta *s.l.* *C* • aequauit *add.* sedistis *s.l.* *M* • dicetis] dicite *M* • Laudatus sit] Benedictus est *M* • Benedictus *add.* Laudatus *s.l.* *M* • mandauit] subdidit *M* || **22** meruimus *add.* nos homines *s.l.* *C* • non meruimus illud] nos non eramus ei potentes *M* • potentes *add.* meritentes *s.l.* *M* || **23** Et nos ad dominum nostrum reuertemur.” *deest in C* || **24** posuerunt *add.* [christiani] *s.l.* *C* • illi] ei *M* • illi *add.* Deo *s.l.* *C* • seruis suis *add.* angelis *s.l.* *C* • partem] satisfactionem *M* • partem *add.* participem *s.l.* *C* • satisfactionem *add.* partem *s.l.* *M* • quia] et quod *M* • et quod *add.* Certe *s.l.* *M* || **26** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Numquid accepit ille ex his quae creauit sibi] Et acceperint quod creauerunt *M* • Et acceperint quod creauerunt *add.* Aut accepit de quo creauit *s.l.* *M* • elegit pro uobis filios] elegerunt ii pro filiis *M sed* elegerunt ii pro filiis *add.* elegit pro uobis filios *s.l.* *M*

^{16/17}[¹⁵] Et quando fuit alicui denuntiatum hoc quod fuit inpositum Deo pro exemplo, reuersa est facies eius nigra et ualde tristis.

30 ^{17/18}[¹⁶] Et si accepit de his quae uult in ornamento, stando sine declaratione, disputando?

^{18/19}[¹⁷] Et illi posuerunt angelos faeminas quod sunt apud pium. Numquid fuerunt praesentes in creatione eorum ut sit testimonium eorum scriptum et sint interrogati?

^{19/20}[¹⁸] Et dixerunt: “Si Deus uoluisset, nos adorassemus eum.” Qui non habent huius scientiam et non sunt nisi mendaces.

35 [M 494] ^{20/21}[¹⁹] Et iam detulimus illis librum antea, qui acceperunt eum firmiter.

^{21/22}[²⁰] Sed dixerunt: “Nos enim sic inuenimus patrem nostrum in hac lege et nos sequimur illos.”

40 ^{22/23}[²¹] Et sic non misimus ante te ad aliquam ciuitatem admonitorem cui non dixerunt uicini eius: “Nos inuenimus patres nostros in ista lege et nos debemus sequi uestigia eorum.”

27 denuntiatum *add.* quod creata (?) sit sibi filia *s.l. C* • inpositum *add.* scilicet, Deus habet filias *s.l. C* || **28** fuit alicui denuntiatum hoc quod fuit inpositum Deo pro exemplo, reuersa est facies eius nigra] est annuntiatum aliquis eorum cum quod dat pius exemplum, remonet faciem suam nigram *M* • nigra *add.* propter nuncium filiae *s.l. C* • pius *add.* pio *s.l. M* • ualde] est *M* || **29** accepit *add.* Deus *s.l. C* • ornamento *add.* scilicet, mulierum *s.l. C* || **30** si accepit de his quae uult in ornamento, stando sine declaratione, disputando] quem creant uiribus post ii in litigiis non manifestantur *M* • Et quem creant *add.* An qui creatus est *s.l. M* • uiribus *add.* *dubium s.l. M* • post ii *bis M* || **31** illi *om. M* • illi *add.* increduli *s.l. C* • posuerunt *add.* dixerunt *s.l. C* • faeminas quod sunt apud pium] illos qui sunt apud Deum faeminas *M* • pium *add.* Deum *s.l. C* • fuerunt *add.* increduli *s.l. C* || **32** eorum *add.* angelorum *s.l. C* || **33** Numquid fuerunt praesentes in creatione eorum ut sit testimonium eorum scriptum et sint interrogati] quomodo testificauerunt quod non creauerunt? Igitur annullabitur testimonium eorum et interrogabuntur *M* • interrogati *add.* increduli *s.l. C* • quomodo testificauerunt quod non creauerunt *add.* an fuerunt praesentes in creatione eorum *s.l. et in alio Ar. non leg.* et legitur *in mg. M* • annullabitur *add.* scriptum erit *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* • dixerunt *add.* increduli *s.l. C* • Deus uoluisset, nos adorassemus] uoluisset pius, non adorauissemus nisi *M* • nisi eum *add.* eos *s.l. M* || **34** Qui non habent huius scientiam et non sunt nisi mendaces] Cum hoc nesciendo nos fuimus remoti *M* • Cum hoc nesciendo nos fuimus remoti *add.* Non est eis in hoc aliqua scientia, non sunt nisi diuinatorum *s.l. M* || **35** detulimus *add.* nos Deus *s.l. C* • eum *add.* librum *s.l. C* • iam detulimus illis librum antea, qui acceperunt eum firmiter] non damus eis librum ex ante eum? Et ii sunt cum eo spretores *M* • Et non damus *add.* An dedimus *s.l. M* • spretores *add.* tenentes *s.l. M* || **36** Sed] Imo *M* • dixerunt *add.* increduli *s.l. C* • Nos enim *sic*] Et nos *M* • Et *add.* quod *s.l. M* • in hac lege *add.* adorantes idola *s.l. C* || **37** patrem nostrum in hac lege et nos sequimur illos] patres nostros super gentes, et nos super semitas eorum sumus directi *M* • illos *add.* patres nostros *s.l. C* • super gentes *add.* ab aeuo *s.l. M* • directi *add.* ducti *s.l. M* || **38** *sic add.* etiam *M* • misimus *add.* ex *M* || **39** ad aliquam ciuitatem admonitorem cui non dixerunt uicini eius] in urbem, aliquem admonitorem nisi qui dixerunt *M* || **40** Nos inuenimus patres nostros in ista lege et nos debemus sequi uestigia eorum] Non cognoscimus eum et nos inuenimus patres nostros super gentem et nos super semitas eorum sumus euntes *M* • Non cognoscimus eum et *add.* primarii sui *s.l. M* • super gentem *add.* ab aeuo *s.l. M* • euntes *add.* sequentes *s.l. M*

- 23/24[22] Dic tu: “Si ego afferam uobis meliorem uiam quam ea in qua uos inuenistis patres uestros?” Dixerunt: “Nos enim non credimus in illum pro quo fuistis missi.”
- 24/25[23] Quos castigauimus. Igitur aspici quomodo fuit castigatio mentientium!
- 25/26[24] Et quando dixit Abraham patri suo et genti suae: “Ego sum liber ab his quae uos adoratis,
- 45 26/27[25] nisi illum qui formauit me, me diriget per uiam.”
- 27/28[26] Et posuit uerbum dignum memoria in posteros ut illi conuertantur.
- 28/29[27] Antea dedi istis potestatem et patribus eorum donec uenit ad illos ueritas et nuncius uester.
- 50 29/30[28] Et postquam uenit ad illos ueritas, dixerunt: “Iste est [C 359] maleficus et nos non credimus in illum.”
- 30/31[29] Dixerunt: “Si iste Alcoranus fuisset delatus super uiros duarum ciuitatum magnarum?”
- 31/32[30] Et si illi diuidunt misericordiam domini tui, nos diuidimus inter illos uitam eorum in uita huius mundi et fecimus quosdam superiores super alios in gradibus ut
- 55

41 tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Si] Et si *M* • afferam] feram *M* • Et si ego feram *add.* An licet ueniam *s.l.* *M* • meliorem uiam quam ea in qua uos inuenistis] melius eo quod inuenit uos super id et *M* • melius eo quod inuenit uos *add.* rectori quam inuenistis *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **42** inuenistis patres *add.* id est, accipiatis eam *s.l.* *C* • Dixerunt *add.* quod *M* • Dixerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • enim non credimus in illum pro quo fuistis missi] cum quod uenistis cum eo non credimus *M* • missi *add.* uos nuncii *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **43** Quos castigauimus] Et accepimus eos *M* • accepimus *add.* affligimus *s.l.* *M* • aspici] uide *M* • fuit castigatio mentientium] est poena mendacium *M* • est poena *add.* fuit finis *s.l.* *M* || **44** Abraham] Habraham *C* • suae *add.* quod *M* • liber *add.* *dubium s.l.* *M* • his *add.* idolis *s.l.* *C* || **45** ab his quae uos] de quod *M* • de quod *add.* in quo *s.l.* *M* || **46** illum] ille *M* • illum *add.* adoratis, scilicet Deum *s.l.* *C* • ille *add.* ab illo *s.l.* *M* • me diriget per uiam] Igitur is est director *M* • is est director *add.* ille dirigit *s.l.* *M* || **47** posuit *add.* eam *M* • posuit *add.* Habraham *s.l.* *C* • dignum memoria in posteros] ratum in castigatione eorum *M* • castigatione eorum *add.* stirpe sua *s.l.* *M* • illi conuertantur] ii conuerterentur *M* • conuertantur *add.* ad uiam rectam *s.l.* *C* || **48** dedi *add.* ego Deus *s.l.* *C* • istis *add.* incredulis *s.l.* *C* • Antea dedi istis potestatem et patribus eorum] Imo roborauimus eos et patres suos *M* • roborauimus eos *add.* properaui istos *s.l.* *M* • ad illos] eis *M* || **49** nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • nuncius uester] nuntius manifestus *M* || **50** postquam] quando *M* • ad illos] eis *M* • ad illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • ueritas *add.* Machoma *s.l.* *C* • Iste] Hic *M* • Iste *add.* Machoma *s.l.* *C* • Hic *add.* Hoc *s.l.* *M* • maleficus] ueneficus *M* • ueneficus *add.* ueneficum *s.l.* *M* || **51** non credimus in illum] cum eo sumus increduli *M* • illum *add.* Machomam *s.l.* *C* • cum *add.* de *s.l.* *M* || **52** Dixerunt] Et dixerunt *M* • Dixerunt *add.* Corascitae *s.l.* *C* • uiros *add.* Alqualid et Zaid *s.l.* *C* || **53** iste Alcoranus fuisset delatus super uiros duarum ciuitatum magnarum] detulisset hoc Alcoranum super hominem ex duabus urbibus magnum *M* • ciuitatum magnarum *add.* Meccha et Almedina *s.l.* *C* • Si detulisset *add.* Quare non descendit *s.l.* *M* • magnum *add.* magnis *s.l.* *M* || **54** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • Et si illi diuidunt] Eis diuidemus *M* • Eis diuidemus *add.* An diudent *s.l.* *M* • uitam *add.* nutrimentum *s.l.* *C* || **55** nos diuidimus inter illos uitam eorum] et nos sumus diuisores inter eos nutrimentorum suorum *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* • diuisores *add.* diuisimus *s.l.* *M* • nutrimentorum suorum *add.* prouisionem eorum *s.l.* *M* • huius *om.* *M* • fecimus quosdam superiores] exaltabimus unos eorum *M* • superiores *add.* in diuiciis *s.l.* *C* • unos *add.* aliquos *s.l.* *M*

spernerent ad inuicem uituperabilem. Et pietas domini tui est melior illis quem illi congregabunt.

60 ^{32/33[31]} Et nisi ut homines essent una sola gens, [M 495] nos posuissemus illis qui non crediderunt in pium in domibus eorum tecta argentea et scalas ut ascenderent super illa.

^{33/34[32]} Et in dominibus eorum portas et lectulos super quos cubarent.

^{34/35[33]} Et omnia haec sunt bona temporalia huius mundi, et aliud saeculum est apud Deum pro iustis.

65 ^{35/36[34]} Et si aliquis dimiserit inuocationem misericordis, ego dabo illi unum diabolium ut sit illi socius.

^{36/37[35]} Illi enim auertunt eos a uia et putabunt quod ipsi sunt directi in uia;

^{37/38[36]} donec uenit ad nos, tunc dixit: “Vtinam esset spatium inter me et te quantum est inter orientem et occidentem!” Qui est malus socius.

^{38/39[37]} Et non proderit uobis hodie quando iniuriastis quia est poenae participes.

70 ^{39/40[38]} Numquid tu dabis auditum surdis, aut diriges caecos et illum qui est in errore manifesto?

56 ut spernerent ad inuicem uituperabilem] et accipiemus unos eorum in alios superbia *M* • inuicem uituperabilem *add.* diuites spernerent pauperes *s.l. C* • et accipiemus unos *add.* ut acciperet aliqui *s.l. M* • in alios superbia *add.* aliquem subiectum *s.l. M* • pietas] misericordia *M* • illis *add.* diuitiis *s.l. C* || **57** illis quem illi congregabunt] de eo quod possunt iungere *M* • possunt iungere *add.* congregant *s.l. M* || **58** nisi ut homines essent una sola gens] si essent homines gens una *M* • nos *om. M* • illis *om. M* • qui *add. cui s.l. M* || **59** pium *add.* Deum *s.l. C* • crediderunt in pium in domibus eorum tecta argentea] crederet cum pio pro domo suo et tegmina ex argento *M* • cum *add.* in *s.l. M* • domo suo et tegmina *add.* domibus suis tecta *s.l. M* • scalas *add.* sellas *s.l. M* || **60** super *add.* [illos] *C* • [illos] *add.* [incredulos] *s.l. C* • ut ascenderent super illa] super eas pulcherrimas *M* • illa *add.* tecta *s.l. C* • pulcherrimas *add.* appariebunt *s.l. M* || **61** in] pro *M* • et lectulos] laetissimas *M sed* laetissimas • et lectos *s.l. M* • quos cubarent] eas iis confidentibus *M* • confidentibus *add.* quiescent *s.l. M* || **62** Et] et est dolus. Et *M* • dolus *add.* ornamentum *s.l. M* • omnia haec] quod totum id *M* • temporalia huius] uitae *M* • aliud saeculum] saeculum aliud *M* || **63** Deum] dominum tuum *M* • iustis *add.* timentibus *s.l. M* || **64** misericordis *add.* Dei *s.l. C* || **65** si aliquis dimiserit inuocationem misericordis, ego dabo illi unum diabolium ut sit illi socius] qui desint inuocare pium, habet secum diabolium et is est ei amicus *M* • habet secum *add.* posuimus ei *s.l. M* || **66** Illi enim auertunt] Et ii ut facerent perturbare *M* • ut facerent perturbare *add.* conturbant *s.l. M* • a] ex *M* • putabunt] putant *M* • ipsi *add.* increduli *s.l. C* • in uia *om. M* || **67** uenit *add.* incredulus *s.l. C* • uenit ad nos] ueniet nobis *M* • nos *add.* Deum *s.l. C* • tunc dixit] et dicit *M* • dixit *add.* incredulus *s.l. C* • te *add.* diabole *s.l. C* || **68** Vtinam esset spatium inter me et te quantum est inter orientem et] Vah mi! Esset inter me et inter te tantum quantum est ab oriente ad *M* • Vah mi *add.* Vtinam *s.l. M* • tantum quantum est ab oriente ad occidentem *add.* longitudo orientium *s.l. M* • Qui] Hic *M* • Qui *add.* diabolus *s.l. C* • socius] amicus *M* || **69** uobis *add.* incredulis *s.l. C* • hodie *add.* [quantum] *C* • uobis hodie quando iniuriastis quia est poenae] eis in die eo, igitur sunt iniuriatores. Igitur uos in poena estis *M* • eis in die eo *add.* uobis hodie *s.l. M* • igitur sunt iniuriatores. Igitur uos *add.* quando iniuriastis qui sitis *s.l. M* • estis *add.* signum crucis *s.l. M* • participes *add.* cum diabolis *s.l. C* || **70** Numquid] Igitur si *M* • tu *add.* Machoma *s.l. C* • surdis] surdo *M* • illum *om. M*

- 40/41^[39] Et si ego faciam te mori, ego castigabo illos,
 41/42^[40] aut ego ostendam tibi quod ego promisi illis, quia nos sumus super eos
 potentes.
- 75 42/43^[41] Igitur tene firmiter quod fuit reuelatum tibi, quia tu es in uia recta,
 43/44^[42] quia ille est admonitio tibi et genti tuae [C 360] et adhuc eritis interrogati.
 44/45^[43] Tu autem interroga illos quibus misimus nuncios nostros ante te, utrum
 posuerimus sine Deo alios deos ut adorentur?
- 80 45/46^[44] Et misimus Moysen cum nostris miraculis ad Pharaonem et gentem eius. Et
 dixit: “Ego sum nuncius domini nationum.”
 46/47^[45] Et postquam uenit ad illos cum declarationibus, ecce illi irridebant illa;
 47/48^[46] et nullum miraculum ostendimus eis quod non fuerit maius alio. [M 496] ^[47]
 Et comprehendimus illos poena ut si forte illi conuerterentur.
- [48]⁴⁹ Et dixerunt: “O tu malefice! Roga dominum tuum pro eo quod nobis promisit,
 85 quia nos sumus directi in uia!”
 [49]⁵⁰ Et postquam abstulimus ab eis poenam, ecce illi sunt peruersi.

72 ego *add.* Deus *s.l.* C • te *add.* Machoma *s.l.* C • ego *add.* Deus *s.l.* C • Et si ego faciam te mori, ego castigabo illos] Igitur remonebimus a te et nos eos castigauimus M • illos *add.* incredulos *s.l.* C • remonebimus *add.* aut tollemus *s.l.* M || 73 ego *add.* Deus *s.l.* C • tibi *add.* Machomae *s.l.* C • ego *add.* Deus *s.l.* C • aut ego ostendam tibi quod ego promisi illis] et faciemus uidere tibi illud quod promisimus eis M • faciemus uidere *add.* demonstrabimus *s.l.* M • nos *add.* Deus *s.l.* C • quia nos sumus super eos] Igitur nos super eos sumus M • eos *add.* incredulos *s.l.* C || 75 tene *add.* Machoma *s.l.* C • quod *add.* Alcoranum *s.l.* C • tene firmiter quod fuit reuelatum tibi quia tu es in uia recta] habe tu quod reuelauimus tibi quod tu es super uiam rectam M • quod *add.* quare *s.l.* M || 76 ille *add.* Alcoranus *s.l.* C • quia ille est admonitio] Et is est admonitor M • admonitor *corr.* admonitio *s.l.* M • adhuc eritis interrogati] etiam interrogabunt M • interrogabunt *add.* interrogabimini *s.l.* M || 77 Tu *add.* Machoma *s.l.* C • Tu autem] Et M • illos *add.* iudeos et christianos *s.l.* C • illos quibus misimus nuncios nostros] quem misimus M || 78 posuerimus *add.* nos Deus *s.l.* C • deos *add.* idola *s.l.* C • utrum posuerimus sine Deo alios deos ut adorentur] ex nuntiis nostris; et posuimus absque pio dominos adorantes M • et *add.* an *s.l.* M • adorantes *corr.* adorantur *s.l.* M || 79 Et *add.* iam M • Moysen] Moysem M • nostris miraculis ad Pharaonem et gentem eius] miraculis nostris Pharaoni et genti suae M • et genti suae *add.* et primariis suis *s.l.* M || 80 dixit *add.* Moyses *s.l.* C • nuncius] nuntius M || 81 Et postquam] Igitur quando M • uenit *add.* Moyses *s.l.* C • ad illos] eis M • declarationibus] miraculis nostris M • illi irridebant illa] eos diridentes M • illa *add.* miracula *s.l.* C || 82 eis *add.* Pharaoni et genti suae *s.l.* C • nullum miraculum ostendimus eis quod non fuerit maius alio] non demonstrauius eis aliquod miraculum nisi esset maius eo quod possent habere M • alio *add.* miraculo primo *s.l.* C • eo quod possent habere *add.* suo praeposito *s.l.* M || 83 comprehendimus illos] accepimus eos cum M • si forte illi conuerterentur] ii reuerterentur M • conuerterentur *add.* ad uiam rectam *s.l.* C || 84 dixerunt *add.* Pharao et gens eius *s.l.* C • tu malefice] uenefice M • malefice *add.* Moyses *s.l.* C • Roga *add.* pro nobis M || 85 pro eo quod nobis promisit, quia nos sumus] per fidem quam habes tu quod nos erimus M • in uia *om.* M || 86 Et postquam] Igitur quando M • ab] nos ex M • illi sunt peruersi] eos in malignitate M • in malignitate *add.* periurantes *s.l.* M

[50]/51 Et uocauit Pharaon gentem suam et ait: “O gens mea! Nonne ego habeo regnum Egipti? Et isti fontes fluunt sub me, et quare non uidetis?”

[51]/52 Certe ego sum melior isto qui est debilis,

90 ^{52/-} et non potest proferre sermonem!

⁵³[52] Numquid fuerunt delatae illi imagines aerae, aut uenerunt cum illo angeli in societate?”

⁵⁴[53] Et terruit gentem suam, et obedierunt illi; quia ipsi fuerunt gens peccatrix.

95 ⁵⁵[54] Et quia ad iram irritauerunt nos, castigauimus illos et submergimus omnes illos.

⁵⁶[55] Et posuimus illos in prodigium et exemplum in posteris.

⁵⁷[56] Et quia fuit datus filius Mariae in exemplum, ecce gens tua irridet illum.

⁵⁸[57] Et dixerunt: “Est deus noster melior aut ille?” Et non dederunt exemplum nisi disputando, quia illi sunt gens disputans.

100 ⁵⁹[58] Et non est nisi seruus, cui dedimus nostram gratiam; et posuimus illum in

87 Pharaon gentem suam et ait] Pharaon in gente sua, dixit *M* || **88** Nonne ego habeo regnum Egipti? Et isti fontes fluunt] Non est pro me regnum Aegypti? Et hoc flumen fluit *M* • pro me *add.* mihi *s.l.* *M* • hoc flumen fluit *add.* haec flumina fluunt *s.l.* *M* • me *add.* Pharaonum *s.l.* *C* • et quare] igitur *M* • uidetis *add.* illud *M* • uidetis *add.* uos Egiptii *s.l.* *C* • illud *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **89** Certe] Et quod *M* • ego *add.* Pharaon *s.l.* *C* • Et quod ego *add.* Numquid *s.l.* *M* • isto *add.* Moyse *s.l.* *C* • isto qui est debilis] quam hic! Ille qui est falsarius *M* • falsarius *add.* spretus *s.l.* *M* || **90** potest *add.* Moyses, quia erat blaesus *s.l.* *C* • proferre sermonem] declarare *M* || **91** fuerunt delatae *add.* scilicet, si uenerunt cum illo *s.l.* *C* • Numquid fuerunt delatae illi imagines] Et si esset ut caderet super eum capitula et essent *M* • Et si esset ut caderet *add.* Quare non sunt posita *s.l.* *M* • et essent aurea *add.* ex auro *s.l.* *M* • uenerunt] uenirent *M* • illo] eo *M* || **92** in societate] proximi *M* • proximi *add.* simul *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **93** Et terruit gentem suam] Igitur diuerterunt gentes suae *M* • diuerterunt gentes suae *add.* decepit gentem suam *s.l.* *M* • illi] ei *M* • illi *add.* Pharaoni *s.l.* *C* • quia ipsi fuerunt gens peccatrix] et ii fuerunt gentes peccatrices *M* || **94** Et quia ad iram irritauerunt nos] Igitur quando reuersi sunt ad id *M* • reuersi sunt ad id *add.* tristati sunt, nos *s.l.* *M* • castigauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illos] eos *M* • illos *add.* Pharaonem et gentes eius *s.l.* *C* • submergimus *add.* scilicet, in mari *s.l.* *C* || **95** submergimus omnes illos] submersimus eos omnes *M* || **96** illos in prodigium] eos figuram *M* • exemplum *add.* misterium *s.l.* *C* • in] pro *M* • posteris *add.* in gente futura *s.l.* *C* • posteris *add.* ultimis *s.l.* *M* || **97** quia fuit datus] quando datus fuit *M* • in exemplum] pro exemplo *M* • gens tua *add.* Corascitae *s.l.* *C* • ecce gens tua irridet illum] quando gens sua ab eo fuerunt remotae *M* • quando gens sua *add.* ecce gentes suas *s.l.* *M* • fuerunt remotae *add.* conturbant, scilicet Arabi *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **98** Est] Es *C* • deus noster *add.* idola nostra *s.l.* *C* • Est deus noster melior aut ille] Domini nostri sunt meliores quam is *M* • ille *add.* Iesus *s.l.* *C* • dederunt *add.* Corascitae *s.l.* *C* || **99** illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Et non dederunt exemplum nisi disputando, quia illi sunt gens disputans] Non dabit is tibi nisi disputationem. Certe sunt ii gentes litigantes *M* • dabit is *add.* dederunt id *s.l.* *M* || **100** est *add.* is *M* • est *add.* Iesus *s.l.* *C* • seruus *add.* scilicet, Dei *s.l.* *C* • cui *add.* Iesu *s.l.* *C* • cui dedimus nostram gratiam] quod fecimus gratiam super eum *M* • posuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illum *add.* Iesum *s.l.* *C*

exemplum filiis Israelis.

[C 361] ⁶⁰ Et si nos uoluissimus, nos posuissimus ex uobis angelos heredes in terra.

105 ^{61[59]} Est enim scientia diei iudicii, igitur non dubitetis in illo et sequimini me quia ista est uia recta.

^{62[60]} Et non impediatur uos diabolus quia ille est inimicus uester manifestus.

[M 497] ^{63[61]} Et postquam uenit Iesus cum declarationibus, dixit: “Ego uenio ad uos cum gratia et ut declarem uobis partem huius in quo dubitastis. Igitur timete Deum et obedite!

110 ^{64[62]} Quia Deus est dominus meus et uester. Igitur adorate illum quia haec est uia recta.”

^{65[63]} Et fuerunt differentes christiani in se ipsis. Igitur uae illis qui fuerunt iniuriantes propter poenam diei crudelis.

^{66[64]} Et non aspiciunt illi nisi in hora qua ueniet ad illos subito, et illi non cogitant.

115 ^{67[65]} Tunc fratres erunt inimici ad inuicem, exceptis iustis.

^{68[66]} O serui mei! Non erit uobis hodie timor super uos nec eritis tristes.

101 exemplum *add.* misterium *s.l.* C • illum in exemplum filiis Israelis] ei exemplum pro filiis Israel M • ei *add.* eum *s.l.* M • pro *add.* signum crucis *s.l.* M || **102** nos *om.* M • nos *om.* M • uobis *add.* hominibus *s.l.* C || **103** heredes in terra] in terra ut admonuissent M • ut admonuissent *add.* gubernantes *s.l.* M || **104** scientia *add.* signum; Iesus et aduentus eius *s.l.* C • Est enim scientia diei iudicii] Et is habet scientiam pro hora M • is habet scientiam *add.* illi est scientia *s.l.* M • non dubitetis *add.* increduli *s.l.* C • non dubitetis in illo] ne sitis mendaces cum ea M • illo *add.* Iesu *s.l.* C • ne sitis mendaces cum *add.* non dubitatis in *s.l.* M • sequimini] sequamini M • me *add.* legem meam *s.l.* C || **105** quia ista] Haec M || **106** impediatur] perturbet M • quia ille est] qui est uobis M • uester *om.* M || **107** Et postquam] Igitur quando sed Igitur quando *add.* Et postquam *s.l.* M • declarationibus *add.* miraculis et euangeliis *s.l.* C • dixit *add.* Iesus *s.l.* C • Ego *om.* M || **108** ad uos] uobis M • gratia] scientia M • scientia *add.* sapientia *s.l.* M • uobis *add.* iudeis *s.l.* C • partem huius in quo dubitastis] aliquid illius quod estis differentes in eo M • dubitastis *add.* de aduentu eius *s.l.* C • Igitur] Et M • timete *add.* iudei *s.l.* C || **109** obedite *add.* mihi M • obedite *add.* scilicet, Deum *s.l.* C || **110** Quia] Quod M • et *add.* dominus M • illum *add.* Deum *s.l.* C • illum quia] eum, et M • haec *add.* lex uera Iesu Christi *s.l.* C || **112** christiani in se ipsis] factiones inter eos M • factiones *add.* congregationes *s.l.* M • uae] uah M || **113** fuerunt iniuriantes propter poenam] iniuriauerunt ex poena M • crudelis *add.* dolentis *s.l.* M || **114** illi *add.* increduli *s.l.* C • ueniet *add.* dies finalis *s.l.* C • Et non aspiciunt illi nisi in hora qua ueniet ad illos subito] Igitur animaduertite nisi horam quae ueniet super eos statim M • Igitur animaduertite nisi *add.* Non exspectant nisi *s.l.* M • illi non cogitant] ii non sentient eam M • eam *add.* signum crucis *s.l.* M || **115** Tunc] Et M • Tunc *add.* in die iudicii *s.l.* C • Et fratres *add.* Amici *s.l.* M • erunt inimici ad inuicem] in die eo uni eorum cum aliis inimici M • uni *add.* aliquis *s.l.* M • cum aliis inimici *add.* aliquo inimicus *s.l.* M • exceptis iustis] praeter timentes M || **116** O serui mei *add.* dicet Deus iustis *s.l.* C • hodie *add.* in die iudicii *s.l.* C • erit uobis hodie timor super uos nec eritis] est metus super uos hodie neque uos estis M • metus *add.* timor *s.l.* M

⁶⁹[⁶⁷] Illi qui crediderunt in aleis meis, fuerunt mauri.

⁷⁰[⁶⁸] Ingremini in paradisum! Vos et uxores uestrae eritis honorificati.

120 ⁷¹[⁶⁹] Quibus seruiet cum scutellis aureis et cyathis in quo habebunt ea quae desiderant animae eorum et quod est delectabile oculis. Vbi stabitis in perpetuum.

⁷²[⁷⁰] Ille est paradisus quem habetis iure hereditario propter opera bona uestra.

⁷³[⁷¹] Vbi habebitis fructus multos quibus uescemini.

⁷⁴[⁷²] Peccatores enim stabunt in poena inferni in perpetuum,

⁷⁵[⁷³] et non cessabit eorum poena ubi stabunt sine fiducia.

125 ⁷⁶[⁷⁴] Et non fecimus eis iniuriam, sed ipsi fuerunt iniuriantes;

⁷⁷[⁷⁵] et clamauerunt: “O angede! Iudica iam inter nos tu domine!” Dixit: “Vos [C 362] eritis hic in aeternum.”

⁷⁸[⁷⁶] Nos enim uenimus ad uos cum ueritate, et plures uestrum negastis ueritatem.

[M 498] ⁷⁹[⁷⁷] Et si illi fecerunt dolum, nos sumus dolosi.

117 in aleis meis] cum miraculis nostris et *M* • aleis meis *add.* uersibus Alcorani *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* • mauri *add.* obedientes *s.l.* *M* || **118** Ingremini in] Introite *M* • Vos *add.* mauri *s.l.* *C* • eritis honorificati] gaudentes *M* || **119** Quibus *add.* mauris *s.l.* *C* • Quibus seruiet cum scutellis] Et tendetur super eos cum uasis *M* • Et tendetur super *add.* circumitur circa *s.l.* *M* • cyathis] ciatis *C* • quo *add.* paradiso *s.l.* *C* • ea *add.* uictus, uestitum et potum *s.l.* *C* || **120** delectabile *add.* scilicet, uirgines pulchras *s.l.* *C* • in quo habebunt ea quae desiderant animae eorum et quod est delectabile oculis. Vbi stabitis in perpetuum] et in eo quod desiderauerunt personae et uoluerunt uidere oculi, et uos in eo perpetui *M* • uoluerunt uidere *add.* delectantur *s.l.* *M* || **121** Ille] Et hic *M* • paradisus *add.* ille *M* • habetis *add.* [honorific] *C* • habetis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • habetis iure hereditario propter opera bona uestra] haereditabis pro eo quod operati estis *M* || **122** Vbi habebitis fructus multos quibus uescemini] Vobis in eo fructus multi, ex eis manducabitis *M* || **123** Peccatores enim stabunt] Et quod peccatores *M* • Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* • in perpetuum] perpetui *M* || **124** cessabit eorum poena ubi stabunt sine fiducia] auferetur ab eis, et ii in eo desperantes *M* • desperantes *add.* deperditi *s.l.* *M* || **125** fecimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • eis *add.* peccatoribus *s.l.* *C* • fecimus eis iniuriam] iniuriauimus eos *M* • sed ipsi fuerunt iniuriantes] uerum sunt ii iniuriatores *M* • iniuriantes *add.* peccatores *s.l.* *C* || **126** clamauerunt] clamabunt *M* • angede] Praetor *M* • O Praetor *add.* Melich, addit glossa quod “Melich” est nomen angeli, custodis inferni uel portinarius *s.l.* *M* • Iudica *add.* Determina *s.l.* *C* • tu *add.* Deus *s.l.* *C* • Iudica iam inter nos tu domine] Iudicet super nos dominus tuus *M* • Dixit *add.* quod *M* • Dixit *add.* angelus *s.l.* *C* || **127** hic *om.* *M* • in aeternum *add.* remanentes *s.l.* *M* || **128** Nos *add.* Deus mittendo nuncios *s.l.* *C* • Nos enim uenimus ad uos cum ueritate] Iam uenit uobis ueritas *M* • uenit *add.* uenimus *s.l.* *M* • ueritas *add.* cum ueritate *s.l.* *M* • et *add.* sed *s.l.* *M* • uestrum *add.* infidelium *s.l.* *C* • negastis ueritatem] cum ueritate negantes *M* • negantes *add.* odientes *s.l.* *M* || **129** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • illi *om.* *M* • dolum *add.* in praecepto *M* • Et si fecerunt dolum *add.* An ordinauerunt rem *s.l.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos sumus dolosi] igitur nos decepimus *M* • igitur nos decepimus *add.* nos autem ordinatores *s.l.* *M*

- 130 ^{80[78]} Sed potius putauerunt quod nos non audiebamus secreta eorum ^[79] et abscondita? Certe scribent de illis nostri nuncii.
- ^{81[80]} Dic tu: “Si dominus habet filium, igitur ego ero primus seruus.”
- ^{82[81]} Laudatus sit dominus caelorum, et terrae, et throni, super ea quae ipsi dicunt.
- ^{83[82]} Igitur sinite illos accipere et ludere donec ueniat dies illis promissus.
- 135 ⁸⁴ Et ille est qui est in caelo Deus et in terra, et est iudex sapiens.
- ^{85[83]} Et benedictus est ille qui habet regnum caelorum, et terrae, et eorum quae sunt in medio; qui habet scientiam diei iudicii et ad illum reuertemini.
- ^{86[84]} Et non habet potestatem ipsi qui inuocant sine illo aduocationem nisi ille qui testimonium perhibuit in ueritate, et illi sciunt.
- 140 ^{87[85]} Et si interrogaueris illos: “Quis creauit eos?” Illi dicent quod: “Deus.” Igitur quomodo mentiuntur?
- ^{88[86]} Et fuit dictum: “O domine! Ista est gens incredula.”
- ^{89[87]} Igitur pace illis et dic tu: “Salus sit!” Quia adhuc scietis.

130 Sed potius] Et *M* • putauerunt *add.* peccatores *s.l.* *C* • Et putauerunt *add.* Aut putant *s.l.* *M* • audiebamus secreta] audiimus secretum *M* || **131** abscondita] publicum eorum *M* • publicum *add.* occultum *s.l.* *M* • scribent de illis nostri nuncii] nuntii nostri inter manus suas scripserunt *M* • nuncii *add.* angeli custodes *s.l.* *C* || **132** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Si dominus] Et si est quod pius *M* • tu: “Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • quod pius habet filium *add.* pio filius *s.l.* *M* • igitur *om.* *M* • ego *add.* Machoma *s.l.* *C* • ero *add.* sum *s.l.* *M* • seruus] ex adorantibus *M* || **133** sit] est *M* • et] dominus *M* • throni] troni *C* • ipsi *add.* christiani *s.l.* *C* • super ea quae ipsi dicunt] pro eo quod figurauerunt *M* || **134** illos *add.* christianos *s.l.* *C* • ludere *add.* in hoc mundo *s.l.* *C* • dies *add.* iudicii *s.l.* *C* • Igitur sinite illos accipere et ludere donec ueniat dies illis] Et ii sunt remoti et ludentes donec offendet eos dies eorum, ille est *M* • Et ii sunt remoti *add.* relinquere eos nugari *s.l.* *M* • ludentes *add.* ludere *s.l.* *M* • offendet eos dies *add.* obuiant diei *s.l.* *M* • ille est promissus *add.* quibus promissi fuerunt *s.l.* *M* || **135** ille est qui est] est ille *M* • Deus] dominus *M* • et in terra *add.* dominus *M* • et *add.* is *M* • iudex sapiens *add.* sapiens, sciens *s.l.* *M* || **136** Et *om.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || **137** eorum quae sunt in medio] et ex quod est inter eos *M* • qui habet scientiam diei iudicii] In potestate eius est scientia horae *M* • In potestate eius est *add.* et apud eos est *s.l.* *M* • illum reuertemini] eum reuertentur *M* • reuertemini *add.* in iudicium *s.l.* *C* • reuertentur *corr.* reuertemini *s.l.* *M* || **138** ipsi *add.* increduli *s.l.* *C* • habet potestatem ipsi qui inuocant sine illo] consequentur ii qui uocant absque eo *M* • illo *add.* Deo *s.l.* *C* • consequentur ii *add.* possunt illi *s.l.* *M* • aduocationem *add.* idola *s.l.* *C* • aduocationem *add.* intercessionem *s.l.* *M* • ille *om.* *M* || **139** testimonium perhibuit in] testificabit cum *M* • ueritate *add.* Alcorani *s.l.* *C* • illi] ii *M* || **140** interrogaueris *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • interrogaueris illos] interrogabis eos *M* • Illi *om.* *M* • quod *om.* *M* || **141** quomodo mentiuntur] cur sunt mendaces *M* || **142** dictum *add.* ei *M* • domine *add.* mi *M* • Ista est gens incredula] Quod ii sunt gentes quae non credunt *M* || **143** illis] eis *M* • parce eis *add.* relinque eos *s.l.* *M* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • Salus sit] Salutem *M* • Salutem *add.* Pax *s.l.* *M* • Quia adhuc scietis] Igitur etiam scient *M* • scietis *add.* poenam uestram *s.l.* *C* • scient *add.* scietis *s.l.* *M*

[M 499] <CAPVT XLIV>

Capitulum septimum, de Fumo, in Meccha, continet 56 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

¹ Ha.M.

⁻² Per librum!

5 ^{2/3} Quod nos detulimus illum in quadam nocte benedicta et quod nos fuimus admonitores.

^{3/4[2]} In qua nocte est praecisum quodlibet mandatum iudicis,

^{4/5} mandatum per nos, quia nos fuimus nuncii;

^{5/6[3]} pietas domini uestri, qui est auditor, sapiens;

10 ^{6/7[4]} dominus caelorum, et terrae, et eorum quae sunt in media, si estis certificati.

^{7/8[5]} Non est deus absque illo. Qui resuscitat et occidit, qui est dominus uester et dominus patrum uestrorum priorum.

1 Capitulum septimum] Caput *M* • Fumo *add.* uide uers. 7 *s.l.* et male in exemplare meo scriptum erat in titulo *Ar. non leg.* et et in interpretatione dicebatur esse “de deliberatione”. Ac denique in alio codice dicebantur esse uersus 56, reuera tamen non numerantur hic neque ibi plures 52 *in mg.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 56 uersus] in eo uersus 57 *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Ha] *Z M* || **4** Per librum] Liber manifestus *M* • Per librum *add.* iuramentum est *s.l.* *C* • Liber manifestus *add.* Per librum manifestum *s.l.* *M* || **5** Quod *om.* *M* • Quod *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • illum] eum *M* • quadam *om.* *M* • quadam nocte *add.* xxii ramadani *s.l.* *C* • quod *om.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • fuimus] sumus *M* || **7** praecisum *add.* determinatum *s.l.* *C* • qua nocte est praecisum quodlibet mandatum iudicis] ea determinabimus omne factum *M* • iudicis *add.* Dei *s.l.* *C* • determinabimus omne factum *add.* separabitur omnis res ordinata *s.l.* *M* || **8** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos *add.* nuncii Dei *s.l.* *C* • mandatum per nos, quia nos fuimus nuncii] apud nos, quod nos sumus missores *M* • quod *add.* mandatum nostrum quare *s.l.* *M* || **9** pietas *add.* scilicet, est hominibus *s.l.* *C* • pietas domini uestri qui] misericordiam domini tui, quare is *M* • qui *add.* Deus *s.l.* *C* • auditor *add.* et *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **10** eorum quae sunt in media] quod est inter eos *M* • estis *add.* uos homines *s.l.* *C* • certificati] uos certificantes *M* || **11** deus absque illo] dominus nisi is *M* • Qui resuscitat et occidit] Et dat uitam et mortem *M* • qui est *om.* *M*

- 8/9^[6] Et illi dubitant iudicando.
- 9/10^[7] Igitur aspicie [C 363] quando uenerit caelum cum fumo manifesto,
- 15 10/11^[8] et occaecabit homines; ista est poena crudelis.
- 11/12^[9] O dominator noster! Aufer a nobis poenam quia nos sumus credentes!
- 12/13^[10] Et quomodo non erunt admoniti? Et iam uenit ad illos nuncius manifestus,
- 13/14^[11] et postea recesserunt ab illo et dixerunt quod erat maleficus demoniacus.
- 14/15^[12] Et nos auferemus poenam parum ut uos reuertamini.
- 20 15/16^[13] In die qua nos castigauimus castigationem magnam, quia nos castigabimus.
- [M 500] 16/17^[14] Et probauimus ante illos gentem Pharaonis. Et uenit ad illos nuncius uenerabilis
- 17/18^[15] dicens: “Venite ad me, o serui Dei! Quia ego sum uobis nuncius fidelis.
- 18/19^[16] Et nolite superbire contra Deum quia ego affero rationem manifestam.
- 25 19/20^[17] Ego enim sum defensus per dominum meum et uestrum ut non lapidatis me.

13 illi *add.* increduli *s.l.* C • Et illi dubitant iudicando] Certe sunt in dubio ludentes M || **14** aspicie *add.* tu Machoma *s.l.* C • uenerit *add.* scilicet, fuerit *s.l.* C • Igitur aspicie quando uenerit caelum cum fumo manifesto] Et reuertentur in die cum ueniet caelum in nebulas M • Et reuertentur in die cum *add.* Animaduerte diem *s.l.* M • in nebulas *add.* cum fumo *s.l.* M || **15** occaecabit] occecabit C • occaecabit] caecabunt M • caecabunt *add.* manifesto cooperiet *s.l.* M • ista] haec M • crudelis *add.* dolens *s.l.* M || **16** dominator] domine M • quia] quod M • quod *add.* quare *s.l.* M || **17** Et quomodo non erunt admoniti] Iam damus uobis admonitorem M • Iam damus uobis admonitorem *add.* Quemadmodum erit illis admonitio *s.l.* M • Et *om.* M • ad illos] eis M • illos *add.* incredulos *s.l.* C • nuncius] nuntius M • nuncius *add.* Machoma *s.l.* C || **18** et *om.* M • illo] eo M • dixerunt *add.* increduli *s.l.* C • erat *add.* Machoma *s.l.* C • quod erat maleficus demoniacus] Sapiens, daemoniacus M • Sapiens *add.* doctus, scilicet est *s.l.* et in hoc *Ar. non leg. in mg.* M || **19** nos *add.* Deus *s.l.* C • auferemus] abstulimus M • ut *add.* sed *s.l.* M • uos *add.* homines *s.l.* C • reuertamini] sitis adorantes M • reuertamini *add.* in uiam rectam *s.l.* C • adorantes *add.* reuertentes, legerat *Ar. non leg. s.l.* M || **20** die *add.* iudicii *s.l.* C • nos *add.* Deus *s.l.* C • qua nos castigauimus castigationem magnam] quo stupefecit castigatione magna M • stupefecit *add.* castigauimus *s.l.* M • quia] quod M • quod *add.* *signum crucis s.l.* M • castigabimus] sumus castigantes M • castigabimus *add.* peccatores *s.l.* C • castigantes *add.* affligentes *s.l.* M || **21** Et probauimus] Iam scandalizauimus M • scandalizauimus *add.* tentauimus *s.l.* M • illos] eos M • illos *add.* Corascitas *s.l.* M || **22** nuncius *add.* Moyses *s.l.* C • illos nuncius uenerabilis] eis nuntius honoratus M || **23** dicens *om.* M • Venite *add.* gens Pharaonis *s.l.* C • Venite ad] Audite M • Audite me *add.* Perhibete mihi *s.l.* M • o *om.* M • Quia] quod M • quod *add.* quare *s.l.* M • ego *add.* Moyses *s.l.* C • nuncius] nuntius M || **24** nolite superbire contra] non exaltemini super M • quia] quod M • quod *add.* quare *s.l.* M • rationem *add.* miracula *s.l.* C • affero rationem manifestam] sum uobis cum ratione manifesta M • sum *add.* ueni *s.l.* M • manifesta *add.* declaratrice *s.l.* M || **25** enim sum defensus per dominum meum et uestrum] defendor cum domino meo et domino uestro M • defendor *corr.* defendi *s.l.* M

[18] Et si uos non creditis mihi, igitur recedite.”

20/21[19] Et inuocauit dominum suum dicens quod: “Istae gentes sunt peccatrices.”

21/22[20] Igitur uade cum seruis meis nocte quia uos persecutione patiemini.

22/23[21] Et dimitte mare quietum quia illi erunt submersi.

30 24/25[22] Et quot hortos relinquerunt et fontes,

25/26 et seminata, et loca honorificata,

26/27[23] et bona quibus delectabantur!

27/28[24] Et sic fecimus omnia hereditare aliam gentem.

28/29[25] Et non fleuerunt super illos caeli et terra, et non fuerunt retenti.

35 29/30[26] Et liberauimus filios Israel a poena infirmitatis,

30/31[27] et a poena Pharaonis, quia ille fuit superbissimus peccatorum.

31/32[28] Et nos elegimus illos propter nostram scientiam super nationes;

32/33[29] et dedimus illis miracula in quibus fuit probatio manifesta.

33/34[30] Isti enim dicunt [C 364] quod:

40 34/35 “Non est nisi mors nostra prima et quod non erimus iterum resuscitati.

26 si uos non creditis] nisi uelitis credere *M* • uelitis credere *add.* credideritis *s.l.* *M* • recedite *add.* a me *M* || **27** inuocauit] orauit *M* • inuocauit *add.* Moyses *s.l.* *C* • orauit *add.* uocauit *s.l.* *M* • dicens *om.* *M* • Istae] Hae *M* || **28** uade] ego recedam *M* • uade *add.* tu Moyses *s.l.* *C* • ego recedam *add.* recede mi nocte *s.l.* *M* • seruis meis *add.* iudeis *s.l.* *C* • nocte quia uos persecutione patiemini] noctu et uos eritis persecuti *M* • patiemini *add.* a Pharaone *s.l.* *C* || **29** dimitte] linque *M* • illi *add.* uiri Pharaonis *s.l.* *C* • quietum quia illi erunt submersi] quod ii ibunt et erunt obruti *M* • quod ii ibunt et erunt *add.* siccum quare sunt exercitus *s.l.* *M* || **30** Et *om.* *M* • hortos relinquerunt] reliquerunt hortos *M* • relinquerunt *add.* uiri Pharaonis *s.l.* *C* • fontes *add.* id est, plures *s.l.* *C* || **31** seminata] sata *M* • honorificata] honorata *M* || **32** quibus *add.* [erant] *C* • bona quibus delectabantur] gratias quae erant in eis placidi *M* || **33** fecimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Et *sic* fecimus omnia] *Sic* enim dedimus eis *M* • aliam gentem] gentibus aliis *M* • aliam gentem *add.* iudeos *s.l.* *C* || **34** fleuerunt] genuit *M* • illos] eos *M* • illos *add.* uiros Pharaonis *s.l.* *C* • super eos *add.* pro illis *s.l.* *M* • caeli et terra] caelum *M* • retenti] spectati *M* || **35** Et] Iam *M* • liberauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • infirmitatis] scandalizanti *M* • scandalizanti *add.* spernente *s.l.* *M* || **36** poena Pharaonis] Pharaone *M* • quia ille fuit superbissimus peccatorum] quod is fuit superbus et ex peccatoribus *M* • quod *add.* quare *s.l.* *M* • superbus *add.* altus *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **37** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • illos *add.* filios Israel *s.l.* *C* • Et nos elegimus illos propter nostram scientiam] Iam delegimus nos eos super sapientiam et *M* • super sapientiam *add.* cum scientia *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **38** illis miracula in quibus fuit probatio] eis ex miraculis quod in eo fuerunt reuelata et *M* • fuerunt reuelata *add.* erat experientia *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • manifesta *add.* eis *M* • eis *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **39** Isti *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Isti enim dicunt] Et quod ii dicebant *M* • Et quod ii *add.* Certe isti *s.l.* *M* || **40** Non] Si *M* *sed* Si *add.* Non *s.l.* *M* • est *add.* haec *M* • quod *om.* *M* • iterum] nos *M*

^{35/36}[³¹] Igitur afferte patres uestros si estis ueraces.”

^{36/37}[³²] Et si sunt illi meliores quam gens Tubal,

^{37/-} et illi qui fuerunt ante illos? Quos destruximus quia fuit gens peccatrix.

³⁸[³³] Et non creauimus caelos, et terram, et ea quae sunt inter media, [*M* 501] ludendo.

³⁹[³⁴] Non enim creauimus illa nisi cum ueritate sed plures illorum nesciunt.

⁴⁰[³⁵] In die iudicii erit promissio omnium;

⁴¹[³⁶] in qua die nihil proderit amicus amico, et non erunt defensi

⁴²[³⁷] nisi illi quorum Deus misertus est, quia ille est parcens et misericors.

50 ⁴³[³⁸] Arbor enim Azacum

⁴⁴[³⁹] est nutrimentum peccati;

⁴⁵ sicut ignis bullit in uentribus,

⁴⁶[⁴⁰] sicut bullit ignis.

⁴⁷[⁴¹] Accipite illum et ponite illum in medio inferni!

55 ⁴⁸[⁴²] Et postea ponit super caput eius poenam ignis.

⁴⁹ Gusta quia tu eras gloriosus, honorificatus!

41 afferte patres uestros] uenite cum miraculis ad nos *M* • Igitur uenite cum miraculis ad nos *add.* Afferte patres nostros *s.l.* et in alio legerat *Ar. non leg. in mg. M* • estis *add.* uos *M* || **42** sunt illi] ii sunt *M* • Et si ii *add.* An *s.l. M* • quam gens Tubal] aut gentes Tubae *M* • aut *add.* quam *s.l. M* • Tubal *add.* nomen gentis *s.l. C* || **43** qui fuerunt] ex *M* • illos] eos *M* • Quos] Et *M* • Et *add.* *signum crucis s.l. M* • destruximus *add.* nos Deus *s.l. C* • quia fuit gens peccatrix] eos quia ii fuerunt peccatores *M* || **44** creauimus *add.* nos Deus *s.l. C* • ea quae sunt inter media] quod est inter eos *M* || **46** enim *om. M* • illa] eos *M* • sed] uerum *M* • illorum] eorum *M* || **47** In] Et quod in *M* • Et quod in die *add.* Certe dies *s.l. M* • iudicii erit promissio omnium] diuisionis est intimatio eorum generalis *M* • est intimatio eorum generalis *add.* erit terminus eorum omnis *s.l. M* || **48** qua die nihil] die quomodo non *M* • amico *add.* in aliquo *M* • defensi *add.* ab igne *s.l. C* || **49** illi quorum Deus misertus est] qui habebit misericordiam a Deo *M* • quia ille est parcens et misericors] quod is est gloriosus, pius *M* • quod *add.* quare *s.l. M* || **50** Arbor enim] Et quod arbor *M* • Et *add.* Certe *s.l. M* • Azacum *add.* *dubium s.l. M* || **51** est nutrimentum peccati] cuius est cibus pro peccatoribus *M* • peccati *add.* diaboli *s.l. C* • cuius *add.* *signum crucis s.l. M* • pro peccatoribus *add.* peccatoris *s.l. M* || **52** sicut ignis bullit in uentribus] sicuti putrefactio quae ebullit in uentribus *M* • putrefactio quae ebullit *add.* olei fax ebulliens *s.l. M* || **53** sicut bullit ignis] aut sicuti metallum liquefactum *M* • aut *add.* *signum crucis s.l. M* • metallum liquefactum *add.* ebullitio aquae *s.l. M* || **54** Accipite *add.* diaboli *s.l. C* • illum] hoc *M* • illum *add.* peccatorem *s.l. C* • ponite illum in medio] gaudete cum eo malo *M* • gaudete cum eo malo *add.* proiicite eum in profundo *s.l. M* || **55** Et *om. M* • ponit] eiicient *M* • eiicient *add.* proiicite *s.l. M* • caput eius poenam ignis] capita eorum ex poena graui *M* • poena graui *add.* tormento caloribus *s.l. M* || **56** Gusta *add.* peccator *s.l. C* • quia tu eras] ex eo, qui est *M* • ex eo, qui est *add.* an es tu *s.l. M* • honorificatus] honoratus *M*

⁵⁰[43] Et hoc fuit quod uos non credidistis.

⁵¹ Iusti enim stabunt in loco securo,

⁵²[44] in paradisis et fontibus.

60 ⁵³[45] Qui induentur serico, ^[46] et purpura uolutando se.

⁵⁴[47] Et similiter coniungemus illos cum uirginibus castis.

⁵⁵[48] Et petent in illis ex omnibus fructibus.

⁵⁶[49] Et non gustabunt in illis mortem nisi mortem priorem; et liberauit illos a poena inferni

65 ⁵⁷[50] gratia domini tui. Et ista est beatitudo magna.

⁵⁸[51] Nos enim praeparauimus illum in lingua tua ut illi essent admoniti.

⁵⁹[52] Igitur expecta quia illi expectabunt.

57 hoc *add.* infernus *s.l.* *C* • Et hoc fuit] Hoc est *M* • non credidistis] cum eo blasphematis *M* • quod uos cum eo blasphematis *add.* in quo fuistis dubitantes *s.l.* *M* || **58** Iusti enim stabunt] et quod iusti erunt *M* • quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **59** paradisis] paradiso *M* • et *add.* in *M* || **60** serico] sirico *C* • Qui induentur serico, et purpura uolutando se] Vestientur ex taffeta, et purpura, et formosissima *M* • taffeta, et purpura, et formosissima *add.* serico, panno e conspectu *s.l.* *M* || **61** similiter coniungemus illos cum uirginibus castis] *sic* etiam nubent ii eos cum puellis uirginibus *M* • nubent ii *add.* nubemus *s.l.* *M* • cum puellis uirginibus *add.* oculis latis *s.l.* *M* || **62** petent *add.* iusti *s.l.* *C* • illis] eo *M* • illis *add.* paradisis *s.l.* *C* • omnibus fructibus] omni fructu pulchro *M* • pulchro *add.* securi *s.l.* *M* || **63** Et *om.* *M* • in illis mortem nisi mortem priorem] eos in eo morte nisi ex morte primam *M* • eos *add.* *signum crucis s.l.* *M* • morte *add.* mortem *s.l.* *M* • ex morte *add.* mortem *s.l.* *M* • liberauit illos] libera eos *M* • libera *corr.* liberauit *s.l.* *M* || **65** gratia] in propter bonitatem *M* • bonitatem *add.* gratiam *s.l.* *M* • Et ista est beatitudo magna] Haec est saluatio maior *M* • Haec *add.* Hoc *s.l.* *M* • saluatio maior *add.* lucrum magnum *s.l.* *M* || **66** Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Nos enim praeparauimus illum in] Iam declarauimus id cum *M* • Iam declarauimus *add.* Certe facile fecimus *s.l.* *M* • lingua *add.* arabica *s.l.* *C* • illi *om.* *M* || **67** expecta *add.* Machoma, quod desideras *s.l.* *C* • expecta quia illi expectabunt] adspice quod ii adspicient *M* • expectabunt *add.* quod desiderant *s.l.* *C* • quod ii adspicient *add.* quare sunt aspectores *s.l.* *M*

[M 502] <CAPVT XLV>

Capitulum octauum, de Inclinatione, in Meccha, continet 36 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Ha.M.

⁻² Descensio libri Dei, gloriosi iudicis,

5 [²]³ et in caelis et in terra sunt [C 365] miracula pro credentibus,

[³]⁴ et in creatione uestra et in creatione animalium sunt miracula pro certificatis.

[⁴]⁵ Et in diuersitate noctis et diei et in eo quod Deus descendere fecit de caelo nutrimentum quo resuscitauit terram post mortem eius et in uentis quando discurrunt sunt miracula prudentibus.

10 [⁵]⁶ Et istae sunt aleae Dei quas ego lego tibi cum ueritate, igitur in quam historiam post hanc ipsi credent?

[⁶]⁷ Vae cuilibet mentienti;

[⁷]⁸ qui audiebat aleas Dei quando legebantur illi et post incedit superbe tanquam

1 Capitulum octauum de Inclinatione] Caput de Clamatione *M* • de Clamatione *add.* Genuflectentis *s.l.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 36 uersus] in eo sex et triginta uersus *M* • uersus *add.* reuera tamen non reperi plures 35 *in mg.* *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Ha] *Z M* || **4** libri *add.* Alcorani *s.l.* *C* • iudicis *add.* sapientis *s.l.* *M* || **5** et *add.* quod *M* • et quod *add.* Certe quod est *s.l.* *M* || **6** uestra *add.* hominum *s.l.* *C* • creatione] hospitio *M* • in hospitio animalium *add.* in quo nascitur in ea ex bestiis *s.l.* *M* • certificatis] gentibus ut sint certificantes *M* • ut sint certificantes *add.* certificantibus *s.l.* *M* || **7** in diuersitate] diuersitas *M sed* diuersitas *add.* in diuersitate *s.l.* *M* • in eo *om.* *M* • Deus descendere fecit de] detulit Deus ex *M* || **8** nutrimentum *add.* aquam *s.l.* *C* • nutrimentum quo resuscitauit] ex nutrimento et resuscitat cum eo *M* • mortem *add.* siccitatem *s.l.* *C* || **9** in uentis quando discurrunt sunt] mittit uentos *M* • mittit uentos *add.* in missione uentorum *s.l.* *M* • prudentibus] pro gentibus quae habent cerebrum *M* || **10** Et istae sunt aleae *M*] Ista sunt miracula *M* • aleae Dei *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* • quas ego lego tibi cum ueritate] quae legit super te *M* • legit super te *add.* legimus ea pro te *s.l.* *M* • in quam] quamlibet *M* || **11** hanc *add.* Alcorani *s.l.* *C* • hanc ipsi] Deum et miracula eius *M* • ipsi *add.* increduli *s.l.* *C* || **12** Vae cuilibet mentienti] Igitur uah omni falso peccatori *M* || **13** audiebat aleas] audit uersus *M* • aleas Dei *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C*

nihil audiisset. Igitur annuncia illi poenam crudelem!

15 ^{[8]/9} Et quando scit aliquam ex nostris aleis, contempsit eam, qui habebit infirmitates,

^{[9]/10} et postea infernum. Et nihil proderit illis ea quae ipsi lucrati sunt, neque illa quae ipsi acceperunt sine Deo in amicos; et illi habebunt poenam maximam.

20 ^{[10]/11} Ista est uia; et qui non crediderunt in aleas Dei, habebunt poenam malam crudelem.

[M 503] ^{[11]/12} Deus est ille qui mandauit pro uobis mare currentibus nauibus in illo, mandato eius, ad negociandum, propter gratiam eius et ut essetis grati.

^{[12]/13} Et ille promisit uobis ea quae sunt in caelis et in terra, omnia sunt sua. In quo sunt miracula pro iis qui cogitauerunt.

25 ^{[13]/14} Dic tu illis qui crediderunt ut parcant eis qui non sperant dies Dei, quia remunerabit quamlibet gentem secundum opera eius.

^{[14]/15} Et quicumque fecit bona opera, sibimet erunt; et quicumque fecit malum aut peccatum, sibimet erit. Et postea reuertemini ad Deum uestrum.

14 quando legebantur illi et post incedit superbe tanquam nihil audiisset] legere super se, postea it superbus ita ac si non audiisset eos *M* • qui audit uersus Dei legere super *add.* pro quo lecta sunt pro eo miracula Dei pro *s.l.* *M* • it superbus *add.* obstinuit superbiendo *s.l.* *M* • ita *add.* *signum crucis s.l.* *M* • eos *add.* *signum crucis s.l.* *M* • annuncia *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • annuncia illi poenam crudelem] adnuntia ei cum poena crudeli *M* || **15** scit *add.* incredulus *s.l.* *C* • aliquam ex nostris aleis] ex uersibus nostris rem aliquam *M* • aleis *add.* uersibus Alc<orani> *s.l.* *C* • contempsit eam] accipit eam in derisum *M* || **16** qui habebit infirmitates] isitis erit pro eis poena crudelis *M* || **17** et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • postea infernum] post eos infernus *M* • infernum *add.* scilicet, habebit *s.l.* *C* • nihil proderit illis ea quae ipsi] non prodest eis quod *M* • sunt *add.* in aliquo *M* • illa *add.* idola *s.l.* *C* || **18** illa quae ipsi acceperunt sine] qui acceperunt absque *M* • in *om.* *M* • amicos *add.* protectores *s.l.* *M* • illi habebunt poenam maximam] pro eis erit poena magna *M* || **19** Ista] Haec *M* • uia *add.* illorum *M* • uia *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • uia illorum *add.* ductio et illi *s.l.* *M* • et (?) *C* • et *om.* *M* • aleas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || **20** in aleas Dei, habebunt poenam malam crudelem] cum miraculis domini sui, pro eis erit poena fortis et crudelis • cum *add.* in *s.l.* *M* • fortis et crudelis *add.* ex ira dolente *s.l.* *M* || **21** mandauit pro] subdidit *M* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* || **22** illo *add.* mari *s.l.* *C* • currentibus nauibus in illo, mandato eius, ad negociandum, propter gratiam eius] et facit currere naues per id, cum praecepto suo, et ut acquiratis ex bonitate sua *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C* • et facit currere *add.* ut currant *s.l.* *M* • essetis] sitis *M* • essetis *add.* homines *s.l.* *C* || **23** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille promisit] subdidit pro *M* • ea quae sunt] quod est *M* • et *add.* quod est *M* • omnia sunt sua] omne ex se *M* • sua *add.* Dei *s.l.* *C* • In quo] Et quod in hoc *M* • Et quod *add.* Quare *s.l.* *M* || **24** iis qui cogitauerunt] gentibus ut cogitent *M* || **25** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • crediderunt] sunt credentes *M* • eis] illis *M* • dies] in diebus *M* • dies *add.* iudicii *s.l.* *C* || **26** quia remunerabit quamlibet gentem secundum opera eius] ut satisfaciant gentibus quae non fuerunt lucrantes *M* • ut satisfaciant gentibus quae non fuerunt lucrantes *add.* remunerat gentes pro quo acquisiuerunt *s.l.* *M* || **27** quicumque fecit bona opera, sibimet erunt] qui operabitur sancte, igitur pro se ipso *M* • operabitur sancte *add.* benefecerit *s.l.* *M* || **28** quicumque fecit malum aut peccatum, sibimet erit] quod male faciet, igitur super eum *M* • Et *om.* *M* • reuertemini *add.* in iudicium *s.l.* *C* • reuertemini ad Deum uestrum] ad dominum uestrum reuertemini *M*

30 [15]¹⁶ Et nos dedimus filiis Israel scripturam, et gratiam, et propheziam, et tribuimus eis bona; et elegimus illos super nationes.

[16]¹⁷ Et dedimus illis [C 366] declarationes rerum, et non fuerunt differentes nisi postquam habuerunt scientiam propter inuidiam inter se ipsos. Et dominus tuus iudicabit inter illos in eo quod illi fuerunt differentes.

35 [17]¹⁸ Et postea posuimus te super uiam legis, igitur sequimini illam et noli sequi uoluntatem illorum qui nesciunt!

[18]¹⁹ Quia illi nihil proderunt tibi apud Deum, quia iniuriantes sunt amici ad inuicem; et Deus est amicus iustorum.

[19]²⁰ Iste est uisus pro hominibus, et uia, et misericordia pro certificatis.

40 [20]²¹ Numquid putauerunt illi qui fecerunt peccata quod nos parceremus illis sicut iis qui crediderunt et fecerunt bona opera? Et quod aequalis erit [M 504] uita eorum et mors eorum? Male iudicauerunt!

[21]²² Et Deus creauit caelos et terram cum ueritate, et quaelibet persona erit remunerata secundum opera sua; et non fiet illis iniuria.

45 [22]²³ Non non uidisti illum qui accepit Deum secundum uoluntatem suam, et fecit illum Deus errare, et sigillauit super aures eius et super cor eius, et posuit super

29 Et nos] Iam M • Israel] Israelis M • scripturam *add.* legem *s.l.* C • gratiam] scientiam M • scientiam *add.* iudicium *s.l.* *et in alio Ar. non leg. in mg.* M • propheziam] prophetiam M || **30** tribuimus eis bona] nutriuimus eos ex bonis M • elegimus illos] exaltauimus eos M || **31** illis] eis M • rerum] factorum M • declarationes factorum *add.* claras ex rebus *s.l.* M || **32** scientiam *add.* scripturam *s.l.* C • habuerunt scientiam propter inuidiam inter se ipsos] uenit eis inuidiose inter eos M • inuidiose *add.* scientia propter inuidiam *s.l.* M • Et] Certe M || **33** illos] eos M • illos *add.* iudeos *s.l.* C • inter eos *add.* signum crucis *s.l.* M • eo quod illi] die iudicii in quo ii M • fuerunt *add.* in eo M || **34** Et *om.* M • posuimus] ponemus M • te *add.* Machoma *s.l.* C • uiam legis] regulam nostri facti M • sequimini *add.* uos mauri *s.l.* C • sequimini illam] sequare eam M • illam *add.* legem *s.l.* C • sequi *add.* Machoma *s.l.* C || **35** noli sequi uoluntatem illorum] non sequare uoluntates eorum M • illorum *add.* Corascitarum *s.l.* C || **36** tibi *add.* Machoma *s.l.* C • iniuriantes *add.* peccatores *s.l.* C || **37** Quia illi nihil proderunt tibi apud Deum, quia iniuriantes sunt amici ad inuicem] Quod iis non profuisti tu, neque Deus, in aliquo; et quod iniuriatores uni eorum sunt amici aliorum M • Quod iis *add.* Quare *s.l.* M • profuisti tu, neque Deus *add.* prosunt tibi ex Deo *s.l.* M • uni *add.* aliqui *s.l.* M • iustorum *add.* timentium *s.l.* M || **38** Iste] Hic M • Iste *add.* Alcoranus *s.l.* C • Hic *add.* Hoc *s.l.* M • uisus *add.* admirabile *s.l.* M • uia *add.* ductio *s.l.* M • certificatis] gentibus certificantibus M || **39** Numquid putauerunt] Et putant M • Et *add.* An *s.l.* M • fecerunt] lucrantur M || **40** nos parceremus illis sicut iis] ponemus eos sicuti illi M • fecerunt bona opera] operati sunt sancte M • Et quod aequalis erit uita] similes sunt uitae M • operati sunt sancte; similes sunt *add.* benefecerunt aequales *s.l.* M • uitae *add.* in uita *s.l.* M || **41** eorum *om.* M || **42** Deus creauit] creauit Deus M • Et creauit Deus *bis* M || **43** quaelibet persona erit remunerata secundum opera sua] dabit mercedem unicuique personae pro eo quod lucrabitur M • dabit mercedem unicuique personae *add.* ut remuneretur omnis persona *s.l.* M • non fiet illis iniuria] ii non erunt iniuriati M || **44** Non non *sic bis* C • Non non] Et M • Et *add.* An *s.l.* M • uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* C • illum *om.* M • Deum secundum uoluntatem suam] dominum pro uoluntate sua M || **45** illum Deus errare] errare eum Deus super scientiam M • super *add.* post *s.l.* M • aures eius] auditum suum M • super *om.* M

uisum eius uelamen? Igitur quis dirigit illum post Deum? Igitur quomodo non estis admoniti?

50 [23]/24 Et dixerunt: “Non est uita nostra in hoc mundo nisi nasci et mori, et non faciet nos mori nisi tempus.” Et non habent aliquam scientiam huius, et nihil faciunt nisi cogitare.

[24]/25 Et quando leguntur illis aleae nostrae declaratae, non fuit ratio eorum nisi quod dixerunt: “Afferte patres nostros, si estis ueraces!”

[25]/26 Dic tu quod: “Deus dabit uobis uitam et mortem, et postea congregabit uos in die iudicii sine dubio in illo.” Sed plures hominum nesciunt.

55 [26]/27 Et Dei est regnum [C 367] caelorum et terrae; et in die qua consurget iudicium, tunc detrimentum patientur mendaces.

[27]/28 Et uidebis quamlibet gentem procliuam, et unaquaeque gens clamabit ut accipiat librum. Et hodie eritis remunerati secundum opera uestra.

60 [28]/29 Iste est liber uester qui dicit de uobis ueritatem, quia nos scripsimus ea quae uos fecistis.

[29]/30 Illos autem qui crediderunt et fecerunt bona opera [M 505] dominus suos ponet in sua misericordia. Quae est beatitudo.

46 eius] suum *M* • illum post Deum] eum nisi Deus *M* • nisi Deus *add.* post Deum *s.l.* *M* • quomodo] cur *M* || **47** admoniti *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* || **48** dixerunt] dixit *M* • dixerunt *add.* increduli *s.l.* *C* • Et dixit *add.* Dixerunt *s.l.* *M* • nostra in hoc mundo] nisi uita mundi *M* • nasci] mori *M* • nisi mori *add.* morimur *s.l.* *M* • mori] uiuere *M* • uiuere *add.* uiuimus *s.l.* *M* || **49** faciet nos mori nisi] sumus oppressi nisi ad *M* • sumus oppressi *add.* destruxit nos *s.l.* *M* • ad tempus *add.* saeculum *s.l.* *M* • non habent *add.* scilicet, Corascitae *s.l.* *C* • habent aliquam scientiam huius] est eis cum illo scientia aliqua *M* • huius *add.* scilicet, Dei (?) *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **50** nihil faciunt nisi cogitare] ii non faciunt nisi cogitationem *M* • faciunt *add.* sequuntur *s.l.* *M* || **51** aleae nostrae *add.* uersus Alc<orani> *s.l.* *C* • quando leguntur illis aleae nostrae declaratae] cum fuerunt lecti super eos uersus nostri declarati *M* || **52** Afferte *add.* uos prophetae *s.l.* *C* || **53** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu quod *om.* *M* • dabit uobis uitam et mortem] resuscitabit uobis, postea mori faciet uos *M* • resuscitabit *add.* uiuificabit *s.l.* *M* • et *om.* *M* || **54** sine dubio in illo] non est *dubium* in eo *M* • illo *add.* iudicio *s.l.* *C* • Sed] Verum *M* || **56** qua consurget iudicium, tunc detrimentum patientur mendaces] quo orietur hora, in die eo, perdituri erunt falsificantes *M* || **57** uidebis *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • quamlibet] unamquamque *M* • procliuam] genuflexam *M* • procliuam *add.* in die iudicii *s.l.* *C* || **58** unaquaeque gens clamabit ut accipiat librum] unamquamque gentem petentem scripturam suam *M* • librum *add.* operum bonorum siue malorum *s.l.* *C* • petentem *add.* uocatam ad *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • eritis *add.* uos homines *s.l.* *C* • eritis remunerati secundum opera uestra] dabimus satisfactionem pro eo quod fuistis factores *M* • dabimus satisfactionem *add.* remuneramini *s.l.* *M* || **59** Iste] Hic *M* • uester] noster *M* • uester *add.* operum uestrorum *s.l.* *C* • qui *add.* liber *s.l.* *C* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • dicit de uobis ueritatem] loquitur super nos cum ueritate *M* • nos *add.* angeli *s.l.* *C* • quia nos scripsimus ea quae] quod abscondimus quod *M* • quod abscondimus *add.* quare descripsimus *s.l.* *M* || **61** Illos autem qui crediderunt et fecerunt bona opera] Igitur quoad illos qui crediderunt et operati sunt bene, igitur ponet eos *M* • quoad illos *add.* illi *s.l.* *M* • igitur *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • dominus *add.* Deus *s.l.* *C* || **62** ponet in sua misericordia] in pietate sua *M* • misericordia *add.* gloria *s.l.* *C* • Quae est beatitudo] Haec est saluatio manifesta *M* • saluatio *add.* lucrum *s.l.* *M*

[30]/31 Et illi quomodo non crediderunt? Nonne fuerunt aleae meae lectae super uos? Igitur superbistis et fuistis gens peccatrix.

65 [31]/32 Et quando fuit dictum quod promissio Dei esset uentura et quod dies iudicii esset uenturus. Dixistis: “Nos nescimus quod sit dies iudicii quia non cogitamus nisi cogitationem, neque sumus certificati.”

[32]/33 Et bonum uisum est eis peccata quae fecerunt, et fuit uerificatum super illos id quod illi spreuerunt.

70 [33]/34 Et fuit dictum: “Hodie obliuiscar uestri sicut obliti estis huius diei uestri. Et habitatio uestra in igne, et non habebitis defensores.

[34]/35 Et istud quia accepistis aleas Dei uane et decepit uos uita huius mundi!” Igitur hodie non egredientur ex illo neque illi morabuntur.

[35]/36 Igitur Deo sit laus, domino caelorum, et domino terrae, et domino nationum!

75 ^{36/37} Qui habet magnificentiam in caelis et in terra, et ille est gloriosus iudex!

63 illi *add.* peccatores *s.l. C* • illi quomodo] quoad illos qui *M* • quoad illos *add.* illi *s.l. M* • Nonne] Igitur non *M* • Igitur non fuerunt *add.* Dicetur eis *s.l. M* • aleae meae *add.* uersus Alc<orani> *s.l. C* • aleae meae lectae] uersus mei lecti *M* || **64** uos *add.* peccatores *s.l. C* • Igitur superbistis] et superbiistis *M* • gens peccatrix] gentes peccatores *M* || **65** promissio *add.* iudicii *s.l. C* • esset uentura] est ueritas *M* || **66** dies iudicii esset uenturus] in hora non est *dubium* in ea *M* • Dixistis *add.* nos (?) increduli *s.l. C* • Nos *om. M* || **67** quod sit dies iudicii quia non cogitamus nisi cogitationem, neque sumus certificati] quae est hora, et cogitauimus quod non erit, et quod nos non erimus praeparati *M* • certificati *add.* de iudicio *s.l. C* • et cogitauimus quod non erit *add.* non cogitamus nisi *dubium s.l. M* • erimus praeparati *add.* sumus certificati *s.l. M* || **68** bonum uisum est] patuerunt *M* • patuerunt *add.* apparebunt *s.l. M* || **69** fecerunt, et fuit uerificatum super illos id quod illi spreuerunt] operati sunt, quod erant beneficium cum eis; et non fuerunt cum eo nisi derisores *M* • quod erant beneficium cum eis; et non *add.* et circuit eos id quod *s.l. M* || **70** obliuiscar uestri sicut] obliuiscemur uestrum ueluti *M* • huius] obuiationem *M* • diei *add.* iudicii *s.l. C* • uestri *add.* istius *M* || **71** in igne] ignis *M* • habebitis] erunt uobis *M* • habebitis *add.* uos peccatores *s.l. C* || **72** Et istud] Hoc est *M* • quia *add.* uos *M* • accepistis *add.* uos increduli *s.l. C* • aleas] uersus *M* • aleas Dei *add.* uersus Alc<orani> *s.l. C* • uane] in contemptum *M* • huius *om. M* || **73** Igitur hodie] igitur audi! Igitur *M* • audi *add.* hodie *s.l. M* • Igitur *add.* *signum crucis s.l. M* • egredientur] egrediemini sed egrediemini *corr.* egredientur *s.l. M* • illo *add.* inferno *s.l. C* • illo neque illi morabuntur] eo et non eritis remorati *M* • morabuntur *add.* absque poena *s.l. C* • non eritis remorati *add.* ii non erunt recepti in lamentatione *s.l. M* || **74** sit] est *M* • et *om. M* || **75** Qui habet magnificentiam] Et ei est gloria *M* • ille] is *M* • ille *add.* Deus *s.l. C*

[M 506] <CAPVT XLVI>

Capitulum nonum, de Harena, in Meccha, continet 34 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Ha.M.

⁻² Fuit delatus iste liber a Deo, glorioso iudice.

5 [²/³] Non creauimus caelos, et terram, et ea quae sunt in medio eorum nisi cum ueritate et tempore determinato. Et qui non crediderunt [*C* 368] eius admonitionibus, sunt separati.

10 [³/⁴] Dic tu: “Si uidisti ea quae uos inuocatis sine Deo, ostendite mihi quid illa creauerunt de terra! Aut si illa habent participationem in caelis, afferte mihi unum librum priorem hoc aut aliquod residuum suae, si estis ueraces!”

[⁴/⁵] Et nullus est magis errans quam ille qui inuocat sine Deo eum qui non respondebit illi in die iudicii, et sunt precum suarum ignorantes.

1 Capitulum nonum de Harena] Caput de Arditate *M* • de Arditate *add.* Collinarum *s.l.* et Ecce barbariem, uoluit dicere “Colliculorum” *in mg.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 34] in eo quatuor et 30 *M* • uersus *add.* Vide uersum 20 pro titulo *s.l.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Ha] *Z M* || 4 iste *om.* *M* • liber *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • a Deo, glorioso iudice] Dei, gloriosi iudicis *M* || 5 ea quae sunt in medio eorum] quod est inter eos *M* || 6 tempore determinato] ad tempus constitutum *M* • ad tempus constitutum *add.* terminum nominatum *s.l.* *M* • Et *add.* illi *M* • eius (?) *C* • eius (?) *add.* Alcorani *s.l.* *C* || 7 admonitionibus *add.* [Alcorani] *s.l.* *C* • eius admonitionibus, sunt separati] in id quod fuerunt admoniti, recesserunt *M* || 8 tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • ea *add.* idola *s.l.* *C* • uos *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Si uidisti ea quae uos inuocatis sine] Vidistis quod uocant absque *M* • ostendite] monstrate *M* • illa *add.* idola *s.l.* *C* || 9 quid illa creauerunt de] quod creant ex *M* • illa] ii *M* • illa *add.* idola *s.l.* *C* • participationem] participes *M* • afferte *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* • afferte mihi unum] ferant *M* • ferant *add.* ferte ad me *s.l.* *M* || 10 hoc *add.* Alcorano *s.l.* *C* • residuum (?) *C* • priorem hoc aut aliquod residuum suae] similem huic aut semitas sapientiae *M* • suae *add.* prophetae *s.l.* *C* • si *add.* uos *M* || 11 eum *add.* idolum *s.l.* *C* • nullus est magis errans quam ille qui inuocat sine Deo eum qui] non sunt magis errantes quam qui uocant praeter Deum. Et *M* • non sunt magis errantes *add.* Quis est errantior *s.l.* *M* • praeter Deum *add.* absque Deo *s.l.* *M* || 12 illi] ei *M* • Et non respondebit ei *add.* Qui non exaudit usque *s.l.* *M* • precum] praecum *C* • sunt precum suarum] ii erunt ex clamazione eorum *M* • ex clamazione *add.* in uocatione *s.l.* *M*

[5]⁶ Et quando congregabuntur homines, erunt illis inimica, et tunc non credent in adoratione eorum.

15 [6]⁷ Et quando fuerunt eis lectae aleae nostrae declaratae, dixerunt illi qui non crediderunt in ueritatem quae uenit ad illos: “Hoc est maleficium clarum.”

[7]⁸ Et si illi dicent quod: “Ipse finxit illum.” Dic tu: “Si ego finxi illum, [M 507] uos nullum habetis potestatem a Deo qui est sapientior uobis. Et sufficit quod Deus est testis inter me et uos; et ille est parcens et misericors.”

20 [8]⁹ Dic tu: “Non sum ego inuentor nunciorum, quia ego nescio quid futurum sit de me nec de uobis, quia ego non sequor nisi id quod reuelatum fuit mihi. Ego enim non sum nisi admonitor manifestus.”

[9]¹⁰ Dic tu: “Vidistis quod est ex parte Dei et fuistis increduli in illum; et fuit testis unus de filiis Israel similis sibi, qui credidit in illum, et uos fuistis superbi. Et Deus non dirigit gentem iniuriam facientem.”

[10]¹¹ Et dixerunt illi qui non crediderunt credentibus: “Si fuisset melior, non credidissent prius in illum et non fuissent directi per illum.” Et illi dicent: “Ista est

13 congregabuntur *add.* resuscitabunt *s.l.* C • erunt *add.* idola *s.l.* C • illis inimica] ei inimici M • credent *add.* homines *s.l.* C || **14** tunc non credent in adoratione eorum] erunt cum seruitute eorum increduli M • eorum *add.* idolorum *s.l.* C || **15** quando] cum M • eis *add.* Corascitis *s.l.* C • aleae nostrae *add.* uersus Alc<orani> *s.l.* C • eis lecta aleae nostrae declaratae] lecta super eos miracula nostra declarata M • declarata *add.* clara *s.l.* M || **16** in ueritatem] ueritati M • ueritatem *add.* Alcoranum *s.l.* C • ad illos] eis M • Hoc *add.* Alcoranus *s.l.* C • Hoc est maleficium clarum] Hic est ueneficus manifestus M || **17** illi *add.* increduli *s.l.* C • si illi dicent quod] dixerunt M • Et dixerunt *add.* An dicent *s.l.* M • Ipse *add.* Machoma *s.l.* C • Ipse finxit illum] Inuenit id M • illum *add.* Alcoranum *s.l.* C • tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • ego finxi illum] inuenissem ego M • ego *add.* id *s.l.* M || **18** uos nullum habetis potestatem a Deo qui est sapientior uobis] non haberem ego dominum pro me a domino in aliquo. Is est qui scit cum quod distribuo in eo M • uobis *add.* Corascitis *s.l.* C • haberem ego dominum pro me a domino in aliquo *add.* proessetis mihi a Deo aliquid *s.l.* M • cum quod distribuo in *add.* de quo rationamini *s.l.* M • Et *om.* M || **19** quod Deus est] cum eo M • cum eo *add.* is *s.l.* M • et *add.* inter M • ille] is M • parcens et misericors] indulgens, pius M || **20** tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • nunciorum] ex nuntiis M || **21** quia ego nescio quid futurum sit de me nec] neque scio quid facient mecum neque M • facient mecum *add.* agatur de me *s.l.* M • quia ego] et M • id *om.* M • id quod *add.* Alcoranum *s.l.* C • reuelatum fuit] fuit reuelatum M • Ego enim] Et M || **22** admonitor *add.* declarator *s.l.* M || **23** tu *om.* M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • Vidistis *add.* uos Corascitae *s.l.* C • Vidistis quod] Si uidistis si M • ex parte *add.* Alcoranus *s.l.* C • illum *add.* Alcoranum *s.l.* C || **24** unus de filiis Israel similis sibi *add.* qui uocabatur Abdaglia, qui factus est maurus *s.l.* C • qui *add.* iudeus *s.l.* C • illum *add.* Alcoranum *s.l.* C • parte Dei et fuistis increduli in illum; et fuit testis unus de filiis Israel similis sibi, qui credidit in illum, et uos fuistis superbi] apud Deum et non credidistis cum eo; et testificastis testimonium filiorum Israelis super similitudinem suam, et credidistis, et superbiistis M • cum *add.* in *s.l.* M • testificastis testimonium filiorum *add.* testificauit testes ex filiis *s.l.* M • credidistis *add.* crede *s.l.* M || **25** dirigit gentem iniuriam facientem] dirigit gentes iniuriantes M || **26** credentibus] illis qui crediderunt M • credentibus *add.* mauris *s.l.* C • fuisset melior *add.* Machoma *s.l.* C || **27** credidissent *add.* scilicet, iudei *s.l.* C • prius *add.* scilicet, quam nos *s.l.* C • illum *add.* Machomam *s.l.* C • fuisset melior, non credidissent prius in illum et non fuissent directi per illum] esset bonum, superemineremus nos eum et dirigeremus cum eo M • superemineremus nos eum *add.* non anticiparent nos ad illud *s.l.* M • dirigeremus *add.* quando non dirigentur *s.l.* M • Et illi dicent] Igitur dixerunt M • Ista *add.* Alcoranus *s.l.* C

falsitas antiqua.”

30 [11]/12 Et ante illum fuit liber Moysi, dux et misericordia. Et [C 369] iste est liber uerax in lingua arabica ad admonitionem illos qui iniuriauerunt et annunciatio bona iustis.

[12]/13 Illi enim qui dixerunt: “Dominus noster est Deus” et postea fuerunt recti, non erit super illos timor nec tristitia.

35 [13]/14 Illi sunt uicini paradisi in aeternum, in praemium secundum quod ipsi fecerunt.

40 [14]/15 Et praecepimus homini ut sit obediens parentibus suis, quem portauit mater sua cum labore et peperit illum cum dolore. Et in conceptione eius et lactatione fuit spacium xxx mensium, donec peruenit ad aetatem suam, et ut peruenit usque ad quadraginta annos, dixit: “O domine mi! Fac me recordari, [M 508] et gratum, et gratiae tuae quam tribuisti mihi et parentibus meis! Vt ego faciam bona opera quae tibi placeant! Et pacifica me in filiis meis, quia ego facio paenitentiam tibi et quia ego sum ex mauris!”

[15]/16 Et illi qui fuerunt recepti in bonis quae ipsi fecerunt et dimissa fuerunt eis peccata, illi stabunt cum uicinis paradisi; quae est promissio uera quae illis

28 Ista est falsitas antiqua] Hic est falsarius manutenens *M* • falsarius manutenens *add.* mendacium antiquum *s.l. M* || **29** illum *add.* Alc<oranum> *s.l. C* • illum fuit] eum *M* • Moysi *add.* fuit *M* • iste] hic *M* • iste *add.* Alcoranus *s.l. C* || **30** ad admonitionem] ut admoneat *M* • admoneat *corr.* admoneas *s.l. M* • iniuriauerunt *add.* peccauerunt *s.l. C* || **31** annunciatio bona iustis] annuntiatio pro bonis *M* • bonis *add.* benefactoribus *s.l. M* || **32** Illi *add.* mauri *s.l. C* • Illi enim] Et illi *M* • et *om.* *M* • recti] deuoti *M* • recti *add.* in lege *s.l. C* • deuoti *add.* directi *s.l. M* || **33** super illos timor nec tristitia] timor super eos neque ii erunt tristes *M* || **34** Illi] Ii *M* || **35** praemium secundum quod ipsi fecerunt] eo satisfactio pro eo quod fuerunt factores *M* • satisfactio *add.* remuneratio *s.l. M* || **36** praecepimus *add.* nos Deus *s.l. C* • quem *add.* hominem *s.l. C* • ut sit obediens parentibus suis, quem portauit] cum parentibus facere bonum, quia tulit eum *M* || **37** cum labore] in uentre *M* • in uentre *add.* grauiter *s.l. M* • illum cum dolore] eum grauiter *M* || **39** in conceptione eius et lactatione fuit spacium xxx mensium, donec peruenit ad aetatem suam, et ut peruenit usque ad quadraginta annos] creauit eum tempus constitutum triginta menses, donec applicuit aetati suae, et appliuit quadraginta annis, et *M* • creauit eum tempus constitutum *add.* ferre suum et separatio sua sunt *s.l. M* • aetati suae *add.* fortitudini *s.l. M* • me recordari] recordari me *M* • et gratum, et] ut placeam *M* || **40** quam tribuisti *add.* tu Deus *s.l. C* • quam tribuisti mihi et parentibus meis] illi quam fecisti super me et super parentes meos *M* • placeam gratiae tuae illi *add.* laudem gratiam tuam *s.l. M* • opera *add.* [quibus] *C* || **41** Vt ego faciam bona opera quae tibi placeant] Et ut operentur sancte ut placeat tibi *M* • operentur sancte *add.* operaret bonum *s.l. M* • pacifica me in filiis meis, quia ego facio paenitentiam tibi et quia] apta me in creaturis meis! Et me paenitet ad te, et *M* • apta me in creaturis meis *add.* benefac mihi in filiis meis *s.l. M* || **42** ex mauris *add.* primus obedientium *s.l. M* || **43** bonis *add.* operibus *s.l. C* || **44** Et illi qui fuerunt recepti in bonis quae ipsi fecerunt et dimissa fuerunt eis peccata, illi stabunt cum uicinis] Isti sunt illi qui recipient ex eis bonum quod operati sunt et dabit spatium peccatorum (?) suorum. Et erunt socii *M* • bonum *add.* melius *s.l. M* • dabit spatium peccatorum (?) suorum *add.* parceret peccatis eorum *s.l. M* • Et erunt socii *add.* in sociis *s.l. M* • quae est *om.* *M* • uera *add.* illa *M* • quae *add.* cui *s.l. M* • illis *add.* mauris *s.l. C*

45 promissa est.

[16]/¹⁷ Ille autem qui dixit parentibus suis: “Malum sit uobis! Sic dicitis mihi quod ego egrediar iam enim transierunt aetates priores me.” Et illi rogabant pro illo Deum: “Vae tibi! Quia promissio Dei est uera.” Et illi dicent quia quod: “Non est iste Alcoranus nisi scripturae ex prioribus.”

50 [17]/¹⁸ Illi sunt in quibus fuit uerificatum uerbum, in gentibus quae transierunt prius ex demoniis et hominibus; quia illi fuerunt perdit.

[18]/¹⁹ Omnes enim habebunt gradus secundum ea quae fecerunt, et nos augebimus opera eorum; et non erunt iniuriati.

55 [19]/²⁰ In die qua transibunt increduli per ignem: “Vos usi estis bonis uestris in uita uestra temporali. [C 370] Habuisti potestatem in illa, igitur hodie eritis puniti poena crudeli quia fuistis superbi in terra iniuste et quia peccastis.”

[20]/²¹ Et fac mentionem fratris Had quando admonuit gentem suam lapidibus [M 509] et iam transierunt admonitiones inter manus eius et post illos: “Vt non

45 illis promissa est] fuit promissa *M* • promissa *corr.* promissi *s.l.* *M* || 46 Ille *add.* filius Vbacar *s.l.* *C* • Ille autem] Et ille *M* || 47 egrediar *add.* resuscitabo *s.l.* *C* • transierunt aetates priores me *add.* et non fuerunt resuscitatae *s.l.* *C* • illi *add.* parentes *s.l.* *C* • illo *add.* filio *s.l.* *C* || 48 “Malum sit uobis! Sic dicitis mihi quod ego egrediar iam enim transierunt aetates priores me.” Et illi rogabant pro illo Deum] quod doluit eis, igitur is remonebitur a me et educetur cum quo transierunt ex etatibus ante eum, et petet suppetias a Deo *M* • quod doluit eis, igitur is remonebitur a me et educetur cum quo *add.* Heu uos, an promittitis mihi quod educar et iam *s.l.* *M* • ex etatibus *add.* gentes *s.l.* *M* • Vae] Vah *M* • Quia] Et quod credidisti quod *M* • Et quod credidisti *add.* qui credit *s.l.* *M* • promissio *add.* poenae uel gloriae *s.l.* *C* • dicent *add.* [quia] *C* • dicent *add.* filius et alii increduli *s.l.* *C* • Et illi dicent quod] cum dixistis *M* • cum dixistis *add.* et dixit *s.l.* *M* || 49 iste *add.* Alcoranus (?) *s.l.* *C* • iste Alcoranus nisi scripturae ex prioribus] nisi linea ex primis *M* • linea ex primis *add.* historia priorum *s.l.* *M* || 50 uerificatum uerbum *add.* sententia ignis *s.l.* *C* • gentibus *add.* Noe, Had et Loth *s.l.* *C* || 51 Illi sunt in quibus fuit uerificatum uerbum, in gentibus quae transierunt prius ex demoniis et hominibus; quia illi fuerunt] Isti sunt illi qui pertinent super eos uerbum, sicuti gentes quae transierunt ante eos, et sicuti morbum gentium diabolorum et hominum; et ii sunt *M* • illi qui pertinent *add.* quem uerificat *s.l.* *M* • sicuti morbum gentium diabolorum et hominum *add.* ex gentibus et daemoniis et hominibus *s.l.* *M* || 52 gradus *add.* poenae uel gloriae *s.l.* *C* • Omnes enim habebunt gradus secundum ea quae fecerunt] Vnicuique erunt gradus pro quod operati sunt *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos augebimus] complebunt eis *M* • complebunt eis *add.* comple illis *s.l.* *M* || 53 et *add.* ii *M* || 54 In] Et in *M* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* • transibunt *add.* dicentur (?) illis *s.l.* *C* • qua transibunt increduli per ignem] quo praeparabuntur illi qui non crediderunt super igne *M* • praeparabuntur *add.* recipientur *s.l.* *M* • Vos *add.* increduli *s.l.* *C* • bonis *add.* diuitiis *s.l.* *C* || 55 Vos usi estis bonis uestris in uita uestra temporali. Habuisti potestatem in illa] Non ite uos cum quod fecistis in uita uestra in mundo! Et fuistis distributores de eis *M* • illa *add.* uita *s.l.* *C* • Non ite uos cum quod fecistis *add.* An consummastis bona uestra *s.l.* *M* • in mundo *add.* mundana *s.l.* *M* • fuistis distributores *add.* gauisi fuistis *s.l.* *M* • puniti] satisfacti cum *M* • eritis satisfacti *add.* remuneramini *s.l.* *M* || 56 crudeli quia] tormenti pro quo *M* • iniuste] absque ueritate *M* • quia] pro eo quod *M* • peccastis *add.* iurauistis *s.l.* *M* || 57 mentionem *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • fratris *add.* Hud *s.l.* *C* • fac mentionem fratris Had] recordare fratrem Ag *M* • lapidibus] cum ariditate *M* • lapidibus *add.* poena *s.l.* *C* • cum ariditate *add.* in collibus *s.l.* *M* || 58 iam transierunt admonitiones] transgressi sunt promissum *M* • promissum *add.* admonitores *s.l.* *M* • eius] suas *M* • post *add.* ante *s.l.* *M* • illos] eos *M* • illos *add.* dicens *s.l.* *C* • Vt] Et *M*

adorassetis nisi Deum, ego enim timeo ne ueniat super uos poena diei magni.”

60 [21]/22 Dixerunt: “Si uenisti ut auertas nos a diis nostris, affer nobis quod promittis si tu es ex ueracibus.”

[22]/23 Dixit quod: “Deus habet scientiam et ego declaro uobis legationem meam, sed ego uideo uos gentem ignorantem.”

65 [23]/24 Et ut uiderunt nubes uenientes uersus flumina sua, dixerunt: “Istae nubes cadent super nos.” Certe sunt ea quae uos petitis uento in quo uenit poena crudelis,

[24]/25 destruentes omnia mandato domini sui. Et mane facto non uidisses nisi tunc habitationes eorum. Et similiter puniam gentem peccatricem.

70 [25]/26 Quibus dedimus potestatem in his quibus dedimus potestatem uobis. Et posuimus illis auditum, et uisum, et corda; et nihil profuit illis auditus eorum, neque uisus eorum, neque corda eorum, quia illi negabant aleas Dei et fuit uerificatus super illos ille quem contempserunt.

[26]/27 Et destruximus ciuitates quae erant apud uos, et declarauimus aleas ut

59 adorassetis] adoretis *M* • adorassetis *add.* uos gens mea *s.l.* *C* • ego *add.* Hud *s.l.* *C* • ego enim] quod ego *M* • ne ueniat *om.* *M* • super uos poena *add.* pro uobis poenam *s.l.* *M* • magni *add.* iudicii *s.l.* *C* || **60** Dixerunt *add.* scilicet, gens *s.l.* *C* • Si] *Sic* *M* • uenisti *add.* tu Hud *s.l.* *C* • diis *add.* idolis *s.l.* *C* • ut auertas nos a diis nostris, affer] ad nos ut deuias nos super dominis nostris, fer *M* • affer *add.* tu Hud *s.l.* *C* • super *add.* a *s.l.* *M* • promittis] promisisti nobis *M* || **62** Dixit *add.* et *M* • ego *add.* Hud *s.l.* *C* || **63** Deus habet scientiam et ego declaro uobis legationem meam, sed] sapientia est apud Deum, ego tuli uobis quod mittor cum eo, uerum *M* • Et quod sapientia *add.* Certe quod scientia *s.l.* *M* • gentem ignorantem] gentes peccatores *M* • peccatores *add.* ignorantes *s.l.* *M* || **64** ut] quando *M* • nubes uenientes uersus flumina sua] ceu uenire in faciem ad flumen suum *M* • ceu uenire in faciem ad flumen suum *add.* nubila ueniendo *s.l.* *M* • nubes *add.* poenae *s.l.* *C* || **65** Istae nubes cadent super nos] Hic uenit ut destruat nos *M* • Certe *add.* dixit Hud *s.l.* *C* • sunt *add.* nubes *s.l.* *C* • uento *add.* malo *s.l.* *C* • quo *add.* uento *s.l.* *C* • sunt ea quae uos petitis uento in quo uenit] ad eum festinabimus cum eo. Igitur dabitur eis • Hic uenit ut destruat nos certe. Certe ad eum festinabimus cum eo *add.* Ista nubila pluendo nobis sed est quod festinastis *s.l.* *M* • igitur dabitur eis *add.* uentus in eo erit *s.l.* *M* • crudelis *add.* dolens *s.l.* *M* • crudelis *add.* pro uobis *s.l.* *C* || **66** destruentes *add.* nubes *s.l.* *C* • omnia *add.* uestra *s.l.* *C* • destruentes omnia mandato] destruendo omnes res cum praecepto *M* • domini *add.* Dei *s.l.* *C* • mane facto non uidisses] remanserunt et non uiderunt *M* • uidisses *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • et non uiderunt *add.* mane non uides *s.l.* *M* • tunc *om.* *M* || **67** habitationes *add.* uacuas *s.l.* *C* • eorum] suas *M* • Et similiter puniam] *Sic* remunerauimus *M* • puniam *add.* ego Deus *s.l.* *C* || **68** Quibus *add.* genti Had *s.l.* *C* • potestatem *add.* in hoc mundo *s.l.* *C* • dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Quibus dedimus potestatem in his quibus dedimus potestatem uobis] Iam roborauimus eos in quod roborauimus uos *M* • uobis *add.* Corascitis *s.l.* *C* • in quod *add.* quo non *s.l.* *M* || **69** illis] eis *M* • auditum *add.* aures *s.l.* *C* • uisum] uisus *M* • uisum *add.* oculos *s.l.* *C* || **70** et nihil profuit illis auditus eorum, neque uisus eorum, neque corda eorum] eorum ex re nulla *M* • eorum ex re nulla *add.* non prodest illis auditum eorum neque corda eorum aliquid *s.l.* *M* • quia illi negabant aleas] quod fuerunt admoniti cum uersibus *M* • admoniti cum uersibus *add.* negatores miraculorum *s.l.* *M* || **71** ille *add.* propheta *s.l.* *C* • fuit uerificatus super illos ille quem contempserunt] non profuerunt eis ii et fuerunt derisores *M* • non profuerunt eis ii et *add.* circuit eos qui *s.l.* *M* || **72** Et] Iam *M* • destruximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • ciuitates *add.* Sodomam et alias *s.l.* *C* • ciuitates quae erant apud uos] quod est in circuitu uestro et ciuitatibus *M* • uos *add.* Corascitas *s.l.* *C*

conuerterentur.

75 [27]²⁸ Et acceperunt sine Deo sacrificia deorum, cum quibus errauerunt. Et istae fuerunt falsitates eorum et pro quibus negauerunt.

[28]²⁹ Et quando misimus ad te quemdam coetum demoniorum qui audisset Alcoranum, et postquam fuerunt praesentes dixerunt: “Tacete!” Et postquam consumatus fuit, ierunt [C 371] ad gentes suas admonentes.

80 [M 510] [29]³⁰ Et dixerunt: “O gens nostra! Nos audiimus librum qui fuit delatus post Moysen, uerus in eo quod habet inter manus suas, qui dirigit ad ueritatem et per uiam rectam.

[30]³¹ O gens nostra! Audite praeconem Dei et credite in illum! Et parcat uobis peccata uestra et liberauit uos a poena crudeli.”

85 [31]³² Et si aliquis non audierit praeconem Dei, non manebit in terra nec habebit sine illo aliquem procuratorem; qui erunt in errore manifesto.

[32]³³ Et non uiderunt quod Deus est ille qui creauit caelos et terram, et non recepit laborem in creatione sua, et est potens resuscitandi mortuos. Certe enim est super

73 aleas ut conuerterentur] uersus ut ii conuertantur *M* • conuerterentur *add.* ad Deum *s.l.* *C* • declarauimus uersus *add.* operamur miracula *s.l.* *M* || 74 deorum *add.* idolorum *s.l.* *C* • quibus *add.* idolis *s.l.* *C* || 75 Et acceperunt sine Deo sacrificia deorum, cum quibus errauerunt. Et istae fuerunt falsitates eorum et pro quibus negauerunt] Igitur iam defenderunt illi qui acceperunt absque Deo dominos et sacrificauerunt. Certe errauerunt, et ii illius non fuerunt uerificantes et fuerunt mendaces *M* • Igitur iam defenderunt *add.* Quare non defendent eos *s.l.* *M* • et sacrificauerunt *add.* per sacrificium *s.l.* *M* • et ii illius *add.* ab illis *s.l.* *M* • fuerunt uerificantes et fuerunt mendaces *add.* et hoc est mendacium eorum qui mentiti sunt *s.l.* *M* || 76 misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • te *add.* Machomam *s.l.* *C* || 77 ad te quemdam coetum demoniorum qui audisset Alcoranum, et postquam] tibi societatem diabolorum ut audirent Alcoranum, igitur quando *M* • praesentes *add.* cum Machoma *s.l.* *C* • dixerunt *add.* demones *s.l.* *C* • Tacete *add.* audite *s.l.* *C* • Tacete *add.* Anscultate *s.l.* *M* || 78 consumatus *add.* praelectio (?) Alcoranum *s.l.* *C* • ierunt *add.* demones *s.l.* *C* • postquam consumatus fuit, ierunt ad gentes suas admonentes] quando fuit finitus, inerunt ad gentem suam admonendo *M* || 79 Et *om.* *M* • Nos *add.* demones *s.l.* *C* • librum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* || 80 uerus *add.* concordans cum libro Moysi *s.l.* *C* • uerus in eo quod habet inter manus suas] uerum quod est in manibus eius *M* • uerum quod est in manibus eius *add.* uerificando inter manus *s.l.* *M* • qui *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • ueritatem *add.* ad Deum *s.l.* *C* || 81 per] ad *M* • rectam] rectorum *M* *sed* rectorum *add.* rectam *s.l.* *M* || 82 gens nostra *add.* dixerunt demones *s.l.* *C* • Audite praeconem] Respondete uocationi *M* • praeconem *add.* Machomam *s.l.* *C* • uocationi Dei *add.* uocanti Deo *s.l.* *M* • in illum] cum eo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • parcat *add.* Deus *s.l.* *C* || 83 uobis peccata uestra] peccatis uestris *M* • liberauit] liberabunt *M* || 84 si aliquis non audierit praeconem] qui non respondit uocationi *M* • praeconem *add.* Machomam *s.l.* *C* • uocationi Dei *add.* uocanti Deo *s.l.* *M* • non manebit] igitur non remanebit *M* • remanebit *add.* erit uictor *s.l.* *M* || 85 illo *add.* Deo *s.l.* *C* • nec habebit sine illo aliquem procuratorem] et non est ei absque Deo amicus *M* • ei *add.* eis *s.l.* *M* • amicus *add.* protectores *s.l.* *M* • qui erunt] et hic est *M* • hic est *add.* illi sunt *s.l.* *M* || 86 uiderunt *add.* increduli *s.l.* *C* || 87 non recepit laborem in creatione sua, et est potens resuscitandi] sensit lassitudinem creare eos, cum potentia super resuscitare (?) *M* • sensit lassitudinem creare eos, cum potentia *add.* non laborauit de creatione eorum potentem *s.l.* *M* • enim] is *M*

omnia potens.

90 [33]/34 Et in die qua transibunt increduli per ignem, nonne haec est ueritas, dixerunt:
“Vtique! Per dominum nostrum!” Dixit: “Igitur gustate poenam pro eo quod non credidistis!”

[34]/35 Igitur habe patientiam sicut habuerunt patientiam fortes ex nunciis et noli breuitatem illorum, quia illi ut uidebunt quod illis promissum fuit,

95 ^{35/-} putabunt non dormisse nisi una hora unius diei integri. Et non erunt destructi nisi gentes peruersae.

88 omnia] omnem rem *M* || **89** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • qua transibunt increduli per] quo praeparabunt illi qui non crediderunt super *M* • nonne haec] et hoc non *M* • et hoc non *add.* nonne *s.l.* *M* || **90** Vtique! Per dominum nostrum] Ita! O creator noster *M* • O creator noster *add.* Per dominum nostrum *s.l.* *M* • gustate *add.* uos peccatores *s.l.* *C* • pro eo] eius *M* • quod *add.* uos *M* || **91** uos non credidistis *add.* pro quo fuistis negatores *s.l.* *M* || **92** habe *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • sicut] ueluti *M* • fortes] socii boni *M* • fortes *add.* scilicet, in fide *s.l.* *C* • nunciis] nuntiis *M* • noli *add.* tu Machoma *s.l.* *C* || **93** breuitatem *add.* scilicet, poenae *s.l.* *C* • noli breuitatem illorum] non festines *M* • illi *add.* [sunt] *C* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* • boni ex nuntiis et non festines, quia illi *add.* deliberationis tamquam quod hi *s.l.* *M* • ut] in die *M* • uidebunt *add.* quando uideris (?) *s.l.* *C* • quod *add.* poenam *s.l.* *C* • illis promissum fuit] est promissum eis *M* || **94** putabunt non dormisse nisi una hora unius] et non dormient nisi horam *M* • et non dormient *add.* non remanserunt *s.l.* *M* • diei integri *add.* ex die haec est applicatio *s.l.* *M* || **95** Et non erunt destructi nisi gentes peruersae] Igitur non destruimus nisi gentem peccatricem *M* • destruimus *add.* destruentur *s.l.* *M* • gentem peccatricem *add.* gentes peccatrices *s.l.* *M*

[M 511] <CAPVT XLVII>

Capitulum decimum, de Pugna, in Tribula, continet 40 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Illi qui fuerunt increduli et impediuerunt uiam Dei, errauerunt in operibus suis.

5 [²] Et illi qui crediderunt, et fecerunt bona opera, et crediderunt in id quod fuit delatum super Machomam, et est ueritas creatoris sui; Deus parcit illis peccata eorum et pacificat intentionem eius.

[³] Itaque increduli secuti sunt falsitatem, et illi qui crediderunt secuti sunt ueritatem domini sui. Et sic docet Deus homines sua exempla.

10 [C 372] [⁴] Igitur quando inueneritis incredulos, amputate capita eorum donec dominemini illorum. Igitur ligate illos fortiter; et aut illi dabunt securitatem, aut ipsi rediment se donec quiescunt proelia.

1 Capitulum decimum de Pugna] Caput de Bello *M* • de Bello *add.* Pugnationis *s.l.* et in alio exemplari titulus erat “Muchamedi” *Ar. non leg.* et uide uersum 2 et 5 pro utroque et 22 *in mg.* *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 40 uersus] in eo uersus 40 *M* • uersus 40 *add.* et in alio 39 et reuera non reperi plures *in mg.* *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • fuerunt increduli et impediuerunt uiam] non crediderunt et perturbarunt a uia *M* • errauerunt in operibus suis] igitur fuerunt concussa opera eorum *M* • fuerunt concussa *add.* deuiata sunt *s.l.* *M* || **4** fecerunt bona opera] operati sunt sancte *M* • in id] cum *M* • id *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **5** fuit delatum] descendit *M* • Machomam] Mahomet *M* • et est *add.* quid est *s.l.* *M* • creatoris sui *add.* ex domino eorum *s.l.* *M* || **6** Deus parcit illis peccata eorum et pacificat intentionem eius] et redemptio eorum et peccatorum suorum secundum intentionem suam *M* • redemptio eorum et peccatorum suorum secundum intentionem suam *add.* parcet eis peccata eorum et fecerunt rem eorum *s.l.* *M* || **7** Itaque increduli] Illud quia illi qui non crediderunt *M* • falsitatem *add.* idola *s.l.* *C* • qui crediderunt *add.* mauri *s.l.* *C* • secuti] sequiti *sic* *M* || **8** domini] creatoris *M* • docet] dat *M* • Deus *bis* *M* • homines sua exempla] hominibus exempla sua *M* || **9** inueneritis *add.* mauri *s.l.* *C* • inueneritis incredulos, amputate] offendetis illos qui non crediderunt, igitur abscondite *M* • eorum] eis *M* • capita eis *add.* colla eorum *s.l.* *M* || **10** dominemini *add.* mauri *s.l.* *C* • illos fortiter *add.* incredulos captiuos *s.l.* *C* • illi *add.* captiui *s.l.* *C* • securitatem *add.* fide iussos (?) aut pignora *s.l.* *C* || **11** dominemini illorum. Igitur ligate illos fortiter; et aut illi dabunt securitatem, aut ipsi rediment se donec quiescunt proelia] roboraueritis uos ex eis, et fortiter ligate eos. Et ducetis eos cum uobis, postea catenate eos ut donec non posset proeliari neque nocere *M* • roboraueritis *add.* *dubium* *s.l.* *M* • et fortiter ligate *add.* aut liberationem *s.l.* *M* • catenate *add.* *dubium* *s.l.* *M* • non posset proeliari neque nocere *add.* ponant grauitatem bellum *s.l.* *M*

[5]⁻ Et si Deus uoluisset, ipse defendisset illos; sed ille uult probare uos cum aliis. Et illi qui pugnaverunt in uia Dei, non erunt errata opera eorum.

[M 512] [6]^{/5} Et adhuc diriget eos et pacificabit intentionem eorum.

15 [7]^{/6} Et ponet illos in paradiso, et faciet eos cognoscere.

[8]^{/7} O uos qui credidistis! Si habueritis patientiam, Deus defendet uos et firmabit pedes uestros.

[9]^{/8} Et si aliqui fuerunt increduli, maledictio sit illis! Et errabunt in operibus suis.

[10]^{/9} Et hoc quia illi negauerunt id quod Deus detulit, et ille humiliavit opera eorum.

20 [11]^{/10} Et non poterunt ambulare terram et uidere quomodo fuit castigatio illorum qui uenerunt prius, quos Deus destruxit et increduli habebunt poenam similem illis.

[12]^{/11} Et hoc est quia Deus est procurator credentium, et quia increduli non habent procuratorem.

25 [13]^{/12} Deus enim ponet illos qui crediderunt et fecerunt bona opera in paradisis, sub quibus fluunt fontes. Et qui non crediderunt, illi habebunt potestatem, et comedent

12 illos *add.* incredulos *s.l.* *C* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Et si Deus uoluisset, ipse defendisset illos; sed ille uult probare uos cum aliis] Id est, quod si uellet Deus, dabit uictoriam uobis ex (?) eis, uerum diuidemus unos eorum cum aliquo *M* • dabit uictoriam uobis ex (?) eis *add.* defenderet eos *s.l.* *M* • diuidemus unos eorum *add.* ut tentaret aliquem *s.l.* *M* || **13** pugnaverunt] pugnabunt *M* • errata] errantia *M* • erunt errantia *add.* facient errare *s.l.* *et* correctum erat *Ar. non leg.* et et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **14** adhuc diriget] etiam dirigemus *M* • diriget *add.* Deus *s.l.* *C* • dirigemus *add.* dirigit *s.l.* *M* • pacificabit intentionem] pacificabimus status *M* • pacificabimus *corr.* pacificabit *s.l.* *M* || **15** ponet illos] ponemus eos *M* • ponemus *add.* ponet *s.l.* *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • faciet eos cognoscere] cognoscetur ab eis *M* • cognoscetur ab eis *add.* oleant (?) eum pro eis *s.l.* *M* || **16** uos *add.* mauri *s.l.* *C* • credidistis] creditis *M* • O uos qui creditis *add.* qui crediderunt *s.l.* *M* • habueritis *add.* in proelio *s.l.* *C* • Si habueritis patientiam] petite uictoriam a Deo *M* • petite uictoriam a Deo *add.* si auxiliati estis Deo *s.l.* *M* • Deus] Et *M* • Et defendet *add.* auxiliabit (?) uobis *s.l.* *M* • uos *om.* *M* • firmabit] confirmabit *M* || **18** si aliqui fuerunt increduli] illi qui non crediderunt *M* • maledictio *add.* uah *s.l.* *M* • sit illis] pro eis *M* • errabunt in operibus suis] sunt errantia opera eorum *M* • sunt errantia *add.* facit errare *s.l.* *M* || **19** illi negauerunt id] ii fuerunt fastidientes *M* • fuerunt fastidientes *add.* oderunt *s.l.* *M* • id quod *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • Deus detulit] detulit Deus *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • et ille humiliavit] igitur sunt dempta *M* || **20** eorum *add.* incredulorum *s.l.* *C* • Et non poterunt ambulare terram et uidere] Igitur non itis in terra et uidete *M* • itis *add.* ierunt *s.l.* *M* • terra *add.* terram *s.l.* *M* • uidete *corr.* uiderunt *s.l.* *M* • fuit] est *M* || **21** uenerunt prius, quos Deus destruxit et increduli habebunt poenam similem illis] fuerunt ex ante eos. Destruxit Deus super eos. Et pro incredulis sunt exempla *M* • super *add.* *signum crucis s.l.* *M* • sunt exempla *add.* est simile huic *s.l.* *M* || **22** hoc est quia] *sic* *M* • procurator *add.* protector *s.l.* *M* • credentium] illorum qui sunt credentes *M* • credentium *add.* maurorum *s.l.* *C* || **23** quia increduli non habent procuratorem] quod increduli, non est procurator pro eis *M* • est procurator pro eis *add.* habent protectorem pro eis *s.l.* *M* || **24** Deus enim] Et Deus *M* • ponet *add.* [credentes] *C* • opera *om.* *M* || **25** paradisis, sub quibus fluunt] paradisu, fluunt sub eo *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* • Et *add.* illi *M* • potestatem *add.* in hoc mundo *s.l.* *C*

sicut comedunt uermes, et in igne erunt habitatio eorum.

^{[14]/13} Et quot ciuitates sunt fortiores quam ciuitas tua quae eduxit te! Et nos destruximus illos, et non habebunt defensorem.

30 ^{[15]/14} Numquid est ille qui stat in declaratione domini sui sicut ille cui uisum est opus suum pulchrum et secutus est uoluptates suas?

^{[16]/15} Similis est paradisu qui fuit promissus iustis; ubi sunt fontes [C 373] aquarum qui numquam deficiunt, et fontes lactis cuius sapor non perit, et fontes uini [M 513] delectabilis ad bibendum,

35 ^{17/-} et fontes mellis colati, ubi habebunt fructus, et indulgentiam domini sui. Sicut ille qui semper est in igne, bibens aquam ardentem quae scidit stomachum eius.

^{18/16[17]} Et aliqui ex illis audient te donec exeant a te, dixerunt iis qui habuerunt scientiam: “Quid est iste?” Dixit: “Quoddam antiquum.” ^[18] Illi sunt quorum corda sigillauit Deus et secuti sunt uoluptates suas.

40 ^{19/17} Et qui fuerunt bene directi, ille auxit uiam illorum et dedit illis ut timerent Deum.

^{20/18[19]} Et illi non aspiciant nisi diem iudicii quae ueniet subito ad illos, et iam

26 comedunt *add.* scilicet, cibum *s.l.* C • illi habebunt potestatem, et comedent sicut comedunt uermes, et in igne erunt habitatio] remonentur et manducabunt sicut manducant pecora, et ignis est hospitum M • remonentur *add.* gaudent *s.l.* M • manducabunt *corr.* manducant *s.l.* M || **27** ciuitates sunt] urbes fuerunt M • fortiores *add.* in uiribus M • ciuitas] urbs M • ciuitas *add.* Meccha *s.l.* C • tua *add.* illa M • quae *add.* ciuitas Mecchae (?) *s.l.* C • te *add.* Machoma *s.l.* C • Et nos *om.* M • nos *add.* Deus *s.l.* C || **28** illos] eas M • illos *add.* homines Mecchae *s.l.* C • habebunt defensorem] dedimus uictoriam eis M • dedimus uictoriam eis *add.* est defensor pro eis *s.l.* M || **29** Numquid est ille qui stat in declaratione] Et qui est super declarationem M • Et *add.* An *s.l.* M • declaratione *add.* scilicet, fide *s.l.* C || **30** sicut ille cui uisum est opus suum pulchrum et secutus est uoluptates] quomodo decorant ei malum opus suum et sequuntur uoluntates M || **31** paradisu *add.* ille M • fuit] est M • iustis *om.* M || **33** ubi sunt fontes aquarum qui numquam deficiunt, et fontes lactis cuius sapor non perit, et fontes uini delectabilis ad bibendum] in eo sunt flumina aquae quae non est lutulenta, et flumina lactis quod non mutatur sapor eius, et flumen uini quod est placidum bibentibus M || **34** fontes mellis colati, ubi habebunt fructus, et indulgentiam domini] flumina mellis purificati, et eis erit in eo ex omnibus fructibus, et indulgentia creatoris M • domini *add.* Dei *s.l.* C || **35** Sicut ille qui semper est] Et quod erit is perpetuus M • Et *add.* Quemadmodum *s.l.* M • quae *add.* aqua *s.l.* C • bibens aquam ardentem quae scidit stomachum eius] bibebunt aquam comburentem quae abscindet interiora sua M • bibebunt *add.* *signum crucis* *s.l.* M || **36** aliqui ex illis audient te donec exeant a] ex eis sunt qui gaudent te donec egrediantur ex apud M • iis] illi M • iis *add.* iudeis *s.l.* C || **37** scientiam] sapientiam M • Quid est iste] Quod est hoc M • iste *add.* Alcoranus *s.l.* C • est hoc *add.* *signum crucis* *s.l.* M • Quoddam antiquum] Res aliqua M • Quoddam antiquum *add.* extractum ex scripturis antiquis *s.l.* C • Res aliqua *add.* nunc *s.l.* M • Illi] Ii M • Illi *add.* Corascitae *s.l.* C || **38** quorum corda sigillauit Deus] illi qui clausit Deus corda eorum M • uoluptates] uoluntates M || **39** Et *add.* illi M • bene *om.* M • ille *add.* Deus *s.l.* C • ille auxit uiam illorum] creuit eis directio M • creuit *add.* auxit *s.l.* M • directio *corr.* directionem *s.l.* M • illis] eis M || **40** timerent Deum] essent timentes M • ut essent timentes *add.* timorem *s.l.* M || **41** illi *add.* increduli *s.l.* C

uenerunt signa eius. ^[20] Igitur ubi habebunt illi quando uenerint admonitiones eius?

45 ^{21/19} Igitur scito quod est unus solus Deus. Et pete ueniam pro peccatis tuis et pro peccatis credentium masculorum et feminarum, et Deus scit motus uestros et habitationes uestras.

^{[22]/20} Et dicent illi qui crediderunt: “Si ad nos fuit delatum capitulum!” Igitur quando fuit delatum capitulum iudicans et fuit dictum in illo ut pugnarent, tu uidisti illos qui habent in cordibus suis infirmitatem, aspicientes te sicut ille qui est propinquus morti. Igitur melius fuisset illis

50 ^{-/22} uerbum honestum et obedientia.

^{23/-} Et quando uenerit proelium, si illi credidissent in Deum, esset melius illis.

^{24/22} Et si fortasse uos recesseritis et destruxeritis in terra, incidetis corda uestra?

^{25/[23]} Illi sunt quibus maledixit Deus et fecit illos surdos et caecauit uisum eorum.

[M 514] ^{26/[24]} Et non declarant Alcoranum nisi cordibus obturatis?

55 ^{27/[25]} Illi autem rebellauerunt et reuersi sunt retrorsum postquam fuit [C 374]

42 illi non aspiciant nisi diem iudicii quae ueniet subito ad illos, et iam uenerunt signa eius] si animaduertunt quod hora ueniet eis statim, igitur iam uenient signa sua *M • eius add. iudicii s.l. C •* Et si animaduertunt *add. et si exspectarent s.l. M • signa sua add. condiciones s.l. M • habebunt add. defensionem (?) s.l. C • admonitiones add. iudicii s.l. C || 43* ubi habebunt illi quando uenerint admonitiones eius] nos eis iam misimus eis ut essent moniti *M • nos eis iam misimus eis ut essent moniti add. ubi erit eis quando ueniet admonitio eorum s.l. M • scito] scias M • scito add. tu Machoma s.l. C • est unus solus] is non est dominus nisi M • Et] Igitur M • peccatis tuis] peccato tuo M || 44* peccatis credentium masculorum et feminarum] pro credentibus *M || 45* motus uestros et habitationes uestras] cum obsidionibus uestris et cum duratione uestra • cum obsidionibus uestris et cum duratione *add. metum uestrum et hospitium uestrum s.l. M || 46* ad nos fuit delatum] descenderet *M • capitulum add. quod praecipit pugnam s.l. C || 47* fuit delatum] detulimus *M • detulimus add. descendit s.l. M • capitulum add. pugnandi s.l. C • iudicans add. uerum s.l. C • iudicans add. bene ordinatum s.l. M • illo add. capitulo s.l. C • tu add. Machoma s.l. C || 48* fuit dictum in illo ut pugnarent, tu uidisti] admonens in bello, ecce *M • illos add. Corascitas rebelles s.l. C • habent om. M • te add. Machomam s.l. C || 49* suis infirmitatem, aspicientes te sicut ille qui est propinquus morti. Igitur melius fuisset illis] eorum est infirmitas quod aspiciunt te aspersione mortifera super id mortis. Igitur est pertinens ad eos *M || 50* uerbum honestum et obedientia] obedientia et locutio iusta *M || 51* illi *add. rebelles s.l. C • uenerit proelium, si illi credidissent in Deum, esset melius illis] ueniet praeceptum, igitur si crediderunt in Deo, erit melius pro eis M • ueniet add. decreuit s.l. M • crediderunt add. ueritatem dixissent s.l. M || 52* fortasse] forte *M • uos add. rebelles s.l. C • recesseritis] recedetis M • recesseritis add. a proelio s.l. C • et add. quod s.l. M • destruxeritis] destruetis M • incidetis] et abscindetis M • corda add. parentelam s.l. M || 53* Illi] Isti *M • quibus] illi quod M sed quod add. quibus s.l. M • maledixit add. eis M • eis s.l. M • illos surdos] surdos eos M • caecauit uisum] obcaecauit uisus M || 54* declarant Alcoranum nisi cordibus obturatis] crediderunt Alcorano nisi super corda clausa *M • Et non crediderunt add. Nonne cogitant in s.l. M • nisi add. aut est s.l. M || 55* Illi autem rebellauerunt et reuersi sunt retrorsum] Et quod illi qui conuersi sunt super terga eorum *M • Et quod add. signum crucis s.l. M*

declarata illis uia, et diabolus decepit illos et tentauit illos.

^{28/[26]} Et hoc fuit quia dixerunt ad illos qui negauerunt illum quem Deus detulit: “Nos uolumus obedire uobis in aliquo secreto.” Et Deus scit secreta eorum.

60 ^{29/[27]} Igitur quomodo stabunt quando occident eos angeli percutientes facies eorum et dorsa eorum?

^{30/[28]} Et hoc quia illi secuti sunt ea quibus Deus maledixit et negauerunt uoluntatem eius, et ille humiliauit opera eorum.

^{31/[29]} Numquid putauerunt illi, qui habent in cordibus suis infirmitatem, quod non reuelet Deus inuidias eorum?

65 ^{32/[30]} Et si nos uolumus, nos ostendemus eos tibi, et cognosces illos in mala pronunciatione eorum; et Deus scit opera uestra.

^{33/[31]} Nos enim probabimus uos donec cognoscantur pugnatores ex uobis et patientes, et probabo opera uestra.

70 ^{34/[32]} Illi autem qui fuerunt increduli, et impediuerunt uiam Dei, et molesti fuerunt nuncio postquam fuit declarata illis uia, non erunt molesti Deo in aliqua re. Et erunt humiliata opera eorum.

^{35/[33]} O uos credentes! Estote obedientes Deo et nuncio et nolite perdere opera uestra!

56 illis] eis *M* • et] igitur *M* • decepit illos et tentauit illos] consolatur eos et implet eos *M* || **57** Et *om.* *M* • fuit quia dixerunt ad illos] est quod ii dixerunt illis *M* • negauerunt *add.* oderunt *s.l.* *M* • illum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • illum quem Deus detulit] quod detulit Deus *M* || **58** Nos *add.* rebelles *s.l.* *C* • Nos uolumus obedire] Igitur nos obediemus *M* • Igitur *add.* *signum crucis s.l.* *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • secreto] ex praecepto *M* • secreta] secretum *M* || **59** stabunt *add.* increduli *s.l.* *C* • quomodo stabunt quando occident] quando nos occidemus *M* • nos occidemus *add.* complebunt *s.l.* *M* • percutientes] percutient *M* || **60** dorsa eorum] post eos *M* || **61** Et *om.* *M* • illi *om.* *M* • ea *add.* idola *s.l.* *C* • ea quibus Deus maledixit] quod maledixit Deus *M* • negauerunt *add.* odierunt *s.l.* *M* || **62** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • uoluntatem eius, et ille humiliauit] libitum suum, igitur ignominiabit *M* || **63** Numquid] Et *M* • Et *add.* An *s.l.* *M* • illi *add.* rebelles *s.l.* *C* • illi, qui habent] quod illis qui *M* • quod illis *add.* illi *s.l.* *M* || **64** suis infirmitatem, quod non reuelet Deus inuidias] eorum est infirmitas, non educet Deus malitiam *M* • malitiam *add.* inuidias *s.l.* *M* || **65** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* || **66** nos uolumus, nos ostendemus eos tibi, et cognosces illos in mala pronunciatione] uellemus, faciemus uidere tibi illos, et cognosceres eos in mala perfectione *M* • pronunciatione *add.* Alcorani *s.l.* *C* • in mala perfectione *add.* cum signis *s.l.* *M* • et *add.* cognosceres eos in fero uerbo et *M* || **67** Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Nos enim probabimus uos donec cognoscantur pugnatores] Et certe si experiremur uos, donec sciamus peregrinantes *M* • peregrinantes *add.* pugnantes *s.l.* *M* || **68** probabo opera uestra] experiemur magnos ex uobis *M* • magnos ex uobis *add.* noua uestra (?) *s.l.* *M* || **69** Illi autem qui fuerunt increduli] Et illi qui non crediderunt *M* • impediuerunt uiam] perturbauerunt a uia *M* • uiam *add.* proeliando *s.l.* *C* || **70** molesti fuerunt nuncio] uocauerunt nuntio *M* • nuncio *add.* Machoma *s.l.* *C* • uocauerunt *add.* contrafecerunt *s.l.* *M* • illis] eis *M* • erunt molesti] uocauerunt *M* • aliqua re] re aliqua *M* || **71** erunt humiliata] etiam ignominiabunt *M* • ignominiabunt *add.* destruet *s.l.* *M* || **72** uos *add.* illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • Estote obedientes] Obedite *M* • nuncio] obedite nuntio *M* • nuncio *add.* Machomae *s.l.* *C* • nolite perdere] non erunt nulla *M* • erunt nulla *add.* destruite *s.l.* *M*

75 [M 515] ^{36/[34]} Illi autem qui non crediderunt, et impedierunt uiam Dei, et postea mortui sunt cum essent increduli, non parcat illis Deus.

^{37/[35]} Igitur ne sitis debiles neque uocetis incredulos ad pacem, uos enim estis magis excellentiores; et Deus est uobiscum, et diminuet opera uestra.

^{38/[36]} Et uita huius mundi est ludus et uanitas. Et si uos creditis et timueritis, ille dabit uobis mercedem uestram et non petet a uobis bona uestra.

80 ^{39/[37]} Et si ille petierit a uobis, uos estis auari et ille educet auaritiam uestram.

^{40/[38]} Et uos estis uocati ut expendatis, [C 375] et aliqui sunt auari; et qui est auarus, sibimet est auarus. Et Deus est diues et uos estis pauperes; et si uos rebellaueritis, ille permutabit uos pro alia gente. ^[39] Et non erunt sicut uos.

74 autem *om.* *M* • impedierunt uiam] perturbarunt a uia *M* • et *om.* *M* || 75 mortui sunt cum essent increduli] morientur iis existentibus incredulis, igitur *M* • illis Deus] Deus illis *M* || 76 ne sitis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • debiles *add.* corde *s.l.* *C* • neque uocetis incredulos ad pacem] et uocate credentes *M* • et uocate credentes *add.* neque uocetis ad treguam *s.l.* *M* || 77 uos enim estis magis excellentiores] et uos eritis alti *M* • excellentiores *add.* apud Deum *s.l.* *C* • et *add.* quare *s.l.* *M* • eritis *add.* sitis *s.l.* *M* • est uobiscum] cum uobis *M* • diminuet] non dement a uobis *M* • diminuet *add.* Deus *s.l.* *C* || 78 Et] Quod *M* • huius *om.* *M* • est ludus et uanitas] nisi iocus et solatium *M* • solatium *add.* uana *s.l.* *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* || 79 uos creditis et timueritis, ille dabit uobis mercedem uestram] estis credentes, dabuntur uobis mercedes uestrae *M* • dabuntur *add.* dabit *s.l.* *M* • mercedes uestrae *add.* praemia uestra *s.l.* *M* • petet] petent *M* • uestra *om.* *M* || 80 ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Et si ille petierit] Si ii petent ea *M* • petierit *add.* bona uestra *s.l.* *C* • ii petent *add.* petet *s.l.* *M* • uobis *add.* igitur *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • igitur uos estis *add.* et sollicitabit, uos eritis *s.l.* *M* • auari *add.* non dantes ea *s.l.* *C* • ille *om.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • auaritiam uestram] uos auaros *M* • uos auaros *add.* uitia uestra *s.l.* *M* || 81 uos *add.* mauri *s.l.* *C* • Et uos estis uocati *add.* Ecce uos! Illi qui uocantur *s.l.* *M* • expendatis *add.* in uia Dei *M* • expendatis *add.* in amore Dei *s.l.* *C* • et aliqui] igitur aliquis uestrum *M* • aliqui *add.* ex uobis mauris *s.l.* *C* • uestrum sunt auari *add.* ex uobis est auarus *s.l.* *M* • est] erit *M* || 82 sibimet est auarus] igitur is est auarus pro se ipso *M* • uos *add.* homines *s.l.* *C* • rebellaueritis *add.* contra Machomam *s.l.* *C* || 83 ille *add.* Deus *s.l.* *C* • uos rebellaueritis, ille permutabit uos pro alia gente] rebellabit, mutabit gentem praeter uos *M* • Et non erunt sicut uos] Postea non erunt similes uobis *M* • non erunt sicut uos *add.* non uenient proliari [sicut uos] *s.l.* *C*

[M 516] <CAPVT XLVIII>

Capitulum undecimum, <de> Expugnatione, in Tribula, continet 33 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

^[1] Nos determinauimus tibi determinationem manifestam,

5 ^[2] ut Deus parcat tibi peccata praesentia et futura. Et ille complebit gratiam suam super te, et ille diriget te per uiam rectam.

^[3] Et defendet te defensione gloriosa.

⁴ Ille est qui detulit quietem et patientiam in cordibus credentium ut auerent fidem cum fide sua. Et Dei sunt congregationes caelorum et terrae, quia Deus est sapiens iudex.

10 ^[4] Et ponet credentes masculos et faeminas in paradisis sub quibus fluunt fontes, ubi stabunt in aeternum, et dimittit illis peccata eorum quod est apud Deum beatitudo maxima.

^[5] Et cruciabit rebelles masculos et faeminas, et blasphemantes masculos et faeminas qui cogitant contra Deum malas cogitationes. Super illos conuertatur

1 Capitulum undecimum Expugnatione] Caput de Victoria *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 33] in eo 29 *M* • 29 uersus *add.* non reperi plures 27, pro titulo lege primum uersum et alibi *in mg.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • determinauimus tibi determinationem *add.* dedimus tibi uictoriam *s.l.* *M* || 4 praesentia] praesentia *C* • ut Deus parcat tibi peccata praesentia et futura] Et pepercit tibi Deus quod anticipasti ex peccato et quod terminauisti *M* • Et pepercit *add.* ut parceret *s.l.* *M* • terminauisti *add.* postposuit *s.l.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille complebit] compleuit *M* • compleuit *add.* ut compleret *s.l.* *M* || 5 ille diriget te per] direxit te ad *M* • rectam] rectorum *M sed* rectorum *add.* rectam *s.l.* *M* || 6 defendet] defendit *M* • te *add.* Deus *M* || 7 Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille est] Is est ille *M* • et patientiam *om.* *M* • credentium] credentibus *M* || 8 auerent fidem cum fide sua] aueret eis credulitatem cum credulitate eorum *M* • congregationes] cateruae *M* • cateruae *add.* exercitus *s.l.* *M* || 9 quia Deus est sapiens iudex] et est Deus sapiens, sciens *M* || 11 credentes masculos et faeminas in paradisis sub quibus fluunt fontes, ubi stabunt in aeternum] credulos et credulas in paradiso, fluunt sub eo fontes in aeternum in eo *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* • dimittit] dimittet *C* • dimittet *add.* Deus *s.l.* *C* • dimittit illis peccata eorum quod est] pepercit eis peccata sua; et est hoc *M* || 12 beatitudo maxima] saluatio magna *M* || 13 cruciabit] torquebit *M* • masculos et faeminas] et rebellatrices *M* || 14 blasphemantes masculos et faeminas qui cogitant contra Deum malas cogitationes] blasphematores et blasphematrices, et cogitantes cum Deo cogitationem malam *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • illos] illa *C*

15 malum, et ira Dei ueniet super illos, [M 517] et maledictio ueniet super illos qui habebunt paratum infernum et malam habitationem.

⁷ Et Dei sunt congregationes caelorum et terrae, quia Deus est gloriosus iudex.

^{8[7]} Et nos misimus te testem, annunciatorem et admonitorem;

20 ⁹ ut crederetis in Deum et in nuncium eius, et ut sitis obedientes illi, et ut honoretis illum, et laudetis illum mane et uesperis.

^{10[8]} Illi autem qui iurauerunt tibi, certe ipsi iurauerunt [C 376] per Deum; et manus Dei sit super manus eorum. Et quicumque faciet dolum, sibimet faciet illum. Et si aliquis impleuerit quod promisit Deo, ego dabo illi praemium maximum.

25 ^{11[9]} Et adhuc dicent tibi rebelles ex Arabis: “Impedierunt nos bona nostra et consanguines nostri. Igitur parce nobis!” Qui dicent linguis ea quae non habent in cordibus suis. Dic tu: “Quis est potens cum Deo? Si ille uult, nocebit uobis; et si ille uult, proderit uobis.” Certe Deus scit omnia quae uos facitis.

^{12[10]} Et uos putastis quod non reuerteretur nuncius neque credentes ad consanguineos suos ultra, et uisum est hoc pulchrum in cordibus uestris. Et

15 illos conuertatur malum] eos erit circuitio mali *M* • ueniet *om.* *M* • illos] eos *M* || 16 maledictio ueniet super illos qui habebunt paratum] maledicet eis, et promisit eis *M* • promisit *add.* praeparauit *s.l.* *M* • malam habitationem *add.* malum statum *s.l.* *M* || 17 congregationes] cateruae *M* • cateruae *add.* exercitus *s.l.* *M* • quia] et *M* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || 18 annunciatorem] et nuntium *M* || 19 crederetis in Deum et in nuncium] credetis cum Deo et nuntio *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • sitis obedientes illi] glorifices eum *M* • glorifices *corr.* glorificetis *s.l.* *M* || 20 ut honoretis illum] sanctifices eum *M* • sanctifices *add.* honoretis *s.l.* *M* • laudetis illum mane et uesperis] laudes eum in matutinis et uesperis *M* • laudes *corr.* laudetis *s.l.* *M* || 21 Illi *add.* non leg. x alcaliphae *s.l.* *C* • Illi autem] Et illi *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* || 22 iurauerunt tibi, certe ipsi iurauerunt per Deum; et manus Dei sit super manus eorum] uexabunt te, igitur iam uexabunt Deum; super manus Dei suas *M* • uexabunt te *add.* dant obedientiam tibi *s.l.* *M* • iam uexabunt Deum; super *add.* non dant obedientiam nisi Deo *s.l.* *M* • suas *add.* super manus eorum *s.l.* *M* • quicumque faciet dolum, sibimet faciet illum] qui erit differens, igitur is erit differens super personam suam *M* • erit differens, igitur is erit differens *add.* periurauerit, non periurauerit nisi *s.l.* *M* || 23 si aliquis impleuerit quod promisit Deo, ego dabo illi praemium maximum] qui complebit fidem, erit completa fides super eum Dei et dabit ei mercedem magnam *M* • fidem, erit completa fides super eum Dei *add.* quod promisit Deo *s.l.* *M* • dabit *corr.* dabimus *s.l.* *M* || 24 adhuc *om.* *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • rebelles *add.* remansi ex Arabis *s.l.* *M* • ex Arabis] Arabum *M* • Impedierunt *add.* proelium *s.l.* *C* • Impedierunt nos] Destruet de nobis *M* • destruent de *add.* occupauerunt omnia (?) male (?) *s.l.* *M* || 25 consanguines nostri] parentibus nostris *M* • parce nobis *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • Qui] Quod *M* • Quod *add.* signum crucis *s.l.* *M* • dicent *add.* cum *M* • ea quae non habent] suis quod non est *M* || 26 suis] eorum *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • est potens cum Deo] dominatur uobis de Deo aliquid *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* || 27 Si ille uult, nocebit uobis et si ille uult, proderit uobis] Qui si uult cum uobis, dabit malum; et si uult cum uobis, abs (?) utile *M* • cum *add.* signum crucis *s.l.* *M* • dabit *add.* signum crucis *s.l.* *M* • cum *add.* signum crucis *s.l.* *M* • abs (?) *add.* signum crucis *s.l.* *M* • Deus scit omnia quae uos facitis] est Deus cum quod facitis sciens *M* || 28 Et uos] Profecto *M* • uos *add.* rebelles *s.l.* *C* • putastis] putatis uos *M* • nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • reuerteretur nuncius neque] reuertetur nuntius et *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* || 29 uisum est hoc *add.* uestra mala cogitatio *s.l.* *C* • consanguineos suos ultra, et uisum est hoc pulchrum] familias suas unquam, est decoratum id *M*

- 30 cogitatis cogitationem malam, et fuistis gens peruersa.
- ¹³ Et illi qui non credit in Deum neque in nuncium eius, nos praeparauimus incredulis infernum.
- ¹⁴[¹²] Et Dei est regnum caelorum et terrae; qui parcit cui uult et punit quem uult. Quia Deus est parcens et misericors.
- 35 ¹⁵[¹³] Et adhuc dicent rebelles quando ieritis ad capitando aliqua [*M* 518] spolia, sinite nos sequi uos uolentes mutare uerbum Dei. Dic tu: “Non sequamini nos! Et sic dixistis antea.” Et illi dicent: “Immo uultis inuidere nobis.” Et non fuerunt intellecti nisi parum.
- 40 ¹⁶[¹⁴] Dic tu rebellibus Arabum: “Vos eritis uocati ad gentem fortissimam quam occidetis aut dabunt manus. Igitur fueritis obedientes Deo, ille dabit uobis praemium bonum; et si rebellaueritis sicut rebellastis prius, ille torquet uos tormento crudeli.”
- ¹⁷[¹⁵] Non est poena caeco nec claudo est culpa neque est culpa infirmo. Et si aliquis obedierit Deo et nuncio eius, ego [*C* 377] ponam illum in paradisis sub quibus fluunt fontes. Et si aliquis rebellauerit, ego dabo illi poenam crudelem.
- 45 ¹⁸[¹⁶] Et iam fuit contentus Deus credentibus quando iurauerunt tibi sub arbore. Qui

30 cogitatis] putatis uos *M* • fuistis gens peruersa] estis uos gentes malae *M* || **31** illi *om.* *M* • in Deum neque in nuncium] cum Deo et nuntio *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • eius *add.* igitur *M* • praeparauimus] nos promissimus pro *M* • promissimus *add.* praeparauimus *s.l.* *M* || **33** qui parcit] et parcet *M* • punit quem] dat poenam cui *M* || **34** Quia] Et *M* • parcens et misericors] indulgens, pius *M* || **35** adhuc *om.* *M* • rebelles *add.* remansi *s.l.* *M* • ieritis *add.* mauri *s.l.* *C* • ieritis ad capitando aliqua] conuertemini uos et praedae *M* || **36** uos *add.* mauros *s.l.* *C* • spolia, sinite nos sequi uos uolentes] et spolia, dicent: “Sequuti essemus uos uolendo *M* • et spolia, dicent *add.* ut acciperetis eas *s.l.* *M* • Sequuti essemus uos *add.* Relinquit nos sequi uos *s.l.* *M* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • sequamini] sequemini *M* • sequamini *add.* uos rebelles *s.l.* *C* || **37** Et sic dixistis antea] Sic etiam dixerunt de Deo ex ante *M* • dixerunt de Deo *add.* Dixit Deus *s.l.* *M* • Et illi] Igitur etiam *M* • uultis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • Immo uultis inuidere nobis] Pro festo inuidimus uos *M* • inuidimus *corr.* inuidistis *s.l.* *M* || **38** Et non fuerunt intellecti] Certe ipsi non intellexerunt *M* || **39** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • rebellibus *add.* remansis *s.l.* *M* • ad gentem *add.* contra gentem *s.l.* *C* || **40** aut dabunt *add.* id est, subicientur *s.l.* *C* • eritis uocati ad gentem fortissimam quam occidetis aut dabunt manus] uocauistis gentes quae sunt fortes et magni ut pugnaretis cum eis aut ut saluaretis eos *M* • uocauistis gentes *add.* uocamini ad gentem *s.l.* *M* • sunt fortes *add.* est fortis *s.l.* *M* • saluaretis eos *add.* obediant (?) *s.l.* *M* || **41** Igitur fueritis obedientes Deo, ille dabit uobis praemium bonum] Et si obedient, dabit uobis Deus mercedem bonam *M* • obedient *corr.* obedietis *s.l.* *M* • rebellaueritis sicut] rebellabunt sicuti *M* • rebellabunt *corr.* rebellabit *s.l.* *M* • prius] uos ex ante *M* • ille *om.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • uos *add.* rebelles *s.l.* *C* || **42** tormento crudeli] cum poena crudeli *M* || **43** poena *add.* culpa *s.l.* *C* • nec claudo *add.* si non accederit ad pugnam *s.l.* *C* • poena caeco nec claudo est culpa neque est culpa infirmo] super caecum culpa, neque super loripedem, neque super infirmum culpa *M* || **44** si aliquis obedierit] qui obediet *M* • nuncio] nuntio *M* • ego *add.* Deus *s.l.* *C* • ego ponam illum] ponemus eum *M* || **45** paradisis sub quibus fluunt] paradisum, currunt sub eo *M* • si aliquis rebellauerit, ego dabo illi poenam crudelem] qui rebellabit, tormentabimus eum poena crudeli *M* || **46** Et *om.* *M* • contentus Deus *add.* dedit (?) illis benedictionem suam *s.l.* *C* • credentibus *add.* x alcaliphis *s.l.* *C* • iurauerunt] uendiderunt *M* • tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C*

cognouit ea quae erant in cordibus eorum; et detulit patientiam super illos, et remunerauit illos ex pugnatione nimis propinqua,

¹⁹[17] et spoliis multis quae acceperunt, quia Deus est gloriosus iudex.

50 ²⁰[18] Deus promisit uobis spolia multa quae capietis. Et abbreviauit hoc uobis, et retinuit manus hominum uos ut esset miraculum credentibus et ut dirigeret uos per uiam rectam.

²¹[19] Et aliud super quo non habuistis potestatem, quod scit Deus; quia Deus est super omnia potens.

55 ²²[20] Et si increduli pugnassent contra uos, illi conuerterentur retrorsum; [*M* 519] et non inuenirent amicum nec defensorem.

²³[21] Via Dei est quae transiuit antea, et non inuenies in uia Dei mutationem.

²⁴[22] Et ille est qui retinuit manus eorum contra uos et manus uestras contra illos in media uentris Mecchae, postquam uicistis illos, quia Deus uidet omnia quae facitis.

60 ²⁵[23] Illi sunt qui non crediderunt et auerterunt uos a templo honorificato, et ab oblationibus, et deuotione, et a sacrificiis. Et nisi propter uiros credentes et

47 Qui cognouit ea quae erant] Et sciebat quod erat *M* • eorum] suis *M* • patientiam] quietem *M* • illos] eos *M* • illos *add.* decem *s.l.* *C* || **48** remunerauit *add.* Deus *s.l.* *C* • ex pugnatione *add.* scilicet, Mecchae *s.l.* *C* • remunerauit illos ex pugnatione nimis] aptauit eos aptatione *M* • aptauit *add.* praemiauit *s.l.* *M* • aptatione *add.* uictoria *s.l.* *M* || **49** spoliis multis quae] praedas multas quas *M* • acceperunt *add.* eas *M* • quia Deus est] et est Deus *M* || **50** uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • Deus promisit uobis spolia multa quae capietis] Et promisit uobis Deus praedas multas quas accepietis *M* • abbreviauit *add.* Deus *s.l.* *C* • abbreviauit hoc uobis] festinauit uobis haec *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* || **51** retinuit *add.* Deus *s.l.* *C* • retinuit manus] posuit in manibus *M* • posuit in manibus *add.* tenuit manus *s.l.* *M* • hominum *add.* Mecchae *s.l.* *C* • uos] ex uobis *M* • ut esset] et ut sit *M* • ut dirigeret] direxit *M* || **52** rectam] rectorum *M* • rectorum *add.* rectam *s.l.* *M* || **53** aliud *add.* spolum *s.l.* *C* • aliud *add.* alia *s.l.* *M* • super quo] quod *M* • potestatem *add.* super *M* • potestatem *add.* uos mauri *s.l.* *C* • habuistis potestatem *add.* potestis *s.l.* *M* • quod scit Deus] et comprahendit Deus cum ea *M* • et *bis* *M* • et comprahendit *add.* iam circuit *s.l.* *M* • cum ea *add.* eam *s.l.* *M* • quia Deus] et *M* || **54** omnia] omnem rem *M* || **55** uos *add.* mauros *s.l.* *C* • increduli pugnassent contra uos, illi conuerterentur retrorsum] pugnabitis uos cum illis qui sunt increduli, igitur uoluent terga retro *M* • pugnabitis uos cum illis *add.* pugnaissent uobiscum illi *s.l.* *M* || **56** et non inuenirent amicum nec] postea non inuenient amicum neque *M* || **57** Via *add.* Vsus *s.l.* *M* • est] illa *M* • quae *add.* uia *s.l.* *C* • transiuit antea] posuit ex ante *M* • posuit *add.* transiit *s.l.* *M* • in uia *add.* pro usu *s.l.* *M* || **58** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille est] is est ille *M* • retinuit] accepit *M* • accepit *add.* tenuit *s.l.* *M* • eorum *add.* inimicorum *s.l.* *C* • eorum contra uos] suas ex uobis *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* || **59** uestras contra illos in media uentris] suas ex eis in uentre *M* • suas *add.* uestras *s.l.* *M* • uentre *add.* uallibus *s.l.* *M* • uicistis illos] habuimus uictoriam super eos *M* • habuimus uictoriam *add.* fecit uictores suos *s.l.* *M* || **60** quia Deus uidet omnia quae facitis] et est Deus cum quod faciunt uidens *M* • cum quod faciunt *add.* de quo facitis *s.l.* *M* • Illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Illi sunt] Sunt illi *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* • templo *add.* Mecchae *s.l.* *C* • et auerterunt uos a templo honorificato] perturbatores uobis templum honoratum *M* • perturbatores uobis templum honoratum *add.* et perturbauerunt uos in templo honorato *s.l.* *M* || **61** ab oblationibus, et deuotione, et a sacrificiis] oblationem solitariam ponere ad locum suum *M* • sacrificiis *add.* templi *s.l.* *C* • oblationem solitariam ponere *add.* oblatione ligatam ut non applicet *s.l.* *M*

mulieres credentes quos non cognouistis ut occideretis illos, et uenisset uobis peccatum sine aliqua notitia illius. Deus enim ponet in clementia sua quem uoluerit; et si recessissetis, nos dedissemus poenam incredulis ex illis crudelem.

65 ^{26[24]} Et quando posuerunt increduli in cordibus suis deuotionem [C 378] blasfemiarum suarum, Deus detulit patientiam suam super nuncium suum et super credentes, et confirmauit illos uerbo timoris; et fuerunt iustiores illo. Et Deus scit omnia.

70 ^{27[25]} Et fecit Deus ut esset uerum somnium nuncii sui, quia debetis intrare in templum honorificatum quaerentes Deum, securi, tonsis capitibus et incisis unguibus, nihil timentes. Et cognouit ea quae uos non cognouistis. Et posuit post illum impugnationem ualde propinquam.

^{28[26]} Ille est qui misit nuncium suum in uiam legis uerae [M 520] ut apprehendat illam super omnes leges. Et sufficit quod Deus est testis.

62 uiros credentes et mulieres *add.* qui erant in Meccha occulti *s.l.* C • propter uiros credentes et mulieres credentes] pro hominibus credentibus et faeminis credulis M • pro hominibus credentibus *add.* fuerunt credentes uiri *s.l.* M • faeminis credulis *add.* mulieres creditrices *s.l.* M • cognouistis *add.* ex eis M • cognouistis *add.* uos mauri *s.l.* C • illos] eos M • et] igitur M • uenisset *add.* inueniet *s.l.* M • uobis *add.* ex eis M • uobis *add.* mauris *s.l.* C || **63** peccatum *add.* pudor *s.l.* M • sine aliqua notitia illius] absque scientiam M • Deus enim ponet in clementia] Et ponit Deus in pietate M • Et ponit *add.* ut ponat *s.l.* M || **64** uoluerit] uult M • nos *add.* Deus *s.l.* C • si recessissetis, nos dedissemus poenam incredulis ex illis crudelem] et non cessabunt tormentari illos, qui non crediderunt ii, cum poena crudeli M • non cessabunt tormentari *add.* si mouissent, nos tormentaremus *s.l.* M • ii *add.* ex illis *s.l.* M || **65** Et quando] Cum M • increduli] illi qui non crediderunt M • deuotionem] firmamentum M || **66** blasfemiarum *add.* idolorum *s.l.* C • suarum *add.* et idolatriae M • firmamentum blasphemiarum suarum et idolatriae *add.* fauorem, fauorem gentilium *s.l.* M • Deus detulit patientiam] Igitur detulit Deus quietem M • nuncium] nuntium M • nuncium *add.* Machomam *s.l.* C || **67** credentes] credulos M • confirmauit illos uerbo] detulit super eos uerbum M • uerbo *add.* lege *s.l.* C • detulit super *add.* facit obligare *s.l.* M • iustiores illo] pertinentes cum ea, et familiae suae M • illo *add.* uerbo *s.l.* C • pertinentes cum ea *add.* merentiores ea *s.l.* M • familiae suae *add.* digni *s.l.* M || **68** Deus scit omnia] est Deus in omni re sciens M || **69** intrare *add.* uos mauri *s.l.* C || **70** templum *add.* Mecchae *s.l.* C • securi *add.* sine terrore *s.l.* C || **71** Et fecit Deus ut esset uerum somnium nuncii sui, quia debetis intrare in templum honorificatum quaerentes Deum, securi, tonsis capitibus et incisis unguibus, nihil timentes] Iam uerificauit Deus nuntio suo insomnum cum ueritate, quod ponemus eum in templum honoratum, si uolet Deus, securum, de rasis capitibus suis et incisis, non timendo M • nihil timentes *add.* inimicos *s.l.* C • quod *add.* perfecta *s.l.* M • ponemus eum *add.* ingrediemini *s.l.* M • securum *corr.* securi *s.l.* M • suis *add.* uestris *s.l.* M • incisis *add.* scilicet, unguibus *s.l.* M • timendo *add.* timeatis *s.l.* M • cognouit *add.* Machoma *s.l.* C • uos *add.* mauri *s.l.* C • cognouit ea quae uos non cognouistis] sciuit quod nescitis M • posuit *add.* Deus *s.l.* C || **72** illum *add.* somnium *s.l.* C • posuit post illum impugnationem ualde propinquam] posui praeter id apertionem manifestam M • posui praeter id apertionem *add.* absque hoc uictoriam *s.l.* M || **73** Ille *add.* Deus *s.l.* C • Ille est] Is est ille M • nuncium] nuntium M • nuncium *add.* Machomam *s.l.* C • uerae *add.* [et] C || **74** illam *add.* legem ueram *s.l.* C • in uiam legis uerae ut apprehendat illam super omnes leges] cum uia et lege uera ut exaltaret eam super leges omnes M • uia *add.* ductione *s.l.* M • quod Deus est testis] Deus pro teste M

75 ^{29[27]} Machoma est nuncius Dei. Et qui sunt cum illo, sunt confortati super incredulos, et pii inter semet ipsos. Quos uidebis humiliatos et prostratos, cupientes gratiam Dei et uoluntatem eius. Signa sua portantes in facie sua propter nimiam prostrationem in terra.

80 Similitudines illorum sunt in Euangeliis, et in lege similitudo eorum est sicut triticum satum quod pullulauit, et productum est, et surrexit fortiter super calamos suos. Et fuit gratum seminantibus ut ad iracundiam prouocarent cum eo incredulos. Et promisit Deus iis qui crediderunt et fecerunt bona opera indulgentiam et mercedem maximam.

75 Machoma est nuncius] Machomet nuntius *M* • Et *add.* illi *M* • sunt] fuerunt *M* • cum illo *add.* x alcaliphae *s.l.* *C* • illo, sunt confortati] eo fortes *M* || 76 qui fuerunt cum eo fortes super incredulos *add.* sunt sicuti terribiles super negantes *s.l.* *M* • semet ipsos] eos *M* • prostratos *add.* in oratione *s.l.* *C* || 77 cupientes (?) *C* • Quos uidebis humiliatos et prostratos, cupientes gratiam] Videbis eos humiliantes et prostrantes, cupidos bonitatis *M* • bonitatis *add.* gratiae *s.l.* *M* • uoluntatem] contentationis *M* • Signa *add.* maculas (?) *s.l.* *C* • nimiam (?) *C* || 78 sua portantes in facie sua propter nimiam prostrationem in terra] eorum sunt in faciebus suis ex semitis humiliatis *M* • humiliatis *add.* prostrationis *s.l.* *M* || 79 illorum *add.* x supradictorum *s.l.* *C* • sicut *add.* [serui] *C* || 80 Similitudines illorum sunt in Euangeliis, et in lege similitudo eorum est sicut triticum] Hoc est similatam eis in Thora, et est similatam eius in Euangelio; sicuti *M* • pullulauit] pululauit *C* || 81 gratum *add.* seminatum *s.l.* *C* || 82 pullulauit, et productum est, et surrexit fortiter super calamos suos. Et fuit gratum seminantibus ut ad iracundiam prouocarent cum eo incredulos] educit naturam nostram suam clarissimam, et creatur; et fit aequum super frustum suum quod placet conspicientibus sata. Et ueniunt super eos increduli *M* • naturam *add.* frustum *s.l.* *M* • clarissimam *add.* et fortificat se *s.l.* *M* • creatur *add.* ingrossata *s.l.* *M* • fit aequum *add.* surgit *s.l.* *M* • frustum suum *add.* pedes eius *s.l.* *M* • quod *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • conspicientibus sata *add.* agricolis ut faciat cresci *s.l.* *M* • Et ueniunt super eos *add.* Cum eis *s.l.* *M* • iis] illis *M* • fecerunt bona opera] et operati sunt sancte ex eis *M* || 83 maximam] magnam *M*

[M 521] <CAPVT XLIX>

Capitulum duodecimum, de Parietibus, in Tribula, continet 18 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] O uos credentes! Non praeueniatis inter manus Dei et nuncii! Et timete Deum quia Deus est auditor sapiens.

5 [²] O uos credentes! Nolite eleuare uoces uestras magis eleuatas quam uox prophetae et non dicatis: “O Machoma!” Sed dicite nuncio Dei alio quando opera uestra [C 379] humiliabuntur et uos non sentietis.

[³] Illi autem qui humiliabunt uoces suas ante nuncium Dei, sunt quorum corda Deus fecit catholica in timore Dei, qui habebunt ueniam et magnum praemium.

10 [⁴] Illi autem qui uocauerunt te post lapides, plures illorum non sunt prudentes.

[⁵] Et si illi habuissent patientiam donec egressus fuisses ad illos, fuisset melius illis, quia Deus est parcens et misericors.

[⁶] O uos qui credidistis! Si uenerit ad uos aliquis peruersus cum aliquibus

1 Capitulum duodecimum de Parietibus] Caput de Alchugiurat *M* • Alchugiurat *add.* Cameris *s.l.* *M* et pro titulo uide uersum 4 *in mg.* *M* • Tribula] Almedina *M* • continet] in eo *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 uos *add.* illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • praeueniatis] anticipetis *M* • praeueniatis *add.* nihil petatis a Machoma ante tempus *s.l.* *C* • nuncii] nuntii sui *M* • nuncii *add.* Machomae *s.l.* *C* || 4 quia] quod *M* • sapiens] sciens *M* || 5 uos *add.* illi qui estis *M* • Nolite eleuare] Non exaltetis *M* • magis eleuatas quam uox] super uocem *M* || 6 prophetae *add.* Machomae *s.l.* *C* • nuncio (?) *C* || 7 dicatis: “O Machoma!” Sed dicite nuncio Dei alio quando opera uestra humiliabuntur] publicetis eum cum locutione, sicut publicare unius ex uobis cum aliis, ut demantur opera uestra *M* • eum *add.* ei *s.l.* *M* || 8 Illi autem] Et illi *M* • ante nuncium] apud nuntium *M* || 9 sunt quorum corda Deus fecit catholica in timore Dei, qui habebunt ueniam et magnum praemium] isti sunt ii quibus posuit Deus in cordibus suis timorem, habebunt indulgentiam et mercedem magnam *M* • posuit *add.* probauit *s.l.* *M* • in cordibus suis timorem *add.* corda eorum pro timore *s.l.* *M* || 10 Illi autem] Et illi *M* • uocauerunt] uocabunt *M* • post *add.* extra *s.l.* *M* • lapides] Alchugiurat *M* • lapides *add.* parietes *s.l.* *C* • Alchugiurat *add.* Alchiugurat nomen urbis dicit una glossa, deinde alia quod est camera, quia cum Machomet stabat in camera quidam, inquit, fastidiose uocabat eum; et inde prohibuit ne quis isti uocaret in camera. Ecce glossae elegantes (?) *in mg.* *M* • illorum] eorum *M* • sunt prudentes] habent cerebrum *M* || 11 illi habuissent] ii habebunt *M* • egressus fuisses] egrediaris *M* • illos] eos *M* || 12 fuisset melius illis, quia] erit bonum pro eis, et *M* • parcens et] indulgens *M* || 13 uos *add.* mauri *s.l.* *C* • qui credidistis] illi qui estis credentes *M* • uenerit ad uos aliquis] uenit uobis *M*

15 rumoribus, cogitate bene ne ueniat causa uestri damnum alicui genti et mane facto paenitebis uos huius quod fecistis.

[M 522] ^[7] Et scitote quod inter uos est nuncius Dei, qui si obediret uobis in aliquo, uos erraretis. Sed Deus posuit in cordibus uestris amorem fidei, decorauit illam; et fecit uos abhorrere incredulitatem aut blasphemiam et peccatum et contumaciam. Qui sunt bene directi in uia.

20 ^[8] Quam est Dei pietas! Et Deus est sapiens iudex.

^[9] Et si duae congregationes credentium uolunt interficere ad inuicem, ponite pacem inter illos. Et si una pars uult inimicitiam se, occidite illam quae uult inimicitiam donec conuertatur ad Deum. Et si non uult, ponite pacem inter illos cum iustitia et faciente aequalitate quia Deus diligit aequantes.

25 ^[10] Credentes enim sunt fratres, igitur ponite pacem inter fratres uestros, et fortasse consequimini pietatem.

^[11] O uos credentes! Nulla gens contendat alteram, quae fortasse est melior illa ne contendant mulieres alias mulieres quae fortasse sunt meliores illis. Et non

14 uestri (?) C || **15** aliquibus rumoribus, cogitate bene ne ueniat causa uestri damnum alicui genti et mane facto paenitebis uos huius quod fecistis] nouis quae declarabit uobis et uoletis mouere uos gentes cum eo, igitur illuxeritis super quod facietis paenitentes M • quae declarabit uobis et uoletis mouere uos gentes cum eo, igitur illuxeritis super quod facietis *add.* considerate quia non nocetis istae genti cum ignorantia et remanseritis de quo fecistis *s.l. M* || **16** scitote *add.* mauri *s.l. C* • inter uos est nuncius] cum uobis est nuntius M • cum *add.* in *s.l. M* || **17** qui si obediret uobis in aliquo, uos erraretis] et obediit uobis in multis ex factis, facite scire M • obediit *add.* si obediisset *s.l. M* • Sed] Et uerum M • facite scire. Et *add.* saturabitis *s.l. M* || **18** abhorrere (?) C • peccatum (?) C • contumaciam (?) C • posuit in cordibus uestris amorem fidei, decorauit illam; et fecit uos abhorrere incredulitatem aut blasphemiam et peccatum et contumaciam] amat uos in credulitate, et decorauit eam in cordibus uestris, et prohibuit uobis incredulitatem, et blasphemiam, et inobedientiam M • amat uos in credulitate *add.* facit uos amare credulitatem *s.l. M* • prohibuit uobis *add.* facit odire *s.l. M* || **19** Qui] Ii M • Qui *add.* mauri *s.l. C* • uia (?) C • in uia *om. M* || **20** Quam est Dei pietas] Bonitas Dei et gratia eius M • est sapiens iudex] sciens, sapiens M || **21** congregationes *add.* societates hominum *s.l. C* • ponite *add.* uos mauri *s.l. C* || **22** congregationes credentium uolunt interficere ad inuicem, ponite pacem inter illos] societates ex credentibus occidunt se, igitur pacificate inter eos M • occidunt se *add.* pugnant *s.l. M* • se (?) C || **23** uult inimicitiam se, occidite illam quae uult inimicitiam donec conuertatur ad Deum] eorum est super aliam, igitur occidite illam quae est iniurians donec compleatur mandatum Dei M • est super *add.* iniuriat (?) *s.l. M* • occidite illam quae est iniurians *add.* pugnat cum qua iniuriat *s.l. M* • compleatur *add.* reuertatur ad *s.l. M* • || **24** Et si non uult, ponite pacem inter illos cum iustitia et faciente aequalitate quia Deus diligit aequantes] uolent parcere, igitur pacificate inter eos cum iustitia et cum aequalitate quod Deus amat aequatores M • uolent parcere *add.* reuersa est *s.l. M* • cum aequalitate *add.* aequat *s.l. M* || **25** Credentes *add.* mauri *s.l. C* • Credentes enim] Et quod credentes M • ponite *add.* uos mauri *s.l. C* • ponite pacem] pacificate. Igitur pacificate M • fratres *add.* mauros *s.l. C* || **26** fortasse consequimini pietatem] timete Deum, et uobis parcat M • et uobis parcat *add.* ut misereamini *s.l. M* || **27** uos *add.* illi qui estis M || **28** fortasse (?) C • Nulla gens contendat alteram, quae fortasse est melior illa ne contendat mulieres alias mulieres quae fortasse sunt meliores illis] Non contemnatis gentem a gente, forsitan qui sunt meliores eis; neque uxores ab uxoribus, forsitan sunt meliores eis M • uxores ab uxoribus *add.* mulieres a mulieribus *s.l. M*

30 nominetis uos ad inuicem nominibus, [C 284] aliis quia malum est nomen inponere post fidere, et illi sunt iniuriantes.

35 [12] O uos credentes! Recedite a multis cogitationibus, quia aliquae cogitationum sunt peccatum. Et nolite diffamare ad inuicem, nec noceatis ad inuicem. Et quis uobis uult comedere carnem fratris sui mortui? Scilicet detrahendo illi et diffamando illam, quod odio habuistis. Et timete Deum quia Deus est parcens, misericors.

[M 523] [13] O uos homines! Nos creauimus uos ex masculino et faemina, et posuimus uos in generationem ut cognoscatis; quia illis est magis honorabilis de uobis, qui magis timent Deum, et quia Deus est sapiens iudex.

40 [14] Dixerunt Arabes: “Nos credimus.” Dic tu: “Non credidistis.” Sed dicite: “Facti sumus mauri.” Et non intrabit incredulitas in corda uestra, et si obedieritis Deo et nuncio eius, non detenerit uobis aliquid operum uestrorum. Quia Deus est parcens et misericors.

[15] Credentes enim sunt illi qui crediderunt in Deum et in nuncium eius, et postea non rebellauerunt sed pugnaverunt bonis suis et personis suis propter amorem Dei,

29 nominetis (?) C • nominetis] uocemini M • nominibus (?) C • ad inuicem nominibus] nominibus quae non sunt bona M • aliis (?) C || **30** aliis quia malum est nomen inponere post fidere, et illi] et malis nominibus peruersis postquam est credens; in quem non paenitebit, igitur ii M • uocemini uos nominibus quae non sunt bona, et malis nominibus peruersis postquam est credens *add.* spernatis uosmet, et non imitatis (?) cognominibus; malum est nomen malignitatis post credulitatem (?) s.l. M • illi sunt iniuriantes *add.* qui inponunt nomina inimosa (?) s.l. C || **31** uos *add.* illi qui estis M • credentes *add.* mauri s.l. C • Recedite] Cauete M • cogitationum] ex cogitationibus M || **33** nolite diffamare ad inuicem, nec noceatis ad inuicem. Et quis uobis uult comedere] non dehonestetis uos, neque blasphemetis uni ex uobis cum aliis. Amaret aliquis uestrum manducare M • dehonestetis uos *add.* expietis s.l. et in alio codice *Ar. non leg. et non leg. in mg.* M • blasphemetis *add.* detrahetis s.l. M • cum aliis *add.* alium s.l. M • Amaret *add.* An uellet s.l. M || **34** mortui? Scilicet detrahendo illi et diffamando illam, quod odio habuistis] mortuam? Igitur fastidiretis eam M • fastidiretis *add.* odiretis s.l. M • quia] quod M || **35** parcens, misericors] indulgens, pius M || **36** homines *add.* Mecchae s.l. M • Nos *om.* M • masculino] mare M • masculino *add.* Adam s.l. C • faemina *add.* Eua s.l. C || **37** posuimus *add.* nos dominus s.l. C • uos in generationem ut] uobis cognationes et consocrationem M • cognationes *add.* *dubium* s.l. M • consocrationem *add.* stirpes s.l. M • cognoscatis *add.* uos M • illis (?) C || **38** illis (?) est magis honorabilis de uobis, qui magis timent Deum] honores uestri sunt apud Deum. Et sitis timentes uos • honores *add.* honoratior s.l. M • sunt *add.* *signum crucis* s.l. M • sitis timentes uos *add.* est timentior uobis s.l. M • quia *om.* M • iudex] sciens M || **39** Nos *om.* M • credimus *add.* scilicet, in Deum s.l. C • tu *om.* M • tu *add.* Machoma s.l. C • Sed] Verum M || **40** Facti *om.* M • sumus *add.* nos M • mauri *add.* obedientes s.l. M • non intrabit] quando introibit M • Et quando *add.* Et non s.l. M • in *om.* M || **41** nuncio] nuntio M • eius] suo M • detenerit] demetur a M • aliquid operum uestrorum] operum uestrorum aliquid M • aliquid *add.* quare s.l. M • Quia] Et M || **42** parcens et misericors] indulgens, pius M || **43** Credentes enim sunt illi qui crediderunt in Deum et in nuncium eius] Et quod illi qui crediderunt cum Deo et nuntio suo M • Et quod illi qui crediderunt cum *add.* Certe credentes sunt illi qui crediderunt in s.l. M || **44** rebellauerunt *add.* contra illum s.l. C • rebellauerunt sed] fecerunt mutationem, et M • fecerunt mutationem *add.* dubitant s.l. M • pugnaverunt *add.* cum M • pugnaverunt *add.* pugnant s.l. M • et *add.* cum M • propter amorem] in uia M

45 qui sunt ueraces.

[16] Dic tu: “Vultis uos docere Deum legem uestram?” Deus enim scit quae sunt in caelis et in terra, quia Deus scit omnia.

[17] Defendunt te quia sunt facti mauri, dic tu: “Non defendatis me si estis facti mauri. Certe Deus defendet uos quia direxit uos ad fidem si creditis.”

50 [18] Deus enim scit secreta caelorum et terrae, et Deus scit omnia quae facitis.

45 qui] isti *M* || **46** tu *om. M* • tu *add. Machoma s.l. C* • Vultis uos docere Deum legem uestram] Scit Deus cum lege uestra *M* • Scit Deus cum lege uestra *add. An docetis Deum fidem uestram s.l. M* • Deus enim] Et Deus *M* • quae sunt] quod est *M* || **47** et *add. quod est M* • quia] Et *M* • scit omnia] est super omnem rem sciens *M* || **48** Defendunt te quia sunt facti] Repraehendent super te qui facti sunt *M* • Repraehendent super te qui facti sunt mauri *add. impropertis tibi obedientiam eorum s.l. M* • tu *om. M* • tu *add. Machoma s.l. C* • defendatis] repraehendatis super *M* • estis facti] facti estis *M* || **49** repraehendatis super me si facti estis mauri *add. impropertis mihi obedientiam uestram s.l. M* • Certe] Profecto *M* • defendet] repraedendet super *M* • quia] si *M* • repraedendet super uos, si direxit *add. impropertis uobis quod dirigit s.l. M* • fidem] credulitatem *M* • creditis] uos estis ueraces *M* || **50** Deus enim] Quia Deus *M* • Quia *add. Certe s.l. M* • secreta] secretum *M* • scit omnia quae] est uidens cum quod *M* • cum quod *add. de quo s.l. M*

[M 524] <CAPVT L>

Capitulum tertium decimum, de Monte Qaf, in Meccha, continet 45 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Per montem uiridem et per Alcoranum [C 285] gloriosum!

5 [²] Certe illi admirati sunt eo quod uenit ad illos admonitor ex se ipsis. Et dixerunt increduli: “Ista est res mirabilis!

[³] Quando enim erimus mortui et conuersi in puluerem, conuersi iterum uiui? Est longinquum.”

[⁴] Iam scimus quod terra diminuetur illis et quod nos habemus librum conseruatum.

[⁵] Sed potius negauerunt ueritatem quando uenit ad illos, et sunt in dubio.

10 [⁶] Et quare non aspiciunt caelos qui sunt super illos, quomodo creauimus illos et ornauius? Et non habent aperturas.

[⁷] Terram quoque posuimus pro sede, et posuimus in illa montes, et fecimus nasci

1 tertium decimum *om.* *M* • Monte *add.* *signum crucis s.l.* *M* • Qaf] Caf *M* • Caf *add.* in alio exemplari titulus erat iste *Ar. non leg.* et uide primum uersum et ultimum *in mg.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet] in eo *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 montem *add.* *signum crucis s.l.* *M* • uiridem] Caf *M* • gloriosum *add.* scriptum (?) est quod (?) Machoma est uerus propheta *s.l.* *C* || 4 illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • illi admirati] mirati *M* • eo *om.* *M* • ad illos] eis *M* • admonitor *add.* Machoma *s.l.* *C* • se ipsis] eis *M* || 5 Ista] Haec *M* • Ista *add.* scilicet, quod Machoma uenit *s.l.* *C* || 6 Quando enim] Et quando *M* • Quando enim *add.* dicebant *s.l.* *C* • Et *add.* An *s.l.* *M* • conuersi *add.* resuscitari (?) *s.l.* *C* || 7 conuersi in puluerem, conuersi iterum uiui? Est longinquum] erimus terra? Haec est reuersio longinqua *M* • longinquum *add.* a ratione naturalis *s.l.* *C* || 8 scimus *add.* nos *M* • scimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illis *add.* incredulis *s.l.* *C* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • librum *add.* illorum *s.l.* *C* || 9 terra diminuetur illis et quod nos habemus librum conseruatum] minuet terram ex eis et in potestate uestra est liber custoditus *M* • minuet terram *corr.* minuetur terra *s.l.* *M* • in potestate uestra *add.* apud nos *s.l.* *M* • custoditus *add.* custos *s.l.* *M* • negauerunt *add.* Corascitae *s.l.* *C* • Sed potius negauerunt ueritatem] Certe mentiti sunt cum ueritate *M* • ueritatem *add.* Machomam *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* • ad illos] eis *M* • et *add.* ii *M* • in *add.* facto *M* || 10 quare *om.* *M* • caelos qui sunt] caelum quod est *M* • quod est *add.* nonne *s.l.* *M* • illos] eos *M* • creauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illos *add.* caelos *s.l.* *C* || 11 creauimus illos et ornauius] operamus eos et decorauimus ipsum *M* • operamus eos *add.* edificauius et *dubium s.l.* *M* • habent *add.* caeli *s.l.* *C* • habent aperturas] est ei aliqua rima *M* || 12 posuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Terram quoque posuimus pro sede] Et terram aptauimus eam *M* • aptauimus *add.* extendimus *s.l.* *M* • illa] ea *M*

in illa paria cuiuscunque pulchritudinis eius.

[⁸] Visio et admonitio pro quolibet seruo deuoto;

15 [⁹] et fecimus descendere de caelo aquam benedictam et fecimus nasci cum illa hortos et grana messis,

[¹⁰] et palmas tribuentes fructus altissimas,

[¹¹] nutrimenta pro hominibus. [*M* 525] Et fecimus resuscitare per illam ciuitatem mortuam et sic sunt resuscitati.

20 [¹²] Et negauerunt ante illos gens et familia Arrasi, et Qamud,

[¹³] et Had, et Pharao, et fratres Loth,

-/^[14] et societas Alaychati, et gens Thobachin, et omnes qui dixerunt nuncios exempla mendaces uexuerunt castigationem.

25 [¹⁴/¹⁵] Numquid fuimus fessi in creatione prima Adae? Potius sunt illi in dubitatione resurrectionis.

[¹⁵/¹⁶] Et nos creauimus hominem, et nos fecimus ea quae ille cogitat in corde suo, et sumus magis propinqui illi quam uena colli.

[¹⁶/¹⁷] Et quando ille, occurrent duobus angeles qui sunt ad manum dexteram eius et ad manum sinistram [*C* 286] eius sedentes.

13 illa] ea ex omni re *M* • illa *add.* terra *s.l.* *C* • paria *add.* fructus *s.l.* *C* • cuiuscunque pulchritudinis eius] formosa *M* || **14** Visio] Visus *M* • Visio *add.* mirabilis *s.l.* *CM* • quolibet] omni *M* || **15** fecimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • fecimus descendere de] dedimus ex *M* • illa] ea *M* • illa *add.* aqua *s.l.* *C* || **16** grana *add.* tritici *s.l.* *C* • messis] prosecare *M* • prosecare *add.* metita *s.l.* *M* || **17** palmas tribuentes] palmae dabunt eis *M* • palmae dabunt *add.* palmas pulchras *s.l.* *M* • altissimas] maturos *M* • maturos *corr.* maturi *s.l.* *M* || **18** nutrimenta] nutrimentum *M* • hominibus] seruis *M* • illam *add.* aquam *s.l.* *C* • fecimus resuscitare per illam ciuitatem] resuscitamus nos cum ea urbem • resuscitamus *add.* uiuificamus *s.l.* *M* || **19** mortuam *add.* seccam *s.l.* *C* • et *om.* *M* • sunt resuscitati] erit resurrectio *M* • resuscitati *add.* homines *s.l.* *C* || **20** Et negauerunt] Iam mentiti sunt *M* • illos] eos *M* • gens *add.* Noe *M* • Arrasi *add.* nomen gentis *s.l.* *C* • familia Arrasi, et Qamud] socii Raz et Thamud *M* • Raz *add.* putei *s.l.* *M* || **21** Had] Gad *M* • Pharao] Pharaonis *M* • Loth] Lot *M* || **22** societas Alaychati] socii Aleicatae *M* • Alaychati *add.* alia natio *s.l.* *C* • gens Thobachin] gentes Tubae *M* • Thobachin *add.* alia natio *s.l.* *C* • et *om.* *M* || **23** qui dixerunt nuncios exempla mendaces uexuerunt castigationem] mentiti sunt nuntios et merentur promissum *M* • castigationem *add.* id est, poenam *s.l.* *C* • promissum *add.* poenam *s.l.* *M* || **24** fuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* || **25** Numquid fuimus fessi in creatione prima Adae? Potius sunt illi in dubitatione resurrectionis] Et si essemus lassus nos cum ueritate priori? Profecto fecissemus creationem nouam *M* • ueritate *add.* creatione *s.l.* *M* • fecissemus creationem nouam *add.* sunt in dubio ex creatione noua *s.l.* *M* || **26** nos] iam *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos fecimus ea quae ille cogitat in corde suo] scimus quod est quod tentat cum eo persona eius *M* • cum eo *add.* eum *s.l.* *M* || **27** et *add.* nos *M* • sumus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illi *add.* homini *s.l.* *C* • magis propinqui illi quam uena colli] apud eum sicut funis ceruicis *M* • apud eum sicut funis *add.* propinqui ei quam neruus *s.l.* *M* || **28** ille *add.* homo *s.l.* *C* || **29** ille, occurrent duobus angeles qui sunt ad manum dexteram eius et ad manum sinistram eius sedentes] offendet duas offensiones ex dextra et erunt aptati *M* • et erunt aptati *add.* sedentes *s.l.* *M*

- 30 ^{17/[18]} Et non loquitur aliquod uerbum quod non seruent et scribant.
^{18/[19]} Et ueniet agonia mortis cum ueritate: “A qua uos reuersi eratis.”
^{19/[20]} Et clangetur bucina in ille die, quae est dies promissionis.
^{20/[21]} Et ueniet associatus uno socio et uno teste.
^{21/[22]} Iam fuistis in ignorantia huius et nos reuelauimus cohopturam uestram et
35 uisus tuus hodie est apertus.
^{22/[23]} Et dixit socius eius: “Hoc est quod ego habeo prius.
^{23/[24]} Eicite in infernum omnem incredulum inimicum,
^{24/[25]} qui prohibuit fieri bonum et fuit confirmatum.
^{25/[26]} Ille qui posuit cum Deo alium deum, igitur proicitur illum in poenam fortem.”
40 ^{26/[27]} Dixit socius eius: “O dominator noster! Non feci ego illum superbum, sed ille
erat in errore longinquo.”
[M 526] ^{27/[28]} Dixit: “Nolite disputare coram me quia iam est determinata
promissio.

30 Et *om.* *M* • loquitur aliquod] audietur *M* • seruent *add.* angeli *s.l.* *C* • quod non seruent et scribant] nisi quod habebit sibi gratiam promissam *M* • audietur uerbum nisi quod habebit sibi gratiam promissam *add.* pronuntiat aliquod dictum nisi quod esset coram eo custos fortis *s.l.* *M* || **31** agonia] ebrietas *M* • uos *add.* homines *s.l.* *C* • A qua uos reuersi eratis] Haec non erit remota ab eo *M* • Haec non erit remota ab eo *add.* Hoc est quod aufugistis *s.l.* *M* || **32** clangetur bucina in ille die, quae] flabunt in corum, hic *M* • flabunt *add.* flatum fuit *s.l.* *M* • promissionis *add.* poenae et gloriae *s.l.* *C* || **33** ueniet *add.* in iudicium *s.l.* *C* • associatus uno socio et uno teste] cum omni persona cum eo quod fecerit et teste *M* • cum omni *add.* omnis *s.l.* *M* • quod fecerit *add.* ductor *s.l.* *M* • teste *add.* testis *s.l.* *M* || **34** Iam fuistis] Et fuisti *M* • fuistis *add.* uos homines *s.l.* *C* • ignorantia huius] negligentia de hoc *M* • huius *add.* iudicii *s.l.* *C* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos reuelauimus cohopturam uestram] quod abstulimus ex te tegmen tuum *M* • cohopturam uestram *add.* id est, secreta uestra *s.l.* *C* • et *add.* damus *M* || **35** tuus] tibi *M* • est apertus] eris ferratus *M* • et uisus tuus hodie est apertus *add.* ut uideas tu homo praemium tuum *s.l.* *C* • eris ferratus *add.* est acutus *s.l.* *M* || **36** Et *om.* *M* • socius eius *add.* scilicet, angelus qui scribebat opera eius *s.l.* *C* • ego habeo prius] est mihi promissum *M* • prius *add.* in libro *s.l.* *C* • promissum *add.* fortis *s.l.* *M* || **37** Eicite *add.* uos custodes inferni *s.l.* *C* • infernum] inferno *M* • inimicum] maledictum *M* • maledictum *add.* obstinatum *s.l.* *M* || **38** qui *add.* inimicus *s.l.* *C* • qui prohibuit *add.* prohibentem *s.l.* *M* • fieri bonum et] benefacere *M* • confirmatum (?) *C* • confirmatum (?)] malus et pessimus *M* • fuit malus et pessimus *add.* transiorem, dubitorem *s.l.* *M* || **39** posuit] ponit *M* • alium deum] dominum alium *M* • proicitur illum] eiicient eum *M* || **40** poenam fortem] poena forti *M* • eius *add.* angelus *s.l.* *C* • dominator *add.* Deus *s.l.* *C* • dominator noster] creator domine *M* || **41** illum superbum, sed ille erat] superbum eum, uerum fuit *M* • longinquo *add.* a Deo *s.l.* *C* || **42** Dixit *add.* Deus *s.l.* *C* • Nolite disputare] Non litigetis *M* || **43** est determinata promissio] anticipatum est uobis cum promisso *M* • promissio *add.* scilicet, poenae *s.l.* *C* • quia iam anticipatum est uobis cum *add.* et iam anticipauit mala *s.l.* *M*

- 28/[29] Et non mutabitur apud me uerbum, et non sum iniuriator hominum.
- 45 29/[30] In die qua dicent inferno: ‘Numquid es iam plenus?’ Et dicet: ‘Numquid est magis?’”
- 30/[31] Et appropinquabit gloria iustorum et non prolongabitur.
- 31/[32] Haec est quae fuit promissa cuilibet deuoto custodienti,
- 32/[33] qui timuit Deum in secretis et uenit cum corde deuoto.
- 50 33/[34] Ingredimini in illam cum salutatione, quam dies est in aeternum.
- 34/[35] Vbi habebunt quod uolunt in illo et nos augebimus.
- 35/[36] Et quot aetates destruximus antequam! Venerunt illi quae fuerunt magis fortes in ciuitatibus, igitur est aliquis defensor?
- 36/[37] In quo est admonitio pro illo qui habet cor aut uult audire et esse castigatus.
- 55 37/[38] Nos enim creauimus caelum, et terram, et ea quae sunt [C 287] intermedia sex diebus, et non sensimus laborem.
- 38/[39] Igitur habe patientiam super id quod illi dicunt et lauda laudibus domini tui

44 Et *om.* *M* • me *add.* Deum *s.l.* *C* • mutabitur apud me uerbum] mutatur uerbum ex me *M* • ex *add.* coram *s.l.* *M* • sum *add.* ego *M* • hominum] seruis *M* || **45** qua] quo *M* • quo dicent *add.* dicet *s.l.* *M* • Numquid *om.* *M* • iam *om.* *M* • dicet *add.* is *M* • dicet *add.* infernus *s.l.* *C* || **46** Numquid est magis] Vtinam haberem plures *M* • magis *add.* homo *s.l.* *C* • Vtinam haberem plures *add.* An est auctio *s.l.* *M* || **47** appropinquabit gloria iustorum] parabitur paradisi pro iustis *M* • iustis *add.* timentibus *s.l.* *M* • prolongabitur] erit longinquum *M* • erit longinquum *add.* e longinquo *s.l.* *M* || **48** Haec] Hoc *M* • Haec *add.* gloria *s.l.* *C* • quae fuit promissa cuilibet] quod est promissum pro omni *M* • promissum *add.* promittimini *s.l.* *M* • custodienti] custode *M* • custodienti *add.* fidem *s.l.* *C* || **49** timuit Deum] timet pium *M* • secretis] absentia *M* • uenit] ueniet *M* • uenit *add.* ad fidem *s.l.* *C* || **50** Ingredimini] Intrabit *M* • Ingredimini *add.* uos iusti *s.l.* *C* • illam *add.* gloriam *s.l.* *C* • dies *add.* gloriae *s.l.* *C* • illam cum salutatione, quam dies est in aeternum] saluationem in eo die perpetuo *M* • Intrabit in saluationem in eo die perpetuo *add.* Introite in eo cum pace, hoc est dies perpetuus *s.l.* *M* || **51** Vbi habebunt] Pro eis erit *M* • uolunt] uoluerunt *M* • illo] eo *M* • illo *add.* paradiso *s.l.* *C* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • augebimus] dabimus plura *M* • augebimus *add.* scilicet, gloriam *s.l.* *C* || **52** aetates *om.* *M* • destruximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • antequam] ante eos ex aetatibus *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • quae *add.* aetates *s.l.* *C* || **53** ciuitatibus *add.* scilicet, mundi *s.l.* *C* • Venerunt illi quae fuerunt magis fortes in ciuitatibus, igitur est aliquis defensor] qui erant fortiores quod ii in potentia, igitur est in est in urbibus qui destruit *M* • est *add.* expiate *s.l.* *M* • destruit *add.* si erit aliquod refugium *s.l.* *M* || **54** In quo] Et in hoc *M* • pro illo qui habet] qui habet ad eum *M* • qui habet ad eum *add.* pro quo fuit ei *s.l.* *M* • aut uult audire] et habet auditum *M* • et habet *add.* aut qui ponit *s.l.* *M* • esse (?) *C* • castigatus (?) *C* • esse (?) castigatus (?)] is est praesens *M* || **55** Nos enim] Iam *M* • caelum] caelos *M* • ea quae sunt intermedia] quod est inter eos in *M* || **56** sensimus] sentiuius *C* • non sentiuius *add.* nos Deus *s.l.* *C* • sentiuius laborem] sensimus nos de eo labore *M* • sensimus *add.* tangit *s.l.* *M* • de eo labore *add.* aliquis labor *s.l.* *M* || **57** Igitur] Et *M* • habe *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • id *om.* *M* • illi *om.* *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • dicunt] dicent *M* • lauda *add.* scilicet, Deum *s.l.* *C* • lauda laudibus domini tui] sanctifica cum laude dominum tuum *M*

antequam oriatur sol et antequam occidat!

^{39/[40]} Et in nocte lauda illum post prostrationem!

60 ^{40/[41]} Et audies in die quando clamauit praeco de loco propinquo,

^{41/42} in die qua audient terrorem cum ueritate, ^[42] quae dies est dies resurrectionis.

^{42/[43]} Et nos dabimus uitam et mortem, et ad nos reuertemini.

^{43/[44]} In die qua terra aperietur propter illos ualde cito, quando resurrectio est nobis facilis.

65 ^{44/[45]} Et nos scimus ea quae uos dicitis, et non es tu super illos custodes.

^{45/-} Igitur admone tu cum Alcorano illum qui habet poneam nostra.

58 oriatur] egrediatur *M* || **59** lauda illum post prostrationem] sanctifica eum, et sis ex prostrantibus *M* • prostrationem *add.* scilicet, in terra *s.l.* *C* || **60** audies *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* • in die quando clamauit] diem quo conuocabit *M* • clamauit *add.* bucina *s.l.* *C* • de] ex *M* • praeco de loco *add.* angelo Raphaeli *s.l.* *C* • propinquo *add.* proximo *s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **61** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • qua] quo *M* • audient *add.* peccatores *s.l.* *C* • terrorem] uocem *M* • quae dies est] hic erit dies *M* || **62** Et *add.* quod *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • dabimus] damus *M* • uitam *add.* gloriam *s.l.* *C* • mortem *add.* poenam *s.l.* *C* • nos *add.* Deum *s.l.* *C* • reuertemini] conuertentur *M* • reuertemini *add.* in iudicium *s.l.* *C* • conuertentur *add.* erit reuersio *s.l.* *M* || **63** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • illos *add.* mortuos *s.l.* *C* • nobis *add.* Deo *s.l.* *C* || **64** qua terra aperietur propter illos ualde cito, quando resurrectio est nobis facilis] quo aperietur terra cum eis ex templo, quae est resurrectio super nos leuis *M* • aperietur *add.* frangetur *s.l.* *M* • cum eis *add.* super eos *s.l.* *M* || **65** Et *om.* *M* • uos *add.* homines *s.l.* *C* • ea quae uos dicitis] cum quod dicunt *M* • cum *add.* signum crucis *s.l.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • illos custodes] eos potens *M* • potens *add.* coactor *s.l.* *M* || **66** Igitur] Et *M* • tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • illum *om.* *M* • habet poneam nostra] timet promissum *M* • promissum *add.* minas *s.l.* *M*

[M 527] <CAPVT LI>

Capitulum quartum decimum, de Ventis, in Meccha, tenet 60 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Per uentos discurrentes!

[²] Et per nubes oneratas!

5 [³] Et per naues quae currunt longe!

[⁴] Et per angelos iussos!

[⁵] Illud quod fuit promissum uobis est uerum,

[⁶] et quod dies iudicii est uenturus.

[⁷] Et per caelos et sedes eorum!

10 [⁸] Quod uos estis in dictis dubis.

[⁹] Quem negabunt mendaces.

[¹⁰] Et fuerunt maledicti illi qui negant diem iudicii,

[¹¹] qui sunt positi in ignorantia.

1 Capitulum quartum decimum] Caput *M* • tenet] in eo *M* • uersus *add.* non reperi plures 56 notatos *in mg.* *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** discurrentes] currentes *M* • uentos discurrentes *add.* iuramentum *s.l.* *C* • uentos currentes *add.* uentilatos uentilationem *s.l.* *M* || **4** oneratas] grauatas *M* • oneratas *add.* aquis *s.l.* *C* • grauatas *add.* ferentes farcinam *s.l.* *M* || **5** currunt *add.* in mari *s.l.* *C* • naues quae currunt *add.* currentes faciliter *s.l.* *M* • longe *om.* *M* || **6** iussos] scissos *M* • iussos *add.* in eo *s.l.* *C* • angelos scissos *add.* diuisores rerum *s.l.* *M* || **7** Illud] Quod id *M* • Illud *add.* gloria et poena *s.l.* *C* • quod fuit promissum *add.* promittimini *s.l.* *M* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • uerum] uerax *M sed corr.* uerum *s.l.* *M* || **8** dies iudicii] iudicium *M* • uenturus] uenturum *M* || **9** caelos et sedes *add.* iuramentum *s.l.* *C* • caelos et sedes eorum] caelum Alfatech *M* • Alfatech *add.* est herba basilica, inquit glossa; alius ait esse quae habet uias *in mg.* *M* || **10** Quod] Et *M* • dictis dubis] uentis diuersis *M* • dictis dubis *add.* Alcorani et Machomae *s.l.* *C* • uentis diuersis *add.* uerbo diuerso *s.l.* *M* || **11** Quem *add.* Deum Alcorani *s.l.* *C* • Quem negabunt] Mentiti sunt eum *M* || **12** Et fuerunt maledicti illi] Interfícite fraudatores illos *M* • Interfícite fraudatores *add.* Interfecti sunt diuinatores *s.l.* *M* • negant diem iudicii] sint in fraude ignorantes *M* • fraude ignorantes *add.* negligentia obliuiscetes *s.l.* *M* || **13** qui sunt positi in ignorantia *om.* *M*

- [12] Interrogantes: “Quod sit dies iudicii?”
- 15 [13] In qua die erunt afflicti in igne!
- [14] Gustate poenam uestram, quam aberrastis!
- [15] Et quod iusti sunt in paradisis et fontibus,
- [16] accipientes quod eis dedit dominus suus. Quia illi erant antea iusti,
- [17] qui dormiebant parum in nocte,
- 20 [18] et in matutinis illi petunt ueniam.
- [19] Et de bonis suis illi dant pauperibus et mendicis.
- [20] Et in terra sunt miracula pro bene scientibus,
- [21] et in uobis [C 288] ipsis, si uultis aspicere.
- [M 528] [22] Et in caelo est nutrimentum uestrum et quod fuit promissum uobis.
- 25 [23] Igitur per dominum caeli, quod ille est uerus sicut uos dicitis!
- [24] Nonne scisti historiam hospitem Abrahae honorabilium?
- [25] Quando ingressi sunt ad illum et dixerunt: “Salue!” Dixit: “Saluete, o gens uenerabilis!”
- [26] Et abiit ad familiam suam, et uenit portans uitulum pinguem.

14 Interrogantes] Et interrogabunt *M* • Quod sit] Quando erit *M* || 15 In qua die] Die quo *M* • afflicti *add.* peccatores *s.l.* *C* • afflicti in igne] super ignem scandalizati *M* || 16 aberrastis] abberrastis *C* • poenam uestram, quam aberrastis] scandalum uestrum, hoc est illud quod uos cum eo festinastis *M* • abberrastis *add.* desiderastis *s.l.* *C* • scandalum *add.* tentationem *s.l.* *M* • cum eo *add.* signum crucis *s.l.* *M* || 17 Et *om.* *M* • sunt *om.* *M* • paradisis] paradiso *M* • et *add.* in *M* || 18 accipientes] accipient *M* • eis dedit] dabit eis *M* • illi erant] ii fuerunt *M* • antea *add.* in mundo *s.l.* *C* • iusti] id boni *M* • boni *add.* benefactores *s.l.* *M* || 19 qui dormiebant parum] sunt pauci *M* • nocte *add.* uigilantes *M* • uigilantes *add.* dormientes *s.l.* *M* || 20 illi *add.* iusti *s.l.* *C* • matutinis illi petunt ueniam] in desertis petentes indulgentiam *M* • desertis *add.* matutinis *s.l.* *M* || 21 Et de bonis suis illi] bona sua *M* • mendicis] prohibitis *M* • bona sua dant pauperibus et prohibitis *add.* in bonis eorum fuit pax pro rogantibus et primatis *s.l.* *M* || 22 bene scientibus] certificantibus *M* || 23 uobis ipsis, si uultis aspicere] personis uestris, igitur cur non aspicitis? *M* || 24 est nutrimentum uestrum] sunt nutrimenta uestra *M* • fuit] est *M* || 25 caeli *add.* et terrae *M* • quod ille] quia is *M* • ille *add.* Machoma *s.l.* *C* • uerus] uerax *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • dicitis] loquimini *M* || 26 scisti *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • Nonne scisti historiam] Cum uenit tibi historia *M* • Cum *add.* An *s.l.* *M* • hospitem *add.* angelum *s.l.* *C* • Abrahae] Habrahae *C* • honorabilium] honoratorum *M* || 27 Quando] Cum *M* • ad illum] super eum *M* • illum *add.* Habraham *s.l.* *C* • Salue] Saluatio *M* • Saluatio *add.* Pax *s.l.* *M* • Saluete] Saluatio *M* • Saluatio *add.* Pax *s.l.* *M* • o *om.* *M* || 28 uenerabilis] fastidita *M* • fastidita *add.* incognita *s.l.* *M* || 29 abiit ad familiam suam] praecepit familiae suae *M* • praecepit familiae suae *add.* festinauit ad familiam suam *s.l.* *M* • uenit portans uitulum pinguem] uenerunt cum uitulo *M* • uenerunt *add.* uenit *s.l.* *M*

- 30 [27] Et attulit illum ad illos, et dixit: “Quare non comederis?”
- [28] Et timuit illos, et dixerunt: “Non timeas!” Et nunciauerunt eum unum filium sapientem.
- [29] Et uenit uxor eius clamans, et cooperuit faciem suam, et dixit: “Mihi quid! Vetula et sterilis pariet!”
- 35 [30] Dixerunt: “Ita etiam Deus tuus, quia ille est iudex sapiens.”
- [31] Dixit: “Igitur quae est causa aduentus uestri, o uos nuncii?”
- [32] Dixerunt: “Nos sumus missi ad quandam gentem peccatricem,
- [33] ut mittamus super illos lapides luti,
- [34] notos ad cruciandum, a domino tuo, pro peccatoribus.
- 40 [35] Et eduximus ex illa illos credentes qui erant intus.
- [36] Et non inuenimus in illa nisi unam domum fidelium.”
- [37] Et reliquimus in illa miraculum pro iis qui habent poenam crudelem.
- [38] Et in Moyse, quando misimus illum ad Pharaonem cum ratione manifesta,
- [39] et rebellauit in fortitudine sua et gente sua, et dixit quod erat maleficus et

30 illum *add.* uitulum *s.l.* *C* • illos *add.* angelos *s.l.* *C* • attulit illum ad illos, et] appropinquauit eis dixit *M* • dixit *add.* Habraham *s.l.* *C* • Quare non comederis] Et non manducatis *M* • Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* || **31** timuit *add.* Habraham *s.l.* *C* • timuit illos] habuit ex eis metum *M* • habuit *add.* sensit *s.l.* *M* • et *om.* *M* • dixerunt *add.* angeli *s.l.* *C* • nunciauerunt] denuntiarunt *M* || **32** unum filium sapientem] cum iuene sapiente *M* • sapiente *add.* sciente *s.l.* *M* || **33** uxor eius *add.* supra *s.l.* *C* • uenit uxor eius clamans] uoluerunt se uxori suae et respexit se *M* • uoluerunt se uxori suae et respexit se *add.* uenit uxor cum uelocitate *s.l.* *M* • cooperuit] cohoperuit *C* • cooperuit *add.* percussit in *s.l.* *M* • dixit *add.* sum *s.l.* *C* || **34** et dixit: “Mihi quid! Vetula et sterilis pariet] Anus prouecta *M* • Anus prouecta *add.* Senex sterilis *s.l.* *M* || **35** Dixerunt *add.* angeli *s.l.* *C* • Ita] *Sic* *M* • etiam *add.* dixit *M* • Deus] dominus *M* • quia ille] quod is *M* • iudex sapiens *add.* sapiens, sciens *s.l.* *M* || **36** Dixit *add.* Habraham *s.l.* *C* • Igitur *om.* *M* • quae *add.* quis *s.l.* *M* • causa aduentus uestri] interrogatio uestra *M* • interrogatio uestra *add.* modus uester *s.l.* *M* • nuncii] nuntii *M* || **37** Dixerunt *add.* quod *M* *sed* quod *add.* signum crucis *s.l.* *M* • gentem *add.* Loth *s.l.* *C* • sumus missi ad quandam gentem peccatricem] mittimus gentibus peccatricibus *M* || **38** ut mittamus] et mittamus *M* *sed* *corr.* ut mittamus *s.l.* *M* • illos] eos *M* • luti] caeni *M* || **39** notos ad cruciandum, a domino tuo] cognitas apud dominum tuum *M* || **40** eduximus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illa *add.* ciuitate *s.l.* *C* • eduximus ex illa illos credentes qui erant intus] educemus nos quod est in ea ex credentibus *M* || **41** inuenimus *add.* nos *M* • illa nisi unam] ea praeter *M* • unam domum *add.* scilicet, Loth *s.l.* *C* • fidelium] quae possit saluari *M* • quae possit saluari *add.* ex obedientibus *s.l.* *M* || **42** reliquimus] linquemus *M* • illa] ea *M* • iis] illis *M* • habent] timent *M* || **43** Moyse *add.* fuit miraculum *s.l.* *C* • illum ad Pharaonem] eum genti Pharaonis *M* • ratione *add.* miraculo *s.l.* *C* || **44** rebellauit *add.* Pharaon *s.l.* *C* • rebellauit in fortitudine] rebellauerunt cum ui *M* • rebellauerunt cum *add.* superbiit in *s.l.* *M* • et gente sua *om.* *M* • erat maleficus *add.* scilicet, Moyses *s.l.* *C* • dixit quod erat maleficus et] dixerunt es ueneficus aut *M* • dixerunt es *add.* dixit hic est *s.l.* *M*

45 demoniacus.

[40] Et capimus illum et gentem eius, et submergimus illos in mari, cum essent ii enim causa.

[41] Et in Had, quando misimus super illos uentos steriles,

50 [42] qui nihil relinquunt de his super quam transeunt, [M 529] qui non faciant ea sicut pulverem.

[C 289] [43] Et Tamud, quando fuit dictum illis: “Dominamini usque ad tempus.”

[44] Et rebellauerunt contra mandatum domini sui, et deprehendit uos terror ipsis aspicientibus.

[45] Et non potuerunt surgere, nec fuerunt defensi.

55 [46] Et gens Noae prius, quae fuit gens peruersa aut peccatrix.

[47] Caelum enim fabricauimus cum fortitudine et nos tribuimus.

[48] Et terram fecimus planam, aequantem.

[49] Et de omnibus creauimus duo paria, ut essetis admoniti.

60 [50] Igitur conuertimini ad Deum, quia ego sum pro uobis eius admonitor manifestus.

45 demoniacus] daemoniacus *M* || **46** capimus illum] castigauimus eum *M* • illum *add.* Pharaonem *s.l.* *C* • castigauimus *add.* accepimus *s.l.* *M* • gentem eius] cateruam suam *M* • cateruam suam *add.* exercitum eius *s.l.* *M* • submergimus illos] obruimus eos *M* • obruimus eos *add.* misimus eos *s.l.* *M* • mari] flumine *M sed* flumine *add.* mari *s.l.* *M* || **47** cum essent ii enim causa] eo existente peccatore *M* • peccatore *add.* terribili *s.l.* *M* || **48** Had] Gad *M* • Had *add.* nomen gentis *s.l.* *C* • uentos steriles] uentum pessimum *M* • pessimum *add.* sterilem *s.l.* *M* || **49** qui nihil relinquunt de his super quam transeunt] non transiit per aliquid nisi qui tulit super eum *M* • super quam transeunt *add.* uenti *s.l.* *C* • transiit per aliquid nisi qui tulit super eum *add.* reliquit aliquid quod ueniat super eum *s.l.* *M* || **50** qui non faciant ea sicut pulverem] et posuit eum sicut arenam *M* • et *add.* nisi *s.l.* *M* • arenam *add.* puluerem *s.l.* *M* || **51** Et *add.* in *M* • Tamud] Thamud *M* • Tamud *add.* nomen gentis, fuit miraculum *s.l.* *C* • illis] eis *M* • Dominamini] Estote potentes *M* • tempus] horam *sed add.* tempus *s.l.* *M* • tempus *add.* scilicet, determinatum *s.l.* *C* || **52** rebellauerunt contra] transgressi sunt *M* • deprehendit uos terror ipsis] accepit eos stupefactio iis *M* || **54** potuerunt *add.* uocare neque *M* • uocare neque surgere *add.* surgere *s.l.* *M* • nec] et non *M* • defensi] fortes *M* • fortes *add.* defensores *s.l.* *M* || **55** Noae prius, quae fuit gens peruersa aut peccatrix] Noe ex ante, ii fuerunt gentes malignae *M* || **56** Caelum enim fabricauimus] Et caelum operati sumus *M* • fabricauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • operati sumus *add.* aedificauimus *s.l.* *M* • fortitudine] gratia nostra *M sed* gratia nostra *add.* fortitudine *s.l.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • tribuimus] sumus ampliatores *M* || **57** fecimus planam, aequantem] aequauimus bona aequatione *M* • bona aequatione *add.* eam sumus boni aequatores *s.l.* *M* || **58** de omnibus] ex omni re *M* • creauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • duo paria] par *M* • duo paria *add.* fructuum *s.l.* *C* • essetis] uos sitis *M* || **59** conuertimini *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* • conuertimini *add.* refugite *s.l.* *M* • quia] quod *M* • ego *add.* Machoma *s.l.* *C* • pro *om.* *M* • eius *om.* *M* • eius *add.* Dei *s.l.* *C*

[51] Et non ponatis cum Deo alium deum, quia ego sum uobis admonitor manifestus.

[52] Et sic fuerunt priores, quibus nullus nuncius uenit, de quo non dixerunt quod esset maleficus aut demoniacus.

[53] Et sic fuerunt consumpti eo quod fuerunt superbi.

65 [54] Igitur recede ab illis, quia non es tu excusatus.

[55] Et admone tu ea, quia admonitio prodest credentibus.

[56] Et non creauimus demones et homines nisi ut adorassent.

[57] Et nolo ab illis cibum, nec uolo ab illis ut dent escas.

[58] Quia Deus est nutritor fortis et robustus.

70 [59] Et illi qui iniuriauerunt, habent peccata sicut peccata sociorum suorum. Igitur festinent.

[60] Igitur uae incredulis propter illud diem suum, qui illis promissus est!

61 alium deum *add.* idolum *s.l.* *C* • ego *add.* Machoma *s.l.* *C* || **62** Et non ponatis cum Deo alium deum, quia ego sum uobis admonitor manifestus *om.* *M* • Et *om.* *M* || **63** fuerunt priores, quibus nullus nuncius uenit, de quo non dixerunt quod esset maleficus] qui misit illos ante eos ex nuntiis nisi qui dixerunt est ueneficus *M* • demoniacus] daemoniacus *M* || **64** consumpti *add.* scilicet, acciperunt consilium malum *s.l.* *C* • *sic* fuerunt consumpti eo quod fuerunt superbi] recesserunt ab eo, certe fuerunt gentes errantes *M* • recesserunt ab eo *add.* commendauerunt se ei *s.l.* *M* • errantes *add.* superbae *s.l.* *M* || **65** Igitur recede] Discede *M* • recede *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • illis *add.* Corascitis *s.l.* *C* • illis, quia non es tu] eis quod tu es *M* • quod tu es excusatus *add.* et non es tu lamentatus *s.l.* *M* || **66** tu ea *om.* *M* • quia] quod *M* || **67** creauimus demones] creauit diabolos *M* • diabolos *add.* spiritus *s.l.* *M* • adorassent *add.* me *M* • adorassent *add.* scilicet, Deum *s.l.* *C* || **68** Et *om.* *M* • uolo *add.* ego Deus *s.l.* *C* • ab illis cibum, nec uolo ab illis] ex eis nutrimentum et nolo *M* • dent escas] prouideant mihi *M* • prouideant mihi *add.* cibent me *s.l.* *M* || **69** nutritor fortis] dator nutrimenti *M* • robustus] potentiae gloriosae *M* • potentiae gloriosae *add.* socius fortitudinis *s.l.* *M* || **70** habent peccata *add.* habebunt situlam *s.l.* *M* • sicut peccata] similia peccatis *M* • similia peccatis *add.* similem situlae *s.l.* *M* || **71** Igitur festinent] Et non festinauerunt me *M* • festinent *add.* peccatores *s.l.* *C* || **72** uae incredulis propter illud] uah pro illis qui non crediderunt in *M* • diem *add.* iudicii *s.l.* *C* • qui illis] illum qui est *M* • promissus *add.* pro poena *s.l.* *C* • illum qui est promissus *add.* promittetur eis *s.l.* *M* • est *om.* *M*

[M 530] <CAPVT LII>

Capitulum decimum quintum, de Monte Sinai, in Meccha, continuit 49 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Per montem Sinai!

[²] Et per librum scriptum

5 [³] in pergameno extenso!

[⁴] Et per domum habitatam!

[⁵] Et per caelum excelsum!

[⁶] Et per mare plenum aquae!

[⁷] Quod poena domini tui est uentura,

10 [⁸] et quod non habet remedium.

[⁹] In die qua mutabit [C 290] caelum et monebitur,

[¹⁰] et ambulabunt montes super faciem terrae.

[¹¹] Igitur uae tunc mendacibus,

[¹²] illis qui ambulant capientes et ludentes!

1 decimum quintum *om. M • Monte om. M • de Sinai add. Montis s.l. M • continuit*] in eo *M • uersus add. in alio codice Ar. non leg. et sed diuersitas est solum in numero et (?) in nullis aliis s.l. M || 2* In] Cum *M • misericordis et clementis*] pii, misericordis *M || 3* montem *om. M • montem Sinai add. iuramentum est s.l. C • Sinai add. montem s.l. M || 4* librum scriptum *add. secretorum Dei s.l. C • scriptum add. regulatum s.l. M || 6* habitatam] benedictam *M sed benedictam add. habitatam s.l. M || 7* caelum excelsum] atrium exaltatum *M • atrium add. tectum s.l. M || 8* mare plenum aquae] maris salsedinem (?) *M • maris salsedinem (?) add. mare retentum s.l. M || 9* est uentura] quae est promissa *M • uentura add. in die iudicii s.l. C • promissa add. uentura s.l. M || 10* et quod non habet remedium] non erit is deuiatus *M • remedium add. scilicet, poena Dei s.l. C • deuiatus add. dubium s.l. M || 11* qua mutabit] quo tremet *M • tremet add. dubium s.l. M • et monebitur*] tremor *M || 12* ambulabunt] fient *M • ambulabunt add. id est, mutabunt s.l. C • fient add. ambulant s.l. M • super faciem terrae*] minuti *M • minuti add. ambulatione s.l. M || 13* uae tunc] uah in eo die pro *M || 14* illis *add. Corascitis s.l. C • illis qui ambulant capientes et ludentes*] et illi sunt in dolo lusores *M*

- 15 ^[13] In die qua erunt uocati ad infernum, dicendo: “Iste est ignis qui uobis fuit promissus!
- ^[14] Et non credidistis in illum!
- ^[15] Et hoc est maleficium aut uos non uidetis?
- 20 ^[16] In illo stabitis. Igitur siue habeatis patientiam, siue non habeatis, idem est uobis, quia uos eritis remunerati secundum opera uestra.”
- ^[17] Iusti enim stabunt in paradisis quietis,
- ^[18] quiescentes in eo quod dedit illis dominus suus, qui liberauit illos a poena inferni.
- ^[19] Comedite et bibite gaudenter pro eo quod uos bene operati estis.
- 25 ^[20] Qui cubabunt super lectulos [*M* 531] stratos et [erunt nupti] contrahent matrimonium cum uirginibus castis.
- ^[21] Et illi qui crediderunt et secuti sunt eos filii sui in fide, fecimus illos apprehendere filios suos; et nihil prodiderunt de operibus suis, et quilibet homo erit remuneratus secundum opera sua.
- 30 ^{22[20]} Et dedimus illis fructus et carnes ex his quae ipsi desiderabant.

15 die qua *add.* iudicii *s.l.* *C* • erunt uocati ad infernum, dicendo] uocabuntur ad ignem inferni *M* • uocabuntur *add.* uiolentabuntur *s.l.* *M* • Iste] Hic *M* • uobis *add.* peccatoribus *s.l.* *C* || **16** qui uobis fuit promissus] ille qui fuistis cum eo mendaces *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **17** Et non credidistis in illum *om.* *M* || **18** hoc *add.* ista poena sicut turbant *s.l.* *C* • Et hoc est maleficium aut] An ueneficium est hoc et *M* • et *add.* aut *s.l.* *M* • uos *add.* peccatores *s.l.* *C* • uidetis *add.* id *M* || **19** illo *add.* igne *s.l.* *C* • illo stabitis. Igitur siue habeatis] eo eritis. Habete *M* • eritis *add.* calefaciatis *s.l.* *M* • habeatis patientiam *add.* uos peccatores *s.l.* *C* • siue] aut *M* • habeatis, idem] habetis patientiam, aequum *M* || **20** uobis, quia uos eritis remunerati secundum opera uestra] super uos, haec est satisfactio quod uos fecistis *M* • super uos *add.* pro uobis *s.l.* *M* • haec est satisfactio quod uos *add.* non remuneramini nisi de quo *s.l.* *M* || **21** Iusti enim stabunt in paradisis quietis] Et quod iusti in paradiso erunt glorificantes *M* • Et quod iusti in paradiso erunt glorificantes *add.* Certe quod timentes erunt in paradiso laetitiae *s.l.* *M* || **22** quiescentes in] gaudentes pro *M* • illis] eis *M* • qui] et *M* • qui *add.* dominus *s.l.* *C* • illos a] eos dominus suus ex *M* || **24** Comedite *add.* uos mauri *s.l.* *C* • gaudenter] glorificantes *M* • glorificantes *add.* profictae (?) *s.l.* *M* • bene *om.* *M* • operati estis *add.* scilicet, in mundi *sic s.l.* *C* || **25** Qui cubabunt super lectulos] Erunt positi super lectos *M* • stratos] ornatos *M* • ornatos *add.* ordinato *s.l.* *M* || **26** [erunt nupti] contrahent matrimonium cum] nubent ii cum puellis *M* • cum puellis uirginibus *add.* nigratis oculis *s.l.* *M* • castis *om.* *M* || **27** secuti sunt] sequentur *M* • eos filii *add.* scilicet, mauri *s.l.* *C* • sui in] eorum cum *M* • fide *add.* et *M* • fecimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* || **28** suos *add.* scilicet, in paradiso *s.l.* *C* || **29** illos apprehendere filios suos; et nihil prodiderunt de operibus suis, et quilibet homo erit remuneratus secundum opera sua] iungere eis filios eorum; non diminuimus eis ex opera eorum aliquid, quam ii habebunt cum scientia eorum omni re, omnis persona pro eo quod acquireret praemiabit *M* • praemiabit *add.* erit pignus *s.l.* *M* || **30** dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • dedimus illis] dabimus eis *M* • his quae ipsi desiderabant] eo quod desiderauerunt *M*

- ²³[²¹] Et habebunt in illo cyathum plenum uino quod non sit mixtum neque turbidum.
- ²⁴[²²] Et seruiant illis pincernae sicut lapides pretiosi.
- ²⁵[²³] Et uenient ad inuicem interrogantes.
- 35 ²⁶[²⁴] Dixerunt: “Non sumus in mundo timentes ignem,
- ²⁷[²⁵] Deus enim dedit nobis gratiam suam et liberauit nos a poena crudeli.
- ²⁸[²⁶] Et nos prius inuocauimus illum, quia ille est liberator clemens.”
- ²⁹[²⁷] Igitur admone tu, quia tu non es in gratia domini tui diuinus nec demoniacus.
- ³⁰[²⁸] Et si illi dicent quod est uersificator et quod sperauimus donec moriatur,
- 40 ³¹[²⁹] Dic tu: “Igitur sperate mortem meam, et ego sperabo [C 291] poenam uestram.”
- ³²[³⁰] Numquid praeceperunt hoc illis somnia sua aut sunt superbi?
- ³³[³¹] Et si illi dicent quod ipse dixit, certe illi non credent.

31 habebunt] dabimus *M* • et dabimus *add.* compraesentabunt *s.l.* *M* • illo *add.* paradiso *s.l.* *C* • cyathum] ciatum *C* • illo cyathum plenum uino] eo cyathos *M* • mixtum] mixtura in eis *M* • mixtura *add.* dolus *s.l.* *M* || **32** turbidum] peccatum *M* || **33** seruiant illis pincernae sicut lapides pretiosi] circumibunt super eos sertum et ii qui erunt ornati margaritis pretiosis *M* • sertum et ii qui erunt ornati margaritis pretiosis *add.* famuli qui sunt tamquam margaritae pretiosae *s.l.* *M* || **34** uenient] salutabunt *M* • interrogantes] et interrogabunt *M* • et salutabunt ad inuicem et interrogabunt *add.* incipiunt aliqui aliquos interrogare *s.l.* *M* || **35** Dixerunt *add.* quod *M* • sumus in mundo timentes ignem] fuimus ex ante in rebus nostris deuoti *M* • in rebus nostris deuoti *add.* familiae nostrae timentes *s.l.* *M* || **36** Deus enim dedit nobis gratiam suam] Et securauit super eos *M* • securauit *add.* improperauit *s.l.* *M* • a] ex *M* • crudeli] maledicta *M* • maledicta *add.* caloris *s.l.* *M* || **37** Et *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • prius inuocauimus illum, quia ille est liberator clemens] eramus ex ante qui uocabamus eum et is est pius, misericordis *M* • et is est pius, misericordis *add.* qui fuit iustus, pius *s.l.* *M* || **38** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu, quia tu non es in] et non es tu cum *M* • domini] creatoris *M* *sed* creatoris *add.* domini *s.l.* *M* • diuinus nec demoniacus] prohibens neque discedens *M* • prohibens *add.* ex Sibyllis *s.l.* *M* • discedens *add.* daemoniacus *s.l.* *M* || **39** Et *add.* An *s.l.* *M* • si illi *om.* *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • quod *om.* *M* • est *add.* Machoma *s.l.* *C* • uersificator] poeta *M* • quod sperauimus] exspectauimus cum eo *M* • donec *add.* *dubium* *s.l.* *M* • moriatur] ueniat fortuna *M* • moriatur *add.* Machoma *s.l.* *C* • fortuna *add.* mors *s.l.* *M* • fortuna *add.* *signum crucis* et ista male *in mg.* *M* || **40** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • sperate *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* • mortem meam *add.* inhumanam (?) *s.l.* *C* || **41** tu: “Igitur sperate mortem meam, et ego sperabo poenam uestram] “Exspectate quod ego ero cum uobis ex exspectantibus.” *M* • poenam uestram *add.* in die iudicii *s.l.* *C* || **42** Numquid praeceperunt hoc illis somnia sua aut sunt superbi] Et si praecipies eis et pulchritudinibus suis cum hoc, igitur ii sunt gentes blasphemantes *M* • Et si *add.* An *s.l.* *M* • et pulchritudinibus suis *add.* eorum scientia hoc *s.l.* et uidetur Gesse (?) *Ar. non leg. in mg.* *M* • blasphemantes *add.* superbi *s.l.* *M* || **43** Et *add.* An *s.l.* *M* • si illi *om.* *M* • ipse *add.* Machoma *s.l.* *C* • ipse dixit, certe illi] dixit id is profecto *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • dixit id is *add.* inuenit *s.l.* *M*

- ³⁴[³²] Igitur afferam aliam similem historiam si illi sunt ueraces.
- 45 ³⁵[³³] Nonne illi sunt creati ex nihilo, aut sunt creatori?
- ³⁶[³⁴] Numquid illi creauerunt caelos et terram? Immo ipsi non credent.
- [*M* 532] ³⁷[³⁵] Numquid illi habent thesaurum domini tui aut sunt illi dei?
- ³⁸[³⁶] Et si illi habent scalas quibus audiant, igitur afferant qui audiunt rationem manifestam.
- 50 ³⁹[³⁷] Numquid ille habet filias et ipsi filios?
- ⁴⁰[³⁸] Et si tu petis ab eis pro illo stipendium, et illi nolunt soluere.
- ⁴¹[³⁹] Aut si illi habent secreta et sunt scribae illorum?
- ⁴²[⁴⁰] Et si illi uolunt facere dolum, igitur increduli sunt traditores.
- ⁴³[⁴¹] Et si illi habent alium deum sine Deo, laudatus sit Deus super blasfemias eorum.
- 55 ⁴⁴[⁴²] Et si illi uident lapides cadentes de caelo, dicent quod est nubis obscura.
- ⁴⁵[⁴³] Igitur dimitte illos donec illi occurrant diei suo promisso pro destructione illorum.

44 similem *add.* scilicet, Alcorano *s.l.* *C* • afferam aliam similem historiam si illi sunt] ueniant cum historia simili ei si fuistis *M* • fuistis *add.* fuerunt *s.l.* *M* || **45** Nonne illi sunt creati ex nihilo, aut sunt creatori] Si estis creatores absque aliqua re aut est is creator *M* • Si estis creatores *add.* An sunt creati *s.l.* *M* • est is creator *add.* sunt creatores *s.l.* *M* || **46** Numquid illi creauerunt caelos et terram? Immo ipsi non credent] Aut si estis creatores caelorum et terrae? Certe non sunt certificantes *M* • si estis creatores caelorum *add.* creauerunt caelos *s.l.* *M* • terrae *corr.* terram *s.l.* *M* || **47** Numquid illi habent] Aut si est in potestate eorum *M* • si est in potestate eorum *add.* apud eos est *s.l.* *M* • domini] creatoris *M* • creatoris *add.* Dei *s.l.* *M* • illi dei] ii domini *M* • domini *add.* custodes *s.l.* *M* || **48** Et] Aut *M* • illi habent] habent ii *M* • quibus] ut *M* • audiant *add.* in eo *M* • audiant *add.* scilicet, Deum *s.l.* *C* || **49** afferant qui audiunt rationem manifestam] ferant quod ii audierunt cum ratione manifesta *M* • ferant quod ii audierunt *add.* ueniat auditor eorum *s.l.* *M* || **50** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Numquid ille habet] Et si habet is *M* • Et si *add.* Aut *s.l.* *M* • ipsi] uos *M* • ipsi filios *add.* incredulos *s.l.* *C* || **51** Et si *add.* Aut *s.l.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • illo *add.* Alcorano *s.l.* *C* • tu petis ab eis pro illo stipendium, et illi nolunt] interrogabis eos pro mercede, igitur ii non possunt *M* • interrogabis eos pro mercede, igitur *add.* petas praemium et *s.l.* *M* • non possunt soluere *add.* sunt ex debito grauati *s.l.* *M* || **52** illi habent secreta] habent ii secretum *M* • si habent ii *add.* apud eos est *s.l.* *M* • sunt scribae illorum] ii scribunt *M* || **53** Et si illi uolunt facere dolum] Aut si uolunt ii dolum *M* • si *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • dolum *add.* deceptionem *s.l.* *M* • increduli] illi qui non crediderunt *M* • traditores] deceptores *M* • deceptores *add.* decepti *s.l.* *M* || **54** Et] Aut *M* • illi habent alium] habent ii *M* • sine] absque *M* • laudatus sit] tam benedictus est *M* || **55** super blasfemias eorum] pro eo quod blasphemauerunt *M* • eo quod blasphemauerunt *add.* quo participant *s.l.* *M* || **56** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • illi uident lapides cadentes de] uidebunt cadere ex *M* • caelo *add.* lapides *M* • quod est nubis obscura] “Sunt nubes grauatae” *M* || **57** dimitte illos] desine eos *M* • diei suo *add.* iudicii *s.l.* *C* || **58** illi occurrant diei suo promisso pro destructione illorum] offendant diem suum illum quod est in eo opera sua *M* • illum quod est est in eo opera sua *add.* in eum exclamabunt *s.l.* *M*

^{46[44]} In qua die nihil proderit eis dolus suum nec erunt defensi.

60 ^{47[45]} Et illi qui iniuriam fecerunt, habebunt poenam postquam illa poena et plures illorum nesciunt.

^{48[46]} Et spera in domino tuo, et lauda eum laudibus suis; quia tu stas ante oculos nostros, et lauda Deum quando surges,

^{49[47]} Et in nocte, et in nocte lauda, et quando occubant stellae.

59 qua *om.* *M* • die *add.* iudicii *s.l.* *C* • nihil] non *M* • dolus *add.* deceptio *s.l.* *M* • suum nec erunt defensi] eorum in aliquo et ii non defendentur *M* || **60** Et *add.* quod *M* • iniuriam fecerunt] iniuriauerunt *M* • postquam illa poena et] praeter id, uerum *M* || **61** illorum] eorum *M* || **62** spera *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* || **63** ante oculos nostros *add.* in custodia Dei *s.l.* *C* • spera in domino tuo, et lauda eum laudibus suis; quia tu stas ante oculos nostros, et lauda Deum quando surges] habe patientiam pro iudicio domini tui quod tu es in uisu nostro et sanctifica cum laude creatorem tuum quando surgis *M* • uisu nostro *add.* oculis nostris *s.l.* *M* • creatorem tuum *add.* domini tui *s.l.* *M* || **64** occubant (?) *C* • et in nocte lauda, et quando occubant (?)] igitur sanctifica eum quando clarent *M* • stellae *add.* in mane *s.l.* *C* • quando clarent stellae *add.* et in recessione stellarum *s.l.* *M*

[M 533] <CAPVT LIII>

Capitulum decimum sextum, de Stellis, in Meccha, continet 62 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Per stellas quando separabantur,

[²] Quod non errauit socius uester nec mentitus est,

5 [³] Et non loquitur uane.

[⁴] Quia non est nisi reuelatio reuelata.

[⁵] Quam ostendit ei fortis,

⁶ potens

[⁷] Cum est [C 292] in altis caelis.

10 [⁸] Et postea appropinquauit et accessit.

[⁹] Et fuit in spacio duorum iaculorum arcus aut magis prope.

1 Capitulum] Caput *M* • decimum sextum *om.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 62] in eo 61 *M* • uersus *add.* in alio codice solum 60 dicebantur *in mg.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Per] Et per *M* • stellas *add.* iuramentum *non leg. s.l.* *C* • stellas *corr.* stellam *s.l.* *M* • separabantur] remonentur *M* • separabantur *add.* id est, descendebant *s.l.* *C* • remonentur *add.* inclinat *s.l.* *M* || 4 quod] quam *M* • errauit] sunt errantes *M* • sunt errantes *add.* errat *s.l.* *M* • socius *add.* Machoma *s.l.* *C* • nec] neque *M* || 5 loquitur] est locutus *M* • loquitur *add.* Machoma *s.l.* *C* • uane *add.* pro uoluntate *s.l.* *M* || 6 Quia non] Et is *M* • est *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • nisi reuelatio] cum reuelatione *M* • reuelata *add.* scilicet, a Deo *s.l.* *C* • Et is est cum reuelatione reuelata *add.* Non est nisi reuelatio *s.l.* *M* || 7 Quam ostendit ei fortis] Et fuit demonstrata ei fortitudo potentiae *M* • Et fuit demonstrata ei *add.* Docuit eum *s.l.* *M* • fortitudo potentiae *add.* fortis uirtutum *s.l.* *M* || 8 potens] existendo aequalis *M* • potens *add.* id est, Deus *s.l.* *C* • existendo aequalis *add.* socius potentiae qui sedet *s.l.* *M* || 9 Cum (?) *C* • Cum (?) est] Et is *M* • est *add.* sequutus (?) *s.l.* *C* • altis *add.* somno *s.l.* *C* • altis caelis] factionibus altis *M* • in factionibus altis *add.* est in firmamento alto *s.l.* *M* || 10 Et *om.* *M* • appropinquauit] uocauimus *M* • appropinquauit *add.* Machoma *s.l.* *C* • accessit] appropinquauit *M* • accessit *add.* scilicet, ad Deum *s.l.* *C* • uocauimus et appropinquauit *add.* appropinquauit et pependit *s.l.* *M* || 11 Et] Igitur *M sed* Igitur *add.* Et *s.l.* *M* • fuit *add.* scilicet, apud Deum *s.l.* *C* • in spacio duorum iaculorum arcus aut magis prope] tam propinquus sicut duae uluae aut minus *M* • duae uluae *add.* duo semicirculi *s.l.* *M* • minus *add.* propinquior *s.l.* *M*

- ¹⁰[⁹] Et reuelauit seruo suo id quod reuelauit.
- ¹¹[¹⁰] Et non est mentitus cor eius de eo quod uidit.
- ¹²[¹¹] Et sic reprehendetis eum de eo quod uidit.
- 15 ¹³[¹²] Et ille ostendit ei aliam sedem,
- ¹⁴[¹³] ubi erat paradisus gratis.
- ¹⁵[¹⁴] Et quando uidit paradisum lucidissimum.
- ¹⁷[¹⁵] Non est perturbatus uisus eius,
- ¹⁸[¹⁶] qui uidit miracula magna domini sui.
- 20 ¹⁹[¹⁷] Numquid uidistis Allate, et Algoza,
- ²⁰[¹⁸] et Manat, et Acceliza aliud?
- ²¹[¹⁹] Numquid uos habetis masculos et ille faeminas?
- ²²[²⁰] Quae iuramenta sunt mala,
- ²³ et non sunt nisi nomina quae nominastis uos et patres uestri quorum nullam rationem detulit Deus. ^[21] Et illi non sequuntur nisi cogit animas suas, [M 534] et ea quae illi desiderant, et uenit ad illos uia domini sui.

12 reuelauit *add.* Deus *s.l. C* • seruo *add.* Machom *s.l. C* • id *om. M* • id quod *add.* Alcoranum *s.l. C* || **13** Et *om. M* • est mentitus cor] mentitus est os *M* • mentitus *corr.* mentitum *s.l. M* • os eius de eo *add.* cor *s.l. M* || **14** reprehendetis *add.* uos, Corascitae *s.l. C* • Et sic reprehendetis eum de eo quod uidit] iam uidit is mysterium aliud *M* • mysterium aliud *add.* alia uice *s.l. M* || **15** ille *add.* Deus *s.l. C* • ei *add.* Machom *s.l. C* • Et ille ostendit ei aliam sedem] apud cedrum in capite *M* • sedem *add.* altissimam *s.l. C* • in capite *add.* termini *s.l. M* || **16** erat] est *M* • gratis] hospitii *M* || **17** Et *add.* Quando *s.l. M* • uidit *add.* Machom *s.l. C* • quando uidit paradisum lucidissimum] cooperit cedrus quod cooperit *M* || **18** Non est perturbatus uisus eius] Et non aufert uisum neque obscurauit *M* • obscurauit *add.* superbiuit *s.l. M* || **19** qui] iam *M* • miracula magna] ex miraculis *M* • sui *add.* magnis *M* || **20** Numquid] Et *M* • Et *add.* An *s.l. M* • Allate] Alletam *M* • et Algoza] sicuti adorant *M* • Allate et Algoza *add.* nomina demonum uel idolarum *s.l. C* • sicuti adorant *add.* Elgossa *s.l. M* || **21** Manat, et Acceliza *add.* nomina idolarum *s.l. C* • Manat, et Acceliza aliud] et Manetam quod sunt tria cum alio *M* • quod sunt tria cum alio *add.* quae tertia et ultima *s.l. M* || **22** uos *add.* homines *s.l. C* • Numquid uos habetis masculos] Et uobis sunt mares *M* • Et *add.* An *s.l. M* • ille *add.* Deus *s.l. C* • ille faeminas] ei faeminae *M* • sunt mares et ei faeminae *add.* est masculus et sibi est faemina *s.l. M* || **23** Quae iuramenta sunt mala *add.* Hae est ergo diuisio iniusta *s.l. M* || **24** nomina *add.* idola *s.l. C* • nominastis] uocaueritis *M* • nominastis *add.* uos Corascitae *s.l. C* • uocaueritis *add.* appellastis *s.l. et* in alio *Ar. non leg. in mg. M* • quorum nullam] quod non detulit Deus cum eo *M* • quod *add.* signum crucis *s.l. M* || **25** detulit Deus *om. M* • Et *add.* signum crucis *s.l. M* • illi *om. M* • illi *add.* Corascitae *s.l. C* • sequuntur] secuti sunt *M* • cogit animas suas] cogitationem *M* • cogitationem *add.* dubium *s.l. M* || **26** ea quae illi desiderant] quod desiderauerunt personae suae *M* • suae *add.* et *s.l. M* • et] iam *M* • uia *add.* Machoma *s.l. C* • ad illos uia domini sui] eis a domino suo uia *M* • domini sui *add.* Dei *s.l. C* • suo uia *add.* eorum ductio *s.l. M*

[24] Et si habet homo quod desiderat?

[25] Dei est aliud saeculum et primum.

[26] Et quot angeli sunt in caelis quorum aduocatio nihil prodest,

30 ^{27/-} nisi postquam praeceperit Deus ea ii uoluent et placuerit ei.

^{28/[27]} Illi autem qui non credunt in diem iudicii, appellant angelos nominibus faeminarum.

^{29/[28]} Et non habent scientiam illius rei, quia illi non sequuntur nisi cogitationes; et cogitatio nihil prodest ueritati.

35 ^{30/[29]} Igitur recede ab his qui reuersi sunt, quia non uolunt nisi uitam huius mundi.

^{31/30} Et istud est quod ipsi apprehenderunt de scientia. Dominus enim tuus cognoscit errantibus in uia et scit eum qui est bene directus.

40 ^{32/31[30]} Et Dei sunt omnia quae sunt in caelis et in terra. Et ille puniet illos qui fecerunt peccatum, secundum opera eorum, et reddet mercedem illis qui bene fecerunt cum bono.

^{33/32[31]} Illi qui recesserunt a peccatis magnis, quia dominus tuus est late parcens et

27 si habet homo quod desiderat] quod homini habet gratiam nostram *M* • Et quod *add.* An erit *s.l. M* • habet gratiam nostram *add.* quod desiderat *s.l. M* || **28** Dei] Et Dei *M* • aliud saeculum] saeculum aliud *M* • aliud *add.* ultimum *s.l. M* • primum *add.* scilicet, uita huius mundi *s.l. C* || **29** angeli sunt] ex angelis *M* • quorum aduocatio nihil prodest] non prodest aduocatio eorum in aliquo *M* • aduocatio *add.* intercessio *s.l. M* || **30** postquam *corr.* post *M* • praeceperit] dat licentiam *M* • dat *add.* *signum crucis s.l. M* • Deus *add.* Dei *s.l. M* • ea ii uoluent] pro quo uult *M* • placuerit ei] est contentus *M* • est contentus *add.* placet *s.l. M* || **31** Illi autem] Et illi *M* || **32** in diem iudicii, appellant angelos nominibus faeminarum] cum alio saeculo, ponunt nomina angelis nomina mulierum *M* • cum *add.* in *s.l. M* • ponunt nomina *add.* appellant *s.l. M* • angelis nomina mulierum *add.* angelos sicut appellatio faeminarum *s.l. M* || **33** habent scientiam illius rei, quia illi] non est eis cum Deo scientia et *M* • cum *add.* in *s.l. M* • cogitationes] cogitationem *M* • cogitationem *add.* *dubium s.l. M* || **34** cogitatio *add.* *dubium s.l. M* • nihil] non *M* • ueritati *add.* in aliquo *M* || **35** recede *add.* tu Machoma *s.l. C* • reuersi sunt *add.* a te *s.l. C* • Igitur recede ab his qui reuersi sunt, quia] Et remoue te a qui est rebellis admonitionis nostrae et *M* • uolunt] uult *M* • a qui est rebellis admonitionis nostrae et non uult *add.* ab illo qui reuertitur ab admonitione nostra et non uult *s.l. M* • huius *om. M* || **36** Et istud est quod ipsi apprehenderunt de] *Sic* applicant ii *M* • *Sic* applicant ii *add.* Hic est gradus eorum ex *s.l. M* • Dominus enim] quod dominus *M* || **37** cognoscit errantibus in] est sapiens cum quod est errans a *M* • sapiens cum quod est errans *add.* sciens quo errauit *s.l. M* • uia *add.* eius *M* • uia *add.* Dei *s.l. C* • scit eum qui] est sapiens cum quo *M* • sapiens *add.* sciens *s.l. M* • bene *om. M* || **38** sunt omnia quae sunt] est quod est *M* • et *add.* quod est *M* • terra] taerra *M* || **39** Et ille puniet illos qui fecerunt peccatum, secundum opera eorum, et reddet mercedem] ut det satisfactionem illis qui sunt mali in quod operantur et dare satisfactionem *M* • ut det satisfactionem *add.* remuneraret *s.l. M* • sunt mali in quod operantur et dare satisfactionem *add.* malefecerunt cum quod fecerunt et ut remuneraret *s.l. M* || **40** bene fecerunt] faciunt bene *M* || **41** Illi] Et illi *M* • Et illi *add.* illos *s.l. M* • qui *add.* sunt *s.l. C* • a peccatis magnis] ex magis peccatis, et ex malignitatibus, et ex mendaciis *M* • et ex malignitatibus, et ex mendaciis *add.* praeter paruulus *s.l. M* • quia] quod *M* • quod *add.* Certe *s.l. M*

ille cognoscit uos quando [C 293] creauit uos de terra, et quando fuistis paruuli in uentribus matrum uestrarum. Igitur non facitis uos dignos quia ille scit quis est iustior.

- 45 ^{34/33}[32] Igitur uidisti illum qui resessit?
^{35/34}[33] Et tribuit paruuum et fecit dolum.
^{36/35}[34] Et si ille habet scientiam secreti, ipse uidebit.
^{37/36}[35] Et non fuit admonitus de his quae sunt in scriptura Moysi?
^{38/37}[36] Et Abrahae illius qui impleuit.
- 50 ^{39/38}[37] Nullus enim portabit peccata alterius,
[M 535] ^{40/39}[38] et non erit in homine nisi id quod ipse lucratus est.
^{41/40}[39] Et opus eius adhuc uidebitur.
^{42/41}[40] Et postea erit remuneratus praemio pleno.
^{43/42}[41] Et ad dominum tuum reuerentur omnia.
- 55 ^{44/43}[42] Quia ille est qui facit et facit plorare,
^{45/44}[43] et ille est qui facit mori et uiuere.
^{46/45}[44] Et ille est qui creauit marem et faeminam,

42 late parcens et ille cognoscit uos] liber indulgentia, is est sapiens cum uobis *M* • liber *add.* amplius *s.l.* *M* • is est sapiens cum uobis *add.* ille scit uos *s.l.* *M* • creauit] creat *M* • de] ex *M* • fuistis paruuli] estis generati *M* • generati *add.* puerperi *s.l.* *M* || **43** Igitur *add.* cum *M* || **44** facitis uos dignos quia ille scit quis est iustior] mundatis personas uestras, et is scit cum quod timetis *M* • cum quod timetis *add.* quem timet *s.l.* *M* || **45** Igitur uidisti] Et uidet tu *M* • uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • Et uidet tu *add.* An uidisti *s.l.* *M* • illum *add.* patrem Machom. *s.l.* *C* • resessit] est rebellis *M* • rebellis *add.* reuersus *s.l.* *M* || **46** tribuit] dedit *M* • fecit dolum] est auarus *M* || **47** Et si ille habet scientiam] In potestate eius est scientia *M* • In potestate eius *add.* An apud eum *s.l.* *M* • ipse uidebit] et is est qui uidet *M* || **48** Et *add.* Aut *s.l.* *M* • fuit admonitus de his quae sunt in scriptura] reuelauimus tibi cum quod dedimus *M* • scriptura *add.* lege *s.l.* *C* • reuelauimus *add.* narrabatur *s.l.* *M* • dedimus *add.* est in libris *s.l.* *M* || **49** Abrahae] Habrahae *C* • illius] illi *M* • impleuit] compleuit fidem *M* • impleuit *add.* uoluntatem Dei *s.l.* *C* || **50** Nullus enim portabit peccata alterius] Et non aufert peccatum peccatoris aliquid *M* • Et *add.* quod *s.l.* *M* • aufert peccatum peccatoris aliquid *add.* peccat peccans peccatum aliud *s.l.* *M* || **51** erit in homine] est hoc homini *M* • id *om.* *M* • ipse lucratus est] potest facere *M* • potest facere *add.* acquisiuit *s.l.* *M* || **52** opus eius adhuc uidebitur] multo ire suo, igitur is uidebit *M* • multo ire suo, igitur is uidebit *add.* acquisitio suo uidebitur *s.l.* *M* || **53** Et *om.* *M* • erit remuneratus praemio pleno] satisfiet ei satisfactione completa *M* • satisfiet ei satisfactione completa *add.* remuneratur ea remuneratione completa *s.l.* *M* || **54** Et *add.* quod *M* • reuerentur omnia] applicabunt *M* • reuerentur omnia *add.* ad iudicium *s.l.* *C* • tuum applicabunt *add.* erit finis *s.l.* *M* || **55** Quia ille] Et is *M* • ille est *add.* dominus *s.l.* *C* • facit et facit plorare] occidit et dat uitam *M* || **56** ille] is *M* • mori] ridere te *M* • uiuere] plorare *M* || **57** ille] is *M* • creauit *add.* pares *M*

- 47/46[45] de spermati producto.
- 48/47[46] Et ille resuscitatus est uerus.
- 60 49/48[47] Et ille est qui facit diuitem et facit pauperem.
- 50/49[48] Et ille est dominus uersuum.
- 51/50[49] Et ipse destruxit Had primum,
- 52/51[50] Et Tamud, et non remanserunt.
- 53/52[51] Et gentem Noe antea quia illi fuerunt iniuriantes et superbi.
- 65 54/53[52] Et Almuchaficatu fecit perire.
- 55/54[53] Et castigauimus eos bona castigatione.
- 56/55[54] Igitur quare uis dubitare?
- 57/56[55] Iste est admonitio priorum.
- 58/57[56] Et accessit dies iudicii.
- 70 -/58[57] Qui non habet remedium absque Deo.
- 59 Et huius Alcorani uos admirabimini.
- 60 Et irrideatis.
- 61 Et non ploretis.
- 62 Cum sitis ignorantes?
- 75 63 Igitur humiliamini Deo et adorate!

58 de spermati producto] ex gutta spermatis *M* || 59 ille resuscitatus est uerus] Et quod super eum est creatio altera *M* • altera *add.* ultima *s.l.* *M* || 60 ille] is *M* • facit diuitem] ditat *M* || 61 ille] quod is *M* • uersuum] poetarum *M* • poetarum *add.* Scihara *s.l.* *M* || 62 ipse] is est qui *M* • Had] Gad *M* || 63 Tamud] Thamud *M* • et *om.* *M* • remanserunt] remansit *M* || 64 gentem] gens *M* • antea quia illi] ex ante quod ii *M* • iniuriantes] iniuriatores *M* • superbi] peruersi *M* *sed* peruersi *add.* superbi *s.l.* *M* || 65 Almuchaficatu *add.* scilicet, ciuitatis *s.l.* *C* • Almuchaficatu fecit perire] Almutaficatenses fuerunt in uanitate *M* • Almutaficatenses fuerunt in uanitate *add.* peccatricem profundauit *s.l.* *M* || 66 castigauimus eos bona castigatione] fuerunt cooperti eo quo fuerunt cooperti *M* • et fuerunt cooperti eo quo fuerunt cooperti *add.* afflixit eam quo afflixit *s.l.* *M* || 67 uis *add.* tu Machom *s.l.* *C* • quare uis dubitare] cur facis creatorem tuum dubitantem *M* • Igitur cur facis creatorem tuum dubitantem *add.* in quibus gratiis domini tui dubitas *s.l.* *M* || 68 Iste] Hic *M* • Iste *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • admonitio] admonitor admonitorum *M* • admonitorum priorum *add.* ex admonitoribus prioribus *s.l.* *M* || 69 accessit] quando praesto erit *M* • Et quando praesto erit dies iudicii *add.* propinquauit propinqua *s.l.* *M* || 70 Qui non habet remedium] Non est ei *M* • Deo *add.* potentia *M* • potentia *add.* auferens *s.l.* *M* || 71 admirabimini (?) *C* • huius Alcorani uos admirabimini (?)] hoc mysterium est mirabile *M* • admirabimini (?) *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* • Et hoc mysterium est mirabile *add.* An ex hac historia estis admoniti *s.l.* *M* || 72 irrideatis] in eo cogitabile *M* • in eo cogitabile *add.* ridetis *s.l.* *M* || 73 ploretis] gematis *M* || 74 Cum sitis ignorantes] uobis uigilantibus *M* • uobis *add.* et sitis *s.l.* *M* • uigilantibus *add.* *dubium* *s.l.* *M* || 75 humiliamini *add.* prostrate *s.l.* *M* • et *add.* eum *M*

[M 536] <CAPVT LIV>

Capitulum decimum septimum, de Luna, in Meccha, continet 55 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Appropinquauit dies iudicii et periit luna.

[²] Et si illi uiderint miraculum, dicent fugientes quod est maleficium fractum.

5 [³] Et negauerunt, et secuti sunt [C 294] uoluntates suas, et quodlibet praeceptum mandatum.

[⁴] Et iam uenit ad illos admonitio in qua non est dubium.

[⁵] Res determinata, igitur quod profuerunt admonitores?

[⁶] Igitur recede ab illis in die qua clamauerit praeco ad rem odio habitam,

10 [⁷] humiliando oculos suos, egredientes ex sepulchris sicut locustae, consurgunt de

1 Capitulum] Caput *M* • decimum septimum *om.* *M* • Luna *add.* titulus in alio codice erat *Ar. non leg.* et pro quo uide primum uersum, et non pro alio titulo, eodem necque plures reperi quam 54 *in mg.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet] in eo *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Appropinquauit dies] Appropinquata est hora *M* • iudicii *add.* *signum crucis s.l.* *M* • periit] frangetur *M* • frangetur *add.* diuisa est *s.l.* *M* || 4 illi *add.* Corascitae *s.l.* *C* • si illi uiderint] uidebunt *M* • uidebunt *add.* si uiderent *s.l.* *M* • miraculum *add.* quod remonetur *M* • miraculum *add.* quando periret luna *s.l.* *C* • quod remonetur *add.* recederent *s.l.* *C* • dicent fugientes quod est maleficium fractum] et dicent: “Veneficia sunt declarata.” • Veneficia sunt declarata *add.* Veneficium est uniuersale *s.l.* *M* || 5 negauerunt] mentiti sunt *M* • negauerunt *add.* Corascitae *s.l.* *C* • uoluntates suas] uoluntatem suam *M* • uoluntates suas *add.* idola *s.l.* *C* • quodlibet] omne *M* || 6 mandatum] iussum *M* • omne praeceptum iussum *add.* omnis res quieta *s.l.* *M* || 7 Et *om.* *M* • illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • admonitio *add.* Alcoranus *s.l.* *C* • in qua *add.* Alcorano *s.l.* *C* • ad illos admonitio in qua non est *dubium*] eis quod erat prophetizatum in eo et determinatum *M* • quod erat prophetizatum *add.* ex nouis quod est *s.l.* *M* • et determinatum *add.* admonitio *s.l.* *M* || 8 determinata *add.* scilicet, a Deo *s.l.* *C* • Res determinata, igitur quod profuerunt admonitores] Determinatio est applicanda et non prodest promissio *M* • Determinatio *add.* Sapientia *s.l.* *M* • applicanda *add.* applicans *s.l.* *M* • prodest promissio *add.* prosunt nuntii *s.l.* *M* || 9 recede *add.* Machoma *s.l.* *C* • Igitur recede ab illis] Et rebellauerunt ii *M* • rebellauerunt *add.* reside ab eis *s.l.* *M* • praeco *add.* angelus Raphael *s.l.* *C* • qua clamauerit praeco ad rem odio habitam] quo uocabunt uocatione omnes res *M* • rem odio habitam *add.* scilicet, resurrectionem *non leg.* credulis *s.l.* *C* • uocabunt uocatione omnes res *add.* uocabit uocans ad rem incognitam *s.l.* *M* || 10 humiliando oculos suos, egredientes] erunt timentes uisus eorum egrediendo *M* • sicut] sicuti essent ii *M*

terra.

[⁸] Aspicientes in praeconem, et dicent increduli: “Iste est malus dies.”

[⁹] Et negauerunt prius gens Noae, et dixerunt seruum nostrum rem mendacem, et dixerunt quod erat demoniacus, et minati sunt ei.

15 [¹⁰] Et clamauit ad dominum suum dicens: “Ego sum uictus, igitur defende me!”

[¹¹] Et aperuimus portas caeli aqua continua,

[¹²] et eduximus de terra, et ascendit aqua ex utraque parte ad rem determinatam.

[¹³] Et sustulimus eum super tabulas, et clauis, uel in arca,

[¹⁴] discurrere per mandatum nostrum, meritum incredulorum.

20 [*M* 537] [¹⁵] Et iam reliquimus illum in miraculum, igitur est ne aliquis admonitorum?

[¹⁶] Igitur quomodo fuit poena mea et castigatio mea?

[¹⁷] Nos enim paruimus Alcoranum ad admonendum, si est admonitor.

[¹⁸] Et negauerunt uiri Had, igitur quomodo fuit poena mea et castigatio mea?

11 consurgunt de terra] uolantes *M* • uolantes *add.* extensae *s.l.* *M* || **12** Aspicientes in praeconem] Obedientes uocatori *M* • praeconem *add.* angelum *s.l.* *C* • Iste] Hic *M* • malus dies] dies tristis *M* • tristis *add.* difficilis *s.l.* *M* || **13** Et negauerunt prius] Mentiti sunt ante eos *M* • dixerunt] mentiti sunt *M* • seruum nostrum *add.* Noe *s.l.* *C* • rem mendacem *om.* *M* || **14** quod erat] est *M* • demoniacus] daemniacus *M* • minati sunt ei] ueneficus *M* • et minati sunt ei *add.* gens a Noe *s.l.* *C* • ueneficus *add.* iratus est *s.l.* *M* || **15** clamauit *add.* Noe *s.l.* *C* • dominum *add.* Deum *s.l.* *C* • clamauit ad dominum suum dicens] uocabit dominus suus *M* • uictus, igitur defende me] iudex defensor *M* • iudex defensor *add.* uictus, igitur defende me *s.l.* *et* legerat *Ar. non leg. in mg.* *M* || **16** aperuimus] aperiemus nos *M* • aperuimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • caeli *add.* cum *M* • continua] densa *M* || **17** eduximus de] eiiciemus in *M* • ascendit] crescit *M* • ex utraque parte ad rem determinatam] super omnem fastum altum *M* • determinatam *add.* id est, terminum *s.l.* *C* • super omnem fastum altum *add.* secundum rem ordinatam *s.l.* *M* || **18** sustulimus] feremus *M* • tabulas] rem factam ex tabulis *M* • rem factam ex *add.* *signum crucis s.l.* *M* • uel in arca *om.* *M* • arca] archa *C* || **19** discurrere per mandatum nostrum, meritum incredulorum] currebat in uisu nostro et satisfactio pro quo fuit incredulus *M* • meritum incredulorum *add.* scilicet, fuit diluuium *s.l.* *C* • currebat in uisu nostro *add.* coram uisus nostros *s.l.* *M* • satisfactio *add.* remuneratio *s.l.* *M* • quo *add.* illo quo (?) *s.l.* *M* • incredulus *add.* ligatus *s.l.* *M* || **20** iam *om.* *M* • illum in] eam *M* || **21** est ne aliquis admonitorum] quomodo non estis admoniti *M* • igitur quomodo non estis admoniti *add.* si est aliquis admonitus *s.l.* *M* || **22** Igitur *add.* *Et s.l.* *M* • fuit *add.* fuerunt *s.l.* *M* • castigatio mea] angustia *M* • angustia *add.* admonitores *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **23** Nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Nos enim paruimus] Iam declarauimus *M* • ad admonendum, si est admonitor] ut admoneremus, igitur estote ex admoniti *M* • ut admoneremus, igitur estote ex admoniti *add.* pro admonitione si essent admoniti *s.l.* *M* || **24** negauerunt uiri Had] mentitus est Gad *M* • uiri Had *add.* nomen gentis *s.l.* *C* • castigatio mea] punitio *M* • punitio *add.* admonitores *s.l.* *M*

- 25 [19] Nos enim misimus super illos uentos fortes in die poenae et destructionis,
 [20] qui deiciebant homines sicut truncos palmarum emulsos.
 [21] Igitur quomodo fuit poena mea et castigatio mea?
 [22] Et praeparauimus Alcoranum ad admonendum, igitur est ne aliquis admonitus?
 [23] Et negauerunt uiri Tamud nuncios et admonitores.
- 30 [24] Et dixerunt: “Numquid unum uirum sicut nos sequimur? Nos sumus errantes et dementes.”
 [C 295] [25] Et sic fuit proiecta super illum admonitio a nobis. Certe ille est magnus mendax.
 [26] Et adhuc scient in die iudicii quis est mendax magnus!
- 35 [27] Et nos misimus camelam in fortunam aut probationem ad illos, igitur aspice illos et serua te!
 [28] Et declara illis quod aqua diuidetur inter illos et unusquisque bibet partem suam.
 [29] Et clamauerunt, et acceperunt, et occiderunt.

25 Nos enim] Et nos *M* • illos uentos fortes] eos uentum currentem *M* • currentem *add.* terribilem *s.l.* *M* • poenae] corrupto *M* • corrupto *add.* infelici *s.l.* *M* • destructionis] pessimo *M* || **26** qui *add.* uenti *s.l.* *C* • deiciebant] excutiebat *M* • deiciebant homines *add.* in terram *s.l.* *C* • sicut truncos] ueluti essent excussi trunci *M* • excussi *add.* extracti *s.l.* *M* • emulsos *om.* *M* || **27** fuit] est *M* • castigatio mea] punitio *M* • punitio *add.* admonitores *s.l.* *M* || **28** Et praeparauimus] Iam declarauimus *M* • praeparauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • ad admonendum] admonentem *M* • admonentem *add.* pro admonitione *s.l.* *M* • est ne aliquis admonitus] estote admoniti *M* • igitur estote admoniti *add.* si esset admonitus aliquis *s.l.* *M* || **29** negauerunt *add.* dixerunt esse mendaces *s.l.* *C* • Et negauerunt uiri] Mentitus est *M* • nuncios et admonitores] cum poena *M* • cum poena *add.* in admonitoribus *s.l.* *M* || **30** dixerunt *add.* uiri Tamud *s.l.* *C* • Nos sumus *add.* si sequimur eum *s.l.* *C* || **31** Numquid unum uirum sicut nos sequimur? Nos sumus errantes et dementes] Personam sicuti nos et unam sequeremur eum? Igitur ecce nos in errore claro *M* • Personam sicuti nos et unam *add.* An una persona ex nobis *s.l.* *M* • ecce nos *add.* sumus *s.l.* *M* • claro *add.* *dubium s.l.* *M* || **32** sic fuit proiecta super illum] cecidit *M* • illum *add.* Tamud *s.l.* *C* • Et cecidit *add.* An positus est *s.l.* *M* • a nobis] super eum inter nos *M* • admonitio super eum *add.* super eos admonitio *s.l.* *et in alio Ar. non leg. in mg.* *M* • ille] is *M* • ille *add.* Tamud *s.l.* *C* || **33** magnus mendax] mendax et pessimus *M* || **34** scient *add.* uiri Tamud *s.l.* *C* • Et adhuc scient in die iudicii quis est mendax magnus] Igitur etiam scient cras quod mentiti sunt publice *M* • quod mentiti sunt publice *add.* qui est mendax publicus *s.l.* *M* || **35** nos *add.* nos Deus *s.l.* *C* • camelam] camellam *C* • in fortunam aut probationem ad illos] scandalum pro eis *M* • scandalum *add.* in tentationem *s.l.* *M* • aspice *add.* tu profeta *s.l.* *C* || **36** serua *add.* ab illis *s.l.* *C* • aspice illos et serua te] discede ab eis et habe patientiam *M* • discede *add.* caue *s.l.* *M* • habe patientiam *add.* spera *s.l.* *M* || **37** declara illis] fac scire eis *M* • diuidetur] diuisa est *M* • illos et] eos *M* || **38** bibet partem suam] fons sua parte *M* • unusquisque fons sua *add.* unumquemque potum est *s.l.* *M* • parte *add.* *dubium s.l.* *M* • clamauerunt] uocauerunt socium suum *M* • clamauerunt *add.* ad profetam suum *s.l.* *C* • acceperunt *add.* eam *M* • acceperunt eam *add.* egit *s.l.* *M* • occiderunt] interfecerunt eam *M* • occiderunt *add.* scilicet, camellam *s.l.* *C* • interfecerunt eam *corr.* interfecit *s.l.* *M*

[30] Igitur quomodo fuit poena et castigatio mea?

40 [31] Nos enim misimus super illos unum terrorem solum et conuersi sunt sicut faenum postquam depastum est.

[32] Et nos praeparauimus Alcoranum in admonitionem, igitur est ne aliquis admonitus?

[33] Et negauerunt gens Loth admonitores.

45 [34] Et nos misimus super illos lapides, excepta familia Loth quam liberauimus in aurora.

[35] Gratia nostra! Et sic remunerabo illum qui est gratus.

[M 538] [36] Qui admonuit illos nostra poena et iniserunt admonitionem.

50 [37] Et illi uoluerunt uenire contra exercitum eius, et clausimus oculos eorum. Igitur gustate poenam meam et admonitionem meam!

[38] Et mane facto fuerunt puniti poena matutina mortali.

[39] Igitur gustate poenam meam et castigationem meam!

[40] Et nos praeparauimus Alcoranum in admonitionem, igitur est ne aliquis admonitus?

39 fuit] est *M* • poena *add.* mea *M* • castigatio mea] punitio *M* • punitio *add.* admonitores *s.l.* *M* || **40** Nos enim] Et nos *M* • illos unum terrorem solum] eos uocem unam *M* • conuersi sunt] fuerunt *M* || **41** faenum] fenem *C* • faenum postquam depastum est] manipuli eieci *M* • manipuli eieci *corr.* faenum eiectum *s.l.* *M* || **42** nos praeparauimus] iam declarauimus *M* • in admonitionem] ut admoneremus *M* • ut admoneremus *add.* pro admonitione *s.l.* *M* || **43** est ne aliquis admonitus] estote admoniti *M* • igitur estote admoniti *add.* si esset admonitus *s.l.* *M* || **44** negauerunt] mentita est *M* • negauerunt *add.* dixerunt esse mendaces *s.l.* *C* • mentita *add.* *signum crucis s.l.* *M* • admonitores] cum promisso *M* • cum promisso *add.* in admonitoribus *s.l.* *M* || **45** illos] eos *M* • excepta familia] praeter familiam *M* • quam] et *M* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • liberauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* || **46** in aurora] eos a malo *M* • a malo *add.* in mane *s.l.* *M* || **47** nostra] ex apud nos *M* • apud nos *add.* nobis *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • remunerabo illum] damus satisfactionem *M* || **48** Qui *add.* Loth *s.l.* *C* • Qui admonuit illos nostra] Et admone eos de *M* • Et admone eos *add.* Iam admonuit *s.l.* *M* • poena *add.* nostra *M* • iniserunt admonitionem] uidebunt cum promisso *M* • uidebunt cum promisso *add.* deriserunt admonitores *s.l.* *M* || **49** illi *om.* *M* • exercitum *add.* angelos *s.l.* *C* • uenire contra exercitum eius, et clausimus oculos eorum] reuerti ex caterua sua, et castigauimus eos *M* eorum *add.* peccatorum *s.l.* *C* • et uoluerunt reuerti *add.* iam uincerunt eum *s.l.* *M* • ex caterua sua *add.* suis conuiniis (?) *s.l.* *M* • castigauimus eos *add.* clausimus oculos suos *s.l.* *M* || **50** gustate *add.* uiri Loth *s.l.* *C* • admonitionem meam] castigationem *M* • castigationem *add.* admonitores *s.l.* *M* || **51** mane facto fuerunt puniti poena matutina mortali] illuxerunt ii mane tormentati et destructi *M* • et illuxerunt ii *add.* iam uenit eis in *s.l.* *M* • tormentati et destructi *add.* tormentum durable *s.l.* *M* || **52** castigationem *add.* admonitores *s.l.* *M* • meam *om.* *M* || **53** Et nos praeparauimus] Iam declarauimus nos *M* • in admonitionem] indicate *M* || **54** est ne aliquis admonitus] estote admoniti *M* • indicate, igitur estote admoniti *add.* pro admonitione si esset admonitus *s.l.* *M*

- 55 [41] Et uenerunt admonitores ad gentem Pharaonis.
- [42] Et negauerunt omnia nostra miracula, et corripuimus illos castigatione, gloriosi et potentes.
- [43] Igitur sunt increduli uestri meliores quam illi aut habetis liberationem aliquam in libro Dei?
- 60 [44] Et si dicent illi: “Nos sumus multi et defendemus nos.”
- [45] Et adhuc erunt uicti multi et [C 296] uertent dorsa sua.
- [46] Certe dies iudicii est promissio eorum, et est fortior et magis amarus.
- [47] Peccatores enim sunt in errore et ualde longinqui.
- [48] In die qua erunt proiecti in igne super facies suas, gustate poenam inferni!
- 65 [49] Nos enim creauimus omnia cum determinatione.
- [50] Et non est praeceptum nostrum nisi sicut apertura oculi.
- [51] Nos enim destruximus priores, igitur est admonitio et quaelibet.
- [52] Quae illi fecerunt sunt in libro,

55 admonitores *add.* Moyses et Aaron *s.l. C* • Et uenerunt admonitores ad gentem Pharaonis] Iam uenit genti Pharaonis promissio *M* • uenit genti *add.* uenerunt familiae *s.l. et in alio Ar. non leg.* et et *Ar. non leg. in mg. M* • promissio *add.* admonitores *s.l. M* || **56** negauerunt omnia nostra miracula] mentiti sunt cum miraculis nostris omnes ii *M* • cum *add.* in *s.l. M* • omnes ii *add.* legendum essent *Ar. non leg. s.l. M* • corripuimus *add.* nos Deus *s.l. C* • illos *add.* uiros Pharaoni *s.l. C* || **57** corripuimus illos castigatione, gloriosi et potentes] accepimus eos, et castigauimus fortiter et uiolenter *M* • fortiter et uiolenter *add.* gloriosi et potentes *s.l. M* || **58** Igitur sunt] Et uos *M* • increduli Mecchae *s.l. C* • uestri] estis *M* • Et uos increduli estis *add.* An incredulitates uestrae sunt *s.l. M* • quam illi] domino uestro *M* • illi *add.* scilicet, dicti *s.l. C* • domino uestro *add.* quam illi *s.l. M* • habetis *add.* uiri Mecchae *s.l. C* || **59** liberationem aliquam in libro Dei] literam in psalterio *M* • literam *add.* edictum *s.l. M* • psalterio *add.* libris *s.l. M* || **60** si *om. M* • dicent *add.* uiri Mecchae *s.l. C* • Et dicent *add.* Aut dicunt *s.l. M* • illi *om. M* • sumus multi et defendemus nos] habemus omnem uictoriam *M* • omnem uictoriam *add.* sumus omnes defensores *s.l. M* || **61** adhuc *om. M* • uicti multi] destructi omnes *M* • multi *add.* ex illis *s.l. C* • erunt destructi omnes *add.* debellabunt exercitus *s.l. M* • uertent dorsa sua] erunt ii poena affecti *M* • dorsa sua *add.* fugiendo a proelio *s.l. C* • erunt ii poena affecti *add.* reuertentur retro *s.l. M* || **62** dies iudicii est promissio eorum, et est fortior et magis amarus] in hora torquebuntur amaritudine *M* • torquebuntur amaritudine *add.* erit promissum eorum et hora est longior et amarior *s.l. M* || **63** Peccatores enim sunt] Et quod peccatores erunt *M* • errore] iniuria *M sed* iniuria *add.* errore *s.l. M* • ualde longinqui] iniustitia *M* • longinqui *add.* a gloria *s.l. C* || **64** qua erunt proiecti] quo eiicientur *M* • igne] ignem *M* • poenam inferni] ignem *M* • ignem *add.* tactum inferni, glossa ait esse nomen ignis *in mg. M* || **65** Nos enim] Et nos omnem rem *M* • omnia] eam *M* • determinatione] potentia *M* • potentia *add.* ordine *s.l. M* || **66** non est] quod *M* • nostrum *add.* non erit *M* • nisi *add.* unum *M* • apertura] uisus *M* • uisus *add.* motus *s.l. M* || **67** Nos enim destruximus priores] Iam destruximus nos socios uestros *M* • est admonitio et quaelibet] estote admoniti *M* || **68** illi *add.* priores *s.l. C* • Quae illi fecerunt sunt in libro] Et omnem rem fecimus et posuimus in psalterio *M* • libro *add.* secretorum *s.l. C* • omnem rem fecimus et posuimus in psalterio *add.* omnes res quam fecerunt est in registro libri *s.l. M*

^[53] et quodlibet paruum uel magnum est scriptum.

70 ^[54] Iusti enim stabunt in paradisis et fontibus,

^[55] in loco ueritatis, apud dominum potentem.

69 et quodlibet paruum uel magnum est scriptum] omnis paruus et omnis magnus erit
praesens *M* • praesens *add.* scriptus *s.l.* *M* || **70** Iusti enim stabunt in paradisis et fontibus]
Et quod iusti erunt in paradiso glorificantes *M* • Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* • glorificantes
add. et flumina *s.l.* *M* || **71** ueritatis] ueraci *M* • dominum] regem *M*

[M 539] <CAPVT LV>

Capitulum decimum octauum, de Misericorde, in Meccha, continet 77 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Misericors

⁻² docuit Alcoranum,

5 [²/³] et creauit hominem,

³/⁴ et ostendit illi declarationem;

⁴/⁵[³] et quod sol et luna in numero,

⁵/⁶[⁴] et stellae et arbores humiliabuntur.

⁶/⁷[⁵] Et ille exaltauit caelum et posuit pondus,

10 ⁷/⁸[⁶] ut non decipiatis,

⁸/⁹[⁷] et dirigatis aequalitatem in pondere, et non perdatis in pondere.

⁹/¹⁰[⁸] Et terram extendit pro animalibus;

¹⁰/¹¹[⁹] ubi sunt fructus et palmae cum dactylis,

1 Capitulum decimum octauum] Caput *M* • Misericorde] Pio *M* • Meccha] Mecha *M* • continet] in eo *M* • uersus *add.* non reperi tamen plures 76 *in mg.* *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Misericors] Pius *M* || **4** docuit] qui demonstrauit *M* • docuit *add.* ipsum Machom *s.l.* *C* || **5** hominem *add.* Adam *s.l.* *C* || **6** ostendit illi] monstrauit ei *M* • declarationem *add.* miraculos *s.l.* *C* • declarationem *add.* elegantiam *s.l.* *M* || **7** quod sol] solem *M sed* sol *add.* solem *s.l.* *M* • luna in numero] lunam resplendentes *M* • numero *add.* modorum (?) *s.l.* *C* • lunam resplendentes *add.* luna sunt pro computo *s.l.* *M* || **8** stellae] stellas *M* • stellas *add.* herbae *s.l.* *M* • arbores humiliabuntur] harbores sunt humiliantes *M* • humiliabuntur *add.* Deo *s.l.* *C* • harbores *add.* arbores *s.l.* *M* || **9** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille exaltauit caelum] caelum extulit ipsum *M* • posuit] aptauit *M sed* aptauit *add.* posuit *s.l.* *M* • pondus *add.* ad aequandum *s.l.* *C* || **10** ut] et *M sed* et *add.* ut *s.l.* *M* • decipiatis] erretis in ipso pondere *M* • erretis *add.* iniquetis *s.l.* *M* || **11** dirigatis *add.* uos homines *s.l.* *C* • dirigatis aequalitatem in pondere] mantinete pondus cum aequo *M* • mantinete *add.* dirigite *s.l.* *M* • aequo *add.* iustitia *s.l.* *M* • perdatis] minuatis *M* • perdatis *add.* animas uestras *s.l.* *C* || **12** extendit] applicauimus eam *M* • extendit *add.* Deus *s.l.* *C* • applicauimus *add.* posuit *s.l.* *M* • animalibus] hominibus *M* || **13** ubi] in ea *M* • cum dactylis] dulces comestio *M* • dulces comestio *add.* florentes *s.l.* *M*

- ^{11/12}[¹⁰] et grana, et folia, et myrti;
- 15 ^{12/13}[¹¹] igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ^{13/14}[¹²] Creauit hominem ex luto sicut lutus figuli,
- ^{14/15}[¹³] et creauit demones et carbones ignis.
- ^{15/16}[¹⁴] Igitur quare non creditis in gratia domini uestri?
- ^{16/17}[¹⁵] Qui est dominus duorum orientium
- 20 ^{17/-} et duorum occasum.
- ¹⁸[¹⁶] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- ¹⁹[¹⁷] Direxit duo maria ut obuiarent se,
- ²⁰[¹⁸] inter quae est defensio ne commisceantur.
- ²¹[¹⁹] Igitur quare non creditis in gratiam Dei?
- 25 ²²[²⁰] Ex quibus maribus reducuntur [*C* 297] lapides pretiosi et corallium.
- [*M* 540] ²³[²¹] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- ²⁴[²²] Qui habet in potestate sua naues in mari, sunt uexilla.

14 grana *add.* frumenti *s.l.* *C* • et folia *add.* spicarum *s.l.* *M* • myrti] mirti *C* myrtos *M* || **15** non creditis *add.* uos increduli *s.l.* *C* • gratiam *add.* legem *s.l.* *C* • quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* in quibus gratis domini uestri non creditis *s.l.* *M* || **16** Creauit] Et creauit *M* • Creauit *add.* Deus *s.l.* *C* • Et *add.* signum crucis *s.l.* *M* • hominem *add.* Adam *s.l.* *C* • luto] caeno *M* • lutus *om.* *M* • figuli] ficuli *C* || **17** demones et carbones ignis] diabolos mirabiliter ex igne *M* • diabolos mirabiliter ex igne *add.* daemones ex pruna ignis *s.l.* *M* || **18** non creditis *add.* increduli *s.l.* *C* • gratia domini *add.* legem Dei *s.l.* *C* • quare non creditis in gratia domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l.* *M* || **19** Qui est *om.* *M* • duorum *om.* *M* || **20** duorum occasum] dominus occidentium *M* || **21** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l.* *M* || **22** Direxit] Et retinet *M* • Direxit *add.* Deus *s.l.* *C* • Et retinet *add.* Obtinuit *s.l.* *M* • maria *add.* dulce et salsum *s.l.* *C* • ut obuiarent se] quae non obuient *M* • quae non obuient *add.* in altero (?) codice est posita (?) neque (?) *Ar. non leg. in mg.* *M* || **23** inter quae est defensio] in medio eorum diuisio *M* • commisceantur] coniungantur *M* || **24** non creditis *add.* uos Corascitae *s.l.* *C* • gratiam *add.* legem *s.l.* *C* • quare non creditis in gratiam Dei] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l.* *M* || **25** Ex quibus maribus reducuntur lapides pretiosi] Et educit ex eis margaritas *M* • Et educit *add.* educuntur *s.l.* *M* • margaritas *corr.* margaritae *s.l.* *M* • corallium] corallus *C* corallia *M* • corallia *corr.* corallium *s.l.* *M* || **26** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l.* *M* || **27** Qui habet in potestate sua naues] Et is posuit creationes *M* • is posuit creationes *add.* ei sunt naues factae *s.l.* *M* • sunt uexilla] cum sapientia *M* • cum sapientia *add.* sunt sicut montes *s.l.* *M*

- ²⁵[²³] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ²⁶[²⁴] Omnia quae sunt in terra peribunt,
- 30 ²⁷ et sola remanebit facies domini uestri, gloriosi et uenerabilis.
- ²⁸[²⁵] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- ²⁹[²⁶] Interrogent illum, qui sunt in caelis et in terra, quia qualibus die est in sua essentia.
- ³⁰[²⁷] Igitur quare non credis in gratiam domini tui?
- 35 ³¹[²⁸] Et adhuc determinabimus uestrum numerum, o uos homines et demones!
- ³²[²⁹] Igitur et cetera.
- ³³[³⁰] Igitur uos demones et homines! Si habetis potestatem fugiendi in partibus caelorum et terrae, igitur fugite! Et non potuitis fugere nisi cum ratione.
- ³⁴[³¹] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 40 ³⁵[³²] Et mittentur super uos flammae ignis ^[33] et aeris ardentes; et non eritis defensi.
- ³⁶[³⁴] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?

28 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l. M* || **29** Omnia quae sunt in terra peribunt] Omne quod est super ipsum finietur *M* • ipsum *add.* eam *s.l. M* || **30** facies *add.* id est, essentia *s.l. C* • domini *add.* Dei *s.l. C* • uestri] tui (?) *M* • gloriosi] nobilitatis *M* • nobilitatis *add.* socius maiestatis *s.l. M* • uenerabilis] honoris *M* || **31** non creditis *add.* increduli *s.l. C* • quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l. M* || **32** Interrogent illum, qui sunt] Et interrogo eum quod est *M* • in *om.* *M* • quia qualibus] unaquaque *M* • est *add.* Deus *s.l. C* || **33** sua essentia] facto *M* || **34** credis] credi[ti]s *C* • quare non credis in gratiam domini tui] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l. M* || **35** adhuc *om.* *M* • determinabimus *add.* nos Deus *s.l. C* • determinabimus *add.* inuocabimus pro *s.l. M* • uestrum numerum, o uos homines et demones] uobis aut inuectores *M* • aut inuectores *add.* duas nationes *s.l. C* || **36** et cetera] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l. M* || **37** Igitur uos demones et homines] O socii diabolorum et hominum *M* • socii diabolorum *add.* omnes daemones *s.l. M* • hominum *corr.* homines *s.l. M* • habetis potestatem fugiendi in partibus] potueritis uos ascendere ad capita *M* • in partibus *add.* penis *s.l. C* • ascendere ad capita *add.* transcendere partes *s.l. M* || **38** fugite] non poteritis *M* • non poteritis *add.* transcendite *s.l. M* • Et non potuitis fugere nisi *om.* *M* • cum *add.* aliqua *M* • cum aliqua ratione *add.* Non transcendatis nisi cum ratione *s.l. M* || **39** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis creatorem uestrum mendacem *M* • cur facitis creatorem uestrum mendacem *add.* ut supra *s.l. M* || **40** Et mittentur] Mittet *M* • uos *add.* homines et demones *s.l. C* • uos flammae] illos uerbera *M* • illos *add.* uos *s.l. M* • ardentes] et cooperit *M* || **41** eritis defensi] defendent *M* • defendent *add.* eritis defensi *s.l. M* • creditis *add.* increduli *s.l. C* • quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis et cetera *add.* ut supra *s.l. M*

- ³⁷[³⁵] Et quando diuisi sunt caeli et fuerunt rufi sicut minium.
- ³⁸[³⁶] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ³⁹[³⁷] Igitur tunc non erit interrogatus de peccato suo homo neque demon.
- 45 ⁴⁰[³⁸] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ⁴¹[³⁹] Et erunt cogniti peccatores in facie sua, ⁴⁰] et erunt apprehensi per capillos et per pedes.
- ⁴²[⁴⁰] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- ⁴³[⁴¹] Iste est infernus quem negauerunt peccatores,
- 50 ⁴⁴[⁴²] qui ambulabunt in illo et in igne nimis ardenti.
- ⁴⁵[⁴³] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- ⁴⁶[⁴⁴] Et qui timet congregationem domini sui, habebit duos paradisos.
- ⁴⁷[⁴⁵] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ⁴⁸[⁴⁶] Qui habebunt ramos.
- 55 ⁴⁹[⁴⁷] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- [*M* 541] ⁵⁰[⁴⁸] In quibus erunt fontes fluentes.

42 caeli *add.* dies iudicii *s.l.* *C* • rufi] ruffi *C* • diuisi sunt caeli et fuerunt rufi sicut minium] findetur caelum [et] erunt ut (?) dirutae stellae *M* • erunt ut (?) dirutae stellae *add.* erit rosa tamquam *s.l.* *M* • stellae *add.* *dubium s.l.* *M* || **43** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis et cetera *add.* ut supra *s.l.* *M* || **44** tunc *add.* in iudicio *s.l.* *C* • tunc non erit interrogatus de peccato suo homo neque demon] in eo die non interrogabitur propter peccatum persona neque diabolus *M* • persona *add.* homo *s.l.* *M* • diabolus *add.* daemon *s.l.* *M* || **45** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || **46** Et erunt cogniti] Cognoscentur *M* • facie sua] faciebus suis *M* • in faciebus *add.* cum signis *s.l.* *M* • apprehensi *add.* peccatores *s.l.* *C* • erunt apprehensi per capillos] accipientur ex capillis suis *M* • capillis *corr.* capitibus *s.l.* *M* || **47** per pedes] pedibus *M* || **48** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || **49** Iste] Hic *M* • quem negauerunt] ille qui mentiti sunt cum eo *M* • qui mentiti sunt cum eo *add.* quod negant *s.l.* *M* || **50** qui ambulabunt in illo] circumibunt inter eos *M* • in igne nimis ardenti] inter aeuas suas *M* • aeuas suas *add.* calorem propinquum *s.l.* *M* || **51** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis... *M* • cur facitis... *add.* ut supra *s.l.* *M* || **52** congregationem *add.* resurrectionem *s.l.* *C* • timet congregationem domini sui] timebit praesentari creatori suo *M* • timebit praesentari creatori suo *add.* pro quo timet statum domini sui *s.l.* *M* • habebit *om.* *M* • duos paradisos *add.* erunt duo paradisi *s.l.* *M* || **53** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || **54** Qui *add.* paradisi *s.l.* *C* • ramos] romos *C* • Qui habebunt ramos] Scit secreta *M* • Scit secreta *add.* habent ramos *s.l.* *M* || **55** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || **56** quibus *add.* paradisis *s.l.* *C* • quibus erunt] eo sunt duo *M* • eo *add.* eis *s.l.* *M* • fluentes] currentes *M*

- ⁵¹[⁵⁰] Igitur quare [C 298] non creditis in gratiam domini uestri?
- ⁵²[⁵¹] Et erunt in illis de quolibet fructu duo paria.
- ⁵³[⁵²] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- 60 ⁵⁴[⁵³] Cubantibus super linteamina aurea et fructibus duorum paradisorum existentibus prope.
- ⁵⁵[⁵⁴] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ⁵⁶[⁵⁵] In quibus habebunt uirgines pulchras, quas nemo tetigit ante illos, neque homo neque demon.
- 65 ⁵⁷[⁵⁶] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- ⁵⁸[⁵⁷] Sicut carbunculus et corallium.
- ⁵⁹[⁵⁸] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- ⁶⁰[⁵⁹] Et non est praemium meliori nisi melius.
- ⁶¹[⁶⁰] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 70 ⁶²[⁶¹] Et absque his sunt alii duo paradisi.
- ⁶³[⁶²] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?

57 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l. M* || **58** illis *add.* paradisis *s.l. C* • Et erunt in illis de quolibet fructu duo] In eo sunt ex omnibus fructibus *M* • duo paria *add.* duae species *s.l. C* || **59** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis... *M* • cur facitis... *add.* ut supra *s.l. M* || **61** Cubantibus super linteamina aurea et fructibus duorum paradisorum existentibus prope] Et ponentur super lectos ornamenta quorum ex purpura, et habebunt gloriam in paradisis duobus durabilem *M* • ponentur *add.* quiescent *s.l. M* • ornamenta quorum ex purpura *add.* fodera eorum sericea *s.l. M* • habebunt gloriam in paradisis duobus durabilem *add.* collectio paradisi est propinqua *s.l. M* || **62** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l. M* || **64** quibus habebunt uirgines pulchras, quas nemo tetigit ante illos, neque homo] eo sunt aues altae, non possunt assimilari hominibus qui fuerunt ante eos *M* • aues altae *add.* honestae oculorum *s.l. M* • possunt assimilari hominibus qui fuerunt ante eos *add.* tetigit eas ante eos homo neque daemon *s.l. M* • demon] diabolis *M* • diabolis *corr.* diabolus *M* || **65** quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • cur facitis *add.* ut supra *s.l. M* || **66** Sicut carbunculus] Quod ii habebunt lapides pretiosos *M* • Sicut carbunculus *add.* scilicet, uirgines *s.l. C* • Quod ii habebunt lapides pretiosos *add.* Sunt tamquam margaritae *s.l. M* • corallium] coraculus *C* coralla *M* || **67** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l. M* || **68** meliori *add.* iustiori *s.l. C* • Et non est praemium meliori nisi melius] Certe praemiabuntur cum meliori mercede *M* • melius *add.* gloria *s.l. C* • praemiabuntur cum meliori mercede *add.* non est remuneratio beneficii nisi beneficium *s.l. M* || **69** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l. M* || **70** absque his sunt alii duo paradisi] praeter id paradisos duos *M* || **71** quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l. M*

- 64^[63] Valde uirides.
- 65^[64] Igitur quare non creditis in potentiam domini uestri?
- 66^[65] In quibus erunt duo fontes fluentes.
- 75 67^[66] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 68^[67] Vbi erunt fructus, et palmae, et malagranata.
- 69^[68] Igitur quare non creditis in gratiam domini?
- 70^[69] In quibus erunt multa bona.
- 71^[70] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 80 72^[71] Virgines clausae in arcibus.
- 73^[72] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 74^[73] Quas nullus homo tetigit neque demon.
- 75^[74] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 76^[75] Cubantes super hortos uirides et purpuram pulcherrimam.
- 85 77^[76] Igitur quare non creditis in gratiam domini uestri?
- 78^[77] Iam benedictum sit nomen domini tui gloriosi et uenerabilis! [M 542]

72 Valde uirides] Et multum uerax *M* • Et multum uerax *add.* Propinqui sunt *s.l.* *M* || 73 quare non creditis in potentiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 74 quibus *add.* paradisis *s.l.* *C* • quibus erunt] eo sunt *M* • fluentes] multum placidi *M* • multum placidi *add.* abundantes *s.l.* *M* || 75 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 76 Vbi erunt] In eo sunt *M* • malagranata] mala punita (?) *C* || 77 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 78 quibus *add.* paradisis *s.l.* *C* • quibus erunt multa bona] ea sunt pulchrae puellae *M* || 79 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 80 Virgines clausae in arcibus] Et horti uirides aptati *M* • horti uirides aptati *add.* oculati retenti in tentoriis *s.l.* *M* || 81 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 82 Quas *add.* uirgines *s.l.* *C* • Quas nullus homo tetigit] Quos non assimilauerunt homines ante eos *M* • assimilauerunt homines *add.* tangit eas homo *s.l.* *M* • eos *add.* eas *s.l.* *M* • demon] diaboli *M sed* diaboli *add.* daemon *s.l.* *M* || 83 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 84 Cubantes] Positi *M* • hortos uirides *add.* thronos lecti uirides *s.l.* *M* • pulcherrimam] pulchram *M* || 85 quare non creditis in gratiam domini uestri] cur facitis et cetera *M* • Igitur cur facitis *add.* ut supra *s.l.* *M* || 86 Iam] Tam *M* • sit] est *M* • gloriosi] nobilitatis *M* • nobilitatis *add.* socii maiestatis *s.l.* *M* • uenerabilis] honoris *M*

<CAPVT LVI>

Capitulum decimum nonum, de Ruina, in Meccha, continet 96 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

^[1] Quando uenit aut inuenit dies iudicii,

^[2] non erit in ruina eius aliquod remedium,

5 ^[3] quae dies facit humiliare et ascendere.

^[4] Quando mouebimus terram,

[C 299] ^[5] et comminuentur in frustra montes,

^[6] et conuertentur sicut pulueres minutissimi, aut dispersi.

^[7] Et eritis diuisi in tres partes;

10 ^[8] et socii dexteræ partis ^[9] sunt socii partis dexteræ.

^{9[10]} Et socii dexteræ partis erunt socii dexteræ partis.

^{10[11]} Et illi qui fuerunt existentes,

1 Capitulum decimum nonum] Caput *M* • Ruina] Casu *M* • de Casu *add.* Cadentis *s.l.* *M* • Meccha] Mecha *M* • continet 96] in eo 99 *M* • uersus *add.* in isto codice erratum fuit, nam scriptum erat *Ar. non leg.* et Numerant tamen 85, sed 85 sunt hi isdem 99 hi isdem 99 *in mg.* *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Quando uenit aut inuenit dies iudicii] Cum cadet cadens *M* || **4** eius *add.* diei iudicii *s.l.* *C* • in ruina eius aliquod remedium] horae suae falsitas *M* • horae suae *add.* pro casu suo *s.l.* *M* || **5** dies *add.* iudicii *s.l.* *C* • humiliare *add.* quodam *s.l.* *C* • quae dies facit humiliare et ascendere] facies humiliare altam *M* • ascendere *add.* quodam *s.l.* *C* • facies humiliare altam *add.* deprimens et exaltans *s.l.* *M* || **6** Quando mouebimus terram] et aequabitur terra aequatione *M* • et aequabitur terra aequatione *add.* quando terrae motus erit terrae motu *s.l.* *M* || **7** comminuentur in frustra montes] minuentur montes minutias *M* || **8** conuertentur sicut pulueres minutissimi, aut dispersi] erunt sicuti laua concussa *M* • laua concussa *add.* aura dispersa *s.l.* *M* || **9** diuisi *add.* uos homines *s.l.* *C* • diuisi in tres partes] pares et tres *M* • et tres *add.* triplices *s.l.* *M* || **10** socii] uicini *M* *sed* uicini *add.* socii *s.l.* *M* • partis sunt socii partis] et quod uicini *M* • et quod uicini *add.* qui sunt socii *s.l.* *M* • partis dexteræ *add.* id est, salui *s.l.* *C* || **11** dexteræ partis erunt] sinistrae et qui sunt *M* • et qui sunt *add.* qui sunt *s.l.* *M* • dexteræ partis] sinistrae *M* || **12** illi qui fuerunt existentes] anticipati *M* • fuerunt existentes *add.* in credulitate *s.l.* *C* • anticipati *add.* anticipantes sunt anticipantes *s.l.* *M*

- ^{11[12]} illi sunt magis fauorabiles.
^{12[13]} In paradiso quietis,
 15 ^{13[14]} unus coetus priorum,
^{14[15]} et alius coetus posteriorum.
^{15[16]} Super lectulos ornatis lapidibus pretiosis,
^{16[17]} cubantes super illos, et uoluntates se *sic*,
^{17[18]} quibus seruiant pincernae perpetui,
 20 ^{18[19]} scyphis, et fialis, ^[20] et calicibus crystallinis,
¹⁹ qui non impediuntur neque deficiunt;
^{20[21]} et fructibus quos illi desiderant;
^{21[22]} et carnibus auium, quas illi eligent;
^{22[23]} et uirginibus castis,
 25 ^{-/23[24]} similibus lapidibus pretiosis,
^{23/24[25]} in praemium pro eo quod ipsi operati sunt.
^{24/25[26]} Vbi nullum malum uerbum audient,
^[M 543] ^{25/26[27]} nisi dicentes salutem: “Salm.”

13 illi sunt magis fauorabiles] ii erunt propinqui *M* • fauorabiles *add.* scilicet, apud Deum *s.l.* *C* || **14** quietis] gratiarum *M* • gratiarum *add.* laetitiae *s.l.* *M* || **15** unus coetus priorum] ponentur ex prioribus *M* • priorum *add.* credentium *s.l.* *C* • ponentur *add.* triplices *s.l.* *M* || **16** alius coetus posteriorum] non ultimis *M* • posteriorum *add.* credentium *s.l.* *C* • non *add.* triplicis ex *s.l.* *M* || **17** lectulos ornatis lapidibus pretiosis] super lectos ornatos *M* || **18** cubantes] positi (?) *M* • illos, et uoluntates se] eos gaudentes *M* • gaudentes *add.* conspectantes *s.l.* *M* || **19** quibus seruiant pincernae perpetui] circulabuntur super eos uasa perpetua *M* • uasa perpetua *add.* pueri perpetuati *s.l.* *M* || **20** scyphis] sciatis *C* et cyathis *M* • et *add.* cum *s.l.* *M* • fialis] mappis *M* • calicibus crystallinis] uasis pretiosis *M* • crystallinis] christallinis *C* • pretiosis *add.* ex puro *s.l.* *M* || **21** qui non impediuntur] non fallent eis *M* • qui non impediuntur *add.* pincernae in seruitio *s.l.* *C* • fallent *add.* conturbabuntur *s.l.* *M* • deficiunt] frangentur *M* • frangentur *add.* sitiuntur *s.l.* *M* || **22** illi *add.* iusti *s.l.* *C* • fructibus quos illi desiderant] fructus ex electis *M* • ex electis *add.* ex quo eligent *s.l.* *M* || **23** carnibus] carnes *M* • quas illi eligent] ex quod desiderant *M* • ex quod desiderant *add.* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **24** uirginibus castis] puellas uirgines *M* • uirgines *add.* oculatas *s.l.* *M* || **25** similibus lapidibus pretiosis] similes margaritis ornatis *M* • ornatis *add.* pretiosis *s.l.* *M* || **26** in praemium] satisfactio *M* • ipsi *add.* iusti *s.l.* *C* • ipsi operati sunt] fuerunt factores *M* • sunt *add.* in hoc mundo *s.l.* *C* || **27** Vbi nullum malum uerbum audient] Non audient in eo falsitatem neque peccatum *M* || **28** dicentes salutem] qua dicent *M* • Salm] Saluatio, saluatio *M* • Saluatio, saluatio *add.* Pax, pax *s.l.* *M*

- 26/27^[28] Et illi qui sunt ad dexteram partem, sunt partis dexterae,
 30 27/28^[29] in umbris suauiibus,
 28/29^[30] et in arboribus dulcibus,
 29/30^[31] et umbris extensis,
 30/31^[32] et aqua fluente,
 31/32^[33] et fructibus multis,
 35 32/33^[34] non sectis nec prohibitis;
 33/34^[35] et lectulis excelsis.
 34/35^[36] Nos enim resuscitauimus eas resurrectione,
 35/36^[39] et fecimus eas uirgines,
 36/37^[40] pulchras et gratiosas,
 40 37/38^[41] pro iis qui sunt ad dexteram partem.
 38/39^[41] Vna societas priorum,
 39/40^[42] et alia pars posteriorum.
 40/41^[43] Et illi qui sunt ad sinistram partem sunt sinistrae partis;
 41/42^[44] in frigore, et igne,
 45 42/43^[43] et umbra fumi,
 43/44^[45] non frigidi nec honorati.
 44/45^[46] Quando illi sunt antea prosperati,

29 illi qui sunt ad dexteram partem, sunt partis] socii *M* || **30** umbris suauiibus] cedris praesentibus *M* • praesentibus *add.* ordinatis *s.l.* *M* || **31** in arboribus dulcibus] super eos applicantibus *M* • super eos applicantibus *add.* arboribus mundis *s.l.* *et add.* *Ar. non leg. in mg. M* || **32** extensis] placidis *M sed* placidis *add.* extensis *s.l.* *M* || **33** fluente] clara *M* • clara *add.* proiecta *s.l.* *M* || **35** sectis nec prohibitis] amputabuntur neque prohibentur *M* || **36** lectulis excelsis] lectis pretiosis *M* • pretiosis *add.* eleuatis *s.l.* *M* || **37** eas *add.* uirgines *s.l.* *C* • Nos enim resuscitauimus eas resurrectione] Et nos creauimus haec creatione *M* • haec *add.* eas *s.l.* *et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **38** fecimus] posuimus *M* || **39** pulchras] claras *M* • gratiosas] formosas *M* • formosas *add.* pares *s.l.* *M* || **40** iis *add.* saluis *s.l.* *C* • iis qui sunt ad dexteram partem] socii dextrae *M* || **41** Vna societas priorum] Partis primae *M* • priorum *add.* credentium *s.l.* *C* • Partis primae *add.* Triplices ex primis *s.l.* *M* || **42** alia pars posteriorum] partis ultimae *M* • posteriorum *add.* credentium *s.l.* *C* • partis ultimae *add.* triplices ex ultimis *s.l.* *M* || **43** illi qui sunt ad sinistram partem] socii sinistrae quod *M* • sinistrae partis] socii sinistrae *M* || **44** in frigore, et igne] habebunt ignem *M* • habebunt ignem *add.* erunt in calore et caliditate *s.l.* *M* || **45** umbra] umbram *M sed* umbram *add.* umbra *s.l.* *M* || **46** non] neque *M* • nec] neque *M* || **47** illi *add.* increduli *s.l.* *C* • Quando illi sunt antea prosperati] Quia ii fuerunt ante id peccatores *M* • prosperati *add.* in hoc mundo *s.l.* *C*

^{45/46}[⁴⁷] et quia illi absconderant blasphemiam suam magnam,

^{46/47}[⁴⁸] Et dicebant:

50 ^{47/-} “Quando fuerimus mortui [C 300] et reducti in puluerem, [⁴⁹] quomodo resurgemus,

⁴⁸[⁵⁰] nos et patres nostri priores?”

⁴⁹[⁵¹] Dic tu quod: “Priores et posteriores,

⁵⁰[⁵²] estis congregandi [⁵³] ad tempus determinatum.

55 ⁵¹[⁵³] Et postea, o uos errantes et mendaces,

⁵²[⁵⁴] debetis comedere de arbore Zacon!”

⁵³ Et implebunt illo uentres,

⁵⁴[⁵⁵] et bibent post illam ignem,

⁵⁵[⁵⁶] qui potus est ualde nocitus.

60 ⁵⁶[⁵⁷] Ista est sedes eorum in die iudicii.

⁵⁷[⁵⁸] Et nos creauimus uos, si uultis credere.

⁵⁸[⁵⁹] Et si uidistis id quod uos spermate generastis.

[M 544] ⁵⁹[⁶⁰] Numquid uos creastis eos aut nos sumus creatores?

⁶⁰[⁶¹] Nos determinauimus inter uos mortem. [⁶²] Nonne sumus existentes

48 quia illi absconderant] fuerunt secretizantes super M • blasphemiam] blasphemiam M • blasphemiam *add.* idolatriam *s.l.* C • suam *om.* M • blasphemiam magnam *add.* periurium magnum *s.l.* M || **49** Et *add.* ii M || **50** fuerimus] erimus M || **51** reducti in puluerem, quomodo resurgemus] erimus terra et ossa, et quod nos resuscitabimur M • et quod nos resuscitabimur *add.* An erimus resurrecti *s.l.* M || **52** nos *om.* M • et *add.* aut *s.l.* M • priores] primi M || **53** tu *add.* Machoma *s.l.* C • tu quod *om.* M • Priores] Quia primi M • Priores *add.* patres *s.l.* C • posteriores] ultimi M • posteriores *add.* filii *s.l.* C || **54** estis congregandi] congregabuntur M • congregandi *add.* resuscitendi *s.l.* C • tempus determinatum] intimationem (?) diei cogniti M • determinatum *add.* diei iudicii *s.l.* C • intimationem (?) *add.* terminum *s.l.* M || **55** Et postea] Postquam uos M • errantes et] iniuriantes M *sed* o uos iniuriantes *add.* errantes *s.l.* M || **56** debetis comedere de] manducabitis ex M • Zacon] Zacum M || **57** implebunt illo] implebitis ex ea M || **58** bibent post illam] bibetis super id M • illam *add.* comestionem *s.l.* C • super id ignem *add.* post ex calido *s.l.* M || **59** qui potus est ualde nocitus] et bibetis potatione dolenti M • potatione dolenti *add.* sitientium *s.l.* et signum crucis *in mg.* M || **60** Ista est sedes eorum] Hoc est hospitium uestrum M || **61** Et *om.* M • nos *add.* Deus *s.l.* C • creauimus] creamus M • uos *add.* Corascitae *s.l.* C • si uultis credere] et non fuistis ueraces M • et non fuistis ueraces *add.* quare non credidistis *s.l.* M || **62** Et si *add.* An *s.l.* M • id *om.* M • uos *add.* homines *s.l.* C • uos spermate generastis] securati sumus (?) M • securati sumus (?) *add.* spermatizastis *s.l.* M || **63** Numquid uos creastis eos] Aut estis uos creatores M • Aut estis *add.* An *s.l.* M • creatores *add.* creatis id *s.l.* M • nos *add.* Deus *s.l.* C • nos sumus] sumus nos M || **64** Nos *add.* Deus *s.l.* C • determinauimus] iudicauimus M • iudicauimus *add.* ordinabimus *s.l.* M • uos *add.* homines *s.l.* C • Nonne sumus existentes] et non fuimus nos anticipati M

- 65 ⁶¹ ad mutandum uestram similitudinem et creandum uos postea in figuris. quas scietis?
- ^{62[63]} Et iam cognouistis primam creationem, si uos estis prudentes.
- ^{63[65]} Et si uidistis ea quam arastis?
- ^{64[66]} Numquid estis uos seminantes aut nos sumus seminantes?
- 70 ^{65[67]} Et si nos uellemus, nos posuissemus ea sicca et errassetis.
- ^{66[68]} Quia nos sumus destructores,
- ^{-67[69]} et sumus ueraces.
- ^{67/68[70]} Et si uidistis aquam quam bibitis?
- ^{68/69[71]} Numquid uos fecistis eam descendere de caelo aut nos deferimus eam?
- 75 ^{69/70[72]} Et si nos uoluissimus, fecissemus eam salsam. Igitur quare non estis grati?
- ^{70/71[73]} Et si uidistis ignem quem uos accenditis?
- ^{71/72[74]} Numquid uos creastis ligna aut nos creauimus ea?
- ^{72/73[75]} Nos enim posuimus ea in recordationem et admonitionem dirigentibus in uia.
- 80 ^{73/74[76]} Igitur lauda tu nomen domini tui potentis!

65 ad mutandum uestram similitudinem] super mutare similitudines uestras *M* || **66** creandum uos postea in figuris. quas scietis] nos creauimus uos quod uos nescitis *M* || **67** creationem *add.* Adam *s.l.* *C* • primam creationem, si uos estis prudentes] creationes primas, igitur cur non estis admoniti *M* • igitur cur *add.* quare *s.l.* *M* || **68** si *om.* *M* • ea quam arastis] quod colunt *M* • arastis *add.* uos homines *s.l.* *C* • colunt *add.* coluistis *s.l.* *M* || **69** uos *add.* homines *s.l.* *C* • Numquid estis uos seminantes] et uos estis seminatores *M* • et *add.* An *s.l.* *M* • estis seminatores *add.* seminastis *s.l.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • seminantes] seminatores *M* || **70** Et] Quod *M* • nos *om.* *M* • nos posuissemus ea sicca] poneremus id uanum *M* • uanum *add.* siccum *s.l.* *M* • errassetis] non teneretis aliquid *M* • teneretis aliquid *add.* remanebitis ociosi *s.l.* *M* || **71** Quia] Et *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • destructores *add.* debitores *s.l.* *M* || **72** et *add.* nos *M* • ueraces] prohibentes *M* • prohibentes *add.* priuati *s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **73** Et *add.* An *s.l.* *M* • si *om.* *M* || **74** Numquid uos fecistis eam descendere de caelo] Estis uos qui defertis eam ex nubibus *M* • Estis *add.* An *s.l.* *M* • qui *add.* *signum crucis s.l.* *M* • nos deferimus eam] sumus nos delatores *M* || **75** nos uoluissimus, fecissemus] uellemus, poneremus *M* • salsam] siccam *M sed* siccam *add.* salsam *s.l.* *M* • quare] cur *M* || **76** Et si] An *M* • ignem *add.* illum *M* • uos accenditis] incenditis *M* || **77** Numquid] Estis *M* • Estis *add.* An *s.l.* *M* • creastis ligna] qui creauisti arborem eius *M* • creastis ligna *add.* ad ignem *s.l.* *C* • qui *add.* *signum crucis s.l.* *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • nos creauimus ea] sumus nos creatores *M* • ea *add.* ligna *s.l.* *C* || **78** enim *om.* *M* || **79** ea in recordationem et admonitionem dirigentibus in uia] eum admonitionem et bona pro timentibus *M* || **80** lauda tu] sanctifica *M* • potentis] magni *M*

- 76/[77] Est enim Alcoranum uenerabilis,
 77/[78] In libro composito,
 78/[79] quem [C 301] non possunt tangere nisi mundi.
 79/[80] Delatus a domino nationum.
- 85 80/[81] Et istam historiam uultis negare?
 81/[82] Et ponitis nutrimentum uestrum in eo de quo uos estis mendaces.
 82/[83] Et quandoque perueniet usque ad collum,
 83/[84] uobis tunc aspicientibus,
 84/[85] et nos sumus magis propinqui ad illud quam uos, sed non uidetis illud.
- 90 85/[86] Et si uos non eritis numerati,
 86/[87] facite illam reuerti, si estis ueraces.
 87/[88] Et si ille fuerit fauorabilis,
 88/[89] ille habebit pietatem, et nutrimentum, et paradisum quietis.
 89/[90] Et si ille est ex iis qui sunt ad dexteram partem,
- 95 90/[91] salus erit tibi ab iis qui sunt in dextera parte.
 91/[92] Et si ille est ex mendacibus,
 92/- errantibus,

81 Est enim Alcoranum uenerabilis] Et quod hic est Alcoranus honoratus *M* || **82** In libro composito] et liber diuinus *M* • et liber diuinus *add.* in libro occulto *s.l. M* || **83** quem non possunt tangere] non tangant eum *M* • nisi *add.* qui sunt *M* • mundi *add.* ex mauris *s.l. C* || **84** Delatus a domino] Est descensio domini *M* || **85** Et istam historiam uultis negare] An in hac historia uos estis negligentes *M* • uultis negare *add.* uos Corascitae *s.l. C* || **86** in eo de quo] et *M* • et *add.* quare *s.l. M* || **87** perueniet *add.* mors *s.l. C* • Et quandoque perueniet usque ad collum] Igitur quando applicabit faucibus *M* • faucibus *add.* gutturi *s.l. M* || **88** uobis] et uos *M* • aspicientibus] aspicietis *M* || **89** magis propinqui ad illud] propinquiores *M* • illud *add.* iudicium *s.l. C* • uos] illi *M* • quam illi *add.* ad eum quam uos *s.l. M* • sed] uerum *M* • illud *om. M* || **90** Et si] Quare *M* • non eritis numerati] estis extra terminum *M* • uos estis extra terminum *add.* si fueritis indebitores *s.l. M* || **91** illam *add.* mortem *s.l. C* • facite illam reuerti, si estis] conuertimini ad eum et eritis *M* • conuertimini *add.* reuertimini *s.l. M* • eritis *add.* si fueritis *s.l. M* || **92** ille *add.* homo *s.l. C* • Et si ille fuerit fauorabilis] Igitur qui eritis ex proximis *M* • Igitur qui eritis *add.* Iterum si fuisset *s.l. M* || **93** ille] igitur *M* • igitur *add.* *signum crucis s.l. M* • pietatem, et nutrimentum] odores, flores *M* • quietis] gloriae *M* • paradisum gloriae *add.* et paradisos laetitiae *s.l. M* || **94** ille *add.* homo *s.l. C* • si ille est] qui erit *M* • qui erit *add.* si esset *s.l. M* • iis *add.* saluis *s.l. C* • iis qui sunt ad dexteram partem] sociis dextrae *M* || **95** salus erit tibi ab iis qui sunt in dextera parte] igitur saluatio erit super te ex sociis dextrae *M* • saluatio erit super te *add.* pax tibi *s.l. M* || **96** si ille est] qui erit *M* || **97** errantibus] et errantibus *M*

[⁹³] igitur ille habebit sedem ignis,

[⁹⁴] et intrabit in infernum.

100 [⁹⁵] Et ista est ueritas.

[⁹⁶] Igitur lauda tu nomen domini tui potentis!

98 ille *add.* homo *s.l.* *C* • ille habebit sedem ignis] deferemus ei ignem *M* || **99** intrabit in infernum] habitatio eius infernus *M* • Igitur deferemus ei ignem et habitatio eius infernus *add.* Munus eius erit ex calore et calefactione inferni *s.l.* *M* || **100** Et ista] Certe haec *M* • ueritas *add.* certificationibus *M* • certificationibus *add.* certa *s.l.* *M* || **101** lauda tu] glorifica *M* • glorifica *add.* sanctifica *s.l.* *M* • tui potentis] magni *M*

[M 545]<CAPVT LVII>

Capitulum uigesimum, de Ferro, in Tribula, continet 28 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Laudauerunt Deum caelestes et terrestes, qui est gloriosus iudex.

5 [2] Et habet regnum caelorum et terrae, et dat uitam et mortem, [³] et est super omnia potens.

[3] Et is est prior et ultimus, et apparens et absconditus. Et is est cum omni re sciens.

10 [4] Ille qui creauit caelum et terram in sex diebus, et postea sedit super tronum; qui scit ea quae ingrediuntur in terram et quae egrediuntur ex illa; et quod descendit de caelo et quae ascendunt in illud; et est uobiscum ubicumque fueritis. Et Deus scit omnia quae facitis.

[5] Qui habet regnum caelorum et terrae, et ad Deum conuertentur omnia.

[6] Ille facit in terram noctem in diem et facit diem in noctem; et ille scit ea quae sunt in cordibus.

1 Capitulum uigesimum] Caput *M* • Tribula] Mecha *M* • continet] in eo *M* • uersus *add.* in alio numerabant 29 sed sunt iidem. Pro titulo uide uers. 24 *in mg.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Laudauerunt] Sanctifica *M* • caelestes *add.* angeli *s.l.* *C* • caelestes et terrestes] qui habet caelos et terram *M* • terrestes *add.* homines et demones (?) *s.l.* *C* • habet caelos *add.* est in caelo *s.l.* *M* • terram *corr.* terra *s.l.* *M* • qui] et *M* • qui *add.* Deus *s.l.* *C* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M* || 4 Et habet] Eius est *M* • habet *add.* Deus *s.l.* *C* • dat uitam] uiuificat *M* • mortem] mortificat *M* • et *add.* is *M* || 5 omnia] omnem rem *M* • potens *hic incipit lacuna in C* || 6 cum *add.* de *s.l.* *M* || 7 sciens *Hic finit lacuna in C* • Ille] Is est ille *M* • Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • caelum] caelos *M* • et postea sedit] post aequauit se *M* • aequauit *add.* ascendit *s.l.* *M* • super tronum *add.* in caelo septimo (?) *s.l.* *C* • qui] et *M* || 8 ea *add.* semina *s.l.* *C* • quae *add.* fructus *s.l.* *C* • ea quae ingrediuntur in terram et quae egrediuntur] quod est coopertum et quod egreditur *M* • est coopertum *add.* ingreditur *s.l.* *M* • illa] ea *M* • descendit *add.* aquam *s.l.* *C* • de] ex *M* || 9 quae ascendunt *add.* bona opera *s.l.* *C* • quae ascendunt in illud] quod ascendit *M* • illud *add.* caelum *s.l.* *C* • et *add.* is *M* • uobiscum] cum uobis *M* • uobiscum *add.* credentibus *s.l.* *C* || 10 scit omnia quae facitis] est cum quod facitis uidens *M* • cum quod *add.* de quo *s.l.* *M* || 11 Qui *add.* Deus *s.l.* *C* • Qui habet] Eius est *M* • et ad Deum conuertentur omnia] quod Deo reuertentur facta *M* • conuertentur omnia *add.* in iudicium *s.l.* *C* • Deo *add.* ad Deum *s.l.* *M* • facta *add.* res *s.l.* *M* || 12 Ille facit in terram] Et ponit *M* • diem] die *M* • facit] ponit *M* • noctem] nocte *M* || 13 ille scit ea quae sunt] is sciens cum quod est *M* • cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • cordibus *add.* scilicet, hominum *s.l.* *C*

15 [7] Credite in Deum et in nuncium eius, et expendite ex his de quibus facit uos heredes. Igitur quicumque crediderunt ex uobis [C 302] et expendiderunt, illi habebunt praemium magnum.

[8] Et quomodo non debetis credere in Deum, et in nuncium eius, qui uocat uos ut credatis in dominum uestrum [M 546] qui accepit confederationem uestram, si uos estis prudentes?

20 [9] Ille est qui detulit super seruuum suum aleas declaratas ut educent uos de tenebris in lucem; quia Deus est uobis pius et misericors.

25 [10] Et quomodo non debetis expendere propter amorem Dei? Dei enim sunt hereditates caelorum et terrae. Et non erunt aequales illi qui ex uobis expenderunt ante expugnationem et pugnaverunt, qui sunt maiorum graduum, quam illi qui expenderunt postea et pugnaverunt. Omnibus promisit Deus praemium, quia Deus scit ea quae facitis.

[11] Quicumque fuerit ille qui uult placere Deum operibus suis, Deus augebit opera eius et dabit illi praemium honoratum,

14 Credite *add.* uos homines *s.l.* C • Credite in Deum] Crediderunt cum domino *M sed* Crediderunt cum *add.* Credite *s.l.* M • nuncium] nuncio *M • nuncium add.* Machoma *s.l.* C • expendite] distribuite *M • expendite add.* in elemosinam *s.l.* C • his de quibus facit uos] quod posuimus uobis *M • posuimus uobis add.* posuit uos *s.l.* M || **15** heredes] haeredes *M • haeredes add.* in eo *M • quicumque crediderunt] illi qui credent M • uobis add.* mauris *s.l.* C • expendiderunt *add.* in elemosinas *s.l.* C || **16** expendiderunt, illi habebunt praemium magnum] distribuent, pro eis erit merces magna *M || 17* non debetis *add.* uos homines *s.l.* C • quomodo non debetis credere in Deum] non est uobis ut credatis cum Deo *M • et non add.* quod *s.l.* M • ut *add.* quod non *s.l.* M • nuncium *add.* Machom *s.l.* C • in nuncium eius, qui] nuntio quando *M • qui add.* Deus *s.l.* C • nuntio *add.* nuntius *s.l.* M • quando *add.* signum *crucis s.l.* M || **18** dominum uestrum] domino uestro *M • qui accepit confederationem uestram] et ut accipiat fidem a uobis M • ut accipiat add.* iam accepit *s.l.* M • a uobis *add.* uestram *s.l.* M • si uos *add.* homines *s.l.* C || **19** uos estis prudentes] estis uos credentes *M || 20* Ille *add.* Deus *s.l.* C • Ille est] Is est ille *M • suum aleas declaratas] uersus declaratos M • aleas declaratas add.* uersus Alcorani *s.l.* C • educent] educeret *M • uos add.* Corascitas *s.l.* C • de] ex *M • tenebris add.* idolatria *s.l.* C || **21** in] ad *M • quia] et M • est add.* cum *M • pius et misericors] indulgens, pius M || 22* expendere *add.* in elemosinas *s.l.* C • quomodo non debetis expendere propter amorem] non est uobis ut non distribuatis in uia *M • et non add.* quid *s.l.* M • ut *add.* quod *s.l.* M || **23** Dei enim sunt hereditates] et Deus est haeres *M • Et om. M • erunt aequales illi qui ex uobis expenderunt] est aequum uobis qui distribuunt M • est aequum uobis add.* sunt aequales uobis *s.l.* M || **24** expugnationem] acquisitionem *M • expugnationem add.* Meccha *s.l.* C • acquisitionem *add.* uictoriam *s.l.* M • pugnaverunt] proelium *M sed* proelium *add.* pugnavit *s.l.* M • qui sunt maiorum graduum] ii habebunt maiores gradus *M • graduum add.* scilicet, gloriae *s.l.* C || **25** expenderunt postea *add.* postquam crediderunt *s.l.* C • pugnaverunt *add.* ex *M • promisit] permisit M • praemium add.* gloriae *s.l.* C • praemium, quia] bonum, et *M || 26* scit ea quae facitis] cum quod facietis est sapiens *M • cum quod add.* de quo *s.l.* M • sapiens *add.* sciens *s.l.* M || **27** Quicumque fuerit] Et quis est *M • uult placere] commodat M || 28* operibus suis, Deus augebit opera eius et dabit illi praemium honoratum] accomodatione bona, igitur duplicabit ei et pro eo erit merx honorata *M • praemium honoratum add.* gloriam in paradiso *s.l.* C • merx honorata *add.* praemium honoratum *s.l.* M

30 ^[12] in die qua tu uidebis credentes masculos et faeminas; quorum lux erit inter manus eorum, et per dexteram partem eorum, anuncians uobis paradisos sub quibus fluunt fontes in perpetuum; quae est beatitudo magna.

35 ^[13] In die qua dicent rebelles masculi et faeminae iis qui crediderunt: “Expectate uos quia uolumus accendere de uestra luce.” Et dicetur illis: “Reuertimini retrorsum et accipietis lucem.” Et ponet inter illos unum murum cum porta, intra quem est misericordia et forus erit poena.

^{-/14} Et erunt uocati: “Nonne fuimus uobiscum?” Dixerunt: “Vtique, sed uos destruxistis uosmet ipsis, et desiderastis, et dubitastis, et [C 303] decepit uos cupiditas donec uenit mandatum Dei; et uos recepit in Deo deceptio.

40 ^{[14]/15} Igitur hodie non erit accepta redeptio neque ab iis [M 547] qui non crediderunt; et habitatio uestra erit in igne, qui erit amicus uester, et mala habitatio.

^{[15]/16} Et non iustior credentibus ut humilientur corda eorum meditatione Dei et huius quod descendit in ueritate? Et non sint sicut illi qui habuerunt scripturam

29 die *add.* iudicii *s.l.* C • qua tu] quo M • tu *add.* Machoma *s.l.* C • masculos et faeminas] et credulas M • quorum] quod ibit M || 30 eorum] suas M *sed* suas *add.* eorum *s.l.* M • et per dexteram partem] propter credulitatem M • propter credulitatem eorum *add.* et in dextris *s.l.* M • eorum *add.* suis *s.l.* M || 31 anuncians uobis paradisos sub quibus fluunt] adnuntiabimus eis in eo die paradisi, currunt sub eo M • adnuntiabimus eis in eo die paradisi *add.* annuntiatio uestra hodie est paradisos *s.l.* M • fontes *add.* flumina *s.l.* M • in perpetuum] perpetui in eo M • quae est beatitudo magna] haec est saluatio maior M • haec *add.* hoc *s.l.* M • saluatio maior *add.* lucrum magnum *s.l.* M || 32 qua] quo M • rebelles *add.* impii *s.l.* M • masculi et faeminae iis] et rebellatrices illis M • rebellatrices *add.* et impiae *s.l.* M • Expectate] Aspiciate M || 33 accendere *add.* ignem *s.l.* C • quia uolumus accendere de uestra luce] et proderit uobis lux uestra M • et proderit uobis lux *add.* ut illuminemus luce *s.l.* M • illis *om.* M || 34 Reuertimini retrorsum et accipietis lucem] Retro reuertimini post uos, non proderit uobis lux M • non proderit uobis lux *add.* et quaerite lumen *s.l.* M • ponet] ponam M • ponam *add.* ponetur *s.l.* M • illos unum murum cum] uos repagulum in M || 35 quem *add.* scilicet, murum *s.l.* C • forus *add.* extra murum *s.l.* C • intra quem est misericordia et forus erit poena] quod uidebitis in ea pietatem et uidebitis uos ante eam poenam M • in porta quod uidebitis in ea pietatem et uidebitis uos ante eam poenam *add.* quod habet portam in introitu suo, est pietas in apparentia sua, est tormentum *s.l.* M || 36 erunt *add.* scilicet, iusti *s.l.* C • Et erunt uocati] quae uocabit eos M • poenam quae *add.* clamant *s.l.* M • fuimus *add.* nos mali *s.l.* C • Nonne fuimus uobiscum] Et nos erimus cum uobis M • uobiscum *add.* bonis *s.l.* C • Et nos *add.* Nonne *s.l.* M • Vtique, sed] Ita, uerum M || 37 uosmet *add.* mali *s.l.* C • destruxistis uosmet ipsis] scandalizastis personas uestras M • desiderastis *add.* res mundi *s.l.* C • desiderastis, et dubitastis] posuistis uos in labore M • posuistis uos in labore *add.* lentogressi (?) estis *s.l.* M || 38 cupiditas] bona M • decepit uos bona *add.* dubitastis et deceperunt uos desideria *s.l.* M • mandatum *add.* iudicium *s.l.* C • uos recepit in Deo deceptio] decepit uos per Deum deceptorem M • deceptio *add.* demon *s.l.* C • per Deum deceptorem *add.* in quo deceptor *s.l.* M || 39 redeptio *add.* poena *s.l.* C • erit accepta redeptio neque ab iis] accipient ex uobis redemptionem et non M • accipient *corr.* accipietur *s.l.* M • et non *add.* neque ex illis *s.l.* M || 40 qui *add.* ignis *s.l.* C • et habitatio uestra erit in igne, qui erit amicus] hospitium uestrum ignis, est dominus uester M • mala habitatio] malum hospitium M || 41 credentibus *add.* mauris *s.l.* C || 42 huius *add.* Alcorani *s.l.* C • Et non iustior credentibus ut humilientur corda eorum meditatione Dei et huius quod descendit in ueritate] Nonne appropinquauit pro illis qui crediderunt et est timor in cordibus suis pro inuocatione Dei et pro quod detulit ueritatis M • et est timor in cordibus suis pro inuocatione Dei *add.* quod timeant corda eorum admonitionem Dei *s.l.* M • pro quod detulit ueritatis *add.* quod descendit ex ueritate *s.l.* M • Et] Igitur M • sint sicut] sitis sicuti M • Igitur non sitis *add.* Et non essent *s.l.* M • habuerunt scripturam *add.* iudei et christiani *s.l.* C

prius! Et uidebatur illis tempus ualde prolixus, et indurauerunt corda sua, et plures illorum fuerunt peruersi.

45 ^{[16]/17} Scitote quod Deus resuscitauit terram post mortem. Et nos declarauimus uobis aleas ut sitis prudentes.

^{[17]/18} Credentibus enim, masculis et faeminis, et iis qui placuerunt Deo bonis operibus, Deus nimis augebit ea et dabit eis praemium honoratum.

50 ^{[18]/19} Et qui crediderunt in Deum et in nuncium, ipsi sunt credentes et martyres apud dominum suum, qui habebunt praemium eorum et lux eorum. Et qui non crediderunt et negauerunt aleas nostras, ipsi sunt uicini inferni.

55 ^{[19]/20} Scitote quod uita huius mundi est ludus, et uanitas, et pulchritudo, et uana gloria inter uos, et superfluitas in bonis et in filiis; sicut pluuia huius hortus placuit seminantibus et postea siccabitur, et uidebis illud flauum; et postea erit bonum ad metendum. Et in alio saeculo est poena fortis,

^{20/-} et indulgentia Dei, et benedictio. Et non est uita huius mundi nisi bona periculosa.

^{21[20]} Festinate uos ad ueniam domini uestri [C 304] et paradisum, tam magnum

43 prius] ex ante *M* • uidebatur illis] productum est super eos *M* • tempus *add.* iudicii *s.l.* *C* • ualde prolixus *om.* *M* • sua] eorum *M* || **44** plures illorum] multi eorum *M* • peruersi] peccatores *M* || **45** Scitote] Et scitote *M* • resuscitauit] resuscitabit *M* • resuscitabit *add.* uiuificat *s.l.* *M* • mortem *add.* eius *M* • mortem *add.* siccitatem *s.l.* *C* • Et nos] Iam *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* || **46** uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • aleas] uersus *M* • aleas *add.* uersus Alc<orani> *s.l.* *C* • ut *add.* uos *M* • uos sitis prudentes *add.* intelligatis *s.l.* *M* || **47** Credentibus enim, masculis et faeminis, et iis qui placuerunt] Et quod ueraces et uerae qui commodant *M* • Et quod ueraces et uerae *add.* Certe eleemosynarii et elemosynatrices *s.l.* *M* || **48** nimis (?) *C* • ea *add.* opera *s.l.* *C* • bonis operibus, Deus nimis (?) augebit ea et dabit eis praemium honoratum] commodationem bonam, duplificabitur eis et ii habebunt mercedem honoratam *M* • praemium honoratum *add.* in paradiso *s.l.* *C* • mercedem honoratam *add.* praemium honoratum *s.l.* *M* || **49** Et *add.* illi *M* • crediderunt in Deum] credent cum Deo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • in nuncium] cum nuntio eius *M* • cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ipsi] ii *M* • credentes] ueraces *M* • ueraces *add.* iusti *s.l.* *M* • martyres] martires *C* || **50** qui] ii *M* • praemium eorum] mercedem suam *M* *sed* mercedem *add.* praemium *s.l.* *M* • lux eorum] claritatem suam *M* • Et *add.* illi *M* || **51** negauerunt aleas nostras, ipsi] mentiti sunt cum miraculis nostris, isti *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • uicini] socii *M* || **52** Scitote] Et scitote *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • huius *om.* *M* • ludus] iocus *M* • uanitas] solacium *M* *sed* solacium *add.* uanitas *s.l.* *M* || **53** uana gloria] superbia *M* • uos *add.* homines *s.l.* *C* • superfluitas] cupiditas *M* • cupiditas *add.* commultiplicatur (?) *s.l.* *M* • bonis *add.* fortunae *s.l.* *C* • in *om.* *M* • hortus] ortus *C* || **54** sicut pluuia huius hortus placuit seminantibus et] est similis pluuiae quod placet incredulis natura eius, potea laetificat aspicientes et placat *M* • est similis pluuiae *add.* sicuti pluuia *s.l.* *M* • laetificat aspicientes et placat *add.* crescit et uidebis eam croceam *s.l.* *M* • siccabitur] est destructum *M* • est destructum *add.* erit sicca *s.l.* *M* • illud *add.* triticum *s.l.* *C* || **55** et uidebis illud flauum; et postea erit bonum ad metendum *om.* *M* • Et] Igitur *M* • alio saeculo] saeculo alio *M* • fortis] magna *M* • fortis *add.* incredulis *s.l.* *C* • magna *add.* fortis *s.l.* *M* || **56** benedictio] contentatio *M* • Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **57** non est uita huius mundi nisi bona periculosa] quod uita mundi non est in bonis fraudis *M* || **58** Festinate] Anticipate *M* • ueniam] indulgentiae *M* • indulgentiae *corr.* indulgentiam *s.l.* *M*

60 sicut sunt caeli et terra, qui fuit promissus credentibus in Deum et in nuncium eius!
Et ista est gratia Dei quam dat cui uult, Deus autem habet gratiam maximam.

[M 548] ^{22[21]} Non accidet aliquod infortunium in terra neque in uobis ipsis quod non sit antea in libro determinatum, quod est Deo facile.

^{23[22]} Quia non contristabimini pro his quae transierunt nec laetabimini his quae fuerunt data uobis. Deus enim nullum uanagloriosum et superbum diligit.

65 ^{24[23]} Et si aliqui sunt auari et praecipiant hominibus ut sint auari; et si aliquis rebellauerit, Deus est diues, laudatus.

^{25[24]} Et nos misimus nuncios nostros cum declarationibus, et detulimus cum illis librum et pondus ut homines essent aequi in iure. Et detulimus ferrum in quo est fortitudo et utilitas pro hominibus, et ut sciat Deus quis defendet illum et nuncios suos in discrimine; quia Deus est fortis et gloriosus.

^{26[25]} Et misimus Noe et Abraham, et posuimus in filiis eorum prophetiam et scripturam. Et aliqui ex illis sunt directi in uia, et plures illorum sunt peccatores.

^{27[26]} Et postea misimus post illos nuncios nostros; et misimus Iesum, filium Mariae, et dedimus illi Euangelia. Et posuimus in cordibus eorum, qui secuti sunt eum, timorem et misericordiam; et religionem quam illi ordinauerunt et non

59 tam magnum sicut sunt] quod amplitudo eius est uti amplitudo *M* • terra] terrae *M* • qui fuit promissus credentibus in Deum et in nuncium] est promissa pro illis qui credunt cum Deo et nuntio *M* • nuncium *add.* Machom *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **60** Et ista] Haec *M* • gratia] bonitas *M* • dat] dabit *M* • uult] uolet *M* • Deus autem habet gratiam maximam] Et Deus est socius probitatis magnae *s.l.* *M* || **61** aliquod infortunium] scandalum *M* • terra *add.* et *M* *sed* et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • ipsis *add.* hominibus *s.l.* *C* || **62** uobis ipsis quod non] in personis uestris nisi *M* • antea *om.* *M* • libro *add.* secretorum Dei *s.l.* *C* • determinatum] ex ante aptatum *M* • aptatum *add.* quam fecimus illud *s.l.* *M* • quod est Deo facile] et hoc est super Deum leue *M* || **63** contristabimini] uexemini *M* • uexemini *add.* turbemini *s.l.* *M* • his *add.* bonis *s.l.* *C* || **64** his quae transierunt nec laetabimini his quae fuerunt data] eo quod ueniet uos neque gaudeatis cum quod ueniet *M* • ueniet *add.* tardauerit *s.l.* *M* • cum quod ueniet *add.* dedit *s.l.* *M* • Deus enim nullum uanagloriosum et superbum diligit] Quod Deus non amat omnem malum peccatorem *M* • malum peccatorem *add.* superbium uanagloriosum *s.l.* *M* || **65** si aliqui] illi qui *M* • ut sint auari] cum auaritia *M* • cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* • auaritia *corr.* auaritiam *s.l.* *M* || **66** si aliquis rebellauerit] et qui erit rebellis, igitur *M* • rebellauerit *add.* contra Deum *s.l.* *C* || **67** Et nos] Iam *M* • nuncios] nuntios *M* || **68** cum illis librum] eis scripturam *M* • homines essent aequi in iure] sit hominibus iustitia *M* • sit hominibus *add.* surgant homines *s.l.* et signum crucis et deest hic aliquid *in mg.* *M* • in *add.* eo in *M* || **69** utilitas] utile *M* • ut sciat] scit *M* *sed* scit *add.* ut sciat *s.l.* *M* • illum] eum *M* || **70** nuncios suos] nuntium suum *M* • discrimine] absentia *M* • quia] et *M* • fortis et] potens sed potens *add.* fortis *s.l.* *M* || **71** Et *add.* iam *M* • misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • Abraham] Habraham *C* • eorum] suis *M* || **72** ex illis] eorum *M* • in uia *om.* *M* • plures illorum] multi eorum *M* || **73** misimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illos nuncios nostros] eos cum nuntiis nostris *M* • misimus post eos cum nuntiis nostris *add.* consequimur super eos uestigia eorum *s.l.* *M* • misimus *add.* nos *M* • et misimus nos *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **74** dedimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • illi *add.* Iesu *s.l.* *C* • illi Euangelia] ei Euangelium *M* • eorum *add.* illorum *s.l.* *M* || **75** timorem] bonum *M* • bonum *add.* pietatem *s.l.* *M* • religionem *add.* monicalem (?) *s.l.* *M* • quam illi ordinauerunt] quod uocauit eos *M* • ordinauerunt *add.* id est, secuti sunt *s.l.* *C* • quod uocauit eos *add.* quam inuenerunt eam *s.l.* *M*

praecepimus eam nisi uolentibus uoluntatem Dei. Et non custodierunt eam sicut debent custodiri, et dedimus illis qui crediderunt ex eis mercedem, enim plures illorum fuerunt peruersi.

80 [C 305] ^{28[27]} O uos credentes! Timete Deum et credite in nuncium eius! Et ille dabit uobis duplicem mercedem pietate sua, et ponet uobis lucem qua ambulabitis, et parcet uobis; [M 549] quia Deus est parcens et misericors.

^{29[28]} Scient enim illi qui habuerunt scripturam quia nihil possunt gratiam Dei, et quod gratia est in manibus Dei, et ille dabit eam cui uoluerit; quia Deus habet gratiam maximam.

76 praecepimus *add.* nos Deus *s.l.* C • praecepimus *add.* scripsimus eam *s.l.* M • eam] super eos M • eam *add.* religionem *s.l.* C • uolentibus uoluntatem] acquisitionem amoris M • amoris *add.* contentationis *s.l.* M || **77** non custodierunt eam sicut debent custodiri] ut custodiant ueritatem et sequantur eam M • ut custodiant ueritatem et sequantur eam *add.* non custodierunt eam secundum custodiam eius *s.l.* M • mercedem *add.* suam M • mercedem suam *add.* praemium eorum *s.l.* M || **78** enim plures illorum] et multi eorum M • peruersi] peccatores M || **79** credentes] illi qui credidistis M • in nuncium eius] cum nuntio suo M • ille *add.* Deus *s.l.* C || **80** ille dabit uobis duplicem mercedem pietate sua] habebitis uos duas partes ex misericordia eius M • habebitis uos *add.* dabit uobis *s.l.* M • qua ambulabitis] quod ibitis cum ea M • ambulabitis *add.* in uia Dei *s.l.* C || **81** quia] et M • parcens et] indulgens M || **82** Scient enim] Quia non scient M • habuerunt] habent M • habuerunt scripturam *add.* iudei et christiani *s.l.* C • quia nihil possunt gratiam] quod non potuerunt super rem aliquam ex probitate M • probitate *add.* gratia *s.l.* M • et *om.* M || **83** gratia] probitas Dei M • manibus] manu M • ille *add.* Deus *s.l.* C • et ille dabit eam cui uoluerit] dat is qui uult M • quia] et M || **84** habet gratiam maximam] est probitatis magnae M

<CAPVT LVIII>

Capitulum de Disputatione, in Tribula, continet 21 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

5 ^[1] Iam exaudiuit Deus illam quae conquesta est tibi de marito suo. Illa enim conquesta est Deo. Et Deus audit uestras querimonias, quia Deus est auditor uidens.

^[2] Et illi qui ex uobis defendunt se ab uxoribus suis; non sunt matres, quia matres eorum non sunt nisi illae quae eos pepererunt.

10 ^{3/-} Et illi dicunt rem abominabilem et falsitatem. Deus enim est parcens et misericors.

^{4/[3]} Et illi qui dimiserunt uxores suas et postea paenituit eos illius quod dixerunt, debent redimere unum captiuum antequam accedunt ad illas, de quo estis admoniti. Et Deus scit ea quae facitis.

^{5/[4]} Et si non potest, debet ieiunare duobus mensibus continuis antequam accedat ad

1 Capitulum] Caput *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 21] in eo unus et uiginti *M* • uersus *add.* in codice pessime erat scriptus titulus *Ar. non leg.* et praeter ea in eodem notati erunt in principio uersus *Ar. non leg.* et De titulo uide primum uersum *in mg.* *M* || **3** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **4** exaudiuit] audiuit *M* • illam] dictum illius *M* • illam *add.* mulierem *s.l.* *C* • quae conquesta est tibi] quia se disputant secum *M* • quia se *add.* qui *s.l.* *M* || **5** Illa enim conquesta est Deo] et quae est ad Deum *M* • quae est *add.* queritur *s.l.* *M* • audit uestras querimonias] audiuit questus suos et *M* • questus suos *add.* ratiocinationem uestram *s.l.* *M* • quia] quod *M* • auditor *add.* et *M* || **7** Et *om.* *M* • ex uobis defendunt] defendunt se ex uobis *M* • defendunt *add.* prohibent *s.l.* *C* • defendunt *add.* coniurant *s.l.* *M* • suis *add.* [dicentes: “Sis tu sicut mater mea.”] *C sed* se ab uxoribus suis *add.* dicentes: “Sis tu sicut mater mea.” *s.l.* *C* • sunt *add.* hae *M* • matres *add.* suae *M* • quia] quod *M* • quod *add.* quare *s.l.* *M* || **8** eorum] suae *M* • eos pepererunt] pepererunt eos *M* || **8** illi dicunt rem abominabilem et falsitatem] ii dicunt quod est abominabile dictum falsum *M* • Deus enim] Et Deus *M* || **9** parcens et misericors] indulgens, pius *M* || **11** dimiserunt uxores suas et] defendunt se ex uxoribus suis *M* • defendunt *add.* coniurant *s.l.* *M* • paenituit eos illius] reuertentur pro eo *M* || **12** debent redimere unum captiuum] igitur rediment caput ex *M* • caput *add.* personam *s.l.* *M* • illas *add.* uxores *s.l.* *C* • accedunt ad illas, de quo estis admoniti] ea tangat, hoc est uobis praeceptum cum eo *M* • admoniti *add.* uos mauri *s.l.* *C* • ea tangat *add.* eam contengat *s.l.* *M* • est uobis praeceptum *add.* qui admonitis *s.l.* *M* || **13** scit ea quae facitis] cum quod facitis est sciens *M* • cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **14** si] qui *M* • non potest *add.* redimere captos *s.l.* *C* • potest, debet ieiunare duobus mensibus continuis] inueniet, igitur ieiunet duos menses sequentes ex *M*

15 illam; et qui non potest, [M 550] debet dare ad comedendum 60 pauperibus. Et istud est quia credetis in Deum et in nuncium eius. Ista sunt praecepta Dei et pro incredulis est poena crudelis.

20 ^{6/[5]} Et illi qui pugnabunt contra Deum et nuncium eius, sint capti sicut fuerunt capti priores. Et nos [C 306] detulimus aleas declaratas, et pro incredulis poenam infirmitatis.

^{7/[6]} In die quo Deus resuscitabit omnes illos et declarabit eis ea quae ipsi fecerunt, quod Deus scit et illi obliti sunt; quia Deus est super omnia testis.

25 ^{8/[7]} Nonne uidisti quod Deus scit ea quae sunt in caelis et in terra, et quod nullum secretum est inter tres quod non sit Deus quartus? Neque inter quinque quando Deus sit sextus; et nec minus nec plus quando Deus sit cum illis ubicunque fuerint. Et postea declarabit eis id quod fecerunt in die iudicii quia Deus omnia scit.

30 ^{9/[8]} Nonne uidisti illos, quibus prohibitum fuit secretum? Et postea reuersi sunt ad id quod fuit prohibitum eis, qui loquuntur secrete in peccatis et abominationibus contra nuncium; et quando illi ueniunt ad te, salutant te salutationem quia Deus non salutauit te, et dicent inter semet ipsos: “Numquid nos torquet Deus pro eo quod

15 accedat ad illam] contangat eam *M* • illam *add.* uxorem *s.l.* *C* • potest] poterit *M* • potest *add.* ieiunare *s.l.* *C* • debet dare ad comedendum 60] igitur det comedere septuaginta *M* • septuaginta *add.* sexaginta *s.l.* *M* || 16 Et istud] Hoc *M* • quia credetis in Deum] pro qui credit cum Deo *M* • pro qui credit cum *add.* ut credatis in *s.l.* *M* • in nuncium] nuntio *M* • Ista sunt praecepta] et hoc est praeceptum *M* • hoc est praeceptum *add.* hi sunt termini *s.l.* *M* || 17 est *om.* *M* || 18 illi *om.* *M* • pugnabunt contra Deum *add.* inobedient Deo *s.l.* *M* • nuncium *corr.* nuntio *s.l.* *M* • sint capti] castigate eos *M* • capti *add.* a poena *s.l.* *C* • castigate eos *add.* confundetur *s.l.* *M* || 19 fuerunt capti priores] castigauerunt illi qui fuerunt ante eos *M* • castigauerunt *add.* confusi sunt *s.l.* *M* • Et nos] Iam *M* • aleas declaratas] eos uersus declaratos *M* • aleas declaratas *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || 20 infirmitatis] crudelem *M* • poenam crudelem *add.* tormentum spernens *s.l.* *M* || 21 In die *add.* iudicii *s.l.* *C* • Deus resuscitabit omnes illos] suscitabit eos Deus omnes *M* • ea quae ipsi] cum quod *M* || 22 quod Deus scit] et scit id Deus *M* • et scit *add.* numerauit *s.l.* *M* • illi obliti sunt] non obliuiscitur *M* *sed* non obliuiscitur *add.* hi obliti sunt id *s.l.* *M* • quia] et *M* • omnia] omnem rem *M* || 23 Nonne uidisti] Non uides *M* • uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • uides *add.* ne uidisti *s.l.* *M* • ea quae sunt] quod est *M* • et *add.* quod est *M* • et *om.* *M* • nullum] non sit *M* • sit *add.* est aliquid *s.l.* *M* || 24 est inter tres] trinum et *M* • Deus quartus] quatuor ex eis *M* • et quod non sit quatuor ex eis *add.* nisi quod ille est quartus eorum *s.l.* *M* • inter *om.* *M* || 25 quando Deus] nisi *M* • sextus] sex eis *M* • sit sex eis *add.* sit ille sextus *s.l.* *M* • nec] non *M* • nec plus quando Deus] illo neque magis neque magis *sic bis* et quod non *M* • et quod non sit *add.* nisi quia ille est *s.l.* *M* • illis] eis *M* • fuerint *add.* in secreto *s.l.* *C* || 26 Et *om.* *M* • declarabit *add.* Deus *s.l.* *C* • id] cum *M* • cum quod *add.* quod *s.l.* *M* • quia] et quod *M* • omnia scit] est cum omni re sapiens *M* • cum *add.* de *s.l.* *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || 27 Nonne uidisti] Et uides *M* • uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • quibus prohibitum fuit secretum] qui prohibuerunt se a secreto *M* • fuit secretum *add.* loqui secrete *s.l.* *C* • prohibuerunt se a *add.* prohibiti fuerunt *s.l.* *M* • Et *om.* *M* || 28 id quod fuit *om.* *M* • eis] ex eo *M* • ad prohibitum ex eo *add.* aliquod prohibebantur ab illo *s.l.* *M* • qui loquuntur secrete in peccatis] et applicuerunt peccato *M* • applicuerunt *add.* secretizant cum *s.l.* *M* || 29 abominationibus contra nuncium] inimicitia et non obedierunt nuntio Dei *M* • contra nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • inimicitia *add.* iniuria *s.l.* *M* • non obedierunt nuntio *add.* inobedientia nuntii *s.l.* *M* || 30 illi ueniunt ad te, salutant te salutationem quia Deus non salutauit te] uenit tibi praeceptum cum eo Dei *M* • uenit *add.* uenerunt *s.l.* *M* • praeceptum cum eo Dei *add.* salutauerunt te cum eo cum quod non salutauit te cum illo *s.l.* *M* • dicent] dixerunt *M* • semet] se *M* • Numquid] Si *M* • Si *add.* Quare non *s.l.* *M* • nos torquet] torquet nos *M*

dicimus?” Qui intrabunt in infernum puniti, igitur mala habitatio erit pro illis!

^{10/[9]} O uos credentes! Quando loquimini secreta, non loquamini peccata nec contra nuncium; [M 551] et loquimini de bonis operibus et de timore Dei. Et timete Deum qui resuscitabit uos sibi.

35 ^{11/[10]} Loqui autem secreta est diabolicum ut praebeat tristitiam iis qui crediderunt. Et nihil possunt nocere eis nisi cum uoluntate Dei, et in Deo habent spem suam credentes.

^{12/[11]} O uos qui credidistis! Quando erit dictum uobis: “Cedite locum in inferno!” Cedite locum. Et Deus faciet uobis locum. Et quando [C 307] erit dictum uobis: “Surgite uos!” Surgite. Et Deus exaltabit illos qui ex uobis crediderunt et habuerunt scientiam in gradibus, et Deus scit omnia quae uos facitis.

^{13/[12]} O uos credentes! Quando uultis interrogare aliquid a nuncio, primo portate in manibus uestris elemosinam quod est melius uobis et magis mundum; et si non habetis aliquid ut detis, Deus est parcens et misericors.

45 ^{14/[13]} Timuistis afferre in manibus uestris quando interrogastis elemosinas? Igitur si non feceritis eas, Deus parcat uobis. Igitur facite orationem, et soluite decimas, et

31 quod dicimus *add.* id est, non *s.l.* *C* • Qui intrabunt in infernum puniti, igitur mala habitatio erit pro illis] Igiur hospitium eorum est infernus eiicientur (?) in eo, o malam protectionem! *M* • hospitium *add.* sufficientia *s.l.* *M* • malam protectionem *add.* malum statum *s.l.* *M* || **32** credentes] illi qui creditis *M* • loquimini] loquemini uos *M* • secreta *add.* Igitur *M* || **33** peccata nec contra nuncium] cum peccatis et inimicitia et non obedire nuntio *M* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • cum *add.* signum crucis *s.l.* *M* • inimicitia *add.* iniuria *s.l.* *M* • non obedire nuntio *add.* inobedientia nuntii *s.l.* *M* • loquimini de bonis operibus] loquamini cum bono *M* • de *om.* *M* • Dei *om.* *M* || **34** qui resuscitabit uos sibi] quod ad eum congregabimini *M* || **35** Loqui autem] Quod loqui *M* • Quod loqui *add.* Certe *s.l.* *M* • secreta *add.* secretizatio *s.l.* *M* • diabolicum ut praebeat tristitiam iis] diaboli et tristitia pro illis *M* • diaboli et tristitia pro illis *add.* ex diabolo ut tristari faciat illos *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* • crediderunt] sunt credentes *M* || **36** nihil possunt nocere eis] non nocebit illis in aliquo *M* • in Deo] super Deum *M* • suam *om.* *M* || **37** credentes *add.* mauri *s.l.* *C* || **38** credidistis] estis credentes *M* • erit dictum] dicetur *M* • locum *om.* *M* • inferno] sede *M* • sede *add.* sessorio *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **39** Cedite locum] Igitur cedite *M* • Deus faciet] cedet Deus *M* • locum *om.* *M* • erit dictum uobis] dicetur *M* || **40** Surgite uos] Recedite *M* • Surgite] Igitur recedite *M* • Et Deus exaltabit] Exaltauit Deus *M* || **41** ex uobis crediderunt et habuerunt scientiam in gradibus] habuerunt sapientiam gradus *M* • habuerunt sapientiam *add.* crediderunt et qui habent scientiam *s.l.* *M* • scit omnia quae uos facitis] cum quod facitis est sapiens *M* || **42** uos *add.* qui estis *M* • uultis] uoletis *M* • uoletis interrogare *add.* secretizatis *s.l.* *M* • aliquid a nuncio] nuntio *M* || **44** primo portate in manibus uestris elemosinam quod est melius uobis et magis mundum; et si non habetis aliquid ut detis] igitur estote praesentes inter manus uestras et loquamini uos bonis uerbis, hoc est bonum pro uobis et clarius, et si non inuenietis *M* • estote praesentes *add.* anticipate *s.l.* *M* • et loquamini uos bonis uerbis *add.* aliquam eleemosynam *s.l.* *et* in alio recte *Ar. non leg. in mg.* *M* • clarius *add.* mundior *s.l.* *M* • Deus est parcens et misericors] igitur Deus est indulgens, pius *M* || **45** Timuistis afferre in manibus uestris quando interrogastis elemosinas] Et si eritis uos praesentes inter manus loquendi uos bonis *M* • Et si eritis uos praesentes *add.* An timetis quod participatis *s.l.* *M* • loquendi uos bonis *add.* eleemosynam *s.l.* *M* • Igitur] Et *M* || **46** feceritis eas] facietis id *M* • Deus parcat uobis] est indulgens Deus super uos *M* • Igitur] Et *M* • decimas *add.* censum *s.l.* *M*

estote obedientes Deo et nuncio eius; quia Deus scit ea quae facitis.

^{15/[14]} Nonne uidisti illos qui rebellauerunt? Quod sunt gentes super quas Deus misit iram suam. Non sunt ex uobis nec ex illis et iurabunt in falsitatem et illi sciunt.

50 ^{16/[15]} Quibus praeparauit Deus poenam fortem, quia illi operati sunt malum et fecerunt illud.

^{17/[16]} Qui acceperunt iuramenta sua, non saluarent se ipsos et impedierunt uiam Dei; et illi habebunt poenam infirmitatis.

55 ^{18/[17]} Et nihil profuerunt illis bona sua [M 552] nec filii sui sine Deo, et illi sunt uicini ignis in aeternum.

^{19/[18]} In die qua resuscitabit Deus omnes illos, et iurabunt illi sicut iurabant uobis. Et putabunt quod illi habent ueritatem, certe illi sunt mendaces.

^{20/[19]} Dominatus est illorum diabolus, et fecit illos obliuisci commemorationis Dei. Et illi sunt societas diaboli, certe socii diaboli sunt perdit.

60 ^{21/[20]} Illi autem qui pugnant contra Deum et nuncium eius sunt cum subiugatis.

⁻²¹ Et Deus scripsit quod: “Ego uincam et nuncii mei.” Quia [C 308] Deus est fortis, gloriosus.

²² Non inuenies aliquam gentem, credentem in Deum et in diem iudicii, quae uelit

47 estote obedientes *add.* obedite *s.l.* M • nuncio] nuntio M • quia] et M • scit ea quae] est sapiens cum quod M • sapiens *add.* sciens *s.l.* M • cum *add.* signum crucis *s.l.* M || **48** uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* C • rebellauerunt *add.* gentem M • rebellauerunt *add.* habebant *s.l.* M || **49** Quod sunt gentes super quas Deus misit iram suam] quae dedit, maledixit Deus super eos M • dedit *add.* errauit *s.l.* M • Non] Et non M • sunt *add.* ii M • nec] neque M • illis] se ipsis M *sed* se ipsis *add.* illis *s.l.* M • iurabunt in] iurant super M • illi] ii M || **50** Quibus praeparauit Deus] Promisit Deus eis M • Promisit *add.* Praeparauit *s.l.* M • illi operati sunt malum et] ii sunt mali in quod M • ii sunt mali in *add.* malum est *s.l.* M || **51** illud *om.* M || **52** Qui *om.* M • sua *add.* in uanitate M • uanitate *add.* tergis quod monstri pro clipeis uel thoraci (?) *s.l.* M • non saluarent se ipsos et impedierunt uiam] et perturbarent a uia M || **53** et illi habebunt poenam infirmitatis] pro eis erit poena crudelis M || **54** Et nihil profuerunt illis] Non proderit eis M • proderit *corr.* proderunt *s.l.* M • sua *add.* signum crucis *s.l.* M • nec] neque M • sine] ex M • Deo *add.* in re aliqua M • et illi] hi M || **55** uicini] socii M • in aeternum] erunt in eo perpetui M || **56** In die *add.* iudicii *s.l.* C • qua resuscitabit] quo suscitabit eos M • illos *om.* M • illi *add.* Deo *s.l.* C • illi sicut iurabant] ei sicuti iurauerunt M • uobis *add.* mauris *s.l.* C || **57** putabunt *add.* rebelles *s.l.* C • illi habent ueritatem] ii sunt super aliquid M • aliquid *add.* aliquam rem *s.l.* M • illi] ii M || **58** Dominatus] Roboratus M • illorum] super eos M • illorum *add.* rebellium *s.l.* C • illos obliuisci commemorationis] obliuisci eos inuocationem M • commemorationis *add.* Alcorani *s.l.* C || **59** Et illi] Ii M • societas] ex parte M • ex parte *add.* partes *s.l.* M • certe socii diaboli *om.* M • sunt *add.* ii M • sunt ii perdit *add.* certe pars diaboli est perdita *s.l.* M || **60** Illi autem] Et illi M • contra Deum] cum Deo M • pugnant cum *add.* inobediunt *s.l.* M • nuncium] nuntio M • eius *add.* ii M • cum subiugatis] in abominatione M • abominatione *add.* miseriis *s.l.* M || **61** Et Deus scripsit quod: “Ego uincam et nuncii mei.” Quia] Et remotione Dei, et in maledictione, et nuntii sui, et M • remotione Dei, et in maledictione *add.* scripsit Deus quod ego uincam *s.l.* M • sui *add.* mei *s.l.* M || **63** inuenies *add.* tu Machoma *s.l.* C • aliquam gentem, credentem in Deum et in diem iudicii] gentes quae credunt cum illo et die saeculi alterius M • cum *add.* in *s.l.* M • saeculi alterius *add.* ultima *s.l.* M • quae *add.* gens *s.l.* C

65 et diligat illos qui pugnant contra Deum et nuncium eius; quamuis erint patres sui, aut filii sui, aut consanguinei sui, in quorum cordibus scripsit Deus fidem et adiuuauit illos spiritu suo. Et ponet illos in paradisis sub quibus fluunt fontes ubi stabunt in perpetuum. Et Deus fuit contentus illis et ipsi illo; qui sunt coetus Dei, certe coetus Dei sunt beati.

64 quae uelit et diligat illos qui pugnant contra] qui capiunt quod inhonestat *M* • capiunt *add.* amant *s.l.* *M* • quod *add.* quem *s.l.* *M* • inhonestat Deum *add.* inobedit Deo *s.l.* *M* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • nuncium *corr.* nuntio *s.l.* *M* • erint (?) *C* • quamuis erint (?)] licet essent *M* || **65** consanguinei] fratres *M* • sui *add.* aut uxores suae *M* • uxores *add.* affines *s.l.* *M* || **66** in quorum cordibus scripsit Deus fidem et adiuuauit illos] ii sunt quod est scriptum in cordibus suis credulitas, et auxiliantur ii cum *M* • scriptum *corr.* scripta *s.l.* *M* • auxiliantur ii *add.* roborauit eos *s.l.* *M* • suo] eius *M* • eius *add.* ex eo *s.l.* *M* • ponet illos] ponamus eos *M* • ponamus *add.* facit ingredi *s.l.* *M* • paradisis sub quibus fluunt] paradisum, fluunt sub eo *M* || **67** ubi stabunt in perpetuum] perpetui in eo *M* • Et Deus fuit contentus illis] est contentus dominus de iis *M* • ipsi illo] ii de eo *M* • illo *add.* Deo *s.l.* *C* • qui sunt coetus Dei] ii sunt ex parte, illi sunt pars Dei *M* • ex parte *add.* contenti *s.l.* *M* || **68** certe coetus Dei sunt beati] profecto quod pars Dei erit beatis *M*

[M 553] <CAPVT LIX>

Capitulum uigesimum secundum, de Exitu incredulorum, in Tribula, continet 24 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Laudant Deum caelestia, terrestia, qui est gloriosus iudex.

5 [²] Et ille est qui eduxit incredulos ex iis qui habuerunt scripturam de domibus suis in terram Damascti. Et non putastis quod illi exirent; et illi putauerunt quod erunt defensi uiribus suis aut arcibus Dei, et uenit contra illos Deus ubi non putauerunt, et posuit in cordibus eorum timorem et terrorem destructibus ipsis domos suas manibus propriis et manibus credentium. Igitur admiramini qui habetis uisum.

10 [³] Et nisi quia Deus praecepit illis ut essent exeuntes, ille punisset eos in hoc mundo et in alio poena ignis.

1 Capitulum uigesimum secundum] Caput *M* • incredulorum *om.* *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 24] in eo quatuor et uiginti *M* || **2** uersus *add.* in alio codice erant *Ar. non leg. in mg. M* || **3** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **4** Laudant] Sanctifica *M* • caelestia *add.* angeli *s.l.* *C* • caelestia, terrestia] quod habet in caelis et quod est in terra *M* • terrestia *add.* animalia *s.l.* *C* • habet *add.* est *s.l.* *M* • qui] et is *M* || **5** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Et ille est] Is est ille *M* • incredulos] illos qui non crediderunt *M* • incredulos *add.* iudeos *s.l.* *C* • scripturam *add.* legem *s.l.* *C* • iis qui habuerunt scripturam de] illis ex gente scripturae ex *M* • ex illis *add.* signum crucis *s.l.* *M* • suis *add.* quas habebant in uicinia Almedinae *s.l.* *C* || **6** terram Damascti] primo exitu *M* • primo exitu *add.* principio exitus *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • putastis] putauistis uos *M* • putastis *add.* rebelles *s.l.* *C* • illi *om.* *M* • illi *add.* iudei *s.l.* *C* • illi *om.* *M* • illi *add.* iudei *s.l.* *C* • putauerunt *add.* dubitauerunt *s.l.* *M* || **7** defensi *add.* a rebellibus *s.l.* *C* • erunt defensi uiribus] uincerunt eos cum castellis *M* • ii uincerent eos cum castellis suis *add.* erunt defensores suis castella *s.l.* *M* • aut arcibus Dei *om.* *M* • contra illos Deus *add.* cum ira sua *s.l.* *C* || **8** uenit contra illos Deus ubi non putauerunt, et posuit] Deus dedit eis quod Deus, ex quo uult, dat uires et aperitionem *M* • dedit *add.* uenit *s.l.* *M* • quod Deus *add.* signum crucis *s.l.* *M* • uult, dat uires *add.* non putauerunt *s.l.* *M* • aperitionem *add.* inmisit *s.l.* *M* • eorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • ipsis *add.* iudeis *s.l.* *C* • eorum timorem et terrorem destructibus ipsis domos suas] suis et uicerunt et eduxerunt eos ex domibus suis cum *M* • et uicerunt et eduxerunt eos ex domibus suis *add.* metum et destruunt domus suas *s.l.* *M* || **9** propriis] suis *M* • manibus credentium] per manus incredulorum *M* • credentium *add.* maurorum *s.l.* *C* • admiramini] animaduertite *M* • admiramini *add.* uos mauri *s.l.* *C* • uisum *add.* legem *s.l.* *C* • qui habetis uisum *add.* o socii uisuum *s.l.* *M* || **10** illis *add.* iudeis *s.l.* *C* • ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Deus praecepit illis ut essent exeuntes, ille punisset] praecepit Deus super eos bona, torqueremus *M* • bona *add.* eiectionem *s.l.* *M* • hoc *om.* *M* || **11** et *add.* ii habebunt *M* • alio *add.* saeculo *M* • poena] poenam *M*

[4] Et hoc quia fuerunt molesti Deo et nuncio; et si aliquis fuerit molestus Deo, Deus est fortis castigator.

15 [5] Et nullum arborem incidistis aut reliquistis rectam super radices eius nisi per uoluntatem Dei, et ille faciet erubescere peruersos.

[6] Et ea quae tribuit Deus et dedit nuncio suo ex bonis illorum, non festinastis ad ea cum equis aut camellis; sed Deus mittet [C 309] [M 554] nuncios suos quibuscumque uoluerit quia Deus est super omnia potens.

20 [7] Et quod Deus tribuit nuncio suo ex bonis uicinatorum ciuitatum sit pro Deo, et nuncio eius, et pro consanguineis pauperibus, et orphanis, et peregrinis ut habeat partem inter diuites ex uobis. Et quod dedit uobis nuncius, accipite illud; et quod prohibuit uobis, defendite illud. Et timete Deum quia Deus est fortis castigator.

[8] Pro pauperibus et peregrinis illis qui fuerunt eiecti de domibus et de bonis suis, cupientes gratiam Dei et complacentiam eius; et defendent Deum et nuncium qui

12 Et *om.* *M* • fuerunt molesti Deo et nuncio] ii iniuriauerunt Deum et nuntium eius *M* • nuncio *add.* Machomae *s.l.* *C* • iniuriauerunt Deum *add.* inobedierunt Deo *s.l.* *M* • nuntium *corr.* nuntio *s.l.* *M* • si aliquis fuerit molestus Deo] qui iniuriat Deum, igitur *M* • iniuriat Deum *add.* inobedit Deo *s.l.* *M* || **13** castigator] punitor *M* || **14** nullum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • Et nullum arborem incidistis] Non amputabimus eis ex manibus *M* • incidistis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • amputabimus eis ex manibus *add.* incidistis ex arboribus *s.l.* *M* • reliquistis *add.* scilicet, arborem *s.l.* *C* • reliquistis rectam] relinquemus surgentes eos potentes *M* • relinquemus *add.* reliquistis *s.l.* *M* • eos potentes *add.* *signum crucis s.l.* *M* • radices *add.* truncos *s.l.* *M* || **15** eius nisi per uoluntatem] suas, igitur est cum uoluntate *M* • ille faciet erubescere peruersos] dimittuntur peccatores *M* • dimittuntur *add.* ut confundat, legeret *Ar. non leg. s.l.* *M* || **16** Et ea *add.* spolia iudeorum *s.l.* *C* • illorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • festinastis *add.* uos mauri *s.l.* *C* || **17** ea *add.* spolia *s.l.* *C* • ea quae tribuit Deus et dedit nuncio suo ex bonis illorum, non festinastis ad ea cum equis aut camellis] quod compleuit super nuntium suum ex eis, non abstulit ex eis super se ex equabus neque ex peditibus *M* • compleuit super nuntium suum *add.* dedit nuntio suo *s.l.* *M* • abstulit ex eis *add.* fecit lassare *s.l.* *M* • se *add.* id *s.l.* *M* • ex equabus *add.* equos *s.l.* *M* • ex peditibus *add.* camelis *s.l.* *M* • sed] Verum *M* • mittet] ampliauit *M* • ampliauit *add.* praefuit *s.l.* *M* || **18** nuncios suos quibuscumque uoluerit quia] nuntium suum super quem uoluit Deus et *M* • nuntium suum *corr.* nuntio suo *s.l.* *M* • omnia] omnem rem *M* || **19** quod *add.* spolium *s.l.* *C* • nuncio suo *add.* Machomae *s.l.* *C* • ciuitatum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • quod Deus tribuit nuncio suo ex bonis uicinatorum ciuitatum sit] compleuit Deus super nuntium suum ex urbibus, igitur *M* • sit *add.* spolium *s.l.* *C* • compleuit *add.* dedit *s.l.* *M* • super nuntium suum *add.* nuntio suo *s.l.* *M* • urbibus *add.* uicinis urbium *s.l.* *M* • et *add.* pro *M* || **20** eius *om.* *M* • consanguineis pauperibus] cognatis *M* • et *add.* pro *M* || **21** peregrinis ut habeat partem] pro pauperibus et pro mendacis ut non sint tristes *M* • mendacis *add.* uiatoribus *s.l.* *M* • sint tristes *add.* esset possessio *s.l.* *M* • dedit] dat *M* • nuncius *add.* igitur *M* • nuncius *add.* Machoma *s.l.* *C* • accipite *add.* uos mauri *s.l.* *C* • illud] id *M* || **22** prohibuit] prohibebit *M* • uobis *add.* ex eo *M* • defendite illud] igitur habete prohibitum *M* • fortis castigator] in punitione *M* || **23** et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • peregrinis *add.* et *M* • pauperibus et peregrinis *add.* sit spolium totum *s.l.* *C* • et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • fuerunt eiecti de] egressi sunt e *M* • et de] suis cum *M* • cum *add.* ex *s.l.* *M* || **24** cupientes gratiam] acquirendo probitatem *M* • probitatem Dei *add.* gratiam ex Deo *s.l.* *M* • complacentiam eius] contentationem *M* • defendent Deum et nuncium qui] fuerunt auxiliares Deo et nuntio eius, ii *M*

25 sunt ueraces.

[⁹] Et illi qui fuerunt uicini ciuitatis et legis antequam illi, diligendo illos peregrinos qui uenebant ad illos, non inueniunt in se ipsis necessitatem in his quae illi habuerunt et dant sua alio quamuis indignant illis. Et qui liberauerunt se ipsos a malo, illi sunt beant.

30 [¹⁰] Et illi qui uenerint post illos, dicent: “Dominator noster! Parce nobis et fratribus nostris qui praeuenerint nos in lege! Et non ponas in cordibus nostris inuidiam credentium! O dominator noster! Tu es pius et misericordis!”

35 [¹¹] Nonne uidisti eos qui rebellauerunt? Qui dicebant fratribus suis iis qui erant increduli ex illis qui habuerant scripturam: “Si uos egredimini, nos quoque egredimur uobiscum. Et non obediemus contra uos alicui in aeternum. Et si pugnauerint contra uos, nos defenderemus uos.” Et Deus est testis quod ipsi dicunt falsitatem.

[M 555] [¹²] Et si illi egredientur, non egredientur cum illis; et si illi erunt in proelio, non defendent illos; et si [C 310] uolent defendere illos, ipsi uertent terga et postea

25 ueraces *add.* credentes *s.l.* C || 26 ciuitatis] urbium *M* • ciuitatis *add.* Mecchae *s.l.* C • urbium *add.* domus *s.l.* M || 27 legis antequam illi, diligendo illos peregrinos qui uenebant ad illos, non inueniunt in se ipsis] crediderint ante eos et amauerunt qui pugnant cum eis et non inuenerunt in cordibus suis *M* • crediderint *add.* credulitatem *s.l.* M • et *add.* signum crucis *s.l.* M • pugnant cum eis *add.* peregrinatus est ad eos *s.l.* M • inuenerunt *add.* inuenient *s.l.* M • his *add.* spoliis *s.l.* C || 28 dant sua *add.* in elemosinam *s.l.* C • in his quae illi habuerunt et dant sua alio quamuis indignant illis] ex quod uolebant et optauerunt super personas suas licet esset speciale id cum eis igitur *M* • quod uolebant *add.* qua dati sunt *s.l.* M • optauerunt *add.* optionem habuerunt *s.l.* M • speciale id cum eis igitur *add.* eis necessitas *s.l.* M || 29 liberauerunt se ipsos a malo] cupit et desiderat in persona sua *M* • malo *add.* peccato *s.l.* C • cupit et desiderat in persona sua *add.* liberatus est ex auaritia personae suae *s.l.* M • illi] igitur *ii* M || 30 uenerint] uenerunt ex *M* • uenerint *add.* ad legem *s.l.* C • illos] eos *M* • dicent] dixerunt *M* • Dominator] O domine *M* || 31 nostris *add.* illis *M* • praeuenerint] fuerunt ante *M* • fuerunt ante *add.* anticiparunt *s.l.* M • in lege] cum credulitate *M* • cum *add.* in *s.l.* M || 32 credentium] pro illis qui sunt credentes *M* • dominator] domine *M* • Tu] Quod tu *M* • pius et misericordis] indulgens, pius *M* || 33 Nonne] Et *M* *sed* Et *add.* Nonne *s.l.* M • eos] illos *M* • rebellauerunt] expenderunt *M* *sed* expenderunt *add.* rebellauerunt *s.l.* M • Qui] Et *M* • iis] illis *M* || 34 illis qui habuerant scripturam] scriptura *M* • illis qui habuerant scripturam *add.* iudeis et christianis *s.l.* C • scriptura *add.* gente scripturae *s.l.* M • egredimini *add.* de domibus uestris rebelles *s.l.* C || 35 Si uos egredimini, nos quoque egredimur uobiscum] Et si exitis uos, nos exhibimus cum uobis *M* • uobiscum *add.* iudeis *s.l.* C • Et si exitis uos *add.* si facti fueritis exire *s.l.* M • uos *add.* iudeos *s.l.* C • obediemus contra uos alicui in aeternum] obedient uobis nullus eorum umquam quem *M* • obedient *corr.* obediemus *s.l.* M || 36 pugnauerint *add.* mauri *s.l.* C • uos *add.* iudeos *s.l.* C • nos *add.* rebelles *s.l.* C • pugnauerint contra uos, nos defenderemus uos] pugnabit, uos eritis uictores *M* • eritis uictores *add.* auxiliabimur uobis *s.l.* M • ipsi *add.* rebelles *s.l.* C || 37 ipsi dicunt falsitatem] ii sunt mendaces *M* • falsitatem *add.* iudeis *s.l.* C || 38 illi *add.* iudei *s.l.* C • illi egredientur] exhibunt *M* • egredientur *add.* de domibus suis *s.l.* C • exhibunt *add.* factis sunt exire *s.l.* M • egredientur] exhibunt *M* • egredientur *add.* rebelles *s.l.* C • illis] uobis *M* • illis *add.* iudeis *s.l.* C • illi *add.* iudei *s.l.* C || 39 illi erunt in proelio] pugnabit *M* • pugnabit *corr.* pugnamini *s.l.* M • defendent illos] auxiliabuntur uobis *M* • illos *add.* iudeos *s.l.* C • uolent defendere illos] exirent auxiliari uos *M* • exirent auxiliari uos *add.* auxiliarentur uobis *s.l.* M • ipsi *add.* rebelles *s.l.* C • ipsi uertent] illi uerterent *M* • uertent terga *add.* fugando *s.l.* C • et *om.* M

40 non sunt defensi.

[13] Vos enim estis maiores terrores in cordibus eorum a Deo et hoc quia ipsi sunt gens ignorans.

45 [14] Non pugnant uobiscum simul nisi in ciuitatibus munitibus aut post muros. Malitia eorum inter illos est fortissima. Putabitis quod sint iuncti, et corda eorum sunt diuersa et hoc quia sunt gens quae non habet prudentiam.

[15] Similes sunt illis qui fuerunt antea et prope, qui gustauerunt et fuerunt castigati, qui habebunt poenam crudelem.

[16] Quemadmodum diabolus quando dixit homini ut blasphemauerit et, postquam blasphemauit, dixit: “Ego sum liber a te quia ego timeo Deum, dominum nationum.”

50 [17] Et fuit castigatio amborum, quia illi sunt in igne perpetuo; et hoc est praemium iniurantium.

[18] O uos credentes! Timete Deum! Et peruiderat unusquisque hominum quod faciat in crastino. Et timete Deum quia Deus scit ea quae facitis!

[19] Et non sitis sicut illi qui obliti sunt Dei. Et Deus fecit eos obliuisci ipsorummet

40 sunt defensi] essent auxiliares *M* • auxiliares *add.* defensi *s.l.* *M* || **41** Vos] Et uos *M* • Vos *add.* mauri *s.l.* *C* • enim estis maiores terrores] fortes et positi *M* • fortes et positi *add.* estis fortiores in timore *s.l.* *M* • eorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • Deo *add.* scilicet, est *s.l.* *C* • eorum a Deo et] suis et est Dei *M* • et est Dei *add.* quam Deus *s.l.* *M* • ipsi] ii *M* • ipsi *add.* iudei *s.l.* *C* || **42** gens ignorans] gentes quae non intelligunt *M* || **43** pugnant *add.* iudei *s.l.* *C* • uobiscum *add.* mauris *s.l.* *C* • pugnant uobiscum simul] pugnant cum uobis omnes *M* • cum uobis *add.* uos *s.l.* *M* • munitibus *sic* *C* • ciuitatibus munitibus] loco securo *M* • loco securo *add.* arce munita *s.l.* *M* • muros] aliquid repagulum *M* || **44** Malitia eorum] Quod cooperiat *M* • eorum *add.* iudeorum *s.l.* *C* • Quod cooperiat *add.* terribile eorum *s.l.* *M* • illos] eos *M* • fortissima] forte *M* • Putabitis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • Putabitis quod sint iuncti] Sic est cogitatio eorum omnium *M* • iuncti *add.* iudei *s.l.* *C* • Sic est cogitatio eorum omnium *add.* Cogitas eos omnes *s.l.* *M* || **45** sunt *om.* *M* • et *om.* *M* • quia *add.* ii *M* • sunt *add.* iudei *s.l.* *C* • gens] gentes *M* • non habet prudentiam] desipiunt *M* || **46** Similes *add.* iudei *s.l.* *C* • illis *add.* alis (?) *s.l.* *C* • qui fuerunt antea *add.* iudeis qui fuerunt uicti antea *s.l.* *C* • gustauerunt *add.* mortem in proelio *s.l.* *C* • Similes sunt illis qui fuerunt antea et prope, qui gustauerunt et fuerunt castigati] Sunt similes iis ante eos quando gustauit et facti sunt magni in praecepto suo *M* • quando gustauit *add.* propinqui *s.l.* *M* • facti sunt magni in praecepto suo *add.* gustauerunt poenam rerum suarum *s.l.* *M* || **47** qui] igitur ii *M* • poenam] crudelem *M* || **48** Quemadmodum] Est similis *M* • Est similis *add.* Vti *s.l.* *M* • homini *add.* eremita *s.l.* *C* • blasphemauerit *add.* ut adoraret illum *s.l.* *C* • ut blasphemauerit et, postquam] “Blasphema!” Igitur quando *M* • Blasphema *add.* Nega *s.l.* *M* || **49** blasphemauit *add.* adorauit diabolus *s.l.* *C* • blasphemauit *add.* negauit *s.l.* *M* • dixit *add.* diabolus *s.l.* *C* • te *add.* homine *s.l.* *C* • quia] et *M* • et *add.* signum crucis *s.l.* *M* • ego *add.* diabolus *s.l.* *C* || **50** amborum *add.* hominis et demonis *s.l.* *C* • fuit castigatio amborum, quia illi sunt] erit punitio eorum, quod ii duo erunt *M* • erit punitio *add.* fuit finis *s.l.* *M* • quod ii duo *add.* signum crucis *s.l.* *M* • perpetuo] perpetui in eo *M* • hoc] haec *M* || **51** praemium iniurantium] satisfactio iniurantium *M* • iniurantium *add.* peccatorum *s.l.* *C* • satisfactio *add.* remuneratio *s.l.* *M* || **52** uos *add.* illi qui estis *M* || **53** peruiderat unusquisque hominum quod faciat in crastino] uideat persona quod anticipet pro cras *M* • scit ea quae] est sapiens cum quod *M* et in alio *Ar. non leg. in mg.* *M* || **54** Et *om.* *M* • sitis *add.* mauri *s.l.* *C* • sicut] sicuti *M* • illi *add.* Corascitae *s.l.* *C*

55 quia sunt peruersi.

[20] Et non erunt aequales uicini ignis et uicini paradisi quia uicini paradisi sunt beati.

[21] Et si nos detulissemus hunc Alcoranum super unum montem, tu uideris illum timentem et deuotum [M 556] in timore Dei. Et talia exempla nos dabimus
60 hominibus ut illi cogitent bonum.

[22] Ille est Deus sine quo non est alius deus; scit absentia et praesentia, et est pius et misericors.

[23] Ille est Deus sine quo nullus est deus; dominus, sanctus et salus creduli testis, et gloriosus, [C 311] et castigator, et maximus. Laudatus sit Deus super id quod ipsi
65 blasphemant!

[24] Ille est creator, liberator, formator; qui habet nomina sancta. Et laudabunt illum celestia et terrestia. Et ille est gloriosus iudex!

55 Et Deus fecit eos obliuisci ipsorummet quia sunt peruersi] Igitur obliuisci sunt ii animarum suarum, ii sunt peccatores *M* • obliuisci sunt ii animarum *add.* fecit obliuisci personarum *s.l.* *M* || **56** Et *om.* *M* • aequales] pares *M* • pares uicini *add.* aequales socii *s.l.* *M* • uicini *add.* socii *s.l.* *M* • quia] et *M* • uicini *add.* socii *s.l.* *M* || **57** beati] salui *M* || **58** nos *add.* Deus *s.l.* *C* • detulissemus *add.* nos *M* • unum *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • illum *add.* montem *s.l.* *C* || **59** tu uideris illum timentem et deuotum] in ante uideremus obedientem et timentem *M* • in ante *add.* signum crucis *s.l.* *M* • obedientem et timentem *add.* deuotum aut humiliantem et remotum (?) *s.l.* *M* • in timore] propter timorem *M* • nos *add.* Deus *s.l.* *C* • Et talia exempla nos dabimus] Hoc est exemplum quod dedimus pro *M* || **60** illi cogitent bonum] sint ii admoniti *M* • admoniti *add.* cogitantes *s.l.* *M* || **61** Ille] Is *M* • sine quo non est alius deus; scit absentia et praesentia] non dominus praeter eum, sapiens secreti et publici *M* • sapiens secreti *add.* sciens secretum *s.l.* *M* • publici *corr.* publicum *s.l.* *M* || **62** et *om.* *M* || **63** Ille] Is *M* • sine quo nullus est deus] ille, non est deus praeter eum *M* • dominus] rex *M* • et salus creduli testis] qui dat salutem credentibus *M* • qui dat salutem credentibus *add.* pax fidelis *s.l.* *M* || **64** et] dator *M* • dator *add.* custos *s.l.* *M* • et castigator, et maximus] potens, acutus *M* • potens, acutus *add.* coactor superbus *s.l.* *M* • ipsi *add.* increduli *s.l.* *C* || **65** Laudatus sit Deus super id quod ipsi blasphemant] Nam benedictus est Deus pro eo quod sunt blasphematores *M* • benedictus *add.* laudatus *s.l.* *M* • pro eo quod sunt blasphematores *add.* de quo participant *s.l.* *M* || **66** Ille] Is *M* • Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • est *add.* Deus *M* • habet *add.* scilicet, 99 *s.l.* *C* • liberator, formator; qui habet nomina sancta] hominum qui sunt ei nomina formosa *M* • hominum qui *add.* inuentor, formator *s.l.* *M* • formosa *add.* sancta *s.l.* *M* || **67** celestia *add.* angeli *s.l.* *C* • Et laudabunt illum celestia et terrestia] Sanctificant eum quae sunt in caelo et in terra *M* • terrestia *add.* animalia *s.l.* *C* • Sanctificant *add.* Laudant *s.l.* *M* • caelo *corr.* caelis *s.l.* *M* • ille] is *M* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M*

<CAPVT LX>

Capitulum de Examinatione, in Tribula, continet 13 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

5 [1] O uos credentes! Non accipiatis inimicum meum et uestrum in amicos loquentes illos amicabilem. Et illi iam fuerunt increduli in eo quod uenit ad uos ueritatis eiciendo nuncium et uos eo quod credistis in Deum, dominum uestrum, si uos egressi estis pugnando propter amorem eius et uolentes [M 557] uoluntatem eius. Et uos absconditis cum illis amicitiam, ego scio id quod uos absconditis et quod manifestatis; et quicumque ex uobis talia fecerit, ille errauit a uia recta.

10 [2] Et si illi caeperunt uos, ipsi erunt inimici uestri, extendent contra uos manus suas et linguas male. [3] Et si uos estis increduli

³ nihil proderit uobis consanguinei uestri nec filii uestri in die iudicii.

1 Capitulum] Caput M • Examinatione] Prostratione M • Prostratione add. Experta s.l. M • Tribula] Almedina M • continet 13] in eo tres et decem M • uersus add. in alio exemplari titulus erat *Ar. non leg.* et ideo correctio latina erat “Experta”; uide uers. 10, debebat dixisse “expertis.” in *mg.* M || **2** In] Cum M • misericordis et clementis] pii, misericordis M || **3** uos add. illi qui estis M • credentes add. mauri s.l. C • inimicum meum add. Corascitas s.l. C • et] neque inimicum M • in add. per s.l. M || **4** illos add. Corascitas s.l. C • loquentes illos amicabilem] et alloquimini eos cum amore M • et alloquimini add. ponendo ad s.l. M • amore add. amicitia s.l. M • illi iam fuerunt increduli in eo] iam non crediderunt cum M • in eo add. Alcorano s.l. C • uos add. mauros s.l. C • ueritatis add. Machomae s.l. C || **5** eiciendo add. de Meccha s.l. C • ad uos ueritatis eiciendo nuncium] uobis ex ueritate, et eduxerunt nuntium M • nuncium add. Machomam s.l. C • et add. *signum crucis* s.l. M • uos add. mauros s.l. C • eo quod credistis in Deum, dominum uestrum] et credite cum Deo, domino uestro M • et credite cum add. qui creditis in s.l. M || **6** eius add. Dei s.l. C • si uos egressi estis pugnando propter amorem eius et uolentes] Et si uos egrediemini pugnare in uia mea acquirendo M || **7** uoluntatem eius. Et uos absconditis cum illis amicitiam] contentationem meam, secretizando eis cum amore M • ego add. Deus s.l. C • id] cum M • uos absconditis] tegitis M • tegitis add. absconditis s.l. M • et add. cum M || **8** manifestatis] publicastis M • quicumque ex uobis talia fecerit, ille errauit a uia recta] qui faciet hoc ex uobis, igitur is errat per malam uiam M • malam add. rectam s.l. M || **9** illi add. Corascitae s.l. C • illi caeperunt] accipient M • uos add. mauros s.l. C • ipsi om. M • erunt add. essent s.l. M • inimici uestri] uobis inimici M • extendent] exextendent C • exextendent add. Corascitae s.l. C • extendent contra] eiicient M • uos add. in M || **10** eiicient uos in manus suas add. extenderent ad uos manus eorum s.l. M • linguas male] in linguis suis cum malo M • uos add. mauri s.l. C • si uos estis] cupient ut sitis M • cupient *corr.* cupierunt s.l. M || **11** nihil proderit uobis consanguinei uestri nec] Non poterit uobis petere ueniam uestrum sic, neque M • petere ueniam uestrum add. consanguinitas uestra s.l. M

Determinabitur inter uos, quia Deus uidet ea quae facitis.

15 [4] Et iam fuerunt bona exempla uobis in Abraham et in iis qui erant cum illo quando dixerunt genti suae: “Nos sumus liberi a uobis et ab his quae adoratis sine Deo. Et nos non credimus in uos, et apparebit inter nos et uos inimicitia et detestatio in aeternum donec uos credatis in Deum solum.” Nisi id quod dixit Abraham patri suo: “Quomodo petam ueniam pro te, et non habeo potestatem a Deo pro te in aliqua re.” [C 312] [5] O dominator noster! In te speramus, et ad te uenimus deuote, et ad te reuertemur.

20 [5] O dominator! Ne ponas nos infortunatos incredulis! Et parce nobis, o dominator noster, quia tu es gloriosus iudex!

[6] Quibus dedistis bona exempla pro iis qui habent spem in Deo et in die iudicii. Et si aliquis rebellauerit, Deus est diues et laudabilis.

25 [7] Et fortasse ponet Deus inter uos et illos quos habetis inimicos amicitiam, [M 558] quia Deus est potens, et Deus est parcens et misericors.

[8] Non prohibet uobis Deus illos qui non occiderunt uos nec eiecerunt uos de domibus uestris, quod enim honorificetis eos et aequae iudicetis inter illos. Quia Deus uult et diligit aequae iudicantes.

12 Determinabitur] Diuidemus *M* • Diuidemus *add.* Diuidatur *s.l.* *M* • quia] et *M* • uidet ea quae facitis] cum quod facitis est uidens *M* || **13** Et *om.* *M* • bona exempla uobis] uobis exempla bona *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • Abraham] Habraham *C* • in iis qui erant] illis *M* || **14** illo] eo *M* • genti suae] gentibus suis *M* • a] ex *M* • his *add.* idolis *s.l.* *C* • ab his quae] ex quod *M* • sine] absque *M* || **15** Et nos *om.* *M* • in uos] nos cum uobis *M* • apparebit] diuidimus *M* • diuidimus *add.* apparuit *s.l.* *M* • inimicitia] inimicitiam *M* *sed* inimicitiam *corr.* inimicitia *s.l.* *M* || **16** detestatio in aeternum] errorem semper *M* • errorem *add.* odium *s.l.* *M* • uos credatis in Deum solum] credant cum Deo solo *M* • credant cum *add.* credatis in *s.l.* *M* || **17** id quod dixit Abraham] propter locutionem Abrahae *M* • Abraham] Habraham *C* • Quomodo petam] petisset *M* • te *add.* patre *s.l.* *C* || **18** habeo potestatem a Deo pro te] dominor pro te ex Deo *M* • te *add.* patre *s.l.* *C* • dominor *add.* domino *s.l.* *M* • dominator] domine *M* • In] Super *M* • te *add.* Deo *s.l.* *C* • speramus] habemus spem nostram *M* || **19** uenimus deuote] applicamur *M* • applicamur *add.* reuertimur *s.l.* *M* • reuertemur] sumus ituri *M* • reuertemur *add.* in iudicium *s.l.* *C* • sumus ituri *add.* erit status *s.l.* *M* || **20** dominator] domine noster *M* • Ne] Non *M* • infortunatos incredulis] in scandalo illorum qui non crediderunt *M* • scandalo *add.* tentationem *s.l.* *M* • dominator] domine *M* || **21** iudex] sapiens *M* *sed* sapiens *add.* iudex *s.l.* *M* || **22** Quibus dedistis bona exempla pro iis qui habent spem] Iam fuit uobis in eis exemplum bonum pro quo sperat *M* • iudicii] nouissimo *M* || **23** si aliquis rebellauerit] qui rebellabit, igitur *M* • et laudabilis] gloriosus *M* • gloriosus *add.* laudatus *s.l.* *M* || **24** Et fortasse ponet Deus] Forsan Deus ponet *M* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* • et *add.* inter *M* • illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • quos habetis inimicos amicitiam] qui sunt inimici uestri, ex eis beneuolentiam *M* || **25** quia] quod *M* • quod *add.* et *s.l.* *M* • parcens et misericors] indultor pius *M* || **26** prohibet] prohibuit *M* • illos] ex illis *M* • illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • occiderunt uos nec eiecerunt uos de] pugnauerunt cum uobis in lege et non eduxerunt uos ex *M* • in *add.* pro *s.l.* *M* || **27** quod enim honorificetis eos et aequae iudicetis inter illos] neque faciatis eis male neque scandalizetis eos *M* • neque faciatis eis male neque scandalizetis *add.* honorificetis eos et iustificetis *s.l.* *M* • Quia] Quod *M* || **28** uult et diligit aequae iudicantes] non amat scandalizatores *M* • non *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • scandalizatores *add.* iustos *s.l.* *M*

30 ^[9] Sed Deus prohibet uobis illos, qui occiderunt uos in lege, et eiecerunt uos de domibus uestris, et auxiliati sunt ad inuicem ut eiecent uos, ut essetis amici illorum. Et quicumque fuerint amici illorum, illi sunt iniuriantes.

35 ^[10] O uos credentes! Quando uenerint ad uos mulieres credentes peregrinae, probate illas. Et Deus scit credulitatem illarum et fidem. Et si uos cognouitis quod illae sunt credentes, non faciatis illas redire ad incredulos; quia illae non sunt licitae illis neque illi illis. Et date illis quod ipsi expenderunt. Et non fuit culpa super uos si uolueritis eas habere coniuges quando dederitis dotes earum. Et nolite sequi consuetudinem incredularum; et interrogate quod expenderitis, et illi interrogabunt quod expenderit. Quia hoc est iudicium Dei qui uult iudicare inter uos. Et Deus est iudex sapiens.

40 ^[11] Et si defuit uobis aliquid quod uxores uestrae sustulerint [C 313] euntes ad incredulos, facite sicut illi faciunt et date illis a quibus recesserunt uxores suae sicut illi expenderunt. Et timete Deum illum in quem credidistis.

45 ^[12] O tu propheta! Quando uenerint ad te mulieres credentes iurantes quod nihil blasphemabunt contra Deum, nec furabuntur, nec fornicabunt, nec occident filios suos, nec facient aliquid peccatum in praesenti nec in futuro, nec erunt

29 Sed Deus prohibet uobis] Verum prohibet uobis Deus *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • illos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • occiderunt uos] uolunt impugnare uobis *M* • uolunt impugnare uobis *add.* pugnauerunt uobiscum *s.l.* *M* • eiecerunt] uolunt educere *M* • uolunt educere *add.* eduxerunt *s.l.* *M* • de] ex *M* || **31** auxiliati sunt ad inuicem ut eiecent uos, ut essetis amici illorum. Et quicumque fuerint amici illorum, illi sunt iniuriantes] sunt gaudentes super educere uos et si erunt rebelles ii et qui applicabitur illis, igitur ii sunt iniuriatores *M* • iniuriantes *add.* peccatores *s.l.* *C* • gaudentes super educere uos et si erunt rebelles *add.* auxiliati pro educatione uestra quod accipitis eos per amicos *s.l.* *M* • applicabitur illis *add.* accepit eos *s.l.* *M* || **32** uos *add.* illi qui estis credentes *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* || **33** uenerint ad uos mulieres credentes peregrinae, probate illas] uenient uobis credulae peregrinantes, igitur accipite eas *M* • accipite *add.* experimentate *s.l.* *M* • illarum et fidem] earum *M* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* || **34** uos cognouitis quod illae sunt credentes] cognoscetis uos eas esse credulas, igitur *M* • illas redire] reuertit eas *M* • incredulos *add.* maritos earum *s.l.* *C* || **35** quia illae non sunt licitae illis neque illi illis] quod non sunt hae licitae pro eis et non sunt ii liciti pro iis *M* • illis *add.* mulieribus *s.l.* *C* • ipsi *add.* mariti *s.l.* *C* • uos *add.* mauros *s.l.* *C* || **37** illis quod ipsi expenderunt. Et non fuit culpa super uos si uolueritis eas habere coniuges quando dederitis dotes earum. Et nolite sequi consuetudinem incredularum] eis quando uenient ii uobis salarium eis et non detis locum ut obediant credulitati *M* • ii *add.* eo *s.l.* *M* • salarium eis *add.* praemium eorum *s.l.* *M* • detis locum ut obediant credulitati *add.* teneatis fidem negatricium *s.l.* *M* • interrogate] interrogent ex *M* • interrogate *add.* uos mauri *s.l.* *C* • expenderitis] distribuitis *M* • expenderitis *add.* uos mauri *s.l.* *C* • illi *add.* increduli *s.l.* *C* || **38** expenderitis, et illi interrogabunt quod expenderit] distribuitis et interrogent ex quod distribuerunt *M* • expenderit *add.* mulieres *s.l.* *C* • interrogent ex quod distribuitis *add.* petite expensas quas expendistis *s.l.* *M* • interrogent ex quod distribuerunt *add.* petant illae quod expenderit *s.l.* *M* • Quia *om.* *M* • qui uult iudicare] quod iudicabit *M* • quod iudicabit *add.* iudicat *s.l.* *M* || **39** iudex sapiens] sapiens iudex *M* || **40** defuit] deerint *M* || **41** faciunt *add.* ut restent (?) uobis *s.l.* *C* || **42** quod uxores uestrae sustulerint euntes ad incredulos, facite sicut illi faciunt et date illis a quibus recesserunt uxores suae sicut illi] ex uxoribus uestris et uolent incredulitatem, igitur castigate eas et facite soluere eis qui dimiserunt eas qui sunt mariti sui sicuti quod *M* • deerint uobis aliquid ex uxoribus uestris et uolent incredulitatem *add.* aufugerent aliquae uxoribus uestrarum ad incredulos *s.l.* *M* • castigate *add.* *dubium* *s.l.* *M* • facite soluere eis qui dimiserunt eas qui sunt mariti sui *add.* date illis ad quos ierunt uxores eorum *s.l.* *M* • in quem credidistis] quod uos cum eo estis credentes *M*

inobedientes tibi in re iusta. Igitur suscipe illas, quia Deus parcat illas, quia est parcens et misericors.

50 [13] O uos credentes! Nolite habere amicitiam cum gente super quam Deus misit iram suam et maledictionem, qui sunt sine spe alterius saeculi sicut sunt sine spe increduli qui sunt mortui.

46 uenerint ad te mulieres credentes iurantes quod nihil blasphemabunt contra Deum, nec furabuntur, nec fornicabunt, nec occident filios suos, nec facient aliquid peccatum in praesenti nec in futuro, nec erunt inobedientes] uenient tibi credulae iurando tibi super quod non blasphemarunt cum Deo in aliquo, neque furatae sunt, neque fornicauerunt, neque occiderunt filios et non inuenerunt cum malignitate experta inter manus suas neque pedes suos, neque non obedieri *M* • inuenerunt cum malignitate experta *add.* tulerunt mendacium inuenientes id *s.l.* *M* • suscipe *add.* tu Machoma *s.l.* *C* • suscipe illas, quia Deus parcat illas] iurament earum sint et parcat eis Deus *M* • iurament earum *add.* coniura cum eis *s.l.* *M* • parcat eis Deus *add.* pro eis indulgens Deum *s.l.* *et signum crucis et* debebat dicere “petit ueniam” *in mg.* *M* || **47** quia est parcens et misericors] quod Deus est indulgens, pius *M* || **48** uos *add.* qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • gente *add.* iudeorum *s.l.* *C* || **50** Nolite habere amicitiam cum gente super quam Deus misit iram suam et maledictionem, qui sunt sine spe alterius saeculi sicut sunt sine spe increduli qui sunt mortui] Non applicemini gentibus qui uti (?) dixit Deus super eos et iam sunt desperati de alio saeculo sicuti sunt desperati increduli ex sociis sepulcrum *M* • uti (?) dixit *add.* iratus *s.l.* *M*

[M 559] <CAPVT LXI>

Capitulum uigesimum quartum, de Apostolis, in Meccha, continet 14 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Laudauerunt Deum illi qui sunt in caelis et in terra, qui est gloriosus iudex.

[²] O uos credentes! Quare dicitis quod non facitis?

5 [³] Quod est magnum peccatum apud Deum, quia dicitis quod non facitis.

[⁴] Deus enim amat pugnantem propter amorem eius, ordinatum in proelio sicut aedificium plumbatum.

10 [⁵] Et quando dixit Moyses genti suae: “O gens mea! Quare uultis esse mihi molesti postquam scitis quod ego sum nuncius uester?” Et ut illi blasphemauerunt, blasphemauit Deus corda eorum quia Deus non dirigit peruersos.

[⁶] Et quando dixit Iesus filius Mariae: “O filii Israel! Ego sum nuncius Dei ad uos, uerificator huius quod habeo inter manus meas de lege et adnunciator cuiusdam nuncii qui uenturus [C 314] est post me, qui uocabitur Macacmet.” Et postquam uenit ad illos cum declarationibus, dixerunt: “Iste est maleficus manifestus!”

1 Capitulum uigesimum quartum] Caput *M* • Apostolis] Aciebus *M* • Aciebus *add.* Ordinis *s.l.* *M* • Meccha] Almedina *M* • continet 14] in eo quatuor et decem *M* • uersus *add.* in alio codice erat *Ar. non leg.* et scriptum et *Ar. non leg. in mg.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Laudauerunt] Sanctificat *M* • illi qui] quae *M* • caelis *add.* angeli *s.l.* *C* • et *add.* quae sunt *M* • terra *add.* et animalia *s.l.* *C* • qui] et is *M* || 4 uos *add.* illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • Quare] Cur *M* • facitis] facietis *M* || 5 Quod est *om.* *M* • quia dicitis] ut dicatis *M* || 7 Deus enim amat pugnantem propter amorem eius, ordinatum in proelio sicut aedificium plumbatum] Et quod Deus illos qui pugnant in uia eius in acies sicuti ii essent specialati *s.l.* *M* • acies *add.* ordine *s.l.* *M* • specialati *add.* aedificia plumbata *s.l.* *M* || 8 mea *om.* *M* || 9 Quare uultis esse mihi molesti postquam] Cur uexatis me? Iam *M* • nuncius uester] nuntius Dei uobis *M* • ut illi blasphemauerunt] si estis blasphematores *M* • et si estis *add.* quando deuiati fuerunt *s.l.* *M* || 10 blasphemauit] blasphemabit *M* • blasphemabit *add.* deuiat *s.l.* *M* • corda eorum quia] in cordibus uestris *M* • in cordibus uestris *add.* corda eorum *s.l.* *M* • dirigit peruersos] dirigit gentem peccatricem *M* || 11 Israel] Israelis *M* • nuncius] nuntius *M* • uos *add.* iudeos *s.l.* *C* || 12 ad uos, uerificator huius quod habeo] uobis, uerax quod est *M* • uerax *add.* uerificando *s.l.* *M* || 13 de lege et adnunciator cuiusdam nuncii qui uenturus est] ex Biblia et annuntiationem cum nuntio qui ueniet *M* • Biblia *add.* Thora *s.l.* *M* • annuntiationem cum nuntio qui *add.* annuntiando nuntium *s.l.* *M* • qui uocabitur Macacmet] nomen eius est laudatus *M* • laudatus *add.* Ahmed *s.l.* *M* || 14 Et postquam uenit ad illos] Igitur cum uenit eis *M* • illos *add.* iudeos *s.l.* *C* • dixerunt *add.* iudei *s.l.* *C* • Iste] Hic *M* • Iste *add.* uenturus *s.l.* *C* • maleficus] nuntius *M* • nuntius *add.* ueneficus *s.l.* *M*

- 15 [7] Et nulla maior est iniuria quam illius qui finxit falsitatem contra Deum, cum sit uocatus ad legem maurorum, quia Deus non dirigit iniuriantes,
 [M 560] [8] qui uolunt extinguere lucem Dei ore suo. Et Deus implebit lucem suam quamuis pigeat incredulos.
- 20 [9] Qui misit nuncium suum in lege uera ut exaltet illam super omnes quamuis tedeat blasphemantes.
- [10] O uos credentes! Ego dirigam uos a quoddam mercimonium quod liberabit uos a poena crudeli,
 [11] ut credatis in Deum et in nuncium eius, et ut pugnetis in uia Dei cum bonis uestris et personis. Illud est melius uobis si cognoscitis illud.
- 25 [12] Ille remittet peccata uestra, et ponet uos in paradisis sub quibus fluunt fontes, et in habitationibus bonis in paradiso quietis. Et haec est felicitas magna.
- [13] Et alia, quia uos multum uultis, uictoriam Dei et expugnationem ualde propinquam. Et annuncia hoc credentibus!
- 30 [14] O uos credentes! Estote fauorabiles Deo sicut dixit Iesus filius Mariae discipulis suis: “Quis erit meum fauorabilis apud Deum?” Dixerunt discipuli: “Nos erimus fauorabiles apud Deum.” Et credidit una pars filiorum Israel et alia pars fuit

15 nulla maior est] quae est maior *M* • illius *om.* *M* || **16** finxit falsitatem contra Deum, cum sit uocatus] inuenit super Deum mendacium, et is uocabit *M* • uocabit *add.* uocatur *s.l.* *M* • maurorum] mauram *M* • mauram *add.* *signum crucis s.l.* *M* • quia] et *M* • dirigit iniuriantes] dirigit gentem iniuriatricem *M* • iniuriantes *add.* peccatores *s.l.* *C* || **17** qui *add.* peccatores *s.l.* *C* • qui uolunt extinguere] uult interfacere *M* • uult interfacere *add.* uolunt extinguere *s.l.* *M* • Dei *add.* cum *M* • lucem Dei *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • implebit] uult complere *M* • uult complere *add.* est complens *s.l.* *M* • lucem suam *add.* lucis suae *s.l.* *M* || **18** quamuis pigeat incredulos] licet nolint increduli *M* • incredulos *add.* Corascitas *s.l.* *C* || **19** Qui] Is est ille qui *M* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C* • nuncium] nuntium *M* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • in *add.* uia et cum *M* • uia *add.* ductione *s.l.* *M* || **20** exaltet illam super omnes quamuis tedeat blasphemantes] demonstraret eum super omnes licet nolint blasphematores *M* • blasphemantes *add.* idolatras *s.l.* *C* • demonstraret *add.* exaltaret *s.l.* *M* || **21** uos *add.* illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • Ego *add.* An *s.l.* *M* • a quoddam mercimonium quod] super mercemoniam quae *M* || **22** a] ex *M* • crudeli *add.* dolente *s.l.* *M* || **23** ut credatis in Deum et in nuncium] Credite cum Deo et nuntio *M* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • cum *add.* in *s.l.* *M* • ut pugnetis] pugnete *M* || **24** et *add.* cum *M* • personis *add.* uestris *M* • Illud] Hoc *M* • melius *add.* pro *M* • cognoscitis illud] uos scitis *M* || **25** Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille remittet] Parcet uobis *M* • paradisis sub quibus fluunt] paradiso, fluunt sub eo *M* || **26** in habitationibus bonis] habitatio optima *M sed* habitatio optima *add.* in habitationibus bonis *s.l.* *M* • Et *om.* *M* • felicitas magna] saluatio maior *M* || **27** alia *add.* faelicitas *s.l.* *C* • uos *add.* mauri *s.l.* *C* • uultis *add.* desideratis *s.l.* *C* • quia uos multum uultis, uictoriam] quam emetis, auxilium a Deo et uictoria *M* || **28** expugnationem ualde propinquam. Et annuncia hoc credentibus] aperitio et annuntiatio pro credentibus *M* • Dei et aperitio *add.* propinqua *s.l.* *M* • annuntiatio *add.* annuntio *s.l.* *M* || **29** uos *add.* illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • fauorabiles] fauentes *M* • fauentes *add.* auxiliares *s.l.* *M* || **30** discipulis suis] apostolis *M* • erit meum fauorabilis apud Deum] fauebit Deo *M* • Quis fauebit Deo *add.* Qui sunt auxiliares mei *s.l.* *M* • discipuli] apostoli *M* • discipuli *add.* Iesu *s.l.* *C* || **31** erimus fauorabiles apud Deum] sumus auxiliares Dei *s.l.* *M* • credidit *add.* in Iesum Christum *s.l.* *C*

incredula. Nos ergo adiuuauimus credentes contra inimicos eorum et mane facto fuerunt adiuti.

32 Nos *add.* Deus *s.l. C* || **33** credit una pars filiorum Israel et alia pars fuit incredula. Nos ergo adiuuauimus credentes contra inimicos eorum et mane facto fuerunt adiuti] crediderunt aliqui ex filiis Israelis et non crediderunt alii, igitur iam auxilium dedimus iis qui fuerunt credentes super inimicos suos et illuxerunt scandalizi (?) *M* • super *add.* contra *s.l. M* • illuxerunt scandalizi (?) *add.* remanserunt uictores *s.l. M*

[M 661] <CAPVT LXII>

Capitulum uigesimum quintum, de Die Veneris, in Tribula, continet 11 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Laudauerunt eum celestes et terrestia, qui est rex, et dominus sanctificatus, et [*C* 315] gloriosus iudex.

5 [²] Ille est qui misit ad laicos unum nuncium ex ipsismet ut legeret illis aleas eius, et ut faciat eo dignos, et ut doceat eos librum et donum gratiae quamuis prius fuerunt in errore manifesto.

[³] Et ad alios ab illis qui appraehenderunt eos; et ille est gloriosus iudex.

10 [⁴] Illud est donum gratiae Dei quod dat cui uult, quia Deus habet donum gratiae maximum.

[⁵] Similes sunt illi qui habuerunt scripturam et non seruauerunt eam sicut asinus qui est oneratus libris. Et peius est exemplum illorum qui negant aleas Dei, quia

1 Capitulum uigesimum quintum] Caput *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 11] in eo unus et decem *M* • uersus *add.* pro titulo uide uersum 9 *in mg.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 celestes *add.* angeli *s.l.* *C* • terrestia *add.* animalia *s.l.* *C* • qui *add.* Deus *s.l.* *C* || 4 Laudauerunt eum celestes et terrestia, qui est rex, et dominus sanctificatus, et gloriosus iudex] Sanctificat Deum quod est in caelis et quod est in terra, regem sanctificatum, gloriosum iudicem *M* • sanctificatum *add.* sanctum *s.l.* *M* • iudicem *add.* sapientem *s.l.* *M* || 5 Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille est] Is est ille *M* • laicos] laycos *C* • laycos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • ad laicos unum nuncium ex ipsismet] in nationibus nuntios ex iis *M* • nationibus *add.* idiotis *s.l.* *M* • aleas eius *add.* uersus Alcorani *s.l.* *C* || 6 librum *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • illis aleas eius, et ut faciat eo dignos, et ut doceat eos librum et donum gratiae quamuis prius fuerunt] super eos miracula sua ut mundarent ii, et ut discerent scripturam et scientiam licet fuerint *M* • mundarent ii *add.* mundaret illos *s.l.* *M* • discerent *add.* doceret eos *s.l.* *M* • scientiam *add.* sapientiam *s.l.* *M* || 8 alios ab illis *add.* homines Arabes *s.l.* *C* • ad alios ab illis qui appraehenderunt eos] alios ex eis qui non acquisiuerunt cum eo *M* • eos *add.* Corascitas *s.l.* *C* • acquisiuerunt cum eo *add.* iunxerunt eis *s.l.* *M* • ille] is *M* || 9 Illud] Haec *M* • donum gratiae] probitas *M* • quod] quam *M* • dat *add.* Deus *s.l.* *C* || 10 quia Deus habet donum gratiae maximum] et Deus est ex probitate magna *M* || 11 illi] ii *M* • illi *add.* iudei *s.l.* *C* • habuerunt scripturam et non seruauerunt] ferunt Bibliam et postea non possunt ferre eam *M* • Bibliam *add.* Thora *s.l.* *M* • possunt ferre *add.* tulerunt *s.l.* *M* || 12 est oneratus libris] fert sarcinam *M* • sarcinam *add.* uolumina *s.l.* *M* • Et peius est exemplum illorum qui negant aleas] Mala figura pro gentibus illis qui non crediderunt in miraculis *M* • figura pro gentibus illis *add.* similitudo eorum *s.l.* *M* • quia] et *M*

Deus non ducit in uia homines iniuriantes.

15 [6] Dic tu: “O uos qui iudaizastis! Si praesumitis uos esse amicos Dei magis quam alii homines, igitur desiderate mortem si estis ueraces.”

[7] Et illi numquam desiderabunt eam in aeternum, quia illi prius fecerunt mala opera. Et Deus cognoscit iniuriantes.

20 [8] Dic tu quod: “Mors quam uos fugitis, sciote quid ipsa [M 562] occurret uobis. Et postea eritis reuersi ad illum qui scit secretum manifestum et declarabit uobis ea quae uos fecistis.”

[9] O uos credentes! Quando praeco clamauerit ad orationem die Veneris, ite uos ad recordationem Dei et dimittite negocia, quia illud est melius uobis si uos scitis.

[10] Et postquam sit finita oratio, ambulate per terram, et negociamini per gratiam Dei, et inuocate Deum nimis; et fortasse eritis beati.

25 [11] Et quando illi uident mercimonia aut uanitatem, ierunt ad illa; et dimiserunt te in oratione. Dic tu: “Quia quod Deus habet est melius quam uanitates et mercimonia. Et Deus est optimus nutritor.”

13 ducit in uia homines] dirigit gentes *M* • iniuriantes *add.* peccatores *s.l.* *C* || **14** tu *om.* *M* • uos *add.* iudei *s.l.* *C* • qui iudaizastis] illi duarum legum *M* • illi duarum legum *add.* iudaei *s.l.* *M* • Si] Et uos *M sed* Et uos *add.* Si *s.l.* *M* • uos esse amicos] quod uos estis amici *M* || **15** magis quam alii homines] absque hominibus *M* • desiderate] optate *M* • si *add.* uos *M* || **16** illi *add.* iudei *s.l.* *C* • eam *add.* mortem *s.l.* *C* • illi *add.* iudei *s.l.* *C* || **17** illi numquam desiderabunt eam in aeternum, quia illi prius fecerunt mala opera] non optabunt eam umquam pro eo quod anticiparunt in manibus suis *M* • in manibus suis *add.* manus suae *s.l.* *C* • cognoscit iniuriantes] est sapiens cum iniuriatoribus *M* || **18** tu *om.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • quam uos] illa *M* • fugitis *add.* ab ea *M* • sciote quid ipsa] igitur ea *M* • ipsa *add.* mors *s.l.* *C* • occurret uobis] offendet uos *M* || **19** reuersi *add.* ut iudicemini *s.l.* *C* • illum *add.* Deum *s.l.* *C* || **20** Et postea eritis reuersi ad illum qui scit secretum manifestum et declarabit uobis ea quae uos fecistis] Postea conuertemini ad sapientem secreti et publici, et faciet scire uobis quod uos operamini *M* • operamini *add.* facitis *s.l.* *M* || **21** uos *add.* illi qui estis *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* • praeco clamauerit] estis uocati *M* • estis uocati *add.* uocetis *s.l.* *M* • uos *om.* *M* || **22** recordationem] praedicationem *M* • praedicationem *add.* uocationem *s.l.* *M* • dimittite negocia] relinquite uenditiones *M* • quia illud] hoc *M* • melius *add.* pro *M* • scitis] estis scientes *M* || **23** postquam sit finita oratio] quando finietis orationem *M* • ambulate] extendite uos *M* • negociamini per gratiam] acquirite ex bonitatibus *M* || **24** nimis] multum *M* • fortasse *om.* *M* • eritis *add.* uos *M* • et eritis *add.* ut sitis *s.l.* *M* || **25** illi *add.* rebelles *s.l.* *C* • illi uident mercimonia] uiderunt merces *M* • merces *add.* mercimoniam *s.l.* *M* • uanitatem] solatia *M* • uanitatem *add.* ludum *s.l.* *C* • ierunt *add.* rebelles *s.l.* *C* • te *add.* Machoma *s.l.* *C* || **26** ierunt ad illa; et dimiserunt te in oratione] discesserunt ex eis et reliquerunt retro *M* • ex eis *add.* ad eas *s.l.* *M* • retro *add.* te surgentem *s.l.* *M* • tu *om.* *M* • quod *add.* gloriam *s.l.* *C* • Quia quod Deus habet] Quod est apud Deum *M* || **27** uanitates et mercimonia] gaudia neque merces *M* • gaudia *add.* solatium *s.l.* *M* • optimus nutritor] melior ex nutrientibus *M*

[C 316] <CAPVT LXIII>

Capitulum uigesimum sextum, de Rebellibus, in Tribula, continet 11 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

- 5 [1] Quando uenerunt ad te rebelles et dixerunt: “Nos sumus testes quod tu es nuncius Dei, et Deus scit quod tu es nuncius eius.” Et Deus scit quod rebelles sunt mendaces,
- [2] qui acceperunt iuramenta sua ut saluarent se ipsos et impediuerunt uiam Dei, quia illi male operati sunt.
- [3] Et hoc quia illi crediderunt et postea fuerunt increduli. Et sigillauit Deus super corda eorum et nihil intelligunt.
- 10 [4] Et quando tu uidebis eos, placebunt tibi corpora eorum; et si illi loquuntur, tu audies locutionem eorum [M 563] tamquam essent ligna proiecta. Putabunt quod omnis uocatio est pro illis. Igitur caue illos quia sunt inimici. Et Deus occidet illos quia negauerunt.
- [5] Et quando fuit dictum ad illos: “Venite ad nuncium et parcat uobis!” Verterunt

1 Capitulum uigesimum sextum] Caput M • Rebellibus *add.* Impiis *s.l.* M • Tribula] Almedina M • continet 11] in eo unus et decem M • uersus *add.* in utroque exemplari scriptum erat *Ar. non leg.* et et non *Ar. non leg. in mg.* M || 2 In] Cum M • misericordis et clementis] pii, misericordis M || 3 Quando] Cum M • te *add.* Machomam *s.l.* C • rebelles *add.* impii *s.l.* M • et *om.* M • sumus testes] testificamus M || 4 nuncius] nuntius M • nuncius] nuntius M • scit] testificat M • rebelles *add.* impii *s.l.* M || 6 qui] et M • ut saluarent se ipsos et impediuerunt uiam] uane et perturbant ex uia M • uiam *add.* legem *s.l.* C • uane *add.* tecta *s.l.* M || 7 quia illi] et ii M • illi *add.* rebelles *s.l.* C • operati sunt] fuit quod fuerunt facti M || 8 Et hoc quia illi] Quia id est quod ii M • Quia *add.* *signum crucis s.l.* M • quod *add.* *signum crucis et* quia *s.l.* M • et *om.* M • fuerunt increduli] non crediderunt M • sigillauit *add.* sigillatur *s.l.* M • Deus *om.* M || 9 nihil intelligunt] ii non intellexerunt M || 10 placebunt] placebit M *sed* placebit *corr.* placebunt *s.l.* M • corpora] ceremoniae *s.l.* *sed* ceremoniae *add.* corpora *s.l.* M • illi *add.* rebelles *s.l.* C || 11 si illi loquuntur, tu audies locutionem] quae dicent, audi uerba eorum M • quae *add.* si *s.l.* M • audi *add.* audias *s.l.* M || 12 tamquam essent ligna proiecta. Putabunt quod omnis uocatio est pro illis] et ii erunt aptatores quae dicent cogitando quod omne malum erit super eos M • aptatores quae dicent *add.* tamquam trabes pensiles *s.l.* M • omne malum erit super eos *add.* omnis uox est contra illos *s.l.* et *add.* *Ar. non leg. in mg.* M • caue *add.* tu Machoma *s.l.* C • Igitur caue illos quia sunt inimici] Sunt ii inimici, igitur deuiate eos M • deuiate eos *add.* caue ab eis *s.l.* M || 13 Et Deus occidet illos quia negauerunt] Occidat eos Deus quia sunt mendaces M • negauerunt *add.* scilicet, Machomam *s.l.* M || 14 ad illos] eis M • nuncium *add.* Machomam *s.l.* C • ad nuncium et parcat uobis] et parcat uobis nuntius Dei M • et parcat *add.* ut parcat *s.l.* et in alio *Ar. non leg. in mg.* M

15 capita sua, quos uidisti quomodo fuerunt superbi.

[6] Idem est illis quod parcas illis siue non parcas, quia Deus numquam parcat illis; quia Deus non dirigit illos qui sunt gentes peruersae.

[7] Illi sunt qui dixerunt: “Non expendatis pro illis qui sunt cum nuncio donec illi rebellent.” Et Dei sunt thesauri caelorum et terrae sed rebelles nesciunt.

20 [8] Et dicunt quod: “Si reuersi fuerimus in Almedinam, quod educet nos ex illa uiliores.” Et Dei est gloria et nuncii eius sed rebelles nesciunt.

[9] O uos credentes! Nec seducat uos bona uestra nec filii uestri ut non inuocetis Deum. Et quicumque talia fecerint, ipsi sunt perdit.

25 [10] Et expendite de eo quo nutriuimus uos antequam [C 317] ueniat aliquis uestrum ad mortem et dicit: “O domine mi! Si reliquisses nos usque ad tempus certum et propinquum, ego dedissem elemosinas et essem unus ex iustis.”

[11] Et non differret Deus alicui quando uenerit mors eius, quia Deus scit ea quae facitis.

15 uidisti *add.* tu Machoma *s.l.* C • quos uidisti quomodo fuerunt] et ecce eos perturbatores, et ii sunt M • ecce *add.* uidetis *s.l.* M || 16 illis *add.* rebellibus *s.l.* C • Idem est illis quod parcas illis siue non parcas, quia Deus numquam parcat illis] Aequum est super eos ut parcat eis; et nisi parcat eis, non parcat eis Deus M • super eos *add.* pro eis *s.l.* M • ut parcat eis; et nisi parcat eis, non parcat eis Deus *add.* petas ueniam pro eis aut non petas ueniam pro eis, non parcat eis Deus *s.l.* M || 17 illos qui sunt gentes peruersae] gentes peccatrices M || 18 Illi *add.* rebelles *s.l.* C • Illi sunt qui dixerunt] Sunt illi qui dicebant M • expendatis *add.* pecunias *s.l.* C • illis *add.* pauperibus mauris *s.l.* C • expendatis pro illis qui sunt] distribuatis super qui est M • nuncio] nuntio Dei M • super qui est cum nuntio Dei *add.* pro quibus sunt apud nuntium *s.l.* M • illi *add.* mauri *s.l.* C || 19 illi rebellent] rebellabunt M • rebellabunt *add.* separabuntur *s.l.* M • sunt thesauri] est thesaurus M • sed] uerum M • rebelles *add.* impii *s.l.* M • nesciunt] non intelligunt M || 20 Et dicunt quod] dicent M • illa *add.* Almedina *s.l.* C || 21 Si reuersi fuerimus in Almedinam, quod educet nos ex illa uiliores] Et si nos reuertemur ad urbem, elicient honorari ex ea impios M • Et *add.* *signum crucis* *s.l.* M • gloria et nuncii eius sed rebelles nesciunt] honor, et nuntii sui, et credentium; uerum rebelles nesciunt id M • rebelles *add.* impii *s.l.* M || 22 uos *add.* illi qui estis M • credentes *add.* mauri *s.l.* C • Nec seducat] Ne decipiant M • nec] et M || 23 ut non inuocetis Deum] ex admonitione Dei M • admonitione *add.* inuocatione *s.l.* M • quicumque talia fecerint, ipsi] qui faciet id, igitur ii M || 24 expendite *add.* in elemosinas *s.l.* C • de eo quo nutriuimus uos] ex quod dedimus ex nutrimento uobis ex antequam M • aliquis] alicui M || 25 ad mortem] mors M • domine mi] creator meus M • creator meus *add.* domine mi *s.l.* M • reliquisses nos usque] prorogasses me M || 26 certum et propinquum, ego dedissem elemosinas et essem unus ex iustis] proximum, igitur fecissem eleemosynam et fuissem ex sanctis M • sanctis *add.* bonis *s.l.* M || 27 differret Deus alicui quando uenerit mors eius, quia Deus scit ea quae] ultimabit Deus personam cum ueniet spatium suum, et Deus est sapiens quod M • ultimabit *add.* prorogabit *s.l.* M • spatium *add.* terminus *s.l.* M • sapiens *add.* sciens *s.l.* M

[M 564] <CAPVT LXIV>

Capitulum uigesimum septimum, de Iniuriis, in Tribula, continet 18 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Laudat Deum celestes et terrestes. Qui habet regnum et habet laudem, et est super omnia potens.

5 [²] Et ille est qui creauit uos; et aliqui ex uobis sunt increduli, et alii credunt. Et Deus scit omnia quae facitis.

[³] Creauit caelos et terram cum ueritate, qui formauit uos, et compleuit imagines uestras; et ad illum reuertemini.

10 [⁴] Et ille scit ea quae sunt in caelis et in terra, et scit quod dicitis secreta et quod dicitis publice. [⁵] Et Deus scit ea quae sunt in cordibus.

⁵ Nonne uenerunt ad uos rumores illorum qui fuerunt increduli antea? Qui fuerunt puniti et habuerunt poenam crudelem.

[⁶] Et hoc est quia uenerunt nuncii eorum cum declarationibus et dixerunt: “Numquid unus uir dirigit nos?” Qui non crediderunt. Et fuit Deus diues, quia

1 Capitulum uigesimum septimum] Caput *M* • Iniuriis *add. dubium s.l.* *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 18] in eo octo et decem *M* • uersus *add.* pro titulo uide uersum 9 *in mg.* *M* || 2 In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || 3 Laudat] Sanctificat *M* • celestes] quae sunt in caelis *M* • celestes *add.* angeli *s.l.* *C* • terrestes] quae sunt in terra *M* • terrestes *add.* animalia *s.l.* *C* • Qui *add.* Deus *s.l.* *C* • Qui habet] Eius est *M* • habet laudem] ei est laus *M* • et *add.* is *M* || 4 omnia] omnem rem *M* || 5 ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ille est] is est ille *M* • uos *add.* homines *s.l.* *C* • aliqui *om.* *M* • alii credunt] sunt credentes *M* • credunt *add.* scilicet, in Deum *s.l.* *C* || 6 scit omnia quae facitis] cum quod facitis est uidens *M* • facitis *add.* homines *s.l.* *C* • cum *add.* *signum crucis s.l.* *M* || 7 Creauit *add.* Deus *s.l.* *C* • uos *add.* homines *s.l.* *C* || 8 qui formauit uos, et compleuit imagines uestras] et figurauit uobis meliorem ex figuris uestris *M* • illum reuertemini] eum reuerturi estis *M* || 9 ille *om.* *M* • quod dicitis secreta] quae secretizatis *M* || 10 dicitis publice] publicatis *M* • scit ea quae sunt] est sciens cum quod habetis *M* • habetis *add.* est *s.l.* *M* || 11 Nonne uenerunt ad uos rumores] Et uenit uobis historia *M* • illorum *add.* gentis Noe et Had *s.l.* *C* • fuerunt increduli] non crediderunt ex *M* || 12 Qui fuerunt puniti et habuerunt] et gustauerunt malum et fuit praeceptum et dabunt eis *M* • malum *add.* poenam rerum eorum *s.l.* *M* • et fuit praeceptum et dabunt eis poenam crudelem *add.* pro eis erit tormentum dolens *s.l.* *M* || 13 Et hoc est quia uenerunt nuncii eorum] Hoc quod id fuit quod uenerunt eis nuntii sui *M* • eorum *add.* [et dixerunt] *C* || 14 Numquid unus uir dirigit nos] Persona dirigit nos *M* • Persona *add.* An homines *s.l.* *M* • Qui] Et *M* • crediderunt *add.* et rebellauerunt, et recesserunt a Deo *M* • recesserunt a Deo *add.* satis Deus *s.l.* *M* • fuit Deus] Deus est *M*

15 Deus est diues laudabilis.

[7] Et praesumpserunt increduli quod non erunt resuscitandi. Dic tu quod: “Sic! Per dominum meum quod estis resuscitandi! Et scietis ea quae fecistis.”

[8] Igitur credite in Deum, et in nuncium eius, et in lucem quam detulimus. Et Deus scit ea quae uos facitis.

20 [9] In die qua congregabit uos in die congregationis quae dies est dies deceptionis; et si aliquis fecerit bona opera et crediderit in Deum, ego dimittam illi peccata sua [C 318] et ponam illum in paradisis sub quibus fluunt fontes, in aeternum stabunt in illis. [M 565] In quibus est felicitas maxima.

25 [10] Et illi qui non crediderunt et negauerunt aleas nostras sunt uicini ignis, in aeternum stabunt in malam habitationem.

[11] Non uenit aliquid infortunium nisi per uoluntatem Dei. Et qui credit in Deum, ille diriget cor suum; et Deus scit omnia.

[12] Et timete Deum, et obedite nuncio; et si uos rebellaueritis, ad nostrum nuncium pertinet declarare et manifestare.

15 quia Deus est diues laudabilis] laudatus *M* || **16** Et *om.* *M* • increduli] illi qui non crediderunt *M* • erunt resuscitandi] mitterent *M* • mitterent *add.* resurgent *s.l.* *M* • tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu quod *om.* *M* || **17** Per dominum meum *add.* estis resuscitandi, scilicet iuramentum *s.l.* *C* • Sic! Per dominum meum quod estis resuscitandi] Profecto creator meus resuscitabit uos *M* • creator meus resuscitabit uos *add.* per dominum meum resurgemini *s.l.* *M* • Et scietis ea quae fecistis] Postea faciet uobis scire tum quod fecimus; et hoc est super Deum parum *M* • fecistis *add.* siue bonum siue malum *s.l.* *C* • faciet uobis scire *add.* narrabimini *s.l.* *M* • fecimus *add.* fecistis *s.l.* *M* • parum *add.* facile *s.l.* *M* || **18** nuncium *add.* Machomam *s.l.* *C* • Igitur credite in Deum, et in nuncium eius] Et crediderunt cum Deo et nuntio suo *M* • crediderunt cum *add.* credite in *s.l.* *M* • in lucem] luce illa *M* • lucem *add.* Alcoranum *s.l.* *C* • detulimus *add.* nos *M* || **19** uos *add.* increduli *s.l.* *C* • scit ea quae uos facitis] est cum quod facitis sapiens *M* • cum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **20** die *add.* iudicii *s.l.* *C* • qua congregabit] quo congregabit *M* • congregabit *add.* resuscitabit *s.l.* *C* • congregabunt *corr.* congregabit *s.l.* *M* • in] pro *M* • congregationis *add.* iudicii *s.l.* *C* • congregationis quae dies] praesentationis. Hic *M* • praesentationis *add.* congregationis *s.l.* *M* • deceptionis] iniuriae *M* • iniuriae *add.* *dubium* *s.l.* *M* || **21** si aliquis fecerit bona opera et crediderit in Deum, ego dimittam illi] qui credet cum Deo, operabitur sancte, redimet ex eo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • redimet ex eo *add.* parcemus *s.l.* *M* || **22** ponam illum] ponet eum *M* • ponet *add.* ponemus *s.l.* *M* • paradisis sub quibus fluunt] paradiso fluunt sub eo *M* • fontes *add.* flumina *s.l.* *M* || **23** in aeternum stabunt in illis] perpetui in eo in aeternum *M* • In quibus est felicitas maxima] Haec est saluatio maior *M* || **24** negauerunt aleas nostras] mentiti sunt cum miraculis nostris, isti *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **25** in aeternum stabunt in malam habitationem] sempiterni in eo et mala habitatio *M* • mala habitatio *add.* malus status *s.l.* *M* || **26** Non uenit aliquid infortunium] Quod accidit ex aliquo damno non est *M* • per uoluntatem] cum uoluntate *M* • in Deum] cum Deo *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* || **27** ille diriget cor suum] est directum cor eius *M* • est directum *add.* diriget *s.l.* *M* • scit omnia] est cum omni re sapiens *M* • sapiens *add.* sciens *s.l.* *M* || **28** Et timete Deum] Obedite Deo *M* • nuncio] nuntio *M* || **29** uos rebellaueritis, ad ad nostrum nuncium pertinet declarare et manifestare] rebellabit, igitur non est super nuntium nostrum applicare admonitionem *M* • manifestare *add.* scilicet, ueritatem *s.l.* *C* • applicare admonitionem *add.* nisi applicatio manifesta *s.l.* *M*

- 30 ^[13] Deus est ille sine quo nullus est deus. Et in Deo habent spem suam credentes.
- ^[14] O uos credentes! Sciote quod de uxoribus uestris et de filiis uestris habetis inimicos, igitur caute illos. Et si uos parcetis, et pacem habueritis, et peperceritis; Deus est parcens et misericors.
- 35 ^[15] Et quod bona uestra et filii uestri sunt uobis fortuna, et Deus habet in se magnum praemium.
- ^[16] Igitur timete Deum quando potueritis, et audite, et obedite, et expendite; quod est bonum uobis. Et qui liberant se ipsis, ipsi sunt beati.
- ^[17] Et si placaueritis Deum bonis operibus, ille augebit uos et parcet uobis. Et Deus est gratus et pius.
- 40 ^[18] Scit secretum et publicum, gloriosus iudex.

30 est ille sine quo nullus est deus] Deus non est dominus nisi is *M* • in Deo] super Deum *M* • suam *om.* *M* • credentes *add.* mauri *s.l.* *C* || **31** uos *add.* illi qui estis *M* || **32** Sciote quod de uxoribus uestris et de filiis uestris habetis inimicos] Et quod uxores uestrae et filii uestri sunt inimici uobis *M* • illos] ab eis *M* • parcetis *add.* scilicet, iniurias *s.l.* *C* • uos parcetis, et pacem habueritis, et peperceritis] parctis, et pacificatis, et petitis ueniam; igitur *M* • peperceritis *add.* scilicet, ad inuicem *s.l.* *C* || **33** et misericors] pius *M* || **34** Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* • uobis *add.* mauris *s.l.* *C* • uobis fortuna] scandalum *M* || **35** habet in se magnum praemium] apud eum est merx magna *M* • merx magna *add.* praemium magnum *s.l.* *M* || **36** quando] quantum uos *M* • audite *add.* mandata eius *s.l.* *C* • expendite *add.* in elemosinas *s.l.* *C* || **37** quod est bonum uobis] erit bonum pro animabus uestris *M* • liberant se ipsis] facietis boni pro uobismet ipsis *M* • ipsis *add.* a peccato *s.l.* *C* • facietis boni pro uobismet ipsis *add.* liberatus est ex auaritia sua *s.l.* *M* • ipsi] ii *M* || **38** Et *add.* Si *s.l.* *M* • augebit *add.* merita *s.l.* *C* • si placaueritis Deum bonis operibus, ille augebit uos] commodate Deo commodationem bonam, duplicabunt uobis *M* • commodate *corr.* commodatis *s.l.* *M* • duplicabunt *corr.* duplicabit *s.l.* *M* • uobis *add.* peccata *s.l.* *C* || **39** et *om.* *M* || **40** Scit] Sciens *M* • Scit *add.* Deus *s.l.* *C* • iudex *add.* sapiens *s.l.* *M*

[M 566] <CAPVT LXV>

Capitulum uigesimum octauum, de Repudiatione, in Tribula, continet 12 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

5 [1] O tu Propheta! Quando uos repudiatis uxores uestras, repudiate eas in tempore suo et timete Deum, dominum uestrum! Et non eiciatis eas de domibus suis, et non egredientur nisi quando facient adulterium manifestum. Et illud est mandatum Dei. Et qui contradixerit mandatum Dei, infima affecit se ipsum. Nescis [C 319] si forte Deus faciet post illud aliquid mandatum.

10 [2] Et postquam compleuerint tempus suum, retinete eas iuste aut separate illas iuste. Et adhibete duos testes sufficientes, ex uobis et dirigite testimonium in Deum. Et illa est admonitio credentium in Deum et in diem iudicii. Et qui timet Deum, ipse ponet ei remedium,

1 Capitulum uigesimum octauum] Caput M • Tribula] Almedina M • continet 12] in eo duo et decem M • uersus add. in meo codice erat scriptum Ar. non leg. et et uersus 12 dicebantur esse. Vide uersum primum in mg. M || 2 In] Cum M • misericordis et clementis] pii, misericordis M || 3 tu Propheta] Poeta M • uos repudiatis] repudias M • repudias corr. repudiatis s.l. M • uxores add. mulieres s.l. M • uestras om. M • in tempore add. quod non sint praegnantis s.l. C || 4 repudiate eas in tempore suo] igitur repudia eas quando habent rationem suam et caeete a ratione M • repudia add. repudiate s.l. M • quando habent rationem suam add. usque ad terminum earum s.l. M • caeete a ratione add. numerate terminum s.l. M • eiciatis] educatis M • de] ex M • domibus suis add. donec impleant tempus partus s.l. C || 5 egredientur] educatis eas M • educatis eas add. exibunt s.l. M • quando facient adulterium manifestum] faciant aliquam malignitatem manifestam M • faciant add. quando facient s.l. M • Et illud] Hoc M • mandatum] praeceptum M • Hoc est praeceptum add. Hi sunt termini s.l. M || 6 contradixerit] transgredietur M • mandatum add. terminos s.l. M • infima affecit] igitur is iniuriat M • Nescis] Nescit M || 7 faciet] aptabit eum M • post illud add. post impletum temporem s.l. C • eum post illud add. aliquam rem s.l. M • aliquid mandatum] igitur est factum M • mandatum add. ut remaneat cum marito suo s.l. C || 8 tempus suum add. mulieres repudiate s.l. C • postquam compleuerint tempus suum, retinete] quando applicabunt spatio suo, igitur tenete M • spatio suo, igitur add. terminus eorum, aut s.l. M • separate add. repudiate s.l. C • separate illas] discedite ab eis M • discedite ab eis add. repudiate eas s.l. M || 9 adhibete add. uos mauri s.l. C • adhibete duos testes sufficientes] faciat testimonium duo iusti M • dirigite] facite sed. facite add. dirigite s.l. M • testimonium add. non false testificetis s.l. C • in] ad M || 10 Et illa est admonitio credentium in Deum et in diem iudicii] Hoc est quod admonet cum eo qui est credent cum Deo et cum die nouissimo M • admonet corr. admonetur s.l. M • cum add. in s.l. M • cum add. in s.l. M || 11 ipse] et M • ipse add. Deus s.l. C • et add. signum crucis s.l. M • remedium] exitum M • remedium add. negotii sui s.l. C

⁻³ et nutriet eum unde non putat.

^{3/-} Et qui habet spem suam in Deo, ille erit procurator eius, quia Deum implet mandatum suum et Deus determinat omnia.

15 ^{4[3]} Et mulieres quia non habent menstruum et illae quae habent menstruum adhuc, si dubitatis de illis, numerus earum erit trium mensium; et mulieres quae sunt praegnantēs, numerus earum erit donec pariant. Et qui timet Deum, ipse ponet remedium negocio eius.

20 ^{5[4]} Et illud est mandatum Dei quod detulit uobis. Et si aliquis timet Deum, [M 567] ille parcat illi peccata eius et augebit praemium eius.

⁶ Et facite illud habitare ubi uos habitatis cum caritate. Et non angustietis eas si sunt praegnantēs, neque debetis nocere eis. Et date eis cibum donec illae pariant. Et si illae lactuerint filios, et uos date eis stipendium suum, et utimini inter uos iuste. ^[5] Et si non uultis expendere, igitur lactabit filios uestros alia mulier.

12 nutriet eum *add.* prouidet ei *s.l. M • unde non putat*] ex ubi non cogitabit *M • ubi add.* quo *s.l. M* || **13** ille *add.* Deus *s.l. C* || **14** habet spem suam in Deo, ille erit procurator eius, quia Deum implet mandatum suum et Deus determinat omnia] sperabit super Deum, igitur is erit in custodia eius, et quod Deus coniunget factum suum, iam posuit Deus unicuique rei potestatem *M • sperabit super Deum, igitur is erit in custodia eius, et quod Deus coniunget factum suum add.* confidit in Deo, erit sua sufficientia quia Deus est applicans mandato suo *s.l. M • potestatem add.* quantitatem *s.l. M* || **16** illis *add.* utrum sint praegnantēs *s.l. C* || **17** ipse *add.* Deus *s.l. C* || **18** Et mulieres quia non habent menstruum et illae quae habent menstruum adhuc, si dubitatis de illis, numerus earum erit trium mensium; et mulieres quae sunt praegnantēs, numerus earum erit donec pariant. Et qui timet Deum, ipse ponet remedium negocio eius] Et illae quae sunt desperatae a menstruo ex uxoribus uestris quae sunt mundaе, igitur ratio earum tres menses; et illae quae non habent menstrua, et peperit pregnationem, et non exspectare plus parere pregnationem suam. Et timete Deum qui factum suum est pro eo (?) leue *M • quae sunt add.* si dubitatis *s.l. M • igitur ratio earum tres add.* terminus erit tres *s.l. et uidetur corexisse “praeter rationem” et (?) in mg. M • non habent menstrua, et peperit pregnationem, et non exspectare plus parere pregnationem suam add.* applicuerunt ad menstrua et illae quae conceptae sunt, terminus earum est quando deponunt conceptus suos *s.l. M • timete Deum qui factum suum est pro eo (?) leue add.* qui timet, ponet ei ex re sua facilitatem *s.l. M* || **19** Et illud est mandatum Dei quod detulit] Hoc est praeceptum Dei, detulit id pro uobis *M • si aliquis timet*] qui timebit *M • timebit add.* timet *s.l. M* || **20** ille *add.* Deus *s.l. C • ille parcat illi peccata eius et augebit praemium eius*] redimentur ex eo peccata sua et exaltabunt eum gradus *M • redimentur add.* remediatur *s.l. M • exaltabunt add.* magnificat *s.l. M • gradus add.* praemium suum *s.l. M* || **21** ille *add.* mauri *s.l. C • facite illud habitare ubi uos habitatis cum caritate*] habitate cum eis ubicumque erunt habitationes uestrae aut inuenietis uos *M • Et habitate cum eis add.* Et facitis habitare eas *s.l. M • erunt habitationes uestrae aut inuenietis uos add.* habitatis secundum possibilitatem uestram *s.l. M • angustietis*] damnetis *M* || **22** si sunt praegnantēs, neque debetis nocere eis] ex quod non possunt facere et non est super eas nisi auferre pregnationem suam *M • non damnetis eas ex quod non possunt facere et non est super eas nisi auferre pregnationem suam add.* et non noceatis ut angustietis eas et si fuissent habentes conceptionem *s.l. M • Et add.* igitur *s.l. M • date eis cibum donec illae pariant*] expendite super eas donec pariant faeturam suam *M • super eas add.* pro eis *s.l. M • pariant faeturam suam add.* deponant conceptionem earum *s.l. M* || **24** expendere *add.* in cibum illarum *s.l. C • illae lactuerint filios, et uos date eis stipendium suum, et utimini inter uos iuste. Et si non uultis expendere, igitur lactabit filios uestros alia mulier*] lactabunt uobis, igitur soluite eis salarium suum et estote inter uos cum iustitia; et nisi aequabamini, igitur dabunt lactare aliis ei *M • uobis add.* pro uobis *s.l. M • salarium suum add.* praemia sua *s.l. M • estote inter uos add.* commendate uobis *s.l. M • nisi aequabamini, igitur dabunt lactare aliis add.* si differemini, lactabit pro eo alia *s.l. M*

25 ^{7[6]} Et ille qui habet parum, debet expendere secundum id quod Deus dedit illi, quia nullus est obligatus nisi in iuxta id quod habet. Et fortasse apponet Deus post pauperitatem diuitias.

^{8[7]} Et quot ciuitates rebellauerunt contra mandatum domini sui et nunciorum eius a quibus petiuimus rationem strictam et puniuimus eas poena forti.

30 ^{9[8]} Et fuerunt castigatae et transiuit tempus earum [C 320] et castigatio fuit perditio earum.

^{10[9]} Igitur uos prudentes timete Deum, uos qui credidistis,

^{11/-} quia Deus detulit uobis recordationem,

35 ^{-/11[10]} et nuncium qui legit uobis aleas Dei declaratas ut educat illos qui crediderunt et fecerunt bona opera de tenebris in lucem. Et si aliquis credit in Deum et facit bona opera, ego ponam illum in paradisis sub quibus fluunt fontes, in quibus erit in aeternum. Et Deus dabit illis melius mandatum.

40 ^{12[11]} Deus est ille qui creauit septem caelos et ex terra aliud simile, et facit descendere misterium inter illos ut cognoscatis; quia Deus est super omnia potens et quia Deus scit omnia.

25 ille qui habet parum, debet expendere secundum id] expendite ample ex necessariis suis, qui poterit super id ex nutrimento suo, et expendat ex *M • expendite ample add. expendat largus s.l. M • necessariis suis add. largitate sua s.l. M • qui poterit super id ex nutrimento suo add. et angustatus est bona sua s.l. M* || **26** Deus dedit illi, quia nullus est obligatus nisi in iuxta id] dedit eis Deus, quod non cogit Deus personam nisi *M • quod add. signum crucis s.l. M • habet add. in potestatem s.l. C • Et fortasse apponet] iam ponet M • habet iam add. dedit eis s.l. M • Deus add. hominibus s.l. C* || **28** ciuitates rebellauerunt contra mandatum] urbes rebellauerint a praecepto *M* || **29** puniuimus *add. nos Deus s.l. C • eas add. ciuitates s.l. C • nunciorum eius a quibus petiuimus rationem strictam et puniuimus eas poena forti] nuntii sui et accepimus eas ratione forti et tormentauimus eas poena crudeli M • nuntii sui et accepimus eas add. nuntiorum eorum et computauimus cum eis s.l. M • crudeli add. incognita s.l. M* || **31** fuerunt castigatae et transiuit tempus earum et castigatio fuit perditio earum] damus gustare uicinis eius praeceptum nostrum et fuit poena earum tristitia *M • damus gustare uicinis eius praeceptum nostrum add. gustauerunt poenam more eorum s.l. M • poena earum tristitia add. finis sua perditio s.l. M* || **32** Igitur uos prudentes] Aut promisit Deus illis poenam fortem, igitur *M • promisit add. praeparauit s.l. M • uos qui credidistis] qui estis certi orati, illi qui estis credentes M • estis certi orati, illi qui estis credentes add. o socii intellectuum qui crediderunt s.l. M* || **33** quia Deus detulit uobis recordationem] iam detulit Deus admonitionem *M • recordationem add. Alcoranum s.l. C* || **34** et *om. M • qui legit uobis aleas] ut legerent super uos miracula M • ut legerent add. legerent et dubium s.l. M • aleas Dei add. uersus Alcorani s.l. C • declaratas] declarata M • educat illos] educeret eos M • crediderunt] sunt credentes M* || **35** fecerunt bona opera de] operantur sancte ex *M • operantur sancte add. benefecerunt s.l. M • tenebris add. idolatriae s.l. C • in] ad M • lucem add. legis s.l. C* || **36** ego *add. Deus s.l. C* || **37** si aliquis credit in Deum et facit bona opera, ego ponam illum in paradisis sub quibus fluunt fontes, in quibus erit in aeternum. Et Deus dabit illis melius mandatum] qui credit cum Deo, ponemus eum in paradiso, fluunt sub eo fontes sempiterni in eo. Et dabit ex bonis Deus ei nutrimentum *M • mandatum add. gloriam s.l. C • cum add. in s.l. M* || **38** ex] quod est in sed quod est in *add. ex s.l. M • aliud simile] simile ei M • ei add. eis s.l. M • facit] facimus M* || **39** facimus descendere *add. descendet s.l. M • misterium] praeceptum M • illos] eos M • illos add. caelos et terram s.l. C • cognoscatis add. uos mauri s.l. C • cognoscatis; quia] sciatis; quod M • omnia] omnem rem M* || **40** quia] et quod Deus et quod *sic bis M • scit omnia] comprahendit cum omni re sapientiam M • comprahendit add. circuit s.l. M • sapientiam add. in scientia s.l. M*

[M 568] <CAPVT LXVI>

Capitulum uigesimum nonum, de Prohibitione, in Tribula, continet 12 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] O tu Propheta! Quare uis prohibere quod Deus fecit tibi licitum, ut impleas uoluntatem tuarum uxorum? Et Deus est parcens et misericors.

5 [²] Iam praecepit Deus ut sunt uobis licitae ancillae uestrae quia Deus est procurator uester et ille est gloriosus iudex.

[³] Et quando commendauit Propheta unum secretum aliquibus uxoribus suis, et postea illae dixerunt illud, et docuit eum Deus aliquid; et dixit ex eo aliquid et reseruauit ex eo aliquid. Et postquam declarauit quod erat dictum illi. Dixit illa:
10 “Quis dixit tibi?” Dixit: “Mihi dixit ille qui est sapiens iudex.”

1 Capitulum uigesimum nonum] Caput *M* • Tribula] Almedina *M* • continet 12] in eo duo et decem *M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Propheta *add.* Machoma *s.l.* *C* • fecit tibi licitum *add.* scilicet, coire cum ancillis *s.l.* *C* || **4** Quare uis prohibere quod Deus fecit tibi licitum, ut impleas uoluntatem tuarum uxorum] Cur prohibes quod fecit licitum Deus tibi, cupiditas ex quod placet tibi uxoris tuae *M* • ut impleas uoluntatem tuarum uxorum *add.* quibus displicebat ut dormiret cum ancillis *s.l.* *C* • cupiditas ex quod placet tibi *add.* quaerendo contentationes *s.l.* *M* • uxoris tuae *corr.* uxorum tuarum *s.l.* *M* • parcens et misericors] indulgens, misericors *M* || **5** praecepit *add.* ordinauit *s.l.* *M* • ut sunt uobis licitae ancillae uestrae quia] uobis esse licita iuramenta uestra et *M* • esse licita iuramenta uestra *add.* solutionem iuramentorum uestrorum *s.l.* *M* || **6** procurator *add.* dius *s.l.* *M* • et ille] is *M* • gloriosus] sapiens *M* • sapiens iudex *add.* sciens, sapiens *s.l.* *M* || **7** quando commendauit] cum secretizabit *M* • Propheta *add.* Machoma *s.l.* *C* • secretum *add.* ne manifestarent amorem illius cum ancilla *s.l.* *C* • unum secretum aliquibus] cum aliqua ex *M* • cum aliqua *add.* ad aliquam *s.l.* *M* • suis *add.* locutione *M* • locutione *corr.* locutionem *s.l.* *M* || **8** illae *add.* uxores *s.l.* *C* • illud *add.* secretum *s.l.* *C* • docuit eum Deus aliquid *add.* scilicet, quod uxores eius publicauerunt secretum *s.l.* *C* • eo *add.* secreto *s.l.* *C* || **9** eo *add.* secreto *s.l.* *C* • illi *add.* Machomae *s.l.* *C* • illa *add.* uxor *s.l.* *C* || **10** tibi *add.* Machomae *s.l.* *C* • Dixit *add.* Machoma *s.l.* *C* • et postea illae dixerunt illud, et docuit eum Deus aliquid; et dixit ex eo aliquid et reseruauit ex eo aliquid. Et postquam declarauit quod erat dictum illi. Dixit illa: “Quis dixit tibi?” Dixit: “Mihi dixit ille qui est sapiens iudex.”] Igitur non publicetis cum eo quod iam scit Deus super id, et cognoscit aliquid ex eo, et recedite alius (?) ab altero; et quando scietis cum eo, dixit: “Quis fecit tibi scire cum ea?” Dixit: “Fecit scire me sapiens, sciens.” *M* • Igitur non publicetis cum eo quod iam scit Deus super id, et cognoscit *add.* quando narrauit eam et fecit scire Deus eam, ille facit cognoscere *s.l.* *M* • recedite alius (?) ab altero *add.* reliquit aliquid *s.l.* et legerat *Ar. non leg. in mg.* *M* • scietis cum eo *add.* narrauit ei cum ea *s.l.* *M* • cum ea *add.* hanc *s.l.* *M*

[4] Si uos egeritis paenitentiam Deo, corda uestra sunt diuersa; et si uultis adiuuari contra ipsum, Deus est dominus eius, et Gabriel, et sanctus credentium, et angeli post hoc sunt adiutores.

15 [5] Et fortasse si ille repudiauerit uos, dominus eius dabit [C 321] ei alias uxores, meliores quam uos, quae sunt maura, credentes, deuotae, paenitentes, contemplantes, peregrinae et uirgines.

20 [6] O uos credentes! Liberate uestras personas et familias uestras ab igne cuius ligna sunt homines et lapides, super quos stat ignis, sunt angeli fortes, robusti, qui sunt obediens Deo [M 569] in eo quod praecipit illis et ipsi faciunt quod praeceptum est illis.

[7] O uos increduli! Non habetis hodie excusationem quia merces uestra erit secundum quod operati estis.

25 [8] O uos credentes! Agite paenitentiam Deo, paenitentiam ueram! Et fortasse dominus uester dimittet uobis peccata uestra, et ponet uos in paradisis sub quibus fluunt fontes, in die qua non facit Deus erubescere Prophetam et illos qui crediderunt cum eo. Quorum lux discurret inter manus eorum et a dexteris eorum dicendo: “O domine noster! Imple nobis nostram lucem et parce nobis quia tu es super omnia potens!”

[9] O tu Propheta! Pugna contra incredulos, et contra rebelles, et angustia illos;

11 Si uos egeritis paenitentiam Deo, corda uestra sunt diuersa] Et si paenitebit uos ad Deum, igitur erunt munda corda uestra *M* • erunt munda *add.* audient *s.l.* *M* || **12** uultis adiuuari contra ipsum] uidebimini super eum (?) , igitur *M* • ipsum *add.* Machomam *s.l.* *C* • uidebimini super eum (?) *add.* coauxiliamini contra illum (?) *s.l.* *M* • dominus *add.* protector *s.l.* *M* • eius *add.* Machomae *s.l.* *C* • sanctus credentium] sancti credentes *M* • sancti credentes *add.* boni credentium *s.l.* *M* || **13** hoc sunt adiutores] id auxiliatores *M* || **14** ille *add.* Machoma *s.l.* *C* || **15** Et fortasse si ille repudiauerit uos, dominus eius dabit ei alias uxores, meliores quam uos, quae sunt maura, credentes, deuotae] Forsitan dominus suus, si repudiabit uos, mutabit ei uxores meliores uobis, maura, credulas, deuotas *M* • maura *add.* obediens *s.l.* *M* || **16** contemplantes, peregrinae] adorantes, peregrinas, uiduas *M* || **17** uos *add.* illi qui estis *M* • Liberate *add.* Defendite *s.l.* *M* • uestras personas] personas uestras *M* • ab] ex *M* || **18** cuius ligna sunt] quem incendiunt *M* • quem incendiunt *add.* incensio sua sunt *s.l.* *M* • quos stat ignis] eos *M* • eos *add.* eum sunt *s.l.* *M* • sunt] et *M* || **19** fortes, robusti, qui sunt obediens] premendo eos fortiter non obediunt *M* • premendo eos fortiter *add.* crudeles terribiles *s.l.* *M* • in eo] ex *M* • ex *add.* in *s.l.* *M* • praecipit illis] est praeceptum eis *M* • est praeceptum *add.* praecipit *s.l.* *M* • ipsi *om.* *M* || **20** praeceptum est illis] sunt praecepti *M* || **21** uos *add.* illi qui estis *M* || **22** habetis hodie excusationem quia merces uestra erit secundum quod operati estis] excusetis uos hodie, dabitur satisfactio pro quod fecistis *M* • uos *add.* *signum crucis s.l.* *M* • dabitur satisfactio *add.* quippe remuneramini *s.l.* *M* • pro *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **23** uos *add.* illi qui estis *M* • Agite paenitentiam Deo, paenitentiam ueram] Paeniteat uos ad Deum paenitentia uera *M* • Et fortasse] Forsan *M* || **24** dimittet] parcat *M* • peccata uestra *corr.* peccatis uestris *s.l.* *M* || **25** paradisis sub quibus fluunt] paradiso, fluunt sub eo *M* • qua] quo *M* • facit Deus erubescere] pudebit Dei *M* • Prophetam *add.* Machomam *s.l.* *C* • et illos] neque eos *M* • neque *add.* et *s.l.* *M* || **26** eo *add.* Machoma *s.l.* *C* • Quorum lux discurret] Dux eius ibit *M* • Dux eius *add.* Lux eorum *s.l.* *M* • eorum] suas *M* • a] in *M* || **27** eorum dicendo] suis et dicent *M* • Imple] Comple *M* • nostram lucem] lucem nostram *M* • quia] quod *M* || **29** contra incredulos] cum incredulis *M* • contra rebelles] cum rebellibus *M* • rebellibus *add.* impiis *s.l.* *M* • angustia illos] angustate super eos *M*

30 quorum habitatio est infernus et mala habitatio!

[¹⁰] Et Deus dedit unum exemplum incredulis, de uxore Noae et de uxore Loth, quae erant sub duobus seruis nostris iustis quos deceperunt. Et nihil profuit eis quod illae habuerunt a Deo. Et fuit dicunt eis: “Intrate ignem in aeternum!”

35 [¹¹] Et dedit Deus aliud exemplum de uxore Pharaonis quando dixit: “O domine mi! Aedifica mihi unam domum in paradiso, et libera me a Pharaone et ab operibus eius, et libera me ab incredulis!”

[¹²] Et de Maria, filia Habrahae, illa quae seruauit uirginitatem suam; [C 322] et inspirauimus in illam de spiritu nostro. Et credidit uerbis domini sui in librum eius, et fuit una ex deuotis.

30 quorum habitatio] et habitatio eorum *M* • mala habitatio] malum hospitium *M* • malum hospitium *add.* malus status *s.l.* *M* || **32** quae *add.* uxores *s.l.* *C* • Et Deus dedit unum exemplum incredulis, de uxore Noae et de uxore Loth, quae erant] Dat Deus exemplum illis qui sunt increduli, uxorem Noe et uxorem Loth, quod erant hae *M* • duobus *add.* Noe et Loth *s.l.* *C* • quos *add.* Noe et Loth *s.l.* *C* • nostris iustis quos deceperunt] ex seruis nostris sanctis et fecerunt dolum *M* • deceperunt *add.* uxores *s.l.* *C* • sanctis *add.* bonis *s.l.* *M* • fecerunt dolum *add.* deceperunt eos *s.l.* *M* • nihil] non *M* • profuit *add.* profuerunt *s.l.* *M* || **33** illae *add.* uxores *s.l.* *C* • quod illae habuerunt a Deo] ex Deo aliquid *M* • eis *om.* *M* • in aeternum] cum ingredientibus *M* || **34** aliud *om.* *M* • de uxore] illis qui sunt credentes; uxor *M* • dixit *add.* ea *M* sed ea *add.* signum crucis *s.l.* *M* || **35** Aedifica] Fac *M* sed Fac *add.* Aedifica *s.l.* *M* • unam] apud te *M* • a Pharaone *om.* *M* • ab] ex *M* || **36** ab incredulis] ex gentibus errantibus *M* • incredulis *add.* peccatoribus *s.l.* *C* • errantibus *add.* iniuriantibus *s.l.* *M* || **37** Maria, filia Habrahae] Mariam, filiam Ioachim *M* • Ioachim *add.* Emran *s.l.* *M* • seruauit] custodiuit *M* • uirginitatem *add.* uuluam *s.l.* *M* || **38** inspirauimus *add.* nos Deus *s.l.* *C* • inspirauimus in illam de] flauimus nos in eo ex *M* • credidit *add.* cum *M* • cum *add.* in *s.l.* *M* • uerbis *add.* miraculis *s.l.* *C* • domini sui *add.* Dei *s.l.* *C* || **39** in librum eius] et cum scripturis suis *M* • cum scripturis suis *add.* in scriptura sua *s.l.* *M* • una *om.* *M*

[M 570] <CAPVT LXVII>

Capitulum trigesimum, de Regno, continet 31 uersus.

In nomine Dei misericordis et clementis.

[¹] Quam benedictus est ille qui habet in manu sua regnum et est super omnia potens!

5 [²] Ille qui creauit mortem et uitam ut probaret uos quis est qui melius operabitur. Et ille est gloriosus, parcens.

[³] Qui creauit septem caelos, unum supra aliud, et non uidebis in creatione misericordis aliquem defectum. [⁴] Igitur auerte oculos si uidebis aliquas fissuras.

⁴ Et iterum aspice postea bis, et redigetur uisus tuus lassus et fatigatus.

10 [⁵] Et ornauius caelum mundi stellis, et posuimus illas lapidantes diabolos, quibus praeparauimus poenam inferni.

[⁶] Et illi qui fuerunt increduli in dominum suum, habebunt poenam inferni et malam habitationem.

1 Capitulum trigesimum] Caput *M* • Regno *add.* in Mecha *M* • continet 31 uersus] in eo uersus unus et triginta *M* • triginta *add.* in alio tantum dicebantur esse *Ar. non leg. in mg. M* || **2** In] Cum *M* • misericordis et clementis] pii, misericordis *M* || **3** Quam] Tam *M* • Tam *add. signum crucis s.l. M* • manu *add. potestate s.l. C* • habet in manu sua] in manus eius est *M* • omnia] omnem rem *M* || **5** Ille *add. Deus s.l. C* • probaret] experiretur *M* • uos *add. homines s.l. C* • quis *add. ex uobis M* • est *add. ex uobis hominibus s.l. C* • qui melius operabitur] melior in operibus *M* • operabitur *add. in hac uita s.l. C* || **6** ille] is *M* • parcens] indulgens *M* || **7** Qui] Ille qui *M* • unum supra aliud] tegminibus *M* • tegminibus *add. contiguos s.l. M* • uidebis *add. tu Machoma s.l. C* || **8** misericordis aliquem defectum] pii rimas *M* • rimas *add. differentias s.l. M* • auerte *add. tu Machoma s.l. C* • auerte oculos] uerte uisum *M* • fissuras] fisuras *C* • aliquas fissuras] aliquid defectum *M* • fisuras *add. in caelo s.l. C* • defectum *add. rimam s.l. M* || **9** Et iterum aspice postea bis, et redigetur uisus tuus lassus et fatigatus] Postea uerte uisum duabus uicibus, uertes ad uisum confusum et defatigatum *M* || **10** Et ornauius] Iam decorauimus *M* • ornauius *add. nos Deus s.l. C* • mundi *add. cum M* • mundi cum stellis *add. propinquum lampis s.l. M* • illas *add. stellas s.l. C* || **11** quibus *add. diabolis s.l. C* • illas lapidantes diabolos, quibus praeparauimus] eas lapidatrices diabolorum et promisimus eis *M* • lapidatrices diabolorum *add. lapidationem pro diabolis s.l. M* • promisimus *add. praeparauimus pro s.l. M* • poenam *add. tormentum s.l. M* || **12** illi] pro illis *M* • fuerunt] sunt *M* • in dominum suum] cum domino suo *M* • cum *add. in s.l. M* • habebunt *om. M* || **13** malam habitationem *add. malus status s.l. M*

- [7] Et quando fuerunt proiecti in illum, audient uoces et gemitus cum sint bullientes.
- 15 [8] Qui putauit dare notitiam irae; et quando proiciunt in illo aliquem coetum, interrogauerunt illos nuncii sui dicentes: “Nonne uenit ad uos aliquis admonitor?”
- [9] Et dixerunt: “Vtique id, uenit ad nos admonitor, [10] et negauimus illum. Et dicebamus quod nihil detulit Deus et quod non estis nisi in errore manifesto.”
- [10][11] Et dixerunt: “Si nos audissemus aut sentissemus, non fuisset uicini ignis.”
- 20 [M 571] [11][12] Et confessi sunt peccata sua, igitur malum est uicinis inferni.
- [12][13] Illi autem qui timent dominum suum in secreto, habebunt indulgentiam magnam et praemium.
- [13][14] Et siue loquamini [C 323] secreta siue alta uoce, Deus scit ea quae sunt in cordibus.
- 25 [14][15] Et nesciunt quis est creator qui est pius, sapiens.
- [15][16] Ille est qui posuit uobis terram humilem ut ambuletis uos per illam et comedite de cibis eius, quia ille est qui resuscitabit.

14 fuerunt proiecti in illum] eiicientur in eam *M* • illum *add.* infernum *s.l.* *C* || **15** uoces et gemitus cum sint bullientes] in ea murmures iis ebullientibus *M* • bullientes *add.* in igne *s.l.* *C* • murmures iis ebullientibus *add.* stridorem ferri (?) ardentis et ille ebullit *s.l.* *M* • illo *add.* igne *s.l.* *C* • coetum *add.* hominum *s.l.* *C* || **16** Qui putauit dare notitiam irae; et quando proiciunt in illo aliquem coetum, interrogauerunt illos nuncii sui dicentes] Quis casum cognoscet propter iram quotiescumque uoluerunt in eum cateruae, interrogabunt ei a thesauro eius *M* • Quis casum cognoscet *add.* Tamquam cognoscatur *s.l.* *M* • uoluerunt *add.* proiciuntur *s.l.* *M* • ei *add.* eos *s.l.* *M* • a thesauro eius *add.* custodes eius *s.l.* *M* • ad uos aliquis] uobis *M* || **17** Et *om.* *M* • Vtique id] Ita, iam *M* • ad nos] nobis *M* • negauimus illum] fuimus mentientes *M* || **18** dicebamus] diximus *M* • nihil] non *M* • Deus *add.* aliquid *M* • quod non] uos *M* • nisi in errore manifesto] in una (?) magna *M* • et uos estis in una (?) magna *add.* non sitis nisi in errore magno *s.l.* *M* || **19** nos audissemus] fuisset uicini ignis *add.* *M* • audissemus *add.* admonitionem *s.l.* *C* • sentissemus] cognouissemus quod erat nobiscum *M* • cognouissemus *add.* intellectores *s.l.* *M* • uicini ignis *add.* socii inferni *s.l.* *M* || **20** Et confessi sunt peccata sua] Igitur cognouerunt cum peccato suo *M* • cognouerunt cum peccato suo *add.* confessi sunt peccatum suum *s.l.* *M* • igitur malum est uicinis inferni] et fuerunt ueraces pro sociis ignis *M* • fuerunt ueraces *add.* igitur maledictio est *s.l.* *M* • ignis *add.* inferni *s.l.* *M* || **21** Illi autem] Et illi *M* • timent] timebunt *M* • in] cum *M* • cum secreto *add.* in absentia *s.l.* *M* • habebunt] ii habebunt *M* || **22** magnam et praemium] et mercedem magnam *M* • mercedem magnam *add.* praemium magnum *s.l.* *M* || **23** secreta *add.* incredulis (?) *s.l.* *C* • Et siue loquamini secreta siue alta uoce, Deus scit ea quae sunt] Secretizate dictum uestrum aut publicate eum, eo quod is est sciens cum quod habetis *M* • eo quod *add.* quia *s.l.* *M* || **25** nesciunt] nescis *M* • nesciunt *add.* increduli *s.l.* *C* • Et nescis quis *add.* Nonne scit quem *s.l.* *M* • qui *add.* Deus *s.l.* *C* • est creator qui est pius] et is est subtilis *M* || **26** Ille *add.* Deus *s.l.* *C* • Ille est] Is est ille *M* • uobis *add.* hominibus *s.l.* *C* • humilem *add.* planam *s.l.* *C* || **27** ille *add.* Deus *s.l.* *C* • ambuletis uos per illam et comedite de cibis eius, quia ille est qui resuscitabit] eatis acquirere ministerium suum, et manducate ex nutrimento suo, et ad eum reuersuri estis *M* • ut eatis acquirere ministerium suum *add.* igitur ite ad partes eius *s.l.* *M* • reuersuri estis *add.* reuersio *s.l.* *M*

¹⁶[¹⁷] Et si estis securi ab iis qui sunt in caelis, qui possunt subuertere uobiscum terram et remanebit destructa?

30 ¹⁷[¹⁸] Numquid estis securi a caelestibus, an mittant super uos lapides ut sciatis qualis est admonitio mea?

¹⁸[¹⁹] Et negauerunt illi qui uenerunt prius, igitur aspice quomodo fuit castigatio mea!

35 ¹⁹[²⁰] Et non uiderunt aues super illos uolantes ordinatim? Quas nullus facit esse firmas nisi Deus pius, quia ille omnia uidet.

²⁰[²¹] Et quis est ille qui potest defendere uos sine Deo? Increduli non sunt nisi in magno periculo.

²¹[²²] Et quis est ille qui nutriet uos sine illo? Non uult dare nutrimenta, sed potius blasphemauerunt male.

40 ²²[²³] Igitur qui est melius directus in uia, ille qui ambulat in uia recta aut ille qui ambulat pronus super faciem suam?

²³[²⁴] Dic tu: “Ille est qui creauit uos et tribuit uobis auditum, et uisum, et cor. Et parum estis grati.”

²⁴[²⁵] Dic tu quod: “Ille est qui creauit uos in terra et ad illum reuertemini.”

28 Et si *om. M • estis securi add. An creditis quod Ar. non leg. s.l. M • iis add. angelis s.l. C • subuertere (?) C || 29* ab iis qui sunt in caelis, qui possunt subuertere (?) uobiscum terram et remanebit destructa] et qui est in caelo ut mittat tempestatem uobis in terra, igitur ea sunt praecepta *M • destructa add. terra s.l. C • caelo ut mittat tempestatem uobis add. qui subruat uos s.l. M • sunt praecepta add. destruitur s.l. M || 30* Numquid] Et *M • Et add. Aut s.l. M • securi add. uos homines s.l. C • a caelestibus] ex qui est in caelo M • an mittant] ut mittat M • uos add. homines s.l. C || 31* qualis] quomodo *M || 32* Et negauerunt] Iam mentiti sunt *M • qui uenerunt prius] ex ante eos M • aspice om. M • castigatio] poena M • poena add. Ar. non leg. s.l. M || 34* uiderunt] uidetis *M • Et non uidetis add. Nonne uiderunt s.l. M • illos add. homines s.l. C • illos uolantes ordinatim] eos in ordines et recipiunt M • recipiunt add. restringunt s.l. M || 35* Quas nullus facit esse firmas nisi Deus pius, quia ille omnia uidet] quod est datum eis, et non est pius nisi cum omni re uidens *M • quod est datum eis, et non est pius nisi cum add. non tenet eos nisi pius, quia de s.l. M • uidens add. est s.l. M || 36* uos *add. homines s.l. C • sine Deo] et confirmare uos M • ille qui potest defendere uos et confirmare add. exercitus uester qui defendet s.l. M • Increduli] Et quod increduli M || 37* magno *om. M || 38* sine illo *om. M • illo add. Deo s.l. C || 39* blasphemauerunt *add. Corascitae s.l. C • Non uult dare nutrimenta, sed potius blasphemauerunt male] et si retinebit nutrimentum suum et nolent dare, eritis blasphematores et increduli M • et nolent dare, eritis blasphematores et increduli add. quippe isti (?) erunt in perfidia et aufugio s.l. M || 41* Igitur qui est melius directus in uia, ille qui ambulat in uia recta aut ille qui ambulat pronus super faciem suam] Et quis it existente super faciem suam est bene directus aut qui it iustus super uiam rectam *M • suam add. scilicet, in igne s.l. C || 42* tu *om. M • tu add. Machoma s.l. C • Ille est] Is est ille M • est add. Deus s.l. C • et tribuit] exposuit M || 43* et uisum, et cor. Et parum estis grati] et *sic bis* uisus, et corda; pauci sunt grati *M • pauci sunt grati add. parum est quia gratias agitis s.l. M || 44* tu *add. Machoma s.l. C • tu quod om. M • Ille add. Deus s.l. C • Ille est] Is est ille M • creauit] roborauit M • roborauit add. seminauit s.l. M • illum reuertemini] eum reuersuri estis M • reuertemini add. in iudicium s.l. C • reuersuri estis add. congregemini s.l. M*

- 45 ^{25[26]} Et dicunt: “Quando erit haec promissio si estis ueraces?”
- ^{26[27]} Dic tu quod: “Scientiam habet Deus.” Et quod: “Ego sum admonitor manifestus.”
- ^{27[28]} Et post uiderunt illud prope, obscurate sunt facies incredulorum et fuit dictum illis: “Hoc est ille qui fuistis cum eo promissi.”
- 50 ²⁸ Dic: “Vidistis si destruxit me Deus et qui est cum me aut miseratus est nos. Et non liberabunt incredulos ex poena crudeli.”
- [*M* 572] ²⁹ Dic: “Is est pius. Credimus nos cum eo et super eum habent speciem nostram. Igitur etiam scietis quis est in errore manifesto.”
- 55 ³⁰ Dic: “An uidistis quis illucet ex uobis deceptor? Igitur etiam ueniet uobis cum aqua clara.”

45 dicunt] dicent *M* • promissio *add.* iudicii *s.l.* *C* • estis *add.* uos *M* || **46** tu *add.* Machoma *s.l.* *C* • tu quod *om.* *M* • Scientiam habet Deus] Et quod sapientia est apud Deum *M* • Et quod sapientia est *add.* Non est scientia nisi *s.l.* *M* • quod *om.* *M* • Ego *add.* Machoma *s.l.* *C* || **47** manifestus *add.* et declarator *s.l.* *M* || **48** Et post] Igitur quando *M* • illud *add.* iudicium *s.l.* *C* • obscuratae (?) *C* • illud prope] eum expalluerunt et *M* • eum *add.* id *s.l.* *M* • incredulorum] illorum qui non crediderunt *M* • et obscuratae sunt facies illorum *add.* facies suae *s.l.* *M* || **49** illis *om.* *M* • Hoc] Hic *M* • *Hic finit* *C* • qui fuistis cum eo promissi *add.* quem inuocatis *s.l.* *M* || **51** non liberabunt *add.* qui defendet *s.l.* *M* || **52** cum *add.* in *s.l.* *M* || **54** An uidistis quis illucet ex uobis deceptor *add.* Videtis si remaneat aqua uestra deperdita *s.l.* *M* • etiam ueniet *add.* quis feret *s.l.* *M* • cum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **55** aqua clara *add.* aquam claram *s.l.* *M*

<CAPVT LXVIII>

Caput de Pluma, factum in Mecha, duo et quinquaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[¹] N. Per atramentarium et per plumam et quod scribunt!

[²] Et quod tu no es propter gratiam domini sui daemoniacus!

5 [³] Et quod tibi dabimus mercedem absque exprobatone.

[⁴] Et tu exaltas in creatione magna.

[⁵] Et etiam uidebis et ii uidebunt.

[⁶] Et qui erunt ex uobis errantes,

[⁷] et quod dominus tuus is est sciens cum directis.

10 [⁸] Et non obedias mendacibus.

[⁹] Et cupiunt ut adores quod adorant.

[¹⁰] Et non obedias omni inimico pessimo,

[¹¹] qui erunt cum delationibus,

[¹²] et prohibent bonum et acquirunt peccata,

15 [¹³] et blasphemiant apud id et decipiunt;

[¹⁴] et habent bona et filios.

1 Pluma *add.* Calamo *s.l.* *M* • uersus *add.* in alio codice dicebatur esse tantum *Ar. non leg.* et et in isto reuera non reperi plures 50 *in mg.* *M* || **3** atramentarium *add.* calamum *s.l.* *M* || **5** quod *add.* *signum crucis s.l.* *M* • dabimus mercedem absque exprobatone *add.* exit praemium improperatum *s.l.* *M* || **6** exaltas in creatione magna *add.* super mores magnos *s.l.* *M* || **8** qui erunt *add.* quale est *s.l.* *M* • errantes *add.* tentator *s.l.* *M* || **9** cum directis *add.* directus *s.l.* *M* || **11** ut adores quod adorant *add.* quod erres donec errant *s.l.* *M* || **12** inimico pessimo *add.* iniuriato despecto *s.l.* *M* || **13** qui erunt cum delationibus *add.* et derisore gradiente cum detractionibus *s.l.* *M* || **14** et prohibent *add.* prohibente *s.l.* *M* • et acquirunt peccata *add.* iniuriatore peccatore *s.l.* *M* || **15** blasphemiant apud id et decipiunt *add.* superbo post hoc fornicatore *s.l.* *M* || **16** et habent bona et filios *add.* qui est socius bonorum et filiorum *s.l.* *M*

^[15] Et quando legitur super eos uersus noster, dicunt: “Versus ex prioribus.”

¹⁶ Ego declarabo eum super nos.

¹⁷^[16] Et nos experiemur eos sicuti experti sumus socies horti, quando coniurauerunt
20 quod discederent in mane,

¹⁸^[17] et non sunt saluati.

¹⁹^[18] Et circumiuit super eos circuitor ex domino suo, et iis dormientibus.

[M 573] ²⁰^[19] Et illuxerunt destructi.

²¹^[20] Et inceperunt dicere in mane:

25 ²²^[21] “Eamus super sata nostra si uos uultis.”

²³ Igitur iuerunt iis timentibus.

²⁴ “Ne oriretur eis dies super uos pauper.”

²⁵ Et illuxerunt super sententiam dare nihil.

²⁶ Igitur cum uiderunt ea, dixerunt: “Nos errauimus,

30 ²⁷ certe nos sumus prohibiti.”

²⁸ Dixerunt maiores ex eis: “Et non diximus uobis quod noluisitis audire?”

²⁹ Dixerunt: “Tam benedictus est creator noster quod nos sumus errantes.”

³⁰ Et inceperunt contendere uni eorum super alios quod fecerunt male.

³¹ Dixerunt: “O uah nobis! Quod nos sumus blasphematores!

35 ³² Placeat domino nostro ut mutet nos pro melioribus ex eis, quod nos creatorem nostrum sumus oratores.”

³³ Sic est poena, et poena saeculi alterius est maior si uos scitis.

17 dicunt *add.* dixit *s.l. M* • Versus ex prioribus *add.* Sunt historiae priorum *s.l. M* || **18** declarabo *add.* signabo *s.l. M* || **21** sunt saluati *add.* exceperunt *s.l. M* || **22** et iis dormientibus *add.* fuerunt dormientes *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **23** illuxerunt destructi *add.* remanserunt sicuti inculti *s.l. M* || **24** inceperunt dicere in mane *add.* conclamauerunt *s.l. M* || **25** Eamus *add.* Ite *s.l. M* • si uos uultis *add.* fuistis, dimisistis (?) *s.l. M* || **26** iis timentibus *add.* loquendo *s.l. M* || **27** dies *add.* hodie *s.l. M* || **28** Et illuxerunt super sententiam dare nihil *add.* Ierunt deliberati potentes *s.l. M* || **30** prohibiti *add.* priuati *s.l. M* || **31** maiores *add.* mediocres *s.l. M* • quod noluisitis audire *add.* quare non sanctificatis *s.l. M* || **32** Tam benedictus *add.* Laudatus *s.l. M* • creator *add.* dominus *s.l. M* • errantes *add.* iniuriantes *s.l. M* || **33** quod fecerunt male *add.* reprehendendo *s.l. M* || **34** blasphematores *add.* superbi *s.l. M* || **35** nos pro melioribus ex eis, quod *add.* nobis meliores quam ii *s.l. M* • creatorem *add.* ad dominum *s.l. M* || **36** oratores *add.* precantes *s.l. M* || **37** saeculi alterius *add.* nouissima *s.l. M* • uos scitis *add.* sciunt *s.l. M*

- ³⁴ Et qui iusti erunt, apud Deum suum, in paradiso gratiarum.
- ³⁵ Et non ponemus saluos ut peccatoribus.
- 40 ³⁶ Nescitis quod iudicatis.
- ³⁷ Et uos non habuistis librum quod in eo legeretis.
- ³⁸ Et non habetis in eo electionem?
- ³⁹ Et non est uobis securitas super nos applicare in die iudicii? Et quod uos non iudicatis?
- 45 ⁴⁰ Interroga eos ubi est quod cum eo prosumpsistis.
- ⁴¹ Vbi est uobis blasphematores uestri? Igitur uenite cum blasphematoribus suis si estis ueraces.
- ⁴² In die quo operientur unusquisque gradus et uocabunt ut humilientur, igitur non poterunt.
- 50 ⁴³ Timentes uisus eorum et tegentur ii maledictione. Et uocabuntur ut humilientur et ii non erunt salui.
- ⁴⁴ Igitur linquerunt se et qui mentitus cum hac historia, et fuerunt castigati ii ex ubi nescierunt.
- ⁴⁵ Et implebo eos in poena mea abunde.
- 55 ⁴⁶ Et interrogabis eos pro mercede, igitur ii malam mercedem habebunt.
- ⁴⁷ Et apud eos in secreto fuerunt scripti?
- [M 574] ⁴⁸ Igitur habe patientiam ad iudicium domini tui, et non sis sicuti socius

38 Et qui iusti erunt *add.* pro iustis erit *s.l. M •* in paradiso gratiarum *add.* paradus laetitiae *s.l. M || 39* saluos ut peccatoribus *add.* obedientes sicut peccatores *s.l. M || 40* Nescitis quod *add.* Quid est uobis quomodo *s.l. M || 41* Et uos non habuistis *add.* An habetis *s.l. M •* legeretis *add.* studetis *s.l. M || 42* Et non habetis in eo electionem *add.* in eo est uobis quod eligatis *s.l. M || 43* Et *add.* Aut habetis *s.l. M •* securitas *add.* iuramenta *s.l. M •* applicare *corr.* applicata *s.l. M •* iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M •* Et quod uos non *add.* Certe erit uobis quod *s.l. M || 45* ubi est quod cum eo prosumpsistis *add.* qui est in hoc prosumens *s.l. M || 46* Vbi est uobis blasphematores *add.* Aut sunt illi participes *s.l. M •* uenite *add.* ueniant *s.l. M •* blasphematoribus *add.* participibus *s.l. M || 47* estis *add.* sint *s.l. M || 48* operientur unusquisque gradus *add.* capient crura *s.l. M •* ut humilientur *add.* ad orationem *s.l. M || 50* Timentes *add.* Humiliando *s.l. M •* et tegentur ii maledictione *add.* cooperiendo eos miseria *s.l. M || 51* uocabuntur ut humilientur et ii non erunt *add.* fuerunt uocati ad orationem quando fuerunt *s.l. M || 52* linquerunt se *add.* relinque me *s.l. M •* cum *add.* in *s.l. M •* et fuerunt castigati ii *add.* ducemus eos *s.l. M || 54* eos in poena mea abunde *add.* pro eis quod deceptio mea est fortis *s.l. M || 55* Et interrogabis *add.* An petes *s.l. M •* pro mercede *add.* salarium *s.l. M •* malam mercedem habebunt *add.* sunt ex debito grauati *s.l. M || 56* Et *add.* An *s.l. M •* in secreto fuerunt scripti *add.* est secretum et ii scribunt *s.l. M*

piscis quando uocauit eo in tenebris.

60 ⁴⁹ Et nisi quod consecuta est sum gratia domini sui, remansisset ibi eo existente peccatore.

⁵⁰ Liberauit eum dominus suus et posuit eum ex sanctis.

⁵¹ Et si uolunt ii qui non crediderunt, ut acciperem ego te cum osulis suis, quando audiuerunt admonitionem et dixerunt: “Is est daemoniacus.”

⁵² Et non est nisi admonitio pro nationibus.

58 eo in tenebris *add.* existente in ira *s.l. M* || **60** remansisset ibi eo existente peccatore *add.* proiectus in aperto uituperatus *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **61** Liberauit *add.* Exaudiuit *s.l. M* || **62** ut acciperem ego te *add.* nocerent tibi *s.l. M*

<CAPVT LXIX>

Caput de Veritate, in Mecha, in eo duo et quinquaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

^[1] Veritas.

² Et quid est ueritas?

5 ³ Iam uenit tibi quid est ueritas.

^{4[2]} Et mentitus est Thamud et Agd cum iudicio.

^{5[3]} Et quod Thamud igitur fuit destructus propter superbiam.

^{6[4]} Et quod Agd fuit destructus cum uento forti et corrupto.

10 ^{7[5]} Cucurrit is super eos septem noctibus et octo dies sequentes. Et uidebis gentes in eo coniecti sicuti ii essent trunci palmarum diruti.

^{8[6]} Igitur si uidebis eos quod remaneret?

^{9[7]} Et uenit Pharaoni et qui erat ante eum et Almut fictilibus errores.

^{10[8]} Et non obedierunt nuntium domini sui et accepimus eos acceptione terribili.

^{11[9]} Et nos retinuimus aquam et ferremus uos in terribilitate.

15 ^{12[10]} Et posuimus uobis admonitionem et ut uideant eam oculi uisione.

^{13[11]} Et cum flabit in cornu flatione una,

1 Veritate *add.* Verace *s.l. M* • uersus *add.* in meo codice dicebantur esse *Ar. non leg.* et et tamen non erant scripti nisi 41 *in mg. M* || **3** Veritas *add.* Verax *s.l. M* || **4** ueritas *add.* uerax *s.l. M* || **5** Iam uenit tibi *add.* Et qui facit te scire (?) *s.l. M* • ueritas *add.* uerax *s.l. M* || **6** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • cum iudicio *add.* in castigante *s.l. M* || **7** propter superbiam *add.* cum superbiente *s.l. M* || **8** corrupto *add.* superbo *s.l. M* || **9** Cucurrit *add.* inmisit *s.l. M* • sequentes *add.* siccantes *s.l. M* || **10** diruti *add.* uacui *s.l. M* || **11** eos quod remaneret *add.* ex eis aliquem relictum *s.l. M* || **12** fictilibus] ficatisibus (?) *M* • Almut fictilibus (?) errores *add.* mendaci cum peccato *s.l. M* || **13** accepimus *corr.* accepi *s.l. M* • terribili *add.* magna *s.l. M* || **14** nos retinuimus aquam *add.* quando superbiit aqua *s.l. M* • terribilitate *add.* currente *s.l. M* || **15** uideant eam oculi uisione *add.* custodirent eam auriculae custodientes *s.l. M*

- ¹⁴ et auferet [M 575] terra montes et atteret eos atteritione una.
- ¹⁵ Et in eo die aptabuntur hospitia,
- ¹⁶ et frangetur caelum et id erit in die eo in frustra.
- 20 ¹⁷ Et angeli super timorem et ferent thronum domini tui super eos in die eo octo.
- ¹⁸ In eo die praeparabuntur, non abscondetur ex uobis fimus.
- ¹⁹ Et cui ueniet liber eius in dextra eius dicit: “Bene est mihi legere librum meum.
- ²⁰ Ego putauit quod essem obuiator cum ratione.”
- ²¹ Igitur is est in uita contentabili,
- 25 ²² in paradiso alto.
- ²³ Res eius sunt sempiternae.
- ²⁴ Manducate et bibite sufficienter pro eo quod tulistis in diebus praeteritis.
- ²⁵ Et cui dabunt ei librum suum in sinistra sua, dicit: “O uah mihi! Non uenisset liber meus,
- 30 ²⁶ et non sciui rationem.
- ²⁷ O uah! Hoc est iudicium.
- ²⁸ Non prodest mihi bona mea;
- ²⁹ auferentur omne cum ratione.”
- ³⁰ Igitur accipite eum et ligate eum!
- 35 ³¹ Postea in infernum coniiicite eum!
- ³² Postea in catenis, longitudo quarum septuaginta cubitorum, et coniiicite eas ei!
- ³³ Quia is fuit qui non credidit cum Deo magno,

17 atteret *add. dubium s.l. M* || **18** aptabuntur hospitia *add. cadet cadens s.l. M* || **19** frangetur *add. aperietur s.l. M • frustra add. debile s.l. M* || **20** timorem *add. partes s.l. M* || **21** praeparabuntur *corr. praeparabitis s.l. M • fimus add. abscondens s.l. et inquit glossa quod significat “aperire et claudere oculum.” in mg. M* || **22** ueniet *add. dabitur s.l. M • Bene est mihi legere add. Ecce legite s.l. M* || **23** essem obuiator cum ratione *add. obuiarem computum meum s.l. M* || **26** Res *add. Fructus s.l. M • sempiternae add. propinqui s.l. M* || **27** sufficienter *add. laetanter s.l. M • tulistis add. anticipastis s.l. M* || **28** dabunt *add. dabitur s.l. M • O uah mihi! Non uenisset add. Vtinam quod non datus fuisset s.l. M* || **30** non sciui rationem *add. quod non scirem quod computus meus s.l. M* || **31** Hoc est iudicium *add. Vtinam esset mors s.l. M* || **32** prodest *add. sunt s.l. M* || **33** auferentur *add. destructum dominium meum s.l. et in alio scriptum erat Ar. non leg. et et postea correctum Ar. non leg. in mg. M* || **34** ligate *add. uinculate s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M* || **36** coniiicite *add. imponite s.l. M* || **37** is fuit qui *add. signum crucis s.l. M • cum add. in s.l. M*

- ³⁴ et non cogitauit super dare manducare pauperibus,
³⁵ et non est pro eo hodie in hac habitatione nostra amicus,
40 ³⁶ neque cibus nisi mala sors.
³⁷ Non dedit manducare nisi peccatoribus.
³⁸ Igitur non iuretis cum quod uidetis,
³⁹ neque cum quod non uidetis.
40 ⁴⁰ Quod id est uerbum nuntii honorati,
45 ⁴¹ et non est uerbum poetae. Pauci sunt qui credunt.
⁴² Neque est uerbum falsitatis. Pauci sunt qui sunt admoniti.
⁴³ Et descensio domini nationum.
⁴⁴ Et si dixisset super nos aliquis ex mysteriis,
⁴⁵ accepissemus nos ex eo cum directa.
50 ⁴⁶ Postea incideremus cordulam.
⁴⁷ Igitur non erit ex uobis aliquis qui ui eo possit ualere.
⁴⁸ Et is est admonitor pro iustis.
⁴⁹ Et nos scimus quod ex uobis sunt mendaces.
[M 576] ⁵⁰ Et erit compassio super incredulos.
55 ⁵¹ Quod est uera certificatio.
⁵² Igitur sanctifica nomen domini tui magni.

38 cogitauit super dare manducare pauperibus *add.* inuitat ad nutrimentum pauperes *s.l. M* ||
39 in hac habitatione nostra amicus *add.* hic defensor *s.l. M* || **40** mala sors *add.* ex corrupto
s.l. M || **41** Non dedit manducare *add.* manducant hunc cibum *s.l. M* • peccatoribus *corr.*
peccatores *s.l. M* || **42** non iuretis cum quod *add.* iuro cum quo *s.l. M* || **43** neque cum quod
add. et cum quo *s.l. M* || **45** Pauci sunt qui credunt *add.* Parum est quod creditis *s.l. M* || **46**
falsitatis *add.* Sibillae *s.l. M* • Pauci sunt qui sunt admoniti *add.* Parum admonemini *s.l. M* ||
49 ex eo *add.* eum *s.l. M* • directa *add.* dextra *s.l. M* || **50** cordulam *add.* uenam, cordes *s.l.*
et altera glossa inquit uerum: “a corde ad capita.” Quasi uerum “a corde”. in mg. M || **51** qui
ui eo possit ualere *add.* defensor *s.l. M* || **52** Et is est admonitor *add.* Id est admonitio *s.l. M*
• iustis *add.* timentibus *s.l. M* || **53** Et nos scimus quod ex uobis sunt mendaces *bis M* || **55**
Quod *add.* Et *s.l. M*

<CAPVT LXX>

Caput de Gradibus, in Mecha, in eo quatuor et quadraginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Interrogauit interrogator pro poena futura,

² pro incredulis. Non est deuiatio

5 ³ ex Deo in aduentu eius.

⁴ Et ascendit angeli et spiritus ad eum in die quod erit quantitas sua quinquaginta milium annorum.

⁵ Igitur habe patientiam, patientiam pulchram!

⁶ Ex eis uiderunt eam longinquam,

10 ⁷ et uidebunt eam alii proximam

⁸ in die quo erit caelum sicuti Almuhla,

⁹ Et erunt montes sicuti lana uexa.

¹⁰ Et non interrogabit amicus amicum.

¹¹ Videbo eos malum peccatores sicuti praeparabunt poenam in die eo et filius,

15 ¹² et socius eius, et fratre eius,

¹³ et cum familia sua quae ducet secum,

¹⁴ et qui erit in terra omni post liberauimus eum.

¹⁵ Certe ei est ignis ardens,

1 uersus *add.* in medio titulus erat *Ar. non leg.* et et transtulit “de Interrogatione” et alius correxit. De gradibus uide uersum 1 et 2. *in mg. M* || **3** pro poena futura *add.* poenam futuram *s.l. M* || **4** deuiatio *add.* appraensor *s.l. M* || **5** in aduentu eius *add.* socio graduum *s.l. M* || **8** pulchram *add.* bonam *s.l. M* || **9** Ex eis *add.* illi *s.l. M* || **10** uidebunt *add.* uidemus *s.l. M* || **11** Almuhla *add.* liquatio *s.l. M* || **12** uexa *add.* *signum crucis s.l. M* || **14** Videbo eos malum peccatores sicuti praeparabunt poenam in die eo et filius *add.* Videbunt eos, cupiet peccator remediari ex poena diei illius cum filiis eius *s.l. M* || **15** socius *add.* uxore *s.l. M* || **16** familia *add.* domo *s.l. M* • ducet secum *add.* hospitatus est eum *s.l. M* || **17** qui erit in terra omni *add.* quibus sunt in terra omnes *s.l. M* • liberauimus *corr.* liberauit *s.l. M*

- ¹⁶ assendum.
- 20 ¹⁷ Qui uocabit quod fuit superbus et reuertitur,
¹⁸ et qui accumulauit bona et custodiuit.
- ¹⁹ Et homo qui fuit creatus auarus,
²⁰ et quando tangit eum malum, et timidus;
²¹ et quando tangit eum bonum, est prohibens.
- 25 ²² Nisi qui faciunt orationem,
²³ illi qui sunt in orationibus suis custodientes,
²⁴ et illi qui ex bonis suis dant partem cognitam,
²⁵ pro petentibus et peregrinis.
- ²⁶ Et illi qui sint credentes cum die iudicii,
- 30 ²⁷ et illi qui sunt ex poena creatoris sui timentes.
 [M 577] ²⁸ Quia poena creatoris sui non est errans.
- ²⁹ Et illi qui sunt membra sua custodientes,
³⁰ praeter uxores suas, aut quod dominatur sub dextris suis, igitur ii non sunt peccatores.
- 35 ³¹ Et qui cupiet praeter id, igitur isti sunt transgressores.
³² Et illi qui sunt fides sua et promissum suum custodientes,
³³ et illi qui sunt cum testimoniis suis manutentores,
³⁴ et illi qui sunt super orationes suas custodientes.
- ³⁵ Ii erunt in paradiso honorati.
- 40 ³⁶ Et qui erit ex eis incredulis ante te ducetur,
³⁷ ad dextram et sinistram, ignominiosi?

19 assendum *add.* carnem *s.l.* *M* || **20** uocabit *corr.* uocat *s.l.* *M* • fuit superbus *add.* postergauit *s.l.* *M* • reuertitur (?) *M* • reuertitur (?) *add.* reuersus est (?) *s.l.* *M* || **21** bona *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* || **22** Et *add.* Certe *s.l.* *M* • auarus *add.* timidus *s.l.* *M* || **23** et timidus *add.* timet *s.l.* *M* || **24** prohibens *add.* retentor *s.l.* *M* || **25** qui faciunt orationem *add.* oratores *s.l.* *M* || **26** custodientes *add.* continuantes *s.l.* *M* || **28** peregrinis *add.* priuatis *s.l.* *M* || **29** cum *add.* in *s.l.* *M* || **31** creatoris *add.* domini *s.l.* *M* • errans *add.* segura *s.l.* *M* || **32** membra *add.* pudenda *s.l.* *M* || **33** praeter uxores suas *add.* nisi pro uxoribus suis *s.l.* *M* || **34** non sunt peccatores *add.* sunt uituperandi *s.l.* *M* || **36** sunt fides sua et promissum suum custodientes *add.* deposita sua et fidem suam custodiunt *s.l.* *M* || **40** Et qui erit ex eis incredulis *add.* Quis est pro eis qui non crediderunt *s.l.* *M* • ducetur *add.* humiliantes *s.l.* *M*

³⁸ Et habebit spem unusquisque homo ex eis quod intrabit paradysum gratiarum.

³⁹ Profecto creauimus nos eos quod sciunt.

⁴⁰ Et non curauit per dominum orientis et occidentis quod nos sumus potentes

45 ⁴¹ super uoluere meliores ex eis, et non erimus nos tecti.

⁴² Igitur dimittite eos gaudeant et ludant donec offendant eos dies suos ille qui est promissus.

⁴³ Dies quo exhibunt ex sepulchris statim, ueluti essent ii una sagitta.

50 ⁴⁴ Conuecta timentes uisus suos, et aliqui eorum ignominiosi. Hic est dies ille qui fuit promissus.

42 Et habebit spem *add.* An cupiet *s.l. M* • gratiarum *add.* laetitiae *s.l. M* || **44** non curauit *add.* iuro *s.l. M* || **45** tecti *add.* anticipati *s.l. M* || **46** gaudeant *add.* reuoluere *s.l. M* • ludant *add.* ludere *s.l. M* • eos *add.* signum crucis *s.l. M* || **47** ille qui est promissus *add.* promittimini *s.l. M* || **48** statim, ueluti essent ii una sagitta *add.* festinantes uti ad sacrificium festinant *s.l. M* || **49** Conuecta timentes *add.* Humiliate *s.l. M* • suos *add.* uestros *s.l. M* • aliqui eorum ignominiosi *add.* capite eos miseria *s.l. et in alio Ar. non leg. in mg. M*

[M 578] <CAPVT LXXI>

Caput de Noe, in Mecha, in eo triginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Nos misimus Noem genti suae: “Admone tu antequam ueniat eis poena crudelis!”

² Dixit: “O gens mea! Ego sum uobis admonitor manifestus,

5 ³ ut adoretis Deum et timete eum et estote obedientes!

⁴ Parcet uobis ex peccatis uestris et prorogabit uos ad tempus constitutum. Et quod terminus Dei quando ueniet, prorogabit; si uos estis scientes.”

⁵ Dixit: “O domine mi! Ego admonui gentem meam noctu et die,

⁻⁶ et non aucti sunt ii cum admonitione mea nisi in fuga.

10 ^{6/7} Et ego quotiescumque uocaui eos ut dares indulgentiam eis, posuerunt digitos suos in auribus suis, et texerunt capita sua, et perseuerauerunt in blasphemiiis et in superbia.

^{7/8} Deinde ego uocaui eos publice,

^{8/9} deinde publicaui eis et secretizaui eis secreta.

15 ^{9/10} Et dixi: ‘Petite ueniam a domino uestro quod is est indulgens;

^{10/11} et mittet a caelo super uos pluuiam,

^{11/12} et congregabit uos cum bonis et cum filiis. Et ponet uos in fontibus in paradiso, et ponet uobis fontes.

1 triginta *add.* 29 *s.l.* *M* • uersus *add.* in alio codice *Ar. non leg.* et dicebantur esse *in mg.* *M* || **5** estote obedientes *add.* obedite mihi *s.l.* *M* || **6** uos *add.* *signum crucis s.l.* *M* • tempus constitutum *add.* terminum nominatum *s.l.* *M* • Et quod *add.* Certe *s.l.* *M* || **8** admonui *add.* uocaui *s.l.* *M* || **9** aucti sunt ii cum admonitione mea *add.* auget eis uocatio mea *s.l.* *M* • in *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **11** capita sua *add.* uestibus suis *s.l.* *M* || **12** in blasphemiiis et in superbia *add.* superbierunt superbe *s.l.* *M* || **16** et *add.* *signum crucis s.l.* *M* || **17** congregabit *add.* multiplicabit *s.l.* *M* • ponet uos in fontibus *add.* posuit pro uobis hortos *s.l.* *M* || **18** in paradiso *add.* *signum crucis s.l.* et in alio id (?) et rectius, delirat per (?) illud *Ar. non leg.* et et solum sunt (?) et uti (?) *Ar. non leg. in mg. M*

- ^{12/13} Non est uobis spes nisi in Deo et quies.
- 20 ^{13/14} Et iam creauit uos ut quiescatis.
- ^{14/15} Et nonne uidetis quomodo creauit Deus septem caelos et tegmina?
- ^{15/16} Et posuit lunam in se lucem, et posuit solem lucem.
- ^{16/17} Et Deus faciet nasci pro uobis ex terra nata.
- [M 579] ^{17/18} Deinde reddet uos in ea et educet uos educatione.
- 25 ^{18/19} Et Deus posuit uobis in terram aequam
- ^{19/20} ut habeatis in ea uias et signa.”
- ^{20/21} Dixit Noe: “O domine mi! Quod ii non obediunt mihi et sequitur quod non augent eos bona sua neque filii sui nisi in perditione.
- ^{21/22} Et sunt decepti deceptionem magnam.
- 30 ^{22/23} Et dixerunt: ‘Non recedatis ex dominis uestris, non recedatis ex idolatria, neque ex peccatis,
- ^{23/-} neque ex blasphemia.’ Igitur parum durabitis.
- ²⁴ Iam iniuriauistis multos et non augentur nisi in erroribus.”
- ²⁵ Et propter errores suos fuerunt obruti, et ingressi sunt ignem;
- 35 ^{26/-} et non inuenerunt ii absque Deo defensores.
- ^{27/26} Et dixit Noe: “O domine mi! Ne relinquant super terram ex incredulis domum.
- ^{28/27} Quod si tu relinques eos, facient errare seruos suos et non perseuerabunt nisi in malignitate.
- ^{29/28} Domine mi! Parce mihi, et parentibus meis, et qui introibit domum meam credens, et credentibus, et creditricibus. Et nos augeas incredulis nisi malum.”
- 40

19 Non *add.* Quid *s.l. M* • spes nisi in *add.* quod non speratis a *s.l. M* • et quies *add.* honorem *s.l. M* || **20** quiescatis *add.* differentes *s.l. M* || **21** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • et tegmina *add.* solaria *s.l. M* || **22** lucem *add.* lampadem *s.l. M* || **23** pro uobis *add.* uos *s.l. M* • nata *add.* nascentes *s.l. M* || **25** aequam *add.* extensam *s.l. M* || **26** ut habeatis in ea uias et signa *add.* ut eatis ex ea uias latas *s.l. M* || **27** quod *corr.* qui (?) *s.l. M* || **28** augent eos *add.* auget eis *s.l. M* || **29** sunt decepti *add.* deceperunt *s.l. M* || **30** recedatis ex dominis uestris, non recedatis ex idolatria *add.* relinquetis Deos uestros, et non relinquetis Vddam *s.l. M* || **31** peccatis *add.* Suan *s.l. M* || **32** blasphemia.’ Igitur parum durabitis *add.* Iegut neque Iaruch et Nasra *s.l. et omnia sunt nomina, inquit glossa, angelorum (?) in mg. M* || **33** iniuriauistis *add.* deuiauerunt *s.l. M* • augentur *add.* augebis *s.l. M* • in erroribus *add.* errorem *s.l. M* || **34** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **35** ii *add.* pro eis *s.l. M* || **37** Quod *add.* *signum crucis s.l. M* • eos *add.* eis *s.l. M* • perseuerabunt *add.* generabunt *s.l. M* || **38** in malignitate *add.* impium, incredulum *s.l. M* || **40** nos *add.* non *s.l. M* • malum *add.* perditionem *s.l. M*

<CAPVT LXXII>

Caput de Diabolis, in Mecha, in eo octo et uiginti uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Dic: “Fuit reuelatum mihi quod audiant societas diabolorum et dixerunt: ‘Nos audiimus cum Alcorano admirabili,

5 ² quod dirigit ad uiam. Et credimus cum eo, et non blasphematur in domino nostro aliquid.

³ Et is est tam altus, potens domini nostri, non accepit uxorem neque filium.

⁴ Et etiam est malignitas nostra [M 580] super Deum longa.

10 ⁵ Et quod nos putauimus quod non dicerent homines et diaboli super Deum mendacium.

⁶ Et sunt homines ex gentibus qui defendunt se cum hominibus et diabolis, et non crescunt ii nisi in peccato.

⁷ Et ii putant sicuti putatis uos quod non resuscitabit Deus aliquem.

15 ⁸ Et quod nos applicuimus ad caelum. Et inuenimus ipsum clausum, et oclusum fortiter, et cometas.

⁹ Et quod nos ascendebamus ad ipsum securi ut audiremus; igitur quis audiet nunc, non inuenimus ad ipsum uiam directam.

¹⁰ Et nos nescimus si destruere uolunt eum qui sunt in terra aut si uult pro eis dominus eorum saluare.

1 de Diabolis *add.* Daemoniorum *s.l. M* || **3** quod *add.* *signum crucis s.l. M* • diabolorum *add.* daemonorum *s.l. M* || **5** uiam *add.* directionem *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* • blasphematur *add.* participauimus *s.l. M* || **7** is est tam altus, potens *add.* exaltata ueritas *s.l. M* || **8** Et etiam est malignitas *add.* Quod fuit praesumptio *s.l. M* • longa *add.* iniuria *s.l. M* || **9** diaboli super *add.* daemones contra *s.l. M* || **11** homines ex gentibus *add.* uiri ex hominibus *s.l. M* || **12** non crescunt *add.* auferunt eis *s.l. M* • nisi in peccato *add.* formidinem *s.l. M* || **14** quod *add.* certe *s.l. M* || **15** clausum, et oclusum fortiter *add.* plenum custodibus terribilibus *s.l. M* • cometas *add.* radiis *s.l. M* || **16** quod nos ascendebamus ad ipsum securi ut audiremus *add.* iam sedimus in eo sessoria pro auditu *s.l. M* || **17** inuenimus ad ipsum uiam directam *add.* inuenit eis radium custodem *s.l. M* || **18** destruere uolunt eum qui *add.* malum erit pro quibus *s.l. M* || **19** saluare *add.* bonitatem *s.l. M*

- 20 ¹¹ Et ex nobis sunt sancti et ex nobis praeter id. Sumus in uia recta.
- ¹² Et nos putamus quod nos poteris plus in terra et non uincemus eum in fuga.
- ¹³ Et nos quod audiuius uiam, credimus cum eo. Et qui credet cum creatore suo, igitur non timebit tempestatem neque poenam.
- 25 ¹⁴ Et nos sumus ex mauris et in nobis sunt ex iustis. Igitur qui saluabitur, igitur is erit ductus.
- ¹⁵ Quoad diuisores, igitur erit pro inferno ligna.”
- ¹⁶ Et si ii penetrabunt super uiam, dabimus bibere eis aquam amaram.
- ¹⁷ Quae scandalizat eos in ea. Et qui recedet a praedicatione domini sui, aptabimus eum in poena forti.
- 30 ¹⁸ Et templa sunt Dei, igitur non nocetis cum Deo aliquem.
- ^{19[17]} Et est quod quando surgit seruus Dei [M 581] et uocat eum, respondet is et est super eum pius.
- ²⁰ Dixit: “Et quod quando uocatis dominum meum non blasphemetis cum eo aliquid.”
- 35 ²¹ Dic quod: “Ego non habeo potestatem pro uobis nocere neque prodesse.”
- ²² Dic: “Ego non inueniam liberatorem mei ex Deo aliquem,
- ^{23/-} et non inueniam absque eo defensorem,
- ²³ nisi applicare Dei legationem suam.” Et qui non obedit Deo et nuntio eius, igitur habebit is ignem inferni, sempiternum in eo in aeternum.
- 40 ²⁴ Donec uidebit quod est promissum. Igitur scient quis erit debilior in fortitudine et minoris pretii.
- ^{26/25} Dic: “Et non scio si est propinquum quod est uobis promissum aut si posuit ei

20 praeter id *add.* minores iis *s.l. M* • in uia recta *add.* congregationes separatae *s.l. M* || **21** poteris plus *add.* uincemus Deum *s.l. M* || **22** uiam *add.* ductionem *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* • cum creatore *add.* in domino *s.l. M* || **23** tempestatem *add.* desperationem *s.l. M* • poenam *add.* miseriam *s.l. M* || **24** Et nos sumus ex mauris *add.* Ex nobis sunt obediens *s.l. M* • ex iustis *add.* iniusti *s.l. M* • Igitur *add.* Et *s.l. M* || **25** saluabitur, igitur is erit ductus *add.* obedit, illi inueniunt directionem *s.l. M* || **26** Quoad diuisores *add.* Et iniusti erunt *s.l. M* || **27** ii penetrabunt *add.* dirigentur *s.l. M* • amaram *add.* suauem *s.l. M* || **28** Quae scandalizat eos *add.* Vt tentaremus eos *s.l. M* • praedicatione *add.* uocatione *s.l. M* || **31** et uocat *add.* uocando *s.l. M* || **32** respondet is et est super eum pius *add.* appropinquauerunt ut essent contra eum cateruae *s.l. M* || **33** Et quod quando uocatis *add.* Certe uoco *s.l. M* • blasphemetis *add.* blasphemo *s.l. M* || **36** inueniam liberatorem mei ex Deo aliquem *add.* defendet me absque Deo aliquis *s.l. M* || **37** defensorem *add.* refugium *s.l. M* || **38** applicare Dei legationem suam *add.* applicationem ex Deo et epistolae suae *s.l. M* || **40** est promissum *add.* promittentur *s.l. M* • in fortitudine *add.* defensoris *s.l. M* || **41** pretii *add.* numeri *s.l. M*

dominus meus tempus.”

^{-/26} Est sciens secretum et non praesumit secretum suum in aliquis,

45 ²⁷ nisi quo contentus est pro nuntio. Igitur is comunicat cum eo inter manus suas et post eum sapientiam,

²⁸ ut sciat et applicet eis legationem creatoris sui. Et compraehendit cum quod est datum eis et numerat super omnem rem rationem suam.

43 tempus *add.* terminum *s.l. M* || **44** praesumit *add.* demonstrat *s.l. M* • aliquis *add.* alicui *s.l. M* || **45** quo contentus est pro nuntio *add.* cui elegit ex nuntiis *s.l. M* • Igitur is comunicat cum eo *add.* Ille ponet *s.l. M* || **46** sapientiam *add.* custodiam *s.l. M* || **47** et applicet eis legationem creatoris sui *add.* quod applicauerunt missionem domino eorum *s.l. M* • Et compraehendit cum *add.* Qui circuit *s.l. M* || **48** datum eis *add.* apud eos *s.l. M* • super *add.* *signum crucis s.l. M* • rationem suam *add.* numeratam *s.l. M*

<CAPVT LXXIII>

Caput de Cooperto, in Mecha, in eo octo et decem uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ O Propheta! Cooperi te.

² Et surge in nocte nisi parum,

5 ³ dimidio eius et non minatur ex ea nisi parum,

⁴ et multiplica super eam, et lege Alcoranum ordinatim.

⁵ Ego iaciam super te praecepta magna.

⁶ Et quod labor noctis est fortis et merx surgenti est multa.

⁷ Et tibi sint in die sanctificare longum.

10 ⁸ Et uoca nomen domini tui! Et sis deuotus ei et humilis,

[M 582] ⁹ domino orientis et occidentis; non est dominus nisi is. Igitur accipe eum in procuratorem.

¹⁰ Et pate super quod dicent; et da spatium eis, spatium pulchrum.

15 ¹¹ Et sunt remoti cum mendacibus ex gratiis meis, et non habebunt remissionem eis in parum.

¹² Et quod nos habemus poenam in inferno,

¹³ et cibum amarum, et poenam dolentem,

1 uersus *add.* in alio codice dicebantur esse *Ar. non leg. in mg. M* || **3** Propheta! Cooperi te *add.* cooperte! *s.l. M* || **4** Et surge *add.* Surge *s.l. M* || **5** et non minatur *add.* aut diminue *s.l. M* • nisi *add.* signum crucis *s.l. M* || **6** et multiplica *add.* aut auge *s.l. M* • lege *add.* sublege *s.l. M* • ordinatim *add.* sublatione *s.l. M* || **7** Ego iaciam super te praecepta *add.* Nos ponemus dictum grauem *s.l. M* || **8** labor *add.* principium *s.l. M* • fortis et merx surgenti est multa *add.* fortius grauitate et directius dictione *s.l. M* || **10** Et sis deuotus ei et humilis *add.* Adora eum adoratione *s.l. M* || **13** da spatium *add.* relinque *s.l. M* • spatium pulchrum *add.* relationem honestam *s.l. M* || **14** Et sunt remoti *add.* Relinque me *s.l. M* • ex gratiis meis *add.* sociis diuitiae *s.l. M* || **15** non habebunt remissionem eis in parum *add.* lento gradi eos parum *s.l. M* || **16** Et quod *add.* Certe apud *s.l. M* • habemus poenam in inferno *add.* sunt poenae inferni *s.l. M* || **17** cibum amarum *add.* cibus dolorosus *s.l. M* • poenam dolentem *corr.* poena dolens *s.l. M*

¹⁴ in die quo mouebuntur terra et montes, et erunt montes minuti sicut grana.

¹⁵ Et nos misimus ad Pharaonem nuntium,

20 ¹⁶ et non obediit Pharaon nuntio, et accepimus acceptione tormentata.

¹⁷ Igitur quomodo timetis et estis increduli diei quo ponemus iuuenes senes?

¹⁸ Et caelum frangetur cum eo, et erit promissum suum factum.

¹⁹ Et haec est admonitio pro qui uult accipere pro domino suo uiam.

25 ²⁰ Quod dominus tuus scit tu surgis praeter tres partes noctis, aut dimidium eius, aut tertium eius, et aliqui ex illis cum te. Deus est aestimator noctis et diei, et scit quis laborat ex ea, igitur pepercit super uos. Igitur legite quod dabitur ex Alcorano. Et scit quis est ex uobis contentus, et alii erunt in terra quaerendo ex potestate Dei, et alii pugnaret in uia Dei. Igitur legite quod scietis, et facite orationem, et soluite decimas, et commodate Deo comomdationes bonas. Et quod anticipatis pro
30 animabus uestris ex bono, inuenietis apud Deum; et is est melior et maior in mercede. Et petite indulgentiam a Deo. Et Deus est indulgens.

18 montes minuti sicut grana *add.* colles ficti *s.l. M* || **20** tormentata *add.* forti *s.l. M* || **21** ponemus *add.* ponet *s.l. M* • senes *add.* canos *s.l. M* || **22** frangetur *add.* erit fractum *s.l. M* || **23** pro *add.* et *s.l. M* || **24** Quod *add.* Certe *s.l. M* • praeter tres partes *add.* minus quam duabus tertiis *s.l. M* || **25** aut dimidium eius, aut tertium *add.* et dimidia, et tertium *s.l. M* • cum te *add.* qui sunt tecum *s.l. M* • aestimator *add.* quantitator *s.l. M* || **26** quis laborat ex ea *add.* quod non numeratis eam *s.l. M* • super uos *add.* uobis *s.l. M* • dabitur (?) *M* • dabitur (?) *add.* facile *s.l. M* || **27** contentus *add.* infirmus *s.l. M* || **28** quod scietis *add.* facilitatur *s.l. M* || **29** decimas *add.* censum *s.l. M*

[M 583] <CAPVT LXXIV>

Caput de Cooperitione, in Mecha, in eo quinque et quinquaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ O tu qui coopertus es!
² Surge et admone!
5 ³ Et dominum tuum magnifica!
⁴ Et uestes tuae sint mundaе!
⁵ Et grauitas auferatur!
⁶ Et non diuidas damnose!
⁷ Et creatorem tuum habe patientiam!
10 ⁸ Et quando uocabitur in muro,
⁹ igitur tunc erit dies tristis,
¹⁰ super incredulos absque remedio.
¹¹ Et desine me cum quem creauis solum,
¹² et posui ei bona numerata,
15 ¹³ et filios testes,
¹⁴ et dedi ei potestatem.
¹⁵ Deinde desiderauis augere eos.
¹⁶ Profecto est miraculis nostris incognitus.

1 Cooperitione *add.* Vestimento *s.l. M* • uersus *add.* in alio codice dicebantur esse *Ar. non leg. in mg. M* || **3** tu qui coopertus es *add.* indutus *s.l. M* || **7** grauitas auferatur *add.* immunditiam relinque *s.l. M* || **8** diuidas damnose *add.* impropere ut multiplices *s.l. M* || **9** creatorem tuum *add.* pro domino tuo *s.l. M* || **10** muro *add.* sonitu *s.l. M* || **11** tristis *add.* difficilis *s.l. M* || **12** absque remedio *add.* in facile *s.l. M* || **14** numerata *add.* extensa *s.l. M* || **15** testes *add.* praesentes *s.l. M* || **16** dedi ei potestatem *add.* aequaui pro eo aequationem *s.l. M* || **17** eos *add.* signum crucis *s.l. M* || **18** incognitus *add.* perfidiator *s.l. M*

- ¹⁷ Et etiam ponam eum in igne.
- 20 ¹⁸ Et quod is cogitauit et iudicauit.
- ¹⁹ Et occisit igitur quomodo iudicauit.
- ²⁰ Deinde occisit et quomodo iudicauit.
- ²¹ Deinde aspexit;
- ²² deinde habet malam faciem,
- 25 ²³ Deinde conuersus est et superbiit.
- ²⁴ Et dixit: “Et hic non est nisi ueneficus expertus,
- ²⁵ et non est hoc nisi dictum hominis.”
- ²⁶ Et eiiciemus eum in inferno.
- ²⁷ Iam sciuisti quid est infernus.
- 30 ²⁸ Non desint bonum neque malum,
- ²⁹ pro hominibus.
- ³⁰ Super eum sunt decem nouem.
- ³¹ Et non posuimus nos ministros ignis nisi angelos. Et non posuimus promissum eorum nisi scandalum pro illis qui non crediderunt; quia fuerunt certificati illi qui habuerunt scripturam et creuerunt, et illi qui crediderunt bona credulitate,
- 35 ^{32/-} et non dubitauerunt, et illi qui habuerunt scripturam et fuerunt credentes.
- ^{33/-} Et dicebant illi qui in cordibus suis erat infirmitas [*M* 584] et increduli: “Non uult dare Deus cum hoc exemplum.”
- ^{34/-} Et sic etiam deuiat Deus quem uult et dirigit quem uult. Et nescit cateruas domini tui nisi is, et non est nisi admonitio pro hominibus.
- 40 ^{35/32} Profecto per lunam,
- ^{36/33} et noctem,

19 ponam *add.* laborabo *s.l.* *M* • in igne *add.* ascendendo *s.l.* et glossa dicit: “nube (?), mare (?), flammis (?)” in *mg.* *M* || **20** Et quod is *add.* Quare *s.l.* *M* • iudicauit *add.* ordinauit *s.l.* *M* || **21** occisit igitur quomodo iudicauit *add.* interfectus sit sicut putauit *s.l.* *M* || **22** Deinde occisit et quomodo iudicauit *add.* Postea interfectus fuit sicut ordinauit *s.l.* *M* || **24** habet malam faciem *add.* iratus est *s.l.* *M* || **26** hic *add.* hoc *s.l.* *M* • ueneficus expertus *add.* ueneficium dictum *s.l.* *M* || **30** bonum *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • malum *add.* relinquit ardendo *s.l.* *M* || **33** promissum *add.* numerum *s.l.* *M* || **34** scandalum *add.* tentationem *s.l.* *M* • fuerunt certificati *add.* ut certificati essent *s.l.* *M* || **35** bona *add.* *signum crucis* *s.l.* *M* • credulitate *corr.* credulitatem *s.l.* *M* || **36** et *add.* et ut *s.l.* *M* • dubitauerunt *corr.* dubitarent *s.l.* *M* || **38** Non uult *add.* Quid uelit *s.l.* *M*

- ^{37/34} aurora, et lux quando est flaua.
- ^{38/35} Haec est una ex magnis,
- 45 ^{39/36} admonitionibus pro hominibus.
- ^{40/37} Igitur qui uolet ex uobis anticipare aut prorogari.
- ^{41/38} Omnis persona pro eo quod acquires, deponetur;
- ^{-/39} nisi socii dextrae,
- ^{42/40} erunt in paradiso et interrogauerit
- 50 ^{-/41} pro peccatis:
- ^{43/42} “Non erit uobis exitus ex inferno?”
- ^{44/43} Dixerunt: “Non sumus ex iis qui fecerunt orationem,
- ^{45/44} et non sumus dantes manducare pauperibus,
- ^{46/45} et fuimus peccantes cum peccatoribus,
- 55 ^{47/46} et nos fuimus mentientes cum die iudicii,
- ^{48/47} quando uenit certificatio.”
- ^{49/48} Et non profuit eis aduocatio aduocatorum.
- ^{50/49} Et non fuerunt ii admonitioni praeparati,
- ^{51/50} ueluti si ipsi essent rubei cameli
- 60 ^{-/51} fortes et duri,
- ⁵² Profecto uolet unaquaeque persona eorum ut ueniat eis liber extensus.
- ⁵³ Profecto non timent saeculum aliud.
- ⁵⁴ Profecto is est admonitus.
- ^{-/55} Igitur uolet accipiat admonitionem suam,
- 65 ^{55/56} et non sunt admoniti nisi qui uolet Deus. Igitur sunt ii timores et indulgentiae.

43 aurora, et lux quando est flaua *add.* quando recedet et auroram quando illustrat *s.l. M* ||
45 admonitionibus *corr.* admonitor *s.l. M* || **46** Igitur qui *add.* pro quo *s.l. M* || **47** deponetur
add. in pugnis dabitur *s.l. M* || **49** et interrogauerit *add.* cum interrogando *s.l. M* || **50** pro
add. de *s.l. M* || **51** Non erit uobis exitus ex *add.* Quid posuit uos in *s.l. M* || **52** ex iis qui
fecerunt orationem *add.* exoratores *s.l. M* || **54** peccantes cum peccatoribus *add.* derisores
cum derisoribus *s.l. M* || **55** cum *add.* in *s.l. M* || **58** Et non fuerunt ii admonitioni praeparati
add. Quid est eis resident ab admonitione *s.l. M* || **59** ueluti si ipsi essent rubei *add.* sunt
tamquam asini *s.l. M* || **60** fortes et duri *add.* fugnientes a leonibus *s.l. M* || **61** ueniat *add.*
dominetur *s.l. M* • liber extensus *add.* libri extensi *s.l. M* || **64** accipiat admonitionem suam
add. recordari non recordamini *s.l. M* || **65** sunt admoniti *add.* recordamini *s.l. M* • qui *add.*
quando *s.l. M* • sunt (?) *M* • Igitur sunt (?) ii timores et indulgentiae *add.* is est dignus
timeri et dignus indulgentiae *s.l. M*

[M 585] <CAPVT LXXV>

Caput de Iudicio, in Mecha, in eo 39 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et iurauit per diem iudicii.

² Et iurauit per personam paenitentem.

5 ³ Et putat persona quod non erunt congregata ossa sua?

⁴ Ita! Potens est super aequare eum terminum.

⁵ Profecto uult persona ut castigetur coram eo.

⁶ Et interrogat: “Quando erit dies iudicii?”

⁷ Et quando aperietur uisus,

10 ⁸ et obseruabitur luna,

⁹ et congregabitur sol et luna.

¹⁰ Et dicet persona: “Tunc ubi erit fuga?”

¹¹ Profecto non est repagulum.

¹² Et ad dominum tuum in eo die erit reuersio.

15 ¹³ Et reuelabitur personae in eo die cum quod anticipauerit et prorogauerit.

¹⁴ Profecto persona super personam suam aspiciet,

¹⁵ et ismet excusabit se.

¹⁶ Non miserabitur cum eo lingua sua ut dent rationem cum ea.

1 de Iudicio *add.* Resurrectionis *s.l. M* || **3** Et iurauit *add.* Iuro *s.l. M* • iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M* || **4** iurauit *add.* iuro *s.l. M* • personam *add.* animam *s.l. M* || **5** Et *add.* An *s.l. M* • persona *add.* homo *s.l. M* • erunt congregata *add.* congregabimus *s.l. M* || **6** Potens est *add.* Potentes sumus *s.l. M* • aequare eum terminum *add.* quod aequabimus digitos suos *s.l. M* || **7** persona ut castigetur *add.* homo peccare *s.l. M* • eo *add.* me *s.l. M* || **8** iudicii *add.* resurrectionis *s.l. M* || **9** aperietur *add.* obscurabitur latina (?) editione (?) *s.l. M* || **12** persona *add.* homo *s.l. M* • Tunc ubi erit fuga *add.* In illo die ubi est refugium *s.l. M* || **14** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • reuersio *add.* status *s.l. M* || **16** persona *add.* homo *s.l. M* • personam suam aspiciet *add.* semet habet prudentiam *s.l. M* || **17** et ismet excusabit se *add.* licet ponat excusationes suas *s.l. M* || **18** miserabitur *add.* moueas *s.l. M* • lingua sua *corr.* linguam suam *s.l. M* • dent rationem cum ea *add.* festineris de ea *s.l. M*

- ¹⁷ Et quod semper nos erit aequatio lectionis.
- 20 ¹⁸ Igitur quando legent ea, igitur sequetur scripturam suam.
- ¹⁹ Deinde super nos erit declaratio sua.
- ²⁰ Profecto immo amabitis uitam,
- ²¹ et relinquetis eam alterius saeculi.
- ²² Et facies in eo die aspicient
- 25 ²³ dominum suum aspersione.
- ²⁴ Et facies in eo die erunt tristes,
- ²⁵ putando quod faciens cum eis in praesentationem.
- ²⁶ Profecto applicabit praesentatio,
- ²⁷ et fuit dictum: “Quis demet cogitationem hanc et ubi erit fuga?”
- 30 ²⁸ Et cogitabat quod diuidet dimissione.
- ²⁹ Et complicant pedes pedibus,
- ³⁰ ad dominum tuum erit euentus.
- ³¹ Igitur non erit ueritas neque qui saluetur.
- ³² Verum qui mentitus est, recessit.
- 35 [M 586] ³³ Postea iuit ad familiam suam prouoluens se.
- ³⁴ Aequum est tibi et iustissimum!
- ³⁵ Deinde aequum est tibi et iustissimum!
- ³⁶ Et putat persona quod relinquetur illic?
- ³⁷ Et non fuisti gutta spermatis spermatizanti?
- 40 ³⁸ Deinde fuisti frustum, et fuisti creatus et aequatus.
- ³⁹ Et positi ex eo pares marem et faeminam.
- ⁴⁰ Et non est ille potens super resuscitare mortem?

19 aequatio lectionis *add.* recollectio sua et lectio sua *s.l. M* || **20** legent ea *add.* legemus eas *s.l. M* • sequetur scripturam *add.* sequere lectionem *s.l. M* || **22** uitam *add.* festinantem *s.l. M* || **23** eam alterius saeculi *add.* nouissimam *s.l. M* || **24** Et *add.* *signum crucis s.l. M* || **27** cum *add.* de *s.l. M* • in praesentationem *add.* ossa *s.l. M* || **28** Profecto *add.* Quando *s.l. M* • praesentatio *add.* gutturi *s.l. M* || **29** demet cogitationem hanc et ubi erit fuga *add.* ascendet *s.l. M* || **30** cogitabat *add.* putauit *s.l. M* • diuidet dimissione *add.* esset separatio *s.l. M* || **33** erit ueritas *add.* dedit eleemosynam *s.l. M* • qui saluetur *add.* orauit *s.l. M* || **38** Et *add.* An *s.l. M* • persona *add.* homo *s.l. M* • illic *add.* uane *s.l. M* || **39** Et non fuisti *add.* Nonne fuit *s.l. M*

<CAPVT LXXVI>

Caput de Homine, in Mecha, in eo unus et triginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Iam uenit super hominem hora temporis cuius nulla fuit memoria?
- 5 ² Nos creauimus hominem ex gutta mixta, et declarauimus, et posuimus ei auditum et uisum.
- ³ Et nos direximus eum ad uiam et si uult esse gratus aut si uult esse incredulus.
- ⁴ Et nos promisimus pro incredulis compedes, et catenas, et infernum.
- ⁵ Et quod boni bibent et erunt pleni potationibus pretiosis,
- ⁶ et fontes quos bibent in eis serui Dei et ubi ii uolent.
- 10 ⁷ Et timent promissionem, et timent diem quo erit malum suum extensum.
- ⁸ Et dabuntur eis manducare cibi super quod amor eorum orphano et captiuo.
- ⁹ “Et si uestrum dare comedere per faciem Dei, non uolumus ex uobis satisfactionem neque gratias.
- ^[10] Et nos timemus a domino nostro [M 587] diem tristitiae et poenae.”
- 15 ¹¹ Liberabit eos Deus ex malo illius diei, et offendet eos, et uidebit eos placidos.

1 uersus *add.* 86 in editione latina *in mg.* M || **3** Iam *add.* Cur *s.l.* M • hora temporis cuius nulla fuit memoria *add.* tempus ex saeculo non fuit res nominata *s.l.* M || **4** et declarauimus *add.* tentando eum *s.l.* M • et *add.* aut *s.l.* M • auditum *add.* audientem *s.l.* M || **5** uisum *add.* uidentem *s.l.* M || **6** et *add.* aut *s.l.* M • si uult esse *add.* signum crucis *s.l.* M || **7** promisimus *add.* praeparauimus *s.l.* M • compedes *add.* catenas *s.l.* M • catenas *add.* uincula *s.l.* M || **8** potationibus (?) M • et erunt pleni potationibus (?) pretiosis *add.* ex cyatho quo erit commixta camphora *s.l.* M || **9** et fontes quos *add.* fontem *s.l.* M • eis *add.* ea *s.l.* M • Dei et ubi ii uolent *add.* haurient eam hausione *s.l.* M || **10** timent promissionem *add.* complent uota *s.l.* M || **11** super quod amor *add.* propter amorem *s.l.* M || **12** Et si uestrum dare comedere per faciem *add.* Quippe nutricamus nos *s.l.* M || **13** satisfaciotnem *add.* remunerationem *s.l.* M • gratias *add.* laudem *s.l.* M || **14** tristitiae et poenae *add.* terribilem et fortem *s.l.* M || **15** offendet eos *add.* dedit eis *s.l.* M • et uidebit eos placidos *add.* pulchritudinem et gaudium *s.l.* M

DESCRIPTIO PARADISI

- ¹² Et satisfactio eorum, pro eo quod fuerunt patientes, paradisus et bona sors.
- ¹³ Ponentur in eo super lectos, non uidebunt in eo solem neque frigus.
- ¹⁴ Et humiliabunt super eos umbras suas, et seruient eis cum sufficientiis.
- 20 ¹⁵ Circumibunt super eos cum uasis argenteis et uasis quae erunt plena et plusquam plena,
¹⁶ ex argento, aestimata aestimatione.
- ¹⁷ Et dabunt bibere eis cum uasis quae erunt in eo perpetua.
- ¹⁸ Fons in eo qui uocabitur Zalzabila.
- 25 ¹⁹ Et circumibunt super eos angeli perpetui; et quando uidebis, putabis quod ii sunt margaritae pretiosae.
²⁰ Et quando uidebis, ibi uidebis gratias et domina magna.
- ²¹ Super eos uestes sericeis uiridibus et purpura. Et seruient eis cum cyathis argenteis, et dabunt bibere eis dominus suos potiones mundas.
- 30 ²² Et quod haec est uobis satisfactio pro quod laborastis uos grata.

ALCORANVS

- ²³ Et quod nos detulimus super te Alcoranum descensione.
- ²⁴ Igitur habe patientiam ad iudicium domini tui et non obedias ex eis peccatis neque in incredulitate.
- 35 ²⁵ Et inuoca nomen domini tui in matutino et in sero.
²⁶ Et quod in nocte humiliare ei et sanctifica eum nocte tota.
²⁷ Et quod ii amant breuitatem et relinquunt post eos diem periculosum.
²⁸ Nos creauimus eos et aperuimus captiuitatem eorum; et quando uolemus nos,

16 *add.* Descriptio Paradisi *in mg.* *M* || **17** satisfactio eorum *add.* remunerauit eos *s.l.* *M* • bona sors *add.* sericum *s.l.* *M* || **19** humiliabunt *add.* appropinquaesunt *s.l.* *M* • umbras suas *add.* umbrae suae *s.l.* *M* • seruient eis cum sufficientiis *add.* facile faciebant fructus *s.l.* *M* || **20** uasis *add.* poculis *s.l.* *M* || **22** aestimata aestimatione *add.* ordinauerunt ea ordinatione *s.l.* *M* || **23** eis *add.* in eo *s.l.* *M* • eo perpetua *add.* mixto Zinzibere *s.l.* *M* || **24** Zalzabila *add.* id est, nectar *s.l.* *M* || **25** angeli *add.* pueri *s.l.* *M* || **26** pretiosae *add.* dispersae *s.l.* *M* || **27** gratias *add.* laetitiam *s.l.* *M* • domina magna *add.* regnum magnum *s.l.* *M* || **28** uestes *add.* indutos *s.l.* *M* || **29** seruient eis cum cyathis argenteis *add.* ornabuntur armillae ex argento *s.l.* *M* • dabunt *corr.* dabit *s.l.* *M* || **30** pro quod laborastis uos grata *add.* actus uester gratus *s.l.* *M* || **31** *add.* Alcoranus (?) *in mg.* *M* || **33** ad iudicium *add.* pro iudicio *s.l.* *M* • eis peccatis *add.* illis peccatori *s.l.* *M* || **34** incredulitate *add.* incredulo *s.l.* *M* || **36** quod *add.* signum crucis *s.l.* *M* • humiliare *add.* prosterna *s.l.* *M* • tota *add.* longa *s.l.* *M* || **37** breuitatem *add.* festinantem *s.l.* *M* • periculosum *add.* grauem *s.l.* *M* || **38** aperuimus captiuitatem eorum *add.* roborauimus fortitudinem suam *s.l.* *M*

mutabimus figuras eorum mutatione.

40 ²⁹ Et quod haec est admonitio; igitur qui uolet, accipiat eam ad dominum suum uiam.

³⁰ Et non erit nisi quod uolet Deus; et quod Deus est sapiens, sciens.

³¹ Et ponet quem uolet in misericordia sua, et iniuriatoribus promisit eis poenam crudelem.

39 mutabimus figuras eorum mutatione *add.* permutabimus eos cum similibus suis *s.l.* *M* ||
40 accipiat *add.* accipere *s.l.* et *add.* in *mg.* sed non *leg.* *M* || **42** erit *add.* uoletis *s.l.* *M* • et
quod *add.* quare *s.l.* *M* || **43** Et *add.* signum crucis *s.l.* *M* • promisit *add.* praeparauit pro *s.l.*
M

[M 588] <CAPVT LXXVII>

Caput de Missis, in Mecha, in eo quinquaginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et per uentos currentes!
- ² Et per uentos currentes!
- 5 ³ Et per extensiones quibus extenduntur,
⁴ et diuisionem qua diuiduntur,
⁵ et per angelos inuocantes.
⁶ Promissio et excusatio;
⁷ et quod est promissum et executum.
- 10 ⁸ Et per stellas quando cadent,
⁹ et quando caelum terebrabitur,
¹⁰ et quando montes terentur,
¹¹ pro die quo terminabantur quando nuntii uenient.
¹² O diem terribilem!
- 15 ¹³ Pro die diuisionis.
¹⁴ Iam uenit tibi quod est dies diuisionis?
¹⁵ Igitur uah in illo die pro mendacibus!
¹⁶ Et non destruximus primos?
¹⁷ Deinde insecuti sumus postremos.
- 20 ¹⁸ Et sic faciemus cum peccatoribus.

1 Missis *add.* Ventis *s.l.* *M* || **3** uentos currentes *add.* missos honeste *s.l.* *M* || **4** per uentos currentes *add.* terribiles terribilitatem *s.l.* *et* Deus iurat per daemones *in mg.* *M* || **5** extensiones quibus extenduntur *add.* dentes extensionem *s.l.* *M* || **7** angelos inuocantes *add.* positores admonitionem *s.l.* *M* || **9** et quod est promissum *add.* aut admonitio *s.l.* *M* • executum *add.* promittimini uenturum est *s.l.* *M* || **10** Et per stellas quando cadent *add.* Quando stellae obscurantur *s.l.* *M* || **11** terebrabitur *add.* scindetur *s.l.* *M* || **13** uenient *add.* congregabuntur *s.l.* *M* || **14** O diem terribilem *add.* Pro die quo terminabantur *s.l.* *M* || **16** Iam uenit tibi *add.* Et qui fecit scire te *s.l.* *M*

- 19 Vah tunc pro mendacibus!
- 20 Et non creauis uos ex aqua putrida?
- 21 Et posuimus eam in loco elato
- 22 usque ad tempus cognitum.
- 25 23 Et iudicauimus nos glorioso iudicio.
- 24 Vah tunc pro mendacibus!
- 25 Et non posuimus terram aequam
- 26 pro uiuere et mori?
- 27 Et posuimus in ea montes et arboreta, et damus bibere aquam dulcem.
- 30 28 Vah tunc pro mendacibus!
- 29 Ite ad quod uos cum eo mentiti estis.
- VMBRA INFERNI TRIPARTITA
- 30 Ite ad umbram quia tres adorastis.
- 31 Non euadetis neque poterit ex calore.
- 35 32 Is erit ocior bombardam,
- 33 quam facit ire sulphur.
- 34 Igitur uah tunc pro mendacibus!
- 35 Hic est dies quo non loquentur,
- 36 et non dabitur licentia eis neque excusabuntur.
- 40 [M 589]³⁷ Vah tunc pro mendacibus!
- 38 Hic est dies diuisionis, congregationes uestrae et priorum.
- 39 Si erit uobis dolus quo decepistis.
- 40 Vah tunc pro mendacibus!

21 tunc *add.* in illo die *s.l. M* || **22** Et non *add.* Nonne *s.l. M* • putrida *add.* spreta *s.l. M* || **23** elato *add.* firmo *s.l. M* || **24** tempus cognitum *add.* quantitatem cognitam *s.l. M* || **25** iudicauimus nos glorioso iudicio *add.* ordinauimus et sumus bene potentes *s.l. M* || **29** et arboreta *add.* altos *s.l. M* || **31** uos cum *add.* fuistis de *s.l. M* • mentiti estis *add.* negantes *s.l. M* || **32** *add.* Vmbra inferni tripartita *in mg. M* || **33** quia tres adorastis *add.* triangulare *s.l. M* || **34** Non euadetis *add.* Neque umbrosam *s.l. M* || **35** is erit ocior bombardam *add.* Iacet cum radiis sicut aedificia *s.l. M* || **36** quam facit ire sulphur *add.* tamquam ii cameli crocei *s.l. M* || **41** congregationes uestrae *add.* congregabimus uos *s.l. M* • priorum *add.* priores *s.l. M* || **42** dolus quo decepistis *add.* deceptio, igitur decipite me *s.l. M*

- ⁴¹ Et quod iusti erunt in umbris et fontibus,
45 ⁴² et habebunt ex quo desiderarunt.
⁴³ Manducate et bibite gaudentes pro eo quod uos operati estis.
⁴⁴ Et nos sic damus satisfactionem bonis.
⁴⁵ Vah tunc pro mendacibus!
⁴⁶ Manducate et gaudete parum quod uos estis peccatores.
50 ⁴⁷ Vah tunc mendacibus!
⁴⁸ Quando fuit dictum eis: “Humiliamini!” Et non humiliati sunt.
⁴⁹ Vah tunc pro mendacibus!
⁵⁰ Igitur cum qua historia post eam credent?

44 Et quod iusti *add.* timentes *s.l. M* || **45** habebunt *add.* fructus *s.l. M* || **46** gaudentes *add.* laetantur *s.l. M* || **47** damus satisfactionem bonis *add.* remunerabimus benefactores *s.l. M* || **49** quod *add.* quare *s.l. M* || **51** Humiliamini *add.* Incline *s.l. M* • humiliati sunt *add.* inclinati estis *s.l. M* || **53** cum qua *add.* in qua *s.l. M* • eam *add.* hunc *s.l. M*

<CAPVT LXXVIII>

Caput de Reuelatione, in Mecha, in eo quadriginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Igitur quod ii interrogant?
² De reuelatione magna,
5 ³ illa quod fuit in ea differentes.
⁴ Profecto scient eam.
⁵ Postea profecto etiam scient.
⁶ Et posuimus terram aequam,
⁷ et montes altos.
10 ⁸ Et creauimus uos pares.
⁹ Et posuimus somnum uobis quietem,
¹⁰ et posuimus noctem pro dormire,
¹¹ et posuimus diem pro laborare.
¹² Et operati sumus super uos septem tegmina.
15 ¹³ Et posuimus lampadem candelam splendentem.
¹⁴ Et detulimur ex caelo aquam gelidam,
¹⁵ ut educatis cum ea grana, et herbas,
¹⁶ et hortos formosos.

1 Reuelatione *add.* Nouo *s.l. M* • uersus *add.* in alio dicebantur esse 46 *in mg. M* || **3** Igitur quod ii *add.* De quo *s.l. M* || **4** De reuelatione magna *add.* Pro nouo magno *s.l. M* || **5** illa *corr.* illo *s.l. M* || **6** eam *add.* id *s.l. M* || **8** Et posuimus *add.* Nonne posuit *s.l. M* • aequam *add.* quietam *s.l. M* || **9** altos *add.* stupidos *s.l. M* || **11** quietem *add.* quietum *s.l. M* || **12** pro dormire *add.* cooperientem *s.l. M* || **13** laborare *add.* uita *s.l. M* || **14** operati sumus *add.* aedificauimus *s.l. M* • tegmina *add.* fortes *s.l. M* || **15** candelam splendentem *add.* lampadem illustrem *s.l. M* || **18** formosos *add.* densos *s.l. M*

- ¹⁷ Quod dies diuisionis habet signationem.
- 20 [M 590] ¹⁸ In die quo flabunt in cornu et uenient in cateruas,
¹⁹ et aperietur caelum, et erit in portas,
²⁰ et terentur montes, et erunt minuti.
²¹ Et infernus praeparabitur
²² pro blasphemantibus ut receptet,
25 ²³ ubi stabunt in eo annos.
²⁴ Non gustabunt in eo frigus neque potiones,
²⁵ nisi potiones terribiles,
²⁶ satisfactio pro quod fecerunt.
²⁷ Quia ii non habuerunt spem in ratione,
30 ²⁸ et mentiti sunt cum miraculis nostris mendacio.
²⁹ Et omnis res est exaltata in libro.
³⁰ Igitur gustate et non augebit uobis nisi poenam.
- PARADISVS
- ³¹ Et quod iusti sunt salui.
- 35 ³² Et uites, et uuae,
³³ et fructis alii,
³⁴ et uasa delicata.
³⁵ Non audierunt in eo falsitatem neque mendacium.
³⁶ Satisfactio domini tui et donum numeratum.
- 40 ³⁷ Dominus caelorum, et terrae, et quod est inter eos; qui non dominatur ex eo

19 dies *add.* in die *s.l.* *M* • habet signationem *add.* erit terminus *s.l.* *M* || **20** flabunt *add.* flabitur *s.l.* *M* • uenient *add.* uenietis *s.l.* *M* || **21** portas *add.* porta *s.l.* *M* || **22** terentur *add.* ducentur *s.l.* *M* • minuti *add.* nebulae *s.l.* *M* || **23** praeparabitur *add.* depositus erit *s.l.* *M* || **24** blasphemantibus ut receptet *add.* superbis reuersio *s.l.* *M* || **25** ubi stabunt *add.* firmando *s.l.* *M* || **27** potiones *add.* calidum *s.l.* *M* • terribiles *add.* *dubium s.l.* *M* || **28** pro quod fecerunt *add.* conueniens *s.l.* *M* || **29** habuerunt spem in ratione *add.* sperabunt computum *s.l.* *M* || **30** cum *add.* in *s.l.* *M* || **31** est exaltata *add.* numerauimus eam *s.l.* *M* || **32** augebit *corr.* augebimus *s.l.* *M* || **33** *add.* *Paradisus in mg.* *M* || **34** iusti sunt salui *add.* pro iustis erit lucrum *s.l.* *M* || **35** Et uites *add.* horti *s.l.* *M* || **36** alii *add.* similes *s.l.* *M* || **37** delicata *add.* *dubium s.l.* *M* || **40** qui *add.* *signum crucis s.l.* *M*

aliquid.

³⁸ In die quo surget spiritus et angeli ordinatim non loquentur nisi cui dedit licentiam pius. Et dixit bene.

³⁹ Ille est Deus ueritatis. Qui uolet accipere apud dominum suum locum.

45 ⁴⁰ Et nos admonemus eis cum poena proxima,

^{41/-} in die quo aspiciet homo quod anticipauerunt per manus suas et dicet incredulus: “O uah mihi! Fuissem terra!”

<CAPVT LXXIX>

Caput de Planetis, in Mecha, quinque et quadraginta uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et per stellas orientes et occidentes!
- ² Et per planetas praeceptes!
- 5 ³ Et per nubes extensas!
- ⁴ Et per aquas deiectas!
- ⁵ Et per ordines faciles!
- ⁶ In die quo congregabuntur congregatione,
- ⁸ corda tunc erunt angustata,
- 10 ⁹ et uisus eorum erunt humiliati.
- ¹⁰ Et dicent: “Vbi erit profectio nostra et latitatio,
[M 591] ¹¹ et cum erimus nos ossa trita?”
- ¹² Dixerunt: “Hoc est quod fuit dictum, ita determinatum.”
- ¹³ Igitur id est congregatio una.
- 15 ¹⁴ Igitur ecce eos in iudicio finali!
- ¹⁵ Et si sciuisti historiam Moysi?

1 Planetis *add.* Trahentibus *s.l. M* • uersus *add.* in meo non dicebat esse nisi 40 *in mg. M* || **3** orientes et occidentes *add.* trahentes per submersionem *s.l. M* || **4** planetas praeceptes *add.* solutae solutione *s.l. M* || **5** nubes extensas *add.* natantes natationem *s.l. M* || **6** aquas deiectas *add.* anticipantes *s.l. M* || **7** ordines faciles *add.* gubernantes facta *s.l. M* || **8** congregabuntur congregatione *add.* spauentabit spauentans *s.l. M* || **9** angustata *add.* timentia *s.l. M* || **10** et *add.* *signum crucis s.l. M* || **11** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • Vbi erit profectio nostra et latitatio *add.* An sumus reuersi in foueas *s.l. M* || **13** quod fuit dictum, ita determinatum *add.* ergo reuersio perdens *s.l. M* || **14** Igitur id *add.* Quippe *s.l. M* • congregatio *add.* reprehensio *s.l. M* || **15** iudicio finali *add.* uigilante *s.l. M* || **16** Et si sciuisti historiam *add.* Cur uenit tibi historia *s.l. M*

- 16 Quando uocauit eum dominus suus in flumine sancto Synai.
 17 Ecce gentes Pharaonis quod ii sunt superbi.
 18 Et dic: “Erit tibi ut munderis?
 20 19 Et dirigam te ad creatorem tuum, et eris timens.”
 20 Et demonstraui ei miraculum maius,
 21 et mentitus est et non obediit.
 22 Deinde reuersus est et discessit.
 23 Et congregauit, et uocauit, et dixit:
 25 24 “Ego non sum dominus uester altus.”
 25 Igitur castigauit eum Deus castigatione alterius saeculi et istius.
 26 Et in hoc est exemplum pro quo timent.
 27 Et uos estis fortiores in creatione quam caelum quando feci id
 28 cum omni altitudine sua et aequaui?
 30 29 Et eduxit diem suum.
 30 Et terram post id aptaui;
 31 et eduxi ex ea aquas suas et nemora sua,
 32 et montes exaltaui,
 33 bona pro uobis et pro pecoribus uestris.
 35 34 Et ferimus complementum maius,
 35 in die quo recordabitur persona de quod fecit,
 36 pro quod in inferno uidebit,

17 Synai *add.* Tuha *s.l.* *M* || 18 Ecce gentes Pharaonis quod ii sunt superbi *add.* Ite ad Pharaonem quia superbiit *s.l.* *M* || 19 Erit *add.* An *s.l.* *M* || 20 dirigam *add.* dirigerem *s.l.* *M* • eris timens *add.* timearis *s.l.* *M* || 23 et discessit *add.* ambulando *s.l.* *M* || 25 non *add.* *signum crucis s.l.* *M* || 26 castigauit *add.* accepit *s.l.* *M* • castigatione alterius saeculi *add.* cum poena nouissimi *s.l.* *M* • istius *add.* praemio *s.l.* *M* || 27 exemplum *add.* admiratio *s.l.* *M* || 28 Et *add.* An *s.l.* *M* • quam *add.* aut *s.l.* *M* • feci *add.* aedificauit *s.l.* *et* in alio codice *Ar. non leg. in mg.* *M* || 29 cum omni altitudine sua *add.* exaltaui super omnia *s.l.* *M* || 30 eduxit diem suum *add.* obscurauit noctem suam *s.l.* *M* || 32 nemora *add.* herbas *s.l.* *M* || 33 exaltaui *add.* firmauit eos *s.l.* *M* || 34 pecoribus *add.* bestiis *s.l.* *M* || 35 Et ferimus complementum *add.* Quando uenit infortunium *s.l.* *M* || 36 persona de quod fecit *add.* homo quod acquisiuit *s.l.* *et* in alio *Ar. non leg.* *et* id male *in mg.* *M* || 37 pro quod in inferno *add.* *et* parabitur infernus cui *s.l.* *M*

³⁷ et qui blasphemauit,

³⁸ et secutus est uitam mundi,

40 ³⁹ igitur infernus est hospitium eis.

⁴⁰ Et qui timet, et magnificat dominum suum, et prohibet sibi gaudia,

⁴¹ igitur paradisu est hospitium eius.

⁴² Interrogabunt te pro hora quando mittetur aduentus eius;

⁴³ quo tu admonebis cum eo.

45 ⁴⁴ Quod creator tuus feret eam,

⁴⁵ quod tu non es nisi admonitor pro qui timet eam.

⁴⁶ Et quod ii in eo die quo uidebunt eam, non quieuerit nisi gerit in uita aut in claritate eius.

38 blasphemauit *add.* superbiit *s.l. M* || **39** secutus est *add.* elegit *s.l. M* || **40** eis *add.* *signum crucis s.l. M* || **41** et magnificat dominum suum *add.* statum domini sui *s.l. M* • sibi gaudia *add.* animae uoluptatem *s.l. M* || **42** eius *add.* *signum crucis s.l. M* || **43** mittetur *add.* erit *s.l. M* || **44** quo tu admonebis cum eo *add.* Es tu circa memoriam eius *s.l. M* || **45** Quod creator tuus feret eam *add.* Et dominus tuus erit terminus eius *s.l. M* || **46** quod tu non es nisi *add.* Profecto tu es *s.l. M* || **47** Et quod ii in eo *add.* Illi sunt in *s.l. M* • non quieuerit nisi gerit *add.* tamquam qui non remanserunt nisi sero *s.l. M* || **48** in claritate eius *add.* mane *s.l. M*

<CAPVT LXXX>

Caput de Ira, in Mecha, in eo 42 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et facit malam faciem et recessit,
² cum uenit ei caecus.
5 ³ Et nesciebat is [*M* 592] quod is ueniret mundare se,
⁴ aut admonitio debet prodesse ei et recordatio.
⁵ Et deberet prodesse ei,
⁶ et tu cum ueritate.
⁷ Et non est super te nisi mundum.
10 ⁸ Quoad qui uenit ad te, igitur recipe eum
⁹ eo existente timente.
¹⁰ Et tu sis pro eo applicans.
¹¹ Profecto ea est admonitio,
¹² pro qui uolet amoneri,
15 ¹³ in libro honorato,

1 Ira *add.* Caeco *s.l. M •* uersus *add.* in alio codice titulus erat *Ar. non leg.* et et expositum erat: “De ira”, et correctum erat: “De caeco”, et dicebantur esse tantum 40 uersus. Vide uersum 1 pro utroque titulo *in mg. M || 5* nesciebat is *add.* qui fecit scire te *s.l. M •* quod is ueniret mundare se *add.* forsitan erit dinus *s.l. et* repraehenditur quod neglexit interim captabat gratiam potentium *in mg. M || 6* admonitio debet prodesse *add.* admonebitur et proderit *s.l. M •* et *add. signum crucis s.l. M •* recordatio *add.* admonitio *s.l. M || 7* Et deberet prodesse ei *add.* Iterum qui diues est *s.l. M || 8* et tu cum ueritate *add.* tu autem ei moues *s.l. M || 9* non est super te nisi mundum *add.* quid est tibi quid non mundat *s.l. M || 10* Quoad qui *add.* Et quid *s.l. M •* ad te, igitur recipe eum *add.* tibi caminando *s.l. M || 11* eo existente timente *add.* timendo *s.l. M || 12* Et tu sis pro eo applicans *add.* Tu autem ab illo resides *s.l. M || 14* pro *add.* et *s.l. M •* amoneri *add.* recordari de eo *s.l. M || 15* libro honorato *add.* libris honoratis *s.l. M*

- ¹⁴ exaltato et mundo,
¹⁵ in manibus mulionum
^{-/16} honoratorum et reuerentium.
^{16/17} Et est maledictus homo quantum incredulus!
20 ^{17/18} Non uidet ex qua est creatus is?
^{18/19} Ex gutta fuit creatus is,
^{19/-} et ordinauimus ei,
²⁰ deinde uiam ut esset directus,
²¹ deinde interficimus eum, et suscitabimus eum, deinde fuit sepultus,
25 ²² et suscitabit eum.
²³ Profecto cum recipiet quod praecepit ei.
²⁴ Et aspicit homo nutrimentum suum.
²⁵ Et quod nos extendimus aquam extensione,
²⁶ deinde fregimus nos terram,
30 ²⁷ et facimus nos in ea grana,
²⁸ et uuas, et fructus,
²⁹ et oliuas, et palmas,
³⁰ et ducimus ad profectionem,
³¹ et fructus diuersos,
35 ³² bonos pro uobis et pecoribus uestris.
³³ Igitur quando ueniet id,
³⁴ in die quo luget homo ex fratre suo,
³⁵ et ex matre sua, et patre suo,
³⁶ et consorte sua, et filiis suis,

16 exaltato et mundo *add.* exaltatis et mundis *s.l. M* || **17** mulionum *add.* iussorum *s.l. M* ||
18 reuerentium *add.* iustorum *s.l. M* || **19** Et est maledictus *add.* Occidatur *s.l. M* || **20** ex
add. de *s.l. M* • est creatus is *add.* re creauit eum *s.l. et in alio Ar. non leg. et male in mg. M*
|| **21** fuit creatus is *add.* creauit eum *s.l. M* || **22** et ordinauimus ei *add.* fecit potentem eum
s.l. M || **23** ut esset directus *add.* demonstrante *s.l. M* || **24** interficimus eum *add.* morificet
s.l. M • suscitabimus *add.* sepeliuit *s.l. M* • fuit sepultus *add.* cum uolet *s.l. M* || **25** et *add.* re
s.l. et signum crucis in mg. M || **26** cum recipiet *add.* quod non compleuit *s.l. M* || **27** aspicit
add. aspiciet *s.l. M* • nutrimentum *add.* ad cibum *s.l. M* || **31** fructus *add.* stramen *s.l. M* || **33**
ducimus ad profectionem *add.* hortos pulchros *s.l. M* || **34** diuersos *add.* et semina *s.l. M* ||
36 id (?) *M*

- 40 ³⁷ unusquisque ex eis in die eo erit cogitans in facto suo.
³⁸ Facies in die eo erunt flauae,
³⁹ ridentes annuntiatae.
⁴⁰ Et facies in die eo super eas maestitia,
⁴¹ incorriuatio et dolentes;
45 ⁴² ii sunt increduli peccatores.

40 erit cogitans in facto suo *add.* habet rem occupantem eum *s.l. M* || **41** flauae *add.* gaudentes *s.l. M* || **43** maestitia *add.* puluis *s.l. M* || **44** incorriuatio et dolentes *add.* cooperiet eas fumus *s.l. M* || **45** increduli peccatores *add.* negantes iniusti *s.l. M*

<CAPVT LXXXI>

Caput de Tenebris, in Mecha, in eo 29 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et per solem quando obscurabitur!
² Et per stellas quando cadent!
5 ³ Et per montes quando mutabuntur!
⁴ Et per nubes quando conferentur!
[M 593] ⁵ Et per pisces quando frangentur!
⁶ Et per maria quando desiccabitur!
⁷ Et per homines quando congregabuntur!
10 ⁸ Et per negocia quando petentur
⁹ cum peccatis quae anticipauerint!
¹⁰ Et per libros quando extendentur!
¹² Et per infernum quando fortificabitur!
¹³ Et per paradisum quando propinquabit!
15 ¹⁴ Sciet homo quod praesentauerit.
¹⁵ Ego iuro per stellas

1 Tenebris *add.* Plicatione *s.l. M* || **3** Et per solem quando obscurabitur *add.* Quando sol plicabitur *s.l. M* || **4** per stellas quando cadent *add.* quando stellae obserabuntur *s.l. M* || **5** per *add.* quando *s.l. M* • quando mutabuntur *add.* ducebuntur *s.l. M* || **6** per nubes quando conferentur *add.* quando pugnantur departurient (?) *s.l. M* || **7** per pisces quando frangentur *add.* quando ferae congregabuntur *s.l. M* || **8** per *add.* quando *s.l. M* • quando *s.l. M* • desiccabitur *corr.* desiccabuntur *s.l. M* || **9** per homines quando congregabuntur *add.* quando personae duplicabuntur *s.l. M* || **10** per negocia quando petentur *add.* quando interfecta interrogabuntur *s.l. M* || **11** cum peccatis quae anticipauerint *add.* propter quae peccata sunt interfecta *s.l. M* || **12** per libros quando *add.* quando libri *s.l. M* || **13** per infernum quando fortificabitur *add.* quando infernus calefacietur *s.l. M* || **14** propinquabit] p<rop>in<qu>abit *M* • per paradisum quando propinquabit *add.* quando paradisus p<prop>in<qu>abitur *s.l. M* || **15** homo *add.* persona *s.l. M*

- ¹⁶ centum!
- ¹⁷ Et per noctem cum obscuratur!
- ¹⁸ Et per auroram quando illucet!
- 20 ¹⁹ Id est dictum pro nuntio honorato
- ²⁰ et potente sedis throni gloriosi.
- ²¹ Dabitur deinde securitas.
- ²² et non erit socius noster daemniacus.
- ²³ Immo declarauit cum partibus manifestis.
- 25 ²⁴ Et non est is super secretum absconditur,
- ²⁵ Et non est is cum uerbo diaboli lapidatus.
- ²⁶ Igitur non sunt dubia uestra.
- ²⁷ Quod non est nisi admonitio pro nationibus.
- ²⁸ Qui uolet ex uobis esse iustus,
- 30 ²⁹ et non sunt iusti nisi quem uult Deus, dominus nationum.

17 centum *add.* erraticas, innocentes *s.l. M* || **19** illucet *add.* flabit *s.l. M* || **20** nuntio honorato *add.* nuntii honorati *s.l. M* || **21** et potente *add.* socii fortitudinis apud dominum *s.l. M* || **22** Dabitur deinde securitas *add.* obedite ibi et fidelis *s.l. M* || **24** Immo declarauit cum partibus manifestis *add.* Etiam uidit eum in caelo clara *s.l. M* || **25** absconditur *add.* auarus *s.l. M* || **26** cum uerbo *add.* dictum *s.l. M* • lapidatus *corr.* lapidati *s.l. M* || **27** Igitur non sunt dubia uestra *add.* Vbi ibitis *s.l. M* || **30** sunt iusti *add.* uelitis *s.l. M* • quem *add.* quando *s.l. M*

<CAPVT LXXXII>

Caput de Finditione, in Mecha, in eo 19 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et cum caelum findetur,
² et quando stellae cadent,
5 ³ et quando mare exsiccabitur,
⁴ et quando sepulchra resuscitabitur,
⁵ sciet homo quod anticipauerit aut prorogauerit.
⁶ O homo! Quod decepit te cum domino honorato,
⁷ illo qui creauit te, aequauit te et direxit te,
10 ⁸ in figura quam uoluit uestiuit te?
⁹ Profecto mentiti estis cum iudicio.
¹⁰ Et super uos sunt custodes
¹¹ honorati, scriptores,
¹² qui sciunt quod facitis.
15 [M 594] ¹³ Et quod boni erunt in gloria,
¹⁴ et quod peccatores erunt in inferno,
¹⁵ ponent eos in die iudicii,
¹⁶ et non erunt ii absentes.
¹⁷ Iam fecit scire te quod est dies iudicii.

1 Finditione *add.* Hiato *s.l. M* || **3** findetur *add.* hiascit *s.l. M* || **4** cadent *add.* trahentur *s.l. M* || **8** cum *add.* in *s.l. M* || **10** uestiuit *add.* composuit *s.l. M* || **11** cum *add.* in *s.l. M* || **15** gloria *add.* laetitia *s.l. M* || **16** peccatores *add.* iniusti *s.l. M* || **17** ponent eos *add.* adoriuntur *s.l. M* || **18** ii *add.* de eo *s.l. M* || **19** fecit scire te *add.* uenit tibi *s.l. M*

20 ¹⁸ Deinde qui fecit scire te quod est dies iudicii?

¹⁹ Dies in quo non habebit potentiam persona pro persona in aliquo et praeceptum tunc est Dei.

20 qui fecit scire te *add.* iam uenit tibi *s.l. M* || **21** habebit potentiam *add.* dominatur *s.l. M* •
in aliquo *add.* alicui rei *s.l. M* || **22** tunc *add.* in illo die *s.l. M*

<CAPVT LXXXIII>

Caput de Deceptoribus, in Mecha, in eo 36 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Vah deceptoribus,
² illis quando mentiuntur super homines, et debent complere,
5 ³ et quando uolunt metiri eis aut ponderare eis, et sunt auari.
⁴ Et putant ii quod ii non resuscitabunt
⁵ pro die magno,
⁶ in die quo surgent homines pro domino nationum?
⁷ Profecto liber peccatorum est praesentatus.
10 ⁸ Iam scis quid est praesentatio?
⁹ Liber manifestus.
¹⁰ Et uah tunc pro mendacibus,
¹¹ illi qui mentiti sunt cum die iudicii.
¹² Et non mentiuntur cum eo nisi omnis transgrediens peccator.
15 ¹³ Et quando fuerunt lecta super eum miracula nostra, dixit: “Sunt uersus ex prioribus.”
¹⁴ Profecto uidebunt super corda eorum quod ii fecerunt.
¹⁵ Profecto ii erunt creatoris sui in die illo remoti.
¹⁶ Deinde ii deicientur in infernum.

4 super homines, et debent complere *add.* ex hominibus multiplicabuntur *s.l. M* || **5** uolunt metiri *add.* mensurarunt *s.l. M* • et sunt auari *add.* diminuent *s.l. M* || **6** Et *add.* Nonne *s.l. M* • non resuscitabunt *add.* erunt resuscitandi *s.l. M* || **9** praesentatus *add.* *dubium s.l. M* || **10** Iam scis quid est *add.* Quis facit scire te quod est *s.l. M* • praesentatio *add.* *dubium s.l. M* || **11** manifestus *add.* descriptus *s.l. M* || **13** cum *add.* in *s.l. M* || **14** cum *add.* in *s.l. M* || **16** uersus ex prioribus *add.* historiae priorum *s.l. M* || **17** uidebunt *add.* dominatur *s.l. M* • fecerunt *add.* acquisierunt *s.l. M* || **18** creatoris sui *add.* a domino suo *s.l. M*

- 20 ¹⁷ Deinde fuit dictum: “Hic est ille quod uos cum eo mentiti estis.”
¹⁸ Profecto quod liber bonorum erunt in altis.
¹⁹ Et iam scis tu quod sunt alta?
²⁰ Liber manifestus,
²¹ qui facit testimonium propinquis.
- 25 ²² Et quod boni erunt in gloria,
²³ super lectos respiciendo me.
²⁴ Cognosces in faciebus suis gaudium gloriae.
[M 595] ²⁵ Bibent ii ex fonte Scachir Macham,
²⁶ uinum eius est mixtum, et in hoc gaudebunt gaudentes.
- 30 ²⁷ Dabunt eis ex Taznimin,
²⁸ fonte quod bibent in eo proximi.
²⁹ Et illi qui sunt peccatores sunt de illis qui credunt derisores.
³⁰ Et quando transerunt apud eos, sunt blasphemantes.
³¹ Et quando uertuntur ad familias suas, uertuntur placidi.
- 35 ³² Et quando uidebunt eos, dicent: “Ii sunt qui errauerunt.”
³³ Et non misimus super eos custodes.
³⁴ Igitur in die, illi qui crediderunt ex incredulis rident,
³⁵ super lectos aspiciendo.
³⁶ Igitur et scient increduli quod fuerunt factores.

20 quod uos cum eo *add.* in eo *s.l. M* || **21** bonorum erunt *add.* iustorum erit *s.l. M* || **22** Et iam scis tu quod sunt alta *add.* Quid fecit scire te qui est altus (?) *s.l. M* || **23** manifestus *add.* descriptus *s.l. M* || **24** qui facit testimonium propinquis *add.* uidebunt eum propinqui *s.l. M* • propinqui *add.* Liber iustorum et iniustorum *in mg. M* || **25** Et quod boni *add.* Certe iusti *s.l. M* • gloria *add.* laetitia *s.l. M* || **26** me *add.* *signum crucis s.l. M* || **27** gaudium gloriae *add.* pulchritudinem laetitiae *s.l. M* || **28** Bibent ii ex fonte Scachir Macham *add.* Dabuntur bibere ex potu sigillato *s.l. M* || **29** uinum *add.* sigillum *s.l. M* • mixtum *add.* muscum *s.l. M* • gaudebunt *add.* *dubium s.l. M* • gaudentes *add.* *dubium s.l. M* || **30** Dabunt eis ex *add.* Et mixtum eius est *s.l. M* || **32** sunt peccatores sunt de illis qui credunt derisores *add.* peccauerunt fuerunt derisores de illis qui crediderunt *s.l. M* || **33** blasphemantes *add.* deridentes *s.l. M* || **35** qui errauerunt *add.* errantes *s.l. M* || **36** misimus *add.* fuerunt missi *s.l. M* || **37** in die *add.* hodie *s.l. M* || **39** Igitur et scient *add.* Cur remunerauit eis (?) *s.l. M*

<CAPVT LXXXIV>

Caput de Diuisione, in Mecha, in eo 25 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et quando caelum frangetur,
² et audient creatorem suum auditione,
5 ³ Et quando terra extendetur,
⁴ et eiiciet quod erit in ea, et deuoratum,
⁵ et audiet dominum suum auditione.
⁶ Tu homo! Quod est quod anticipasti procurator tuo boni, igitur offendes eum.
⁷ Igitur cui dabitur ei liber suus per dextram suam,
10 ⁸ igitur etiam erit numeratus numero leui.
¹⁰ Et cui dabitur ei liber suus post humeros suos,
¹¹ igitur etiam uocatur triste,
¹² et eiicientur in infernum.
¹³ Et is erit in familia sua non laetus,
15 ¹⁴ Et is putabit quod non erit redimitus.
¹⁵ Profecto quod dominus suus fuit cum eo uidens.
¹⁶ Et iurauit per lucem,
[M 596] ¹⁷ et nox, et quod abscondit,
¹⁸ et luna cum est completa,

1 uersus *add.* in alio *Ar. non leg. in mg. M* || **3** Et *add. signum crucis s.l. M* || **4** audient creatorem suum auditione *add. obedient domino suo merite s.l. M* || **6** eiiciet *add. educet s.l. M • erit add. est s.l. M • deuoratum add. remanebit s.l. M* || **7** audiet *add. obediet s.l. M • auditione add. merite s.l. M* || **8** Tu *add. signum crucis s.l. M • Quod est quod anticipasti procurator tuo boni add. Tu es reuertens ad dominum tuum reuersione s.l. M* || **10** leui *add. in mg. sed non leg. M* || **12** triste *add. heu s.l. M* || **14** non laetus *add. gaudens s.l. M* || **16** cum *add. de s.l. M* || **17** iurauit per lucem *add. iuro per diluculum s.l. M*

- 20 ¹⁹ eritis prorogati de tempus in tempus.
- ²⁰ Igitur non sunt ii credentes,
- ²¹ et quando est lectum super eos Alcoranum, non humiliantur.
- ²² Profecto ii qui non crediderunt, sunt mendaces,
- ²³ et Deus est sciens cum quod abscondunt.
- 25 ²⁴ Igitur annuntia eos cum poena crudeli,
- ²⁵ praeter illos qui crediderunt et operati sunt sancte; ii habebunt praemium absque fine.

20 eritis prorogati *add.* Certe equitabitis *s.l. M* • tempus in tempus *add.* solarium per solarium *s.l. M* || **21** non sunt ii credentes *add.* quid est eis quod non credunt *s.l. M* || **26** operati sunt sancte *add.* fecerunt bona *s.l. M* || **27** ii habebunt praemium absque fine *add.* eis erit praemium improperatum *s.l. M*

<CAPVT LXXXV>

Caput de Planetis, in Mecha, in eo 22 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et per caelum quod habet planetas!

² Et per diem promissionis!

5 ³ Et manifestatio manifesta!

⁴ Sunt mortui socii foueae,

⁵ in igne ponentis,

⁶ et uidebis super eos truncos.

⁷ Et ii super id quod fecerint et credentes erunt testes.

10 ⁸ Et non scabuntur ex eis nisi qui crediderunt cum Deo glorioso, laudato;

⁹ illius qui tenet is regnum caelorum et terrae, et Deus est super omnem rem praesens.

¹⁰ Et illi sui diffamarunt credulos et credulas, non paenitebit eos; pro eis erit poena inferni et pro eis erit poena calens.

15 ¹¹ Et illi qui crediderunt operati sunt sancte pro eis erit paradus, fluunt sub eo fontes. Haec est saluatio maior.

¹² Et quod poena creatoris est fortis.

¹³ Et is est qui principiauit, et reddidit,

1 Planetis *add.* Signis *s.l. M* || **3** planetas *add.* signa *s.l. M* || **4** promissionis *corr.* promissum *s.l. M* || **5** manifestatio manifesta *add.* per testem et testificatum *s.l. M* || **6** Sunt mortui *add.* interfecti fuerunt *s.l. M* || **7** igne *add.* [accendentis] *M* • ponentis (?) *M* • in igne ponentis (?) *add.* ignis incendit *s.l. M* || **8** et uidebis *add.* quia sunt *s.l. M* • truncos *add.* sedentes *s.l. M* || **9** super id *add.* sunt super *s.l. M* • fecerint *add.* facient *s.l. M* • et *add.* signum crucis *s.l. M* • erunt *add.* signum crucis *s.l. M* || **10** scabuntur (?) *M* • scabuntur (?) *add.* commentati (?) sunt *s.l. M* • cum *add.* in *s.l. M* || **12** praesens *add.* testis *s.l. M* || **13** diffamarunt *add.* tentauerunt *s.l. M* || **14** calens *add.* urentis *s.l. M* || **15** operati sunt sancte *add.* et fecerunt bona *s.l. M* || **16** fontes *add.* flumina *s.l. M* || **17** poena *add.* castigatio *s.l. M*

- ¹⁴ et is est indulgens, pius,
20 [M 597] ¹⁵ throni laudati;
¹⁶ factor quod uult.
¹⁷ Iam uenit tibi historia cateruae
¹⁸ Pharaonis et Thamud?
¹⁹ Profecto ii qui non crediderunt sunt in mendaciis.
25 ²⁰ Et Deus post eos est comprehensor.
²¹ Certe is est Alcoranus laudatus,
²² in tabula custoditus.

19 pius *add.* charitator *s.l. M* || **22** Iam *add.* Cur *s.l. M* • cateruae *add.* exercituum *s.l. M* || **25** comprehensor *add.* circumitor *s.l. M* || **26** is *add.* id *s.l. M* • Alcoranus laudatus *corr.* Alcoranum laudatum *s.l. M*

<CAPVT LXXXVI>

Caput de Polo, in Mecha, in eo 17 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Per caelum et polum!

² Iam scis quid est polus?

5 ³ Stella mitens.

⁴ Omnis persona est super eam custodiens.

⁵ Igitur uide personam ex quo creata est.

⁶ Est creata ex aqua forti,

⁷ quae egreditur ex lateribus spermatizata.

10 ⁸ Et is est super reddere eum potens,

⁹ in die quo detegent secreta.

¹⁰ Igitur non est ei potentia neque defensor.

¹¹ Et per caelum quod ueniet!

¹² Et terram quae ueniet aequa!

15 ¹³ Et is est uerbum diuisum,

¹⁴ et non est id contemptus.

¹⁵ Et ii decipient deceptione,

¹⁶ et decipientur deceptione.

¹⁷ Igitur expectate incredulos, ego reliquam eos paucos.

4 Iam scis *add.* Et quid facit scire te *s.l. M* || **8** forti *add.* tepida *s.l. M* || **9** ex lateribus spermatizata *add.* inter lumbos et nates *s.l. M* || **13** quod ueniet *add.* rotundum *s.l. M* || **14** aequa *add.* sparta *s.l.* et uolebat dicere “spansa” *in mg. M* || **15** diuisum *add.* breue, utile *s.l. M* || **16** contemptus *add.* nugae *s.l. M* || **18** decipientur *add.* decipio *s.l. M* || **19** expectate incredulos *add.* tardate eos leuiter *s.l. M* • ego reliquam eos paucos *add.* deleuerat sine ulla correctione *s.l. M*

<CAPVT LXXXVII>

Caput de Altiori, in Mecha, in eo 19 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Sanctifica nomen Dei tui altioris,
² illius qui illius qui creauit et aequauit,
5 [M 598] ³ et illius qui ordenauit et direxit,
⁴ et illius qui eduxit herbas,
⁵ et posuit qui pascerentur in eis.
⁶ Et non reliquit aliquid neque oblitus est,
⁷ nisi quid uoluit Deus. Et is scit publicum et quod absconditur.
10 ⁸ Et dirigimus te ut benefaceres.
⁹ Et admone, et proderit admonitio.
¹⁰ Et admonebitur qui timebit.
¹¹ Et conuertetur laborans de illo,
¹² et ille eiicietur in igne maiori.
15 ¹³ Deinde non morietur in eo neque uiuet.
¹⁴ Bona sors pro eo qui mundabitur,
¹⁵ et inuocabit nomen domini sui, et faciet orationem.
¹⁶ Et non deuietis semitas uitae mundi,
¹⁷ et in aliud saeculum est melius et durabilis.
20 ¹⁸ Et haec est in libris prioribus,
¹⁹ libris Abrahae et Moysi.

⁷ qui pascerentur in eis *add.* eum frustum uiridem *s.l. M* || ⁸ non reliquit aliquid neque oblitus est *add.* legit tibi igitur ne obliuisceris *s.l. M* || ¹⁰ ut benefaceres *add.* ad facilitatem *s.l. M* || ¹¹ et *add.* si *s.l. M* || ¹³ illo (?) *M* || ¹⁴ et *add.* *signum crucis s.l. M* || ¹⁶ Bona sors pro *add.* Beatus est *s.l. M* || ¹⁷ faciet orationem *add.* orauit *s.l. M* || ¹⁸ deuietis (?) *M* • Et non demetis (?) semitas uitae *add.* Certe eligetis uitam *s.l. M* || ¹⁹ in aliud saeculum *add.* nouissimum *s.l. M* || ²⁰ prioribus *add.* Iterum citat scripta Abrahae *in mg. M*

<CAPVT LXXXVIII>

Caput de Iudicio, in Mecha, in eo 26 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Iam uenit tibi historia iudicii?

² Erunt facies tunc timentes,

5 ³ et obedientes.

⁴ Longi qui eiicientur in igne calente.

⁵ Bibent ex fonte pessimo.

⁶ Non erunt eis cibi nisi amari,

⁷ non satiabuntur neque dement eis famem.

10 PARADISI FELICITAS

⁸ Erunt facies tunc gloriosae.

⁹ Ferent eos ad contentationem,

¹⁰ in paradiso alto.

¹¹ Non audient in eo blasphemias.

15 ¹² In eo sunt fontes currentes,

¹³ in eo sunt gaudia laeta,

¹⁴ et uasa praeparata,

¹⁵ et ceruicalia quadrata,

1 Iudicio *add.* Cooperiente *s.l. M* || **3** Iam *add.* Cur *s.l. M* • iudicii *add.* cooperientes *s.l. M* || **4** tunc timentes *add.* in illo die humiliantes *s.l. M* || **5** obedientes *add.* laborantes, existentes *s.l. M* || **6** Longi (?) *M* • Longi (?) qui eiicientur *add.* proiectae *s.l. M* • calente *add.* calido *s.l. M* || **9** satiabuntur *add.* pinguet *s.l. M* || **10** *add.* Paradisi felicitas *in mg. M* || **11** gloriosae *add.* gaudentes *s.l. M* || **12** Ferent eos ad contentationem *add.* Pro facto suo contentabuntur *s.l. M* || **14** blasphemias *add.* uanitatem *s.l. M* || **15** sunt fontes currentes *add.* est fons currens *s.l. M* || **16** gaudia laeta *add.* lecti exaltati *s.l. M* || **18** quadrata *add.* ordinata *s.l. M*

¹⁶ et tapetia picturata.

20 ¹⁷ Et non uidetis [*M* 599] camelos quomodo fuerunt creati?

¹⁸ Et caelum quomodo fuit exaltatum?

¹⁹ Et montes quomodo fuerunt aptati?

²⁰ Et terra quodmodo fuit extensa?

²¹ Igitur admone quod tu es admonitor.

25 ²² Non est super eos disiunctio,

²³ nisi qui rebellant et non credidit.

²⁴ Igitur torquebit eum Deus poena maiori.

²⁵ Et quod uobis sumus ituri ad eum,

²⁶ deinde nos est ratio eius.

19 picturata *add.* extensa *s.l. M* || **20** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **23** extensa *add.* aequata *s.l. M* || **25** est *add.* es tu *s.l. M* • disiunctio *add.* custos et transtulit Robertus: “Tu non es coactor” et posuit glossam in margine *s.l. M* || **28** quod *add.* *signum crucis s.l. M* • sumus ituri ad eum *add.* erit reuersio eorum *s.l. M* || **29** ratio eius *add.* computum *s.l. M*

<CAPVT LXXXIX>

Caput de Aurora, Mecha, in eo 32 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Per auroram!

⁻² Et per noctes decem!

5 ^{2/3} Et per creationem unam!

^{3/4} Et per noctem cum descendit!

^{4/5} Si est in hoc iuramentum pro prudentibus?

^{5/6} Et non uides quomodo fecit dominus tuus cum Agd,

^{6/7} in urbe Aligmet, illa

10 ^{7/8} quod non fuit creata similis in urbibus,

^{8/9} et Thamud, et illi qui terebrauerunt scopulum cum flumine,

^{9/10} et Pharaon furcarum?

^{10/11} Et illi qui blasphemauerunt in uillis,

^{11/12} et multi qui in illis expenderunt.

15 ^{12/13} Et posuit super eos dominus tuus uerbera poenae.

^{13/14} Et quod dominus tuus est poenae.

^{14/15} Quoad hominem quando experitur eum dominus suus et facit gatiā ei,

1 uersus *add.* in alio codice *Ar. non leg. in mg. M* || **5** creationem unam *add.* parem et imparem *s.l. M* || **7** Si est in hoc iuramentum pro prudentibus *add.* Vtrum in hoc iuramento pro sapiente *s.l. M* || **8** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **9** in urbe Aligmet *add.* Ram quae habet columnas *s.l. M* || **10** quod non fuit creata *add.* cui non facta est *s.l. M* || **11** et *add.* *signum crucis s.l. M* • cum flumine *add.* in uallibus *s.l. M* || **12** furcarum *add.* stupidum (?) *s.l. M* || **13** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • blasphemauerunt *add.* superbierunt *s.l. M* • uillis *add.* urbibus *s.l. M* || **14** multi qui in illis expenderunt *add.* multiplicauerunt in eis destructionem *s.l. M* || **15** posuit *add.* infundit *s.l. M* • uerbera *add.* frustra *s.l. M* || **16** poenae *add.* aspector *s.l. M* || **17** Quoad hominem quando *add.* Et etiam quando homo *s.l. M* • facit gatiā ei *add.* honorauit eum et laetificauit *s.l. M*

^{15/-} igitur dicit: “Creator meus honorauit me.”

¹⁶ Et quando experitur eum, et iudicat super eum nutrimentum suum,

20 ^{17/-} igitur dicit: “Dominus meus percussit me.”

^{18/17} Profecto igitur non honorant orphanos,

^{19/18} et non sufficient super dare comedere pauperibus.

^{20/19} Et manducant auare manducatione eorum,

^{21/20} et amant bona amatione cordialiter.

25 [M 600] ^{22/21} Profecto quando tremet terra tremore tremoris,

^{23/22} et ueniet dominus tuus et angeli in ordines ordinati,

^{24/23} et ueniet tunc cum inferno; tunc recordabitur homo et dixi: “Mihi fuit admonitum.”

IN AVAROS

30 ^{25/24} Dicit: “Vah mihi! Anticipauit in uita mea.”

^{-/25} Et tunc non torquerer tormento eius aliquo.

²⁶ Et non premetur cum prestatione alii.

²⁷ O tu homo! Habuisti spem

²⁸ reuertere ad dominum tuum, eris contentus contentatione.

35 ²⁹ Igitur introite, ingrediantur serui mei,

³⁰ Et ingrediatur paradisum meum!

18 igitur dicit *add.* dicit *s.l. M* • Creator *add.* Dominus *s.l. M* || **19** iudicat super eum *add.* angustat pro eo *s.l. M* || **20** percussit *add.* spreuit *s.l. M* || **21** honorant *add.* honoratis *s.l. M* || **22** sufficient super dare comedere pauperibus *add.* incitatis ad cibum pauperes *s.l. M* || **23** manducant auare *add.* manducatis hereditatem *s.l. M* • eorum *add.* forti *s.l. M* || **24** amant *add.* amatis *s.l. M* • amatione cordialiter *add.* amore multo *s.l. M* || **27** ueniet tunc cum inferno *add.* afferetur in illo die infernus *s.l. M* || **28** dixi: “Mihi fuit admonitum.” *add.* Vbi erit eis recordatio *s.l. M* || **29** *add.* In Auaros *in mg. M* || **30** Vah mihi! Anticipauit *add.* Vtinam anticipauissem *s.l. M* || **31** tunc *add.* illo die *s.l. M* || **32** prestatione (?) *M* • alii (?) *M* • premetur cum prestatione (?) alii (?) *add.* ligabitur ligatione sua aliquis *s.l. M* || **33** tu homo! Habuisti spem *add.* anima segura *s.l. M* || **34** eris contentus contentatione *add.* contenta et contentata *s.l. M* || **35** introite, ingrediantur serui mei *add.* intra in seruos meos *s.l. M* || **36** ingrediatur *corr.* ingredere *s.l. M*

<CAPVT XC>

Caput de Vrbe, in Mecha, in eo 20 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et iurauit per hanc urbem.

² Et tu es habens licite hanc urbem.

5 ³ Et per patrem et per filium!

⁴ Iam creauimus hominem finitum.

⁵ Et putat quod non iudicabit super eum aliquis?

⁶ Et dicit: “Non ruent bona unquam.”

⁷ Et putat quod non uidebit eum aliquis?

10 ⁸ Et non posuimus ei duos oculos?

⁹ et linguam, et duo ora?

¹⁰ Et direximus eum ad duas uias?

¹¹ Et posuimus leuitatem.

¹² Iam uenit tibi quod est leuitas?

15 ¹³ Est redimere captiuum,

¹⁴ et dare manducare die cibos

¹⁵ orphanis, et infirmis,

3 Et iurauit *add.* iuro *s.l.* et Deus iurare per terram, et tamen supra iurauit per daemones, et non uult iurare per filium coequalem, in fine hortatur ad beneficentiam *in mg.* *M* || **4** habens licite hanc urbem *add.* stans in hac urbe *s.l.* *M* || **5** patrem et per filium *add.* genitorem et qui genitus *s.l.* *M* || **6** finitum *add.* in interiore *s.l.* *M* || **7** Et *add.* An *s.l.* *M* • iudicabit *add.* possit *s.l.* *M* || **8** Non ruent bona *add.* Consumaui bona paulatim *s.l.* *M* || **9** Et *add.* An *s.l.* *M* || **10** Et non *add.* Nonne *s.l.* *M* || **11** ora *add.* labia *s.l.* *M* || **12** uias *add.* manillas *s.l.* *M* || **13** posuimus leuitatem *add.* non offendit difficultas *s.l.* *M* || **14** Iam uenit tibi quod est leuitas *add.* Et quis fecit scire te quid est difficultas *s.l.* *M* || **15** captiuum *add.* personam *s.l.* *M* || **16** et dare manducare *add.* aut nutritio *s.l.* *M* • cibos *add.* famis *s.l.* *M* || **17** orphanis, et infirmis *add.* orphano consanguinitatis *s.l.* *M*

¹⁶ et pauperibus, et peregrinis.

20 ¹⁷ Deinde est illis qui sunt credentes, et praecipiant cum patientia, et
compraecipiant cum misericordia.

¹⁸ Ii sunt socii dextrae.

¹⁹ Et ii qui non crediderunt cum uersibus, iis sunt socii sinistrae;

²⁰ super eos ignis positus.

[M 601] <CAPVT XCI>

Caput de Sole, in Mecha, in eo 15 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et per solem et per claritatem tuam!

² Et per lunam quae sequitur eam!

5 ³ Et per diem quando clarificat, et per lucem suam!

⁴ Et per noctem et per tenebris suas!

⁵ Et per caelum et per opus suum!

⁶ Et per terram et per extensionem suam!

⁷ Et per personam et aequalitatem suam!

10 ⁸ Et per intellectum eius, et interpositionem eius, et timorem eius!

⁹ Igitur bona sors pro qui mundatur.

¹⁰ Et perditus est qui est peccator.

¹¹ Et mentitus est Thamud cum blasphemia sua,

¹² quando missum est ei lamentum.

15 ¹³ Igitur dixit eis nuncius Dei: “Est camela Dei quam tulit ei.”

¹⁴ Et non crediderunt, et occiderunt eam. Et accepit super eos dominus suus pro peccato eorum castigatione eorum.

¹⁵ Igitur non habuerunt timorem poenae suae.

5 suam *add.* eum *s.l. M* || **6** et per tenebris suas *add.* cum cooperiet eum *s.l. M* || **7** per opus suum *add.* quem aedificauit id *s.l. M* || **8** per extensionem suam *add.* quem deprimat *s.l. M* || **9** aequalitatem suam *add.* per quem aequauit eam *s.l. M* || **10** per intellectum eius, et interpositionem eius *add.* demonstrauit eam iniustitiam suam *s.l. M* || **11** Igitur bona sors pro qui mundatur *add.* iam beatus est qui mundauit eam *s.l. M* || **12** perditus est qui est peccator *add.* perdidit qui deturpauit eam *s.l. M* || **13** blasphemia *add.* superbia *s.l. M* || **14** missum est ei lamentum *add.* surgit laborator eius *s.l. M* || **15** dixit eis nuncius *add.* illud relinquit, non extat in arabico *s.l. M* • Est camela *add.* Relinquit camelam *s.l. M* • quam tulit *add.* et potum suum *s.l. M* || **16** accepit *add.* iratus est *s.l. M* || **17** castigatione eorum *add.* et aequauit eam *s.l. M* || **18** Igitur *add.* Et *s.l. M* • habuerunt timorem poenae suae *add.* timet finem eius *s.l. M*

<CAPVT XCII>

Caput de Nocte, in Mecha, in eo 11 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Et per noctem cum obscuratur,
² et per diem quando illucet!
5 ³ Et per quem creat marem aut faeminam!
⁴ Et quod in uia nostra est labor.
⁵ Igitur qui dat, et timet,
⁶ et dat eleemosyna ex bono.
⁸ Et qui recedit, et excusat se,
10 ⁹ et qui mentitur cum bono,
¹⁰ et dirigit pro malefacere;
¹¹ et non posunt ei bona quando perditus erit.
¹² Et quod super nos est uia
¹³ et pro uobis est aliud saeculum.
15 [M 602] ¹⁴ Iam fuistis admoniti uos cum igne ardente,
¹⁵ non deiicientur in eum nisi laboriosi;
¹⁶ ille qui mentitus est et rebellauit.
¹⁷ Et perseuerauit, et peccauit

6 in uia nostra est labor *add.* actus uestri sunt differentes *s.l. M* || **7** Igitur *add.* Et *s.l. M* || **8** dat eleemosyna ex bono *add.* credit ex bonitate ad facilitatem *s.l. M* || **9** recedit *add.* avarus est *s.l. M* • excusat se *add.* diues est *s.l. M* || **10** qui mentitur cum bono *add.* non credit in bonitate *s.l. M* || **11** dirigit pro malefacere *add.* dirigimus ad difficultatem *s.l. M* || **13** super nos est uia *add.* certe super nos est ductio *s.l. M* || **14** aliud saeculum *add.* ultima et prima *s.l. M* || **15** Iam fuistis admoniti uos cum *add.* Igitur admonui uos in *s.l. M* || **18** perseuerauit, et peccauit *add.* remonetur ex illo timens *s.l. M*

¹⁸ ille qui dedit aliquid suum et mundavit se.

20 ¹⁹ Igitur non dabitur alicui apud eum gratia neque satisfactio,

²⁰ nisi qui quaeret faciem domini sui alti.

²¹ Igitur forsitan erit contentus.

19 aliquid *add.* bonum *s.l. M* • mundavit se *add.* mundandose *s.l. M* || **20** Igitur non dabitur alicui *add.* Et non est pro aliquo *s.l. M* • satisfactio *add.* remuneratio *s.l. M*

<CAPVT XCIII>

Caput de Mane, in Mecha, in eo 11 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et per mane,

² et per noctem quando obscuratur!

5 ³ Non permisit te dominus tuus et non oblitus est.

⁴ Et quod aliud saeculum est melius pro te quam primum.

⁵ Et forsán dabit tibi dominus tuus contentationem.

⁶ Et non inuenimus te orphanum et coniunximus?

⁷ Et inuenimus te errantem et direximus.

10 ⁸ Et inuenimus te pauperem et ditamus.

⁹ Igitur orphanos non eiicias

¹⁰ et mendicos non deneges!

¹¹ Quoad gratiam domini tui, igitur recita.

2 misericordis *add.* Conditio Mahumed et nobles *in mg. M* || **5** Non permisit *add.* Non deseruit *s.l. M* • oblitus est *add.* odiit *s.l. M* || **6** aliud saeculum est *add.* nouissimum *s.l. M* || **7** contentationem *add.* donec contentaberis *s.l. M* || **8** Et non inuenimus *add.* Nonne inueniet *s.l. M* • coniunximus *add.* hospitatus est te *s.l. M* || **9** inuenimus *add.* inuenit *s.l. M* • direximus *corr.* direxit *s.l. M* || **10** inuenimus *corr.* inuenit *s.l. M* • ditamus *corr.* ditauit *s.l. M*

<CAPVT XCIV>

Caput de Hiatu, in Mecha, in eo 8 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et non aperuimus tibi pectora nostra?

² Et demposuimus ex te peccatum tuum,

5 ³ illud quod erat in lateribus tuis.

⁴ Et exaltauimus tibi nomen tuum.

⁵ Igitur post malum bonum,

⁶ et post bonum malum.

⁷ Igitur quando finies orationem,

10 ⁸ dominum tuum ora!

2 misericordis *add.* uires animi (?) et corporis Mahumedis itemque *non leg. in mg. M* || **3** Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **5** erat in lateribus tuis *add.* aggrauauit lumbos tuos *s.l. M* || **7** Igitur post malum bonum *add.* Cum difficultate est facilitas *s.l. M* || **8** et post bonum malum *add.* Certe cum difficultate facilitas *s.l. M* || **9** orationem *add.* aperi et *s.l. M* || **10** ora *add.* precare *s.l. M*

<CAPVT XCV>

Caput de Monte Oliuarum, in Mecha, in eo 8 uersus.

[M 603] Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et per montem oliuarum!

² Et per Sinaium!

5 ³ Et per hanc urbem securam!

⁴ Iam creauimus hominem in meliori figura.

⁵ Deinde conuertemus eum humilem in abyssum,

⁶ praeter eos qui crediderunt et fecerunt, pro eis erit merx absque numero.

⁷ Igitur cur mentiuntur te post in legem?

10 ⁸ Non est Deus ut iudicet?

1 de Monte Oliuarum *add.* Ficuum *s.l.* *M* || **3** montem oliuarum *add.* ficum et oliuam *s.l.* *M* || **6** figura *add.* aequatione *s.l.* *M* || **7** Deinde *add.* Post *s.l.* *M* • humilem *add.* abyssus *s.l.* *M* • abyssum *corr.* abyssus *s.l.* *M* || **8** absque numero *add.* improperata *s.l.* *M* || **9** mentiuntur *add.* fecit negare *s.l.* *M* • legem *add.* lege *s.l.* *M* || **10** Non est *add.* Nonne *s.l.* *M* • ut iudicet *add.* est iudicior iudicum *s.l.* et meliore (?) scriptum erat et transtulit *Ar. non leg. et nisi iudicior, id est magis (?) iudex non leg. in mg. M*

<CAPVT XCVI>

Caput de Pluma, in Mecha, in eo decem uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Lege nomen domini tui illius qui creauit!

³ Lege per dominum tuum honoratum!

5 ⁴ Illum qui demonstrauit cum pluma,

⁵ et demonstrauit homini quod nesciebat.

⁶ Profecto persona est blasphemans,

⁷ igitur etiam uidebit is quod operatus est.

⁸ Et quod ad dominum tuum erit reuersio.

10 ⁹ Et uidisti illum qui prohibet

¹⁰ seruo quando facit orationem?

¹¹ Et uidisti quod est super uiam

¹² et praecipit cum timore?

¹³ Et uidisti qui mentitur et rebellat?

15 ¹⁴ Et nescit quod Deus uidet eum?

¹⁵ Profecto si eum non paenitebit, nos torquebimus eum in poenis.

¹⁶ Peccator mendax, peccator et errans.

1 Pluma *add.* Massa *s.l. M* • decem *add.* 20 *s.l. M* • uersus *add.* in alio titulus erat *Ar. non leg.* et et numerus uersuum dicebatur esse tantum 19. Vide uersum 1 et 5 et sequentes pro titulo *in mg. M* || **2** misericordis *add. in mg.* sed *non leg. M* || **5** pluma *add.* calamo *s.l. M* || **7** blasphemans *add.* superbiens *s.l. M* || **8** igitur etiam uidebit is quod operatus est *add.* quia uidet se diues *s.l. M* || **9** ad *add. in mg.* sed *non leg. M* || **10** Et *add.* An *s.l. M* || **12** Et *add.* An *s.l. M* || **13** et *add.* aut *s.l. M* • cum timore *add.* timorem *s.l. M* || **14** Et *add.* An *s.l. M* • qui mentitur et rebellat *add.* si non credit et reuersus est *s.l. M* || **15** Et nescit *add.* Nonne scit *s.l. M* • eum *add.* signum crucis *s.l. M* || **16** torquebimus eum in poenis *add.* trahemus cum sincipite *s.l. M* || **17** Peccator mendax *add.* sincipite mendaci *s.l. M*

¹⁷ Et uocabit auxiliares suos,

¹⁸ uocabit Tizionarios.

20 ¹⁹ Profecto non obediet ei, et humilies te, et adora!

18 auxiliares suos *add. affines suos s.l. M* || **19** uocabit Tizionarios *add. nos etiam uocabimus ministros, scilicet inferorum s.l. M* || **20** humilies *add. prosternus sic s.l. M* • adora *add. propinqua s.l. M*

<CAPVT XCVII>

Caput de Existimatione, in Medina, in eo quinque uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[M 604] ¹ Nos detulimus eum in nocte existimationis.

² Et iam demonstraui tibi noctem existimationis,

5 ³ noctem existimationis et melior mille mensibus.

⁴ Et descendunt angeli et spiritus in ea cum uoluntate creatoris sui cum omni facto.

⁵ Saluatio est donec ascendit aurora.

1 Existimatione *add.* debeat corrigere “de potentia” seu “magnitudine” uel *non leg.* id est nocte potente (?) *in mg. M* || **2** misericordis *add.* In nocte legationes suas dimittat Deus et Alcoranum suum miserat *s.l. M* || **3** eum *add.* id *s.l. M* || **4** iam demonstraui tibi noctem *add.* quid fecit scire quid est nox *s.l. M* || **5** noctem *add.* nox *s.l. M* || **7** Saluatio est donec ascendit aurora *add.* Pax erit eis usque ad ortus aurorae *s.l. M*

<CAPVT XCVIII>

Caput de Iudicio, in Almedina, in eo 8 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et non fuerunt illi qui non crediderunt ex eis ex scriptura, et blasphemauerunt, et peccauerunt donec uenit eis declaratio;

5 ^[2] nuntios Dei qui legit scripturam mundam,

⁻³ in ea praecepta indicata.

^{3/4} Et non diuiserunt se illi qui habuerunt scripturam nisi postquam uenit eis declaratio.

10 ^{4/5} Et non praecepti sunt ne adorarent nisi Deum in lege purificata. ^[6] Et facite orationem, et soluite decimas. Haec est lex conseruata.

^{5/6} Et illi qui non crediderunt ex illis ex scriptura et blasphemauerunt, in igne inferni sempiterni, in eo isti sunt male fortunati.

^{6/7} Et illi qui crediderunt et operati sunt sancte, ii sunt bene fortunati.

15 ^{7/8} Habuerunt satisfactionem apud dominum suum paradisis quietis, currunt sub eo fontes, sempiterni in eo in aeternum.

^{8/-} Est contentus Deus de eis et ii sunt contentis de eo. Hoc pro qui timet dominum suum.

1 de Iudicio *add.* Creationis *s.l.* *M* • uersus *add.* In alio titulus est *Ar. non leg.* et Vide 1um uers. in quo erat igualis (?) numerus, 7 uers. sed in isto erat scriptus numerus 8. Titulusque iste debet esse *Ar. non leg.* id est, recte (?) uide (?) uers. 2 et *non leg. in mg.* *M* || **2** misericordis *add.* Ante Machomam (?) uiderunt (?) Iudei atque (?) Christiani quicquam, sciuerunt de Deo eius, tamen aduentus dissensio est orta *in mg.* *M* || **3** Et *add.* *signum crucis s.l.* *M* • eis ex scriptura *add.* gente scripturae *s.l.* *M* • blasphemauerunt *add.* participantibus *s.l.* *M* || **4** peccauerunt *add.* remanentes *s.l.* *M* || **6** praecepta indicata *add.* sunt libri recti *s.l.* *M* || **9** ne *add.* nisi *s.l.* *M* • nisi *add.* *signum crucis s.l.* *M* • in lege purificata *add.* purificando ei legem catholicam *s.l.* *M* || **10** decimas *add.* censum *s.l.* *M* • conseruata *add.* recta *s.l.* *M* || **11** illis ex scriptura *add.* gente scripturae *s.l.* *M* • blasphemauerunt *add.* participantibus *s.l.* *M* || **12** male fortunati *add.* peiores creationum *s.l.* *M* || **13** bene fortunati *add.* meliores creationum *s.l.* *M* || **14** Habuerunt satisfactionem *add.* Remuneratio eorum erit *s.l.* *M*

<CAPVT XCIX>

Caput de Motu, in Mecha, in eo 9 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

[M 605] ¹ Et quando mouebitur terra motu suo,

² et educet terra pondera sua,

5 ³ et dicet persona: “Et quid est hoc?”

⁴ Hic narrabit noua eis,

⁵ et quod dominus tuus reuelauit ei.

⁶ Hic corda hominum angustabuntur ex quod uidebunt operum suorum;

⁷ et fecerit pondus grani bonum, uidebit id is;

10 ⁸ et qui faciet pondus grani ex malo, is uidebit id.

1 Motu *add.* Terrae motu *s.l. M* || **3** quando *add.* *signum crucis s.l. M* || **5** persona *add.* homo *s.l. M* • Et quid est hoc *add.* Quid est ei *s.l. M* || **8** corda hominum angustabuntur ex quod uidebunt operum suorum *add.* illo die recipient homines dispersos ut uiderent opera sua et *add. in mg. sed non leg. M* || **9** bonum *add.* atomi bonitatis *s.l. M* • id is *add.* id *s.l. M* || **10** grani ex malo, is *add.* atomi mali *s.l. M*

<CAPVT C>

Caput de Camelis, in Mecha, in eo 11 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et per camelos currentes, in orientes!

² Et educunt ex plantis ignem,

5 ³ et propter sarcinas in humeris,

⁴ et ferunt cum eis nutrimentum,

⁵ et sufficiunt cum eis multitudines.

⁶ Et quod homo domino suo est ignobilis,

⁷ et is est super id testis,

10 ⁸ et ille ama bona fortia.

⁹ Et non scit quando resuscitabit quod est in sepulchris,

¹⁰ et quod est in cordibus.

¹¹ Et quod dominus suus cum eis tunc est sciens.

3 camelos *add. signum crucis s.l. et add. in mg. sed non leg. M* || **4** educunt ex plantis ignem *add. demonstrantes incensionem s.l. M* || **5** propter sarcinas *add. per cursus s.l. M • humeris add. mane s.l. M* || **6** ferunt cum eis nutrimentum *add. agunt cum eo sanguinem s.l. M* || **7** sufficiunt *add. diuidunt s.l. M • multitudines add. congregationem s.l. M* || **8** ignobilis *add. negans s.l. M* || **10** fortia *add. fortis s.l. M* || **11** resuscitabit quod est *add. educentur qui sunt s.l. M* || **12** quod est *add. ablatum s.l. M* || **13** Et quod *add. Certe s.l. M • cum add. de s.l. M*

<CAPVT CI>

Caput de Iudicio, in Mecha, in eo 10 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et quod iudicium

⁻² est iudicium.

5 ^{2/3} Et iam uenit tibi quod est iudicium?

^{3/4} Dies quo erunt homines sicut locusta uolans,

^{4/5} et erunt montes sicut lana perpexa.

^{5/6} Igitur quodam cui erit graue pondus suum,

⁻⁷ igitur is est in uita contentabili;

10 ^{6/8} et cui erit leue pondus,

⁻⁹ igitur congregatio eius est infernus.

^{7/10} Iam scis tu quod est uagina?

^{8/11} Ignis calens.

1 de Iudicio *add.* Multiplicationis, postea correxit “Castigante” *s.l. M • uersus add.* In alio codice scriptum erat *Ar. non leg.* et ideoque *non leg. transtulit non leg. in mg. M || 3* Et quod iudicium *add.* Castigans *s.l. et* occupauit *s.l. M || 4* est iudicium *add.* quid est castigans *s.l. et* uos multiplicatio *s.l. M || 5* iam uenit tibi quod est iudicium *add.* Et quod fecit scire te quod est castigans *s.l. et* donec uisitastis sepulchra *s.l. M || 6* Dies *add.* In die *s.l. M •* locusta uolans *add.* lacertae extensae *s.l. M || 8* quodam cui erit graue pondus suum *add.* cui grauia erunt pondera sua *s.l. M || 9* igitur is est *add.* illi sunt *s.l. M || 10* erit leue pondus *add.* erunt leuia pondera sua *s.l. M || 11* congregatio eius est infernus *add.* sinciput eius cadendum *s.l. M || 12* uagina (?) *M • uagina (?) add.* in margine erat glossa quod is erat locus in inferno *s.l. M*

[M 606] <CAPVT CII>

Caput de Diuitiis, in Mecha, in eo decem uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

- ¹ Decipiunt uos diuitiae
² donec interibitis in sepulchris.
5 ³ Profecto scietis.
⁴ Deinde profecto scietis.
⁵ Profecto etiamsi scietis scientia certiorationis,
⁶ quando uidebitis infernum.
⁷ Deinde uidebitis eum certificanter.
10 ⁸ Deinde eritis interrogati hic pro gratiis.

1 Diuitiis *add.* Multiplicatione *s.l.* *M* • uersus *add.* In [alio] meo codice erat inscriptio quam non potui plane legere sed expositio erat illa quam posui et correctio respicit ad *Ar. non leg.* in 1° uersu, necnon dicebantur esse 10 uersus *in mg.* *M* || **3** Decipiunt *add.* Occupauit *s.l.* *M* • diuitiae *add.* multiplicatio *s.l.* *M* || **4** interibitis *add.* uisitastis *s.l.* *M* || **7** certiorationis *add.* certa *s.l.* *M* || **8** quando *add.* Certe *s.l.* *M* || **9** certificanter *add.* proprietate certitudinis *s.l.* *M* || **10** hic *add.* in illo die *s.l.* *M* • gratiis *add.* laetitia *s.l.* *M*

<CAPVT CIII>

Caput de Vesperis, in Mecha, in eo 3 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et per orationem uespertinam!

² Et per personam quae est in perditione!

5 ³ Praeter illos qui crediderunt, et fecerunt opera sancta, et praeceperunt cum ueritate et cum patientia.

1 Vesperis *add.* Saeculo *s.l. M* || **3** Et *add.* *signum crucis s.l. M* • orationem uespertinam *add.* saeculum *s.l. M* || **4** Et per personam quae est *add.* Quod homo erit *s.l. M*

<CAPVT CIV>

Caput de Cupiente, in Mecha, in eo 9 uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

FRAVDATORES, DETRACTORES, AVARI – PRAECIPVE DAMNANDI

¹ Vah omni maledicenti et murmuranti!

5 ² Ille qui congregat bona et est auarus,

³ et putat quod bona sunt durabilia ei,

⁴ profecto eiicietur in infernum!

⁵ Et iam scis tu quid est Alchutomatu?

⁶ Ignis Dei incensus,

10 ⁷ ille qui ascendit super corda;

⁸ is est super eos tormentator,

⁹ et maledicens, et lapidator.

1 Cupiente *add.* Derisore *s.l. M* || **3** *add.* Fraudatores, detractores, auari – praecipue damnandi *in mg. M* || **4** omni maledicenti *add.* pro omni derisore *s.l. M* • murmuranti *add.* uituperanti *s.l. M* || **5** est auarus *add.* numerat ea *s.l. M* || **6** sunt durabilia ei *add.* perpetuabunt eum *s.l. M* || **7** infernum *add.* Glossa: “est locus inferni” *s.l. M* || **8** Alchutomatu *add.* infernus *s.l. M* || **12** maledicens et lapidator *add.* in columnis extensis *s.l. M*

<CAPVT CV>

Caput de Elephante, in Mecha, in eo quinque uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et non uides quomodo fecit dominus tuus cum sociis elephantis?

² Et posuit ideam eorum in errore?

5 [M 607] ³ Et misit super eos aues uolantes.

⁴ Et iecerunt super eos cum lapidibus caeni.

⁵ Et posuimus eos sicut manipulos congestos.

3 Et non *add.* Nonne *s.l. M* || **4** Et *add.* Nonne *s.l. M* || **5** aues uolantes *add.* hirundines *s.l. M*
|| **6** Et iecerunt *add.* iaciendo *s.l. M* • cum lapidibus *add.* lapides *s.l. M* || **7** congestos]
con<g>estos *M* • manipulos congestos *add.* galla con<g>esta *s.l. M*

<CAPVT CVI>

Caput de Coraxistis, in Mecha, in eo sex uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et Coraxistis,

² et congregationibus suis est mutare hiemen in aestatem.

5 ³ Igitur adorant dominum huius domus,

⁻⁴ illum qui dat manducare eis ex fame,

^{4/-} et tutatus est eos ex timore.

1 Coraxistis *add.* Vtensilibus *s.l.* et Coreis *s.l.* *M* • uersus *add.* in alio titulus erat *Ar. non leg.* et uide pro utroque primum uersum *in mg.* *M* || **3** Et Coraxistis *add.* Pro congregatione Coreis *s.l.* *M* || **4** hiemen] hyemen *M* • et congregationibus suis est mutare hiemen in aestatem *add.* congregatio eorum est in itinere hyemis et aestatis *s.l.* *M* || **6** ex *add.* pro *s.l.* *M*

<CAPVT CVII>

Caput de Spectatione, in Mecha, in eo sex uersus.

¹ An uidistis illum qui mentitus est cum lege?

² Et hic est ille qui prohibet orphanis,

³ et non dat super manducare pauperibus.

5 ⁴ Igitur uah illis qui faciunt orationem,

⁵ illis qui sunt creationum suarum hypocritae,

⁶ et illis qui

⁷ prohibent elemosynas!

1 Spectatione *add.* Vtensilibus *s.l.* *M* • uersus *add.* In margine impressi codicis est ista glossa *non leg.* codice (?) arabico *non leg.* illud dixisses *non leg.* praeter duo *non leg.* in *mg.* *M* || **2** cum *add.* in *s.l.* *M* || **3** prohibet orphanis *add.* expellit orphanum *s.l.* *M* || **4** dat super manducare pauperibus *add.* inuitat ad cibum pauperem *s.l.* *M* || **5** illis qui faciunt orationem *add.* pro orantibus *s.l.* *M* || **6** illis qui *add.* qui *s.l.* *M* • creationum suarum hypocritae *add.* laboratione eorum obliuiscetes *s.l.* *M* || **7** illis qui *add.* illi qui sunt hypocritae *s.l.* *M* || **8** prohibent elemosynas *add.* et retinent utensilia *s.l.* *M*

<CAPVT CVIII>

Caput de Alcautar, in Mecha, in eo tres uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et nos dedimus tibi Alcautar.

² Et fac orationem ad dominum tuum!

5 ³ Et sacrificia quod inimicus tuus est succisus.

1 Alcautar *add.* Palatio *s.l. M* || **3** Alcautar *add.* id est, flumen paradisi *s.l. M* || **4** Et fac orationem *add.* Igitur ora *s.l. M* || **5** sacrificia quod *add.* iugula quare *s.l. M* • succisus *add.* inhaereditatus *s.l. M*

<CAPVT CIX>

Caput de Incredulis, in Mecha, in eo sex uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Dic: “O uos increduli!

² Non adoro quod adoratis,

5 ³ neque uos adoratis quod adoro,

⁴ et non adoro quod uos adoratis,

[M 608] ⁵ et uos non adoratis quem adoro.

⁶ Vobis sit lex uestra et mihi lex mea.”

<CAPVT CX>

Caput de Victoria, in Mecha, in eo sex uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Et quando uenit uictoria Dei et aperitio,

² ecce homines ingredientes in legem Dei ad cateruas.

5 ³ Igitur sanctifica cum laude dominum tuum et pete ueniam ab eo quod est recipiens penitentias.

1 Mecha *add.* Almedina *s.l. M* • uersus *add.* in meo erat iterum titulus *Ar. non leg.* et sed erat error *s.l. M* || **3** uictoria Dei et aperitio *add.* auxilium Dei et uictoria *s.l. M* || **4** ecce *add.* et uidebit *s.l. M* || **5** quod *add.* quare *s.l. M*

<CAPVT CXI>

Caput de Abilahab, in Mecha, in eo quinque uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

SENTENTIA MAHOMETIS DE AVVNCVLO, IN TRANSLATIONE LATINA VOCATVR ABILEAH

- ¹ Incisa fuit manus Abilazab et non profuit ei aliquid suum,
 5 ² neque quod acquisiuit.
³ Igitur fuit coniectus in igne Abilazab,
⁴ et uxor eius afferens ligna
⁵ cum catena posita in collo.

1 uersus *add.* in alio codice erat titulus *Ar. non leg.* et uide primum uersum *s.l. M* || **3** *add.* Sententia Mahometis de auunculo, in translatione latina uocatur Abileah *in mg. M* || **4** Incisa fuit *add.* Perdita est *s.l. M* • non profuit ei aliquid suum *add.* perditus est, non profuit bona sua *s.l. M* || **6** Abilazab *add.* incenso *s.l. M* || **8** cum catena posita in collo *add.* in collo suo erit funis palmae *s.l. M*

<CAPVT CXII>

Caput de Purificatione, in Mecha, in eo quatuor uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Dic: “Est Deus unus,

² Deus est potens,

5 ³ non fuit generatus neque generabit,

⁴ et non ei aequalis cum eo.”

4 potens *add.* dominus *s.l. M* || **5** fuit generatus *add.* genuit *s.l. M* • generabit *corr.* generabitur *s.l. M* • generabit *add.* non desiuit negare filium Dei *in mg. M* || **6** ei aequalis cum eo *add.* erit ei par aliquis *s.l. M*

<CAPVT CXIII>

Caput de Claritate, in Almedina, in eo quinque uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

QVID ORANDVM PRAECIPVE

- ¹ Dic: “Defendo me cum domino splendoris,
5 ² et ex malo quod fuit creatum,
³ et ex malo quod fit nocte, et ex malo ueneficorum,
⁴ quando ligant,
⁵ et ex malo inuidorum quando inuidebunt.”

3 *add.* Quid orandum praecipue *in mg. M* || **4** splendoris *add.* claritatis *s.l. M* || **5** quod fuit creatum *add.* quod creauit *s.l. M* || **6** quod fit nocte *add.* obscuro quando obscuratur *s.l. M* || **7** quando ligant *add.* in nodo *s.l. M*

[M 609] <CAPVT CXIV>

Caput de Hominibus, in Almedina, in eo sex uersus.

Cum nomine Dei pii, misericordis.

¹ Dic: “Defendo me cum domino hominum,

² rege hominum,

5 ³ domino hominum,

⁴ ex malo quod uoluit diabolus,

⁵ ille qui reuoluit corda hominum,

⁶ diabolorum et hominum.”

3 Dic *add. in mg. sed non leg. M* || **6** quod uoluit diabolus *add. deceptoris festinantis s.l. M*
|| **7** reuoluit corda *add. derasit in cordibus, sic scriptum erat s.l. M*

List of Figures and Tables

Figure 1: <i>M</i> 217.....	XXXI
Figure 2: Ms. Árabe 598, 3.....	XXXIX
Figure 3: <i>C</i> 6.....	XLIV
Figure 4: <i>C</i> 7.....	XLIV
Figure 5: <i>C</i> 379.....	XLIV
Figure 6: <i>M</i> 609.....	XLV
Table 1: Latin Translations of the Verse 5:51.....	XX
Table 2: Reconstruction of the Original Four-Column Layout, Verses 2:121–126.....	XXVIII
Table 3: Comparison between Erpenius' and Colville's Latin Version of 12:1–10.....	XXXII
Table 4: Stylistic Differences between <i>C</i> and <i>M</i>	XXXIII
Table 5: The version <i>ante</i> and <i>post Correctionem</i>	XLVI
Table 6: Three Different Transmissions of the Text.....	L

Indices

Index nominum personarum, locorum et rerum

Aad: 220,

Aamae: 387, 390,

Aaron: 52, 126, 169, 195, 197, 234, 314, 315, 320, 322, 324, 331, 348, 363, 369,
390, 448, 449, 573,

Abel: 137,

Abilahab: 705,

Abilazab: 705,

Abileah: 705,

Abrahaae: 370,

Abrahae: 63, 72, 74, 106, 120, 126, 167, 169, 180, 220, 245, 253, 276, 289, 315,
316, 331, 341, 344, 459, 498, 555, 567, 605, 676,

Abraham: 3, 28, 29, 30, 31, 54, 55, 69, 74, 120, 167, 225, 244, 245, 250, 261, 267,
270, 289, 315, 332, 339, 397, 398, 417, 446, 448, 459, 509, 592, 605,

Acceliza: 565,

Ad: 243, 244,

Adae: 8, 137, 183, 184, 185, 201, 296, 297, 306, 316, 326, 439, 491, 550,

Adam: 9, 10, 93, 137, 171, 182, 183, 184, 185, 306, 326, 461, 462, 465, 547, 575,
576, 585,

Adan: 63, 68,

Aed: 399,

Aegypto: 235, 251,

Aegyptum: 14, 259,

Agd: 341, 364, 455, 480, 489, 490, 632, 679,

Agid: 373,

Ahamum: 479,

Alaicatae: 277,

Alam: 60,

Alaron: 368,

Alaycate: 455,

Alaychati: 550,

Alcaba: 150,

Alcautar: 702,

Alchag: 213, 215,

Alchaggi: 339,

Alchiblam: 150,

Alchible: 31,

Alchutomatu: 698,

Alcoran Arabicum: 250, 326,

Alcoran: 5, 11, 17, 21, 23, 24, 26, 35, 36, 39, 70, 72, 73, 81, 92, 105, 107, 117, 118, 122, 127, 135, 143, 144, 145, 147, 151, 156, 157, 160, 161, 162, 166, 169, 170, 204, 231, 250, 273, 278, 287, 292, 294, 295, 296, 298, 299, 300, 306, 326,

Alcorani: 3, 4, 17, 24, 27, 32, 39, 40, 47, 50, 53, 60, 68, 69, 75, 76, 77, 78, 86, 92, 120, 123, 125, 133, 140, 148, 149, 159, 161, 162, 163, 166, 171, 175, 185, 186, 189, 379, 439, 454, 457, 463, 464, 473, 474, 476, 484, 485, 488, 490, 492, 493, 502, 504, 514, 515, 521, 522, 526, 537, 554, 568, 589, 590, 595, 597, 611, 620,

Alcoranis: 6,

Alcorano Arabico: 468, 488,

Alcorano: 3, 7, 27, 37, 54, 68, 111, 140, 151, 158, 163, 166, 169, 170, 224, 228, 326, 361, 408, 427, 455, 461, 463, 466, 468, 471, 472, 478, 488, 498, 499, 501, 526, 536, 553, 562, 569, 604, 640, 644,

Alcoranum Arabicum: 468, 488, 497, 506,

Alcoranum: 11, 12, 21, 22, 23, 33, 47, 60, 62, 111, 118, 157, 170, 172, 173, 189, 233, 319, 361, 363, 379, 386, 395, 435, 454, 455, 464, 467, 468, 470, 471, 472, 476, 485, 488, 492, 494, 496, 497, 499, 501, 506, 509, 511, 516, 527, 531, 533, 534, 536, 537, 549, 565, 570, 571, 572, 575, 586, 603, 609, 611, 616, 620, 643, 651, 672, 674, 691,

Alcoranus: 22, 151, 158, 159, 170, 172, 173, 363, 385, 435, 439, 455, 460, 461, 463, 494, 496, 505, 506, 509, 511, 522, 523, 526, 527, 528, 529, 531, 535, 564, 568, 569, 586, 651, 674,

Alcuran: 264, 277,

Alexander: 309,

Alexandro: 301, 309,

Alforcan: 39,

Algiazim: 342, 371,

Algoza: 565,

Aligmet: 679,

Alili: 119,
Alla: 5, 60,
Almagnata: 33,
Almedina: 113, 115, 130, 205, 213, 353, 416, 422, 430, 476, 509, 533, 539, 545,
594, 599, 604, 608, 611, 613, 614, 615, 618, 621, 692, 704, 707, 708,
Almedinae: 110, 223, 225, 417, 599,
Almedinam: 91, 113, 614,
Almuchaficatu: 568,
Almuhla: 635,
Almut: 632,
Alphurcan: 331,
Alquabam: 150,
Aman: 390, 481,
Amon: 387,
Anna: 64,
Annazin: 217,
Apostoli Christi: 67,
Apostolis: 153, 608, 609,
Approbatio Alcorani: 68,
Arabiam: 17,
Arabibus: 222, 223,
Arabum: 225, 418, 540, 541,
Araon: 387,
Arrasi: 550,
Azachon: 445,
Azacum: 519,
Azaffa: 42,
Azzacum: 445,
Babilonia: 23,
Badrin: 79,
Bahadrin: 86,

Bahirati: 151,
Biblia: 18, 608,
Bibliae: 17,
Bibliam: 60, 611,
Caim: 137,
Cain: 137,
Caleb: 136,
Cato: 410,
Catone: 409,
Catoni: 410,
Cehibiti: 151,
Charon: 394, 399, 479,
Christi: 67, 513,
Christis: 125,
Christo: 67, 153, 154, 175,
Christum: 125, 128,
Christus: 71, 127, 140, 314,
Christvs Iesvs: 140,
Corascitae: 5, 27, 35, 72, 84, 85, 87, 90, 103, 131, 146, 147, 151, 156, 157, 159,
160, 164, 166, 169, 171, 185, 450, 451, 454, 455, 464, 465, 466, 469, 471,
473, 476, 485, 488, 509, 512, 518, 524, 526, 527, 533, 535, 542, 549, 550,
552, 557, 561, 565, 568, 569, 576, 584, 586, 602, 604, 626,
Corascitarum: 6, 35, 73, 84, 130, 139, 454, 488, 523,
Corascitas: 7, 41, 61, 110, 113, 125, 130, 161, 165, 175, 455, 464, 479, 485, 509,
517, 530, 536, 569, 589, 604, 605, 606, 609, 611,
Corascities: 79,
Corascitis: 78, 88, 106, 109, 113, 151, 158, 173, 454, 467, 527, 530, 558, 559,
Corascitis: 32,
Coraxistae: 44,
Coraxistis: 6, 700,
Csbbae: 14,
Culuubuhum: 27,

Dalchifli: 334,
Damasci: 599,
Dauid: 51, 52, 126, 147, 169, 333, 454, 456, 457,
Dauidi: 296, 380, 425, 457,
Dauidis: 425,
Dealchipli: 459,
Ed: 268,
Egipti: 512,
Egiptum: 14,
Eleazar: 54, 55,
Eleazaram: 55,
Eliae: 449,
Elias: 449,
Eliem: 459,
Emram: 63,
Emran: 64, 623,
Eua: 10, 93, 183, 547,
Euam: 10, 93, 183, 184, 465,
Euangelia: 20, 25, 28, 66, 69, 70, 71, 72, 75, 92, 122, 126, 140, 141, 144, 145, 153,
173, 592,
Euangeliam: 53, 77,
Euangeliis: 36, 69, 90, 126, 134, 140, 141, 199, 224, 513, 544,
Euangeliorum: 134,
Euangelium: 22, 25, 26, 60, 67, 140, 141, 592,
Euzairus: 216,
Gabriel: 60, 66, 187, 622,
Gabrielis: 22, 23,
Gad: 190, 191, 550, 557, 568, 570,
Gaiam: 316,
Gibril: 5,
Gigas: 381,

Gindi: 242,
Gingae: 309,
Gingan: 335,
Gog: 309, 335,
Goliat: 52,
Goliathi: 52,
Guazelati: 151,
Habrahae: 29, 69, 74, 106, 120, 126, 169, 447, 448, 498, 555, 567, 623,
Habraham: 28, 29, 54, 69, 72, 74, 120, 167, 168, 446, 447, 448, 459, 505, 509, 555,
556, 592, 605,
Had: 455, 480, 489, 490, 507, 529, 530, 550, 557, 568, 570, 615,
Hague: 323,
Ham: 151,
Haman: 399, 479, 481,
Haram: 41,
Harot: 23,
Hebraeos: 66,
Hemran: 60,
Herot: 23,
Herusalem: 31,
Hierusalem: 13, 291,
Hohodin: 85, 86, 87,
Houd: 26,
Hud: 190, 238, 243, 244, 246, 373, 529, 530,
Iachia: 313,
Iacob: 30, 31, 72, 74, 126, 169, 245, 250, 253, 256, 312, 315, 333, 398, 459, 504,
Iacobi: 30,
Idris: 315,
Idumea: 313,
Idriz: 334,

Iesu: 20, 30, 53, 67, 68, 72, 125, 126, 130, 140, 147, 153, 154, 175, 417, 498, 512, 513, 592, 609,

Iesum: 20, 66, 67, 68, 125, 140, 126, 154, 169, 512, 592,

Iesus: 65, 66, 67, 68, 71, 82, 90, 126, 127, 135, 140, 154, 314, 512, 513, 608, 609,

Ilchigri: 277,

Ioachim: 60, 63, 64, 623,

Ioanae: 126,

Ioanem: 169,

Ioanes: 64,

Ioannem: 64, 334,

Ioannes: 64, 312, 313,

Iob: 126, 169, 334, 459,

Ionae: 3, 126, 227, 236,

Ionam: 169, 334, 450,

Ionas: 450,

Ioseph: 3, 169, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 481,

Iosue: 136, 169,

Isaac: 30, 31, 126, 169, 245, 253, 271, 315, 333, 398, 447, 448, 459,

Isaach: 250,

Isaas: 72,

Isac: 459,

Isach: 72, 126, 169,

Ismael: 29, 30, 31, 334,

Ismaelem: 72, 169, 271, 315,

Ismaeli: 29, 30, 72, 126, 334,

Ismaelis: 29, 315, 459,

Israel: 10, 11, 19, 28, 51, 66, 67, 74, 133, 137, 145, 146, 147, 153, 196, 236, 291, 321, 368, 483, 518, 523, 527, 608, 609, 610,

Israeli: 66,

Israelis: 44, 51, 194, 196, 236, 291, 300, 316, 323, 324, 368, 370, 376, 385, 415, 483, 513, 523, 527, 608, 610,

Iudaeorum: 4, 67, 78, 105,

Lazari: 66,

Leonis: 45,

Lot: 169, 192, 550,

Loth: 157, 169, 220, 245, 246, 276, 333, 341, 374, 375, 383, 398, 399, 449, 455,
504, 507, 529, 550, 556, 572, 623,

Macacmet: 608,

Mach.: 18,

Machom: 7, 19, 22, 24, 25, 27, 30, 31, 33, 44, 46, 57, 59, 60, 61, 65, 68, 69, 74, 75,
80, 81, 104, 107, 110, 117, 118, 565, 567, 568, 575, 589, 592,

Machoma: 5, 7, 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 34, 39, 40, 41, 51, 53, 65, 68, 70,
71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 104, 107,
108, 110, 111, 112, 113, 116, 117, 118, 122, 124, 126, 127, 128, 131, 134,
135, 137, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 150, 151, 157, 158, 159,
160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 169, 170, 173, 184, 185, 443, 452, 454,
456, 459, 461, 463, 464, 466, 467, 469, 470, 471, 472, 473, 476, 478, 483,
485, 486, 488, 489, 493, 494, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 503, 504, 505,
507, 509, 510, 511, 515, 517, 520, 522, 523, 524, 526, 527, 529, 530, 531,
532, 535, 536, 537, 540, 541, 543, 544, 545, 547, 548, 549, 552, 553, 555,
557, 558, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 569, 584, 589, 590, 595, 597,
600, 603, 607, 612, 613, 614, 616, 621, 622, 624, 626, 627,

Machomad: 103, 104, 107, 112,

Machomae: 88, 90, 97, 104, 108, 455, 464, 469, 470, 473, 485, 486, 494, 497, 498,
505, 511, 537, 539, 540, 541, 545, 554, 600, 604, 621, 622,

Machomam: 7, 10, 11, 19, 20, 24, 69, 70, 72, 78, 84, 86, 89, 91, 103, 107, 111,
113, 115, 118, 120, 122, 129, 147, 151, 157, 158, 443, 469, 473, 476, 486,
493, 499, 504, 509, 527, 531, 533, 536, 538, 543, 549, 595, 596, 598, 604,
609, 611, 613, 616, 622, 692,

Machomat: 6,

Machomet: 6, 7, 21, 420, 544, 545,

Machometani: 6,

Machometi: 23, 104,

Machometinae: 104,

Machometti: 25, 27, 32, 75, 76, 83, 87,

Machometto: 70,

Machomettum: 6,

Machometum: 6,

Machomi: 35,

Madae: 246, 247, 341, 389, 391,
 Madiam: 192, 220, 321, 389, 399,
 Magingae: 309,
 Magingan: 335,
 Magog: 309, 335,
 Mahom: 11, 27, 31,
 Mahomad: 84, 88,
 Mahometis: 705,
 Malia: 333,
 Maliae: 333,
 Maria: 3, 64, 65, 66, 125, 127, 146, 261, 307, 312, 314, 365, 383, 411, 431, 576,
 623, 665,
 Mariae: 20, 53, 64, 65, 125, 127, 135, 140, 146, 147, 153, 154, 216, 313, 314, 348,
 417, 512, 592, 608, 609,
 Mariam: 64, 65, 127, 154, 313, 623,
 Marot: 23,
 Mecca: 7, 28, 29,
 Meccae: 29,
 Meccha: 41, 42, 74, 110, 113, 115, 128, 130, 140, 142, 150, 156, 454, 468, 476,
 488, 497, 506, 509, 516, 521, 526, 535, 543, 549, 554, 559, 564, 569, 575,
 581, 589, 604, 608,
 Mecchae: 29, 42, 93, 130, 175, 506, 535, 542, 543, 547, 573, 601,
 Meccham: 29, 40, 41, 74, 131, 170, 497,
 Mecha: 4, 28, 29, 32, 33, 42, 91, 110, 113, 115, 156, 181, 227, 238, 250, 261, 267,
 273, 279, 291, 312, 319, 328, 337, 339, 345, 361, 367, 379, 387, 396, 403,
 409, 413, 435, 441, 454, 464, 476, 488, 497, 506, 516, 521, 526, 549, 564,
 569, 575, 581, 588, 624, 628, 632, 635, 638, 640, 643, 645, 648, 650, 653,
 656, 659, 662, 665, 667, 669, 671, 673, 675, 676, 677, 679, 681, 683, 684,
 686, 687, 688, 689, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703,
 704, 705, 706,
 Mechae: 29, 30, 32, 33, 42, 74, 339,
 Mecham: 32, 40, 42,
 Mechina: 4,
 Mechinum: 238, 250, 261, 267, 279, 291, 301,
 Medina: 691,

Medinam: 115,

Merot: 23,

Messia: 135,

Messiae: 66,

Messiam: 128, 135, 147, 216,

Messias: 65, 127, 135, 145, 146, 216,

Michaelis: 23,

Mohammad: 82,

Moyse: 13, 124, 198, 315, 417, 479, 512, 556,

Moysem: 20, 51, 53, 126, 234, 235, 247, 267, 348, 367, 370, 423, 448, 449, 479, 511, 531,

Moysen: 124, 169, 194, 195, 196, 479, 480, 511,

Moyses: 12, 13, 14, 15, 16, 21, 25, 30, 53, 82, 90, 135, 136, 170, 194, 195, 196, 197, 198, 235, 267, 300, 307, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 369, 379, 388, 389, 390, 391, 399, 478, 480, 511, 512, 517, 518, 556, 573, 608,

Moysi: 12, 13, 14, 15, 16, 20, 51, 52, 60, 72, 125, 126, 175, 179, 195, 197, 199, 235, 239, 248, 291, 300, 307, 323, 324, 331, 341, 363, 370, 387, 391, 394, 415, 423, 448, 483, 494, 498, 504, 528, 531, 567, 659, 676,

Moysis: 198, 199, 322, 369, 370, 388, 390, 481,

Nasarai: 26,

Nazareni: 134, 135, 145, 216,

Nazarenos: 141,

Noae: 191, 234, 246, 557, 570, 623,

Noe: 5, 63, 126, 169, 190, 220, 241, 242, 268, 291, 316, 333, 341, 363, 372, 373, 417, 445, 446, 455, 476, 480, 498, 507, 529, 550, 557, 568, 570, 592, 615, 623, 638, 639,

Noem: 240, 242, 292, 346, 397, 445, 446, 638,

Pharao: 479, 481, 511, 512, 550, 556,

Pharaon: 194, 195, 196, 235, 236, 300, 322, 323, 368, 370, 387, 390, 399, 479, 480, 481, 512, 644, 679,

Pharaone: 10, 196, 518, 623,

Pharaonem: 194, 234, 320, 321, 368, 390, 479, 511, 512, 556, 557, 644, 660,

Pharaoni: 235, 348, 379, 387, 479, 511, 512, 573, 632,

Pharaonis: 12, 61, 194, 195, 196, 197, 210, 235, 247, 267, 367, 369, 387, 388, 455, 479, 480, 481, 482, 517, 518, 550, 556, 573, 623, 660, 674,

Phareoni: 369,

Philistei: 52,

Philisteo: 52,

Philisteum: 52,

Pilisteum: 52,

Propheta: 5, 6, 30, 31, 51, 72, 82, 86, 115, 211, 315, 363, 416, 419, 420, 421, 422, 448, 506, 530, 549, 606, 618, 621, 622, 643,

Prophetam: 24, 31, 65, 69, 120, 147, 193, 199, 219, 225, 314, 315, 342, 398, 420, 422, 448, 506, 622,

Qamud: 550,

Ragine: 104, 105,

Ramadan: 39, 41,

Ram: 679,

Raz: 364, 550,

Roma: 4, 403,

Romadan: 130,

Romani: 26, 403,

Saba: 4, 380, 425,

Salm: 582,

Salomon: 23, 333, 380, 457, 458, 459,

Salomone: 381,

Salomonem: 169, 381, 457, 458,

Salomoni: 106, 126, 333, 380, 382, 425,

Salomonis: 23, 456, 458,

Samuel: 51,

Samueli: 51,

Saul: 52,

Saulem: 51,

Scachir Macham: 670,

Scinagib: 192, 193,

Scinagibum: 192,
Sciuagib: 399,
Sciuaib: 246, 247,
Scrugaib: 375,
Seinagib: 193,
Seraphin: 128,
Sinai: 4, 315, 323, 559,
Sinaium: 688,
Sinay: 125, 346,
Spiritu Sancto: 53, 153,
Synai: 15, 17, 21, 660,
Taluth: 51, 52,
Tamud: 244, 341, 374, 399, 455, 557, 568, 571,
Tamus: 364,
Taznimin: 670,
Thamud: 191, 220, 244, 247, 268, 382, 455, 480, 489, 490, 550, 557, 568, 632,
674, 679, 683,
Thobachin: 550,
Thora: 199, 224, 544, 608, 611,
Tizionarios: 690,
Tora: 11, 140,
Toram: 139, 140, 144, 145, 153,
Tribula: 5, 60, 93, 130, 533, 539, 545, 588, 594, 599, 604, 611, 613, 615, 618, 621,
Trinitate: 146,
Trinitatem: 127,
Tubal: 519,
Tugua: 319,
Tuha: 660,
Vadrin: 61,
Vazlatim: 151,
Zacharia: 312,

Zachariae: 64, 312,

Zachariam: 169, 334,

Zacharias: 64, 65,

Zacon: 584,

Zahr: 382,

Zaid: 420, 509,

Zaigr: 299, 411, 425,

Zaigre: 423,

Zairam: 362,

Zalich: 244,

Zalieh: 191, 192, 246,

Zalir: 191,

Zaliz: 374,

Zalzabila: 651,

Zamirin: 324,

Zamirus: 324,

Zamud: 480, 489, 490, 507,

Zangris: 337,

Zapha: 33,

Zunainin: 215,

Index verborum arabicorum

- اتخذ: 15,
 اتي: 23
 اخذ: 15
 اشتروا: 20, 21
 افتعل: 15
 افهو: 39
 ال: 12
 الكتاب: 24
 الله: 26, 119, 444,
 المقربين: 128
 امر: 21
 اهل: 24
 أحاطت: 18
 ألا: 94
 ألفينا: 35
 ألقينا: 35
 أمانى: 18
 أن: 94, 364
 بعثنا: 13
 بلي: 26
 به: 18
 بين: 16
 بئس: 24
 تتخذنا: 15
 ترضى: 27
 ترى: 34
 ح: 37
 خاسين: 15
 ذلك: 16

- 16: ذلول
 16: راتم
 104: رحىما
 26: سلم
 16: شىة
 14: صابىن
 85: ض
 16: عوان
 104: عفورا
 16: فارض
 16: فاقع
 37: قىل
 20: ققىنا
 132: قمتم
 16: كادوا
 127: كلمة
 94, 329: لا
 35: لقى
 85: لىمحض
 16: ما
 24: مشركىن
 22: منى
 15: نكلا
 24: ننسخ
 119: وعد
 34: ىرى
 12: ىستحىون

Index verborum graecorum

άντί: 17, 18, 26, 27, 37, 39,

άπότασις: 23,

δικαίωσις: 12,

έπίχαρμα: 146,

έχοντες: 39,

Θεοῦ: 135,

καλῶς: 39,

λαϊλαγ: 274,

Μεσσίας: 135,

πλησίον: 37,

υίός: 135,

φθάσαιτε: 25,

φράσις: 14, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 34, 35, 36, 37, 38, 39,

Index verborum hebraeorum

עזרא: 216

נזר: 216

נצר: 216

נטה: 291

נסה: 291

יונה: 334

ה: 403

ז: 403

ן: 403

ז: 403

